

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ
ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΩΝ

BIBLIA 4.

ARISTOTELIS
METEOROLOGICORUM

LIBRI IV.

Graeca verba post Bekkerum ad interpretum graecorum auctoritatem, codicum veterumque editionum fidem denno recensuit, latinam interpretationem partim novam, partim Vicomercati refictam addidit, excerpta ex commentariis Alexandri, Olympiodori, et Ioannis Philoponi, suos commentarios, indices verborum ac rerum adiecit et praefatus est

IULIUS LUDOVICUS IDELER

PHIL. IN ACADEMIA FRIEDERICA GUILIELMA BEROLINENSI DR.

VOLUMEN ALTERUM

LIBROS DUO POSTERIORES CUM COMMENTARIIS, ALEXANDRI
APHRODISAEI LIBELLUM DE MISTIONE ET INDICES
CONTINENS.

LIPSIAE 1836

SUMPTIBUS FRID. CHRIST. GUIL. VOGELII.

RAREBOOK
PA
3893
.M7
1834
v. 2

National Oceanic and Atmospheric Administration

ERRATA NOTICE

One or more conditions of the original document may affect the quality of the image, such as:

Discolored pages
Faded or light ink
Binding intrudes into the text

LASON
Imaging Contractor
12200 Kiln Court
Beltsville, MD 20704-1387
August 1, 2007

Celui qui dans une science néglige l'histoire de cette science, se prive de l'expérience des siècles, se place dans la position du premier inventeur, et met gratuitement contre soi les mêmes chances d'erreur, avec cette différence que les premières erreurs, ayant été nécessaires, ont été utiles, et par conséquent sont plus qu'excusables, tandis que la répétition des mêmes erreurs n'ayant pas été nécessaire, est inutile et stérile pour les autres et honteuse pour soi-même.

Cousin, Cours de l'histoire de la philosophie,
XIe leçon. Juillet 1828, p. 4.

Q. B.
A 717-M
I 19

3

P R A E F A T I O.

Opere iam ad finem perducto, quod quinque per annos, inde enim ab illo tempore, quo breve de Meteorologia veterum Graecorum et Romanorum opusculum componere aggrediebar, me tenuit occupatum, perpendenti mihi, quid pro viribus et iis, quae ad manum erant instrumentis praestare licuerit, vereor ne multa multis reliquerim agenda, eoque fere unico me consolor argumento, quod fortasse, me non accedente, egregium hoc Aristotelis opus diutius adhuc intactum iacuisset et interprete suo caruisset. Secuturi praestabunt meliora; idque unum alicuius, nisi omnia me fallunt, erit momenti, quod futuris interpretibus viam sternere eram conatus.

Adieci libellum Alexandri Aphrodisiensis *περὶ μετέωρας*, quem etiam Aldus commentariis in Aristotelis Meteorologica, qui sub medici illius nomine circumferri solent, proxime subiunxit, quum in eo de multis rebus dilucide sit disputatum, quae cum iis, quae Aristoteles in quarto Meteorologicorum libro exposuerat, arcte cohaerent, et quum non indignus mihi videretur, cuius innumeris fere, quibus in prima illa editione scatebat, mendis purgati, denuo viris doctis copia fieret, praesertim quum nonnulla contineret, quae in historia philosophiae enarranda alicuius ponderis, aliaque plura, quae in re ne hodiernum satis explicata non exigui momenti videri possent. In pluribus locis emendandis usus sum latina interpretatione Angeli Caninii Angliarensis, quae una

cum libris de fato et de anima ab eodem graeco auctore compositis et ab eodem Caninio in latinum sermonem conversis prodiit Venetiis apud Hieronymum Scotum anno 1549, forma maxima. Quamvis multos locos coniectura et mutata interpungendi, quam totam fere subverti ratione, non infeliciter sanasse mihi videar, nonnullos tamen superesse, qui quales nunc exhibentur vix comprehendere queant, bene intelligo eosque doctorum virorum acumini commendo. — Laudatur liber a Themistio in Aristot. *Phys.*, fol. 37, a: δ , $\tau\epsilon$ *Ἀφροδιαεὺς Ἀλέξανδρος ἐν τῷ περὶ κρᾶσεων γράμματι.*

Adservatur in Bibliotheca Regia Berolinensi codex forma quaterna (Mss. Latin. Quart. 70) seculo ut videtur decimo quinto ineunte in Gallia *) scriptus, qui praeter Marci Pauli Veneti orientalium regionum descriptionem a fratre Francisco Bononiensi latine redditam **), Chronicen fratris Martini [Poloni] *ordinis fratrum praedicatorum et penitentiarii domini papae* ***), Secreta fratris Alberti Coloniensis de ordine praedicatorum (unde videtur a monacho praedicatorum ordinis conscriptus esse), aliaque complura, quae huius loci non est enumerare, inde a fol. 129 ad fol. 140 etiam Expositionem libri Meteororum continet, pro more illius seculi satis ieiunam, haud tamen prorsus inepte adornatam, quam physices scholastices historiam enarraturo commendamus.

Praeterea moneo, Anglicam Meteorologicorum Aristotelis interpretationem auctore Edmundo Pargiter prod-

*) Continet enim gallicam etiam dissertationem inscriptam: *L'exposition des songes solom on qe Daniel le prophete le fist et en escripture per Astronomie le mist.*

**) Müller, *Marco Paul.*, Colon. Brandenburg. 1671, 4. in praef. p. 16. Zurlo, *di Marco Polo e degli altri Viaggiatori Veneziani più illustri Dissertazioni*, Venez. 1818, 4. Vol. 1, p. 27 sq. Marsden, *Travels of Marco Polo*, London 1818, 4. p. LIV sq. Abel Remusat, *Nouv. Mélanges Asiatiq.*, Vol. 1, p. 276.

***) Cfr. Quietif et Echard, *Script. Ord. frat. Praedicator.* I, p. 136.

iisse Londini 1745, 4. quam, uti nunc video, commemoraverat etiam Buhle, *Aristot. Opp.* Vol. I, p. 273. Innumera fere loca vir ille non intellexerat, unde nullum inde hauries fructum. Ludovici Buccaferrei Bononiensis *lectiones supra primum librum Meteorologicorum Aristotelis* (Venet. 1565, fol.) et *lectiones in quartum librum*, quae Venetiis 1563, fol. prodierunt, nuper comparandi occasionem habui: nihil tamen sani inde repetes. (Adservatur exemplar in Bibl. Reg. Berolinensi.) Auctorem ad nomen tenus ignoraverunt Fabricius, Buhlius reliquique, qui de historia Aristotelis litteraria scripserunt viri. Antiqua Guilelmi a Moerbeka interpretatio latina, quae ad Schneiderum usque Thomae Cantipratano, episcopo Lusentino et Episcopi Cameracensis suffraganeo *) tribuebatur, reperitur in *Oper. Sti Thomae Aquinatis*, quorum tres editiones ad manum sunt, quae prodierunt Romae 1570, 5 voll. fol. Antwerp. 1612, 5 voll. fol. (per Cosmam Morelles ordinis fratrum praedicatorum) et Paris. 1660, 6 voll. fol.

Nuper demum in manus mihi incidit exemplar Aldinum commentariorum Olympiodori, in Reg. Bibl. Berolinensi adservatum **), quo ex Ezechielis Spanhemii Bibliotheca pervenit, cuius margini vir quidam doctus, Spanhemio antiquior ipsique ignotus (uti patet ex not. Ms. ad fol. 12, b) emendationes quasdam adscripsit, quarum nonnullas, quas probo, cum aliis quibusdam, quae monenda censeo, hic adponam:

Vol. I, p. 157, l. 2. In verbis Olympiodori scribendum est $\delta\tau\iota$ (deleto $\acute{\alpha}\eta\rho$) $\epsilon\pi\mu\iota\zeta\lambda\alpha\nu$ $\epsilon\delta\acute{\epsilon}\xi\alpha\tau\omicron$ $\tau\omicron\upsilon$ $\xi\eta\rho\omicron\upsilon$ (pro $\acute{\upsilon}\gamma\rho\omicron\upsilon$, quod cum Aldo edidimus).

*) Obiit anno 1263. Cfr. Sandium ad Voss. *de histor. Latin.* p. 381. Fabric. *Bibl. Lat. med. aevi*, lib. XIX, p. 247 ed. Mansi.

**) Prostant duo Olympiodori Aldini exemplaria in Bibl. Reg. Berol., quorum utroque Spanhemius olim erat usus, uti ex marginalibus, quae nullius sunt ponderis, patet. Ego alterum tantummodo comparaveram, altero, de quo nunc loquor, prorsus neglecto.

- Vol. I, p. 169 not. †) sive in Addendis ad h. l. p. 640: Vir D. haec adscripsit: „Cnidium vinum cur dicatur merum in Aegypto non video. Mendi portentum hic subesse oportet; fortasse scripserat Olympiodorus ὁ βύβλιος καλούμενος. Vide Scaligerum ad Guilandinum ad p. 30 et 31.“ Sed nihil mutandum esse patet ex iis, quae l. l. monuimus.
- p. 184 not. ***) non opus erat ea, quam proposuimus interpretatione. Etenim φησί, ἔφη, εἶπε saepenumero per pleonasmum orationi interponuntur. Cfr. Jacobs ad *Antholog. graec.* Vol. X, p. 106 sq.
- p. 192, l. 16 pro οἶονεῖ, quod Aldum secuti dedimus, scribe οἶον εἰ.
- p. 223, scribe in nota *): „Fortasse scribendum ἐν Θηβαΐδι μήτε ὄρων ὄντων et q. s.“ μήτε enim illud iniuria excidit. Mox apud Olympiodorum eadem pagina l. 6 sq. pro ὑποκαίόμενον scribendum est ἀποκλειόμενον, uti deinceps l. 16 editum est.
- p. 214, l. 17 post διεψευσμένα pone punctum minus; post οὕτως in linea sequenti comma. Notum est, Antonium Diogenem librum composuisse περὶ τῶν ὑπὲρ Θούλην ἀπιστων, qui aetatem non tulit. Excerpta a Photio servata primo Corporis eroticorum graecorum volumini inseruit Fr. Passowius.
- p. 287, l. 26 αὐτῶν est apud Aldum, nec in αὐτοῦ mutandum esse videtur, sed potius scribendum: περὶ χυμοῦ καὶ ἄλλων αἰσθητῶν, uti rectissime monuit vir ille doctus, cuius modo mentionem fecimus.
- p. 290, l. 24 pro θερμήν, quod ex auctoritate Aldi edidimus, exhibendum erat Θέρμην.
- p. 296, l. 24 post ἡμέρας adde ἀπό, quod etiam apud Aldum desideratur.
- p. 500, l. 3 adde: Unum mare duobus illis nominibus etiam h. l. indicari opinatus est Alexander ab Humboldt, inque suae opinionis gratiam attulit locum Pomponii Melae III, 5: *Mare Caspium, ut angusto, ita longo etiam freto, primum terras, quasi fluvius irrum-pit: atque ubi recto alveo influxit, in tres sinus diffunditur; contra os ipsum in Hyrcanum, ad sinistram in Scythicum, ad dextram in eum, quem proprio et totius nomine Caspium appellant: omne atrox, saevum, sine portibus, procellis undique expositum, ac belluis magis, quam caetera refertum et ideo minus navigabile.* Quibus ex verbis elucet, Hyrcanum et Caspium sinus fuisse

maris maioris, quod eodem illo, quo posterior sinus, nomine Caspium appellabatur. Sed vereor, ne omnis ista Melae eruditio ex hoc nostro Aristotelis loco male intellecto originem ceperit.

- Vol. II, p. 138 lin. ult. pro *χρώματα*, quod typhothetae est mendum a me non observatum, lege *χρώματα*.
- p. 248. Confusionem inter *διεσπασμένος* et *διεσπαρμένος* praebet etiam V. L. ad Aristot. *de part. animal.* III, 4, p. 665, b. III, 9, p. 671, a.
- p. 400, l. 12 adde: Eadem prorsus ratione dixit Aristoteles *de part. animal.* II, 1, p. 646, a: *ὕγρον καὶ ξηρὸν καὶ θερμὸν καὶ ψυχρὸν ἕλη τῶν συνθέτων σωμάτων ἐστί.*
- p. 430, l. 25 adde: *ἔψησις* et *ὑπτησις* distinguebantur etiam apud chemicos graecos. Ita in opere chemico Bibl. Lugdun. apud Reuvenens, *Lettre I à M. Letronne*, p. 10, not. a, recensentur *ἔψησις*, *ἰωσις*, *ὑπτησις*, *ἀνάσπασις* καὶ *λείωσις*, quorum verborum secundum lexicis inferatur, uti etiam *ἐξίωσις* a Reuvenensio e papyro graeco erutum.
- p. 435, l. 22 adde: Eodem modo *πρῶτος* positum est *de part. animal.* II, 8, p. 653, b: *τὸ γὰρ ζῶον ὀριζόμεθα τῷ ἔχειν αἰσθησιν, πρῶτον δὲ τὴν πρώτην* et q. s.
- p. 468, l. 17. Lectio *συνέξατμίζον* defenditur loco *de part. animal.* II, 4, p. 650, b: *τὸ δὲ γεῶδες πήγνυται συνέξατμίζοντος τοῦ ὕγρου* et p. 651, a. l. 8 sq.
- p. 495, l. 1: adde quae Aristoteles dixit de significatione verborum *ἀκίνητος Phys.* V, 2, p. 226, b; *ἀδύνατος de caelo* I, 11, p. 280, b; *ἄπους Histor. anim.* I, 1, p. 487, b.
- 498, l. 13. Diximus de ordine, qui inter elementa, corpora ex similaribus partibus composita et ea denique, quae ex dissimilaribus constant, intercedat secundum Aristotelem. Ex iis, quae disseruimus, patet in loco *de caelo* I, 3, p. 270, a: *κατὰ δὲ πάθος ὅσα μεταβάλλει τῶν φυσικῶν σωμάτων, ἔχονθ' ὁρῶμεν πάντα καὶ ἀΐξισιν καὶ φθίσειν, οἷον τὰ τε τῶν ζῴων σώματα καὶ τὰ μόρια αὐτῶν καὶ τὰ τῶν φυτῶν, [ὁμοίως δὲ καὶ τὰ τῶν στοιχείων]* postrema, quae uncis inclusimus verba infeliciter ex margine in textum irrepsisse.
- p. 506, l. 24. Quaestiones eius modi saepenumero immiscuit Aristoteles, quemadmodum *de sensu et sensili*, 2, p. 437, a; cap. 7, p. 448, a.

Vol. II, p. 514, l. 4. Propter Empedocleorum versuum interpretationem cfr. etiam *Histor. animal.* I, 1, p. 486, b ubi, postquam exposuit, partes in singulis animalibus aut easdem esse aut differre κατὰ τὰ μᾶλλον καὶ ἥττον, quod explicat καθ' ὑπεροχὴν καὶ ἔλλειψιν, pergit: ἔνια δὲ τῶν ζώων οὔτε εἶδει τὰ μόρια ταῦτ' ἔχει οὔτε καθ' ὑπεροχὴν καὶ ἔλλειψιν, ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν, οἷον πέπονθεν ἔστουν πρὸς ἄκανθαν, καὶ ὄνυξ πρὸς ὄπλην, καὶ χεῖρ πρὸς χηλὴν, καὶ πρὸς πτερόν λεπίς. ὃ γὰρ ἐν ὄρνιθι πτερόν, τοῦτο ἐν ἰχθύϊ ἐστὶ λεπίς. —

— p. 523, l. 6 a fine adde: Germar, *Magazin der Entomologie* (Halle 1813) *Heft I.* John, *Naturgeschichte des Succins* (Köln 1816, 8.) Th. I. S. 216—228. Quae posterior in loco Aristotelis *de generat. animal.* II, 11 reperisse sibi visus est (cfr. l. l. p. 12. 142 ac saepius), ea prorsus inepta sunt. Omnino caveas, ne isti auctori nimiam fidem tribuas. Negligentiae enim, adeoque ignorantiae exempla sat multa possem afferre, si tanti esset, de libro hodie fere neglecto iudicium ferre.

Restat, ut in fine huius praefationis moneamus, Perionii sententiam de ordine et nexu librorum physicorum Aristotelis brevi dissertatione expositam deprehendi in fronte libri, qui inscribitur:

Aristotelis de natura, aut de rerum principiis libri VIII, Ioachimo Perionio Benedictino Cormoeriaceno interprete. Eiusdem Perionii in eosdem libros observationes. Eiusdem orationis qua Iacobi Lodoici Strebaci calumniis respondit compendium. Ad D. Franciscum Burgium Rivorum pontificem. Parisiis 1550, 4.

et repetitam esse initio Voluminis tertii editionis operum Aristotelis inscriptae:

Aristotelis Stagiritae tripartitae philosophiae opera omnia, latine, cum praefatione C. Prosperi Cyriaci, de dignitate, utilitate, partibus atque ordine philosophiae. Basil. 1563, 4 Voll. fol.

Qua de re agendi melior sese alio loco offeret occasio. Nunc manum de tabula!

Iul. Ludov. Ideler.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΩΝ

ΤΩΝ ΕΙΣ Α ΤΟ Γ ΚΑΙ Δ.

ARISTOTELIS

METEOROLOGICORUM

LIBRI DUO POSTERIORES.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ
ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΩΝ Γ.

[p. 370, b. ed. Bekk.]

[p. 352 F. ed. Cas.]

I. Περὶ δὲ τῶν ὑπολοίπων εἰπόμεν ἔργων τῆς ἐκκρίσεως ¹ ταύτης, τὸν ὑφηγημένον ἤδη τρόπον λέγοντες. τὸ γὰρ πνεῦμα τοῦτο ἐκκρινόμενον κατὰ μικρὰ μὲν καὶ σποράδην διαχεόμενον καὶ πολλάκις γινόμενον καὶ διαπνέον καὶ λεπτομερέστερον ὢν βροντὰς ποιεῖ καὶ ἀστραπὰς· ἂν δ' ἀθρόον καὶ πυκνότερον, ἦττον δ' ἐκκριθῆ λεπτόν, ἐκνεφίως ἄνεμος γίνεται· διὸ καὶ βίαιος. τὸ γὰρ τάχος τῆς ἐκκρίσεως ποιεῖ τὴν ἰσχύν. 2. Ὅταν ² μὲν οὖν συνακολουθήσῃ πολλὴ καὶ συνεχὴς ἐκκρίσις, τὸν αὐτὸν γίνεται τρόπον ὥσπερ ὅταν πάλιν εἰς τοῦναντίον ὀρμήσῃ. τότε γὰρ ὑετὸς καὶ ὕδατος γίνεται πλῆθος. ὑπάρχει μὲν οὖν ἄμφω δυνάμει ταῦτά κατὰ τὴν ὕλην. ὅταν δ' ἀρχὴ γένηται τῆς δυνάμεως ὀποτεραιοῦν, ἀκολουθεῖ συνεκκρινόμενον ἐκ τῆς ὕλης

CAP. I. Disseramus iam de reliquis huius secretionis operibus ea, quam supra instituimus, ratione. Flatus enim iste, qui excernitur, quando paulatim sparsimque diffunditur, persaepeque gignitur et perflat ac tenuibus constat particulis, tonitrua facit ac fulmina. Quodsi autem confertim et densior, minusque tenuis excernitur, ecnephias ventus sive procella gignitur. Quapropter et violentus. Rapiditas enim secretionis violentiam adiicit. 2. Cum igitur multa eaque continua secretio consecuta fuerit, idem profecto accidit, quod cum rursus in adversam partem impetum fecerit: tunc enim pluvia et aquae copia gignitur. Ambo igitur haec facultate eadem sunt secundum materiam: cum vero alteriusutrius potestatis prin-

3 ὁποτέρου ἂν πλῆθος ἐνυπάρχη πλεῖον, καὶ γίνεται τὸ μὲν ὄμ-
 βρος, τὸ δὲ τῆς ἐτέρας ἀναθυμιάσεως ἐκνεφίας. 3. Ὅταν δὲ
 τὸ ἐκκρινόμενον πνεῦμα τὸ ἐν τῷ νέφει ἐτέρῳ ἀντιτυπήσῃ οὕτως,
 ὥσπερ ὅταν ἐξ εὐρέως εἰς στενὸν βιάζηται ὁ ἄνεμος ἐν πύλαις ἢ
 ὁδοῖς (συμβαίνει γὰρ πολλάκις ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἀπωσθέντος
 τοῦ πρώτου μορίου τοῦ ἕοντος σώματος διὰ τὸ μὴ ὑπέκειν, ἢ
 διὰ στενότητα, ἢ διὰ τὸ ἀντιπνεῖν, κύκλον καὶ δίνην γίνεσθαι τοῦ
 πνεύματος. τὸ μὲν γὰρ εἰς τὸ πρόσθεν κωλύει προϊέναι, τὸ δ'
 ὕπισθεν ἐπωθεῖ, ὥστ' ἀναγκάζεται εἰς τὸ πλάγιον, ἢ οὐ κωλύε-
 ται, φέρεσθαι, καὶ οὕτως αἰετὸν ἐχόμενον, ἕως ἂν ἐν γένηται,
 τοῦτο δ' ἐστὶ κύκλος. οὗ γὰρ μία φορὰ σχήματος, τοῦτο καὶ
 αὐτὸ ἀνάγκη κύκλον εἶναι) ἐπὶ τε τῆς γῆς οὖν διὰ ταῦτα γίνονται
 οἱ δῖνοι καὶ ἐν τοῖς νέφεσιν ὁμοίως διὰ τὴν ἀρχὴν, πλὴν ὅτι,
 ὥσπερ ὅταν ἐκνεφίας γένηται, αἰετὸν νέφος ἐκκρίνεται καὶ γίνε-
 ται συνεχῆς ἄνεμος, οὕτως ἐνταῦθα αἰετὸν συνεχῆς ἀκολουθεῖ
 4 τοῦ νέφους. 4. Διὰ δὲ πυκνότητα οὐ δυνάμενον ἐκκριθῆναι τὸ
 πνεῦμα ἐκ τοῦ νέφους στρέφεται μὲν κύκλῳ τὸ πρῶτον διὰ τὴν

cipium exortum est, utrius copia maior fuerit, id e materia se-
 cretum subsequitur: atque hoc quidem fit imber, illud vero al-
 terius exhalationis procella. 3. Cum vero is flatus, qui in nube
 exclusus excernitur, repercutitur ab altera, vortex existit, ut
 fieri solet, cum ex patenti loco in angustum in portis viisque
 ventus vi adigitur (accidit enim saepenumero in eius modi locis,
 ut corporis fluentis prima particula repercussa propterea, quod
 non cedit, aut ob angustiam, aut quod alius flatus contra spirat,
 in circulum flatus convolvatur ac vertigo fiat: quippe cum alius,
 ne progrediatur, prohibeat, alius a tergo impellat, ut necesse sit
 in obliquum, qua parte non prohibetur, ferri, atque ita sem-
 per id, quod sequitur, donec unum evadat, quod quidem cir-
 culus est (siquidem cuius figurae motio una est, ea circulus
 sit necesse est): has igitur propter causas vertigines fiunt in
 terra eodemque modo et in nubibus, principii ratione: nisi
 quod quemadmodum, cum procella fit, semper nubes excerni-
 tur et continuus fit ventus, ita hic semper continuatio subse-
 quitur nubis. 4. Cum vero ob densitatem flatus ex nube ex-

εἰρημένην αἰτίαν, φέρεται δὲ κάτω διὰ τὸ αἰεὶ τὰ νέφη πυκνοῦ-
 σθαι, ἢ ἐκπίπτει τὸ θερμόν. 5. Καλεῖται δ', ἢν ἀχρωμάτιστος 5
 ἢ, τοῦτο τὸ πάθος τυφῶν, ἄνεμος ὢν, οἷον ἐκνεφίας ἄπεπτος.
 βορείοις δ' οὐ γίνεται τυφῶν, οὐδὲ νιφετῶν ὄντων ἐκνεφίας,
 διὰ τὸ πάντα ταῦτ' εἶναι πνεύματα, τὸ δὲ πνεῦμα ξηρὸν εἶναι
 καὶ θερμὴν ἀναθυμίασιν. ὁ οὖν πάγος καὶ τὸ ψῦχος διὰ τὸ
 κρατεῖν σβέννυσιν εὐθὺς γινομένην ἔτι τὴν ἀρχήν. 6. "Οτι δὲ 6
 κρατεῖ, δῆλον· οὐ γὰρ ἂν ἦν νιφετός, οὐδὲ βόρεια τὰ ὑγρά·
 ταῦτα γὰρ συμβαίνει κρατούσης εἶναι τῆς ψυχρότητος. 7. Γί- 7
 νεται μὲν οὖν τυφῶν, ὅταν ἐκνεφίας γινόμενος μὴ δύνηται ἐκ-
 κριθῆναι τοῦ νέφους. ἔστι δὲ διὰ τὴν ἀντίκρουσιν τῆς δίνης,
 ὅταν ἐπὶ γῆς φέρεται ἢ ἕλιξ συγκατάγουσα τὸ νέφος οὐ δυνα-
 μένη ἀπολυθῆναι. ἢ δὲ κατ' εὐθυωρίαν ἐκπνεῖ, ταύτῃ τῷ πνεύ-
 ματι κινεῖ καὶ τῇ κύκλῳ κινήσει στρέφει καὶ ἀναφέρει ᾧ ἂν
 προσπέση βιαζόμενον. 8. "Οταν δὲ κατασπώμενον ἐκπυρωθῇ 8
 (τοῦτο δ' ἔστιν, ἢν λεπτότερον τὸ πνεῦμα γένηται), καλεῖται
 πρηστήρ· συνεκλίμπερσι γὰρ τὸν ἀέρα τῇ πυρώσει χρωματίζων.

cerni non potest, in orbem quidem primum propter eam, quam
 diximus, causam convertitur: deorsum vero fertur propterea
 quod nubes ea parte densantur, qua excidit calor. 5. Vocatur
 autem haec affectio, si caloris expers fuerit, Typhon ventus-
 que est, quasi procella inconcocta. Aquiloniis porro tempori-
 bus typhon non fit, neque nivosis procella, propterea quod
 omnia haec spiritus sunt, et spiritus sicca ac calida exhalatio.
 Gelu igitur et frigus, quia evincunt, principium, cum adhuc
 fit, statim extinguunt. 6. Quod autem evincit perspicuum
 est. Non enim nix esset, nec quae aquilonia sunt, humida
 forent: siquidem haec evincente frigore eveniunt. 7. Oritur igitur
 typhon, quando procella excerni ex nube nequit; quod fit
 propter vertiginis obluentionem, cum ad terram convolutio de-
 fertur, secum nubem adducens, a qua absolvi non potest. Qua
 vero recto meatu prollat, ea parte spiritu commovet, et quam
 in rem incidit, eam motu in orbem vim afferendo contorquet
 tollitque in sublime. 8. Cum vero avulsus incenditur (id autem
 evenit, quando tenuior est spiritus) prester, hoc est incensio, nomi-

- 9 9. Ἐὰν δ' ἐν αὐτῷ τῷ νέφει πολὺ καὶ λεπτὸν ἐκθλιβῆ πνεῦμα, τοῦτο γίνεται κεραυνός, ἐὰν μὲν πάνυ λεπτόν, οὐκ ἐπικάων διὰ λεπτότητα, ὃν οἱ ποιῆται ἀργῆτα καλοῦσιν, ἐὰν δ' ἦττον, ἐπι-
 10 κάων, ὃν ψολόεντα καλοῦσιν. 10. Ὁ μὲν γὰρ διὰ τὴν λεπτότητα φέρεται, διὰ δὲ τὸ τάχος φθάνει διεξιὼν πρὶν ἐκπυρῶσαι καὶ ἐπιδιατρίψας μελᾶναι. ὁ δὲ βραδύτερος ἔχρωσε μὲν, ἔκαυσε δ'
 11 οὐδ', ἀλλ' ἔφθασε διῶν. 11. Καὶ τὰ μὲν ἀντιτυπήσαντα πάσχει τι, τὰ δὲ μὴ οὐθέν. ὅσον ἀσπίδος ἤδη τὸ μὲν χάλκωμα ἐτάκη, τὸ δὲ ξύλον οὐθέν ἐπαθεν. διὰ γὰρ μανότητα ἐφθασε τὸ πνεῦμα διηθηθὲν καὶ διελθόν· καὶ δι' ἱματίων ὁμοίως οὐκ ἔκαυσεν, ἀλλ' ὅσον τρυῆτος ἐποίησεν. ὥστε ὅτι γε πνεύματα ταῦτα πάντα,
 12 δῆλον καὶ ἐκ τῶν τοιούτων. 12. Ἔστι δ' ἐνίοτε καὶ τοῖς ὀμμασι θεωρεῖν, ὅσον καὶ νῦν ἐθεωροῦμεν περὶ τὸν ἐν Ἐφέσῳ ναδὴν καόμενον· πολλαχῆ γὰρ ἡ φλόξ ἐφέρετο συνεχῆς, ἀποσπωμένη χωρῆς. ὅτι μὲν γὰρ ὁ τε καπνὸς πνεῦμα καὶ κάεται ὁ καπνός, φανερόν, καὶ εἶρηται ἐν ἑτέροις πρότερον. ὅταν δ' ἀθρόον χωρῆς

natur: aërem enim ardore accendit ac colore inficit. 9. Quodsi ex ipsa nube multus ac tenuis spiritus extruditur, fulmen fit, valde quidem tenuis si fuerit, id quod ob tenuitatem non adurit et quod poëtae argetem (clarum) nominant: quodsi minus tenuis, id quod psoloenta vocant, et quod adurit. 10. Illud enim propter tenuitatem fertur et ob celeritatem ante penetrat, quam adurat et mora facta nigrore inficiat. Hic vero tardior colore quidem inficit, sed non adurit, verum antea transit. 11. Quocirca et quae reluctantur, aliquid perpetiuntur: quae non reluctantur, minime; ut scuti aes quondam liquefactum est, lignum vero nihil perpressum. Spiritus enim ob raritatem antea percolatus est ac transmissus. Vestes etiam, per quas transibat, non adussit, sed veluti in pilos ac pannos rededit. Quare haec omnia spiritum esse ex hisce aliisque abunde patet. 12. Oculis etiam ipsis cernere interdum licet, veluti nuper vidimus in templi Ephesii conflagratione: in qua seorsim evulsa flamma multis in locis continua ferebatur. Ac fumum quidem spiritum esse atque ardere, manifestum et supra alio in loco dictum est. Cum autem confertim secedit, tum aperte flatus

τότε φανερώς δοκεῖ πνεῦμα εἶναι. 13. Ὅπερ οὖν ἐν ταῖς μι-13
 κραῖς πυρκαϊαῖς φαίνεται, τοῦτο καὶ τότε πολλῆς ὕλης καομένης
 ἐγένετο πολλῶ ἰσχυρότερον. ῥηγνυμένων οὖν τῶν ξύλων, ὅθεν
 ἡ ἀρχὴ τοῦ πνεύματος ἦν, πολὺ ἐχώρει ἀθρόον, ἧ ἐξέπνει, καὶ
 ἐφέρετο ἄνω πεπυρωμένον, ὥστ' ἐφαίνετο ἢ φλόξ φέρεσθαι καὶ
 εἰσπίπτειν εἰς τὰς οἰκίας. 14. Αἰεὶ γὰρ οἶεσθαι δεῖ συνακολου-14
 θεῖν τοῖς κεραυνοῖς πνεῦμα καὶ προῖέναι· ἀλλ' οὐχ ὁρᾶται διὰ
 τὸ ἀχρωμάτιστον εἶναι. διὸ καὶ ἂ μέλλει πατάξαι, κινεῖται πρὶν
 πληγῆναι, ἅτε πρότερον προσπιπτούσης τῆς ἀρχῆς τοῦ πνεύμα-
 τος. 15. Καὶ αἱ βρονταὶ τε καὶ ἀστραπαὶ διίστασιν οὐ τῶ15
 ψόφῳ, ἀλλ' ὅτι ἅμα συνεκκρίνεται τὸ τὴν πληγὴν ποιῆσαν καὶ
 τὸν ψόφον πνεῦμα. ὃ ἐὰν πατάξῃ, διέστησεν, ἐπέκλωσε δ' οὐ.
 16. Περὶ μὲν οὖν βροντῆς καὶ ἀστραπῆς καὶ ἐκνεφίον, ἔτι δὲ προ-16
 στήρων τε καὶ τυφῶνων καὶ κεραυνῶν, εἴρηται, καὶ ὅτι ταῦτ' ὅ
 πάντα, καὶ τίς ἢ διαφορὰ πάντων αὐτῶν.

II. Περὶ δὲ ἄλω καὶ ἴριδος, τί θ' ἐκάτερον καὶ διὰ τίν' 1
 αἰτίαν γίνεται, λέγωμεν, καὶ περὶ παρηλίων καὶ ῥάβδων. καὶ

esse videtur. 13. Quod igitur in parvis rogis fieri videmus,
 hoc idem vel tunc multa ardente materia longe validius fiebat.
 Diruptis igitur lignis, unde spiritus erat initium, copiosus qua
 parte efflabat confertim secedebat, et ardens in sublime fere-
 batur: quare flamma ipsa ferri et incidere in domos videbatur.
 14. Semper enim spiritum fulmina consequi et anteire putan-
 dum est, quamquam, quia coloris est expers, non cernitur. Quo
 fit, ut quae fulgur percutit commoveantur prius, quam pla-
 gam accipiant, spiritus nimirum principio in id prius delabente.
 15. Quin et tonitrua ac fulgura non sono findunt, sed quod
 una spiritus excernitur ictum sonumque efficiens: qui si percu-
 tit findit, non urit. 16. De tonitruo igitur, fulgure, procella,
 deinde de presteribus et typhonibus atque fulminibus, quod ad
 idem omnia redeant, quaeve omnium eorum sit inter se dif-
 ferentia, expositum est.

CAP. II. De corona autem et arcu quid utrumque sit et
 quam ob causam fiant et de parheliis ac virgibus disseramus. Haec

γὰρ ταῦτα γίνεται πάντα διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας ἀλλήλοις· πρῶτον δὲ δεῖ λαβεῖν τὰ πάθη καὶ τὰ συμβαινόντα περὶ ἕκαστον
 2 αὐτῶν. 2. Τῆς μὲν οὖν ἄλω φαίνεται πολλάκις κύκλος ὅλος, καὶ γίνεται περὶ ἥλιον καὶ σελήνην καὶ περὶ τὰ λαμπρὰ τῶν ἄστρων, ἔτι δ' οὐθὲν ἤττον νυκτὸς ἢ ἡμέρας καὶ περὶ μεσημβρίαν ἢ δελην· ἔωθεν δ' ἐλαττονάκις καὶ περὶ δύοσιν. 3. Τῆς δ' ἰριδος οὐδέποτε γίνεται κύκλος οὐδὲ μείζον ἡμικυκλίου τμήμα· καὶ δύνοντος μὲν καὶ ἀνατέλλοντος ἐλαχίστου μὲν κύκλου μεγίστη δ' ἢ ἄψις, αἰρομένου δὲ μᾶλλον κύκλου μὲν μελζονος ἐλάττων δ' ἢ ἄψις· καὶ μετὰ μὲν τὴν ὀπωρινὴν ἰσημερίαν, ἐν ταῖς βραχυτέραις ἡμέραις, πᾶσαν ὥραν γίνεται τῆς ἡμέρας, ἐν δὲ ταῖς θεριναῖς οὐ γίνεται περὶ μεσημβρίαν. οὐδὲ δύοσιν πλείους
 4 ἰριδες γίνονται ἅμα. 4. Τούτων δὲ τρίχρωσ μὲν ἑκατέρω, καὶ τὰ χρώματα ταῦτα καὶ ἴσα τὸν ἀριθμὸν ἔχουσιν ἀλλήλαις, ἀμυδρότερα δ' ἐν τῇ ἐκτὸς καὶ ἕξ ἐναντίας κείμενα κατὰ τὴν θέσιν· ἢ μὲν γὰρ ἐντὸς τὴν πρώτην ἔχει περιφέρειαν τὴν μεγίστην φοινικίαν, ἢ δ' ἔξωθεν τὴν ἐλαχίστην μὲν ἐγγύτατα δὲ πρὸς
 5 ταύτην, καὶ τὰς ἄλλας ἀνὰ λόγον. 5. Ἔστι δὲ τὰ χρώματα

enim omnia ab iisdem inter se causis oriuntur: primum vero affectiones et quae eorum unicuique accidunt, sumere oportet. 2. Coronae igitur integer saepe circulus apparet et circa solem et lunam astraque splendida oritur, ac nihil minus nocte, quam die, et horis antemeridianis quam pomeridianis, rarius tamen circa ortum et occasum. 3. Iridis autem nunquam existit circulus, nec maior sectio semicirculo et oriente atque occidente minimi quidem circuli maximus ambitus, magis autem sublato, circuli quidem maioris minor ambitus. Et post autumnale quidem aequinoctium diebus brevioribus omni diei hora exoritur, aestivis vero diebus circa meridiem non fit: neque plures duobus simul arcus spectantur. 4. Quorum quamvis uterque tricolor sit eodemque colorum genere, ac pari numero inter se congruant, obscuriores tamen sunt in exteriori atque ordine contrario positi. Interior enim primum ambitum, qui maximus est, puniceum habet: exterior vero minimum, qui illi proximus est, et reliquos deinde ratione

ταῦτα ἄπερ μόνα σχεδὸν οὐ δύνανται ποιεῖν οἱ γραφῆς· ἓνα γὰρ αὐτοὶ κεραυνόουσι, τὸ δὲ φοινικοῦν καὶ πράσινον καὶ ἄλουργὸν οὐ γίνεται κεραυνόμενον· ἡ δὲ ἱρις ταῦτ' ἔχει τὰ χρώματα. τὸ δὲ μεταξύ τοῦ φοινικοῦ καὶ πρασίνου φαίνεται πολλάκις ξανθόν. 6. Παρήλιοι δὲ καὶ ῥᾶβδοι γίνονται ἐκ πλαγίας αἰεὶ καὶ οὐτ' ἂνωθεν οὔτε πρὸς τῆ γῆ οὐτ' ἐξ ἐναντίας, οὐδὲ δὴ νύκτωρ, ἀλλ' αἰεὶ περὶ τὸν ἥλιον, ἔτι δ' ἢ αἰρομένου ἢ καταφερομένου· τὰ πλεῖστα δὲ πρὸς δυσμίας· μεσουρανοῦντος δὲ σπάνιον τι γέγονεν, οἷον ἐν Βοσπόρῳ ποτὲ συνέπεσεν· δι' ὅλης γὰρ τῆς ἡμέρας συνανασχόντες δύο παρήλιοι διετέλεσαν μέχρι δυσμῶν. 7. Τὰ μὲν οὖν περὶ ἕκαστον αὐτῶν συμβαίοντα ταῦτ' ἔστιν, 7 τὸ δ' αἴτιον τούτων ἀπάντων ταυτό· πάντα γὰρ ἀνάκλασις ταῦτ' ἔστιν. διαφέρουσι δὲ τοῖς τρόποις καὶ ἀφ' ὧν καὶ ὡς συμβαίνει τὴν ἀνάκλασιν γίνεσθαι πρὸς τὸν ἥλιον ἢ πρὸς ἄλλο τι τῶν λαμπρῶν. 8. Καὶ μεθ' ἡμέραν μὲν ἱρις γίνεται, νύκτωρ 8 δ' ἀπὸ σελήνης, ὡς μὲν οἱ ἀρχαῖοι ᾤοντο, οὐκ ἐγένετο· τοῦτο δ' ἔπαθον διὰ τὸ σπάνιον· ἐλάνθανε γὰρ αὐτούς· γίνεται μὲν γὰρ, ὀλιγάκις δὲ γίνεται. 9. Τὸ δ' αἴτιον, ὅτι τ' ἐν τῷ 9

respondentes. 5. Atqui hi colores fere sunt, quos solos pictores exprimere non valent. Nonnullos enim ii solent temperare; puniceus autem, viridis et purpureus temperatione non fiunt; quibus ipsis coloribus arcus praeditus est. Qui medius inter puniceum et viridem est, is plerumque flavus apparet. 6 Parhelia autem et virgae ad latus semper gignuntur, non supra, nec terram versus, nec e regione, nec noctu quidem, sed semper circa solem. Praeterea aut ascendente, aut descendente, ad occasum frequenter, medium caeli tenente raro; quod tamen in Bosporo aliquando accidit. Duo enim parhelia coorta per totum diem usque ad occasum duraverunt. 7. Et haec quidem sunt, quae in eorum unoquoque eveniunt. Horum autem omnium eadem causa est: omnia enim reflexione fiunt. Differunt autem tum a quibus reflexio fiat ad solem aliave astra, tum ratione, qua fieri solet. 8. Atque interdium quidem arcus oritur, noctu vero a luna veteres putabant non exstitisse: quae ex raritate opinio orta est: latuit enim eos.

σκότει λανθάνει τὰ χρώματα, καὶ ἄλλα πολλὰ δεῖ συμπεσεῖν, καὶ ταῦτα πάντα ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τοῦ μηνός· ἐν τῇ πανσελήνῳ γὰρ γενέσθαι ἀνάγκη τὸ μέλλον ἕσεσθαι, καὶ τότε ἀνατελλούσης ἢ δυνούσης. διόπερ ἐν ἔτεσιν ὑπὲρ τὰ πενήκοντα δις ἐνετύχομεν
 10μόνον. 10. Ὅτι μὲν οὖν ἢ ὕψις ἀνακλᾷται, ὡσπερ καὶ ἀφ' ὕδατος, οὕτω καὶ ἀπὸ ἀέρος καὶ πάντων τῶν ἐχόντων τὴν ἐπιφάνειαν λείαν, ἐκ τῶν περὶ τὴν ὄψιν δεικνυμένων δεῖ λαμβάνειν τὴν πίστιν, καὶ διότι τῶν ἐνόπτρων ἐν ἐνόιοις μὲν καὶ τὰ σχήματα
 11ἐμφαίνεται, ἐν ἐνόιοις δὲ τὰ χρώματα μόνον. 11. Τοιαῦτα δ' ἐστίν, ὅσα μικρὰ τῶν ἐνόπτρων καὶ μηδεμίαν αἰσθητὴν ἔχει διαίρεσιν· ἐν γὰρ τούτοις τὸ μὲν σχῆμα ἀδύνατον ἐμφανέσθαι (δόξει γὰρ εἶναι διαιρετόν· πᾶν γὰρ σχῆμα ἅμα δοκεῖ σχῆμά τε εἶναι καὶ διαίρεσιν ἔχειν), ἐπεὶ δ' ἐμφανέσθαι τι ἀναγκαῖον,
 12τοῦτο δ' ἀδύνατον, λείπεται τὸ χρῶμα μόνον ἐμφανέσθαι. 12. Τὸ δὲ χρῶμα ὅτε μὲν λαμπρὸν φαίνεται τῶν λαμπρῶν, ὅτε δὲ, ἢ τῷ μίγνυσθαι τῷ τοῦ ἐνόπτρου ἢ διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς ὕψεως, ἄλλου χρώματος ἐμποιεῖ φαντασίαν. ἔστι δὲ περὶ

Fit namque, tametsi raro. 9. Cuius rei causa est, quod colores in tenebris latent, quodque alia multa concurrere oportet, eaque omnia una mensis die. Nam plenilunio fiat, si exsistere debet, necesse est, idque occidente aut oriente luna. Quare in annis plus quam quinquaginta bis tantum vidimus. 10. Porro, quae de visu demonstrantur, fidem faciunt, visum ut ab aqua, ita etiam ab aëre et ab omnibus iis, quae superficiem laevem habent, reflecti, atque idcirco etiam, quia nonnullis in speculis etiam figurae apparent, in nonnullis tantummodo colores. 11. Talia autem sunt, quaecumque parva nullam, quae possit animadverti, capiunt divisionem. In his enim fieri non potest, ut figura appareat (quandoquidem dividua esse videbitur: omnis namque figura tum figura esse tum omni ex parte dividi posse videtur), quoniam autem aliquid appareat necesse sit, figura vero nequeat, color solus restat. 12. Color autem splendidorum interdum quidem splendidus apparet, nonnunquam vero, aut quod speculi colori miscetur, aut ob visus imbecillitatem, diversi coloris

τούτων ἡμῖν τεθεωρημένον ἐν τοῖς περὶ τὰς αἰσθήσεις δεικνυμένοις· διὸ τὰ μὲν λέγωμεν, τοῖς δ' ὑπάρχουσι χρώμεθα αὐτῶν.

III. Πρῶτον δὲ περὶ τῆς ἄλλω τοῦ σχήματος εἰπόμεν, 1
διότι τε κύκλος γίνεται, καὶ διότι περὶ τὸν ἥλιον ἢ τὴν σελήνην,
ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τι τῶν ἄλλων ἕστρων· ὁ γὰρ αὐτὸς ἐπὶ πάν-
των ἁρμόσει λόγος. 2. Γίνεται μὲν οὖν ἡ ἀνάκλασις τῆς ὕψεως 2
συνισταμένου τοῦ ἄερος καὶ τῆς ἀτμίδος εἰς νέφος, ἐὰν ὁμαλῆς
καὶ μικρομερῆς συνισταμένη τύχη. 3. Διὸ καὶ σημεῖον ἢ μὲν 3
σύστασις ὕδατός ἐστιν, αἱ μὲντοι διασπάσεις ἢ μαράνσεις, αὗται
μὲν εὐδιῶν, αἱ δὲ διασπάσεις πνεύματος. ἐὰν μὲν γὰρ μήτε
καταμαρανθῆ μήτε διασπασθῆ, ἀλλ' ἕαθῆ τὴν φύσιν ἀπολαμ-
βάνειν τὴν αὐτῆς, ὕδατος εἰκότως σημεῖόν ἐστιν. 4. Δηλοῖ γὰρ 4
ἤδη γίνεσθαι τοιαύτην τὴν σύστασιν, ἐξ ἧς τὸ συνεχὲς λαμβαν-
ούσης τῆς πυκνώσεως ἀναγκαῖον εἰς ὕδωρ ἐλθεῖν. διὸ καὶ μέ-
λαιναί γίνονται τὴν χροίαν μάλιστα τῶν ἄλλων. 5. Ὅταν δὲ 5
διασπασθῆ, πνεύματος σημεῖον· ἢ γὰρ διαίρεσις ὑπὸ πνεύματος
γέγονεν ἤδη μὲν ὄντος, οὐπω δὲ παρόντος. σημεῖον δὲ τούτου

speciem exhibet. Sed haec in iis, quae de sensu demonstrantur, contemplati sumus; ideoque nonnulla hic exponamus, nonnullis tamquam comprobatis utamur.

CAP. III. Primum vero de coronae figura dicamus, et cur orbis fiat, et quam ob rem circa solem aut lunam, eodemque modo et circa aliud quodcunque sidus. Eadem enim in omnibus congruit ratio. 2. Reflectitur igitur visus, aëre et vapore in nubem concreto, si tamen acquabilis et minutis partibus concreverit. 3. Ideo et concretio aquam praenuntiat, cum dissipatur quidem, aut emarcescit: marcor serenum, dissipatio vero ventum declarat. Quodsi enim neque emarcescit, neque dissipatur, sed illi suam naturam recipere permittitur, signum aquae merito est. 4. Talem enim fieri concretionem iam indicat, ex qua densatione continuo progrediente aqua denique fiat necesse sit. Quam etiam ob causam caeterarum maxime omnium nigro colore existunt. 5. Cum autem dissipata fuerit, venti est indicium: siquidem distractio a vento orta est, qui iam incepit quidem, nondum tamen adest. Cuius rei signum est,

διότι ἐντεῦθεν γίνεται ὁ ἄνεμος, ὅθεν ἂν ἡ κυρία γίνηται διά-
 6 σπασις. 6. Ἀπομαραινόμενη δὲ εὐδίας· εἰ γὰρ μὴ ἔχει πως
 οὕτως ὁ ἀήρ ὥστε κρατεῖν τοῦ ἐναπολαμβανομένου θερμοῦ μηδ'
 ἔρχεσθαι εἰς πύκνωσιν ὑδατώδη, δῆλον ὡς οὕτω ἢ ἀτμίς ἀπο-
 κέριται τῆς ἀναθυμιάσεως τῆς ξηραῖς καὶ πυρώδους. τοῦτο δ'
 7 εὐδίας αἴτιον. πῶς μὲν οὖν ἔχοντος τοῦ ἀέρος γίνεται ἡ ἀνά-
 κλασις, εἴρηται. 7. Ἀνακλᾶται δ' ἀπὸ τῆς συνισταμένης
 ἀχλὺς περὶ τὸν ἥλιον ἢ τὴν σελήνην ἢ ὄψις. διὸ οὐκ ἐξ ἐναν-
 τίας ὥσπερ ἡ ἴρις φαίνεται. πάντοθεν δ' ὁμοίως ἀνακλωμένης
 ἀναγκαῖον κύκλον εἶναι ἢ κύκλον μέρος· ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ
 σημείου πρὸς τὸ αὐτὸ σημεῖον αἱ ἴσαι κλασθήσονται ἐπὶ κύκλου
 8 γραμμῆς αἰ. 8. Ἐστω γὰρ ἀπὸ τοῦ σημείου $\epsilon\rho'$ ὃ τὸ α πρὸς
 τὸ β κεκλασμένη ἦτε τὸ $\alpha\gamma\beta$ καὶ ἡ τὸ $\alpha\zeta\beta$ καὶ ἡ τὸ $\alpha\delta\beta$. ἴσαι
 δ' αὐτὰ τε αἱ $\alpha\gamma$, $\alpha\zeta$, $\alpha\delta$ ἀλλήλαις, καὶ αἱ πρὸς τὸ β ἀλλήλαις,
 ὅσον αἱ $\gamma\beta$, $\zeta\beta$, $\delta\beta$ · καὶ ἐπεξεύχθω ἡ $\alpha\epsilon\beta$, ὥστε τὰ τρίγωνα ἴσα·
 καὶ γὰρ ἐπ' ἴσης τῆς $\alpha\epsilon\beta$. ἠχθωσαν δὲ κάθετοι ἐπὶ τὴν $\alpha\epsilon\beta$
 ἐκ τῶν γωνιῶν, ἀπὸ μὲν τῆς γ ἢ τὸ $\gamma\epsilon$, ἀπὸ δὲ τῆς ζ ἢ τὸ $\zeta\epsilon$,

quod ab ea parte, unde praecipue dissipatio fit, ventus ortum
 habet. 6. Sed cum emarcescit, serenitatis indicium est: si
 enim aër non ita sese habet, ut interceptum calorem vincere
 valeat, nec in aqueam concretionem densari queat, perspicuum
 est, vaporem a sicca et ignea exhalatione nondum esse secretum,
 quod quidem serenitatis causa est. Quanam igitur ratione aëre
 affecto reflexio fiat, dictum est. 7. A caligine autem circa
 solem et lunam coacta visus repercutitur. Itaque non e regione,
 ut arcus, apparet. At cum omni ex parte aequè reflectatur,
 necesse est, circulum esse aut circuli partem. Ab eodem enim
 puncto ad idem punctum aequales lineae in orbis linea semper
 flectentur. 8. Sint enim a puncto α ad β inflexae lineae $\alpha\gamma\beta$,
 $\alpha\zeta\beta$, $\alpha\delta\beta$: sintque $\alpha\gamma$, $\alpha\zeta$, $\alpha\delta$ inter se aequales, et quae etiam
 ad β sunt ductae, $\gamma\beta$, $\zeta\beta$, $\delta\beta$, aequales inter se, atque $\alpha\epsilon\beta$
 iungantur: profecto triangula aequalia erunt, utpote in aequali
 $\alpha\epsilon\beta$. Ex angulis vero ad lineam $\alpha\epsilon\beta$ perpendiculares ducan-
 tur, ab angulo quidem γ linea $\gamma\epsilon$, ab angulo ζ linea $\zeta\epsilon$, ab

ἀπὸ δὲ τῆς $\overline{\delta}$ ἢ τὸ $\overline{\delta\epsilon}$. 9. Ἴσαι δὴ αὐται· ἐν ἴσοις γὰρ τριγών- 9
νοις καὶ ἐν ἐνὶ ἐπιπέδῳ πῦσαι· πρὸς ὀρθὰς γὰρ πῦσαι τῇ αεβ,
καὶ ἐφ' ἐν σημείον τὸ ε συνάπτουσιν. κύκλος ἄρα ἔσται ἢ γρα-
φομένη, κέντρον δὲ τὸ ε. ἔστω δὴ τὸ μὲν β ὁ ἥλιος, τὸ δὲ α ἢ
ὄψις, ἢ δὲ περὶ τὸ γζδ περιφέρεια τὸ νέφος, ἀφ' οὗ ἀνακλῆται
ἢ ὄψις πρὸς τὸν ἥλιον. 10. Δεῖ δὲ νοεῖν συνεχῆ τὰ ἔνοπτρα· 10
ἀλλὰ διὰ μικρότητα ἕκαστον μὲν ἀόρατον, τὸ δ' ἐξ ἀπάντων
ἐν εἶναι δοκεῖ διὰ τὸ εφεξῆς. 11. Φαίνεται δὲ τὸ μὲν λευκόν, 11
ὁ ἥλιος, κύκλῳ συνεχῶς ἐν ἐκάστῳ φαινόμενος τῶν ἐνόπτρων,
καὶ μηδεμίαν ἔχων αἰσθητὴν διαίρεσιν. παρὰ δὲ τοῦτο μέλαινα
ἢ ἐχομένη περιφέρεια, διὰ τὴν ἐκείνης λευκότητα δοκοῦσα εἶναι
μελαντέρα, πρὸς δὲ τῇ γῆ μᾶλλον διὰ τὸ νηνεμώτερον εἶναι.
πνεύματος γὰρ ὄντος οὐκ εἶναι στάσιν φανερὸν. 12. Πλεονάκις 12
δὲ γίνονται αἱ ἄλλω περὶ τὴν σελήνην διὰ τὸ τὸν ἥλιον θερμότε-
ρον ὄντα θῦττον διαλύειν τὰς συστάσεις τοῦ ἀέρος. περὶ δὲ τοῦς
ἀστέρας γίνονται μὲν διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας, οὐ σημειώδεις δ'

angulo vero $\overline{\delta}$ linea $\overline{\delta\epsilon}$. 9. Aequales autem hac inter se sunt,
quandoquidem in aequalibus triangulis habentur, omnesque in
uno sint plano, siquidem omnes lineae αεβ ad rectos angulos
et uno in puncto se iungunt. Quae ergo describetur linea,
circulus erit, cuius centrum est ε. Sit vero β sol, α oculus,
ambitus circa γζδ nubes, a qua visus ad solem reflectitur.
10. Specula autem continua animo concipiamus necesse est,
sed quorum singula per sese ob parvitatem cerni nequeunt.
Quod vero ex omnibus fit, unum esse videtur, propterea quod
alia ab aliis deinceps excipiuntur. 11. Videtur autem id qui-
dem quod album est, sol, in quovis speculorum in orbem
continenter apparere nullamque sensibilem habere divisionem.
Proximus huic ambitus niger est, qui etiam ob illius candorem
nigrior videtur. Ac versus terram magis, quod a vento liberior
est is locus, quippe cum flante vento consistere non posse,
pateat. 12. Coronae autem circa lunam saepius fiunt pro-
pterea, quod sol, calidior cum sit, aëris concrectiones dissolvit.
Circa astra vero iisdem quidem de causis fiunt: non aequae

ομοίως, ὅτι μικρὰς πάμπαν ἐπιδηλοῦσι τὰς συστάσεις καὶ οὐκ ἔπιγονοι.

- 1 IV. Ἡ δ' ἴρις ὅτι μὲν ἐστὶν ἀνάκλασις, εἴρηται πρότερον· ποῖα δὲ τις ἀνάκλασις, καὶ πῶς καὶ διὰ τίν' αἰτίαν ἕκαστα
 2 γίνεταί τῶν συμβαινόντων περὶ ταύτην, λέγωμεν νῦν. 2. Ἀνακλωμένη μὲν οὖν ἢ ὕψις ἀπὸ πάντων φαίνεται τῶν λείων τούτων δ' ἐστὶ καὶ ἀήρ καὶ ὕδωρ. γίνεταί δ' ἀπὸ μὲν ἀέρος, ὅταν τύχη συνιστάμενος. διὰ δὲ τὴν τῆς ὕψεως ἀσθενεῖαν πολ-
 3 βαινέ τινι πάθος ἠρέμα καὶ οὐκ ὀξὺ βλέποντι. 3. Αἰεὶ γὰρ εἰδῶλον ἐδόκει προηγῆσθαι βαδίζοντι αὐτῷ, ἔξ ἐναντίας βλέπον πρὸς αὐτόν. τοῦτο δ' ἔπασχε διὰ τὸ τὴν ὕψιν ἀνακλᾶσθαι πρὸς αὐτόν. οὕτω γὰρ ἀσθενῆς ἦν καὶ λεπτὴ πάμπαν ὑπὸ τῆς ἀρρωστίας, ὥστ' ἐνοπτρον ἐγίνετο καὶ ὁ πλησίον ἀήρ, καὶ οὐκ
 4 ἠδύνατο ἀπωθεῖν ὡς ὁ πόρρω καὶ πυκνός. 4. Διόπερ αἱ τ' ἄκρα ἀνεσπασμέναι φαίνονται ἐν τῇ θαλάττῃ, καὶ μείζω τὰ μεγέθη πάντων, ὅταν εὗροι πνέωσι, καὶ τὰ ἐν τοῖς ἀχλύσιν,

tamen significant, quoniam concretiones omnino exiguas ac nondum facundas indicent.

CAP. IV. Arcum autem reflexionem quidem esse, antea dictum est. Qualis vero reflexio, et quemadmodum quamve ob causam unumquodque illi accidat, nunc dicamus. 2. Visus igitur ab omnibus laevibus videtur reflecti, quorum in numero aër est et aqua. Et ab aëre quidem reflectitur, quando concrecere eum contingit. Sed tamen ob visus imbecillitatem etiam absque concretionem eum reflectit, qualis nonnunquam affectio cuidam accidit, qui remisse, non acriter cernebat. 3. Ipsius enim imago e regione adspiciens, ambulanti ei praesire semper videbatur: quod ei accidebat propterea, quod visus ad ipsum reflectebatur. Nam prae aegritudine adeo imbecillus omnino erat, ut propior aër, perinde ac qui procul densusque erat, speculum fieret, nec eius modi aërem posset repellere. 4. Quocirca et promontoria in mari revulsa et apparent maiora omnia euro spirante. Ea item, quae per caliginem cernuntur, ut sol et astra, cum oriuntur et occidunt

οἶον καὶ ἥλιος καὶ ἄστρα ἀνίσχοντα καὶ δύνοντα μᾶλλον ἢ
 μεσουρανοῦντα. 5. Ἀπὸ δ' ὕδατος μάλιστα ἀνακλύται καὶ 5
 ἀπὸ ἀρχομένου γίνεσθαι μᾶλλον ἔτι ἢ ἀπ' αἰέρος. Ἐκαστον γὰρ
 τῶν μορίων, ἐξ ὧν γίνεται συνισταμένων ἢ ψακάς, ἔνοπτρον
 ἀναγκαῖον εἶναι μᾶλλον τῆς ἀχλύος. 6. Ἐπεὶ δὲ καὶ δῆλον 6
 καὶ εἴρηται πρότερον, ὅτι ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἔνόπτροις τὸ χρῶμα
 μόνον ἐμφαίνεται, τὸ δὲ σχῆμα ἄδηλον, ἀναγκαῖον, ὅταν ἄρ-
 χηται ὕειν καὶ ἦδη μὲν συνιστῆται εἰς ψακάδας ὃ ἐν τοῖς νέ-
 φεσιν ἀήρ, μήπω δ' ὕη, εἰάν ἐξ ἐναντίας ἢ ὃ ἥλιος ἢ ἄλλο
 τι οὕτω λαμπρὸν, ὥστε γίνεσθαι ἔνοπτρον τὸ νέφος, καὶ
 τὴν ἀνάκλασιν γίνεσθαι πρὸς τὸ λαμπρὸν ἐξ ἐναντίας, γίνε-
 σθαί τε ἐμφασιν χρώματος, οὐ σχήματος. 7. Ἐκάστου δ' 7
 ὄντος τῶν ἔνόπτρων μικροῦ καὶ ἀοράτου, τῆς δ' ἐξ ἀπάντων
 αὐτῶν συνεχείας τοῦ μεγέθους ὁρωμένης, ἀνάγκη συνεχές
 μέγεθος τοῦ αὐτοῦ φαίνεσθαι χρώματος. 8. Ἐκαστον γὰρ 8
 τῶν ἔνόπτρων τὸ αὐτὸ ἀποδίδωσι χρῶμα τῷ συνεχεῖ. ὥστ'
 ἐπεὶ ταῦτ' ἐνδέχεται συμβαίνειν, ὅταν τοῦτον ἔχη τὸν τρόπον
 ὃ τε ἥλιος καὶ τὸ νέφος καὶ ἡμεῖς ὦμεν μεταξύ αὐτῶν, ἔσται

magis, quam caeli medium tenentia. 5. Ab aqua autem ma-
 xime reflectitur, et ab ea etiam magis, quae fieri incipit, quam
 ab aëre. Una enim quaeque earum partium, ex quibus con-
 cretis gutta oritur, magis, quam nebula, speculum sit necesse est.
 6. Quoniam autem perspicuum, anteaque iam dictum est, in eius
 modi speculis colorem solum apparere, figuram vero non appa-
 rere, necesse est, cum pluere incipit, iamque aër, qui nubi-
 bus inest, in guttas concrevit, nondum tamen pluit, si sol aut
 aliud quid splendidum e regione fuerit, ita ut nubes speculum
 evadat, ac reflexio ad id splendidum, quod e regione est,
 fiat, colorem non figuram apparere. 7. Cum autem quodvis
 eorum speculorum exiguum sit visumque effugiat, magnitudinis
 vero, quae ex omnibus illis constat, continuatio videatur,
 continuata magnitudo eiusdem coloris appareat necesse
 est. 8. Unumquodque enim speculum ei, quod cohaeret, suum
 ipsius colorem impertitur. Quoniam igitur haec possunt eve-
 nire, quando sol et nubes hoc modo se habent, nosque inter

- 9 διὰ τὴν ἀνάκλασιν ἔμφρασις τις. 9. Ἀλλὰ μὴν καὶ φαίνεται τότε καὶ οὐκ ἄλλως ἐχόντων γινομένη ἡ ἴρις. ὅτι μὲν οὖν ἀνάκλασις ἢ ἴρις τῆς ὕψεως πρὸς τὸν ἥλιόν ἐστι, φανερόν· διὸ καὶ ἐξ ἐναντίας αἰεὶ γίνεται, ἢ δ' ἄλλως περὶ αὐτόν· καίτοι ἔμφω ἀνακλίσεις, ἀλλ' ἢ γε τῶν χρωμάτων ποικιλία διαφέ-
 10ρει. 10. Ἡ μὲν γὰρ ἀφ' ὕδατος καὶ μέλανος γίνεται ἀνάκλασις καὶ πόρωθεν, ἢ δ' ἐγγύθεν καὶ ἀπ' ἀέρος λευκοτέρου τὴν φύσιν. φαίνεται δὲ τὸ λαμπρὸν διὰ τοῦ μέλανος ἢ ἐν τῷ
 11μέλανι (διαφέρει γὰρ οὐθέν) φοινικοῦν. 11. Ὅρῳ δ' ἔξεστι τό γε τῶν χλωρῶν ξύλων πῦρ, ὡς ξροθρῶν ἔχει τὴν φλόγα διὰ τὸ τῷ καπνῷ πολλῷ μεμιχθῆαι τὸ πῦρ λαμπρὸν ὄν καὶ λευκόν· καὶ δι' ἀχλὺς καὶ καπνοῦ δ' ἥλιος φαίνεται φοιν-
 12κοῦς. 12. Διὸ ἢ μὲν τῆς ἴριδος ἀνάκλασις, ἢ μὲν πρώτη τοιαύτην ἔχειν φαίνεται τὴν χροάν (ἀπὸ θανάδων γὰρ μικρῶν γίνεται ἢ ἀνάκλασις), ἢ δὲ τῆς ἄλω οὖ. περὶ δὲ τῶν ἄλλων
 13χρωμάτων ὕστερον ἐροῦμεν. 13. Ἔτι δὲ περὶ αὐτὸν μὲν τὸν ἥλιον οὐ γίνεται διατριβὴ τοιαύτης συστάσεως, ἀλλ' ἢ ὕει ἢ

utrumque positi sumus, ob reflexionem aliquid apparebit.
 9. Atqui et tum et non aliter his habentibus arcus apparet. Perspicuum igitur est, arcum visus reflexionem solem versus esse. Quocirca et sole adverso semper oritur: corona autem circa ipsum, et quamvis uterque reflexione fiat, arcus tamen colorum varietate differt. 10. Haec enim reflexio ab aqua ac nigro et e longinquo efficitur: illa vero e propinquo et ab aëre, qui naturae est candidioris. Id vero, quod splendidum est, in nigro aut per nigrum (nihil enim interest discriminis) puniceum apparet. 11. Quod in igne ex lignis viridibus accenso videre licet, quemadmodum rubram flammam habet propterea, quod ignis, qui splendidus est et candidus, multo fumo admixtus est. Quin etiam sol per caliginem et fumum visus puniceus apparet. 12. Quapropter iridis reflexio prima talem habere videtur colorem, utpote ab exiguis guttulis facta reflexione: coronae autem reflexio minime. De reliquis vero coloribus postea dicemus. 13. Praeterea circa ipsum solem nulla eius modi concretionis fit mora, sed aut pluit, aut dissolvitur. Dum autem est in contrariis aqua gignitur,

διαλύεται. ἐκ δὲ τῶν ἐναντίων ἐν τῷ μεταξύ τῆς τοῦ ὕδατος γενέσεως γίνεται τις χρόνος· τούτου γὰρ μὴ συμβαίνοντος ἦσαν ἂν κεχρωματισμένοι αἱ ἄλλω ὥσπερ ἡ ἱρις. 14. Νῦν δ' 14 ὅλα μὲν οὐ γίνεται τοιαύτην ἔχοντα τὴν ἔμφασιν, οὐδὲ κύκλω, μικρὰ δὲ καὶ κατὰ μόριον, αἱ καλοῦνται ῥῆβδοι, ἐπεὶ εἰ συνίστατο τοιαύτη ἀγλὸς οἷα γένοιτ' ἂν ὕδατος ἢ τινος ἄλλου μέλανος, καθάπερ ἐλέγομεν, ἐφαίμετο ἂν ἡ ἱρις ὅλη, ὥσπερ ἡ περὶ τοὺς λύχνους. 15. Περὶ γὰρ τούτους τὰ πλεῖστα νοτίων 15 ὄντων ἱρις γίνεται τοῦ χειμῶνος, μάλιστα δὲ δήλη γίνεται τοῖς ὑγροῦς ἔχουσι τοὺς ὀφθαλμούς· τούτων γὰρ ἡ ὄψις ταχὺ δι' ἀσθένειαν ἀνακλᾶται. 16. Γίνεται δ' ἀπὸ τε τῆς τοῦ ἀέρος 16 ὑγρότητος καὶ ἀπὸ λιγνύος τῆς ἀπὸ τῆς φλογὸς ἀπορροεούσης καὶ μιγνυμένης, τότε γὰρ γίνεται ἔνοπτρον καὶ διὰ τὴν μελανίαν· καπνώδης γὰρ ἡ λιγνύς· τὸ δὲ τοῦ λύχνου φῶς οὐ λευκὸν ἀλλὰ πορφυροῦν φαίνεται κύκλω καὶ ἱριῶδες, φοινικοῦν δ' οὐ· ἔστι γὰρ ἢ τε ὄψις ὀλίγη ἢ ἀνακλωμένη, καὶ μέλαν τὸ ἔνοπτρον. 17. Ἡ δ' ἀπὸ τῶν κωπῶν τῶν ἀναφερομένων ἐκ 17 τῆς θαλάττης ἱρις τῇ μὲν θέσει τὸν αὐτὸν γίνεται τρόπον τῇ

aliquod temporis spatium intercedit. Quod nisi accideret, coronae, quemadmodum et arcus, colore tinctae apparerent. 14. Nunc autem integra quidem nulla, neque in orbem eo modo apparent, sed exigua quaedam et per partes, quae virgae nominantur. Nam si eius modi nebula, qualis aquae aut alterius cuiuspiam nigri ut diximus, esse solet, cogeretur, iris profecto integra appareret, qualis circa lucernas fieri solet. 15. Circa enim illas hieme, spirantibus austris, ut plurimum iris efficitur, quae iis potissimum apparet, qui humidioribus sunt oculis, quorum videlicet adspectus ob imbecillitatem celeriter reflectitur. 16. Oritur autem et ab aëris humiditate, et a fuligine, quae a flamma defluit eique admiscetur. Tum enim speculum fit idque ob nigrorem: siquidem fumida fuligo est. Ac lucernae lumen non album, sed purpureum circumcirca, iridi simile: nec puniceum apparet. Nam et visus, qui reflectitur, exiguus est, et speculum nigrum. 17. Quae autem a remis, quando e mari extolluntur, iris existit, quod ad situm quidem

ἐν τῷ οὐρανῷ, τὸ δὲ χρῶμα ὁμοιοτέρα τῇ περὶ τοὺς λόχρους·
 οὐ γὰρ φοινικῆν ἀλλὰ πορφυρᾶν ἔχουσα φαίνεται τὴν χρο-
 18αν. 18. Ἡ δ' ἀνάκλισις ὑπὸ τῶν μικροτάτων μὲν συνεχῶν δὲ
 γίνεται ῥανίδων. αὗται δ' ὕδωρ ἀποκεκριμένον εἰσὶν ἤδη παντελῶς.
 γίνεται δὲ καὶ τις λεπταῖς ῥανίσιν ῥαίνῃ εἰς τι τοιοῦτον χρω-
 ριον, ὃ τὴν θέσιν πρὸς τὸν ἥλιον ἐστραμμένον ἐστί, καὶ τῇ
 19μὲν ὃ ἥλιος ἀνέχει, τῇ δὲ σκιάζει. 19. Ἐν τῷ τοιοῦτῳ γὰρ,
 ἐὰν εἴσω τις ῥαίνῃ, τῷ ἐστῶτι ἐκτός, ἢ ἐπαλλάττουσιν αἱ
 ἀκτῖνες καὶ ποιῶσι τὴν σκιάν, φαίνεται ἶρις. ὃ δὲ τρόπος καὶ
 ἡ χροία ὁμοία καὶ τὸ αἴτιον τὸ αὐτὸ τῇ ἀπὸ τῶν κωπῶν, τῇ
 20γὰρ χειρὶ κώπη χρῆται ὃ ῥαίνων. 20. Ὅτι δὲ τὸ χρῶμα
 τοιοῦτον, ἅμα δῆλον ἐστί καὶ περὶ τῶν ἄλλων χρωμάτων
 τῆς φαντασίας, ἐκ τῶνδε. δεῖ γὰρ νοήσαντας, ὥσπερ εἴρηται,
 καὶ ὑποθεμένους πρῶτον μὲν ὅτι τὸ λαμπρὸν ἐν τῷ μέλανι ἢ
 διὰ τοῦ μέλανος χρῶμα ποιεῖ φοινικοῦν, δεύτερον δ' ὅτι ἢ
 ὄψις ἀποτετινομένη ὑσθενεστέρα γίνεται καὶ ἐλάττων, τρίτον δ'
 ὅτι τὸ μέλαν οἶον ἀπόφασις ἐστίν· τῷ γὰρ ἐκλιπεῖν τὴν ὄψιν
 φαίνεται μέλαν, διὸ τὸ πόρρω πάντα μελάντερον φαίνεται, διὰ

attinet, eadem ratione, qua caelestis efficitur. Sed colore illi
 magis similis est, quae circa lucernas apparet. Non enim pu-
 niceum colorem, sed purpureum praebet. 18. Reflexio vero in
 minutioribus quidem, sed continuis fit guttis, quae sane aqua
 sunt iam prorsus secreta. Apparet vero etiam, si quis tenuibus
 adspersionibus locum ita soli obversum conspergat, ut hac parte
 illum sol illuminet, illa umbram faciat. 19. In eius modi enim
 loco si quis intus adspergat, ei qui extra est, qua parte radii
 commutantur et umbram faciunt, iris apparet. Modus autem
 et locus similes sunt, causaque eadem, quae eius quam remi
 efficiunt: siquidem qui adspergit vice remi manu utitur.
 20. Colorem autem talem esse, aliique etiam colores quales
 appareant, ex his simul erit perspicuum. Oportet enim, quem-
 admodum dictum est, animo concepisse atque posuisse primum
 quidem, id quod splendidum est in nigro, aut per nigram,
 colorem puniceo apparere. Dein visum longius extantum lan-
 guescere et imminui, tertio nigrorem, quasi privationem esse:

τὸ μὴ δεικνεῖσθαι τὴν ὕψιν. 21. Θεωρεῖσθω μὲν οὖν ταῦτα ἐκ 21
 τῶν περὶ τὰς αἰσθήσεις συμβαινόντων· ἐκείνων γὰρ ἴδιοι οἱ
 περὶ τούτων λόγοι· νῦν δ' ὅσον ἀνάγκη, τοσοῦτον περὶ αὐτῶν
 λέγωμεν. φαίνεται δ' οὖν διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τὰ τε πόρρω
 μελάντερα καὶ ἐλάττω καὶ λειότερα, καὶ τὰ ἐν τοῖς ἐνόπτοις,
 καὶ τὰ νέφη μελάντερα βλέπουσιν εἰς τὸ ὕδωρ ἢ εἰς αὐτὰ τὰ
 νέφη. 22. Καὶ τοῦτο πάνυ ἐπιδήλως· διὰ γὰρ τὴν ἀνάκλασιν 22
 ὀλίγη τῇ ὕψει θεωροῦνται. διαφέρει δ' οὐθὲν τὸ ὁρώμενον
 μεταβάλλειν ἢ τὴν ὕψιν· ἀμφοτέρως γὰρ ἔσται ταῦτό. 23. Πρὸς 23
 δὲ τούτοις δεῖ μὴ ληληθῆναι καὶ τόδε· συμβαίνει γὰρ ὅταν
 ἢ τοῦ ἡλίου νέφος πλησίον, εἰς μὲν αὐτὸ βλέποντι μηδὲν φαί-
 νεσθαι κεχρωματισμένον ἀλλ' εἶναι λευκόν, ἐν δὲ τῷ ὕδατι
 ταῦτό τοῦτο θεωροῦντι χρωμά τι ἔχειν τῆς ἴριδος. δῆλον τοί-
 νυν, ὅτι ἢ ὕψις ὡσπερ καὶ τὸ μέλαν κλωμένη δι' ἀσθῆνειαν
 μελάντερον ποιεῖ φαίνεσθαι, καὶ τὸ λευκὸν ἦττον λευκόν, καὶ
 προσάγει πρὸς τὸ μέλαν. 24. Ἡ μὲν οὖν ἰσχυροτέρα ὕψις 24

ob visus enim defectum nigra res apparet. Ideo longinqua
 nigriora omnia videntur, quod visus ad ea non perducitur.
 21. Et haec quidem ex iis, quae sensibus accidunt, conside-
 randa sunt, quum ea, quae de his dicuntur, illorum propria sint.
 Nunc vero, quoad necessarium videbitur, de iis dicamus. Hac
 igitur de causa et quae remota sunt et quae in speculis apparent,
 atriora et minora et laeviora apparent: et in aquam inspicien-
 tibus nubes atriores videntur, quam si quis in ipsas inspiciat.
 22. Idque admodum insigniter: nam ex repercussu visu exiguo
 spectantur. Nihil vero interest utrum id, quod cernitur, an
 visus mutetur: utroque enim modo idem futurum est.
 23. Praeterea ne illud quidem ignorare debemus, nubem,
 quum soli propior fuerit, inspicienti nullo colore affectam
 videri, sed candidam: in aqua vero eam ipsam intuenti
 aliquem arcus colorem habere. Perspicuum igitur est, vi-
 sum fractum, quemadmodum efficit, ut id quod atrum
 est propter imbecillitatem atrius etiam appareat: ita quoque
 quod candidum est, minus candidum efficere atque ad
 nigrum adducere. 24. Validior igitur visus puniceum in co-

εἰς φοινικοῦν χροῶμα μετέβαλεν, ἢ δ' ἐχομένη εἰς τὸ πράσινον, ἢ δ' ἔτι ἀσθενεστέρῃ εἰς τὸ ἀλουργόν. ἐπὶ δὲ τὸ πλεῖον οὐκ ἔτι φαίνεται, ἀλλ' ἐν τοῖς τρισίν, ὡσπερ καὶ τῶν ἄλλων τὰ πλεῖστα, καὶ τούτων ἔσχε τέλος. τῶν δ' ἄλλων ἀναίσθητος ἢ μεταβολή· διὸ καὶ ἡ ἴρις τρίχρως φαίνεται ἑκατέρω μὲν, 25 ἐναντίως δέ. 25. Ἡ μὲν οὖν πρώτη τὴν ἔξω φοινικῆν ἔχει ἀπὸ μεγίστης γὰρ περιφερείας πλείστη προσπίπτει ἢ ὄψει πρὸς τὸν ἥλιον, μέγιστη δ' ἢ ἔξω· ἢ δ' ἐχομένη καὶ ἡ τρίτη ἀνὰ λόγον. ὥστ' εἰ τὰ περὶ τῶν χρωμάτων τῆς φαντασίας εἴρηται καλῶς, ἀνάγκη τρίχρων τε εἶναι αὐτὴν καὶ τούτοις 26 τοῖς χρώμασι κεχρωῶσθαι μόνοις. 26. Τὸ δὲ ξανθὸν φαίνεται διὰ τὸ παρ' ἄλληλα φαίνεσθαι. τὸ γὰρ φοινικοῦν παρὰ τὸ πράσινον λευκὸν φαίνεται. σημεῖον δὲ τούτου· ἐν γὰρ τῷ μελαντάτῳ νέφει μάλιστα ἄκρατος γίνεται ἢ ἴρις· συμβαίνει δὲ τότε ξανθότατον εἶναι δοκεῖν τὸ φοινικοῦν. ἔστι δὲ τὸ ξανθὸν ἐν τῇ ἰριδι χροῶμα μεταξὺ τοῦ τε φοινικοῦ καὶ πράσινου χρώματος· διὰ τὴν μελανίαν οὖν τοῦ κύκλου νέφους ὅλον αὐτοῦ φαίνεται τὸ φοινικοῦν λευκόν· ἔστι γὰρ πρὸς

lorem transit, proximus in viridem, is qui adhuc imbecillior est, in purpureum. Ultra hos autem nullus praeterea color apparet: sed ut maxima rerum aliarum pars, ita hi ternario numero terminantur. Caeterorum vero mutatio sub sensum non cadit. Quocirca et arcus tricolor apparet uterque, sed situ contrario. 25. Ac primus quidem exteriorem ambitum puniceum habet, quod e maximo ambitu (maximus autem exterior est) visus in solem plurimum incidit: is autem, qui sequitur, et tertius proportionem respondent. Quare si ea, quae de apparentibus coloribus diximus, probe dicta sunt, et tricolor et his solis coloribus arcus fiat necesse est. 26. Flavus autem ideo apparet, quod iuxta se positi colores apparent. Puniceus enim color iuxta viridem albus videtur. Id vero huius rei indicium est, quod maxime purus sincerusque arcus in nube nigerrima efficitur. Tum enim contingit colorem puniceum magis flavum videri. Flavus autem qui in arcu apparet color, medius est inter puniceum et viridem: ob nubis

ἐκεῖνα λευκόν. 27. Καὶ πάλιν ἀπομαραιομένης τῆς ἰριδος 27
 ἐγγυτάτω, ὅταν λύηται τὸ φοινικοῦν· ἡ γὰρ νεφέλη λευκὴ
 οὕσα προσπίπτουσα παρὰ τὸ πρῶσιον μεταβάλλει εἰς τὸ
 ξανθόν. 28. Μέγιστον δὲ σημεῖον τούτων ἡ ἀπὸ τῆς σελή-28
 νης ἰρις· φαίνεται γὰρ λευκὴ πάμπαν. γίνεται δὲ τοῦτο, ὅτι
 ἐν τε τῷ νέφει ζοφεροῦ ὄντι φαίνεται καὶ ἐν νυκτί. ὥσπερ οὖν
 πῦρ ἐπὶ πῦρ, μέλαν παρὰ μέλαν ποιεῖ τὸ ἡρέμα λευκόν παν-
 τελῶς φαίνεσθαι λευκόν· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ φοινικοῦν. 29. Γί-29
 νεται δὲ τοῦτο καταφανές καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθῶν· ἐν γὰρ τοῖς
 ὑψάσμασι καὶ ποικιλμασιν ἀμύθητον διαφέρει τῇ φαντασίᾳ ἄλλα
 παρ' ἄλλα τιθέμενα ἔνια τῶν χρωμάτων, ὅσον καὶ τὰ πορ-
 φυρᾶ ἐν λευκοῖς ἢ μέλασιν ἐρίοις, ἔτι δ' ἐν ἀυγῇ τοιαυδὶ ἢ
 τοιαυδί· διὸ καὶ οἱ ποικιλταί φασι διαμαρτάνειν ἐργαζόμενοι
 πρὸς τὸν λύχρον πολλάκις τῶν ἀνθῶν, λαμβάνοντες ἕτερον ἀνθ'
 ἑτέρων. 30. Διότι μὲν οὖν τρίχρως τε, καὶ ὅτι ἐκ τούτων 30
 φαίνεται τῶν χρωμάτων μόνων ἢ ἰρις, εἴρηται. διπλῆ δὲ καὶ
 ἀμυροτέρα τοῖς χρώμασιν ἢ περιέχουσα, καὶ τῇ θέσει τὰς

igitur circumstantis nigrorem, quicquid in illo puniceum est,
 album apparet, quandoquidem puniceus, si cum illis compara-
 tur, albus est. 27. Ac rursus evanescente prope terram arcu,
 cum puniceus dissolvitur. Nebula enim alba in id quod vi-
 ride est incidens, in flavum mutatur. 28. Maximum vero
 horum indicium arcus est, qui a luna exoritur, qui prorsus
 albus apparet: quod evenit, quia tum in atra nube tum noctu
 apparet. Ergo, ut ignis igni additus, sic quod nigrum est iuxta
 nigrum positum efficit, ut quod remisse album est, qualis est
 color puniceus, prorsus album appareat. 29. Quin et in flori-
 bus affectio haec perspicue cernitur. Nam in texturis et va-
 riorum colorum operibus, alii iuxta alios positi colores, magis
 quam dici potest, alii atque alii apparent, veluti et purpurae in
 albis nigrisque lanis: praeterea et in tali aut tali splendore.
 Quocirca et qui variis filorum coloribus intexunt flores, in
 aliis ad lucernam conficiendis sese frequenter hallucinari aiunt,
 per imprudentiam alios pro aliis sumendo. 30. Cur igitur
 tricolor arcus sit hisque duntaxat coloribus constet, dictum

31 χρόας ἕξ ἐναντίας ἔχει κειμένας διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. 31. Μακροτέραν γὰρ ἀποτεينوμένη ἢ ὄψις ὥσπερ τὸ πορρώτερον ὄρεϊ, καὶ τὸ ἐνταῦθα τὸν αὐτὸν τρόπον. ἀσθενεστέρα οὖν ἀπὸ τῆς ἕξωθεν ἢ ἀνάκλασις γίνεται διὰ τὸ πορρώτερον ποιεῖσθαι τὴν ἀνάκλασιν, ὥστ' ἐλάττων προσπίπτουσα τὰ χρώματα ποιεῖ 32 ἀμαυρότερα φαίνεσθαι. 32. Καὶ ἀντεστραμμένως δὴ διὰ τὸ πλεῖον ἀπὸ τῆς ἐλάττονος καὶ τῆς ἐντὸς περιφερείας προσπίπτειν πρὸς τὸν ἥλιον· ἐγγυτέρω γὰρ τῆς ὕψεως οὖσα ἀνακλιᾶται ἀπὸ τῆς ἐγγυτάτω περιφερείας τῆς πρώτης ἰριδος· ἐγγυτάτω δ' ἐν τῇ ἕξωθεν ἰριδι ἢ ἐλαχίστη περιφέρεια, ὥστε αὕτη ἕξει τὸ χρώμα φοινικοῦν· ἢ δ' ἐχομένη καὶ ἡ τρίτη 33 κατὰ λόγον. 33. Ἡ ἕξω ἰρις ἐφ' ὧ τὸ β, ἢ ἕσω ἐφ' ὧ τὸ α· τὰ χρώματα δ', ἐφ' ὧ τὸ γ φοινικοῦν, ἐφ' ὧ τὸ δ πρόσσινον, ἐφ' ἧ τὸ ε ἄλουργόν· τὸ ξανθὸν δὲ φαίνεται ἐφ' ὧ τὸ ζ. τρεῖς δ' οὐκέτι γίνονται, οὐδὲ πλείους ἰριδες διὰ τὸ καὶ τὴν δευτέραν γίνεσθαι ἀμαυρότεραν, ὥστε καὶ τὴν τρίτην ἀνάκλασιν πάμπαν ἀσθενῆ γίνεσθαι καὶ ἀδυνατεῖν ἀφικνεῖσθαι πρὸς τὸν ἥλιον.

est. Duplex autem apparet, et is qui complectitur, coloribus languidioribus est, et contrario modo dispositis eandem ob causam. 31. Visus enim longius productus, ut quod remotius est, ita quod propius, cernit. A superiore igitur arcu imbecillior reflexio existit, quia remotiore ex loco fit. Quare cum minor incidat, efficit, ut colores languidiores appareant. 32. Atque illi quidem ordine contrario propterea, quod a minore et interiore ambitu ad solem copiosior incidit. Quae enim visui propinquior est reflexio, ea ab ambitu, qui primo arcui maxime propinquus est, efficitur: qui vero in exteriore arcu ambitus minimus est, is proximus est. Colore igitur puniceo ille apparebit: qui deinde sequitur ac tertius sua ratione. 33. Exterior arcus sit β: interior, qui primus est α: color puniceus γ, viridis δ, purpureus ε: qui apparet flavus ζ. Tres autem arcus aut plures non fiunt, quoniam et secundus languidior existit, ita ut tertia reflexio omnino imbecilla redderetur, nec ad solem posset perducī.

V. "Οτι δ' οὔτε κύκλον οἶόν τε γίνεσθαι τῆς ἴριδος οὔτε 1
 μειζόν ἡμικυκλίον τμήμα καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν συμβαινόν-
 των περὶ αὐτήν, ἐκ τοῦ διαγράμματος ἔσται θεωροῦσι δῆλον.
 2. Ἡμισφαιρίου γὰρ ὕψος ἐπὶ τοῦ ὀριζοντος κύκλου τοῦ ἐφ' 2
 ᾧ τὸ α , κέντρον δὲ τοῦ κ , ἄλλον δὲ τινος ἀνατέλλοντος ση-
 μείου ἐφ' ᾧ τὸ η , ἂν αἱ ἀπὸ τοῦ κ γραμμαὶ κατὰ κῶνον
 ἐκπίπτουσαι ποιῶσιν ὡσπερ ἄξονα τὴν ἐφ' ἧ ἢ $\eta\kappa$, καὶ ἀπὸ
 τοῦ κ ἐπὶ τὸ μ ἐπιζευχθεῖσαι ἀνακλασθῶσιν ἀπὸ τοῦ ἡμι-
 σφαιρίου ἐπὶ τὸ η , ἐπὶ τὴν μείζω γωνίαν, πρὸς κύκλου περι-
 φέρειαν προσπεσοῦνται αἱ ἀπὸ τοῦ κ . 3. Καὶ ἂν μὲν ἐπ' 3
 ἀνατολῆς ἢ ἐπὶ δύσεως τοῦ ἕστρου ἢ ἀνάκλασις γένηται, ἡμι-
 κύκλιον ἀποληφθήσεται τοῦ κύκλου ὑπὸ τοῦ ὀριζοντος τὸ ὑπὲρ
 γῆν γινόμενον, ἂν δ' ἐπάνω, ἔλαττον αἰεὶ ἡμικυκλίον. ἐλάχι-
 στον δ', ὅταν ἐπὶ τοῦ μεσημβρινοῦ γένηται τὸ ἕστρον. 4. Ἔστω 4
 γὰρ ἐπ' ἀνατολῆς πρῶτον, οὗ τὸ η , καὶ ἀνακεκλάσθω ἢ $\kappa\mu$
 ἐπὶ τὸ η , καὶ τὸ ἐπίπεδον ἐκβεβλήσθω ἐν ᾧ τὸ α , τὸ ἀπὸ τοῦ
 τριγώνου ἐν ᾧ τὸ $\eta\kappa\mu$. κύκλος οὖν ἢ τομῇ ἔσται τῆς σφαιρας
 ὁ μέγιστος. ἔστω ὁ ἐφ' ᾧ α . διοίσει γὰρ οὐθέν, ἂν ὀποιανοῦν

CAP. V. Arcum vero neque orbem, nec semicirculo maio-
 rem fieri posse, itemque caetera, quae in illum cadunt, ex
 descriptione contemplantibus patebit. 2. Hemisphaerico enim,
 quod sit α , supra finitorem circulum posito, et centro eius κ ,
 alioque etiam quodam puncto exoriente, quod sit η , si lineae a
 centro κ , in conii speciem productae velut axem lineam $\eta\kappa$
 efficiunt, et lineae a ad μ productae, ab hemisphaerico ad η ,
 supra maiorem angulum reflectuntur, lineae profecto quae a κ
 ductae sunt, in circuli ambitum incident. 3. Ac si in astri
 exortu aut occasu reflexio fit, dimidia circuli portio a finitore
 relinquetur, ea videlicet, quae supra terram exstat. Sin ve-
 ro astro in superiori parte collocato, minor semper semi-
 circulo, sed minima quando ad circulum meridianum astrum
 accesserit. 4. Sit enim primum in ortu, ubi η positum est,
 et linea $\kappa\mu$ ad η reflectatur, planumque a a triangulo $\eta\kappa\mu$
 producat. Circulus sane, sphaerae sectio, maximus erit,
 isque sit a : nihil enim referet, quodcumque planum ex his,

- τῶν ἐπὶ τῆς $\eta\kappa$ κατὰ τὸ τρίγωνον τὸ $\kappa\mu\eta$ ἐκβληθῆ τὸ ἐπι-
 πεδον. αἱ οὖν ἀπὸ τοῦ η , κ ἀναγόμεναι γραμμαὶ ἐν τούτῳ τῷ
 λόγῳ οὐ συσταθήσονται τοῦ $\xi\phi'$ ᾧ α ἡμικυκλίου πρὸς ἄλλο
 5 καὶ ἄλλο σημεῖον. 5. Ἐπεὶ γὰρ τὰ τε η , κ σημεῖα δέδοται,
 καὶ αἱ $\kappa\eta$ δεδομένη ἂν εἴη καὶ ἡ $\mu\eta$, ὥστε καὶ ὁ λόγος τῆς
 $\mu\eta$ πρὸς τὴν $\mu\kappa$, δεδομένης οὖν περιφερείας ἐφάπεται τὸ μ .
 ἔστω δὴ αὕτη $\xi\phi'$ ἣς τὰ $\nu\mu$, ὥστε ἡ τομὴ τῶν περιφερειῶν
 δέδοται. πρὸς ἄλλο δέ γε τῆς $\mu\nu$ περιφερείας ἀπὸ τῶν αὐτῶν
 σημεῖων ὁ αὐτὸς λόγος ἐν τῷ αὐτῷ ἐπιπέδῳ οὐ συνίσταται.
 6. Ἐκκελοσθῶ οὖν τις γραμμὴ ἡ $\delta\beta$, καὶ τετμήσθω ὡς ἡ $\mu\eta$
 πρὸς $\mu\kappa$, ἡ δ πρὸς τὸ β . μεῖζων δὲ ἡ $\mu\eta$ τῆς $\mu\kappa$, ἐπεὶ περ ἐπὶ
 τὴν μεῖζω γωνίαν ὑποτείνει τὴν τοῦ $\kappa\mu\eta$ τριγώνου. μεῖζων
 7 ἄρα καὶ ἡ δ τῆς β . 7. Προσπεπορισθῶ οὖν πρὸς τὴν $\beta\iota$
 $\xi\phi'$ ἣς τὸ ζ . ὥστ' εἶναι ὅπερ τὴν δ πρὸς τὴν β , τὴν $\beta\zeta$ πρὸς
 τὴν δ . εἴτα ὅπερ ἡ ζ πρὸς τὴν $\kappa\eta$, τὸ β πρὸς ἄλλην πεποιή-
 σθω τὴν $\kappa\pi$, καὶ ἀπὸ τοῦ π ἐπὶ τὸ μ ἐπεζεύχθω ἡ τὸ $\mu\pi$.
 8. Ἔσται οὖν τὸ π πόλος τοῦ κύκλου, πρὸς ὃν αἱ ἀπὸ τοῦ
 κ γραμμαὶ προσπίπτουσιν· ἔσται γὰρ ὅπερ ἡ ζ πρὸς τὴν $\kappa\eta$.

quae in linea sunt $\eta\kappa$, per triangulum $\kappa\mu\eta$ fuerit productum.
 Lineae igitur ab η , κ punctis ductae, ad aliud et aliud semicirculi α punctum hac ratione non constituentur. 5. Quoniam enim et puncta η , κ data sunt, itemque linea $\eta\kappa$, data utique erit et linea $\mu\eta$, quare et ratio lineae $\mu\eta$ ad lineam $\mu\kappa$. Datum igitur ambitum punctum μ attinget. Sit sane ille $\mu\nu$ ambituum itaque sectio data est. Ad aliud autem ambitus $\mu\nu$ punctum ab iisdem punctis in eodem plano eadem ratio non constat. 6. Extra igitur ponatur linea quaedam $\delta\beta$, quae ita dividatur, ut quam rationem linea $\mu\eta$ ad lineam $\mu\kappa$ habet, eandem δ ad β habeat: maior autem est linea $\mu\eta$, quam linea $\mu\kappa$, quandoquidem super maiorem angulum turbinis est reflexio, maiori enim angulo trianguli $\kappa\mu\eta$ subtenditur. Maior ergo est linea δ , quam β . 7. Accedat igitur ad lineam β linea ζ , ut quod est δ ad β , sit $\beta\zeta$ ad δ . Dehinc, quod est ζ ad $\kappa\eta$, id fiat β ad aliam $\kappa\pi$, atque a puncto π ad punctum μ , linea $\mu\pi$ ducatur. 8. Igitur π circuli, in quem lineae a κ

καὶ ἡ β πρὸς τὴν $\kappa\pi$, καὶ ἡ δ πρὸς τὴν $\pi\mu$. μὴ γὰρ ἔστω, ἀλλ' ἡ πρὸς ἐλάττω ἢ πρὸς μεῖζω τῆς $\pi\mu$ · οὐθὲν γὰρ διοίσει. 9. Ἐστω πρὸς $\pi\rho$. τὸν αὐτὸν ἕρα λόγον αἱ $\eta\kappa$ καὶ $\kappa\pi$ καὶ ἡ 9 $\pi\rho$ πρὸς ἀλλήλας ἔξουσιν, ὅπερ αἱ δ , ζ , β . αἱ δὲ δ , ζ , β ἀνὰ λόγον ἦσαν, ὅπερ ἡ δ πρὸς β , ἡ $\zeta\beta$ πρὸς δ . ὥστε ὅπερ ἡ $\pi\eta$ πρὸς τὴν $\pi\rho$, ἡ τὸ $\pi\rho$ πρὸς τὴν $\kappa\kappa$. 10. Ἄν οὖν ἀπὸ τῶν κ , η αἱ 10 $\eta\rho$ καὶ $\kappa\rho$ ἐπὶ τὸ ρ ἐπιζευχθῶσιν, αἱ ἐπιζευχθεῖσαι αὐταὶ τὸν αὐτὸν ἔξουσι λόγον ὅπερ ἡ $\pi\eta$ πρὸς τὴν $\pi\rho$ · περὶ γὰρ τὴν αὐτὴν γωνίαν τὴν π ἀνὰ λόγον αἱ τε τοῦ $\eta\rho$ τριγώνου καὶ τοῦ $\kappa\rho\pi$. ὥστε καὶ ἡ $\pi\rho$ πρὸς τὴν $\kappa\rho$ τὸν αὐτὸν ἔξει λόγον, καὶ ἡ $\eta\pi$ πρὸς τὴν $\pi\rho$. 11. Ἐχει δὲ καὶ ἡ $\mu\eta$ πρὸς τὴν $\mu\kappa$ τὸν αὐτὸν λόγον, 11 ὅπερ ἡ τὸ δ πρὸς τὸ β ἀμφοτέρω. ὥστ' ἀπὸ τῶν $\eta\kappa$ ση-
μείων οὐ μόνον πρὸς τῇ μιν περιφερείᾳ συσταθήσονται τὸν αὐτὸν ἔχουσαι λόγον, ἀλλὰ καὶ ἄλλοθι. ὅπερ ἀδύνατον. 12. Ἐπεὶ 12 οὖν ἡ δ οὔτε πρὸς ἐλάττω τῆς $\pi\mu$ οὔτε πρὸς μεῖζω (ὁμοίως γὰρ δεῖξομεν), δῆλον ὅτι πρὸς αὐτὴν ἂν εἴη τὴν $\epsilon\phi$ ' ἢ $\mu\pi$.

ductae incidunt, polus erit. Quod enim est linea ζ ad lineam $\kappa\eta$, et linea β ad lineam $\kappa\pi$, linea quoque δ ad lineam $\pi\mu$ erit. Non enim haec sit ratio, sed aut ad minorem aut ad maiorem: nihil enim intererit. 9. Sit igitur ad lineam $\pi\rho$. Eandem igitur rationem lineae $\eta\kappa$, $\kappa\pi$ et $\pi\rho$ inter se habebunt, quam lineae, ζ , β , δ , inter se. Lineae autem δ , ζ , β similem inter se proportionem ita habent, ut quod est δ ad β , id sit $\zeta\beta$ ad δ . Quare quod $\pi\eta$ ad $\pi\rho$, id $\pi\rho$ ad $\kappa\kappa$. 10. Si igitur a punctis κ , η lineae $\eta\rho$ et $\kappa\rho$ ad ρ ducantur, hae ductae eandem habebunt rationem, quam linea $\eta\pi$ ad lineam $\pi\rho$ habet. Trianguli enim $\eta\rho\rho$ et eius, qui est $\kappa\rho\pi$, latera circa eundem angulum proportionum similitudinem subeunt: quare et linea $\pi\rho$ ad lineam $\kappa\rho$ eandem habebit rationem, quam linea $\eta\pi$ ad lineam $\pi\rho$. 11. Sed et linea $\mu\eta$ ad lineam $\mu\kappa$ eandem habet rationem, quam linea δ ad lineam β . Ab iisdem igitur punctis η , κ , lineae eandem rationem habentes, non solum ad ambitum $\mu\nu$, sed et ad alium locum statuentur: quod fieri nequit. 12. Quoniam igitur linea δ neque ad minorem, quam sit linea $\pi\mu$, neque ad maiorem (similiter enim demonstrabi-

ὥστ' ἔσται ὅπερ ἡ $\overline{\mu\pi}$ πρὸς τὴν $\overline{\pi\kappa}$, ἢ τὸ $\overline{\pi\eta}$ πρὸς τὴν $\overline{\mu\pi}$,
 13 καὶ λοιπὴ ἢ τὸ $\overline{\mu\eta}$ πρὸς $\overline{\mu\kappa}$. 13. Ἄν οὖν τῷ $\overline{\xi\phi}$ ᾧ τὸ $\overline{\pi}$
 πόλῳ χρώμενος, διαστήματι δὲ τῷ $\overline{\xi\phi}$ ᾧ $\overline{\mu\pi}$, κύκλος γραφῆ
 ἀπασῶν ἐφάπεται τῶν γωνιῶν ὡς ἀνακλώμεναι ποιοῦσιν αἱ ἀπὸ
 τοῦ $\overline{\mu\eta}$ κύκλου· εἰ δὲ μή, ὁμοίως δειχθήσονται τὸν αὐτὸν
 ἔχουσαι λόγον αἱ ἄλλοθι καὶ ἄλλοθι τοῦ ἡμικυκλίου συνιστά-
 14 μεναι, ὅπερ ἦν ἀδύνατον. 14. Ἄν οὖν περιμεγάρης τὸ ἡμικύκλιον
 τὸ $\overline{\xi\phi}$ ᾧ τὸ $\overline{\alpha}$ περὶ τὴν $\overline{\xi\phi}$ ἢ ἢ $\overline{\kappa\pi}$ διάμετρον, αἱ ἀπὸ τοῦ $\overline{\eta\kappa}$
 ἀνακλώμεναι πρὸς τὸ $\overline{\xi\phi}$ ᾧ τὸ $\overline{\mu}$ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπιπέδοις ὁμοίως
 ἔξουσι, καὶ ἴσην ποιήσουσι γωνίαν τὴν $\overline{\kappa\mu\eta}$. καὶ ἦν ποιοῦσι δὲ
 15 γωνίαν αἱ $\overline{\kappa\pi}$ καὶ $\overline{\mu\pi}$ ἐπὶ τῆς $\overline{\eta\pi}$, αἱ ἴση ἔσται. 15. Τρίγωνα οὖν
 ἐπὶ τῆς $\overline{\eta\pi}$ καὶ $\overline{\kappa\pi}$ ἴσα τῷ $\overline{\eta\mu\pi}$ καὶ $\overline{\kappa\mu\pi}$ συνεστήκασιν. τούτων δ'
 αἱ κάθετοι ἐπὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον πεσοῦνται τῆς $\overline{\eta\pi}$ καὶ ἴσαι
 ἔσονται. πιπτέωσαν ἐπὶ τὸ \overline{o} . κέντρον ἄρα τοῦ κύκλου τὸ \overline{o} ,
 ἡμικύκλιον δὲ τὸ περὶ τὴν $\overline{\mu\nu}$ ἀφῆρηται ἀπὸ τοῦ ὀριζόν-
 16 τος. 16. Τῶν μὲν γὰρ ἄνω τὸν ἥλιον οὐ κρατεῖν, τῶν δὲ πρὸς
 τῇ γῆ στεριζομένων κρατεῖν καὶ διαχεῖν τὸν ἄερα. καὶ διὰ

mus), perspicuum est, ad ipsam $\overline{\mu\pi}$ rationem habere. Quare
 quod linea $\overline{\mu\pi}$ ad lineam est $\overline{\pi\kappa}$, id linea $\overline{\pi\eta}$ ad lineam $\overline{\mu\pi}$
 erit, itemque reliqua $\overline{\mu\eta}$ ad lineam $\overline{\mu\kappa}$. 13. Si igitur circu-
 lus $\overline{\pi}$ polo et $\overline{\mu\pi}$ intervallo utens describatur, angulos omnes,
 quos lineae a punctis $\overline{\eta}$, $\overline{\kappa}$ ductae et reflexae faciunt, attinget.
 Quod si non attinget, quae in alia semicirculi parte coeunt,
 eandem rationem habere similiter demonstrabuntur: quod
 quidem erat impossibile. 14. Si ergo semicirculum $\overline{\alpha}$ circa
 diametrum $\overline{\eta\pi}$ circumagas, quae ab $\overline{\eta\kappa}$ ductae ad punctum $\overline{\mu}$
 reflectuntur, in omnibus planis eandem habebunt rationem,
 aequalemque angulum $\overline{\kappa\mu\eta}$ constituent: et quem lineae $\overline{\kappa\pi}$ et
 $\overline{\mu\pi}$ super linea $\overline{\eta\pi}$ faciunt, aequalis angulis semper erit. 15.
 Triangula igitur super linea $\overline{\eta\pi}$ et linea $\overline{\kappa\pi}$ aequalia facta sunt
 triangulis $\overline{\eta\mu\pi}$ et $\overline{\kappa\mu\pi}$. Quorum perpendiculares lineae in
 idem punctum lineae $\overline{\eta\pi}$ incident, aequalesque erunt. Cadant
 in \overline{o} : centrum igitur circuli est \overline{o} , cuius circuli dimidia pars,
 ea videlicet quae est $\overline{\mu\nu}$, ab horizonte ablata est. 16. Eas
 enim, quae supra sunt, sol vincere nequit; quae prope terram

τοῦτο τὴν ἴριν οὐ συμβάλλειν τὸν κύκλον. γίνεσθαι δὲ καὶ
 νύκτωρ ἀπὸ τῆς σελήνης ὀλιγάκις· οὔτε γὰρ αἰεὶ πλήρης, ἀσθε-
 νεστέρα τε τὴν φύσιν ὥστε κρατεῖν τοῦ ἀέρος. μάλιστα δ'
 ἴστασθαι τὴν ἴριν, ὅπου μάλιστα κρατεῖται ὁ ἥλιος· πλείστη
 γὰρ ἐν αὐτῇ ἰκμὰς ἐνέμεινεν. 17. Πάλιν ἔστω ὁ ὀριζων μὲν¹⁷
 ἐφ' ὃ τὸ αβγ, ἐπανατεταλκέντω δὲ τὸ η, ὁ δ' ἄξων ἔστω νῦν
 ἐφ' ὃ τὸ ηπ. τὰ μὲν οὖν ἄλλα πάντα ὁμοίως δειχθήσεται ὡς
 καὶ πρότερον, ὁ δὲ πόλος τοῦ κύκλου ὁ ἐφ' ὃ τὸ π κάτω ἔσται
 τοῦ ὀριζοντος τοῦ ἐφ' ὃ τὸ αγ, ἀρθέντος τοῦ ἐφ' ὃ τὸ η
 σημείου. 18. Ἐπὶ δὲ τῆς αὐτῆς ὁ τε πόλος καὶ τὸ κέντρον¹⁸
 τοῦ κύκλου καὶ τὸ τοῦ ὀριζοντος νῦν τὴν ἀνατολήν· ἔστι γὰρ
 οὗτος ἐφ' ὃ τὸ ηπ. 19. Ἐπεὶ δὲ τῆς διαμέτρου τῆς αγ τὸ¹⁹
κη ἐπάνω, τὸ κέντρον εἶη ἂν ὑποκάτω τοῦ ὀριζοντος πρότερον
 τοῦ ἐφ' ὃ τὸ αγ, ἐπὶ τῆς κπ γραμμῆς, ἐφ' οὗ τὸ ο. ὥστ'
 ἔλαττον ἔσται τὸ ἐπάνω τμήμα ἡμικυκλίου τὸ ἐφ' ὃ ψω.
 τὸ γὰρ ψω ἡμικύκλιον ἦν, νῦν δ' ἀποτέμνεται ἀπὸ τοῦ αγ
 ὀριζοντος. τὸ δὲ νω ἀφανὲς ἔσται ἐπαρθέντος αὐτοῦ τοῦ ἡλίου,
 ἐλάχιστον δ', ὅταν ἐπὶ μεσημβρίαν· ὅσω γὰρ ἀνώτερον

positae, eas vincit aëremque diffundit. Quapropter non con-
 tingit iridem circulum fieri. Noctu etiam fieri interdum,
 quamvis raro a luna. Neque enim semper plena, ac natura
 sua debilior, ut aërem vincat. Praecipue vero iridem con-
 sistere, ubi maxime sol vincatur; plurimus enim ibi sudor
 remansit. 17. Rursus sit horizon αβγ, supra quem punctum
η subvehatur: ac nunc quidem axis sit ηπ; reliqua sane omnia
 non secus ac prius ostendentur, circuli autem polus π sub ho-
 rizonte αγ, sublato puncto η erit. 18. In eadem vero linea
 polus sunt et centrum circuli et eius, qui ortum nunc termi-
 nat: is enim est ηπ. 19. Quoniam vero supra diametrum αγ
 linea κπ sublata est, circuli centrum ο in linea κπ infra hori-
 zontem αγ priorem erit. Quare portio, quae supra est, vide-
 licet ψω semicirculo erit minor. Siquidem ψω semicircu-
 lus erat: nunc vero ab horizonte αγ intersectus est. Itaque νω,
 sole sublato, minime apparebit, quoniam et minima apparet,
 cum in meridie fuerit. Quo enim punctum η superius est, eo

τὸ η κατώτερος ὃ τε πόλος καὶ τὸ κέντρον τοῦ κύκλου
 20 ἔσται. 20. Ὅτι δ' ἐν μὲν ταῖς ἐλάττωσιν ἡμέραις ταῖς μετ'
 ἰσημερίαν τὴν μετοπωρινὴν ἐνδέχεται αἰεὶ γίνεσθαι ἴσιν, ἐν δὲ
 ταῖς μακροτέραις ἡμέραις ταῖς ἀπὸ ἰσημερίας τῆς ἑτέρας ἐπὶ
 τὴν ἰσημερίαν τὴν ἑτέραν περὶ μεσημβρίαν οὐ γίνεται ἴσιν
 αἴτιον ὅτι τὰ μὲν πρὸς ἄρκτον τμήματα πάντα μεῖζω ἡμῶν
 κύκλου καὶ αἰεὶ ἐπὶ μεῖζω, τὸ δ' ἀφανὲς μικρόν, τὰ δὲ πρὸς
 μεσημβρίαν τμήματα τοῦ ἰσημερινοῦ, τὸ μὲν ἄνω τμήμα
 μικρόν, τὸ δ' ὑπὸ γῆν μέγα. καὶ αἰεὶ δὴ τὰ πορρωτέρω με-
 21 ζω. 21. Ὅστ' ἐν μὲν ταῖς πρὸς τὰς θερινὰς τροπὰς ἡμέραις
 διὰ τὸ μέγεθος τοῦ τμήματος καὶ ἐπὶ τὸ μεσημβρινὸν τὴν τὸ
 η , κάτω ἤδη παντελῶς γίνεται τὸ π , διὰ τὸ πόρρω ἀφαστάναι
 22 τῆς γῆς τὴν μεσημβρίαν διὰ τὸ μέγεθος τοῦ τμήματος. 22. Ἐν
 δὲ ταῖς πρὸς τὰς χειμερινὰς τροπὰς ἡμέραις, διὰ τὸ μὴ πολλὴν
 ὑπερ γῆς εἶναι τὰ τμήματα τῶν κύκλων, τοῦναντίον ἀναγκαῖον
 γίνεσθαι· βραχὺ γὰρ ἀρθείσης τῆς ἐφ' ὧ τὸ η , ἐπεὶ τῆς
 μεσημβρίας γίνεται ὁ ἥλιος.

circuli centrum et polus inferiores erunt. 20. Cur autem post
 aequinoctium autumnale brevioribus diebus quacunque hora
 fieri arcus possit, longioribus vero diebus ab altero aequinoctio
 usque ad alterum in meridie non fiat, causa est, quod omnes
 quae ad septentriones pertinent sectiones, semicirculo maiores
 sunt, et subinde maiores semper fiunt: quod vero non certum
 est, exiguum est. Quae autem ad meridiem, ultra aequino-
 ctialem sunt, supra terram quidem exiguae sunt: quod vero
 sub terra est magnum, atque perpetuo, quo remotiores sunt,
 eo maiores. 21. In diebus igitur ad aestivum solstitium per-
 tinentibus ea est sectionis magnitudo, ut antequam punctum η
 ad medium eius circulumque meridianum pervenerit, punctum
 π omnino deorsum descenderit, quia videlicet meridies
 ob sectionis magnitudinem procul a terra absit. 22. In
 diebus autem circa solstitium hibernum, quia circulorum
 sectiones non multum supra terram eminent, contrarium
 fiat necesse est. Paululum enim sublato puncto η , sol in
 meridie consistit.

VI. Τὰς δ' αὐτὰς αἰτίας ὑποληπτέον καὶ περὶ παρηλλίου 1
καὶ ῥάβδων ταῖς εἰρημέναις. γίνεται γὰρ παρήλιος μὲν ἀνακλω-
μένης τῆς ὕψεως πρὸς τὸν ἥλιον, ῥάβδοι δὲ διὰ τὸ προσπί-
πτειν τοιαύτην οὖσαν τὴν ὕψιν, ὅταν εἴπομεν ἀεὶ γίνεσθαι,
ὅταν πλησίον ὄντων τοῦ ἡλλίου νεφῶν ἀπὸ τινος ἀνακλασθῆ
τῶν ὑγρῶν πρὸς τὸ νέφος. 2. Φαίνεται γὰρ αὐτὰ μὲν ἀχρω- 2
μάτιστα τὰ νέφη κατ' εὐθυωρίαν εἰσβλέπουσιν, ἐν δὲ τῷ ὕδατι
ῥάβδων μεστὸν τὸ νέφος· πλὴν τότε μὲν ἐν τῷ ὕδατι δοκεῖ
τὸ χροῶμα τοῦ νέφους εἶναι, ἐν δὲ ταῖς ῥάβδοις ἐπ' αὐτοῦ
τοῦ νέφους. 3. Γίνεται δὲ τοῦτο, ὅταν ἀνώμαλος ἢ τοῦ νέ- 3
φους ἢ σύστασις, καὶ τῆ μὲν πυκνὸν τῆ δὲ μαρόν, καὶ τῆ μὲν
ὑδατωδέστερον, τῆ δ' ἥτιον· ἀνακλασθείσης γὰρ τῆς ὕψεως
πρὸς τὸν ἥλιον, τὸ σχῆμα μὲν τοῦ ἡλλίου οὐχ ὁράται διὰ μι-
κρότητα τῶν ἐνόπτρων, τὸ δὲ χροῶμα διὰ τὸ ἐν ἀνωμάλῳ
φαίνεσθαι λαμπρὸν καὶ λευκὸν τὸν ἥλιον, πρὸς ὃν ἀνεκλάσθη
ἢ ὕψις, τὸ μὲν φοινικοῦν φαίνεται, τὸ δὲ πράσινον ἢ ξανθόν.
4. Διαφέρει γὰρ οὐδὲν διὰ τοιούτων ὁρᾶν ἢ ἀπὸ τοιούτων 4
ἀνακλωμένην· ἀμφοτέρως γὰρ φαίνεται τὴν χροῶν ὁμοιον, ὡστ'

CAP. VI. Geminati autem solis ac virgarum eas ipsas,
quae dictae sunt, causas esse censendum est. Parheliium enim
oritur, cum visus a re aliqua ad solem reflectitur: virgae vero
propterea, quod in nubem visus talis incidit, qualem diximus
semper esse, quoties nubibus soli propinquis ab aliquo humido
ad nubem refertur. 2. Etenim nubes per directum spectan-
tibus coloris expertes videntur, in aqua vero virgarum ple-
nae. Quamquam cum in aqua spectantur, color nubis in
aqua videtur esse, in virgis autem in ipsa nube. 3. Id vero
contingit, cum nubis concretio inaequalis fuerit, et partim
densa, partim rara, et una parte aquosa magis, altera minus.
Visu enim ad solem reflexo, solis quidem figura ob speculorum
parvitatē non apparet, color vero, quia sol splendidus et
candidus, ad quem fit reflexio, in re inaequabili apparet, alius
puniceus, alius viridis, alius flavus videtur. 4. Nihil enim
refert, utrum per talia cernamus, an visus a rebus eius modi
reflectatur, quippe non eodem modo simili colore appareat.

- εἰ κάκεινως φοινικοῦν, καὶ οὕτως. αἱ μὲν οὖν ῥᾶβδοι γίνονται δι' ἀνωμαλίαν τοῦ ἐνόπτρου οὐ τῷ σχήματι, ἀλλὰ τῷ χρωματι. 5. Ὁ δὲ παρήλιος, ὅταν ὅτι μάλιστα ὁμαλὸς ἢ ὁ ἀῆρ καὶ πυκνὸς ὁμοίως· διὸ φαίνεται λευκός. ἢ μὲν γὰρ ὁμαλότης τοῦ ἐνόπτρου ποιεῖ χροῖαν μιαν τῆς ἐμφάσεως· ἢ δ' ἀνάκλασις ἀθρόας τῆς ὕψεως, διὰ τὸ ἕμα προσπίπτειν πρὸς τὸν ἥλιον ἀπὸ πυκνῆς οὔσης τῆς ἀχλύος, καὶ οὕτω μὲν οὔσης ὕδατος ἔγγυς δ' ὕδατος, τὸ ὑπάρχον τῷ ἥλιῳ ἐμφαίνεσθαι χρωματι ποιεῖ, ὡσπερ ἀπὸ χαλκοῦ λείου κλωμένης διὰ τὴν πυκνότητα.
6. Ὡστ' ἐπεὶ τὸ χρωματι τοῦ ἡλίου λευκόν, καὶ ὁ παρήλιος φαίνεται λευκός. διὰ δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο μᾶλλον ὕδατος σημεῖον ὁ παρήλιος τῶν ῥᾶβδων· μᾶλλον γὰρ σημαίνει τὸν ἀέρα εὐεργῶς ἔχειν πρὸς γένεσιν ὕδατος. ὁ δὲ νότιος τοῦ βορείου μᾶλλον, ὅτι μᾶλλον ὁ νότιος ἀῆρ εἰς ὕδωρ μεταβάλλει τοῦ πρὸς ἄρκτον.
7. Γίνονται δ' ὡσπερ εἶπομεν περὶ τε δυσμᾶς καὶ τὰς ἀνατολάς, καὶ οὕτ' ἄνωθεν οὐτε κάτωθεν, ἀλλ' ἐκ τῶν πλαγιῶν καὶ ῥᾶβδοι καὶ παρήλιοι· καὶ οὕτ' ἔγγυς τοῦ ἡλίου λίαν, οὐτε

Quare si illo modo puniceus, hoc quoque. Virgae igitur propter speculi inaequabilitatem non figura, sed colore efficiuntur. 5. Parhelium autem fit, cum aër quam maxime aequabilis, similiterque densus fuerit. Quocirca candidum apparet. Speculi enim aequabilitas, ut unus color appareat, efficit. Visus autem universi reflexio propterea, quod a caligine, quae densa ac nondum quidem aqua facta est, sed tamen prope est, ut aqua evadat, in solem incidat, colorem qui soli inest apparere perinde facit, ac si ab aëre laevi ob eius densitatem visus reflectitur. 6. Quare cum sol colore sit candido, parhelium quoque candidum apparet. Hac vero ipsa de causa parhelium aquae magis signum est, quam virgae. Aërem enim ad aquae ortum praeparatum esse magis indicat, et australe quidem magis, quam aquilonium, quoniam aër austrinus magis quam qui ad septentriones positus est, in aquam mutatur. 7. Fiunt autem, quemadmodum diximus, et virgae et parhelia in ortu et in occasu, neque supra solem neque infra, sed a latere, nec prope admodum, nec procul

πόρρω παντελῶς· ἐγγύς μὲν γὰρ οὔσαν ὁ ἥλιος διαλύει τὴν σύστασιν, πόρρω δ' οὔσης ἢ ὕψις οὐκ ἀνακλασθήσεται· ἀπὸ γὰρ μικροῦ ἐνόπτρου πόρρω ἀποτενομένη ἀσθενὴς γίνεται. διὸ καὶ αἱ ἄλλω οὐ γίνονται ἐξ ἐναντίας τοῦ ἡλίου. 8. Ἄνω 8 μὲν οὖν ἐὰν γίνηται καὶ ἐγγύς, διαλύσει ὁ ἥλιος· ἐὰν δὲ πόρρω, ἐλάττων ἢ ὕψις οὔσα ἢ ὥστε ποιεῖν ἀνάκλασιν οὐ προσπεσεῖται. ἐν δὲ τῷ πλαγίῳ ἐστὶ τοσοῦτον ἀποστήναι τὸ ἐνοπτρον, ὥστε μήτε τὸν ἥλιον διαλύσαι, τὴν τε ὕψιν ἀθρόαν διελθεῖν, διὰ τὸ πρὸς τὴν γῆν φερομένην μὴ δικνεῖσθαι ὡσπερ δι' ἀχανοῦς φερομένην. 9. Ὑπὸ δὲ τὸν ἥλιον οὐ γίνεται διὰ τὸ πλησίον 9 μὲν τῆς γῆς διαλύεσθαι ἢ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἄνω δὲ μεσουρανίου ὄντος τὴν ὕψιν διασπᾶσθαι. καὶ ὕλως οὐδ' ἐκ πλαγίας μεσουρανόου γίνεται· ἢ γὰρ ὕψις οὐχ ὑπὸ τὴν γῆν φέρεται, ὥστ' ὀλίγη ἀφικνεῖται πρὸς τὸ ἐνοπτρον, καὶ ἢ ἀνακλωμένη γίνεται πάμπαν ἀσθενής.

VII. Ὅσα μὲν οὖν ἔργα συμβαίνει παρέχεσθαι τὴν ἐκ- 1 κρισιν ἐν τοῖς τόποις τοῖς ὑπὲρ τῆς γῆς, σχεδόν ἐστι τοσαῦτα

omnino. Propinquam enim concretionem sol dissolvit: sin autem procul abest, visus non reflectitur. Nam si a parvo speculo procul protenditur, redditur imbecillus. Quam ob rem et coronae e regione solis non fiunt. 8. Quodsi igitur supra fit ac prope, eam sol dissolvit: si vero procul, visus imbecillior, quam ut reflecti queat, in solem non incidet. A latere vero fieri potest, ut speculum ita distet, ut a sole non solvatur, et visus universus ad eum perveniat, propterea quod ad terram dum fertur, quasi per immensum feratur, pervenire non queat. 9. Infra solem vero non fit, quia, cum ad terram propius accesserit, a sole dissolvitur, cum medium caeli locum tenuerit, distrahitur. Omnino ne a latere quidem, sole medium caelum occupante, efficitur. Visus enim sub terram non fertur. Quare exiguus ad speculum perducitur, et qui reflectitur prorsus imbecillus redditur.

CAP. VII. Tot igitur ac talia ea fere opera sunt, quae in locis supra terram positis secretionem efficere contingit. Iam de iis dicendum est, quae intra terram efficit, in ipsius

- καὶ τοιαῦτα ὅσα δ' ἐν αὐτῇ τῇ γῆ ἔγκατακλειομένη τοῖς τῆς
 γῆς μέρεσιν ἀπεργάζεται λεκτέον. ποιεῖ γὰρ δύο διαφορὰς
 σωμάτων διὰ τὸ διπλῆ πεφυκέναι καὶ αὐτῇ, καθάπερ καὶ ἐν
 2 τῷ μετεώρῳ. 2. Δύο μὲν γὰρ αἱ ἀναθυμιάσεις, ἡ μὲν ἀτ-
 μιδώδης, ἡ δὲ καπνώδης, ὡς φημεν, εἰσὶν· δύο δὲ καὶ τὰ
 εἶδη τῶν ἐν τῇ γῆ γινομένων, τὰ μὲν ὀρυκτὰ τὰ δὲ μεταλ-
 3 λευτά. 3. Ἡ μὲν οὖν ξηρὰ ἀναθυμίασις ἐκπυροῦσα ποιεῖ τὰ
 ὀρυκτὰ πάντα, οἷον λίθων τε γένη τὰ ἄτηκτα καὶ σανδαράκην
 καὶ ὄχραν καὶ μίλτον καὶ θεῖον καὶ τᾶλλα τὰ τοιαῦτα, τὰ δὲ
 πλεῖστα τῶν ὀρυκτῶν ἔστι τὰ μὲν κοιλία κεχρωματισμένη, τὰ
 δὲ λίθος ἐκ τοιαύτης γεγονῶς συστάσεως, οἷον τὸ κινναβάρη.
 4 4. Τῆς δ' ἀναθυμιάσεως τῆς ἀτμιδώδους, ὅσα μεταλλεύεται
 καὶ ἔστιν ἡ χρυτὰ ἢ ἑλατά, οἷον σίδηρος, χαλκός, χρυσός.
 ποιεῖ δὲ ταῦτα πάντα ἡ ἀναθυμίασις ἢ ἀτμιδώδης ἔγκατα-
 κλειομένη, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς λίθοις, διὰ ξηρότητα εἰς ἐν
 συνθλιβομένη καὶ πηγνυμένη, οἷον δρόσος ἢ πάχνη, ὅταν
 ἀποκριθῇ. ἐνταῦθα δὲ πρὶν ἀποκριθῆναι γεννᾶται ταῦτα.
 5 5. Διὸ ἔστι μὲν ὡς ὕδωρ ταῦτα, ἔστι δ' ὡς οὐ· δυνάμει μὲν

terrae visceribus inclusa. Duas enim corporum differentias
 genere provocat, quoniam duplex sit et existat, quemadmo-
 dum et in sublimi loco. 2. Duae namque (uti diximus) sunt
 exhalationes, altera vaporosa, altera fumosa: duo etiam ge-
 nera eorum, quae in terra fiunt, fossilia ac metalla. 3. Sicca
 igitur exhalatio, ardore incensa, fossilia omnia efficit, ut lapi-
 dum genera non liquabilia, et sandaracam, et ochram, et ru-
 bricam, et sulphur et eiusdem modi alia. Ac pleraque fossilium
 sunt alia pulvis colore tinctus, alia lapis ex tali coortus con-
 cretione, quemadmodum cinnabari. 4. Exhalatione vaporosa
 provocantur, quotquot fodiantur metalla, eaque aut fusilia
 sunt aut ductilia, qualia sunt ferrum, aes, aurum. Haec omnia
 exhalatio vaporosa generat, inclusa praesertim lapidibus, ac
 propter siccitatem in unum compressa et coagulata, tamquam
 ros et pruina, cum fuerit secreta. Anteaquam vero secer-
 natur, haec omnia generat. 5. Quamobrem haec quodam-
 modo aqua sunt, quodammodo non sunt. Materia enim

γὰρ ἢ ὕλη ὕδατος ἦν, ἔστι δ' οὐκέτι· οὐδ' ἐξ ὕδατος γενο-
 μένου διὰ τι πάθος, ὥσπερ οἱ χυμοί. οὐ γὰρ οὕτω γίνεται
 τὸ μὲν χαλκὸς τὸ δὲ χρυσός, ἀλλὰ πρὶν γενέσθαι παγείσης τῆς
 ἀναθυμιάσεως ἕκαστα τούτων ἐστίν. 6. Διὸ καὶ πυροῦται 6
 πάντα καὶ γῆν ἔχει· ξηρὰν γὰρ ἔχει ἀναθυμιάσιν. ὁ δὲ χρυσὸς
 μόνος οὐ πυροῦται. κοινῇ μὲν οὖν εἴρηται περὶ πάντων αὐ-
 τῶν, ἰδίᾳ δ' ἐπισκεπτέον προχειριζομένοις περὶ ἕκαστον γένος.

potestate quidem aquea est: re vera autem non est, neque
 ex aqua affectione aliqua exorta, veluti saporēs. Neque enim
 hac ratione fiunt hoc quidem aes, illud vero aurum: sed
 horum singula exhalatione prius concreta, quam in aquam
 converteretur, existunt. 6. Quocirca etiam omnia igniuntur
 ac terram continent, siquidem siccam exhalationem. Aurum
 vero solum non incenditur. Ac de omnibus quidem hisce
 communiter dictum est: singula vero genera proponentes, quae
 unicuique propria sunt, considerare debemus.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ
ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΩΝ Δ.

[p. 378, b. ed. Bekk.]

[p. 359 C. ed. Cas.]

- 1 I. Ἐπει δὲ τέτταρα διώρισται αἷτια τῶν στοιχείων, τούτων δὲ κατὰ τὰς συζυγίας καὶ τὰ στοιχεῖα τέτταρα συμβέβηκεν εἶναι, ὧν τὰ μὲν δύο ποιητικά, τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν, τὰ δὲ δύο παθητικά, τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν. 2. Ἡ δὲ πίστις τούτων ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς· φαίνεται γὰρ ἐν πᾶσιν ἢ μὲν θερμότης καὶ ψυχρότης ὀρίζουσαι καὶ συμφύουσαι καὶ μεταβάλλουσαι τὰ ὁμογενῆ καὶ τὰ μὴ ὁμογενῆ, καὶ ὑγραίνουσαι καὶ ξηραίνουσαι καὶ σκληρύνουσαι καὶ μαλάττουσαι, τὰ δὲ ξηρὰ καὶ ὑγρὰ ὀριζόμενα καὶ τᾶλλα τὰ εἰρημένα πάθη πάσχοντα αἰτὰ τε καθ' αὐτὰ καὶ ὅσα κοινὰ ἐξ ἀμφοῖν σώματα συνέστηκεν. 3. Ἐτι δ' ἐκ τῶν λόγων δῆλον, ὅτι ὀριζόμεθα τὰς φύσεις αὐτῶν· τὸ μὲν γὰρ θερμὸν καὶ ψυχρὸν

CAP. I. Quoniam autem elementorum causae quatuor sunt constitutae, ex quarum coniugationibus evenit, ut quatuor quoque exsisterent elementa, duae illarum efficiendi vim habent, calor et frigus, duae vero patiendi, siccitas et humiditas. 2. Id quod inductione probatur. Calor enim et frigus, tum ea, quae eiusdem, tum quae diversi generis sunt, determinare, coniungere, immutare, humectare, exsiccare, durare, emollire in omnibus videntur: humida autem et sicca tum ipsa per se, tum quae communiter ex utrisque concreta sunt corpora, terminari, et aliis, quae dictae sunt, qualitatibus affici. 3. Constat vero etiam ex definitionibus, quibus eorum naturas definimus. Calidum enim et frigidum

ὡς ποιητικὰ λέγομεν (τὸ γὰρ συγκριτικὸν ὡσπερ ποιητικὸν τί
 ἐστι), τὸ δὲ ὑγρὸν καὶ ξηρὸν παθητικόν (τὸ γὰρ εὐόριστον
 καὶ δυσόριστον τῷ πάσχειν τι λέγεται τὴν φύσιν αὐτῶν). 4. Ὅτι 4
 μὲν οὖν τὰ μὲν ποιητικὰ τὰ δὲ παθητικὰ, φανερόν· διωρι-
 σμένων δὲ τούτων ληπτέον ἂν εἶη τὰς ἐργασίας αὐτῶν, αἷς
 ἐργάζονται τὰ ποιητικὰ, καὶ τῶν παθητικῶν τὰ εἶδη. 5. Πρῶ- 5
 τον μὲν οὖν καθόλου ἢ ἀπλῆ γένεσις καὶ ἢ φυσικὴ μεταβολὴ
 τούτων τῶν δυνάμεων ἐστὶν ἔργον, καὶ ἢ ἀντικειμένη φθορὰ
 κατὰ φύσιν. αὐταὶ μὲν οὖν τοῖς τε φυτοῖς ὑπάρχουσι καὶ ζῴοις
 καὶ τοῖς μέρεσιν αὐτῶν. 6. Ἔστι δ' ἢ ἀπλῆ καὶ φυσικὴ γένε- 6
 σις μεταβολὴ ὑπὸ τούτων τῶν δυνάμεων, ὅταν ἔχωσι λόγον ἐκ
 τῆς ὑποκειμένης ὕλης ἐκάστη φύσει· αὐταὶ δ' εἰσὶν αἱ εἰρη-
 μέναι δυνάμεις παθητικαί. γεννῶσι δὲ τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν
 κρατοῦντα τῆς ὕλης· ὅταν δὲ μὴ κρατῆ, κατὰ μέρος μὲν μώ-
 λυσις καὶ ἀπερρία γίνεται. 7. Τῇ δ' ἀπλῆ γένεσει ἐναντίον 7
 μάλιστα κοινὸν σῆψις· πᾶσα γὰρ ἢ κατὰ φύσιν φθορὰ εἰς
 τοῦθ' ὁδὸς ἐστίν, ὅλον γῆρας καὶ αὐανσις. τέλος δὲ τῶν ἄλ-

veluti efficientia dicimus: siquidem, quod congregare aptum
 est, efficientis cuiusdam habet rationem. Humidum autem et
 siccum patibilia. Facile enim et difficile terminari res di-
 cuntur, quod earum natura aliquid perpetiatur. 4. Per-
 spicuum itaque est in aliis efficiendi vim inesse, in aliis
 patiendi. Quibus constitutis efficientium opera consideranda
 sunt, itemque patibilium species. 5. Principio igitur, uni-
 versim ortus simplex et naturalis mutatio harum facultatum
 est opus: is praeterea qui adversatur, naturalis interitus. Ac
 ea quidem stirpibus atque animalibus conveniunt, ac partibus
 eorum. 6. Simplex vero et naturalis ortus ab his facultati-
 bus, quum proportionem habuerint, mutatio est, ex subiecta
 cuique naturae materia. Hae autem sunt facultates patibiles
 iamiam commemoratae. Calor vero et frigus materiam vin-
 cendo generant. Cum autem non vincunt, ex parte quidem
 imperfecta elixatio et inconcoctio efficitur. 7. Generationi
 simplici maxime oppositum est communiter putredo. Naturalis
 enim omnis interitus, ut senectus et apiditas ad hanc est via.

λων ἀπάντων σαφρότης, ἂν μή τι βία φθορῇ τῶν φύσει
 συνεστώτων· ἔστι γὰρ καὶ σάρκα καὶ ὄστον καὶ ὄτιον κατα-
 καῦσαι, ἴδον τὸ τέλος τῆς κατὰ φύσιν φθορᾶς σῆψις ἐστίν.
 8. Διὸ ὑγρὰ πρῶτον, εἶτα ξηρὰ τέλος γίνεται τὰ σηπούμενα·
 ἐκ τούτων γὰρ ἐγένετο, καὶ ὠρίσθη τῷ ὑγρῷ τὸ ξηρὸν ἐργα-
 ζομένων τῶν ποιητικῶν. γίνεται δ' ἡ φθορά, ὅταν κρατῇ τοῦ
 9 ὀρίζοντος τὸ ὀριζόμενον διὰ τὸ περιέχον. 9. Οὐ μὴν ἀλλ'
 ἰδίως λέγεται σῆψις ἐπὶ τῶν κατὰ μέρος φθειρομένων, ὅταν
 χωρισθῇ τῆς φύσεως· διὸ καὶ σήπεται πάντα τὰλλα πλὴν πυ-
 ρός· καὶ γὰρ γῆ καὶ ὕδωρ καὶ ἀήρ σήπεται· πάντα γὰρ ὕλη
 10 τῷ πυρὶ ἐστὶ ταῦτα. 10. Σῆψις δ' ἐστὶ φθορὰ τῆς ἐν ἐκεί-
 στῳ ὑγρῷ οἰκείας καὶ κατὰ φύσιν θερμότητος ὑπ' ἀλλοτρίας
 11 θερμότητος· αὕτη δ' ἐστὶν ἡ τοῦ περιέχοντος. 11. Ὅστι'
 ἐπεὶ κατ' ἐνδειαν πόσχει θερμοῦ, τὸ δὲ ἐνδεές τοιαύτης
 δυνάμεως ψυχρὸν πᾶν, ἄμφω ἂν αἷτια εἴη, καὶ κοινὸν τὸ
 πάθος ἢ σῆψις, ψυχρότητός τε οἰκείας καὶ θερμότητος ἄλλο-
 12 τρίας. 12. Διὰ τοῦτο γὰρ, καὶ ξηρότερα γίνεται τὰ σηπούμενα.

Caeterorum vero omnium, quae natura constant, finis est
 putredo, nisi si quid vi interierit, quippe cum fieri possit, ut
 et caro et os, et quidvis aliud exuratur, quorum naturalis
 interitus finis putredo est. 8. Idcirco humida primum, deinde
 sicca, quae putrescunt, ad extremum redduntur. Ex his
 enim orta sunt, et humore siccitas determinata est, efficien-
 tium opera. Interitus autem fit, cum id quod determinatur,
 eo quod determinat, superius est, ob id quod ambit. 9. At-
 qui putredo in iis proprie dicitur, quae ex parte intereunt,
 cum a natura discesserint. Idcirco et caetera omnia uno igne
 excepto putrescunt. Nam et terra putrescit, et aqua et aër:
 quandoquidem materia ignis haec sunt omnia. 10. Putredo
 autem est eius, qui rei cuiusque humidae proprius est, et na-
 turalis calor, ab alieno calore interitus: hic vero eius est,
 quod ambit. 11. Quam ob causam cum caloris penuria patia-
 tur, idque omne, quod hac facultate destituitur, frigidum sit,
 efficitur, ut utrumque sit causa, et communis affectio putredo
 sit, tum frigoris proprii, tum alieni caloris. 12. Ob hanc

πάντα, καὶ τέλος γῆ καὶ κόπρος· ἐξιόντος γὰρ τοῦ οἰκείου θερμοῦ
 συνεξατμίζει τὸ κατὰ φύσιν ὑγρὸν, καὶ τὸ σπῶν τὴν ὑγρότητα
 οὐκέτ' ἔστιν· ἐπάγει γὰρ ἔλκουσα ἢ οἰκεία θερμότης. 13. Καὶ¹³
 ἐν τοῖς ψύχεισι δ' ἤττον σήπεται ἢ ἐν ταῖς ἀλέαις· ἐν μὲν γὰρ
 τῷ χειμῶνι ὀλίγον ἐν τῷ περιέχοντι ἀέρι καὶ ὕδατι τὸ θερ-
 μόν, ὥστ' οὐδὲν ἰσχύει, ἐν δὲ τῷ θέρει πλεῖον. 14. Καὶ οὔτε¹⁴
 τὸ πεπηγός (μᾶλλον γὰρ ψυχρόν ἢ ὁ ἀήρ θερμός· οὐκ οὖν
 κρατεῖται, τὸ δὲ κινουὺν κρατεῖ), οὔτε τὸ ζέον ἢ θερμόν· ἐλάτ-
 των γὰρ ἢ ἐν τῷ ἀέρι θερμότης τῆς ἐν τῷ πράγματι, ὥστ'
 οὐ κρατεῖ οὐδὲ ποιεῖ μεταβολὴν οὐδεμίαν. 15. Ὀμοίως δὲ καὶ¹⁵
 τὸ κινούμενον καὶ ῥέον ἤττον σήπεται τοῦ ἀκινήτου·
 ἀσθενεστέρα γὰρ γίνεται ἢ ὑπὸ τῆς ἐν τῷ ἀέρι θερμότητος
 κίνησις τῆς ἐν τῷ πράγματι προὔπαρχούσης, ὥστε οὐθὲν ποιεῖ
 μεταβάλλειν. 16. Ἡ δ' αὐτῇ αἰτία καὶ τοῦ τὸ πολὺ ἤττον¹⁶
 τοῦ ὀλίγου σήπεται· ἐν γὰρ τῷ πλεονί πλεῖον ἔστι πῦρ οἰ-
 κείον καὶ ψυχρόν, ἢ ὥστε κρατεῖν τὰς ἐν τῷ περιεστῶτι δυ-
 νάμεις. 17. Διὸ καὶ ἡ θάλασσα κατὰ μέρος μὲν διαιρουμένη¹⁷

enim causam et sicciora fiunt quaecunque putrescunt, et ad
 extremum terra et simus. Humore enim naturali una cum
 proprio calore exeunte, nihil fore adest, quod humorem al-
 liciat, cum naturalis sit calor, qui cum trahendo allicit. 13. Ac
 frigidis quidem temporibus res minus putrent, quam calidis.
 Exiguus namque per hiemem est calor in continente aëre et
 aqua: quare nihil pollet, aestate autem magis. 14. Neque id
 quod congelavit: nam magis frigidum est, quam aër calidus:
 idcirco non vincitur: id autem, quod movet, vincit. Nec id
 quod fervet aut calet: minor enim calor est, qui in aëre, quam
 qui in re. Quapropter non vincit, nec ullam facit mutationem.
 15. Eodem modo, quod movetur et fluit, minus putret, quam
 quod in motione non est. Nam caloris, qui est in aëre,
 imbecillior fit motus, quam eius, qui in re prius inest: ideo
 nullam facit mutationem. 16. Eadem quoque causa est, cur
 id quod multum est, minus putrescat, quam quod exiguum.
 Nam in re ampliore ignis amplior naturalis et frigus inest
 amplius, quam ut facultates vincere posset, quae in eo sunt,

ταχὺ σήπεται; ἅπαντα δ' οὖν, καὶ τὰλλα ὕδατι ὠσαύ-
18 τως. 18. Καὶ ζῶα ἐγγίνεται τοῖς σηπομένοις διὰ τὸ τὴν ἀπο-
κεκριμένην θερμότητα φυσικὴν οὔσαν συνιστάναι τὰ ἐκκρι-
θέντα. τί μὲν οὖν ἐστὶ γένεσις καὶ τί φθορά, εἴρηται.

- 1 Π. Λοιπὸν δ' εἰπεῖν τὰ ἐχόμενα εἶδη, ὅσα αἱ εἰρημένα
δυνάμεις ἐργάζονται ἐξ ὑποκειμένων τῶν φύσει συνεστῶτων
ἤδη. ἐστὶ δὴ θερμοῦ μὲν πέψις, πέψεως δὲ πέπανσις, ψησις,
ὑπησις· ψυχρότητος δὲ ἀπεψία, ταύτης δὲ ὠμότης, μάλυσις
2 στάτευσις. 2. Δεῖ δ' ὑπολαμβάνειν μὴ κυρίως ταῦτα λέγε-
σθαι τὰ ἑνόματα τοῖς πράγμασιν, ἀλλ' οὐ κείται καθόλου
τοῖς ἁμοίοις, ὥστε οὐ ταῦτα ἀλλὰ τοιαῦτα δεῖ νομίζειν εἶναι
3 τὰ εἰρημένα εἶδη. εἰπόμεν δ' αὐτῶν ἕκαστον τί ἐστίν. 3. Πέ-
ψις μὲν οὖν ἐστὶ τελείωσις ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ καὶ οἰκείου θερ-
μοῦ ἐκ τῶν ἀντικειμένων παθητικῶν· ταῦτα δ' ἐστὶν ἡ οἰκεία
ἐκάστῳ ὕλη. ὅταν γὰρ πεφθῇ, τετελειωταὶ τε καὶ γέγονεν.
4 4. Καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς τελειώσεως ὑπὸ θερμότητος τῆς οἰκείας

quod circumstat. 17. Quamobrem et mare per partes di-
visum celeriter putrescit, universum autem minime. Eo-
demque modo aliae aquae. 18. Putridis etiam in rebus ani-
malia innascuntur propterea, quod, qui naturalis est calor
secretus ea, quae excreta sunt, cogat. Quid igitur ortus sit
ac quid interitus, dictum est.

CAP. II. Restat, ut eas, quae consequuntur, species tra-
damus, quas eae, quae traditae sunt facultates ex eorum,
quae natura iam constant, subiectis efficiant. Est autem ca-
lores quidem concoctio, concoctionis vero maturatio, elixatio,
praeterea assatio: frigoris vero inconcoctio, et eius cruditas,
imperfecta elixatio, imperfecta assatio. 2. Nomina autem
haec proprie rebus non imponi censendum est; cum simili-
bus non universe posita sint. Quare eas, quae dictae sunt,
species non has esse censendum est, sed eius modi. Quid
autem singulae sint, dicamus. 3. Concoctio igitur perfectio
est, a proprio ac naturali calore ex oppositis patibilibus.
Haec autem sunt subiecta cuique rei materia: nam, cum
concocta sunt, perfecta sunt ac genita. 4. Ac perfectionis

συμβαίνει, καὶν διὰ τινος τῶν ἐκτὸς βοηθείας συνεπιτελεσθῆ, οἶον ἢ τροφή συμπέττεται διὰ λουτρῶν καὶ ἄλλων τοιούτων· ἄλλ' ἢ γε ἀρχὴ ἢ ἐν αὐτῷ θερμότης ἐστίν. 5. Τὸ δὲ τέλος τοῖς 5 μὲν ἢ φύσις ἐστί, φύσις δὲ ἦν λέγομεν ὡς εἶδος καὶ οὐσίαν· τοῖς δ' εἰς ὑποκειμένην τινὰ μορφήν τὸ τέλος ἐστί τῆς πέψεως, ὅταν τοιονδὶ γένηται καὶ τοσονδὶ τὸ ὑγρὸν ἢ ὀπτώμενον ἢ ἐψόμενον ἢ σηπόμενον ἢ ἄλλως πως θερμαινόμενον· τότε γὰρ χρήσιμόν ἐστι καὶ πεπέφθαι φαμέν, ὡσπερ τὸ γλεύκος καὶ τὰ ἐν τοῖς φύμασι συνιστάμενα, ὅταν γένηται πῦρον, καὶ τὸ δάκρον, ὅταν γένηται λήμη. ὁμοίως δὲ καὶ τᾶλλα. 6. Συμβαίνει δὲ τοῦτο 6 πάσχειν ἄσασιν, ὅταν κρατηθῆ ἢ ἕλη καὶ ἢ ὑγρότης· αὕτη γὰρ ἐστὶν ἡ ὀριζομένη ὑπὸ τῆς ἐν τῇ φύσει θερμότητος. ἕως γὰρ ἐνῆ ἐν αὐτῇ ὁ λόγος, φύσις τοῦτ' ἐστίν. Διὸ καὶ ὑγείας σημεῖα τὰ τοιαῦτα, καὶ οὖρα καὶ ὑποχωρήσεις καὶ ὅλως τὰ περιττώματα. καὶ λέγεται πεπέφθαι, ὅτι δηλοῖ κρατεῖν τὴν 7 θερμότητα τὴν οἰκείαν τοῦ ἀορίστου. 7. Ἀνάγκη δὲ τὰ πε- 7 τόμενα παχύτερα καὶ θερμότερα εἶναι· τοιοῦτον γὰρ ἀποτελεῖ

principium a calore proprio proficiscitur, etiam si exteriori aliquo adiumento compleatur. Cibum enim per balnea et eius generis alia concoquitur, sed tamen principium est calor, qui ipsi inest. 5. At vero finis aliis natura est (natura enim, quam speciem et essentiam dicimus), aliis in subiectam quandam formam concoctionis finis terminatur, cum humidum aut assatum, aut elixum, aut putrefactum, aut quoquo alio modo excalesfactum, tale tantumque evaserit. Tunc enim utile est ac concoctum dicimus, veluti mustum, et quae in tuberculis coeunt, cum suppuruerint, et lacrymae, cum densior materia oborta, ac similiter alia. 6. Omnibus autem, ut sic afficiantur, accidit, cum materia et humor fuerit evictus. Etenim is est, qui a calore naturali determinatur. Nam dum ratio ipsi inest, natura hoc est. Quocirca et sanitatis signa sunt eius modi, et urinae, et alvi deiectiones et omnia excrementa. Ac dicuntur concocta, quod a proprio calore indeterminatum humorem indicent. 7. Omnia autem, quae concoquantur, crassiora esse et calidiora, necesse est. Nam quod

8 τὸ θερμόν, εὐογκότερον καὶ παχύτερον καὶ ξηρότερον. 8. Πέψις μὲν οὖν τοῦτ' ἐστίν, ἀπερμία δὲ ἀτέλεια δι' ἔνδειαν τῆς οὐκείας θερμότητος· ἢ δ' ἔνδεια τῆς θερμότητος ψυχρότης ἐστίν· ἢ δ' ἀτέλεια ἐστὶ τῶν ἀντικειμένων παθητικῶν, ἥπερ ἐστὶν ἐκάστω φύσει ὕλη. πέψις μὲν οὖν καὶ ἀπερμία διωρισθῶ τοῦτον τὸν τρόπον.

- 1 III. Πέπανσις δ' ἐστὶ πέψις τις· ἢ γὰρ τῆς ἐν τοῖς περικαρπίοις τροφῆς πέψις πέπανσις λέγεται. ἐπεὶ δ' ἡ πέψις τελειώσις τις, τότε ἡ πέπανσις τελεία ἐστίν, ὅταν τὰ ἐν τῷ περικαρπίῳ σπέρματα δύνηται ἀποτελεῖν τοιοῦτον ἕτερον ὄλον αὐτό. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων τὸ τέλειον οὕτω λέγομεν.
- 2 2. Περικαρπίου μὲν οὖν αὕτη πέπανσις, λέγεται δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ πέποννα τῶν πεπεμμένων, κατὰ μὲν τὴν αὐτὴν ἰδέαν μεταφορῆ δέ, διὰ τὸ μὴ κῆσθαι, καθάπερ εἴρηται καὶ πρότερον, ὀνόματα καθ' ἐκάστην τελειώσιν περὶ τὰ ὀριζόμενα
- 3 3 ὑπὸ τῆς φυσικῆς θερμότητος καὶ ψυχρότητας. 3. Ἔστι δὲ ἡ φρυμάτων καὶ φλέγματος καὶ τῶν τοιούτων πέπανσις ἢ ὑπὸ

eius modi est, calor corpulentius reddit et crassius et siccius. 8. Concoctio igitur hoc est: inconcoctio autem imperfectio est, ob proprii caloris defectum: caloris vero defectio frigus est. Imperfectio autem est oppositorum patibilium, quae naturae cuique sunt materia. Concoctio itaque et inconcoctio hoc modo sint definitae.

CAP. III. Maturatio autem est quaedam concoctio. Nam alimenti, quod in fructibus inest, concoctio, maturatio dicitur. Quoniam autem concoctio perfectio quaedam est, tunc maturatio perfecta est, cum semina, quae in fructu sunt, aliud tale perficere potuerint, qualis ipse est. Nam et in aliis perfectum sic dicimus. 2. Maturatio igitur fructus est: ex iis autem, quae concocta sunt, multa etiam alia, eadem quidem cogitationis forma, sed translatione dicuntur matura, propterea quod nomina (uti antea monuimus) cuique perfectioni in his, quae naturali calore et frigore sunt determinata, non sunt indita. 3. Tuberculorum autem et pituitae et huius generis rerum maturatio, eius, qui inest, concoctio est, quae

τοῦ φυσικοῦ θερμοῦ τοῦ ἐνότου ὑγροῦ πέψις· ἀδύνατον γὰρ
 ὀρίζειν μὴ κρατοῦν. 4. Ἐκ μὲν οὖν τῶν πνευματικῶν ὕδα- 4
 τῶδη, ἐκ δὲ τῶν τοιούτων τὰ γεηρὰ συνίσταται, καὶ ἐκ λεπτῶν
 αἰεὶ παχύτερα γίνεται πεπαινόμενα πάντα. καὶ τὰ μὲν εἰς αὐτὴν
 ἢ φύσις ἄγει κατὰ τοῦτο, τὰ δ' ἐκβάλλει. 5. Πέπανσις μὲν 5
 οὖν εἴρηται τί ἐστίν, ὠμότης δ' ἐστὶ τὸ ἐναντίον· ἐναντίον
 δὲ πεπάνσει ἀπεψία τῆς ἐν τῷ περικαρπῶ τροφῆς· αὕτη δ'
 ἐστὶν ἢ ἀόριστος ὑγρότης. διὸ ἢ πνευματικὴ ἢ ὑδατῶδης ἢ
 τῶν ἕξ ἀμφοῖν ἐστὶν ἢ ὠμότης. 6. Ἐπεὶ δ' ἢ πέπανσις τε- 6
 λειώσις τις ἐστίν, ἢ ὠμότης ἀτέλεια ἐστίν. γίνεται δ' ἀτέλεια
 δι' ἔνδειαν τοῦ φυσικοῦ θερμοῦ καὶ ἀσυμμετρίαν πρὸς τὸ
 ὑγρὸν τὸ πεπαινόμενον. 7. Οὐδὲν δ' ὑγρὸν αὐτὸ καθ' αὐτὸ 7
 πεπαινεται ἄνευ ξηροῦ· ὕδωρ γὰρ οὐ παχύνεται μόνον τῶν
 ὑγρῶν. συμβαίνει δὲ τοῦτο ἢ τῷ τὸ θερμὸν ὀλίγον εἶναι ἢ τῷ
 τὸ ὀριζόμενον πολὺ· διὸ καὶ λεπτοὶ οἱ χυμοὶ τῶν ὠμῶν, καὶ
 ψυχροὶ μᾶλλον ἢ θερμοὶ, καὶ ἄβρωτοι καὶ ἄποτοι. 8. Λέγε- 8
 ται δὲ καὶ ἢ ὠμότης ὡσπερ καὶ ἢ πέπανσις, πολλαχῶς. ὅθεν

a naturali efficitur calore. Nam quod non vincit, terminare
 nequit. 4. Itaque ex aëreis aquam, ex eius modi autem terrea
 concresecunt, et ex tenuibus semper fiunt crassiora, quaecunque
 maturescunt. Atque alia quidem per hoc in se adducit natura,
 alia expellit. 5. Maturatio igitur quid sit, dictum est: cru-
 ditas autem contrarium est: maturationis autem contrarium
 est alimenti, quod fructibus inest, inconcoctio. Hoc vero est
 indefinitus humor. Quamobrem spirituosa, aut aquea, aut
 ex utroque constat cruditas. 6. Cum autem maturatio perfectio
 sit quaedam, cruditas erit imperfectio. Fit vero imperfectio
 propter naturalis caloris defectum atque commensum humori
 ad maturitatem pergenti minime respondentem. 7. Porro
 nullum humidum per se sine arido maturum fit: etenim aqua
 ex humidis sola non crassescit. Quod ideo evenire solet, quia
 vel exiguum calorem vel magnam humoris qui definitur copiam
 habeat; et proinde crudorum succus praetenuis est et gelidus
 potius quam tepidus, atque esu ac potu inutilis. 8. Cacterum
 ipsa quoque cruditas perinde ac maturatio multifariam dicitur: 8

καὶ οὖρα καὶ ὑποχωρήσεις καὶ κατάρροι ὠμοὶ λέγονται διὰ τὸ
 αὐτὸ αἴτιον· τῷ γὰρ μὴ κεκρατῆσθαι ὑπὸ τῆς θερμότητος
 9 μηδὲ συνεστάναι ὠμὰ πάντα προσαγορεύεται. 9. Πόρρω δὲ
 προϊόντων καὶ κέραμος ὠμὸς καὶ γάλα ὠμὸν καὶ ἄλλα πολλὰ
 λέγεται, ἐὰν δυνάμενα μεταβάλλειν καὶ συνίστασθαι ὑπὸ θερ-
 μότητος ἀπαθῆ ἤ. διὰ τὸ ὕδωρ ἐφθὸν μὲν λέγεται, ὠμὸν δ'
 10οῦ, ὅτι οὐ παχύνεται. 10. Πέπανσις μὲν οὖν καὶ ὠμότης εἴ-
 ρηται τί ἐστι, καὶ διὰ τί ἐστὶν ἐκάτερον αὐτῶν· ἔψησις δ'
 ἐστὶ τὸ μὲν ὄλον πέψις ὑπὸ θερμότητος ὑγρῆς τοῦ ἐνυπάρχον-
 τος ἀορίστου ἐν τῷ ὑγρῷ, λέγεται δὲ τοῦνομα κυρίως μόνον
 ἐπὶ τῶν ἐψομένων. τοῦτο δ' ἂν εἶη, ὡς περ εἴρηται, πνευμα-
 11τῶδες ἢ ὕδατῶδες. 11. Ἡ δὲ πέψις γίνεται ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ
 ὑγρῷ πυρός· τὸ γὰρ ἐπὶ τῶν τηγάνων ὀπτᾶται· ὑπὸ γὰρ τοῦ
 ἕξωθεν θερμοῦ πάσχει, ἐν ᾧ δ' ἐστὶν ὑγρῷ, ποιεῖ ἐκεῖνο
 12μᾶλλον ξηρόν, εἰς αὐτὸ ἀναλαμβάνον. 12. Τὸ δ' ἐψόμενον
 τοῦναντίον ποιεῖ· ἐκκρίνεται γὰρ ἐξ αὐτοῦ τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τῆς
 ἐν τῷ ἕξω ὑγρῷ θερμοσίας. διὸ ξηρότερα τὰ ἐφθὰ τῶν ὀπτῶν·
 οὐ γὰρ ἀνασπᾷ εἰς αὐτὰ τὸ ὑγρὸν τὰ ἐψόμενα· κρατεῖ γὰρ

unde et destillationes et urinae et alvi sedimina cruda dicuntur eadem de causa; idcirco enim cruda nuncupantur omnia, quod a calore nec vincantur nec consistant. 9. Quodsi longius progredi velimus, et fictile et lac et multa alia cruda dicuntur, si cum a calore transmutari ac consistere possint, inaffecta permaneant. Quocirca elixa dicitur aqua, sed cruda minime, quod crassa non fiat. 10. Quid igitur sit maturatio atque cruditas, et cur sit utraque, dictum est. Elixatio autem in universum quidem est indefiniti in humore concoctio ab humido calore facta. Sed vocabulum de elixis solum proprie dici solet: indefinitum autem aëreum, uti diximus, vel aqueum esse potest. 11. Fit autem elixatio ab igne, qui in humore est. Quod enim in sartagine igni admovetur, torretur; nam ab externo calore patitur: humorem autem illum, in quo est, plenius aridum ad se trahendo reddit. 12. Quod autem elixatur, contra efficit: nam calor, quem externus humor habet, ab eo humorem foras pellit. Quamobrem elixa assis aridiora

ἢ ἔξωθεν θερμότης τῆς ἐντός· εἰ δ' ἐκράτει ἢ ἐντός, εἴλεκεν ἂν εἰς ἑαυτήν. 13. Ἔστι δ' οὐ πᾶν σῶμα ἐψητόν· οὔτε γὰρ 13 ἐν ᾧ μηθέν ἐστιν ὑγρόν, ὅλον ἐν λίθοις, οὔτ' ἐν οἷς ἔνεστι μὲν, ἀλλ' ἀδύνατον κρατηθῆναι διὰ πυκνότητα, ὅλον ἐν τοῖς ξύλοις· ἀλλ' ὅσα τῶν σωμάτων ἔχει ὑγρότητα παθητικὴν ὑπὸ τῆς ἐν τῷ ὑγρῷ πυρώσεως. 14. Λέγεται δὲ καὶ χρυσὸς ἐψε-14 σθαι καὶ ξύλον καὶ ἄλλα πολλά, κατὰ μὲν τὴν ἰδέαν οὐ τὴν αὐτήν, μεταφορᾷ δέ· οὐ γὰρ κεῖται ὀνόματα ταῖς διαφοραῖς. 15. Καὶ τὰ ὑγρά δὲ ἐψεσθαι λέγομεν, ὅλον γάλα καὶ γλεῦκος, 15 ὅταν ὁ ἐν τῷ ὑγρῷ χυμὸς εἰς εἶδος τι μεταβάλλῃ ὑπὸ τοῦ κύκλω καὶ ἔξωθεν πυρὸς θερμοαίνοντος, ὥστε τρόπον τινα παραπλήσιον τῇ εἰρημένῃ ἐψῆσει ποιῆ. 16. Τέλος δ' οὐ 16 ταῦτό πᾶσιν, οὔτε ἐψομένοις οὔτε πεττομένοις, ἀλλὰ τοῖς μὲν πρὸς ἐδωδὴν, τοῖς δὲ πρὸς ῥόφησιν, τοῖς δὲ πρὸς ἄλλην χρείαν, ἐπεὶ καὶ τὰ φάρμακα ἐψειν λέγομεν. 17. Ὡστε ὅσα παχύ-17 τερα δύνανται γίνεσθαι ἢ ἐλάττω ἢ βαρύτερα, ἢ τὰ μὲν αὐτῶν

sunt, non enim quae elixantur ad se humorem attrahunt, quando externus calor interdum vincit. Quodsi praevaleret internus, humorem ad se traheret. 13. Porro non omne corpus elixabile est: nam neque id, in quo nihil est humoris, ceu lapis, neque id, in quo humor quidem inest, sed densitatis ratione vinci non potest, ut lignum, elixari potest. Sed e corporibus ea duntaxat elixari solent, quae humiditatem habent eius modi, ut ab igni, qui in humore est, pati queant. 14. At aurum, lignum et pleraque alia elixari dicuntur, forma quidem non eadem, sed translatione: non enim differentiis propria indita sunt vocabula. 15. Liquida quoque, ceu lac ac mustum elixari dicimus, ubi circumdans: et forinsecus excalesfaciens ignis saporem, qui in humore consistit, in aliam quandam saporis speciem transmutat. Quare modo quodam simile quiddam dictae elixationi committit. 16. Finem autem non eundem nacta sunt omnia, nec quae elixantur nec quae concoquuntur: sed aliorum finis in esitatione, aliorum in sorbitione, aliorum in alio usu consistit, quandoquidem vel medicamenta ipsa elixari dicimus. 17. Quare elixabilia omnia sunt, quaecunque

τοιαῦτα τὰ δ' ἐναντία, διὰ τὸ διακρινόμενα τὰ μὲν παχύνεσθαι τὰ δὲ λεπτύνεσθαι, ὡσπερ τὸ γάλα εἰς ὄρρον καὶ πτυλίαν, πάντα ἐψητά ἐστιν. τὸ δ' ἔλαιον οὐχ ἔψεται αὐτὸ καθ' αὐτὸ, 18 ὅτι τούτων οὐθὲν πάσχει. 18. Ἡ μὲν οὖν κατὰ τὴν ἐψησιν λεγομένη σῆψις τοῦτ' ἐστίν· καὶ οὐθὲν διαφέρει ἐν ὄργάνοις τεχνικοῖς ἢ φυσικοῖς, ἐὰν γίνηται· διὰ τὴν αὐτὴν γὰρ αἰτίαν 19 πάντα ἔσται. 19. Μίωλσις δ' ἀπεψία μὲν ἢ ἐναντία ἐψησεί· εἴη δ' ἂν ἐναντία ἢ τε πρώτη λεχθεῖσα ἀπεψία τοῦ ἐν τῷ σώματι ἀορίστου δι' ἔνδειαν τῆς ἐν τῷ ὑγρῷ τῷ περίῳ θερμότητος. 20. Ἡ δ' ἔνδεια μετὰ ψυχρότητος ὅτι ἐστίν, εἴρηται· γίνεται δὲ διὰ κίνησιν ἄλλην· ἐκκρούεται γὰρ ἡ πέπτουσα, καὶ ἡ ἔνδεια δὲ ἢ διὰ τὸ πλῆθος τῆς ἐν τῷ ὑγρῷ ψυχρότητος, ἢ διὰ τὸ ἐν τῷ ἐφομένῳ πλῆθος· τότε γὰρ συμβαίνει τὴν ἐν τῷ ὑγρῷ θερμότητα πλεῖω μὲν εἶναι ἢ ὥστε μὴ κινήσασθαι, ἐλάττω δὲ ἢ ὥστε ὀμαλῶναι καὶ συμπέσαι. διὸ σκληρότερα μὲν τὰ μεμωλυσμένα γίνεται τῶν ἐφθᾶν, τὰ δ' ὑγρὰ διορι-

crassiora vel minora vel graviora; aut eorum quaedam eius modi, quaedam diversa fieri possunt, propterea quod eorum, quae disgregantur, alia crassa sunt, alia tenuia, quomodo lac in serum atque caseum distribuitur. Oleum autem per se ipsum non elixatur, quod horum nihil subeat. 18. Igitur concoctio ea, quae elixatio nuncupatur, id est; nihilque interest, instrumentis arte an natura paratis fiat: eadem enim de causa fiunt omnia. 19. Inquinatio autem inconcoctio elixationi adversa. Fuerit autem, cum ei de qua priore loco disseruimus adversari dicatur, inconcoctio infiniti in corpore, quam caloris humoris circumfusi penuria committit. 20. Caloris autem penuria frigus habere admistum, dictum est: per alium tamen quam frigus motum fit. Nam calor ille, cui coquendi officium delegatum est, depellitur ac obfuscatur; atque penuria illa per copiam frigoris vel in humore circumiacente vel in eo, quod elixatur. Tunc enim evenit, ut calor, qui humori inest, amplior sit quam ut non moveat, sed minor quam ut aquabilitatem asserre atque concoquere possit. Unde fit, ut inquinata elixis duriora sint, et humida siccantibus magis definita.

σμένα μᾶλλον. 21. Ἐψησις μὲν οὖν καὶ μώλυσις εἴρηται,²¹
καὶ τί ἐστὶ καὶ διὰ τί ἐστίν· ὀπτησις δ' ἐστὶ πέμψις ὑπὸ θερ-
μότητος ξηραῖς καὶ ἀλλοτριῶς· διὰ τοῦτο κἂν ἔψων τις ποιῆ
μεταβάλλειν καὶ πέττεσθαι, μὴ ὑπὸ τῆς τοῦ ὑγροῦ θερμότη-
τος, ἀλλ' ὑπὸ τῆς τοῦ πυρός, ἵταν τελεσθῆ, ὅπτον γίνεται
καὶ οὐχ ἐφθόν, καὶ τῆ ὑπερβολῆ προσκεκαῦσθαι λέγεται. ὑπὸ
ξηραῖς δὲ θερμότητος γίνεται, ὅταν ξηρότερον γίνηται ἐπιτε-
λεσθέν. 22. Διὸ καὶ τὰ ἐκτὸς ξηρότερα τῶν ἐντὸς· τὰ δ' ²²
ἐφθὰ τοῦναντίον. καὶ ἔργον ἐπὶ τῶν χειροκμήτων τὸ ὀπτῆσαι
μῆζον ἢ ἐψησαι. χαλεπὸν γὰρ τὰ ἐντὸς καὶ τὰ ἐκτὸς ὁμαλῶς
θερμαίνειν. αἰεὶ γὰρ τὰ ἐγγύτερον τοῦ πυρός ξηραίνεται θῦτ-
τον, ὥστε καὶ μᾶλλον. 23. Συνιόντων οὖν τῶν ἔξω πόρων²³
οὐ δύναται ἐκκρίνεσθαι τὸ ἐνυπάρχον ὑγρὸν, ἀλλ' ἐγκατακλεί-
εται, ὅταν οἱ πόροι μύσωσιν. 24. Ὅπτησις μὲν οὖν καὶ ἔψη-²⁴
σις γίνονται μὲν τέχνῃ, ἐστὶ δ', ὥσπερ λέγομεν, τὰ εἶδη κα-
θόλου ταῦτά καὶ φύσει· ὁμοία γὰρ τὰ γινόμενα πάθη, ἀλλ'
ἀνώνυμα· μιμεῖται γὰρ ἡ τέχνη τὴν φύσιν, ἐπεὶ καὶ ἡ τῆς

21. Quid igitur et cur elixatio sit atque inquinatio, dictum est;
assatio vero concoctio est, quae ab arido et alieno calore effi-
citur. Ea de causa, cum quis elixare quippiam nititur, si id
non ab humoris caliditate, sed ab igneo calore mutari atque
concoqui faciat, ubi perfectum est, assum fit, non elixum, et
exsuperantia insuper adustum esse dicitur. Ubi autem per-
fectum siccus evadit, a calore sicco fit. 22. Quo fit, ut partes
extimae intimis fiant aridiores; id quod in elixis contra evenit.
Atque in iis, quae manuum ope confici solent, plus negotii
assatio quam elixatio invenit, quippe cum summas et internas
rei partes aequabiliter excalefacere perarduum sit. Nam quae
igni magis sunt propincae, semper ocius siccent, quare et
impensius. 23. Cum igitur foramina illa, quae extra promi-
nent, coeunt adductanturque, contentus humor exprimi non
potest, sed intercluditur, ubi meatus connivent. 24. Igitur
assatio et elixatio arte quidem efficiuntur, sed natura quoque,
sicut dicimus, species universaliter eadem fiunt. Nam af-
fectus qui fiunt, tametsi nomine careant, haudquaquam tamen

τροφῆς ἐν τῷ σώματι πέψις ὁμοία ἐψησει ἔστιν· καὶ γὰρ ἐν ὑγρῷ καὶ θερμῷ ὑπὸ τῆς τοῦ σώματος θερμότητος γίνεται. 25 καὶ ἀπεψία ἐνταῦθα ὁμοία τῇ μώλυσει. 25. Καὶ ζῶον οὐκ ἐγγίνεται ἐν τῇ πέψει, ὡσπερ τινὲς φασιν, ἀλλ' ἐν τῇ ἀποκρίσει σηπομένη ἐν τῇ κάτω κοιλίᾳ, εἴτ' ἐπανέροχεται ἄνω· πέττεται μὲν γὰρ ἐν τῇ ἄνω κοιλίᾳ, σήπεται δ' ἐν τῇ κάτω. 26 τὸ ἀποκριθὲν δι' ἣν δ' αἰτίαν, εἴρηται ἐν ἑτέροις. 26. Ἡ μὲν οὖν μώλυσις τῇ ἐψησει ἐναντίον· τῇ δὲ ὡς ὀπτῆσει λεγομένη πέψει ἔστι μὲν τι ἀντικείμενον ὁμοίως ἀνωνωμώτερον δὲ. εἴη δ' ἂν ὁμοιον, εἰ γένοιτο στάτευσις ἀλλὰ μὴ ὀπτῆσις δι' ἐνδειαν θερμότητος, ἢ συμβαλῆ ἂν ἢ δι' ὀλιγότητα τοῦ ἔξω πυρὸς ἢ διὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐν τῷ ὀπτωμένῳ ὕδατος· τότε γὰρ πλείων μὲν ἔστιν ἢ ὥστε μὴ κινῆσαι, ἐλάττων δ' ἢ ὥστε 27 πέψαι. 27. Τί μὲν οὖν ἔστι πέψις καὶ ἀπεψία, καὶ πέπανσις καὶ ὠμότης, καὶ ἔψησις καὶ ὀπτῆσις τὰναντία τούτοις, εἴρηται.

dissimiles sunt, cum ars naturae aemula sit. Quandoquidem et cibi in corpore concoctio elixationi persimilis habetur, quippe cum in calido et humido a corporis calore fiat, et inconcoctio inquinationi. 25. Nec in ipsa concoctione nascuntur vermes, sicuti quidam aiunt, sed in excrementis, quae in alvo putrent inferiore geniti, in sublime postea sese attollunt. Nam in superiore ventriculo concoctio efficitur: at quod secrevit natura, id in inferiore putrescit. Quam autem ob causam dictum est alias. 26. Inquinatio igitur elixationi adversatur: at ei concoctioni, quae assatio nominatur, quippiam pari modo oppositum est, sed eius modi, ut difficilior sibi, quam illa, nomen inveniat. Fuerit autem perinde ac si excoctio fiat, non assatio, propter caloris indigentiam; quae aut exterioris ignis paucitate aut in re assanda humoris diluti copia accideri potest. Nam calor tum maior est, quam ut motum non excitet, minor, quam ut concoquere valeat. 27. Quid igitur sit concoctio et inconcoctio, maturatio et cruditas, elixatio et assatio, et his contraria, dictum est.

IV. Τῶν δὲ παθητικῶν, τοῦ ὑγροῦ καὶ τοῦ ξηροῦ, λεκτέον τὰ εἶδη. εἰσὶ δ' αἱ μὲν ἀρχαὶ τῶν σωμάτων αἱ παθητικαὶ ὑγρὸν καὶ ξηρὸν, τὰ δ' ἄλλα μικτὰ μὲν ἐκ τούτων, ὀποτέρου δὲ μᾶλλον, ταύτου μᾶλλον τὴν φύσιν ἔστιν, οἷον τὰ μὲν ξηροῦ μᾶλλον, τὰ δ' ὑγροῦ. 2. Πάντα δὲ τὰ μὲν ἐντελεχέα ἔσται, τὰ δ' ἐν τῷ ἀντικειμένῳ· ἔχει δ' οὕτω τῆξις πρὸς τὸ τηκτόν. 3. Ἐπεὶ δ' ἔστι τὸ μὲν ὑγρὸν εὐόριστον, τὸ δὲ ξηρὸν δυσόριστον, ὁμοίον τι τῷ ὄψῳ καὶ τοῖς ἠδύσμασι πρὸς ἄλληλα πάσχουσιν· τὸ γὰρ ὑγρὸν τῷ ξηρῷ αἴτιον τοῦ ὀρίζεσθαι καὶ ἐκάτερον ἐκατέρῳ οἷον κόλλα γίνεται, ὥσπερ καὶ Ἐμπεδοκλῆς ἐποίησεν ἐν τοῖς φυσικοῖς· ἄλφιτον ὕδατι κολλήσας. καὶ διὰ τοῦτο ἐξ ἀμφοῖν ἔστι τὸ ὀρισμένον σῶμα. 4. Λέγεται δὲ τῶν στοιχείων ἰδιαίτατα ξηροῦ μὲν γῆ, ὑγροῦ δὲ ὕδωρ. διὰ τοῦτο ἅπαντα τὰ ὀρισμένα σώματα ἐνταῦθα οὐκ ἄνευ γῆς καὶ ὕδατος· ὀποτέρου δὲ πλεῖον, κατὰ τὴν δύναμιν τούτου ἕκαστον φαίνεται. 5. Καὶ ἐν γῆ καὶ ἐν ὕδατι ζῶα μόνον ἔστιν, ἐν ἀέρι δὲ καὶ πυρὶ οὐκ ἔστιν, ὅτι τῶν σωμάτων ὕλη

CAP. IV. Passivorum autem, aridi inquam et humidi, species dicamus oportet. Sunt autem passiva corporum primordia humidum ac siccum, caetera vero ex his temperata quidem sunt, sed magis eius per naturam sunt ex quo largius, quemadmodum alia magis sicci, alia magis humidi. 2. Haec autem omnia partim actu erunt, partim in contrario: quo pacto eliquatio et eliquabile sese habent. 3. Cum autem humidum facile et siccum aegre definiantur, haud aliter se quam obsonium et condimenta vicissim habent. Nam humidum arido, ut definiatur, causa est: et alterutrum alteri est glutinis ad instar. Id quod Empedocles etiam in naturalibus adseruit, farinam aqua agglutinans. Et ea de causa definitum corpus utroque constat. 4. Porro ex omni elementorum genere peculiarissime sicco quidem terra, humido autem aqua tribuitur. Eam ob rem omnia ista definita corpora non sine terra et aqua consistunt. Sed potentia quodque huius esse videtur, cuius plus habuerit. 5. Quin etiam animantes in terra et aqua solum sunt, in aëre autem et igni non sunt, propterea quod

6 ταῦτα. 6. Τῶν δὲ σωματικῶν πιθημίτων ταῦτα πρῶτα
 ἀνάγκη ὑπάρχειν τῷ ὠρισμένῳ, σκληρότητα ἢ μαλακότητα·
 ἀνάγκη γὰρ τὸ ἐκ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ ἢ σκληρὸν εἶναι ἢ μαλα-
 7 κόν. 7. Ἔστι δὲ σκληρὸν μὲν τὸ μὴ ὑπεῖκον εἰς αὐτὸ κατὰ
 τὸ ἐπίπεδον, μαλακὸν δὲ τὸ ὑπεῖκον τῷ μὴ ἀντιπεριίστασθαι.
 τὸ γὰρ ὕδωρ οὐ μαλακόν· οὐ γὰρ ὑπέκει τῇ θλίψει τὸ ἐπί-
 8 πεδον εἰς βάθος, ἀλλ' ἀντιπεριίσταται. 8. Ἀπλῶς μὲν οὖν
 σκληρὸν ἢ μαλακὸν τὸ ἀπλῶς τοιοῦτον, πρὸς ἕτερον δὲ τὸ
 πρὸς ἐκεῖνο τοιοῦτον. πρὸς μὲν οὖν ἕλληλα ἄριστά ἐστι τῷ
 9 μᾶλλον καὶ ἥττον. 9. Ἐπεὶ δὲ πρὸς τὴν αἰσθησιν πάντα
 κρίνομεν τὰ αἰσθητά, δῆλον ὅτι καὶ τὸ σκληρὸν καὶ τὸ μα-
 λακὸν ἀπλῶς πρὸς τὴν ἀφὴν ὠρίκαμεν, ὡς μεσότητι χρώμενοι
 τῇ ἀφῇ· διὸ τὸ μὲν ὑπερβάλλον αὐτῆς σκληρόν, τὸ δ' ἔλλει-
 πον μαλακὸν εἶναι φάμεν.

1 V. Ἀνάγκη δὲ σκληρὸν ἢ μαλακὸν εἶναι τὸ ὠρισμένον
 σῶμα οἰκείῳ ὄρω· ἢ γὰρ ὑπέκει ἢ μή· ἔτι πεπηγὸς εἶναι·

aqua et terra corporum materies sunt. 6. Ex corporibus
 autem affectibus hi, durities inquam aut mollities, primi de-
 finitae rei competant est necesse. Nam quod ex arido con-
 stat et humido, durum aut molle necessario evadit. 7. Est
 autem durum, quod per summa in sese non refugit, molle
 quod in sese obluctando refugit. Aqua etenim haudquaquam
 mollis est, quippe cuius pars summa compressu intro minime
 cedat, sed circum obsistat. 8. Itaque absolute durum aut molle
 est, quod absolute est eius modi: ratione ad aliud vero durum
 aut molle, quod respectu illius tale est. Haec ergo inter
 sese vicissim collata indefinita sunt, quod magis atque minus
 dura molliave sint. 9. Sed cum sensilia cuncta sensu dijudi-
 centur, nos tam durum quam molle simpliciter tactu eodem,
 veluti mediocritate quadam utentes, definivisse constat. Quo-
 circa rem omnem, quae tactum edomat, durum, quae vero
 subterfugit, mollem esse dicimus.

CAP. V. Corpus autem omne suo definitum termino
 durum sit aut molle necesse est; nam aut in sese cedit aut non
 quaquam. Ad haec concretum sit oportet: hac enim re definitur.

τούτω γὰρ ὀρίζεται. ὥστ' ἐπεὶ πᾶν μὲν τὸ ὠρισμένον καὶ συν-
 εστηκὸς ἢ μαλακὸν ἢ σκληρόν, ταῦτα δὲ πῖξει ἐστίν, ἅπαντ'
 ἂν εἴη τὰ σώματα τὰ σύνθετα καὶ ὠρισμένα οὐκ ἄνευ πῖξεως·
 πῖξεως οὖν περί ῥητέον. 2. Ἔστι δὲ τὰ αἴτια τὰ περὶ τὴν ἔλην 2
 δύο, τὸ τε ποιοῦν καὶ τὸ πάθος, τὸ μὲν ποιοῦν ὡς ὄθεν ἢ
 κίνησις, τὸ δὲ πάθος ὡς εἶδος. ὥστε καὶ πῖξεως καὶ διαχύσεως,
 καὶ τοῦ ξηραίνεσθαι καὶ τοῦ ὑγραίνεσθαι. 3. Ποιεῖ δὲ τὸ ποι- 3
 οῦν δυοὶ δυνάμεισι, καὶ πάσχει τὸ πάσχον παθήμασι δυοῖν,
 ὡς περ εἴρηται· ποιεῖ μὲν θερμῶ καὶ ψυχρῶ, τὸ δὲ πάθος ἢ
 παρουσίᾳ ἢ ἀπουσίᾳ θερμοῦ ἢ ψυχροῦ. 4. Ἐπεὶ δὲ τὸ πῖ- 4
 γνυθῆναι ξηραίνεσθαι πῶς ἐστὶ, περὶ τούτου εἰπόμεν προῶτον.
 τὸ δὴ πάσχον ἢ ὑγρὸν ἢ ξηρὸν ἢ ἐκ τούτων. τιθέμεθα δὲ ὑγροῦ
 σῶμα ὕδωρ, ξηροῦ δὲ γῆν· ταῦτα γὰρ τῶν ὑγρῶν καὶ ξηρῶν
 παθητικά. διὸ καὶ τὸ ψυχρὸν τῶν παθητικῶν μᾶλλον· ἐν τού-
 τοις γὰρ ἐστὶ· καὶ γὰρ ἢ γῆ καὶ τὸ ὕδωρ ψυχρὸν ὑπόκειται.
 5. Ποιητικὸν δὲ πρὸ ψυχρὸν ὡς φθαρτικὸν ἢ ὡς κατὰ συμβεβη- 5

Quare cum res omnis definita atque consistens vel mollis vel
 dura sit, concretionisque opera evadat eius modi, nulla com-
 posita definitaque corpora sine concretionem esse queunt. Ergo
 de concretionem dicendum. 2. Duae igitur circa materiam cau-
 sae sunt, id quod agendi facultatem obtinet et affectus ipse; hic
 ut species ac forma, illud ut id a quo proficiscitur pendetque
 motus. Quare et concretionis et dissolutionis et adsiccationis
 et humectationis causae totidem erunt. 3. Porro agens duplici
 potentia agit, et patiens duabus itidem patitur affectionibus, uti
 dictum est. Nam agens calore agit et frigore: at caloris fri-
 gorisve aut absentia aut praesentia passionem fieri constat.
 4. Sed cum concretio ferme sit adsiccatio, de hac prius dica-
 mus. Quod itaque patitur, aut humidum aut siccum aut ex
 utroque conflatum est: atque aquam humidi, terram sicci corpus
 esse statuimus, quippe quae inter humida et sicca maxime sint
 passiva. Quocirca et frigus magis passivorum est: in his enim
 inest, quandoquidem aërem et aquam frigida esse supponimus.
 5. At frigus activum est, quatenus corrumpere aut aliud
 quiddam per accidens efficere potest, quemadmodum supra

κός, καθάπερ εἴρηται πρότερον: ἐνίοτε γὰρ καὶ κάειν λέγεται
 καὶ θερμαίνειν τὸ ψυχρόν, οὐχ ὡς τὸ θερμόν, ἀλλὰ τῷ συνάγειν
 6 ἢ ἀντιπεριϋστάναι τὸ θερμόν. 6. Ξηραίνεται δὲ ὅσα ἐστὶν
 ὕδωρ καὶ ὕδατος εἶδη, ἢ ἔχει ὕδωρ εἴτ' ἐπακτὸν εἴτε συμφυές.
 λέγω δ' ἐπακτὸν μὲν αἶον ἐν ζῳῳ, σῶμφυτον δ' οἶον ἐν γάλακτι.
 7 7. Ὑδατος δ' εἶδη τὰ τοιάδε, οἶνος, οἶρον, ὕρρος, καὶ ὄλωσ
 ὅσα μηδεμίαν ἢ βραχεῖαν ἔχει ὑπόστασιν, μὴ διὰ γλισχροτήτα
 ἐνίοις μὲν γὰρ αἴτιον τοῦ μὴ ὑφίστασθαι μηθὲν ἢ γλισχροτήτι
 8 ὡσπερ ἐλαίῳ ἢ πίττῃ. 8. Ξηραίνεται δὲ πάντα ἢ θερμαινόμενα
 ἢ ψυχόμενα, ἀμφοτέρω δὲ θερμῷ, καὶ ὑπὸ τῆς ἐντὸς θερμό
 τητος ἢ τῆς ἔξω· καὶ γὰρ τὰ τῇ ψύξει ξηραίνόμενα, ὡσπερ
 ἱμάτιον, ἐὰν ᾗ κεχωρισμένον ἀπὸ καθ' αὐτὸ τὸ ὑγρόν, ὑπὸ
 τοῦ ἐντὸς θερμοῦ συνέξαυμιλλοντος τὸ ὑγρὸν ξηραίνεται, ἐὰν
 ὀλίγον ἢ τὸ ὑγρὸν, ἐξιοῦσης τῆς θερμότητος ὑπὸ τοῦ περιεστῶ
 9 τος ψυχροῦ. 9. Ξηραίνεται μὲν οὖν, ὡσπερ εἴρηται, ἀπαντα
 ἢ θερμαινόμενα ἢ ψυχόμενα, καὶ πάντα θερμῷ, ἢ τῷ ἐντὸς ἢ
 τῷ ἐκτὸς συνέξαυμιλλοντι τὸ ὑγρὸν. λέγω δ' ἐκτὸς μὲν, ὡσπερ τὰ

dictum est. Nam interdum et urere et excalefacere dicitur
 non tamen perinde ut calor, sed quia calorem cogit et in idem
 contrahit aut eidem circumobsistit. 6. Quae autem aqua aut
 aquae sunt species, aut aquam sive adventitiam habent sive in
 sitam, siccescunt. Adventitiam autem voco eam, quae in lanam
 sese insinuat, insitam quam humor habet lactis. 7. Aquae
 vero species sunt huius modi, vinum, urina, serum et omnino
 quaecunque nullum aut certe exiguum sedimen, nec id tena
 citatis ratione habent. Nam tenacitas causa est, ut quibusdam
 nihil subsideat; id quod oleo ac pici accidit. 8. Siccescunt
 autem omnia, dum aut calefiunt aut refrigerantur: utrumque
 tamen calor efficit vel internus vel externus. Etenim quae
 frigore siccescunt veluti vestis, quandoquidem, cum humida est,
 seorsim ipsa per se maneat, ab interiori calore humorem secum
 educente resiccantur, si humor exiguus sit, calore ob circum
 fusum frigus egrediente. 9. Siccescunt igitur universa, dum
 vel calefiunt vel refrigerantur, quae omnia calore vel interno
 vel externo humorem secum educente fiunt: externo, ut cum

εψόμενα, ἐντὸς δέ, ὅταν ἀφαιροθῆντος ὑφ' ἧς ἔχει θερμότητος ἀναλωθῆ ἢ ἀποπνεούσης. περὶ μὲν οὖν τοῦ ξηραίνεσθαι εἴρηται.

VI. Τὸ δ' ὑγραίνεσθαι ἔστιν ἐν μὲν τὸ ὕδωρ γίνεσθαι 1
 συνιστάμενον, ἐν δὲ τὸ τήκεσθαι τὸ πεπηγὸς· τούτων δὲ συνί-
 σταται μὲν ψυχόμενον τὸ πνεῦμα· περὶ δὲ τήξεως ἅμα καὶ πή-
 ξεως ἔσται δῆλον. 2. Πήγνυται δὲ ὅσα πήγνυται ἢ ὕδατος ὄντα 2
 ἢ γῆς καὶ ὕδατος καὶ ταῦτα ἢ θερμῶ ξηρῶ ἢ ψυχρῶ. διὸ καὶ
 λύεται τοῖς ἐναντίοις ὅσα λύεται τῶν ὑπὸ θερμοῦ παγέντων ἢ
 ὑπὸ ψυχροῦ· τὰ μὲν γὰρ ὑπὸ ξηροῦ θερμοῦ παγέντα ὑπὸ ὕδα-
 τος λύεται, ὃ ἔστιν ὑγρὸν ψυχρὸν, τὰ δὲ ὑπὸ ψυχροῦ παγέντα
 ὑπὸ πυρὸς λύεται, ὃ ἔστι θερμόν. πήγνυσθαι δ' ἐνία δόξειεν
 ἂν ὑπὸ ὕδατος, ὅσον τὸ μέλι τὸ ἐφθάρκ· πήγνυται δ' οὐχ ὑπὸ
 τοῦ ὕδατος, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἐν αὐτῷ ψυχροῦ. 3. Ὅσα μὲν 3
 οὖν ἔστιν ὕδατος, οὐ πήγνυται ὑπὸ πυρὸς, λύεται γὰρ ὑπὸ
 πυρὸς, τὸ δ' αὐτὸ τῷ αὐτῷ κατὰ ταῦτα οὐκ ἔστιν αἴτιον τοῦ
 ἐναντίου. ἔτι τῷ ἀπιέναι τὸ θερμόν πήγνυται, ὥστε δῆλον ὅτι
 τῷ εἰσιέναι λυθήσεται· ὥστε ποιοῦντος τοῦ ψυχροῦ πήγνυται.

humor a calore quem in sese continet respirante eximitur absumiturque. Dictum est igitur de adsiccatione.

CAP. VI. At humectatio uno quidem modo accidit, cum quid in aquam consistit, altero, cum id eliquatur, quod prius concreverat. Horum autem est spiritus, qui frigore densatur. De eliquatione autem pariter atque concretione perspicuum fiet. 2 Quaecunque autem concrescunt, ea omnia, quum aut ad aquam aut ad terram et aquam spectent, concrescunt, idque vel calore sicco vel frigore. Quocirca etiam quaecunque calore vel frigore concreta solvuntur, contrariis solvi solent. Nam quae calore sicco concrevere, aqua solvuntur, quae humor algidus est; quae vero frigore igni, qui calidus est. At nonnulla aquae ope concrescere videntur: quod genus est mel decoctum: verum id non ab aqua sed a frigore aquae indito provenit. 3. Quae igitur ad aquam spectant, fervore ignis concrescere nequeunt: nam ab igne solvuntur: idem autem eidem secundum idem contrarii causa non est. Ad haec quia calor egreditur, res concrescunt, unde fit, ut quia ingreditur, reso-

- 4 4. Διὸ οὐ παχύνεται τὰ τοιαῦτα πηγνύμενα· ἡ γὰρ πάχυνσις
 ὑγροῦ μὲν ἀπίοντος γίνεται, τοῦ ξηροῦ δὲ συνισταμένου· ὕδωρ
 5 δὲ τῶν ὑγρῶν οὐ παχύνεται μόνον. 5. Ὅσα δὲ κοινὰ γῆς
 καὶ ὕδατος, καὶ ὑπὸ πυρὸς πήγνυται καὶ τοῦ ψυχροῦ, παχύ-
 νεται δ' ὑπ' ἀμφοῖν, ἔστι μὲν ὡς τὸν αὐτὸν τρόπον, ἔστι δ'
 ὡς ἄλλως, ὑπὸ μὲν θερμοῦ τὸ ὑγρὸν ἐξάγοντος (ἐξατμιζόντος
 γὰρ τοῦ ὑγροῦ παχύνεται τὸ ξηρὸν καὶ συνίσταται), ὑπὸ δὲ
 τοῦ ψυχροῦ τὸ θερμὸν ἐκθλίβοντος, μεθ' οὗ τὸ ὑγρὸν συν-
 6 ἀπέρχεται συνεξατμιζόν. 6. Ὅσα μὲν οὖν μαλακὰ ἀλλὰ μὴ
 ὑγρά, οὐ παχύνεται ἀλλὰ πήγνυται ἐξιόντος τοῦ ὑγροῦ, οἷον
 ὁ ὀπτώμενος κέραμος· ὅσα δὲ ὑγρά τῶν μικτῶν, καὶ παχύ-
 7 νεται, οἷον γάλα. 7. Πολλὰ δὲ καὶ ὑγραίνεται πρῶτον, ὅσα
 ἢ παχέα ἢ σκληρὰ ὑπὸ ψυχροῦ προὔπηρχεν ὄντα, ὥσπερ καὶ
 ὁ κέραμος τὸ πρῶτον ὀπτώμενος ἀτμιζει καὶ μαλακώτερος
 8 γίνεται· διὸ καὶ διαστρέφεται ἐν τοῖς καμίνοις. 8. Ὅσα μὲν
 οὖν ὑπὸ ψυχροῦ πήγνυται τῶν κοινῶν γῆς καὶ ὕδατος, πλεῖον

lutionem fieri constat. Quare agente frigore res concresecunt cogunturque. 4. Quocirca eius modi omnia concresecunt, haudquaquam spissari solent. Nam cum partes humidæ evanescent et siccae coagmentantur, spissatio oboritur. Sola autem ex humidorum genere aqua non spissatur. 5. At quæ terræ et aquæ communia sunt, tam igne quam frigore concresecunt, atque ab utroque spissantur, quod partim eodem modo partim diverso fit: a calore quidem, qui humorem educit (nam evaporante humore pars arida spissatur atque consistit), a frigore vero, quod calorem exprimit atque discutit, quocum evaporans simul humor abit. 6. Quaecunque igitur mollia sunt, sed non liquida, abeunte humore non spissantur sed concresecunt, ut fictile coctum. At e mistorum numero quaecunque liquida sunt, ceu lac, spissantur. 7. Pleraque autem humefiunt prius, quæ frigus ante spissa durave reddiderat, quemadmodum et fictile dum coquitur, primum evaporat atque molliusculum redditur, ob idque in fumis pervertitur. 8. Ex iis igitur, quæ cum aquæ et terræ communia sint, plus tamen terræ habeant, frigoris opera concresecunt; quæ ideo concresecere solent, quod

δὲ ἔχόντων γῆς, τὰ μὲν τῷ τὸ θερμὸν ἐξεληλυθῆναι πηγνύ-
 μενα, ταῦτα τήκεται θερμῷ εἰσιόντος πάλιν τοῦ θερμοῦ, οἷον
 ὁ πηλὸς ὅταν παγῇ· ὅσα δὲ διὰ ψύξιν, καὶ τοῦ θερμοῦ συν-
 ἔσταμιλσαντος ἄπαντος, ταῦτα δὲ ἄλλα μὴ ὑπερβαλλούση θερ-
 μότητι, ἀλλὰ μαλάττεται, οἷον σίδηρος καὶ κέρασ. 9. Τήκε-
 ται δὲ καὶ ὁ εἰργασμένος σίδηρος, ὥστε ὑγρὸς γίνεσθαι καὶ
 πάλιν πηγνυσθαι. καὶ τὰ στομώματα ποιοῦσιν οὕτως. ὑψίστα-
 ται γὰρ καὶ ἀποκαθαίρεται κάτω ἢ σκωρία· ὅταν δὲ πολλάκις
 πάθῃ καὶ καθαρὸς γένηται, τοῦτο στόμωμα γίνεται. 10. Οὐ¹⁰
 ποιοῦσι δὲ πολλάκις αὐτὸ διὰ τὸ ἀπουσίαν γίνεσθαι πολλήν
 καὶ τὸν σταθμὸν ἐλάττω ἀποκαθαιρομένου. ἔστι δ' ἀμείνων
 σίδηρος ὁ ἐλάττω ἔχων ἀποκάθαρσιν. 11. Τήκεται δὲ καὶ ὁ¹¹
 λίθος ὁ πυρίμαχος ὥστε στάζειν καὶ ρεῖν· τὸ δὲ ῥέον, ὅταν
 πηχθῇ, πάλιν γίνεται σκληρόν. καὶ αἱ μύλαι τήκονται ὥστε
 ρεῖν. τὸ δὲ ῥέον πηγνύμενον τὸ μὲν χρῶμα μέλαν, ὁμοιον δὲ
 γίνεται τῇ τιτάνῳ. τήκονται δὲ καὶ ὁ πηλὸς καὶ ἡ γῆ. 12. Ὅσα¹²

calor egrediatur; ea calore liquefiunt, eodem rursus ingre-
 diente, veluti lutum, ubi in gelu concrevit. Quae autem ob
 refrigerationem, et quia simul universus calor evaporavit, concrescunt, ea solvi non nisi caloris exsuperantia queunt, sed mollescere solent, ut cornu atque ferrum. 9. Liquefit autem ferrum quoque elaboratum, adeo ut liquidum reddatur et rursus concrecat. Nec secus chalybem faciunt: ferri namque faex innatat atque demitur, ut sincerius ferrum fiat. Ubi autem saepe defaecatum fuit ac purum mundumque evasis, fit chalybs. 10. Sed id nequaquam saepenumero agunt, propterea quod dum depurgatur, substantiae plurimum defluit libramentumque minus efficitur. At ferrum eo praestantius est, quo minus habet excrementi. 11. Item et lapis ille, quem pyramachum vocant, in tantum eliquatur, ut stillet fluatque. Quod autem fluxerat, ubi concreverit, rursus durescere solet. Quin etiam lapides molares adeo colliquescant ut diffluant. Caeterum dum id quod concreverat fluit, tametsi calore est atro, calcis tamen in modum albicat. Porro tam terra, quam lutum liquefieri possunt. 12. Eorum autem, quae calore arido coguntur,

δ' ὑπὸ θερμοῦ ξηροῦ πήγνυται, τὰ μὲν ἄλυστα, τὰ δὲ λυτὰ ὑγρῶ. κέραμος μὲν οὖν καὶ λίθων ἐνίων γένη, ὅσοι ὑπὸ πυρὸς τῆς γῆς συγκαυθεύσεως γίνονται, ὅσον οἱ μύλλαι, ἄλυστα, νίτρον δὲ καὶ ἄλλες λυτὰ ὑγρῶ, οὐ παντὶ δὲ ἀλλὰ ψυχρῶ. 13. Αὐτὸ ἔδατι καὶ ὅσα ὕδατος εἶδη τήκονται, ἐλαίῳ δ' οὐ τήκεται· τῷ γὰρ ξηρῷ θερμῷ ἐναντίον ψυχρὸν ὑγρὸν. εἰ οὖν ἐπηξῆ θάτερον, θάτερον λύσει· οὕτω γὰρ τὰναντία ἔσται αἴτια τῶν ἐναντίων.

1 VII. Παχύνεται μὲν οὖν ὑπὸ πυρὸς μόνον, ὅσα ὕδατος πλείον ἔχει ἢ γῆς, πήγνυται δέ, ὅσα γῆς. διὸ καὶ τὸ νίτρον 2 καὶ οἱ ἄλλες γῆς εἰσι μᾶλλον, καὶ λίθος καὶ κέραμος. 2. Ἀπορώτατα δ' ἔχει ἢ τοῦ ἐλαίου φύσις. εἰ μὲν γὰρ ὕδατος ἔχει πλείον, ἔδει πήγνυσθαι ὑπὸ ψυχροῦ, ὡς οἱ πάγοι, εἰ δὲ γῆς πλείον, ὑπὸ πυρὸς, ὡς ὁ κέραμος· νῦν δὲ πήγνυται μὲν ὑπ' 3 οὐδετέρου, παχύνεται δ' ὑπ' ἀμφοῖν. 3. Αἴτιον δ' ἐστίν, ὅτι ἀέρος ἐστὶ πλήρης. διὸ καὶ ἐν τῷ ὕδατι ἐπιπολάζει καὶ γὰρ ὁ ἀήρ φέρεται ἄνω. τὸ μὲν οὖν ψυχρὸν ἐκ τοῦ ἐνότος πνεύματος

quaedam humoris vi solvi nequeunt, quaedam queunt. Fictile igitur et nonnulla lapidum genera, qui terra fervore ignis deusta fiunt, veluti molae, solutionem haudquaquam admittunt: at sal atque nitrum humore solvuntur, non tamen quolibet, sed algido. 13. Et idcirco aqua et aquae generibus omnibus eliquantur; oleo non eliquantur. Nam calori sicco frigus humidum adversatur. Ergo si alterum cogit, resolvet alterum. Ita enim contrariorum effectuum contrariae erunt causae.

CAP. VII. Quae igitur plus aquae habent, quam terrae, igni solummodo spissantur, quae vero terrae, concresecunt. Quocirca nitrum, sal, lapis et fictile ad terram potius quam ad aquam spectant. 2. Olei autem natura perquam ambigua est. Nam si plus haberet aquae, ut a frigore glaciei modo cogeretur, oporteret: sin vero terrae, ab igni perinde ac fictile. Nunc autem a neutro cogi, sed ab utroque spissari videtur. 3. Cuius rei causa est, quod aëre sit refertum. Quapropter et aquae per summa insidet: etenim aër, quem continet, sursum versus effertur. Frigus igitur dum e spiritu, qui inter

ὕδωρ ποιοῦν παχύνει· αἰεὶ γάρ, ὅταν μιχθῇ ὕδωρ καὶ ἔλαιον, 4
 ἀμφοῶν γίνεται παχύτερον. 4. Ὑπὸ δὲ πυρὸς καὶ χρόνον πα- 4
 χύνεται καὶ λευκαίνεται, λευκαίνεται μὲν ἔξατμίζοντος εἴ τι 4
 ἐνῆν ὕδατος, παχύνεται δὲ διὰ τὸ μαραινομένον τοῦ θερμοῦ 5
 ἐκ τοῦ ἀέρος γίνεσθαι ὕδωρ. 5. Ἀμφοτέρως μὲν οὖν τὸ αὐτὸ 5
 γίνεται πάθος, καὶ διὰ τὸ αὐτό, ἀλλ' οὐχ ὡσαύτως. παχύνεται 5
 μὲν οὖν ἐπ' ἀμφοτέρων, ξηραίνεται δ' ἐπ' οὐδετέρου· οὔτε 5
 γὰρ ὁ ἥλιος οὔτε τὸ ψῦχος ξηραίνει· οὐ μόνον διότι γλισχρον, 5
 ἀλλὰ καὶ διότι ἀέρος ἐστίν. οὐ ξηραίνεται δὲ τὸ ἔλαιον οὐδ' 6
 ἐξέφευται ὑπὸ πυρὸς, ὅτι οὐκ ἀτμίζει διὰ γλισχροῦτητα. 6. Ὅσα 6
 δὲ μικτὰ ὕδατος καὶ γῆς, κατὰ τὸ πλῆθος ἑκατέρου ἄξιον λέ- 6
 γεσθαι· οἶνος γάρ τις καὶ πήγνυται καὶ ἐψεται, οἶον τὸ γλεῦκος. 6
 7. Ἀπέρχεται δ' ἀπὸ πάντων τῶν τοιοῦτων ξηραينوμένων τὸ 7
 ὕδωρ. σημεῖον δ' ὅτι τὸ ὕδωρ· ἢ γὰρ ἀτμὶς συνίσταται εἰς 7
 ὕδωρ, εἴαν τις βούληται συλλέγειν. ὥστε ὅσοις λείπεται τι, 7
 τοῦτο γῆς. 8. Ἐνια δὲ τούτων καὶ ὑπὸ ψυχροῦ, ὥσπερ εἴρη- 8

oleum est, aquam elicit, oleum spissat. Semper enim ubi
 aqua et oleum permista fuerint, quidpiam utroque spissius
 oritur. 4. Ab igne autem tractuque temporis albescit cras-
 sescitque: albescit quidem aqueo humore, si quis insit, eva-
 porante; crassescit vero, quod marcescente calore aër in aquae
 vicem transeat. 5. Utraque igitur ex parte atque eandem ob
 causam, verum non eodem modo eadem oritur affectio. Ergo
 opera utriusque spissatur, a neutro tamen adsiccatur, siquidem
 neque solis calor neque frigus oleum adsiccare potest, non
 modo quod tenax lentumque sit, sed etiam quod aëreae sortis.
 Oleum vero ab igne nec adsiccatur nec decoquitur, quod tena-
 citatis ratione in fumum evanescere nequeat. 6. Quae autem
 terra temperantur et aqua, ea iuxta utriusque copiam nuncu-
 pentur oportet. Est enim vini genus quoddam, quod concrescit
 ac decoquitur, ceu mustum. 7. Humor autem aqueus ab omni-
 bus eius modi, dum inarescunt, exit. Aquam autem inesse
 indicium exstat: nam vapor, si quis eum colligere velit, in
 aquam consistit. Quare quibuscunque romanet aliquid, id
 terrenae sortis est. 8. Porro ex his nonnulla etiam frigoris

ται, παχύνεται και ξηραίνεται· τὸ γὰρ ψυχρὸν οὐ μόνον πήγνυσι και ξηραίνει, ἀλλὰ και παχύνει· πήγνυσι και ξηραίνει μὲν τὸ ὕδωρ, παχύνει δὲ τὸν ἀέρα ὕδωρ ποιοῦν. ἡ δὲ πῆξις εἴρηται
 9 ξηρασία τις οὔσα. 9. Ὅσα μὲν οὖν μὴ παχύνεται ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ, ἀλλὰ πήγνυται, ὕδατός ἐστι μᾶλλον, ὅσον οἶνος και οὔρον και ὄξος και κονία και ὀρρός· ὅσα δὲ παχύνεται μὴ ἐξατμίζονται ὑπὸ πυρός, τὰ μὲν γῆς, τὰ δὲ κοινὰ ὕδατος και
 10ἀέρος, μέλι μὲν γῆς, ἔλαιον δ' ἀέρος. 10. Ἔστι δὲ και τὸ γάλα και τὸ αἷμα ἀμφοῖν μὲν κοινὰ και ὕδατος και γῆς, μᾶλλον δὲ τὰ πολλὰ γῆς, ὡσερ και ἐξ ὕσων ὑγρῶν νίτρον γίνεται και
 11ἄλες. και λίθοι δ' ἐκ τινων συνίστανται τοιούτων. 11. Διὸ ἐὰν μὴ χωρισθῆ ὁ ὀρρός, ἐκκάεται ὑπὸ τοῦ πυρός ἐψόμενος· τὸ δὲ γεῶδες συνίσταται και ὑπὸ τοῦ ὀποῦ, ἐὰν πως ἔψη τις,
 12οἶον οἱ ἱατροὶ ὀπίζοντες. 12. Οὔτω δὲ χωρίζεται ὁ ὀρρός και ὁ τυρός. ὁ δὲ χωρισθεὶς ὀρρός οὐκέτι παχύνεται, ἀλλὰ ἐκκάεται·

vehementia, uti diximus, densantur assiccanturque: siquidem, frigus non modo cogit et siccatur, sed etiam incrassat. Cogit et siccatur quidem aquam, incrassat autem aërem, quem in aquam computat. Concretionem vero adsiccationem esse quandam diximus. 9. Quae igitur frigore spissari nequeunt, sed crescunt, ad aquam potius spectant: quod genus sunt vinum, urina, acetum, lixivium, serum. At eorum, quae quamvis non evaporent, fervore tamen ignis crassescunt spissanturque, quaedam terrena sunt, quaedam communiter ad aërem et aquam pertinent, mel quidem ad terram, oleum vero ad aërem. 10. At lac et sanguis utriusque aquae et terrae communia sunt, sed magna ex parte plus terrae continent, perinde ut et humores illi, unde sal atque natrum fiunt. Ex quibusdam autem talibus lapides constitui solent. 11. Quocirca serum nisi sequestratum sit, cum decoctionem subit, calore ignis deurit. Terrena vero portio, si quis aliquantulum decoxerit, uti medici ingesto coagulo faciunt, vi coaguli in caseum densatur. 12. Atque hunc in modum a caseo serum sequestratur. Cum vero sequestratum est, haudquaquam praeterea crassescit, sed aquae modo deurit. Quod si lac aliquod nihil aut parum habeat

ὡσπερ ὕδωρ. εἰ δέ τι μὴ ἔχει τυρὸν γάλα ἢ ὀλίγον, τοῦτο μᾶλλον ὕδατος καὶ ἄτροφον. 13. Καὶ τὸ αἷμα ὁμοίως· πήγνυται¹³ γὰρ τῷ ξηραίνεσθαι ψυχόμενον. ὅσα δὲ μὴ πήγνυται, οἷον τὸ τῆς ἐλάφου, τὰ τοιαῦτα ὕδατος μᾶλλον, καὶ ψυχρότατα. διὸ καὶ οὐκ ἔχει ἴνας· αἱ γὰρ ἴνές εἰσι γῆς καὶ στερεόν. ὥστε καὶ ἔξαιρεθεισῶν οὐ πήγνυται. 14. Τοῦτο δ' ἔσται, ὅτι οὐ ξηραί-¹⁴νεται· ὕδωρ γὰρ τὸ λοιπόν, ὡσπερ τὸ γάλα τοῦ τυροῦ ἔξαιρεθέντος. σημεῖον δέ· τὰ νοσώδη γὰρ αἷματα οὐ θέλει πήγνυσθαι· ἰχωροειδῆ γὰρ, τοῦτο δὲ φλέγμα καὶ ὕδωρ διὰ τὸ ὑπεπτον εἶναι καὶ ἀκράτητον ὑπὸ τῆς φύσεως. 15. Ἐτι δὲ τὰ μὲν λυτά ἐστίν, οἷον¹⁵ νίτρον, τὰ δὲ ἄλυτα, οἷον κέραμος, καὶ τούτων τὰ μὲν μαλακτά, οἷον κέρας, τὰ δὲ ἀμάλακτα, οἷον κέραμος καὶ λίθος. 16. Αἱ-¹⁶τιον δ', ὅτι τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων αἰτία, ὥστ' εἰ πήγνυται δυοῖν, ψυχρῷ καὶ ξηρῷ, λύεσθαι ἀνάγκη θερμῷ καὶ ὑγρῷ. 17. Διὸ πυρὶ καὶ ὕδατι (ταῦτα γὰρ ἐναντία), ὕδατι μὲν ὅσα¹⁷ πυρὶ μόνῳ, πυρὶ δὲ ὅσα ψυχρῷ μόνῳ· ὥστ' εἰ ὑπ' ἀμφοῖν συμ-

casei, ad aquam potius spectat, atque nullatenus alit. 13. Sanguis quoque haud secus habere sese videtur. Nam quia frigore siccescit, cogitur. At qui cogi nequit, ut cervorum, is ad aquam magis pertinet atque oppido quam frigidus habetur. Atque idcirco fibras habet nullas, quippe cum fibrae ad terram spectent, atque quod solidum est. Quare si etiam illae adimantur, sanguis concrecere nequit. 14. Quod ideo accidit, quia non siccet. Quod enim superest, id perinde atque lac caseo iam exempto aqua existit. Signum autem est, quod sanguis vitiatuS concrecere non solet, quippe qui sanie[m] prae se fert, quae non nisi pituitosus humor et aqueus est, quod cruda incoctaque et a natura non victa est. 15. Praeterea quaedam solubilia sunt, ut nitrum, quaedam insolubilia, ut fictile. Atque ex his alia mollescunt, ceu cornu, alia minime, veluti fictile et lapis. 16. Causa autem est, quia contrariorum contrariae sunt causae. Quare si res duobus, frigore ac siccitate, concrescunt, calore et humore solvantur necesse est. 17. Unde fit, ut igni et aqua solvantur (ea enim contraria sunt), aqua enim quae igni solo, igni vero quae fri-

18βαίνει πήγνυθαι, ταῦτ' ἄλυστα μάλιστα. 18. Γίνεται δὲ τοιαῦτα ὅσα θερμανθέντα ἔπειτα τῷ ψυχρῷ πήγνυται· συμβαίνει γάρ, ὅταν τὸ θερμὸν ἐξικμάσῃ ἐξίον, τὸ πλεῖστον ὑγρὸν συνθλίβεσθαι πάλιν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ, ὥστε μὴδ' ὑγρῷ δίδοναι
 19δίοδον. 19. Καὶ διὰ ταῦτα οὔτε τὸ θερμὸν λύει (ὅσα γὰρ ὑπὸ ψυχροῦ πήγνυται μόνου, ταῦτα λύει), οὔθ' ὑπὸ ὕδατος (ὅσα γὰρ ὑπὸ ψυχροῦ πήγνυται, οὐ λύει, ἀλλ' ὅσα ὑπὸ θερ-
 20μοῦ ξηροῦ μόνου). 20. Ὁ δὲ σίδηρος τακείς ὑπὸ θερμοῦ ψύχει πήγνυται, ὥστε πρὸς πῆξιν ἀμφοτέρων δεῖται· διὸ ἄλυστον. τὰ δὲ ξύλα ἐστὶ γῆς καὶ ἀέρος· διὸ καυστὰ καὶ σθηκτὰ οὐδὲ μαλακτὰ, καὶ ἐπὶ τῷ ὕδατι ἐπιπλαῖ, πλὴν ἐβέ-
 21νου. 21. Αὕτη δ' οὐ· τὰ μὲν γὰρ ἄλλα ἀέρος ἔχει πλεῖον· ἐκ δὲ τῆς ἐβένου τῆς μελαίνης διαπέπνευκεν ὁ ἀήρ, καὶ ἐστὶ
 22πλεῖον ἐν αὐτῇ γῆς. 22. Κέραμος δὲ γῆς μόνῃς διὰ τὸ ξηραίνομενος παγῆναι κατὰ μικρόν. οὔτε γὰρ τὸ ὕδωρ εἰσόδου ἔχει, δι' ὧν μόνον πνεῦμα ἐξῆλθεν, οὔτε πῦρ· ἐπηξε γὰρ

gore. Quare si qua ab ambobus cogi contingat, ea maxime insolubilia sunt. 18. Talia autem evadunt, quaecunque concaefacta prius frigore postea coguntur. Usu enim evenit, ut ubi calor exeundo exhaustus est, rursum humoris plurimum frigoris opera inculcetur, adeo ut ne humori quidem transitum frigus concedat. 19. Atque ob eam causam nec calor ea solvit (quae enim frigore solo concresecunt, haec calor solvit), nec aqua (nam quae frigus cogit, aqua non solvit, sed quae vi caloris aridi solummodo concrevere). 20. At ferrum caloris fervore colliquatam frigore concresecit. Quare utroque ut concresecat indigere conspicitur. Unde fit ut solvi nequeat. Ligna vero terrae sunt et aëris. Quare colliquari aut mollescere nequeunt, uri queunt. Item super aquam innatant omnia, praeterquam ebennus. 21. Quae minime invehitur. Nam caetera aëris plurimum continent: at aër ex ebenu atra respiravit, in qua et terrae maior quam aëris portio inest. 22. Fictile vero ad terram solummodo spectat, quod siccando paulatim concreverit. Quare nec aqua illud solvit (non enim aqua ingredi per foramina illa valet, per quae spiritus solum exivit)

αὐτό. 23. Τί μὲν οὖν ἐστὶ πῆξις καὶ τῆξις, καὶ διὰ πόσα²³
καὶ ἐν πόσοις ἐστίν, εἴρηται.

VIII. Ἐκ δὲ τούτων φανερόν, ὅτι ὑπὸ θερμοῦ καὶ 1
ψυχροῦ συνίσταται τὰ σώματα, ταῦτα δὲ παχύνοντα καὶ πη-
γνύοντα ποιεῖται τὴν ἐργασίαν αὐτῶν. διὰ δὲ τὸ ὑπὸ τούτων
δημιουργεῖσθαι ἐν ἅπασιν μὲν ἐστὶ θερμότης, τισὶ δὲ καὶ ψυ-
χρότης ἢ ἐκλείπει. ὥστ' ἐπεὶ ταῦτα μὲν ὑπάρχει διὰ τὸ ποιεῖν,
ὑγρὸν δὲ καὶ ξηρὸν διὰ τὸ πάσχειν, μετέχειν αὐτῶν τὰ κοινὰ
πάντων. 2. Ἐκ μὲν οὖν ὕδατος καὶ γῆς τὰ ὁμοιομερῆ σώματα 2
συνίσταται, καὶ ἐν φυτοῖς καὶ ζώοις, καὶ τὰ μεταλλένόμενα,
ὄλον χρυσοῦ καὶ ἄγυρος καὶ ὕσα ἄλλα τοιαῦτα, ἐξ αὐτῶν τε
καὶ τῆς ἀναθυμιάσεως τῆς ἐκατέρου ἐγκατακλειομένης, ὥσπερ
εἴρηται ἐν ἄλλοις. 3. Ταῦτα δὲ διαφέρει ἀλλήλων τοῖς τε πρὸς 3
τὰς αἰσθήσεις ἰδίους ἅπαντα καὶ τῷ ποιεῖν τι δύνασθαι (λευκὸν
γὰρ καὶ εὐῶδες καὶ ψοφητικὸν καὶ γλυκὺ καὶ θερμὸν καὶ ψυχρὸν
τῷ ποιεῖν τι δύνασθαι τὴν αἰσθησὶν ἐστὶ) καὶ ἄλλοις οἰκειότε-
ροις πάθειν, ὅσα τῷ πάσχειν λέγονται, λέγω δ' ὄλον τὸ τηκτὸν
καὶ πηκτὸν καὶ καμπτὸν καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα· πάντα γὰρ τὰ

nec ignis: nam eius opus concretio illa. 23. Quid igitur sit
concretio et eliquatio, quotque ob causas eveniant, et quibus
competere possint, dictum est.

CAP. VIII. Ex his autem per calorem ac frigus consistere
corpus omne in aperto est. Haec autem spissando et cogendo
suo funguntur munere. Atque propterea, quod ab his caetera
conficiuntur, omnibus in rebus calor inest; in quibusdam etiam
frigus, quatenus ille deficit. Quare quum calor ac frigus quod
agant, et humor atque ariditas quod patiuntur, corporibus in-
sint, quae communia sunt, haec omnia participant. 2. Simi-
laria igitur corpora tum in plantis tum in animantibus terra et
aqua constant: item metallica, ceu aurum, argentum et caetera
id genus, tum ipsis tum exhalatione, quae ab utroque dimanat
interclusa, ut alias diximus, constant. 3. Porro haec omnia
et peculiari affectione, quae ad sensus pertineat, et agendi
quippiam facultate inter se discrepant. Nam candidum, odo-
rum, sonorum, dulce, calidum et frigidum, quod sensum mo-

- 4 τοιαῦτα παθητικά, ὡσπερ̄ τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ ξηρὸν. 4. Τοῦ-
 τοις δὴ διαφέρει ὅσπουν καὶ σὰρξ καὶ νεῦρον καὶ ξύλον καὶ
 φλοιὸς καὶ λίθος καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον τῶν ὁμοιομερῶν
 5 φυσικῶν δὲ σωμάτων. 5. Εἶπωμεν δὲ πρῶτον τὸν ἀριθμὸν
 6 αὐτῶν, ὅσα κατὰ δύναμιν καὶ ἀδυναμίαν λέγεται. 6. Ἔστι δὲ
 τὰδε· πηκτὸν ἄπηκτον, τηκτὸν ἄτηκτον, μαλακτὸν ἀμάλακτον,
 τεγκτὸν ἄτεγκτον, καμπτὸν ἄκαμπτον, κατακτὸν ἀκάτακτον,
 θραυστὸν ἄθραυστον, θλαστὸν ἄθλαστον, πλαστὸν ἄπλαστον,
 πιεστὸν ἀπιεστον, ἐλκτὸν ἀνελκτον, ἐλατὸν ἀνήλατον, σχιστὸν
 ἄσχιστον, τμητὸν ἄτμητον, γλίσχρον ψαθυρὸν, πιλητὸν ἀπί-
 7 λητον, καυστὸν ἄκαυστον, θυμιατὸν ἀθυμιατον. 7. Τὰ μὲν
 οὖν πλεῖστα σχεδὸν τῶν σωμάτων τούτοις διαφέρει τοῖς πά-
 θεσιν· τίνα δ' ἕκαστον τούτων ἔχει δύναμιν, εἶπωμεν. περὶ
 μὲν οὖν πηκτοῦ καὶ ἀπήκτου καὶ τηκτοῦ καὶ ἀτήκτου εἴρηται
 μὲν καθόλου πρότερον, ὅμως δ' ἐπανέλθωμεν καὶ νῦν.
 8 8. Τῶν γὰρ σωμάτων ὅσα πῆγνύται καὶ σκληρύνεται, τὰ μὲν

vere ac irritare queant, in ratione rerum sunt. Quae vero ex
 eo nomen sortita sunt quod patiantur ceu eliquabile, concretile,
 flexile et reliqua id genus omnia, per alias magis peculiare
 affectiones sunt: cuncta namque eius modi perinde atque hu-
 midum aridumque passiva sunt. 4. Itaque os, caro, nervus,
 lignum, cortex, lapis et caetera corpora similia quidem sed
 naturalia, his differunt. 5. Primo autem dicamus numerum eorum,
 quae iuxta potentiam ac potentiae privationem dicuntur. 6. Sunt
 autem haec: concretile, inconcretile; eliquabile, ineliquabile;
 mollificabile, immollificabile; humectabile, inhumectabile; flexile,
 inflexile; fractile, infractile; friabile, infriabile; impressile,
 inimpressile; formatile, informatile; pressatile, impressatile;
 tractile, intractile; ductile, inductile; fissile, infissile; sectile,
 insectile; tenax, remittens; densatile, indensatile; combustile,
 incombustile; exhalabile, inexhalabile. 7. Plurima igitur cor-
 porum his ferme differunt affectibus; quam autem quodque
 horum vim habeat, edisseramus. Itaque de concretili et in-
 concretili, et eliquabili et ineliquabili, tametsi prius generatim
 dictum est, tamen nunc quoque dicere aggrediamur. 8. Nam

ὑπὸ θερμοῦ πάσχει τοῦτο, τὰ δ' ὑπὸ ψυχροῦ, ὑπὸ μὲν τοῦ
 θερμοῦ ξηραίνοντος τὸ ὑγρὸν, ὑπὸ δὲ τοῦ ψυχροῦ ἐκθλί-
 βοντος τὸ θερμόν. 9. Ὡστε τὰ μὲν ὑγροῦ ἀπουσία τὰ δὲ 9
 θερμοῦ τοῦτο πάσχει, ὅσα μὲν ὕδατος, θερμοῦ, ὅσα δὲ γῆς,
 ὑγροῦ. τὰ μὲν οὖν ὑγροῦ ἀπουσία ὑπὸ ὑγροῦ διατήκεται, ἀν-
 μὴ οὕτω συνέλθῃ ὥστ' ἐλάττους τοὺς πόρους λειφθῆναι τῶν
 τοῦ ὕδατος ὄγκων, οἷον ὁ κεραμὸς· ὅσα δὲ μὴ οὕτω, πάντα
 ὑγρῶ τήκεται, οἷον νίτρον, ἄλες, γῆ ἢ ἐκ πηλοῦ. 10. Τὰ δὲ 10
 θερμοῦ στερήσει ὑπὸ θερμοῦ τήκεται, οἷον κρύσταλλος, μο-
 λίβδος, χαλκός. ποῖα μὲν οὖν πηκτὰ καὶ τηκτὰ, εἴρηται, καὶ
 ποῖα ἄτηκτα. 11. Ἄτηκτα δὲ ὅσα μὴ ἔχει ὑγρότητα ὑδατώδη, 11
 μηδ' ὕδατός ἐστιν, ἀλλὰ πλεῖον θερμοῦ καὶ γῆς, οἷον μέλι
 καὶ γλεῦκος (ὥσπερ ζέοντα γάρ ἐστι), καὶ ὅσα ὕδατος μὲν
 ἔχει, ἐστὶ δὲ πλεῖον ἀέρος, ὥσπερ τὸ ἔλαιον καὶ ἄργυρος
 χυτός, καὶ εἴ τι γλίσχρον, οἷον ἰξὸς καὶ πίττα.

ex corporibus, quae concresecunt atque durescunt, quaedam
 fervore caloris, quaedam frigore, illo quidem humorem exsic-
 cante, hoc vero calorem extrudente, ita affici solent. 9. Quare
 alia humoris absentia alia caloris hocce patiuntur, aquea qui-
 dem caloris, terrea vero humoris. Quae igitur humoris ab-
 sentia, ea liquefacere humor potest, nisi adeo sese collegerint
 coierintque, ut minora partibus aquae foramina relicta sint; id
 quod fictili accidit. Quaecunque autem non ita coierunt, hu-
 more liquantur ceu nitrum, sal, terra e coeno orta. 10. At
 quae caloris privatione, calore deliquescunt, ut glacies, plum-
 bum, aes. Quae igitur sint contretilia et eliquabilia et ineli-
 quabilia dictum est. 11. Inconcretilia autem sunt, quaecunque
 nec humorem habent aquosum, nec aqueae sortis sunt, sed
 terrae plus calorisque continent, uti mel atque vinum passum,
 quippe quae veluti ferventia sint. Item quaecunque aquea
 quidem sunt, sed aëris plus continent, perinde ac oleum,
 argentum vivum; et si quid tenax lentumque est, veluti
 viscum et pix.

- 1 IX. Μαλακτά δ' ἐστὶ τῶν πεπηγότων ὅσα μὴ ἐξ ὕδατος, οἷον κρύσταλλος (πῦς γὰρ κρύσταλλος ὕδατος), ἀλλ' ὅσα γῆς μᾶλλον, καὶ μὴτ' ἐξίχμασται πᾶν τὸ ὑγρὸν ὡσπερ ἐν νίτρον ἢ ἄσπ, μὴτ' ἔχει ἀνωμάλως ὡσπερ ὁ κέραμος, ἀλλ' εἰσὶν ἐλατὰ μὴ ὄντα διαντὰ, ἢ ἐλατὰ μὴ ὄντα ὕδατος *), καὶ μα-
- 2 λακτὰ πυρί, οἷον σίδηρος καὶ κέρως καὶ ξύλα. 2. Ἔστι δὲ καὶ τῶν τηκτῶν καὶ τῶν ἀτήκτων τὰ μὲν τεγκτὰ τὰ δὲ ἄτεγκτα, οἷον χαλκὸς ἄτεγκτον, πηκτὸν ὄν, ἔριον δὲ καὶ γῆ τεγκτόν. βρέχεται γάρ· καὶ χαλκὸς μὲν δὴ τηκτόν, οὐχ ὑπὸ ὕδατος δὲ
- 3 τηκτόν. 3. Ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὸ ὕδατος τηκτῶν ἐνια ἄτεγκτα, οἷον νίτρον καὶ ἄλες· οὐδὲ γὰρ ἄλλα τεγκτὸν οὐδέν, ὃ μὴ μαλακώτερον γίνεται βρεχόμενον. ἐνια δὲ τεγκτὰ ὄντα οὐ
- 4 τηκτὰ ἐστίν, οἷον ἔριον καὶ οἱ καρποί. 4. Ἔστι δὲ τεγκτὰ μὲν ὅσα γῆς ὄντα ἔχει τοὺς πόρους μελλοῦς τῶν τοῦ ὕδατος

CAP. IX. Mollificabilia autem sunt, quaecunque concreta non ex aqua constant ut crystallus (omnis enim crystallus aquae est), sed quaecunque ad terram potius spectant, et nec eorum humor universus perinde ac in sale nitrove assiccatus est, nec inaequaliter ut in fictili se habet, sed tractilia sunt et non humectatilia, aut ductilia et non aquea, atquo ignis opera ac fervore mollificabilia, ut ferrum, cornu, lignum. 2. Et eliquabilem et ineliquabilem quaedam humectatilia sunt, quaedam inhumectatilia. Verbi causa aes inhumectatilo est, cum eliquabile sit, lana vero et terra humectatilis: nam mannae deficit. Et quidem aes colliquabile est, non tamen ab aqua colliquari potest. 3. Sed et eorum, quae aqua liquari queunt, nonnulla inhumectatilia sunt, ceu nitrum atque sal: nec enim quicquam humectatile est, quod cum aqua inspergitur, molliusculum non fiat. Nonnulla autem, cum humectatilia sint, eliquabilia non sunt, ut lana atque fructus. 4. Caeterum humectatilia quidem sunt, quae cum terrena sint et aqua duriora,

*) Verba μὴ ὄντα ὕδατος ac deinde καὶ ξύλα delenda videntur. Vid. Comment. ad h. l.

ὄγκων, ὄντων δὲ σκληροτέρων τοῦ ὕδατος, τηκτὰ δὲ ὕδατι ὅσα
 δι' ὄλου. 5. Διὰ τί δ' ἢ μὲν γῆ καὶ τήκεται καὶ τέγγεται 5
 ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ, τὸ δὲ νίτρον τήκεται μὲν, τέγγεται δ' οὐ;
 ὅτι ἐν μὲν τῷ νίτρον δι' ὄλου οἱ πόροι, ὥστε γε διαιρεῖται
 εὐθὺς ὑπὸ τοῦ ὕδατος τὰ μόρια, ἐν δὲ τῇ γῆ καὶ παραλλάξ
 εἰσιν οἱ πόροι, ὥστε ὁποτέρως ἂν δέξηται, διαφέρει τὸ πάθος.
 6. Ἔστι δὲ καὶ τὰ μὲν τῶν σωμάτων κάμπτα καὶ εὐθύντά, 6
 ὅλον κάλαμος καὶ λύγος, τὰ δ' ἄκαμπτα τῶν σωμάτων, ὅλον
 κέραμος καὶ λίθος. 7. Ἔστι δὲ κάμπτα μὲν καὶ εὐθύντά, 7
 ὅσων σωμάτων τὸ μήκος δύναται εἰς εὐθύτητα ἐκ περιφερείας
 καὶ εὐθύτητος εἰς περιφέρειαν μεταβάλλειν, καὶ τὸ κάμπτεσθαι
 καὶ τὸ εὐθύνεσθαι ἔστι τὸ εἰς εὐθύτητα ἢ περιφέρειαν μεθί-
 στασθαι ἢ κινεῖσθαι· καὶ γὰρ τὸ ἀνακαμπτόμενον καὶ τὸ κα-
 τακαμπτόμενον κάμπτεται. 8. Ἡ μὲν ὄνν εἰς κυρτότητα ἢ 8
 κοιλότητα κίνησις τοῦ μήκους σωζομένου κάμψις ἔστιν· εἰ γὰρ
 καὶ εἰς τὸ εὐθύ, εἴη ἂν ἄμα κεκαμμένον καὶ εὐθύ· ὅπερ ἀδύ-
 νατον, τὸ εὐθὺν κεκάμφθαι. 9. Καὶ εἰ κάμπτεται πᾶν ἢ ἀνα- 9

meatus ampliores quam partium aquae moles continent. Lique-
 bilia vero aqua, quaecunque illos per totum com meatus habent.
 5. Cur igitur terra humore eliquari atque humectari, nitrum
 vero eliquari non humectari potest? quia in nitro foramina
 continuata totum penetrant: unde fit ut aqua partes continuo
 dispescat. At in terra foramina variant, nec inter sese respon-
 dent; quare quoquo pacto aquam exceperit, diversa oritur
 affectio. 6. Porro corporum alia flexilia atque directilia sunt,
 ut arundo ac vimen, alia inflexilia, ut fictile atque lapis. 7. Fle-
 xilia autem atque directilia corpora sunt, quorum longitudo ex
 ambitu in rectum et e contrario e recto in ambitum permutari
 valet. Atque flecti et dirigi in rectum aut ambitum migrare
 atque transire est: etenim tam quod reflectitur quam quod
 inflectitur, flectitur curvaturque. 8. Flexio igitur est ad devexi-
 tatem aut concavitatem servata longitudine motio. Si enim
 flexio ad rectitudinem quoque transitus esset, idem simul flexum
 rectamque foret; quod fieri nequit, rectum in quam flexum esse.
 9. Quod si omnino vel reflexu vel inflexu res flectuntur, quo-

κάμψει ἢ κατακάμψει, τούτων δὲ τὸ μὲν εἰς τὸ κυρτὸν τὸ δ' εἰς τὸ κοῖλον μετάβασις, οὐκ ἂν εἶη καὶ εἰς τὸ εὐθύ κάμψις; ἀλλ' ἔστι κάμψις καὶ εὐθυνοῖς ἄλλο καὶ ἄλλο. καὶ ταῦτά ἐστι
 10καμπτὰ καὶ εὐθυντά, καὶ ἕκαμπτα καὶ ἀνεύθυντα. 10. Καὶ τὰ μὲν κατακτὰ καὶ θραυστὰ ἕμα ἢ χωρὶς, οἷον ξύλον μὲν κατακτόν, θραυστόν δ' οὐ; κρύσταλλος δὲ καὶ λίθος θραυστόν, κατακτόν.
 11δ' οὐ, κέραμος δὲ καὶ θραυστόν καὶ κατακτόν. 11. Διαφέρει δ', ὅτι κάταξις μὲν ἐστὶν ἢ εἰς μεγάλα μέρη διαίρεσις καὶ χωρ-
 12σμός, θραῦσις δ' ἢ εἰη τὰ τυχόντα καὶ πλείω δυοῖν. 12. Ὅσα μὲν οὖν οὕτω πέπηγεν ὥστε πολλοὺς ἔχειν παραλλάττοντας πόρους, θραυστὰ (μέχρι γὰρ τούτου δίσταται), ὅσα δ' εἰς
 13πολύ, κατακτὰ, ὅσα δ' ἕμφω, ἀμφότερα. 13. Καὶ τὰ μὲν θλαστὰ, οἷον χαλκός καὶ κηρός, τὰ δ' ἄθλαστα, οἷον κέραμος καὶ ὕδωρ. ἔστι δὲ θλάσις μὲν ἐπιπέδου κατὰ μέρος εἰς βάθος μεταστάσις ὥσει ἢ πληγῇ, τὸ δ' ὅλον ἀφῆ. ἔστι δὲ τὰ τοιαῦτα καὶ μαλακτὰ, οἷον κηρός μένοντος τοῦ ἄλλου ἐπιπέδου κατὰ

rum alterum ad convexum, alterum ad concavum migratio est, flexio ad rectum profectio esse non potest; sed aliud flexio, aliud directio est. Atque haec sunt flexilia et directilia, et inflexilia et indirectilia. 10. Item alia fractilia et friabilia, simul aut seorsim sunt. Verbi causa lignum fractile est, non friabile, crystallus autem et lapis friabilis, non fractilis: at fictile et fractile et friabile. 11. Differunt tamen: nam fractio in magnas partes divisio atque distractio est, friatio vero in quasvis sine discrimine, et quae duabus plures sint. 12. Quaecunque igitur ita concrevere, ut multis scateant foraminibus, quae directim posita non sint, friabilia sunt: haec enim fini inter se distant. Quae vero longe porrecta habent foramina, fractilia. Quibus autem utrumque competit, ea tam friabilia quam fractilia sunt. 13. Porro alia impressilia sunt, ut aes, cera: alia minime ut fictile, aqua. Est autem impressio superficiei introrsum migratio pulsione aut ictu, sed in totum tactu accidit. Sunt autem eius modi tam mollia, ceu cera, quae alia superficiei parte immota partim suffugit, quam dura ut aes. Item quae impressionem defugiunt, tum dura sunt, ut fictile (non enim superficies

μέρος μεθίσταται, καὶ σκληρά, ὡς χαλκός, καὶ ἄθλαστα καὶ σκληρά, ὡς κέραμος (οὐ γὰρ ὑπέκει εἰς βάθος τὸ ἐπίπεδον), καὶ ὑγρά, ὡς ὕδωρ (τὸ γὰρ ὕδωρ ὑπέκει μὲν, ἀλλ' οὐ κατὰ μέρος, ἀλλ' ἀντι μεθίσταται). 14. Τῶν δὲ θλαστῶν ὅσα¹⁴ μὲν μένει θλασθέντα καὶ εὐθλαστα χειρὶ, ταῦτα μὲν πλαστά, τὰ δὲ ἢ μὴ εὐθλαστα, ὡς περ λίθος ἢ ξύλον, ἢ εὐθλαστα μὲν, μὴ μένει δὲ ἢ θλάσις, ὡς περ ἐρίου ἢ σπόγγου, οὐ πλαστά, ἀλλὰ πιεστὰ ταῦτ' ἐστίν. 15. Ἔστι δὲ πιεστὰ ὅσα ὠθοίμενα¹⁵ εἰς αὐτὰ συνιέναι δύναται, εἰς βάθος τοῦ ἐπιπέδου παραλλάττοντος, οὐ διαιρουμένου, καὶ μεθισταμένου ἄλλον ἄλλω μορίου, ὡς τὸ ὕδωρ ποιεῖ· τοῦτο γὰρ ἀντιμεθίσταται. 16. Ἔστι δ' ὅσιν ἢ κίνησις ὑπὸ τοῦ κινουῦντος, ἢ γίνεται ἀπὸ τῆς ἄψεως· πληγῇ δέ, ὅταν ἀπὸ τῆς φορῆς, πιέζεται δὲ ὅσα πόρους ἔχει κενούς συγγενοῦς σώματος. καὶ πιεστὰ ταῦτα ὅσα δύναται εἰς τὰ ἑαυτῶν κενὰ συνιέναι ἢ εἰς τοὺς ἑαυτῶν πόρους. 17. Ἐνίοτε¹⁷ γὰρ οὐ κενοὶ εἰσιν εἰς οὗς συνέροχεται, ὡς ὁ βεβρεγμένος σπόγγος (πλήρεις γὰρ αὐτοῦ οἱ πόροι), ἀλλ' ὧν ἂν οἱ πόροι

refugit), tum liquida, velut aqua, quae cedit, at non secundum partem, sed ad rei prementis latera resilit. 14. Impressilium vero quaecunque facili manu imprimi queunt, manentque impressa, ea quidem formatilia sunt. At quae difficile lapidis modo vel ligni imprimuntur, aut facile quidem, sed impressio ceu lanae aut spongiae non remanet, haec formatilia non sunt, sed pressatilia. 15. Pressatilia autem sunt, quae pulsa colligere sese possunt, intro recedente superficie non distracta, neque alio demigrante parte alia; id quod aqua facit, quippe quae in sublime resilire solet. 16. Pulsio autem motio est ab eo quod movet orta, quae per tactum efficitur; ictus vero quae per delationem. Pressantur autem quaecunque cognati corporis vacuos meatus obtinent. Atque pressatilia ea sunt, quae in sua coire vacua aut foramina possunt. 17. Interdum enim foramina, in quae coeunt, vacua non sunt, id quod in madefacta spongia evenit (huius enim foramina inbibito humore distenduntur). At ea, quorum meatus corpore molliori, quam id ipsum quod suapte natura in eos coire potest, referti fuerint,

πλήρεις ὡσι μαλακωτέρων ἢ αὐτὸ τὸ πεφυκὸς συνιέναι εἰς αὐτά.
 18 πιεστὰ μὲν οὖν ἔστιν οἶον σπόγγος, κηρός, σάρξ. 18. Ἀπίεστα
 δὲ τὰ μὴ πεφυκῶτα συνιέναι ὡσει εἰς τοὺς ἑαυτῶν πόρους διὰ
 τὸ ἢ μὴ ἔχειν ἢ σκληροτέρων ἔχειν πλήρεις· ὁ γὰρ σίδηρος
 ἠπίεστος καὶ λίθος καὶ ὕδωρ καὶ πᾶν ὑγρόν. 19. Ἐλκτὰ δ'
 ἔστιν ὅσων δυνατὸν εἰς τὸ πλάγιον μεθίστασθαι τὸ ἐπίπεδον·
 τὸ γὰρ ἔλκεσθαι ἔστι τὸ ἐπὶ τὸ κινεῖν μεθίστασθαι τὸ ἐπί-
 πεδον συνεχῆς ὄν. ἔστι δὲ τὰ μὲν ἔλκτᾶ, οἶον θράξ, ἱμάς, νεύ-
 20 ρον, σταίς, ἰξός, τὰ δ' ἀνελκτα, οἶον ὕδωρ καὶ λίθος. 20. Τὰ
 μὲν οὖν ταῦτά ἔστιν ἔλκτᾶ καὶ πιεστὰ, οἶον ἔριον, τὰ δ' οὐ
 ταῦτά, οἶον φλέγμα πιεστὸν μὲν οὐκ ἔστιν, ἔλκτὸν δέ, καὶ ὁ
 21 σπόγγος πιεστὸν μὲν, οὐκ ἔλκτὸν δέ. 21. Ἔστι δὲ καὶ τὰ μὲν
 ἐλατά, οἶον χαλκός, τὰ δ' ἀνήλατα, οἶον λίθος καὶ ξύλον. ἔστι
 δ' ἐλατὰ μὲν ὅσα τῇ αὐτῇ πληγῇ δύναται ἅμα καὶ εἰς πλάτος
 καὶ εἰς βάθος τὸ ἐπίπεδον μεθίστασθαι κατὰ μέρος, ἀνήλατα
 22 δὲ ὅσα ἀδύνατα. 22. Ἔστι δὲ τὰ μὲν ἐλατὰ ἅπαντα καὶ
 θλαστὰ, τὰ δὲ θλαστὰ οὐ πάντα ἐλατὰ, οἶον ξύλον· ὡς μέντοι

pressatilia sunt, ut spongia, lana, cera, caro. 18 Impressa-
 tilia vero quae pulsione in sua coire foramina per naturam
 nequeunt, aut quia aut nulla habeant, aut re duriore opplata.
 Ferrum namque, lapis, aqua et liquidum quodcumque impres-
 satilia sunt. 19. Tractilia vero sunt, quorum superficies in
 latus porrigi potest: trahi enim dicitur superficiem perpetuam
 versus id porrigi quod facultatem movendi obtinet. Sunt autem
 quaedam tractilia, veluti pilus, lorum, nervus, massa triti-
 cea, viscum; quaedam intractilia, quemadmodum lapis et aqua.
 20. Quaedam igitur tractilia et pressatilia eadem sunt, ut lana:
 quaedam non sunt. Exempli gratia pituita pressatilis non est,
 sed tractilis, et spongia pressatilis, sed non tractilis. 21. Sunt
 porro quaedam etiam ductilia, ut aes, quaedam non ductilia, ut
 lapis atque lignum. Ductilia autem sunt, quorum superficies,
 haud tamen tota, in latum pariter atque profundum migrare eo-
 dem ictu potest; non ductilia, quorum non potest. 22 Porro
 ductilia omnia etiam impressilia sunt, at non omnia impressilia
 ductilia, ceu lignum, quod tamen ut in universum dicam, recurrit.

ἐπὶ πᾶν εἰπεῖν, ἀντιστρέφει. τῶν δὲ πιεσιῶν τὰ μὲν ἐλατά, τα
 δ' οὐ· κηρὸς μὲν καὶ πηλὸς ἐλατά, ξυριον δ' οὐ, οὐδ' ὕδωρ.
 23. Ἔστι δὲ καὶ τὰ μὲν σχιστά, οἶον ξύλον, τὰ δὲ ἄσχιστα,²³
 οἶον κέρμιος. 24. Ἔστι δὲ σχιστὸν τὸ δυνάμενον διαιρεῖσθαι²⁴
 ἐπὶ πλεῖον ἢ τὸ διαιροῦν διαιρεῖ· σχίζεται γάρ, ὅταν ἐπὶ πλεῖον
 ἢ τὸ διαιροῦν διαιρεῖ· σχίζεται γάρ, ὅταν ἐπὶ πλεῖον διαιρηῖται
 ἢ τὸ διαιροῦν διαιρεῖ, καὶ προηγεῖται ἢ διαίρεσις· ἐν δὲ τῇ
 τμήσει οὐκ ἔστι τοῦτο. ἄσχιστα δ' ὅσα μὴ δύναται τοῦτο
 πάσχειν. 25. Ἔστι δ' οὔτε μαλακὸν οὐδὲν σχιστὸν (λέγω δὲ²⁵
 τῶν ἀπλῶς μαλακῶν καὶ μὴ πρὸς ἄλληλα· οὕτω μὲν γάρ καὶ
 σίδηρος ἔσται μαλακός), οὔτε τὰ σκληρὰ πάντα ἔστι, ἀλλ' ὅσα
 μήθ' ἕγρὰ ἔστι μήτε θλαστὰ μήτε θραυστά. τοιαῦτα δ' ἔστιν
 ὅσα κατὰ μήκος ἔχει τοὺς πόρους, καθ' οὓς προσφέρεται ἀλλή-
 λους, ἀλλὰ μὴ κατὰ πλάτος. 26. Τμητὰ δ' ἔστι τῶν συνε-²⁶
 στώτων σκληρῶν ἢ μαλακῶν ὅσα δύναται μήτ' ἐξ ἀνάγκης
 προηγεῖσθαι τῆς διαιρέσεως μήτε θραύεσθαι διαιρούμενα· ὅσα
 δὲ ἢ ἕγρὰ ἢ τοιαῦτα, ἕτμητα. 27. Ἐνια δ' ἔστι τὰντὰ καὶ²⁷

Sed pressatiliū quaedam ductilia sunt, quaedam minime. Cera
 quidem atque coenum ductilia sunt, lana autem atque aqua
 haudquaquam. 23. Sunt et quaedam fissilia, ceu lignum, quae-
 dam non fissilia, ut fictile. 24. Est autem fissile, quod amplio-
 rem, quam quae ab eo quod dividit fiat, divisionem subire
 potest. Nam tunc quidpiam finditur, quum divisionem ma-
 iorem quam corpus dividens adferat, admittit, atque divisio,
 quod facultatem obtinet dividendi, antevertit; id quod in
 sectione minime evenit. Infissilia vero sunt, quaecunque talia
 pati nequeunt. 25. Porro fissile nullum molle est. De iis autem
 loquor, quae absolute ac non aliorum ratione mollia sunt:
 hunc enim in modum vel ferrum ipsum molle foret. Nec dura
 omnia fissilia sunt, sed quaecunque nec liquida nec impressilia
 nec friabilia sunt. Talia autem sunt, quaecunque meatus, qui-
 bus inter sese partes cohaerent, in longum porrectos, sed non
 in latum habent. 26. Sectilia autem sunt eorum, quae dura
 constant molliave sunt, quaecunque nec divisionem necessario
 anticipare, nec comminui cum dividuntur possunt; insectilia

τμητὰ καὶ σχιστά, οἷον ξύλον· ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σχιστὸν
 μὲν κατὰ τὸ μῆκος, τμητὸν δὲ κατὰ τὸ πλάτος· ἐπεὶ γὰρ
 διαιρεῖται ἕκαστον εἰς πολλὰ, ἧ μὲν μήκη πολλὰ τὸ ἔν, σχιστὸν
 28 ταύτη, ἧ δὲ πλάτη πολλὰ τὸ ἔν, τμητὸν ταύτη. 28. Γλίσχρον
 δ' ἐστίν, ὅταν ἑλκτὸν ἢ ὑγρὸν ὄν ἢ μαλακόν. τοιοῦτον δὲ
 γίνεται τῇ ἐπαλλάξει ὅσα ὥσπερ αἱ ἀλύσεις σύγκειται τῶν
 29 σωμάτων· ταῦτα γὰρ ἐπὶ πολὺ δύναται ἐκτείνεσθαι καὶ συνί-
 29 ναι. ὅσα δὲ μὴ τοιαῦτα, ψαθυρά. 29. Πιλητὰ δ', ὅσα τῶν
 πιεστῶν μόνιμον ἔχει τὴν πίεσιν, ἀπίλητα δέ, ὅσα ἢ ὄλωσ
 30 ἀπίεστα ἢ μὴ μόνιμον ἔχει τὴν πίεσιν. 30. Καὶ τὰ μὲν καυ-
 στά ἐστι τὰ δὲ ἄκαυστα, οἷον ξύλον μὲν καυστὸν καὶ ἔριον
 καὶ ὄστουν, λίθος δὲ καὶ κρύσταλλος ἄκαυστον. ἔτι δὲ καυστὰ
 ὅσα ἔχει πόρους δεκτικὸς πυρός καὶ ὑγρότητα ἐν τοῖς κατ'
 εὐθυωρίαν πόροις ἀσθενεστέραν πυρός. ὅσα δὲ ἢ μὴ ἔχει ἢ
 ἰσχυροτέραν, οἷον κρύσταλλος καὶ τὰ σφόδρα χλωρά, ἄκαυ-

vero quaecunque aut eius modi aut liquida sunt. 27. Nonnulla
 autem et sectilia et fissilia eadem sunt, veluti lignum. Verum
 parte plurima, quod per longitudinem fissile est, per latitudinem
 sectile est: cum enim in plura quodque dividatur, quo
 longitudines multae una sunt, eo fissile est, sed quo plures
 latitudines in unum conflantur, eo sectile est. 28. Tenacia
 autem sive lenta sunt, quae cum liquida molliave sint, protrahi
 possunt. Talia autem permutatione fiunt, quaecunque cor-
 pora catenarum modo componuntur: ea enim distendi multum
 et rursus contrahi queunt. Quae vero non sunt eius modi,
 remittentia sunt. 29. At densatilia sunt, quaecunque pres-
 satilium stabilem fixamque habent pressationem; indensatilia
 vero quaecunque vel impressatilia sunt aut pressationem ob-
 tinent inconstantem. 30. Quin etiam quaedam combustibilia
 sunt, quaedam incombustibilia; ut lignum, ossa, lana com-
 bustibilia sunt, lapis atque crystallus minime. Combustibilia
 autem sunt quaecunque meatus habent eius modi, ut ignem
 introrsum admittant, atque in his meatibus qui per rectum
 dispositi sunt, minus validum quam ignem continent humorem.
 At quae nullum habent, aut validiorem, ceu glacies, et quae

στα. 31. Θυματὰ δ' ἐστὶ τῶν σωμάτων ὅσα ὑγρότητα ἔχει31
 μὲν, οὕτω δ' ἔχει ὥστε μὴ ἐξατμίζειν πυρομένηων χωρὶς· ἐστὶ
 γὰρ ἀτμὶς ἢ ὑπὸ θερμοῦ καυστικοῦ εἰς ἀέρα καὶ πνεῦμα ἔκ-
 κρισίς ἐξ ὑγροῦ διαντικῆ. 32. Τὰ δὲ θυματὰ χρόνῳ εἰς ἀέρα32
 ἐκκρίνεται, καὶ τὰ μὲν ἀφανιζόμενα ξηρά, τὰ δὲ γῆ γίνεται.
 διαφέρει δ' αὕτη ἢ ἔκκρισίς, ὅτι οὔτε διαίρει οὔτε πνεῦμα γί-
 νεται. 33. Ἔστι δὲ πνεῦμα ῥύσις συνεχῆς ἐπὶ μῆκος ἀέρος· 33
 θυμιάσις δ' ἐστὶν ἢ ὑπὸ θερμοῦ καυστικοῦ κοινῆ ἔκκρισίς
 ξηροῦ καὶ ὑγροῦ ἀθρόως. διόπερ οὐ διαίρει, ἀλλὰ χρωματίζει
 μᾶλλον. 34. Ἔστι δ' ἢ μὲν ξυλώδους σώματος θυμιάσις34
 καπνός. λέγω δὲ καὶ ὀστᾶ καὶ τρίχας καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτον ἐν
 ταῦτῳ· οὐ γὰρ κέεται ὄνομα κοινόν, ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν
 ὁμως ἐν ταῦτῳ πάντ' ἐστίν, ὥσπερ καὶ Ἐμπεδοκλῆς φησι·
 ταῦτὰ τρίχες καὶ φύλλα καὶ οἰωνῶν πτερὰ

πυκνά,

καὶ λεπίδες γίγνονται ἐπὶ στιβαροῖσι μέλεσσι.
 ἢ δὲ πίονος θυμιάσις λιγνός, ἢ δὲ λιπαροῦ κῆσα. 35. Διὰ35

vehementer virent, incombustibilia sunt. 31. Exhalabilia au-
 tem sunt, quaecumque corpora humorem habent, ita tamen
 habent, ut evaporare nisi ignitis addantur nequeant. Est
 enim vapor ab humido in spiritum aëremque vi caloris urentis
 facta secretio, quae madefacere potest. 32. Ea autem temporis
 spatio in aërem secernuntur, atque evanescendo alia arida alia
 terra fiunt. Sed haec secretio eo differt, quod neque madefacit
 neque spiritus efficitur. 33. Est autem spiritus fluxus aëris in
 longitudinem continuus, exhalatio vero communis siccis et hu-
 midis secretio, quae universim caloris urentis opera fit, proin-
 deque non madefacit, sed colorem potius admovet. 34. Vo-
 catur autem lignosi corporis exhalatio fumus. Eodem nomine
 et ossa et pilos, et quicquid est eius modi appello: quamvis
 enim commune nomen inditum non sit, omnia tamen sub
 eiusdem rationis lege comprehenduntur, quemadmodum et Em-
 pedocles inquit:

Ista pili, squamae, frondes et densa volucrum

Pluma solent fieri, quae viva membra tegantur.

τοῦτο τὸ ἔλαιον οὐχ ἔφεται οὐδὲ παχύνεται, ὅτι θυμιατὸν ἔστιν ἀλλ' οὐκ ἀτμιστόν· ὕδωρ δ' οὐ θυμιατὸν ἀλλ' ἀτμιστόν. οἶνος δ' ὁ μὲν γλυκὺς θυμιάται. πίων γάρ, καὶ ταῦτά ποιῶ τῷ ἐλαίῳ· οὔτε γὰρ ὑπὸ ψύχους πήγνυται, κάεται τε. ἔστι δ' ὀνόματι οἶνος, ἔργῳ δ' οὐκ ἔστιν· οὐ γὰρ οἰνώδης ὁ χυμὸς, διὸ καὶ οὐ μεθύσκει. ὁ τυχῶν δ' οἶνος μικρὰν δ' ἔχει 36 θυμιάσειν, διὸ ἀνίησι φλόγα. 36. Κανσιὰ δὲ δοκεῖ εἶναι ὅσα εἰς τέφραν διαλύεται τῶν σωματίων. πάσχει δὲ τοῦτο πάντα ὅσα πήγνυται ἢ ὑπὸ θερμοῦ, ἢ ὑπὸ ἀμφοῖν, ψυχροῦ καὶ θερμοῦ· ταῦτα γὰρ φαίνεται κρατούμενα ὑπὸ τοῦ πυρός. ἤκιστα 37 δὲ τῶν λίθων ἢ σφραγίς, ὃ καλούμενος ἀνθραξ. 37. Τῶν δὲ κανσιῶν τὰ μὲν φλογιστά ἐστι τὰ δ' ἀφλόγιστα· τούτων δ' ἔνια ἀνθρακευτά. φλογιστὰ μὲν οὖν ὅσα φλόγα παρέχουσαι 38 δύνανται· ὅσα δ' οὐ δύνανται, ἀφλόγιστα. 38. Ἔστι δὲ φλογιστά, ὅσα μὴ ὑγρὰ ὄντα θυμιατά ἐστιν. πάντα δὲ ἢ ἔλαιον ἢ κηρός μᾶλλον μετ' ἄλλων ἢ καθ' αὐτὰ φλογιστά. μάλιστα

Pinguis autem corporis fuligo, oleosi vero nidor. 35. Hac de causa oleum nec decoquitur nec crassescit, quia exhalabile, non evaporabile est. At aqua haudquaquam exhalabilis est, sed evaporabilis. Vinum autem passum, utpote pingue, exhalat atque idem quod oleum facit: neque enim frigore cogitur et deurit. Est autem nomine tantum vinum, re vera nequaquam: etenim eius sapor vini saporem non reddit. Quocirca nec inebriat: vinum autem vulgare inebriat, sed exhalationem habet exiguam. Unde fit, ut etiam flammam emittere queat. 36. Combustibilia autem esse videntur corpora, quaecunque in cinerem resolvuntur. Id quod omnibus obvenit, quae vel calore vel utroque, calore et frigore, coguntur. Nam haec manifesto ab igne evincuntur. At e lapidibus gemma illa quam carbunculum nuncupamus, minime ignem sentire videtur. 37. Porro combustibilia alia flammabilia sunt, alia inflammabilia, atque horum nonnulla in carbonem redigi queunt. Flammabilia igitur sunt, quae flammam emittere possunt, inflammabilia vero, quae nequeunt. 38. Ea autem, quae cum, liquida non sint, exhalare possunt, flammabilia sunt. Pix tamen et oleum et cera flammabilia sunt, sed magis

δ' ὅσα καπνὸν ἀνήσιν. ἀνθρακευτὰ δ' ὅσα τῶν τοιούτων γῆς πλεόν ἔχει ἢ καπνοῦ. 39. Ἐτι δ' ἔνια τηκτὰ ὄντα οὐ φλο-39 γιστὰ ἐστίν, οἷον χαλκός, καὶ φλογιστὰ οὐ τηκτὰ, οἷον ξύλον, τὰ δ' ἄμφω, οἷον λιβανωτός. 40. Αἴτιον δ', ὅτι τὰ μὲν 40 ξύλα ἀθρόον ἔχει τὸ ὑγρὸν καὶ δι' ὅλου συνεχές, ὥστε διακάεται, ὁ δὲ χαλκὸς παρ' ἕκαστον μὲν μέρος, οὐ συνεχές δὲ καὶ ἔλαττον ἢ ὥστε φλόγα ποιῆσαι· ὁ δὲ λιβανωτός τῇ μὲν οὕτως τῇ δ' ἐκείνως ἔχει 41. Φλογιστὰ δ' ἐστὶ τῶν θυμια-41 τῶν ὅσα μὴ τηκτὰ ἐστὶ διὰ τὸ μᾶλλον εἶναι γῆς· τὸ ξηρὸν γὰρ ἔχει κοινὸν τῷ πυρὶ. τοῦτ' οὖν θερμὸν ἂν γένηται τὸ ξηρὸν, πῦρ γίνεται. διὰ τοῦτο ἢ φλόξ πνεῦμα ἢ καπνὸς καόμενός ἐστίν. 42. Ξύλων μὲν οὖν ἢ θυμιάσις καπνός, κηροῦ 42 δὲ καὶ λιβανωτοῦ καὶ τῶν τοιούτων καὶ πίττης, καὶ ὅσα ἔχει πίτταν ἢ τοιαῦτα, λιγνίς, ἐλαίου δὲ καὶ ὅσα ἐλαιώδη, κνίσα· καὶ ὅσα ἤκιστα κάεται μόνα, ὅτι ὀλίγον ξηρὸν ἔχει, ἢ δὲ μετὰ βασίς διὰ τούτου, μετὰ δ' ἑτέρον τάχιστα· τοῦτο γὰρ ἐστὶ

cum aliis, quam per se, maxime vero cum iis, quae fumum ei aculantur. In carbones autem redigi queunt, quaecunque eius modi terrae plus quam fumi continent. 39. Praeterea nonnulla, quae liquabilia sunt, flammabilia non sunt, veluti aes; nonnulla e contrario flammabilia, non liquabilia, ceu lignum; alia utrumque, ut thus. 40. Cuius rei causa est, quod ligna compactum et ubique continuum, ita ut deuratur, humorem secum ferunt; aes per singulas partes dispersum non continuum ac pauciolem, quam ut flammam producere queat; thus partim hoc pacto, partim illo se habet. 41. Plane exhalabilem flammabilia ea sunt, quae idcirco colliquescere nequeunt, quia ad terram magis referuntur. Partem enim aridam cum igni habent communem. Haec igitur pars arida cum calefiat, ignis oriri solet. Eam ob rem flamma spiritus vel fumus ardens est. 42. Lignorum exhalatio fumus dicitur, cerae vero, thuris, picis, caeterorumque id genus, et quae picem continent aut quippiam eius modi, fuligo. At olei eorumque, quae proxime ad olei naturam accedunt, quaeque sola idcirco minime ardent, quia aridi parum habent, per quod in ignem fit migratio, sed cum alio colerrime (hoc enim est

43 τὸ πῖον ξηρὸν λιπαρόν. 43. Τὰ μὲν οὖν ἐκθυμιάμενα τῶν ὑγρῶν ὑγροῦ μᾶλλον, τὰ δὲ καύμενα ξηροῦ.

1 X. Ταύταις δὲ τοῖς παθήμασι καὶ ταύταις ταῖς διαφοραῖς τὰ ὁμοιομερῆ τῶν σωμάτων, ὡς περ εἴρηται, διαφέρει ἀλλήλων κατὰ τὴν ἀφήν, καὶ ἔτι ὁσμίαις καὶ χυμοῖς καὶ χρώμασιν. 2. Λέγω δ' ὁμοιομερῆ τὰ τε μεταλλεύόμενα, ὡς χρυσόν, χαλκόν, ἄργυρον, καττίτερον, σίδηρον, λίθον καὶ τᾶλλα τὰ τοιαῦτα, καὶ ὅσα ἐκ τούτων γίνεται ἐκκρινόμενα, καὶ τὰ ἐν τοῖς ζῴοις καὶ φυτοῖς, ὡς σάρκες, ὅστιά, νεῦρον, δέρμα, σπλάγχθον, τρίχες, ἴνες, φλέβες, ἐξ ὧν ἤδη συνέστηκε τὰ ἀνομοιομερῆ, ὡς πρόσωπον, χεῖρ, πούς καὶ τᾶλλα τὰ τοιαῦτα, καὶ ἐν φυτοῖς ξύλον, φλοιός, φύλλον, ῥίζα, καὶ ὅσα 3 τοιαῦτα. 3. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα μὲν ὑπ' ἄλλης αἰτίας συνέστηκεν, ἐξ ὧν δὲ ταῦτα, ἕλη μὲν τὸ ξηρὸν καὶ ὑγρὸν, ὡς τε ἕδιον καὶ γῆ (ταῦτα γὰρ προφανεστάτην ἔχει τὴν δύναμιν ἐκατέρου), τὰ δὲ ποιοῦντα τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν (ταῦτα γὰρ συνέστηαι

pingue siccum unctuosum, nidor. 43. Ergo e reliquis quae exhalare queunt, ad humiditatem magis pertinent, quae vero ardere possunt, ad siccitatem.

CAP. X. His autem affectionibus atque differentiis similia corpora, secundum tactum, uti diximus, et praeterea odore, sapore et colore inter se differunt. 2. Similia dico, tum metallica, aurum inquam, aes, argentum, stannum, ferrum, lapides et caetera id genus, tum quae per secretionem ex his fiunt; nec non quae animantibus insunt, ut carnem, ossa, nervos, cutem, viscus, pilos, fibras, venas. Ex quibus tandem dissimilia constant, ceu facies, manus, pes, caeteraque generis eiusdem. Item quae in plantis, ut lignum, corticem, frondes, radicem et quaecunque sunt huiusce modi. 3. Cum autem similia alia ratione ac via quam quae dissimilium sunt partium constituentur, et eorum, ex quibus haec fiunt, sit materies aridum et humidum et proinde terra et aqua (horum enim utrumque utriusque potentiam habet evidentissimam), agentia vero calor et frigus (haec enim ex illis similia corpora constituunt ac compingunt), ex similaribus quidem terrae, quae

καὶ πήγνυσιν ἐξ ἐκείνων), λάβωμεν τῶν ὁμοιομερῶν ποῖα γῆς εἶδη καὶ ποῖα ὕδατος καὶ ποῖα κοινά. 4. Ἔστι δὴ τῶν σωματίων τῶν δεδημιουργημένων τὰ μὲν ὑγρά, τὰ δὲ μαλακά, τὰ δὲ σκληρά· τούτων δὲ ὅσα μαλακὰ ἢ σκληρὰ πῆξει ἐστίν, εἴρηται πρότερον. 5. Τῶν μὲν οὖν ὑγρῶν ὅσα μὲν ἐξατμίζεται, ὕδατος, ὅσα δὲ μή, ἢ γῆς ἢ κοινὰ γῆς καὶ ὕδατος, οἶον γάλα, ἢ γῆς καὶ ἄερος, οἶον μέλι, ἢ ὕδατος καὶ ἄερος, οἶον ἔλαιον. 6. Καὶ ὅσα μὲν ὑπὸ θερμοῦ παχύνεται, κοινά· ἀπορήσειε δ' ἂν τις περὶ οἴνου τῶν ὑγρῶν. τοῦτο γὰρ καὶ ἐξατμωθείη ἂν, καὶ παχύνεται ὡσπερ ὁ νέος. 7. Αἴτιον δ' ὅτι οὔτε ἐν εἶδει λέγεται ὁ οἶνος, καὶ ὅτι ἄλλος ἄλλως· ὁ μὲν γὰρ νέος μᾶλλον γῆς ἢ ὁ παλαιός· διὸ καὶ παχύνεται τῷ θερμῷ μάλιστα καὶ πήγνυται ἤττον ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ· ἔχει γὰρ καὶ θερμὸν πολὺ καὶ γῆς, ὡσπερ ἐν Ἀρκαδίᾳ οὕτως ἀναξηραίνεται ὑπὸ τοῦ καπνοῦ ἐν τοῖς ἀσκοῖς ὥστε ξυόμενος πίνεσθαι. εἰ δὲ πᾶς ἴλυν ἔχει, οὕτως ἐκατέρου ἐστίν, ἢ γῆς ἢ ὕδατος, ὡς ταύτης ἔχει πλήθος. 8. Ὅσα δὲ ὑπὸ ψυχροῦ παχύνεται, γῆς, ὅσα δ'

aquae, quae denique utriusque communes sint species, proferamus. 4. Itaque ex concretis corporibus alia liquida sunt, alia mollia, alia dura. Horum autem quae mollia quaeve dura concretionem fiant, supra dictum est. 5. Liquidorum igitur quaeunque evaporare queunt, ad aquam referenda sunt; quae nequeunt vel ad terram, vel ad terram et aquam communiter, ceu lac, vel ad terram et aërem, uti mel, vel ad aquam et aërem, uti oleum. 6. Et quae quidem fervore caloris spissantur, communia sunt. At inter ea, quae liquida sunt, de vino quispiam ambigat. Nam et evaporare potest, et spissatur, quemadmodum recens. 7. Causa autem est, quod vini plures sunt species, et aliud alio sese habet modo: nam quod recens est, magis quam quod vetustum, terrosum est. Quo fit etiam, ut calore potissimum crassescat et frigore minus cogatur, quoniam caloris multum ac terrae contineat, veluti Arcadicum, quod utribus inditum fumo adeo assiccatur, ut quando depromitur concreseat. Quodsi vinum omne faecem habet, pro faecis copia utriuslibet aut terrae aut aquae est. 8. Quae autem frigore crassescunt,

ὑπ' ἀμφοῖν, κοινὰ πλειόνων, οἶον ἔλαιον καὶ μέλι καὶ ὁ γλυκὺς
 9 οἶνος. 9. Τῶν δὲ συνεσιώτων ὅσα μὲν πέπηγεν ὑπὸ ψυχροῦ,
 ὕδατος, οἶον κρύσταλλος, χιῶν, χάλαζα, πάχνη, ὅσα δ' ὑπὸ
 θερμοῦ, γῆς, οἶον κέραμος, τυρός, νίτρον, ἄλες· ὅσα δ' ὑπ'
 ἀμφοῖν (τοιᾶντα δ' ἐστὶν ὅσα ψύξει· ταῦτα δ' ἐστὶν ὅσα
 ἀμφοῖν στερήσει, θερμοῦ καὶ ὑγροῦ συνεξίοντος τῷ θερμοῦ· οἱ
 μὲν γὰρ ἄλες ὑγροῦ μόνου στερήσει πήγνυνται, καὶ ὅσα εἰλε-
 κρινῆ γῆς, ὁ δὲ κρύσταλλος θερμοῦ μόνου), ταῦτα δ' ἀμφοῖν.
 10 διὸ καὶ ὑπ' ἀμφοῖν καὶ εἶχεν ἄμφω. 10. Ὅσων μὲν οὖν ἅπαν
 ἐξικμάσθη, οἶον κέραμος ἢ ἤλεκτρον· καὶ γὰρ τὸ ἤλεκτρον,
 καὶ ὅσα λέγεται ὡς δάκρυα, ψύξει ἐστὶν, οἶον σμύρνα, λιβανω-
 τός, κόμμι. καὶ τὸ ἤλεκτρον δὲ τούτου τοῦ γένους ἔοικε, καὶ
 11 πῆγνυνται· ἐμπεριειλημμένα γοῦν ζῶα ἐν αὐτῷ φαίνεται. 11. Ὑπὸ
 δὲ τοῦ ποταμοῦ τὸ θερμοῦν ἐξίον ὡσπερ τοῦ ἐφομένου μέλι-
 12 γῆς. 12. Καὶ τὰ μὲν ἄτηκτα καὶ ἀμύλακτα, οἶον τὸ ἤλεκτρον

terrae: quae vero utroque, plurium communia sunt, ut oleum,
 mel, vinum dulce. 9. Sed ex iis, quae consistunt, aquae sunt ea,
 quae frigore concrevere, ut glacies, nix, grando, pruina; quae
 calore, terrae, ut fictile, caseus, nitrum, sal. Quae utroque
 (cuius modi sunt ea, quae refrigeratione coagulantur: haec au-
 tem sunt quae privatione utriusque, caloris atque humoris,
 una cum calore abeuntis concrevere, nam sal et quae terra
 sincera constant, solius humoris, glacies autem solius caloris
 privatione concreverunt), ea utriusque sunt. Quocirca ut utrum-
 que sortita sunt, ita ab utroque coguntur. 10. Quorum igitur
 universus humor exsudavit, ea omnia terrenae sortis sunt, seu
 fictile atque succinum. Etenim succinum et quaecunque lacrymae
 nomen acceperunt, uti myrrha, thus, gummi, refrigeratione fiunt.
 Huius autem generis succinum quoque videtur esse, concre-
 scitque: nam occlusa in eo animalia conspiciuntur. 11. Flumi-
 nis autem rigore calor succi perinde egrediens quemadmodum
 ex decocto melle, cum in aquam fuerit demissum, evaporare
 humorem facit. 12. Quin etiam quaedam illiquabilia sunt et
 immollificabilia, veluti succinum et lapides nonnulli, seu pori

ἢ λίθοι ἔνιοι, ὥσπερ οἱ πόροι οἱ ἐν ταῖς σπηλαίοις· καὶ γὰρ οὗτοι ὅμοιοι γίνονται τούτοις, καὶ οὐχ ὡς ὑπὸ πυρὸς ἀλλ' ὡς ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ διεξιόντος τοῦ θερμοῦ, συνεξέρχεται τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐξιόντος θερμοῦ· ἐν δὲ τοῖς ἑτέροις ὑπὸ τοῦ ἐξωθεν πυρὸς. ὅσα δὲ μὴ ὄλα, γῆς μὲν ἔστι μᾶλλον, μαλακτὰ δ', ὅλον σίδηρος καὶ κέρας. λιβανωτὸς δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα παραπλησίως τοῖς ξύλοις ἀτμίζει. 13. Ἐπεὶ οὖν τηκτὰ¹³ γε θετέον, καὶ ὅσα τήκεται ὑπὸ πυρὸς, ταῦτ' ἔστιν ὕδατωδέστερα, ἕνια δὲ καὶ κοινά, ὅλον κηρός· ὅσα δὲ ὑπὸ ὕδατος, ταῦτα δὲ γῆς· ὅσα δὲ μηδ' ὑφ' ἑτέρου, ταῦτα ἢ γῆς ἢ ἀμφοῖν. 14. Εἰ οὖν ἅπαντα μὲν ἢ ὑγρὰ ἢ πεπηγότα, τούτων δὲ τὰ ἐν¹⁴ τοῖς εἰρημένοις πάθεισι, καὶ οὐκ ἔστι μεταξὺ, ἅπαντ' ἂν εἴη εἰρημένα οἷς διαγνωσόμεθα πότερον γῆς ἢ ὕδατος ἢ πλείονων κοινόν, καὶ πότερον ὑπὸ πυρὸς συνέστηκεν ἢ ψυχροῦ ἢ ἀμφοῖν. 15. Χρυσὸς μὲν δὴ καὶ ἄργυρος καὶ χαλκὸς καὶ καττίτερος¹⁵ καὶ μολίβδος καὶ ὕαλος καὶ λίθοι πολλοὶ ἀνώνυμοι ὕδατος· πάντα γὰρ ταῦτα τήκεται θερμοῦ. ἔτι οἶνοι ἔνιοι καὶ οὔρον καὶ

qui in speluncis gignuntur. Etenim hi perinde ut illa oriuntur, nec caloris operatione fiunt, sed frigoris. Nam, cum calor exit, humor pariter cum calore, qui ab eo discedit, egreditur. Aliis autem in rebus calor externus humorem discutit. At quorum non universus humor exsudavit, ea terrae potius sunt, sed mollescere possunt, ut ferrum atque cornu. Thus tamen et eius modi res perinde ac ligna evaporant. 13. Cum igitur liquabilia ponantur necesse sit ea, quae igni colliquantur, aquosiora sunt; nonnulla etiam communia, ut cera. Quae aqua, terrea: quae neutro, aut terrea aut ex utroque conflata. 14. Quodsi igitur vel liquida vel concreta sunt omnia, et quae dictis affectibus obnoxia sunt, de eorum sunt numero, nec inter ea quippiam interveniat, dicta sunt universa, quibus, terraene an aquae vel plurium quippiam commune sit, et ignine an frigore an utroque constiterit, diiudicare possimus. 15. Itaque aurum, argentum, aes, stannum, plumbum, vitrum et lapides multi nomine vacantes, aqueae sortis sunt, quippe cum ea omnia fervore ignis deliquescant, nonnulla praeterca vini genera, urina, acetum, lixivium.

ὄξος καὶ κονία καὶ ὄρρος καὶ ἰχώρ ὕδατος· πάντα γὰρ πῆ-
 16 γννται ψυχρῶ. 16. Σίδηρος δὲ καὶ κέρας καὶ ὄνυξ καὶ ὄστούν
 καὶ νεῦρον καὶ ξύλον καὶ τρίχες καὶ φύλλα καὶ φλοιὸς γῆς
 17 μᾶλλον. 17. Ἐπι ἤλεκτρον, σμύρνα, λίβανος καὶ πάντα τὰ
 δάκρυα λεγόμενα, καὶ πόρος, καὶ οἱ καρποί, ὅσον τὰ χέδροπα,
 καὶ σίτος· τὰ τοιαῦτα γὰρ τὰ μὲν σφόδρα, τὰ δὲ ἦττον μὲν
 τούτων, ὅμως δὲ γῆς· τὰ μὲν γὰρ μαλακτά, τὰ δὲ θυματά
 18 καὶ ψύξει γεγενημένα. 18. Ἐπι νίτρον, ἄλες, λίθων γένη, ὅσα
 μήτε ψύξει μήτε τηκτά. αἷμα δὲ καὶ γονή κοινὰ γῆς καὶ
 ὕδατος καὶ ἀέρος, τὸ μὲν ἔχον ἴνας αἷμα μᾶλλον γῆς, διὸ καὶ
 ψύξει πήγνυται καὶ ὑγρῶ τήκεται, τὰ δὲ μὴ ἔχοντα ἴνας ὕδα-
 τος, διὸ καὶ οὐ πήγνυται. γονή δὲ πήγνυται ψύξει ἑξιόντος
 τοῦ ὑγροῦ μετὰ τοῦ θερμοῦ.

1 XI. Ποῖα δὲ θερμὰ ἢ ψυχρὰ τῶν πεπηγότων ἢ τῶν
 2 ὑγρῶν, ἐκ τῶν εἰρημένων χρῆ μεταδιώκειν. 2. Ὅσα μὲν οὖν
 ὕδατος, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ψυχρά, ἐὰν μὴ ἀλλοτριάν ἔχη θερ-
 μότητα, ὅσον κονία, οὖρον, οἶνος· ὅσα δὲ γῆς, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ

serum, sanies. Nam frigore cuncta hacc gelant. 16. At fer-
 rum, cornu, unguis, ossa, nervi, pili, lignum, cortex, folia
 terrea magis sunt. 17. Praeterca succinum, myrrha, thus,
 omnia, quae lacrymae nomen nacta sunt, et porus (id est tofus
 lapis); nec non fructus, ut legumina frumentumque. Nam ex
 iis, quae talia sunt, quamvis alia magis, alia minus, omnia
 tamen terrena sunt. Eorum enim alia mollificabilia sunt, alia
 exhalabilia, atque frigore progenita. 18. Praeterca sal, nitrum
 et ea lapidum genera quae neque rigore fiunt neque eliquari
 queunt. Sanguis vero ac genitura ad terram, aquam et aërem
 communiter spectant. Nam sanguis, qui quasdam quasi fibras
 habet, magis terrenus est, et proinde ut refrigeratione cogitur,
 ita humore deliquescit; qui vero nullas habet, aqueus, ideoque
 concrecere nescit. At genitura, quia una cum tepore humor
 decedit, refrigeratione coagulatur.

CAP. XI. Ex concretis autem liquidisve quaedam calida aut
 frigida sint, ex iis, quae iam exposuimus, persequi decet. 2. Quae
 igitur ad aquam pertinent, magna ex parte frigida sunt, nisi

Θερμὰ διὰ τὴν τοῦ θερμοῦ δημιουργίαν, οἷον τίτανος καὶ
 τέφρα. 3. Δεῖ δὲ λαβεῖν τὴν ὕλην ψυχρότητά τινα εἶναι. 3
 ἐπεὶ γὰρ τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν ὕλη (ταῦτα γὰρ παθητικά),
 τοῦτων δὲ σώματα μάλιστα γῆ καὶ ὕδωρ ἐστὶ, ταῦτα δὲ ψυ-
 χρότητι ὤριστα; διῆλον ὅτι πάντα τὰ σώματα ὅσα ἐκατέρου
 ἀπλῶς τοῦ στοιχείου, ψυχρὰ μᾶλλον ἐστίν, ἂν μὴ ἔχη ἄλλο-
 τρία θερμοῦτητα, οἷον τὸ ζέον ὕδωρ ἢ τὸ διὰ τέφρας ἠθρημέ-
 νον· καὶ γὰρ τοῦτο ἔχει τὴν ἐκ τῆς τέφρας θερμοῦτητα· ἐν
 ἅπασιν γὰρ ἐστὶ θερμοῦτης, ἢ πλείων ἢ ἐλάττων, τοῖς πεπυρω-
 μένοις. 4. Διὸ καὶ ἐν τοῖς σαπροῖς ζῶα ἐγγίνεταί· ἔνεστι γὰρ 4
 θερμοῦτης ἢ φθείρασα τὴν ἐκάστου οὐκείαν θερμοῦτητα. 5. Ὅσα 5
 δὲ κοινά, ἔχει θερμοῦτητα· συνέστη γὰρ τὰ πλείοστα ὑπὸ θερ-
 μότητος πεψύσεως. ἔνια δὲ σῆψις ἐστίν, οἷον τὰ συντηκτικά.
 ὥστε ἔχοντα μὲν τὴν φύσιν θερμὰ καὶ αἷμα καὶ γονή καὶ
 μυελὸς καὶ ὀπὸς καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, φθειρόμενα δὲ καὶ
 ἐξιστάμενα τῆς φύσεως οὐκέτι· λείπεται γὰρ ἡ ὕλη, γῆ οὐσα

calorem externum habent, ceu lixivium, urina, vinum: quae
 ad terram, magna ex parte calida propter vim caloris effectricem,
 ut calx atque cinis. 3. Porro materiam frigus quadamtenus
 statuamus necesse est. Nam cum siccum et humidum sint ma-
 teria (passiva enim sunt) atque horum corpora maxime terra et
 aqua, haec autem frigore definita sint, patet omnia corpora
 quae utriuslibet elementi absolute fuerint, frigida magis esse,
 nisi calorem habent externum, veluti aqua quae effervet, aut
 quae per cinerem percolata est. Etenim haec ex cinere calorem
 contraxit. Nam in omnibus, quae ignem sensere, largior par-
 tiorve calor inest. 4. Quocirca et in putridis animalcula inna-
 scuntur, cum in iis calor quidam insit, qui proprium cuique
 calorem absumit. 5. Quae autem communia sunt, ea calorem
 habent: siquidem plurima vi caloris eius, qui concoctio-
 nem peregit, constitere. Quaedam vero, ceu colliquamenta,
 non nisi putrefactio sunt. Unde fit, ut cum suam retineant na-
 turam, calida sint, ut sanguis, genitale profluvium, medulla,
 coagulum, et reliqua id genus omnia; cum autem corrumpun-
 tur et a natura recedunt, haud amplius. Etenim materies, quae

- 6 ἢ ὕδωρ. 6. Διὸ ἀμφοτέρω δοκεῖ τισι, καὶ οἱ μὲν ψυχρὰ οἱ
 δὲ θερμὰ ταῦτά φασι εἶναι, ὁρῶντες, ὅταν μὲν ἐν τῇ φύσει
 7 ᾄσι, θερμὰ, ὅταν δὲ χωρισθῶσι, πηγιόμενα. 7. Ἔχει μὲν
 οὖν οὕτως, ὅμως δ' ὡσπερ διώρισται, ἐν οἷς μὲν ἡ ὕλη ὕδα-
 8 τος τὸ πλεῖστον, ψυχρὰ (ἀντίκειται γὰρ τοῦτο μάλιστα τῷ
 πυρὶ), ἐν οἷς δὲ γῆς ἢ ἀέρος, θερμότερα. 8. Συμβαίνει δὲ
 ποτε ταῦτά γίνεσθαι ψυχρότατα καὶ θερμότατα ἄλλοτρίῳ θερ-
 μότητι· ὅσα γὰρ μάλιστα πέπηγε καὶ στερεώτατά ἐστι, ταῦτα
 ψυχρὰ τε μάλιστα, ἂν στερηθῇ θερμότητος, καὶ κάει μάλιστα,
 ἐὰν πυρωθῇ, ὅσον ὕδωρ καπνοῦ καὶ λίθος ὕδατος κάει μᾶλλον.
 1 XII. Ἐπεὶ δὲ περὶ τούτων διώρισται, καθ' ἕκαστον λέγωμεν
 τί σὰρξ ἢ ὄστον ἢ τῶν ἄλλων τῶν ὁμοιομερῶν· ἔχομεν γὰρ ἕξ ὧν
 ἢ τῶν ὁμοιομερῶν φύσις συνέστηκε, τὰ γένη αὐτῶν, τίνος ἕκα-
 2 στον γένους, διὰ τῆς γενέσεως. 2. Ἐκ μὲν γὰρ τῶν στοιχείων τὰ
 ὁμοιομερῆ, ἐκ τούτων δ' ὡς ὕλης τὰ ὅλα ἔργα τῆς φύσεως· ἐστὶ
 δ' ἅπαντα ὡς μὲν ἕξ ὕλης ἐκ τῶν εἰρημένων, ὡς δὲ κατ' οὐσίαν

terra est aut aqua, remanet. 6. Quocirca utrumque quibusdam placet, et ea alii frigida esse alii calida dicunt, quoniam ea videant, cum in natura sua sunt, calida esse, cum autem ab ea recessere, concreta. 7. Res igitur sese habet perinde ac definita est. Nam in quibus aquae plurimum materies est, ea frigida sunt, siquidem aqua igni potissimum adversatur; in quibus vero terrae aut aëris, calidiuscula. 8. Contingit autem interdum ut eadem frigidissima et calidissima externo calore fiant. Etenim quae maxime concrevere et oppido quam solida firmaeque sunt, ea ut frigida maxime evadunt, quando suo privantur calore, ita deurunt maxime, quando ignis vi concaluere; quomodo aqua vehementius urit quam fumus, lapis quam aqua.

CAP. XII. Cum autem de his singulatim expositum sit, quid caro et os et quodlibet caeterorum, quae similia sunt partium, edisseramus. Etenim ex quibus similiarium natura constet, eorum genera, cuius quodque generis sit, ex ortu ipso patet. 2. Nam ex elementis similia constant; ex similaribus autem, tamquam materia, integra naturae opera conficiuntur. Atque omnia, quod materiam spectat, ex iis quae dicta sunt compo-

τῷ λόγῳ. 3. Ἄει δὲ μᾶλλον δῆλον ἐπὶ τῶν ὑστέρων, καὶ 3
ὅλως ὅσα οἷον ὄργανα καὶ ἐνεκά του. μᾶλλον γὰρ δῆλον ὅτι
ὁ νεκρὸς ἄνθρωπος ὁμωνύμως. οὕτω τοίνυν καὶ χεὶρ τελευ-
τήσαντος ὁμωνύμως, καθάπερ καὶ ἀλλοὶ λίθινοι λεχθεῖησαν.
οἷον γὰρ καὶ ταῦτα ὄργανα ἅττα ἔοικεν εἶναι. 4. Ἦτιον δ' 4
ἐπὶ σαρκὸς καὶ ὁστοῦ τὰ τοιαῦτα δῆλα. ἔτι δ' ἐπὶ πυρὸς καὶ
ὑδατος γῆς ἦτιον· τὸ γὰρ οὗ ἐνεκα ἥκιστα ἐνταῦθα δῆλον
ὅπου πλεῖστον τῆς ὕλης· ὥσπερ γὰρ εἰ τὰ ἔσχατα ληφθεῖη,
ἢ μὲν ὕλη οὐθέν ἄλλο παρ' αὐτήν, ἢ δ' οὐσία οὐθέν ἄλλο·
ἢ ὁ λόγος, τὰ δὲ μεταξὺ ἀνὰ λόγον τῷ ἐγγύς εἶναι ἕκαστον,
ἐπεὶ καὶ τούτων ὁτιοῦν ἐστιν ἐνεκά του, καὶ οὐ πάντως ἔχον
ὑδωρ ἢ πῦρ, ὥσπερ οὐδὲ σὰρξ οὐδὲ σπλάγγνον. τούτων δ' ἔτι
μᾶλλον πρόσωπον καὶ χεὶρ. 5. Ἄπαντα δ' ἐστὶν ὠρισμένα 5
τῷ ἔργῳ· τὰ μὲν γὰρ δυνάμενα ποιεῖν τὸ αὐτῶν ἔργον ἀλη-
θῶς ἐστὶν ἕκαστα, οἷον ὁ ὀφθαλμὸς εἰ ὄρα, τὸ δὲ μὴ δυνά-
μενον ὁμωνύμως, οἷον ὁ τεθνεὼς ἢ ὁ λίθινος· οὐδὲ γὰρ πρίων

nuntur, quod vero substantiam, ratione. 3 Hoc autem magis ma-
gisque in sequentibus patebit et omnino iis quae tanquam instru-
menta sunt et aliquem finem habent. Nam emortuum hominem
aequivoce esse hominem, magis constat. Perinde ergo emortui
hominis manus aequivoce manus dicitur, atque si vel lapideae
tibiae dicantur: nam eae quoque velut instrumenta quaedam esse
videntur. 4. At talia in carne et osse minus aperta sunt, et minus
etiam in igne et aqua. Nam ubi materiae plurimum est, ibi et
quem in finem quidpiam factum sit minime constat. Perinde
enim evenit, ac si extrema sumantur. Nam materies nihil
aliud est quam ipsa materies, substantia quam ratio. Quae vero
inter haec interiacent, secundum rationem qua quidque prope
est, quoniam et horum quodlibet aliquem in finem est. Quin
etiam nonquovis modo sese habent aqua et ignis, sicuti nec
caro nec viscera. Paulo autem magis facies et manus. 5. Sed
suo munere et officio definita sunt omnia. Nam quae suo fungi
munere queunt, singula re vera sunt, ut oculus, quando cernit:
quae vero nequeunt, aequivoce, ut emortuus lapideusve oculus:
non enim serra lignea aliud est quam serrae imago vel effigies.

- 6 ὁ ξύλινος, ἀλλ' ἢ ὡς εἰκάν. 6. Οὕτω τοίνυν καὶ σὰρξ· ἀλλὰ τὸ ἔργον αὐτῆς ἤττον δῆλον ἢ τὸ τῆς γλώττης. ὁμοίως δὲ καὶ πῦρ. ἀλλ' ἔτι ἤττον ἴσως δῆλον φυσικῶς ἢ τὸ τῆς σαρκὸς ἔργον. 7. Ὅμοίως δὲ καὶ τὰ ἐν ταῖς φυτοῖς καὶ τὰ ἄψυχα, οἷον χαλκὸς καὶ ἄργυρος· πάντα γὰρ δυνάμει τινὶ ἐστὶν ἢ τοῦ ποιεῖν ἢ τοῦ πάσχειν, ὡσπερ καὶ σὰρξ καὶ νεῦρον· ἀλλ' οἱ λόγοι αὐτῶν οὐκ ἀκριβεῖς. 8. Ὡστε πότε ἐπάργχει καὶ πότε οὐ, οὐ ῥᾶδιον διῶδειν, ἂν μὴ σφόδρα ἐξίτηλον ἢ καὶ τὰ σχήματα μόνον ἢ λοιπά, οἷα καὶ τὰ τῶν παλαιουμένων νεκρῶν σώματα, ἃ ἐξαίφνης τέφρα γίνεται ἐν ταῖς θήκαις· καὶ καρποὶ μόνον τῷ σχήματι, τὴν δ' αἰσθησιν οὐ φαίνονται παλοιοῦμενοι σφόδρα· καὶ τὰ ἐκ τοῦ γάλακτος πηγνύμενα. 9. Τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα μόρια θερμότητι καὶ ψυχρότητι καὶ ταῖς τούτων κινήσεσιν ἐνδέχεται γίνεσθαι, πηγνύμενα τῷ θερμῷ καὶ τῷ ψυχρῷ· λέγω δ' ὅσα ὁμοιομερῆ, οἷον σάρκα, ὀστοῦν, τρίχασι, 10 νεῦρα, καὶ ὅσα τοιαῦτα. 10. Πάντα γὰρ διαφέρει ταῖς πρότερον εἰρημέναις διαφοραῖς, τάσει, ἔλξει, θραύσει, σκληρότητι,

6. Sic et caro: verum huius officium minus quam linguae dilucidum est. Sic et ignis: sed minus etiam forsitan eius quam carnis officium innotescit *). 7. Sic et plantarum partes et corpora inanimata, ut aes atque argentum. Cuncta enim facultate quaedam aut agendi aut patiendi sunt, uti caro ac nervus: sed rationes eorum nequaquam ad unguem perspectae sunt. 8. Quare quando sint et quando non sint, non est facile discernere, nisi admodum depravata sint, et figura sola supersit. Cuius modi sunt vetusta illa cadavera, quae in sepulchris adservata in cinerem subito convertuntur: nec non fractus admodum inveterati, qui figura tantummodo, haud tamen sensu fractus esse videntur; item, quae lacte coacto constant. 9. Tales igitur partes calore ac frigore et eorum mutationibus fieri contingit, cum caloris vi atque frigoris cogantur. Eas autem intelligo, quae similes sunt, ut carnem, ossa, pilos, nervos, et quaecunque sunt eius modi. 10. Omnes enim differentiis iis, quae

*) Secuti sumus *Vicomercati* coniecturam. Vide *Commentar.*

μαλακότητι καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς τοιοῦτοις· ταῦτα δ' ὑπὸ ψυ-
 χροῦ καὶ θερμοῦ καὶ τῶν κινήσεων γίνεται μιν γινόμενων. 11. Τὰ 11
 δ' ἐκ τούτων συνεσιῶτα οὐθενὶ ἂν δόξειε τὰ ἀνομοιομερῆ,
 οἷον κεφαλὴ ἢ χεὶρ ἢ ποῦς, ἀλλ' ὥσπερ καὶ τοῦ χαλκὸν μὲν
 ἢ ἄργυρον γενέσθαι αἰτία ψυχρότητος καὶ θερμότητος κινήσις,
 τοῦ δὲ πρόνα ἢ φιάλην ἢ κιβωτὸν οὐκέτι, ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν
 τέχνη, ἐκεῖ δὲ φύσις ἢ ἄλλη τις αἰτία. 12. Ἐπεὶ οὖν ἔχομεν 12
 τίνος γένους ἕκαστον τῶν ὁμοιομερῶν, ληπτέον καθ' ἕκαστον
 τί ἐστιν, οἷον τί αἷμα ἢ σὰρξ ἢ σπέρμα καὶ τῶν ἄλλων
 ἕκαστον· οὕτω γὰρ ἴσμεν ἕκαστον διὰ τί καὶ τί ἐστιν, ἐὰν τὴν
 ὕλην ἢ τὸν λόγον ἔχομεν, μάλιστα δ' ὅταν ἄμφω τῆς τε γε-
 νέσεως καὶ φθορᾶς, καὶ πόθεν ἢ ἀρχὴ τῆς κινήσεως. 13. Δη- 13
 λωθέντων δὲ τούτων ὁμοίως τὰ μὴ ὁμοιομερῆ θεωρητέον, καὶ
 τέλος τὰ ἐκ τούτων συνεσιῶτα, οἷον ἄνθρωπον, φυτὸν καὶ
 ἄλλα τὰ τοιαῦτα.

prius enumeravimus, tensione, tractione, comminatione, duritie,
 mollitie, et caeteris id genus differunt. Tales inquam partes
 calore et frigore mistisque motibus fiunt. 11. At dissimilares,
 quale est caput aut manus aut pes, ex illis constitutae nemini
 videbuntur. Sed sicuti frigoris et caloris motio, ut aes argen-
 tumve fiat, causa est, ut vero serra aut phiala aut arca, non
 item, sed hic ars, illic autem natura aut alia quaedam causa
 est, sic et ut illae fiant, in causa esse putabitur. 12. Cum
 igitur iam sit demonstratum cuius similarium quodque generis
 sit, de unoquoque quid sit, verbi causa quid sanguis aut caro
 aut genitale semen et aliorum quodque exponamus oportet. Tunc
 enim, cur quodque sit et quid sit scimus, quando materiam aut
 rationem, sed maxime cum utramque, et unde sit exordium,
 cognoscimus. 13. Quibus expositis, pari modo de dissimi-
 laribus, et denique de iis quae ex his constant, ut de homine,
 planta, et caeteris id genus, videtur esse disserendum.

E X C E R P T A

EX

COMMENTARIIS

ALEXANDRI ET OLYMPIODORI

IN

ARISTOTELIS METEOROLOGICORUM

LIBRUM TERTIUM.

III, 1. *) Πάλιν ἐπειδὴ εἶπε περὶ τῶν ἐπινέφελον ποιούντων ἀνέμων τὸν ἀέρα, διαλέγεται καὶ περὶ τῶν αἰθριῶν αὐτὸν ποιούντων, ἵνα εἰ ἀτμίς παχεῖα φέρεται κατ' εὐθὺ ἐπὶ τὸ κάταντες ἢ κατὰ τῆς γῆς, ἢ κατὰ θαλάττης, εἶτα προσπιπνοσά τι ἀντιτύπω, ἀναπάλλεται ὡς εἰς τοῦπίσω ἀναστρέφουσα. Ἐπειδὴ δὲ κωλύεται τὸ ἀναπαλλόμενον αὐτῆς μέρος εἰς τοῦπίσω ἀναπάλλεσθαι ὑπὸ τοῦ ὀπισθεν ἐπακολουθοῦντος **) αὐτῆς μέρους, ἐπὶ τὰ πλάγια ἀνακλᾷται δηλονότι, εἶτα εἰ συναντήσῃ τῷ ἐπὶ τὰ πλάγια ἀναπαλλομένῳ ἕτερόν τι σῶμα ἀντίτυπον κάκεῖ πάλιν προσπιπνοσάν, ἀντιπάλλεται κάκεῖθεν· καὶ οὕτω διὰ τῶν συχνῶν ἀναπάσεων γίνεται ἕλιξ καὶ συστροφή τοῦ ἀνέμου χωροῦσα ὡς ἐπὶ τὸ νέφος ἀπὸ τῆς γῆς καὶ μετεωρίζουσα τὸ προστυχὸν σῶμα, ἐπὶ μὲν θαλάττης πλοῖα, ἐπὶ δὲ τῆς γῆς ζῶα

*) Verba, quae sequuntur, Olympiodori incipiunt *πρᾶξιν λγ'*. In editione Aldina in fine commentarii in librum secundum Meteorologicorum ab Olympiodoro conscripti multa desiderari adnotatum est. Attamen ex verbis hisce, quibus commentarium in tertium librum exorditur Olymp., concludere licet eum nihil commentandi gratia in tria capita postrema libri superioris conscripsisse, quum ultimo loco de iis ventis sit locutus, qui aut nives, aut grandinem, aut aestus, aut denique nubes afferant. Ultima enim verba haec sunt:

Νέφεσι δὲ πυκνοῦσι τὸν οὐρανόν.] Τὸ ἕβδομον κεφάλαιον, ἐνθα ἐζητοῦμεν, ποῖοί εἰσιν ἐπινέφελαι.

Αἰθριοὶ δὲ ἀπαρκτίας καὶ θρασκίας καὶ ἀργέστης.] Nihil deinde additur; at vero apte cohaerent Aristotelica illa verba cum iis, quae h. l. adscripsimus. Fuitne fortasse alius ordo capitum in libro, quem ante oculos habuit Olympiodorus? ane totam de terrae motibus disquisitionem in suo exemplari non repperit, aut consulto omisit? Qua de re nihil certi pronuntiare audemus.

**) Ald. *ἐπακολοθοῦντος.*

ἢ λίθους ἢ ἕτερόν τι, ἄπερ ἡμιπληγῆ πάλιν ἀφήσει κάτω φέρεσθαι. ταύτην τὴν συστροφὴν ὁ μὲν ποιητῆς *) θύελλαν καλεῖ, Ἀριστοτέλης δὲ τυφῶνα, οἷον τυπῶνα διὰ τὸ τύπτειν σφοδρῶς καὶ ῥηγνύναι στερεὰ σώματα, ναῦται δὲ σιφῶνα διὰ τὸ δίκην σιφῶνος ἀνασπᾶν τὸ ἕδωρ τῆς θαλάσσης, οἱ δ' Ἀλεξανδρεῖς τῇ ἐπιχωρίῳ φωνῇ ἀνεμόσουριν **) διὰ τὸ ζοικέναι κυκλανέμοις γυναικείοις, ἄπερ ἀνεμόσουριν καλοῦσιν ἐπιχωριάζοντες· οἱ δ' ἰατροὶ τὸ καθ' ὁμοιότητα γινόμενον πάθος ἐν ταῖς ἕλιξι τῶν ἐντέρων βορβορυγμόν. ***) οὕτω μὲν γίνεται ἡ ἕλιξ, ὅταν ἀπὸ τῆς γῆς ἔχη τὴν ἀρχήν, εἰ δ' ἀπὸ τοῦ νέφους ἄνωθεν ἔρξοιτο γίνεσθαι τοῦτον τὸν τρόπον· τοῦ γὰρ νέφους πεπικνωμένου πάντοθεν ὑπάρχοντος καὶ τῆς ἔνδον ἐναπειλημμένης καπνώδους ἀναθυμιάσεως πολυπλασιασμένης καὶ ἐνελιττομένης ἔνδον πολυειδῶς, ἑξαίφνης ῥηγνύται τὸ νέφος διὰ τὴν βίαν· καὶ ἔνδον ἐλιττομένη ἡ καπνώδης ἀναθυμίασις ἐξέρχεται αὐτοῦ τὸ αὐτὸ σχῆμα φυλάττουσα, ὅπερ

*) Iliad. β', 348 et saepius; sive Apollon. Rhod. α', 107, quem κατ' ἐξοχὴν ποῖταν vocare non dubitavit etiam alius in locis Olympiodorus.

**) ἀνεμόσουρις, uti etiam sequens κυκλάνεμος, Lexx. addatur. Caeterum priori loco Ald. habet ἀνεμόσουριν (sic!).

***) Apud Suidam ed. Küster, Vol. I. p. 442, duae huius vocabuli explicationes reperiuntur, ex quibus huc pertinet prior: βορβορυγμός· ὁ ἦχος τοῦ ἕδατος ἐπιφερόμενος. Ἡ φάρυγξ ἐκκλάρυξ καὶ πολλὸς ἐν τῷ στόματι ἦν ἦχος. Apud Foësiusum Occon. Hippocr. s. v. sequentia verba reperiuntur: βορβορυγμός murmur significat a flatibus excitatum cum mediocri humiditate. Galen. Commentar. ad Aphorism. IV, 73: καλεῖται δὲ βορβορυγμός ὁ ψόφος τοῦ πνεύματος, ὅταν μὴ μέγας ᾖ, μηδὲ πολλός, ἀν' ὑγρότητι δὲ τινι μετρίᾳ κινούμενος ἐπὶ τὰ κάτω. Id. lib. III. de sympt. caus. c. 7: βορβορυγμός bombi speciem furit ex humiditate in intestinis contenta humidam dicitur praenuntiantem. βορβορῶν et διαβορβορῶν κοιλίη dicitur, cum alvus murmur edit et ad excretionem irritatur. Lib. de rat. vict. in morb. acut. p. 104, 32 et 33. — Κοιλίη ὑποβορβορῶσα φύσσει, alvus flatibus perstrepsens. Aretaeus II, 6. — Est autem murmur illud ac strepitus ei similis qui exauditur cum coenum exagitatum pedibus conculeatur aut commouetur, unde nomen etiam desluit. Adde Vol. I. p. 231 not.

ἔνδον εἶχε, λέγω δὴ τὸ ἐλικοειδές. εἰθ' οὕτως ἐπὶ τὴν γῆν φέρεται ἐπὶ τὴν γῆν ἑλιξ τυγχάνουσα δίκην τῶν συνεστραμμένων τριχῶν, λέγω δὴ οὖλων, οὐ διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς ἀποκριτικῆς δυνάμεως, ἀλλὰ διὰ τὸ σχολιοῦς εἶναι τοὺς πόρους, δι' ὧν παρέρχεται, καὶ συνδιατυποῦσθαι*) αὐτοῖς. αὐταὶ μὲν αἰ αἰτίαι τοῦ ποτὲ μὲν κάτωθεν ἄνω γίνεσθαι τὴν ἑλικά τοῦ τυφῶνος, ποτὲ δὲ ἄνωθεν κάτω. διάγνωσις δὲ τούτων διττή· διαγιγνώσκωμεν γὰρ, πότερον ἀπὸ κάτωθεν ἄνω κινεῖται ἢ ἑλιξ, ἢ ἀπὸ ἄνωθεν κάτω. πρῶτον μὲν ἕξ αὐτῆς τῆς ὕψεως· ἐπειδὴ γὰρ φανερά ἐστιν ἢ ἑλιξ καὶ αὐτῇ τῇ ὄψει (ἡγούν τυφῶν) διὰ τὴν παχυμέρειαν τῆς οὐσίας, ἐπὶ τὴν ἑλικά ὄρωμεν ποτὲ μὲν κάτω ποτὲ δὲ ἄνω χωροῦσαν, ἔροῦμεν ὅτι κάτωθεν ἐστιν ἢ ἀρχὴ τοῦ ἑλικος, εἰ δ' ἀπὸ ἄνωθεν ἐπὶ τὰ κάτω μόνον κινεῖτο**), τηρικαῦτα ῥητέον ἄνωθεν ἔχειν τὴν ἀρχήν. ἔπειτα δὲ καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν ἄρπαζομένων σωμάτων ἐπ' αὐτῆς τῆς ἑλικος καὶ μετεωριζομένων· εἰ μὲν γὰρ πρῶτον στραφῇ τὸ σῶμα ἐκ τῆς οἰκείας θέσεως, εἴτα πλαγίως κινήθῃ καὶ τότε μετεωρισθῇ, τηρικαῦτα ἄνωθεν αὐτὴν ἔχειν φαιμέν τὴν ἀρχήν. αὕτη καὶ ἡ διάγνωσις. λοιπὸν εἴπωμεν καὶ τὰς διαφορὰς ἐκνεφίου καὶ τυφῶνος. ἡ γὰρ κοινωνία κατάδηλος. οὐδὲν γὰρ ἕτερόν ἐστιν ἐκνεφίας, ἢ τυφῶν ἀνήνεμος, καὶ τυφῶν οὐδὲν ἄλλο ἐστίν, ἢ ἐκνεφίας ἐπιτεταμένος. ὃ δὴλλον, ὅτι ταυτὸν ἐστὶν ἐκνεφίας καὶ τυφῶν, ὅσον κατὰ τὸ εἶδος· ἀλλὰ παρὰ τὴν ἐπίτασιν καὶ ἄνεσιν διαφέρουσιν, οὐ τῷ εἶδει. διαφέρουσι γὰρ τριχῶς· πρῶτον μὲν, ὅτι ὁ ἐκνεφίας οὐχ ὄραται, ὁ δὲ τυφῶν ὄραται διὰ τὸ παχυμερεστέραν οὐσίαν συνεφέλκεσθαι ἐκ τοῦ νέφους τὴν καπνώδη ἀναθυμίασιν ἐκκρινομένην. δεύτερον, ὅτι ὁ μὲν ἐκνεφίας συνεφέλκεται περὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ περιέχοντος αὐτὸν νέφους, ὁ δὲ τυφῶν συνεφέλκεται μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸ περιέχον νέφος, ὡς εἰς αὐτὸν ἀναλίσκεσθαι τὸ νέφος. τρίτον, ὅτι τὸν μὲν ἐκνεφίαν παύει ὁ ὑετός (κατασβέννυσι γὰρ τὴν

*) Lexicis addatur.

**) Ald. κινεῖτο. ἐπὶ τὸν ὄρωμεν, εἰ δὲ κινεῖτο dictum est, ut supra: ὅταν ἔχη, εἰ δὲ ἄρξοιτο.

καπνώδη ἀναθυμίασιν ὁ υετός τὴν ποιητικὴν τοῦ ἐκνεφίου, ἅτε ψυχρὸς ὑπάρχων), τὸν δὲ τυφῶνα οὐχ ἱκανὸς ἐστὶν ὁ υετός παῦσαι, ἀλλὰ δεῖται ἄλλου τινὸς ψυχροτέρου, καὶ διὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ βορρῶ κατασβέννυται. ὁ γὰρ βορρῶς ψυχρότερός ἐστι τοῦ ὕδατος τοῦ εἰδοποιουμένου τὴν ψύξιν, ἢ ῥητέον, ὅτι ποτὲ τὰ αἰτιατὰ δραστικώτερα γίνονται τῶν αἰτίων. ἰδοὺ γοῦν ὁ πεπυρακιωμένος σίδηρος δραστικώτερός ἐστι τοῦ θερμαίνοντος αὐτὸ πυρός. οὕτως οὖν καὶ ὁ ἀήρ ψυχόμενος αὐτός ὑπὸ τοῦ ὕδατος ψυχρότερος τοῦ ψύξαντος. ψυχρότατος δὲ ὢν ψύχει τὸν βορρῶν. ἀλλὰ τοῦτο σημειωτέον, ὅτι ἐπὶ μὲν τῶν θερμῶν λεπτομερέστερά εἰσι τὰ αἷτια τῶν αἰτιατῶν, ἄσπερ ὁ ἀήρ τοῦ ὕδατος. — Olympiodor. fol. 45, a. (in Aldina perperam fol. 46, a.)

I, 2. Ὑπάρχει μὲν οὖν ἄμφω ταῦτα κατὰ τὴν ἕλην....] Ὑλην εἶπε τὸ νέφος τῶν τε πνευμάτων καὶ τῶν ὑδάτων· ὅτι δυνάμει ἐν τῇ ἕλῃ ταῦτά ἐστιν, ἀλλ' οὐκ ἐνεργεῖα ὄντα ἤδη τοιαῦτα. ἕλη δὲ τὸ δυνάμενόν τι γενέσθαι, οὗ δύναται *). ὅταν δὲ ἀρχὴ γένηται ὑποτερονοῦν τῶν δύο τῶν δυνάμει ὄντων ἐν τῷ νέφει καὶ εἰς αὐτὸ μεταβάλλειν δυνάμενον, ὑποτέρας ἂν ἀναθυμιάσεως ἢ πλέον ἐν τῷ νέφει, ταύτῃ ἀρξάμενη μεταβάλλειν, ἀκολουθεῖ καὶ τὸ λοιπὸν αὐτὸ συμμεταβάλλον. καὶ γίγνεται, ἂν μὲν ἡ ὑγρὰ πλεονάζῃ, μεταβολῆς τινος εἰς ὕδωρ γενομένης καὶ ἀρχῆς τοιαύτης, υετός συνεχῆς τε καὶ πολὺς· ἂν δὲ ἡ ξηρὰ τοιαύτη ἦ, τὸ ἐπακολουθοῦν τῇ πρώτῃ τοῦ πνεύματος ἐκκρίσει, πνεῦμα συνεχές τε καὶ πολὺ, ἐκνεφίας, ἐκ τοῦ νέφους ἐκκρινόμενον μετὰ βίας ἀθρόον πνεῦμα καὶ φερόμενον κάτω. — Alexander fol. 113, a.

I, 3. Καὶ οὕτως ἀεὶ τὸ ἐχόμενον, ἕως ἂν γένηται· τοῦτο δ' ἐστὶ κύκλος.] Τί φησιν; ὅτι προσπταῖον πνεῦμα πρόσω χωρῆσαι οὐ δύναται, εἰς τοῦπίσω πάλιν ἐλθεῖν κωλύεται διὰ τὸ ἰσθεῖσθαι ὑφ' ἑτέρου. τί οὖν ποιεῖ; χωρεῖ

*) Sc. τὶ γενέσθαι. Recte enim interpres latinus, quamvis barbare: *Materia autem illud est, quod aliquid fieri potest, id quod potest* (i. e. id, quod potentia valet). Construe: ἕλη ἐστίν, οὗ δύναται γενέσθαι τὸ δυνάμενόν τι.

λοιπὸν εἰς τὰ πλάγια, ἧ οὐ κωλύεται (τουτέστιν ὅπου μὴ ἐπιπροσθεῖται), εἶτα πάλιν ἐκεῖσε προσπίπτει ἐτέρω στερεῷ καὶ πάλιν ἀντωθεῖται ὡς ἐπὶ τὸν τόπον, ἔνθα πρῶτον προσέπταισε, καὶ οὕτως ἐφεξῆς τὰ μόρια τῆς καπνώδους ἀναθυμιάσεως προσπταίνοντα ἐν ποιούσιν, τουτέστι χορόν. καὶ διὰ τί ἄρα τὸν κύκλον ἐκάλεσεν ὁ φιλόσοφος; ἢ διὰ τοῦτο· ἐπειδὴ ἡ κυκλικὴ κίνησις μία ἐστὶ καὶ ἀπλῆ, εἴπερ ἡ ἐπ' εὐθείας κίνησις σύνθετός ἐστιν ἐκ τε τῆς ἐπ' εὐθείας καὶ τῆς κυκλικῆς. ἐκ μὲν τῆς ἐπ' εὐθείας, ὅταν ἐπ' εὐθεῖαν πορεύεται τὸ κινούμενον. ἀλλ' ἐπειδὴ οὐκ εἰς ἄπειρον ἐκτείνεται ἡ εὐθεῖα κίνησις, ἀλλὰ καὶ ὑποστρέφει, πάντως ἐν τῇ ὑποστροφῇ γίνεται κυκλοειδῆς κίνησις. ἀλλὰ μὴν καὶ ἡ ἑλικοειδῆς κίνησις σύνθετός ἐστι καὶ ἡ τῆς λεγομένης ἐκλείψεως. ὁ δὲ κύκλος αὐτῆς ἀπὸ τοῦ κέντρου προσπταίνουσαι εὐθεῖαι ἄνωσοι *). καὶ εἰ σύνθετός ἐστι καὶ ἡ ταύτης κίνησις, δῆλον, ἐπειδὴ καὶ ἡ ἐν τοῖς ἵπποδρόμοις κίνησις ταύτη ζοικυῖα. μέμικται γὰρ σφενδόνη τὰ πέρατα· ἐπὶ μὲν ἐπ' εὐθείας τρέχουσιν οἱ ἵπποι εὐθείως φέρονται, ὅταν δὲ παρὰ τὴν σφενδονὴν ἔλθουσιν ἀργότερον τηρικαῦτα κινοῦνται. ἐπὶ μόνου δὲ τοῦ κύκλου ἀπλῆ καὶ μία ἐστὶ κίνησις. καὶ διὰ τοῦτο κύκλον εἶπεν. — Olympiodor. fol. 46, a.

I, 5. Βόρειος **) δ' οὐ γίνεται τυφῶν, οὐδὲ νιφετῶν ὄντων ἐκνεφίας.....] Τὴν ἄλλην διαφορὰν νῦν παραδίδωσι τυφῶνος καὶ ἐκνεφίου, ἔτι ο μὲν ὑετῶ ***) κολάζεται, ὁ δὲ ψυχρῶ πνεῖ, τουτέστι βορείῳ. καὶ καλεῖ τὸν μὲν ὑετὸν ψῦχος, τὸν δὲ βορέαν πάγον διὰ τὴν ἐπιχρότειαν

*) Verba sensu cassa. Procul dubio Olympiodorus proprietatem quandam ellipticae curvae asserre voluit, ut facilius intelligeretur, qua ratione motus ellipticus sit compositus, quod deinde explicat exemplo hippodromi. Ut igitur sensus qualiscunque evadat scribe, nisi meliore modo corruptelam auferre potes: αὐτῆς γὰρ (sc. τῆς ἐκλείψεως) ἀπὸ τοῦ κέντρου αἱ προσπταίνουσαι (sc. εἰς τὴν περιφέρειαν) εὐθεῖαι ἄνωσοι.

**) Ita enim Olympiodorus.

***) Ald. ὑετός.

τοῦ ψύχους. καλεῖ δὲ νῦν τὸν ὑετὸν καὶ νιφετὸν ἀκολουθῶς τῷ ποιητῇ· φησὶ γὰρ αὐτός *)·

— — ἔπεα νιφάδεσσιν ἑοικύτα χειμερίησιν.
Olymp. fol. 46, b.

I, 6. [Ὅτι δὲ κρατεῖ δῆλον] Ὅτι ὑπερβάλλει βορρᾶς τὸν ὑετὸν κατὰ τὴν ψύξιν, δῆλον, ἐπειδὴ τὰ βόρεια μέρη ὑγρότερα εἰσιν. οὐ γὰρ ἂν ἦν ὑγρότερα, εἰ μὴ ἦσαν καὶ ψυχρότερα. εἴρηται γὰρ, ὅτι ἡ ψύξις τοῦ ὑγροῦ ποιητικὴ ἐστὶ διὰ τὸ συστρέφειν τὴν ἀτμίδα καὶ μεταβάλλειν. Olympiodor. fol. 46, b.

I, 7. Τῇ κύκλω κινήσει στρέφει καὶ ἀναφέρει ὧ ἂν προσπέση βιαζόμενον] Πολλάκις στρέψαν τινὰ τῶν ἐπὶ γῆς ἢ τῆς θαλάσσης, ἀναφέρει εἰς ὕψος, τῷ διέξοδον μὴ σχεῖν, ἐπὶ τὸ αὐτὸ πάλιν ἀνακίμπτον. διὸ ἐκ μὲν τῆς θαλάσσης πολλάκις μὲν ὕδωρ ἀνασπᾷ. ἤδη δὲ πον καὶ πλοῦριον ἐμετεώρισε περιλαβὸν **) τῇ δίνῃ. ἐκ δὲ τῆς γῆς καὶ λίθους καὶ ἄλλα τινὰ μετεωρίζει, ἤδη δὲ καὶ ζῶα· τὰ δὲ ἀναφερόμενα ὑπ' αὐτοῦ, ὀλίγον μετεωρισθέντα καταφέρεται πάλιν, ξηρότερα γινόμενα, διὰ τὴν ξηρότητα τοῦ ἀνάγοντος αὐτὰ πνεύματος. — Alex. fol. 114, a.

I, 10. Ὁ μὲν γὰρ διὰ τὴν λεπτότητα φέρεται μελανοῖ] Ὁ μὲν ἀργῆς κεραυνὸς ὀξέως φερόμενος διὰ τὴν λεπτότητα προσπίπτων τινὶ σώματι, φθάνει παρελθεῖν πρὶν καταφλέξαι ἢ μελᾶναι τὸ σῶμα. οὐ μόνον γὰρ ἐν τοῖς γινομένοις ἀπόχρη τὸ ποιοῦν καὶ πάσχον, ἀλλὰ δεῖται καὶ χρόνου πρὸς τὸ παθεῖν ***)·

*) Hom. *Iliad.* γ', 222. cfr. *Il.* μ', 278 sqq. Caeterum quae similitudo intercedat inter *Homeri* verba et *Aristotelica* equidem non adsequor.

**) Sc. τὸ πνεῦμα.

***) In margine editionis Aldinae adpictum est signum verborum aliunde haustorum. Unde petita sint, equidem nescio: in *Aristotelis* certe libris, quales nunc habemus, ea inveniri dubito. Cfr. tamen *Phys. Auscultat.* IV, 13, p. 222, b.: ἐν δὲ τῷ χρόνῳ πάντα γίνεται καὶ φθείρεται.

ὅστις ἐκλέλοιπε νῦν διὰ τὴν ὀξύτητα τοῦ φερομένου. ὁ δὲ πολέεις βαρύτερος ὢν τοῦ ἀργήτος, ἐμβραδύνει μᾶλλον ἐν τοῖς σώμασι, καὶ χρώνυσιν αὐτά. ἔστι δ' ὅτε καὶ φλέγει μάλιστα τὰ ἀντίτυπα τῶν σωμάτων, ὡς εἴρηται — Olympiodor. fol. 46, b.

II, 1. Μετὰ τὸν χρόνον τὸν συνιστάμενον ἀπὸ τῶν γινομένων ἀπὸ τῆς καπνώδους ἀναθυμιάσεως (ἕξ *) ὑπαρχόντων, βροντῆς φημι καὶ ἀστραπῆς, πρηστήρος καὶ κερανοῦ, τυφῶνός τε καὶ ἐκνεφίου, φέρε καὶ ἐπὶ τὸν χρόνον τὸν συνιστάμενον ἀπὸ τῶν γινομένων ἀπὸ τῆς καπνώδους ἀναθυμιάσεως μετέλθωμεν, τεσσάρων ὄντων, ἱριδός φημι καὶ ἄλω, παρηλίων καὶ ῥάβδων, καὶ περὶ ἐκάστου τούτων διαλεχθῶμεν. καὶ γὰρ ταῦτα τὰ τέσσαρα ἐπιχειρήματα ἔχουσι τινα κοινωσίαν πρὸς ἄλληλα, οὐ μόνον ὅτι ἐκ τῆς ἀτμιδώδους ἀναθυμιάσεως ὑπάρχουσιν, ὡς ἂν τις ὑπολάβοι, [ἀλλὰ καὶ **)] ὅτι κοινῶς κατ' ἔμφασιν γίνονται καὶ οὐ καθ' ὑπόστασιν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα τῷ Ἀλεξάνδρῳ δοκεῖ ***) τινὰ μὲν αὐτῶν καθ' ὑπόστασιν γίνεσθαι, τινὰ δὲ κατ' ἔμφασιν. πρὸς δὲ τούτοις ἔχουσι καὶ ἄλλο κοινόν, ὅτι ἕκαστον αὐτῶν κατὰ ἀνάκλασιν γίνεται, οὐ κατὰ διάκλασιν. ἀλλ' εἰ δοκεῖ, πρῶτον περὶ τῆς ἄλω διαλεχθῶμεν, ἐπειδὴ καὶ ὁ φιλόσοφος ἀπὸ ταύτης ποιεῖται τὴν ἀρχὴν τῆς διδασκαλίας. τοῦτο μὲν, ἐπειδὴ ἀπλούστερός ἐστιν ὁ περὶ ταύτης λόγος τοῦ περὶ ἱριδος, τοῦτο δ' ἐπειδὴ ἡ μὲν ἄλως ἀπλῆ καὶ κατὰ τὸ χρώμι καὶ κατὰ τὸν ἀριθμὸν. μία γὰρ ἐστιν, ἐν χρώμα δεικνύουσα †). ἡ δὲ ἱρις διπλῆ μὲν ἐστὶ τῷ ἀριθμῷ, τριπλασίον δὲ τῷ χρώματι. τρία γὰρ ἐμφαίνει χρώματα, φοινικοῦν, πράσινον, ἄλουργόν. μετὰ δὲ τὰς ῥάβδους διδάσκει περὶ παρηλίων, ἐπειδὴ

*) Ald. ἐξυπαρχόντων.

**) Verba ἀλλὰ καὶ de meo addidi.

***) Vide, quae adscribemus ex Alexandri paraphrasi fol. 115, a sq. Infra auctorem huius paraphrasis Olympiodorus vocat Aphrodisiensem. Cfr. Prolegom. Tom. I. p. xvi.

†) Nunquam igitur neque Aristoteles neque Olympiodorus maiorem halonem viderunt, qualis in borealibus plagis non ita raro apparere solet.

συγγενῶς ἔχουσι παρήλιοι τε καὶ ῥάβδοι κατὰ τὴν θέσιν. ἄμφω γὰρ παρ' ἐκάτερα γίνονται τοῦ ἡλίου, ὡς εἶναι διαίρεσιν τῆς αὐτῆς· ἢ ἀνάκλασις ἢ κατὰ κάθετον γίνεται τοῦ λαμπροῦ, ἢ κατὰ διάμετρον, ἢ κατὰ παρ' ἐκάτερα. καὶ εἰ μὲν κατὰ κάθετον γίνεται ποιεῖ τὴν ἄλω, εἰ δὲ κατὰ διάμετρον ἴριον, εἰ δὲ κατὰ παρ' ἐκάτερα ἢ πολύχρους ἐστὶν καὶ ποιεῖ ῥάβδους, ἢ μονόχρους καὶ ποιεῖ παρήλιον. αὕτη μὲν αὐτῶν ἢ θέσις. ἴριος δὲ λέγεται, ὡς ὕμβρον ἀγγέλλουσα, ὡσπερ καὶ ἡ ποιητικὴ ἴριος τοῦ Διὸς ἄγγελος εἶναι λέγεται *). ἄλλως δὲ διὰ τὸ ἄλω ζοικέναι. περιφερῆς γὰρ ἐστὶν ἢ ἄλως διὰ τὸ περιστρεφόμενον τοὺς βόους ὡς περὶ κέντρον ἐξωθεῖν τὸν ἄχυρον ἀπὸ τοῦ καρποῦ, ἢ κατὰ τὴν κίνησιν. ῥάβδος δὲ λέγεται κατὰ τὸ σχῆμα, ἐπειδὴ κατὰ μῆκος ἐκτέταται δίκην ῥάβδου. παρήλιοι δὲ διὰ τὴν πρὸς τὸν ἡλίον ὁμοιότητα, ὅθεν ποτὲ καὶ ἀπατῶσι τὴν ὄψιν, νομίζοντες ἡλίον εἶναι, μάλιστα ὅταν ἢ πρὸς τῷ ὀρίζοντι ὁ ἡλίος. ἔωθεν γὰρ ἀχλὺς ἢ περὶ τὸν ὀρίζοντα κωλύει τὴν ὄψιν διακρίναι. ποῖος μὲν ὁ ἡλίος, ποῖος δ' ὁ παρήλιος. ταῦτα μὲν περὶ τῆς θέσεως αὐτῶν καὶ τῆς ὀνομασίας. ἐνταῦθα δὲ γενόμενος ὁ Ἀφροδισιεὺς, οὐκ οἶδα τί παθῶν, τὴν μὲν ἴριον λέγει γίνεσθαι κατὰ διάκλασιν, τὴν δ' ἄλω κατ' ἀνάκλασιν. καὶ οὐ μόνον εἰς τοῦτο ἁμαρτάνει, ἀλλὰ καὶ τῆς ἴριδος τὸ μὲν σχῆμα λέγει κατὰ ἔμφασιν εἶναι, τὸ δὲ χρῶμα κατὰ ὑπόστασιν. φέρε δὲ ἡμεῖς δεῖξωμεν, ὅτι κατὰ ἔμφασιν γίνεται καὶ κατὰ ἀνά-

*) Non solum Iovis, sed etiam reliquorum Deorum Dearumque praesertim Iunonis cfr. *Il.* β', 786. γ', 121. ε', 353. 368. ϑ', 398. ο', 144 et alibi. *Virg. Aen.* IV, 694. V, 609. 657. IX, 1. 803. *Ovid. Metamorph.* XI, 632. Qui dogmata mythologiae graecae physicis rationibus enucleari posse arbitrabantur philosophi, iridem pluviae nuntiam idcirco statuebant, quia Iovis, Iunonis, Minervae (*Diodor. Sicul.* I, 12. p. 16. cfr. *Ioann. Tzetz.* ad *Hesiodi Opp.* v. 2. Imprimis a Stoicis aër ita nominatus est. v. *Diogen. Laërt.* VII, 147 et *Petersen* ad *Phaedr. Epicur. de nat. deor.* p. 42) aliorumque Deorum nominibus aërem insigniebant. cfr. *Fabric.* ad *Sext. Empiric. adv. Mathematic.* p. 620. *Heeren* ad *Stob. Eclog. phys.* p. 286 sq. et locus *Ioannis Laurentii Lydi de menss.* IV, 7. p. 66 ed. *Nic. Schow.*

κλασιν. ἐπειδὴ γὰρ ἢ ἔμφρασις ἢ κατὰ ἀνάκλασιν γίνεται ἢ κατὰ διάκλασιν, οὐ μόνον δὲ ὅτι κατὰ ἔμφρασιν ταῦτα γίνονται, ἀλλὰ καὶ κατὰ ἀνάκλασιν. καὶ ὅτι κατὰ ἔμφρασιν γίνονται καὶ οὐ καθ' ὑπόστασιν, δῆλον ἐκ τριῶν τινῶν. πρῶτον μὲν ἀεὶ περὶ κέντρον ὁρᾶται τὸ λαμπρὸν ἐπὶ τῆς ἄλλω παρὰ πῦσιν ἐν παντὶ τόπῳ. ἐπὶ ἄλλω γὰρ γυμνάσομεν τὸ λεγόμενον. εἰ γὰρ ἦν καθ' ὑπόστασιν, οὐκ ἀεὶ περὶ κέντρον ἔδει εἶναι τὴν σελήνην τῆς ἄλλω ἢ τὸν ἥλιον, ἀλλὰ περὶ τὰς διαφόρους θέσεις τῶν τόπων, ἐν οἷς ἔστιν ἢ ὄψις ἢ τῶν κλιμάτιων ποτὲ μὲν περὶ κέντρον ὁρᾶσθαι, ποτὲ δ' οὐ περὶ κέντρον, ὅταν μὴ ἦ κατὰ κάθετον. οὕτω γὰρ καὶ ἡ ἡλιακὴ ἔλλειψις καθ' ὑπόστασιν οὐσα, οὐ παρὰ πῦσιν αὐτὴ φαίνεται, ἀλλὰ παρὰ τισι μὲν φαίνεται, παρὰ τισι δ' οὐ φαίνεται. οὐχ ὁμοίως δὲ φαίνεται οὐδ' ἐπὶ τὰ αὐτὰ μέρη οὐσα τοῦ ἡλίου. πρῶτον τοῦτο. δεύτερον, εἰ καθ' ὑπόστασιν ἦσαν ταῦτα, ἔδει νέφους παρατρέχοντος τὸν ἥλιον ἢ τὴν σελήνην μὴ παύεσθαι, ἀλλὰ μὴν νέφους παραδραμιόντος οὐ φαίνονται. οὐκ ἄρα ἰδίαν ἔχουσιν ὑπόστασιν. δέονται γὰρ τοῦ λαμπροῦ πρὸς τὸ συστῆναι. τρίτον δ' ἀποδείκνυται, ὅτι οὐκ ἠδύνατο οὕτως ἀπηκριβώμενον μαθηματικὸν σχῆμα συστῆναι κατὰ ἀλήθειαν ἐν ἀστάτῳ οὐσίᾳ, λέγω δὴ τῷ ἀέρι καὶ τοῖς νέφεσιν. ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ ἔμφρασιν γίνονται, οὐ καθ' ὑπόστασιν. λοιπὸν ἀποδείξωμεν *), ὅτι κατὰ ἀνάκλασιν γίνονται καὶ οὐ κατὰ διάκλασιν. ἀλλ', εἰ δοκεῖ, πρῶτον ζητήσωμεν, εἰ αὐτὸ τοῦτο κλῆται ἢ ὄψις, εἴτε κατὰ ἀνάκλασιν, εἴτε κατὰ διάκλασιν. ὅτι γὰρ κλῆται ἢ ὄψις, δῆλον. ἐπειδὴ ὁρῶμεν πολλάκις, ἐφ' ἃ μὴ βλέπομεν. οὕτως ἐν κατόπτρῳ ἐνορῶντες ὁρῶμεν ἕτερά τινα σώματα, ἐφ' ἃ μὴ βλέπομεν, δηλονότι τῆς ὄψεως ἀνακλωμένης πρὸς αὐτὰ ἀπὸ τοῦ κατόπτρου. ἀλλ' ἐκεῖνα πάλιν ὁρῶμεν, ἃ μὴ δυνάμεθα ἰδεῖν, ὡς δηλοῦσι τὰ ὀπισθοφανῆ· κάτοπτρα γὰρ ὀπίσθια λέγομεν, ἃ μὴ δυνάμεθα **) χωρὶς

*) Ald ἀποδείξωμεν.

**) Ald. λεγόμενα μὴ δυνάμενα et q. s. Schneiderus *Eclog. phys.* Tom. I. p. 397 locum sic reflexit: ὡς δηλοῦσι τὰ ὀπισθοφανῆ κάτοπτρα λεγόμενα· τὰ γὰρ ὀπίσθια μὴ δυνάμεθα χωρὶς κατόπτρου

κατόπτρου θεάσασθαι, δηλονότι διὰ τὸ κλώμενον τῆς ὕψεως ὡς πρὸς ἐκεῖνα γίνεται αὐτῶν ἢ ἀντίληψις. πρὸς δὲ τούτου καὶ τούτου δῆλον, ὅτι *) ἐπειδὴ πολλάκις περὶ λύχνον ὀρώμενοι προσινοειδῆ χρώματα. τὸ γὰρ λαμπρὸν τὸ ἐκ τοῦ φωτὸς προσινοειδὲς τῆ ὕψει μήπω ἀμυδροθὲν φοινικοῦν χρώμα ποιεῖ. ἐπεὶ δὲ ἀμυδρούμενον ὀδεύει ἐπὶ τὸ μέλαν, καὶ τὰ χρώματα δεικνυσιν· οὕτω γοῦν μετὰ τὸ φοινικοῦν εὐθὺς πράσινον, εἶθ' ἄλοουργὸν χρώμα δεικνυσιν, ὡς ἤδη ἔξασθενῆσαν, ἢ καὶ ἴσιδος σχῆμα, ἐπὶ ἀμελέστερον κατανοήσωμεν. τοῦτο δὲ τὸ σημειῖον ἐστὶν ἐμφάσεως καὶ ἀνακλάσεως, καὶ ὅτι ἐν ἡλίῳ τινὸς ῥανίδατος ὕδωρ ὡς γενέσθαι πολλὰς ῥανίδας, ὀρώμενοι ἐν ταῖς ῥανίδα λαμπηδόνας, ἀνακλωμένης τῆς ὕψεως ἀπὸ τῶν ῥανίδων πρὸς τὸν ἥλιον. Ἄλλως τε καὶ Ἀρχιμήδης αὐτὸ τοῦτο δεικνυσιν, ὅτι κλάται ἢ ὕψις, ἐκ τοῦ δακτυλλίου τοῦ ἐν ἀγγελῷ βαλλομένου **). Ἐὰν γὰρ δακτύλιον ἐμβάλῃς ἐν ἀγγελῷ μὴ ἔχοντι

θεάσασθαι. Caeterum cfr. Olympiodorum fol. 59, a: ἐστὶ καὶ κατὰ τὸ σχῆμα ἀνώμαλα ἔνοπτρα, ὡς περὶ τὰ ὀπισθοφανῆ λεγόμενα ὑπὸ τῶν κατοπτρικῶν καὶ τὰ δεξιοφανῆ. Ἔστιν οὖν τοιαῦτα τῆς κατασκευῆς, ὡς ποιεῖν τὰ μὲν δεξιὰ φαίνεσθαι ἐν τοῖς ἀριστεροῖς, τὰ δὲ ἀριστερὰ ἐν τοῖς δεξιοῖς, ἀνώμαλοις κατὰ τὸ σχῆμα τῶν κατοπτρῶν· ὡς ποτε καὶ ἄλλη κατασκευῆ ἔνοπτρων χρώμενος ποιεῖς (Ald. ποιεῖν) φαίνεσθαι τὴν μὲν κεφαλὴν κάτω, τοὺς δὲ πόδας ἄνω. Postrema verba τοὺς δ. π. ἄνω, quae desunt in editione Aldina addidit Schneiderus Eclog. phys., Tom. II p. 256. Adī etiam Plutarchi de fac. in orbe Lun. IX p. 697, ed. Reiske: τὰ κοῖλα τῶν ἐσόπτρων ἐντονωτέραν ποιεῖ τῆς προηγουμένης ἀγῆς τὴν ἀνακλωμένην, ὡς καὶ φλόγας ἀναπέμπειν πολλάκις· τὰ δὲ κυρτὰ καὶ σφαιροειδῆ τῶ μὴ παταχόθεν ἀντερείδειν ἀσθενῆ καὶ ἀμαρῶν. Adde Platon. Tim. p. 335, Schneider. Eclog. phys. Tom. II. p. 276 sqq. Beckmann Beitr. zur Gesch. der Erfindungen III. p. 308 sqq.

*) Schneiderus l. l. Tom. I. p. 397 omisit ὅτι. Mallem delere ἐπειδὴ.

**) In Archimedis operibus, qualia nunc supersunt, nihil eius modi repperi. Sententia tamen saepe numero obvīa apud veteres. Cfr. inter alios Heliodori Larissaei Optic. p. 10 ed. 1610, 4: ἔὰν γοῦν εἰς ἀγγεῖον τι ἐνὸν οὐχ ὄραται, ἔὰν ὕδωρ σχεθῆ, ὀφθίσηται τὸ ἐμβληθὲν, ὃ δὴ πρότερον οὐχ ἑωρᾶτο. Οὕτω δὴ τὰ καθ' ὕδατος

ὕδωρ, οὐ φανήσεται σοι διὰ τὸ ἐπιπροσθεῖν τὸ σῶμα τοῦ ἀγγείου· εἰ δ' ἐμβάλῃς *) ὕδωρ, παρ' αὐτὰ φανήσεται τῆς ὕψεως ἐπὶ τὸ ὕδωρ προσπιπτούσης δίκην ἐνόπτρου καὶ ἐπὶ τὸν δακτύλιον κυκλούμενον **) κατὰ διάκλασιν. οὕτω μὲν οὖν ἀποδεικτέον κλωμένην τὴν ὕψιν. ζητήσωμεν ***) δὲ καὶ τὴν διαφορὰν ἀνακλάσεως τε καὶ διακλάσεως. διαφέρουσι πρῶτον μὲν, ὅτι ἐπὶ μὲν τῆς ἀνακλάσεως τὸ ὄρῶν καὶ τὸ ὄρώμενον ἐν ἐνὶ ὑπάρχουσιν ἐπιπέδῳ, τὸ δὲ κάτοπτρον κατὰ τὸν ἀντικείμενον τόπον. ἐπὶ δὲ τῆς διακλάσεως μεταξὺ τοῦ τε ὄρῶντος καὶ τοῦ ὄρωμένου κεῖται τὸ κάτοπτρον. αὕτη μὲν φέρε πρώτη φυσικὴ διαφορὰ. φέρε δὲ καὶ μαθηματικὴν αὐτῶν ἐπιστήμην παραδώσομεν. ἡ μὲν γὰρ ἀνάκλασις κατὰ ἴσους γίνεται γωνίας, ἡ διάκλασις δὲ κατὰ ἀμβλείας, καὶ

θεωροῦμεν. Fortasse fragmentum est ex libro, quem laudat Apuleius *Apolog.* p. 198 (ed. Amstelaed. 1624. 16.) Vol. II. p. 19 ed. Bip., ubi de planorum, concavorum ac convexorum speculorum proprietatibus, de halonibus et parellis locutus, addit: *Alia practerea eius modi plurima, quae tractat volumine ingenti Archimedes Syracusanus.* Quo ex loco concludit Scheibel (*Mathem. Bücherkenntniss* Part. IX. p. 268) Archimedem opus de opticis disciplinis condidisse. Huc etiam pertinent verba Theonis ad Ptolem. *Almag.* I, 3 fol. 10: *καθὰ καὶ Ἀρχιμήδης ἐν τοῖς περὶ κατοπτρικῶν ἀποδεικνύων φησὶν.* — Aequè ac Archimedis opus, etiam Aristotelis libri de optica interciderunt. Cfr. *Vit. Aristotel.* ed. Nunnes. (Helmstad. 1666. 4.) p. 15: *Mathematicae addidit, hexagonium esse conum visorium, propter id quod in plus incedit visus, cuius inspicit magnitudinem, et secundum hoc nihil eorum, quae videntur, simul totum videtur, et sic maiorem fieri axem base, quae est ex hoc, et hexagonum conum efficere.* (Aristol. *Opp.* ed. Buhle Vol. I. p. 58). Ad h. l. Nunnesius monet, Andream Bellunensem hunc librum a se lectum indicare. Nunnesii verba non intellexerunt Heilbronner *Histor. Mathem.* p. 170. Klügel ad Priestley *Histor. Optic.* vers. germ. p. 25. — De Ptolemaei Opticis infra dicemus ad Exc. III, 4, 23.

*) Schneiderus l. l. p. 398 exhibuit ἐμβάλουε, quod non necessarium.

**) Ald. κυκλουμένον. Uti nos, correxit iam Schneiderus l. l. p. 398.

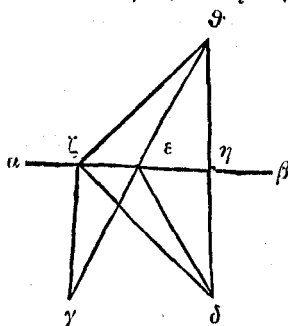
***) Schneiderus l. l. ζητήσωμεν.

ὅτι ἡ ἀνάκλασις κατὰ ἴσας γωνίας δῆλον ὅτι, ἐπειδὴ τριῶν σημείων ὄντων, ἐνὸς μὲν ἔνθα ἔστι τὸ ὀρώμενον, ἐτέρου δὲ ἔνθα τὸ ὀρῶν, καὶ ἄλλου πάλιν ἔνθα τὸ κάτοπτρον, εἰ ἀμείψουσι τὸ ὀρώμενον ἐκεῖσε, ἔνθα ἦν τὸ ὀρῶν, ἢ αὐτὴ πάλιν γενήσεται γωνία, ἣτις καὶ πρότερον ἦν, ὅτε ἦσαν ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις, καὶ οὔτε μελλῶν οὔτε ἐλάττων. δῆλον δ' ὅτι τοῦ κατόπτρου κατὰ τὸν ἀντικείμενον τόπον, φυλαττομένου δέ *) φέρε δὲ καὶ διὰ γραμμικῆς ἀποδείξεως τοῦτο δεῖξωμεν, ὅτι πρὸς ἴσας γωνίας γίνεται ἡ ἀνάκλασις. ἐπειδὴ γὰρ τοῦτο ὁμολογημένον ἔστι παρὰ πᾶσιν, ὅτι οὐδὲν μᾶτην ἐργάζεται ἡ φύσις **), οὐδὲ μαισιοπονεῖ, ἐὰν μὴ δώσομεν πρὸς ἴσας γωνίας

*) Si vera lectio, ad κατόπτρου supple ὄντος. At malletm δὲ post φυλαττομένου delere, uti postea vidi fecisse etiam Schneiderum l. l. p. 399.

**) *Phys. Auscult.* II, 8 p. 199, a: imprimis verba: ἔστιν ἄρα τὸ ἕνεκά του ἐν τοῖς φύσει γινομένοις καὶ οὖσιν. Prae caeteris huc spectant loci: *Polit.* I, 2 p. 1253, a: οὐθὲν γὰρ, ὡς φαμεν, μᾶτην ἢ φύσις ποιεῖ. *de anim.* III, 12, 3 p. 434, a: τὸ δὲ ζῶον ἀναγκαῖον αἰσθῆσθαι ἔχει, εἰ μὴθὲν μᾶτην ποιεῖ ἢ φύσις. *de animal. incessu* c. 2. p. 704, b: *de part. animal.* IV, 11 p. 691, b: οὐδὲν γὰρ ποιεῖ περιέργον ἢ φύσις. I, 1 p. 641, b: ἡ φύσις ἕνεκά του ποιεῖ πάντα. Caeterum cardo totius quae sequitur, demonstrationis hoc est theorema, naturam nihil inepti facere: ineptum autem foret si longiorem viam faceret radius, cum brevior adsit. Ideo demonstrandum, angulis inaequalibus, longiorem esse viam. Nemo non intelligit, quanta intercedat similitudo inter huiusce generis demonstrationem et. eam probandi methodum, quam recentiores probationem ex causa sufficienti vocant, quae ipsa veteribus minime non nota erat. Cfr. ex. gr. *Arist. de gener. et interit.* I, 7 p. 323, a: οἱ μὲν γὰρ πλείστοι τοῦτο γε ὁμοιοητικῶς λέγουσιν, ὡς τὸ μὲν ὁμοιον ὑπὸ τοῦ ὁμοίου πᾶν ἀπαθές ἐστι διὰ τὸ μὴδὲν μᾶλλον ποιητικὸν ἢ παθητικὸν εἶναι θάτερον θάτερον. *de caelo* II, 13 p. 295, b: εἰσὶ δὲ τινες, οἱ διὰ τὴν ὁμοιότητά φασιν αὐτὴν μένειν, ὡσπερ τῶν ἀρχαίων Ἀναξίμανδρος· μᾶλλον γὰρ οὐδὲν ἄνω ἢ κάτω, ἢ εἰς τὰ πλάγια φέρεσθαι προσήκει τὸ ἐπὶ τοῦ μέσου ἰδρῶμενον καὶ ὁμοίως πρὸς τὸ ἔσχατα ἔχον. ἅμα δ' ἀδύνατον εἰς τὰναντία ποιεῖσθαι τὴν κίνησιν· ὥστε ἐξ ἀνάγκης μένειν. Caeterum similem quam quae apud Olympiodorum deprehenditur, demonstrationem reperies apud Heliodorum *Optic.* c. 30 p. 15. ed. Matani ex

γίνεσθαι τὴν ἀνάκλασιν, πρὸς ἀνίσους ματαιοποιεῖ ἢ φύσις. καὶ ἀντὶ τοῦ διὰ βραχείας περιόδου φθάσαι τὸ ὀρώμενον τὴν ὕψιν, διὰ μακρῶς περιόδου τοῦτο φανήσεται [καταλαμβάνουσα *)]. εὐρεθήσονται γὰρ αἱ τὰς ἀνίσους γωνίας περιέχουσαι εὐθείαι, αἵτινες ὑπὸ τῆς ὕψεως περιέχουσι **) φερομένας περὶ τὸ κάτοπτρον, κακέειπεν περὶ τὸ ὀρώμενον μείζονες οὔσαι τῶν τὰς ἴσας γωνίας περιεχουσῶν εὐθειῶν. καὶ ὅτι τοῦτο ἀληθές, δῆλον εὐτεῦθεν. ὑποκέλιθω γὰρ τὸ κάτοπτρον εὐθειᾶ τις ἢ $\alpha\beta$. καὶ ἔστω τὸ μὲν ὀρῶν γ , τὸ δὲ ὀρώμενον [τὸ] δ , τὸ δὲ σημεῖον τοῦ κατόπτρου, ἐν ᾧ προσπίπτουσα ἢ ὄψις ἀνακλᾷται πρὸς

τὸ ὀρώμενον, ϵ . ἔστω καὶ ἐπεξεύχθω ἢ $\gamma\epsilon$, $\epsilon\delta$. λέγω ὅτι ἢ $\alpha\epsilon\gamma$ γωνία ἴση ἐστὶ τῇ ὑπὸ $\delta\epsilon\beta$. εἰ γὰρ μὴ ἐστὶν ἴση, ἔστω ἕτερον σημεῖον τοῦ κατόπτρου, ἐν ᾧ προσπίπτουσα ἢ ὄψις πρὸς ἄνισον γωνίαν ἀνακλᾷται, τὸ ζ . καὶ ἐπεξεύχθω ἢ $\gamma\zeta$, $\zeta\delta$. δῆλον, ὅτι ἢ ὑπὸ $\gamma\zeta\alpha$ γωνία μείζων ἐστὶ τῆς ὑπὸ $\gamma\epsilon\zeta$ ***) γωνίας. λέγω, ὅτι αἱ $\gamma\zeta$ †), $\zeta\delta$ εὐθείαι, αἵτινες

τὰς ἀνίσους γωνίας περιέχουσιν ὑποκειμένης τῆς $\alpha\beta$ εὐθείας, μείζονές εἰσι τῶν $\gamma\epsilon$, $\epsilon\delta$ εὐθειῶν, αἵτινες τὰς ἴσας γωνίας περιέχουσι μετὰ τῆς $\alpha\beta$. ἤχθω γὰρ κάθετος ὑπὸ τοῦ δ ἐπὶ τὴν $\alpha\beta$ κατὰ τὸ η σημεῖον. καὶ ἐκβεβλήσθω ἐπ' εὐθείας ὡς ἐπὶ τὸ θ . φανερὸν δὴ, ὅτι αἱ πρὸς τὸ η γωνίαι ἴσαι εἰσὶν. ὀρθαὶ γὰρ εἰσὶ. καὶ ἔστω ἢ $\delta\eta$ τῇ $\eta\theta$ ἴση. καὶ ἐπεξεύχθω ἢ

Heronē Alexandrino: εἰδέναι δεῖ, ὅτι αἱ ἀνακλάσεις αὐταὶ καὶ διακλάσεις τῆς ὕψεως οὐκ ἀτάκτως ἐπιτελοῦνται· πρὸς γὰρ ἴσας γίνονται γωνίας αἱ, αἱ δὲ καὶ συνίστανται πρὸς ἐκείνο, ἀφ' οὗπερ καὶ ἀνακλῶνται ἢ διακλῶνται. ἀπέδειξε γὰρ ὁ μηχανικὸς Ἡρῶν ἐν τοῖς αὐτοῦ κατοπτρικοῖς, ὅτι αἱ πρὸς ἴσας γωνίας κλῶμεναι εὐθεῖαι ἐλάχιστα εἰσι μέσων τῶν ἀπὸ τῆς αὐτῆς καὶ ὁμοιομεροῦς γραμμῆς πρὸς τὰ αὐτὰ κλωμένων πρὸς ἀνίσους γωνίας.

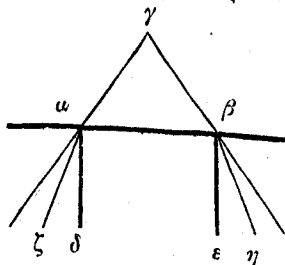
*) Quid sibi velit participium καταλαμβάνουσα, quod unciis inclusi, non adsequor.

**) Ald. περιέχουσαι.

***) Ald. $\delta\epsilon\zeta$.

†) Ald. $\eta\zeta$.

$\overline{\theta\zeta}$ και $\overline{\eta\theta}$. αὐτὴ μὲν ἢ κατασκευή. ἐπεὶ οὖν ἴση ἐστὶν ἢ $\overline{\delta\eta}$
 τῇ $\overline{\eta\theta}$, ἀλλὰ καὶ ἢ ὑπὸ $\overline{\delta\eta\epsilon}$ *) γωνία τῇ ὑπὸ $\overline{\theta\eta\epsilon}$ γωνία
 ἴση ἐστὶ. κοινὴ δὲ πλευρὰ τῶν δύο τριγώνων ἢ $\overline{\eta\epsilon}$. καὶ βάσις
 ἢ $\overline{\theta\epsilon}$ βάσει τῇ $\overline{\epsilon\delta}$ ἴση ἐστὶ, καὶ τὸ $\overline{\eta\theta\epsilon}$ τρίγωνον τῷ $\overline{\delta\eta\epsilon}$
 τριγώνῳ ἴσόν ἐστι, καὶ λοιπαὶ γωνίαι ταῖς λοιπαῖς γωνίαις εἰσὶν
 ἴσαι, ὅφ' ἕς αἱ ἴσαι πλευραὶ ὑποτείνουσιν. ἴση ἔρα ἢ $\overline{\theta\epsilon}$ τῇ
 $\overline{\epsilon\delta}$. πάλιν ἐπειδὴ τῇ $\overline{\eta\theta}$ ἴση ἐστὶν ἢ $\overline{\eta\delta}$ καὶ γωνία ἢ ὑπὸ $\overline{\delta\eta\epsilon}$
 γωνία τῇ ὑπὸ $\overline{\theta\eta\epsilon}$ ἴση ἐστὶ. κοινὴ δὲ ἢ $\overline{\zeta\eta}$ **) τῶν δύο τρι-
 γώνων τῶν $\overline{\delta\eta\zeta}$ καὶ $\overline{\theta\eta\zeta}$ καὶ βάσις ἔρα ἢ $\overline{\theta\zeta}$ βάσει τῇ $\overline{\zeta\delta}$ ἴση
 ἐστὶ, καὶ τὸ $\overline{\zeta\eta\delta}$ τρίγωνον τῷ $\overline{\theta\eta\zeta}$ τριγώνῳ ἴσόν ἐστιν. ἴση
 ἔρα ἐστὶν ἢ $\overline{\theta\zeta}$ τῇ $\overline{\zeta\delta}$. καὶ ἐπεὶ ἴση ἐστὶν ἢ $\overline{\theta\epsilon}$ τῇ $\overline{\epsilon\delta}$, κοινὴ
 προσκείσθω ἢ $\overline{\gamma\epsilon}$. δύο ἔρα αἱ $\overline{\gamma\epsilon}$, $\overline{\epsilon\delta}$, δυοὶ ταῖς $\overline{\gamma\epsilon}$, $\overline{\epsilon\theta}$ ἴσαι
 εἰσιν. ὅλη ἔρα ἢ $\overline{\gamma\theta}$ δυοὶ ταῖς $\overline{\gamma\epsilon}$, $\overline{\epsilon\delta}$ ἴση ἐστὶ. καὶ ἐπεὶ παν-
 τὸς τριγώνου αἱ δύο πλευραὶ τῆς λοιπῆς μελλόνες εἰσι πάντῃ
 μεταλαμβάνομεναι, τριγώνου ἔρα τοῦ $\overline{\theta\zeta\gamma}$ αἱ δύο πλευραὶ αἱ
 $\overline{\theta\zeta}$, $\overline{\zeta\gamma}$ μιᾶς τῆς $\overline{\gamma\theta}$ μελλόνες εἰσιν. ἀλλ' ἢ $\overline{\gamma\theta}$ ἴση ἐστὶ ταῖς
 $\overline{\gamma\epsilon}$, $\overline{\epsilon\delta}$. αἱ $\overline{\theta\zeta}$, $\overline{\zeta\gamma}$ ἔρα μελλόνες εἰσι τῶν $\overline{\gamma\epsilon}$, $\overline{\epsilon\delta}$. ἀλλ' ἢ $\overline{\theta\zeta}$
 τῇ $\overline{\zeta\delta}$ ἐστὶν ἴση. αἱ $\overline{\zeta\gamma}$ καὶ $\overline{\zeta\delta}$ ἔρα τῶν $\overline{\gamma\epsilon}$, $\overline{\epsilon\delta}$ μελλόνες εἰσι.
 καὶ εἰσὶν αἱ $\overline{\gamma\zeta}$, $\overline{\zeta\delta}$ αἱ τὰς ἀνίσους γωνίας περιέχουσαι. αἱ ἔρα
 τὰς ἀνίσους γωνίας περιέχουσαι μελλόνες εἰσι τῶν τὰς ἴσας
 γωνίας περιεχουσῶν, ὅπερ ἔδει δεῖξαι. οὕτω μὲν οὖν διὰ τῶν
 δύο ἐπιχειρημάτων τοῦ τε φυσικοῦ καὶ τοῦ μαθηματικοῦ δεί-
 κνυται, ὅτι πρὸς ἴσας γωνίας ἢ ἀνάκλασις γίνεται. Φέρε δὲ
 δεῖξωμεν πῶς καὶ ἢ διάκλασις κατὰ ἀμβλείας γίνεται γωνίας.
 ὑποκείσθω γὰρ ἕδωρ εἶναι τὸ $\overline{αβ}$, τὸ δὲ ὑδάτων τὸ $\overline{\gamma}$, αἱ δὲ

ἀκτῖνες αἱ τῷ ὑδάτι προσπίπτουσαι
 ἀπὸ τῆς ὀψευς αἱ $\overline{αγ}$, $\overline{βγ}$. καὶ ἐκβε-
 βλήσθωσαν αἱ $\overline{γα}$, $\overline{ββ}$ εἰς ὑπεριον.
 καὶ ἀπὸ τῶν $\overline{α}$, $\overline{β}$ σημείων, ἔνθα αἱ
 ἀκτῖνες προσπίπτουσι τῷ ὑδάτι, ἢ
 $\overline{χθ}$ ὡσαν πρὸς ὀρθὰς γωνίας τῇ $\overline{αβ}$ ἢ
 $\overline{αα}$ καὶ ἢ $\overline{εβ}$. αὐταὶ δ' ἔστωσαν ῥη-
 ταί. φανερόν δὲ, ὅτι αἱ ἀκτῖνες οὐτε

*) Ald. $\overline{\delta\eta\theta}$.

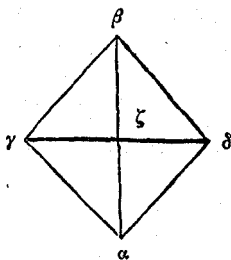
**) Ald. ζ'.

ἐπ' εὐθείας χωροῦσι διὰ τὸ ἐμποδιζέσθαι ὑπὸ τοῦ ὕδατος (οὐ γὰρ ἀνεκλῶντο εἰ ἐπ' εὐθείας ἐχώρουν ἐν τῷ ὕδατι), οὔτε μὴν πρὸς ὄρθας κλῶνται. τί γὰρ τὸ ἀναγκάζον; λείπεται πρὸς λοξὰς γωνίας κλῆσθαι. οὐκοῦν ἀπὸ τῶν α, β σημείων μεταξὺ τῶν ἐπ' εὐθείας ἐκβεβλημένων καὶ τῶν αδ *), βε ἐκβεβλήσθωσαν ἐπ' εὐθείας αἱ αζ, βη. φανερόν, ὅτι αὐταὶ λοξὰς γωνίας περιέχουσι καὶ εἰσὶν αὐταὶ ἀπὸ τῆς ὕψεως πεμπόμεναι αἱ ἀκτῖνες καὶ διεσδύνοσαι ἐν τῷ ὕδατι. κατὰ λοξὰς ἕρα γωνίας γίνεται ἡ διάκλασις. αὕτη οὖν δευτέρα ἐστὶ διαφορὰ διακλάσεως καὶ ἀνακλάσεως, ὅτι ἡ μὲν πρὸς ἴσας γωνίας γίνεται, ἡ δὲ πρὸς ἀμβλείας. Ἔστι δὲ καὶ ἕτερα τρίτη διαφορὰ ὅτι ἐπὶ μὲν τῆς ἀνακλάσεως ἔλαττον φαίνεται τὸ ὀρώμενον, ἐπὶ δὲ τῆς διακλάσεως μείζον. ἡ δὲ αἰτία τούτου ἐστίν, ὅτι ἐπὶ μὲν τῆς ἀνακλάσεως συνάγονται αἱ ἀκτῖνες πρὸς τὸ ὀρώμενον, ἐπὶ δὲ τῆς διακλάσεως διαχέονται. καὶ ὅτι μείζον φαίνεται τὸ ὀρώμενον ἐπὶ τῆς διακλάσεως δῆλον. ἰδοὺ γὰρ τὰ ἐν ὕδασι ὀρώμενα λιθίδια μεγάλα δοκεῖ εἶναι, καὶ ὅσω ἐν βάθει κεῖνται, τοσοῦτω μείζονα δοκοῦσιν. ἀλλὰ καὶ ὁ ἥλιος ἀνίσχων δε' ὁμίχλης θεωρούμενος μείζον εἶναι δοκεῖ **). Τούτων

*) Ald. αβ.

**) Cfr. Olympiodor. fol. 10, b: ἐπὶ μὲν τῆς ἀνακλάσεως ἐπὶ τὰ αὐτὰ τοῦ ἐνόπτρου τὸ ὄρατόν καὶ τὸ ὀρώμενον ὑπάρχει, ἐπὶ δὲ τῆς διακλάσεως μεταξὺ τοῦ ὀρῶντος καὶ τοῦ ὀρωμένου ἐστὶ τὸ κάτοπτρον, ὡς ἔχει ἐπὶ τῶν δε' ὕδατος ὀρωμένων. ἐστὶ δὲ καὶ ἄλλη διαφορὰ τὰ γὰρ κατὰ διάκλασιν ὀρώμενα πρόσω ἀφίσταται, καὶ μείζονα φαίνεται, ὡς ἔχει ἐπὶ τῶν ἀστρων. ἀνίσχοντα γὰρ ταῦτα καὶ δύνοντα διὰ τὴν ἀτμίδα ἀναπεμπομένην ὀρῶνται πρὸς κατὰ διάκλασιν. μέση γὰρ ἡ ἀτμίς ἦτοι τὸ κάτοπτρον. Ptolem. in *Almag.* I, 2. Tom. I p. 9 ed. Halma (Paris 1813, 4.): Ἀλλὰ γὰρ καὶ τὰ πρὸς τοῖς ὀρίζουσι (variorum scilicet locorum) μείζονα τὰ μεγέθη φαίνεσθαι οὐχ ἢ ἀπόστασις ἐλάττων οὕσα ποιεῖ, ἀλλ' ἢ τοῦ ἕγρου τοῦ περιέχοντος τὴν γῆν ἀναθυμίουσι μεταξὺ τῆς τε ὕψεως ἡμῶν καὶ αὐτῶν γινομένη, καθάπερ καὶ τὰ εἰς ὕδωρ ἐμβληθέντα μείζονα φαίνεται καὶ ὅσω ἂν κατοπτρῶ ἂν χωρῆ, τοσοῦτω μείζονα. Eadem fere, quamvis falsa, explicandi ratione usi sunt Strabo III, p. 138. Cleomedes *Meteor.* II, 1. p. 190 ed. Henric. Petr. Cfr. Diodor. Sicul. XVII, 7. Tom. II, p. 165. Plutarch. *de esu carn.* p. 995 F. *de cohibenda ira* p. 460 A. Schol.

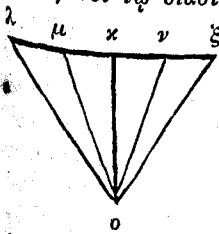
οὕτως ἐχόντων κατασκευασθῶμεν, ὅτι κατὰ ἀνάκλασιν ταῦτα γίνονται καὶ οὐ κατὰ διάκλασιν, οὕτως· εἰ γὰρ κατὰ διάκλασιν ταῦτα ἐγίνοντο, ἔδει τὸν ἥλιον μείζονα φαίνεσθαι ἀπὸ τῆς ἰριδος καὶ τὴν σελήνην ἀπὸ τῆς ἄλω. ἀλλὰ μὴν οὐ φαίνονται μείζονες ἑαυτῶν. οὐκ ἄρα κατὰ διάκλασιν γίνονται, ἀλλὰ κατὰ ἀνάκλασιν. ἔπειτα δέ, εἰ κατὰ διάκλασιν ἐγίνοντο, ἐχρῆν εἶναι μεταξὺ τὴν ἰριν καὶ τὴν ἄλω τοῦ ἡλίου καὶ τῆς ἡμετέρας ὄψεως· ἀλλὰ μὴν ἐν τῷ ἐναντίῳ εἰσι τόπω. οὐκ ἄρα κατὰ διάκλασιν γίνονται, ἀλλὰ κατὰ ἀνάκλασιν. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς ἀνακλάσεως καὶ διακλάσεως. Ἄλλ' ἐπειδὴ τινες διαβάλλουσι τὸν Ἀριστοτέλη φάσκοντες αὐτὸν ὑπείρον εἶναι γραμμικῆς ἐπιστήμης καὶ πειρῶνται αὐτὸν διελέγχειν ἐν τοῖς περὶ ἄλω καὶ ἰριδος θεωρήμασι, φέρε προβάλλωμεν τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα καὶ ἐφ' οἷς ἐκεῖνοι λαμβάνονται, εἰθ' οὕτως ἐλευθερώσωμεν αὐτὸν τῆς ἐκείνων διαβολῆς. ἐπειδὴ γὰρ ἐν τοῖς περὶ ἄλω λόγοις ἔφη, ὅτι αἱ ἀπὸ τῆς ὄψεως ἐπὶ τὸ νέφος προσπίπτουσαι εὐθειᾶ ἴσαι εἰσι καὶ ἀπὸ τοῦ ἡλίου πρὸς νέφος ὧν μία κάθετός ἐστιν, αἱ δὲ λοιπαὶ αἱ μὲν πρὸς τῆς καθέτου εἰσὶν αἱ δὲ διυστάμεναι τῆς καθέτου, δῆλον, ὅτι ἡ μὲν κάθετος πιασῶν ἐλαχίστη ἐστίν, αἱ δὲ διυστάμεναι τῆς καθέτου καὶ λοξῶς φερόμεναι ἐκ τῆς ὄψεως πρὸς τὸ νέφος, ἐκείναι μείζονες εἰσι πιασῶν, αἱ δὲ πρὸς τῆς καθέτου μείζονες μὲν εἰσι τῆς καθέτου, οὐκ ἄρα ἴσαι εἰσιν. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀπὸ τοῦ ἡλίου προσπιπτουσῶν εὐθειῶν λέγουσιν. ἔστω γὰρ ὄψις

μὲν τὸ α, ἥλιος δὲ τὸ β, νέφος δὲ τὸ γζδ. καὶ ἤχθωσαν ἀπὸ μὲν τοῦ α εὐθειᾶ ἐπὶ τὸ νέφος τὸ γζδ, αἱ αγ, αδ, αζ· ἀπὸ δὲ τοῦ ἡλίου τοῦ β ἤχθωσαν ἐπὶ τὸ νέφος αἱ βγ, βδ, βζ. δῆλον, ὅτι τῶν ἀπὸ τοῦ α πεμπομένων εὐθειῶν ἐπὶ τὸ γζδ νέφος ἐλαχίστη ἐστὶν ἡ αζ, ὡς κάθετος οὕσα. ὁ μὲντοι Ἀριστοτέλης πάσας λέγει ἴσας εἶναι. καὶ πάλιν τῶν ἀπὸ τοῦ ἡλίου

Arati Diosem. v. 789. 847. Maiores apparere res matutina et vespertina luce, quando in horizontis vicinia conspiciuntur, adnotavit etiam Livius XLI, 2: Nebula matutina texerat inceptum qua dilabente ad

τοῦ β ἐπὶ τὸ γδ νέφος πεμπομένων εὐθειῶν ἐλαχίστη ἐστὶν ἢ βζ, ὡς κάθετος. φησὶ δὲ καὶ ταύτας ἴσας εἶναι πάλιν πάσας. δοκεῖ οὖν παρὰ τὴν ἐνέργειαν φθέγγεσθαι. αὕτη μὲν αὐτῶν ἐστὶν ἡ κατηγορία. φέρε οὖν ἡμεῖς ἐλευθερώσωμεν αὐτὸν τῆς τοιαύτης ὑπολήψεως. δεῖ γὰρ νέφος μὴ νοεῖν ὡς ἐν ἐπίπεδον μήτε συνεχές, ἀλλὰ νεφύδρια *) μικρὰ διεσπασμένα, μὴ ἐν ἐνὶ ἐπιπέδῳ κείμενα, ἀλλὰ κατὰ βάθος ἀλλήλων. καὶ ὅτι εἰσὶ κατὰ βάθος κείμενα ἀλλήλων νέφη, καὶ οἷδε καὶ αὐτὸς Ἀριστοτέλης. ἔφη γὰρ ἐν τῷ περὶ βροντῆς καὶ ἀστραπῆς λόγῳ, ὅτι ὅταν [δέ] τὸ πνεῦμα ἐκκριθῆ τοῦ νέφους βιαίως καὶ προσπταῖ εἰς τὰ κατώτερα κείμενα νέφη, τότε βροντῆ καὶ ἀστραπῆ γίνεται **). οἷδεν ***). ἄρα κατὰ βάθος κείμενα νέφη. οὐκοῦν δεῖ ὑποθέσθαι νεφύδρια κατὰ βάθος ἀλλήλων κείμενα, ἵνα τὰ κατὰ κάθετον τῆς ὕψεως κείμενα ὑψηλοτέραν ἔχωσι τὴν θέσιν, τὰ δ' ἐκ πλαγίου βαθυτέραν. τούτων οὕτως ἐχόντων οἱ ἀπὸ τῆς ὕψεως ἐκπεμπόμενα ὑψηλοτέροις προσβάλλουσαι νέφεσιν, ἀναλογοῦσι τῷ διαστήματι ταῖς λοξῶς φερομέναις ἐπὶ τὰ χθα-
 λ μ κ ν ξ μαλῶτερα νέφη. ἔστω γὰρ ἡ ὕψις τὸ ο·
 ἐκ δὲ τοῦ ο ἐκπεμπέσθωσαν εὐθεῖαι ἴσαι
 ἐπὶ τὰ νέφη, αἰ οκ, ολ, ομ, ον, οξ· καὶ
 ἔστω ἡ μὲν οκ κάθετος κατ' εὐθείαν
 ἐκπεμπομένη, αἰ δὲ λοιπαὶ πλάγιοι παρ'
 ἐκάτερα τῆς οκ. δῆλον, ὅτι αὐτὸν τὸν
 τόπον ἐπικαταλαμβάνουσιν. ἐνθεν γάρ,
 ὡς οἶμαι, καὶ κυκλωτορῆς ἢ ἄλλως φαίνεται διὰ τὸ τὰς ἐκεῖσε
 πεμπομένας εὐθείας ἐκ τῆς ὕψεως ἴσας εἶναι καὶ κατὰ ὕψεσιν

primum tenorem solis perlucens iam aliquid, incerta tamen, ut solet, lux omnem multiplicem intuitu reddens multo maiorem iis, quam erat, hostium aciem ostendit.

*) Lexx. addatur.

***) Quae verba inter Aristotelica non reperiuntur neque in capite extremo libri secundi, neque in huius primo, in quibus solis de fulmine ac tonitru dictum est. Habuitne Olympiodorus fortassis ante oculos singularem Aristotelis super hac re libellum? δὲ, cum sit ineptum, uncis inclusimus.

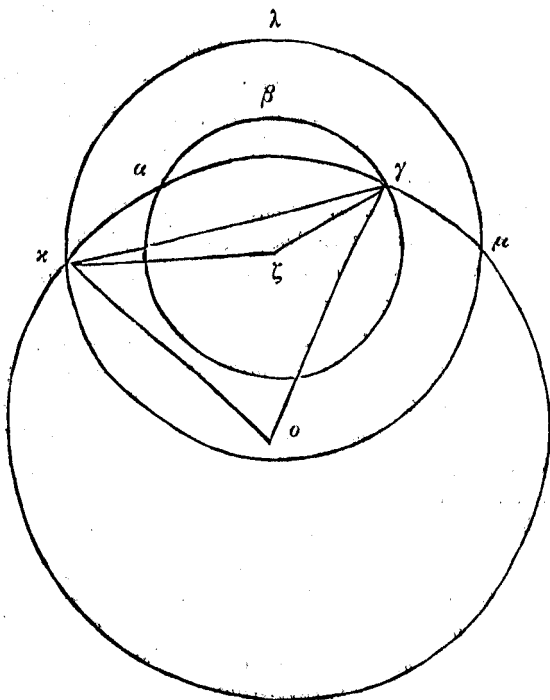
***). Ald. εδδσν.

ἐπικαταλαμβάνειν τοὺς τόπους, τὴν μὲν κάθετον καὶ τὴν περι-
 αὐτὴν τὰ ὑψηλότερα νέφη, τὰς δ' ἄλλας τὰς λοξὰς ἐκπε-
 πομένας εἰς τὰ ταπεινότερα. καὶ οὕτω κατὰ ὕψεσιν καταλαμ-
 βανουσῶν τῶν ἴσων εὐθειῶν τὰ νέφη, γίνεται κύκλος. ἀλλὰ
 μὴν καὶ ἐν τοῖς περι ἴριδος λόγοις ἐγκαλοῦσιν αὐτῷ, ὡς εἰπόν-
 τι τὰς ἐκ τῆς ὕψεως ἐπὶ τὸ νέφος προσπιπούσας εὐθείας
 ἴσας εἶναι ταῖς ὑπὸ τῆς ὕψεως ἐπὶ τὸν ἥλιον προσπιπούσαις.
 ὅπερ ἔστιν ἄπειρον. ἀπείρῳ γὰρ διαστήματι ὑπερβάλλουσιν οἱ
 ὑπὸ τῆς ὕψεως πρὸς τὸν ἥλιον τὰς ὑπὸ τῆς ὕψεως πρὸς τὸ
 νέφος. φέρε δὲ πάλιν τὸ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενον ἐκθρήσομεν, καὶ
 πῶς ἐκεῖνοι λαμβάνονται δεξωμεν, εἰθ' οὕτως τὴν ἐπίλυσιν
 ἐπαγάγωμεν. φησὶ γὰρ ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ ἴριδος λόγῳ *)
 ὅτι ἔστι ὀριζῶν κύκλος ομν, κέντρον δὲ τὸ α, ἥλιος δὲ η
 στοιχείον, μέλαν δὲ νέφος τὸ μ. δῆλον, ὅτι αἱ ὑπὸ τοῦ α πρὸς
 τὸ ομν προσπίπτουσαι εὐθείαι ἴσαι εἰσι ταῖς ὑπὸ τοῦ α πρὸς
 τὸ η προσπιπούσαις. φαίνονται δὲ πολλὰ ὑπερέχουσαι αἱ ὑπὸ
 τοῦ α εἰς τὸ η προσπίπτουσαι εὐθείαι τὰς ἐκ τοῦ α πρὸς τὸ
 ν προσπιπούσας. δοκεῖ οὖν παρὰ τὴν ἐνέργειαν **) φθέγγε-
 σθαι ὁ Ἀριστοτέλης. ἀλλ' ἵνα τῆς τοιαύτης αὐτὸν ἐλευθερώ-
 σωμεν ὑπόνοιαν, ἑτέρα τινὶ χρησόμεθα καταγραφῇ. οὐ γὰρ ὡς
 ἐκεῖνοι φασὶ τὰς ὑπὸ τοῦ κέντρον τοῦ παντός ἐπὶ τὸν ἥλιον
 προσπιπούσας εὐθείας ἴσας εἶναι ταῖς ὑπὸ τοῦ κέντρον πρὸς
 τὸ νέφος προσπιπούσαις εἶπεν Ἀριστοτέλης. τοῦτο γὰρ λίαν
 ἀνόητον. οὔτε γὰρ τὸ κέντρον τοῦ παντός λαμβάνει, ἀλλὰ
 κέντρον ἕτερον ἑτέρου κύκλου νοητοῦ, ἐξ οὗ αἱ προσπίπτουσαι
 τῷ νέφει καὶ τῷ ἡλίῳ ἴσαι εἰσιν. εἰλήφθω γὰρ ὀριζῶν τοῦ
 νέφους κύκλος ὁ αβγ, κέντρον δὲ τοῦ παντός τὸ ζ. ἔξωθεν δὲ
 τοῦ νέφους γεγράφθω ἄλλος κύκλος ὁ κλμ ἐμπεριέχων τὸν
 κύκλον τοῦ νέφους. καὶ ἔστι οὗτος ὁ ὀριζῶν τοῦ ἡλίου, ἡγουν
 ἡλιακὴ σφαιρα. καὶ μεταξὺ τοῦ ὀριζῶντος τοῦ ἡλίου ἕτερος
 ὀριζῶν ***) γεγράφθω νοητός, ἐφαπτόμενος τῶν δύο ὀριζῶντων
 τοῦ τε νέφους καὶ τοῦ ἡλίου. καὶ ἔστι τούτου κέντρον τὸ ο.
 καὶ ὑπὸ τοῦ ο κέντρον ἡχθῶσαν εὐθείαι ἐφαπτόμεναι τοῦ αβγ
 κύκλου, ὅς ἐστι τοῦ νέφους, καὶ τοῦ κλμ, ὅς ἐστι τοῦ ἡλίου.

*) III, 5, 2 sqq.

**) Ald. ἐνάργειαν.

***) Scr. κυκλός.

φανερὸν, ὅτι αὐταὶ αἱ εὐθεῖαι ἴσαι ἀλλήλαις εἰσίν, ἢ $\overline{\alpha\gamma}$ *) καὶ $\overline{\alpha\kappa}$ καὶ αἱ λοιπαί. ἀπὸ κέντρου γὰρ εἰσὶ. δῆλον ἄρα, ὅτι ταύτας λέγει Ἀριστοτέλης ἀπὸ κέντρου ἴσας εἶναι καὶ πρὸς τὸν ἥλιον καὶ πρὸς τὸ νέφος. ἐκεῖνοι δὲ κατηγοροῦν τοῦ φιλοσόφου ὡς τὴν $\overline{\zeta\gamma}$ **) τῆ $\overline{\zeta\chi}$ ***) ἴσην λέγοντος, ὅπερ οὐκ ἦν ἀληθές· ὡς γὰρ πρὸς τὸν νοητὸν ὀρῶντα λέγει ταῦτα, ὅνπερ ὀρῶντα διὰ ἕφατον συντομίαν ἐφαπτόμενον τῶν δύο ὀριζώντων. ταῦτά εἰσι τὰ προτέλεια τῶν μελλόντων λέγεσθαι περὶ ἄλω καὶ ἴριδος. ἐπὶ τούτοις καταπαύσωμεν τὴν παροῦσαν θεωρίαν †). — Olympiodor. fol. 47, a — 49, a.

*) Ald. $\overline{\alpha\beta}$. **) Ald. $\overline{\zeta\alpha}$. ***) Ald. $\overline{\zeta\sigma}$.

†) In verborum Olympiodori, quae postremo loco adscriptissimus, emendatione usi sumus explicatione Vicomercati p. 344.

Ὁὐκ ἀρέσκειται μὲν τῇ δόξῃ, τῇ δὲ ἀκτίνων ἐκχύσεως ὄραν ἡμῶς λεγούση, καθά φασιν οἱ ἀπὸ τῶν μαθημάτων, ἢ δόξῃ ἀκόλουθός ἐστι καὶ ἡ δι' ἀνακλάσεως τῶν αὐτῶν τούτων ἀκτίνων ὄραν ἡμῶς πάντα τὰ δι' ἐμφάσεως ὀρώμενα λέγουσα. οὔτε γὰρ ἀπὸ τῆς ὕψεως ἀκτίνας τινὰς ἐκχεομένας καὶ προσπιπτούσας τῷ ὄρατι αἰτίας ἡμῶν τοῦ ὄραν οἷόν τε γίνεσθαι, οὔτε τὰς αὐτὰς ταύτας ἀνακλωμένας ἀπὸ τῶν κατόπτρων καὶ πάντων τῶν διὰ τοιούτων ὀρωμένων ἐπὶ τὸ ὀρώμενον τὴν αἰτίαν ἡμῶν πάλιν παρέχειν τοῦ ταῦτα ὄραν, τῆς τῶν ἀκτίνων ἀνακλάσεως πρὸς ἴσας γινομένης γωνίας. ὅτι γὰρ ἀδύνατα ταῦτα ἐδείχθη ἐν τοῖς περὶ τοῦ πῶς ὀρώμεν, ὧν καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς ἐμνημόνευσε *). δοκεῖ γὰρ αὐτῷ τὰ μὲν ἐπ' εὐθείας ὀρώμενα, ὀρᾶσθαι οὐ δι' ἀκτίνων, ἀλλὰ τῷ τὸ μεταξὺ τοῦ τε ὀρωμένου καὶ τῆς ὕψεως διαφανὲς ὑπὸ τοῦ ὀρωμένου χρώματος πάσχειν καὶ μεταδιδόναι τούτου τοῦ πάθους τῇ ὕψει οὔση καὶ αὐτῇ διαφανεῖ. τὰ δὲ κατὰ ἀνάκλασιν ὀρᾶσθαι δοκοῦντα, ὀρᾶσθαι τῷ πρῶτον ἐν τοῖς ἐνόπτροις τε καὶ ἐνοπτρικοῖς πᾶσι τὴν τοῦ ὀρωμένου ἐμφασιν γίνεσθαι διὰ τοῦ μεταξὺ διαφανοῦς, εἴτα ἐπὶ τούτου πάλιν ἤκειν ἐπὶ τὴν ὕψιν διὰ τοῦ διαφανοῦς πάλιν τοῦ μεταξὺ τοῦ τε ἐνόπτρου καὶ τῆς ὕψεως. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ὅσον διαφέρει ἢ τὴν ὕψιν λέγειν ἀπὸ τοῦ κατόπτρου ἀνακλωμένην πρὸς ἴσας γωνίας, ὅταν ὑπὸ τὴν τοιαύτην ἀνάκλασιν τύχη τὸ ὄρατὸν ὃν προπίπτουσιν αὐτῷ ὄραν αὐτό, ἢ αὐτὸ τὸ ὄρατὸν διὰ τὴν ποίαν σχέσιν πρὸς τὸ κάτοπτρον διὰ τοῦ μεταξὺ διαφανοῦς πάσχοντος ἐμφαινόμενον ἐν ἐκείνῳ, ὅντι τοιούτῳ διαφανεῖ, ὡς μὴ μόνον πάσχειν ὑπὸ τοῦ χρώματος δύνασθαι οὕτως, ὡς διαδιδόναι τὴν ἀπ' αὐτοῦ ποιότητα ἄλλῳ διαφανεῖ, ἀλλὰ καὶ φυλάσσειν δυναμένῳ τὴν ἐμφασιν διὰ λειότητά τε καὶ σιληπνότητα, ὡς ἀπ' αὐτοῦ πάλιν τὸ μεταξὺ αὐτοῦ τε καὶ τοῦ διαφανοῦς πάσχειν ὡς ἀπὸ κεκρισμένου, τῇ δόξῃ τῇ τῶν ἀκ-

*) cfr. *de anima* II, 7. Ad libros, quorum titulus περὶ τοῦ πῶς ὀρώμεν, nusquam, neque in libris de anima, neque in reliquis, quae hodie supersunt Aristotelicis operibus, neque apud alium quemquam scriptorem mentio iniicitur. ὧν spectat ad antecessum ὅτι ἀδύνατα ταῦτα.

τίνων καθωμιλημένη τε οὕση καὶ τοῖς μαθηματικοῖς ἀρεσκοῦση
 προσχοῖται *). διὸ μέλλων λέγειν περὶ τε παρηλίων καὶ ῥάβδων,
 ἔτι δὲ ἄλλω τε καὶ ἴριδος, ἃ πάντα δι' ἐμφάσεώς τε καὶ κατο-
 πρικῶς ὄραται, πρῶτον περὶ ἀνακλάσεως λέγει, ὅτι γὰρ φησιν,
 ἢ ὕψις ἀνακλάται ὡσπερ ἀφ' ὕδατος, οὕτω καὶ ἀπ' ἀέρος
 καὶ πάντων τῶν ἔχόντων λείαν τὴν ἐπιφάνειαν, ἐκ τῶν ὀπτι-
 κῶν δεῖ λαμβάνειν. ἐν ἐκείνοις γὰρ περὶ ἀνακλάσεως ὑπὸ τῶν
 μαθηματικῶν λέγεται λόγος **), ἀπὸ τίνων τε καὶ πῶς γίνεται,
 καὶ πρὸς τὰ πῶς ἔχοντα θέσεως. ἀλλὰ καὶ ὅτι τῶν ἐνόπτρων
 ὅσα πρὸς τὴν αἴσθησίν ἐστιν ἀδιαίρητα, ἐν τούτοις τῶν δι'
 αὐτῶν ὀρωμένων τὰ χρώματα μόνον, οὐκέτι δὲ καὶ τὰ σχή-
 ματα ἐμφαίνεται τῷ πᾶν σχῆμα πρὸς αἴσθησιν εἶναι διαιρετόν
 τε καὶ διαληπτόν εἰς μέρη. τὰ δὲ τοιαῦτα ἐνόπτρα ἀδιαίρετα
 πρὸς αἴσθησιν. ἐπεὶ οὖν ἐμφαίνεσθαι τι καὶ ἐν τούτῳ ἀνάγκη,
 ὅντι τε κατόπτρῳ, ἀδύνατον δὲ τὸ σχῆμα ἐμφαίνεσθαι διὰ
 μικρότητα, λείπεται τὸ χρῶμα μόνον. ταῦτα γὰρ τὰ ἐμφαινό-
 μενα τῶν ὀρωμένων, ἐφεξῆς περὶ τοῦ ἐμφαινομένου ἐν τοῖς
 κατόπτροις λέγει χρώματος ποταπὸν ***) παντοδαπὸν ἐμφαί-
 νεσθαι, ὅτε μὲν λαμπρὸν φαίνεσθαι τῶν λαμπρῶν, ὅτε δὲ
 λαμπροῦ ὄντος τοῦ ὀρωμένου οὐ τοιοῦτον δείκνυσι τὸ κάτο-
 πτρον. ἀλλ' ἢ διὰ τὸ μίγνυσθαι τῷ τοῦ ἐνόπτρου χρώματι
 τὸ ἀπὸ τοῦ ὀρωμένου, οὐκ ὄντι λαμπρῷ αὐτὸ ὄν λαμπρὸν, ἢ
 καὶ διὰ τὴν τῆς ὀρώσεως ὕψεως ἀσθένειαν, ἄλλοιου χρώματος
 φαντασίᾳ δι' αὐτοῦ γίνεται. οἰκείον δὲ φησιν εἶναι τὸν περὶ
 τούτων λόγον τῷ περὶ αἰσθήσεως καὶ ἐν ἐκείνοις δεδειχθαι †).
 λέγει δὲ περὶ τούτων ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ περὶ αἰσθήσεώς
 τε καὶ αἰσθητῶν εἰρησθαι ὑπ' αὐτοῦ. διὸ δεῖν φησι τοῖς μὲν

*) Vide Commentar. ad I, 6, 2. Vol. I. p. 384.

**) Ex his patet, Alexandri aetate nullum amplius exstitisse
 Aristotelis de optica libellum, ad quem ipse h. l. provocare videtur
 philosophus.

***) Cfr. Buttman Lexilog. I. p. 125. 302. Lobeck. ad
 Phryn. p. 56 sq. — Alexander saepenumero hoc vocabulo utitur,
 ex. gr. fol. 117, a: ζῆτεῖ δὲ ποταπή τις ἀνάκλασις ἐστιν.

†) De sensu ac sensil. cap. 8. p. 439, b.

ὡς δεδευγμένοις τε καὶ κειμένοις χρῆσθαι τοῖς περὶ τῶν ἀνακλάσεων, τοῖς περὶ τῶν κατόπτρων, τοῖς περὶ τῶν χρωμάτων, τὰ δὲ λέγειν· ταῦτα δὲ ἔστι, περὶ ὧν προέθετο. — Alexander fol. 115, a. b.

II, 1. Περὶ δὲ ἄλλω καὶ ἴριδος τί τε ἐκάτερον καὶ διὰ τίνα αἰτίαν γίνεται, λέγωμεν.] Ὡσπερ ἐν τῇ φυσικῇ πραγματείᾳ περὶ τόπου διαλεγόμενος ὁ Ἀριστοτέλης *) καὶ ἐν τῇ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς περὶ τοῦ τροφόμενου **) καὶ ἐν ταύτῃ τῇ πραγματείᾳ περὶ χαλάζης ***), πρῶτον τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς παρέδωκε, τουτέστι τὰ ἀξιόματα, εἶτα τὰς γενέσεις καὶ μετὰ ταῦτα τὰς αἰτίας τῆς γενέσεως ἀποδείξει †). ἔστι δὲ ὑπάρχοντα ἴριδι καὶ ἄλλω ταῦτα· πρῶτον μὲν, ὅτι ἢ μὲν ἄλλως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κύκλος φαίνεται τέλειος ὑπάρχων περὶ τὸ λαμπρόν, σπανίως δὲ ἐλάττων κύκλου. ὅταν δ' ἐλάττων κύκλου φαίνεται, ἀδιόριστον γίνεται τοῦ τμήματος τὸ μέγεθος. ποτὲ μὲν γὰρ ἡμικύκλιον φαίνεται, ποτὲ δὲ μείζον ἡμικυκλίου, ποτὲ δ' ἔτι μείζον, ποτὲ δ' ἐλάχιστον ἐπὶ τὸ λοιπόν. ἐπὶ δὲ τῆς ἴριδος οὐχ οὕτως. αὐτὴ γὰρ κύκλος μὲν τέλειος οὐδέποτε φαίνεται, ἀλλ' αἰεὶ ἐλάττων †*) κύκλου. αὐτὸ δὲ τὸ σχῆμα αἰεὶ ὠρισμένον ἔστι ἐπὶ τῆς ἴριδος. ἢ γὰρ καθ' ἡμικύκλιον φαίνεται, ἢ κατὰ ἐλάχιστον ἡμικυκλίου τμήμα. ἀλλ' ὅταν μὲν κατὰ ἡμικύκλιον φαίνεται, τηρικαῦτα ἐλάττονος κύκλου ἡμικύκλιόν ἐστι τὸ φαινόμενον σχῆμα τῆς ἴριδος. ὅταν δ' ἐλάττων ἡμικυκλίου ἢ τὸ σχῆμα ††) τῆς ἴριδος, τηρικαῦτα μείζονος κύκλου τμήμα φαίνεται τὸ φαινόμενον· καὶ ἡνίκα μὲν περὶ τὸν ὀρῶντα ὄντος τοῦ ἡλίου γένηται ἡ ἴρις, τηρικαῦτα τὸ ἡμικυκλίου φαίνεται σχῆμα τῆς ἴριδος. ὅταν δ' ὑπὲρ τὸν

*) Phys. Auscultat. IV, 4.

**) De generat. et inter. II, 8.

***) Meteorol. I, 12. Poterat addere Olympiodorus de part. animal. I, 1: ἔοικε δ' ἐντεῦθεν ἀριτίον εἶναι, καθάπερ καὶ πρότερον εἶπομεν, ὅτι πρῶτον τὰ φαινόμενα ληπτέον περὶ ἕκαστον γένος, εἶτα τὰς αἰτίας τούτων λεκτέον καὶ περὶ γενέσεως.

†) Ald. ἀποδείξει.

†*) Ald. ἐλάττων.

††) Ald. ἢ τῷ σχήματι.

ὄριζοντα ὁ ἥλιος ἰκανόν τι διάστημα *), τότε ἔλαττον ἡμι-
κυκλίον φαίνεται ἢ ἴρις. αὕτη πρώτη διαφορὰ ἴριδος καὶ ἄλω.
δευτέρα διαφορὰ, ὅτι ἡ μὲν ἄλως περὶ τὴν σελήνην ὡς ἐπὶ
τὸ πλεῖστον γίνεται, σπανίως δὲ καὶ ἐπὶ τὸν ἥλιον· ἡ δὲ ἴρις
τὸ ἀνάπαλιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲν ἡμέρας ἀπὸ τοῦ ἡλίου,
σπανίως δὲ ἀπὸ τῆς σελήνης. τρίτη διαφορὰ, ὅτι ἡ μὲν ἄλως
ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νύκτωρ γίνεται, σπανίως δὲ καὶ ἐν ἡμέρᾳ
περὶ τὸν ἥλιον, ἡ δὲ ἴρις τὸ ἀνάπαλιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲν
ἡμέρας ἀπὸ τοῦ ἡλίου, σπανίως δὲ νύκτωρ ἀπὸ τῆς σελή-
νης **). τετάρτη διαφορὰ, ὅτι ἡ μὲν ἄλως περὶ τὸν μεσημ-
βρινὸν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γίνεται, σπανίως δὲ περὶ τὸν ὄρι-
ζοντα, ἡ δὲ ἴρις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲν περὶ τὸν ὄριζοντα,
σπανίως δὲ περὶ τὸν μεσημβρινόν. καὶ ἴρις ὅταν ὁ ἥλιος ἐν
τῷ νοτίῳ κλιματί ἔσται, τουτέστιν ἐν τῷ χειμερινῷ τροπικῷ,
τότε γίνεται. ἐπειδὴ ὁ μεσημβρινός, ἐν ᾧ ἔσται ὁ ἥλιος, οὐ
πολὸν ἀπέχει τοῦ ὄριζοντος, τότε σπανίως περὶ τὸν μεσημβρινόν
ἴρις φαίνεται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ περὶ τὸν ὄριζοντα καὶ
μᾶλλον περὶ τὸν δυτικόν, ἢ περὶ τὸν ἀνατολικόν. πέμπτη δια-
φορὰ, ὅτι ἡ μὲν ἄλως ἀπλῆ ἔσται, ἡ δὲ ἴρις διπλῆ. ποῦ μὲν
γὰρ μία φαίνεται ἄλως, ποῦ δὲ δύο ἴριδες. ἕκτη διαφορὰ, ὅτι
ἡ μὲν ἄλως μονόχρους, ἡ δὲ ἴρις τριχρῶς. ἡ μὲν γὰρ ἐν τῷ
ζῶνῃ φαίνεται φοινικοῦν ἔχουσα χροῶμα, ἡ δὲ δευτέρῃ πρά-
σινον, ἡ δὲ τρίτῃ ἀλουργόν, ὅπερ ἐπὶ τὸ μελάντερον προστρέπει
καὶ πορφυροῖζον, οἷόν ἐστι τὸ ἐν τῇ ἀλουργίδι χροῶμα· ἡ δὲ
ἄλως λευκὸν μόνον ἔχει τὸ χροῶμα ***). ἐβδόμη διαφορὰ, ὅτι ἡ

*) Deest verbum, quod tamen facile quivis supplere potest. Eius modi inusitatum melioribus scriptoribus breviloquentiam adamasse videntur senioris aevi scriptores. Ita supra Philopon. fol. 97, a. Tom. I. p. 192: ὁ τὰ Ἀργοναυτικά sc. γράψας. Ad ἔλαττον, quod sequitur, supple τμήμα, nisi scribendum ἐλάττων.

**) Quam differentiam asserre, ut quivis intelligit, prorsus supersedere poterat Olympiodorus, adlata, quam secundo loco posuit.

***) Corona tamen, quae omnes iridis colores praebuit, Romae apparuit, cum Octavianus Augustus ex Apollonia Romam revertebatur. Cfr. Plin. *Histor. nat.* II, 28. Senec. *Quaest. nat.* I, 2, 1.

μὲν ἄλως ἐπὶ ὀμαλοῖς καὶ ὁμοιομερέσι νέφεσι γίνεται. δεῖται γὰρ τῶν μὲν ἐπιπολαιότερον κειμένων νεφῶν, τῶν δὲ βαθυτέρον, τουτέστιν ἀνωμάτων, καὶ τῶν μὲν παχυτέρων, τῶν δὲ λεπτοτέρων, τουτέστιν ἀνομοιομερῶν πρὸς τὸ συστήναι ἢ ἱρις ἢ δὲ ἄλως ὀμαλῶν καὶ ὁμοιομερῶν. ταῦτα μὲν ἔστι τὰ ὑπάρχοντα ἱριδί τε καὶ ἄλω, ἐπὶ τὸν ἀριθμὸν ὑπάρχοντα. λοιπὸν ζητήσωμεν καὶ περὶ ῥάβδων καὶ παρήλιων. ὑπάρχει γὰρ καὶ τούτοις τρία τινὰ πρόσωπα· πρῶτον μὲν, ὅτι ταῦτα οὔτε κατὰ διάμετρον γίνονται τοῦ λαμπροῦ, ὥσπερ ἢ ἱρις, οὔτε κατὰ κάθετον, ὥσπερ ἢ ἄλως, ἀλλὰ ἐκ πλαγιῶν τοῦ λαμπροῦ γίνονται. δεύτερον, ὅτι ἱρις μὲν καὶ ἢ ἄλως νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν γίνονται, παρήλιοι δὲ καὶ ῥάβδοι ἡμέρας μόνον· περὶ γὰρ τὸν ἥλιον μόνον. τρίτον, ὅτι καὶ αὗται πρὸς τὸν ὀρίζοντα μάλιστα γίνονται ἢ πρὸς τὸν μεσημβρινόν. ἔστι γὰρ ὅτε καὶ ἐν τῷ μεσημβρινῷ γίνονται, ὥσπερ καὶ ἱρις· περὶ τὸν ὀρίζοντα δὲ μάλιστα τὸν δυτικόν. εἶπε δὲ καὶ ἄλλην διαφορὰν. οἱ μὲν ῥάβδοι ἐπ' ἀνωμάτων καὶ ἀνομοιομερῶν γίνονται νεφῶν, ὥσπερ καὶ ἢ ἱρις, ὅθεν καὶ τρίχρους ἔστιν ἢ ῥάβδος, οἱ δὲ παρήλιοι ἐπὶ ὀμαλῶν καὶ ὁμοιομερῶν, ὥσπερ ἢ ἄλως, ὅθεν καὶ μονόχροές εἰσι. ταῦτα μὲν εἰσι τὰ ὑπάρχοντα τοῖς κατὰ ἔμφρασιν γινομένοις. εἴπωμεν λοιπὸν περὶ τῆς γενέσεως αὐτῶν. ἀλλὰ πρὸ τούτου τρία τινὰ λήμματα προβάλλωμεν, ὧν τὸ πρῶτόν ἐστι τοιοῦτον. ἐπειδὴ γὰρ τῇ προτεραίᾳ *) ἐδιδάχθησιν ὅτι ἀνακλύται ἢ ὕψις, δεῖ οὖν πρὸς ὃ γίνεται ἢ ἀνάκλασις, τουτέστι τὸ ἔνοπτρον πυκνὸν εἶναι καὶ λεῖον καὶ διαφανές.

Vellej. Patercul. II, 59, 6. Contra iridem solis unicolorem describit Lucanus Pharsal. IV, 79 sqq.:

Hinc imperfecto complectitur aëra gyro

Arcus, vix ulla variatus luce colorem,

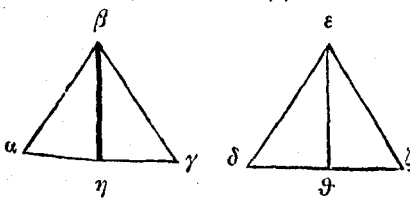
Oceanumque bibit, raptosque ad nubila fluctus

Pertulit et caelo diffusum reddidit aequor.

Quamquam, monente Fromondo (*Meteorolog. VI, 1. p. 542*), etiam ad densitatem nubium, quae radios solis non satis profunde ad variandos colores admittunt, respicere poterit.

*) Sc. πράξις.

πυκνὸν μὲν, ἵνα ὡς πρὸς ἀντίτυπον ἢ ὄψις φερομένη μὴ διεισ-
 δύνῃ, ἀλλ' ἀνακλᾶται καὶ φέρεται πρὸς τὸ ὁρώμενον. λεῖον
 δὲ καὶ ὁμαλόν, ἵνα μὴ διαχῆται τραχέος ὄντος τοῦ κατόπτρου
 καὶ διαιρῆται τὸ εἶδωλον τοῦ ὄρατοῦ. τοῦτο μὲν πρῶτον
 λήμμα. δεῦτερον δ' ὅτι ἐν τοῖς μικροτέροις κατόπτροις οὐ τὸ
 σχῆμα φαίνεται τοῦ λαμπροῦ, ἀλλὰ τὸ χροῶμα μόνον, ἐπειδὴ
 οὐ χωρεῖται ἐν αὐτοῖς, ὡσπερ ἐπὶ ὀφθαλμῶν φαινομένων ἐπὶ
 ἡλίου· ἐν ταύταις γὰρ οὐκ ἐμφαίνεται τὸ σχῆμα τοῦ ἡλίου,
 ἀλλὰ μόνον τὸ χροῶμα. τρίτον, ὅτι τὸ ὁρώμενον λαμπρὸν ἔστιν,
 ὅταν φαίνεται ἀμαυρόν, ἢ διὰ τὴν περικειμένην ἀχλύν, ἢ διὰ
 τὴν ἀσθένειαν τῆς ὄψεως. καὶ γὰρ ἡ ἀτονία τῆς φύσεως ἐπὶ
 τὸ μέλαν ὀδεύουσα, ἀμαυρότερον ποιεῖ φαίνεσθαι τὸ λαμπρὸν.
 ταῦτα μὲν οὖν εἰσὶ τὰ γ' λήμματα. λοιπὸν εἴπωμεν περὶ τῆς
 γενέσεως τῆς ἄλω, ὅπως γίνεται κυκλοτερῆς οὕτως. πρὸς γὰρ
 τὴν τούτου κατασκευὴν εἰλήφθωσαν δύο τρίγωνα ὅμοια ἀλ-
 λήλοις, τουτέστιν ἴσας ἔχοντα τὰς πλευρὰς ἑκατέραν ἑκατέρα
 καὶ τὴν βάσιν τῇ βάσει. καὶ ἔστω τὰ αβγ, δεζ. λέγω, ὅτι αἱ
 ὑπὸ τῶν κορυφῶν αὐτῶν ἀγόμενοι κάθετοι ἐπὶ τὴν βάσιν
ἴσοι ἔσονται, καὶ ἴσα τμήματα τῆς βάσεως ἀπολήψονται.
 ἤχθωσαν γὰρ κάθετοι ὑπὸ τῶν αβγ, δεζ τριγώνων ἐπὶ τὰς
αγ, δζ βάσεις, ἢ βη καὶ εθ. λέγω, ὅτι ἴσαι εἰσιν αἱ κάθετοι
 καὶ ἴσα τμήματα ἀπολαμβάνουσι τὰ ηγ καὶ εζ. ἐπεὶ γὰρ ἴση

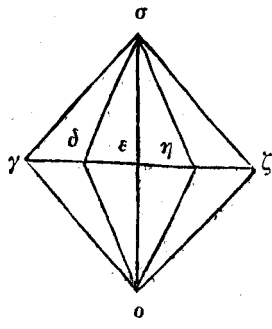

ἔστιν ἡ αβ τῇ δε καὶ ἡ
αγ τῇ δζ, δύο δὴ αἱ αβ,
αγ δυοὶ ταῖς δε, δζ ἴσαι
 εἰσιν. καὶ βάσεις*) ἄρα ἢ
βγ βάσει τῇ εζ ἴση ἔστιν.
 οὐκοῦν καὶ τὸ αβγ τρί-

γωνον τῷ δεζ τριγώνῳ ἴσόν ἔστιν. ἐφαρμόσουσιν ἄρα ἀλλήλοις.
 οὐκοῦν καὶ γωνία αἱ ὑπὸ βαγ, εδζ ἴσαι εἰσι. καὶ ἐπειδὴ ἡ αβ
 τῇ δε ἴση ἔστιν, ἀλλὰ καὶ γωνία ἢ ὑπὸ βαη τῇ ὑπὸ εδθ ἴση
 ἔστι καὶ ἡ ὑπὸ αηβ τῇ ὑπὸ δθε (ὁρθαὶ γὰρ εἰσὶ κάθετοι
 γὰρ αἱ βη, εθ), καὶ λοιπὴ ἄρα γωνία τῇ ὑπὸ ηβα τῇ λοιπῇ
γωνία τῇ ὑπὸ δεθ ἴση ἔστί. καὶ αἱ λοιπαὶ πλευραί, αἱ ηβ, ηα

*) Ald. βάσεις.

ταῖς λοιπαῖς πλευραῖς ταῖς $\overline{\theta\epsilon}$, $\overline{\epsilon\delta}$ ἴσαι εἰσι καὶ τὸ $\overline{\alpha\beta\eta}$ τρι-
 γωνόν τῶ $\overline{\delta\epsilon\theta}$ τριγώνῳ ἰσόν ἔστι. δέδεικται γὰρ ἐν τῷ ἡσ
 θεωρήματι τοῦ πρώτου βιβλίου τῆς στοιχειώσεως *), ὅτι ἐὰν
 δύο τριγώνων τὰς δύο γωνίας ταῖς δυοὶ γωνίαις ἴσας ἔχει
 ἑκάτερον ἑκατέρου καὶ μίαν πλευρὰν μιᾷ πλευρᾷ ἴσην ἔχει
 καὶ τὰς λοιπὰς πλευρὰς ταῖς λοιπαῖς πλευραῖς ἴσας ἔξει ἑκα-
 τέραν ἑκατέρα καὶ τὴν λοιπὴν γωνίαν τῇ λοιπῇ γωνίᾳ. ἴση
 ἄρα ἢ $\overline{\eta\beta}$ κάθετος τῇ $\overline{\theta\epsilon}$ καθέτω καὶ τὰ τῆς βάσεως τμήματα
 $\overline{\alpha\eta}$, $\overline{\delta\theta}$ **), τὰ ἀποληφθέντα ὑπὸ τῶν $\beta\eta$, $\theta\epsilon$ καθέτων. ὁμοίως
 δὲ δεῖξωμεν, ὅτι καὶ τὸ $\overline{\eta\gamma}$ τῷ $\overline{\theta\zeta}$ ἰσόν ἔστιν, ὑπερ ἔδει δεῖξαι.
 τούτων οὕτως ἀποδειχθέντων, ὅτι ἴσαι εἰσιν αἱ κάθετοι αἱ ἐπὶ
 τὰς βάσεις ἀγόμεναι, ἔλθωμεν ἐπὶ τὸ προκείμενον καὶ δεῖξω-
 μεν, πῶς κύκλος γίνεται ἢ ἄλλως. καὶ ἐνταῦθα γὰρ τρίγωνα
 πολλὰ γίνονται, βάσιν ἔχοντα τὴν αὐτὴν ἴσα ἀλλήλοις ὄντων
 ἀκισύπλευρα μέντοι κατὰ τὰς τρεῖς πλευρὰς, τουτέστι τὴν
 μελλόνου τῇ μελλόνου ἴσην ἔχοντα καὶ τὴν ἐλάττονα τῇ ἐλάττονα
 οὐκοῦν καὶ αἱ κάθετοι πᾶσαι τῶν τριγώνων αἱ ἀπὸ τῶν ἄμ-
 βλειῶν φερόμεναι ἴσαι ἔσονται. ἔστω γὰρ τὸ μὲν ὄμμα τὸ σ ,
 ἢ δὲ σελήνη τὸ σ' καὶ τοῦ ὄμματος ἐπὶ τὴν σελήνην φερομέ-
 νου, μεταξὺ δὲ τῆς σελήνης καὶ τοῦ ὄμματος ἔστω νέφη
 πλεονα, μικρὰ διαφέροντα ἀλλήλων θέσει, τὰ μὲν ὑψηλότερα,
 τὰ δὲ ταπεινότερα, κείμενα ἐφεξῆς ἀλλήλων· καὶ τὸ τούτων
 συνάθροισμα ἔστω τὸ $\gamma\zeta$. καὶ ἐκπεμπέσθωσαν ἀκτῖνες πλεῖστα

ἀπὸ τοῦ ὄμματος ἐπὶ τὰ νέφη, αἱ $\overline{\sigma\gamma}$,
 $\overline{\sigma\zeta}$, $\overline{\sigma\delta}$, $\overline{\sigma\eta}$, καὶ ἀνακεκλάσθωσαν ὡς
 ἐπὶ τὴν σελήνην, καὶ ποιέτωσαν ***)
 ἀνακλάσεις τὰς $\overline{\gamma\sigma}$, $\overline{\zeta\sigma}$, $\overline{\delta\sigma}$, $\overline{\eta\sigma}$. δηλοῦ
 ὅτι αἱ ἀπὸ τοῦ ὄμματος ἐπὶ τὰ νέφη
 αἱ $\overline{\sigma\gamma}$, $\overline{\sigma\delta}$, $\overline{\sigma\zeta}$, $\overline{\sigma\eta}$ ἴσαι ἀλλήλοις εἰσίν,
 ὡς δέδεικται τῇ προτεροῦ, ἐπειδὴ οὐκ
 ἐν τῷ αὐτῷ ἐπιπέδῳ πίπτουσι. δια-
 φέρουσι γὰρ ἀλλήλων τὰ νέφη τῇ
 θέσει, ὡς εἴρηται, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ

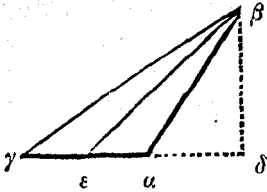
*) Elementorum Euclidis. Corrigas ἐν τῷ κς θεωρήματι.
) Ald. τμήματα τῶ $\overline{\delta\theta}$. *) Ald. ποιήτωσαν.

ἔστιν ἐλάττων ἢ κάθετος, καὶ αἱ πρὸς τῇ καθέτῳ τῶν πλαγίων, ἀλλὰ μὴν καὶ αἱ ἀπὸ τοῦ νέφους ἀνακλώμεναι ἴσαι ἀλλήλαις ἔσονται. μεζζους δ' αὐταὶ εἰσιν αἱ ἀπὸ τοῦ νέφους πρὸς τὴν σελήνην τῶν ἀπὸ τοῦ ὕμματος ἐπὶ τὰ νέφη. οὐκοῦν τρίγωνα πολλὰ συνίστανται ὅμοια ἀλλήλοις, τοντέστιν ἴσους ἔχοντα τὰς μεζζονας πλευρὰς ταῖς μεζζοσι καὶ τὰς ἐλάττονας ταῖς ἐλάττοσι, βάσιν ἔχοντα τὴν αὐτὴν τὴν οσ, ἣτις ἐστὶν ἄξων πάντων τῶν κῶνων, τὸ ογσ, οζσ, οδσ, οησ καὶ ἄλλα τοιαῦτα πλείονα ἀνισόπλευρα. οὐκοῦν ἐπειδὴ ἴσα ἀλλήλαις εἰσὶ τὰ τρίγωνα, πᾶσαι αἱ ἀπὸ τῶν ἀμβλειῶν αὐτῶν κάθετοι ἴσαι ἀλλήλαις ἔσονται. τοῦτο γὰρ προλαβόντες ἐδείξαμεν, ὅτι ἐπὶ τῶν ἴσων γωνιῶν αἱ ἀπὸ τῶν κορυφῶν ἐπὶ τὴν βάσιν ἐρχόμεναι κάθετοι ἴσαι ἀλλήλαις. εἰσαγέσθωσαν καὶ πιπτέωσαν ἐφ' ἐν σημείῳ τῆς οσ καθέτου, ἐπὶ τὸ ἐκ τῶν κύκλῳ γωνιῶν αἱ ἀπὸ τῶν κορυφῶν ἐπὶ τὴν βάσιν ἐρχόμεναι κάθετοι *). ἐπεὶ οὖν ἴσαι ἀλλήλαις εἰσὶν αἱ κάθετοι, κύκλῳ φερόμεναι ἀπὸ τῶν τριγώνων ἐπὶ τὸ ε σημεῖον τῆς οσ βάσεως, ἣτις ἐστὶ κάθετος ἀπὸ τοῦ ὕμματος ἐπὶ τὴν σελήνην, δῆλον, ὅτι κέντρον μὲν τῶ ε διαστήματι διὰ μιᾶς ὁποιοσοῦν καθέτου κύκλος γραφήσεται ὁ γζδη, πρὸς ὃν κύκλον ὡς ἀπὸ τοῦ κέντρου τοῦ ε ἀχθήσονται αἱ εγ, εζ, εη, εδ κάθετοι, κύκλος φανήσεται ἢ ἕλως, ὕπερ ἔδει δεῖξαι. οὕτω μὲν οὖν ἀποδεικτέον, ὅτι κύκλος ἢ ἕλως πάντως φανήσεται, ἢ μέρος κύκλον πάντως, οὐδέποτε δὲ ἀλλοίῳ σχήματι. ἀλλ' ἐπειδὴ συνεχρησάμεθα ἐν τῇ ἀποδείξει, ὅτι αἱ κάθετοι ἐντὸς πίπτουσι τῶν τριγώνων (ἐπὶ τὴν βάσιν γὰρ τὴν αὐτὴν καὶ ἐπὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον), οὐκ ἀπεδείξαμεν δ' εἰ ἐκτὸς πίπτουσι. φέρε καὶ τοῦτο γραμμικαῖς ἀνάγκαις δεῖξωμεν. ὅτι γὰρ εἰαι τρίγωνα, ὧν αἱ κάθετοι ἐκτὸς πίπτουσι, δῆλον. ἔστω γὰρ τρίγωνον τὸ αβγ ἀνίσους ἔχον τὰς πλευρὰς **). καὶ ἀπὸ

*) Repetit deinde Aldus verba: ἴσαι ἀλλήλοις (sic!) εἰσαγέσθωσαν..... κύκλῳ γωνιῶν.

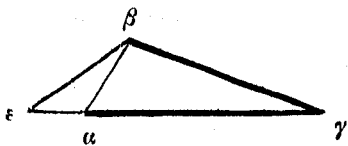
**) Figura, quam Aldus dedit, minime cum verbis Olympiodori congruit: itaque aliam effluximus, uti etiam ad ea, quae mox sequuntur, ubi nulla adpicta est, prior autem non magis convenit, quam h. l.

τῆς $\overline{\beta\delta}$ κορυφῆς ἤχθω κάθετος ἡ $\overline{\beta\delta}$. λέγω, ὅτι ἡ $\overline{\beta\delta}$ ἐκτός
 πεσεῖται τοῦ $\alpha\beta\gamma$ τριγώνου. εἰ γὰρ
 μή, πιπτέτω ἐντός, καὶ ἤχθω ἐπὶ τὸ
 ε σημεῖον. φανερόν, ὅτι ἡ ὑπὸ $\beta\epsilon\gamma$
 ὀρθῆ γωνία ἐστὶ. πᾶσα γὰρ κάθετος
 ἐπ' εὐθείαν πίπτουσα τὰς ἐφεξῆς
 ὀρθὰς γωνίας ποιεῖ. ἔστι δὲ καὶ ἡ

ὑπὸ $\beta\alpha\epsilon$ *) γωνία μείζων ὀρθῆς. ἀμβλεῖα γὰρ ἐστίν. ἡ γὰρ
 μείζων αὐτὴν πλευρὰ ὑποτείνει ἡ $\beta\gamma$. τριγώνου ἄρα τοῦ $\epsilon\beta\alpha$ **)
 δύο γωνία αἰ ἀπὸ $\epsilon\alpha\beta$, $\beta\epsilon\alpha$ δύο ὀρθῶν μείζονές εἰσιν, ὅπερ
 ἄτοπον. οὐκ ἄρα ἐντός πεσεῖται ἡ $\overline{\beta\delta}$ κάθετος, ὑπερ ἔδει
 δεῖξαι. ἐπειδὴ οὖν ἐδείξαμεν, ὅτι δυνατόν κάθετον ἐκτός γωνί-
 νιας πεσεῖν, φέρε δεῖξωμεν, ὅτι τῶν προκειμένων γωνιῶν ***)
 ἐντός πίπτουσιν αἰ κάθετοι. ἐπειδὴ γὰρ ἐδείχθη, ὅτι ἡ ἀπὸ
 τοῦ ὄμματος ἐπὶ τὴν σελήνην ἐπιζευγνυμένη κάθετος ἐστὶ βάσις
 πάντων τῶν γεγεννημένων τριγώνων ἐκ τῶν πεμπομένων ὕψων
 ἀπὸ τοῦ ὄμματος ἐπὶ τὸ νέφος καὶ τὸν ἥλιον †), αἰ δὲ ἀπὸ
 τοῦ ὄμματος μέχρι τοῦ νέφους ἐλάττονές εἰσι τῶν ἀπὸ τοῦ
 νέφους ἐπὶ τὸν ἥλιον ἐκπεμπομένων, συμβαίνει σκαληνὰ γίνε-
 σθαι τὰ τρίγωνα, ἀνίσους ἔχοντα τὰς πλευράς. οὐκοῦν ἐπειδὴ
 μέγιστη μὲν ἐστὶν ἡ βάσις, ἐλάττιον δὲ ἡ ἀπὸ τοῦ ὄμματος
 ἐπὶ τὸ νέφος, μέση δὲ ἡ ἀπὸ τοῦ νέφους πρὸς τὴν σελήνην,
 εὐρεθήσεται ἀμβλεῖα μὲν γωνία ἡ ἐν τῇ ἀνακλάσει γινομένη,
 ἣν ὑποτείνει ἡ βάσις, ὀξεῖα δ' ἡ πρὸς τῷ ὄμματι καὶ τῆς
 σελήνης. οὐκοῦν ἡ ἀπὸ τῆς ἀμβλείας γωνίας ἀγομένη κάθετος
 ἐντός πεσεῖται τοῦ τριγώνου. εἰ γὰρ μή ἐντός, πιπτέτω ἐκτός
 καὶ ἔστω ἡ $\beta\epsilon$ καὶ ἐπέξχθω ἡ $\epsilon\alpha$. ὀρθῆ ἄρα ἐστὶν ἡ ὑπὸ
 $\beta\epsilon\alpha$ γωνία. ἔστι δὲ καὶ ἡ ὑπὸ $\epsilon\alpha\beta$ μείζων ὀρθῆς. ἀμβλεῖα γὰρ

*) Ald. $\overline{\beta\gamma\epsilon}$.
 **) Ald. $\epsilon\beta\gamma$ et mox pro $\overline{\beta\epsilon\alpha}$, $\overline{\beta\epsilon\delta}$, quod tamen ad idem redit.
 ***) Scr. τριγώνων.
 †) Negligentia ipsius procul dubio Olympiodori, qui ἥλιον subito pro luna inferat.

ἔστι. ὑποτείνει γὰρ αὐτὴν ἡ
μείζων πλευρὰ ἢ $\epsilon\beta$ *). τριγών-
ου ἄρα τοῦ $\epsilon\alpha\beta$ δύο γωνίαι,
αἱ ὑπὸ $\beta\epsilon\alpha$, $\epsilon\alpha\beta$, δύο ὀρθῶν
μειζόνες εἰσιν, ὅπερ ἄτοπον. οὐκ

ἄρα ἐκτὸς πεσεῖται ἡ $\beta\epsilon$ κάθετος. ἐντὸς ἄρα πεσεῖται, ὅπερ
ἔδει δεῖξαι. πάλιν ἄξιόν ἐστι ζητῆσαι, πῶς κατὰ ἀνάκλασιν
λέγεται εἶναι ἡ ἄλως. καίτοι ἐχρῆν κατὰ διάκλασιν αὐτὴν λέγειν
γίνεσθαι, εἴπερ μεταξὺ φαίνονται τὰ ἔνοπτρα, τουτέστι τὰ
νέφη, τοῦ τε ὄμματος καὶ τοῦ λαμπροῦ. ῥητέον, ὅτι οὐκ εἰσὶ
μεταξύ. δεῖ γὰρ νοῆσαι τὸ ὄμμα καὶ τὸ λαμπρόν, τουτέστι τὴν
σελήνην, ἐν ἐνὶ ἐπιπέδῳ ὄντα (κάθετος γὰρ ἦν ἡ ἐπιξενυγνύουσα
αὐτὰ εὐθεῖα), ἐν δὲ ἄλλῳ ἐπιπέδῳ εἶναι τὰ νέφη πέρας τοῦ
λαμπροῦ. τὴν δὲ ὄψιν ἐκπεμπομένην ὡς πρὸς τὰ νέφη ἀνα-
κλᾶσθαι ὡς πρὸς τὴν σελήνην. πάλιν ζητητέον, τί δῆποτε
κρίκος φαίνεται ἡ ἄλως καὶ μὴ τύμπανον συνεχές; ἢ ῥητέον,
ὅτι ἡ κατὰ κάθετον ἐκπεμπομένη ἀκτὶς ὑπὸ τοῦ ὄμματος πρὸς
τὴν σελήνην ἐντὸς οὖσα καὶ δυναμικωτάτη τῶν ἄλλων πασῶν
δύσει τὸ πάθος ἀκλάστως. ὡσαύτως δὲ καὶ πλησίον αὐτῆς
ἐκπεμπομένης εὐθεῖα ἔρχονται ἀκλαστοί. καὶ τούτου χάριν ἐν
τῷ μέσῳ, ἐν ᾧ διέρχονται αἱ ἀκτῖνες ἀκλαστοί, οὐχ ὁρᾶται ἡ
ἔμφασις, ἀλλὰ τὸ ἀληθές. αἱ δ' ἐξωτέρω τῆς καθέτου πεμ-
πόμεναι ἀκτῖνες καὶ διαχεόμεναι ἀσθενέστεραι γίνονται. καὶ οὐ
δύνανται διεξελεθεῖν τὸ νέφος, ἀλλὰ κλώνται. καὶ διὰ τοῦτο
ἔμφασις γίνεται κρικοειδής. ἀλλὰ μὴν κακείνο ζητητέον· εἰ γὰρ
ἐν τῷ περιγείῳ τόπῳ γίνεται ἡ ἄλως, ὃ δὲ περιγείος τόπος οὐ
συγκινεῖται τῷ παντί, πῶς ὁρῶμεν τὴν ἄλω συμφερομένην τῇ
σελήνῃ; ὅτι γὰρ ἐν τῷ περιγείῳ τόπῳ γίνονται, δῆλον, ἐπειδὴ
νηνεμώτερά ἐστι τοῦ ἀπογείου. ἀπόγειον δὲ νῦν καλῶ, οὐ τὸν
κυρίως ἀπόγειον, ἀλλὰ τὸν ἀπόγειον τοῦ περιγείου. ἐν τούτῳ

*) Quod argumentum, uti quisque intelligit, prorsus nihili est. Docendum enim erat latus $\epsilon\beta$ trianguli $\epsilon\alpha\beta$ reliquis esse maius. Diceret igitur Olympiodorus necesse erat, angulum $\epsilon\alpha\beta$ recto esse maiorem idcirco, quia cum angulo $\beta\alpha\gamma$ acuto duos rectos efficiat.

γὰρ μᾶλλον πνεύματά εἰσι *). καὶ οὐκ ἔωσι στῆναι τὰ νέφη δέονται δὲ στάσεως πρὸς τὸ γενέσθαι τὴν ἔμφασιν. τί οὖν λέγομεν; ὅτι ἢ ἄλλως ἔμφασις οὕσα πρὸς τὴν ἡμετέραν ὕψιν κρίνεται μὴ ἔχουσα ἰδίαν ὑπόστασιν. ἀτενίζοντων τοίνυν ἡμῶν γίνεται, μὴ ἀτενίζοντων δὲ φθαίρεται. ἐπειδὴ οὖν ἕκαστος ἡμῶν ἀτενίζων ποιεῖ τὴν ἄλω, ἐπὶν τύχη ὁ ἀῆρ ἐπιτήδειος πρὸς τὴν ταύτης γένεσιν, ἐν ᾧ ἂν τόπω εἴη ἢ σελήνη περὶ τὸν μεσημβρινὸν ἀτενίζοντων ἡμῶν, γίνεται ἄλως. εἴτα πάλιν κινουμένης τῆς σελήνης καὶ πάλιν ἀτενίζοντων ἡμῶν γίνεται, οὐ τῆς προτέρας μενούσης**), ἀλλ' ἐκείνης μὲν φθαρείσης ἕμα τῷ ἀναχωρῆσαι τὸ ὄμμα, ἄλλης δὲ πάλιν γινομένης ἐπὶ τῷ ἀτενίσαι τὸ δεύτερον. — Olympiodor. fol. 49, a — 50, a.

II, 2. Περὶ μεσημβρίαν ἢ δειλήν] Ἔοικεν οὐ τὴν δύσιν δειλήν εἰρηκέναι***), ἀλλὰ τὴν μετὰ τὴν μεσημβρίαν ὥραν τὴν πρὸ τῆς δύσεως, ἥδη καταφερομένου τοῦ ἡλίου †). Alexander fol. 114, b.

Δείλης ††) ἐκάλεσε τὸν ἑωθινὸν καὶ τὸν περὶ ἑσπέραν καιρὸν, τὸ παρὰ ἔνδοξιν τὴν ἄλεαν ἐν τούτοις τοῖς καιροῖς. ἢ οὖν ἱεῖς φησιν ἐν μὲν ταῖς χειμεριναῖς ἡμέραις σπανίως γίνεται καὶ περὶ τὸν μεσημβρινὸν διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν. ἐν δὲ ταῖς θεριναῖς δειλῆς μόνον, τουτέστιν ἑωθεν καὶ περὶ ἑσπέραν, οὐ μὴν καὶ

*) Quod cum iis pugnat, quae dixerat fol. 6, a. Cfr. Tom. I. p. 150., ubi in not. afferre poteram etiam Diodor. Sicul. XVII, 7. Consentit igitur h. l. cum Theophrasto de caus. plant. III, 12, 3, qui montanas regiones flatuosas esse dicit, et cum Virgilio (Georg. II, 440 sqq.) in Caucasi verticibus silvas animoso Euri impetu ad sidue frangi, praedicante.

**) Ald. μενάσης.

***) Uti Homerus Iliad. φ', 111.

†) Quam horam Herodotus VII, 167 δειλήν ὀψίην vocat opponens eam δειλήν πρωΐην. Geoponic. III, 1, 1. p. 216. Cfr. etiam Ruhnken. ad Tim. Lex. Plat. p. 75. Pierson. ad Moerid. Atticist. p. 133 [p. 122. Koch]. Alias etiam occurrit περὶ δειλήν ἑσπέραν, uti apud Herodianum II, 6, 9. III, 12, 16.

††) Ita enim legit Olympiodorus. Vide Commentar.

εἰς τὴν μεσημβρίαν, διὰ τὸ πολὺ ἀπέχειν τὸν ὁρίζοντα τοῦ μεσημβρινοῦ. — Olymp. fol. 50, a.

II, 5. Ἔστι δὲ τὰ χρώματα, ἅπερ μόνον σχεδὸν οὐ δύνανται ποιεῖν οἱ καταγραφεῖς *)] Ταῦτά φησι τὰ χρώματα τῆς ἰριδος, τὸ φοινικοῦν καὶ τὸ πράσινον καὶ τὸ ἄλουργόν, οὐ δύνανται μιμήσασθαι, ἐπειδὴ αὐτοὶ κεραννύντες τὰ χρώματα γράφουσι· ταῦτα δὲ ἀπλᾶ ἔστιν. ἔστι γὰρ τὸ μὲν φοινικοῦν, οἷον τὸ ὀρόβινον ἄλευρον, τὸ δὲ πράσινον, οἷον αὐτὸ τὸ πράσον, τὸ δὲ ἄλουργόν, οἷον τὸ τῆς ἄλουργίδος, βαθύτερον ὢν τῶν ἄλλων χρωμάτων. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλα χρώματα, ἃ οὐ δύνανται μιμήσασθαι οἱ ζωγράφοι· ὅθεν ἐπήγαγε τό, σχεδὸν μόνον ταῦτα οὐ δύνανται μιμήσασθαι. — Olympiod. fol. 50, b.

II, 7. Πάντα γὰρ ταῦτα ἀνάκλασις ἔστι. διαφέρουσι δὲ τοῖς τρόποις, καὶ ἀφ' ὧν, καὶ οἷς συμβαίνει γίνεσθαι τὴν ἀνάκλασιν] Ἴδου αὐτὸς Ἀριστοτέλης, ὃ Ἀλέξανδρε, βοῶν, ὅτι ταῦτα πάντα κατὰ ἀνάκλασιν γίνονται. πῶς οὖν σὺ λέγεις, ὅτι τούτων τὰ μὲν ἀνακλάσει γίνονται, τὰ δὲ διακλάσει. τοῦτο δ' ἠπατήθη ἐκ τοῦ εἰπεῖν τὸν Ἀριστοτέλην, ὅτι διαφέρουσι τοῖς τρόποις. ἐνόμισε γὰρ αὐτὸν λέγειν, ὅτι διαφέρουσι τῶν τὰ μὲν κατὰ ἀνάκλασιν γίνεσθαι, τὰ δὲ κατὰ διάκλασιν. μὴ νομίσης τὸ ἐπαγόμενον τὸ καὶ ἀφ' ὧν καὶ οἷς συμβάλλει, τουτέστι τὰ ἐφ' ἃ. ὃ γὰρ λέγει Ἀριστοτέλης τοῦτό ἐστιν, ὅτι διαφέρουσι τοῖς τρόποις τὰ κατὰ ἔμφασιν γινόμενα, ἀφ' ὧν μὲν γὰρ γίνονται λαμπρῶν, ὅτι τὰ μὲν ἀπὸ τοῦ ἡλίου μᾶλλον ἢ ἀπὸ τῶν ἀστέρων. διαφέρουσι δὲ πάλιν, ἐφ' ἃ γίνονται, νέφεσι, τῶν τὰ μὲν αὐτῶν ἐν ὀμαλοῖς καὶ ὀμοιομερέσι γίνεσθαι νέφεσι, τὰ δὲ ἀνωμάλοις καὶ ἀνομοιομερέσιν, ὡς εἴρηται. — Olympiod. fol. 50, b.

II, 9. Ἐν ταῖς πανσελήνοις **) γὰρ πέφυκε γίνε-

*) Ita enim Aldus. Origo varietatis in lectione in verbis proxime antecedentibus: θεωρητέον δ' ἐπὶ τῆς καταγραφῆς quaerenda. Caeterum ex primis Olympiodori verbis patet, etiam hunc post χρώματα legisse ταῦτα.

**) Ita Aldus. At singularem numerum ipse tuetur Olymp.

σθαι.] Οὐ μόνον γὰρ παναέλληνον λέγει νῦν, ὅτε μέγιστη ἐστὶν ἡ σελήνη, ἀλλὰ καὶ ὅτε αὐξοῦσα, ἀμφικύρτος ἐστίν. ὤπται γὰρ μὴ κατὰ διάμετρον οὔσης τῆς σελήνης τῷ ἡλίῳ γινομένη ἡ ἴρις ἀπὸ τῆς σελήνης ἀμφικύρτου.

III, 1. Πρῶτον περὶ τῆς ἄλω ποιεῖται τὸν λόγον καὶ ζητεῖ περὶ τε τοῦ σχήματος αὐτῆς, διότι κύκλος, καὶ διὰ τὴν περὶ αὐτὸν τὸν ἥλιον ἢ τὴν σελήνην, ἢ τι ἄλλο τῶν ἄστρον γίνεται· ἀλλ' οὐχὶ κατ' ἀντικρὺ φέρε εἰπεῖν, ἢ ἐκ πλαγίων. φαίνεσθαι δέ φησι τὴν ἀνάκλασιν τῆς ὕψεως ἐν τούτοις ἀπὸ τῆς συνισταμένης ἀτμίδος εἰς νέφος μετὰ τὸ ἀνεχθῆναι, ἢ ἡ σύστασις αὐτῆς ὁμαλή τε καὶ λεπτομερῆς συνισταμένη τύχη. τοιαύτης γὰρ οὔσης αὐτῆς, ἢ ὑπερφερόμενον αὐτοῖς ἄστρον τι τῶν λαμπρῶν, ἢ ἥλιον, ἢ σελήνην τύχη, τὸ μὲν κατὰ κάθετον τοῦ ὑπερφερομένου σώματος ἀνάγκη διακρινόμενον μανότερόν *) τε καὶ λεπτότερον γίνεσθαι, μέχρι τινὸς τῆς τοιαύτης προϊούσης ἐν αὐτῇ κινήσεως· τὸ δ' ἐντεῦθεν οὐδὲν τοιοῦτον πάσχει, μένει δὲ ὀνονπέρ ἐστίν· πάντη δὴ οὖν περὶ τὴν κάθετον τοῦ τοιοῦτου συμβαίνοντος διὰ τὴν ὁμαλότητα τοῦ νέφους, κύκλον ἀναγκαῖον εἶναι τὸ πέρας τῆς ἐπιεικῶς διακεκριμένης ἀτμίδος, ἀφ' οὗ τὸ ἐπέκεινα πάλιν ὁμαλὸν μένον, συνέστηκεν. ὁμαλὸν δὲ ὄν καὶ μικρομερές, συνεχῆ καὶ μικρὰ κάτοπτρα κατὰ τὴν τοῦ κύκλου περιέχειαν ἴσχει, πρὸς ἃ κατὰ μὲν τοὺς τῆς ὕψεως ἀνάκλασιν αἰτιωμένους ἢ ὕψις προσπεσοῦσα, ἀνακλασθεῖσα πρὸς τὸ ἄστρον, τὴν τῆς ἄλω φαντασίαν ποιεῖ. κατὰ δὲ τὸ ἀληθές, τὸ φῶς τὸ τοῦ ἄστρον προσπίπτον τοῖς προειρημένοις κατόπτροις, ἔπειτα ἐπὶ τὴν ὕψιν τὴν ὀρώσαν ἀνακλασθέν τε καὶ διαδοθέν, ποιεῖ τὴν φαντασίαν τῆς ἄλω. ἐν γὰρ τοῖς εἰρημένοις κατόπτροις διὰ μικρότητα, τοῦ χρώματος ἔμφασις γίνεται μόνον. καὶ ἡ μὲν Ἀριστοτέλους δόξα περὶ τῆς ἄλω ὡς ἐπὶ κεφαλαίῳ τοιαύτη. ἐπηκολού-

*) Ald. μανώτερον, quod correxi. Sed nescio an iure, cum fol. 120, b. ἀμαυρότερον scriptum reperiatur, quamvis sequente plus semel forma ἀμανρότερα, et cum saepe etiam alias ω in comparativorum formis inferat, ubi grammatices norma ο postulasset.

θησε δὲ αὐτῷ καὶ Ποσειδώνιος *), πάντων σχεδὸν τῶν ἄλλων, οὐκ ἀνάκλασιν, ἀλλὰ κατακλάσεις ὕψεων αἰτιωμένων ὡς ἐπὶ τῶν δι' ὕδατος ὀρωμένων γίνεται **). ὑποτίθενται γὰρ σφαιροειδὲς καὶ κοῖλον τὸ νέφος. ἔπειτα τὸ ὑπερκείμενον ἕστρον αὐτοῦ κατὰ κύκλον φασὶ διεσπασμένον ἐν αὐτῷ ὀρᾶσθαι. ἀλλ' ὅτι μὲν αἰ τοιαῦται δόξαι περὶ τῆς ἄλλω ψευδεῖς, ἰκανῶς ὁ διδάσκαλος ἡμῶν Σωσιγένης ἐν τῷ ἐγδῶ περὶ τῆς ὕψεως ἔδειξεν ***). — Alexander fol. 115, b — 116, a.

III, 3. Διδὸ καὶ σημεῖον ἢ μὲν σύστασις †) ὕδατος ἐστίν] Ἀποδείκνυσιν ὁ φιλόσοφος, ὅτι ἐν τοῖς νέφεσιν ἢ ἄλλως γίνεται ἐκ τοῦ τὰ ὅμοια γίνεσθαι ἐν τῇ ἄλλῃ καὶ ἐν τοῖς νέφεσι. τρία δὲ ταῦτά εἰσιν· ὡσπερ γὰρ τὰ νέφη συνιστάμενα καὶ παχυνόμενα, ὕδατος καὶ ὑετοῦ εἰσὶ ποιητικά, διασπώμενα δὲ ἀνέμων, ἀπορροινόμενα δὲ καὶ διαφοροῦμενα εὐδίας, οὕτω καὶ ἢ ἄλλως παχύτερα καὶ μελάντερα ἑαυτῆς φαινομένη, ὄμβρων ἐστὶ ποιητικὴ, διασπώμενη δὲ καὶ ἑλλιπῆς φαινομένη ἀνέμων, ἀπορροινόμενη δὲ καὶ φθειρομένη εὐδίας· ἐπειδὴ γὰρ αἱ δύο ἀναθυμιάσεις ἑαυταῖς συμπλεκόμεναι ἄνεισιν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπὶ τὸν ἀπόγειον ἄερα, εἰ μὲν εἴη καπνώδης ἀπωθεῖται τὴν ἀτμιδώδη, καθὰ πέρ τι φορτίον, ὡς πολλάκις εἴρηται, τηρικᾶντα αὐτῇ μὲν ἀναχωρεῖ πρὸς τὸ συγγενές, ἢ δὲ ἀτμιδώδης ἐν τῷ μέσῳ πλανᾶται περὶ τὸ πέλαιος τοῦ ἀέρος παχύτερα ἑαυτῆς γινόμενη ἢ ψυχομένη ††) διὰ τὴν ἀπουσίαν

*) Vicomercatus, ubi laudat haec verba Alexandri p. 304 exhibet Ποσειδώνιος, quod videbatur monendum. Cfr. Heusinger ad Ciceron. de offic. III, 2, 9. Bremi ad Ciceron. de fato c. 3. p. 16.

**) Vide Commentar ad III, 3. et Ruhkopf ad Senec. Quaest. natur. I, 2. p. 22.

***) Ald. περὶ τῆς ὕψεων. Sosigenem, astronomiae peritissimum, uti notum est, C. Iul. Caesar ad calendarium emendandum adhibuit. cfr. Interpp. ad Plin. Histor. natural. XVIII, 25.

†) Ald. στάσις.

††) Ald. ψυχομένη.

τῆς καπνώδους ἀναθυμιάσεως, εἴτα ἐπὶν συστῆ ὑπὸ τὴν σελή-
νην, τηρικαῦτα ποιεῖ τὴν ἄλω μελαντέραν ἑαυτῆς φαίνεσθαι
καὶ παχύτεραν διὰ τὸ τὴν ἀτμίδα ταύτην, ἤγουν τὰ νέφη,
πεπυκνωσθαι. καὶ διὰ τοῦτο ἢ τοιαύτη ἄλως ὄμβρου ἐστὶ
ποιητική *). ὠδίνει γὰρ τὰ νέφη, ἐν οἷς ἐστὶν ἡ ἄλως, τὸν
ὑετόν. ὅταν δ' ἡ καπνώδης ἀναθυμίασις ἔτι ἐμπεριέχεται ἐν
τῇ ἀτμίδι, εἰ μὲν ἄρξῃται διαφορεῖν αὐτὴν ἡ καπνώδης ἀνα-
θυμίασις καὶ ἐκκρίνεσθαι διασπῶσα αὐτήν, τηρικαῦτα γίνεται
ἡ ἄλως διεσπασμένη. ἢ γὰρ μοῖρα τῆς ἀτμίδος, ἣν διασπᾶσασα
ἡ καπνώδης ἀναθυμίασις ἐξῆλθεν ἐκείνη τῷ κύκλῳ. καὶ τούτου
χάριν ἡ διεσπασμένη ἄλως πνευμάτων ἐστὶ ποιητική. ὅταν δὲ
παχεῖα οὖσα ἡ καπνώδης ἀναθυμίασις μὴ ἐκκρίνηται εὐχερῶς
ἀπὸ τῆς ἀτμίδος, ἀλλ' ἐνίσχῃται, ἐπειδὴ ἐνισχομένη λεπτύνει
τὴν ἀτμίδα, ἢ καὶ λαμπροτέραν ἀπεργάζεται, ὅταν οὖν οὕτως
ἔχουσα ἡ ἀτμίς ὑπὸ τὴν σελήνην φανῆ, ὄσον ἐκλευκος καὶ
ὑπομαρμυνομένη, τηρικαῦτα εὐδίας ἐστὶ ποιητική. ὄρῳ, ὅπως
ἐστὶ κοινωνία τοῖς νέφεσι καὶ τῇ ἄλω. δεῖ γὰρ νοεῖν τὸ αὐτὸ
καὶ ἐπὶ τῶν νεφῶν πάντων ἁπλῶς, ὅταν μὴ ὦσιν ὑπὸ τὴν
σελήνην γινόμενα. ἢ ἄλως ἄρα ἐν τοῖς νέφεσι γίνεται. —
Olympiodor. fol. 51, a.

III, 8. Ἔστω γὰρ ἀπὸ τοῦ σημεῖου
τριγώνοις] Τοῦτο δ' εἶπεν, ἐπειδὴ δέδεικται, ὅτι ἐν ἴσοις
τριγώνοις ἴσαι εἰσὶν αἱ κάθετοι καὶ ἐν ἐνὶ ἐπιπέδῳ πᾶσαι.
δέδεικται γὰρ ἐν τῷ τετάρτῳ θεωρήματι τοῦ ἰω βιβλίου τῆς
στοιχειώσεως, ὅτι ἐὰν εὐθεῖα τις εὐθείαις τισὶ τεμνοῦσαις
ἀλλήλας πρὸς ὀρθὰς ἐπὶ τῆς τομῆς ἐπισταθῆ καὶ τῷ ἐν
αὐτῶν ἐπιπέδῳ, ἴσαι εἰσὶ πᾶσαι αἱ κάθετοι **). ἢ γὰρ αβ
κάθετος ἐπὶ ταύτας ἐνήνεται. — Olympiod. fol. 51, b.

*) Perperam hic et in sequentibus Olympiodorus scripsit
ποιητική, cum scribendum erat σημαντική.

**) Verba Euclidis haec sunt: ἐὰν εὐθεῖα δύο εὐθείαις τεμνού-
σαις ἀλλήλας πρὸς ὀρθὰς ἐπὶ τῆς κοινῆς τομῆς ἐπισταθῆ, καὶ τῷ
δι' αὐτῶν ἐπιπέδῳ πρὸς ὀρθὰς ἴσαι. Unde corrigenda sunt verba
Olympiodori.

III, 9. Ἐν ἐνὶ ἐπιπέδῳ ἡ ὄψις] Αὕτη μὲν ἡ αἰτία τοῦ κυκλικὸν φαίνεσθαι σχῆμα τῆς ἄλω. ἐκ τούτου δὲ δῆλον γέγονε καὶ περὶ τῆς γενέσεως αὐτῆς, ὅτι τῆς ὄψεως ἐκπεμπομένης ἐπὶ τὸ νέφος καὶ ἀνακλωμένης πρὸς τὴν σελήνην, ἢ ἄλλως γίνεται. ἐφ' οἷς ὁ φιλόσοφος καὶ τὰς αἰτίας τῶν ἄλλων ὑπαρχόντων τῇ ἄλω ἀποδίδωσι. μᾶλλον γὰρ φησι φαίνεται περὶ τὸν περιγίειον ἄερα, ἐπειδὴ νηνεμιώτερός ἐστιν οὗτος ὁ τόπος, ὡς εἴρηται *). ἀλλὰ μὴν καὶ περὶ τὸν ἥλιον ἦττον γίνεται ἢ ἄλλως, μᾶλλον δὲ περὶ τὴν σελήνην, ἐπειδὴ ὁ μὲν ἥλιος ἔξαναλίσκει τὴν ἀναθυμιωμένην ὑπ' αὐτοῦ ἀτμίδα, οὐκ ἔξαναλίσκει δ' αὐτὴν ἢ σελήνη, ἀλλ' ὑφ' αὐτὴν ὑφίσταται. καὶ λοιπὸν συνισταμένης αὐτῆς γίνεται ἢ ἄλλως. ἐκ δὲ τούτου ἔχεις καὶ διὰ τί νύκτωρ μᾶλλον γίνεται ἢ μεθ' ἡμέραν, ἐπειδὴ τῇ ἡμέρᾳ ἔξαναλίσκεται ἢ ἀτμίς, νύκτωρ δὲ συνίσταται. ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῷ μεσημβρινῷ μᾶλλον γίνεται, ἦττον δὲ καὶ περὶ τὸν ὀρῆζοντα, ἐπειδὴ πολλοῦ δεῖται τόπου πρὸς τὸ συστήναι. κατελείφθη γὰρ τεσσαράκοντα μοιραῶν ἢ διάμετρος οὕσου τῆς ἄλω **). οὐκοῦν ἐπειδὴ ἐν τῷ μεσημβρινῷ μᾶλλον ἐστὶν εὐρυχωρία ἢ περὶ τὸν ὀρῆζοντα, τούτου χάριν ἐν αὐτῷ μᾶλλον γίνεται. ταῦτα περὶ τῆς ἄλω διαλεχθεὶς ὁ φιλόσοφος, μέλλων καὶ εἰς τὸν περὶ ἵριδος ἐμβάλλειν λόγον, πρότερον καὶ ὅσον τινὰ ἀναβρασμὸν ***) παραδίδωσι τῆς ἀνακλάσεως. γίνεται γὰρ φησὶν ἀνάκλασις καὶ ἀπὸ ἀέρος, γίνεται καὶ ἀπὸ ἀγλῆος, γίνεται καὶ ἀπὸ ὕδατος, γίνεται καὶ ἀπὸ στερεοῦ καὶ λείου καὶ διαφανοῦς σώματος. ἀπὸ μὲν ἀέρος, ὡς περὶ γέγονεν Ἀντιφέροντι τῷ Ταραντίνῳ οὕτω. ὁ γὰρ ἀσθενεὶς ἔχων τὰς ὄψεις ἐκ τοῦ βαδίζειν αὐτόν, ἢ ἐκπεμπομένη αὐτοῦ ὄψις ψαύουσα τοῦ ἀέρος,

*) Cfr. Excerpt. ad III, 2, 1. p. 114.

**) Quod non procul a veritate abhorret. Observationes enim consentientes cum theoria Hugonii (*Philosophic. Transact.* Vol. V. n. 60. *Dissertal. de coronis et parheliis* in *Opp. reliquis.* Amstelæd. 1728. 4. cfr. *Priestley Histor. Optices ex vers. germ. Klügelii* p. 432 sqq.) diametrum esse 45 graduum ostendunt. Adde Newtoni *Optic.* L. II. P. 2. prop. 9. P. IV. Obs. 13.

***) Vocabulum lexicis addatur. Redit infra fol. 52, a. et saepius.

ὡς κατὰ ἀντιτύπου τινὸς φερομένη, δι' ἐσχάτην ἀσθένειαν ἀνεκλάτο πρὸς αὐτόν, καὶ ἐδόκει εἶδωλον ὄρᾶν αὐτῷ προσέχον διὰ τὸ ἐνοπτρίζεσθαι αὐτὸν ἐν τῷ ἀέρι καὶ ὄρᾶν ἑαυτόν. ἀπὸ δὲ ἀχλύος, ὅταν ἀμελέστερον ἀπίδωμεν εἰς τὸ λυχναῖον φῶς, τηρικαῦτα γὰρ ἄτονος ὑπάρχουσα ἢ ὄψις φερομένη κατὰ τῆς λιγνῆος τοῦ λύχνου ἀνακλάται ὡς πρὸς τὸν λύχνον. καὶ ἐντεῦθεν ἰριοειδῆ χρώματα νομίζομεν εἶναι περὶ τὸν λύχνον. ἀλλὰ μὴν καὶ ἀπὸ ὕδατος ἀνάκλασις γίνεται, καὶ οὐ μόνον διάκλασις συνεχοῦς τε ὄντος καὶ εἰς ῥανίδας διαιρεθέντος. ὄρωμεν γὰρ πολλάκις τὸν ἥλιον ἐν ὕδατι συνεχοῦς τε αὐτοῦ ὄντος καὶ διηρημένου, ἀλλὰ ποῦ μὲν τὸ χροῶμα μόνον, ποῦ δὲ καὶ τὸ χροῶμα καὶ τὸ σχῆμα. γίνεται δὲ ἀνάκλασις καὶ ἀπὸ τῶν κατόπτρων, ὡς πολλάκις εἴρηται. αὗτος ὁ ἀναβροσμὸς τῆς ἀνακλάσεως. — Olympiod. fol. 51, b.

III, 11. Φαίνεται μελαντέρα] Παρὰ δὲ τοῦτον τὸν κύκλον τὸν φαινόμενον λευκόν, ἢ ἐχομένη περιφέρεια, διὰ τὴν ἐκείνου λευκότητα μελαντέρα φαίνεται, διὰ μέσου δὲ εἰπῶν, τὸ πρὸς δὲ τῆ γῆ μᾶλλον διὰ τὸ νηνεμωτέραν εἶναι, ἀσαφεστέραν ἐποίησε τὴν λέξιν. ἔστι δὲ ὃ λέγει, ὅτι πρὸς τῆ γῆ μᾶλλον ἢ τοιαύτη σύστασις γίνεται, καὶ ἡ ἔμφασις ἢ προειρημένη ὄρᾶται διὰ τὸ νηνεμώτερον εἶναι τὸν τόπον τοῦτον. πνεύματος γὰρ ὄντος, οὐχ οἷόν τε ἐστῶσαν φαίνεσθαι τὴν ἀναθυμίασιν, ἐν ἣ τὰ ἐνοπτρα. ἴσως δὲ διὰ τὸ πρόσγειον τῆς τοιαύτης συστάσεως, ἐχούσης τινὰ ἀπὸ τῆς γῆς μέλανος ἔμφασιν, τὴν ἐχομένην περιφέρειαν τῆς λευκῆς λέγει φαίνεσθαι μέλαιναν· τοῦτο γὰρ σημαίνει δοκεῖ τὸ παρὰ δὲ τοῦτο. — Alexander fol. 116, b.

IV, 1. Ὅτι ἡ ὄψις ἀνακλάται ἀπὸ πάντων τῶν λείων, καὶ οὐκ ἀπ' ὕδατος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀέρος συνίστησιν. ἦν δ' ἂν ἀλεθέστερον καὶ κατὰ τὴν οἰκείαν δόξαν αὐτοῦ λεγόμενον, τὸ μὴ τὴν ὄψιν ἀπὸ τῶν τοιούτων ἀνακλαῖσθαι λέγειν πρὸς ἴσας γωνίας, καὶ τὰ ὑποπίπτοντα τῶν ὄρατῶν ὑπὸ τὴν τοιαύτην αὐτῆς ἀνάκλασιν οὕτως ὄρᾶν. ἀλλὰ τὸ φῶς εἶναι τὸ ἀνακλώμενον ἀπὸ τῶν τοιούτων. καὶ νῦν αὐτῷ τὰ χρώματα, ὄντα τοῦ φωτὸς κινητικά, ὡς χρωονῦναί πως αὐτό. καὶ εἶναι τὴν ἀνάκλασιν αὐτοῦ πρὸς ἴσας γωνίας, καθ' ἣν ἀνάκλασιν,

ὅταν ὕψει τινὲ περιπίπτῃ, τότε ὄρεϊ ἢ ὕψει τὰ οὕτω πρὸς αὐ-
τὴν κείμενα. ἀλλ' ἐπεὶ ὕσον ἐπὶ τῷ λόγῳ μηδὲν δοκεῖ διαφέρειν
τὸ ἢ τοῦ φωτὸς ἀνάκλασιν λέγειν, ἢ τῆς ὕψεως, ὡς ἤδη προ-
εῖπον, ἦν τε εὐπαρακολοθητοτέρα διὰ τὴν τῶν μαθηματικῶν
χρῆσιν ἢ τῆς ὕψεως ἀνάκλασις, αὐτῇ χρῆται. εἰπὼν δὴ καὶ
ἀπὸ ὕδατος καὶ ἀπὸ ἀέρος τὴν ὄψιν ἀνακλᾶσθαι, ἀπὸ τοῦ
πῶς ἔχοντος ἀέρος ἢ πῶς ἔχουσα αὐτὴ ἀνακλᾶται λέγει. ἦτοι
οὐδ' ἀνακλᾶται ἀπ' αὐτοῦ, ὅταν τύχῃ συνιστάμενος εἰς νέφος
καὶ πυκνούμενος ἤδη, ἢ διὰ τὴν αὐτὴν ἀσθένειαν. πολλάκις
γάρ φησι τὴν ὄψιν ἀπὸ τοῦ ἀέρος καὶ μὴ πεπυκνωμένου ὄντος,
ἀνακλᾶσθαι δι' ἀτονίαν καὶ ἀσθένειαν, τοῦ ἀέρος αὐτῇ γινο-
μένου πυκνοῦ, ὡς μὴ δύνασθαι διέναι δι' αὐτοῦ τὰς ἀκτῖνας
τὰς ἐκπεμπομένας, ἀλλὰ ἀνακλᾶσθαι, ὡς ἀπὸ τινος στερεοῦ
καὶ ἀντέρεισιν ἔχοντος. καὶ τῆς τοιαύτης ἀνακλάσεως τῆς δι'
ἀσθένειαν γινομένης παρατίθεται μαρτύριον τὸ γινόμενον ποτε
περὶ τινὰ ἡρέμα καὶ οὐκ ὀξὺ βλέποντα. αἰεὶ *) γὰρ αὐτῷ εἶδω-
λον ἐδόκει προηγεῖσθαι ἐξ ἐναντίας αὐτῷ ὅτε ἐβάδιζε, βλέπον
πρὸς αὐτόν. ἐν ἄλλοις δὲ εἶρηκε καὶ τίς ἦν ὁ τοῦτο πάσχων;
ὅτι Ἀντιφέρων ὁ Ὀρειτῆς **). τοῦτο δὲ φησιν αὐτόν πάσχειν
διὰ τὸ τὴν ὄψιν ἀσθενῆ οὔσαν καὶ λεπτὴν δι' ἀρρωστίαν, μὴ
δυναμένην ἀπωθεῖν τὸν πλησίον ἀέρα καὶ διαιρεῖν, ἀνακλᾶσθαι
πρὸς αὐτόν, ὡς αὐτόν ἐνορᾶν ἐν τῷ ἀέρι τῷ πρὸ τῆς ὕψεως
ὡς ἐν κατόπτρῳ. ὃ ταῖς ὑγαινούσαις ὕψει συμβαίνει πάσχειν
ἀπ' ἀέρος πυκνοῦ τε καὶ πόρρω ἀφεστῶτος. ἀπὸ γὰρ τοῦ
τοιούτου ἀνακλῶνται. ἀλλ' ἐπεὶ μὴ οἶόν τε τὴν ὄψιν ἀνακλᾶ-
σθαι φάμεν, ἐπιζητήσκειν ἂν τις, τί ἦν τὸ γινόμενον πάθος
περὶ τὸν Ἀντιφέροντα. ἢ ὡσπερ τοῖς οὐλῆν τινὰ περὶ τὴν
κόρην ἔχουσιν ἢ διὰ βαρεῖαν ὀφθαλμίαν, ἢ διὰ τραῶσιν τινὰ,
καὶ μέντοι τοῖς ὑποχεῖσθαι μέλλουσι κωνώπιόν τι πρὸ τῶν
ὀφθαλμῶν ἴστασθαι δοκεῖ, τὸ ἐν αὐτῇ τῇ κόρῃ ὄν καὶ ἐπικεί-
μενον παρὰ φύσιν, ὡς ἔξω ὄν ὀρῶσι διὰ τὴν συνήθειαν τῆς

*) Ald. αἰετ.

**) Respexit ad libr. de memor. c. 1; quo tamen id iure fecerit, dicetur in commentariis.

αἰσθήσεως. σύνηθες μὲν γὰρ αὐτῇ τὰ ἔξω ὄρα. καὶ πάντα τὰ ὀρώμενα, ὡς ἔξω ὄντα ὄρα· τρόπον δέ τινα καὶ ταῦτα ἔξω ἐστὶν αὐτῆς διὰ τὸ ἔξωθεν προσκεῖσθαι παρὰ φύσιν. σημεῖον δὲ ἀπὸ τοιοῦτου τινὸς πάθους κωνωπίου γίνεσθαι φαντασίαν, τὸ τότε μάλιστα τοὺς ὀρώοντας αὐτὸ ὄρα, ὅτε ἐκ τοῦ στόματος τῆς κοιλίας ἀνερχθῆ τις ἀναθυμίασις ἀπὸ τῶν ἐν αὐτῇ καταλειφθέντων ἀπέπτων· πληρούμενα γὰρ τὰ περὶ τὰς κόρας φλεβία ἔνυπαρῶς καὶ ἀκατεργάστου περιττώσεως, ἀντιφράττει τῇ τοῦ αἰσθητηρίου διαφανείᾳ. καὶ τὸ κατασκιάζον αὐτήν, τοῦτο ἢ ὄψις ὡς πρὸ ὀμμάτων ὄν καὶ ἔξω ὄρα. γίνεται δὲ τὸ αὐτὸ πάθος καὶ νεφελαιοδοῦς τινὸς συστάσεως συνισταμένης περὶ τὴν κόρην. οὐπω μὲν ἰκανῆς πρὸς τὸ ἐπιφράττειν καὶ κωλύειν αὐτὴν ὄρα. ἤδη δὲ πάχος ἐχούσης, ὡς πρὸ τῶν μελλουσῶν ὑποχύσεων γίνεσθαι φιλεῖ *). τὸ γὰρ φῶς τοῖς οὕτως ἔχουσι σὺν τοῖς ἔξωθεν ὀρατοῖς, καὶ τὸ τοιοῦτον πάθος καὶ τὸ οὕτω προσκεῖμενον ὀρατὸν ὡς τι τῶν ἔξω ποιεῖ. ὡς οὖν ἐκείνοις ἰοικός τι φαίνεται κωνωπίῳ πρὸ τῆς ὄψεως αἰωρεῖσθαι, ποτὲ μὲν ἔχοντι πτερά, ὅταν ἢ ὠγκωμένα τὰ φλεβία, ποτὲ δὲ χωρὶς τινος τοιαύτης προσθήκης, ὅταν ἐλάττων ἢ περὶ αὐτὰ πλήρωσις ἢ, οὕτω καὶ τῷ Ἀντιφέροντι μικρὸν. καὶ οὐκ ὀξὺ ὀρώοντι, διὰ τὸ πλείω τινὰ σύστασιν ἐπεσκεδᾶσθαι ταῖς κόραις, μείζον τι πρὸ τῆς ὄψεως ἐδόκει προηγείσθαι, ὃ εἰκάζε προσώπῳ, ὡς οἱ προειρημένοι κωνωπι, ὁμοίον τι πάσχοντες, τοῖς τὰς τῶν νεφῶν συστάσεις τε καὶ ἔξοχὰς εἰκάζουσιν ἀπὸ μικρῶς ὁμοιότητος Σατύροις ἢ θηρίων τινῶν μορφαῖς **). — Alexander fol. 117, a. b.

*) Galen. *de usu part. corpor. humani* X. init.— τὰ καλούμενα πρὸς τῶν ἰατρῶν ὑποχύματα, μέσα μὲν ἰστάμενα τοῦ κρυσταλλοειδοῦς ὑγροῦ καὶ τοῦ κεραιοειδοῦς χιτῶνος, ἐμποδίζοντα δὲ τὰς ὄψεις, ἀρχὴ περὶ ἃν τύχη παρακεντηθέντα. Meminit eiusdem mali Chalcidius in Platon. *Tim.* p. 333 ed. Fabric. ubi perperam ὑπόκρισις editum est, emendatum iam a Schneidero *Eclog. phys.* II. p. 245. Conferas, si placet, de suffusione oculorum eiusque, si fieri potest, curatione etiam Plinium *Hist. nat.* XXVIII, 8. XXXV, 17. Celsus VII, 14. Galen. *de symptom. caus.* I. p. 99.

***) Ald. μορφάς.

IV, 4. Διόπερ αἴ τ' ἄκραι ἀνεσπασμέναι
 μεσουρανοῦντα] Ἐπιζητήσαι τις *) ἂν τίνος χάριν
 ταῦτα παρέθετο, δεικνῦναι βουλόμενος, ὅτι καὶ ἀπὸ ἀέρος τῆς
 ὕψεως ἀνακλάσεις γίνονται, ὡσπερ καὶ ἀφ' ὕδατος. οὐ γὰρ
 δήπου ταῦτα, ὧν ἐμνημόνευσε δι' ἀνακλάσεως ὁρᾶσθαι λέγοι
 τις. ἢ τὰ λεγόμενα δεικτικά ἐστι, τοῦ τὴν ὕψιν πάσχειν ὑπὸ
 τοῦ πυκνοῦ ἀέρος, ἄπερ καὶ ὑπὸ ὕδατος. αἶ τε γὰρ ἄκραι αἶ
 ἐπὶ τῆς θαλάσσης πόρρωθεν καὶ διὰ πυκνοῦ ἀέρος ὀρώμεναι,
 ἀνεσπασμέναι φαίνονται εἰς ὕψος ἀπὸ τῆς θαλάσσης καὶ με-
 ζους. ἐτι δὲ μεῖζω τὰ μεγέθη φαίνεται πάντων τῶν ὀρωμένων,
 ὅταν εὗροι πλέωσι, διὰ τὸ πυκνότερον καὶ ἔγρύτερον τὸν
 ἀέρα γίνεσθαι ὑπὸ τῶν νοτίων πνευμάτων, ὅποῖος καὶ ὁ εὗρός
 ἐστι **). καὶ τὰ ἐν τοῖς ἀχλύσι δὲ καὶ διὰ τῶν ἀχλύων ὀρώμενα
 μεῖζω φαίνεται τῷ τὴν ἀχλὺν εἶναι ἀέρα πεπυκνωμένον. διὰ
 τοῦτο γὰρ καὶ ἥλιον καὶ τὰ ἄλλα ἕστρα ἀνίσχοντα καὶ δύ-
 νοντα, μεῖζω δοκεῖ εἶναι μᾶλλον ἢ μεσουρανοῦντα***), διὰ τὸ
 ἀνατέλλοντα μὲν καὶ δύνοντα δι' ἀχλὺς ὁρᾶσθαι. διὰ γὰρ
 τοῦ περιγελοῦ ἀέρος ὁρᾶται, ὅς ἀχλυώδης καὶ παχύτερός ἐστι
 τοῦ ἐν ὕψει. ὅτι δὲ τὰ αὐτὰ ταῦτα πάθη γίνεται καὶ ἐπὶ τῶν
 δι' ὕδατος ὀρωμένων γνώριμον. εἰ οὖν αἶ διὰ τοῦ πυκνοῦ
 ἀέρος διαφάσεις ὅμοιαι ταῖς δι' ὕδατος, εὐλόγον καὶ ἀνακλά-
 σεις ὡς ἀπὸ ὕδατος οὕτω γίνεσθαι καὶ ἀπὸ τοῦ τοιούτου
 ἀέρος. ὁρᾶται δὲ μεῖζω τὰ τε δι' ὕδατος καὶ τὰ δι' ὕγροῦ
 ἀέρος, διὰ τὸ μὴ ὁμοίως τρανῶς φαίνεσθαι. ἀμυδρότερα γὰρ
 πάντα ὁρᾶται τὰ διὰ παχύτερον καὶ ἥττον διαφανοῦς ὀρώμενα.

*) Ald. ἐπιζητήσαι τις.

**) Cfr. Meteorol. II, 6. p. 364, a: ὅλως δὲ τὰ μὲν βόρεια τού-
 των καλεῖται, τὰ δὲ νότια. προστίθεται δὲ τὰ μὲν ζεφυρικά τῷ
 βορέα (ψυχρότερα γὰρ διὰ τὸ ἀπὸ δυσμῶν πνεῖν), νότιω δὲ τὰ ἀπη-
 λιωτικά (θερμότερα γὰρ τῷ ἀπ' ἀνατολῆς πνεῖν). Polit. IV, 3. p.
 1290, a: μάλιστα δὲ δοκοῦσιν εἶναι δύο [πολίταιαι] καθάπερ ἐπὶ τῶν
 πνευμάτων λέγεται τὰ μὲν βόρεια, τὰ δὲ νότια, τὰ δ' ἄλλα τούτων
 παρεκβάσεις.

***) Cfr. ad Excerpt. III, 2, 1.

τὰ δέ γε ἀμυδρότερα φαινόμενα ἢ ὕψις ὡς πόρρω ὄντα ὄρα· τῷ γὰρ τὰ πόρρωθεν ὄρώμενα ἀμυδρότερα ὄραν ἢ εἰ πλησίον ὄντα ἑώρα, διὰ συνήθειαν καὶ τὰ ἀμυδρῶς ὄρώμενα, ὡς πόρρω ὄντα ὄρα. ἀλλὰ μὴν ὑπόκειται κατὰ γωνίαν τινὰ συνισταμένην πρὸς τῇ κόρῃ τὰ ὄρώμενα ὄρασθαι, καὶ τὰ μὲν μεῖζω κατὰ μεῖζονα ὄρασθαι γωνίαν, τὰ δὲ ἐλάττω κατὰ ἐλάττονα. διὸ καὶ τὰ αὐτὰ πόρρωθεν ὄρώμενα ἐλάττω φαίνεται ἢ ἐγγύθεν, ὅτι δὴ αἱ ἀπὸ τοῦ ὄρωμένου εὐθείαι τὴν πρὸς τῇ κόρῃ γωνίαν ἐλάττω ποιούσιν αἰεὶ ἀπὸ τοῦ πλείονος διαστήματος. ὅταν οὖν τι τῷ μὲν ἐγγὺς εἶναι καὶ ἐγγύθεν ὄρασθαι, βλέπεται μεῖζονι γωνίᾳ, τῷ δὲ ἀμυδρὸν ὄρασθαι φαντασίαν ἀποτελεῖ, ὡς ὄρώμενον ἀπὸ πολλοῦ διαστήματος, μεῖζον ἢ ἐστὶ φαίνεται τῇ ὕψει, τῷ ἀφ' οὗ διαστήματος εἰ ἀληθῶς ἑωρᾶτο, ὄρασθαι ἂν αὐτὸ ἐλάττοني γωνίᾳ, καὶ ἀπὸ τούτου δοκεῖν ὄρασθαι τοῦ διαστήματος διὰ τὴν ἀμυδρότητα μεῖζον. τοῦτό τε οὖν αἴτιον τοῦ διὰ τῶν τοιούτων ὄρώμενα μεῖζω φαίνεσθαι, καὶ ἔτι τὸ χεῖσθαι τὴν ἀπὸ τοῦ αἰσθητοῦ γινομένην κίνησιν ἐν τῷ κατ' ἐνέργειαν διαφανεῖ, ὅταν ὑγρὸν ἢ καὶ παχύ. ὅτι δὲ οὐκ ἄλογον τὸ λεγόμενον, μάθοι τις ἂν ἀπὸ τῶν γραφομένων γραμμῶν ἐν τοῖς ὑγροτέροις τε καὶ παχύτεροις χάρταις. χεῖται γὰρ ταῦτα καὶ διὰ τοῦτο ἅμα μὲν μεῖζω, ἅμα δὲ ἀμυδρότερα γίνεται. τρόπον γὰρ τινα ὡς τὰ γράμματα ἐν τοῖς χάρταις, οὕτω καὶ τὸ τῶν ὄρωμένων χροῶμα ἐγχαράττεται τῷ κατ' ἐνέργειαν διαφανεῖ. καὶ ψόφοι δὲ καὶ αἱ φωναὶ αἱ δι' ὑγροτέρων γινόμεναι βαρύτεραι *). τὰ δὲ βαρύτερα μετὰ πλείονος ὄγκου. μαρτυροῖ δ'

*) Quae vera est causa, cur nocturna maior sit intensio soni, quam diurna. Minoris enim ponderis est argumentum, quod affert Aristoteles *Problem.* XI, 5. p. 899, a: *Διὰ τί εὐηκουότερα τὰ τῆς νυκτός; ἢ ὅτι μᾶλλον ἡρεμία διὰ τὴν τοῦ θερμοτάτου ἀπουσίαν; διὸ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀταρακτότερα. ὁ γὰρ ἥλιος ὁ κινῶν.* Idem disertius exponit l. l. XI, 33. p. 903, a, quem locum conferas velim et addas Plutarchi *Quaest. Symposiac.* VIII, 3. Tom. III. p. 970 Wyttenb. Propius ad Alexandri sententiam accedit Sextus Empiricus *Pyrrhonic. Hypotyp.* I, 4, 125. p. 33, ubi ait: *ἢ αὐτῆ φωνῆ ἀλλοία μὲν φαίνεται σὺν λεπτῷ αἵρι, ἀλλοία δὲ σὺν παχυμερεῖ.*

ἀν τῷ εἰρημένῳ καὶ τὸ συμβαῖνον περὶ τὸ φῶς τὸ ἀπὸ τοῦ ἡλίου. δοκεῖ γὰρ εἶναι σημεῖον ὑετοῦ τὸ τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ ἀνατέλλοντος σκιδνασθαι, μετεώρους τε οὔσας καὶ μόγις καὶ

Quos locos quum laudarem *Meteorol. veter. Graecor. et Roman.* VIII, 40. not. 1. p. 177 sqq., iamiam monui, egregie de hoc phaenomeno disputasse Alexandrum ab Humboldt in peculiari dissertatione inscripta: *Mémoire sur l'accroissement nocturne de l'intensité du son*, neque iniuria monuisse de Luc (*Recherches sur les modifications de l'atmosphère* §. 1031. not. b), noctu si sonus plus solito augeatur, indicium id esse venturae pluviae. Hinc explicandum, cur hieme sonus magis intendatur, quam aestate, quod idem iam novit Aristoteles, causam addens, quia spissior sit aër hiemalis tum in nobis, tum extra nos et quia, quando densior sit, etiam motus sit gravior. Altera huius phaenomeni (cuius veritatem tum alia docent exempla, tum quae Parry proposuit *Edinburgh philosophic. Journal* V. p. 207, *Edinburgh new phil. Journ.* I. April—Octobr. 1826. p. 390) explicatio, quam ex physiologicis rationibus petitam proposuit *Problem.* XI, 17. p. 900. b. (cfr. XI, 56. p. 905, a. 61, p. 905, b. et Alexandri Aphrodisiens. *Problem.* II, 25. 35.) fere congruit cum iis, quae disseruit Sieber *Reise nach der Insel Creta* Vol. I. p. 405. Quae cum exposuissem in *Meteorol. veter. Gr. et Roman.* l. l. sequenti paragrapho de sono verba feci, quem ex lucis silvisque auditum esse saepenumero veteres perhibent, uti Virgilius *Georg.* I, 476, Ovidius *Metam.* XV, 792 aliique, praesertim Livius, idque phaenomenon cum eo comparavi, quod nostrates *die wilde Jagd* appellare solent, et cum iis, quae de diaboli voce in insula Taprobane audita in libro: *Die Urwelt und die Fixsterne* inscripto ex recentiorum peregrinatorum auctoritate disseruit Schubert. Quamvis, quid hac de re sit sentiendum, saepe quaesitum sit a physicis (cfr. Benzenberg in *Gilb. Annal.* VIII. p. 244), nihil tamen certi eos reperisse, ne probabile quiddam, monui. Addendum vero erat, totam rem propius abesse a fabulosis narratiunculis mythisque popularibus, quam a phaenomenis naturali modo explicandis, qua de causa iam nunc lectores ablego ad v. Dobenek *Des deutschen Mittelalters Volksglauben* Vol. I. p. 62. Grimm *deutsche Sagen* Vol. I. nr. 308 sqq. v. Baczko *Legenden, Volkssagen* etc. (Hal. Saxon. 1817) Vol. II. p. 161. et ad dissertationem, libello periodico insertam, cui titulus: *Die Curiositäten* Vol. II. p. 472 sqq.

ἀμυδροῦς *) ἐπὶ τὴν γῆν διαπέμπεσθαι. διὰ γὰρ πάχος καὶ ὑγρότητα ταῦτα πάντα γίνεται. εἰ δὲ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου δι' ὑγρότητα τοῦ ἀέρος σκιδναται τε καὶ χεόμενον ἀμυδρὸν γίνεται, πολὺ μᾶλλον ἡγητέον περὶ τὰς ἀπὸ τῶν ἄλλων ὁρατῶν κινήσεις τοῦτο γίνεσθαι, ὅσω εἰσὶν ἀσθενέστερα τῆς ἀπὸ τοῦ ἡλίου μέχρις ἡμῶν διΐκνουμένης κινήσεως. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ἡλίος, ἐν τῷ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀκτίνων προειρημένῳ πάθει, μείζων φαίνεται τοῖς ὁρῶσιν αὐτόν. — Alexander fol. 117, b.

Παράδειγμα νῦν λέγει τῆς ἐκ τῆς ἀχλὸς γενομένης ἀνακλάσεως οὐκ ἀκριβές. σημεῖον γάρ φησιν, ὅτι ἐκ τῆς ἀχλὸς γίνεται ἢ ἀνάκλασις, ὅτι ἔωθεν τὰς ἄκρας τῶν ὁρῶν **), τουτέστι τὰ ἀκρωτήρια μείζονα ὁρῶμεν, καὶ οἶον ἐπινηχόμενα τῇ θαλάττῃ ἀνεσπασμένα τῆς ῥίζης τε αὐτῶν ***) καὶ ὅτι τὰ ἄστρα περὶ τὸν ὀρίζοντα μεγάλα ὁρῶμενα, ταῦτα διακλάσεώς ἐστιν, οὐκ ἀνακλάσεως, ὡς Ἀριστίτελες. τὰ γὰρ δι' ὑγροῦ μείζονα φαινόμενα, ἐκεῖνα κατὰ διάκλασιν ὁρᾶται. ἢ φημεν, ὅτι ἔθος αὐτῶ καταφρονεῖν τῶν παραδειγμάτων. αὐτὸς γάρ πομφησί· ληπτέον δὲ βέλτιον τοὺς ὅρους. οὐκοῦν μᾶλλον παράδειγμα ληπτέον τῆς γενομένης ἐκ τῆς ἀχλὸς ἀνακλάσεως τὴν περὶ τοὺς λύχνους φαινομένην ἴσιν, ὡς εἴρηται. ἀλλ' ἐπειδὴ λόγος ἡμῖν †) γέγονε περὶ τῶν ἀκρωτηρίων, ζητητέον, ποῖω λόγῳ φαίνονται ὡς ἀνεσπασμένα καὶ ἐπινηχόμενα τῇ θαλάττῃ ἔωθεν. ἐπειδὴ γὰρ ἀχλὺς κέχεται περὶ ταύτην (ἔστι

*) Ald. ἀμυδρῶς. Notum est illud phaenomenon, et ab omnis regionis agricolis creditum, Solem aquas ad se trahere et quasi bibere, ubi radii eius ad verticem usque caeli, caeteroquin nubium expertis, protendantur, idque pluviae tempestatisve esse indicium. Quod phaenomenon respicit etiam Plinius *Histor. natur.* XVIII, 35: *Si in exortu [radii] spargentur partim ad Austrum, partim ad Aquilonem, pura circa eum [solem] serenitas sit licet, pluviam tamen ventosque significabunt.*

**) Ald. ὁρῶν.

***) Descriptio phaenomeni, quod elevationem horizontis sive cum Italis: *fata Morgana* vocamus. Cfr. *Meteorol. vet. Gr. et Rom.* IX, 3. p. 186.

†) Mallem ἡμῖν.

γάρ, ἥτις ἐστὶ δίνυρος), μᾶλλον δὲ περὶ τὰς ῥίξας αὐτῶν, ἥπερ περὶ τὰ ἄκρα φαινομένη, ἢ ἀκτὶς ἀπὸ τοῦ ὕμματος ὡσπερ τις εὐθεῖα ἐπάνω τοῦ ὕδατος τῆς θαλάσσης προσπίπτει τῇ ἀχλύϊ ἐκείνῃ τῇ ὕδατῶδει, ἢ τις ἐστὶ πρὸς τῇ ῥίξῃ τοῦ ἀκρωτηρίου. καὶ ἐπειδὴ κακείνῃ δίνυρός ἐστι, παρᾶκειται δὲ καὶ τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης, λανθάνει ἢ ὄψις διὰ τὴν ὁμοίότητα καὶ οἶεται καὶ αὐτὴν τὴν ἀχλὺν *) ὕδωρ. ἐπειδὴ πρὸς τῇ ῥίξῃ τοῦ ὄρους ἐστὶν ἢ ἀχλὺς ἀπατωμένη νομίζει ἐπάνω τοῦ ὕδατος εἶναι τὸ ὄρος. — Olympiodor. fol. 52, a.

IV, 9. Ὅτι μὲν οὖν ἀνάκλασις ἢ ἴρις τῆς ὕψεως πρὸς τὸν ἥλιόν ἐστι, φανερόν] Ὅτι δὲ ἡ ἴρις κατὰ ἀνάκλασιν γίνεται, καὶ ἔστιν αὐτῆς κατοπτρική ἢ φαντασία, Φίλιππος μὲν ὁ ἐταῖρος Πλάτωνος **) δεικνῶναι πειρᾶται διὰ τοῦ συμμεταχωρεῖν αὐτὴν ἐπὶ ταῦτά τοις ὄρωσιν. ὁπότε γὰρ ἐκείνοι εἰς τὰ πλάγια μεθίσταντο, ἐπὶ τὰ αὐτὰ πλάγια καὶ τὴν ἴριν φαίνεσθαι συμμεδισταμένην, ὡσπερ ἐπομένην τῇ τοῦ ὄρωντος ὄψει. τοῦτο γὰρ ἴδιον τῶν κατὰ ἔμφασιν ὄρωνμένων τὸ ἅμα τοῖς ὄρωσι μεταχωρεῖν καὶ πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ πρὸς τὰ ἀριστερά. ἐπεὶ τὰ γε καθ' ἐνθυσωρίαν ὄρώμενα, πᾶν τούναντιον ὄρᾶται ποιοῦντα. εἰς μὲν γὰρ τὰ δεξιὰ τῶν ὄρωντων αὐτὰ μεδισταμένων, ἐκεῖνα δοκεῖ πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἀποκλίνειν· εἰ δὲ οἱ ὄρωντες αὐτὰ εἰς τὰ ἀριστερὰ μεθίσταντο, ἐκεῖνα φαντασίαν ἐπὶ τὰ δεξιὰ ἀποκλινόντων παρέχει. οἱ δὲ περὶ

*) Ald. ἀχλὺν.

**) Philippus Medamae Bruttiorum oppido in inferiore Italia natus, discipulus Platonis, mathematica, astronomica, meteorologica opera plura composuit, uti librum de lunae figura, quem commemorat Plutarchus (*Quod non suaviter liceat vivere sec. Epic.* Tom. VI p. 466. ed. Wyttenb.), de ventis, cuius mentionem facit Stephan. Byzant. s. v. *Μέδμα*. Idcirco a Plinio *Hist. nat.* XVIII, 31, 74 una cum Callippo, Dositheo, Eudoxo aliisque astronomis laudatur. Adde Gemin. *Element. in Arat. Phaenom.* c. 16. Vitruv. IX, 7. Procl. in Euclid. p. 19: *Φίλιππος ὁ Μέδμαϊος, Πλάτωνος ὦν μαθητῆς καὶ ὑπ' ἐκείνου προτραπείς εἰς τὰ μαθήματα*. Petav. *Uranol. diss.* IV, 9. Fabric. *Bibl. Gr.* Vol. IV. p. 10. ed. Harl.

Γεμίον *) καὶ Αἴλιον **) εἰς δεῖξιν τοῦ ἔμφρασι τὴν ἴριν εἶναι προσχρῶνται καὶ τῷ προσιόντων τε αὐτῇ δοκεῖν καὶ αὐτὴν προσιέναι καὶ ἀποχωροῦντων ἀποχωρεῖν, ὡσπερ ὁρᾶται ποιοῦντα ἐν τοῖς κατόπτροις ἐμφαινόμενα. ὅτι μὲν οὖν καὶ τοῦτο συμβαίνει περὶ τὰς ἐμφύσεις, ὡσπερ καὶ τὸ ὑπὸ Φιλίππου προειρημένον, φανερόν. εἰ δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἴριδος τοῦτο δῆλον γίνεσθαι ἀπὸ τοσούτου διαστήματος ὁρωμένης ἐπιζήτησαι τις ἂν ***) ἴσως. — Alexander fol. 118, a.

Ἡ παροῦσα λέξις ἔξ ἡμῖν τινα παραδίδωσι. πρῶτον μὲν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἄμφω κατὰ ἀνάκλασιν γινομένων †) ἴριδος τε καὶ ἄλω, ἣ μὲν ἄλως λευκὸν φαίνεται ἔχουσα χροῶμα, ἣ δὲ ἴρις ποικίλον. τρίχρους γὰρ φαίνεται. καὶ οὐδέτερον τῶν χρωμάτων αὐτῆς ταῦτόν ἐστι τῷ τῆς ἄλω. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἐστὶ λευκότερον, τῆς δὲ τὸ μὲν φοινικοῦν, τὸ δὲ πράσινον τὸ δὲ ἄλουργόν. δεύτερον, δι' ἣν αἰτίαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατὰ διάμετρον τοῦ ἡλίου φαίνεται ἣ ἴρις, σπανίως ††) δὲ περὶ τὸν

*) Num scribendum sit Γεμίονος aut Γέμινος, cum vox latina secundam syllabam corripit, aliis diiudicandum relinquo.

**) Aelium Stilonem, M. Terentii Varronis magistrum, Alexandrum intellexisse opinor, qui, uti ex Plin. *Histor. natur.* IX, 25 patet, etiam ad naturalem historiam pertinentia conscripsit. Cfr. de eo imprimis Cicero. *Brut.* 56: *Fuit is omnino vir egregius, et eques Romanus cum primis honestus, idemque crudelitissimus et Graecis literis et Latinis; antiquitatisque nostrae et in inventis rebus et in actis scriptorumque veterum literate peritus.* — Sed idem Aelius Stoicus esse voluit et q. s. *Coll. c.* 46. *Academ.* I, 2. *Interpp.* ad Gell. XVI, 8. Saepenumero eius mentio fit apud Grammaticos, Sospitrum, Priscianum, aliosque.

***) Ald. ἐπιζήτησαι τις ἂν, ut supra fol. 117, b.

†) Ald. γινομένην.

††) Quod si iridem interdum etiam, quamvis raro circa ipsum solem adparere contendit Olympiodorus, aut maiorem, irideos quae colores ostendere solet, coronam iridem vocavit, aut tertii ordinis iridem vidit, quae circa solem appareat necesse est, docente iam Bernoulli (*Opp.* Tom. IV p. 197 nr. 171 art. 3.). Talem re vera observavit Reynier (*Gren Journ. für Physik* Vol. IV p. 314).

ἥλιον, καίτοι παρηλίων τε καὶ ῥάβδων τοῖς πλαγίοις τοῦ ἥλιου φαινομένων. τρίτον, ὅτι τὰ θρυλλούμενα ἐπὶ τῆς ἰριδος, ταῦτόν δ' εἰπεῖν τὸ κατὰ τὴν διάμετρον αὐτὴν γίνεσθαι τοῦ λαμπροῦ καὶ τὸ ἐν κεκερματισμένοις ἐνόπτροις γίνεσθαι αὐτὴν καὶ τὸ μηδέποτε κύκλον τέλειον αὐτὴν *) φαίνεσθαι ἢ ἔλαττον ἡμικυκλίου **) καὶ τρίχροον αὐτὴν εἶναι, ἢ ψευδῆ· φαίνεται γὰρ ἴσως μηδὲν τούτων ἔχουσα. τὸ τέταρτον, τρία λήμματα παραδίδωσιν συμβάλλοντα πρὸς τὴν τῆς ἰριδος ἀπόδειξιν. πέμπτον, τὴν αἰτίαν τῶν χρωμάτων παραδίδωσιν. ἕκτον, τὴν τάξιν τῶν χρωμάτων, δι' ἣν αἰτία τῆς ἐντὸς ἰριδος ἢ μελζων ζώνη καὶ τῆς ἐκτὸς ἢ ἐλάττων φοινικοῦν ἔχουσι χροῶμα, αἱ δὲ παρακείμεναι ταῖς φοινικαῖς ζώναις πράσινον ἔχουσι χροῶμα

Triplices irides soli adversae, saepenumero visae, quales a Ciccolini (Zach monatl. Correspond. xx. p. 505), Senguerd (Philos. natur. ed. II. Lugdun. 1685. p. 292), Étienne (Histoire de l'Académie des sciences de Paris 1743. p. 54), Halley (Philosoph. Transact. 1690. p. 193), Celsio (Schwed. Abhandl. 1742. p. 235), tunc tantum apparere possunt, ubi maiores aquae, sive ipsum mare, sive lacus, sive maior etiam amnis, in vicinia sunt. Tertia tunc iris reflexione priorum ab aqua ad nubem nascitur, ideoque eodem modo sunt explicanda, quo Vince (Gilb. Ann. IV. p. 219) erectas imagines conversis impositas, quae simili reflexione in vicinia lacuum et maris fiunt, explicuit. Aliud phaenomenon iridis a Wollaston observatum (Edinburgh Transactions Vol. V. Part. III p. 10. Baumgartner u. v. Ettinghausen Zeitschr. III. p. 303) huc trahendum est, cum a reflexione non absimili originem traxerit. Miras omnino formas iridis tali reflexione ab aquarum superficie ad nubes fieri notum est, quemadmodum lunarem illam iridem, quam in America meridionali vidit Don Ulloa (Voyage historique de l'Amérique meridionale Amsterdam 1752. Tom. I. p. 368), aut quam Monge ex Aegypto rediens in mari mediterraneo (Abhandlungen über Aegypten unter Bonaparte p. 67), aut quam Playfair (Gilb. Annal LXII. p. 124 sqq.), aut quales alii denique conversos arcus observarunt tales, ut concava pars a terrae superficie ad caeli cacumen recederet (Gilb. Annal. LXI. p. 363), qua de re explicanda cfr. Scoresby in Edinburgh new philosophic Journ. II. p. 239.

*) Ald. αὐτόν.

**) Supple τμήμα. Mox pro τρίχροον Ald. τρίχρονον.

ἐφ' ἑκατέρας ζώνης, αἱ δ' ἐκτὸς τοῦ πρασίνου χρώματος ζῶ-
ναι ἄλουργόν ἔχουσι τὸ χρῶμα ἐφ' ἑκατέρας ζώνης*), ὥσπερ
λαμβάνεσθαι τὰς δύο ἱριδας ὑπὸ ἄλουργοῦ χρώματος. ταῦτα
ἡμῖν τὰ ἕξ παραδίδωσιν ἢ μετὰ χεῖρα λέξεις. ἀρξώμεθα οὖν
ἀπὸ τοῦ πρώτου, τίς ἢ αἰτία τοῦ μὲν ἄλλω λευκὴν φαίνεσθαι,
τὴν δὲ ἱριν ποικίλως ἔχουσιν, μήτε ὁμῶς ὁμοίον τῇ ἄλλῃ
τούτου παραδίδωσι δύο αἰτίας ὁ φιλόσοφος. πρῶτον μὲν ὅτι
ἢ ἄλλως ἀπὸ λευκοτάτου καὶ λεπτοτέρου γίνεται νέφους καὶ
ἥττον ὑγροῦ, ἢ δὲ ἱρις ἀπὸ μελαντέρου καὶ παχέος καὶ καθύ-
γρου. τὰ δὲ κάθυγρα μελάντερα φαίνονται δίκην τῶν ἐν ὕδατι
βεβρεγμένων ἱματίων. καὶ διὰ τοῦτο ποικιλώτερον χρῶμα ἴσχει
ἢ ἱρις, λευκὸν δὲ ἢ ἄλλως. δεύτερον δὲ ὅτι ἐπὶ μὲν τῆς ἄλλω
ἐλαττον ποιεῖ διάστημα ἢ ὕψις πρὸς τὴν σελήνην. κατὰ κά-
θυγον γὰρ ἐκπέμπεται καὶ ὡς ἐλαττον ποιούσα διάστημα.....**).
καὶ γὰρ ἢ ὕψις ὣν ἀμυδρῶς διαλαμβάνεται κατὰ ἀσθένειαν,
μελαντέρα δοκεῖ εἶναι. ἰδοὺ γοῦν τὸν οὐρανὸν κυανοῦν χρῶμα
δοκοῦμεν ἔχειν καὶ τὴν θάλασσαν πορφυροῦν, διὰ τὸ ἐπὶ πλέον
ἐκτεινομένην διάστημα ἕξασθενεῖν***). καίτοι τοῦ Ἀριστοτέλους

*) Ald. ζῶνας, paulo ante ἄλουργόν, et mox deinceps τὰς δύο ἱρι-
δας.

**) Lacunae indicium reperitur iam in editione Aldina. Fortasse
verba exciderunt talia, qualia ἢ πρὸς τὸν ἥλιον.

***) De colore aëris caelique, aliter sensit Theophrastus de
colorib. §. 20 p. 881 ed. Schneider: Ὁ δὲ ἀήρ ἐγγύθεν μὲν θεω-
ρούμενος οὐδὲν ἔχειν φαίνεται χρῶμα· διὰ γὰρ τὴν ἀραιότητα ὑπὸ
τῶν ἀγῶν κρατεῖται χωριζόμενος ἰπ' αὐτῶν, πυκνοτέρων οὐσῶν καὶ
διαφανομένων δι' αὐτοῦ. ἐν βάθει δὲ θεωρούμενος ἐγγυτάτω φαίνεται
τῷ χρῶματι κυανοειδὴς διὰ τὴν ἀραιότητα· ἢ γὰρ λείπει τὸ φῶς,
ταύτῃ σκότῳ διελημμένος φαίνεται κυανοειδὴς, ἐπιπυκνωθεὶς δὲ, κα-
θάπερ τὸ ὕδωρ, πάντων λευκώτατός ἐστιν (cfr. §. 1. p. 873). —
Purpureum maris colorem dixit auctoritate Homeri, apud quem
οἶνον πόντος, πορφυρέη ἄλις, πορφυρόεσσα θάλασσα, πορφυρόεσσα
κύματα saepenumero occurrunt. cfr. Il. φ', 326. ψ', 316. Odyss. β',
421. ε', 132 etc. Virg. Georg. IV, 373 ibiq. Voss. p. 855. Est ille
color, quem Aristoteles Problem. XXVI, 37. p. 944, b. cfr. Gell.
Noct. Attic. II, 30) ζοφῶδες χρῶμα appellat, quem mare ostendat
flante aquilone, cum austro spirante caeruleum videatur. Atque hic
color perpetuo fere apud Latinos mari tribuitur, iisque quae ad mare

βουλομένου ἀχρωμίιστα εἶναι τὰ οὐράνια σώματα, διὰ τὸ εἶναι ταῦτα τῆς πέμπτης οὐσίας *). πᾶν δὲ χρώμα ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων **). οὐκοῦν, ὡς ἔφη, ἐπειδὴ ἔλαττον ἢ ὕψις διάστημα ποιεῖ ἐπὶ τῆς ἄλω, οὐκ ἐξασθενεῖ καὶ τούτου χάριν λευκὸν χρώμα φαίνεται ἔχουσα· ἐπὶ δὲ τῆς ἴριδος ἐπειδὴ ἐπὶ πλέον ἐκτείνεται (ἀπὸ γὰρ ἡμῶν ἐπὶ τὸ νέφος καὶ ἀπὸ τοῦ νέφους ἐπὶ τὸν ἥλιον κατὰ διάμετρον ὄντα τοῦ νέφους· μεῖζον γὰρ διάστημα ἐστὶ τὸ κατὰ διάμετρον τῆς καθέτου) τούτου χάριν ἐξασθενοῦσα ἢ ὕψις ποικίλα χρώματα ὄρα ἐπὶ τὸ μέλαντερον ὀδεύοντα. τοῦτο μὲν τὸ πρῶτον. δεύτερον ἦν δι' ἣν αἰτίαν περὶ μὲν τὸν ἥλιον οὐ γίνεται ἴρις, ἢ σπανίως γίνεται, κατὰ διάμετρον δὲ αὐτοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γίνεται. ἀλλ' ἵνα τοῦτο νοήσωμεν, δεῖ πρῶτον ἐκείνο μὴ ἀγνοεῖν, ὅτι ἡ ἀναθυμιωμένη ἀπὸ τῶν ὑδάτων ἀτμιδώδης ἀναθυμιάσις μετεωρίζομένη καὶ παχυνομένη ἐν τῷ ἀπογείῳ τοῦ περιγείου ἀέρος μεταβάλλεται εἰς ὕδωρ νεφουμένη καὶ γίνεται νετός, ὡς ἐν τοῖς προλαβοῦσιν εἴρηται. ἀλλ' οὐκ ἀθρόον εἰς ὕδωρ μεταβάλλεται, ἀλλ' εἰς ῥανίδας, τουτέστι ψεκάδας. εἶτα τούτῳ τῶν ῥανίδων συνερχομένων ἀλλήλαις γίνεται ὕδωρ καὶ κατέρχεται νετός ***). ἢ οὖν ἴρις ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ τῶν ψεκάδων καὶ τοῦ ὕδατος ἔχει τὴν γένεσιν. τῆς γὰρ ὕψεως φερομένης

spectant, unde Neptunus caeruleos oculos habere dicebatur (Cic. de nat. deor. I, 30), unde caeruleus currus Neptuni audit Virgilio Aen. V, 819 et caerulei Tritonis equi Ovidio Heroid. VII, 50 et al. sim.

*) Cfr. de caelo II, 7 sqq. Ex iis, quae ibi disserit Aristoteles, consequitur eum astra coloris expertia censere debuisse. Quod enim deinceps additur ab Olympiodoro, omnem colorem natum esse ex quatuor elementis, patet ex iis, quae exposita sunt initio libelli de coloribus: ἀπλᾶ τῶν χρωμάτων ἐστὶ, ὅσα τοῖς στοιχείοις συνακολουθεῖ et q. s. At male dixit Olymp.: ἐκ τῶν στοιχείων quasi colores corporibus adnumerasset. Plinius Histor. nat. II, 18 in singulis erraticis sideribus coloris differentiam statuit, ergo colorem iis tribuit.

**) Quod quid sibi velit, intelligitur ex iis, quae dixit fol. 50, a (Excerpt. III, 2, 1.).

***) Cfr. Meteorolog. I, 12, 3.

ἐπὶ τὰς ῥανίδας ἐκείνας καὶ ὡς ἐπὶ ἐνόπτρον ἐπὶ τὸν ἥλιον ἀνακλωμένης κατὰ διάμετρον τοῦ ἡλίου χρώμα ἐν ταῖς ῥανίσιν ὄρεα. καὶ αὕτη ἡ ἔμφασις τοῦ χρώματος τοῦ ἡλίου τοῦ ἐν ταῖς ῥανίσιν ἔστιν ἡ ἴρις. ὅθεν καὶ ὑετόμαντις *) λέγεται παρὰ τοῖς ποιηταῖς ἡ ἴρις, διὰ τὸ ὅσον οὕτω τὰς ῥανίδας ἐκείνας συναγομένας ἐν αἷς ἐμφαίνεται ἴρις, ποιεῖν τὸν ὑετόν. τούτων οὕτως ἐχόντων, εἰ ἐγγὺς εἴη τοῦ ἡλίου τὸ νέφος ἐκεῖνο ἐν ᾧ εἰσιν αἱ ῥανίδες ἤγουν περὶ αὐτὸν τὸν ἥλιον, διὰ τὸ τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ σφοδροτέρως φαίνεσθαι ἐπὶ τὸ νέφος, συμβαίνει μᾶλλον αὐτὸ θερμαίνεσθαι διὰ τὴν παρὰ τριψιν τῶν ἀκτῖνων, ἥπερ εἴ ἦν πόρρω. ἐπειδὴ δὲ μᾶλλον θερμαίνεται ἢ τύχιον μεταβάλλεται εἰς ὕδωρ, τῆς συμμεμιγμένης αὐτῷ καπνώδους ἀναθυμιάσεως διαφορομένης διὰ τὴν ἄλειαν, διαχεῖται καὶ ἀπομαραίνεται. ἐπειδὴ οὖν βραχύτατός ἐστιν ἐπὶ τούτου ὁ μέσος χρόνος καὶ οὐ πολὺς, τούτου χάριν οὐ γίνεται ἴρις περὶ τὸν ἥλιον, κατὰ διάμετρον δὲ γίνεται. ἐπειδὴ πλείων ἔστιν ὁ μέσος χρόνος τῆς εἰς ῥανίδα μεταβολῆς καὶ τῆς εἰς ὕδωρ, δύναται συσπῆναι ἡ ἴρις ἐκεῖσε. τοῦτο καὶ τὸ δεύτερον. τρίτον ἦν δεῖξαι, ὅτι τὰ θρυλλούμενα ἐπὶ πάσης ἰριδος ψευδῆ ἔστιν. ἰδοὺ γὰρ ἡ ἴρις ἡ περὶ τοὺς λύχνους φαινομένη ἐν νοτίῳ καταστήματι ἐν χειμῶνι, ἢ ὅταν ὑγροτέρους ἔχωμεν τοὺς ὀφθαλμούς, ἢ ὅταν μὴ ἀκριβῶς ἐνατενίσωμεν τῷ λύχνῳ. ἀπὸ γὰρ τούτων πάντων γίνεται ἴρις περὶ τοὺς λύχνους, οὔτε τρίχροός ἐστιν, ἀλλὰ μονόχρους, καὶ μονόχρους παντελῶς, ἀλλότριον ἔχουσα χρώμα τῆς ἰριδος τῆς ἐκ τοῦ ἡλίου. οὔτε γὰρ φοινικοῦν, οὔτε πράσινον, οὔτε ἄλουργόν, ἀλλὰ πορφυροῦν. οὔτε μὴν κατὰ διάμετρον γίνεται τοῦ λαμπροῦ, ἀλλὰ περὶ τὸ λαμπρόν, περὶ γὰρ τὸν λύχνον. οὔτε μὴν ἡμικύκλιον φαίνεται ἢ ἔλαττον ἡμικυκλίου αὕτη ἡ ἴρις, ἀλλ' αἰεὶ κύκλος, περὶ γὰρ τὸ φῶς. οὔτε γὰρ ἐν κεκερματισμένοις ἐνόπτροις γίνεται ἡ τοιαύτη ἴρις, ἀλλ' ἐν συνεχεῖ. περὶ γὰρ τὴν περὶ τὸν λύχνον ἀχλύν, ἥτις γίνεται

*) ὑετόμαντις iridis epitheton nusquam reperi. Cornicis est apud Euphorionem (p. 134 sq. ed. Meineke) ap. Schol. Nicandri Theriac. 406: ὅτι χειμῶνα δηλοῦσιν οἱ κόρακες καὶ Ἄρατος μαρτυρεῖ καὶ Εὐφωρίων ὁμοίως.

— ὑετόμαντις ὅτε κρώξεις κορώνη.

ἐκ τῆς λιγνύος τοῦ λύχνου. ἔστι δὲ καὶ ἑτέρα ἴρις γινομένη κατὰ τι μὲν ἕοικυῖα τῇ περὶ τοὺς λύχνους, κατὰ τι δὲ τῇ περὶ τὰ νέφη. εἴαν γὰρ ὡσι δύο τινές, ὧν ὁ μὲν ἐν τῷ ἔσκιασμένῳ ἴσταται, ὁ δ' ἐν τῷ καταλαμπομένῳ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ὁ δ' ἑστὼς ἐν τῷ καταλαμπομένῳ φαίνει ὕδωρ, ὥστε τὰς φανίδας ἄνω δέξασθαι τὸ χρῶμα τοῦ ἡλίου, ὁ ἐν τῷ ἔσκιασμένῳ ἑστὼς ὁρᾷ ἴριν γενομένην ἐκ τῶν φανίδων τῆς ὕψεως, ἀνακλωμένης ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τὸν ἡλίον πορφυροῦν ἔχουσαν χρῶμα. αὕτη οὖν ἡ ἴρις κατὰ μὲν τὸ χρῶμα ἕοικε τῇ περὶ τὸν λύχνον ἴριδι, κατὰ δὲ τὸ μὴ εἶναι τέλειον ἕοικε τῇ ἐν τοῖς νέφεσι γινομένη. ὥστε οὐ πᾶσα ἴρις ἐπιδέχεται τὰ εἰρημένα περὶ ἴριδος ἀξιώματα. τέταρτον ἦν τῶν προτεθέντων, τρία λήμματα παραδοῦναι συμβαλλόμενα πρὸς τὴν τῆς ἴριδος ἀπόδειξιν, ὧν τὸ πρῶτον τοιοῦτόν ἐστι· τὸ πολὺ λαμπρὸν ἢ ἐν μέλανι ὀλίγῳ ἢ διὰ μέλανος ὀλίγου θεωρούμενον φοινικοῦν ποιεῖ χρῶμα. ἰδοὺ οὖν ὁ ἡλῖος ἀνίσχων καὶ δύνων καὶ οἱ λοιποὶ ἀστέρες δι' ὀλίγου μέλανος ὁρῶμενοι καὶ οὐκ ἐν μέλανι (οὐκ ἐν αὐτῷ γὰρ εἰσι· πολὺ γὰρ αὐτοῦ ἀπέχουσι), ἀλλὰ δι' αὐτοῦ ὁρῶνται. ἐν μέλανι δὲ θεωρούμενη φλόξ φοινικοῦν φαίνεται χρῶμα ἔχουσα, τουτέστιν ἐν καπνῷ περὶ αὐτὸν ὄντι *). μετὰ γὰρ τοῦ καπνοῦ ἔστιν ἡ φλόξ **). ὅθεν ἐν μέλανι εἶπον ὁρᾶσθαι αὐτόν. τοῦτο πρῶτον λήμμα. δεύτερον, ὅτι ἡ ὕψις ἐπὶ πολὺ προϊούσα, ἀσθενῆς γίνεται καὶ ἐλάττων ἑαυτῆς κατὰ τὴν δύναμιν. ὅθεν τὰ πόρρω κείμενα ὁρῶμενα μέλανα δοκεῖ εἶναι καὶ τὰ γωνιαῖα σώματα ἀγώνια εἶναι, καὶ τὰ μεγάλα μικρὰ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἀκριβῶς ἀντιλαμβάνεσθαι. οὐ μόνον δὲ τὰ πόρρω κείμενα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐγγὺς κείμενα, διὰ μακρᾶς δὲ περιόδου ὑποπίπτοντα αὐτῇ ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἀνακλάσεως. οὐδὲν γὰρ ἕτοπον ἐγγὺς μὲν εἶναι τὸ ὄρατόν ἐκ πλαγίων τῆς ὕψεως καὶ ἐκπέμπεσθαι ἐκεῖσε τὴν ὕψιν καὶ ἀνακλᾶσθαι πρὸς τὸ ἐκ πλαγίων ὄρατόν, εἰ καὶ κατ' εὐθυωρίαν κείμενον μήκοθεν ἔκειτο. καὶ διὰ τοῦτο καὶ μελάντερον δοκεῖ εἶναι. ἰδοὺ γοῦν εἰ κατ'

*) Ald. ὄντος.

**) Vide de generat. et interitu II, 4. p. 331, b. Theophrast. de igne §. 3. p. 706. Commentar. ad I, 4, 4. Tom. I. p. 367.

εὐθωρίαν ἴδωμεν νέφος λευκόν, ἀτενίσαντες ἐν ὕδατι μελάν-
 τερον αὐτὸ ὀρῶμεν διὰ τὸ ἐπὶ πλέον διάστημα πορευομένην
 τὴν ὕψιν ἀσθενεῖν. τρίτον λῆμμα, ὅτι ἐπὶ τῆς ἐκπομπῆς τῆς
 ὕψεως τὸ μέλαν χρῶμα οἷον ἀπόφασίς ἐστὶ τῆς ὕψεως. διὰ
 γὰρ τὴν ἀσθενεῖαν καὶ διὰ ἀμυδρότητα γίνεται τῆς ὕψεως.
 καλῶς δ' εἶπεν οἷον ἀπόφασις, ἐπειδὴ οὐ παντελῶς γέγονε
 στέρησις ὕψεως ἐπὶ τῶν μήκοθεν ὀρωμένων. ὅθεν καὶ χρω-
 ματι διάφορα ὀρῶνται. εἰ γὰρ ἦν τελεία ἀπόφασις, οὐκ ἂν
 ἐφαίνετο τὰ διάφορα χρώματα. πέμπτον ἦν ζητῆσαι τὰς αἰτίας
 τῶν χρωμάτων τῆς ἰριδος. ἐπειδὴ γὰρ τὰ νέφη, ἐν οἷς ἡ ἰρίς
 ἐκφαίνεται, κατακεκερματισμένα ἐστὶν εἰς μικρὰς θανάδας· καὶ
 τὰ μὲν αὐτῶν πόρρω κεῖνται τῆς ὕψεως, τὰ δ' ἔγγυτέρω, αἶ
 ἐκ τοῦ ἡμματος ἐπ' αὐτὸ ἐκπεμπόμεναι ἀκτῖνες πλείσται οὖσαι
 αἶ μὲν εἰς τὰ πλησίον νέφη προσπίπτουσαι ἀνακλῶνται πρὸς
 τὸ ὀρατόν, τουτέστι τὸν ἥλιον, αἶ δὲ εἰς τὰ πορρωτέρω, αἶ
 δὲ ἔτι εἰς τὰ πορρωτέρω. ἀλλ' αἶ μὲν εἰς τὰ πλησίον νέφη
 προσπίπτουσαι ἀκτῖνες, ὡς ἂν δι' ὀλίγου μέλανος ὀρῶσαι αὐ-
 τόν, τουτέστι ἀχλωδούς ἀέρος, οὐ πάσχουσι πολλὴν τὴν
 ἀπάτην, ἕτε δὲ μὴ πάνυ ἀσθενήσασαι καὶ δι' ὀλίγης ἀχλὸς
 αὐτὸν ὀρῶσαι. ὅθεν φοινικοῦν χρῶμα ὀρῶσιν αὐτὸ τοῦ ἡλίου
 ἐν τοῖς νέφεσιν ἐκείνοις, ἐν οἷς προσπίπτουσι διὰ τὸ πρῶτον
 λῆμμα τὸ λέγον, ὅτι ἐὰν πολὺ λαμπρὸν δι' ὀλίγου μέλανος
 ὀρᾷται, φοινικοῦν ὀρᾷται. ὕπερ φοινικοῦν οὐ πόρρω ἐκπέπτω-
 κεν τοῦ ἡλιακοῦ χρώματος. οὕτω μὲν οὖν αἶ εἰς τὰ πλησίον
 νέφη προσπίπτουσαι ποιοῦσι τὸ φοινικοῦν χρῶμα· αἶ δὲ εἰς
 τὰ πόρρω νέφη προσπίπτουσαι, ἐπειδὴ καὶ διὰ πλείονος δια-
 στήματος ἀνακλῶνται πρὸς τὸν ἥλιον καὶ διὰ πολλοῦ ἀέρος
 ἀχλωδούς ὀρῶσιν αὐτόν, μελάντερον αὐτοῦ τὸ χρῶμα ὀρῶσιν
 ἐν τοῖς νέφεσι διὰ τὸ δεύτερον λῆμμα τὸ λέγον, ὅτι ἐπὶ πολὺ
 προϊοῦσα ἡ ὕψις καὶ ἀσθενοῦσα μελάντερον δοκεῖ εἶναι τὸ
 ὀρῶμενον μὴ ὄν τοιοῦτον. ἐντεῦθεν γίνεσθαι τὸ πράσινον
 χρῶμα μελάντερον ὑπάρχον ἢ κατὰ τὸ φοινικοῦν. αἶ δὲ εἰς
 τὰ ἐκ πλείονος διαστήματος ἀνακλῶνται πρὸς τὸν ἥλιον ἢ περ αἶ
 λοιπαὶ καὶ διὰ πολλοῦ ἀχλωδούς ἀέρος, ἔτι μᾶλλον μέλανος
 ἀντιλαμβάνονται τοῦ ἡλιακοῦ χρώματος διὰ τὸ τρίτον λῆμμα
 τὸ λέγον, ὅτι οἷον ἀπόφασίς ἐστὶν ὕψεως τὸ μέλαν. αὗται γὰρ

ἔξασθενοῦσαι διὰ τὸ διάστημα καὶ διὰ τὸν πολλὴν ἀγλυώδη ἄερα, ἐλάχιστον αὐτοῦ ἀντιλαμβάνονται, ὡς εἰ καὶ μετὰ δυσμῶς ἀντελαμβάνοντο. ἔνθεν τὸ ἄλουργόν τῆς ἱριδος φαίνεται χρώμα· εἰ δὲ καὶ ἄλλα γίνεται χρώματα, ἀλλ' οὖν ἀνεπαίσιμα εἰσι. τοῦτο καὶ τὸ πέμπτον κεφάλαιον. ἔκτον καὶ τελευταῖον ἦν ζητῆσαι τὴν αἰτίαν τῆς τάξεως τῶν χρωμάτων, διὰ τί τῶν δύο ἱρίδων αἱ προσεχεῖς τελευταῖαι μόναι φοινικοῦν ἔχουσι χρώμα (τουτέστι τὸ πέρασ τῆς ἔκτος καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς ἐντός), αἱ δὲ παρ' ἑκάτερα αὐτῶν πρόσινον ἔχουσι χρώμα, αἱ δὲ κατὰ τὰ πέρατα ἄλουργόν· καὶ ὁ μὲν ἀποφαινόμενος Ἀριστοτέλης τὴν θέσιν αἰτιᾷται καὶ τὸ μέγεθος, θέσιν μὲν ἐπὶ τῆς μείζονος ἱριδος τῆς ἔξωθεν, μέγεθος δὲ ἐπὶ τῆς ἐλάττονος τῆς ἔνδοθεν. ἀλλὰ τέως ἐπὶ τῆς ἔνδοσ εἴπομεν*). φησὶ γάρ, ὅτι ἐπειδὴ μείζων ἐστὶν ἡ ζώνη τῆς ἐντός ἱριδος ἢ πρώτη, ἐν δὲ τοῖς μείζουσι μεγέθεσι πλείονες προσπίπτουσιν ὕψεις, οὗ δὲ πλείονες προσπίπτουσιν ὕψεις οὐ γίνεται ἀπάτη ἢ ἔλαττον γίνεται διὰ τὸ ἀκριβέστερον ἀντιλαμβάνεσθαι τοῦ ὄρατοῦ, τοῦτον χῆριν, ἐπειδὴ ἀπὸ μείζονος περιφερείας, τουτέστι ζώνης, πλείονες ἀνακλῶνται ὕψεις πρὸς τὸν ἥλιον ὡς εἰ ἐκεῖ ὄντος τοῦ ὀμμα-
τος. ἔνθα εἰσὶ τὰ νέφη, δι' ἀγλῦος ἐπέμποντο ἀπ' αὐτοῦ αἱ ὕψεις πρὸς τὸν ἥλιον· τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἐπὶ πάσης ἀνακλάσεως. οὐδὲν γὰρ διαφέρει τὸ ἀνακλωμένην τὴν ὕψιν ἀπὸ τοῦ ἐνό-
πτρου φέρεσθαι παρὰ τὸ ὄρατόν, πλὴν ὅτι νῦν μὲν ἐφικέστε-
ρον**) αὐτοῦ ἀντιλαμβάνεται ὅταν κατ' εὐθυωρίαν, ἀμυδρο-
τερον δὲ ἐπὶ τῆς ἀνακλάσεως. τοῦτο δὲ διὰ τὸ ἐπιπολὴ ἐκπε-
πομένην τὴν ὕψιν ἀτονεῖν· τοῦτο δέ, ὅτι μικροῦ ὄντος τοῦ
ἐνόπτρου πολλάκις ὀλίγα προσπίπτουσιν αὐτῷ ὕψεις, αἵτινες
ἀνακλῶμεναι πρὸς τὸ ὄρώμενον μικρὸν αὐταὶ οἴονται. διὰ
ταύτην μὲν οὖν τὴν αἰτίαν ἢ μεγίστη περιφέρεια ἐπὶ τῆς ἐντός
ἱριδος φοινικοῦν ἐμφαίνει τὸ χρώμα. ἢ δ' ἐχομένη αὐτοῦ,
ἐπειδὴ ἐλάττων ἐστὶν, ἐλάττονος αὐτῇ προσπίπτουσιν ὕψεις καὶ
ἐλάττονος ἀνακλῶνται πρὸς τὸν ἥλιον καὶ διὰ τοῦτο πλέον
ἀπατῶνται καὶ οὐκ ἀκριβῶς ἀντιλαμβάνονται τοῦ ἡλίου. ἔνθεν

*) Fort. εἴπομεν.

**) Lexicis addatur vocabulum, si lectio certa.

μετὰ τὸ φοινικοῦν γίνεται χροῶμα τὸ πράσινον. ἐπειδὴ δὲ ἔτι ἐλάττων ἢ τρίτη περιφέρεια, ἔτι ὀλίγαι εἰσὶν αἱ ἀπ' αὐτῆς ἀνακλώμεναι ὕψεις περὶ τὸν ἥλιον. καὶ τούτου χάριν πλέον ἀπατώμενος ἔτι μελάντερον οἶονται τὸν ἥλιον καὶ γίνεται τὸ ἄλουργόν. ταῦτα μὲν οὖν τῆς ἐντὸς ἰρίδος αἰτιᾶται τὸ μέγεθος τῆς τῶν χρωμάτων τάξεως ὁ Ἀριστοτέλης, ἐπὶ δὲ τῆς ἐκτὸς τὴν θέσιν τῶν νεφῶν. ἐπειδὴ γὰρ τὰ νέφη ἐκεῖνα ἐν οἷς ἐμφαίνεται τὸ φοινικοῦν ἔχουσα χροῶμα περιφέρεια, πλησίον ἐστὶ τῆς ὕψεως, μὴ ἀποκάμνουσα ἢ ὕψις τῷ πολλῷ διαστήματι, προσπίπτουσα αὐτοῖς καὶ ἀνακλωμένη πρὸς τὸν ἥλιον ἐλαττον ἀπατᾶται διὰ τὸ σχεδὸν τὸ τοῦ ἡλίου χροῶμα ὄρῶν. λέγω δὴ τὸ φοινικοῦν. τὰ δ' ἄλλα νέφη, ἐν οἷς εἰσὶν αἱ ἄλλαι περιφέρειαι, πόρρω μὲν ὄντα, ἐπειδὴ ἐκ διαστήματος ὕψις ἀνακλᾶται πρὸς τὸν ἥλιον, ἔξασθενεῖ καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἀκριβῶς ἀντιλαμβανομένη ποῦ μὲν ποιεῖ τὸ πράσινον χροῶμα, ποῦ δὲ τὸ ἄλουργόν. ταύτας μὲν οὖν τὰς αἰτίας τῆς τῶν χρωμάτων τάξεως ἀποδίδωσιν ὁ φαινόμενος Ἀριστοτέλης. ἀλλ' ὁ δαιμόνιος ἔφησεν *), δύο οὐσῶν τῶν εἰρημένων αἰτιῶν ἐπὶ τῶν δύο γίνεσθαι ἰρίδων. καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς ἐκτὸς δύναται αἰτιάσασθαι τὸ μέγεθος καὶ ἐπὶ τῆς ἐντὸς τὴν θέσιν. τί δῆποτε τὸ μὲν ταύτῃ ἀπένευμι; τὸ δὲ ταύτῃ; φέρε οὖν ὡς ἐπέστησεν ὁ ἡμέτερος πρόγονος εἰπωμεν **) αἰτίαν τῆς τάξεως τῶν χρωμάτων. ἐπειδὴ γὰρ ἐκ τοῦ ὀμματος πιπτοσῶν ἀκτίνων ἢ κατὰ κάθετον φερομένη πρὸς τὸ ὄρατόν, ἥτις καὶ ἄξων ἐστὶ τῶν γινομένων κώνων, ἰσχυροτέρα ἐστὶ τῶν μὴ κατὰ κάθετον, ἀλλὰ πλαγίων φερομένων, καὶ τούτων αἱ πρὸς τῇ καθέτῳ ἰσχυροτέραί εἰσὶ τῶν πόρρω τῆς καθέτου, συμβαίνει τὴν μὲν κάθετον ὡς ἰσχυροτάτην οὔσαν μὴ πάσχειν ἀπάτην ἢ σπανίως ἔχειν, τὰς δὲ πρὸς τῇ καθέτῳ πάσχειν μὲν ἀπάτην, ὀλίγην δέ, τὰς δὲ πόρρω πολλὴν πάσχειν ἀπάτην. τούτων οὕτως ἐχόντων ἐπὶ τῆς ἰρίδος φαίνονται ὕψεις πολλὰ παρὰ τὰ νέφη. ὧν ἢ μὲν ἐστὶ κάθετος, αἱ δὲ παρὰ τὴν κάθετον πίπτουσαι, αἱ δὲ πόρρω τῆς καθέτου. ἀλλ' ἢ μὲν κάθετος ἐμπίπτει ἐπὶ τὸ μεταξὺ τῶν δύο ἰρίδων, ἐπὶ τὸ τῶν μεταξὺ δύο φοινικῶν

*) Ammonius.

**) Ald. εἰπομεν.

περιφερειῶν, ἔνθα οὐδὲν ὄλως ὑπατηλὸν φαίνεται χρώμα. μεταξὺ δὲ τῶν δύο ἰριδῶν ἐστὶ τις χώρα χωρὶς χρώματος ὑπατηλοῦ· ἐπειδὴ οὖν ἰσχυρῶς ἀντιλαμβάνεται κάθετος ἐκείνου τοῦ τόπου, ἐν ᾧ πίπτει, τούτου χάριν οὐχ ὁρᾶται. ἐκεῖσε χρώμα ὑπατηλόν. τοῦτο γὰρ ἐλέγομεν καὶ ἐπὶ τῆς ἄλλω, διὰ τὴν κρίκος φαίνεται καὶ οὐχὶ τύμπανον, ἐπειδὴ ἢ κατὰ κάθετον φερομένη πρὸς τὴν σελήνην ὄψις ἰσχυρὰ οὔσα οὐκ ἀπατᾶται, ἀλλ' ἀκριβῶς ἀντιλαμβάνεται. διὰ τοῦτο οὖν καὶ ἐνταῦθα συμβαίνει, ἔνθα ἢ κάθετος πίπτει, μὴ γίνεσθαι χρώμα ἐπεισ-
ακτον. αἱ δὲ παρὰ τὴν κάθετον πίπτουσαι εὐθεῖαι ἐπειδὴ οὔτε οὔτως εἰσὶν ἰσχυραὶ ὥσπερ ἢ κάθετος, οὔτε οὔτως ἀσθενεῖς ὥσπερ αἱ πόρρω τῆς καθέτου, τούτου χάριν ποιοῦσι μὲν ὑπάτην, ἐλαχίστην δέ, καὶ σχεδὸν αὐτὸ τὸ χρώμα τοῦ ἡλίου ὁρῶσιν ἐννοθευόμενον διὰ τῆς ἀχλύος, ὅθεν μετὰ τὸν ἀργὸν χρώματος ἐκείνου τόπον, ἔνθα ἢ κάθετος ἐπιγίνεται, αἱ περὶ αὐτὸν περιφέρειαί φοινικοῦν ἔχουσι τὸ χρώμα. σχεδὸν γὰρ τὸ φοινικοῦν πλησίον ἐστὶ τοῦ λαμπροῦ κατὰ τὴν ὁμοιότητα. αἱ δὲ πόρρω τῆς καθέτου πίπτουσαι ὄψεις ἐπὶ τὰ πόρρω νέφη, ἐπειδὴ πλεονεξία ἀνύουσαι ἀνακλιῶνται πρὸς τὸν ἡλίου καὶ ἀσθενεῖς γίνονται. τούτου χάριν ἀμυδροτέρου ἀντιλαμβανόμεναι διὰ τὸ δεύτερον λῆμμα ποιοῦσι τὸ πρῶσινον χρώμα ἐν ἑκατέρᾳ ἰριδι. μετὰ τὸ πρῶσινον δ' ἔτι πόρρω τῆς καθέτου πίπτουσαι, ἐπειδὴ μᾶλλον ἄτονοι εἰσιν, ὡς διὰ πολλοῦ διαστήματος ἀνακλιόμεναι, ἔτι ἀμυδροῦς ἀντιλαμβάνονται τοῦ λαμπροῦ καὶ ποιοῦσι τὸ ἀλουργὸν μελάντερον ὃν τοῦ πρῶσινου, κείμενον δὲ αὐτοῦ ἐφεξῆς ἐν ἑκατέρᾳ ἰριδι· ταύτην μὲν τὴν αἰτίαν τῆς τάξεως ἀποδέδωκεν ὁ μέγας φιλόσοφος *). φέρε δ' ἡμεῖς ὡς τροφεῖα ἀπονέμοντες Ἀριστοτέλει **), δεῖξωμεν αὐτὸν ταῦτα λέγοντα καὶ οὐ κατὰ τὸ φαινόμενον. — Olympiodor. fol. 52, a — 53, b.

IV, 20. Δεύτερον δ' ὅτι ἢ ὄψις ἐκτεινομένη

*) Cfr. ad Excerpt. I, 6, 2. Tom. I. p. 183. ad I, 13, 30. p. 256. Adde Olymp. fol. 54, a (Excerpt. III, 4, 20).

**) Hinc corrigantur verba Olympiodori fol. 1, b. (Excerpt. I, 1. Tom. I. p. 132), ubi τροφία mutandum in τροφεῖα.

ἀσθενεστέρα γίνεται καὶ ἐλάττων] Τὸ δεύτερον λήμμα τοῦτ' ἐστίν. ἀλλὰ ζητητέον, πῶς ἢ ὄψις ἀποτερινομένη ἐλάττων γίνεται. μεῖζω γὰρ μᾶλλον ἔδει λέγειν, ἢ ἐλάττωνα λέγει αὐτὴν γίνεσθαι κατὰ τὴν δύναμιν, τουτέστιν ἕτονον. ὧ δὴλον, ὅτι καὶ πλείονα ὅταν αὐτὴν λέγη, δυνάμει αὐτὴν λέγει πλείονα οὐ μεγέθει. οὐκοῦν συμφωνεῖ ἢ τοῦ μεγάλου φιλοσόφου ἐξηγήσεις πρὸς τὴν ἔννοιαν τοῦ Ἀριστοτέλους ἐπὶ τῆς τάξεως τῶν χρωμάτων τῆς ἴριδος. πλείστην γὰρ εἶπεν ὄψιν ἀνακλᾶσθαι ὁ Ἀριστοτέλης ἀπὸ τῆς μεζονος περιφερείας, οὐ τῷ ποσῷ, ἀλλὰ τῇ δυνάμει, ὡς εἴρηται. — Olympiod. fol. 54, a.

IV, 24. Ἄλλ' ἐν τοῖς τρισίν.....] Ἐπὶ δὲ τὸ πλεῖον οὐκέτι ἐκβαίνειν φησὶ τὰ τῆς ἴριδος χρώματα τῶν τριῶν, ἀλλ' ἐν τοῖς τρισὶν ἴσασθαι, ὡσπερ καὶ ἐπ' ἄλλων ἢ φύσει ποιεῖται τρία. διὰ τοῦτο γὰρ εἶπεν ἐν τοῖς περὶ οὐρανοῦ καὶ τῶν μεγεθῶν, πρόοδος μέχρι τῶν τριῶν διαστάσεων προῆλθεν, ὡς τῶν τριῶν τὴν κατ' ἀριθμὸν ἐχόντων τελειότητα. πάντα γὰρ ἤδη καὶ πολλὰ τὰ τρία*). — Alexander fol. 109, b.

Ὡσπερ φησὶν ἐν τοῖς πᾶσι τὸ τριπλοῦν θεωρεῖται. πάντα γὰρ ἔχουσι καὶ πρῶτα καὶ μέσα καὶ ἔσχατα. πρῶτον μὲν τὸ φαινικοῦν χρῶμα, δεύτερον τὸ πράσινον, τρίτον τὸ ἄλουργόν. καὶ διὰ τοῦτο τρίχρους ἢ ἴρις· οὐδὲν δὲ αὐτῇ ἄλλο αἰσθητὸν φαίνεται ἕρα**), εἰ μήπου ἀναισθητὸν ἐστὶ. βούλεται γὰρ ὁ Πτολεμαῖος***) ἐπὶ τὰ χρώματα εἶναι τῆς ἴριδος. ἀλλ' ὅσον ἐπὶ

*) Cfr. omnino Aristotel. de caelo I, 1. p. 268, a.

**) Quinque enumeravit Ammianus Marcellinus xx, 11. p. 282 sq.

***) Locus Ptolemaei, ad quem alludit h. l. Olympiodorus, procul dubio ex Opticis petitus est. Quod opus Rogeri Baconis temporibus exstiterit, elucet ex eius Perspectiv. p. 118 ed. Combach. Duobus post Baconem saeculis Ptolemaei opus vidit adhuc Regiomontanus (cfr. Weidleri Hist. Astronom. Viteb. 1741. 4. p. 311); deinde anno 1572 ante oculos habuit Risner, cum Alhazeni Opticam ederet (Opticae Thesaurus. Basil. 1572. fol.). Ultimum vestigium reperitur in schedis quibusdam, anno 1608 conscriptis, quae in regia bibliotheca Parisiensi adservantur, et in quibus

τούτω, Ἀριστότελες, εἰ πάντα ἔχει πρῶτα, μέσα, ἔσχατα, οὐκ ἔστιν ἄμεσον ἐναντίον, ἄς σὺ φῆς· καλῶς γὰρ ἔφη Πλάτων πάντα ἕμμεσα *) εἶναι. ἐπὶ γὰρ ἀρίτου καὶ περισσοῦ, ὁ μέσος

plures ex Ptolemaei opere loci laudantur (vid. Caussin in *Mémoires de l'Institut royal. Académ. des Inscript. et belles lettres*. Tom. VI. 1822). Deinde diu perditus putabatur, neque quidquam innotuit, nisi quod plures, qui suis oculis librum inspexisse faterentur, monuissent, theoriam refractionis astronomicae in eo contineri et bene, quemadmodum tum temporis putabatur, explicari cur sidera in horizonte maiora appareant. Montucla denique (*Histoire des Mathématiques* Vol. I. p. 314) monuit, codicis, quo Ptolemaei Optica contineantur, mentionem fieri in catalogo bibliothecae Bodleianae (p. 300), Oxonii adservatae, inscripti: *Ptolemaei opti-
corum sermones quinque ex arabico latine versi*, quem nuperrimis demum temporibus inspexit Rigaud, Professor Oxoniensis. Laplace (*Exposition du système du monde* ed. II. p. 308. cfr. v. Zach *Monatl. Correspondenz* II. p. 72) narravit, in bibliotheca regia Parisiensi similem adservari codicem, quem intuitus Alexander ab Humboldt (*Voyage Part. IV. Astronomie et Magnétisme* Vol. I. *Introduct.* p. LXIX) perscrutandum celeberrimo astronomo Delambre tradidit, qui brevem illius operis expositionem publici iuris fecit (*Connaissance des temps* 1826. *Histoire de l'Astronomie ancienne*. Tom. II. p. 423—429).

*) Vide Platonis *Phileb.* c. 6. p. 16: θεῶν μὲν εἰς ἀνθρώπους δόσεις, ὡς γε καταφαίνεται ἕμολ, ποθὲν ἐκ θεῶν ἐρρίφη διὰ τινος Προμήθεως ἅμα φανοτάτῳ τιπὶ πυρί· καὶ οἱ μὲν παλαιοί, κρείττονες ἡμῶν καὶ ἐγγυτέρω θεῶν οἰκοῦντες, ταύτην φήμην παρέδοσαν, ὡς ἐξ ἑνός μὲν καὶ πολλῶν ὄντων τῶν ἀεὶ λεγομένων εἶναι, πέρας δὲ καὶ ἀπειρίαν ἐν ἑαυτοῖς ξύμφυτον ἔχόντων· δεῖν οὖν ἡμᾶς τούτων οὕτω διακεκοσμημένων, ἀεὶ μίαν ἰδέαν περὶ παντός ἐκάστοτε θεμέτους ζητεῖν. εὐρήσειν γὰρ ἐνοῦσαν· εἰ μὲν οὖν καταλάβωμεν, μετὰ μίαν δύο, εἰ πως εἰσι σκοπεῖν, εἰ δὲ μὴ, τρεῖς ἢ τινα ἄλλον ἀριθμὸν, καὶ τῶν ἐν ἐκείνων ἕκαστον πάλιν ὡσαύτως, μέχρι περ ἂν τὸ κατ' ἀρχαίς ἐν μὴ, ὅτε ἐν καὶ πολλὰ καὶ ἀπειρά ἐστι, μόνον ἴδη τις, ἀλλὰ καὶ ὅποσα· τὴν δὲ τοῦ ἀπειρου ἰδέαν πρὸς τὸ πλήθος μὴ προσφέρειν, πρὶν ἂν τις τὸν ἀριθμὸν αὐτοῦ πάντα κατίδη, τὸν μεταξὺ τοῦ ἀπειρου τε καὶ τοῦ ἑνός· τότε δ' ἤδη τὸ ἐν ἕκαστον τῶν πάντων εἰς τὸ ἀπειρον μετέβατα χαιρεῖν εἶαν. οἱ μὲν οὖν θεοί, ὅπερ εἶπον, οὕτως ἡμῖν παρέδοσαν σκοπεῖν καὶ μαθάνειν καὶ διδάσκειν ἀλλήλους. οἱ δὲ νῦν τῶν ἀνθρώπων σοφοὶ ἐν μὲν, ὅπως ἂν τύχῃσι, καὶ πολλὰ θάττον καὶ βραδύτερον ποιοῦσι τοῦ δέοντος, μετὰ δὲ τὸ ἐν ἀπειρα εὐθύς· τὰ δὲ

περισσάρτιος, και μεταξὺ νόσον και ὑγείας ἢ οὐδετέρα κατάστασις, ἵνα μὴ ἀθρόα μεταβολὴ ὑπάρχη ἐν τῷ παντί *). — Olympiodor. fol. 54, b.

IV, 25. Τὸ δὲ ξανθὸν φαίνεται διὰ τὸ παρ' ἄλληλα φαίνεσθαι] Ἐπειδὴ τῇ προτεραιᾷ δειξας ἦν ὁ φιλόσοφος τὴν αἰτίαν, δι' ἣν τρίχρους ἢ ἴρις, διὰ τὸ και ἐν τοῖς κατὰ ἔμφασιν γινομένοις εἶναι και πρῶτα και μέσα και ἔσχατα, ὡσπερ ἐν πᾶσι τοῖς καθ' ὑπόστασιν, ὁρῶμεν δὲ και ἕτερον χρῶμα παρὰ τὰ τρία εἰρημένα, λέγω δὴ φοινικοῦν, πράσινον, ἄλουργόν (γίνεται δὲ ἐν αὐτῇ και ξανθὸν χρῶμα), ἕξιόν ἐστιν ἀπορῆσαι, πῶς τρίχρουν λέγει εἶναι τὴν ἴριν και τοῦ ξανθοῦ χρώματος καθ' αὐτὴν ἐμφερομένου. ἢ ῥητέον, ὅτι τρία χρώματα λέγει εἶναι τῆς ἰριδος ὁ φιλόσοφος κατὰ ἀνάκλασιν γινομένα· τὸ φοινικοῦν λέγω και τὸ πράσινον και τὸ ἄλουργόν· τὸ γὰρ ξανθὸν οὐ γίνεται κατὰ ἀνάκλασιν, ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ κρᾶσιν τοῦ φοινικοῦ και τοῦ πρασίνου χρώματος· κρνωμένον,**) γὰρ τοῦ φοινικοῦ και τοῦ πρασίνου γίνεται τὸ ξανθὸν χρῶμα. και ὅτι τοῦτο ἀληθές ἐστι και ὅτι δυνατὸν

μέσα αὐτοὺς ἐκφεύγει, οἷς διακεχώριστα. τὸ τε διαλεκτικῶς πάλιν και τὸ ἐριστικῶς ἡμᾶς ποιεῖσθαι πρὸς ἀλλήλους τοὺς λόγους. cfr. p. 23 E. sqq. ubi p. 26 Steph. eodem exemplo a valetudine et morbo petito utitur. — *περισσάρτιος*, quod lexicis accedat, in quibus non nisi ἀρτιοπέρισσος commemoratum est, explicuit Astius ad Nicom. Geras. *Arithmet.* I, 10 p. 227 sq.

*) Cfr. *Categor.* c. 10 p. 12, a: ὅτι δὲ οὐδ' ὡς τὰ ἐναντία ἀντίκειται τὰ κατὰ στέρησιν και ἔξιν λεγόμενα, ἐκ τῶνδε δῆλον. τῶν μὲν γὰρ ἐναντιῶν, ὧν μηδὲν ἐστὶν ἀνὰ μέσον, ἀναγκαῖον ἐν οἷς πέφυκε γίνεσθαι ἢ ὧν κατηγορεῖται, θάτερον αὐτῶν ὑπάρχειν ἀεὶ. τούτων γὰρ οὐδὲν ἦν ἀνὰ μέσον, ὧν θάτερον ἀναγκαῖον ἦν τῷ δεκτικῷ ὑπάρχειν. οἷον ἐπὶ νόσον και ὑγείας και περιττοῦ και ἀρτίου. ὧν δὲ ἐστὶ τι ἀνὰ μέσον, οὐδέποτε ἀνάγκη παντὶ ὑπάρχειν θάτερον (οὔτε γὰρ λευκὸν ἢ μέλαν ἀνάγκη πᾶν εἶναι τὸ δεκτικόν, οὔτε θερμὸν ἢ ψυχρόν. τούτων γὰρ ἀνὰ μέσον τι οὐδὲν κωλύει ὑπάρχειν. ἔτι δὲ και τούτων ἦν τι ἀνὰ μέσον, ὧν ἀναγκαῖον ἦν θάτερον ὑπάρχειν τῷ δεκτικῷ) εἰ μὴ οἷς φύσει τὸ ἐν ὑπάρχει· οἷον τῷ πυρὶ τὸ θερμῷ εἶναι και τῇ χιόνι τὸ λευκῷ.

**) Ald. κρνωμένον, quod nihili est.

ἀπὸ κράσεώς τινων χρώματων ἕτερον γίνεσθαι χρωῖμα, δείκνυ-
 σιν ὁ Ἀριστοτέλης διὰ ἕξ ἐπιχειρημάτων, ὧν τὸ πρῶτον τοῦτον
 ἔχει τὸν τρόπον. ἐὰν ἦττον μέλαν παρὰ μελάντερον παραβληθῆ,
 δόξει λευκὸν εἶναι τὸ ἦττον μέλαν, διὰ τὸ τὰ ὅμοια ἐν τοῖς
 ὁμοίοις λανθάνειν. ἰδοὺ γοῦν ἦττον ῥυπαρὰ ἱμάτια παρὰ τὰ
 μᾶλλον ῥυπαρὰ παραβαλλόμενα καθαρὰ εἶναι δοκεῖ. τούτων
 οὕτως ἐχόντων, ἐπὶ μελάντερον ἢ τὸ νέφος, ἐν ᾧ ἔστιν ἡ
 ἴρις, συμβαίνει τὸ φοινικοῦν πρὸς τὸ μέλαν παραβαλλόμενον
 ξανθὸν φαίνεσθαι. ἐπειδὴ ὕφρῃς ἔχει τὸ πρᾶσινον πρὸς τὸ
 μέλαν. ἦττον γὰρ ἔστι μέλαν. οὐκοῦν εἰ πρὸς τὸ πᾶν μέλαν
 λευκὸν φαίνεται τὸ φοινικοῦν, πρὸς τὸ ἦττον μέλαν, τουτέστι
 τὸ πρᾶσινον, ξανθὸν φανήσεται τοῦτο πρῶτον· δεύτερον ἐπι-
 χείρημα. ὅτι γὰρ ἀληθές ἐστι καὶ τὸ ξανθὸν κατὰ κρᾶσιν
 γίνεσθαι τοῦ φοινικοῦ καὶ τοῦ πρασίνου, δῆλον. ἐπειδὴ λεπτυ-
 νομένου τοῦ νέφους, ἐν ᾧ ἔστιν ἡ ἴρις καὶ ἀπομαραινόμενον,
 λευκὸν γίνεται φοινικοῦν ἔτι χρωῖμα. ἀλλὰ τοῦτο τὸ λευκὸν ὡς
 πρὸς τὸ πρᾶσινον παραβαλλόμενον ποιῆ ξανθὸν χρωῖμα, ὥστ'
 ἐκ πρασίνου καὶ φοινικοῦ καὶ ἀλουρηγοῦ μόνων ἐνίστασθαι
 χρωμάτων τὴν ἴριν, μὴ ἐμφαίνεσθαι δὲ τὸ ξανθόν. τρίτον
 ἐπιχείρημα. ὅτι γὰρ τὸ ἦττον μέλαν πρὸς τὸ μελάντατον προσ-
 βαλλόμενον λευκὸν φαίνεται, δῆλον ἐκ τῆς γινομένης ἱριδος
 ἀπὸ τῆς σελήνης. ἐπειδὴ γὰρ αὕτη ἦττον ἔστι θερμοποιός, ἢ
 κατὰ τὸν ἥλιον, συμβαίνει μὴ διαλύειν αὐτὴν τὰ νέφη, ἀλλὰ
 μένειν παχέα. ἔνθεν μελάντατά εἰσι ταῦτα, ἐν οἷς γίνεται ἡ
 ἐπ' αὐτοῖς ἴρις· ἄλλως τε καὶ διὰ τὸ ἐν νυκτὶ γίνεσθαι, τὴν
 δὲ νύκτα συμπράττειν πρὸς τὴν πύχυνσιν τοῦ νέφους. ἐπειδὴ
 οὖν παχύτατόν ἐστι τοῦτο τὸ νέφος καὶ μελάντατον, συμβαίνει
 τὰ ἱριοειδῆ χρώματα γινόμενα ἀπὸ τῆς πρὸς αὐτὴν ἀνακλά-
 σεως ὡς πρὸς τὸ μέλαν νέφος παραβαλλόμενα λευκὰ φαίνεσθαι.
 καὶ διὰ τοῦτο λευκὴ ἔστιν ἀπ' αὐτῆς ἴρις. ὁρᾷς, ὅτι δυνατόν
 ἀπὸ τῆς πρὸς ἕτερον χρωῖμα παραβολῆς ἕξ ἑτέρου χρώματος
 ἕτερον γίνεσθαι. τοῦτο τρίτον. τέταρτον ἐπιχείρημα. ὅτι γὰρ
 ἀπὸ τῆς πρὸς ἕτερον χρωῖμα παραβολῆς ἕτερον χρωῖμα γίνεται,
 δῆλον. ἰδοὺ γοῦν τὰ ποικίλματα τὰ ἐν τοῖς ἱματίοις γινόμενα
 ἄλλα παρ' ἄλλα τιθέμενα ἀλλὰς διαφορὰς ποιοῦσι χρωμάτων
 διὰ τὴν ἕξ αὐτῶν γινομένην κρᾶσιν. ὅθεν οἱ περὶ τὰς σμαρᾶ-

γδους δεινοὶ ἐν τισιν ὥραις διακειμένας ὡς τοῦ ἀέρος ἀχλω-
 δους ἐπιδεικνύουσι τὰς σμαράγδους διὰ τὸ τῆ παραθέσει τῆ
 πρὸς τὸν ἀχλωδὴ ἀέρα λαμπρὸν αὐτοῦ φανῆναι τὸ χρῶμα *).
 τοῦτο πέμπτον ἐπιχείρημα· ἰδοὺ γὰρ καὶ ἀλουργίς, τουτέστιν
 ἡ πορφύρα, ἐν ἄλλοις καὶ ἄλλοις ἱματίοις ἐπιβαλλομένη, ἀπὸ
 γὰρ τοῦ λευκοῦ καὶ τοῦ πορφυροῦ, ἕτερον χρῶμα γίνεται, ἄλλη
 δ' ἐν ξανθοῖς καὶ χρυσοειδέσιν. ἀπὸ γὰρ τῆς αὐτῶν κράσεως
 ἕτερον γίνεται χρῶμα. ἕκτον**) καὶ τελευταῖον ἐπιχείρημα· ὁρῶ-
 μεν γὰρ καὶ τοὺς ποικιλτὰς τῶν ἱματίων μὴ ἐργαζομένους πρὸς
 τὸν λόχον, ἐπειδὴ ***) ἀχλωδους ὄντος τοῦ ἀέρος, διαφορὰ
 χρωμάτων γίνεται ἀπὸ τῶν χρωμάτων, ἐν οἷς ἐργάζονται. καὶ
 ἀπάτη αὐτοῖς γίνεται διὰ τὴν ποικιλίαν τῶν γινομένων ἀπὸ
 τῆς κράσεως τῶν χρωμάτων. καὶ ταῦτα μὲν ὁ Ἀριστοτέλης.
 ὁ δὲ μέγας φιλόσοφος προσεῦρε καὶ ἕτερον ἐπιχείρημα· ὅτι
 οὐκ ἔστιν ἀνάκλασις τὸ ξανθὸν χρῶμα. εἰ γὰρ ἦν ἀνάκλασις,
 ἔδει πρὸ τοῦ φοινικοῦ γίνεσθαι, ἐπειδὴ ἦττον ἔχει τὴν ἀπάτην
 ἢ ὕψις ἐν τῷ ξανθῷ ἢ περ ἐν τῷ φοινικῷ. τὸ γὰρ ξανθὸν
 πρὸς τῷ λευκῷ μᾶλλον ἔστι. ὡς περ οὖν τὸ φοινικοῦν πρὸ
 τοῦ πρασίνου γίνεται, διὰ τὸ ἦττον αὐτοῦ ἔχειν ἀπάτην....
 †). μέχρι τούτων ἀποδείξας ὁ φιλόσοφος, ὅτι τὸ ξανθὸν
 χρῶμα ἀπὸ τῆς κράσεως γίνεται τοῦ φοινικοῦ καὶ τοῦ πρασι-
 νοῦ, ὡς περ καὶ ἄλλα τινὰ χρώματα, ζητεῖ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἢ
 ἐντὸς ἴρις λαμπροτέρα φαίνεται τῆς ἑκτός. καὶ αἰτιᾶται τὴν

*) At Plinius *Histor. natur.* XXXVII, 5 ait: *Longinquo ampli-
 ficantur visu [smaragdi], insipientes circa se repercussum aëra, non
 Soli mutati, non umbra, non lucernis, semperque sensim ra-
 diantes et visum admittentes ad crassitudinem sui facilitate translucida-
 quod etiam in aquis non fit. Sed ipse Plinius l. l. §. 18. vitia quae-
 dam commemorat, quibus prae reliquis smaragdus Cypriae scateant,
 eaque contemplantibus minus aperta, caelo nubibus tecto et in crasso
 aëre.*

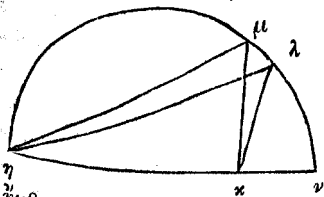
**) Ald. ἕτερον.

***) Ald. ἐπεὶ δέ.

†) Lacunae signum in editione Aldina reperitur. Supple: οὕτω
 καὶ τὸ ξανθὸν πρὸ τοῦ φοινικοῦ ἔδει γίνεσθαι, εἰ ἦν ἀνάκλασις,
 διὰ τὸ ἦττον αὐτοῦ ἔχειν ἀπάτην, aut alia, quae similem fundant
 sensum, verba.

θέσιν τῶν νεφῶν. ἐπειδὴ γὰρ φησι τὰ τῆς ἐντὸς ἰριδος νέφη πλησιώτερόν ἐστι τῆς ὕψεως, μᾶλλον ἢ ὄψις ἀκριβέστερον αὐτῶν ἀντιλαμβάνεται. μὴ ἀποκείμενουσα οὖν ἡ ὄψις σφοδρότερα οὖν καὶ λαμπρότερα οἶεται χρώματα. ἐπὶ δὲ τῆς ἔξω ἰριδος, ἐπειδὴ πόρρω εἰσὶ τὰ νέφη τῆς ὕψεως, ἀποκείμενουσα ἡ ὄψις ἔλαττον ἀντιλαμβάνεται τῶν ἐκείνης χρωμάτων. καὶ οὕτω μὲν αὐτός· σὺ δ' εἰπέ αἰτίαν εἶναι τὴν κάθεται καὶ τὰ πρὸς τῇ καθέτου καὶ τὰ *) πόρρω τῆς καθέτου, ὡς πρώην εἶρηται. οὕτω προπαρασκευάσας ὁ φιλόσοφος, ἃ ἔδει προπαρασκευάσαι περὶ τῆς ἰριδος, δείκνυσι τὴν αἰτίαν, δι' ἣν κυκλοτερῆς γίνεται ἡ ἰρις· καὶ διὰ τί ἡμικύκλιον, ἐν τῇ ἐφεξῆς **) μαθησόμεθα. ἵνα δὲ τοῖς λεγομένοις παρακολουθήσωμεν, δεῖ λαβεῖν πρῶτον ἄμμα τοιοῦτον. ἐὰν ἡ ἡμικύκλιον καὶ ἀχθῆ αὐτοῦ ἡ διάμετρος, καὶ ἐπὶ τῆς διαμέτρου ληφθῆ τι σημεῖον, ὃ μὴ ἐστι κέντρον ἡμικυκλίου. ἀπὸ δὲ τοῦ σημείου ἐκείνου ἀχθῆ τις εὐθεῖα ἐπὶ τὴν περιφέρειαν, καὶ ἀπὸ τῆς περιφέρειας ἀχθῆσεται τις εὐθεῖα ἐπὶ τὸ πέρασ τῆς διαμέτρου, ὡς ἐπιτοξεῦσαι τὴν διάμετρον καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ σημείου ἐπὶ τὴν περιφέρειαν

ἀχθεῖσαν εὐθεῖαν, ὡστ' εἶναι δύο εὐθείας ἐν αὐτῷ τῷ ἡμικυκλίῳ, ἄλλαι δύο εὐθεῖαι οὐ συσταθήσονται λόγον ἔχουσαι τὸν αὐτὸν ταῖς προτέραις. ἔστω γὰρ ἡμικύκλιον τὸ ἡμν καὶ ἄχθω αὐτοῦ διάμετρος ἡ ἡν, καὶ εἰλήφθω τι σημεῖον ἐπὶ τῆς διαμέτρου, ὃ μὴ ἐστι κέντρον τοῦ ἡμικυκλίου, τὸ κ, καὶ ἔστω μετῶν ἡ ηκ τῆς κν· καὶ ἀπὸ τοῦ κ σημείου τις εὐθεῖα ἐπὶ τὴν περιφέρειαν ἡ κμ καὶ ἐπέξεύχθω ἡ μη. λέγω, ὅτι ἐν τῇ ***)

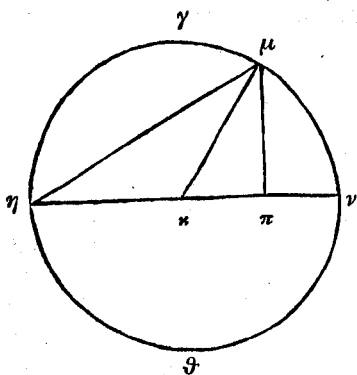
ἄχθω αὐτοῦ διάμετρος ἡ ἡν, καὶ εἰλήφθω τι σημεῖον ἐπὶ τῆς διαμέτρου, ὃ μὴ ἐστι κέντρον τοῦ ἡμικυκλίου, τὸ κ, καὶ ἔστω μετῶν ἡ ηκ τῆς κν· καὶ ἀπὸ τοῦ κ σημείου τις εὐθεῖα ἐπὶ τὴν περιφέρειαν ἡ κμ καὶ ἐπέξεύχθω ἡ μη. λέγω, ὅτι ἐν τῇ ***)

*) Ald. τὰς, quod fortasse retinendum ita, ut suppleatur ἀπτῖνας. Sed tunc prius τὰ in τὰς mutandum.

**) Sc. θεωρίᾳ.

***) Ita Aldus, quod quamvis in lexicis ἡ ἡμικυκλος non sit adnotatum, corrigere non ausus sum. Caeterum longum fuisset enumerare vitia, quibus textus Aldinus h. l. tum in ipsa figura, tum in singulis punctis et lineis signandis mirum quantum scatet, quae non admonito lectore correxi.

ἡμῶν ἡμικύκλιω οὐ συσταθήσονται ἄλλαι δύο εὐθεῖαι τὸν αὐτὸν λόγον ταῖς ἡμ, μκ. καὶ ἐπεὶ ἔστι ὡς ἡ μη πρὸς μκ, οὕτως ἡ λη πρὸς λκ, καὶ ἐναλλάξ, ὡς ἡ μη πρὸς λη, οὕτως ἡ μκ πρὸς λκ, μείζων δ' ἔστιν ἡ λη τῆς μη (πρὸς γὰρ τῇ διαμέτρῳ ἔστι καὶ μείζονος τῆς περιφερείας τῆς ἡμλ), μείζων ἄρα ἡ λκ πόρρω τοῦ κέντρου τῆς πρὸς τὸ κέντρον μκ, ὅπερ ἄτοπον. ἐν γὰρ τῇ ηκ ἔστι *). οὐκ ἄρα ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἡμικυκλίου ἄλλαι δύο εὐθεῖαι συσταθήσονται, ὅπερ ἔδει δεῖξαι. τούτου τοῦ λήμματος προληφθέντος ἀποδείκνυσιν ὁ φιλόσοφος τὴν αἰτίαν, δι' ἣν κυκλοτερῆς φαίνεται ἡ Ἥλιος, καὶ διὰ τὴν ἡμικύκλιον, τὸν τρόπον τοῦτον· ἔστω γὰρ φησὶν ὁ ὀρίζων ὁ θηγν κύκλος, κέντρον δὲ

τοῦ ὀρίζοντος ἔστω τὸ κ, διάμετρος δὲ ην, μέλαν δὲ νέφος τὸ μν· καὶ ἔστω τὸ κ, τοῦτέστι τὸ κέντρον, ἡ ὕψις. ἀπὸ δὲ τοῦ κ, τοῦτέστιν ἀπὸ τῆς ὀψεως ἐκπεμπέσθω ἀκτὶς πρὸς τὸ μ νέφος, ἡ κμ καὶ ἀνακεκλίσθω ὡς πρὸς τὸ η, ὅπερ ἔστιν ὁ ἥλιος ἀνατέλλων. τὸ γὰρ πρᾶγμα ἀπὸ τῶν ἀρκτύων στοιχείων δείκνυσιν **) ὁ φιλόσοφος, ὅπερ ἐποίησεν ἐν τῇ περι-

γενέσεως καὶ φθορᾶς. καὶ ποιεῖ τὸ τρίγωνον τὸ κμη ἀμβλείαν ἔχον τὴν πρὸς κ γωνίαν. ὅτι γὰρ ἀναγκαίως ἀμβλεία ἔστιν αὕτη, δῆλον, ἐπειδὴ μεταξύ ἔστιν ἡ ὕψις τοῦ τε ἡλίου καὶ τοῦ νέφους. ὑψηλότερον δὲ φαίνεται τὸ νέφος τοῦ ἡλίου διὰ τὸ τὸν ἥλιον πρὸς τῷ ὀρίζοντι εἶναι τέως· ἄλλως τε καὶ ὑπὸ μεγίστης εὐθείας ὑποτείνεται τῆς μη, ἣτις ἔστιν ἀνάκλασις νοεῖσθω δὴ τοῦτο τὸ τρίγωνον ἀγειρόμενον καὶ περιαγόμενον περὶ τὴν ηπ ἀξόνα, ὡς γίνεσθαι κῶνον, οὗ ἡ κορυφή τὸ η'

*) Haec postrema verba prorsus inepta. Deinde nescio, an post συσταθήσονται exciderint verba τὸν αὐτὸν ἔχουσαι.

**) Quid haec sibi velint apparet ex iis, quae adscriptissimus ex Olympiodoro fol. 57, b. in Excerpt. ad III, 5, 15.

ὅστις κῶνος σύγκειται ἐκ πολλῶν τριγώνων ὁμοίων τῶν κμη, ὅπερ τρίγωνα γίνεται ἀπὸ τῶν ὕψεων τῶν προσιπτουσῶν ἀπὸ τοῦ κ ἐπὶ τὸ μν νέφος καὶ ἀνακλωμένων ἐπὶ τὸ η, τουτέστι τὸν ἥλιον. δηλονότι περιαγωγή τοιαύτη κυκλοτερῆς γενήσεται ἴρις περὶ τὸ νέφος καὶ τούτου χάριν κυκλικὸν ἔχει σχῆμα ἡ ἴρις. αἱ γὰρ κάθεται πᾶσαι τῶν τριγώνων ἐφ' ἓν σημεῖον πεσοῦνται τὸ π, ὅπερ ἐστὶ κέντρον τῆς ἴριδος. ἐκτὸς γὰρ τῶν τριγώνων πίπτουσιν αἱ κάθεται αὐτῶν ἐπὶ τὸ π σημεῖον. οὕτω μὲν οὖν κυκλικὸν σχῆμα λαμβάνει ἡ ἴρις. διὰ τί δὲ ἡμικύκλιον λαμβάνουσιν οὕτως. τὸ γὰρ ἐπίπεδον, ἐν ᾧ ἐστὶ τὸ κ, ἐν ᾧ ἐνεγράψαμεν τὸ κμη τρίγωνον, ταυτόν δ' εἰπεῖν τὸ ἐμβατὸν τοῦ ὀρίζοντος, ἐκβαλλόμενον ὡς ἐπὶ τὸ κέντρον τῆς ἴριδος τὸ π, τέμνει δίχα τὸν κύκλον τὸν ἐκ τῶν τριγώνων γινόμενον καὶ ἐνταῦθα ἡμικύκλιον φαίνεται ἡ ἴρις. συμβαίνει γὰρ τὸ ἡμικύκλιον τῆς ἴριδος ὀρθῶς ἐφρεσῆναι τῷ ὀρίζοντι. ἐστὶ δὲ τοῦτο καὶ φυσικῶς νοῆσαι. ἐπειδὴ γὰρ ἀπὸ τοῦ ὀμματος αἱ ὕψεις κωνοειδῶς ἐκπέμπονται, ὡς ποιεῖν κῶνον μέγαν τὴν μὲν κορυφὴν ἔχοντα πρὸς τῷ ὀμματι, τὴν δὲ βῆσιν πρὸς τῷ ὄρατῷ, δῆλον ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ νέφους κωνοειδῶς προσπίπτουσι καὶ πρὸς τὸ νέφος· καὶ ἡ μὲν κορυφὴ τοῦ κῶνου γίνεται τὸ ὄμμα, βῆσις δὲ τὸ νέφος. ἐπειδὴ οὖν κωνοειδῶς καὶ κυκλοτερῶς προσπίπτουσιν αἱ ὕψεις τῷ νέφει, τούτου χάριν κυκλοτερῆς ἡ ἴρις φαίνεται. ἐπειδὴ κωνοειδῶς προσπίπτουσαι, κωνοειδῶς καὶ ἀνακλῶνται πρὸς τὸν ἥλιον, διὰ τοῦτο μὲν κυκλοτερῆς. ἡμικύκλιον δ', ἐπειδὴ ὁ ὀρίζων κωλύει καὶ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ὀμματος χωρεῖν ἐπὶ τὸ κάτω. λοιπὸν εὐρίσκεται ὡς κῶνος δεδιχασμένος ἀπὸ κορυφῆς μέχρι τῆς βῆσεως, ὥστε τὸν ἄξονα αὐτοῦ ἐν τῷ ἐπιπέδῳ εἶναι τοῦ ὀρίζοντος. ταῦτα μὲν οὖν ὁ Ἀριστοτέλης φέρε δ' ἡμεῖς ἀπορήσωμεν πρὸς τὸ ὑπ' αὐτοῦ εἰρημένον θεώρημα. ἐπειδὴ γὰρ κέντρον εἶπε τὸ κ τοῦ ὀρίζοντος, δῆλον ὅτι ἴση ἐστὶν ἡ ἀπὸ τοῦ κ πρὸς τὸ μν νέφος προσπίπτουσα εὐθεῖα τῇ ἀπὸ τοῦ η ἐπὶ τὸ κ. καὶ ἴσον ἐστὶ τὸ διάστημα τὸ ἀπὸ τοῦ ἥλιου ἐπὶ τὸ ὄμμα τῷ διαστήματι τῷ ἀπὸ τοῦ ὀμματος ἐπὶ τὸ νέφος, ὅπερ ἄτοπον εἴρηται. τούτου ἡ ἐπιλλυσις *) ἐν τῷ περὶ τῆς ἄλλω λόγῳ, ἐνθα διαφόρους ὀρίζοντας

*) Ald. ἐπίλησις.

ἐλάβομεν. φητέον οὖν καὶ νῦν ἑτέραν ἐπίλωσιν, ὅτι τὸ κ καὶ
 κέντρον ἐστὶ καὶ οὐ κέντρον· κέντρον μὲν τοῦ ὀρίζοντος, ἐπειδὴ,
 ὅπου ἂν ᾖ τὸ ὄμμα, ἐν κέντρῳ ἐστὶν· οὐ κέντρον δὲ ὀρίζοντος· οὐ
 γὰρ ἴση ἐστὶν ἢ ἡκ τῆ κ μ. μήποτε οὖν ὁ φιλόσοφος πρὸς τὸ
 πᾶν ἀπιδῶν κέντρον ἐκάλεσε τὸ κ . ὅτι γὰρ οὐκ ἐστὶ τὸ κ τοῦ
 ἐκκειμένου ὀρίζοντος κέντρον, δῆλον ἐντεῦθεν. εἰ γὰρ ᾖ κέν-
 τρον ἐκβαλλομένη ἐπ' εὐθείας ἢ κ μ καὶ διάμετρος ἂν ἐγένετο
 τοῦ ὀρίζοντος. οὐκοῦν ἡμικύκλια ἂν ἦσαν τὰ τμήματα εἰ δὲ
 ἡμικύκλια ἦσαν, ἴσαι ἂν ἦσαν αἱ γωνίαι αἱ πρὸς τῆ περιφε-
 ρεῖα γινόμεναι ὑπὸ τῆς κ μ. καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀνάκλασις πρὸς ἴσας
 γίνεται γωνίας, ἴσαι δ' εἰσὶν αἱ πρὸς τῆ κ μ ἀνακλάσεις πρὸς
 τὸ κ γενήσεται καὶ οὐ πρὸς τὸ η . τουτέστι πρὸς αὐτὸ τὸ ὄμμα
 ὡς ἑαυτὸν ἐνοπτρίζεσθαι ἐν τῷ νέφει ὡσπερ ἐπὶ τῶν κατό-
 πτρων καὶ οὐ πρὸς τὸν ἥλιον, ὡς γίνεσθαι τὴν ἴριν. ὥστε
 οὐκ ἐστὶ κέντρον τὸ κ , εἴγε μὴ ἐπ' αὐτῷ γενήσεται ἡ ἀνάκλα-
 σις. εἰ δὲ μὴ κέντρον τοῦ ὀρίζοντος τὸ κ , ἐπεξεύχθη δ' ἀπ'
 αὐτοῦ πρὸς τὴν περιφέρειαν εὐθεῖα ἢ κ μ, ἐκβαλλομένη *) ἢ
 κ μ οὐ γενήσεται διάμετρος τοῦ κύκλου· ἐπειδὴ δ' οὐκ ἐστὶ
 διάμετρος, οὐ τμηθήσεται ὁ κύκλος εἰς ἡμικύκλια. ἀλλ' εὐρε-
 θήσεται θύτερον ἑλαττον ἡμικυκλίου. ἐπειδὴ οὖν εἰς ἄνωσα
 τέμνηται πρὸς τῆ περιφέρειαν γινόμεναι γωνίαι ὑπὸ τῆς κ μ
 ἄνωσοι εὐρεθήσονται. ἢ μὲν γὰρ ἀμβλεῖα, ἢ δὲ ὀξεῖα. ἐπειδὴ
 οὖν ἄνωσοί εἰσιν, ἢ δὲ ἀνάκλασις πρὸς ἴσας γίνεται, οὐ γενή-
 σεται ἀνάκλασις πρὸς αὐτόν. οὐκοῦν οὐ γίνεται ἀνάκλασις πρὸς
 τὸ κ , τουτέστι πρὸς τὸ ὄμμα. ἀλλ' ἐκπεμπομένη ἢ κ μ καὶ
 ψαύουσα κύκλον, τουτέστι τοῦ ὀρίζοντος ἦτοι τοῦ ἐκείσε νέφους
 καὶ ἀνακλωμένη ποιεῖ ἴσην γωνίαν ἄλλην τῆ ὑπὸ κ μν, τὴν ὑπὸ
 κ μη. οὐκοῦν ἐπειδὴ αἱ ὑπὸ κ μν, κ μη ἴσαι εἰσιν, ἄνωσοι δὲ αἱ ὑπὸ
 κ μν, κ μθ, πρὸς μὲν τὸ η γενήσεται ἡ ἀνάκλασις, ὅφ' ἦς γίνονται
 αἱ ἴσαι γωνίαι, πρὸς δὲ τὸ κ οὐ γενήσεται, ἐπειδὴ ἄνωσους
 πεποίηκε γωνίας ἢ κ μ. καὶ ὅτι τοῦτο οὐκ ἠγγόει Ἀριστοτέλης,
 ὅτι οὐκ ἐστὶ κέντρον τὸ κ τοῦ ὀρίζοντος, δῆλον ἐκ τοῦ ἄνωσους
 ὑποτίθεσθαι τὰς γωνίας τὰς ὑπὸ τῆς κ μ πρὸς τῆ περιφέρειαν
 γινομένης, τουτέστι τὴν ὑπὸ κ μθ καὶ τὴν ὑπὸ κ μν. εἰ γὰρ

*) Ald. ἐμβαλλομένη.

ἦετο κέντρον εἶναι τὸ κ̄ καὶ ταύτας ἐξ ἀνάγκης ἴσας ἂν ἀπε-
τίθετο. — Olympiodor. fol. 54, b — 55, b.

IV, 28. "Ὅτι ἡ τῶν χρωμάτων τῶν διαφερόντων παρά-
θεσις πολλάκις φαντασίαν ἄλλου ποιῆ χρώματος, δῆλόν φησιν
εἶναι ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων. ἐν γὰρ τοῖς ὑφάσμασιν ἡ τῶν διαφερόν-
των ἀνθρώπων παράθεσις πλείστην ποιῆ διαφορὰν. οὐ γὰρ ταύ-
τὸν τὸ πορφυροῦν ἐμφαίνεται λευκῷ τε καὶ μέλανι παρατιθέ-
μενον, ἢ ἄλλῳ τινὶ χρώματι. διὸ καὶ αἱ πορφυραῖ οὐχ αἱ
αὐταὶ πᾶσιν ἀρμόζουσι τοῖς χρώμασιν, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀγῆ τοιαδὶ
ἢ τοιαδὶ τιθέμενα οὐχ ὅμοια φαίνεται. τὰ γοῦν ταωνικὰ *)
καλούμενα ἀπὸ τοῦ χρώματος ἱμάτια ἐν ταῖς πρὸς τὴν ἀγῆν
περιστροφαῖς παντοδαπῶν χρωμάτων φαντασίας ἀποπέμπει.
διὰ γὰρ τὴν ἀγῆν τὴν ποιῶν, ἀλλοιοτέρας ποιῆ τὰς φαντασίας
τῶν χρωμάτων. καὶ οἱ ποικιλταὶ φασὶ πολλάκις ἐργαζόμενοι
πρὸς τὴν λύχρον διαμαρτάνειν καὶ λαμβάνειν ἄλλα ἀντ' ἄλλων.
— Alexander fol. 120, a.

IV, 30. Ἐπιζητήσαι τις ἂν **), εἰ ἡ ἐλάττων τῆς πρώτης
ἰριδος, ἢ καὶ αὐτὴ τοιοῦτον ἔχει τὸ χρῶμα, οὐσα πλησίον τῆς
μείζονος περιφερείας τῆς πρώτης ἰριδος ἢ καὶ αὐτὴ τοιοῦτον
ἔχει τὸ χρῶμα, τῷ πλείους ὄψεις ἀπὸ τούτων ἀνακλᾶσθαι πρὸς
τὸν ἥλιον, τί δήποτε οὐχὶ καὶ τὸ μεταξὺ τῶν περιφερειῶν τῶν
εἰρημένων πᾶν, φοινικοῦν ἔχει τὸ χρῶμα. ἐγγύτερον γὰρ τὸ
μέρος τοῦτο τοῦ νέφους τῇ μείζονι περιφερείᾳ τῆς πρώτης
ἰριδος τῇ φοινικῇ τῆς ἐλάττονος περιφερείας τῆς δευτέρας ἰρι-
δος. ἢ οὔτε ἀπὸ παντὸς μορίου ἢ ὄψις ἀνακλᾶται, καθ' οὗς
οὔτω τὰ τοιαῦτα ὁρᾶται, οὔτε ἐπὶ τὴν ὄψιν ἀνακλᾶται τὸ φῶς
ἀπὸ παντὸς μορίου, καθ' οὗς οὔτω τὸ ὁρᾶν. ἀλλ' ὠρισμένοι

*) Lexicis addatur vocabulum. Huc spectant pavonacea te-
gendi genera, quorum alia in re mentio fit apud Plinium *Hist.*
natural. XXXVI, 22. Notum est, nomen inditum esse hisce colori-
bus a pavonibus rotantibus (vocabulo utor Columellae IX, 11).
Quantopere Graeci pavones admirati sint, patet praeprimis ex Ae-
liano *Hist. animal.* V, 21, nisi, ut post Freinshemium ad Curt.
VIII, 9 voluit etiam Beckmannus *Histor. nat. vet.* p. 32, ibi de
psittacis, quos cum pavonibus veteres confundebant, sermo est.

**) Ald. ἐπιζητησαι.

οί τόποι τῶν ἀνακλάσεων, καὶ δεδομένην χρῆ τὴν ἀπόστασιν εἶναι τοῦ τὸ φῶς ποιῶντος σώματος ἀπὸ τῶν δεχομένων αὐτὸ κατόπτρων. ἀπὸ τούτων οὖν γίνεται, ἃ ταύτην τὴν θείσιν ἔχει.
— Alexander fol. 120, b.

IV, 32. Ὅτι τὰ προειρημένα τῆς ἵριδος χρώματα οἱ γραφεῖς μάλιστα μιμεῖσθαι τε καὶ σκευάζειν οὐ δύνανται, καὶ ὅτι τὸ φοινικοῦν χρώμα ἐγγυτέρω ἐστὶ τῷ λευκῷ τοῦ τε πρασίνου καὶ τοῦ ἄλουργοῦ, καὶ ἐκ τούτων γνῶριμον. αὐτοφνές μὲν γὰρ φοινικοῦν χρώμα τό τε κιννάβαρι *) καὶ τὸ δροικόντιον τὸ ἐκ τοῦ αἵματος τοῦ ζώου. γίνεται δὲ φοινικοῦν χρώμα ἐκ τε κουφολίθου **) καὶ ἐκ πορφυροῦ μεμιγμένου· ὃ πολὺ ἀπολείπεται τῶν αὐτοφνῶν. πράσινον δὲ καὶ ἄλουργὸν αὐτοφνῆ μὲν, ἢ τε χρυσοκόλλα ***) καὶ τὸ ὄστριον †), αἷμα ὃν καὶ αὐτὸ

*) *Kinnabāreos nomen antiquitus pluribus rebus, rubro colore splendentibus imponebatur. Qua de re ad Dioscorid. V, 109: κιννάβαρι οἴονται τινες ταῦτὸν ὑπάρχειν τῷ καλουμένῳ ἀμμίῳ (minio), πλανώμενοι· τὸ μὲν γὰρ ἄμμιον σκευάζεται ἐν Ἰσπανίᾳ, ἐκ λίθου τινὸς μεμιγμένου τῇ ἀργυριτίδι ψάμμῳ· ἄλλως δὲ οὐ γινώσκειται. Ἐν δὲ τῇ γήνῃ μεταβάλλει εἰς εὐανθέστατον καὶ φλογωδέστατον χρώμα· ἔχει δὲ τὴν ἀποφορὰν ἐν τοῖς μετάλλοις πηγυδίῃ· περιτίθενται δὲ γαῦν οἱ ἐπιχώριοι τοῖς προσώποις φύσας, πρὸς τὸ βλέπειν μὲν, μὴ σπᾶν δὲ τὸν ἄερα· χρωῶνται δὲ αὐτῷ οἱ ζωγράφοι εἰς τὰς πολυτελεῖς τῶν τοίχων ἐκκοσμήσεις. Τὸ δὲ κιννάβαρι τοῦτο κομίζεται μὲν ἀπὸ Λιβύης, πιπράσκειται δὲ πολλοῦ· καὶ τοσοῦτόν ἐστιν, ὡς μόλις ἐξαιρεῖν τοῖς ζωγράφοις εἰς τὴν ἐν ταῖς γραμμαῖς ποικιλίαν· ἐστὶ δὲ καὶ βαρύχρονον ἢ βαθυχρόιν, ὅθεν ἐνόμισάν τινες αὐτὸ εἶναι αἷμα δράκοντος. Vide etiam Theophrastum de lapid. § 58 p. 701 ibique Schneider. p. 583. Saepenumero apud veteres scriptores redit permutatio cinnabaris (minerae hydrargyri) cum succu *Dracaenae draconis*, uti apud Plinium *Hist. nat.* XXXIII, 38. Idemque vocatur interdum *ινδικόν* (quamvis Dioscorides V, 107 p. 774 aperte distinguat), *τεγγαβάρη* (a Damascio Photii *Bibl.* p. 435), *δρακόντιον*. Adde Kaempfer *Anoenitat. Exotic.* III, 6 p. 352. Salmas. de *Homonym.* c. 105. *Exercitat. Plinian.* p. 1157. Sprengel ad Dioscorid. I. I. Vol. II p. 646 sq.*

**) Cfr. Salmas. de *Homonym.* p. 219. *Exercitat. Plinian.* p. 773.

***) cfr. Beckmann ad Aristot. de *mirabilib. auscultat.* p. 124.

†) Cfr. Schneider ad Vitruv. VII, 13. *ὄστριον* de colore

πορφύρας τῆς θαλάσσης. σκευαστὰ δὲ πράσινον μὲν ἐκ κυανοῦ τε καὶ ὠχροῦ, ἄλουργόν δὲ ἐκ τε κυανοῦ καὶ φοινικοῦ. ἀπολάμπαντος γοῦν κυανῷ ὠχροῦ μὲν, τὸ πράσινον ἀποτελεῖται, φοινικοῦ δέ, τὸ ἄλουργόν. καὶ ἐν τούτοις δὲ πύμπολυ τὰ σκευαστὰ τῶν αὐτοφυῶν ἀπολείπεται. καὶ ὅτι μὲν οἱ γραφεῖς μάλιστα ταῦτα οὐ δύνανται μιμεῖσθαι τὰ χρώματα, γνώριμον ἐκ τούτων. ὅτι δὲ τὸ φοινικοῦν ἐγγυτέρω τῷ λευκῷ τοῦ πρασίνου τε καὶ ἄλουργοῦ, ἐκ τῆς σκευασίας αὐτῶν δῆλον. τὸ μὲν γὰρ φοινικοῦν ἐκ κουφολλίδου κατασκευάζεται, ὃ ἔστι λευκόν. τὸ δὲ πράσινον ἐξ ὠχροῦ, ὃ ἔστιν ἀσθενὲς λευκόν. ἀμαυρούμενον γὰρ τὸ φῶς εἰς τοῦτο πρῶτον μεταβάλλει τὸ χρῶμα. ὥστε μᾶλλον ἐγγὺς τῷ λευκῷ τὸ φοινικοῦν τοῦ πρασίνου. διὸ εἰκότως, ἐνθα πλεῖον ἐμφαίνεται τὸ φῶς τὸ ἀπὸ τοῦ ἡλίου τῷ νέφει μέλανι ὄντι, ἐκεῖνο φοινικοῦν φαίνεται. πράσινον δὲ ἐν τῷ ἦττον. πάλιν δ' αὖ τὸ πράσινον τοῦ ἄλουργοῦ ἐγγυτέρω τοῦ λευκοῦ, εἶγε τῷ μὲν ἐξ ὠχροῦ ἢ γένεσις, τῷ δὲ ἄλουργῷ ἐκ φοινικοῦ. κοινὸν γὰρ τὸ κυανὸν αὐτοῖς. μᾶλλον δὲ λευκὸν τὸ ὠχρόν, ἢ τὸ φοινικοῦν. δηλοῖ δέ, ὡς εἶπον τοῦτο, ἀμβλυνόμενον τὸ φῶς καὶ εἰς οὐδὲν πρὸ τοῦ ὠχροῦ μεταβάλλον, ὥστε εἰκότως πάλιν ἐπὶ τῆς ἴσιδος δευτέραν τάξιν ἔχει τὸ πράσινον χρῶμα. τελευταῖον δὲ τὸ ἄλουργόν, ὡς ἤδη γειννῶν τῷ μέλανι, ὃ ἔστιν ἀπόφασις τοῦ λευκοῦ καὶ στέρησις. μαρτυρήσαι *) δ' ἂν τοῖς προειρημένοις καὶ τόδε. ὅταν γὰρ πρὸς τὸν ἡλίον ἢ ἄλλο τι λαμπρὸν βλέψαντες μύσωμεν, παραφυλάσσουσιν ἡμῖν φαίνεται κατ' ἐνθυωρίαν, καθ' ἣν συμβαίνει τὴν ὕψιν ὄραν, πρῶτον μὲν λαμπρὸν τὴν χροάν, εἶτα μεταβάλλον εἰς φοινικοῦν, εἶτα πράσινον, εἶτα πορφυροῦν, μεθ' ἣν εἰς τὴν μέλαιναν χροάν μεταπεσὸν ἀφανίζεται. τῆς γὰρ κινήσεως τῆς ἀπὸ τοῦ λευκοῦ μεινάσης ἐν τῇ ὕψει, κατ' ὀλίγον ἀφανίζομένης αἰεὶ **) εἰς τὸ ἐγγυτέρω, ἢ ἐκλυσίς γίνεται, ὥστε εἰς τὸ

purpureo dicebatur apud Graecos (Plat. Cratyl. 35. Athen. p. 197, quos locos laudat Schneiderus in lex. s. v.), uti apud Latinos conchylium. cfr. Plin. Hist. nat. IX, 36. De purpurarum tinctione cfr. Schneider ad Ulloam Tom. II p. 377 sqq.

*) Ald. μαρτυρήσαι.

**) Ald. αἰεὶ.

φοινικοῦν πρῶτον ἢ εἰς τὸ πρῶσινον. ἐγγυτέρω γὰρ τοῦτο τοῦ λευκοῦ. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τοῦ πρασίνου καὶ ἄλουργοῦ. — Alexander fol. 121, a.

V, 2. Ἐὰν ἀπὸ τοῦ $\bar{\kappa}$ γραμμαί..... ἀπὸ τοῦ $\bar{\kappa}$ ἐπὶ τὸ $\bar{\mu}$] Γραμμὰς λέγει τὰς ἀπὸ τοῦ ὕμματος ἐκπεμπομένας ὕψεις ἐπὶ τὸ νέφος καὶ ἀνακλωμένας ἐπὶ τὸν ἥλιον, αἵτινες ποιοῦσι κώνους δύο, τὸν μὲν μέγαν, τὸν δὲ μικρόν, ἀμφοτέρους ἔχοντας τὴν αὐτὴν βᾶσιν τὴν $\bar{\kappa}\mu$, κορυφὰς δὲ διαφόρους, τὸν μὲν μεῖζονα πρὸς τὸν ἥλιον ἔχοντα τὴν κορυφήν, τὸν δ' ἐλάττωνα πρὸς τὸ ὄμμα. ἄξονα δὲ τῶν δύο τὸν αὐτόν, τὴν $\bar{\eta}\kappa$, ἣτις ἐν αὐτῷ τῷ ἐπιπέδῳ τοῦ ὀρθζοντός ἐστι καλῶς δ' εἶπεν οἶον ἄξονα, ἐπειδὴ οὐ κυρίως ἐστὶν οὗτος ἄξων, ἀλλὰ νοεῖται, ἐπειδὴ κατὰ περιαγωγὴν τῶν τριγώνων γίνεται οὗτος ἄξων, ἐπειδὴ κυρίως ἡ καθετός ἐστίν, ἡ ἀπὸ τοῦ ὕμματος ἐπὶ τὸ νέφος πεμπομένη. — Olymp. fol. 56, a.

Καὶ ἀπὸ τοῦ $\bar{\kappa}$ ἐπὶ τὸ $\bar{\mu}$ ἐπιζευχθεῖσαι..... μεῖζω γωνίαν] Οὐκ ἄρα, ὦ Ἀλέξανδρε, κέντρον ἐστὶ τὸ $\bar{\kappa}$ τοῦ ὀρθζοντός*). εἰ γὰρ ἂν οὕτως ἀπὸ τοῦ κέντρον ἐπὶ τὴν περιφέρειαν ἐκβληθεῖσαι εὐθεῖα ἴσας ἂν ἐποίησε τὰς πρὸς τῇ περιφερείᾳ γωνίας. νῦν δὲ μεῖζονα λέγει τὴν μίαν. — Olympiodor. fol. 56, a.

V, 5. Ἐπεὶ γὰρ τὰ $\bar{\kappa}\eta$ σημεία δέδοται..... πρὸς τὴν $\bar{\kappa}\mu$] Δέδεικται ἐν τοῖς δεδομένοις**), ὅτι ἐὰν δύο σημεία δοθῇ τῇ θέσει, τουτέστιν ὁμολογηθῇ, καὶ ἡ ἐπιζευγνύουσα αὐτὰ εὐθεῖα δέδοται, καὶ λέγεται δεδόσθαι θέσει καὶ μήκει. καὶ πάλιν, ἐὰν ἄλλα σημεία δοθῇ καὶ ἡ ἐπιζευγνύουσα αὐτὰ εὐθεῖα, καὶ ὁ λόγος τῶν εὐθειῶν δέδοται, ποῖον λόγον ἔχει ἡ δὲ πρὸς τὴν δὲ***). τρία οὖν εἰσι τὰ ζητούμενα, σημεία, εὐθεῖα, λόγος, ἅτινα τοῦ ἐνὸς δοθέντος καὶ τὰ ἄλλα ἔπονται. ἐπειδὴ οὖν φησι δέδοται σημείον, τὸ η γὰρ ἥλιος, ἀλλὰ καὶ

*) Quod noster exposuit Alexander fol. 121, b.

**) Euclid. Dat. 26. Posterior tamen theorematis pars apud Euclidem non deprehenditur.

***) Ita Olympiodorus Aldi. Fortasse scribendum ἦδε (sc. ἡ προτέρα εὐθεῖα) πρὸς τήνδε (sc. τὴν δευτέραν δοθεῖσαν εὐθεῖαν).

τὸ $\bar{\kappa}$, ἢ ὄψις γὰρ ἐστίν, οὐκοῦν καὶ ἢ $\bar{\kappa}\eta$ *) δεδομένη ἂν εἴη. ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ $\bar{\mu}$ δέδοται, ἐπειδὴ μέσον ἐστὶ τοῦ η καὶ τοῦ $\bar{\kappa}$, δεδομένοι ἂν εἴησαν ἢ $\bar{\kappa}\mu$ καὶ ἢ $\bar{\mu}\eta$. ἐπειδὴ δὲ αὐταὶ δεδομένοι εἰσὶ, καὶ ὁ λόγος αὐτῶν ἄρα δεδομένος ἂν εἴη. οὐκοῦν ἐπειδὴ δεδομένος ἐστὶν ὁ λόγος τῶν $\eta\mu$, $\mu\kappa$, ἐκκείσθω τις εὐθεία ἢ $\bar{\delta}\beta$ καὶ τετμήσθω κατὰ τὸν λόγον τῆς $\eta\mu$ πρὸς τὴν $\mu\kappa$ καὶ τὰ ἐξῆς. — Olympiodor. fol. 56, b.

V, 15. Ἐὰν οὖν περιαγάγῃς τὸ ἡμικύκλιον τὸ ἐφ' ὧ τὸ α περὶ τὴν ἐφ' ἢ ἢ $\kappa\pi$] Ἔστι δὲ ἔθος αὐτῷ ἀπὸ τῶν ἀρκτικῶν στοιχείων ὀνομάζειν τὰ πρῶγματα. τί γὰρ δήποτε τὸ ἡμικύκλιον ἐκάλεσεν α ; ἔδει γὰρ μᾶλλον η εἰπεῖν. ἢ διὰ τοῦτο ἐνδείκνυται, ὅτι τὸ ἡμικύκλιον οὐ τοῦ ὀρίζοντος λαμβάνει, ἀλλὰ τὸ ἡμισφαίριον τοῦ παντός. ὅθεν ἐπειδὴ τοῦτο ἄνω ἐστὶ, αὐτοῦ χάριν α αὐτὸ ἐκάλεσε. τί οὖν φησιν, ὅτι ἐὰν ἐπινοίῃς περιαγάγῃς τὸ ἡμισφαίριον περὶ τὸν ἄξονα, ἐν ὧ ἐστὶν ἢ $\kappa\pi$, τοῦτέστι περίξ συμπεριαγάγῃς ἐν αὐτῷ καὶ τὸ $\eta\kappa\mu$ τρίγωνον, ὡς πολλὰ γενέσθαι τρίγωνα ὅμοια αὐτῷ καὶ ἰσόπλευρα ἐν διαφόροις ἐπιπέδοις κατὰ τὴν περιαγωγὴν γινόμενα **). — Olympiodor. fol. 57, b.

V, 16. Γίνεσθαι δὲ καὶ νύκτωρ †) ἀπὸ τῆς σελήνης ὀλιγάκις] Τοῦτο ὡς πρὸς ἀπόδειξίν τινα ἐπήγαγε τοῦ τὴν ἴριν γίνεσθαι κρατουμένου τοῦ ἡλίου. ἐπειδὴ γὰρ καὶ ἀπὸ τῆς σελήνης ἴρις γίνεται διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν ψυχροτέραν τοῦ ἡλίου καὶ μὴ ἰσχύειν τὰ νέφη διαλύειν. ἄλλως τε νύξ ἀντιπράττει τῇ διαλύσει τῶν νεφῶν. καὶ λοιπὸν τὰ νέφη ἐπικρατοῦντα τῆς σελήνης ποιοῦσιν ἀνακλᾶσθαι τὰς ὄψεις ἐπ' αὐτῆς καὶ γίνεται ἢ ἴρις, δηλονότι ἐπὶ τοῦ ἡλίου τότε γίνεται ἴρις, ὅταν κατακρατήσαντα τοῦ ἡλίου παχυνθῶσι τὰ νέφη, προσπιπτούσας αὐτοῖς τὰς ὄψεις μὴ διῦναι, ἀλλ' ἀνακλᾶσθαι ὡς πρὸς τὸν ἡλίον καὶ γίνεσθαι τὴν ἴριν. ἀλλ' εἴποις ἂν, οὐκοῦν

*) Ald. ἢ $\bar{\kappa}$.

**) In iis, quae sequuntur fol. 58, a, verba notentur, quae in lexicis desiderantur, ἀμβλειογώνσιος (si forma vera, quae bis deinceps recurrit) et ἀνισόπλευρος.

†) Apud Aldum exhibetur νέφος νυκτῶν pro νύκτωρ.

ἔδει συνεχῶς τε γίνεσθαι ἐπὶ τῆς σελήνης ἴριν, ἐπειδὴ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατακρατοῦσι τὰ νέφη τῆς σελήνης, ἅμα τε διὰ τὴν φύσιν αὐτῆς, ἅμα τε ὅτι καὶ νύκτωρ γίνεται; ἢ ῥητέον, ὅτι ὅσον μὲν καὶ τοῦτο ἔδει συχνότερον γίνεσθαι· ἀλλ' ἐστὶν ἄλλο τι τὸ ἐμποδίζον. τὰ γὰρ ἰριοειδῆ *) χρώματα μελάντερα ὄντα ἐν μέλανι τῷ νέφει καὶ ἐν τῷ σκοτεινῷ ἀέρι λανθάνουσι. τὰ γὰρ ὅμοια πέφυκε λανθάνειν ἐν τοῖς ὁμοίοις. Olympiodor. fol. 58, a.

V, 18. Πάλιν ἔστω ὀρίζων] Διδάξας ἡμᾶς ὁ Ἀριστοτέλης τὴν αἰτίαν τοῦ κυκλικῆς τῆς ἰριδος σχήματος καὶ ὅτι τοῦ ἡλίου ὄντος ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος ἡμικύκλιον φαίνεται, ἔτι πρὸς τούτοις καὶ τὸν ἕτερον πόλον τῆς ἰριδος ὄντα μεταξὺ τοῦ κέντρου τῆς ἰριδος καὶ τοῦ ἐξ ἐναντίας πέρατος τῆς διαμέτρου, νῦν πάλιν ἀρθέντος ἀπὸ τοῦ ὀρίζοντος τοῦ ἡλίου ζητεῖ τὸ σχῆμα τῆς ἰριδος ὅπερ ἐστὶ **) ἡμικύκλιον. οὐκέτι δὲ ἡμικύκλιον φαίνεται ἡ ἰρις, ἀλλ' ἐλάττων ἡμικυκλίου. ἀρθέντος γὰρ τοῦ ἡλίου ἀπὸ τοῦ ὀρίζοντος φαίνεται ἡ ἰρις ἐλάττων ἡμικυκλίου καὶ γίνεται τὸ κέντρον αὐτῆς ὑπὸ γῆν καὶ ὁ πόλος. καὶ ὅσον ἐξαιρέται ὁ ἥλιος, τοσοῦτον ἐλαχίστη φαίνεται ἡ ἰρις, καὶ ὅταν γένηται πρὸς τῷ μεσημβρινῷ καταπίνεται. πρὸς τούτοις δὲ καὶ ἄλλα δύο σημαίνει μέρη ὁ μέγας φιλόσοφος ***) τὸ κλίνεσθαι τὴν ἴριν ἐπὶ τὰ νέφη, ἐφ' ἧ καὶ ὁ πόλος γέγονεν ὑπὸ γῆν. πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ὅτε μὲν ἐστὶν ἡμικύκλιον ἡ ἰρις ἐλάττονος κύκλου τμήμα εἶναι δοκεῖ, ὅτε δ' ἐλάττων ἡμικυκλίου, φαίνεται μελλόντος κύκλου. ταῦτα δείκνυται οὕτως. καὶ πρῶτον τὰ Ἀριστοτέλους εἰπωμεν †). Ἔστω ὀρίζων κύκλος ἡ αβγ ††) καὶ ἐξηγήσθω ὁ ἥλιος ἀπὸ τοῦ ὀρίζοντος καὶ ἔστω ὡς κατὰ τὸ η. ἡ δὲ τοῦ ὀρίζοντος διάμετρος ἔστω ἡ αγ, τὸ δὲ κέντρον τὸ κ. ἀρθέντος

*) Ald. ἰριοειδῆ.

**) Ald. ubique scribit ὁ πέρ ἐστι, οἱ τινές εἰσι et similia, quod fortasse non contemnendum.

***) Ammonius, ut saepenumero monuimus.

†) Ald. εἰπωμεν.

††) Sc. περιφέρεια, ut stare possit articulus generis feminini.

ὄν τοῦ ἡλίου, τὸ κέντρον τῆς ἰριδος καὶ ὁ πόλος ὑπὸ γῆν γίνεται τοῦ κ ὑπὲρ γῆν ὄντος. καινοῦ *) ὄντος τοῦ ἄξονος τοῦ ηκοπ**), ἐφ' οὗ ἔστι τὸ κέντρον τῆς ἰριδος καὶ ὁ π ***) πόλος, ἐπεὶ ἔστι τὸ κ κέντρον ἐπάνω, καὶ ἤρθη ὁ ἡλιος, εἴη ἂν τὸ κέντρον τῆς ἰριδος καὶ ὁ π πόλος ὑποκάτω ἐπὶ τῆς ηκοπ, ἐφ' ἣ ἔστι τὸ κέντρον τῆς ἰριδος τὸ σ καὶ ὁ π πόλος. καὶ ἐπειδὴ κέντρον ὑποκειμένου τοῦ ἡλίου τῆς ἰριδος, ἡμικύκλιον ἔστι τὸ $\gamma\psi$ †), φανερόν, ὅτι κάτω ὄντος τοῦ σ κέντρον τὸ ὑπὲρ γῆς τμήμα τῆς ἰριδος ἔλαττον ἔστι ἡμικυκλίου, καὶ ἔστιν ὑπὲρ γῆς τὸ ψ τμήμα τῆς ἰριδος ἔλαττον τυγχάνον ἡμικυκλίου. καὶ φανερόν, ὅτι ὅσῳ μετεωρίζεται ὁ ἡλιος, τοσοῦτω ἐλαχίστη φαίνεται ἡ ἰρις. καὶ ὅταν γένηται ἐπὶ τοῦ μεσημβρινοῦ, καταπίνεται καὶ οὐ φαίνεται κατωτέρου γινομένου τοῦ κέντρον αὐτῆς καὶ πόλου. καὶ ἔχεις ἐνταῦθα, ὅτι καὶ τὸ σχῆμα τῆς ἰριδος ὠρισταί. ἢ γὰρ ἡμικύκλιον φαίνεται, ὅταν ἀνατέλλῃ ὁ ἡλιος, ἢ ἔλαττον ἡμικυκλίου, ὅταν ὀρθῇ ἐκ τοῦ ὀρίζοντος, ἢ καταπίνεται, ὅταν ἐν τῷ μεσημβρινῷ γένηται. φανερόν δ' ὅτι καὶ κέκλιται ἡ ἰρις, ὅταν ἐξαιρηται ††) ὁ ἡλιος διὰ τὸν πόλον κάτω εἶναι. τούτου δὲ κάνονα ἔχομεν, ὅτι ἐὰν διὰ πολλῶν τέμνηται κύκλος, δίχα τέμνεται καὶ πρὸς ὀρθάς. διὰ τοῦτο οὖν κέκλιται νῦν, ἐπειδὴ ὁ $\alpha\beta\gamma$ ὀρίζων οὐκ ἔστι τῆς ἰριδος διὰ τὸν πόλον. κάτω γὰρ ἔστιν ὁ πόλος. οὐδὲ γὰρ κατὰ τὸ γ †††). ἢ δὲ κύκλησις γίνεται ἐπὶ τὰ μέρη, ἐφ' ἃ ὁ πόλος ὑπὸ γῆν τυγχάνει, ὡσπερ ἔστιν ἰδεῖν ἐπὶ τῆς κρῖκου τῆς σφίρας. καὶ δῆλον, ὅτι ὡς ἐπὶ τὸν πόλον γίνεται ὀξεῖα γωνία. ὅτι δὲ καὶ μελλονος κύκλου φαίνεται τμήμα, συλλογιστέον οὕτως. ὅταν ἔστι τὸ λαμπρόν ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος, δέδεικται ὅτι ἡμικύκλιον φαίνεται ἡ ἰρις. καὶ δῆλον, ὅτι ἀπόγειόν ἔστι τότε τὸ ἡμικύκλιον, ὡς πρὸς τὸ ἔλασσον τοῦ ἡμικυκλίου, ὥστε ὅταν φαινῆται ἔλασσον ἡμικυκλίου τὸ φαινόμενον μέρος περιγειότερον τυγχάνει. ἐπεὶ οὖν περιγειότερον τυγχάνει, ἔχομεν τὸ ζητούμε-

*) Nimirum cum antea axis esset $\overline{\alpha\chi\gamma}$.

**) Ald. $\eta\sigma\upsilon\pi$, hic et deinceps.

***) Ald. hic et deinceps $\overline{\sigma\pi}$ πόλος.

†) Ald. $\beta\psi\psi$. ††) Ald. $\xi\alpha\iota\rho\eta\tau\alpha\iota$. †††) Ald. ν .

νον. ἐπειδὴ γὰρ μᾶλλον πρὸς τοῖς περιγειότεροις πλεονάζουσι οἱ ἄτμοι, δοκεῖ ταύτῃ μεῖζων φαίνεσθαι. τὰ γὰρ ἐν ὕδατι ὀρώμενα μεῖζονα φαίνεται, ἢ τὸ ἀληθέστερον. περιγειότερον τυγχάνον τὸ τμήμα μᾶλλον τῇ ὕψει ὑποπίπτει διὰ τὸ δεύτερον λημμάτιον τὸ λέγον, ὅτι τὰ ἐκ πολλοῦ διαστήματος ἢ ὕψους ἐλάσσονα οἶεται, τὰ δ' ἐγγὺς μεῖζονα. ἀπορῆσαι δ' ἄξιον πρὸς τὸν Ἀριστοτέλην, πῶς ὀρίζοντα εἰπὼν τὸν αβγ κύκλον καὶ ἐξηρημένον τὸν ἥλιον ἐκ τοῦ ὀρίζοντος, ἔλαβε τὸν ἥλιον ἐπὶ τοῦ η, ὃ ἐστὶν ἐπὶ τοῦ αβγ ὀρίζοντος. εἰ γὰρ ἐπὶ τοῦ αβγ ἐστὶ τὸ η, οὐκέτι ἐξήρηται. καὶ εἰ ἐξήρηται τὸ η, οὐκέτι ἐστὶν ἐπὶ τοῦ αβγ ὀρίζοντος. ἢ ῥητέον, ὅτι οὐκ ἐστὶν ὁ αβγ ὀρίζων ἀκίνητος, ἀλλὰ συγκινούμενος τῷ παντί. ἐστὶ γὰρ καὶ ὀρίζων κινούμενος ἐν τῇ σφαίρᾳ. καὶ τοῦτο οἶδεν ὁ Πτολεμαῖος. τὸν γὰρ τοιοῦτον ὀρίζοντα ἐκτημόριον ὀνομάζει διὰ τὸ ἐξ ἑσείας λαμβάνειν τῆς ἡμέρας. ἐστὶ γὰρ ἡ πρώτη ιβ ὥρα, καὶ ἡ δευτέρα ια, καὶ ἐξῆς ἴσαι. καὶ οὗτος ὁ κύκλος κατὰ τὰς ὥρας τὰς αὐτὰς τὴν αὐτὴν ἴσχει θέσιν, ὥστε οὐδὲν ἄτοπον ὑπέθετο ὁ Ἀριστοτέλης. ἀλλ' ἐπειδὴ ἔδειξεν ὡς καὶ ποτε ἐλάττων ἡμικυκλίου φαίνεται ἡ ἴρις καὶ εἰπὼν, ὅτι ὅταν γένηται ὁ ἥλιος πρὸς τῷ μεσημβρινῷ, καταπίνεται καὶ οὐ φαίνεται ἴρις, ὡς τινος ἀπορήσαντος, ὅτι οὐδέποτε πρὸς τῷ μεσημβρινῷ ὄντος τοῦ ἡλίου γίνεται ἴρις, εἰ μὴ ὅταν ἐν τῷ ὀρίζοντι ἐστὶν ὁ ἥλιος, ἢ μικρὸν ἀρθῆ ἄπὸ τοῦ ὀρίζοντος. εἰ γὰρ εἴη *) ἐπὶ τοῦ μεσημβρινοῦ, γίνεται διὰ τὸ τὰ προσάρκτια μέρη τῶν κύκλων ὡς ἐπὶ τῆς ἐγκλισμένης σφαίρας μεῖζονα εἶναι ἡμικύκλων καὶ πολλὸν αἰρεσθαι τὸ λαμπρὸν καὶ ταύτῃ ἀφανίζεσθαι τὴν ἴριν. ἐν γὰρ ταῖς μεγίσταις ἡμέραις ὁ ἥλιος τὰ προσάρκτια τμήματα διώκει, ἐν δὲ ταῖς χειμεριναῖς τὰ νότια κλίματα, ἅπερ ἐστὶν ὑπὲρ γῆς μὲν ἐλάχιστα, ὑπὸ γῆν δὲ μέγιστα. ἢ γὰρ ἐγκλισις τοῦ γίνεσθαι παρασκευάζει. ἐλάχιστων οὖν ὄντων πρὸς τῷ χειμερινῷ ὑπὲρ γῆς τμημάτων, φανερόν, ὅτι ὁ ἥλιος, ὅτε γένηται ἐπὶ τοῦ μεσημβρινοῦ, ὄλγον ἦρται ἀπὸ τοῦ ὀρίζοντος. καὶ ταύτῃ δύναται ἐν πάσῃ ὥρᾳ καὶ ἐπὶ τοῦ μεσημβρινοῦ ὄντος τοῦ ἡλίου γίνεσθαι ἴρις ἐν τῷ νοτίῳ κλίματι. — Olym-

piodorus fol. 58, a. b.

*) Ald. εἴη.

V, 21. Ἐν μὲν ταῖς ἐλάττοσιν ἡμέραις] Οὐ τῶν νυκτῶν λέγει, ἀλλὰ τῶν ἡμερῶν *). ἐν γὰρ τῷ ἔτει παντὶ ἐλάττους μὲν εἰσιν ἡμέραι αἱ μετὰ Ἰσημερίαν μετοπωρινὴν τῷ τὰ νοτιώτερά τε καὶ μεσημβρινώτερα μέρη τότε κινεῖσθαι τὸν ἥλιον, ἢ διὰ τὴν ἔγκλισιν τοῦ νοτίου πόλου ἐλάττω μὲν ἔχει τὰ ὑπὲρ γῆν τμήματα τῶν κύκλων, καθ' ὧν ὁ ἥλιος κινεῖται, μεῖζω δὲ τὰ ὑπὸ γῆν. μεῖζους δὲ, πάλιν αἱ μετὰ Ἰσημερίαν ἑαρινὴν τῷ κινεῖσθαι μὲν τότε τὸν ἥλιον τὰ βόρεια μέρη τοῦ Ἰσημερινοῦ. ἐν δὲ τούτοις διὰ τὸ ἕξαγμα τοῦ βορείου πόλου μεῖζω μὲν εἶναι τὰ τμήματα τῶν κύκλων, καθ' ὧν ὁ ἥλιος κινεῖται τὰ ἑπὲρ γῆν, ἐλάττω δὲ τὰ ὑπὸ γῆν. ἀποδίδωσι δὲ διὰ τούτων τὴν αἰτίαν τοῦ κατ' ἀρχὰς τοῦ βιβλίου περὶ τῆς Ἰριδος εἰρημένου· εἶπε γὰρ λέγων περὶ αὐτῆς καὶ μετὰ τὴν μετοπωρινὴν Ἰσημερίαν ἐν ταῖς βραχυτάταις ἡμέραις, πῦσαν ὥραν γίνεται τῆς ἡμέρας, ἐν δὲ ταῖς θεριναῖς οὐ γίνεται περὶ μεσημβρίαν. λέγει δὲ αἰτίαν τούτου ταύτην. τὸ τὰ μὲν πρὸς ἄρκτον μέρη τοῦ Ἰσημερινοῦ τῶν κύκλων, καθ' ὧν ὁ ἥλιος κινεῖται μετὰ τὴν ἑαρινὴν Ἰσημερίαν, μεῖζω τὰ ὑπὲρ γῆς ἔχειν τμήματα. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἡμέραι μεῖζους. τὸ δὲ ἐπὶ μεῖζω, δηλωτικὸν ἂν εἴη, ἦτοι τοῦ καὶ τὸν ἥλιον διὰ τοῦτο τότε ἐπὶ μεῖζόν τε καὶ ὑψηλότερον αἴρεσθαι, ἢ τοῦ ἀεὶ **) κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ ἀπόστασιν μεῖζον τῶν κύκλων τὸ ὑπὲρ γῆς τμήμα γίνεσθαι. τὰ δὲ πρὸς μεσημβρίαν τοῦ Ἰσημερινοῦ μέρη τῶν κύκλων, καθ' ὧν πάλιν ὁ ἥλιος μετὰ Ἰσημερίαν μετοπωρινὴν κινεῖται, τὸ μὲν ὑπὲρ γῆς τμήμα ἕλαττον ἔχει, τὸ δ' ὑπὸ γῆν μεῖζον. καὶ ὅσω ἂν πορρώτερον ἀφίστηται τοῦ Ἰσημερινοῦ, μεῖζον τὸ ὑπὸ γῆν, ἕλαττον δὲ τὸ ὑπὲρ γῆν ἔμπαλιν τῶν ἐν τοῖς βορείοις μέρεσι. τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, ἐν μὲν ταῖς πρὸς θερινὰς τροπὰς ἡμέραις, αἱ γίνονται προσιόντος τε τοῦ ἡλίου τῷ ἀρκτικῷ κύκλῳ ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ πάλιν

*) *Alia de meo adieci. Sed ne hac etiam ratione locus sanus est. Camotius vertit: Noctibus breviores dies intelligit; ut fortasse scribendum sit: ἰδοῦ (pro οὐ) τῶν νυκτῶν λέγει ἐλάττονας τὰς ἡμέρας. Etiam Piccolomineus vertit: Minores ipsis noctibus dies intelligit.*

**) *Ald. αἰετ.*

ἀποχωροῦντος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ προειρημένου κύκλου ἐπὶ τὸν ἰσημερινὸν τῷ τότε μεγίστας εἶναι τὰς ἡμέρας, καὶ μέγιστα *) τὰ ὑπὲρ γῆν τμήματα τῶν κύκλων, καθ' ὧν ὁ ἥλιος κινεῖται, πρὶν τὸν ἥλιον ἐπὶ τὸ μέσον ἐλθεῖν τοῦ κύκλου καὶ μεσημβρίαν ποιῆσαι, παντελοῦς κάτω γίνεσθαι τὸν πόλον, ὅς ἦν τοῦ κύκλου, καθ' ὃν ἡ ἴρις φαίνεται. τούτου δὲ κάτω γινομένου, γίνεται κάτω καὶ τὸ κέντρον, ὃ εἶπεν εἶναι ο. ἐπεὶ γὰρ ἐπὶ τῆς αὐτῆς εὐθείας ὃ τε πόλος ἐστὶ τοῦ κύκλου, καθ' ὃν ἡ ἴρις γίνεται καὶ τὸ κέντρον αὐτοῦ καὶ ὁ ἥλιος, ὥσπερ καὶ ἡ ὕψις, δῆλον, ὅτι ὅσω ἂν ὁ ἥλιος ὑψηλότερος αἴρῃται, τοσοῦτω κοιλότερος ὁ πόλος καὶ τὸ κέντρον τοῦ κύκλου γίνεται. γινομένων δὲ ἐκείνων κοιλοτέρων καὶ ὁ κύκλος ὁ περὶ αὐτὰ ἀεὶ ἔλαττον τὸ ὑπὲρ γῆν ἔχων γίνεται τμήμα, ὥστε περὶ τὰς μεσημβρινὰς μηδὲ ὑπερέχειν τῆς γῆς ἔτι τὸν κύκλον διὰ τὴν τοῦ κέντρον αὐτοῦ εἰς τὸ κάτω πλείω μετάστασιν. διὸ περὶ τὰς ὥρας ταύτας ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις οὐχ οἶόν τε ἴριν γίνεσθαι. οὐ γὰρ τοῦτο λέγει, ὅτι μηδ' ὅλως γίνεται ἴρις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, ἀλλ' ὅτι μὴ περὶ μεσημβρίαν. διὰ μὲν οὖν τοῦτο μετὰ τὴν ἑαρινὴν ἰσημερινὴν περὶ τὰς μεσημβρίας ἴρις οὐ γίνεται**), μετὰ μέντοι τὴν μετοπωρινὴν ἰσημερινὴν ἀεὶ καὶ πάσης ὥρας οἶόν τε ἴριν γίνεσθαι. ὅτε καὶ τοῦ κύκλου τοῦ περὶ τὸν π γραφομένου πόλον***), ἐν ᾧ ἡ ἴρις γίνεται, ἀεὶ ἐστὶ τμήμά τι ὑπὲρ γῆς τῷ τὸν ἥλιον μὴ πολὺ εἰς ὕψος αἴρεσθαι. ὀλίγον γὰρ ὑψωθείς ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ κατὰ τὴν μεσημβρίαν γίνεται. καὶ ἐστὶν ἡ αὐτὴ αἰτία τοῦ τε ἐλάττονα ἡμικυκλίον ἴριν γίνεσθαι ὑπὲρ τὸν ὁρίζοντα τοῦ ἡλίου ὄντος, καὶ τοῦ μηδ' ὅλως γίνεσθαι περὶ τὰς μεσημβρίας ἐν ταῖς μακροτάταις ἡμέραις. ἡ γὰρ εἰς ὕψος πρόοδος τοῦ ἡλίου, ἀμφοτέρων αἰτία.

— Alexander fol. 124, a. b.

VI, 1. Αὐτὰς δὲ τὰς αἰτίας †) ὑποληπτέον καὶ περὶ παρηλίων καὶ ῥάβδων] Συμπληρώσους ὁ Ἀριστοτέλης τὸν περὶ ἄλω καὶ ἰριδος λόγον, τρέπεται καὶ ἐπὶ τὰ συγ-

*) Ald. μέγιστα.

**) Negationem de meo adieci.

***) Ald. πόλον.

†) Ita enim Olympiodorus.

γενῆ αὐτοῖς, παρηλίους *) φημι καὶ ῥάβδους, διὰ τὴν ἐν ἀρχῇ περὶ τούτων εἰρημένην ὑφ' ἡμῶν τάξιν. ὀφείλων δ' ἐντεῦθεν προτάξαι τοὺς παρηλίους διὰ τὸ τίμιον τοῦ σχήματος — κύκλος γὰρ τις ὁμοιος τῷ ἡλίῳ δοκεῖ φαίνεσθαι· αἱ δὲ ῥάβδοι εὐθεῖαι. ὁ δὲ κύκλος αἰεὶ ἐστὶν ὁμοιος ἑαυτῷ καὶ οὔτε ἀφαιρεσιν οὔτε πρόσθεσιν ἐπιδέχεται, ὡς ἐν τῇ περὶ οὐρανοῦ πραγματείᾳ **) ἀποδείκνυσι. καὶ διὰ τοῦτο τίμιόν ἐστι τὸ κυκλικὸν σχῆμα. καὶ γὰρ εἴτε προσθήκην εἴτε ἀφαιρεσιν θελήσομεν τοῦ κύκλου ποιῆσαι, ὅλον αὐτὸν ἀμείβομεν. ἢ δ' εὐθεῖα καὶ πρόσθεσιν καὶ ἀφαιρεσιν ἐπιδέχεται μὴ ἀμειβομένη καθ' ἑαυτήν. — διὰ οὖν τὸ τοῦ σχήματος τίμιον ἔδει προτετάχθαι τοὺς παρηλίους τῶν ῥάβδων, αὐτὸς δὲ διὰ τὸ ὁμοχρόους εἶναι τὰς ῥάβδους τῇ ἴριδι προτάττει αὐτὰς τῶν παρηλίων. αἱ γὰρ ῥάβδοι ποικίλαι εἰσὶ τοῖς χρώμασιν. ὁ δὲ παρήλιος μονόχρους. λευκὸς γὰρ ὡσπερ ἡ ἕλως. γίνεται δέ, ὡς πολλάκις εἴρηται, καὶ ταῦτα κατὰ ἀνάκλασιν. ἀνακλωμένη γὰρ ἢ ὄψις, τοιοῦτων σχημάτων καὶ χρωμάτων ἴσχει φαντασίαν· ἀλλ' ὁ μὲν Ἀλέξανδρός φησιν ***) ἐπὶ τῶν ῥάβδων, ὅτι προσπίπτει ἡ ὄψις τῷ νέφει, κακεῖθεν ἀνακλᾶται πρὸς τὸν ἥλιον. καὶ τοῦ νέφους †) συνεχοῦς γινόμενον, φαίνονται πολλαὶ ῥάβδοι, οὕτω γὰρ γίνονται καὶ ἐν ὕδατι καὶ ἀνακλωμένης ὄψεως ἐπὶ τὸ νέφος. ἢ γὰρ ἀπὸ κάτωθεν ἐπὶ τὰ ἄνω γινόμενη ἀνάκλασις ῥάβδων ἐν τῷ ὕδατι δόκησιν παρέχει. οὕτω μὲν ὁ Ἀφροδισιεὺς. ὁ μέντοι μέγας φιλόσοφος ††) ἄριστα καὶ περὶ τούτων φερόμενος οὐκ ἀνέχεται τοῦ ἑξηγητοῦ διὰ τὸ εἰς ἄτοπα περιβάλλεσθαι τὰ Ἀριστοτέλους. ἔδει γὰρ μὴ ῥάβδους φαίνεσθαι, ἀλλὰ κυκλικὸν σχῆμα διὰ τὸ

*) Ald. αὖ τοῖς παρηλίους. οὗς inepte.

**) De caelo II, 4.

***) Quod re vera, si non his, similibus tamen verbis praedicat Alexander noster fol. 124, b. Quodsi tamen ipsius, uti videtur Alexandri Aphrodisiensis verba Olympiodorus afferre voluit (haud enim oratione recta usus esset, si sensum eorum voluisset tantum indicare) nostrum Alexandrum ab Aphrodisiensi differre, denuo ex h. l. probatur.

†) νέφους de meo adieci.

††) Ammonius.

κάτοπτρον ἐφ' ὃ ἀνακλύται κυκλικὸν εἶναι. τάχα γὰρ οὐ δι' ἄλλο ἢ ἴρις καὶ ἡ ἄλως κυκλικὰ ἐφαίνετο, εἰ μὴ διὰ τοῦτο. καὶ ἔχεις φυσικὴν αἰτίαν τοῦ κυκλικοῦ καὶ τῆς ἄλω καὶ τῆς ἴριδος σχήματος, ὡς μὴδὲ τῆς γραμμικῆς ἐκείνης ἀποδείξεως δεῖσθαι τῆς κυκλικὰ ταῦτα δεικνυούσης *) οὕτως ἀπορήσας πρὸς τὴν Ἀλεξάνδρου ἐξήγησιν, ἐπάγει τὴν οἰκείαν περὶ τούτων κρίσιν καὶ φησιν, ὅτι αἱ ῥάβδοι γίνονται οὐ προσπιπτούσης τῆς ὕψεως πρὸς τὸ νέφος ἀκκεῖθεν ἀνακλωμένης πρὸς τὸν ἥλιον, ἀλλ' ἀπὸ νέφους εἰς νέφος προσπιπτούσης τῆς ὕψεως ἀκκεῖθεν ἀνακλωμένης πρὸς ἕτερον νέφος λευκόν. τοῦτο δὲ κατασκευάζει ἐκ δύο τρόπων, ἑνὸς μὲν τοῦ ἐκ τῆς ἀναλογίας τῆς λεγούσης, ὅτι ὡσπερ ἐν τῷ ὕδατι προσπιπτούσης τῆς ὕψεως καὶ ἀνακλωμένης πρὸς τὸ νέφος γίνονται ῥάβδοι χωρὶς ἡλίου, οὕτω καὶ ἐνταῦθα χρῆ κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν χωρὶς ἡλίου ῥάβδους γίνεσθαι, ὡς καὶ τὰ φαινόμενα μαρτυρεῖ. καὶ γὰρ χωρὶς ἡλίου ῥάβδοι ὠφθησαν πολλάκις. οὕτω μὲν ἐκ τῆς ἀναλογίας τοῦ Ἀριστοτελικοῦ παραδείγματος, πρὸς ὃ τινες πειρῶνται ἀντιλέγειν, ὅτι Ἀριστοτέλης ἔφη πρὸς τὸν ἥλιον ἀνακλᾶσθαι, ὁμοῦ μὲντοι σύμφωνα καὶ τῷ φιλοσόφῳ λέγειν, οὐκ ἠπόρησεν ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ· φησὶ γοῦν, ὅτι ἥλιον νῦν ἐκάλεσεν Ἀριστοτέλης τὸ λευκὸν νέφος. καὶ ὅτι τοῦτο οὐκ ἔτοπον, δῆλον ἐκ τῆς ἀναλογίας, ὡς ληφθέντος παραδείγματος τοῦ ἐν τῷ ὕδατι. λοιπὸν δὲ καὶ ἐκ τῆς συνηθείας τὰ καταλαμβανόμενα ὑπὸ τοῦ ἡλίου εἰάδαμεν ἥλιον καλεῖν. οὕτω γὰρ ἐξατμίζεσθαι τι ἢ θερμαίνεσθαι βουλόμενοι ἐπιτρέπομεν ἐν τῷ ἡλίῳ ἀποτίθεσθαι, τὸν ὑπὸ τοῦ ἡλίου καταλαμβανόμενον τόπον ἥλιον καλοῦντες. — Olympiodorus fol. 58, b—59, a.

VI, 7. Γίνονται δὲ καὶ πρὸς τῷ ἀνατολικῷ ὀρίζοντι καὶ πρὸς τῷ δυτικῷ, οὐκέτι δὲ καὶ ἐν τῷ μεσουρανήματι. καὶ ἡ αἰτία πρόδηλος. πρὸς γὰρ τῷ ὀρίζοντι ὄντος τοῦ ἡλίου, τότε πρὸς ἀνατολὰς ἢ δυσμὰς, ὡς διὰ στενοῦ πρὸς τῆ γῆ φέρεται ἡ ὕψις, καὶ δοκεῖ συγκροτεῖσθαι καὶ μᾶλλον ἀντιλαμ-

*) Etiam Seneca, quamvis alia ratione, demonstrationem cur halo atque iris necessario rotundae esse debeant, circumvivit. *Vide Quaest. nat. I, 2, 2 sqq.*

βάνεσθαι. καὶ διὰ τὴν τοιαύτην αἰτίαν καὶ αἱ διόπτραι ὑπὸ τῶν μηχανικῶν ἐπινενόηται, ὡς ἂν διὰ στενοῦ φερομένη ἢ ὄψις ἐξιθύνοιτο καὶ μὴ μένοι περιπλανωμένη *). — Olympiodor. fol. 59, b.

VII, 1. Ὅσα φησὶν ἢ ἀναθυμιάσις ἢ ἐκ τῆς γῆς γινόμενη καὶ ἢ ἔκκρισις ἔργα ποιεῖ ἐν τῷ ὑπὲρ γῆν τόπῳ, τοσαῦτα σχεδόν ἐστι καὶ τοιαῦτα. καὶ γὰρ εἴ τι παραλείπεται ἐκ τῶν εἰρημένων γνώριμος ἂν εἴη καὶ ὁ περὶ ἐκείνου λόγος. ὅσα δὲ ἢ ἔκκρισις αὐτῆ καὶ ἀναθυμιάσις ἐγκατακλειομένη ἐν τῇ γῇ καὶ τοῖς μέρεσιν αὐτῆς ἀπεργάζεται, ἐξῆς φησι λεκτέον εἶναι. διὰ γὰρ τὸ διπλῆ εἶναι, ὡς προείρηται, ἢ μὲν ξηρὰ τε καὶ

*) Ald. περιπλανομένη. Heliodor. Optic. c. 4. p. 5. ed. Mantani: ὅτι δὲ τὸ προβαλλόμενον τοῦτο ἀπ' ἡμῶν (ὃ δὴ καὶ ἔθος ὄψιν καλεῖν) ἐπ' εὐθείας φέρεται, καὶ ἐν σχήματι κώνου ὀρθογωνίου, καὶ ὃ τε Πτολεμαῖος δι' ὀργάνων ἀπέδειξεν ἐν τῇ αὐτοῦ ὀπτικῇ πραγματείᾳ, ἐνεστι δὲ καὶ λόγῳ θεωρησαι· εἰ γὰρ μέλλει τάχιστα ἢ ὄψις πρὸς τὸ ὄρατὸν ἀφικνεῖσθαι, ἐπ' εὐθείας ἐνεχθήσεται· αὐτὴ γὰρ πασῶν ἐλαχίστη γραμμῶν τῶν τὰ αὐτὰ πέρατα ἔχουσῶν. Aristoteles de generat. animal. V, 1, dioptram novit, sed αὐλὸν vocavit: ὃ γὰρ αὐτὸς ἐπηλυγισάμενος τὴν χεῖρα ἢ δι' αὐλοῦ βλέπων τὰς μὲν διαφορὰς οὐδὲν ἦτον οὐδὲ μᾶλλον κρίνει τῶν χρωμάτων, ὄψεται δὲ πόρρωθεν. οἱ γοῦν ἐκ τῶν ὀργημάτων καὶ φρεάτων ἐνίοτε ἀστέραι ἐν τῇ ἡμέρᾳ δηλονότι ὄρωσιν. Plin. Histor. nat. II, 69: mediam esse mundi totius terram haud dubiis constat argumentis, sed clarissime aequinoctii paribus horis. Nam nisi in medio esset, aequales dies noctesque non posse deprehendunt, et dioptrae, quae vel maxime id confirmant, cum aequinoctiali tempore ex eadem linea ortus occasusque cernatur, solstitialis exortus per suam lineam brumalisque occasus. Quae accidere nullo modo possent, nisi in centro fixa esset. In astronomicis observationibus Hipparchus dioptra usus est, teste Ptolemaeo Almag. p. 125. (cfr. Polyb. X, 46. Procl. ad Euclid. p. 12), Eratosthenes in montium altitudine emetienda cfr. Simplicio in Aristotel. de coel. fol. 134, b. Theon in Ptolem. Almag. p. 23. Philopon. in Aristot. Meteorol. fol. 79, a (vide ad Excerpt. I, 3, 10. Vol. I. p. 154). Adi etiam Theon. ad Ptolem. p. 262 et Vitruv. VIII, 6. Haec fere omnia cum aliis quibusdam composuit Schneiderus Eclog. phys. Tom. II p. 267—271, quibuscum collige quae monuerunt Fabricius Bibl. graeco. Vol. IV p. 466 et Wesseling Probabil. c. 11.

καπνώδης, ἣ δὲ ὑγρά, ἣν ἀτμίδα ὀνομάζει, δύο διαφορὰς σωμαμάτων ποιεῖ ἐν τῇ γῆ, ὡσπερ ἐδείχθη καὶ ὑπὲρ γῆν ποιούσα. λέγει δὲ τῶν ὑπὸ γῆς γινομένων ἐκ τῆς ἐναπολαμβανομένης ἀναθυμιάσεως σωμαμάτων δύο εἶδη εἶναι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν ὀρυκτὰ εἶναι, ἃ ποιεῖν τὴν ξηρὰν τε καὶ καπνώδη ἀναθυμίασιν συνισταμένην, ὅταν πλεονάσῃ. εἶναι δὲ ταῦτα λίθων τε γένη τὰ ἄτηκτα καὶ σανδαράκην καὶ θεῖον καὶ μίλτον καὶ ὄχραν καὶ ἄρρενικὸν καὶ χρυσόκολλαν καὶ τᾶλλα τὰ τοιαῦτα *). εἶναι δὲ τὰ πλεῖστά φησι τῶν ὀρυκτῶν τὰ μὲν κοινὰ κεχρωματισμένη, τὰ δὲ λίθος ἐκ ξηρᾶς καὶ θερμῆς συστάσεως πεπηγῶς τε καὶ γεγῶς. τὰ δὲ μεταλλευτὰ **) γίνεσθαι πάλιν ἐκ τῆς ἀτμιδώδους ἀναθυμιάσεως. ταῦτα δ' ἐστίν, ὅσα ἐστίν ἢ χυτὰ ἢ ἐλατὰ, ὡς σίδηρος, χρυσός, χαλκός, καὶ ὅσα τούτοις ὅμοια. ποιεῖν δὲ φησι πάντα τὰ προειρημένα τὴν ἀτμιδώδη ἀναθυμίασιν ἐγκατακλειομένην ἐν τῇ γῆ καὶ μάλιστα μὲν ἐν τοῖς λίθοις. διὰ γὰρ τὴν ἐκείνων ξηρότητα εἰς ἓν συνθλίβεται καὶ πήγνυται. ὡς γὰρ ἡ δρόσος καὶ ἡ πάχνη εἰς ἓν συνίστανται, ἀποκριθεῖσαι ἀπὸ τῆς ἀναγούσης ξηρᾶς τε καὶ θερμῆς ἀναθυμιάσεως, οὕτω γίνεται καὶ ἐπὶ τῆς ὑπὸ γῆν ἐγκατακλειομένης ἀτμίδος. διαφέρει δὲ τῶν ὑπὲρ γῆν συνισταμένων, ὅτι ἐπὶ μὲν τῶν ὑπὲρ γῆς μετὰ τὸ ἐκκριθῆναι τὴν ὑγρὰν ἀναθυμίασιν καὶ ὕδωρ γενέσθαι, τότε γίνεται ἐξ αὐτοῦ ἢ δρόσος ἢ πάχνη. ἐπὶ δὲ τῶν ὑπὸ γῆν τῶν μεταλλευομένων ἢ γένεσις, ἐκ τῆς ἀτμίδος οὐκ ἀποκριθείσης πρῶτον καὶ ὕδατος γενομένης, ἔπειτα παγέσεως, ἀλλὰ πρὸ τοῦ διακριθῆναι καὶ ἐνεργεῖα ὕδωρ γενέσθαι πηγνυμένης. διὸ καὶ ἐξ αὐτῆς οὕτω πηγνύμενά τε καὶ γινόμενα, ἅπερ ἐστὶ τὰ μεταλλεύοντα ***) , ἐστὶ μὲν ὡς ὕδατος

*) Alexander noster videtur verba καὶ ἄρρενικὸν καὶ χρυσόκολλαν in textu suo reperisse. Quod si enim explicandi gratia, haec quoque fossilium genera de suo addere voluisset, idem fecisset in sequentibus, ubi tamen metallorum genera nulla alia, quam quae ipse Aristoteles attulerat, profert. Deinde non dubitasset σανδαράκην et ἄρρενικόν, quippe quae verba idem significant fossile, arcte coniungere, non aliis interpositis separare. Rem tamen aliis diiudicandam relinquo.

**) Ald. μεταλλατά.

***) Fort. μεταλλευτά.

εἶναι, ἔστι δὲ ὡς οὖν. τῷ μὲν γὰρ ἐκ τῆς ἀτμίδος γεγονέναι, δυνάμει ὕδατος οὔσης καὶ ὕλης ὕδατος, κατὰ μὲν τοῦτο ὕδατος ἂν εἴη· τῷ δὲ μὴ ἐξ ἐνεργείᾳ ὕδατος γενομένης αὐτῆς καὶ διακριθείσης πρῶτον γεγονέναι, ὡς οἱ χυμοὶ γίνονται. ἐκ γὰρ ὕδατος οὗτοι διὰ τι πάθος μεταβάλλοντος, ταύτη δὲ πάλιν οὐχ ὕδατος. τῷ γὰρ πρὸ τῆς εἰς ὕδωρ διακρίσεως τὴν πῆξιν αὐτῶν γενέσθαι, ἔχει τι καὶ γῆς ἐν αὐτοῖς· οὐ γὰρ τέλεον ἀπελύθη τῆς ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως. διὰ τοῦτο δὲ φησὶν αὐτὰ καὶ πυροῦσθαι, τουτέστιν ἐξάπτεσθαι καίόμενα καὶ χωνευόμενα καὶ ἀπουσίαν τινὰ ποιεῖν. μόνον γὰρ τὸν χρυσοῦν τῶν μεταλλευτῶν μὴ πυροῦσθαι. ὅταν γὰρ ἢ κεκαθαρμένος *) οὐδὲ ἀπουσία τις ἔτι ἐν τῇ χωνεύσει αὐτοῦ γίνεται. εἰπὼν δὲ ταῦτα, καθόλου, μὲν φησὶ καὶ κοινῶς εἰρησθαι περὶ αὐτῶν τῶν τε ὄρυκτῶν καὶ τῶν μεταλλευτῶν, τίς τε αὐτῶν ἢ διαφορὰ, καὶ πόθεν ἢ γένεσις καὶ ποῦ **). ἰδίᾳ δὲ δεῖν φησὶν ἕκαστον τῶν εἰρημένων γενῶν προχειρίζομένους τὰ οἰκεία αὐτοῖς ἐπισκοπεῖν. περὶ ὧν Θεόφραστος πεπραγμιάτεται ἐν τε τῷ περὶ τῶν μεταλλευομένων καὶ ἐν ἄλλοις τισίν. — Alexander fol. 125, b — 126, a.

Ὁ φιλόσοφος μετὰ τὸ πληρῶσαι τὰ ἐν τῷ μετεώρῳ γινόμενα πάθη ὑπὸ τῆς διττῆς ἀναθυμιάσεως μέτεισι καὶ ἐπὶ τὰ γινόμενα πάθη ὑπὸ κατεχομένων ἐν τῇ γῆ δύο ἀναθυμιάσεων. καὶ μὴ ἀπορήσης, πῶς μετέωρα τὸ βιβλίον ἐπιγέγραπται, εἴγε τῶν ὑπὸ γῆν νῦν ποιεῖται λόγον. εἴρηται γὰρ ὁ σκοπὸς τῆς πραγματείας, ὅτι βούλεται ἐκ τῶν δύο ἀναθυμιάσεων γινόμενα παραδοῦναι, εἴτε ὑπὸ γῆν τυγχάνοιεν, εἴτε ἐν τῷ μετεώρῳ. καὶ διὰ τοῦτο μετέωρα ἐπιγέγραπται, ὡς ἂν τῆς διττῆς ἀναθυμιάσεως ἐν τῷ μετεώρῳ τόπῳ θεούσης. αὐταὶ τοίνυν αἱ ἀναθυμιάσεις κατεχόμεναι δύο τινὰς ποιοῦσι διαφορὰς. ὑπὸ μὲν γὰρ τῆς καπνώδους ἀναθυμιάσεως γίνεται τὰ καλούμενα ὑπὸ Ἀριστοτέλους ὄρυκτά, ἅπερ εἰσὶ καὶ λιθώδη, καθάπερ ὄρυχα καὶ θεῖον καὶ μίλλτος καὶ τὰ τοιαῦτα ***). τὰ δ' ἐκ τῆς

*) Ald. κεκαθαρμένοις.

**) Mallem πῶς.

***) Ut Alexander addidit nonnulla, ita Olympiodorus σανδαράκην omisit.

ἀτμιδώδους γίνεται μεταλλευτά, ἄπερ καὶ χεῖται καὶ ἐλαύνεται· ἐστὶ δ' ἐν ἐκατέρῃ καὶ ποιητικὸν αἴτιον καὶ ὑλικόν. ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς ὀρυκτοῖς ποιητικὸν μὲν αἴτιόν ἐστιν ἡ καπνώδης ἀναθυμίασις. οὐθὲν οὖν ἐλαύνεται. τὰ γὰρ θερμῶ πηγνύμενα ἐκεῖνα οὔτε χεῖται οὔτε ἐλαύνεται, ὡςπερ πάλιν τὰ ψυχρῶ πηγνύμενα θερμῶ λύεται, οἷάπερ ἐστὶ τὰ μεταλλευτά *), ἄπερ ἐκ τῆς ἀτμιδώδους ἀναθυμιάσεως γίνεται. διὸ καὶ ἐπὶ τούτων πάλιν ποιητικὸν μὲν αἴτιόν ἐστιν ἡ ψῆξις, ὑλικὸν δὲ ὁ ἀτμός· οὐκ ἀναλύεται γάρ, εἰ μὴ ἦν ὑγρότης τις ἢ τὴν πῆξιν ἀναδεξαμένη. τὸ γὰρ ἔλαιον οὐ πῆγνυται ὑπὸ ψύξεως, ἀλλὰ παχύνεται διὰ τὸ ἔχειν ἐν ἑαυτῷ ἀερῶδη οὐσίαν. ὁ μὲν οὖν Ἀριστοτέλης πῆξι ἀτμοῦ δοξάζει γίνεσθαι τὰ μέταλλα. ὁ μὲντοι Πλάτων ἐν Τιμαίῳ πῆξιν ὕδατος ὑπὸ ψύξεως **). καὶ δοκοῦσι διαφωνεῖν πρὸς ἀλλήλους οἱ φιλόσοφοι, οὐ διαφωνοῦσι δέ· καὶ γὰρ ὁ ἀτμός ὕδωρ ἐστὶν τρόπον τινά. ἐστὶ γὰρ ὁ ἀτμός μεταξὺ ἀέρος τε καὶ ὕδατος. κατὰ οὖν τὸ ὕδατῶδες γίνεται ἡ πῆξις καὶ οὕτως τὰ μέταλλα. καὶ πάλιν ὕδωρ ἐστὶ κατὰ Ἀριστοτέλην τὸ πηγνύμενον. τοῦτο οὖν καὶ ὁ Πλάτων ἀφορῶν πῆξιν ὕδατος ἔφη τὰ μέταλλα. οὕτω μὲν οὖν δεικνύνται συμφωνοῦντες οἱ φιλόσοφοι. περὶ δὲ τῶν μετάλλων οἷον χαλκοῦ, σιδήρου, μολίβδου, χρυσοῦ, ταῦτα λέγομεν, ὅτι ἐφ' ὧν ἐστὶ μέρος τι γεῶδες μεμιγμένον, ἀτμιδώδη ἐκεῖνα ἰοῦ καὶ κάεται. ὁ γὰρ σίδηρος μᾶλλον ἰοῦ καὶ κάεται, ὡς ἂν ἐκ τῆς ἀτμίδος παχυτάτης οὐσης πιγεί. ἔτι δὲ ἔλαττον ὁ χαλκός διὰ τὸ μᾶλλον τοῦ σιδήρου ἔχειν τὸ ὑγρόν. καὶ ὁ κασσίτερος δὲ πάλιν ἔλαττον ἰοῦ καὶ κάεται. ὁ μὲντοι χρυσός ὡς ἂν ἀπὸ ὕδατος καθαροῦ ἀτμιδώδους τὴν πῆξιν κτησάμενος, οὔτε ἰοῦται, οὔτε φθίρεται, οὔτε κάεται. διὰ γὰρ ταύτην τὴν αἰτίαν καὶ βαρύτερός ἐστι τῶν ἄλλων, ὡς ἂν ἀπὸ καθαρῆς ἀτμίδος τὴν πῆξιν ἀναδεξάμενος· ἐκ πολλῆς γὰρ ἀτμίδος εἰς ἓν συναχθείσης καὶ πιληθείσης γέγονεν ὁ χρυσός. καὶ διὰ τοῦτο βαρὺς ἐστίν. καὶ ταῦτα μὲν καθολικῶς περὶ μετάλλων παραδίδωσιν Ἀριστοτέλης ὑπισχνούμενος καὶ ἴδια γράφειν. οὐκ ἔγραψε δέ, ὅσον ἡμῶς καὶ τοῦς

*) Ald. hic et in antegressis μεταλευτά uno ᾰ exhibet.

***) Vide totum locum apud Platonem Tim. p. 59 Steph. P. 98 sq. Lindau.

πρὸ ἡμῶν εἰδέναι. ὁ μέντοι τούτου μαθητῆς Θεόφραστος ἔγραψεν ἴδια περὶ ἐκάστου μετάλλου. ἰστέον δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ θεῖος Πρόκλος ἐν τοῖς εἰς Τιμαιοὺς ὑπομνήμασιν *) ἀνάγει τὰ μέταλλα εἰς τοὺς ἐπτὰ πλανωμένους, λέγων ἀνακεῖσθαι τὸν μὲν μύλιβδον τῷ Κρόνῳ διὰ τὸ βαρὺ καὶ στυγνὸν καὶ ψυχρὸν, τὸ δὲ ἤλεκτρον **) τῷ Διὶ διὰ τὸ εὐκρατον καὶ ζωογόνον τοῦ ἁστέρος. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ μίγμα. τὸ δὲ μίγμα τιμιώτερόν ἐστι χρυσοῦ καὶ εὐκρατέστερον***). τῷ δὲ Ἄρει τὸν σίδηρον διὰ τὸ τιμητικὸν καὶ ὀξύ. ἤλιψ δὲ τὸν χρυσὸν ὡσαυτὴ πηγῇ φωτὸς ὄντι. Ἀφροδίτῃ δὲ τὸν χαλκὸν διὰ τὸ ἀνθηρόν. καὶ ὅτι πλησίον ἐστὶ τοῦ ἡλίου, ὡσπερ καὶ ὁ χαλκὸς τοῦ χρυσοῦ. Ἐρμῆ δὲ τὸν κασσίτερον διὰ τὸ διαφανὲς καὶ στυγνόν, ἅμα δὲ καὶ διὰ τὸ πλησίον εἶναι τῆς σελήνης, ὡσπερ ὁ κασσίτερος τοῦ ἄργυρου. τῇ δὲ σελήνῃ τὸν ἄργυρον, ἐπειδὴ καὶ ὁ ἄργυρος παρὰ χρυσοῦ τιθέμενος δοκεῖ καταλάμπεσθαι ὑπὸ τοῦ χρυσοῦ καὶ φωτεινότερος γίνεσθαι, ὡσπερ ἡ σελήνη ὑπὸ τοῦ ἡλίου καταλάμπεται †). ταῦτα καὶ περὶ μετάλλων, ἐν οἷς συμπληροῦνται ἢ παροῦσα θεωρεῖ ἅμα τῷ παρόντι λόγῳ. — Olympiodor. fol. 59, b — 60, a.

VII, 4. Οἶον δρόσος ἢ πάχνη, ὅταν ἀποκριθῆ] Ταύτην τὴν λέξιν ἐξηγεῖται ὁ Ἀφροδισιεὺς οὕτως ††). πῆγνυ-

*) Cfr. Procl. ad Hesiod. Op. et dies v. 126.

**) ἤλεκτρον metallum quoddam, iam apud Homerum Odys. δ', 73. σ', 460. σ', 296 (Epigr. Hom. 15, 11), Hesiodum Scut. 142 ac deinde apud poetas non solum (Sophocles Antigone. 1038. Virg. Aen. VIII, 402. 624) sed etiam alios scriptores, uti apud Herodotum III, 115, qui χρυσὸν λευκὸν vocavit, saepenumero commemoratum, mixtio quaedam erat ex auro argentoque, quae arte etiam paratur. Cfr. Pausan. V, 12, 6. Plin. Histor. nat. XXXIII, 23. Serv. ad Virg. Georg. III, 522. Spanh. ad Call. in Del. et Buttmann. in commentationibus in Commentar. ad IV, 10, 10 commemoratis. Brisson. de V. S. p. 383. Bochart. Hieroz. II, p. 871 ed. Leusd.

***) Ald. εὐκρατον.

†) Cfr. ad Excerpt. I, 8, 1. Vol. I p. 199. Exc. I, 13, 11 p. 251. Adde Kircher. Oed. Aeg. II, p. 2. 36. 179. Fabric. Bibl. Gr. Tom. VI, p. 793. Kopp. de diff. interpret. vitiose script. Vol. I, p. 345 sq.

††) Ita etiam explicuit Alexander noster fol. 125, b. Vide verba, quae adscripsimus ad III, 7, 1.

ται ὑπὸ γῆν ταῦτα, ὡσπερ ἐν τοῖς ὑπὲρ γῆν χωρίοις πάχνη
καὶ κρύσταλλος, ὅταν ἀποκριθῆ ἄτμιδώδης ἀναθυμίασις ἀπὸ
τοῦ πρὸς γῆν εἰς τὸν ὑπὲρ γῆν τόπον. καὶ πῆξιν εὐθὺς δεξα-
μένη ποιεῖ πάχνην, μεταβληθεῖσα δὲ ποιεῖ δρόσον, μεταβλη-
θεῖσα δὲ καὶ παγεῖσα ποιεῖ κρύσταλλον, μήπω δὲ ἀποκριθεῖσα,
ἀλλ' ἔτι ὑπὸ γῆν οὔσα καὶ παγεῖσα ὑπὸ ψύξεως ποιεῖ τὰ
μέταλλα. ἀποροῦσι δὲ αὐτῶν τινες ὡς μὴ δεόντως *) ἐξηγη-
σάμενοι. οὔτε γὰρ ὡσπερ ὁ κρύσταλλος πήγνυται, οὔτω καὶ τὰ
μέταλλα λέγει. ὁ γὰρ Ἀριστοτέλης κατιῶν λέγει, ὅτι μήπω τῆς
ἀτμιδώδους ἀναθυμιάσεως μεταβληθείσης πήγνυται καὶ ποιεῖ
τὰ μέταλλα. ὁ δὲ κρύσταλλος μετὰ τὸ μεταβληθῆναι αὐτὸν
γίνεται. καλῶς δ' ἕτοπον ἀπὸ τοῦ τῶν μετάλλων τὰ πλεῖστα
καίεσθαι καὶ λούν διὰ τὸ μετέχειν γεώδους οὐσίας, ἣτις ἐστὶν
αὐτοῖς ἀπὸ τῆς καπνώδους ἀναθυμιάσεως. αὕτη δ' ἡ γεώδης
οὐσία χωρίζεται τῆς ἀτμιδώδους ἐπὶ κρυστάλλου καὶ πάχνης.
κάλλιον οὖν ἐξηγήσατο ὁ μέγας φιλόσοφος εἰρηκῶς, ὅτι ἐξέρ-
χονται πρὸς ἄλλήλας αἱ ἀναθυμιάσεις ἀπὸ τοῦ ὑπὸ γῆν εἰς τὸ
ὑπὲρ γῆν. καὶ εἰ κατακρατήσει ἡ ψῦξις, τηνικαῦτα ἀποκρίνεται
ἡ καπνώδης ἐκ τῆς ἀτμιδώδους καὶ ἔᾶ αὐτὴν ὡσπερ τι ἄχθος.
καὶ αὕτη μὲν ἀναχωρεῖ, ἡ δὲ ἀτμίς, εἰ μὲν παγῆ πρὸ τοῦ
μεταβληθῆναι εἰς ὕδωρ, ποιεῖ πάχνην, εἰ δὲ μεταβληθῆ καὶ
παγῆ ποιεῖ κρύσταλλον. ἐπὶ δὲ τῶν μετάλλων, ὑπὸ γῆν οὐσῶν
τῶν δύο ἀναθυμιάσεων γίνεται τὰ μέταλλα, ἐπιπηγνυμένης τῆς
ἀτμιδώδους ἀναθυμιάσεως πρὶν ἢ **) ἀποκριθῆναι ἀπ' αὐτῆς
τὴν καπνώδη ἀναθυμίασιν. ἐντεῦθεν τὸ καίεσθαι καὶ λούσθαι
ἔχουσι τὰ μέταλλα. — Olympiodor. fol. 60, b.

*) Ald. μηδὲ ὄντως.

**) Ald. πρηνή.

E X C E R P T A

EX

COMMENTARIIS

ALEXANDRI ET OLYMPIODORI

IN

ARISTOTELIS METEOROLOGICORUM

LIBRUM QUARTUM.

Τὸ τέταρτον ἐπιγραφόμενον τῶν Ἀριστοτέλους μετεωρολογικῶν ἔστι μὲν Ἀριστοτέλους, οὐ μὴν τῆς γε μετεωρολογικῆς πραγματείας. οὐ γὰρ ἐκείνης οἰκεία τὰ ἐν αὐτῷ λεγόμενα, μᾶλλον δέ, ὅσον ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, ἦν ἂν ἐπόμενον τοῖς περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς. εἰπὼν γὰρ ἐν ἐκείνοις *) περὶ τῶν τεσσάρων δυνάμεων τῶν ἁπτῶν, θερμότητος, ψυχρότητος, ὑγρότητος, ξηρότητος. καὶ δείξας ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τούτων τῶν δυνάμεων τὰ στοιχεῖα γινόμενα καὶ εἰπὼν τὰς μὲν ποιητικὰς τῶν δυνάμεων εἶναι, τὰς δὲ παθητικὰς, ἐν τούτῳ τίνα ἔστιν, ἢ ἐκάστη αὐτῶν δύναμις ποιεῖ ἢ πάσχει, λέγει καὶ τίνα τὰ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν. — Alexander fol. 126, a.

Σκόπος τοῦ παρόντος βιβλίου διαλεχθῆναι περὶ πάντων τῶν ὁμοιομερῶν. ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο ψεῦδος (ὁμοιομερῆς γὰρ καὶ ὁ οὐρανός, ὁμοιομερῆ δὲ καὶ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, περὶ ὧν ἐνταῦθα οὐ διαλέγεται), χρὴ προσθῆναι τῷ λόγῳ, ὅτι περὶ πάντων ὁμοιομερῶν συνθέντων. ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ οὐρανός· σύνθετος καὶ τὰ στοιχεῖα δὲ σύνθετα (ἐξ ὕλης γὰρ καὶ εἶδους εἰσί), χρὴ προσθῆναι τῶν ὁμοιομερῶν συνθέντων τῶν ἐκ τεσσάρων στοιχείων συγκειμένων. ἀλλ' ἀπορία διαδέχεται τὸν λόγον. εἰ γὰρ περὶ τῶν ὁμοιομερῶν τῶν συγκειμένων ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων, πῶς ἔτι περὶ μετεώρων τῶν τεσσάρων ἢ πραγματεία; ἢ περὶ τῶν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ἀναθυμιάσεων γινομένων τῆς τε καπνώδους καὶ ἀτμιδώδους λέγεται. εἶγε σάρξ, ὅστεον καὶ τὰ τοιαῦτα ὁμοιομερῆ εἰσι σύνθετα ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων συγκείμενα, οὐκ ἐκ τῶν ἀναθυμιάσεων. λέγομεν πρὸς τοῦτο, ὅτι περὶ μὲν τῶν ἐκ τῶν ἀναθυμιάσεων γινομένων ὁμοιομερῶν διελέκται ἐν τῷ πέρατι τοῦ τρίτου βιβλίου. ἐνθα

*) Ald. ἐκείνης.

ἔλεγε διττὰ εἶναι ταῦτα, τὰ μὲν ὀρυκτά, τὰ δὲ μεταλλευτά *). ἐπειδὴ δὲ περὶ τούτων διαλεγόμενος ἤσθετο καὶ ἄλλα ὄντα ὁμοιομερῆ ἐκ τῆς συνθέσεως τῶν στοιχείων γινόμενα, διὰ τοῦτο κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ ὑπὸ τῶν μερικωτέρων ἐπὶ τὰ καθόλου ἀναγόμενος **), ἐνταῦθα περὶ τῶν ἀπλῶς ὁμοιομερῶν διαλέγεται. ἔξ γὰρ ὄντων τινῶν, ἀπλῶς ὁμοιομερῶν, ἀψύχων ὁμοιομερῶν, ἐμψύχων ὁμοιομερῶν, ἀπλῶς ἀνομοιομερῶν, ἀψύχων ἀνομοιομερῶν, ἐμψύχων ἀνομοιομερῶν, περὶ μὲν οὖν τῶν ἀψύχων ὁμοιομερῶν διείλεται ἐν τῷ πέρατι τοῦ τρίτου βιβλίου. περὶ δὲ τῶν ἀπλῶς ὁμοιομερῶν ἐνταῦθα διαλέγεται ἐν τῷ δ. βιβλίῳ. περὶ μέντοι τῶν ἐμψύχων ὁμοιομερῶν διαλέγεται ἐν τῇ περὶ ζώων μορίων ἱστορίᾳ ***). περὶ δὲ τῶν ἀνομοιομερῶν τῶν ἀψύχων †) οὐ διαλαμβάνει, διότι οὐκ εἰσὶν, ἄψυχα ἀνομοιομερῆ ἡμῶν καλούντων τὰ ὀργανικά. διότι καὶ τὴν ψυχὴν ὀριζόμενοι ††) ἐλέγομεν ἐντελέχειαν εἶναι σώματος φυσικοῦ ὀργανικοῦ δυνάμει ζωὴν ἔχοντος. ὡσπερ οὖν ἄψυχα ἀνομοιομερῆ ὀργανικά οὐκ εἰσὶ †††), καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν περὶ αὐτῶν

*) Ald. ubique exhibet uno $\bar{\lambda}$.

**) *Analytic. posterior.* II, 15: ῥᾶόν τι τὸ καθ' ἕναστον ὀρίσασθαι, ἢ τὸ καθόλου. διὸ δεῖ ἀπὸ τῶν καθ' ἕναστον ἐπὶ τὰ καθόλου μεταβαίνειν. cfr. *Metaphys.* VII, 10. Caeterum verba Olympiodori in editione Aldina mirum in modum corrupta sunt. Etenim post ἀναγόμενος repetuntur, quae antegressa sunt: ἤσθετο καὶ ἄλλα ὄντα ὁμοιομερῆ ἐκ τῆς συνθέσεως τῶν στοιχείων γινόμενα. διὰ τοῦτο κατὰ τὸ εἰωθὸς ἐνταῦθα περὶ τῶν ἀπλῶς ὁμοιομερῶν διαλέγεται. ἔξ γὰρ ὄντων τινῶν ἀπλῶν, ὁμοιομερῶν. ἀψύχων ἀνομοιομερῶν. ἐμψύχων ἀνομοιομερῶν, περὶ μὲν τῶν ἀψύχων ὁμοιομερῶν et q. s. Quibus ex verbis, collatis quae sequuntur, eam quam dedimus lectionem effinximus.

***) Qui liber quomodo *ἱστορία* vocari possit, elucet ex iis, quae de hoc vocabulo dicta sunt ab Interpp. ad Herodotum I, 1. cfr. Trendelenburg ad Aristot. *de anim.* p. 187. Schneider ad Aristot. *histor. animal.* Tom. I p. x sqq.

†) Ald. ἐμψύχων.

††) Hinc elucere videtur, Olympiodorum commentarios in libros *de anima* composuisse.

†††) Conferantur quae de discrimine partium sui similium (ὁμοι-

οὐ διαλέγεται, εἰ μὴ τί γέ τις ὁμώνυμα *) θέλει λέγειν ὀργανικὰ ὁμωνύμως, ὅσον θρόνον καὶ κλίνας καὶ τὰ τοιαῦτα. οὔτε μὴν περὶ τῶν ἀπλῶς ἀνομοιομερῶν διαλέγεται· πρῶτον μὲν ἐπειδὴ οὐκ εἰσὶν ἀπλῶς ἀνομοιομερῆ, εἶγε τὰ ἄψυχα οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ μόνα τὰ ἄψυχα. τὸ δὲ καθ' ἑνὸς εἶδους λεγόμενον οὐ δύναται εἶναι ἀπλῶς. ἀλλ' αὐτὸ μόνον εἶδος τοῦ ἀπλῶς ἐπὶ πλείονων θέλοντος ὑπάρχειν εἰδῶν· δεύτερον δὲ καὶ ὅτι οὐχ εὐρίσκει κοινούς λόγους ὑπάρχοντας ἐπὶ πάντων ἀνομοιομερῶν. περὶ μέντοι τῶν ἐμφύχων ὁμοιομερῶν διαλέγεται ἐν τῇ περὶ ζώων μορφῶν, ὥστε κοινῶς ἐν ἐκείνῃ τῇ πραγματείᾳ διαλαμβάνει περὶ πάντων ἐμφύχων ὁμοιομερῶν τε καὶ ἀνομοιομερῶν. ὥστε σκοπὸν εἶναι ἐνταῦθα τῷ φιλοσόφῳ διαλεχθῆναι περὶ πάντων ἀπλῶς ὁμοιομερῶν τῶν γινομένων ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων. ἀλλ' εἰ τοῦτο ἀληθές, ἀποροῦσι λοιπὸν περὶ τῆς τάξεως καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν ἐν τῇ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς συνετάττετο τὰ ἐνταῦθα λεγόμενα. εἰ γὰρ ἐκείνη διαλέγεται περὶ τῶν τεσσάρων στοιχείων, καὶ ἐχρῆν διὰ τοῦτο καὶ περὶ τῶν γινομένων ἐξ αὐτῶν διαλεχθῆναι. καὶ εἰκότως ἠπατήθησαν, ἐπειδὴ ἐκ προοιμιῶν εὐθὺς ὁ Ἀριστοτέλης οἶον ἀνακεφαλαίωσιν ποιεῖται τῶν εἰρημένων ἐν τῇ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς περὶ τῶν στοιχείων· ὅθεν καὶ ὁ ἐξηγητὴς τοῦ παρόντος βιβλίου Ἀλέξανδρος ἐν ἐκείνῃ τῇ πραγματείᾳ τὸ παρὸν βιβλίον ἤξιον συνάπτεσθαι. λέγομεν δ' ἡμεῖς, ὅτι τριῶν οὐσῶν πραγματειῶν περὶ τῶν στοιχείων, καὶ ἐν μὲν τῇ περὶ οὐρανοῦ διδάσκοντος αὐτοῦ, ὅπως οὐ γίνεται τὰ στοιχεῖα, ἐν δὲ τῇ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς, ὅπως εἰδοποιεῖται, ἐν δὲ ταύτῃ ὅπως παθαίνεται, εἴπερ προετάττετο οὗτος ὁ λόγος τῶν ἄλλων τριῶν βιβλίων τῶν μετεώρων, ἐμελλε διακόπτεσθαι ἢ θεωρία ἢ περὶ τῶν εἰδοποιουμένων παθαινομένων στοιχείων. ἐχρῆν γὰρ μεταξὺ τοῦ ὅπως οὐ γίνεται τὰ στοιχεῖα καὶ ὅπως

μερῶν) et dissimilium (ἀνομοιομερῶν) ex mente Aristotelis disputavit Trendelenburg ad Arist. de anim. Prooem. p. 160, unde elucebit, quid voluerit Olympiodorus, satis obscure in his locutus,

*) Cfr. Commentar. ad IV, 12, 3.

εἰδοποιεῖται, εἶναι τὴν περὶ τοῦ ὅπως παθαίνονται. πρότερον γὰρ παθαίνεται καὶ οὕτως εἰδοποιεῖται. — Olympiodorus fol. 61, a.

I, 1. Ὅτι δύο μὲν τὰ ποιητικὰ αἷτια, τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν, δύο δὲ τὰ ὑλικά, ξηρὸν καὶ ὑγρὸν. *)] Καὶ ὅτι ποιητικὰ εἰσι τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν κατασκευάζει πρῶτον μὲν ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς, ὅτι ἐκάτερον τῶν δύο τοῦ τε θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ ἐπὶ τινὰ ἔχει. πρῶτον μὲν, ὅτι τὸ θερμὸν ὁρῖζει τὸ ὑγρὸν, ὡσπερ τὰ ῥά, ὣν εἰσὶ τὰ ὑγρά ἐν τῇ ἐψήσει, περιορῖζει πηγνύον. ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ ψυχρὸν περιορῖζει τὸ ψυχρὸν ἐν τῷ πηγνύειν τὸν κρύσταλλον**). δεῦτερον δέ, ὅτι τὸ θερμὸν συμφύει. ἀλλὰ μὴν τὸ μὲν θερμὸν τὰ ὁμοιοειδῆ συμφύει μόνα, οὐκέτι δὲ καὶ τὰ ἀνομοιοειδῆ συνέρχεσθαι***), τῶν ἀνομοιοειδῶν ὑφίζανόντων καὶ μερόντων καὶ ταύτη μὴ συμφυομένων. ὅθεν τὸν ἄργυρον διακρίνει ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ. τὸ μέντοι ψυχρὸν καὶ ὁμοιοειδῶν καὶ ἀνομοιοειδῶν ἐστὶ συμφυτικόν, ὅθεν ἐν τῇ χιόνι καὶ κάρφῃ τινὰ εὐρίσκειται. τρίτον, ὅτι τὸ θερμὸν μεταβάλλει εἰς ξηρὸν καὶ εἰς ὑγρὸν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ψυχρὸν. τέταρτον, ὅτι τὸ θερμὸν ὑγραίνει διὰ τὸ χεῖν· ἀλλὰ καὶ τὸ ψυχρὸν ὑγραίνει διὰ τὸ ἀποκλείειν τὴν ὑγρότητα. πέμπτον, ὅτι θερμὸν ξηραίνει, ὡς δηλοῦσι τὰ ἐν θερμοῦ ἀέρι τιθέμενα ἱμάτια. ἀλλὰ καὶ τὸ ψυχρὸν ξηραίνει· ὁρῶμεν γὰρ τὰ ὑγρά ἱμάτια καὶ ἐν ψύξει ξηραίνόμενα. ἕκτον, ὅτι τὸ θερμὸν σκληρὸν ἤ, ὡσπερ ἐπὶ τῶν ἐψομένων ῥῶν. ἀλλὰ καὶ τὸ ψυχρὸν, ὡς ἐπὶ χρυστάλλου. κατ' ἄλλην γὰρ ἰδιότητα ταῦτα ὁρῖζει καὶ κατ' ἄλλην σκληρύνει· ἕβδομον, ὅτι τὸ θερμὸν μαλάττει, ὡσπερ ἐπὶ ξύλων καὶ τῶν κεράτων διὰ τὸ χεῖν τὴν ὑγρότητα τούτων. ἀλλὰ καὶ τὸ ψυχρὸν διὰ τὸ ἀποκλείειν τὴν ὑγρότητα. ὥστε ἐπὶ εἶναι τὰ πάντα· πλὴν εἰ μὴ θελήσει τὸ μεταβάλλειν περιγράψαι καὶ ἔξ αὐτῶ ἀπαριθμήσασθαι. ὅτι μεταβάλλει ταῦτα διὰ τὸ ὑγραίνειν καὶ

*) Ita enim Olympiodorus Aldi textum exhibet.

**) Ald. τὸ κρύσταλον.

***) Videtur deesse ποιεῖ aut simile quoddam verbum. Lexicis addantur verba ἀνομοιοειδῆς et ὑφίζανειν.

ξηραίνειν ἤτοι μαλάττειν, ὡς τὸ μεταβάλλειν ἐν τούτοις τοῖς δύο περιέχεσθαι τῷ τε ξηραίνειν καὶ μαλάττειν. ὅταν δὲ λέγω, ὅτι ταῦτα ἐργάζεται τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν, καὶ τὸ μὲν θερμὸν ψύχει ἢ ὑγραίνει, τὸ δὲ ψυχρὸν θερμαίνει ἢ ξηραίνει, ἢ τί τοιοῦτο ποιεῖ, οὐ κατὰ πρῶτον λόγον ταῦτα ποιεῖν λέγω αὐτό, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς διὰ μέσου τινός, ἐπεὶ τοι γὰρ καθ' αὐτὸ καὶ πρῶτως τὸ μὲν θερμὸν θερμαίνει, τὸ δὲ ψυχρὸν ψύχει. καὶ οὕτω μὲν ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς δείκνυσιν ὁ φιλόσοφος ποιητικὰ ὄντα τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν. λοιπὸν δὲ καὶ ἐκ τοῦ λόγου δείκνυσιν οὕτως, ὅτι εἰ τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν ὀριστικά τε καὶ συγκριτικά εἰσι τοῦ ξηροῦ καὶ τοῦ ὑγροῦ, τὸ δὲ ὀρίζειν καὶ συγκρίνειν ποιητικῶν αἰτιῶν ἰδίον ἔστι, δῆλον, ὅτι ποιητικὰ αἰτία εἰσι τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν. καὶ πάλιν εἰ τὸ ξηρὸν καὶ ὑγρὸν ὀρίζονται παρὰ τοῦ ψυχροῦ καὶ θερμοῦ, καὶ τὸ μὲν ὑγρὸν τῷ οἰκείῳ ἔστι δυσόριστον, τῷ δ' ἄλλοτρίῳ ἀόριστον, τὸ δὲ ξηρὸν τῷ μὲν οἰκείῳ ὄρω ἀόριστον, τῷ δὲ ἄλλοτρίῳ δυσόριστον, τὸ δὲ ὀρίζεσθαι ὑλικῶν παθητικῶν ἔστι στοιχείον, δῆλον, ὅτι ὑλικά εἰσιν αἰτία τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν.

— Olympiodor. fol. 61, b.

I, 4. Διωρισμένων δὲ τούτων, ληπτέον τὰς ἐργασίας αὐτῶν] Διὰ τούτων δείκνυσιν ὁ Ἀριστοτέλης, ὅτι ποιητικὰ αἰτία εἰσι τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν. καὶ φησιν, ὅτι τὸ θερμὸν αἰτιὸν ἔστι γενέσεως καὶ πέψεως καὶ ἀυξήσεως καὶ ἀλλοιώσεως καὶ πάσης ἄλλης μεταβολῆς ἐπὶ τῶν ἐμψύχων. καὶ τὰ ζῷα μᾶλλον ἀποκλίνουνσι πρὸς τὸ θερμὸν. ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ ψυχρὸν αἰτιὸν ἔστι φησι γενέσεως, ὡς περ ἐπὶ τῶν κεράμων. δεῖ γὰρ πρῶτον ὑπὸ ψύξεως παγῆναι τὸν πηλόν, εἰθ' οὕτως ἐν τῇ καμίνῳ ὀπτῆθῆναι. εἰ μὴ γὰρ ἐπάγη πρῶτον, οὐκ ἠδύνατο ῥυθμισθῆναι τὸ σχῆμα τοῦ κεράμου. ὅπου γὰρ καὶ μετὰ τὸ παγῆναι κατ' ἀρχὰς ἐν τῇ ὀπτῆσει διαστρέφεται πολλάκις χεομένης τῆς ἐν αὐτῷ ὑγρότητος. ὕστερον δὲ διαφορομένης ταύτης ἐν τῇ τελείᾳ ὀπτῆσει κατορθοῦται τὸ σχῆμα*). ἀλλὰ μὴν καὶ φθορᾶς αἰτία γίνεται ἡ θερμότης. διαφορομένου γὰρ τοῦ οἰκείου θερμοῦ ὑπὸ τοῦ ἐν τῷ περιέχοντι κατὰ φύσιν

*) Cfr. Meteorol: IV, 16, 7.

θερμοῦ καὶ συννύγοντος ἑαυτῷ ὑγρότητα, ἣτις ὄχημα ἑαυτῷ
 γίνεται, καταλιμπάνεται ἢ *) ὑγρότης πλέον οὔσα, ἢ κατὰ τὴν
 συνοῦσαν θερμότητα. καὶ λοιπὸν κρατοῦντος ἐν τούτοις τοῦ
 ὑγροῦ φθορὰ γίνεται ἢ κατὰ φύσιν. κατὰ φύσιν καλοῦμεν δὲ
 τὴν σήψιν, ἣτις γίνεται τοῦ μὲν οἰκείου θερμοῦ ἀσθενοῦντος
 καὶ τῆς φυσικῆς ὑγρότητος ὀλιγουμένης διὰ τὸ συνδιαφορεῖ-
 σθαι τῷ οἰκίῳ θερμοῦ. κρατοῦντος δὲ τοῦ παρὰ φύσιν θερ-
 μοῦ καὶ ἀλλοτρίου καὶ τοῦ οἰκείου ψυχροῦ κατὰ φύσιν ταύτην
 καλοῦμεν τὴν φθοράν. λέγω δὴ τὴν κατὰ σήψιν γινομένην
 πρὸς ἀντιδιαστολήν τῆς δι' ἔγκαυσιν γινομένης· ἐκείνη γὰρ
 βιαίως ἐστὶ καὶ παρὰ φύσιν. καὶ οὕτω μὲν ἡμεῖς τὴν διὰ
 σήψεως φθοράν φημεν ἐγγίνεσθαι, ἀσθενοῦντος μὲν τοῦ οἰκείου
 θερμοῦ καὶ ὑγροῦ, κατακρατοῦντος δὲ τοῦ ἀλλοτρίου θερμοῦ
 καὶ τοῦ οἰκείου ψυχροῦ. οἱ μέντοι ἰατρικοὶ οὐκ ἀνέχονται ὑπὸ
 τῆς πλεονεξίας τοῦ οἰκείου ψυχροῦ καὶ ἀσθενείας τοῦ οἰκείου
 θερμοῦ γίνεσθαι τὴν σήψιν. οὐ γὰρ πάντως φασὶν ἢ ἀσθένεια
 τοῦ οἰκείου θερμοῦ τὴν φύσιν εἰσάγει. ἀντεισάγεται γὰρ αὐτῇ
 ἢ πλεονεξία τοῦ ἀλλοτρίου θερμοῦ, ἣτις οὐκ ἔα γίνεσθαι φύσιν
 ἐν τῷ σώματι. εἶτα ἐπειδὴ ὁ Ἀριστοτέλης εἶπεν ἀπὸ σήψεως
 τὴν κατὰ φύσιν φθορὰν γίνεσθαι ἐπίτηδες ταύτης μνημονεύ-
 σας, ἵνα δείξῃ, ὅτι καὶ ὑπὸ θερμότητος καὶ ὑπὸ ψύξεως γίνε-
 ται, θερμότητος μὲν ἀλλοτρίας, ψυχρότητος δὲ οἰκείας, εἰκότως
 καὶ περὶ σήψεως διαλέγεται καὶ φησιν, ὅτι γίνεται αὕτη ἐνδεία
 θερμότητος οἰκείας διαφορουμένης ὑπὸ τῆς τοῦ περιέχοντος
 θερμοσίας καὶ συννυπαγομένης αὐτῆς τῆς ἐνδον ὑγρότητος, ἣτις
 ὄχημα γίνεται τῆς θερμότητος. εἰδ' οὕτως κατακρατεῖ τὸ ἐνδον
 ψυχρόν, ὡς εἶναι δῆλον, ὅτι ἐνδεία θερμότητος οἰκείας καὶ
 ὑγρότητος γίνεται ἢ σήψις. καὶ ὅτι τοῦτο ἀληθές, κατασκευά-
 ζει διὰ πλείονων. καὶ πρῶτόν γε ὅτι δι' ὑγρότητος ἐνδειαν, ὡς
 δηλοῖ τὰ νεκρὰ τῶν σωμάτων, ἐφ' ὧν καὶ πρῶτον μὲν ἰχωρο-
 ειδῆς ὑγρότης τούτων ἀποστάζει καὶ διαφορεῖται διὰ τὸ ἔτι
 εἶναι τὸ θερμόν, ὅπερ συννύγεται τὴν ὑγρότητα. ἔτι διὰ τὸ

*) ἢ scripsi pro γάρ, quod est in editione Aldina. Quae verba
 quam facile confundi potuerint, quivis intelliget, qui signum vidit,
 quo coniunctio illa exhiberi solet in veteribus editionibus (X).

ἐκκριθῆναι τὸ ὑγρὸν τρηκαῦτα σήπεται τὸ σῶμα καὶ κοπρῶδες γίνεται καὶ διαπίπτει ἕτε μὴ ἔχον τινὰ ὑγρότητα, διὰ τὸ μὴ θερμοσίαν ἔχειν τὴν ἔλκουσαν αὐτὴν εἰς ἑαυτὸ ἀπὸ τοῦ περιέχοντος. ὧ δῆλον, ὅτι δι' ἔνδειαν ὑγρότητος γίνεται ἡ σήψις. ἀλλὰ μὴν καὶ ἔνδειαν θερμοτήτος καὶ τοῦτο δῆλον. καὶ γὰρ ἀνυπέρβλητον ἔχοντα θερμοσίαν σώματα διαμένουσι μὴ σηπομένα, οἷον τὸ πῦρ. τοῦ γὰρ ἀέρος καὶ τοῦ ὕδατος καὶ τῆς γῆς σηπομένων διὰ τὸ ἔλαττον εἶναι τὸ ἐν αὐτοῖς θερμὸν, καὶ τοῦ μὲν ἀέρος σηπομένου ποιεῖν ὄρυγας, τῆς δὲ γῆς ψύλλας, τὸ πῦρ μόνον ὡς ἄσηπτον οὐ ποιεῖ ζῶα διὰ τὸ πλείστην ἔχειν θερμοτήτα. καὶ τὰ αὐτόματα δὲ θερμὰ ἦττον σήπεται διὰ τὸ ἔχειν οἰκείαν θερμοσίαν· ἀλλὰ μὴν καὶ κινούμενα τῶν στασίμων ὑδάτων ἦττον σήπεται διὰ τὸ ἐκ τῆς κινήσεως ἀναρρῶνσθαι ἐν αὐτοῖς τὸ θερμὸν. κινήσεις γὰρ κρατύνει. ἀργίη δὲ τῆκει φησὶν εἰς τῶν ἰατρῶν. ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ ὀλίγα ὕδατα μᾶλλον σήπεται ὡς ἂν ὀλίγον ὄντος τοῦ ἐν αὐτοῖς θερμοῦ. τὰ δὲ πολλὰ ἦττον σήπεται, ὡς πλείονα ἔχοντα θερμοσίαν. διὸ καὶ τὰ τελματώδη μᾶλλον σήπεται, ὡς ἂν ὀλίγου ὄντος τοῦ ἐν αὐτοῖς θερμοῦ. τὰ δὲ πολλὰ ἦττον σήπεται *). αὕτη δ' οὐ σήπεται διὰ τὸ πολλοῦ μετέχειν θερμοῦ. πολλῆς γὰρ μετέχει τῆς καπνώδους ἀναθυμιάσεως. ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ ἀποκρινόμενον θερμὸν ἐκ τῶν φθειρομένων ζώων σημαίνει, ὅτι δι' ἔνδειαν θερμοτήτος γίνεται ἡ σήψις. μετὰ γὰρ τὴν τούτου διαφόρησιν σήπεται τὸ σῶμα, ὅπερ διὰ τὸ εἶναι ζωογόνον καὶ γενέσεως ἄλλων ζώων αἴτιον, γίνεται καὶ τὸ εἰρημένον· ἵπποι μὲν σφηκῶν γένεσις, ταῦροι δὲ μελισσῶν **). εἶπον δὲ σοὶ ἔξωθεν ἕτερον ἐπιχείρημα τοῦ ἐνδεία τοῦ θερμοῦ γίνεσθαι τὴν σήψιν. ὀρωμεν γὰρ, ὅτι τὰ ὠμά ***) κρέα τῶν ἐφθῶν μᾶλλον σήπονται διὰ τὸ μόνον τὴν οἰκείαν ἔχειν θερμοσίαν, τὰ δ' ἐφθὰ μὴ μόνον τὴν οἰκείαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκ τῆς σήψεως ἀναδεδέχθαι· ἥτις ἐν ἔξει αὐτὸ ἐγένετο ἐν τῇ ἐψήσει. ταῦτα

*) Hic procul dubio verba quaedam excidere, cum sequentia spectent ad mare.

**) Niband. Theriac. v. 741.

***) Ald. ὠά et mox ἐφθῶν.

μὲν πάντα εἴρηται πρὸς τὸ δεῖξαι, ὅτι ἐνδεία θερμοῦτος καὶ ὑγρότητος οἰκείας γίνεται ἢ σῆψις. ὅτι δὲ καὶ ἐπικρατεία τοῦ ἀλλοτριῶν θερμοῦ γίνεται, κατεσκευάσθω οὕτως. ὁρῶμεν γάρ, ὅτι ἐν τῷ θέρει μᾶλλον γίνεται σῆψις ἢ περ ἐν τῷ χειμῶνι. ἢ γὰρ τοῦ θέρους θερμοῦτος ἐκδιαφορεῖ*) τὸ οἰκείον θερμὸν μετὰ τοῦ ὑγροῦ. καὶ ἐντεῦθεν γίνεται ἢ σῆψις ἐπικρατοῦντος τοῦ οἰκείου ψυχροῦ διὰ τὸ μὴ εἶναι τὴν ἔλκουσαν τὸ ὑγρὸν θερμοῦτητα ἐνδον. ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ πεπηγότα οὐ σήπεται διὰ τὸ μὴ δύνασθαι κατακρατεῖν τὴν ἐκτὸς θερμοῦτητα τῆς ἐνδον, καὶ διαφορεῖν διὰ τὸ ἔχειν πρόβολον τὴν ἐκτὸς ψυχρότητα.— Olympiodor fol. 61, b—62, a.

I, 5. Πρῶτον μὲν οὖν καθόλου ἢ ἀπλῆ γένεσις] Ἀπλῆν δὲ γένεσιν εἶπε τὴν κυρίως**) γένεσιν, ἀλλ' οὐ τὴν μετὰ προσθήκης. τίς γὰρ γένεσις καὶ ἢ ἀλλοίωσις. προσέθηκε δὲ καὶ τὴν φυσικὴν μεταβολήν, ὅτι μὴ μόνη ἀπλῆ γένεσις ἐστίν ἢ φυσικὴ μεταβολή. ἀλλὰ καὶ ἄλλαι τινὲς αἵτινες καὶ αὐταὶ ὑπὸ τούτων γίνονται τῶν δυνάμεων, ὡς αὐτῆς ξήσεις φυτῶν μεταβολαὶ τε καὶ πέψεις καὶ τᾶλλα τὰ τοιαῦτα οὐ μόνον δὲ ἢ γένεσις, ἀλλὰ καὶ ἢ ἀντικειμένη φθορὰ αὐτῆς ἢ κατὰ φύσιν γενομένη, ὑπὸ τούτων γίνεται τῶν δυνάμεων. κατὰ φύσιν γὰρ παντὶ τῷ γενομένῳ φθαρήναι. ἢ δὲ κατὰ φύσιν γενομένη φθορά, αὕτη δὲ ἐστίν ἢ διὰ γῆρας λοιπὸν καὶ ἀσθένειάν τε καὶ κατάψυξιν, οὕτω γίνεται. οὐ γὰρ δὴ καὶ ο βλαίος, οἶον εἴ τις ξίφει πληγείς διαφθαρή. ἢ αὐταὶ μὲν οὖν τοῖς τε φυτοῖς ὑπάρχουσι καὶ τοῖς ζώοις καὶ τοῖς μέρεσιν αὐτῶν, τὰς δυνάμεις λέγει τὰς δευτέρας, καθ' ὅς ἢ γένεσις καὶ ἢ φθορά. πασῶν γὰρ αὐτῶν ἕκαστον τῶν εἰρημένων μετέχει. καὶ οὐχ ὡς περ τὰ στοιχεῖα τε καὶ ἀπλᾶ, δύο μόνον αὐτῶν ἐν αὐτοῖς ἔχει, ὡς προεῖρηται. ἐξῆς δὲ προστίθησι, τίς ἐστίν ἢ ἀπλῆ τε καὶ φυσικὴ γένεσις. μεταβολήν δὲ φησὶν αὐτὴν εἶναι γενομένην ὑπὸ τῶν ποιητικῶν δυνάμεων, τῆς θερμοῦτος δῆλον

*) Vocabulum lexicis addatur. Bis recurrit fol. 63, a in verbis: καὶ γὰρ ὁρῶμεν, ὅτι ἐπὶ τῇ σῆψει ζῶα γίνονται, δηλονότι ἐκ διαφορομένου τοῦ ἐμφύτου καὶ ζωογόνου θερμοῦ γίνεται· εἰ δ' ἐκ διαφορεῖται, δῆλον ὅτι μειοῦται.

**) Ald. κυρίων.

καὶ τῆς ψυχρότητος, μεταβαλλουσῶν τινα τὰ πάσχειν ὑπ' αὐτῶν πεφυκότα, ἃ ὑποκειμένην ὕλην ὠνόμασε, διὰ τὸ δύναμιν ἔχειν καὶ ἐπιτηδειότητα τοῦ πάσχειν, ἃ ἔστιν ἢ τε ξηρότης καὶ ὑγρότης, ὅταν ἔχῃσι δῆλον λόγον πρὸς αὐτὰ τοῦτον, καθ' ὃν τὰ μὲν ποιεῖν, τὰ δὲ πάσχειν οἶά τε. οὐ γὰρ ὀποσονοῦν θερμόν, ἢ ὀποσονοῦν ξηρόν ἢ ὑγρὸν ἢ ὑγραίνει, ἢ ξηραίνει. ἀλλὰ δεῖ λόγου τινὸς καὶ συμμετρίας. — Alexander fol. 126, b.

Τί φησιν; ὅτι ὡς καθόλου εἰπεῖν ἢ ἀπλῶς γένεσις καὶ καθόλου, ἣτις κατηγορεῖται κατὰ τῶν μερικῶν γενέσεων, πέψεως λέγω καὶ ἀλλοιώσεως καὶ τῶν λοιπῶν, ὑπὸ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ γίνεται. ἢ μᾶλλον οὕτω ῥητέον, ὅτι ἀπλῶς γένεσιν λέγει οὐ τὴν ἀπλῆν, ἣτις κατηγορεῖται κατὰ πάσης μερικῆς γενέσεως. ἀλλὰ τὴν τῶν οὐσιῶν γένεσιν, τὴν ἐκ τοῦ ἀφανοῦς εἰς τὸ ἐμφανὲς προάγουσαν τὰ ἐμψυχα σώματα. ταῦτα γὰρ ἢ φύσις ὀργάνῳ κεκορημένη τῷ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, ὕλη δὲ τῷ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ, δημιουργήσασα παρήγαγεν. ᾧ δῆλον, ὅτι κατεχρήσατο λέγων ποιητικὸν αἴτιον εἶναι τὸ θερμόν καὶ τὸ ψυχρόν. φαίνεται γὰρ ἐν τῷ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς λέγων, μὴ εἶναι ποιητικὸν αἴτιον τὸ θερμόν. εἰ γὰρ καὶ ποιητικὸν αἴτιον, χεῖρον ἂν ἦν τοῦ ὀργανικοῦ, ἐπειδὴ τὸ μὲν ὀργανικὸν ὑφ' ἑτέρον τάττεται, τουτέστι τοῦ ποιητικοῦ. τὸ δὲ θερμόν, εἴπερ ἦν ποιητικὸν αἴτιον, οὐκ ἐμελλεν ὑποτάττεσθαι, ἀλλ' αἰεὶ προκόπτειν ἐπ' ἄπειρον καὶ ἀΐζεσθαι. καὶ ἐλάνθανε φθαρτικὸν ἢπερ ποιητικόν. νῦν οὖν κατεχρήσατο λέγων αὐτὸ ποιητικόν. ἀλλὰ τῆς μὲν ἀπλῶς γενέσεως ποιητικὸν αἴτιον λέγει εἶναι τὸ θερμόν καὶ ψυχρόν. τῆς δὲ ἀπλῶς φθορᾶς οὐκ εἰσι ποιητικὰ αἴτια, ἀλλὰ τινος φθορᾶς, ἢ ξίφους, ἢ πυρός, ἢ τινος τοιοῦτου. ὡσερ γὰρ ἢ ἀπλῆ γένεσις περιουσία ἐμφύτου θερμοῦ καὶ ὑγροῦ γίνεται, οὕτως ἢ σῆψις ἐνδεία τούτων καὶ πλεονεξία τοῦ ψυχροῦ γίνεται. ἢ ἀπλῆ δὲ γένεσις λέγεται ἢ τῶν οὐσιῶν ἀντιπαραβαλλομένη πρὸς τὴν τῶν συμβεβηκότων γένεσιν. ταῦτόν *) δ' εἰπεῖν πέψεως καὶ τῶν ὑπ' αὐτήν, λέγω δὴ πεπάνσεως, σήψεως, ὀπτήσεως καὶ τῆς ἄλλης μεταβολῆς καὶ ἀλλοιώσεως. — Olympiodorus fol. 62, b.

*) Ne corrigas τοῦτο. Eodem enim modo loquitur fol. 63, a (Exc. IV, 2, 1). fol. 64, b (Exc. IV, 2, 5).

I, 6. [Ὅταν δὲ μὴ κρατῆ, κατὰ μέρος μὲν μώλυσις καὶ ἀπεψία γίνεται.] Ἦτοι δὲ μόλυνσιν *) λέγει τὴν ἐπὶ τῶν ἐφομένων, ὅταν μὴ κρατήσῃ τὸ πῦρ, μολύνεται καὶ οὐχ ἔψεται, ὡς μετ' ὀλίγον ξρεῖ. τὴν δὲ ἀπεψίαν, ἐπὶ τῆς τῶν ζώων τροφῆς, ὅταν μὴ κρατηθῆ ὑπὸ τῆς ἐνούσης θερμότητος εἰς τὸ χρήσιμον, ἀλλὰ διαφθαρή· ἢ ἐκ παραλλήλου ἄμφω εἶπε καὶ τὴν μόλυνσιν ὡς ἀπεψίαν οὖσαν θεῖς. — Alexander fol. 127, a.

I, 14. Καὶ οὔτε τὸ πεπηγός οὔτε τὸ ζέον ἢ θερμόν] Λέγει δὲ καὶ τὰς αἰτίας τοῦ μῆτε τὸ πεπηγός, μῆτε τὸ θερμόν τε καὶ ζέον σήπεσθαι. τὸ μὲν γὰρ πεπηγός, τῷ μᾶλλον εἶναι ψυχρόν αὐτό, ἢ θερμόν τὸν περιέχοντα αὐτὸ ἄερα, οὐ κρατεῖται ὑπ' αὐτοῦ, ὥστε καὶ ἐξάγεσθαι αὐτοῦ τὸ ἐν αὐτῷ θερμόν. τὸ δὲ σῆπον καὶ μεταβάλλον, κρατοῦν τοῦ σηπομένου καὶ κινοῦν αὐτὸ σῆπει. τὸ δὲ θερμόν τε καὶ ζέον τῷ πλείω εἶναι τὴν ἐν αὐτῷ θερμότητα τὴν ἐν τῷ περιέχοντι, οὐ κρατεῖται ὑπ' αὐτοῦ. τὸ γὰρ πλεόν, τοῦ ἐλάττονος θερμοῦ κρατοῦν, σβέννυσι τε αὐτὸ καὶ φθείρει. — Alexander fol. 127, b.

I, 18. Καὶ ζῶα ἐγγίνεται τοῖς σηπομένοις.] Λέγει δὲ καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ ἐν τοῖς σηπομένοις καὶ ζῶα τίνα γεννᾶσθαι, ὡς σκώληκας, ἐμπίδας**), κώνωπας. τῷ γὰρ τὴν ἀποκρινομένην ἐξ αὐτῶν θερμότητα φυσικὴν συνιστάναι, τὰ συναποκρινόμενα αὐτῇ σώματα ἂν ἔχη ὑγρότητας. — Alexander fol. 127, b.

II, 1. Λοιπὸν δ' εἰπεῖν τὰ ἐχόμενα εἶδη] Μετὰ τὰς κοινὰς ἐνεργείας θερμότητος καὶ ὑγρότητας, λέγω δὴ γένεσιν καὶ φθοράν, καὶ περὶ τῶν ἰδιαζόντων ἐνεργειῶν ἐκατέρως διαλέγεται ὁ φιλόσοφος. ἰδιάζουσι δ' ἐνεργεῖαι ἐπὶ μὲν θερμότητος

*) Ita Aldus tum in commentario, tum in praeposito ῥήματι.

**) Cfr. Aristot. *Histor. animal.* V, 19: αἱ δ' ἐμπίδες γίνονται ἐκ τῶν ἀσκαρίδων. αἱ δὲ ἀσκαρίδες γίνονται ἐν τε τῇ ἰλύϊ τῶν φρεάτων καὶ ὅπου ἂν σφραγεύσιν γένηται ὕδατος, γεώδη ἔχουσα ὑπόστασιν. De culicum genere, quod ἐμπίς vocatur, adi etiam *Hist. anim.* VIII, 17. Est tipula L. secundum Schneiderum ad I, 1, 6 p. 5.

πέψις καὶ τὰ ὑπ' αὐτήν, πέπανσις, ἔψησις, ὕπτησις· τῆς δὲ ψυχρότητος ἀπεψία καὶ τὰ ὑπ' αὐτήν, ὠμότης καὶ μόλυνσις, στάθευσις *). ἢ γὰρ διὰ τὸ εἶναι κοινὰς ἐνεργείας τοῦ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ τὴν γένεσιν καὶ φθοράν, περὶ τούτων πρότερον διειλέχθη, εἶθ' οὕτω περὶ τῶν ἰδιαζουσῶν, λέγω δὴ πέψεως καὶ ἀπεψίας, ἢ ὅτι ἐκεῖναι μὲν πρῶται ἐνεργεῖαι εἰσι τοῦ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, αὗται δὲ δευτέραι· καὶ ἐκεῖναι μὲν περὶ τὸ εἶναι ἢ μὴ εἶναι καταγίνονται, αὗται δὲ περὶ τὸ τοιαῦδε εἶναι ἢ μὴ εἶναι, αἵτινες μετὰ τὸ γενέσθαι τὸ εἶδος ὑφίστανται. ἢ καὶ διὰ τρίτην αἰτίαν, ὅτι μετὰ τὴν ἀπλῶς καὶ κυρίως γένεσιν, βούλεται καὶ περὶ τῆς τινὸς γενέσεως διαλεχθῆναι, ἣτις ἐστὶ πέψις καὶ ἀπεψία καὶ τὰ ὑπ' αὐτήν ὄντα. ἔστι τοίνυν τῆς θερμότητος ἰδικὴ ἐνεργεῖα ἢ πέψις. αὕτη δὲ τρίτη ἐστίν. ἢ **) γὰρ ἐπὶ ἐμφύχων καλεῖται πέπανσις, κυρίως τῆς πεπάνσεως ἐπὶ καρπῶν λεγομένης ***), ἢ ἐπὶ ἀψύχων. καὶ ἐπὶ ἀψύχων ἢ ἐν ὑγρῷ θερμῷ γίνεται καὶ καλεῖται ἔψησις, ἢ ἐν ἀνίκμῳ καὶ καλεῖται ὕπτησις. ἀντικεῖται δὲ τῇ μὲν πέψει ἀπλῶς †) ἀπεψία. ὑπὸ δὲ ταύτην ἐστὶν ὠμότης ἀντικειμένη τῇ πεπάνσει. κυρίως γὰρ ὠμὸν λέγομεν ἐπὶ τῶν καρπῶν, ὡσερ καὶ πέποναις λέγομεν τοὺς ἀκμιάσαντας καρπούς. ἢ δὲ μόλυνσις ἀντίκειται τῇ ἐψήσει, ὅτι ἢ μὲν ἔψησις διαλύει τὰ ἐψόμενα, ἢ δὲ μόλυνσις, ἀρχὴ μόνον οὕσα τῆς ἐψήσεως οὐ ποιεῖ διαλύεσθαι τὰ μολυνόμενα. οὐ τοῦτό μου λέγοντος, ὅτι πᾶσα ἔψησις πάντως διαλύει τὰ ἐψόμενα· ἰδοὺ γὰρ τὰ ὠὰ καὶ οἱ ἐγκέφαλοι καὶ οἱ δίδυμοι καὶ τῶν κρεῶν τὰ τριπτὰ ἐψόμενα οὐ διαλύεται, ἀλλὰ τοῖναντίον συνίσταται καὶ σχῆμα ἀναδέχονται. καθόλου γὰρ ὅσα μὲν ἐνεργεῖα ††) ἔχουσι τὸ ὑγρόν, ταῦτα τῇ ἐψήσει παχύνεται· ὅσα

*) Ita enim ubique Aldus.

**) Ald. ἢ.

***) Plantas igitur Olympiodorus τοῖς ἐμφύχοις adnumerat. Aristoteles de anim. II, 12, 4 μόριόν τι ψυχικόν tribuit iis atque aliquid pati eas tactu concedit, at sentiendi vim iis inesse negat. Cfr. Rhoer. ad Porphyr. de abstin. I, 18. p. 30.

†) Coniungas τῇ μὲν πέψει ἀπλῶς, cui oppositum est τῇ πέψει τινί, ut paulò ante τῇ ἀπλῶς καὶ κυρίως γενέσει opposuit τὴν τινὰ γένεσιν. Cfr. Aristot. Topic. III, 1, 9 et Trendel. ad de anim. III, 7, 6. — Mox Aldus ἀπεψία.

††) Ald. ἐνεργεῖαν.

δὲ δυνάμει ἔχει τὸ ὑγρόν, ταῦτα ἐν τῇ ἐψήσει διαλύεται *). ἢ δὲ στάθρευσις διαλύεται· ἀντίκειται γὰρ τῇ ὀπτήσει. ἀλλ' ἄξιόν ἐστι ζητήσεως, πῶς τούτων μεμνημένος τῶν ἰδιαζουσῶν ἐνεργειῶν ὁ φιλόσοφος τῆς κυρίως πέψεως οὐ μέμνηται, δι' ἧς πέττονται τὰ σιτία **). ἢ λέγομεν, ὅτι διὰ τοῦ εἰπεῖν ἔψησιν παρέλαβε καὶ ταύτην τὴν πέψιν. καὶ γὰρ ἡ πέψις ἐν ὑγρῷ θερμῷ γίνεται, ὡσπερ ἡ ἔψησις. καὶ οἶδε τοῦτο Ἱπποκράτης ἐν τῷ περὶ ὀξέων νοσημάτων. ἐνθα φησί, μήτε δις ἔψην τὰ σιτία τῇ γαστέρι, τὸ ἔψην εἰρηκῶς ἀντὶ τοῦ πέττειν. ἢ εἰπέ καὶ ἄλλην αἰτίαν, ὅτι εἰκότως ἐκεῖνης οὐκ ἐμνημόνευσε τῆς ἐψήσεως, ἐπειδὴ ἐκεῖνη ὑπὸ φύσεως γίνεται ἐν τοῖς τῶν ζώων σώμασι. νῦν δ' οὐ περὶ τῶν ὑπὸ φύσεως γινομένων βούλεται διαλαβεῖν, ταυτὸν ***) δ' εἰπεῖν ὑπὸ φυσικῆς δυνάμεως ἐν σώματι ζώου οὔσης, ἀλλὰ περὶ τῶν ὑπὸ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ γινομένων, τουτέστι τῶν δραστικῶν ποιότητων. ἢ γὰρ πέψις εἶδους ἐναλλαγὴν ἔχουσα, ὑπὸ φύσεως γίνεται προνοητικῆς· καὶ μὴ λέγε, ὅτι ἡ πέπανσις ὑπὸ φύσεως γίνεται. οὐ γὰρ εἶδους ἐστὶ μεταβολὴ ἐν τούτῳ, ἀλλὰ ποιότητος μόνης. ὅπου δὲ εἶδους μεταβολή, ἐκεῖ φύσεως ἔργον γίνεται κυρίως. ὥστε τὴν ὅλην περὶ τούτων διαίρεσιν ἔχειν τὸν τρόπον τοῦτον. ἢ πέψις ἢ εἶδους ἐργάζεται μεταβολήν, καὶ λέγεται πέψις ὁμωνύμως τῷ γένει λεγομένη καὶ ὑπὸ φύσεως προνοητικῆς γινομένη. ἢ ποιότητος μόνης ἐργάζεται μεταβολήν. καὶ ταύτην ἢ ἐν ἀψύχοις καὶ λέγεται πέπανσις, ἢ ἐν ἀψύχοις †), ἢ ἐν ὑγρῷ θερμῷ καὶ λέγεται ἔψησις, ἢ ἐν ἀνίκμῳ καὶ καλεῖται ὀπτήσις. — Olym-
piodorus fol. 63, a. b.

Εἰπὼν καθόλου περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς λοιπὸν φησὶν εἶναι τὸ εἰπεῖν τὰ εἶδη τὰ ἐχόμενα τῶν προεξηγημένων, ἅπερ

*) In editione Aldina verba ταῦτα τῇ ἐψήσει π. ὅσα δ. δ. ἔχει τὸ ὑγρόν bis posita sunt.

**) Cfr. Platon. *de re publ.* II p. 236: θρέφονται δ' ἐκ μὲν αὐτῶν κριθῶν ἄλφιτα σκευαζόμενοι, ἐκ δὲ τῶν πυρῶν ἄλευρα, τὰ μὲν πέπαντες, τὰ δὲ μάξαντες μάζας γενναίας καὶ ἄρτους ἐπὶ κάλαμόντινα παραβαλλόμενοι ἢ φύλλα καθαρὰ κατακλιθέντες et q. s.

***) Ut supra fol. 62, b (Exc. IV, 1, 5).

†) Fortasse exciderunt verba καὶ εἰ ἐν ἀψύχοις, aut similia.

ἔστιν ἢ τε γένεσις καὶ φθορά, ἃ καὶ αὐτὰ γίνεται ὑπὸ τῶν δυνάμεων τῶν προειρημένων. ταῦτα δ' ἔστι τὰ δι' ὧν αἱ εἰρημέναι δυνάμεις ἕκαστον ὧν ποιοῦσι, ποιοῦσιν ἐν ταῖς ἡδὴ συνεστῶσαις φυσικαῖς οὐσίαις. αὗται δ' εἰσὶ τὰ σώματα τῶν τε ζῳῶν καὶ τῶν φυτῶν. ἔστι δὲ τούτων κοινὰ μὲν, δι' ὧν ἕκαστα τῶν ἐν τοῖς προειρημένοις γίνεται, πέψις καὶ ἀπεψία, ἀνάλογον ὄντα τὸ μὲν γενέσει, τὸ δὲ φθορᾷ, ὑπὸ μὲν τοῦ θερμοῦ ἢ πέψις, ὑπὸ δὲ τοῦ ψυχροῦ ἢ ἀπεψία, ἑκάτερον ὑπὸ ἑκατέρου προηγουμένως. ὑφ' ἑκάτερον δὲ τούτου, ὑπὸ μὲν τὴν πέψιν πέπανσις, ἔψησις, ὀπτῆσις (ταῦτα γὰρ ἀλλήλων ἡδὴ διαφέροντα πέψεις ἅπαντα), ὑπὸ δὲ τὴν ἀπεψίαν ὠμότης, μόλυνσις, στάθρευσις· καὶ γὰρ τούτων ἕκαστον ἀπεψία τις. καὶ ἔστιν ὡσπερ ἢ πέψις τῇ ἀπεψίᾳ ἐναντίον, οὕτω καὶ τῶν ὑπ' αὐτὰ τῇ μὲν πεπάνσει ἢ ὠμότης, τῇ δὲ ἐρήσει ἢ μόλυνσις, τῇ δὲ ὀπτῆσει ἢ στάθρευσις. — Alexander fol. 128, a.

II, 3. Πέψις μὲν οὖν ἔστι τελείωσις ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ καὶ οἰκείου θερμοῦ ἐκ τῶν ἀντικειμένων παθητικῶν] λέγει δὴ πέψιν εἶναι τελείωσιν ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ καὶ οἰκείου θερμοῦ ἐκ τῶν ἀντικειμένων παθητικῶν. ἐπὶ τε γὰρ τῶν ζῳῶν, ἢ*) ὑπὸ τῆς θρεπτικῆς ψυχῆς διὰ τοῦ φυσικοῦ τε καὶ οἰκείου θερμοῦ τῆς τροφῆς τελείωσις, ὡς τὴν δυνάμει τροφὴν ἐνεργεῖα γενέσθαι, πέψις. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πάντων ἢ πέψις ὑπὸ τοῦ ἐν αὐτοῖς θερμοῦ τελειομένοις γίνεται. τὸ δὲ ἐκ τῶν ἀντικειμένων παθητικῶν εἶπεν, ἀντὶ τοῦ ἐκ τῆς ὑποκειμένης ὕλης, ἣτις ὑπὸ τοῦ θερμοῦ εἰς τὰ ἀντικείμενα ὧν ἔχει παθῶν μεταβάλλεται. διττῆς γὰρ οὔσης τῆς τροφῆς, τῆς μὲν πρώτης τῆς πρὸ τοῦ περθῆναι, τῆς δὲ

*) Ald. ἦ. De anima vegetante, generante ac nutriente cfr. de anim. II, 4, 2: ἢ γὰρ θρεπτικὴ ψυχὴ καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει καὶ πρώτη καὶ κοινοτάτη δυνάμις ἔστι ψυχῆς, καθ' ἣν ὑπάρχει τὸ ζῆν ἅπασιν. καὶ ἔστιν ἔργα γεννῆσαι καὶ τροφῇ χρῆσασθαι· φυσικώτατον γὰρ τῶν ἔργων τοῖς ζῳῶν, ὅσα τέλεια καὶ μὴ πηρόματα ἢ τὴν γένεσιν αὐτομάτην ἔχει, τὸ ποιῆσαι ἕτερον οἶον αὐτό. ζῳῶν μὲν ζῳῶν, φυτὸν δὲ φυτὸν, ἵνα τοῦ ἀεὶ καὶ τοῦ θεῖου μετέχωιν ἢ δύνανται, πάντα γὰρ ἐκείνου ὀρέγεται, ἀκείνου ἕνεκα πράττει ὅσα πράττει κατὰ φύσιν. Vide Trendelenburg Prooem. p. 152 sqq.

ἐσχάτης τῆς *) μετὰ τὴν πέψιν, ἐναντία εἰσὶν ἡ πρώτη τῆ ἐσχάτη διὸ καὶ ἐν τοῖς περὶ γενέσεως εἶπε, τὸ τρεφόμενον τρέφεσθαι πῆ μὲν ὑπ' ἐναντίου πῆ δὲ ὑπὸ ὁμοίου **). ἡ μὲν γὰρ ἄπετος ἔτι τροφή, ἣν προσφερόμεθα, ἐναντία τῷ τρεφόμενῳ, ἡ δὲ μετὰ τὴν πέψιν, ἣτις ἤδη προσγίνεται καὶ ἔστι κυρίως τροφή, ὁμοία ***). γίνεται μὲν γὰρ κατ' ἄλλοίωσίν τε καὶ μεταβολήν, καὶ πέσεται πᾶν τὸ πεσσομένον. ἡ δὲ μεταβολὴ ἔξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον. τὴν δὲ ὕλην τὴν πεσσομένην ἀντικειμένην εἶπε τῷ ἔξ αὐτῆς πεσσομένῳ τε καὶ τελειουμένῳ καὶ εἰς τὸ εἶδος ἀγομένῳ. ἔρεϊ δ' αὐτὴν καὶ παιθητικὴν. πᾶσα γὰρ τοιαύτη. διὰ γὰρ τοῦ πάσχειν ἡ τελείωσις αὐτῆς. καὶ αὐτὸς ἐξηγούμενος τὸ εἰρημένον προσέθηκε. ταῦτα γὰρ φησὶν ἔστι, λέγων τὰ ἀντικείμενα καὶ παιθητικά, ἡ οἰκεία ἐκάστῳ †) ὕλη, οὐ γὰρ ἐν πᾶσι τοῖς πεσσομένοις τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον, οὐδὲ ἐν πᾶσι τὰ αὐτὰ ἔστι τὰ πεσσομένα, ἂ ὅταν περθῇ τε τελειωταί τε, καὶ ὃ ἦν δυνάμει τοῦτο ἐνεργεῖα γέγονεν. ἀρχὴν δὲ καὶ αἰτίαν τῆς τελειώσεως τὴν οἰκείαν θερμότητα τὴν ἐν τῷ πεσσομένῳ γίνεσθαι λέγει. τούτῳ γὰρ ἡ φύσις ὀργάνῳ χρῆται προηγουμένῳ πρὸς τὴν πέψιν, κἂν διὰ τινος τῶν ἐκτὸς βοηθείας συνεπιτελεσθῇ ἡ πέψις. πολλὰ γὰρ καὶ τῶν ἔξωθεν δοκεῖ πρὸς τὴν πέψιν συνεργεῖν τῆς τροφῆς, ὡς λουτρά, ὄροι, γυμνάσια. ἀλλὰ ταῦτα συνεργὰ μὲν γίνεται τῇ πέψει, εὐκατεργαστότερα καὶ ἀμεταβλητότερα ποιοῦντα τὰ πεσσομένα. ἀρχὴ

*) Quod apud Aldum est δέ omisimus.

***) De generat. et interit. I, 7, ubi tamen non de nutritione solum, sed de passione omnino disseritur. Cfr. de generat. II, 8. de anim. II, 4, 10. et Trendelenburg ad de anim. I, 5, 8 p. 284.

****) Cfr. de generat. et interit. I, 5: μεῖζον μέντοι τὸ ὕλον γέγονε, προσελθόντος μὲν τινος, ὃ καλεῖται τροφή, καὶ ἐναντίον· μεταβάλλοντος δὲ εἰς τὸ αὐτὸ εἶδος, οἷον εἰ ξηρῶ προσίοι ὑγρόν, προσελθὸν δὲ μεταβάλλοι καὶ γένοιτο ξηρόν. ἔστι μὲν γὰρ ὡς τὸ ὅμοιον ὁμοίῳ ἀξάνεται, ἔστι δ' ὡς ἀνομοίῳ. de anim. II, 4, 16: ἔστι δὲ ὃ τρέφεται διττόν, ὡς περὶ καὶ ὃ κυβερνή, ἡ χεὶρ καὶ τὸ πηδάλιον, τὸ μὲν κινεῖν καὶ κινούμενον, τὸ δὲ κινεῖν μόνον. πᾶσαν δ' ἀναγκαῖον τροφήν δύνασθαι πέττεσθαι, ἐργάζεται δὲ τὴν πέψιν τὸ θερμόν. διὸ πᾶν ἐμψυχον ἔχει θερμότητα.

†) Ita enim Ald. hic et in antegresso ῥήματι.

δὲ καὶ αἰτία ἢ ἐν τῷ τροφολμένῳ θερμοῦτης. εἰπὼν δὲ τὴν πέψιν τελείωσιν εἶναι, τίς ἐστὶν ἡ τελείωσις καὶ τὸ τέλος τῆς πέψεως λέγει. καὶ φησὶν εἶναι τὴν φύσιν. ἐπεὶ δὲ διττὴ ἡ φύσις, ἡ μὲν ὡς ὕλη, ἡ δὲ ὡς εἶδος, προσέθηκε ποῖα φύσις τὸ τῆς πέψεως τέλος. ἡ γὰρ ὡς εἶδος καὶ οὐσία. κατὰ γὰρ τὸ εἶδος ἡ ἐκάστου οὐσία καὶ τὸ εἶναι αὐτῷ ὅ ἐστι. τῆς πέψεως οὖν ἐπὶ τινῶν τέλος φησὶν εἶναι τὸ εἶδος τὸ κατὰ τὴν φύσιν ἀπολαβὸν αὐτό, ὡς ἐπὶ τῶν καρπῶν. τοιαύτη γὰρ ἡ τούτων πέψις, ὡς ἐπὶ τῆς τροφῆς. καὶ γὰρ ταύτης τέλος τὸ εἰς τὸ εἶδος μεταβάλλειν τοῦ τροφολμένου φυσικὸν ὄν. ἐπεὶ δὲ οὐ μόνον ἐπὶ τῆς τροφῆς ἡ πέψις λέγεται, ἀλλὰ καὶ ἄλλα τινὰ πέσσεσθαι φημεν, ὡς τὸ γλεῦκος, ὡς τὰ φύματα καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα, ἐπὶ τῶν οὕτω πεσομένων τὸ τέλος φησὶν εἶναι τῆς πέψεως τὸ μεταβάλλειν εἰς τινα μορφήν, ἐν ἣ γινόμενον χρήσιμον καὶ ἐνεργέστερον ἡμῖν γίνεται. — Alexander fol. 128, a. b.

Ἐκ τῶν ἀντικειμένων παθητικῶν] Ἔφη διὰ τὴν ὑγρότητα. ταύτης γὰρ ἐστὶ τελείωσις διὰ τὴν πάχυνσιν. καὶ διὰ τοῦτο εἶπε παθητικῶν. πάσχει γὰρ ἡ ὑγρότης. ἀντικειμένων δ' ἐπειδὴ τὸ τροφολμένον ἐστ' ἂν τρέφεται, ἀνόμοιον ἐστὶ τῷ τροφολμένῳ καὶ ἀντικείμενον. τὰ γὰρ ἀντικείμενα πάντως καὶ ἀνόμοια. οὐ πάντως δὲ τὰ ἀνόμοια καὶ ἀντίκεινται. ἀλλ' ἄξιόν ἐστιν ἀπορίας, τί διαφέρει πέψις σήψεως, εἴγε καὶ ἡ σήψις ἀλλοτρίῳ θερμοῦ γίνεται. καὶ ἡ πέψις ἀλλοτρίου τοῦ πεττομένου. ἔφημεν γὰρ, ὅτι ὑπὸ τοῦ ποιούντος θερμοῦ πέττεται τὸ πεττόμενον. καὶ λέγομεν πρῶτον μὲν, ὅτι ἡ πέψις, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἡμῶν χρῆσιν λέγομεν αὐτὴν πέψιν, ἐπεὶ ὅσον πρὸς τὸ πεττόμενον σήψις ἐστὶν. ἰδοὺ γοῦν τοὺς ἀπίους μετὰ τὴν ἐκ τοῦ δένδρου ἀφαιρέσιν πέττεσθαι λέγομεν, ὡς πρὸς τὴν ἡμῶν χρῆσιν ἀφορῶντες, ἐκείνων μέντοι ἐπὶ σήψιν ὀδονόντων. ἢ εἶπεν, ὅτι διαφέρει πέψις σήψεως, ὅτι ἐν μὲν τῇ πέψει κρατεῖ τὸ θερμοῦν τοῦ ὑγροῦ καὶ ὀρίζει αὐτὸ ἐπὶ πάχυνσιν αὐτὸ φέρον. ἐν δὲ τῇ σήψει τὸ ἀνάπαλιν κρατεῖ τὸ ὑγρὸν τοῦ θερμοῦ τὴν ἀρχήν. ἀλλὰ πάλιν ἀπορητέον, καὶ τί διαφέρει σήψις ἀπεψίας, εἴγε ἐν ἀμφοτέροις κρατεῖ τὸ ὑγρὸν; ἢ ῥητέον, ὅτι ποῦ μὲν κρατεῖ τὸ θερμοῦν, ὡς ἐν τῇ ἀπεψίᾳ, ποῦ δὲ κρατεῖ τὸ ἀλλότριον θερμοῦν, ὡς ἐν τῇ πέψει. εἰπέ δὲ καὶ ἄλλην δια-

φορὰν σήψεως καὶ πέψεως· ὅτι ἐν μὲν τῇ σήψει τὸ ἀλλότριον θερμὸν επικρατεῖ τοῦ σώματος, ἐν ᾧ γίνεται ἡ σήψις, ἐν δὲ τῇ πέψει τὸ οἰκίον αὐτοῦ ἔμρυτον θερμὸν επικρατεῖ, οὐ λέγω τοῦ πεπτομένου, ἀλλὰ τοῦ σώματος, ἐν ᾧ πέψις γίνεται. — Olympiodorus fol. 83, b.

II, 5. Τὸ δὲ τέλος τοῖς μὲν φύσις*) ἐστὶ· φύσις δὲ ἦν λέγομεν ὡς εἶδος καὶ οὐσίαν· τοῖς δ' εἰς ὑποκειμένην τινὰ μορφήν τὸ τέλος ἐστὶ τῆς πέψεως] Τί φησιν; ὅτι ἡ μὲν ἀρχὴ τῆς πέψεως πάσης ἀπὸ τοῦ οἰκείου θερμοῦ τοῦ ποιοῦντός ἐστιν, εἰ καὶ ἔξωθεν βοήθεια γένηται πρὸς τὸ περιγενέσθαι. τὸ δὲ τέλος τῆς πέψεως ποῦ μὲν ἡ φύσις ἐστὶν ἢ εἰδοποιούσα καὶ μεταβάλλουσα ἀπὸ εἶδους εἰς ἕτερον εἶδος, ὡσπερ ἐν τοῖς ζῴοις τὴν τροφήν ἢ προνοητικὴ φύσις μετὰ τὴν πέψιν τῆς τροφῆς, ταῦτόν δ' εἰπεῖν**) τὴν σύστασιν καὶ τὴν πάχυνσιν μεταβάλλει αὐτὴν εἰς ἕτερον εἶδος καὶ εἰς ἕτερον οὐσίαν καὶ ποιεῖ αὐτὴν σάρκα ἢ νεῦρον ἢ ἕτερόν τι ὑπλῶς πρὸς τὴν φύσιν τοῦ ὑποκειμένου μορίου· ὅπερ ὁ Ἀριστοτέλης ἐσήμανε τί ἐστὶ φύσις· ὅτι τὸ εἶδος καὶ ἡ οὐσία τοῦ ὑποκειμένου πράγματος. οὕτω μὲν οὖν ἐν τοῖς ζῴοις τὸ τέλος τῆς πέψεως ἢ φύσις ἐστὶ· τουτέστιν ἡ οὐσία καὶ τὸ εἶδος τοῦ τριφομένου μορίου. μεταβάλλεται γὰρ εἰς αὐτὸ τὸ πεφθέν. ἐν δὲ τοῖς καρποῖς***) καὶ τοῖς ἐσομένοις καὶ ὀπτωμένοις οὐχ ἡ φύσις ἐστὶ τὸ τέλος τῆς πέψεως. οὔτε γὰρ γίνεται μεταβολὴ τῆς ὑγρότητος εἰς ἕτερον εἶδος, ἀλλὰ τελείωσις, τουτέστι σύστασις καὶ πάχυνσις. ὥστε ἴστασθαι τὸ εἶδος καὶ τὴν μορφήν τοῦ πάσχοντος, τουτέστι τοῦ ὑγροῦ, καὶ τελειοῦσθαι οὐ μεταβάλλεσθαι εἰς ἕτερον εἶδος. βλέπε οὖν καὶ διὰ ταύτης τῆς λέξεως, ὅτι περὶ πάσης πέψεως διαλαμβάνει. — Olympiodorus fol. 64, b.

II, 5. Καὶ πεπέφθαι φασμέν, ὡσπερ τὸ γλεῦκος] Ἄξιόν ἐστιν ὑπορίαις, πῶς λέγει τὸ γλεῦκος ὑπεπτον πεπαίνε-

*) Articulus enim deest ante φύσις in ῥήματι apud Aldum.

**) Vide supra ad Exc. IV, 1, 5. IV, 2, 1.

***) I. e. τοῖς πεπαινομένοις, quo verbo cur non usus sit Olympiodorus equidem non assequor.

σθαι *), εἶγε παχὺ ὄν, προκόπτον λεπτυνόμενον γίνεται **). πᾶς γὰρ οἶνος παλαιούμενος λεπτύνεται. ἢ δὲ πέψις τὸ ἀνάπαλιν τὰ λεπτὰ παχύνει. ἢ λέγομεν, ὅτι τὸ γλεῦκος, καθὸ μὲν γλεῦκος, λεπτότατόν ἐστιν. ἀλλ' ἂ σύνεισιν αὐτῷ πνεύματα παχέα καὶ φρυσώδη τινὰ τῷ χρόνῳ διαφορεῖται. καὶ λοιπὸν μένει λεπτὸν γλεῦκος. τοῦτο ἢ πέψις παχύνει καὶ οἶνον ποιεῖ. μετὰ δὲ τὸ γενέσθαι οἶνον, τηρικαῦτα τὸ χροῶμα κατὰ μέρος λεπτύνεται. ἀλλὰ πάλιν ἀπορητέον, εἰ γὰρ ἢ πέψις πάχυνσις ἐστι, πῶς ἐπὶ τῶν σωμάτων οἱ πεττόμενοι ***) χυμοὶ λεπτότεροι γίνονται; ἢ ῥητέον, ὅτι οὐ πάντες, ἀλλὰ μόνον οἱ παχεῖς. οἱ γὰρ λεπτοὶ παχύνονται πεττόμενοι. κανὼν γὰρ ἐστὶ τοιοῦτος, ὥστε τὰ δυνάμει ὑγρὰ πεττόμενα ἢ ἐψόμενα διαλύεσθαι, τὰ δ' ἐνεργείᾳ ὑγρὰ πῆγνυσθαι. οὐκοῦν ἐπειδὴ οἱ παχεῖς χυμοὶ σχεδὸν ἀνόμοιοι εἰσι τοῖς δυνάμει ὑγροῖς, τούτου χάριν πεττόμενοι διαλύονται καὶ λεπτότεροι γίνονται. οἱ δὲ λεπτοὶ ὅμοιοι ὄντες τοῖς ἐνεργείᾳ ὑγροῖς πεττόμενοι παχύνονται. — Olympiodorus fol. 64, b.

III, 1. Πέπανσις ἐστὶ σύστασις καὶ πάχυνσις τῆς ἐν τοῖς περικαρπίοις ὑγρότητος †)] Τοῦτέστι πέψις. ἢ γὰρ πέψις σύστασις ἐστὶ καὶ πάχυνσις τῆς ὑγρότητος, ὡς εἴρηται. καὶ ὅρα, πῶς μετὰ τὰ γένη, λέγω δὴ πέψιν καὶ ἀπεψίαν, ἐπὶ τὰ τιμιώτερα τῶν εἰδῶν ἐχώρησε, πέπανσίν τε καὶ

*) Videtur legendum esse πέττεσθαι.

**) Ald. εἶγε π. ὄν προκόπτον, λ. γ. προκόπτον verte: in progressu. Ita apud Ioseph. de bell. Jud. IV, 4, 6. p. 285 νυκτὸς προκοπτούσης, cum multa nox esset. Et apud Thucyd. IV, 60 προκοπιόντων in scholio recte explicatur προοδοποιούντων.

***) Ald. πεττόμενοι.

†) Quae verba frustra in textu Aristotelis, qualem nunc habemus, quaeras. Vix tamen dubium esse potest, quin haec ipsa in suis exemplaribus repererit Olympiodorus, cum iis, quae in Exc. ad IV, 2, 3 adscripsimus, haec ipsa, quae nunc exhibemus, adiungat his verbis: καὶ ταῦτα μὲν ῥητέον περὶ τῆς πέψεως· ἐφ' οἷς ὁ φιλόσοφος καὶ περὶ πεπάναςως διαλέγεται καὶ ταύτην ὀρίζεται λέγων· Quod auget dubitationem, est quod haec verba post § 1 capituli superioris reperisse videtur Olympiodorus, qui absoluta demum expositione de maturatione ad explicationem verborum: λοιπὸν δ' εἰπεῖν τὰ ἐχόμενα εἶδη et q. s. sese accingat.

ὠμότητα. τιμιώτατα γὰρ ταῦτα τῶν ἄλλων εἰδῶν ὡς ἐν ἐμφύχοις γινόμενα (ἐν γὰρ τοῖς φρυτοῖς), ἐκείνων ἐν ἀψύχοις γινόμενων. εὐθέως δ' ἐκ τοῦ ὀρισμοῦ τῆς πεπάνσεως ἐδήλωσεν, ὅτι καθολικώτερόν ἐστιν ἢ πέψις τῆς πεπάνσεως. ἡ μὲν γὰρ πέψις τελείως ἐλέγετο καὶ πάχυνσις τοῦ ἀπλῶς ὑγροῦ ἐπ' ἐμφύχοις, εἴτ' ἐν ἀψύχοις· ἡ δὲ πέπανσις μόνου τοῦ ἐν τῷ περικαρπίῳ. περικάρπιον δ' ἐστὶν ὑμῖν τις, ὅς ἐπινενόηται τῇ φύσει πρὸς φυλακὴν καὶ φρουρὰν τοῦ σπέρματος· οὐδὲ γὰρ ἀπλῶς τοῦ ἐδώδιμου, οὐδὲ καρποῦ, πληρὴν εἰ μὴ τὸ αὐτὸ εἶη καὶ σπέρμα καὶ καρπός. τὸ γοῦν ἐδώδιμον ποτὲ μὲν ἐκτός ἐστιν, ὡς ἐπὶ φοινίκων, ποτὲ δ' ἐντός, ὡς ἐπὶ τῶν ἀμυγδάλων. τὸν μέντοι καρπὸν πάντως ἔνδον περιφρουρεῖ διὰ τὴν παλιγγενεσίαν. ἐφ' ὧν ἐπέσακτον ποιεῖ τὴν ἀθανασίαν. καλῶς δὲ πρὸςκειται, ὅτι τῆς ἐν τοῖς περικαρπίοις τροφῆς πέψις ἐστὶν ἢ πέπανσις διὰ τὴν ἄλλην πέψιν τὴν γινομένην ἐν τῇ ῥίζῃ καὶ ἐν τοῖς κλάδοις τοῦ φρυτοῦ. καὶ γὰρ ἐν τούτοις ὑγρότης πέπτεται ὑπὸ τοῦ ἐν αὐτοῖς ἐμφύτου θερμοῦ καὶ τρέφει τὸ δένδρον. ἀλλ' οὐδὲ λέγεται πέπανσις, ἀλλὰ μόνη πέψις. μόνη γὰρ ἢ ἐν τῷ περικαρπίῳ πέψις λέγεται πέπανσις. καὶ ἡ μὲν περὶ τὸ ἄλλο ὑγρὸν τοῦ φρυτοῦ γινομένη πέψις τὸ εἶδος ἐναλλάττει αὐτό, ἢ δὲ περὶ τὸ περικάρπιον πέψις, ταῦτόν δ' εἰπεῖν ἢ πέπανσις, οὐ γίνεται, εἰ μὴ ὅταν τέλειον εἶη τὸ φυτόν, ὡς δύνασθαι τίπτειν ὅμοια. ὥσπερ γὰρ ζῆον ἐκείνο λέγομεν τέλειον τὸ δυνάμενον ἑαυτῷ τίπτειν ὅμοια, οὕτω καὶ φυτόν. ὅθεν οὐδὲ τὸ τυχόν γύαρον ἀμπέλον δεῖ λαβεῖν πρὸς τὸ ποιῆσαι ἄλλην ἀμπέλον. οὐ γὰρ τὸ ἀπὸ ὠμῆς σταφυλῆς, ἀλλὰ τὸ ἀπὸ τῆς τελειωθείσης κίχραμις ἐστὶν ἐπιτηδεύα πρὸς τούτοις *). καὶ γὰρ ἐκ τῶν σπερμάτων τούτων γίνεται τὰ φυτά. ἀλλὰ τὸ πολυχρόνιον τῆς γεννήσεως αὐτῶν φερόγοντες οἱ περὶ ταῦτα δεινοί,

*) *Κίχραμις*, quod in lexicis deest, si certa lectio, nihil aliud significare potest, nisi τὸ γύαρον ἀπὸ τῆς τελειωθείσης σταφυλῆς. Videtur autem eiusdem originis esse, ac γύαρον, de quo vide Galen. de aliment. facult. II. Tom. IV p. 322 Kühn. Niclas ad Geoponic. VI, 11, 3 p. 451. Fortasse etiam scribendum *κίχραμις*, quod non solum de milio, sed etiam de minusculis uvarum ficuumque nucleis usurpari solet. *κίχρος* ea significatione positum est Geopon. X, 69, 4.

οὐ κέχρηται τούτοις. ἐπειδὴ δ' ἔφη, ὅτι ἡ πέψις πάχυνσίς ἐστι καὶ πάντως παχύνει (ἐστὶ δὲ καὶ ἡ πέπανσις πέψις τις καὶ διὰ τοῦτο καὶ αὐτὴ παχύνει καὶ τὰ πεπαινόμενα παχύτερα πάντως θέλει γενέσθαι), οὕτω γὰρ καὶ ἐν ἡμῖν ὅσα ἐν ἀτμοῖς καὶ ὑγροῖς ὑπάρχουσιν ἡμῖν ἄπεπτα, ταῦτα λεπτὰ ὄντα παχύνεται πεπτόμενα ὑπὸ τῆς φύσεως· ἐν μὲν τοῖς ἀτμοῖς, ὡς ἐπὶ τῶν ἀναδιδομένων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς κίχκεῖσε πεπτομένων καὶ ἀντικαταρρεόντων καὶ κόρυζαν ἐργαζομένων, ἐν δ' ὑγροῖς ὡς ἐπὶ τῶν διαρροϊῶν ἄπεπτα διαχωρήματά τινα μεταβάλλουσα ἡ φύσις πέττει ἐν τοῖς ὑπνοῖς διὰ τὸ ἐνεργεῖν τότε τὴν φυσικὰς δυνάμεις καὶ διὰ τὸ συννεύειν εἰς τὸ βάθος τὸ ἐμφυτον θερμόν, καὶ διὰ τὸ μὴ σκεδάννυσθαι τὴν φύσιν ἐκτὸς ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν. ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ πνευματώδη καὶ ὑδατώδη ἄπεπτα ὄντα καὶ λεπτά *), ὡσπερ γλεῦκος πεπτόμενον, παχύνεται. ἐφ' οἷς ὁ φιλόσοφος περὶ ὕδατος διαλέγεται, καὶ φησιν, ὅτι τὸ ὕδωρ οὔτε πεπαίνεται, οὔτε παχυνόμενον, οὔτε ὠμὸν λέγεται, οὐχ ὅτι οὐ πεπαίνεται, ἀλλ' ὅτι οὐ πέφυκεν ὅλως πεπαίνεσθαι. ἐκεῖνα γὰρ λέγομεν ὠμά, ὅσα πέφυκε πεπαίνεσθαι καὶ οὐ πεπάνθαι. οὕτω γὰρ καὶ τὸν τοῖχον οὐ λέγομεν τυφλόν, οὐχ ὅτι οὐ βλέπει, ἀλλ' ὅτι οὐ πέφυκε βλέπειν. ὥστε διὰ τούτων δηλὸς ἐστὶν ὁ Ἀριστοτέλης λέγων μὴ τρέφειν τὸ ὕδωρ, εἴγε λέγει αὐτὸ μὴ πέττεσθαι, ἐπειδὴ οὐ παχύνεται. πᾶσα δὲ τροφή ὑπὸ ψύξεως γίνεται. εἰπέ γὰρ τοιοῦτον συλλογισμόν. τὸ ὕδωρ οὐ παχύνεται· τὸ μὴ παχυνόμενον οὐ πέττεται· τὸ μὴ πεπτόμενον οὐ τρέφει· τὸ ὕδωρ ἄρα οὐ τρέφει. καὶ ὅρα, πῶς σίμφωνα λέγει τοῖς εἰρημένοις αὐτῷ ἐν τῇ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς**). ἔλεγε γὰρ ἐκεῖσε, ὅτι οὐ τρέφεται τὰ σπόρῃα***) ἐκ τοῦ ὕδατος καθ' αὐτό. εἰ γὰρ καὶ δοκεῖ τρέφειν, ἀλλὰ διὰ τὸ συμμεμίχθαι αὐτῷ γῆν κοπρώδη τρέφεται. πλὴν ἐπειδὴ πολὺς ἐστὶ λέγων ἐν

*) Ald. λευκά.

**) De generat. et interit. II, 8. p. 335, a: ἅπαντα τρέφεται τοῖς αὐτοῖς, ἐξ ὧν περ ἐστίν, ἅπαντα δὲ πλείοσι τρέφεται. καὶ γὰρ ἄπερ ἂν δόξειεν ἐνὶ μόνῳ τρέφεσθαι, τῷ ὕδατι τὰ φυτά, πλείοσι τρέφεται· μέμικται γὰρ τῷ ὕδατι γῆ. διὸ καὶ οἱ γεωργοὶ πειρῶνται μίξαντες κόπρον ἄρδεν. Verbis Olympiodori stabilitur lectio κόπρον in l. 1.

***) Vox petita ex novo testamento. Matth. XII, 1. Marc. II, 23.

ἄλλαις πραγματείαις, ὅτι μεταβάλλουσιν εἰς ἄλληλα τὰ στοιχεῖα *)), καὶ τὰ μὲν ἀπλᾶ εἰς σύνθετα, τὰ δὲ σύνθετα εἰς ἀπλᾶ, καὶ ὕδωρ ἔξοινοῦται **) καὶ ὁ οἶνος ἔξυδατοῦται, κάλλιον λέγειν, ὅτι ἴσως ὡς δυσκόλως παχυνόμενον εἶπε μὴ παχύνεσθαι τὸ ὕδωρ, καὶ ὡς ὀλιγότροφον ἄτροφον. εἰκὸς οὖν ἀμφοτέρως ἔχειν τὰς δόξας τὴν τε τοῦ τρέφειν καὶ τοῦ μὴ τρέφειν τὸ ὕδωρ. — Olympiodorus fol. 63, b — 64, a.

III, 9. Γάλα ὠμόν] Ἐπιζητήσαι δ' ἂν τις, πῶς καὶ τὸ γάλα πορρωτέρω καὶ οὐχὶ ἐκείνοις ὁμοίως ὠμόν λέγεται. ἢ εἰ μὲν λέγοιτο ὠμόν γάλα τὸ ἐν τῷ ζῳῷ, ὁμοίως ἂν τοῖς πρώτοις λέγοιτο. ὠμόν γὰρ τοῦτο τῷ μὴ κεκρατῆσθαι ὑπὸ τῆς ἐν τῷ ζῳῷ θερμότητος τὴν ὑγρότητα τὴν ἐν αὐτῷ. εἰ δὲ λέγοιτο τὸ ἐψόμενον γάλα ἐν πυρὶ ὠμόν, ὁμοίως ἂν λέγοιτο τῷ κεράμῳ ὠμόν· τῷ γὰρ ὑπὸ τῆς ἔξωθεν μὴ κεκρατῆσθαι θερμότητος. — Alexander fol. 129, b.

III, 10. Ἐψησις δ' ἐστὶ τὸ μὲν ὕλον πέψις ὑπὸ θερμότητος ὑγρᾶς τοῦ ἐννυπάρχοντος ἀορίστου ἐν τῷ ὑγρῷ] Οὐχ, ὡς ἂν τις οἰηθείη, διαλεγόμενος ὁ Ἀριστοτέλης περὶ ἐψήσεως καὶ ὀπτήσεως, ὅτι ἔλασας τὰ φυσικὰ προβλήματα ἐτρόπη ἐπὶ τὰ τεχνικά, καὶ μαγειρικῆς καὶ ὀποποιητικῆς ἔργα ἡμῖν παραδίδωσι. ταῦτα γὰρ οὐ μόνον ὑπὸ τέχνης γίνονται, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ φύσεως. καὶ γὰρ ἡ πέψις τῶν σιτίων ἢ ἐν τῇ γαστρὶ γινομένη ἔοικεν ἐψήσει. Θερμῷ γὰρ ὑγρῷ γίνεται καὶ αὐτὸς δ' Ἴπποκράτης ἐψησιν τὴν πέψιν καλεῖ. φησὶ γὰρ μήτε δις ἔψειν τὰ σιτία †). καὶ ὀπτησις δὲ γίνεται ὑπὸ φύσεως. ἢ γὰρ δύσκρατος καὶ θερμὴ γαστήρ ὀπτᾷ ††) τὰ προσηγόμενα. καὶ δηλοῦσι τοῦτο αἱ ἐρυγαί. ἀλλά, μὴ τις λεγέτω, ὅτι καὶ εἰ ἄμφω ταῦτα ὑπὸ φύσεως γίνεται, τί δήποτε προσέταξεν ὁ φιλόσοφος τὴν ὀπτησιν τῆς ἐψήσεως. ἀκούσετε γὰρ, ὅτι ἐπειδὴ ἡ ἐψησις κατὰ φύσιν, ἢ δ' ὀπτησις παρὰ φύσιν.

*) Cfr. in primis *de caelo* III, 7. *de anima* II, 4, 9 ibiq. Trendelenburg p. 397.

**) Significatio verbi lexicis addatur.

†) Vide supra fol. 63, a. (Exo. IV, 2, 1) p. 178.

††) Ald. ὀπτᾷ.

τιμιώτερα δὲ τὰ κατὰ φύσιν τῶν παρὰ φύσιν. τρία δὲ τίνα ζητεῖ περὶ τῆς ἐψησεως ὁ φιλόσοφος· πρῶτον, τί ἐστὶν ἔψησις, δεύτερον δέ, τίνα ἐστὶ τὰ ἐψόμενα καὶ τίνα μὲν κυρίως ἔψεται, τίνα δὲ κατὰ μεταφοράν, καὶ τίνα ἔτι μᾶλλον κατὰ μεταφοράν. τρίτον πρὸς τοῖς εἰρημένοις, τίνα τὰ ὑπάρχοντα τοῖς ἐψομένοις. ἀρξώμεθα ἀπὸ τοῦ πρώτου καὶ εἴπωμεν, τί ἐστὶν ἔψησις. ἔψησις τοίνυν ἐστὶ πέψις τοῦ ὑγροῦ τοῦ ἐν τῷ ἐψομένῳ ὑπὸ θερμοῦ γινομένη. τὰ γὰρ ἐψόμενα πάντα ἐν ὑγρῷ θερμῷ ἀποτίθεται, ὅθεν καὶ ἀπορεῖ ὁ Ἀριστοτέλης, ποῦ ἂν ταγῆ ἢ ταγήσις***. μήποτε γὰρ καὶ τὰ ταγηνιζόμενα ἔψεται, ὡς ἂν ἐν ὑγρῷ ἐλαίῳ ταγηνιζόμενα καὶ λυόμενα. λέγοντες, ὅτι μᾶλλον ταύτῃ τῇ ὕψει προσεχώρηκεν, ἢπερ πρὸς τῇ ἐψησει, ἐπειδὴ καὶ τὰ τηγανιζόμενα μᾶλλον θερμῷ ξηρῷ ταγηνίζονται. διὰ γὰρ ταύτην τὴν αἰτίαν οὐδὲν πολλῷ ἐλαίῳ θέλει τηγανίζεσθαι, ὥστε παύειν τῇ ἐπιφανείᾳ τοῦ τηγάνου. καὶ τὰ μὲν ἐψόμενα ἀποτίθεται μᾶλλον τὴν οἰκείαν ὑγρότητα ἐν τῷ ὑγρῷ, ἐν ᾧ ἔψεται, ἐλκομένης αὐτῆς τῆς ὑγρότητος ὑπὸ τῆς θερμότητος τῆς ἐν τῷ ὑγρῷ, ἐν ᾧ ἔπονται, ὡς δηλοῦσιν οἱ ζωμοὶ μεταλαμβάνοντες τῆς ποιότητος τῶν ἐψομένων. τὰ δὲ ταγηνιζόμενα τοῦναντίον ἔλκει πρὸς ἑαυτὰ τὸ ὑγρόν, ἐν ᾧ ἔψεται. ἔλκεται δὲ ἡ ὑγρότης αὐτῶν ὑπ' αὐτοῦ. ὅθεν καὶ συμβαίνει τῶν ἐψομένων τὸν ζωμὸν ἡδύτερον ὑπάρχειν, ὡς ἂν μεταλαμβάνοντα τῆς ποιότητος τῶν ἐψομένων. μᾶλλον αὐτὸ τὸ ταγηνιζόμενόν ἐστὶν ἡδύτερον τοῦ ἐλαίου, ἐν ᾧ ταγηνίζεται, ὡς ἂν αὐτὸ μᾶλλον μεταλαμβάνον τοῦ ἐλαίου, ἢπερ ἐκεῖνο τούτου. καὶ τοῦτο μὲν ἐστὶ τὸ πρῶτον. δεύτερόν φησιν, ὅτι τὰ ἐψόμενα δεῖ ἔνικμα εἶναι, καὶ πάντως μετέχειν ὑγρότητος αἰσθητῆς. διὰ γὰρ ταύτην τὴν αἰτίαν καὶ λίθοι οὐχ ἔπονται ὡς μὴ μετέχοντες ὑγρότητος αἰσθητῆς, εἰ καὶ τὴν συνεκτικὴν ἔχουσιν, ἧς στερόμενοι διαπίπτουσι καὶ ψάμμος γίνονται. καὶ ὑγρότητος οὐ τῆς τυχοῦσης, ἀλλὰ παθητικῆς ὑπὸ θερμότητος. ἐπειτοίγε οὐδὲ τὰ ξύλα ἔπονται καὶ τὰ μετέχοντα ὑγρότητος. ξύλα δὲ οὐ πάντα, ἀλλὰ τὰ πυκνότερα καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἐπειτοίγε οὐ

*) Lexicis addatur. τηγάνοις est apud Alexandrum fol. 131, a (Exc. IV, 3, 21), quod pariter in lexicis desideratur.

τὰ μανότερα ἔφονται, ἅτινα ὑπὸ τῆς ἀναγομένης αἰθάλης τοῦ πυρὸς ἔφεται, ὡς τελευταῖον καὶ ἄκαπνα αὐτὰ καλεῖσθαι *) τῷ καπνὸν μὴ ποιεῖν προσδεδαπανημένης αὐτῶν τῆς ὑγρότητος ἐν τῇ προγενομένῃ ἐψήσει. κυρίως δ' ἔφονται γλεῦκος καὶ γάλα καὶ ὅσα τοιαῦτα, διότι οὐκ ἐν ἄλλοτριῷ ὑγρῷ ἔφονται. ἔτι δὲ μᾶλλον κατὰ μεταφορὰν ὁ χρυσός, ἐπειδὴ οὗτος οὐδ' ἀποβάλλει τινὰ ὑγρότητα ἐν τῇ ἐψήσει, ὁ κεκαθαρμένος δηλονότι. ὁ γὰρ ῥηπαρὸς τὸν προσόντα αὐτῷ ῥύπον **) μόνον ἀποβάλλει. καὶ τοῦτο τὸ δεύτερον. εἰτ' ἐφεξῆς καὶ περὶ τῶν ὑπαρχόντων τοῖς ἐφομένοις διαλαμβάνει. τοῦτο γὰρ ἦν τὸ τρίτον τῶν ἐπαγγελλομένων. καὶ φησιν, ὅτι καθόλου ὑπάρχει πᾶσι τοῖς ἐφομένοις τὸ ἐλάττωσι γίνεσθαι. καὶ ἢ βαρύτεροις ἢ παχύτεροις τοῦ ἢ †) ἐνταῦθα ἡμῶν μὴ ὡς διαζευκτικῶν ἀκουόντων, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς συμπλεκτικοῦ. ἐπ' ἐλάττων μὲν γὰρ γίνεται πάντως τὰ ἐψόμενα, ἀλλ' ἢ ὀλίγα καὶ βαρέα, ἢ ὀλίγα καὶ παχέα. ὅθεν τὸ ἔλαιον λέγομεν μὴ ἔφρασθαι, ἐπειδὴ μὴ ἐπιδέχεται πάντα τὰ τοῦ ἐφομένου ἴδια. ἐλάττων μὲν γίνεται πάντως, ἀλλ' οὔτε βαρύτερον ††), οὔτε παχύτερον. οὔτε γὰρ ἢ μὲν αὐτοῦ ἀερώδης οὐσία καὶ πνευματώδης διαφορεῖται μενούσης τῆς ὑγρότητος, ἵνα ταύτῃ βαρύτερον γένηται ἀποστάντος τοῦ ἀνοχοῦντος (γλίσχρος γὰρ οὖσης τῆς ὑγρότητος οὐκ ἔξ τὸ πνευματώδες διαφορηθῆναι). οὔτε μὴν ἢ ὑγρότης διαφορεῖται μενούσης τῆς πνευματώδους οὐσίας, ἵνα ταύτῃ παχύτερον γένηται καὶ κορυφότερον. ἀλλ' ὁμοτίμως διαφορεῖται ἢ τε ὑγρότης καὶ ἢ ἀερώδης οὐσία, καὶ οὐ συμβαίνει ὀλιγοῦσθαι. παράδειγμα δὲ τοῦ ὀλίγα καὶ παχέα καὶ κοῦφα γίνεσθαι τὰ ἐψόμενα κρέα· ταῦτα γὰρ ἐν τῇ ἐψήσει τὴν ὑγρότητα ἀπολλύντα, ἀνάγκη παχύτερα αὐτὰ εἶναι καὶ κοῦφα μετὰ τοῦ ὀλιγοῦσθαι. ὅθεν καὶ πλείονος τιμῆς ταῦτα ποιοῦνται διὰ τὸ ὀλίγην ὀλκὴν ἔχειν τὰ

*) Vide Beckmann *Beitr. zur Gesch. der Erfindungen* Vol. II p. 414. Schneider ad *Caton. de re rustic.* c. 130.

**) Ald. ῥύπον.

†) Nullum lacunae signum apud Aldum deprehenditur: at plura excidisse verba, nemini dubium esse potest.

††) Ald. βαρύτερον.

κρέα τὰ πολλά. τοῦ δὲ ὀλίγα καὶ βαρύτερα γίνεσθαι τὰ ἐψόμενα παράδειγμα ὁ χαλκός ὁ κεκαυμένος. οὗτος γὰρ ἐν τῇ καύσει ἀποτίθεται τὸ ἀερῶδες, ὅπερ εἶχε πολὺ, ὥστε ἡχητικὸν αὐτὸν εἶναι *) διὰ τοῦτο, ὡς δηλοῦσι τὰ κύμβαλα καὶ οἱ κώδωνες, τοῦτο ἀποτιθέμενος ἐν τῇ καύσει, βαρύτερος γίνε-
ται **). καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς ἐψήσεως. ἐφ' οἷς ὁ φιλόσοφος καὶ περὶ ὀπτήσεως διαλέγεται. καὶ τίνα περὶ αὐτῆς παραδίδωσι; πρῶτον μὲν, ὅτι ἐργωδέστερον τὴν ὀπτησιν ἐργάζεσθαι, ἢ περὶ τὴν ἔψησιν. διότι τῶν ὀπτωμένων εὐθὺς οἱ πόροι συμμύουσι διὰ τὴν πολλὴν θερμότητα, καὶ τὰ μὲν ἔξωθεν περιφρούττε-
ται ***) , τὰ δὲ ἔνδον μένει ὡμιά. καὶ οὐκ ἔστι τὴν ὀπτησιν ὁμαλὴν ἐργάσασθαι, τὴν δ' ἔψησιν ὁμαλὴν δυνατὸν, ὡς ἂν διῶκνου-
μένης τῆς θερμασίας καὶ περὶ τὸ βάθος. ὅθεν καὶ ἀκριβέστε-
ρον ὑπὸ φύσεως γένοιτ' ἂν ἢ ὀπτησις, ἢ ὑπὸ τέχνης, ὡς ἂν τῆς φύσεως δυναμένης μετρηῆσαι τὸ θερμόν, ὡς μὴ εὐθὺς περιφρούξαι τὴν ἔκτος ἐπιφάνειαν, ἢ μῦσαι τοὺς πόρους παρ-
σκευάσαι. δεύτερον δὲ παραδίδωσι περὶ ὀπτήσεως, ὅτι τὰ ὀπτώμενα ἡδύτερα τῶν ἐψομένων εἰσὶ διὰ τὸ τὴν οἰκείαν αὐ-
τῶν ὑγρότητα ἐναποκλείεσθαι περιφρουτομένης τῆς ἐπιφανείας αὐτῶν †). τρίτον δ', ὅτι ἡ ὀπτησις καὶ ἡ ἔψησις ††) ὑπὸ φύσεως

*) Ita locum correxi, cum apud Aldum absque sensu scriptum sit: ὅπερ εἶχε πολὺν ἄνω, καὶ ἡχητικὸν αὐτὸν εἶναι. Cfr. fragmentum Aristotelis περὶ ἀκουστικῶν p. 802, b: πολὺ δὲ καὶ ἡ ὀπτησις ἢ τῶν κεράτων συμβάλλεται καὶ πρὸς εὐφωμίαν. μᾶλλον μὲν γὰρ κατοπτηθέντα παραπλήσιον τὸν ἦχον ἔχουσι τῷ κεράμῳ διὰ τὴν σκληρότητα καὶ τὴν σύγκουσιν· εἰάν δέ τις αὐτὰ καταδείστερον ὀπτῆσιν, ἀπαλωτέρον μὲν ἀφίησι διὰ τὴν μαλακότητα τὸν ἦχον, οὐ δύναται δὲ γεγωνεῖν ὁμοίως.

**) Quod fit oxydatione (venia sit vocabulo). Cfr. Schneider *Eclog. phys.* Tom. II p. 91, si opus est auctoritate.

***) Lexicis addatur, in quibus solummodo forma περιφρούγω enotata est.

†) Talia in textu, qualem nunc habemus, non reperiuntur. Videtur autem Olympiodorus post verba § 21 legisse aut haec: διὸ καὶ τὰ ὀπτά γλυκύτερα τῶν ἐψῶν, aut alia similia quaedam verba, quae temporis iniuria exciderunt.

††) Ald. ὀψησις.

γίνονται. καὶ εἰς ταῦτα μᾶλλον δεῖ ἀναγαγεῖν τὴν πέψιν, οὐχ ὡς τινες ἐνόμισαν ὑπὸ τὴν σῆψιν ἐκ τοῦ γίνεσθαι ἔλμινθας ἐν τῇ γαστρῷ, ὅπου ἡ πέψις τῶν σιτίων. λέγομεν γάρ, ὅτι οὐκ ἐν τῇ γαστρῷ γίνονται, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐντέροις ἢ τοῖς λεπτοῖς ἢ τοῖς παχείσιν, ὡς δηλοῦσιν αἱ τούτων ἐκκρίσεις, τῷ ταύτας λεπτάς εἶναι καὶ στρογγύλας, ἅτε ἐν τοῖς λεπτοῖς ἐντέροις γινόμενα, ἀνεμεῖσθαι μόνον, ὡς ἂν τῶν λεπτῶν ἐντέρων παρακειμένων τῇ γαστρῷ. κάτωθεν δὲ παχείας καὶ λεπτάς ἐκκρίνεσθαι, παχείας *) μὲν, εἰ ἐν τοῖς παχείσιν ἐντέροις ὡσι γεγενημένα, λεπτάς δὲ καὶ στρογγύλας, εἰ ἐν τοῖς λεπτοῖς. ὧ δὴλον, ὅτι ἐντὸς γίνονται καὶ οὐκ ἐν τῇ γαστρῷ. οὐ γὰρ ἔφευρον ἢ φύσις τοσαύτην ἔμφραξιν καὶ σῆψιν ἐν τῇ γαστρῷ. τελευταῖον δὲ προστίθῃσιν ὁ Ἀριστοτέλης, ὅτι οὐκ ἀντίκειται τῇ ὀπτῆσει ἢ στάθουσις. ἢ λέγομεν, ὅτι ἡ δυναμένη αὐτῇ καὶ τῇ ἐψῆσει ἀντικεισθαι. καὶ γὰρ ἡ μόλυνσις στάθουσις τίς ἐστιν. ἀλλ' ἀνώνυμόν ἐστι τὸ κυρίως ἀντικείμενον τῇ ὀπτῆσει. — Olympiodorus fol. 65, a. b.

III, 10. Τοῦτο δ' ἂν εἴη, ὡς περ εἴρηται, πνευματῶδες ἢ ὑδατῶδες] Τοῦτό φησι· τῷ **) ἐν τῷ ἐφομένῳ ὑγρῷ ἐν τισὶ μὲν ἐστι πνευματῶδες, ὡς περ ἐν ὀσπρίοις· ἐν τισὶ δ' ὑδατῶδες, ὡς περ ἐν λαχάνοις· ἐν ἄλλοις δ' ἄμφω, ὡς περ ἐπὶ τοῦ γλεύκου. — Olympiodorus fol. 65, b.

III, 11. Τὸ γὰρ ἐπὶ τῶν τηγάνων ὀπτᾶται.] Εἰπὼν δὲ καὶ ἀποδοῦς τὸν λόγον τῆς ἐψῆσεως, ἐπεὶ δοκεῖ καὶ τὰ τηγανιζόμενα ἐν ὑγρῷ θερμῷ τηγανίζεσθαι, θερμαινομένου γὰρ τοῦ ἐν τῷ τηγάνῳ ἐλαίου. ἢ ἐν ᾧ ἂν ὑγρῷ καὶ τηγανίζεται τινα, ἐκεῖνα μεταβάλλει καὶ οὐ λέγεται ἐψεσθαι, ἀλλὰ τηγανίζεσθαι, ὅτι μηδὲ τὰ τηγανιζόμενα ὑπὸ τοῦ ἐν τῷ ὑγρῷ θερμοῦ πάσχει ὡς τὰ ἐψόμενα, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἔξω πυρός, ὡς περ καὶ τὰ ὀπτώμενα δείκνυσι. διὸ καὶ τὰ τηγανιζόμενα ὀπτᾶται μᾶλλον ἢ ἐψεται. ὑπὸ γὰρ τοῦ ἔξωθεν θερμοῦ, τουτέστιν ὑπὸ τοῦ πυρός, τὰ τηγανιζόμενα μεταβάλλει τε καὶ πάσχει, ἀλλ' οὐχ ὑπὸ τοῦ ἐν τῷ περιέχοντι αὐτὰ ὑγρῷ θερμοῦ. ὅτι γὰρ μὴ ὑπ' ἐκείνου πάσχει, σημεῖον τὸ τὸ περιέχον αὐτὰ

*) Ald. παχείας.

**) τῷ delendum videtur.

ὕγρον πάσχειν μᾶλλον ὑπὸ τῶν τηγανιζομένων. Θερμαινόμενα γὰρ ἐκεῖνα ὑπὸ τοῦ πυρὸς τοῦ πεπυρακτωμένου σιδήρου τὸ περικείμενον αὐτοῖς ὑγρὸν ξηραίνει εἰς αὐτὰ ἀναλαμβάνοντα. τὸ δέ, τὸ ἐψόμενον, τὸ ἐναντίον τούτου ποιεῖ. οὐ γὰρ μόνον οὐκ ἀναλαμβάνει εἰς αὐτὰ τὸ περικεχυμένον αὐτοῖς ὑγρὸν *), ἀλλὰ πάσχοντα ὑπ' αὐτοῦ καὶ μεταβαλλόμενα καὶ θερμαινόμενα, ἐκκρίνει καὶ τὴν ἐνυπάρχουσαν αὐτῶς ὠμοῖς οὓσιν ὑγρότητα. — Alexander fol. 129, b.

III, 14. Λέγεται δὲ καὶ χρυσὸς ἔψεσθαι ταῖς διαφοραῖς] Λέγεσθαι δὲ τινὰ φησι καὶ ἄλλα ἔψεσθαι οὐ κυρίως, ἀλλὰ μεταφορικῶς· καὶ γὰρ χρυσὸς καὶ ξύλα καὶ ἄλλα τινὰ οὐ κατὰ ταῦτὸν εἶδος λεγόμενα, ἀλλὰ μεταφορικῶς, διὰ τὸ μὴ πάσαις ταῖς διαφοραῖς οἰκεῖα ὀνόματα κεῖσθαι. οὐ γὰρ τῷ ἐν τῷ χρυσῷ ὑγρότητα ὑπὸ τῆς ἐν τῷ ὑγρῷ θερμότητος κρατεῖσθαι, ὃ χρυσὸς ἔψεσθαι λέγεται, ἀλλ' οὐδὲ ξύλα. προεῖρηκε γάρ, ὅτι τὰ τοιαῦτα τῶν σωματίων οὐκ ἔστιν ἐψητά, οὐδὲ ἐν ὑγρῷ τίθεται θερμῷ, ὥστε ὑπὸ τούτου κρατηθεῖσαν τὴν ἐν αὐτοῖς ὑγρότητα ἐκκριθῆναι. μεταφορικῶς δὲ ἀπό τινος ὁμοιότητος καὶ ταῦτα ἔψεσθαι **) λέγεται, ὅταν ὑπὸ πυρὸς θερμαινόμενων αὐτῶν, ἐκκριθῆ τι τῶν ἐν αὐτοῖς ὑγρῶν. ὅταν γὰρ ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ ἢ τοιαύτη ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἐκκρίσις τῆς ἀλλοτρίας ὑγρότητος ἐγκαταμειγμένης αὐτῷ γένηται, οἷον ἀργύρου, ἢ χαλκοῦ, ἢ τινος ἄλλου, τότε ἔψεσθαι λέγεται. ὁμοίως καὶ τὰλλα τὰ μεταλλεύόμενα. καὶ τὰ ξύλα δέ, ὧν διὰ τὸ πλησίον πῦρ ὃ καπνὸς ἐκκέκριται καὶ γέγονε ξηρά, ἐψηθαι λέγεται. ἢ καὶ ἄκαπνα καλεῖται ***). — Alexander fol. 130, a.

III, 19. Μόλυνσις δὲ ἀπεψία μὲν, ἐναντία δ' ἐψήσει] Εἰπὼν περὶ ἐψήσεως μέτεισιν ἐπὶ τὸν περὶ μόλυνσεως λόγον, ἣτις ἐναντία τῇ ἐψήσει. καὶ φησιν αὐτὴν εἶναι τὴν ἐναντίαν ἀπεψίαν τῇ ἐψήσει. εἴη δ' ἂν ἐναντία ἢ τε πρώτη λεχθεῖσα, ἀντὶ τοῦ ἢ τῇ πρώτῃ λεχθεῖσα τῇ ἐψήσει ἐναντία. οὐ γὰρ

*) Anacoluthon procul dubio ab ipso autore profectum est, plurali se paulo ante numero usum esse arbitrato.

**) Ald. ἐψηθαι.

***) Vide supra ad Exc. III, 3, 10. p. 188.

τί ποτέ ἐστὶν ἡ μόλυνσις εἴρηκεν ἤδη, ἀλλ' ἡ δυνάμει. εἰπὼν γὰρ τίς ποτέ ἐστιν ἡ πρώτη τε καὶ κυρίως λεγομένη ἐψησις, εἴρηκε δυνάμει καὶ τὴν ἐναντίαν αὐτῇ μόλυνσιν. ἐπειδὴ γὰρ ἦν ἡ ἐψησις πέψις τοῦ ἐν τῷ ἐσομένῳ σώματι ἀορίστου ὑγροῦ ὑπὸ τῆς ἐν τῷ περίξ θερμοῦτος, εἴη ἂν καὶ ἡ ἐναντία αὐτῇ μόλυνσις ἀπεψία, ὡς ὀριζόμενος λέγει, τοῦ ἐν τῷ σώματι ἀορίστου δι' ἔνδειαν τῆς ἐν τῷ περίξ ὑγροῦ θερμοῦτος. ὅτι δὲ ἡ τοῦ θερμοῦ ἔνδεια μετὰ σήψεως, εἰρησθαι φησιν. εἶπε γὰρ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ βιβλίου, ὅτε ἔλεγε περὶ φθορᾶς *) καὶ σήψεως. εἰπὼν γὰρ, τί ἐστὶ σήψις, ἐπήνεγκεν, ὥστ' ἐπεὶ κατ' ἔνδειαν πάσχει θερμοῦ, τὸ δὲ ἐνδεές τῆς τοιαύτης δυνάμεως ψυχρὸν πᾶν, ἄμφω ἂν αἷτια **) εἴη. τούτου δὲ νῦν ὑπομιμνήσκει. γίνεται γὰρ φησι διὰ κίνησιν ἄλλην ἢ μόλυνσις καὶ ἡ προειρημένη ἀπεψία γίνεται τῷ μὴ κινεῖν καὶ μεταβάλλειν τὸ θερμόν, ἀλλὰ τῷ ὑπὸ τῆς τοῦ ψυχροῦ γινομένης κινήσεως ἐκκρούεσθαι καὶ ἠττύεσθαι τὴν πέττουσαν, τουτέστι τὴν θερμὴν, πρὸς τὸ κινεῖν. — Alexander fol. 130, b.

Ὅρισμόν νῦν λέγει τῆς μόλυνσεως, οὐ πάσης, ἀλλὰ τῆς πρώτης. τίς δ' ἐστὶν ἡ πρώτη μόλυνσις; ἡ δῆλον, ὅτι ἡ ἀντικειμένη τῇ κυρίως ἐψήσει. ἡ δὲ τῇ κατὰ μεταφοράν. αὕτη οὖν φησιν ἀπεψία τίς ἐστὶ τοῦ ἐν τῷ ἐσομένῳ ὑγροῦ. γίνεται δὲ διὰ τέσσαρας αἰτίας· ἡ γὰρ διὰ τὴν τοῦ περιέχοντος ψύξιν, ἡ ἔνδειαν πυρός, ἡ διὰ πλῆθος ὕδατος βαλλομένου ψυχροῦ, ἡ διὰ πλῆθος τῶν ἐσομένων. καὶ ταῦτα αὐτὸς κατὰ τὴν λέξιν παραδίδωσι. — Olympiodorus fol. 66, a

III, 21 sqq. Τί ποτέ ἐστὶν ὀπτησις καὶ τίνι διαφέρει ἐψήσεως ἔδειξεν. ἀμφότεραι μὲν γὰρ πέψις τινὲς οὔσαι γίνονται ὑπ' ἄλλοτριᾶς θερμοῦτος, οὐχ ὥσπερ ἡ πέπανσις ὑπὸ οἰκείας. ἀλλήλων δὲ διαφέρουσι, καθόσον ἡ μὲν ἐψησις ὑπὸ ὑγρᾶς γίνεται θερμοῦτος, ἡ δὲ ὀπτησις ὑπὸ ξηρᾶς. ἐπὶ γὰρ αὐτοῦ τοῦ πυρὸς πέσεται καὶ ὀρίζεται ἡ ἐν τοῖς ὀπτωμένοις ὑγρότης ἢ αὐτῷ τῷ πυρὶ ἐπικειμένων, ἢ καὶ διὰ τινος ἀγγείου, ὑποκειμένου τοῦ πυρὸς τῷ ἀγγεῖῳ μηδὲν ἔχοντι ὑγρόν, ἢ ἔχοντι μὲν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν τηγανιζομένων, μὴ μέντοι καὶ κρατοῦν

*) Ald. φορᾶς.

**) Ald. αἷτια.

αὐτὸ τῆς ἐν τῷ ὀπτωμένῳ ὑγρότητος, ἀλλὰ κρατουμένου ὑπ' αὐτοῦ. εἶπε γάρ, ὅτι καὶ ἡ τηγάνισις *) εἶδος ὀπτήσεώς ἐστιν. ὀρισάμενος δὲ τὴν ὀπτησιν καὶ εἰπὼν αὐτὴν γίνεσθαι ὑπ' ἄλλοτριου θερμοῦ ξηροῦ, διὰ τὸ τοιοῦτον εἶναι τὴν ὀπτησιν, φησὶ καὶ οὕτω γίνεσθαι, κἂν ἔψων τις ποιῇ μεταβάλλειν τὸ ἐψόμενον, καὶ πέττεσθαι τὸ ἐν αὐτῷ ὑγρὸν μὴ ὑπὸ τῆς τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ ὑγροῦ θερμότητος, ἀλλ' ὑπὸ τῆς τοῦ πυρὸς. ὅταν γὰρ ἐπιτελεσθῇ ἡ πέπαισις ἐν αὐτῷ, ὀπτὸν τοῦτο γίνεται, οὐχ ἐφθόν. τοῦτο δὲ συμβαίνει, ὅταν τὸ ὕδωρ ὀλίγον ᾖ καὶ ἡ τοῦ πυρὸς δύναμις αὐτὴ περικρατῇ τοῦ ἐψομένου, ἀναξηραίνουσα αὐτό. κἂν ὑπερβάλλῃ ἐν τοῖς ἐν ὀλίγῳ ὕδατι ἐψομένοις ἢ ἀπὸ τοῦ πυρὸς θερμότης, προσκεκαῦσθαι λέγεται τὰ οὕτως ἐψόμενα, ὡς ὑπὸ τοῦ πυρὸς πάσχοντα τοῦτο. πᾶν γὰρ τὸ ξηρότερον γινόμενον, μετὰ τὸ ἐπιτελεσθῆναι τε καὶ πεφθῆναι, ὑπὸ ξηρᾶς θερμότητος τοῦτο πάσχει. διὰ τοῦτο γὰρ φησὶ τῶν ὀπτῶν τὰ ἐκτὸς ξηρότερα εἶναι τῶν ἐντός, ὡς ἀναξηρανομένης αὐτῶν τῆς ἐπιφανείας ὑπὸ τοῦ πυρὸς τῷ πλησίον αὐτῆς εἶναι. οὐδέτι δὲ καὶ ἐκκρινόμενης τῆς ἐν τῷ βάθει ὑγρότητος τῷ φθάνειν πυκνοῦσθαι μᾶλλον θερμαινόμενα τὰ ἐκτὸς αὐτῶν ὄντα τοῦ πυρὸς πλησίον. ἐπὶ δὲ τῶν ἐφθῶν ἔμπαλιν ἔχει. ὑγρότερα γὰρ τὰ ἐκτὸς τῶν ἐντός, τῷ τὸ μὲν ἐκτὸς αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἔψοντος αὐτὰ ὑγροῦ διῶγρᾶνθαι, τὰ δ' ἐν βάθει διὰ τὴν ἐκκρισιν τοῦ ἐν αὐτοῖς ὑγροῦ ἀναξηρᾶνθαι. διὸ καὶ μείζον ἔργον ἐπὶ τῶν κατὰ τέχνην γινόμενων καὶ χαλεπώτερον τὸ ὀπτῆσαι τοῦ ἐψῆσαι. χαλεπὸν γὰρ ἐπ' αὐτῶν ὁμαλῶς καὶ ὁμοίως τὰ ἐντός τοῖς ἐκτὸς θερμαίνειν. αἰεὶ γὰρ τὰ ἐγγύτερον τοῦ πυρὸς ξηραίνεται θᾶττον. θᾶττον δὲ ταῦτα θερμαινόμενα καὶ συνιόντα καὶ πυκνούμενα καλύει ἐκκρίνεσθαι τὸ ἐνυπάρχον ὑγρὸν ἐν τοῖς ὀπτωμένοις. ἐγκατακλείεται γὰρ ἐντός, ὅταν οἱ πόροι μύσωσι πυκνωθέντες. ἀντέθηκε δὲ κατὰ τέχνην γινόμενα τοῖς φύσει, ὡς καὶ ἐν τοῖς φύσει γινόμενοις, ὡς ἔρεϊ, τῶν μὲν ἐψομένων, τῶν δὲ ὀπτωμένων. μιμεῖται γὰρ ἡ τέχνη τὴν φύσιν. ὅταν μὲν γὰρ ὑπὸ τῆς ἐν τῷ ὑγρῷ θερμότητος πεφθῇ ἡ τροφή, ἥτις ὑγρότης ἐστίν, ἐν οἷς ἢ πέψις μορίοις γίνεται, τῇ τροφῇ μεμιγμένη

*) Lexicis addatur. Vide ad Exc. IV, 3, 10, p. 187.

αὐτῇ, Ξησις τοῦτο φυσική. ὅταν δὲ πλεῖον τὸ θερμὸν αὐτὸ
γενόμενον, ἀναξηραίνον τὴν ὑγρότητα κατισχύσῃ αὐτῆς, ὁπτήσῃ
τι ὅμοιον γίνεται, καὶ λέγεται προσκεκαῦθαι ἢ τροφή. διὸ οὐ
μόνον αἱ κρατηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ τροφαὶ ἕπετοι, ἀλλὰ
καὶ αἱ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τὸν εἰρημένον γινόμενοι τρόπον. λέγει
δὲ ἐν τῇ τῆς τροφῆς πέψει, ἣτις ἐν τῇ ἄνω κοιλίᾳ γίνεται,
μηδὲ ζῶον γεννᾶσθαι, ὡς τινες ᾤοντο, ἀλλ' ἐν τοῖς περιττώ-
μασι καὶ τῇ ἀποκρίσει καὶ τῇ κάτω κοιλίᾳ σηπομένη, ὡς ἐπὶ
τῶν ἐκτὸς σηπομένων ὁρᾶται τινα ζῶα, ὡς προείρηκεν, ὅτε
ἔλεγε περὶ σήψεως. γεννώμενα δὲ οὕτω τε καὶ ἐνταῦθα ἐπάνεισι
πολλάκις ἐπὶ τὴν ἄνω κοιλίαν. ἐστὶ δὲ ταῦτα αἶτε λεγόμενα
τερηδόνες καὶ οἱ ἔλμινθες. διὸ πολλάκις ἐν τοῖς νόσοις καὶ
ἐμοῦνται. τὴν δ' αἰτίαν τοῦ κάτω μὲν γίνεσθαι αὐτά, ἐπανιέναι
δὲ πολλάκις καὶ ἐπὶ τὴν ἄνω κοιλίαν, ἐν ἑτέροις εἰρηθῆσθαι
φησιν. ἐν γὰρ τοῖς προβλήμασι*). κάτω μὲν γὰρ καὶ ἐν τῇ
κάτω κοιλίᾳ, ὅτι ἐκ σήψεως γίνεται. ἐνταῦθα δὲ ἢ σήψις.
ἐπάνεισι δὲ ἐν τοῖς νόσοις καὶ ἐπὶ τὴν ἄνω κοιλίαν, δι' ἧς ἐν
ἐκείνοις αἰτίας λέγει. — Alexander fol. 131, a.

III, 25. Καὶ ζῶον οὐκ ἐγγίνεται τῇ πέψει, ὡς
τινὲς φασιν] Τοῦτο ὡς πρὸς τοὺς σῆψιν εἶναι τὴν πέψιν
κατασκευάζοντας [τοῦτω] ἐκ τοῦ γενέσθαι ἔλμινθας ἐν τῇ γαστρὶ
ὑπὸ σήψεως, λέγει. οὐ γὰρ γίνονται οἱ ἔλμινθες φησιν, ἐνθα
γίνεται ἢ πέψις, τουτέστιν ἐν τῇ γαστρὶ, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐντέροις.
ὅταν δὲ μέλλῃ ἐμείσθαι, τότε ἀνέρχονται ἄνω. — Olym-
piodorus fol. 66, a.

IV, 1. Τῶν δὲ παθητικῶν τοῦ ὑγροῦ καὶ τοῦ
ξηροῦ ληπτέον τὰ εἶδη] Μετὰ τὰ γενικώτατα τῶν συν-

*) In problematis, quae hodie supersunt, nihil tale reperitur. Problemata olim pleniora fuisse ac locupletiora ex unius Gellii scriptis abunde patet. cfr. *Noct. Attic.* I, 11. III, 6. XIX, 24. 6. Schol. Farnesin. Stob. *Eclog.* II, 9, 7. Tom. II, p. 464 Heeren, ut alia fragmenta, quorum magna superest copia, praeteream. Vide etiam *Meteorol. vel. Graec. et Romanor.* I, 4 p. 34. Ad nos nihil, nisi ἐγκύκλια προβλήματα venisse videntur, quorum hoc sub nomine mentionem fecit Gellius XX, 5 respiciens ad *Problem.* XXX, 10. Adde locum *de generat. animal.* IV, 7 p. 775, b, ubi ad problemata provocatur in re, de qua nunc nihil in iis expositum deprehenditur.

Θέτων, γένεσιν λέγω καὶ φθορὰν καὶ τὰ τούτων ποιητικὰ αἴτια, τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν, καὶ τὰ εἶδη πέψιν καὶ ἀπεψίαν, καὶ τῶν εἰδῶν τὰς διαφοράς, πέπανσιν, ὕψησιν, ἐψησιν, καὶ πάλιν ἀπεψίαν, μόλυνσιν, στάθρευσιν, τρέπεται νῦν ὁ φιλόσοφος καὶ ἐπὶ τὰς δέκα ὁκτὼ ἀντιθέσεις, ὡς ποιεῖ μὲν τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν, πάσχει δὲ τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν, δύο τινὰ προλαβόν, πρῶτον μὲν, ὅτι τῶν συνθέτων ὕλη ἔστι τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν, δεύτερον, ὅτι οὐ τὸ τυχὸν ὑγρὸν καὶ ξηρὸν ὕλη ἔστι τῶν συνθέτων, ἀλλὰ τὸ ἐν γῆ καὶ ἐν ὕδατι μόνον, οὐδέτι δέ *) ἐν γῆ καὶ ἀέρι, οὐδὲ τὸ ἐν ἀέρι καὶ πυρὶ. καὶ κατασκευάζει τὸ πρῶτον, ὅτι ὕλη ἔστι τῶν συνθέτων τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ ξηρὸν, ἐκ τοῦ καθ' αὐτὸ τὸ ὑγρὸν καὶ διαρρεῖν καὶ ἀπόλλυσθαι, τὸ δὲ ξηρὸν καθ' αὐτοῦ διαλύεσθαι. δέονται γὰρ ἀλλήλων πρὸς τὸ συστήναι. ἐπειδὴ οὖν οὐχ οἷά τε εἰσὶ καθ' αὐτὰ διαμμένειν, ἀλλὰ δέονται τῆς ἀλλήλων συνεισφορᾶς, δῆλον αἰ ταῦτα ὄντα ὕλη τῶν συνθέτων. ἀλλὰ μὴν καὶ Ἐμπειδοκλῆς τοῦτο οὐκ ἠγνόησεν, ὅτι δέονται ἀλλήλων συνάρσεως. ἔφη γὰρ ἐν τοῖς αὐτοῦ ῥήμασιν· ἄλφριτον ὕδατι κολλήσας, τὸ ὑγρὸν λέγων καὶ τὸ ξηρὸν. ὅτι δὲ καὶ τὸ ἐν ὕδατι καὶ γῆ ξηρὸν καὶ ὑγρὸν ἔστιν ὕλη τῶν συνθέτων, δῆλον, ἐπειδὴ ἐν τῷ κοιλοτάτῳ τόπῳ τοῦ παντός ἔστιν ἡ γῆ καὶ τὸ ὕδωρ, ἔνθα ταῦτα ὑπάρχουσιν. ὅτι δὲ οὔτε τὸ ἐν τῇ γῆ καὶ ἀέρι ὑγρὸν καὶ ξηρὸν ἔστιν ὕλη τῶν συνθέτων, δῆλον, ἐπειδὴ τὸ μὲν ἀνωφερὲς ὄν, τὸ δὲ κατωφερὲς, ἔμελλον χωρίζεσθαι ἀπ' ἀλλήλων, καὶ οὐκ ἔτι σύνθεσις ἦν τῶν συνθέτων, ἀλλὰ διάλυσις· οὔτε μὴν τὸ ἐν πυρὶ καὶ ἀέρι ὑγρὸν καὶ ξηρὸν, ἐπειδὴ τὸ ἐν πυρὶ ξηρὸν δραστικώτατον ὄν ἀνίλωσεν ἂν τὸ ἐν ἀέρι ὑγρὸν, καὶ οὐκ ἔτι γένεσις ἦν τῶν συνθέτων, ἀλλὰ φθορά. ἀλλ' ἄξιόν ἐστιν ἀπορίας, πῶς τὸ ἐν τῷ ξηρῷ **) εἰδοποιητικὸν ὄν δραστικώτατον οὐ λέγομεν, τὸ δ' ἐν τῷ πυρὶ ξηρὸν μὴ ὄν εἰδοποιὸν τοῦ πυρὸς δραστικὸν λέγομεν. ἢ ῥητέον, ὅτι αἱ ἐν τοῖς δραστικοῖς στοιχείοις ποιότητες, κἂν μὴ ὦσιν εἰδοποιοί, δραστικώτεραι τῶν ὕλικῶν στοιχείων εἰσὶ. πάλιν δ' ἄξιόν ἐστιν ἀπορίας, πῶς νῦν ὁ Ἀριστοτέλης ὕδωρ ἀπονέμει

*) Videtur excidisse τό.

**) Corrigan πῶς τὸ ἐν τῇ γῆ καὶ ἀέρι ξηρὸν et q. s.

τῷ ὑγρῷ, ὡς ἂν τοῦτο εἰδοποιούμενον τὸν ἄερα. ἢ ῥητέον, ὅτι διττὸν τὸ ὑγρὸν, τὸ μὲν ὡς καθ' αὐτό, τὸ δὲ ὡς πρὸς *) τὰ σύνθετα. ὡς' μὲν καθ' αὐτό, ὅταν αὐτὴν τὴν φύσιν τοῦ ὑγροῦ τις ἐξετάζει. ὡς δὲ πρὸς τὰ σύνθετα, ὅταν τὴν πρὸς αὐτὰ γενομένην τοῦ ὑγροῦ ἐνέργειαν. ὅταν οὖν λέγῃ, ὅτι τὸ ὑγρὸν τοῦ ἀέρος ἐστὶ, τηρικαῦτα τὴν καθ' αὐτό φύσιν τοῦ ὑγροῦ ἐξετάζει. πάντων γὰρ τῶν ἄλλων στοιχείων ὑγρότατός ἐστιν ὁ ἀήρ, ὡς ῥητὸς μᾶλλον τοῦ ὕδατος. ὅταν δὲ τῷ ὕδατι ἀπονέμῃ τὸ ὑγρὸν, ὡς πρὸς τὰ σύνθετα ἀφορῶν τοῦτο λέγει. μᾶλλον γὰρ ἡμῶς ὑγραίνει τὸ ὕδωρ ἢπερ τὸ ἀήρ, ἐπειδὴ τὸ μὲν ὕδωρ κατωφερές ἔν, ὥσπερ τὰ σύνθετα, ἐπὶ πλείονα χρόνον ὀμιλεῖ τοῖς σώμασιν, ἅτε δὴ σὺν αἰτοῖς. ὁ δὲ ἀήρ ἀνωφερής ὢν καὶ σπεύδων ἐπὶ τὴν οἰκίαν φορὰν οὐκ ἐμβραδύνει περὶ τὰ σώματα. καὶ τούτου χάριν ἤττον ὑγραίνει τοῦ ὕδατος. ταῦτα προλαβὼν ὁ φιλόσοφος ἄρχεται τῶν ἰη ἀντιθέσεων καὶ διαλέγεται πρῶτον περὶ τοῦ μαλακοῦ καὶ τοῦ σκληροῦ. τοῦτο δὲ ποιεῖ εἰκότως. ἐπειδὴ ἀντίφασιν ταῦτα μιμοῦνται, καίτοι καταφαικτικὰ ὑπάρχοντα, ὥσπερ τὸ ἄρτιον καὶ τὸ περιττόν. καὶ ὀρισμούς τούτων παραδίδωσι. καὶ φησιν, ὅτι μαλακόν ἐστὶ τὸ ὑπέικον τῇ ἄφῃ, σκληρόν δὲ τὸ μὴ ὑπέικον. ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ἀήρ καὶ τὸ ὕδωρ ὑπέικει τῇ ἄφῃ, Ἀριστοτέλης, παρὰ τοῦτο μαλακός ἐστὶν ὁ ἀήρ καὶ τὸ ὕδωρ. οὐκοῦν δεῖ **) προσθῆναι, οὐ τὸ ὑπέικον τῇ ἄφῃ κατὰ βάθος, ἀλλὰ ἀδιαίρετου μενούσης τῆς ἐπιφανείας, οἷον ὁ κηρὸς καὶ τὸ στέαρ ἢ τι τοιοῦτον. ὁ μὲν γὰρ ἀήρ καὶ τὸ ὕδωρ οὐ μόνον κατὰ βάθος, ἀλλὰ καὶ καταπλάτος ὑπέικει διαιρούμενα. τὰ δὲ μαλακὰ ἀδιαίρετα μένοντα ὑπέικει κατὰ βάθος. ἐντεῦθεν δὲ λαμβάνεται ὁ Ἀφροδισιεύς τοῦ φιλοσόφου ***), ἐπειδὴ εἶπε τὴν ἄφῃν παντὸς σκληροῦ καὶ παντὸς μαλακοῦ αἰσθάνεσθαι. οὐ γὰρ παντὸς φησιν

*) Praepositio deest apud Aldum.

**) Ald. δῆ. Cfr. Comment. ad I, 3, 4. Vol. I p. 336.

***) In Alexandri commentariis, quales nunc habemus, nihil tale reperitur. Saltem, quamvis ibi (verba ad § 9 adscribemus) moneatur paria a paribus tactu percipi non posse, in Aristotelem non invehitur Alexander, sed quam proponit sententiam, eam ex ipsius Aristotelicis verbis, quod sane facile erat, eruit.

αἰσθάνεσθαι. οὐ δὴπου γὰρ τὰ ὅμοια τοῖς ὁμοίοις, ἀλλὰ μᾶλλον τοῦ ἀνομοίου. ὁ δὲ μέγας φιλόσοφος *) καλῶς ἔφη λέγειν τὸν Ἀριστοτέλην. οὐ γὰρ ὅμοιον ἔλεγεν εἶναι τὸ ἄπτὸν τοῦ ἄπτου, ἐπειδὴ οὐχ οἱ **) δάκτυλοι εἰσιν οἱ αἰσθανόμενοι τοῦ μαλακοῦ καὶ σκληροῦ, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἄπτικόν, ὅπερ ἐν αὐτοῖς ἐμπεριέχεται. τοῦτο δ' οὔτε μαλακὸν ἔστιν, οὔτε σκληρόν, εἶγε οὔτε ὁ ἀήρ. ἀλλὰ μᾶλλον ἔδει λέγειν, ὅτι οὐ παντὸς θερμοῦ καὶ ψυχροῦ αἰσθάνεται ἢ ἀφή· οὐ γὰρ καὶ τοῦ ἀνομοίου· ὅθεν οἱ δάκτυλοι ἅμα γέ πως αἰσθάνονται ἀλλήλων καὶ οὐ κυρίως διὰ τὸ ὅμοίως κεκρῶσθαι καὶ ἐλάχιστον εἶναι ἐν αὐτοῖς τὴν παρατροπήν. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τοῦ ὅρισμοῦ τοῦ μαλακοῦ καὶ τοῦ σκληροῦ καὶ τῆς ἀπορίας. ἐφ' οἷς φησιν, ὅτι τὸ μαλακὸν καὶ τὸ σκληρὸν πρὸς τί εἰσι τὰ τοιαῦτα. ἄλλο γὰρ ἄλλω μαλακόν, καὶ ἄλλω ἄλλο σκληρόν. ἰδοὺ γοῦν ἀθλητῆς τις ὤφθη τὰ λεγόμενα βολία διαθρῦξας καίτοι σκληρὰ ὄντα τῇ ἀφῆ· ἀλλ' ὅμως ἐκείνῳ μαλακὰ γέγονεν. οὕτω δὲ καὶ ὁ Τρανεὺς Ἀπολλώνιος, τί ποτέ ἔστι λόγος ἔφη, ὃ τοῦτο εἶκει τὸν δάκτυλον κατὰ λίθον προσαγαγών, καίτοι λίθον πρὸς τὴν ἀφῆν τοῦ δακτύλου ὑποχωρήσαντος. — Olympiodorus fol. 66, b.

IV, 1. Εἰσι δὲ αἱ μὲν ἀρχαὶ τῶν σωμάτων αἱ παθητικαὶ ὑγρὸν καὶ ξηρόν.] Παθητικὰς ἀρχὰς ἐκάλεσε τὰς ὑλικὰς ποιότητας. ἔθος γὰρ αὐτῷ μὴ μόνον τὸ ποιητικὸν αἴτιον ἀρχὴν καλεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑλικόν. τοῦτο γὰρ καὶ ἐν τῇ φυσικῇ πεποίηκεν ***). — Olympiodorus fol. 67, a.

*) Ammonius. cfr. Vol. I, p. 185.

**) Ald. ἦ.

***) Adscribimus explicationis gratia Trendelenburgii verba ad Aristotelem de anim. I, 1, 1 p. 187 sq.: ἀρχή, quae vox apud Aristotelem late patet, principium est, a quo quid proficiscitur, principium, unde movetur. Ita fit, ut latis his finibus nec materia, nec forma, nec finis seiungantur. Omnes enim hae notiones sive cunctae sive singulae eius modi sunt, unde ad rei naturam motus accedat. Quae ex his cum maxime ad rem constituendam valere cogitatur, ἀρχή dicitur. Cfr. Metaphysic. IV, 1 p. 86 Br. p. 1012 Bekk. Phys. I, 6 p. 16 Sylb. p. 189 Bekk. τὸ γὰρ ὑποκείμενον ἀρχή καὶ πρότερον δοκεῖ τοῦ κατηγορουμένου εἶναι. Haec vero temporis, quo principium consequenti

IV, 2. Πάντα δὲ τὰ μὲν ἐντελεχεῖα ἔσται, τὰ δ' ἐν τῷ ἀντικειμένῳ] Πάντα δὲ φησι τὰ πάθη τὰ ἐν τοῖς σώμασι τὰ μὲν ἐντελεχεῖα ἔσται ἐν αὐτοῖς, τὰ δὲ δυνάμει. ἢ πάντα τὰ σώματα, ἢ τῷ ἐντελεχεῖα εἶναι ἐν τῷ πάθει ῥηθήσεται σῶμα, ἢτοι ἐνεργεῖα τοιοῦτον εἶναι, ἢ τῷ δύνασθαι. τίνι δὲ διαφέρει τὸ ἐντελεχεῖα καὶ τὸ δυνάμει δεικνὺς παρέθετο. ἔχει δὲ οὕτω τῆξις πρὸς τὸ τηκτὸν. τηκτὸν μὲν γὰρ καλεῖται τῷ δύνασθαι τήκεσθαι. τήκεται δέ, ὡς ἐνεργεῖα ἢ τῆξις ἤδη πάρεστω *). — Alexander fol. 131, b.

Πάντα φησι τὰ σύνθετα τὰ μὲν δυνάμει ξηρὰ, ὡσπερ λίθος, τὰ δ' ἐνεργεῖα, ὡσπερ γῆ. καὶ τὰ μὲν δυνάμει ὑγρὰ, ὡσπερ ἄλλες, νίτρον, τὰ δ' ἐνεργεῖα ὑγρὰ, ὡσπερ ὕδωρ. — Olympiodorus fol. 67, a.

IV, 4. Λέγεται δὲ τῶν στοιχείων ἰδιαιτάτα, ξηρὸν μὲν γῆς, ὑγρὸν δὲ ὕδατος] Τὸ δεύτερον πρόβλημα τὸ λέγον, ὅτι ἐν γῆ καὶ ὕδατι ὑγρὸν καὶ ξηρὸν, τουτέστιν ὕλη τῶν συνθέτων. τούτων γὰρ τῶν σωμάτων εἰσὶν αὗται ἰδιαιτάτα. ἐντεῦθεν ὁ Πορφύριος ὠφεληθεὶς τὸ ἰδιαιτάτα, εἶπεν αὐτὸ ἐπὶ τῆς διαφορᾶς ἐκ ταύτης τῆς λέξεως. καὶ ἢ ἀπορία συγκεκρότηται, πῶς λέγει νῦν ἰδιαιτάτα τὸ ὑγρὸν τοῦ ὕδατος **). — Olympiodorus fol. 67, a.

IV, 5. Καὶ ἐν γῆ καὶ ἐν ὕδατι ζῶα μόνον ἐστίν.

prius est, notio postea extincta. *De generat. animal.* V, 7 p. 323: τὸ αὐτὴν μὲν αἰτίαν εἶναι πολλῶν, ταύτης δ' ἄλλο ἄνωθεν μηδέν. Ita fit, ut anima animalis dicatur ἀρχή: anima enim continetur, qua sublata tollitur animal (cfr. *de anim.* II, 2, 6). In hanc enim sententiam dicitur ἀρχὴ γὰρ τὸ συναϊροῦν. Quae verba leguntur *Metaphys.* V, 1 p. 213 Br. p. 1060 Bekk.

*) Bene h. l. dixit ἐνεργεῖα non ἐντελεχεῖα. Priorem enim, actione propiorem, substantiva in *αιε* desinentia, posteriorem ad statum quendam iam vergentem substantiva in *μα* exeuntia expriment, quamvis utriusque terminationis substantiva saepenumero confundantur (Cfr. *Lobeck.* ad *Phrynich.* p. 351), ut neque discrimen inter ἐντελεχειαν et ἐνεργειαν ab ipso Aristotele (*Phys.* III, 3) statutum, constanter servari solet.

**) Videtur etiam Porphyrius commentarios in *Meteorologica* conscripsisse. Quid voluerit, equidem non adsequor.

ἐν ἕξει δὲ καὶ πυρὶ οὐκ ἔστι] Διὰ γὰρ ταύτην τὴν αἰτίαν ἐν ὕδατι μόνον καὶ γῆ γίνονται ζῶα, ἐπειδὴ τὸ ἐν αὐτοῖς ὑγρὸν καὶ ξηρὸν, οὐκ ἔστι ζωογόγονον. τοῦτο δ' ἴσως καὶ πρὸς Πλάτωνα αἰνιττόμενος λέγει. ἔλεγε γὰρ ὁ Πλάτων *), ὅτι εἰσὶ καὶ πύρινα ζῶα καὶ ἕξια, ὥσπερ αἱ νύμφαι αἱ λεγόμεναι μακραιῶνες. οὐ γὰρ πᾶσα ψυχὴ εἰς γένεσιν ἐρχομένη πάντως κἄτευσιν εἰς τοῦτο τὸ χωρίον, ἀλλ' αἱ μὲν τελειότεραι μέχρι τῆς τοῦ πυρὸς σφαιρας, κἄκεῖθεν δὲ ἀναλαμβάνουσι πύρινον **) σῶμα δίσφθαρτον· ἄλλαι δὲ μέχρι τοῦ ἕξρος καὶ ἀναλαμβάνουσι ἕξριον σῶμα. καὶ ὄρος ἔστι ταῖς εἰς γένεσιν ἐρχομέναις τελειότεραις ψυχαῖς ἢ τοῦ ἕξρος σφαιρα. μή ποτε οὖν οὐ δοκεῖ τοῦτο τῷ Ἀριστοτέλει ***). — Olympiodorus fol. 67, b.

*) Apud Platonem, quamvis bonas aliquot horas in loco quae-
rendo consumserim, epitheton nympharum μακραιῶνες non repperi.
Deprehenditur autem apud Sophoclem *Oed. Tyr.* v. 1099. *Antigon.*
v. 987, ubi μοῖραι μακραιῶνες. Schneiderus in *Cur. posterior.* ad
Aristot. *Histor. animal.* V, 17, 12 Vol. IV p. 406 de hac Olym-
piodori, quam miram iure vocat, adnotatione ait: „Quae nymphae
nullae aliae possunt esse, nisi quas in Fragmento Pindarico 43 p. 77
(150. ed. Heynii p. 147) memoratas olim illustravi.“ Adde Plutarch.
de defect. oracul. §. 11.

**) Ald. πύριον.

***) At eandem sententiam habuisse videtur Aristoteles, si
fides tribuenda Ciceroni *de nat. deor.* II, 15: Cum igitur aliorum
animantium ortus in terra sit, aliorum in aqua, in aëre aliorum, absur-
dum esse Aristoteli videtur, in ea parte, quae sit ad gignenda animalia
aptissima, animal gigni nullum putare. Sidera autem aetherium locum
obtinent; qui quoniam tenuissimus est, et semper agitur et viget, necesse
est, quod animal in eo gignatur, id et sensu acerrimo et mobilitate acer-
rimum esse. Quare cum in aethere astra gignantur, consentaneum est, in
his sensum incesse et intelligentiam; ex quo efficitur in Deorum numero
astra esse ducenda. Quo cum loco conferenda sunt verba Plut.
Plac. philos. V, 20: ἐστὶ πραγματεία Ἀριστοτέλους, ἐν ἣ τέσσαρα γένη
ζῴων φησί, χερσαῖα, ἐνυδρα, πτηνά, οὐράνια. Fortasse haec petita
sunt ex alia, quam nunc habemus, recensione librorum *de caelo.*
Etenim Stobaeus *Eclog. phys.* I, 23 p. 486, postquam exposuit non-
nulla, quae hodie etiam in illis libris leguntur, pergit: συνεστάναι δὲ
τὰ ἄστρα καὶ τὸν οὐρανὸν ἐκ τοῦ αἰθέρος, τοῦτον δὲ οὔτε βαρύν,
οὔτε κοῦφον, οὔτε γεννητὸν ἢ φθαρτὸν, οὔτε ἀξέζόμενον, οὔτε μειού-
μενον εἰς ἀεὶ διαμένειν ἄτρεπτον καὶ ἀναλλοίωτον, πεπερασμένον καὶ

IV, 8. Ἀπλῶς μὲν οὖν τὸ πρὸς ἐκεῖνο τοιοῦτον] Ὡς μὲν καθόλου εἰπεῖν, τὸ ἄπλῶς μαλακὸν τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ σκληρὸν ὁμοίως. ἀλλὰ διαφέρει αὐτοῦ τὸ σκληρὸν καὶ τὸ μαλακὸν πρὸς τὴν δύναμιν τῆς ἀφῆς. ἄλλο γὰρ ἄλλῳ μαλακόν, καὶ ἄλλο ἄλλῳ σκληρὸν καὶ τὸ μαλακόν, ὥστε πρὸς μὲν ἑαυτὰ ἄοριστά εἰσι τὸ σκληρὸν καὶ τὸ μαλακόν, ὥσπερ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν. τὸ γὰρ πρὸς ἄλλο μέγα, πρὸς ἄλλο μικρόν. πρὸς δὲ τὴν δύναμιν τῆς ἀφῆς ὁρίζεται διὰ τὸ μὲν ὑπερβάλλον αὐτὴν σκληρόν. τὸ δ' ἑλλείπον μαλακὸν εἶναι φασιν. τούτου τοῦ λόγου δραξάμενος ὁ Ἀφροδισιεὺς κατεσκευάζεν, ὅτι οὐ παντὸς μαλακοῦ καὶ σκληροῦ ἀντιλαμβάνεται ἡ ἀφή, ἀλλ' ἢ

σφαιροειδῆ καὶ ἔμψυχον, κινούμενον περὶ τὸ μέσον ἐγκυκλίως. At idem Ecl. I, 24 p. 502, ubi eadem recurrit, praefigit: Ἀριστοτέλης . . . λέγει γοῦν ἐν τοῖς περὶ φυσικῆς ἀκροάσεως. Sed in physica auscultatione nihil tale reperitur. Factum etiam esse potest, ut Plutarchus l. l. eundem respexerit libellum, quem Schol. Germanic. Phaenon. 427. Tom. II p. 88 ed. Buhle: *Corvus ideo inter astra collocatus dicitur, eo quod fuerit in tutela Apollinis a quo missus ad fontem, ut diis ad libandum aquam deferret, cum vidisset arbores grossas ficus habentes, volans consedit in eis, donec maturae fierent, et aquam deferre distulit; post paucos autem dies peracto sacrificio, cum ille ficus comedisset, et se diis peccasse sensisset, denuo ad fontem, ut aquam hauriret, rediit, et ab Hydro exterritus vas vacuum reportavit, dicens, excessisse aquam, quae fuerat in fonte. Cognoscens Apollo, sibi Corvum peccasse, prohibuit cum eo tempore aquam bibere, ut Aristoteles dicit in eo libro, qui de bestiis scribitur (Pro scribitur malle inscribitur).* Adde Eratosth. *Catasterism.* c. 34, 41, quorum locorum de posteriore adi Schneider. ad Oppian. p. 427. Caeterum, nisi magnopere fallor, eundem ad librum respexit ipse Aristoteles de *generat. animal.* III, 11 p. 761, b: τὰ μὲν φυτὰ θεῖται τις ἂν γῆς, ὕδατος δὲ τὰ ἐνδρα. τὰ δὲ περὶ ἀέρος· τὸ δὲ μᾶλλον καὶ ἤττον καὶ ἐγγύτερον καὶ πορρώτερον πολλὴν ποιεῖ καὶ θαυμαστὴν διαφορὰν. τὸ δὲ τέταρτον γένος οὐκ ἐπὶ τούτων τῶν τόπων δεῖ ζητεῖν· καίτοι βούλεται γέ τι κατὰ τὴν τοῦ πυρὸς εἶναι τάξιν· τοῦτο γὰρ τέταρτον ἀριθμεῖται τῶν σωμάτων· ἀλλὰ τὸ μὲν πῦρ αἰετὶ φαίνεται τὴν μορφήν οὐκ ἰδίαν ἔχον, ἀλλ' ἐν ἑτέρῳ τῶν σωμάτων. ἢ γὰρ ἀήρ ἢ καπνὸς ἢ γῆ φαίνεται τὸ πεπυρωμένον. ἀλλὰ δεῖ τὸ τοιοῦτον γένος ζητεῖν ἐπὶ τῆς σελήνης· αὕτη γὰρ φαίνεται κοινωνοῦσα τῆς τετάρτης ἀποστάσεως. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἄλλος ἂν εἶη λόγος. Aliam sententiam proposuit Stahr. *Aristotelia*, Vol. II, p. 159 not. 2.

τοῦ ὑπερβάλλοντος αὐτὴν σκληροῦ ἢ τοῦ ἠλλείποντος μαλακοῦ. τούτου δὲ ὁμοίως αὐτῇ ἔχοντος σκληροῦ ἢ μαλακοῦ, οὐκ ἀντιλαμβάνεται διὰ τὴν ὁμοιότητα, ἀγνοῶν, ὅτι τὸ σκληρὸν καὶ τὸ μαλακὸν τῇ ἀφῆ κρίνεται καὶ οὔτε σκληρὸν, οὔτε μαλακὸν ἔστιν ἡ ἀφή. πνεῦμα γάρ ἐστι τὸ ἀπτόμενον, ὡς εἴρηται, ὅπερ οὔτε μαλακὸν οὔτε σκληρὸν δύναται εἶναι διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας. — Olympiodorus fol. 67, b.

IV, 9. Δῆλον ὅτι καὶ τὸ σκληρὸν χρῶ-
μενοι τῇ ἀφῆ] Τὰ μὲν οὖν πρὸς ἄλλα λεγόμενα σκληρὰ καὶ
μαλακά, ἀλλὰ μὴ ἀπλῶς, ἀόριστά ἐστι. κατὰ γὰρ τὸ μᾶλλον
καὶ ἦττον τὸ ἀόριστον ἐν αὐτοῖς. τὰ δὲ ἀπλῶς σκληρὰ καὶ
ἀπλῶς μαλακά, οὐκέτ' ἀόριστα. οὐ γὰρ ἦν ἀπλῶς τίνι συγκρί-
νεται καὶ τίνι ὁρίζεται λέγειν. ἐπεὶ γὰρ πάντων τῶν αἰσθητῶν
ἡ οἰκεία αἰσθησις κριτήριον, δῆλον ὅτι καὶ τῶν σκληρῶν τε
καὶ μαλακῶν ἡ ἀφή. αὕτη οὖν ὁρίζει τὸ ἀπλῶς σκληρὸν τε καὶ
μαλακόν. λέγει δὲ καὶ πῶς ὁρίζεται. ἐπεὶ γὰρ ἡ ἀφή ἐν μεσό-
τητί ἐστιν ἐκείνων ὧν αἰσθάνεται, (οὐ γὰρ οὕτως αἰσθάνεται
τῶν ἀπτῶν ἡ ἀφή, ὡς ἡ ὄψις τῶν χρωμάτων. ἡ μὲν γὰρ τῷ
μὴ ἔχειν οἰκεῖον χρῶμα, ἀντιληπτικὴ πάντων ἐστὶ τῶν χρωμά-
των, τῷ δέχεσθαι αὐτῶν τὰ εἶδη· ἡ δὲ ἀφή οὐ τῷ ἔξω τῶν
ἀπλῶν εἶναι παθῶν, οὕτως αὐτῶν τὴν ἀντίληψιν ποιεῖται·
ἀδύνατον γὰρ σῶμά τι ὄν ενεργεῖα, μὴ μετὰ τινων ἀπτῶν παθῶν
εἶναι· τούτοις γὰρ ὠριστα τὸ σῶμα. σῶμα καὶ δι' οὗ ἡ ἀφή,
ἀπτὸν ἄρα καὶ αὐτό) οὐ δὴ τῷ μὴ ἔχειν ταῦτα τὰ πάθη, ἀλλὰ
τῷ ἐν μεσότητι αὐτῶν εἶναι, ἀμφοῖν τῶν ἐναντιώσεων ἐπ' ἴσης
μετέχουσα καὶ ἔξ αὐτῶν κεκραμένη τῶν ὑπερβολῶν καὶ τῶν
ἐκλείψεων *), τῆς μεσότητος ταύτης ἀντιλαμβάνεται. διὸ οὐ
πάντων αἰσθάνεται τῶν ἀπτῶν ἡ ἀφή, ὡσπερ ἡ ὄψις πάντων
τῶν χρωμάτων. οὔτε γὰρ τοῦ ὁμοίως θερμοῦ, οὔτε τοῦ ὁμοίως
αὐτῇ σκληροῦ, ἢ μαλακοῦ, ἢ ξηροῦ, ἢ ὑγροῦ, ἢ ἀφῆ ἀντιλη-
πτικὴ, ἀλλὰ καθ' ἕκαστον τούτων, τοῦ ὑπερβάλλοντος αὐτὴν
καὶ τοῦ ἐκδέοντος. καὶ ἐπὶ σκληροῦ δὲ καὶ μαλακοῦ τὸν αὐτὸν
τρόπον. ἔσται οὖν σκληρὸν μὲν ἀπλῶς τὸ κατὰ τοῦτο ὑπερ-

*) Quatenam ratio intercedat inter medium, excessum ac defectum, exposuit Aristoteles Magn. Moral. I, 9.

βάλλον τὴν τῆς ἀφῆς μεσότητα. καὶ οὕτως αὐτῇ ἀντιληπτόν, ὡς μὴ ὑπέικον. πάλιν δ' αὖ μαλακὸν ἀπλῶς, οὗ ἢ αἰσθησις ἀντιλαμβάνεται, διὰ τὸ μᾶλλον αὐτῇ ὑπέικειν. ὥστε ἔσται τὸ μὲν ἀπλῶς σκληρόν, οὗ ἢ ἀφή μαλακωτέρα οὕσα ἀντιλαμβάνεται, τὸ δὲ ἀπλῶς μαλακόν, οὗ ἢ ἀφή σκληροτέρα οὕσα ἀντιλαμβάνεται. καὶ ἢ μὲν ἀφή, καὶ κατὰ τοῦτο μεσότης· λέγονται δὲ αἱ αἰσθήσεις μεσότητες καὶ καθόσον ἀμφοτέρων τῶν ἐναντίων ἀλλήλοις εἰδῶν εἰσι δεκτικαί· τὸ γὰρ ἐναντίων δεκτικόν, μέσον πως ἐκείνων. ἔτι δὲ καὶ κατὰ τοῦτο μεσότητες, καθόσον ὑπὸ μὲν τῶν ἐνδειῶν καὶ τῶν ὑπερβολῶν τῶν αἰσθητῶν φθείρονται. ὑπὸ δὲ τοῦ συμμέτρου τε καὶ μέσου σώζονται· ἀποδίδωσι δὲ καὶ αἰτίαν τοῦ πᾶν ὠρισμένον σῶμα ἢ σκληρόν εἶναι ἢ μαλακόν. ἢ γὰρ ὑπέικειν αὐτὸ τῇ ἀφῇ ἀνάγκη, ἢ μή. ὧν τὸ μὲν μαλακοῦ, τὸ δὲ σκληροῦ. — Alexander fol. 132, a.

V, 1. Πήξεως οὖν πέρι ῥητέον] Ἐπειδὴ τὸ σκληρόν καὶ τὸ μαλακὸν ὑπὸ τήξεως γίνονται καὶ πήξεως, εἰκότως καὶ περὶ τήξεως καὶ πήξεως διαλέγεται ὁ φιλόσοφος. τὸ μὲν γὰρ σκληρόν ὑπὸ πήξεως*), τὸ δὲ μαλακὸν ὑπὸ τήξεως γίνεται. ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ τηκτὸν καὶ πηκτὸν ὑγρῷ καὶ ξηρῷ γίνεται, τὸ μὲν τηκτὸν ὑγρῷ, τὸ δὲ πηκτὸν ξηρῷ, τούτου χάριν καὶ περὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ διαλέγεται· καὶ διδάσκει ἡμᾶς κατὰ πόσους τρόπους γίνεται τὰ ξηραίνόμενα, κατὰ πόσους δὲ τὰ ὑγραίνόμενα. καὶ φησιν, ὅτι ἐκάτερον πενταχῶς. ἀλλὰ πῶς μὲν ὑγραίνει τὸ ὑγραίνόμενον, ἢ ἐφεξῆς θεωρία παραστήσει. νῦν δ' ἐροῦμεν, ὅπως ξηραίνεται τὸ ξηραίνόμενον. πρῶτος μὲν γὰρ ξηρότητος τρόπος, ὡς ὅταν ὕδωρ παχὺ ὂν πρὸς τὴν οἰκείαν φύσιν, λεπτότερον καὶ εὐδιαφόρητον γένηται, καὶ διὰ τούτου ξηρανθῆ· δεύτερος τρόπος ξηρότητος ἐπὶ οἴνου καὶ γάλακτος, ὄρρου, ἢ τινος τοιοῦτου ὑγροῦ. τρίτος ἐπὶ τῶν μετάλλων. καὶ αὐτὰ γὰρ ἐπειδὴ ὑγρότης ἐστὶ παγεῖσα, ἐπιδέχεται ὑγρότητα ὡς πρὸς τὰ καταφρουαττόμενα**) μέταλλα. τέταρτον ὡς ἐπὶ τὴν ἐπιφάνειαν ἔχόντων ὑγρῶν λίθων. ἐπὶ τούτων γὰρ πάντων γίνεται ἡ ξηρότης, ὡς εἶναι διαίρεσιν τοιαύτην. πᾶν τὸ ξηραίνόμενον ἢ σύμ-

*) Ald. ψύξεως et mox μαλακόν.

**) Significatio vocabuli lexicis addatur.

φυτον ἔχει τὴν ὑγρότητα, ἢ διὰ βάρους αὐτὴν ἔχει, ἢ ἐπιπολῆς·
 διὰ βάρους μὲν, ὡς τὰ βεβρεγμένα ἱμάτια· ἐπιπολῆς δ' ὡς
 κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν βεβρεγμένον μάρμαρον, ὅπερ διερὸν καλεῖ
 ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς *). ἐφ' οἷς ὁ
 φιλόσοφος καὶ τὰς αἰτίας τῆς ξηρότητος ἀποδίδωσιν. αἰτία γὰρ
 φησιν τοῦ ξηραίνεσθαι τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν. ἀλλὰ τὸ
 μὲν θερμὸν κατὰ πρῶτον λόγον, τὸ δὲ ψυχρὸν κατὰ συμβεβη-
 κός. καὶ τὸ μὲν θερμὸν, ἐκδιαφοροῦν τὴν ἐντὸς ὑγρότητα
 καὶ ἔξατμῶν, ποιεῖ τὴν ξηρότητα· τὸ δὲ ψυχρὸν τῷ ἀντι-
 περὶσπασθαι καὶ ἀποκλείειν ἔνδον τὴν θερμότητα. αὕτη γὰρ
 ἀποκλειομένη πολυπλασιάζει τὴν ἔνδον θερμότητα, ἣτις πολυ-
 πλασιασθεῖσα ἐκδαπανᾷ τὴν ὑγρότητα. ἐντεῦθεν πάλιν λέγει
 θερμότητος γίνεται ἢ ξηρότητος. ὅθεν τὴν ψυχρότητα μᾶλλον
 παθητικὸν καλεῖ ὁ φιλόσοφος, ἐπειδὴ τοῖς παθητικοῖς μᾶλλον
 ὑπάρχει στοιχείοις γῆ καὶ ὕδατι, ἢ περ ποιητικῆ· εἰ γὰρ καὶ
 ποιεῖν λέγει, οὐ κυρίως ποιεῖ, ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκός, ὡς
 ἤδη εἴρηται, ἢ ὡς φθαρτικόν. — Olympiodorus fol. 66,
 b — 67, a.

V. 2. Ἔστι δὲ τὰ αἰτία τὰ περὶ τὴν ὕλην δύο]
 Φησὶ δὴ τὰ περὶ τὴν ὕλην αἰτία δύο εἶναι, τὸ τε ποιοῦν καὶ
 τὸ πάθος, πάθος λέγων τὸ γινόμενον εἶδος ὑπὸ τοῦ ποιοῦντος
 ἐν τῇ ὕλῃ, ὡς εἶναι τὰ αἰτία τρία, ὕλην, εἶδος, ποιοῦν, ὡς τῷ
 εἶδει συναριθμουμένον καὶ τοῦ τέλους· δοκεῖ γὰρ ἐν τοῖς γινο-
 μένοις φύσει τοῦτ' εἶναι τέλος. εἰ δὴ ἐν πᾶσι τοῖς γινομένοις
 τοσαυτὰ τε καὶ ταῦτα τὰ αἰτία, καὶ ἢ πῆξις δὲ τῶν γινομένων
 εἶη ἂν καὶ πῆξεως αἰτία ταῦτα, ὁμοίως καὶ διαχύσεως, ὅπερ
 ἐστὶν ἐναντίον τῇ πῆξει, ἀλλὰ καὶ τοῦ ξηραίνεσθαι καὶ τοῦ
 ὑγραίνεσθαι, δι' ὧν τὸ πῆγνυσθαι τε καὶ διαχεῖσθαι. λέγει δὲ
 καὶ τίσι χρώμενον δυνάμει τὸ ποιοῦν ποιεῖ, ὅτι τῷ θερμῷ
 καὶ ψυχρῷ. αὐταὶ γὰρ ἦσαν αἱ δυνάμεις ποιητικαί, τῷ διὰ
 τούτων τὸ ποιοῦν ποιεῖν. θερμαῖνον γὰρ ἢ ψυχόν ποιεῖ. εἰ δὲ
 οὕτω καὶ διὰ τούτων ποιεῖ τὸ ποιοῦν, εἶη ἂν καὶ τὸ ἐν τῷ
 πάσχοντι γινόμενον πάθος, παρουσία· θερμοῦ γινόμενον ἢ
 ψυχροῦ **). — Alexander fol. 132, b.

*) II, 12.

**) Ex his verbis abunde patet, Alexandrum legisse περὶ τὴν ὕλην, non παρὰ τὴν ὕλην.

V, 9. Ἐντός, ὅταν ἀφαιρεθέντος ὑφ' ἧς ἔχει θερμότητος ἀναλωθῆ ἄποπνεούσης] Ξηραίνεται μὲν οὖν πάντα τὰ ξηραίνόμενα, ἢ ψυχόμενα, ἢ θερμαίνόμενα. καὶ πάντα ὡς εἰδείχθη θερμοῦ· ἢ τῷ ἐκτός θερμαίνοντι καὶ ἔξατμιζοντι τὸ ἐν τοῖς ξηραίνομένοις ὑγρὸν, ἢ τῷ ἐντός, ὃ διὰ τὴν φύσιν ἔξατμιζόμενον ἐκ τοῦ ξηραίνομένου συνεχᾶτμιζει καὶ συνεχᾶγει καὶ τὸ ὑγρὸν τὸ ἐν αὐτῷ. ὑπὸ μὲν οὖν τῆς ἐκτός θερμότητος ξηραίνεται τὰ ξηραίνόμενα οὕτως ὡς τὰ ἐψόμενα, ὑπὸ δὲ τῆς ἐντός πάλιν οὕτως, ὡς ὅταν τῶν ἐψομένων ἀφαιρεθέντος τοῦ ἐκτός πυρός, τὸ ὑγρὸν τὸ ἐν αὐτοῖς ἀναλωθῆ ὑπὸ τῆς ἐν αὐτοῖς θερμότητος, ἀποπνεούσης καὶ συνεχᾶγούσης τὸ ὑγρὸν. ψυχόμενων γὰρ αὐτῶν, ἀποπνέον τὸ θερμὸν συνεχᾶγει καὶ τὸ ὑγρὸν *). — Alexander fol. 133, a.

VI, 1. Τὸ δ' ὑγραίνεσθαι..... πεπηγός.] Δείξας ὁ Ἀριστοτέλης πενταχῶς **) γινομένην τὴν ξηρότητα, δείκνυσθαι νῦν ὅτι πενταχῶς ἢ ὑγρότης γίνεται. ὡσπερ γὰρ πρῶτος τρόπος ἦν τῆς ξηρότητος τὸ παχὺ ὑγρὸν λεπτὸν γίνεσθαι καὶ διαφορεῖσθαι καὶ ταύτῃ ξηραίνεσθαι, οὕτω καὶ νῦν πρῶτος τρόπος ἐστὶν ὑγρότητος τὸ λεπτὸν ὑγρὸν παχύνεσθαι καὶ συνήκτασθαι καὶ ὑγρότερον ἑαυτοῦ γίνεσθαι, ὡσπερ ἢ τοῦ ἕτερος εἰς ὕδωρ μεταβολή. ὃ γὰρ ἄλλο μεταβάλλει εἰς ὕδωρ, ὑγρότερος ὡς πρὸς ἡμᾶς οὐ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ φύσιν. καὶ ὡς ἐκεῖ δεύτερος τρόπος ἦν ξηρότητος ὃ ἀπὸ τῶν ὑγρῶν εἰδῶν τοῦ ὕδατος, καὶ τρίτος ὃ ἀπὸ τῶν ὕδωρ ἐχόντων ὡσπερ τὰ μέταλλα. ἐλέγομεν γὰρ, ὅτι τὸ συμφυῆς ὑγρὸν, ἢ ὕδατος εἶδη ἐστὶ καθάπερ οἶνος, γάλα, ὀρεός, ἢ οὕτω καὶ ἐνταῦθα δεύτερος καὶ τρίτος τρόπος ἐστὶν ὑγρότητος ἢ τούτων πῆξις. δεύτερος μὲν οἴνου καὶ γάλακτος τῆξις ***). καὶ ὡσπερ ἐκεῖ τέταρτος καὶ πέμπτος τρόπος ἐστὶν

*) Hinc elucet, Alexandrum, uti diximus in commentariis, legisse ἀφαιρεθέντος τοῦ πυρός, quamvis in ῥήματι, verborum expositioni in Aldina editione praefixo, legatur: ἀφαιρεθέντος τοῦ ὑγροῦ, ἐφ' ἧς ἔχει θερμο. et q. s.

**) Ald. ποσαχῶς.

***) Desunt verba quaedam ad tertium humectationis modum spectantia. Etiam sequentia corrupta sunt. Equidem correxerim: καὶ ὡσπερ ἐκεῖ τ. κ. π. τρ. ἐστὶ ξηρότητος, οὕτω ὑγρότητος ἐστὶ τὸ διερὸν γίνεσθαι καὶ τὸ βεβρεγμένον et q. s.

ὑγρότης τὸ διερὸν γενέσθαι καὶ ἢ βεβρωγμένον τὸ ἔχον ἐπίκτη-
 τον τὴν ὑγρότητα. καὶ οὗτοί εἰσιν οἱ πέντε τρόποι τῆς ὑγρό-
 τητος. εἶτα μετὰ τὸ διαλεχθῆναι περὶ ξηρότητος καὶ δείξαι,
 πῶς ἕκαστον τούτων γίνεται, ἐπειδὴ ἡ ξηρότης καὶ ἡ ὑγρότης
 συγγενῶς ἔχουσι πρὸς πῆξιν καὶ τῆξιν, καὶ περὶ πήξεως καὶ
 τήξεως διαλέγεται ὁ φιλόσοφος καὶ παραδίδωσι τὰ αἷτια ἀμφο-
 τέρων. καὶ φησιν, ὅτι ἡ μὲν πῆξις ὑπὸ τριῶν αἰτιῶν γίνεται,
 ὑπὸ θερμοτήτος καὶ ξηρότητος καὶ ψυχρότητος. πᾶν γὰρ πηγνύ-
 μενον ὑπὸ ἐνὸς τῶν τριῶν τούτων γίνεται. ὑγρότης γὰρ οὐδέ-
 ποτε πήγνυσι καὶ τῶν ὑπὸ θερμοτήτος πηγνυμένων παραδείγμα
 κέραμος. οὗτος γὰρ πηλὸς ὢν πάλαι ἐμβληθεὶς τῷ πυρὶ πήγνυ-
 ται καὶ γίνεται ὄστρακον. τῶν δὲ ψυχρῶν πηγνυμένων παρα-
 δειγμα ὁ κρύσταλλος καὶ τὸ νίτρον. ταῦτα γὰρ ξηρῶν πηγνυται
 ἢ θερμοῦ. ὅθεν ὑγρῶν λύνονται μόνον, εἴτε θερμοῦν εἴη τὸ ὑγρόν,
 εἴτε ψυχρῶν εἴτε θερμοῦν ἀπλῶς ἐπεπήγησαν. ἢ ἄλλα εἶχον εἶναι
 ἢ ψυχρῶν μόνον λύομενα. εἰ δὲ ψυχρῶν ἐπεπήγησαν, θερμοῦ
 μόνον ἐλύοντο χωρὶς ὑγροῦ. ταῦτα μὲν οὖν εἰσι τὰ αἷτια τῆς
 πήξεως, καὶ ταῦτα αὐτῶν παραδείγματα. τῆς δὲ τήξεως δύο
 εἰσι τὰ αἷτια, θερμοτήτος καὶ ὑγρότης· θερμοτήτος, ὡς ἐπὶ τῶν
 μετάλλων· ὑγρότης δ' ὡς ἐφ' ἄλων καὶ νίτρον καὶ μέλιτος καὶ
 τῶν τοιούτων. ἀλλ' ἵνα μὴ κενεμβατῆ ὁ λόγος (πᾶς γὰρ λόγος
 ἂν ἀπῆ τὰ ἔργα, μάταιόν τι φαίνεται καὶ κενὸν κατὰ τὸν
 Παιανίαν *)), τούτου χάριν ὁ φιλόσοφος, μετὰ τὰ ποιητικὰ
 αἷτια πήξεως καὶ τήξεως, παραδίδωσιν ἡμῖν καὶ τὰ ὑλικά. καὶ
 ἐπὶ τούτων γυμνάζει τὸν λόγον τοῦ πηγνυσθαι καὶ τοῦ τήκε-
 σθαι. καὶ φησιν, ὅτι τὰ πηγνύμενα ἢ ὕδωρ ἔστι μόνον, ἢ
 σύνθετα ἐκ γῆς καὶ ὕδατος. καὶ εἰ μὲν ὕδωρ ἔστι μόνον,
 πηγνυται, οὐ μὴν καὶ παχύνεται· εἰ δὲ σύνθετά εἰσιν ἐκ γῆς
 καὶ ὕδατος, καὶ παχύνεται καὶ πηγνυται. τὰ μὲν ψυχρῶν παχυ-
 νόμενα θερμοῦ πηγνυται· τὸ ἀνάπαλιν τὰ θερμοῦ παχυνόμενα
 ψυχρῶν πηγνυται. τούτων παραδείγματα. τὸ γὰρ ὕδωρ οὐ
 παχύνεται, ἀλλὰ πηγνυται ἀπὸ ψυχροῦ, καθάπερ ὁ κρύσταλλος.

*) Ὡς ἅπας μὲν λόγος, ἂν ἀπῆ τὰ πράγματα, μάταιόν τι φαί-
 νεται καὶ κενόν. Olynthiac. p. 21, 19 ed. Reiske. Κατὰ Παιανίαν πᾶς
 λόγος, ἂν ἀπῆ τὰ ἔργα, μάταιόν τι νομίζεται καὶ κενόν. David. ad
 Categor. p. 11, a Brand.

καὶ οὗτος ὑπὸ ψυχροῦ πήγνυται, δηλονότι καὶ ὑπὸ θερμοῦ
 λύεται. τῶν δὲ συνθέτων τὰ μὲν ὑπὸ ψυχροῦ παχυνόμενα ὑπὸ
 θερμοῦ πήγνυται, καθάπερ ὁ κέραμος· οὗτος γὰρ πηλὸς ὢν
 πήγνυται ὑπὸ ψύξεως· μετὰ δὲ τὴν πῆξιν χαλασθεὶς ἐν τῇ
 καμίνῳ πήγνυται ὑπὸ τοῦ πυρός. τὰ δ' ὑπὸ θερμοῦ παχυνό-
 μενα, ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ πήγνυται, καθάπερ τὸ ἐφθὸν μέλι.
 τοῦτο γὰρ ὑπὸ μὲν θερμοῦ παχύνεται ἐν τῇ ἐψήσει, ὑπὸ δὲ
 ψυχροῦ πήγνυται μετὰ τὴν ἔψησιν, εἰ γὰρ πολλάκις ὁρῶμεν,
 ὅτι μετὰ τὴν ἔψησιν ὑπὸ ψυχροῦ ὕδατος πήγνυται, ἀλλὰ διὰ
 τὴν ψυχρότητα. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ περὶ γάλακτος ρητέον καὶ ὅσα
 τοιαῦτα. καὶ γὰρ αὐτὸ παχύνεται πρῶτον μὲν ἐν τῇ ἐψήσει
 ὑπὸ τοῦ θερμοῦ, ὕστερον δὲ πήγνυται ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ· τού-
 των δ' αὐτῶν τῷ θερμοῦ μὲν παχυνομένων, τῷ ψυχρῷ δὲ
 πηγνυμένων τὰ μὲν τῇ θίξει τοῦ ψυχροῦ πήγνυται, τὰ δ' αὐτῇ
 τῇ οὐσίᾳ τοῦ ψυχροῦ σώματος· τῇ μὲν θίξει, ὡπερ τὸ μέλι.
 τοῦτο γὰρ μετὰ τὴν ἔψησιν ὁμιλῆσαν ψυχρῷ ὕδατι πήγνυται,
 θερμοῦ δ' οὐ πήγνυται· τῇ δ' οὐσίᾳ, ὡπερ σίδηρος. μετὰ γὰρ
 τὸ πυρακτωθῆναι αὐτόν, ἐμβληθεὶς ἐν ὕδατι, εἴτε θερμοῦ εἴτε
 ψυχρῷ, πήγνυται οὐ διὰ τὴν θίξιν ἀπλῶς, ἀλλὰ τὴν οὐσίαν
 διὰ τοῦ ὕδατος ψυχρὰν οὔσαν. ἀλλ' εἰ καὶ λέγω, ὅτι ὑπὸ
 ψυχροῦ γίνεται πάχυνσις καὶ πῆξις καὶ ὑπὸ θερμοῦ, πλὴν οὐ
 κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. τὸ μὲν γὰρ θερμόν ἐργάζεται τὴν
 πάχυνσιν καὶ τὴν πῆξιν, ἐκδιαφοροῦν καὶ ἐξαναλίσκον τὴν ἐν
 τῷ πάσχοντι ὑγρότητα. τὸ δὲ ψυχρὸν οὐκ ἐν τῷ διαφορεῖν
 ἐργάζεται ταῦτα, ἀλλὰ τῇ πιλήσει καὶ τῇ πυκνώσει τοῦ πάσχον-
 τος σώματος. ὑπὸ γὰρ τῆς πιλήσεως ἐκπυρηνίζεται τὸ ἐν τῷ
 σώματι θερμόν, τοῦτο δ' ἐκπυρηνιζόμενον συνέλκει μὲν μεθ'
 ἑαυτοῦ τὴν ὑγρότητα, καὶ λοιπὸν ξηρότερον γινόμενον τὸ πάσχον
 παχύνεται ἢ πήγνυται. ἐφ' οἷς ὁ φιλόσοφος καὶ περὶ τήξεως
 διαλέγεται καὶ ἀποδείκνυσιν, ὅτι δραστηκώτερόν ἐστι τὸ θερμόν
 τοῦ ψυχροῦ. καὶ ὅτι τοῦτο ἀληθές, δῆλον, ἐπειδὴ τὰ μὲν
 ψυχρῷ πηγνύμενα θερμοῦ εὐλύτα εἰσιν ἢ δύσλυτα· εὐλύτα μὲν,
 ὡπερ κρύσταλλος, κηρός, καὶ ὅσα τοιαῦτα, δύσλυτα δ' ὡπερ
 ἄρες καὶ νίτρον. καὶ ὅρα, πῶς ἐνταῦθα κυρίως κέχρηται τοῖς
 παραδείγμασιν ὁ Ἀριστοτέλης· οὐ γὰρ ὑπὸ θερμοῦ πήγνυται οἱ
 ἄρες καὶ νίτρον, ὡς ἀνωτέρω ἐδείξαμεν, ἀλλ' ὑπὸ ξηροῦ, ὅθεν

ὕγρῳ μόνον λύονται. καὶ οὐ μόνον θερμῷ ἢ ψυχρῷ ἀμέλει παρακατιῶν ἐπιλαμβάνεται ἑαυτοῦ, λέγων ξηρῷ μᾶλλον πήγνυσθαι ταῦτα, οὐ μὴν θερμῷ. τὰ δὲ παντελῶς ἅλντα, οἷον κέραμος ὀπτηθεῖς καὶ ὡς ἐψηθέντα καὶ ὅσα τοιαῦτα. εἴτ' ἐπειδὴ περὶ τῶν παχνομένων καὶ πήγνυμένων καὶ τηκομένων διειλέχθη, ἀπορεῖ περὶ τοῦ ἐλαίου, καὶ φησιν, ὅτι, ποῦ θετέον αὐτό, πότερον μετὰ τοῦ ὕδατος ἢ μετὰ τῶν συνθέτων ἐκ γῆς καὶ ὕδατος, ἔδει *) θερμῷ πήγνυσθαι. νῦν δ' ὀρωμεν, ὅτι οὔτε θερμῷ πήγνυται, οὔτε ψυχρῷ, ἀλλὰ μόνον παχύνεται. καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τοῦ μολύνει τὴν χεῖρα. τὸ δὲ πήγνυσθαι ἀμόλυτον ἔστιν. εἶτα καὶ τῆς ἀπορίας ἐπάγει τὴν ἐπίλυσιν καὶ φησιν, ὅτι ἃ λέγομεν σύνθετα ἐκ γῆς καὶ ὕδατος εἰσι καὶ διὰ τοῦτο τὰ μὲν θερμῷ πήγνυμένα, ὅσα μᾶλλον ἔχει γῆς, τὰ δὲ ψυχρῷ, ὅσα μᾶλλον ἔχει ὕδατος. τὸ δ' ἔλαιον σύνθετόν ἔστιν, οὐκ ἐκ γῆς καὶ ὕδατος, ἀλλ' ἐξ ἀέρος καὶ ὕδατος. καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τοῦ ἐπιπολάζειν αὐτὸ ἐν τῷ ὕδατι διὰ τὴν κορυφήν τοῦ ἐν αὐτῷ ἀέρος, διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν τῷ μὴ μετέχειν γῆς οὐ πήγνυται, οὔθ' ὑπὸ θερμοῦ, οὔθ' ὑπὸ ψυχροῦ. παχύνεται δὲ μόνον καὶ λευκαίνεται. τριά δ' εἰσὶν αἰτία τῆς παχύνσεως αὐτοῦ καὶ λευκάνσεως, θερμότης, ψύξις, χρόνος. ἢ μὲν γὰρ θερμότης παχύνει τὸ ἔλαιον, οὐ καθ' ἑαυτὴν οὔσα ἀλλὰ μεθ' ὕδατος, ὡσπερ ἐν τῷ ὑδρελαίῳ**). ἢ γὰρ κίνησις ἢ γινομένη ἐν τῇ μίξει, ἐκ διαφορῆς αὐτοῦ μέρος τι ὑγρότητος καὶ ἐντεῦθεν γίνεται παχύτερον. λευκαίνεται δὲ διὰ τὸ κατεργάζεσθαι τὸ ἐν αὐτῷ ἀερωδες ὑπὸ τῆς κινήσεως. ὑπὸ δὲ ψύξεως παχύνεται πάλιν, ἐπειδὴ τὸν ἐν αὐτῷ ἀέρα παχύνει καὶ οἷον ὕδατώδη ποιεῖ. πέφυκε γὰρ ἡ ψύξις παλύνει τὸν ἀέρα καθόλου καὶ εἰς ὕδωρ μεταβάλλειν. παχυνόμενος οὖν ὁ ἐν τῷ ἐλαίῳ ἀήρ καὶ οἷον ὕδατώδης γινόμενος παχύνει τὸ ἔλαιον. ὀρωμεν γὰρ καὶ ἐν τῷ ὑδρελαίῳ, ὅτι τὸ ὕδωρ παχυντικόν ἔστι τοῦ ἐλαίου. λευκαίνεται δ' ὑπὸ ψύξεως, ἐπειδὴ παχυνόμενος ὁ ἐν αὐτῷ ἀήρ, οἷον χιονώδης γίνεται λευκός. ἢ γὰρ χιῶν οὐδὲν ἕτερόν ἔστιν ἢ ἀήρ

*) Ald. εἶδει.

**) Cfr. Galen. *Method. ad Glaucōn.* I, 16 p. 64 (IV p. 207 Bas.). *de simpl. medicam. fac.* III, 17 p. 594.

πεπηγώς μεταβλητὸς εἰς ὕδατος γένεσιν. ὑπὸ δὲ χρόνον πάλιν παχύνεται καὶ λευκαίνεται τῷ τρόπῳ καὶ ὑπὸ ψυχροῦ ταῦτα ἔπασχε. τῷ γὰρ χρόνῳ ἀπομαραίνεται τὸ ἐν αὐτῷ ἔμφυτον θερμὸν καὶ ἀποψύχεται. — Olympiodorus fol. 68, a b.

VI, 1. Τὸ δ' ὑγραίνεσθαι τὸ πνεῦμα] Ἐλπὼν τίνα μὲν ξηραίνόμενά ἐστι καὶ πῶς καὶ ὑπὸ τίνος ξηραίνεται (ξηραίνεται γὰρ τὰ ὑγρά, ὡς εἶπε, τῷ θερμαίνεσθαι ἢ ψύχεσθαι ἀναλισκομένου καὶ φθειρομένου τοῦ ὑγροῦ ὑπὸ τῆς ἔξωθεν θερμότητος, ἢ ὑπὸ τῆς ἐν αὐτοῖς), μέτεισιν ἐπὶ τὸν περὶ τῶν ὑγραينوμένων λόγον· ἐναντίον γὰρ τοῦτο τὸ πάθος τῷ ξηραίνεσθαι. λέγει δὴ τὸ ὑγραίνεσθαι διχῶς γίνεσθαι· ἢ γὰρ ὅταν μεταβολὴ γένηται εἰς ὕδωρ ἐκ συνισταμένης τε καὶ πυκνουμένης ἀναθυμιάσεως (ὑγραίνεται γὰρ τότε μεταβάλλουσα εἰς ὕδωρ), ἢ ὅταν τὸ πεπηγὸς καὶ διὰ τοῦτο στερεὸν ὄν τήκεται καὶ γὰρ τοῦτο ὑγραίνεται. τὸ μὲν οὖν συνιστάμενον καὶ οὕτως ὑγραίνόμενον, πνεῦμά φησιν εἶναι, λέγων πνεῦμα τὴν ἀναθυμίασιν, ἣτις οὐσα ἀτμιδῶδης ἔχει τι καὶ τῆς καπνώδους καὶ ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως· ἐν ἧ γὰρ τὸ ἀτμιδῶδες πλέον αὐτῆς συνίσταται. — Alexander fol. 133, a *).

VI, 2. Τὰ μὲν γὰρ ὑπὸ θερμοῦ ξηροῦ **) πα- γέντα ὑπὸ ὕδατος λύεται, ὃ ἐστι ψυχρὸν ὑγρὸν] Τοῦτο λέγει, ὡς πρὸς τοὺς ἄλλας ἀφορῶν, ὅθεν παρακατιῶν ἔρει, ὅτι οἱ ἄλλες θερμοῦ ξηροῦ πήγνυνται. ἡμεῖς δ' εἶπαμεν, ὅτι παχυμερῶς τοῦτο λέγει. οἱ γὰρ ἄλλες ψυχροῦ μόνον πήγνυνται. — Olympiodorus fol. 68, b.

VI, 6. Ὅσα μὲν οὖν μαλακά ***) μὴ ὑγρά οὐ παχύνεται, ἀλλὰ πήγνυνται] Νῦν τὰ ἔργα τοῦ θερμοῦ †)

*) Ex iis, quae eodem folio verso reperiuntur, hoc unum adnotamus (cum totum folium nihil contineat nisi satis ieiunam ac sterilem Aristotellicorum verborum paraphrasin) quod l. 11 scriptum est τῷ μέλλῃ τῷ ἐφθῶ a nomine recto τὸ μέλι. Quae tamen forma fortasse operarum incuriae tribuenda est, cum haec prae reliquis pagina mirum quantum typhotetarum erroribus scateat ex. gr. λυθθήσεται pro λυθθήσεται, τινῶς pro τίνος aliisque compluribus.

) Hunc verborum ordinem, et in sequentibus ψυχρὸν ὑγρὸν tuetur Aldus. *) ἀλλὰ omittit Ald. †) Ald. Θεοῦ.

διδάσκει, ποῖα μὲν θερμοῦ πῆγνυται, ποῖα δὲ καὶ ὑγραίνεται ὑπὸ θερμοῦ. καὶ φησιν, ὅτι ὅσα πρώην δίνυρα ὄντα ὑπὸ ψυχροῦ ἐπαχύνθη, ὡς μαλακὰ εἶναι, ἐκεῖνα πῆγνυται μόνον ὑπὸ θερμοῦ, ὡσπερ ὁ πηλὸς τοῦ κέραμον· ὅσα δὲ ὑγρά μὲν ἐστι, μᾶλλον δὲ μετέχει τῆς ὑδατώδους οὐσίας ἢ περ τῆς γεώδους, ἐκεῖνα παχύνεται μόνον, ὡσπερ τὸ μέλι. ὅσα δὲ ἔντ' *) ὄντα μᾶλλον ὑγρά εἰσιν, ἐκεῖνα καὶ παχύνεται καὶ πῆγνυται **) ὑπὸ θερμοῦ, ὡσπερ τὸ γάλα. ὅσα δὲ πρώτα δίνυρα ὄντα ἐπαχύνθη ὑπὸ ψύξεως, ταῦτα πρώτον ὑγραίνεται ὑπὸ τοῦ πυρός, εἰθ' οὕτω πῆγνυται, ὡσπερ ὁ κέραμος. βληθεὶς γὰρ ἐν τῇ καμίνῳ, πρώτον ὑγραίνεται διὰ τὸ τήκεσθαι τὴν ὑγρότητα τὴν παχυνθεῖσαν ὑπὸ ψυχροῦ, εἰθ' οὕτως πῆγνυται. — Olympiodorus fol. 69, a.

VI, 11. Καὶ αἱ μύλαι τήκονται ὥστε ῥεῖν] Ζητητέον δὲ, τίνας λέγει καὶ τὰς μύλας. οὐ γὰρ λέγει τοὺς μυλαίους καλουμένους λίθους. λέγει γὰρ περὶ τούτων μετ' ὀλίγον, ὅτι οὐ λύνονται. γίνεσθαι δὲ φησι τὸ ἀπορρεῖον ἀπ' αὐτῶν τῶν πυρμιάχων ***) πηγνύμενον τὸ μὲν χροῶμα μέλαν, ὅμοιον δὲ τῇ τιτάνῳ, τουτέστιν τῇ ἀσβέστῳ †). τήκεσθαι δὲ φησι καὶ πηλὸν καὶ γῆν δῆλον, τὴν ἔχουσαν ἐν αὐτῇ ὑγρότητος, ὅποιά ἐστιν, ἐξ ἧς ὕελος γίνεται ††). — Alexander fol. 134, a.

*) Ald. ῥητά.

**) Ita Aldus: neque volui corrigere pluralem numerum, praesertim cum simile exemplum prostet in *Geoponic.* IV, 15, 18: ἐμβαπτόμενα καὶ κρεμύμενα φυλάττονται, εἰς δὲ τὴν χοῆσιν ἀποπλύνεται ubi vide Niclas. p. 308.

***) Ald. πυρμιάχων. Caeterum vix dubium videtur, quin ante verba γίνεσθαι δὲ φησι et q. s. exciderint nonnulla, in quibus de lapidibus, μύλαι ab Aristotele nuncupatis, disputatum erat.

†) Quod nomen posteriore aetate apud Graecos pro calce invaluit. Cfr. Procop. *Bell. Gothic.* II, 27. *Geoponic.* VII, 8, 6 p. 479: τιτάνῳ, τουτέστιν ζώσῃ ἀσβέστῳ. X, 25, 8 p. 713. Dioscorid. V, 132 p. 800 sq.

††) Cfr. Theophrast. *de lapid.* p. 398 ed. Heinsii: αἱ δὲ τῆς γῆς διαφοραὶ ἐλάττονες μὲν, ἰδιώτεραι δὲ, τὸ μὲν τήκεσθαι καὶ ἀλλοιοῦσθαι καὶ πάλιν ἀποσκληρύνεσθαι καὶ ταύτῃ συμβαίνει· τήκεται

Μύλη εἰδός ἐστι μετάλλου λιθώδους. ἕτερον δ' ἐστὶ μύλη παρὰ τὸν μυλίαν λίθον. τὸ μὲν γὰρ ἐστὶ λίθος ἄντικρος, τὸ δὲ μέταλλον· καὶ τὸ μὲν οὐ τήκεται, τὸ δὲ τήκεται, οὐ πήγνυται δὲ ὕστερον, ἀλλὰ μένει διαλελυμένον, ὡσπερ ἡ τίτανος. — Olympiodorus fol. 69, a.

VII, 2. Ἀπορώτατα δ' ἔχει ἡ τοῦ ἐλαίου φύσις] Ἀπορώτατα δ' ἔχειν φησὶ τὴν τοῦ ἐλαίου φύσιν, πότερον ὕδατος ἢ γῆς ἔχει πλεόν. εἰ μὲν γὰρ ὕδατος εἶχε πλεόν ἢ γῆς, ἔδει αὐτὸ ὑπὸ ψυχροῦ πήγνυσθαι, εἰ δὲ γῆς ὑπὸ θερμοῦ. νῦν δὲ οὐδετέρου μὲν πήγνυται, παχύνεται δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ καὶ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ. αἰτίαν δὲ φησιν εἶναι τούτου τὸ ἄερος εἶναι τὸ ἐλαίον πλήρες. τοῦ δὲ ἄερος αὐτὸ πλήρες εἶναι σημεῖον ἐχρήσατο τῷ ἐπιπολάζειν αὐτὸ τῷ ὕδατι. αἰτίος γὰρ αὐτῷ τούτου ὁ ἀήρ, ἐπιπολαστικὸς ὢν τῷ ὕδατι καὶ ἄνω φερόμενος, εἰ καὶ ἐναποληρθεῖη ποτὲ ἐν τῷ ὕδατι. ὅτι δὲ ὁ ἀήρ ὁ ἐν τῷ ἐλαίῳ αἰτίος αὐτῷ τοῦ ὑφ' ἑκατέρου καὶ τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ παχύνεσθαι, ἐφεξῆς λέγει. τὸ μὲν γὰρ ψυχρόν, τὸ πνεῦμα καὶ τὸν ἀέρα ψῦχον καὶ εἰς ὕδωρ μεταβάλλον, παχύνει, ὥστε καὶ ὁ ἐν τῷ ἐλαίῳ ἀήρ ἐν τῇ ψύξει συνιστάμενός τε καὶ παχύνόμενος καὶ εἰς ὕδωρ μεταβάλλων, αἰτίος καὶ τῷ ἐλαίῳ τοῦ παχύνεσθαι. αἰεὶ γὰρ, ὅταν μιχθῇ ὕδωρ καὶ ἐλαίον, ἀμιχτέρων γίνεται τὸ μίγμα παχύτερον καὶ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ἀμίκτου ὕδατι ἐλαίου. οὐ πάντα δὲ ἡγητέον ἐξυδατοῦσθαι τὸν ἐν τῷ ἐλαίῳ ἀέρα ὑπὸ τοῦ ψύχους, ἀλλὰ τι μέρος αὐτοῦ. εἰ γὰρ πᾶς, οὐκ ἐτ' ἂν ἦν τὸ υπολειπόμενον αὐτοῦ ἐλαίον, εἴγε τῷ ἐλαίῳ τὸ εἶναι ἐν τῷ πλήρει ἄερος εἶναι. πάλιν δὲ ὑπὸ πυρός, ἀλλὰ καὶ τοῦ χρόνου παχύνεσθαι αὐτὸ καὶ λευκαίνεσθαι λέγει· λευκαίνεσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ, ἐξατμιζόντος εἴ τι ἐνῆν ὕδωρ ἐν αὐτῷ, οὐδ' ἡ μῆξις μελάντερον αὐτοῦ τὸ χροῶμα ποιεῖ, οὐδ' ἐξατμιζομένου ἕμα καὶ παχύνεται τὸ ἐλαίον. καὶ τὸ μὲν πῦρ

μὲν γὰρ τοῖς χυτοῖς καὶ ὀρυκτοῖς, ὡσπερ καὶ ὁ λίθος. μαλάττεται δὲ πλίνθους τε ποιοῦσιν. ὢν τὰς τε ποικίλας καὶ τὰς ἄλλας τὰς συντιθεμένας· ἀπάσας γὰρ πυροῦντες καὶ μαλάττοντες ποιοῦσιν. Βί δὲ καὶ ἡ ἕλος ἐκ τῆς ὑελίδος, ὡς τινὲς φασί, καὶ αὐτὴ πυκνώσει γίνεται. Adde Strabon. XVI p. 1099. Plin. Histor. nat. XXXVI, 26. XXIX, 3.

οὕτως αὐτῷ καὶ τοῦ παχύνεσθαι καὶ λευκαίνεσθαι αἴτιον. ὁ δὲ χρόνος τοῦ παχύνεσθαι αὐτὸ αἴτιος γίνεται, οὐκέτι δὲ καὶ τοῦ λευκαίνεσθαι. μαραινόμενον γὰρ τοῦ ἐν τῷ ἐλαίῳ τε ἀέρος καὶ τοῦ ἐν αὐτῷ θερμοῦ ψυχόμενον, ὁ ἀήρ εἰς ὕδωρ μεταβάλλων παχύτερον τὸ ἐλαίον ποιεῖ. ἀμφοτέρως οὖν τὸ αὐτὸ γίνεται πάθος, ἀμφοτέρως καὶ ὑπὸ τοῦ πυρὸς καὶ ὑπὸ τοῦ χρόνου· καὶ ἀμφοτέρως καὶ ὑπὸ τοῦ ἐξατμιζέσθαι τὸ ὕδωρ καὶ ὑπὸ τοῦ μεταβάλλειν τὸν ἐν αὐτῷ ἀέρα εἰς ὕδωρ. ὑπ' ἀμφοτέρων γὰρ τούτων τὸ αὐτὸ γίνεται πάθος ἐν τῷ ἐλαίῳ, τὸ παχύνεσθαι αὐτό, καὶ διὰ τὸ αὐτό, διὰ γὰρ τὸ ὕδωρ, ἀλλ' οὐχ ὡσαύτως, ἀλλ' ὅπου μὲν διὰ τὸ ἐξατμιζέσθαι αὐτό, ὅπου δὲ διὰ τὸ γεννᾶσθαι. δύναται τὸ ἀμφοτέρως καὶ διὰ τὸ αὐτὸ εἰρησθαι καὶ ἐπὶ τοῦ ψυχροῦ καὶ τοῦ χρόνου. ὑπὸ γὰρ ἀμφοτέρων παχύνεται τὸ ἐλαίον, τῷ γίνεσθαι ἐν αὐτῷ ὕδωρ ἐκ τῆς τοῦ ἀέρος μεταβολῆς, ἀλλὰ τοῦ μὲν ψυχροῦ ψύχοντος αὐτοῦ αὐτόθεν, τοῦ δὲ χρόνου καταμαραίνοντος τὸ ἐν αὐτῷ θερμόν. παχύνεται μὲν οὖν ὑπ' ἀμφοτέρων, οὐ ξηραίνεται δὲ ὑπ' οὐδετέρου, ὅτι οὔτε ὁ ἀήρ, οὔτε τὰ γλίσχρα τῶν ὑδάτων, οὔτε ὑπὸ ἡλίου, οὔτε ὑπὸ ψύχους ξηραίνεται. ἢ τε γὰρ γλισχροῦτης κωλυτικὸν ξηρότητος, ὃ τε ἀήρ οὐκ ἔστι τῶν ξηραϊνομένων, ἀλλ', ὡς εἶπεν, ὕδωρ καὶ ὅσα ὕδατος εἶδη. ταῦτα γὰρ ἢ ἐξατμιζόμενα ξηραίνεται, ἢ πικνούμενα, ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἐν ἐλαίῳ ὕδωρ ἐξέφυται ὑπὸ πυρὸς, οὐδὲ ξηραίνεται, ὅτι τὸ μὲν ὑπὸ πυρὸς ἐξατμιζόμενον ὕδωρ τῷ ἀτμιζειν τε καὶ μεταβάλλειν εἰς ἀέρα ξηραίνεται. τὸ δ' ἐν ἐλαίῳ ὕδωρ οὐκ ἀτμιζει οὐδ' ἐξέφυται διὰ τὴν τοῦ ἐλαίου γλισχροῦτητα. — Alexander fol. 134, b.

VII, 6. "Ὅσα δὲ μικτὰ ὕδατος καὶ γῆς κατὰ πλῆθος ἐκατέρου ἄξιον λέγεται] Ἀπορήσας τῇ προτεροῦσά περὶ τοῦ ἐλαίου ὁ φιλόσοφος, λέγων ὅτι *) μετὰ τίνος

*) Ne ὅτι delectas, vetant quae Matthiaeus monuit Gr. gr. §. 539, not. 1. §. 631, p. 1299. Prorsus similis locutio est Sophocleae Antigon. v. 2:

ἄρ' οἶσθ' ὅτι Ζεὺς τῶν ἀπ' Οἰδίπου κακῶν
ὅποσον οὐχὶ νῶν ἔτι ζώσαιν τελεῖ;

Adde Olymp. fol. 71, b (Exc. IV, 8, 6).

θετέον αὐτό, πότερον μετὰ τῶν ὑπὸ ὕδατος (ἀλλ' οὐ πάσχει τὰ ὕδατος· οὔτε γὰρ πήγνυται μὴ παχυνόμενον καθάπερ τὸ ὕδωρ ὑπὸ ψυχροῦ), ἀλλὰ μᾶλλον μετὰ τῶν συνθέτων ἐκ γῆς καὶ ὕδατος (ἀλλ' οὐ πήγνυται ὑπὸ θερμοῦ, ὡσπερ ὁ κέραμος καὶ τὰ ὡὰ καὶ ὄσα τοιαῦτα), νῦν τὴν ἀπορίαν τὴν ἐναντίαν ἀπορεῖ ἐπὶ τοῦ οἴνου λέγων, πῶς ὁ οἶνος καὶ τὰ ὕδατος πάσχει· πήγνυται γὰρ ὑπὸ ψυχροῦ μὴ παχυνόμενος. καὶ τὰ ἐκ τῶν συνθέτων ἐκ γῆς καὶ ὕδατος πάσχει. παχύνεται γὰρ ὑπὸ θερμοῦ, καθάπερ τὸ μέλι. καὶ λύει τὴν ἀπορίαν λέγων, ὅτι οὐχ ὁ αὐτὸς οἶνός ἐστιν ὁ πάσχων τὰ ὕδατος καὶ τὰ τῶν συνθέτων ἐκ γῆς καὶ ὕδατος, ἀλλὰ τὰ μὲν ὕδατος πάσχει ὁ παλαιὸς οἶνος· οὗτος γὰρ ἀποθεῖς τὰ ἐν αὐτῷ παχυμερῆ πνεύματα καὶ τὴν γεώδη οὐσίαν, λεπτομερέστερος γέγονε παραπλησίως τῷ ὕδατι. καὶ διὰ τοῦτο ὡς παρακείμενος τῷ ὕδατι κατὰ τὴν λεπτομέρειαν πάσχει τὰ ὕδατος καὶ ψυχροῦ· πήγνυται μὴ παχυνόμενος ὡς τὸ ὕδωρ. τὰ δ' ἐκ τῶν συνθέτων γῆς καὶ ὕδατος πάσχει ὁ νέος οἶνος ὁ γλευκίτης *). οὗτος γὰρ καὶ διὰ τὸ πολὺ ἔχειν τὸ γεῶδες ἔτι καὶ τὸ βρίθον παχύνεται ἐψόμενος ὑπὸ θερμοῦ μὴ πηγνύμενος καθάπερ τὸ μέλι. ὅθεν καὶ ὁ τοιοῦτος ἔψημα **) προσαγορεῖται διὰ τὸ ἐψόμενος παχύνεσθαι. εἶτα πάλιν τὴν αὐτὴν ἀπορίαν ὁ φιλόσοφος ἀπορεῖ καὶ ἐπὶ τοῦ αἵματος καὶ ἐπὶ τοῦ γάλακτος. ἴδου γὰρ φησι ταῦτα καὶ τὰ ὕδατος πάσχουσι καὶ τὰ ἐκ τῶν συνθέτων γῆς καὶ ὕδατος. τὸ γὰρ αἷμα καὶ παχύνεται ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ, καθάπερ ἐκ γῆς καὶ ὕδατος, ἀλλὰ καὶ πήγνυται ὑπὸ ψυχροῦ μὴ παχυνόμενον, καθάπερ τὸ ἔδωρ· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ γάλα πήγνυται ὑπὸ ψυχροῦ, μὴ πηγνύμενον ὡσπερ καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ πάλιν παχύνεται καὶ πήγνυται ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ ἐν τῇ τυρώσει ***) , ὑπὸ δὲ θερμοῦ ἐν τῇ ἐψήσει. εἶτα καὶ τούτων τὴν ἐπίλυσιν ἐπάγει λέγων οὐ τὸ αὐτὸ αἷμά

*) Lexicis addatur.

**) Cfr. Plin. *Histor. nat.* XIV, 9: *Syracum, quod alii ἔψημα, nostri saram appellant, ingenii, non naturae opus est, musto ad tertiam mensuram partem decocto: quod ubi factum ad dimidiam est, defrutum vocamus.* Pierson. ad *Moerid.* p. 310 ed. Koch.

***) Ald. *πυρώσει*. Emendatio nostra adeo certa, ut vocabulum *τύρωσις* lexicis, in quibus deest, inferre non dubitemus.

ἔστι τὸ πάσχον τὰ ἀμφοτέρων, οὐδὲ τὸ αὐτὸ γάλα. ἐκεῖνο γὰρ αἷμά ἐστι τὸ πάσχον τὰ ὕδατος *), τουτέστι πηγνύμενον ὑπὸ ψυχροῦ, μὴ παχυνθέν, μὴ ἔχον ἴνας. αἱ γὰρ ἴνες γεώδεις οὐσίαι ὑπάρχουσαι παχύνουσι τὸ αἷμα. τὸ οὖν αἷμα τὸ λεπτὸν καὶ ῥυτὸν μὴ ἔχον ταύτας τὰς ἴνας, ἢ ἐλάχιστα ἔχον οὐ παχύνεται, ἀλλὰ ῥυτὸν ἀπὸ τῶν ἀγγείων πήγνυται ὑπὸ τῆς ψύξεως, ὡσπερ τὸ τῶν ἐλάφων. ὅθεν καὶ δειλαί εἰσιν αἱ ἔλαφοι διὰ τὸ ἔχειν αὐτὰς τοιοῦτον αἷμα. τοιοῦτον δ' ἔστι καὶ τὸ τῶν νοσηλευμένων αἷμα διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς δυνάμεως· τὸ δ' ἔχον ἴνας αἷμα καὶ ὄν ὑγιές, ἐκεῖνο πάσχει τὰ τῶν συνθέντων ἅτε γεώδους οὐσίας ἔχον. καὶ παχύνεται πρῶτον, εἰθ' οὕτως πήγνυται **). ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ γάλακτος ῥητέον. οὔτε γὰρ τὸ αὐτὸ γάλα ἔχει τὰ ἀμφοτέρα, ἀλλ' ὁ μὲν ὀρρός πάσχει τὰ ὕδατος μὴ παχυνόμενος ***), ὡς ἅτε ὕδατώδης ὢν καὶ λεπτός. τὸ δὲ τυρῶδες καὶ παχύνεται καὶ πήγνυται, ὡσπερ τὰ σύνθετα, γεῶδες μᾶλλον ὑπάρχον. αὐταὶ μὲν αἱ ἀπορταὶ καὶ αἱ τούτων ἐπιλύσεις. ἐφ' οἷς ὁ φιλόσοφος καὶ περὶ τῶν πηγνυμένων διαλαμβάνει καθολικώτερον καὶ φησιν, ὅτι τὰ μὲν εἰσὶν εὔλυτα, τὰ δὲ δύσλυτα· εὔλυτα μὲν, οἷον νίτρον, ἄλες, κρύσταλλος καὶ ὅσα τοιαῦτα, δύσλυτα δέ, μέταλλα καὶ αὐτὸς ὁ σίδηρος. βούλεται γὰρ τὸν σίδηρον τήκεσθαι, ὡσπερ καὶ τὰ ἄλλα μέταλλα, οὐ πάντα σίδηρον, ἀλλὰ τὸν ἀκάθαρτον τὸν πολλὴν σκωρίαν ἔχοντα. τῶν δὲ ἀλύτων τὰ μὲν εἰσι μαλακτά, τὰ δὲ ἀμάλακτα †). μαλακτά μὲν οὖν εἰσιν, οἷον σίδηρος καὶ ὅσα τοιαῦτα. πλὴν ἐνταῦθα σίδηρον παραλαμβάνει μαλακτὸν ἄτηκτον τὸν καθαρόν, τὸ στόμα ††) τὸ λεγόμενον. ἀμάλακτον δ' οἷον κέραμος

*) Ald. inepte verba quaedam repetiit hunc in modum: ἐκεῖνο γὰρ αἷμά ἐστι τὸ πάσχον τὰ ἀμφοτέρων, οὐδὲ τὸ αὐτὸ γάλα. ἐκεῖνο γὰρ αἷμά ἐστι τὸ πάσχον τὰ ὕδατος. Superflua deleuimus.

**) Supra Ald. εἰθ' οὕτω πήγνυται absque σ̄ paragogico fol. 69, a (Exc. IV, 6, 6). At talia apud Olympiodorum vix commemoratione digna.

***) Ald. παχυνόμενον et mox ἄτερ pro ἅτε, unde etiam corrigi potest ὡσπερ. Deinde πυρῶδες pro τυρῶδες Ald.

†) Ald. μαλακά, τὰ δὲ μαλακτά.

††) Videtur corrigendum esse τὸ στόμαμα.

λίθος καὶ τὰ τοιαῦτα. ἐφ' οἷς *) ἀπορεῖ, δι' ἣν αἰτίαν τὰ μὲν τῶν πηγνυμένων λύονται, τὰ δ' οὐ λύονται. ἀλλ' ἡμεῖς διὰ τὸ σαφέστερον ποιῆσαι τὸ λεγόμενον, ἀναμνήσωμεν τῶν λεγομένων τῇ προτεραίᾳ. λέγομεν οὖν ὅτι τρία εἰσὶ τῆς πήξεως, θερμὸν καὶ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν, δύο δὲ τῆς τήξεως **). οὐκοῦν ἀποδώσωμεν ἔρτι τὰς αἰτίας τῶν λυομένων. τούτων τὰ μὲν εὐχερῶς λύονται, τὰ δὲ δυσχερῶς. ὅσα μὲν ἢ ψυχρῶ μόνῳ ἢ ξηρῶ μόνῳ, ἐκεῖνα εὐλυτά εἰσιν. ἢ γὰρ θερμῶ λύονται ἢ ψυχρῶ μόνον, ὡσπερ ὁ κρύσταλλος, ξηρῶ δὲ μόνον, ὡσπερ οἱ ἄλες καὶ τὸ νίτρον. εἰ καὶ μὴ βούλεται ὁ νῦν Ἀριστοτέλης ξηρῶ μόνον πηγνυσθαι τοὺς ἄλας, ἀλλὰ ξηρῶ θερμῶ. παρακατιῶν γὰρ διαφθρῶσει τὸν λόγον. ὅσα δ' οὐ μόνον ὑπὸ ψυχροῦ ἐπάγησαν, ἀλλὰ καὶ ξηροῦ, ἐκεῖνα δύσλυτά εἰσιν, ὡσπερ τὰ μέταλλα. εἰπέ δὲ καὶ ἄλλως τὴν διαίρεσιν τῶν λυομένων. ὅσα γὰρ δι' ὕδατος ὄντος ἐπάγησαν ὑπὸ ψυχροῦ ἢ ξηροῦ, ἐκεῖνά εἰσιν ὡσπερ νίτρον, ἄλες, κρύσταλλος καὶ τὰ τοιαῦτα, ὅσα δὲ ἐστι †) σύνθετα ὄντι ἐκ γῆς καὶ ὕδατος ἐπάγησαν ψυχρῶ καὶ ξηρῶ, ταῦτα δύσλυτά εἰσιν, ὡσπερ τὰ μέταλλα. ταῦτα μὲν γὰρ διὰ τὸ ἐπιμιξίαν ἔχειν γεώδους οὐσίας, τούτου χάριν οὐ μόνον ψυχρῶ ἐπάγησαν, ἀλλὰ καὶ ξηρῶ. ὅθεν διὰ τὸ θερμὸν μόνον λύεται, οὐκ ἔτι δὲ καὶ ὑγρῶ, διὰ τοῦτο δύσλυτά εἰσι. καὶ ὁ αὐτὸς λόγος τῶν λυομένων ἐστίν. ἔλθωμεν καὶ ἐπὶ τὰ ἄλυτα. ταῦτα γὰρ μόνῳ θερμῶ πηγνυται, εἰ καὶ θερμῶ καὶ ψυχρῶ. θερμῶ μόνον, ὅσα ἐνεργεῖα τὴν ὑγρότητα ἔχουσιν, ὡσπερ ὠά, ὄρχεις, ἐγκέφαλος, ἥπαρ καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἀλλ', εἰ δοκεῖ, ζητήσωμεν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἄλυτα ††) ταῦτά εἰσιν. ἐπειδὴ γὰρ τὰ ὑπὸ μιᾶς δραστηκῆς ποιότητος πηγνύμενα ἐλύετο ὑπὸ τῆς ἐναντίας, τὰ μὲν ὑπὸ ψύξεως τῇ θερμότητι, ὡσπερ κρύσταλλος καὶ τὰ μέταλλα, τὰ δὲ ὑπὸ θερμότητος ψύξει, ὡσπερ οἱ ἄλες καὶ τὸ νίτρον (εἰ καὶ ψευδὲς ἐστὶ τὸ παράδειγμα· τὰ γὰρ ὑπὸ θερμότητος πηγνύμενα ἄλυτά εἰσι), νῦν δὲ καὶ ὑπὸ θερμότητος καὶ ψύξεως τῆξις γέγονε πῆξις, τί ἂν ἐστὶ τὸ λῦσον; οὔτε γὰρ ἐστὶν ἑτέρου δραστηκῆ ποιότητος ἢ λύουσα. οὐκοῦν ἄλυτά

*) Ald. praepositionem omittit.

**) Ald. πήξεως.

†) ἐστὶ delendum videtur.

††) Vocabulum de meo adieci.

εἰσιν. ἀλλὰ ζητητέον, πῶς καὶ ὑπὸ ψυχροῦ καὶ ὑπὸ θερμοῦ
 πήγνυται τὰ τοιαῦτα. ἰδοὺ γὰρ ὁ κέραμος πρῶτον ὑπὸ ψυχροῦ
 πήγνυται ἔτι πηλὸς ὢν, ἔπειτα ὑπὸ θερμοῦ παγεῖς ἄλυτός ἐστιν.
 ἀλλὰ καὶ ὁ σίδηρος ὑπὸ τῶν δύο πήγνυται, οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν
 λόγον, ἀλλὰ τὸ ἀνάπαλιν. πρῶτον μὲν ὑπὸ θερμοῦ ἐν τῇ κα-
 μίνῳ, ἔπειτα δὲ ὑπὸ ψυχροῦ. καὶ μὴ ἀπορήσης, πῶς ὑπὸ
 θερμοῦ εἶπον πήγνυσθαι τὸν σίδηρον ἐν τῷ πυρὶ. εἶγε δὴ μᾶλλον
 ἄραιοῦται καὶ διαχεῖται. κατὰ τοῦτο γὰρ ἔφη αὐτὸν ὑπὸ τοῦ
 πυρὸς πήγνυσθαι, καθὸ τὸ πῦρ ἄραιοῦν αὐτὸν καὶ διαφοροῦν
 τὴν σύμφυσιν, ἀτμιδῶδη ὑγρότητα. εἰ καὶ μὴ πᾶσαν ἐνεργῆ
 αὐτὸν ποιεῖ τῷ ὑγρῷ καὶ εὐπαθῆ πρὸς τὸ σκληρυνθῆναι ὑπ'
 αὐτοῦ καὶ παγῆναι. καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν λέγεται καὶ ὑπὸ
 τοῦ πυρὸς πήγνυσθαι ὁ σίδηρος κατὰ συμβεβηκός. ὅθεν ἄλυτός
 ἐστιν ὡς ὑπὸ τῶν δύο δραστικῶν παγεῖς. ὑπὸ μὲν γὰρ θερμοῦ
 οὐ λύεται, ἐπειδὴ ὑπ' αὐτοῦ τὴν πῆξιν, ἣτοι τινὰ μορφὴν τῆς
 πῆξεως ἔλαβεν. ἀλλ' οὔτε ὑπὸ ψυχροῦ, ἐπειδὴ ἔναγχος ὑπ'
 αὐτοῦ πέπηγκται, λείπεται ὑπὸ ὑγροῦ εἰ καὶ ἄρα λύεσθαι. ἀλλ'
 οὐ δυνατὸν τοῦτο διεισδῦναι εἰς τοὺς πόρους ἐκείνους, δι' ὧν
 διαφορήθη τὴν ἀτμιδῶδη ὑγρότητα, ἐπειδὴ τὸ ὕδωρ παχυμερές
 ὢν οὐ δύναται διεισδῦναι διὰ τοιούτων πόρων. τί φῆς, Ἀριστό-
 τελες, οὐ δύναται διεισδῦναι τὸ ὕδωρ εἰς ἐκείνους τοὺς πόρους,
 δι' ὧν τὸ ἀτμιδῶδες ἐξεκρίθη; τί οὖν διὰ πόρων γίνεται
 ποιεῖν καὶ πάσχειν; καὶ πῶς ἐν τῇ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς
 ἔλεγες, ὅτι οὐ γίνεται τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν διὰ πόρων; ἐπειδὴ
 γὰρ δι' ὅλου τοῦ σώματος ποιεῖ τὸ ποιοῦν καὶ πάσχει τὸ
 πάσχον, εἰ διὰ πόρων γίνεται ταῦτα, εὐρεθήσεται πόρος ὅλον
 τὸ σῶμα. ταύτην τὴν ἀπορίαν ἐπιλυόμενος ὁ μέγας φιλόσοφος
 φησιν, ὅτι πόρους νῦν λέγει Ἀριστοτέλης οὐ τῷ ὄντι πόρους,
 ἀλλὰ τὰ εὐπαθέστερα μόρια τὰ ἐν τῷ σιδήρῳ πόρους ἐκάλεσε.
 τὸ αὐτὸ δὲ ῥητέον καὶ ἐπὶ κέραμον. καὶ γὰρ ἐκεῖ διὰ τὸ μὴ
 εἰσδέχεσθαι τὸ ὕδωρ ἐντός, τούτου χάριν οὐχ ὑγραίνει οὐδὲ
 λύεται. ἀλλ' ἐπειδὴ ἐλέγομεν ἀνωτέρω, ὅτι τούτων τῶν ἀλύτων
 τὰ μὲν μαλακά εἰσιν, ὡς κηρὸς καὶ σίδηρος, ζητήσωμεν τούτων
 τὴν αἰτίαν, καὶ φαμεν, ὅτι ἐν οἷς ἐν τῇ πῆξει μεμένηκεν ἀμυ-
 δρὸν ἴχνος ὑγρότητος, τούτοις ἐν πυρὶ πάλιν θερμοινομένοις
 ἀνακινεῖται πάλιν ἢ ἀπολειφθεῖσα ὑγρότης κινουμένη ὑπὸ τοῦ

πυρός εἰς τὸ διαφορηθῆναι. καὶ ἐντεῦθεν ὑγρότερα γινόμενα
 μαλάττονται, ὡσπερ σίδηρος καὶ κηρός. ὅθεν ὁ πολλάκις ἐκκαεῖς
 σίδηρος οὐδὲ μαλάττεται οὐδὲ θρύπτεται διὰ τὸ ἀνηλωθῆναι
 πᾶσαν τὴν ἐν αὐτῷ ὑγρότητα. ὅσα δὲ ἐν τῇ πήξει ἕπασα αὐτοῖς
 ἀνηλώθη ἢ ἀτμιδώδης ὑγρότης, ὡς μὴ μεῖναι ὅλως ἵχνος
 ὑγρότητος, πλὴν τῆς συνεκτικῆς τῶν μορίων, ταῦτα παντελῶς
 ἀμάλακτά εἰσι. θραύονται γάρ, ὡσπερ κέραμος, λίθος καὶ τὰ
 τοιαῦτα. τὰ μὲν οὖν ῥητέον περὶ τῶν πηγνυμένων καὶ τήκο-
 μένων, ἐξ ὧν ἐστι πόρισμα κερδᾶναι, ὅτι πάντα τὰ ὑπὸ
 σελήνην ἐκ τοῦ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ σύγκειται, τουτέστι γῆς καὶ
 ὕδατος. εἰ γὰρ ποτὲ μὲν πήγνυνται, ποτὲ δὲ τήκονται, τὸ δὲ
 πήγνυσθαι καὶ τήκεσθαι τοῦ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ ἐστι, δῆλον ὅτι
 ἀπὸ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ σύγκεινται. ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ πήγνυσθαι καὶ
 τὸ τήκεσθαι οὐκ ἀφ' ἑαυτῶν ἔχουσιν, ἀλλ' ὑπὸ θερμοῦ καὶ
 ψυχροῦ, δηλονότι ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων εἰσὶ συγκείμενα.
 ἀλλ' ἄπορος ὁ λόγος. εἰ γὰρ ποιητικὰ μὲν εἰσι τὸ θερμὸν καὶ
 ψυχρόν, αἰεὶ δὲ τὸ ποιοῦν ἐξαιρεσθαι δεῖ τοῦ γινομένου, πῶς
 λέγομεν, ἐκ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ σύγκειται
 τὰ σώματα; οὐ γὰρ δεῖ τὰ ποιητικὰ αἷτια συγκαταριθμεῖσθαι
 ἐν τῷ συνθέτῳ· ἢ ῥητέον, ὅτι ποιητικὰ αἷτια λέγει τὸ θερμὸν
 καὶ ψυχρόν, ὡς δρωῖντα εἰς ξηρὸν καὶ ὑγρόν. οὐ μὴν ποιητικὰ
 αἷτια τῆς φύσεως τῶν σωματίων. ὄργανα γὰρ εἰσι τῆς τοῦ
 δημιουργοῦ φύσεως, καὶ ὡς ὄργανοις ἢ φύσις κεχρημένη τῷ
 θερμῷ καὶ ψυχρῷ, δρωῖ εἰς τὸ ξηρὸν καὶ ὑγρόν. ἢ εἰπέ καὶ
 ἄλλως, ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων λέγεται συγκεῖσθαι τὰ σώ-
 ματα, οὐχ ὅτι ἐκ τῶν τεσσάρων σύγκεινται, ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν
 τεσσάρων συνδρομῆς γέγονε. σύγκειται μὲν γὰρ ἐκ γῆς καὶ
 ὕδατος, μεταβάλλονται δ' ὑπὸ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ. ἀλλ' εἰ καὶ
 λέγω, ὅτι πάντα τὰ ὑπὸ σελήνην σύγκειται ὑπὸ ξηροῦ καὶ
 ὑγροῦ, προσδιορισμοῦ δεῖται ὁ λόγος. οὔτε γὰρ πάντα ἀπλῶς
 σύγκειται ἐκ γῆς καὶ ὕδατος, ὡσπερ γὰρ τὰ τῶν ζώων μόρια
 καὶ τὰ τῶν φυτῶν, τὰ δ' ἐκ τῶν ἀναλογούντων τῇ γῆ καὶ
 ὕδατι, τουτέστι τῆς διττῆς ἀναθυμιάσεως, ὡσπερ τὰ μέταλλα.
 ἀναλογεῖ μὲν γὰρ ἢ καπνώδης ἀναθυμιάσις τῇ γῆ, ἢ δ'
 ἀτμιδώδης τῷ ὕδατι. πλὴν εἴ τι *) ἐκ γῆς καὶ ὕδατος

*) Ald. εἴ τε.

σύγκειται, ἐκ τῶν ἀναλογούντων γῆ καὶ ὕδατι σύγκειται. ἐκ παθητικῶν καὶ ποιητικῶν ποιότητων τὰ σύνθετα· ποιητικῶν μὲν, λευκοῦ, μέλανος, ὄσφραντοῦ, γευστοῦ, ψοφητικοῦ, ἄπτοῦ· ταῦτα γὰρ ποιοῦσιν εἰς τὰς ἡμετέρας' αἰσθήσεις. τὸ μὲν λευκὸν διακρίνον, τὸ δὲ μέλαν συγκρίνον τῇ ὄψει καὶ τὰ ἄλλα ὁμοίως ἕκαστον. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων οὐ διαλέγεται τὰ νῦν ὁ φιλόσοφος. ἐν ἑτέρῳ γὰρ πραγματεία περὶ τούτων διαλαμβάνει, τουτέστιν ἐν τῷ περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητοῦ *). νῦν δὲ περὶ τῶν παθητικῶν ποιότητων διαλαμβάνει, τουτέστιν ἐν τούτῳ, ἐπειδὴ περὶ ὑλικῶν ἐστὶν αὐτῷ ὁ λόγος καὶ περὶ **). παθητικῶν. σύνεστι δὲ αἰεὶ τὸ πάθος τῷ πάσχοντι, τὸ δὲ ποιοῦν οὐκ αἰεὶ. οὐκοῦν εὐλόγως περὶ τῶν παθητικῶν μόνων ἐνταῦθα διαλέγεται καὶ παραδίδωσι τὰς δεκαοκτῶ ἀντιθέσεις, ἃς ποιεῖ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν (πάσχει δὲ τὸ ξηρὸν καὶ ὑγρὸν), ἃς κατὰ τὴν λέξιν μαθησόμεθα. παρέλιπε δὲ ἐν ταύταις τὸ μαλακὸν καὶ τὸ σκληρὸν, ἕτε διαλεχθεῖς περὶ αὐτῶν διὰ τῶν ἐν τοῖς προλαβοῦσι. μέμνηται δὲ πάλιν τοῦ πηκτοῦ καὶ τηκτοῦ, οὐχ ὡς μὴ πάλιν αὐτῶν μνημονεύσας, ἀλλ' ἵνα τὰ διὰ πολλῶν εἰρημένα περὶ αὐτῶν διὰ τῶν προλαβόντων, νῦν ἐπιτομῇ τινι καὶ συνόψει περιλάβῃ. — Olympiodorus fol. 69, a — 70, a.

VII, 7. Ἡ γὰρ ἀτμίς συνίσταται τοῦτο γῆς] Ἀπὸ πάντων δὲ λέγει τῶν τοιούτων ξηρανομένων τὸ ὕδωρ ἀπέρχεσθαι. τῶν τοιούτων· τῶν μειγμένων ἐξ ὕδατός τε καὶ γῆς καὶ πλέον γῆς ἔχοντων, ἃ ὑπὸ θερμοῦ ξηραίνεται. ξηρανομένων γὰρ τούτων τὸ ὕδωρ ἀπέρχεται. ἢ γὰρ ἀτμίς ἢ ἀναφερομένη, ξηρανομένων αὐτῶν ὕδωρ ἐστίν. οὗ σημεῖον παρέθετο τὸ εἰς

*) Confirmatur h. l. Trendelenburgii sententia (ad de anim. Prooem. p. 118), olim multo plenior lectum esse librum de sensu et sensibili, in quo nunc nihil de auditu reperitur, quamvis ea de re actum esse ab Aristotele in hoc libello pateat ex loco de generat. animal. V, 7 p. 786. Hodie περὶ ψοφητικοῦ nihil reperitur, nisi verba περὶ δὲ ψόφου καὶ φωνῆς εἴρηται πρότερον ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς (cap. 4), quae spectant ad de anim. II, 8.

**) Verba καὶ περὶ de meo adieci. Ald., qui ea omisit, post ἐν τούτῳ punctum posuit.

ἕδωρ αὐτὴν ἠθροισθεῖσαν συνίστασθαι. ἡ γοῦν ἐπὶ τοῖς τῶν χαλκείων πώμασιν ἀθροιζομένη ἕδωρ ἐστίν. ὅσοις δὲ τῶν ἕξατριζομένων ὑπὸ πυρὸς ὑπολείπεται τι μηκέτ' ἕξατριζοῦμαι δυνάμενον, τοῦτο γῆς ἠγγετέον εἶναι. ἐν γὰρ τῷ ὕδατι, ὅταν καθ' αὐτὸ ὄν ἀτριζῆται καὶ ξηραίνηται, οὐδὲν ὑπολείπεται, ὃ μὴ δύναται ἕξατριμοθῆναι. — Alexander fol. 135, a.

Πήγνυται μὲν ὑπὸ ψυχροῦ· ἐψᾶται δὲ τουτέστι παχύνεται διαφορομένου τοῦ ἐν αὐτῷ ὕδατώδους καὶ ῥυτοῦ, πάσχει ταῦτα. καὶ ὅτι ἀληθές ἐστι, τοῦτο δὲ παράδειγμα δίδωσιν αὐτός. ἐὰν γὰρ φησι καὶ ἐπὶ τῶν ἐφομένων ἐκκρεμάσαι τις σπόγγον ὑπεράνωθεν, εἴτα ὕστερον πίεση αὐτόν, εὐρήσει αὐτὸν πλήρη ὑγροῦ, ἢ δηλονότι τὸ λεπτομερές καὶ τὸ ἀτριμωδὲς διαφορήθη *). — Olympiodorus fol. 70, b.

VII, 10. Καὶ λίθων δ' ἕκ τινων συνίστανται τοιοῦτων] Καὶ λίθους δὲ φησὶ τινὰς ἐξ ὑγρῶν τινων συνισταμένων γίνεσθαι, ὡσπερ καὶ τοὺς ἄλλας. τοιαῦτα δὲ ἐστὶ τὰ τῶν ὑδάτων ἐν τῇ ῥύσει πώρους **) τινὰς καὶ λίθους ἐπιγεν-

*) Loquitur Olympiodorus, quasi alia prorsus verba, in quibus de spongia sermo erat, in suo codice reperisset. Et re vera factum esse potest, ut ad verba ἐὰν τις βούληται συλλέγειν quaedam olim explicationis gratia addita fuissent. Erat autem notissimus apud veteres spongiae usus, in vino num merum sit an cum aqua permixtum periclitando, quamvis non tam spongia quam oleum, in quod mersa erat, aquam ex vino extraheret. Vide omnino *Geoponica* VII, 8. *Nemes. de natur. homin.* c. 3. p. 94 (ed. Oxonii 1671): ἡ κρῆσις τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ὕδατος ἀμφοτέρω συνδιαφθείρει· οὔτε γὰρ ὕδωρ ἐστὶ καθαρόν καὶ κρῆμα οὔτε οἶνος· καίτοι τῆς τοιαύτης κράσεως κατὰ παράθεσιν γινόμενης λανθάνουσαν τὴν αἰσθησιν διὰ τὸ λεπτομερές τῶν κεκραμένων· δῆλον δὲ ἐκ τοῦ πάλιν ἀπ' ἀλλήλων δύνασθαι χωρίζεσθαι· σπόγγος γοῦν ἐλαιωθεὶς ἀνιμάται καθαρόν τὸ ὕδωρ καὶ πάπυρος. *Stob. Eclog. phys.* p. 378: ἐὰν οὖν σπόγγον ἐλαιούμενον καθῆι τις εἰς οἶνον ὕδατι κεκραμένον, ἀποχωρίσει τὸ ὕδωρ τοῦ οἴνου, ἀναδραμόντος τοῦ ὕδατος εἰς τὸν σπόγγον. Aliud experimentum docuerunt Cato [*de re rust.* c. 111. *Plin. Hist. nat.* XVI, 35. *Geoponic.* VI, 17 p. 462.

**) πῶρος calcariae terrae genus quoddam. *Herodot.* V, 62: οἶα δὲ χρημάτων εἶναι ἦγοντες (de Alcmaeonidis sermo est templum Delphicum exstructuris) καὶ ἐόντες ἄνδρες δόκιμοι ἀνέκαθεν εἶτι, τὸν τε νηὸν ἐξεργάσαντο τοῦ παραδείγματος κάλλιον, τὰ τε ἄλλα καὶ

νώντα. ὕδατα δ' εἶη ἂν καὶ αὐτὰ γῆς ἔχοντα πλέον. — Alexander fol. 135, a.

Ἐντεῦθεν ἀπορεῖ, ὡς *) καὶ ἐπὶ τοῦ οἴνου ἠπόρησε. καὶ φησιν, ὅτι καὶ ταῦτα **) ἐκ γῆς καὶ ὕδατός εἰσιν, ὡσπερ καὶ πᾶν ὑγρὸν, ἐξ οὗ παχυμερές γίνεται, ὡσπερ ἄλες καὶ νίτρον, καὶ λίθοι οἱ πῶροι λεγόμενοι. πῶς οὖν ταῦτα κοινὰ ὄντα ἐκ γῆς καὶ ὕδατος ὡσπερ καὶ τὰ αὐτὰ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ καὶ πήγνυται καὶ παχύνεται. τὸ αὐτὸ καίτοι, ἀλλ' οὐχ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ καὶ πήγνυται καὶ παχύνεται. ἀλλὰ τὰ μὲν ὑπὸ θερμοῦ, τὰ δὲ ὑπὸ ψυχροῦ. ταῦτα δὲ μόνον ὑπὸ ψυχροῦ ἀμφοτέρα πάσχει. — Olympiodorus fol. 70, b.

VII, 20. Ὁ δὲ σίδηρος τακεῖς ὑπὸ θερμοῦ ψυχθεῖς ***) τήκεται] Σίδηρον νῦν, οὗ τὸν καθαρὸν λαμβάνει, ἀλλὰ τὸν ῥυπαρὸν. οὗτος γὰρ τήκει. ὁ δὲ καθαρὸς μαλάττει μόνον. — Olympiodorus fol. 71, a.

VIII, 6. Περὶ μὲν οὖν πηκτοῦ καὶ ἀπήκτου καὶ τηκτοῦ καὶ ἀτήκτου εἴρηται μὲν καθόλου πρότερον, ὅμως δ' ἐπανέλθωμεν καὶ νῦν] Τὸ περὶ πηκτοῦ καὶ τηκτοῦ πάλιν ὁ φιλόσοφος ἐπανακεφαλαιουῖται, οὐχ ὡς τινες ᾤθησαν βουλόμενος ἐπιτομὴν ποιήσασθαι τῶν ἀνωτέρω περὶ αὐτῶν ἐργωδῶς εἰρημένων. ἀλλὰ ταῦτα ποιεῖ χάριν τοῦ ἐπανορθώσασθαι τὸ παχυμερῶς εἰρημένον ἐν τοῖς προλαβοῦσι. ταυτὸν δ' εἰπεῖν, ὅτι ἔλεγε τοὺς ἄλας καὶ τὸ νίτρον θερμῷ πήγνυσθαι καὶ ψυχρῷ λύεσθαι. ἐστὶ δὲ ἡ ἐπανακεφαλαίωσις †) τοιαύτη. τῶν πηγνυμένων τὰ μὲν ὕδατός ἐστι, τὰ δὲ γῆς· καὶ ὅσα μὲν ὕδατός ἐστιν, ἐκεῖνα ψυχρῷ πήγνυται. ἀπουσία δ' ὑγρῶν

συγκειμένου σφι πωρίνου λίθου ποιεῖν τὸν νηόν, Παρίον τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξέποιησαν. Theophr. de lapidib. §. 7. p. 688: τὴν κοφύτητα ἔχων τοῦ πώρου, ibique Schneider. Tom. IV p. 544. Pausan. V, 10, 2. VI, 19, 1. Geoponic. VII, 12, 10, ibique Nicolas. p. 485. Plin. Histor. nat. XXXVI, 17: Pario similis candore et duritie, minus tamen ponderosus, qui porus vocatur. — Mirum est apud utrumque huius loci interpretem mentionem iniici poris lapidis, idcircoque, praesertim collatis Olympiodori verbis vero simile, in textu Aristotelis hoc nomen olim lectum esse.

*) ὡς de meo adieci.

**) Sc. αἶμα καὶ γάλα.

***) Ita enim Olymp. pro ψύχει.

†) Lexicis addatur.

πήγνυται, τουτέστι ξηρῷ. ἀλλ' ἵνα τῷ μὴ ποιεῖν ὑλικὴν αἰτίαν ἀπονέμει ὁ Ἀριστοτέλης, τουτέστι τὴν πῆξιν τῇ ξηρότητι, τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστασίας τοῦ ὑγροῦ παρατίθεται. καὶ ταύτη δίδωσι τὴν πῆξιν, τουτέστι τὴν θερμότητα. ἡ γὰρ θερμότης ἐξικμάσασα τὴν ὑγρότητα ποιεῖ τὴν ἀποστασίαν τοῦ ὑγροῦ ξηρότητα, ἣτις πήγνυσι τοὺς ἄλλας καὶ τὸ νίτρον· ὡς εἶναι τὰ δύο πήγνυται ταῦτα αἰτία, θερμότητα καὶ ξηρότητα. ἀλλὰ πόρρω μὲν αἴτιον ἢ θερμότης, προσεχὴς δὲ ἢ ξηρότης· εἶτα ἐπειδὴ περὶ πηκτοῦ καὶ τηκτοῦ καὶ ἀτήκτου ἀρκούντως διειλέχθη, λείπεται δ' ἔτι τὸ ἄπηκτον *) τῷ λόγῳ. περὶ τούτου διαλέγεται καὶ παραδίδωσι τὰ τούτου ποιητικὰ αἰτία. καὶ φησιν, ὅτι τρία εἰσὶ τὰ ποιοῦντα τὸ ἄπηκτον, θερμότης, ἀερώδης καὶ ὑδατώδης οὐσία, γλισχροῦτης· θερμότης μὲν, ὡς ἐπὶ τῆς τοῦ βράζοντος ὑδατος καὶ ἐπὶ τοῦ ζέοντος γλεύκου. ταῦτα γὰρ διὰ τὴν παρουσίαν τῆς θερμότητος οὐ πήγνυται. ἀερώδης δὲ καὶ ὑδατώδης οὐσία, ὡς ἐπὶ τοῦ ἐλαίου. διὰ γὰρ τὴν ἀερώδη οὐσίαν οὐ πήγνυται, ἐπειδὴ ὑγροτάτη ἐστὶν ἢ τοιαύτη. ὅθεν παχύνεται μόνον, οὐ πήγνυται καὶ διὰ τοῦτο μολυντὸν γίνεται. μολύνει γὰρ ἀποτομένοις τὴν χεῖρα τὸ πεπαχυμένον ἔλαιον. καὶ ὅτι ἐστὶν ἐν αὐτῷ ἀερώδης οὐσία, δῆλον. ἐπινήχεται γὰρ τῷ ὕδατι, ἀλλ' ἀξιόν ἐστὶν ἀπορίας, πῶς ὁ ὑδράργυρος, καίτοι ἀερώδους καὶ ὑδατώδους ὑπάρχων οὐσίας, βρῖθει καὶ βαρύτερός ἐστιν. ἢ λέγομεν, ὅτι εἰ καὶ ἀερώδους ὑπάρχει οὐσίας ὁ ὑδράργυρος, ἀλλ' οὖν πολλὴ καὶ συμπεπιλημένη ἐστὶν ἐν αὐτῷ ἀερώδης οὐσία. καὶ διὰ τοῦτο πολλὴν ἕγει τὴν ὀλκὴν. ἀμέλει πυρούμενος μέχρι τῆς ὀροφῆς ἀναβράσσειται διὰ τὸ ἀναλύεσθαι τὴν ἀερώδη οὐσίαν τὴν ἐν αὐτῷ συμπεπιλημένην καὶ χωρεῖν ἐπὶ τὸ συγγενές. οὕτω μὲν οὖν τὸ ἔλαιον οὐ πήγνυται διὰ τὴν ἐν αὐτῷ ἀερώδη οὐσίαν. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὰ γλισχροῦτητα ἔχοντα πήγνυται, οἶον ὑγρὰ πίσσα καὶ ἰξός **). εἶτα μετὰ τὸ συμπληρῶσαι τὸν περὶ πηκτοῦ καὶ ἀπήκτου καὶ τηκτοῦ καὶ ἀτήκτου λόγον, μέτεισιν ὁ φιλόσοφος καὶ ἐπὶ τὴν τοῦ μαλακτοῦ ***)

*) Ald. ἄτηκτον.

**) Hinc patet, utrumque vocabulum etiam Olympiodorum^m in fine §. 11 legisse.

***) Ald. μαλακοῦ.

ἀντίθεσιν. καὶ φησιν, ὅτι ἐκεῖνά εἰσι τὰ μαλακτά, ἅπερ μήτε ὕδατός εἰσι μόνως, μήτε γῆς μόνως, ἀλλ' ἐκ γῆς καὶ ὕδατος, ὥστε συμμέτρως ἔχειν πρὸς ἀμφοῖν· τὰ μὲν ὕδατος μόνως ἀμάλακτά εἰσιν, ὅλον κρύσταλλος· ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς γῆς μόνως, ὅλον κέραμος καὶ ἄλες καὶ νίτρον καὶ ὅσα τοιαῦτα. τὰ δὲ συμμέτρως ἔχοντα γῆς καὶ ὕδατος, ἐκεῖνα μαλακτά εἰσι ταῦτα δὲ τριττὰ ὑπάρχουσιν. ἢ γὰρ ἑλκτά, ἢ θλαστιά, ἢ καμπτά. ἢ ἑλκτά διχῶς, ἢ ἰδίῳ ὑγρῷ ὄντα τοιαῦτα, ἢ ἀλλοτριῳ· ἰδίῳ μὲν, ὥσπερ ἱμῶς, νεῦρον, μέλι, ἰξός· τοῦτα γὰρ διὰ τὴν σύμφυτον ὑγρότητα μαλάττονται. οὕτω δὲ καὶ δέρμα καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἀλλοτριῳ δέ, ὥσπερ τὸ στέαρ. τὰ γὰρ ἄλευρα φρυαθέντα ὕδατι καὶ μαλαχθέντα γίνεταί ἑλκιμα *). τὰ δὲ ἑλατά ἢ χειρὶ τοιαῦτά εἰσιν, ἢ πληγῇ, πυρὶ ἅμα καὶ ὕδατι. χειρὶ μὲν ὥσπερ κηρός· οὗτος γὰρ μαλαττόμενος τῇ χειρὶ ἐλαύνεται. πυρὶ δ' ὁ σίδηρος· οὗτος γὰρ πυρωθεὶς ἐλαύνεται ὑπὸ πληγῆς. οὕτω δὲ καὶ ὁ χρυσός καὶ ὁ ἄργυρος καὶ ὁ μόλυβδος καὶ κασσίτερος καὶ ὅσα τοιαῦτα. πυρὶ δὲ καὶ ὕδατι, ὥσπερ οἱ λαμπτήρες, τουτέστι τὰ διαφανῆ κέρατα, ἐν οἷς ἐντίθενται αἱ λαμπάδες νύκτωρ **). τὰ γὰρ κέρατα πρῶτον μὲν βρεχόμενα, ἔπειτα δὲ πυρὶ ὀμιλοῦντα μαλάττονται. ἀλλὰ μὴ ἀπορήσης λέγων ταῦτα εἶναι μαλακτά καὶ τηκτά, ἐπειδὴ συμβαίνει τοῖς ἑλατοῖς μαλακτοῖς μὴ μόνον ἐλαύνεσθαι, ἀλλὰ καὶ τήκεσθαι, ὥσπερ καὶ τῷ χαλκῷ καὶ τῷ χρυσῷ καὶ ὅσα τοιαῦτα. εἰ γὰρ καὶ μαλάττονται καὶ τήκονται ταῦτα, ἀλλ' οὖν ἄλλῳ μὲν μαλάττονται, ἢτοι ἐλαύνονται, ἄλλῳ δὲ τήκονται ταῦτα. μαλάττονται μὲν πληγῇ, τήκονται δὲ πυρὶ. εἰ δ' εἴπης, ὅτι καὶ πυρὶ τὰ αὐτὰ πάσχουσιν, ἀλλ' οὖν οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ. ἀλλὰ τῷ μὲν μαλακῷ μαλάττονται, τῷ δὲ σφοδρῷ τήκονται. ταῦτα μὲν οὖν εἰσι τὰ ἑλατά μαλακτά. τὰ δὲ καμπτά, ὥσπερ λύγος καὶ κάλαμος χλωρός καὶ σανίδες καὶ ὅσα τοιαῦτα. καὶ αὐτὰ γὰρ μαλάττεσθαι λέγονται τῷ κάμπτεσθαι τῆδε κἀκεῖσε. ταῦτα εἰπὼν περὶ μαλακτοῦ καὶ ἀμαλάκτου ὁ φιλόσοφος, καὶ ἐπὶ ἑτέραν ἔρχεται ἀντίθεσιν τὴν τοῦ ἀτέγκτου καὶ τεγκτοῦ. καὶ

*) Lexicis addatur.

***) Uti poterat h. l. Beckmannus Beitr. zur Gesch. der Erfind. I, p. 63 sqq.

μή τις νομίση ταῦτόν εἶναι τηκτόν καὶ ἄτηκτον ἢ τεγκτόν καὶ ἄτεγκτον. ἐκεῖνο γὰρ ἐστὶ τὸ τεγκτόν, ὅπερ εἰσδεξάμενον ἄλλοτριαν ὑγρότητα μὴ διαλύεται, ἀλλὰ συνίσταται. ὅπερ δ' εἰσδεξάμενον διαλύεται, ἐκεῖνο τηκτόν ἐστίν, ὡσπερ γῆ πηλός. καὶ ὅτι οὐ ταῦτόν ἐστὶ τεγκτόν καὶ ἄτεγκτον, οὐδὲ μὴν τηκτόν καὶ ἄτηκτον δῆλον. ἐπειδὴ εἰσὶ τινα τεγκτὰ μὲν, ἄτηκτα δέ, ὡσπερ ἔριον καὶ πλίνθος ὀπτωμένη. ταῦτα γὰρ βρέχονται μὲν, οὐ λύνονται δέ. τοιαῦτα δ' εἰσὶ καὶ τὰ Αἰγύπτια ὄστρακα *), ἕτινα μικρῶς νοτίδος ἀψάμενα κατὰ τὸν πυθμένα μέχρι τοῦ χελλους, ἀναλίδοται αὐτοῖς ἢ ὑγρότης. ὅθεν ἠπόρησεν ὁ μέγας Ἀσκληπιόδοτος φιλόσοφος **), ὅτι πῶς ***) ταῦτα ἔλκουσι τὴν ὑγρότητα, πότερον ἑλκτικῇ τινὶ δυνάμει, ἢ ἐτέρῳ τινί. καὶ ἔλυσε τὴν ἀπορίαν ἐν τῷ ὑπ' αὐτῷ γεγραμμένῳ εἰς Τίμαιον ὑπομονήματι. ταῦτα μὲν οὖν καὶ ὅσα τοιαῦτα τεγκτὰ μὲν, ἄτηκτα δέ. ἀλλὰ δὲ τὸ ἀνάπαλιν τηκτὰ μὲν, οὐ τεγκτὰ δέ, ὡσπερ οἱ

*) Haec sunt vasa, uti iam monuit Schneid. *Ecl. phys.* Tom. II p. 91, quae commemorantur apud Galen. *Compos. medic. sec. loca* I, 5: τὰ σκεῦη τὰ ἀλεξανδριωτικὰ τὰ καλλάϊνα καλούμενα. V, 9. Aët. VI, 65: τὰ κλαηρὰ ὄστρακα (cfr. not. Cornarii p. 306. 430), Plin. *Histor. nat.* XXXI, 10: *Faciunt ex his (nitri acervis) vasa, nec non frequenter liquatum cum sulphure coquentes in carbonibus.* — Sed nitrum sulphuri concoctum in lapidem vertitur. Etiam apud Suidam reperitur κέραμος καλλάϊνος, sed absque explicatione. Adde etiam Beckm. *Beitr. zur Gesch. der Erfind.* Vol. V p. 566 sq. Nomen aegyptiaci idiomatis frissè patet ex nota Hesychii s. v. Κάλλαιοι· παρ' Αἰγυπτίοις χρῶμα Καλαῖνόν, ubi vide Interpp. Tom. II, p. 123. Adde Jablonski. *Opusc.* Tom. I p. 100 sq. ed. Te Water. Nitrum, quo utebantur ad haec vasa conficienda, imprimis abundabat prope Alexandriam, quamvis longe deterius quam in caeteris locis. Cfr. Plin. l. l. Diosc. V, 131. *Geop.* VI, 16, 6 p. 461. Spumae simile erat, indeque ἀφρόνιτρον vocari solebat. cfr. Plin. Diosc. l. l. *Geop.* XVI, 18, 3 p. 1129. Cyprian. *Epp.* 76. Mart. *Epigr.* XIV, 58.

**) Vixit sub Anastasio Dicoro, longeq̄ue igitur diversus est ab Asclepiodoto Stoico, Posidonii auditore, de quo vide Senec. *Quaest. nat.* II, 26, 5. II, 30, 1. V, 15, 1. VI, 17, 4. Procli discipulorum longe erat optimus, Damascii magister. Vide Suidam v. ἀδαήμονες, δεισιδαιμονία, Phot. in excerptis ex Damascii opere de vita Isidori Cod. CCXLII et Jonsium *Hist. phil.* III, 18.

***) ὅτι non delendum. Cfr. supra ad Exc. IV, 7, 6.

ἅλεις. τήκονται μὲν, οὐ τέγγονται δέ, ἐπειδὴ παρουσία ἑτέρας
 ὑγρότητος διαλύονται. ἐκεῖνο δὲ λέγομεν τεγκτὸν τὸ μὴ διαλυό-
 μενον. ἕτερα δὲ καὶ τεγκτὰ καὶ ἄτηκτα, ὡσπερ λίθος ὠμή-
 αὐτὴ γὰρ πρῶτον μὲν τέγγεται, οὐ τέτηκται δέ, ὡσπερ κέραμος
 λίθος, καὶ καθόλου φάναι ἐκεῖνα μὲν εἰσι τεγκτὰ, ὅσα λοξοὺς
 ἔχουσι τοὺς πόρους. τὸ γὰρ ὑγρὸν ἐπὶ τούτων μὴ ὁμαλῶς
 διόλου χωροῦν τέγγει μὲν, οὐ τήκει δέ. τηκτὰ δ' εἰσὶν, ὅσα
 εὐθεῖς ἔχει τοὺς πόρους. τὸ γὰρ εἰσερχόμενον ὑγρὸν ὁμαλῶς
 διόλου εἰσερχόμενον τήκει. τοῦτο δὲ λέγω οὐ περὶ πάντων
 τηκτῶν, ἀλλὰ περὶ μόνων τῶν ἀλλοτρίῳ ὑγρῷ τηκομένων.
 τηκτὰ δὲ καὶ τεγκτὰ εἰσιν, ὅσα καὶ λοξοὺς ἔχει τοὺς πόρους.
 οὔτε τηκτὰ, οὔτε τεγκτὰ, ὅσα μήτε λοξοὺς μήτ' εὐθεῖς ἔχει
 τοὺς πόρους, ἢ πάνυ σμικροτάτους, ὡσπερ ὁ κέραμος ὀπτη-
 θεῖς. ταῦτα μὲν περὶ τεγκτῶν καὶ ἀτέγκτων ῥητέον. ἐφ' οἷς
 ὁ φιλόσοφος καὶ περὶ ἑτέρας ἀντιθέσεως λέγεται. φημὶ δὴ τοῦ
 καμπτοῦ καὶ ἀκάμπτου. ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τὸ εὐθύνητον καὶ τὸ
 ἀνεύθυντον ταῦτόν ἐστι τῷ καμπτῷ καὶ ἀκάμπτῳ, ζητητέον
 τί δήποτε μὴ μᾶλλον περὶ εὐθύνητοῦ διελάβομεν, ἀλλὰ περὶ
 καμπτοῦ καὶ ἀκάμπτου. ἢ ῥητέον, ὅτι ἐργωδέστερόν πως καὶ
 ἀσαφέστερόν ἐστι τὸ περὶ καμπτοῦ καὶ ἀκάμπτου διαλεχθῆναι,
 καὶ τούτου χάριν ἵνα διαρθρώσῃ τὸν περὶ αὐτοῦ λόγον. καὶ
 φησιν, ὅτι ἐκεῖνά εἰσι καμπτὰ καὶ εὐθύνητά, ὅσα ἐξ εὐθύτητος
 εἰς περιφέρειαν οἷά τ' εἰσι μεταβάλλειν, ἢ ἀπὸ περιφέρειας εἰς
 εὐθύτητα, οἷον λόγος, κάλαμος χλωρός, καὶ ὅσα τοιαῦτα.
 ἀκαμπτα δὲ καὶ ἀνεύθνητα, ὅσα μὴ οἷά τ' εἰσὶ μεταβάλλειν
 εἰς ταῦτα, οἷον κέραμος, λίθος. καὶ ταῦτα μὲν κάμπτεσθαι,
 ἢ μὴ κάμπτεσθαι λέγονται. ἀνακάμπτεσθαι δέ, ὅσα οὐκ ἀπὸ
 τοῦ εὐθέος εἰς τὸ περιφερὲς μεταβάλλει εἰς τὸ ἀνάπαλιν, ἀλλ'
 ὅσα μὲν ἀπὸ περιφέρειας εἰς ἑτέραν περιφέρειαν μεταβάλλει
 ἐναντίαν τῇ πρώτῃ, ὡσπερ ἔνθα, ἦν πρῶτον ἡ κυρτότης, ἐκεῖ
 γίνεσθαι τὴν κοιλότητα, ἔνθα δ' ἦν ἡ κοιλότης, ἐκεῖ γίνεσθαι
 τὴν κυρτότητα. καὶ τούτου παράδειγμά εἰσιν οἱ παῖδες οἱ ἐπὶ
 σκευῆς ἐπιδεικνύμενοι. οὗτοι γὰρ μεταβάλλουσιν εἰς ἐναντίας
 περιφέρειας, ποτὲ μὲν ἐπὶ τὰ πρόσω, ποτὲ δ' ἐπὶ τὰ ὀπίσω.
 πάλιν ἀπορητέον, πῶς λέγονται ἀνακάμπτεσθαι, ὅποτε ἐκ τοῦ
 εὐθέως μεταβάλλουσιν εἰς τὸ καμπύλον, ἢ ἐπὶ τὸ πρόσω ἢ

ἐπὶ τὸ ὀπίσω χωροῦντες. ἀνακάμπτεσθαι δὲ λέγομεν εἶναι τὸ ἀπὸ περιφερείας εἰς ἐναντίον περιφέρειαν μεταβάλλειν. καὶ ἔλυσεν ὁ μέγας φιλόσοφος Ἀμμώνιος *) λέγων, ὅτι οὐ σώζεται ἐπὶ τῶν παιδῶν τὸ εὐθὺ σχῆμα. φυσικῶς γὰρ ἐπὶ τὰ πρόσω ἔσμεν κεκλιμένοι διὰ τὸ καταβαρεῖν τὰ ἄνω μόρια καὶ ῥέπειν ἐπὶ τὰ κάτω. οὐκοῦν ἐπειδὴ οἱ παῖδες ἀπὸ τῆς ἔμπροσθεν φυσικῆς κάμψεως ἀνακάμπουσιν ἐπὶ τὰ ὀπίσω, τούτου χάριν ἀνάκαμψις λέγεται ἐπὶ τούτων, οὐ κάμψις. — Olympiodorus fol. 71, a — 72, a.

IX, 3. Ἐνια δὲ τεγκτὰ ὄντα οὔτε τηκτὰ εἰσιν, ὄξον ἔρια **) καὶ οἱ καρποί] Παράδειγμα λαμβάνει τῶν τεγγομένων, μὴ τηκομένων δέ, τὰ ἔρια καὶ τοὺς καρπούς. ἀλλ' ἄξιόν ἐστιν ἀπορίας ἐπὶ τινῶν καρπῶν. ὁρῶμεν γάρ, ὅτι ὁ καρπὸς τοῦ μεγάλου καρῶν τοῦ βασιλικῶ ***) οὐ μόνον τέγγεται, ἀλλὰ τήκεται. ἐν γὰρ τῷ κάεσθαι ἀποστάζει τινὰ ἐλαιώδη ὑγρότητα. πῶς οὖν λέγει μὴ τήκεσθαι τοὺς καρπούς; ἢ λέγομεν, ὅτι κατ' ἀλήθειαν οὐ τήκεται ὁ καρπὸς τοῦ καρῶν, ἀλλὰ τήκεται, ὥσπερ αἱ δᾶδες τήκονται. τήκεσθαι γὰρ ἐκεῖνο κυρίως λέγομεν τὸ λυόμενον μόνον, μὴ μέντοι δαπανώμενον ἢ καόμενον, ἀλλ' ὅλην μὲν τὴν οὐσίαν ἀναλυόμενον. συνιστάμενον δὲ καὶ μὴ καόμενον, ὥσπερ χρυσός, χαλκός, μόλυβδος καὶ ὅσα τοιαῦτα. διὰ τοῦτο καὶ τὸ θεῖον οὐ λέγομεν τήκεσθαι, ἢ τὸν κηρόν, ἐπειδὴ κάονται ὑπὸ τοῦ πυρὸς καὶ δαπανῶνται, ἀλλὰ μᾶλλον λύεσθαι καὶ κάεσθαι. — Olympiodorus fol. 72, b.

IX, 4. Ἐστὶ δὲ τεγκτὰ μὲν, ὅσα γῆς ὄντα ἔχει τοὺς πόρους μείζους τῶν τοῦ ὕδατος ὄγκων]

*) Ald. δαιμονίως. Nomen necessarium, quia paulo ante Asclepiodotum magnum philosophum vocaverat.

**) Ita enim Aldus.

***) Dioscorid. I, 178: Κάρα βασιλικά, ἃ ἔνιοι Περσικά καλοῦσι. Pollux Onomastic. VI, 80: Κάρα Περσικά, ἃ νῦν βασιλικά. Geoponic. X, 73, 1. Plinius Hist. nat. XV, 22: Juglandes e Perside a regibus translatas, indicio sunt Graeca nomina. Optimum quippe earum Persicon atque Basilicon vocant. Macrobi. Saturnal. II, 14 p. 371. Theophrast. Histor. plant. III, 6, 2. 14, 4.

Ὡσπερ ἐπὶ τῶν ἀτέγκτων ἔλεγεν, ὅτι ἐκεῖνά εἰσιν ἀτεγκτα τὰ ἐλάττονας ἔχοντα πόρους ἢ κατὰ τὸν τοῦ ὕδατος ὄγκον, οὕτω νῦν τὸ ἀνάπαλιν λέγει, ὅτι ἐκεῖνά εἰσι τεγκτὰ τὰ μεῖζονας ἔχοντα πόρους ἢ κατὰ τὸν τοῦ ὕδατος ὄγκον. οὗτοι δὲ οἱ πόροι σκληρότεροί εἰσιν ἢ κατὰ τὸ ὕδωρ, ὅθεν οὐ λύεται τὸ τεγγόμενον. καὶ ἐντεῦθεν στοχάσαι, ὅτι πόρους λέγει τὰ ἀσθενέστερα μόρια, οὐ τοὺς ὄντως πόρους. ὁ γὰρ ὄντως πόρος ἀσώματος ὢν, οὐδὲ σκληρός ἐστιν οὐδὲ μαλακός. — Olympiodorus fol. 72, b.

IX, 10. Καὶ τὰ μὲν κατακτὰ ἢ θραυστὰ ἅμα ἢ χωρὶς] Ἐκτὴν ταύτην ἀντίθεσιν παραδίδωσιν ὁ φιλόσοφος τὴν τοῦ κατακτοῦ καὶ ἀκατάκτου, ἣ παράκειται ἐτέρα ἀντίθεσις τοῦ θραυστοῦ καὶ ἀθραύστου. διαφέρει γὰρ κατακτὸν *) θραυστοῦ, ὅτι τὸ μὲν κατακτὸν εἰς μεῖζονα μέρη διαιρεῖται τῶ εἰς μεῖζονα διαστήματα ἔχει τοὺς πόρους. τὸ δὲ θραυστὸν εἰς ἐλάχιστα τῶ πικνοτέρους ἔχει τοὺς πόρους κατὰ τὸ διάστημα, ὥστε τὰ μὲν εἰσι μόνως κατακτὰ, ὅσα ἐκ διαστήματος ἔχει τοὺς πόρους, ὥσπερ τὸ ξύλον. τινὰ δὲ μόνως θραυστὰ, ὅσα ἐξ ἐλάττονος διαστήματος ἔχει τοὺς πόρους, ὥσπερ κίσσηρις **), τίτανος, κέραμος ***), καὶ ἕλος. ἀλλ' ἄξιόν ἐστιν ἀπορίας, πῶς δυνατόν τὸ αὐτὸ εἶναι καὶ κατακτὸν καὶ θραυστὸν, εἴγε τὰ μὲν ἐκ μεῖζονος διαστήματος ἔχει τοὺς πόρους, τὰ δ' ἐξ ἐλάττονος. μὴ ἄρα †) δυνατόν, τὸ αὐτὸ καὶ ἐκ μακροῦ διαστήματος ἔχει τοὺς πόρους καὶ ἐκ βραχέος. ἢ λέγομεν, ὅτι δυνατόν κατ' ἄλλα μὲν μόρια ἔχει ἐκ μακροῦ διαστήματος, κατ' ἄλλα δ' ἐκ βραχέος, καὶ ἐν οἷς μὲν μορίοις οἱ πόροι μήκοθεν εἰσι, κατ' ἐκεῖνα κατάγεσθαι, ἐν οἷς δὲ πλησίον εἰσι, θραύεσθαι. καὶ ἰδοὺ ἔχεις ἐν ταύτῳ ἕκτην καὶ ἑβδόμην ἀντίθεσιν κατακτοῦ καὶ ἀκατάκτου, θραυστοῦ καὶ ἀθραύστου. εἴτα διαλέγεται καὶ περὶ τῆς ὀγδόης ἀντιθέσεως ὁ φιλόσοφος, λέγω δὴ θλαστοῦ

*) Ald. καμπτόν.

**) γῆ ἀργιλώδης, ψηφίδας καὶ κίσσηρας ἔχουσα. Geoponic. XII, 5, 2 p. 80. κίσσηρις est pumex, de quo Theophrast. de lapp. § 21. p. 691. Dioscorid. V, 124 p. 792.

***) Ald. ante κέραμος inepte repetit ὥσπερ.

†) Ald. ἄρα.

καὶ ἀθλάστου, ἣ παράκεινται ἕτεροι τρεῖς ἀντιθέσεις ἢ τε τοῦ πλαστοῦ καὶ ἀπλάστου καὶ πιεστοῦ καὶ ἀπίεστου, καὶ πιλητοῦ καὶ ἀπιλήτου. καὶ φησιν, ὅτι θλαστὸν ἐκεῖνό ἐστι τὸ ὑπέικον τῇ ἀφῆ κατὰ βύθος, ἀλλὰ διαιρεῖται. ὡσαύτως δὲ οὔτε λίθος οὔτε ξύλον διαιροῦνται. ἀφῆ δὲ λέγω ἐνταῦθα ὑπέικειν διὰ χειρὸς γινομένη, ὡσπερ ἐπὶ τῶν εὐθλάστων. ἰστέον γάρ, ὅτι τῶν θλαστῶν τὰ μὲν εὐθλαστά εἰσι, τὰ δὲ δύσθλαστα. εὐθλαστα μὲν, ὅσα ὑπέικει τῇ χειρὶ μὴ διαιρούμενα, οἷον κηρός, ἕρια καὶ ὅσα τοιαῦτα, δύσθλαστα δέ, ὅσα πληγῇ ὑπέικει μὴ διαιρούμενα, οἷον σίδηρος, χαλκός, καὶ ὅσα τοιαῦτα. — Olympiodorus fol. 72, b.

IX, 14. Τὰ δὲ μὴ εὐθλαστα, ὡς λίθος καὶ ξύλον] Ζητητέον, πῶς ξύλον καὶ λίθον θλαστά λέγει ὁ φιλόσοφος. οὔτε γὰρ ὑπέικει εἰς βύθος ἢ τούτων ἐπιφάνεια, ὡσπερ ἐλέγομεν ἐπὶ τῶν θλαστῶν. ἢ λέγομεν, ὅτι οὐ περὶ παντὸς λίθου λέγει, οὐ περὶ παντὸς ξύλου, ἀλλὰ λίθον μόνον τοῦ κοραλλίου *), ὅπερ ἐστὶ βρύον θαλάσσιον καὶ πεπηγός.

*) Corallium (κουράλιον, κοράλλιον) veterum esse *Isidem nobilem* Pallas (*Charakteristik der Thierpflanzen*, übers. von Wilkens p. 285) monuit Sprengel ad Dioscorid. V, 137. Tom. II p. 653, apud quem scriptorem haec leguntur: τὸ δὲ κοράλλιον, ὅπερ ἐνιοὶ λιθόδενδρον ἐκάλεσαν, δοκεῖ μὲν εἶναι φυτὸν ἐνάλιον, στερροποιεῖσθαι δέ, ὅταν ἐκ τοῦ βυθοῦ ἐλκυσθῇ, ἕξalon γινόμενον, καὶ βαπτόμενον ἦτοι πηγνύμενον, ὡσπερ ὑπὲρ τοῦ περικεχυμένου ἡμῖν ἀέρος· εὑρίσκεται δὲ πλεῖστον ἐν τῷ κατὰ Συρακοῦσας ἀκρωτηρίῳ τῷ καλούμένῳ Παχίνῳ. ἄριστον δὲ ἐστὶ τὸ πυρρὸν τῇ χροῇ, καὶ ἐμπερὲς σανδαράχη ἢ σάνδουκι κατακορεῖ, ἐντριβέει τε ὡσαύτως καὶ ὁμαλὸν δι' ὅλης τῆς συγκρίσεως· εἶτι δὲ ὑσμῖν βρυόδη καὶ φυκίοις ἐμπερῆ ἔχον. πρὸς δὲ τούτοις πολλόζον καὶ κινναμωμίζον τῷ τύπῳ τῶν θαμνίσκων· τὸ δὲ λιθῶδες τῇ συγκρίσει καὶ ψωρὸν ἀσπραγγωμένον τε καὶ χαῦνον, φαῦλον οἰητέον εἶναι. Theophrast. de lapid. §. 38, p. 696. Saepenumero apud veteres deprehenditur narratio de curalio sub undis molli, ac post eius in aërem transitum demum durato. Cfr. Ovid. *Metam.* XV, 416 sq.:

— Curalium, quo primum contigit auras
Tempore, durescit: mollis fuit herba sub undis.

IV, 749 sqq.:

Nunc quoque curaliiis eadem natura remansit,
Duritiem tacto capiunt ut ab aëre; quodque
Vimen in aequore erat, fiat super aequora saxum.

τοῦτο γὰρ πως κοιλιανεται. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν ξύλοις τὸ σύκινον *). καὶ τοῦτο γὰρ ὑπείκει τῇ ἄφῃ ἡρέμα πως. — Olympiodorus fol. 73, b.

IX, 30. Καὶ τὰ μὲν καυστά εἰσι **), τὰ δ' ἀκαυστα] Ἐπὶ τὰς λοιπὰς δύο ἀντιθέσεις ὁ Ἀριστοτέλης μετάγει τὸν λόγον καὶ διαλέγεται περὶ καυστοῦ καὶ ἀκαύστου, καὶ θυμιατοῦ καὶ ἀθυμιάτου. εἶτα μετὰ τὸ συμπληρῶσαι τὸν περὶ τῶν ἡ' ἀντιθέσεων λόγον, πάλιν ἐπαναλαμβάνει τὸν καυστοῦ καὶ ἀκαύστου καὶ θυμιατοῦ καὶ ἀθυμιάτου λόγον. τοῦτο δὲ οὐ μάτην, ἀλλ' ἵνα δείξῃ καὶ τὸ θυμιατὸν καυστὸν ὑπάρχον. ἐδόκει γὰρ ὀσφραντὸν εἶναι. καὶ ἵνα τοῦτο δεικνύῃ, ἀποδείξει τὰς ἡ' ἀντιθέσεις ἀπτὰ εἶναι πάθη, ἵνα πάντα τὰ ὑπὸ σελήνην μὴ ἐκφύγῃ εἶναι ἀπτά. πᾶσαι γὰρ αἱ ἄλλαι ἀπται ἦσαν ὁμολογουμένως. μόνῃ ἢ τοῦ θυμιατοῦ ἐδόκει μὴ εἶναι ἀπτῆ, ἀλλ' ὀσφραντῆ. καὶ φησιν, ὅτι καυστὸν ἔστι τὸ ἔχον πόρους παθητικούς πρὸς τὸ δέξυσθαι ἔνδον τὸ πῦρ. ἰδοὺ γὰρ ἡ σαλάμανδρα ***)) διὰ τὸ ἐστηρηθῆσαι τῶν τοιούτων πόρων,

Claudian. de nupt. Honor. et Marc. v. 169 sqq.:

— — — vellitque corallia Doto.

Vimen erat, dum stagna subit. Processerat undis:

Gemma fuit.

Addē Auson. Mosell. 69. Sidon. Apollin. Carm. XI, 110. Quam famam falsam esse auctore Donati (*Storia dell' Adriatico* p. 46) asserit Sprengel: at corallia cum plantis corallinis (*Corallina Opuntia*, *rubens*, *officinalis*; *Millepora coriacea* et al.) confuderunt veteres, quae sensim sensimque obdurescunt, ut ex parte molles, parte durae appareant. Cfr. Schweigger, *Naturhistorische Bemerkungen auf Reisen* (Berlin 1819, 4.) p. 19 sqq. — Ad praeterea de Curalio Plin. *Histor. nat.* XXXII, 2, 11. Beckmann. *Histor. nat. vet.* III, 3 p. 144. Niclas ad *Geoponic.* XV, 1, 31. p. 1051, Bernhardi ad *Dionys. Perieg.* 1103 p. 815.

*) Ortum debet latino vocabulo succinum.

**) Singularem numerum tuetur Aldus.

***)) *Geoponic.* XV, 1, 34: ὁμοίως δὲ καὶ ἡ σαλάμανδρα τὸ ἐλάχιστον ζῶον ἐκ τοῦ πυρὸς ἔχει τὴν γένεσιν καὶ ἐν τῷ πυρὶ βιοῦ οὐ καίόμενον ὑπὸ τῆς φλογός. Fabulam de salamandra ignicola exornavit Aristoteles *Hist. animal.* V, 19 p. 532, b: ὅτι δ' ἐνδέχεται μὴ κάεσθαι ουστάσεις τινὰς ζῶων ἢ σαλαμάνδρα ποιεῖ φανερόν· αὕτη γὰρ, ὡς

οὐ κάεται ὑπὸ τοῦ πυρός, ἀλλὰ τοῦναντίον σβέννυσι καὶ τὰς καμίνουσ. ὅθεν πολλὴ φροντίς παρὰ τοῖς ὑελέφαις *) τοῦ τινάσσειν τὴν πύπυρον, χάριν τοῦ μὴ εὐρεθῆναι ἔνδον σαλαμάνδραν καὶ σβέσαι τὴν κάμινον. ζημιῶδες γὰρ αὐτοῖς τὸ τοιοῦτον καθέστηκεν. ἀλλ' οὐ μόνον τὸ ἔχειν πόρους τοιοῦτους ἀπόκρη πρὸς τὸ εἶναι καυστόν, ἀλλὰ δεῖ ὑγρότητα ἔχειν παθητικὴν ὑπὸ πυρός, τουτέστιν ἀερώδη καὶ οὐχὶ ὕδατώδη. ἰδοὺ γοῦν τὰ χλωρὰ ξύλα, ἐπειδὴ πολλὴν ἔχουσι τὴν ὕδατώδη ὑγρότητα, οὐ κάονται, ἀλλὰ σβέννυσι τὸ πῦρ, ἐπεὶ οὐχ οἷά τε ἔστι κρατηθῆναι ὑπὸ πυρός ἢ τοιαύτη. τὰ δὲ ξηρὰ ξύλα, ἐπειδὴ οὐκ ἔχουσι τὴν ὕδατώδη ὑγρότητα, κάονται. καὶ ὅτι ἐν αὐτοῖς ἔστιν ἢ ἀερώδης ὑγρότης δῆλον, ἐπειδὴ μάλιστα ταῦτα ἐπινέχονται τῷ ὕδατι. καὶ ταῦτα περὶ τοῦ καυστοῦ καὶ ἀκαύστον· ἐφ' οἷς λοιπὸν ὁ φιλόσοφος καὶ ἐπὶ τὴν τελευταίαν ἀντίθεσιν μετέρχεται, λέγω δὴ τὴν τοῦ θυμιατοῦ, καὶ φησιν, ὅτι θυμιατόν ἐστιν ἕξ οὗ ἐκκρίνεται μέρος γῆς καὶ ὕδατος ὑπὸ πυρός. καλῶς δὲ πρόσκειται τὸ ὑπὸ πυρός. ἐπειδὴ γίνεται τούτοις διαφόρησις καὶ ὑπὸ χρόνου, ἄπερ οὐκ ἔτι εἰσι θυμιάτα, ἀλλὰ κοπρώδη. διαλύονται γὰρ καθάπερ γῆ τὰ χρόνια θυμιάματα, μὴ ἔχοντα θυμιάσιν. τὸ δὲ ὑπὸ πυρός ἐκκρίνον μέρος γῆς καὶ ὕδατος, ἐκεῖνό ἐστι θυμιατόν. ὅθεν τὸ ὕδωρ οὐκ ἂν εἴποιμεν θυμιατόν, ἐπειδὴ θερμωιζόμενον ἀτμίδα μόνον ὕδατώδη

φασί, διὰ πυρός βαδίζουσα κατασβέννυσι τὸ πῦρ. Eam traditionem inter posteros fuerunt, qui crediderint v. c. Theophrastus de igne p. 736 Schn. Nicander Theriac. 819 sq. Galenus de temperam. III, 4 p. 674 Kühn (qui tamen ad certum usque terminum tantummodo eam ab igne nihil pati perhibuit, uri autem si longiore spatio igni sit admota), quamvis non defuerint, qui eandem pro iure fabulis adnumerarent, quemadmodum Sextus Niger apud Plinium Hist. nat. XXIX, 23, Dioscorides Mat. med. II, 67, quem ad l. nonnulla de fabulae origine disputavit Sprengel Tom. II p. 443. Adde Harduin. ad Plin. X, 67, Allatium ad Eustath. Hexaem. p. 193, Niclas ad Geoponic. l. l. p. 1055 sq., Beckmann. ad Antigon. Caryst. c. 91 p. 140 sq.

*) Ald. ὑελλέφαις. Hesychius: ὑελλέφαις· ὑελοτέχνη. ὑαλεψικὴ ἔστιν ἢ περὶ τὸν ὕαλον καταγινόμενη [τέχνη]. Philopon. in Porphyr. Isagog. p. 11, a Brand. Cfr. Plin. Hist. nat. XXXVI, 26.

ἐκκρίνει, οὐ μὴν καὶ γεώδη οὐσίαν. καὶ ὅτι γεώδη οὐσίαν ἐκκρίνει τὸ θυμιάμενον δῆλον, ἐπειδὴ τὰ παρακείμενα οὐ διαίνει, τουτέστιν οὐχ ὑγραίνει, ἀλλὰ μόνον χρωματίζει. μελαίνει γὰρ αὐτά. ἢ γὰρ ὑγρότης ἐξικμαζομένη ἀναλίσκεται ὑπὸ τοῦ πυρός. εἶτα, ὡσπερ ἑαυτοῦ ἐπιλανθανόμενος ὁ φιλόσοφος φησιν, ὅτι τὰ θυμιατὰ διαίνει. καὶ ἄπορος ὁ λόγος. δοκεῖ γὰρ ἀντιφύσει περιπεπτωκέναι ὁ φιλόσοφος, ποτὲ μὲν λέγων αὐτὸ διαίνειν *). ἢ ῥητέον, ὡς ἐπιλύσατο ὁ μέγας φιλόσοφος, ὅτι οὐκ ἀντιφύσει περιπέπτωκεν ὁ Ἀριστοτέλης. τὰ γὰρ θυμιάματα καὶ διαίνει καὶ οὐ διαίνει· διαίνει μὲν τὴν οἰκείαν ἐπιφάνειαν ἐξατμιζομένου τοῦ ἐν αὐτοῖς ὑγροῦ, καθάπερ οἱ κέραμοι τὴν ἀρχὴν ἐμβληθέντες ἐν τῇ καμίνῳ. ὅθεν ἐλέγομεν αὐτοὺς καὶ διαστρέφεσθαι **). οὐ διαίνει δὲ τὰ παρακείμενα, ἀλλὰ μόνον μελαίνει. οὕτω τοίνυν ἐπιλύονται τὴν ἀπορίαν. ταῦτα δὲ τὰ θυμιάματα τριττά εἰσιν· ἢ γὰρ ἐκ ξυλώδεσι γίνεται ἢ θυμιάσις καὶ καλεῖται καπνός, ὡσπερ ἐπὶ τῶν ξύλων, ἢ ἐν λιπαροῖς καὶ γίνεται κνίσσα, ὡσπερ ἐπὶ ἐλαίου ἢ στέατος ἢ λίπος, ἢ ἄλλου τινὸς τοιούτου, ἢ ἐν πλοσι καὶ λέγεται λιγνός ***), ὡσπερ ἐπὶ σαρκὸς λίπος ἐχούσης, ἢ λιβάνου, ἢ γλυκέος οἴνου. καὶ γὰρ οὗτος πίων ἐστὶ καὶ λιπαρός †), καθάπερ τὸ μέλι, διὰ τὸ γεώδη πολλὴν ἔχειν οὐσίαν, ὅθεν οὔτε μεθύσκει διὰ τὸ ἀπολωλέναι αὐτὸν τὴν οἰνώδη ποιότητα. ἀλλὰ ζητητέον, τί διαφέρει τὸ λιπαρὸν ††). ἐνεργεῖα ἔχει τὴν ὑγρότητα καὶ προφανῶς, ὡσπερ τοῦλαιον καὶ ὡσπερ τὸ λίπος †††). τὸ δὲ πῖον οὐκ ἐνεργεῖα οὔτε προφανῶς, ἀλλὰ μίγμα ἐστὶ στερεωτέρου σώματος καὶ ὑγροῦ, ὡσπερ ἐπὶ τῆς σαρκὸς τῆς λίπος ἐχούσης. ἀλλὰ καὶ ὁ ποιητὴς οἶδε τὴν τούτου διαφορὰν. περὶ γὰρ τοῦ

*) Videtur scribendum esse ποτὲ μὲν λέγων αὐτὰ μὴ διαίνειν, ποτὲ δὲ αὐτὰ διαίνειν.

**) Vide Exo. IV, 1, 4, p. 171. Comment. ad IV, 6, 7.

***) Ald. λίπος.

†) Ald. λίπος.

††) Scribendum est: ζητητέον, τί διαφέρει τὸ λιπαρὸν τοῦ πῖνου. καὶ τὸ μὲν λιπαρὸν ἐνεργεῖα et q. s. Decepit scribam duplex λιπαρὸν.

†††) De accentu vocabuli adi Hermannum de emendand. Gr. sr. rat. p. 429 et Passov. Lex. s. v.

λιπαροῦ φησι· χρῖσε δὲ λίπ' ἐλαίω *), περὶ δὲ τοῦ πλοκός φησιν ὁ αὐτὸς ποιητῆς πλονα πενταέτηρον **). καὶ ταῦτα μὲν περὶ θυμιατοῦ. εἶτα πάλιν ἀνακεφαλαιοῦται τὸν περὶ τοῦ καυστοῦ λόγον. τρία περὶ τούτου παραδίδωσι, τὸν ὀρισμόν, τὴν διαίρεσιν, τὴν πρὸς τὸ τηκτὸν σύγκρισιν. καὶ φησιν, ὅτι καυστὸν ἐστὶ τὸ εἰς τέφραν διαλυόμενον. τί φησὶ Ἀριστοτέλης, πᾶν καυστὸν εἰς τέφραν διαλύεται; οὐκοῦν κατὰ σέ οὐκ ἐστὶ τὸ ἄχυρον καυστὸν, ἐπειδὴ καιόμενον οὐκ εἰς τέφραν διαλύεται, ἀλλ' εἰς λιγνόν. εἴρηται, ὅτι ἡ τοιαύτη λιγνὸς οὐ κυρίως ἐστὶ λιγνός, ἐπειδὴ οὐκ ἀπὸ πλοκός ἐστιν, ἀλλὰ μετρία τέφρα πρὸς τὴν τοῦ ἀχύρου σύστασιν. ἀλλὰ πάλιν καὶ ἡ ἄσβεστος οὐ καυστή, ἀλλ' ἐπειδὴ οὐκ εἰς τέφραν διαλύεται, ἀλλ' οὐχ ὁμοίαν τῇ τῶν ξύλων, ἀλλ' ἑτέρα τινί. καὶ γὰρ ἡ κονία οἶον τέφρα τίς ἐστίν. ἀλλὰ πάλιν καὶ ὁ πυρίμαχος λίθος οὐ καυστός, ἐπειδὴ οὐ διαλύεται εἰς τέφραν. τούναντίον δὲ πῆγνυται τὸ ἀποστάζον. ῥητέον δὲ καὶ πρὸς τοῦτο, ὅτι τῶ ὄντι οὐ καυστός ἐστὶν αὗτος, ὅθεν πυρίμαχος λέγεται. ὁ μέντοι μυλίας καυστός ἐστίν, ἐπειδὴ τὸ ἀποστάζον εἰς κόνιν διαλύεται, καθάπερ ἡ τίτανος. καὶ θρίπτεται γάρ. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τοῦ ὀρισμοῦ τοῦ καυστοῦ. λοιπὸν εἴπωμεν καὶ τὴν τούτου διαίρεσιν. τῶν γὰρ καυστῶν τὰ μὲν φλογιστά εἰσι, τὰ δὲ ἀφλόγιστα. καὶ τῶν φλογιστῶν τὰ μὲν καθ' ἑαυτὰ εἰσι φλογιστά, τὰ δ' οὐ καθ' αὐτά, ἀλλὰ μετ' ἄλλων. καὶ τῶν καθ' αὐτὰ φλογιστῶν τὰ μὲν ἀνθρακεντά εἰσι, τὰ δ' οὐκ ἀνθρακεντά. αὕτη μὲν ἡ διαίρεσις. λοιπὸν εἴπωμεν παραδείγματα. καυστὰ μὲν γὰρ ἀφλόγιστα εἰσι, τούτεστι μὴ ποιοῦντα φλόγα, ὅσα μὴ ἔχει ἀερώδη ὑγρότητα, ὡσπερ τὰ ξύλα. τούτων δὲ τῶν φλογιστῶν, ὅσα ἐνεργεῖα ἔχουσι τὴν ὑγρότητα, οὐ κάονται καθ' αὐτά, ἀλλὰ μετ' ἄλλου σώματος, ὡσπερ τοῦλαιον καὶ ἡ πίττα. ταῦτα γὰρ χωρὶς τοῦ συνεκφλογωθῆναι ἑτέροις οὐ κάονται καθ' αὐτά, ἀλλὰ μετ' ἄλλου σώματος, ὡσπερ ἔλαιον μετὰ τοῦ στυπείου ἢ ἐν ταπινῷ. καὶ αὐτὰ γὰρ οὐκ ἐκφλογοῦνται. ὅσα δὲ μὴδ' ἐνεργεῖα ἔχουσι

*) Cfr. II. κ', 577. ξ', 174. σ', 350. Odyss. γ', 466. ζ', 96. 227. κ', 364. 450. τ', 505.

**) II. β', 403. Od. ξ', 419.

τὴν ὑγρότητα, ταῦτα κίονται καὶ φλογοῦνται, ὡσπερ τὰ ξύλα. πάλιν δὲ τούτων τῶν καθ' αὐτὰ ἐκφλογομένων, ὅσα μὲν μᾶλλον γεώδους οὐσίας μετέχουσι, ταῦτα καὶ ἄνθρακας ποιοῦσι καὶ ἄνθρακευτὰ λέγονται, ὡσπερ τὰ στερεώτερα ξύλα· ὅσα δὲ μᾶλλον ἀερώδους, ταῦτα οὐκ ἄνθρακεύεται, ὡσπερ πάπυρος, χόρτος καὶ ὅσα τοιαῦτα. οὐ ποιοῦσι γὰρ ἄνθρακας κυρίως, ἀλλὰ τάχιον διαλύονται. εἶτα καὶ ἐπὶ τὴν σύγκρισιν τοῦ φλογιστοῦ καὶ τοῦ τηκτοῦ μετέρχεται ὁ φιλόσοφος. τῶν γὰρ ὑπὸ πυρὸς πασχόντων τὰ μὲν φλογιστὰ εἰσι μόνως, οἷον τὰ ξύλα, τὰ δὲ τηκτὰ μόνως, ὡσπερ ὁ χαλκός. τὰ δὲ καὶ φλογιστὰ καὶ τηκτὰ, ὡσπερ ὁ λιβανωτός· οὗτος γὰρ καὶ τήκεται καὶ ἐκφλογοῦται. τὰ δὲ οὔτε φλογιστὰ οὔτε τηκτὰ, ὡσπερ κέραμος, σίδηρος καὶ ὅσα τοιαῦτα. ὅσα μὲν γὰρ ἀερώδη πολλὴν ἔχει οὐσίαν καὶ ἀθρόαν, τουτέστιν ὑγρότητα, ἐκεῖνα φλογιστὰ εἰσιν. ὅσα δὲ ἢ πολλὴν ἢ μὴ ἀθρόαν, ἀλλὰ διεσπαρμένην, ἐκεῖνα ἄμφω καὶ τήκονται καὶ φλογοῦνται, ὡσπερ ὁ λιβανωτός. ἐκ τούτων οὖν πάντων ἀναφαίνεται, ὅτι καυστόν ἐστι τὸ θυμιατόν. καὶ ταῦτα μὲν ῥητέον περὶ τῶν ἠ' ἀντιθέσεων. ἀλλ' ἐπειδὴ ταῦτα ἕξ ὕλης καὶ εἶδους γίνονται, ὕλης μὲν ξηροῦ καὶ ὑγροῦ, εἶδους δὲ τῶν ποιητικῶν αἰτίων θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, αὗται δὲ γίνονται ἐν τοῖς ὁμοιομερέσι, διττὰ δὲ τὰ ὁμοιομερῆ, ἢ γὰρ ἀπὸ τῶν στοιχείων γίνονται, ἢ ἀπὸ τῆς διττῆς ἀναθυμιάσεως, ὡσπερ χαλκός καὶ τὰ λοιπὰ μέταλλα, διττὰ δὲ καὶ τὰ ἀπὸ τῶν στοιχείων ὁμοιομερῆ, ἢ γὰρ ἐν ζώοις ἐστίν, ὡσπερ νεῦρα, ὀστά, σάρκες καὶ τὰ ὅμοια, ἢ ἐν φυτοῖς, ὡσπερ φλοιόν, ξύλα, ἕλκα, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἐφεξῆς ὁ φιλόσοφος τὴν τούτων διάγνωσιν ἡμᾶς διδάσκει, τίνα μὲν ὑπὸ θερμοῦ πάσχει, τίνα δὲ ὑπὸ ψυχροῦ. ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ διάγνωσις ἢ ἀπὸ τῶν ποιητικῶν αἰτίων ἐστὶ, τουτέστι τοῦ εἶδους, ἢ ἀπὸ τῶν ὑλικῶν (ἐστὶ δ' ἢ μὲν ἀπὸ τοῦ εἶδους διάγνωσις, ἀπόδειξις· ἢ δ' ἀπὸ τῆς ὕλης, τεκμήριον *). ἀπὸ γὰρ τοῦ πάθους τοῦ ποιοῦντος τεκμαιρόμεθα· κυριώτερα δ' ἐστὶν ἢ ἀπόδειξις τοῦ τεκμηρίου,

*) De significatione vocabuli ἀπόδειξις apud Aristotelem cfr. Trendelenburg ad *de anim.* I, 1, 2 p. 195 sqq.: de τεκμήριον vide Comment. nostr. ad III, 4, 25.

ὄσον καὶ τὸ ποιητικὸν τοῦ παθητικοῦ), τούτου χάριν ὁ φιλόσοφος προτάττει τὴν ἀπὸ τοῦ ποιοῦντος διάγνωσιν, εἴθ' οὕτως ἐπάγει καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ὕλης. τί δ' ἐστὶν αὕτη, ἣ ἐφεξῆς ἡμῖν θεωρία παραστήσει. — Olympiodorus fol. 73, b — 74, b.

IX, 33. Ἐστὶ δὲ πνεῦμα ῥύσις συνεχῆς ἐπὶ μῆκος ἀέρος] Πνεῦμα νῦν λέγει οὐ τὸν ἄνεμον. ἀνωτέρω γὰρ κατέτρεχεν Ἰπποκράτους ὡς λέγοντος τὸν ἄνεμον, ἀέρος εἶναι ῥεῦμα καὶ χεῦμα *). ἀλλὰ πνεῦμα νῦν λέγει τὴν λιγνὴν τὴν ἐκ τῶν θυμαιωμένων ἐκκρινομένην ἐκ τῆς γεώδους καὶ ἀερώδους οὐσίας τῆς ἐν αὐτοῖς. περὶ γὰρ τούτων ἦν καὶ ὁ λόγος. — Olympiodorus fol. 74, b.

IX, 34. Ἐστὶ δ' ἡ μὲν ξυλώδους σώματος θυμαίσις καπνός] Ἐντεῦθεν τὴν διαφορὰν παραδίδωσι τῶν θυμιαμάτων, ὅτι τὰ μὲν ξυλώδη ὄντα καὶ καπνώδη ἔχει τὴν θυμίασιν, ὡσπερ ὄστᾶ, τρίχες, ὄνυχες καὶ τὰ τοιαῦτα. ταῦτα γὰρ ἀναλογεῖ τοῖς ξύλοις, ὡς γεώδους ὄντα καὶ ἀερώδους οὐσίας. ὅθεν καὶ Ἐμπεδοκλῆς μετὰ τῶν ξύλων τὰ τοιαῦτα λέγων· ταῦτα δὲ ἐστὶ τρίχες καὶ φύλλα καὶ οἰωνῶν πτερὰ πυκνὰ καὶ φολιδονίδες **) γίνονται ἐπὶ στιβαροῖς μελέεσσιν. ὅσα δὲ εἰσι λιπαρὰ τῶν θυμιαμάτων, κνισώδη ἔχουσι τὴν θυμίασιν, ὡς λίπος, ἔλαιον, καὶ τὰ τοιαῦτα. ὅσα δὲ πλανά εἰσι, ταῦτα λιγνώδη, ὡσπερ σάρκες, γλεῦκος, μέλι, καὶ τὰ τοιαῦτα. — Olympiodorus fol. 74, b.

X, 1. Τούτοις δὲ τοῖς παθήμασι χρώμασιν] Ποίοις παθήμασι; τῷ ψύχεσθαι, τῷ παχύνεσθαι καὶ μὴ παχύνεσθαι, τῷ κάεσθαι ἢ θυμιαῖσθαι. ἄπερ εἰσὶν ἀπτικά πάθη. τούτοις τοῖς πάθεσι διαφέρουσι τὰ ὁμοιομερῆ. ποῖα;

*) Vide ad Exc. I, 13, 1. II, 4, 23. Vol. I p. 241. 293.

**) Ita Aldus. Fortasse scribendum φολίδες pro λεπίδες. Aristot. de part. animal. IV, 11 p. 691, a: ἐστὶ δ' ἡ φολὶς ὁμοιον χώρῃ λεπίδος, φύσει δὲ σκληρότερον. Cfr. Eustath. ad Dionys. Perieg. v. 441 p. 183. Beckmann. ad Aristot. de mirabil. auscultat. 178 p. 351. Schneider. Cur. post. ad Arist. Hist. animal. I, 6, 2. Vol. IV p. 284.

τά τε ὑπὸ τῶν τεσσάρων στοιχείων γεγενημένα, οἷα τὰ ἐν τοῖς ζώοις καὶ τοῖς φυτοῖς, τά τε ἐκ τῆς διττῆς ἀναθυμιάσεως, οἷον τὰ μέταλλα. οὐ μόνον δὲ τούτοις διαφέρουσιν ἀλλήλων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς γευστὰς καὶ ὀσφραντὰς ποιότητας. περὶ ὧν οὐκ οὐκ καιρὸς λέγειν. εἴρηται γὰρ ἐν τῷ περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητικοῦ, ἀλλὰ περὶ μόνων τῶν ἄπτικῶν παθῶν. ἀλλὰ τὴν διάγνωσιν ποιησόμεθα ἕκ τε τῶν ποιούντων, ἕκ τε τῶν πασχόντων, ὡς εἴρηται, ποῖα μὲν τῶν ὁμοιομερῶν τῆς γῆς μόνον, ποῖα δὲ ὕδατος μόνον, ποῖα δὲ γῆς καὶ ὕδατος *). — Olympiodorus fol. 75, a.

Εἰπὼν περὶ πασῶν τῶν ἀντιθέσεων τῶν κατὰ δύναμιν ἢ ἀδυναμίαν λεγομένων, καθ' ἃ τὰ ὁμοιομερῆ σώματα διαφέρειν εἶπεν ἀλλήλων, τούτοις τέ φησι τοῖς πάθεσι διαφέρειν ἀλλήλων [τὰ ὁμοιομερῆ σώματα διαφέρειν εἶπεν ἀλλήλων] καὶ ταύταις ταῖς ἑπταῖς διαφοραῖς. πᾶσαι γὰρ αἱ εἰρημέναι ἀντιθέσεις ἄπται. καὶ πρὸς τούτοις εἰπὼν χυμοῖς τε καὶ ὁμοῖς, οὐκέτι προσέθηκε καὶ τὸ τὰ μὲν ψοφητικὰ αὐτὰ εἶναι, τὰ δὲ ἄψοφα, ἢ τῆς ἀκοῆς κρίνειν. τοῦτο δὲ ἢ ὅτι μὴ προηγουμένως ἔστιν αὐτῷ ὁ λόγος τὴν διαφορὰν τῶν αἰσθητῶν εἰπεῖν, ἢ ὅτι ἐναργὲς καὶ τῶν ψόφων αἰσθητικὸν κριτήριον. εἶπε δὲ καὶ περὶ τούτων πρὸ ὀλλίου. καταριθμεῖται δὲ καὶ τίνα ἔστιν ὁμοιομερῆ τῶν σωμάτων, τά τε γὰρ μεταλλευόμενα καὶ ὅσα ἐκ τούτων τῆ ἑκκρίσει γίνεται. τὰ μὲν γὰρ ἐκ μολύβδου γίνεται, τὰ δὲ ἐξ ἄλλου τῶν ὀρυκτῶν. ἔτι δὲ τὰ ἐν τοῖς φυτοῖς τε καὶ ζώοις, ἐξ ὧν ἢ σύστασις τῶν ἀνομοιομερῶν. καὶ τὰς ἵνας δὲ τὰς ἐν τοῖς φυτοῖς ἐν τοῖς ὁμοιομερέσιν ἔθηκεν. — Alexander fol. 138, b.

XII, 1. Εἰπὼν τί ἔστι τὸ ὑποκείμενον τοῖς ὁμοιομερέσι σώμασι καὶ τίνος ἕκαστον αὐτῶν μᾶλλον ἔστιν, ἐφεξῆς, ἐπεὶ ἐν τοῖς ὁμοιομερέσι σὰρξ τε καὶ ὀστοῦν καὶ νεῦρον καὶ τὰ τοιαῦτα (ἐκ γὰρ τούτων τὰ ἀνομοιομερῆ τοῦ ζώου, ἐξ ὧν τὸ ζῶον), περὶ

*) Desinit his verbis Olympiodori commentarius. Plurima tamen deesse, uti etiam monuit Aldus, donec ἑλλείπειν ἢ τελευταῖα πράξις καὶ θεωρία, tum ex his ipsis verbis patet, tum ex iis, quae adscriptissimus ad Exc. IV, 9, 30: τί δ' ἔστιν αὕτη, ἢ ἐφεξῆς θεωρία παραστήσει.

τούτων εἰπεῖν προτίθεται, τί ἐστὶν ἕκαστον αὐτῶν, οὐ κατὰ τὸ
 ὑποκειμένον (τοῦτο μὲν γὰρ εἴρηται), ἀλλὰ κατὰ τὸν λόγον.
 ἔχειν γὰρ φησὶν ἤδη τὰ γένη τῶν ὁμοιομερῶν, οἷον ἐκ τίνος
 ἕκαστον αὐτῶν ἐστὶ, γῆς ἢ ὕδατος, ἢ ἐξ ἀμφοῖν. λαβόντες
 τοῦτο διὰ τῆς γενέσεως αὐτῶν, ἐξ οὗ ὑποκειμένου γίνεται, ἐκ
 τούτου καὶ ἐστὶ γινόμενον, ἐξ ὧν ἢ τῶν ἀνομοιομερῶν φύσις.
 ἐκ γὰρ τῶν ὁμοιομερῶν τὰ ἀνομοιομερῆ, ἐκ δὲ τούτων ὡς
 ὑποκειμένων τε καὶ ὕλης τὰ ὅλα τῆς φύσεως ἔργα, οἷον φυτὰ,
 ζῶα. ὡς ὕλης δὲ ἐκ τούτων εἶπε. τὸ γὰρ εἶδος αὐτῶν, καθ' ὃ
 μάλιστα ἐστὶν, ἃ ἐστὶν, οὐ τοιοῦτον. εἶναι δὲ φησὶ πάντα τὰ
 ὁμοιομερῆ, ὡς μὲν ἐξ ὕλης, ἐκ τῶν εἰρημένων, ὕδατός τε καὶ
 γῆς. ὡς δὲ κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ τὸ εἶναι, ὃ ἐστὶν ἕκαστον
 αὐτῶν, τῷ λόγῳ. τούτέστι τῷ λόγῳ καὶ τῷ εἶδει ἕκαστον αὐ-
 τῶν ἐστὶν, ὃ ἐστὶν. ὅτι δὲ κατὰ τὸν λόγον ἐστὶν αὐτοῖς τὸ
 εἶναι, ἃ ἐστὶ, δῆλον εἶναι φησὶν ἐπὶ τῶν ὑστέρων μᾶλλον,
 ὕστερα λέγων τὰ ἀνομοιομερῆ. ὕστερα γὰρ ταῦτα τῶν ὁμοιο-
 μερῶν, εἶγε ἐξ ἐκείνων σύγκειται. καὶ ὅπως φησὶν ἐπὶ τούτων,
 ἃ οἷον ὄργανά ἐστι τῶν σωμάτων, καὶ ἕνεκά τινος χρείας ἡμῶν
 δοκεῖ δεδόσθαι. τούτοις γὰρ προφανῶς τὸ εἶναι ἐστὶν ἐν τῷ
 λόγῳ. ἐν γὰρ τῷ δύνασθαι τὸ εἶναι τούτοις ἐστὶν. ὅτι δὲ μᾶλ-
 λον δῆλον κατὰ τὸν λόγον καὶ τοῖς ὁμοιομερέσι τὸ εἶναι ἔδειξε
 λαβὼν τὸν νεκρὸν ἄνθρωπον. γνωριμώτερον γὰρ, ὅτι ὁ νεκρὸς
 ἄνθρωπος λέγεται ὁμωνύμως καὶ οὐ κυρίως ἄνθρωπος. οὗτος
 δὲ ἐστὶν, ὃ ὁ λόγος ἐφαρμόζει. οὐκ ἐφαρμόζει δὲ ὁ λόγος ὁ
 τοῦ ἀνθρώπου τῷ νεκρῷ. οὐδεὶς γὰρ ὀφείζεται τὸν νεκρὸν ἄν-
 θρωπον, ζῶον λογικὸν θνητόν. ἐπὶ δὲ τούτου γνωριμώτερον ἢ
 ἐπὶ αἵματος καὶ ἐκάστου τῶν ὁμοιομερῶν. ἐστὶ μὲν γὰρ καὶ
 ἐπ' ἐκείνων τὰ τῶν νεκρῶν ὁμωνύμως τοῖς τῶν ζώντων λεγό-
 μενα. πλὴν οὐ φανερόν ὁμοίως ἐπ' ἐκείνων. ὡς δὲ ὁ νεκρὸς
 ἄνθρωπος ὁμωνύμως ἄνθρωπος, οὕτω καὶ ἡ χεὶρ τοῦ νεκροῦ
 ὁμωνύμως χεὶρ. ἤρξατο δὲ ἀπὸ τοῦ ἐσχάτου. τοῦτο δ' ἦν τὸ
 τέλειον ζῶον. εἰτ' ἐπάγεισιν ἐπὶ τὰ πρὸ αὐτοῦ, ὧν προσεχῆ μὲν
 τοῖς τελείοις ἐστὶ τὰ ἀνομοιομερῆ. πρὸ δὲ τούτων τὰ ὁμοιομερῆ.
 ὅτι δὲ τὰ τίνος ἕνεκεν ὄντα, ὅταν μηκέτι δύνηται τοῦτο ποιεῖν,
 μόνον δὲ φυλάσσει τὸ σχῆμα, ὁμωνύμως λέγεται, ἔδειξεν ἀπὸ
 τῶν λιθινῶν αὐλῶν. ὡς γὰρ οἱ αὐλοὶ ὄργανα, οὕτω καὶ χεὶρ

καὶ πάντα τὰ μέρη τοῦ ζώου ὁργανά τινά ἐστιν ὑπὸ τῆς φύσεως, χρείας τινὸς χάριν γεγονότα. ἤττον δέ φησι δῆλον εἶναι ἐπὶ σαρκὸς καὶ ὀστοῦ καὶ τῶν ὁμοιομερῶν, ὅτι καὶ ταῦτα ὄργανα καὶ ἐπὶ τῶν χρεῖαν τὴν ἀναφορὰν ἔχει, ἢ ἐπὶ χειρὸς καὶ προσώπου καὶ ποδὸς καὶ τῶν ἀνομοιομερῶν μερῶν· ἔτι δὲ ἤττον ἐπὶ τῶν ἀπλῶν σωμάτων, ἃ καὶ στοιχεῖα λέγομεν, οἷον πυρὸς, ὕδατος, τῶν λοιπῶν. ἐλάχιστα γὰρ ἐπὶ τούτων δῆλον, τὸ τίνοσ χάριν ἕκαστόν ἐστιν αὐτῶν, ἐν οἷς πλείστον τὸ τῆς ὕλης ἐστὶ, τουτέστιν ἐν τοῖς ἐγγυτέρω τῆς ὕλης. ἐγγυτάτω δὲ τῆς ὕλης ἐστὶ τὰ πρῶτα ἐκ τῆς ὕλης γινόμενα, ἅπερ ἐστὶ καὶ στοιχεῖα. διὸ καὶ ὕλης ταῦτα λόγον ἐν τοῖς συνθέτοις ἔχει· ὥστε εἰ τὰ ἔσχατα ἐξ ὧν τὸ συναμφοτέρον κατ' ἰδίαν ληφθεῖη, ταῦτα δ' ἐστὶν ἢ τε ὕλη καὶ τὸ εἶδος, οὔτε ἢ ὕλη ἄλλο τί ἐστι πρὸς αὐτήν· αὐτὴ γὰρ ἢ ἔσχατη ὕλη, ἣτις ἐστὶ τὸ πρῶτον ὑποκείμενον τοῖς σώμασιν· ἀπλὴ γὰρ τις φύσις ἢ τοιαύτη, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ εἶδος τε καὶ ἢ οὐσία. τὸ γὰρ εἶδος οὐσίαν λέγει, ἐπεὶ κατὰ τοῦτο τὸ εἶναι ἕκαστω τῶν συνθέτων. καὶ τοῦτο δὲ οὐδὲν ἄλλο παρὰ τὸν λόγον, καθ' ὃν ἢ ὕλη εἰδοποιεῖται. τὰ δὲ μεταξύ τε εἶδη καὶ ἐκ τούτων ἀνάλογον τούτων ἐστὶ μᾶλλον, οἷς ἐστὶ μᾶλλον. ὧν τὰ μὲν τῆς ὕλης ἐγγυτέρω, ὑλικώτερα, τὰ δὲ τῆς οὐσίας τε καὶ τοῦ λόγου, εἰδικώτερα *). ἔστι δὲ τοῦ λόγου μὲν καὶ τοῦ εἶδους ἐγγυτέρω, ὅσα ἐξ εἰδοπεποιημένων ἤδη σύγκειται, καθ' ὅσον εἰδοποιεῖται. οἷον τὸ πρόσωπον ἐξ ὁμοιομερῶν τινῶν σύγκειται, καθ' ὅσον ἐστὶν εἰδοπεποιημένα. ἐκ γὰρ ὀφθαλμῶν, καθ' ὅσον εἰσὶν ὀφθαλμοί. καὶ ὁμοίως ἐκ τῶν ἄλλων. τῆς δὲ ὕλης τὸ ὑποκείμενον ὕλην ἔχει χωρὶς εἶδους. τοιοῦτον γὰρ τὸ τοῖς στοιχείοις ὑποκείμενον, ἐπεὶ καὶ τῶν ἀπλῶν τε καὶ πρῶτων σωμάτων ἕκαστόν φησιν ἕνεκά του καὶ οὐχ ὀπωσοῦν ἔχον ἕκαστον αὐτῶν, τὸ μὲν ὕδωρ ἐστὶ, τὸ δὲ γῆ, τὸ δὲ ἄλλο τι, ἅσπερ οὐδὲ σὰρξ, ἢ ἦπαρ. ἀλλ' ὡς ταῦτα, ὅταν τὸ αὐτῶν παρέχεται, οὕτω κἀκεῖνα, ὅταν ἕκαστον αὐτῶν σώξῃ τὴν οἰκείαν φύσιν καὶ τὸ ἴδιον ἔργον. τούτων δὲ φησιν ἔτι μᾶλλον σαρκὸς τε λέγων κατ' ἕκαστου τῶν σπλάγγων καὶ ὅλων τῶν ὁμοιομερῶν, τὸ ἕνεκά του ἔχειν φανερώτερον, πρόσω-

*) Ald. εἰλικιώτερα.

πον καὶ χεῖρα καὶ ἕκαστον τῶν ἀνομοιομερῶν. — Alexander fol. 140, a.

XII, 13. *Ἀηλωθέντων δὲ τούτων τὰ τοιαῦτα*] Ἐκ τούτων δήλον, ὅτι τῷ βιβλίῳ τούτῳ ἔπεσθαι δοκεῖ τὰ περὶ τῶν ζώων μορίων. ἐν γὰρ τῷ δευτέρῳ περὶ ζώων μορίων, περὶ ὧν ἐνταῦθα ἔφη δεῖν εἰπεῖν, εἶπε. λέγει γὰρ ἐν αὐτῷ πρῶτον μὲν περὶ τῶν ὁμοιομερῶν μορίων, ἔπειτα περὶ τῶν ἀνομοιομερῶν, ἃ ἔστιν ἐκ τούτων *). — Alexander fol. 141, a.

*) Uti poterat hisce verbis Titze in iis, quae de ordine physicorum Aristotelis operum, prorsus ex mente Alexandri disputavit.

COMMENTARIUS

IN

ARISTOTELIS METEOROLOGICORUM

LIBRUM TERTIUM.

ACCEDIT

EXPLICATIO LOCORUM HUIUS LIBRI MATHEMATICORUM

AUCTORE

IOSEPHO BLANCANO.

COMMENTARIUS IN METEOROLOGICORUM

LIBRUM TERTIUM.

CAPUT PRIMUM.

Quae in hoc capite continentur, arctissime cohaerent cum iis, quae in ultimo antecessi libri exposuerat, ita ut melius fecisse videretur qui primus totam hanc φυσικῆς πραγματείας partem, quae Meteorologica inscribitur, in libros et capita divisit, si tertium librum ab initio cap. II exorsus esset. Nos non cunctaremur decimum statuere libri secundi caput, quod et initium capituli noni: *περὶ δὲ ἀστραπῆς καὶ βροντῆς, ἔτι δὲ περὶ τυφῶνος καὶ πρηστῆρος καὶ κεραυνῶν λέγωμεν* et finis nostri: *περὶ μὲν οὖν βροντῆς καὶ ἀστραπῆς καὶ ἐκνεφίου, ἔτι δὲ πρηστήρων τε καὶ τυφῶνων καὶ κεραυνῶν εἴρηται, καὶ ὅτι τὰντὸ πάντα, καὶ τίς ἡ διαφορὰ αὐτῶν*, expostulare videntur, nisi religio quaedam et confusionis timor vetarent, quamvis Schneideri exemplum nos videatur exhortari, ut pristinum ordinem restituamus et quamvis minime dubitemus, quin a sciolo quodam scriba, qui novi quidam afferre volebat, genuinus ordo sit immutatus, veluti Diodori Siculi aetate, ut priorum saeculorum fraudes seriorumque Peripateticorum ineptias taceam, adeo mos ille invaluit libros aliorum aliter, quam ab auctore ipso factum

erat, in partes dividendi, pro libera cuiuscunque voluntate immutandi, quae inutilia videbantur resecandi, quae utilia, si Dis placebat, futura addendi idque saepenumero ineptis locis, ut is quem diximus scriptor, quae sua in bibliotheca esset dicturus, in fronte totius operis exposuerit, ne quis, ut ipse addidit (I, 5) non advocatus scioli ingenii homunculus illud aut truncaret aut ineptiis augetet aut in lacinias discerperet. Caeterum, uti nos, sensit iam Vicomercatus, qui tamen ultimum caput superioris libri ad tertium librum trahere maluit. Alia quae veteribus de electricis in atmosphaera nostra phaenomenis innotuere, iam supra monuimus, cum ad interpretationem capitis noni libri superioris nos accingeremus, alia monebimus, ubi ipsa Aristotelis verba occasionem nobis praebunt. Pauca tamen, quae exponendi in ipsis commentariis nullus erit locus, hic adferemus pro consilio nostro omnia, quaecunque novimus, in hoc opere colligendi, quae ad Meteorologiam veterum spectant. Quae etsi iam in *Meteorol. veter. Graec. et Roman.* VII, 35 — 38 fere omnia a nobis collecta sunt et illustrata, duplex tamen causa est, cur eadem, quamvis alio ordine hic repetamus; altera, quia opusculum illud nimis mature compositum prorsus superfluum reddere optamus, altera idcirco, quod nonnulla eaque non exigui momenti et exempla et argumenta pluresque scriptorum locos addituri sumus. Itaque a gravissima quaestione ordiamur, num veteres fulminum noxas averruncandi methodum quandam norint, quod quamvis alii affirmare sint ausi, prorsus negamus. Atque inter argumenta quidem, quae aut prolata sunt, aut possunt proferri, primum obtinet locum cultus Iovis Elicii, quem spectavit Manilius *Astronom.* I, 104, ubi de humana solertia loquitur:

Eripuit... Iovi fulmen viresque tonandi

et Ovidius *Fast.* III, 327:

Eliciuunt caelo te Iuppiter, unde minores

Nunc quoque te celebrant Eliciumque vocant.

Quid tamen de conatibus fulmina et eliciendi et avertendi sit cogitandum, satis elucet ex verbis Plinii *Hist. natur.* II, 54: *Exstat Annalium memoria, sacris quibusdam et precationi-*

bus vel cogi fulmina vel impetrari. *Vetus fama Etruriac est, impetratum, Volsinios urbem agris depopulatis subeunte monstro, quod vocavere Voltam. Evocatum et a Porsenna suo rege. Et ante eum a Numa saepius id factitatum, in primo Annalium suorum tradit L. Piso, gravis auctor, quod imitatum parum rite Tullum Hostilium ictum fulmine* (cfr. Liv. I, 31). Tali arte fulmina avertendi imprimis Etruscos polluisse notum est, quorum in ritualibus libris — de quibus cfr. Ammian. Marcellin. XXIII, 5 ibiq. Lindenbrog. p. 393 (ed. Gronov. Lugd. Batav. 1693, 4.), cuius etiam collige notam ad Censorin. *de die natali* c. 11, p. 60 — expositum fuisse dicitur, quae in talibus rebus fuerint agenda. — Aliud argumentum pro sententia eorum, qui methodi cuiusdam fulmina averruncandi notitiam veteribus tribuunt, repeti potest, quod equidem antea factum esse non scio, ex loco *Geoponic.* ex Zoroastr. VII, 11 p. 482, ubi haec leguntur: *Σίδηρος τοῖς πόμασι τῶν πίθων ἐπιτιθέμενος ἀπερύκει τὴν ὑπὸ τῶν βροντῶν καὶ ἀστραπῶν βλάβην*, cui alius adiungi potest locus *Geoponic.* ex Leontin. XIV, 11, 5, p. 1004: *Ἀλλὰ μὴν καὶ σιδήρου ἔλασμα τι ἐντιθέασιν ἢ κεφαλὰς ἤλων.* — *δοκεῖ γὰρ ἀλεξιφάρμακον εἶναι πρὸς τὰς Διοσημείας.* Si quis autem his ex verbis colligere velit, veteribus cognitum fuisse modum, fulminum noxas vi conductrice metallorum avertendi, is conferat verba Columellae *de re rust.* VIII, 5, 12 Schn. Plinii *Histor. natur.* XXXIV, 15 et ipsa *Geoponic.* VII, 27. XIV, 7, 11, unde elucet, plerosque veterum censuisse, ferro vim quandam inesse, omnia mala, ut veneni, ita fulminum noxas avertendi. At veteribus re vera rationem, qua nunc utimur, fulgura averruncandi, cognitam non fuisse probari potest tum exinde, quod ineptiora remedia quam plurima pro superstitione sua conquisiverunt, veluti tutelam arborum quarundam, quas nunquam a fulmine laedi opinabantur, ex. gr. lauros cfr. Plin. *Hist. natur.* XIV, 30: *Manu satarum receptorumque in domos, fulmine sola non icitur* [laurus]. Adde *Geoponic.* VII, 11, p. 482. XI, 2, 7, p. 792. XIV, 11, 51, p. 1005. Plutarch. *Quaest. Symposiac.* IV, 2.

p. 664 C. VI, 9, p. 684. Isidor. *Origg.* XVII, 7, p. 1243. Nonn. de *morb. curat.* c. 259, p. 294, ubi dicit: τὰ δὲ φυλάσσοντα ἀπὸ κεραυνῶν εἰσὶ ταῦτα· ἐν μὲν τοῖς φυτοῖς δάφνη καὶ συκῆ et q. s. Quam opinionem minime veram esse, exemplis allatis docuerunt Harduinus ad Plin. l. l. Tom. I. p. 210 et Krafft *Praelect. physic.* Vol. III p. 310, quamvis adeo apud veteres, praesertim Romanos, divulgata fuerit, ut Tiberius coelo nubibus tecto caput laurea corona involverit, timens, ne Tulli Hostilii sorte afficeretur. (Sueton. *Tiber.* c. 69. Plin. *Histor. natur.* II, 55.) *) Potest tamen surgere aliquis, qui hoc argumentum nullius ponderis esse censeat idcirco, quia in ipsa Franklini patria, America septentrionali, fagus ab incolis tamquam certissimum refugium, ubi tonitrua audiunt, petitur (cfr. *Edinburgh new philosophic. Journal* Vol. II, Octobr. 1826 — Apr. 1827, p. 392. Rüder *Allg. landwirthschaftl. Zeit.* 1830, Febr. p. 64). Aliis eius modi superstitiosis remediis usos esse veteres, minoris etiam momenti est, veluti phocarum pellibus (cfr. Sueton. *August.* c. 90: *Tonitrua et fulmina paullo infirmius expavescens, semper et ubique pellem vituli marini circumferebat pro remedio.* Plin. *Histor. nat.* II, 55), suffitu Achatarum (cfr. Plin. *Hist. natur.* XVII, 10. *Persis vero suffitu*

*) Orta videtur tota haec de lauro, fulmina, ut ita dicam, respiciente fabula, ex detestatione illa, qua manifesto crepitu ignes abdicat. Verbis usus sum Plinii *Histor. natur.* XV, 40. Noti sunt versus Lucretii VI, 153 sq.:

Nec res ulla magis, quam Phoebi Delphica laurus

Terribili sonitu, flamma crepitante, crematur.

Cfr. Theocrit. *Idyll.* II, 23 sqq.:

— — — ἐγὼ ἐπὶ Δελφίδι δάφναν

αἶθω· ἧ' οἷς αὐτὰ λακεῖ μέγα καπνυρίσσα

κῆξασίνης ἄφθῃ κούδδ' σποδὸν εἶδομεσ αὐτᾶς.

Theophr. de igne 68, p. 729: καὶ τὰ φύλλα δὲ τὰ τῆς δάφνης καὶ τοῦ κικτοῦ καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα πηδᾷ διὰ πυκνότητα καὶ διὰ τὸ ἔχειν πολὺ τὸ ὑγρὸν· οὔτε γὰρ ἐξάγει πολὺ, καὶ οὐ δλείσι τῇ πυκνότητι· διὸ καὶ ὁ ψόφος. Ovid. *Fast.* IV, 742:

Et crepet in mediis laurus adusta fociis.

Achatarum tempestates avertit et praeterea fulmina. Adde Ctes. apud Phot. *Bibl.* p. 67 ed. Hoeschel), aliisque. cfr. Columell. *de re rust.* X, 346:

*Utque Iovis magni prohiberet fulmina Tarchon,
Sepe suas sedes praecinxit, vitibus albis. —*

Omissis vero omnibus hisce, non desunt argumenta, ex quibus certissime potest evinci nullam fulgura averruncandi methodum veteribus cognitam fuisse, qualia praebent locus Senecae *Quaest. natur.* VI, 1, 6, ubi remedia malorum ex aëre in nos irruentium recenset: *adversus tonitrua et minas caeli subterraneae domus et defossi in altum specus remedia sunt,* — Lucretii *de rer. natur.* VI, 405 sqq.:

*Praeterea si vult caveamus fulminis ictum,
Cur dubitat facere, ut possimus cernere missum?
Si nec opinantes autem vult opprimere igni,
Cur tonat ex illa parte, ut vitare queamus?
Cur tenebras ante, et fremitus et murmura concit?*

Plinii *Histor. nat.* II, 54: *Imperari naturae audacis est credere* — proverbium denique illud notissimum, quod inter alios reperitur apud Macrobius *Saturnal.* V, 3, p. 315: *Impossibile vel Iovi fulmen, vel Herculi clavam, vel Homero versum subtrahere* *). —

Hac igitur disquisitione absoluta transeamus ad phaenomena quaedam atmosphaerica electricae originis, quorum apud Aristotelem quidem nulla fit mentio, quae tamen apud alios scriptores saepenumero commemorantur. Quorum primum

*) Huc etiam pertinet quaestio, utrum acumina quae in tectis templi a Salomone Hierosolymis constructi erecta erant, fulminibus averruncandis inservierint, ut complures docti viri voluerunt (vide Michaëlis in *Götting. Magazin Jahrg.* III St. 5 et Bendavid in *Berlinisches Archiv der Zeit und ihres Geschmacks* 1797. Vol. II p. 328 — 342, 525 — 529, qui paulo etiam ultra progressus est), an avibus detinendis ac propellendis, uti alii maluerunt cum Iosepho. Quodsi enim Hebraei noverunt modum fulmina ad terram absque damno deducendi, vix dubitare licet, quin et Graecis et Romanis aequè notus fuerit.

est, quod si aëre satis humido lucidae redduntur pluviae omnes, quae destillant, guttae, quocum cohaeret alterum illud, quod nos ignem St. Elmi appellamus, veteres *Διὸς κόρυμβος* vocare solebant, quando singulae res, praesertim acumine quodam praeditae, in quas materies electrica subducitur, claro lumine splendent *). Cuius phaenomeni exempla plura apud veteres commemorantur, veluti apud Plinium *Histor. natur.* II, 37: *Vidi nocturnis militum vigiliis inhaerere pilis pro vallo fulgorem effigie ea: et antennis navigantium, aliisque navium partibus, ceu vocali quodam sono insistunt, ut volucres sedem ex sede mutantes: graves, quum solitariae venere, mergentesque navigia: et, si in carinae ima deciderint, exurentes: geminae autem salutes et prosperi cursus praenuntiae: quarum adventu fugari diram illam ac minacem adpellatamque Helenam ferunt. Et ob id Polluci et Castori **) id numen adsignant: eosque in mari deos invocant. Hominum quoque capita vespertinis horis magno praesagio circumfulgent. Omnia incerta ratione et in naturae maiestate abdita. Audiatur etiam Seneca *Quaest. nat.* I, 1: *In magna tempestate apparent lumina, quasi stellae velo insidentes. Adiuvari se tunc periclitantes existimant Pollucis et Castoris numine. Causa autem melioris spei est, quod iam apparet frangi tempestatem et desinere ventos. Aliquando feruntur ignes, non sedent. Gylippo Syracusas petenti visa sunt**

*) Exemplorum copiae, quam attuli in *Meteorol. veter. Graec. et Roman.* VII, 35. not. 12. p. 164 adde *Revue encyclopédique* Tom. XIII p. 484 sqq.

**)

— Quorum simul alba nautis

Stella refulsit,

Defluit saxis agitatus humor

Concidunt venti, fugiuntque nubes,

Et minax (quod sic voluere) ponti

Unda recumbit.

Horat. *Carm.* I, 12, 27 sqq. Adde Mitscherlich ad Horat. *Carm.* I, 3, 2. Hemsterhus. ad Lucian. II p. 331 ed. Bipont.

ardere pila, ignibus scilicet in illa delapsis *), qui saepe, fulminum more, animalia ferire solent et arbusta. Sed si minore vi mittuntur, desluunt tantum et insident, non feriunt nec vulnerant. — Qua in re errasse arbitror Senecam. Quantum equidem novi, nunquam phaenomeno tali suborto, neque arbusta neque animalia interiere. Confudit procul dubio Seneca plura phaenomena more eorum, quibus explicandi deest ratio. Certum est fulmina interdum prodire ex humo, et loco insidentia animalia eorum vi interfici ac nonnunquam statim post mortem electrica luce suffusa lucere, quod nescio an huc spectet. cfr. Plin. *Histor. natur.* II, 53. **). Quod factum est interdum, ut hominum viventium capita electrica luce suffusa splenderent, non tam ad electricitatem atmosphaericam, quam ad electricitatem animaleam spontaneam pertinet. Ita Ascanii capillos innoxiam flammam fudisse refert Virgil. *Aen.* II, 682 sqq.:

Ecce levis summo de vertice visus Iuli

Fundere lumen apex, tactuque innoxia molli

Lambere flamma comas, et circum tempora pasci.

Nos pavidi trepidare metu, crinemque flagrantem

Excutere et sanctos restinguere fontibus ignes.

Quod non narravisset Virgilius, nisi phaenomeni aut ipse exemplum vidisset, aut a fide dignis viris narratum audivisset. Repetit etiam similem narrationem de Lavinia *Aen.* VII, 73 sqq., ubi addit flammam

— — *totis Vulcanum spargere tectis.*

Quod an unquam factum sit, nescio; an fieri possit, dubito. Ita notum est, a comis Servii Tullii, Romanorum regis, ignem emicuisse, cum puer dormiret (*Liv.* I, 39). Exemplorum tam veterum quam recentiorum copiam attulit Hemmer in *Act. Academ. Theodoro-Palatini.* Tom. VI. Part. *phys.* p. 120 sqq. ***)

*) Cfr. Dionys. Halicarnass. *Antiq. Rom.* V, 46.

**) Exempla reperies in *Annales générales des sciences naturelles* Vol. VII p. 398. Gilb. *Annal.* LXIX p. 109.

***) Adde Damasc. *vit. Isidori* apud Phot. *Bibl. ood.* 242 p. 1039:

Vicomercatus Comment. ad Meteorolog. p. 294 ait:
*„Fama stabilisque apud vulgares opinio recepta est, aliquo-
 rumque etiam sapientum sententia comprobata, fulmen lapi-
 dem esse, quo turres interdum ictae disiiciuntur, arboresque
 finduntur: quam opinionem acceperunt, cum lapides quos-
 dam veluti adustos iis in locis, ubi fulmine aliquid ictum est,
 invenissent, ab aliis lapidibus prorsus dissimiles, et, quem-
 admodum testatur Avicenna, ferro et igni similes (cfr. Fro-
 mondi Meteorol. II, 7 p. 83). Huiusce opinionis satis tritae
 nostra etiam aetate inter rusticos agrestesque homines, certa
 vestigia apud veteres scriptores nulla reperiuntur non magis,
 quam alterius illius, fulmina nihil esse aliud, nisi sulphur in
 nubibus colliquatum, quamvis odorem et lucem cum sulphureo
 comparare non dubitaverit Plinius *Hist. nat.* XXXV, 15.
 Ad priorem tamen sententiam possit aliquis trahere Caecinae
abterranea fulmina, quorum mentio fit apud Senecam
Quaest. natur. II, 49, verba Scholiastae ad Persii *Satir.* II,
 27: *Haruspices fulmina transfigurata in lapides infra ter-
 ram abscondunt*, praeceunte Salmasio *Excercitat. Plinian.*
 p. 803 F, et versus Lucani *Pharsal.* I, 606:*

— — *Arruns dispersos fulminis ictus*

Colligit et terrae moesto cum murmure condit.

At, ut Ruhkopfii (*Seneca's physikalische Untersuchungen*,
 Lips. 1794, p. 88; ad Senec. Tom. V p. 134) interpretatio-

ὁ Σεβήρου ἵππος ψηχόμενος σπινθῆρας ἀπὸ τοῦ σώματος πολλοὺς τε
 καὶ μεγάλους ἤφιει, ἕως αὐτῷ τὸ τέρας εἰς τὴν ὑπατικὴν ἀρχὴν ἐν
 Ῥώμῃ κατηνύσθη. Ἀλλὰ καὶ Τιβερίω ὄνος, ὡς Πλούταρχος ὁ Χαί-
 ρωνεὺς φησιν, ἔτι μειρακίῳ ὄντι καὶ ἐν Ῥόδῳ ἐπὶ λόγοις ἠθορικοῖς
 διατρέβοντι τὴν βασιλείαν διὰ τοῦ αὐτοῦ παθήματος προσημύνησεν.
 Ἀλλὰ καὶ τῶν περὶ Ἀτῆλλαν εἰς ὧν ὁ Βαλέμερις ἀπὸ τοῦ οἰκείου
 σώματος ἀπέπαλλε σπινθῆρας. λέγει δὲ καὶ περὶ ἑαυτοῦ ὁ συγγραφεὺς,
 ὡς καὶ ἐμοὶ ἐνδυομένῳ τε καὶ ἐκδυομένῳ, εἰ καὶ σπάνιον τοῦτο, συμβ-
 αίνει δ' οὖν, σπινθῆρας ἀποπηδᾶν ἐξαισίους, ἔσθ' ὅτε καὶ κτύπον
 παρέχοντας, ἐνίοτε δὲ καὶ φλόγας ὅλας καταλάμπειν τὸ ἱμάτιον μὴ
 μέντοι καίουσας· καὶ τὸ τέρας ἀγνοεῖν, εἰς ὃ τελευτήσῃ. ἰδεῖν δὲ λέγει
 καὶ ἄνθρωπὸν τινα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀφίεντα σπινθῆρας, ἀλλὰ καὶ
 φλόγα ἀνάπτοντα, ὅτε βούλοιο ἱματίῳ τινι τραχεῖ παρατριβομένης.

nem taceamus, qui de fulminibus cogitavit, quae ex terrae sinu prodierint (exemplis paulo ante laudatis adde, quae Maffei disseruit in *Journal des savans d'Italie* Tom. I p. 188. cfr. Ideler *Ueber den Hagel*. Lips. 1833. 8. p. 23), facere malumus cum Böttigero (Gilb. *Annal.* LXXII p. 317 sq. cfr. quem laudat Micali *l'Italia avanti il dominio dei Romani* sec. ed. Tom. II p. 73), qui locos laudatos et verba Lucretii de rer. nat. VI, 384:

— — — ignis, qui per loca septa

Insinuavit — —

de canalibus, vi fulminum sub terra effossis, explicuit. Vis enim fulminum corpora, in quae delabuntur ac penetrant, calefaciendi, bene iam nota Manilio dicenti (*Astronom.* I, 853):

Et calidas reddunt ipsis in fontibus undas

saepenumero tanta est, ut materiae, quae alioquin difficillime liquefiunt, fundantur (cfr. Gilb. *Annal.* I p. 87. *Annales de Chim. et de Physiq.* Vol. XXXVII p. 319. Poggend. *Annal.* XIII p. 117). Unde fit, ut non solum in rupibus altorum montium vestigia deprehendantur fusionis vi fulminum patraetae, qualia observaverunt Saussure (*Voyages dans les Alpes* § 1153. 1994), Ramond, Alex. ab Humboldt (Gilb. *Annal.* LXXI p. 340 sqq.) alique, sed canales effodiantur a fulminibus in ipsis illis locis, in quae decidere (cfr. *Transactions of the geological society* Vol. II p. 328. Gilb. *Annal.* LXXII p. 111. LXXIV p. 325. *Philos. Transact.* LXXX p. 294. Schweigg. *Journ.* LVI p. 481). — Sed haec hactenus.

1. τὸν ὑψηλῶς ἵσθαι τρόπον illustravimus ad I, 1, 3. Vol. I p. 324. — Pro διαχόμενον E. praebet μαχόμενον, Ol. fol. 45, b διερχόμενον, omissis deinde verbis καὶ πολλάκις γινόμενον et ὄν post λεπτομερέστερον, cuius in locum λεπτότερον exhibent A. Vic. B. Verba κατὰ μικρὰ μὲν καὶ σποράδην διαχόμενον dicta sunt, ut supra I, 4, 6: κατὰ μικρὰ τε καὶ πολλαῶν διεσπασμένα*). — Ad verba βροντὰς ποιεῖ καὶ ἀστρα-

*) Quo loco διεσπασμένα poterat defendi verbis fragmenti περι

πάς, de quibus conferatur Commentar. ad II, 9. Vol. I p. 613 sq., adeas etiam Laurent. Lyd. *de mens.* III p. 54: βροντή γίνεται εὐληθέντος πνεύματος ἐν νέφει παχεῖ τε καὶ νοτιωτέρῳ καὶ ἔξωσθέντος βιαιῶς δι' αὐτοῦ, ὅθεν ῥίγννται τὰ συνεχῆ πιλήματα τοῦ νέφους, καὶ βρόμον (ῥῆγον ἤχον) καὶ πάταγον μέγαν ἀπεργάζονται, ὅπερ βροντή λέγεται, ὡσπερ ἐν ὕδατι πνεῦμα σφοδρῶς ἐλαυνόμενον· κατὰ δὲ τὴν τοῦ νέφους ἔκρηξιν πυρωθὲν τὸ πνεῦμα λάμψαν ἀστραπή λέγεται. — γίνεται ἄνεμος inverso ordine F. — βιαιῶς pro βίαιος Alex. sol. 113, a. A. διὸ καὶ βίαιος. Cfr. Theophrast. *de igne* §. 1, p. 705: ἔτι δὲ αἱ γενέσεις τοῦ πυρὸς αἱ πλεῖσται οἶον μετὰ βίας· καὶ γὰρ ἢ πληγῇ τῶν στερεῶν, ὡσπερ λίθων· ἢ θλίψει καὶ πιέσει, καθάπερ τῶν πυρρίων, καὶ ὅσα ἔχει φοράς, ὡσπερ τῶν πυρομένων καὶ τηχομένων· ἐκ δ' αὖ τοῦ ἄερος καὶ τοῖς νέφεσσι συστροφαὶ καὶ θλίψεις· βίαιοι γὰρ δὴ αἱ φοραί, δι' ὧν δὴ οἱ πρηστῆρες καὶ κεραυνοὶ γίνονται.

2. Paulo difficilior est intellectu haec paragraphus, in qua iterum, ut saepenumero antea factum est, provocat ad theoriam, quam supra exposuimus (cfr. ad I, 12. Vol. I, p. 435. 440 sq.), ἀντιπεριστάσεως oppositorum. Vult enim demonstratum ire eadem ratione fieri ventorum turbines, qua pluvias copiosiores. Quando enim vi (ἰσχύϊ), quae ex celeritate (τάχει) nascitur, accedunt copia secretionis et continuitas, id quod ex siccis vaporibus secernitur ἐκνεφίας vocatur, quod ex humidis ὄμβρος. Vides iam ad ὁρμήση supplendum esse ἢ ἔκκρισις ac deinde, uti fecimus, pro vulgato ταῦτα esse scribendum ταῦτά. Utraque enim secretio ait, pro facultate eadem est, secundum materiem i. e. prout alterutra materies (ἀναθυμίασις aut ἀτμίς) sit substrata. Quodsi igitur vis illius, quae secretionem provocat, quaecunque principium reperitur (sive solis motus, sive aliud quidpiam eius modi), aut pluvia progenitur, aut turbo pro vaporis alteriusutrius, quae nubibus inest, quantitate. Hinc satis perspicitur male a me explicata esse haec verba in

ἀκουστῶν p. 803, b: τραχύνεσθαι δὲ συμβαίνει τὰς φωνάς, ὅταν ἢ πληγῇ μὴ μία γένηται, ἀλλὰ πολλαχῆ κατὰ μικρὰ διεσπασμένη.

Meteorol. vet. Graec. et Roman. VI, 31 p: 153 sq. Nobiscum facit Alexander fol. 113, a: at perquam inepte Olympiodorus fol. 45, b: ὅταν μὲν οὖν ἐκκριθῆ ἢ καπνώδης ἀναθυμιασὶς ἀμετάβλητος, ἀθρόος γίνεται ὁ ἐκνεφίας· διὰ γὰρ τοῦ ἀκολουθῆσαι τὴν συνέχειαν ἐσήμανε τοῦ πνεύματος. ὅταν δ' ἐκκριθῆ ἐκ τοῦ νέφους ἀμετάβλητος, ἀλλὰ φθάσῃ κατενεχθῆναι ἔτι οὔσα ἐν τῷ νέφει (τοῦτο γὰρ λέγει τὸ ἐκ τοῦ ἐναντίου ὀρμηῆσαι), τότε γίνεται ὁ ὑετὸς καὶ ὕδατος τὸ πλῆθος. Probat tamen hanc explicationem *Vicomercatus*, cuius haec verba adscribo: His verbis, quae obscure prolata sunt, Olympiodorus hoc tradi putat. Cum nubes vi et potestate et ventum et pluviam in se continent, utrius illorum principium fiat, quia plus humidae exhalationis contineatur, siccam quoque mutari, et una cum imbre excerni: itaque totam nubem in pluviam converti: contrarioque modo, si ventus coeperit excerni. Quae expositio probabilis quidem est: et ortui ecnephiae et imbris consentanea, sed non facile verbis accommodatur, quoniam id aiunt excretum consequi, cuius maior exhalationis copia fuerit. Nec miretur aliquis, maiorem siccae exhalationis copiam in nube esse, quae ex vapore humido constat. Aut enim cum humida illa, quae nondum in nubem concrevit, sicca exhalatio confertur, aut cum ea quae in aquam verti parata est. — μὲν ab initio prim. man. omitt. E. Alexander fol. 113, a. A. Vic. B. — τὸν αὐτόν om. pr. E. ante τρόπον ponit N. τρόπον γίνεται inverso ordine F. — Verba καὶ ὕδατος omittit Olympiodorus fol. 45, b. — ταῦτα ἄμφω δυνάμει mutato verborum ordine F. H. N. Mox post κατὰ τὴν ὕλην Ol. addit ἐκνεφίας καὶ ὑετὸς, ac deinde γένηται collocat post ὅποτερασοῦν. — συγκρινόμενον pro συνεκκρινόμενον E. F. — ὀποτέρου δ' ἂν H. E. ἂν ᾗ πλῆθος ἐνυπάρχον F. P. ἐνυπάρχει E. ὑπάρχει A. Vic. Alex. fol. 113, a. B. — πλέον pro πλεῖον E. cfr. ad I, 4. 6. Vol. I, p. 368. — καὶ ante γίνεται omittit F. — τῆς ἐτέρας ἀναθυμιάσεως dixit, cum ἀναθυμιασὶς vocabulum est generale (cfr. I, 4, 2: ἀναθυμιασὶν ἀνυγκαῖον γενέσθαι μὴ ἀπλήν, ἀλλὰ διπλήν), quamvis deinde ab Aristotele arctiore significatione fere

ubivis sit positum, ut siccum vaporem significet. — Seneca *Quaest. nat.* V, 12 disputat de ecnephia, in quo explicando non consentit cum Aristotele. Ait enim, ut potissima adscribam: *Quum magna inaequalitas ac dissimilitudo corporum, quae vapor terrenus emittit, in sublime eat, ut alia ex his corporibus sicca sint, alia humida: ex tanta discordia corporum inter se pugnantium, quum in unum conglobata sunt, verisimile est, quasdam cavas effici nubes, et intervalla inter illas relinqui fistulosa, et in modum tibiae angusta. His intervallis tenuis includitur spiritus, qui maius desiderat spatium, quum everberatus cursu parum libero incaluit: et ob hoc amplior fit, scinditque cingentia, et erumpit in ventum, qui fere procellosus est, quia superne demittitur, et in nos cadit vehemens et acer: quod non fusus, nec per apertum venit, sed laborat, et iter sibi vi ac pugna parat. Hic fere brevis flatus est. Quia receptacula nubium, per quae ferebatur, ac munimenta pervumpit; ideo tumultuosus venit aliquando non sine igne ac sono caeli. Quibuscum consentit stoicus libri de mundo auctor c. 4. p. 394, b: οἱ δὲ κατὰ ῥῆξιν νέφους γινόμενοι καὶ ἀνάλυσιν τοῦ πάχους πρὸς ἑαυτοὺς ποιούμενοι ἐκνεφίαι καλοῦνται. Plin. *Hist. nat.* II, 48: *Repentini flatus — exhalante terra (ut dictum est) coorti rursusque deiecti, interim obducta nubium cute multifformes existunt. Vagi quippe et ruentes torrentium modo (ut aliquibus placere ostendimus) tonitrua et fulgura edunt. Maiore vero illati pondere incursusque, si late siccam ruperint nubem, procellam gignunt, quae a Graecis vocatur Ecnephias. Sin vero depresso sinu arctius rotati effregerint, sine igne, hoc est sine fulmine, vorticem faciunt, qui Typhon vocatur, id est vibratus Ecnephias.* — Praeterea cfr. quae de ecnephiis ipse dixerat Aristoteles supra II, 6, 22.*

3. Inde a § 3 ad § 8 de typhone agit, de quo multas est Seneca *Quaest. nat.* V, 13. Aristotelem, uti in omnibus fere, quae de meteoricis phaenomenis proposuit (cf. *Comment.* ad I, 6, p. 381), ante oculos habuit Arrianus Stoicus, cuius apud Stobaeum *Eclog.* I, 30 p. 604 sqq. haec sunt

verba: Ἐκνεφίας δὲ ἄνεμος, ἐπὶν δινούμενος ἐκπέση, νέφους
 ῥαγόντος, τυφῶν κληίζεται. Γίνεται δ' ἡ δίνη ὧδε. ἐπειδὴν
 κολῶμα ἐν τῷ νέφει ἐκτριφθῆ, τῷ μὴ οὐκ ἐπ' εὐθὺ ἐκπεσεῖν
 τὴν πνοήν, ἀναστρέφεται τε καὶ ἀνειλεῖται εἰς αὐτήν. Εἴργεται
 δὲ ὑπὸ πάχους νεφέλης ἐπ' εὐθὺ ἐκπεσεῖν, ἢ κρύους ἀποστρέ-
 ψαντος, ἢ ἀντιπεσοῦσης ἄλλης πνοῆς. Οὕτω τοι καὶ πρὸς
 ἄλλοτε ἄλλη αἰ θύελλαι ἀναστρέφονται τε καὶ ἀνειλούμεναι
 αὐθις ἄνω ἀναφέρονται, ἐπειδὴν γε ἐκρίνας τόπος τις γῆς
 ἀνακόψη τῆς πνοῆς τὴν ἐπ' εὐθὺ ὁρμήν. Καὶ αἰ δῖναι ἐν τοῖς
 ποταμοῖς ταῦτὸ τοῦτὸ εἰσι. φερόμενον γὰρ εὐθεία τὸ ὕδωρ,
 οὐποτ' ἂν δινηθεῖη· ἀντιπεσόντος δὲ ἄλλοτε ἄλλου πρὸς τὴν
 φοράν, ἀναστρέφει ἢ ῥοή, ἀναστραφεῖσα δὲ ἐς κύκλον ἐπικάμ-
 πτει ἐπὶ τῇ ῥύμῃ, ὅτι μὴ οἷα τε ἐπὶ τὸ εὐθὺ ἐς τὸ ἔμπαλιν
 ἐκφέρεσθαι. Οἱ δὲ τυφῶνες καὶ τῆς νεφέλης τὸ πολὺ ἐς τὸ κάτω
 σὺν ἔλικι ἐπάγουσιν ἅμα σφισί. καὶ προσπεσόντες τῇ γῆ ἀναρ-
 πάζουσιν ὅτῳ ἂν ἐντύχωσιν, ἀντικοπτομένης τῆς ῥύμης, ὡς
 ξὺν τῇ αὐτῇ ἔλικι ἀναστρέφεσθαι. ὥστε καὶ ναῦς ἤδη ἅμα τῷ
 φόρῳ ἐκπεσόντες ἐξῆραν ἐπὶ μέγα ἔξω τῆς θαλάσσης. — Quae
 Aristoteles hac paragrapho ac sequentibus disseruit, suc-
 cincte exposita reperiuntur apud eos, qui philosophorum pla-
 cita composuerunt, veluti apud Stobaeum *Eclog.* I, 30 p.
 596 sqq., cuius haec adscribimus verba: Ἀριστοτέλης ἐξ ἀνα-
 θυμιάσεως καὶ τὰ τοιαῦτα γίνεσθαι τῆς ξηραῦς. Ὅταν οὖν
 ἐντύχη μὲν τῇ ὑγραῖ, παραβιάζεται δὲ τὴν ἔξοδον, τῇ μὲν παρα-
 τρέψει καὶ τῇ ῥήξει τὸν ψόφον, τῇ δ' ἐξάψει τῆς ξηρότητος
 τὴν ἀστραπὴν παρίστησι. — Ἀριστοτέλης τυφῶνα μὲν, ὅταν
 ἐκνεφίας δινούμενος καταφέρηται. Τὸ γὰρ πνεῦμα κωλυόμενον
 μὲν εἰς ὁρθὸν ἵεναι παρ' ἀντίπνοιαν, ἢ ψυχος, ἢ πάχος, ἢ
 τινα ἄλλην αἰτίαν, ἐλαυνόμενον δὲ ὑπὸ τοῦ κατόπιν ἐπεισιόν-
 τος, ἀναστρέφει εἰλούμενον ἐν τῷ νέφει κύκλῳ καὶ συγκατάγει
 ἐπὶ γῆν ἑαυτῷ τὸ νέφος· εἰθ' ὅτῳ ἂν ἐντύχη, φερόμενον σφο-
 δρῶς ἀναρπάζειν, καὶ πάλιν ἀπορρίπτειν· τοῦτο γὰρ εἶναι τὸ
 πάθος, ὅσον ἐκνεφίας, ἄπεπτον. Πηρηστήρας δέ, ὅταν βιαίως
 κατιὸν ἐκπυρωθῆ τὸ πνεῦμα κατὰ τὴν φοράν, συνεμπέπρασθαι
 γὰρ τὸν ἄερα πυρώσει χρωματιζόμενον, διὸ καὶ νυκτὸς ἐκλάμ-
 πειν. Ἀναρπάζειν τε καὶ περιτρέπειν ὁμοίως καὶ τούτους,

ὡσπερ πυρώδεις ὄντας τυφῶνας. Κεραυνὸν δέ, ὅταν πολὺ καὶ λεπτὸν περιληφθὲν ἐν τοῖς νέφεσι πνεῦμα πυρωθὲν ἐκθλιφθῆι καὶ μετ' ἰσχυρῶς ἐπὶ γῆν κατασκήψη φορᾶς, ἐὰν μὲν ἦ πάνυ λεπτόν, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐπικαῖον, ἀργῆτα λέγεσθαι κατὰ τοὺς ποιητάς, ἐὰν δ' ἦιτον ἐπικαῖον ψολοέντα. Τὸ μὲν γὰρ διὰ τὴν λεπτότητα, καὶ πρὶν ἐκπυρῶσαι φερόμενον οἴχεσθαι διὰ τάχους· ὡς μὴδ' ἐπιμελᾶναι τι τῶν ὑποκειμένων· τὸν δέ, οἷον καὶ βραδύτερον ἐπιχωῶσαι μὲν ὡστ' ἐπ' αἰθάλου παρενεχθῆναι δὲ μηδὲν ἀφανίσανται. Διὸ καὶ τὰ μὲν ἀντιτυπήσαντα φλέγεσθαι, τὰ δ' εἰς τὰς ἑαυτῶν ἀραιότητος ὑποδεξάμενα μηδὲν πάσχειν. Ἦδη γοῦν ἀσπίδος πληγείσης τακῆναι μὲν τὸ χάλκωμα, τὰ δὲ ξύλον μηδὲν παθεῖν, φθάσαντος διὰ τὴν τῆς ὕλης μανότητα πρὸ τῆς καύσεως, ἀλλ' οἷον τρυῶχος ἐποίησε. — στενήν pro στενόν Olymp. Aldi fol. 45, b. — ἦν ἐν πύλαις ἢ ὁδοῖς F. P. — Apodosis periodi inchoatae verbis ὅταν δὲ..... ἀντιτυπήσῃ non incipit a verbis ἐπὶ τε τῆς γῆς....., sed desideratur, uti monuit etiam Vicomercatus, et post ἐν πύλαις ἢ ὁδοῖς supplendum πνεύματος δίνη γίνεται. At ipse procul dubio Aristoteles, uti saepenumero fecit, periodum inceptam non absolvit. De usu particulae οὖν post parenthesis adi Matth. Gr. gr. p. 1274. 1298. Omittunt autem, quod F. H. N. Bekk. praebent, τε post ἐπὶ, E. A. Vic. Alex. fol. 113, a. P. B. — Post ῥέοντος A. Vic. B. addunt οὕτω. — δὲ ἢ ὑπέκει pro διὰ τὸ μὴ ὑπέκειν Olymp. fol. 46, a. — Pro ἀντιπνεῖν exhibent ἀντιπνεῖν E. F. posterior supra posito πνεῖν. — Articulum ante πλάγιον omittit F. — ἢ οὐ pro ἢ οὐ N. — Pro ἕως ἂν ἐν γένηται E. exhibet ἐὰν γένηται, Ol. fol. 46, a: ἕως ἐν γένηται omisso ἂν. — τοῦτο ἐστὶ κ. omisso δὲ A. Vic. P. τοῦτ' ἐστὶ κύκλος B. — Quod ait οὗ γὰρ μὴ φέρει σχήματος..... κύκλον εἶναι elucet ex iis, quae disseruit de caelo I, 2. *Mechanic. Probl.* c. 1: ὁ δὲ κύκλος συνέστηξεν ἐκ τοιούτων· εὐθύς γὰρ ἐκ κινουμένου τε γεγένηται καὶ μένοντος ὧν ἡ φύσις ἐστὶν ὑπεναντία ἀλλήλοις. de anim. III, 10, 8. — Caeterum de totius loci nexu et explicatione optime disseruit Vicomercatus, cuius verba huc pertinentia adscribenda censemus: Eisdem ob causas fieri ait

vortices in nubibus, quibus in terra fieri dictum est, nempe ob spiritum prima sui parte repercussum, aliarumque sequentium illius partium cum ea collationem, et in latus delationem, donec pars illa prima, principio, unde excerni incipit, incurrens, unum cum ea fiat, orbisque unus efficiatur. Atque hoc videtur esse, quod ait *κατὰ τὴν ἀρχήν* quod nos vertimus principii ratione. Quasi diceret: vortices hi qui in terra sunt, similes sunt inter se, quia cum principio coniunguntur, quemadmodum in circulo principio finis coniungitur, vel *κατὰ τὴν ἀρχήν*, quoniam vortices eius modi similiter in principio, ob eam, quae dicta est, causam efficiuntur. Differunt tamen in fine, quoniam qui in nubibus fit, tandem in gyrum ad terram defertur, quia calore deficiente nubes densetur, unde vorticis in terram delatio consequitur: quod quidem in vortice, qui in terra in portis aut viis fiat, minime evenit. Atque hanc vorticum horum differentiam tradere videtur, cum ait *πλὴν ὅτι ὠσπερ*. Quamquam Olympiodorus et alii permulti censent, eo in loco inter ecnephiam et typhonem discrimen tradi, quia videlicet ecnephas nubem, ex qua excernitur, secum non trahat, typho trahat et in se absumat. Quae expositio ab Aristotelis et verborum eius sensu palam aberrare perspicitur: siquidem discrimen, quod ponit, ad ea pertinere luce clarius est, quae *κατὰ τὴν ἀρχήν* similiter se habere tradidit. Inquit enim eodem modo et in nubibus principii ratione habita, sed differunt quae etc. Tantum vero abest, ut inter ecnephiam et typhonem in hisce verbis discrimen ponatur, ut etiam similitudinem, quae inter ea est, attingat, et ex eius modi similitudine et convenientia inter vorticem, qui in nubibus fit, et eum, qui in terra, discrimen ponat. Similitudo autem ecnephiae et vorticis est, quod, quemadmodum cum ecnephas oritur, spiritus est, nube secretio continuata continuatum illum facit, ita in ortu typhonis, primae spiritus secretioni nubes, ex qua excernitur, continenter consequitur, cum ob nubis densitatem non queat spiritus ipse per se ab ea liberatus excerni. Hanc igitur inter ecnephiam et typhonem similitudinem Aristoteles tradit, seu discriminis

inter vortices illos, qui dicti sunt, ponendi gratia, quemadmodum hactenus exposuimus, seu (si fortasse expositio haec, quia de vortice, qui in terra fit, nihil ultra subiiciatur, minus placeat) propter se: ut, cum discrimen inter ecnephiam et typhonem tradiderit, differreque ea docuerit, quia ecnephias recte excernatur, nullo spiritus facto repercussu, vortex autem in gyrum, ob spiritus a nube repercussum, subiicere deinde voluerit, quamquam inter se eo modo differant, convenire tamen, quia in utroque continuata sit secretio, uterque enim tandem ad terram e nube mittatur, quamvis vortex, quia ob nubis densitatem excerni spiritus ab ea non potest, in orbem primum contorqueatur. Aut hoc igitur, aut eo, qui dictus est, modo locus hic exponendus: minime autem, ut Olymp. et alii exposuerunt. Haec Vicomercatus. — τοῦτο ἀνάγκη omissis καὶ αὐτό F. — ἀνάγκη ἐν εἶναι. E. N. — αἰ δῖναι H. N. ut in Arriani l. l. δίνου B. — Verba ὅτι ὡσπερ om F. ὅταν ὡσπερ inverso ordine N. γίγνεται P. — τοῦ νέφους pro τὸ νέφος H. — συνεχῆς ὁ ἄνεμος addito articulo H. N. — ἀεὶ ἐνταῦθα mutato verborum ordine F. καὶ ἐνταῦθα ἀεὶ H. N. —

4. Verba διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν apte explicat Olymp. fol. 46, b: τοῦ προσπταλεῖν μορίοις πλείοσι τοῦ νέφους ἀντιτύποις, ἔτι ἐντὸς αὐτοῦ οὔσα. — κάτω δὲ φέρεται inverso ordine F. H. N. Alex. fol. 113, b, Ol. fol. 46, a. A. Vic. B. P.

5. Typhonis prima mentio apud Hesiodum *Theogon.* 869—882:

Ἐκ δὲ Τυφώος ἔστ' Ἀνέμων μένος ὑγρὸν ἀέντων
νόσφι Νότου, Βορέω τε καὶ ἀργέστεω Ζεφύροιο·
αἱ γε μὲν ἐκ θεόφιν γενεῆ, θνητοῖς μέγ' ὕνειαρ·
αἱ δ' ἄλλαι μαψαῦροι ἐπιπνέουσι θάλασσαν,
αἱ δὴ τοι πῖπτουσαι ἐς ἠεροειδέα πόντον,
πῆμα μέγα θνητοῖσι, κακῆ θύουσιν ἀέλλη·
ἄλλοτε δ' ἄλλαι ἄεισι διασκιδῶσι τε νῆας,
ναύτας τε φθείρουσι, κακοῦ δ' οὐ γίγνεται ἀλκή
ἀνδράσιν, οἳ κελήσι συναντῶσιν κατὰ πόντον·
αἱ δ' αὖ καὶ κατὰ γαῖαν ἀπείριτον ἀνθεμόεσσαν

ἔργ' ἔρατὰ φθείρουσι χαμαιγενέων ἀνθρώπων,
πιμπλεῦσαι κόνιός τε καὶ ἀργαλέον κολοσυροῦ.

Apud Sophoclem *Antigon.* 418 legitur τυφῶς et additur οὐράνιον ἄχος. Cfr. *de mundo* c. 4 p. 395, a: τὸ δὲ ἀστράψαν ἀναπυρωθέν, βιαίως ἄχρι τῆς γῆς διεκθέον, κεραυνὸς καλεῖται. ἔαν δὲ ἡμίπυρον ἦ, σφοδρὸν δὲ ἄλλως καὶ ἀθρόον, πρηστήρ. ἔαν δὲ ἄπυρον ἦ παντελῶς, τυφῶν. Lucian. Tom. IV p. 227: ὁ λεγόμενος τυφῶν ἀνεμώδης, ὃν τινες στρόβιλον ὀνομάζουσιν. Gellius *Noct. Attic.* XIX, 1 parum accurate τυφῶνας vocat *figuras quasdam nubium metuendas.* Apud sequioris aevi scriptores τυφῶν fulmen significat. cfr. Heliodor. *Aethiop.* p. 22. Achill. Tat. I, 12. — Quid sit πέψις et ἀπεψία explicatur IV, 2, 3. 8. ἀπεψία δ' ἐστὶν ἀτέλεια δι' ἔνδειαν τῆς οἰκείας ὑγρότητος. Quomodo autem τυφῶν vocari possit ἐκνεφίας ἀπεπτος explicat deinde § 7 verbis: γίνεται μὲν οὖν τυφῶν, ὅταν ἐκνεφίας γινόμενος μὴ δύνηται ἐκκριθῆναι τοῦ νέφους et iis, quae deinceps sequuntur. — ἂν ἦ ἀχρωμάτιστον inverso ordine Olymp. fol. 46, a. — βορείοις E. οριοῖς N. βόρειοις Olymp. — Verba βορείοις (verte *aquilonia tempora*) ἐκνεφίας bene interpretatur Alexander fol. 113, b: τοῦτέστιν, ὅταν ψύχος ἦ καὶ χιόνες, οὐ γίνεται τυφῶν, οὔτε ἐκνεφίας. Fortasse apud Aristotelem ante verbum ἐκνεφίας excidit οὔτε, suspicante iam Vicomercato p. 288. — Aëris tempestates ipsosque maris aestus superveniente nivis atque grandinis lapsu cessare docuit Leopoldus a Buch *Reise durch Norwegen und Lappland* Vol. I p. 268. cfr. *Meteorol. veter. Graecor. et Roman.* III, 13. p. 86. not. 56. Caeterum vertit haec verba Plinius *Hist. nat.* II, 49: *Non fit autem aquilonius (legit βόρειος, ut Olympiodorus) typhon nec nivialis, aut nive iacente Ecnephias.* — εἶναι ταῦτα F. H. N. quorum codicum prior pro πνεύματα exhibet ὑγρὰ καὶ ψυχρά, postremus *θερμὴν εἶναι καὶ ξηρὰν* transpositis vocabulis. — ψόφος pro ψύχος mendo typographico Alex. Aldi fol. 113, b. εὐθύς omittit E. καὶ ante εὐθύς addit Alex.

6. ὅτι γὰρ κρατεῖ E. F. — οὐδὲ γὰρ pro οὐ γὰρ H. — ἂν post *νικητός* ponit F. qui deinceps transponit verba εἶναι *κρατούσης.*

7. Describit phaenomenon, quod nos *Wasserhose* dicere solemus, quodque apud Gallos audit *trombe*. Vide Lucret. VI, 425 sqq.:

*Nam fit, ut interdum tanquam demissa columna
In mare de caelo descendat, quam freta circum
Ferviscunt graviter spirantibus incita flabris:
Et quaecunque in eo tum sunt deprensa tumultu
Navigia, in summum veniunt vexata periculum.
Hoc fit, ubi interdum non quit vis incita venti
Rumpere, quam coepit, nubem; sed deprimit, ut sit
In mare de caelo tanquam demissa columna
Paulatim; quasi quid pugno brachiique superne
Coniectu trudatur et extendatur in undas:
Quam cur discidit, hinc prorumpitur in mare venti
Vis, et fervorem mirum concinnat in undis.
Vorsabundus enim turbo descendit, et illam
Deducit pariter lento cum corpore nubem:
Quam simul ac gravidam detrudit ad aequora ponti,
Ille in aquam subito totum se immittit, et omne
Excitat ingenti sonitu mare, fervere cogens.
Fit quoque, ut involvat venti se nubibus ipse
Vortex, corradens ex aëre semina nubis;
Et quasi demissum caelo prestera imitetur.
Hic ubi se in terras demisit dissoluitque,
Turbinis immanem vim provomit atque procellat.
Sed quia fit raro omnino, montesque necesse est
Obficere in terris, adparet crebrius idem
Prospectu maris in magno, caeloque patenti.*

Plin. *Histor. nat.* II, 48 sq., ubi de typhone haec leguntur:
*Desert secum aliquid e nube gelida, convolvens versansque,
et ruinam suam illo pondere aggravans, et locum ex loco
mutans rapida vertigine: praecipua navigantium pestis,
non antennas modo, verum ipsa navigia contorta frangens;
tenui remedio aceti in advenientem effusi, cui frigidissima
est natura (cfr. Macrob. *Saturnal.* VII, 12, *). — Fit et*

*) Fabella ad instar narrationis conficta, qua oleo, cui calidie

caligo belluae similis, nube dira navigantibus. Vocatur et columna, cum spissatus humor rigensque ipse se sustinet. Ex eodem genere, et in longum, veluti fistula nubes aquam trahit. Schol. Arati Diosc. 785, Tom. I p. 184 ed. Buhle: τὰ γὰρ πνεύματα, ἃ σίφωνα καλοῦσιν οἱ ναῦται, συστρεφόμενα ἐν τῇ θαλάσῃ ἀνιμῶνται τὸ ὕδωρ. καὶ συριστάμενα παχέα καὶ ζοφώδη γίνεται καὶ ἀποτελοῦσι πλώσεις νεφελώδεις, ἧς ὧν φέρεται καὶ ὁ ὑετός. σίφωνα δὲ αὐτοὺς λέγουσιν οἱ ναῦται, ἐπειδὴ πολλάκις καὶ αὐτανδρον τὸ σκάφος μετὰ τοῦ ὕδατος ἀνιμῶνται εἰς ὕψος. καὶ πάλιν ἕξασθενοῦντος ἀφίῃσι κάτωθεν. ἐκ γῆς τοίνυν πολλαὶ ἀναθυμιάσεις γίνονται, αἱ τὸν ἀέρα μεταβάλλουσι. — Articulum ante τυφῶν addunt F. H. P. — ἐπὶ τῆς γῆς H. N. cfr. not. ad Exc. I, 6, 1. Vol. I. p. 182. ἐπὶ γῆν F. B. Alex. fol. 43, b et in textu et in paraphrasi, P. ἐπὶ τὴν γῆν Ol. fol. 46, b. — εὐθυθεωρίαν E. εὐθυθεωρία, ut εὐθυπορία de visu sonoque rectis meatibus incedere solitis praeprimis frequenter occurrunt apud Aristotelem. Cfr. Schneider. ad *Eclog. phys.* Tom. II p. 177. Vide de vocabulo, quod ex ionica dialecto fluxit, Bake ad Cleomed. II, 1 p. 391 sq. — πνεῖ pro ἐκπνεῖ F. ἐκτείνει A. Vic. B. et ita etiam Alex. in textu repetitione, qui tamen in paraphrasi vulgatam tuetur.

8. τοῦτο δ' ἐστίν, ἃν omittit E. — γίνηται pro γένηται N. — ἐμπύμπρησι pro συνεκπίμπρησι E. συνεμπύμπρησι F. — πυκνώσει pro πυρώσει F. — Totam deductionem Aristotelis secutus est Seneca *Quaest. natur.* V, 13, cuius haec verba adscribenda sunt: *Hoc loco, si tibi videatur, quaeri potest, quare turbo fiat, qui in flatibus evenire solet, ut quamdiu sine impedimento feruntur, simplex et rectum illis iter sit: ubi incurrere in aliquod saxum ad latus ripae prominens, retorqueantur, et in orbem aquas sine exitu flectant, ita ut circumlatae in se sorbeantur, et vorticem efficiant. Sic ventus, quamquam nihil obsistit, vires suas effundit. Ubi aliquo promontorio percussus est, aut vi locorum coëuntium in canalem convexum tenuemque collectus, saepius in se volutatur, similemque illis, quas diximus converti, aquis facit*

vorticem. Hic ventus circumactus, et eundem ambiens locum, et se in ipsa vertigine concitans, turbo est. Qui si pugnacior est, ac diutius volutatur, inflammatur et efficit, quem *πρηστῆρα* Graeci vocant. Hic est igneus turbo. Hi fere omnia pericula venti erupti de nubibus produnt, quibus armenta rapiantur et totae naves in sublime tollantur. — *πρηστῆρες* igitur sunt fulmina cum ingenti procella coniuncta, quae eas, in quas incidunt res comburant. Vide Xenoph. *Hellenic.* I, 3, 1: ὁ νεὸς ἐνεπρίσθη πρηστῆρος ἐμπεσόντος. Herodot. VII, 42: βρονταὶ τε καὶ πρηστῆρες ἐπεισιπίπτουσι καὶ τινα αὐτοῦ ταύτη συχνὸν ὄμιλον διέφθειραν. Lucret. *de rer. natur.* VI, 423 sqq.:

Quod super est, facul est ex his cognoscere rebus,
Πρηστῆρας Graeci quos abs re nominatarunt,
 In mare qua missi veniant ratione superne.

Hinc metaphorice dicebatur *πρηστῆρ ὄψεως*, veluti apud Heliodorum *Aethiop.* I, 2, p. 4 Cor., quamvis, ubi res quaedam *fulguris* instar lucere tradebatur, alias Graeci aut *ἀστραπή* aut verbum inde derivatum *ἀστράπτειν* usurpare solerent. Cf. Porson. ad Eurip. *Phoeniss.* 108. Interpp. ad Xenophont. *Cyropaed.* VI, 4, 1. *Anabas.* I, 8, 8.

9. αὐτῷ τῷ νέφει omisso ἐν E. — ἐκληφθῆ pro ἐκθλιβῆ pr. manu F. — ἔν pro ἐάν F. H. N. — ἐπικῶν ad πνεῦμα relatum hic et paulo deinceps F. H. N. Alex. fol. 114, a, qui hanc lectionem in verborum etiam explicatione ante oculos habuit, A. Vic. B. P. At ἐπικῶν, uti nos dedimus cum E., quem secutus est Bekkerus, correxit iam Koenigmann. *Geogr. Aristotel.* p. 58, qui etiam sequentia coniectura feliciter sanavit, probata deinde ex MSS. ἀργῆτα κεραυνόν explicuimus in not. ad Exc. I, 3, 21. Vol. I. p. 165. *Clara fulmina* vocarunt Romani. Cfr. Wakefield. ad Lucret. I, 1002. Tom. I p. 169, ubi adde locum Plinii *Hist. nat.* II, 55 ad § 11 laudandum. — ἄν δέ F. ψολοεὶς κεραυνός plus semel apud Homerum occurrit, sed tantum in extremis Odysseae libris (cfr. Spohn. *de extr. Odys.* parte p. 158) et apud Hesiodum. Cf. Stanley ad Aeschyli *Prometh.* 359.

p. 82 ed. Schütz. Adde *Auctor. Priap.* LXVIII, 5 apud Weber. *Corp. poet. latin.* p. 1402, b. — De re cfr. *Arrian. Stoic.* apud Stob. *Eclog.* I, 30, p. 604: κεραυνός δὲ καθότι πνεῦμά ἐστι, ἀπὸ τῶνδε τεκμηριῶσαι παρέχει· ῥήγνουσί τε ἐστὶ τινὰ τῶν ἐντυχόντων καὶ περιδινηθῆναι οἷά τε καὶ διοχνεῖται, ὅθεν οὐκ ἄν τι ἄλλο, ὅτι μὴ πνεῦμα, διέλθοι. Ὡς δὲ ἔμπυρον πνεῦμά ἐστι, δηλοῖ μὲν τοῦτό γε καὶ ἡ ὄψις, ὅτω ἔγγυς κατέσκηψε· πῦρ γὰρ φαίνεται. Ἦδη δὲ καὶ ἀφ' ὧν ἐργάζεται ἐδήλωσε. περιφλέγει γὰρ ἐστὶ τινὰ τῶν πελασάντων, τὰ δὲ καὶ ἔξάπτει πάντα καὶ ἀπολείπεται ἀπ' αὐτοῦ ἴχνη, οἷον δὴ ἐπὶ πυρὶ ἐκκαύσαντι ἐσβεσμένῳ et p. 608: Κεραυνῶν δὲ πολλὰ ἰδέαι τε καὶ ὀνόματά εἰσιν. Οἱ μὲν αὐτῶν ψολόεντες, οἱ δὲ ἀργῆτες κληῖζονται, σκηπτοὶ τε ὅσοι κατασκήπτουσι, καὶ αἰγίδες ὅσοι ἐν συστροφῇ πυρὸς καταφέρονται, ἔλικες δέ, ὅσοι εἰς ἐλικοειδῆ γραμμὴν διήπτουσι. — — τούτων ζυμπάντων οἱ μὲν λαμπροὶ ἀργῆτες· ὅσοι δὲ καταιθαλίωσαντες τὰ πελάσαντέσφισιν ἐπαύσαντο, οὗτοι δὲ ψολόεντες ἐπὶ τῷ ἔργῳ ἐκλήθησαν. καὶ οἱ μὲν εὐθεία κατασκήψαντες ἐς τὸ ἔμπαλιν τῇ αὐτῇ εὐθείᾳ ἀνῆξαν. οἱ δὲ ἐκ πλαγίου ἐκπεσόντες πρὸς ἴσον γωνίαν ἔνω ἀναφέρονται. καὶ οἱ μὲν ἄπλοι οἱ δὲ διπλοὶ κατέσκηψαν. *Chrysippus* apud Stob. l. l. p. 591: ὅταν ἡ τοῦ πνεύματος φορὰ σφοδροτέρα γένηται καὶ πυρώδης κεραυνὸν ἀποτελεῖσθαι. ὅταν δὲ ἄθροον ἐκπέσῃ τὸ πνεῦμα καὶ ἦττον πεπυρωμένον, προσητῆρα γίνεσθαι· ὅταν δέ τι ἦττον ἢ *) πεπυρωμένον τὸ πνεῦμα τυφῶνα, qua in re non secutus est Zenonem magistrum, qui τυφῶνα dixit κεραυνὸν πολύν, βλαιοῦ καὶ πνευματώδη, ἢ πνεῦμα καπνώδες ἐρρωγότες νέφους secundum *Diogen. Laërt.* VII, 153. *Seneca Quaest. nat.* II, 40 tria fulminum genera distinguit, primum quod terebrat, alterum quod discutit, tertium quod urit. Primum prorsus congruit cum eo, quod *Aristoteles* l. l. ἀργῆτα κεραυνόν vocat. Ait enim *Seneca*: *Quod terebrat subtile est et flammæ, cui per angustissimum fuga est, ob sinceram et puram flammæ tenuitatem per id foramen, quod ingressum est,*

*) Ita Heeren. Sed cum codices omnes habeant ἦ, vide ne scribendum sit: ἐὰν δ' ἔτι ἦττον ἢ πεπυρωμένον et q. s.

redit et evadit. Quem *πολόεντα* vocat Aristoteles est is, quem Seneca ait res, quibus incidit, discutere, cuius vis late sparsa sit, ut icta rumpat, non perforet. Fulminum hoc genus dicit esse conglobatum et admixtam habere vim spiritus coacti et procellosi. Laurent. Lyd. *de mens.* III, 15 p. 53 sq.: "Ὅτι τοὺς κεραυνούς φασὶ γίνεσθαι, ὅταν ῥήξις νεφῶν γένηται (Epicur. apud Diogen. Laërt. X, 103: πρὸς ῥήξαντος τὸ νέφος. Lucret. VI, 282: *fulmen percindit nubem.* cfr. v. 292. Ovid. *Met.* XV, 70: *Iupiter an venti discissa nube tonarent.*) τῆς γὰρ παρακειμένης αὐτοῖς γεώδους οὐσίας ἔξαφθείσης, τὸ ἔξαφθὲν ὑπὸ τῆς ῥιπῆς ἐπὶ τὴν γῆν μετὰ ῥολζον φέρεται. καὶ ἐὰν μὲν ὑγρότερα τυγχάνει τὰ νέφη, ἅμα τῇ καταφορᾷ σβέννυται· εἰ δὲ γεωδέστερα, πυρῶδεις ἐκθλίβονται. δύο δὲ εἶδη κεραυνῶν εἶναι φασὶ, ὧν ὁ μὲν ὀξὺς καὶ μανὸς καὶ διάπυρος ἀργῆς ὀνομάζεται, ὁ δὲ βραδὺς καὶ καπνώδης πολόεις· καὶ ὁ μὲν διὰ τὴν λεπτότητα (καὶ πρὶν ἐκπυρῶσαι) φερόμενος οἴχεται διὰ τάχους, ὡς μηδὲ ἐπιφλέξαι τι τῶν ἄραιοτέρων· ὁ δὲ βραδύτερος ἱκανὸς μὲν ἐπιχρῶσαι ὡς ἀπ' αἰθάλου, καὶ καῦσαι δὲ τινα τῶν ὑποπεσόντων, βολβῶν καὶ συκῆς καὶ φώλης καὶ ὑάλνης μερόντων ἀβλαβῶν, ὧν καὶ ταῖς δοραῖς περιδιφθεροῦσθαι τὰ ἰστία τῶν νηῶν διὰ τοὺς κεραυνούς. Eadem, iisdem verbis repetuntur IV. *Dec.* 2. p. 127. — Aristoteles, qua fiat ratione, ut fulmina non solum comburant, sed etiam percutiant, ita explicare conatur, ut flatus (*πνεῦμα*) singula fulmina praecedat et comitetur, qui percussionis sit causa. Hinc Euripides in fragm. apud Plutarch. *Quaest. Symp.* IV, 2, 4 p. 721 ed. Wytttenb. dixit βροντῆς πνεῦμα: inde Virgilius *Aen.* II, 649: *fulminis afflavit ventis*, quae verba minime intellexerunt interpretes, inter quos etiam Meierotto (*de rebus quibusdam ad auctores classicos pertinentibus dubia.* Berol. 1783, 8. p. 56). Hinc etiam explicatur, quid sibi velint *vapores* in versibus Claudiani *de VI. cons. Honor.* 344:

— — *hic tabescente solutus*

Subsistit galea, liquefactaque fulgure cuspis

Canduit, et subitis fluxere vaporibus enses.

Sed tota ista de spiritu, fulgurum origine, theoria Aristotele longe antiquior. Ita de Anaximandro Stob. l. 1. p. 590: Ἀναξίμανδρος ἐκ τοῦ πνεύματος ταῦτ' εἶπε συμβαίνειν. ὅταν γὰρ περιληφθὲν νέφει παχεῖ βιασόμενον ἐκπέσῃ τῇ λεπτομερείᾳ καὶ κορυφότητι, τότε ἢ μὲν ῥῆξις τὸν ψόφον, ἢ δὲ διαστολὴ παρὰ τὴν μελανίαν τοῦ νέφους τὸν διαγασμὸν ἀποτελεῖ. Non absimilis fuit Metrodori sententia, quam his verbis commemorat Stobaeus p. 591: Μητρόδωρος, ὅταν εἰς νέφος πεπηγὸς ὑπὸ πυκνότητος ἐμπέσῃ πνεῦμα, τῇ μὲν συνθραύσει τὸν κύβον ἀποτελεῖ, τῇ δὲ πληγῇ καὶ τῷ σχισμῷ διαυγάζει, τῇ δ' ὀξύτητι τῆς φορῆς, προσλαμβάνον τὴν ἀπὸ τοῦ ἡλίου θερμότητα, κεραυνοβολεῖ. τοῦ δὲ κεραυνοῦ τὴν ἀσθένειαν εἰς πρησιτῆρα περιύστησιν. Etiam Diogenem Apolloniataam dixit Stob. l. 1. p. 594 spiritum inter causas fulminum recensuisse. Addi possunt verba, quae in cod. Reg. 1603 adduntur in fine libri *de mundo* p. 401 Bekk.: ὄρα γὰρ τὸ ἐναπολαμβανόμενον πνεῦμα, ὡς εἶρηται, νέφους παχύτητι καὶ μὴ ἔχον διέξοδον θλίβεται, θλιβόμενον δὲ ἐκκυροῦται καὶ βιαίως ῥήγνυσι τὸ νέφος, καὶ τὸ μὲν ἐκκυρώμενον ἔξιόν ἐξάπτει, τὸ δὲ νέφος ῥηγνόμενον ἤχει ἤτοι βροντῆ.

10. Mirandum est, ait Vicomercatus p. 291 sqq., cuius verba adscribenda censemus, secundum fulgurum genus nigrore quidem id, in quod incidit, inficere, non tamen incendere, statim subiici. Inquit enim, fulmen illud, quod tenuissimo constat spiritu, ob tenuitatem ferri, hoc est, sese insinuare, et transire, et prae celeritate maxima, qua fertur, antea rem illam, in quam incidit, penetrare, quam ut mora aliqua facta adurere, aut etiam nigrore possit inficere: id vero, quod e crassiori est spiritu, colore quidem inficere, antea tamen transire, quam adurat. Ita manifeste secum pugnare Aristoteles videtur, qui secundum fulminum genus et incendere et non incendere pronuntiat. Hac difficultate interpretes atque expositores nonnulli fortasse ducti (neque enim id per incuriam iis accidisse arbitror, nempe perspectu facillimam) locum illum, in quo dicitur, fulmen minus tenui spiritu constans incendere, ita verterunt et exposuerunt, quasi dixerit

Aristoteles, illud non incendere. Cum enim dicitur ἐὰν δ' ἤττον, επικάων, ὃν ψολόεντα καλοῦσιν, ita reddiderunt: sin minus adurit, quod psoloenta vocant. In qua versione cum nulla sit sententia, ita tamen ab illis posita est, quasi Aristoteles dixerit, sin spiritus ille non adurat, fulmen id esse, quod Psoloenta nominant. Sed perspicuum est, aliam esse verborum illorum sententiam, superioribus correspondentem, nempe hanc, si spiritus minus tenuis fuerit, eum adurere, esseque id fulminis genus, quod poëtae psoloënta vocant. Seu igitur per incuriam locum hunc ita exposuerint, seu etiam cum eo, quod sequitur, quod illi ex diametro adversatur, conciliare volentes, foede admodum lapsi sunt, eoque magis, quod Alexandrum habuerunt, quem ducem, ut nos sequi poterant: nec Alexandrum solum, sed etiam Olympiodorum, ambos Graecos interpretes, Graecae locutionis peritos. Quid igitur in locis hisce pugnantibus, quae Alexander non animadvertit, dicendum est? An fulmen illud minus tenue, quod primum adurere Aristoteles protulit, non adurere deinde adiecit, quoniam interdum non adurat, cum videlicet in ea incidit, quae, cum rara sint, non reluctantur, sed transitum facilem praebent? Quasi dixerit, fulmen illud, quamquam ex materia non admodum tenui constet, ita ut ex se posset adurere, non tamen semper comburere, sed tantum, si corpore, in quod incidit, reluctantato, aliquantulum temporis in eo inhaereat. Atque hoc ab altero genere differre, quod in quamcumque materiam incidat, adeo tenue est, ut celerrime transeat, non solum non adurens, sed nec etiam calore ullo inficiens. Porro adurere, si in materiam reluctantem fulmen illud crassius inciderit, Aristoteles quoque subiicit, cum ait, quae reluctantur, aliquid perpeti, quae non reluctantur, non perpeti. Quod etiam exemplo scuti declarat, quod cum fulmine ictum quondam fuisset, ita perpessum est, ut eius aes, quia materia solida et compacta constans, reluctantatum sit, liquidatum fuerit: lignum vero, quia rarum et spiritui transitum praebens, nihil perpessum. Vestium etiam fulmine protritatum quidem, non tamen exustatum exemplum aliud adiecit,

quoniam spiritus transeundo in pilas redigere eas potuerit: non tamen immoratus sit, ut adusserit. Quamquam hoc exemplum ad exustionem probandam accommodatum non sit: sed ad id tantum, quod, quae reluctantur, aliquid perpetuantur. Liguatio autem aeris, adustioni proportionem respondet: perspicue etiam in verbis, quae sequuntur, fulmen adurere docebit, ut negare non possimus, fulmen aliquid esse, ex Aristotelis sententia, quod adurat: quod aliud esse non potest, nisi id, quod minus tenui constat spiritu, cum in materiam oblectantem, aduri idoneam inciderit. Nec enim iis assentio, qui aiunt, fulminis hoc genus, quod adurit, tertium genus esse, quod Aristoteles in generibus illis commemorandis, ut manifestum, et ex duobus aliis consequens praeterierit, sed postea exemplo de scuto declaraverit. Perspicuum namque est, exemplum ad illud secundum genus pertinere: quod si materiam invenit, quae transitum illi praebet, illam non ferit: si reluctantem, percutit et adurit, si aduri sit apta. Itaque Olympiodorus aberrat, qui Aristotelem ait tradere, fulmen non habere τὸ καῖον, hoc est, non adurere, quoniam tenui constat exhalatione incensa, ob eamque causam esse κεραυνός, παρὰ τὸ εὐκραίης εἶναι καὶ μὴ φλόγειν. Perspicue enim fulmen aliquod adurere, Aristoteles tradit, quod etiam ipse deinde fatetur. Utrum autem illa sit vocabuli κεραυνός etymologia, dictum inquam esse, quia recte sit temperatum, nec adurat, nolim contendere: cum praesertim temperatum esse fulmen possit, ac interdum non adurere, si videlicet materiam reluctantem non inueniat. Atque haec mihi in hac verborum Aristotelis pugnantia videntur dicenda. — γάρ ab initio omittit N. — τὴν deest in H. N. — δῦόν pro διεξιόν F. P. — ἐπιτρέψας pro ἐπιδιατρέψας N. — μέλαναι A. μελάναι V. B. P. — διὰ τὴν βραδύτητα pro βραδύτερος F. — ἐφθανε διελεθεῖν N. — δῦόν omittunt F. II.

11. Pertinent huc exempla allata a Seneca *Quaest. nat.* II, 31: *Caeterum mira fulminis opera sunt. — Loculis integris ac illaesis conflatur argentum. Manente vagina, gladius liquescit. Et inviolato ligno, circa pila omne ferrum destillat. — Stat fracto dolio vinum, nec ultra triduum rigor*

iste durat; ubi vide notam Mureti *). Plinius *Hist. nat.* II, 52: *Tertium [genus fulminum] est, quod clarum vocant, mirificae maxime naturae, quo dolia exhauriuntur intactis operimentis, nulloque alio vestigio relicto. Aurum et aes et argentum liquatur intus, sacculis ipsis nullo modo ambustis, ac ne confuso quidem signo cerae. Marcia princeps Romanarum ieta gravida, partu exanimato, ipsa citra ullum aliud incommodum vixit. In Catilinariis prodigiis Pompeiano ex municipio M. Herennius decurio sereno die fulmine ictus est—et alio loco addit (II, 55): Unum animal hominem non semper extinguit, caetera illico: hunc videlicet natura tribuente honorem, cum tot belluae viribus praestent. Omnia contrarias incubant in partes: homo, nisi convertatur in percussas, non expirat. Superne ieti considunt. Vigilans ictus conniventibus oculis, dormiens patentibus reperitur. Hominem ita exanimatum cremari fas non est **): condi terra religio tradidit. Nullum animal, nisi exanimatum, fulmine accenditur. Vulnera fulminatorum frigidiora sunt reliquo corpore. Arrian. apud Stob. Eclog. I, 30, p. 608: Ὅσοι μὲν καὶ πάντα ὀξέως ἐκπεσόντες ἕλη ἐνέτυχον καυσίμῳ, ἔκαυσάν τε αὐτὴν ὑπὸ τῆ διατριβῆ καὶ αὐτῷ κατεσχέθησαν τῷ ἔργῳ. Ὅσοι δὲ ξὺν πολλῶ τῷ τόχει κατέσκηψαν, οὗτοι πρὶν ἐκαῦσαι διῆξαν, ὥστε ἡμίπυρά ἐστιν ἢ ὑπελελεφθη. οἱ δὲ καὶ*

*) P. 764 ed. Iust. Lips. ubi sequentia leguntur: *Mihi hoc contigit, ut paucis mensibus antequam Hippolytus, Cardinalis Ferrariensis, qui ita de me meritus est, ut eius perpetuo animae ipsius bene precari debeam, ex hac vita discederet, fulmen, in palatium ipsius decidens, ad mea usque cubicula pervenerit. Ibi gladii qui ad lectum unius e famulis meis pendebat, mucronem ipsum ita colliquefecit, ut in globulum converterit, vagina prorsus illaesa.*

**) *Qui de caelo tangitur, salvus est, ut nullo igne decinerescat, ait Tertullianus Apolog. c. 48, p. 39. Laurent. Lyd. de mens. l. ad § 9 l. p. 54: τῶν μέντοι κερανοβλήτων τὰ σώματα ἄταφα κατελίμπανον οἱ πάλαι ἀδιάφθορα μένοντα· τῆς γὰρ ἐν αὐτοῖς ὑγρότητος ἀναρπαζομένης ὑπὸ τοῦ πυρός, ὥσπερ ἀποπτηθέντα διαμένειν πέφυκε. Eurip. Suppl. v. 936 seq. Adde Zoëg. de origine et usu obeliscor. IV, 1, 15, p. 294.*

αἰθαλιώσαντες μόνον διήλθον. Οἱ δὲ ἔτι καὶ τῶνδε ὀξύτεροι οὐδὲ ἐν ἐξεργάσασθαι ἔφθασαν, ἀλλ' ἀραιῶ μὲν ὕλη, εἰ καὶ πάννυ καυσίμῳ ἐντυχόντες, διεχώρησαν μόνον. ἀντιτύπῳ δέ, εἰ πελάσειεν ἐνεχθέντες, κατειργάσαντό τε αὐτὴν καὶ διέφθειραν· ὥστε κυτίδος μὲν ξύλου μάλθακοῦ ἀψάμενοι διήξαν, ἀπαθῆ ἀπολιπόντες, τὸ δὲ χρυσίον ἔτηξαν τὸ ἐνόν, ὅτι ἐσχέθησαν ἐν τῷ χρυσίῳ. Καὶ χιτῶνα ἤδη οὐκ ἔκαυσαν (quibus verbis firmatur lectio οὐκ ἔκαυσεν), ἀλλὰ ἐτρόχωσαν μόνον. καὶ διὰ μὲν κεράμου διήλθον, τὸ δὲ ἐνόν ἐν αὐτῷ διεφόρησαν. Plutarch. *Quaest. Sympos.* IV, 2, 3 p. 716 ed. Wyt.: Ἐγὼ γοῦν οἶδα κερωνοῦ παρ' ἡμῖν ἐς οἰκίαν ἐμπεσόντος, καὶ πολλὰ θαυμαστὰ δρῶσαντος (οἶνόν τε γὰρ ἐκ πίθου διεφόρησε, τοῦ κεράμου μνηθὲν παθόντος, ἀνθρώπου τε καθεύδοντος διαπτόμενος οὔτε αὐτὸν ἠδίκησεν, οὔτε τῆς ἐσθῆτος ἔθιγε, ζώνην δὲ χαλκοῦς ἔχουσαν ὑπεζωσμένον διέτηξε τὸ νόμισμα πᾶν καὶ συνέχευεν) — — Ἀκούω δὲ καὶ στρατιώτου φυλάττοντος ἱερὸν ἐν Ῥώμῃ κερωνὸν ἐγγυὸς πεσόντα διακαῦσαι τῶν ὑποδημάτων τοῦς ἱμάντας, ἄλλο δὲ μνηθὲν κακὸν ἐργάσασθαι. καὶ λυχνίων ἄργυρῶν ξυλινοῖς ἐγκειμένων ἐλύτροις τὸν μὲν ἄργυρον συνιῆσαι τακέντα, τὸ δὲ ξύλον ἄδικτον καὶ ἀπαθὲς εὐρεθῆναι — — πάντων δὲ θαυμασιώτατον, ὃ πάντες ὡς ἔπος εἰπεῖν ἴσμεν, ὅτι τῶν ὑπὸ κερωνῶν διαφθαρέντων ἄσηπτα τὰ σώματα διαμένει. Imprimis huc pertinent, quae ibid. § 4 p. 720 leguntur: τὰ μὲν οὖν πυκνὰ τῶν σωμάτων, χαλκός, ἄργυρος [χρυσός, quemadmodum vero similiter lacunam explevit Amyot] ἀποστέγει καὶ φθείρεται καὶ τήκεται πάσχοντα τῷ περιμάχασθαι καὶ ἀντερείδειν. τῶν δὲ ἀραιῶν καὶ πολυπόρων καὶ χαλῶντων ὑπὸ μονότητος, ἀψαυστὶ διεκθεῖ, καθάπερ ἱματίων καὶ ξύλων αὔων. τὰ δὲ χλωρὰ κατεῖ, τῆς ὑγρότητος ἀντιλαμβανομένης καὶ συνεξαπτομένης. Recentiores physici, etsi idem proponere solent, differunt tamen ab antiquis in eo, quod hi densiores materias fulmini plus impedimenti obstruere dicunt, quam eas, quae minorem densitatem habeant; nos vero non a densitate et raritate, sed a varia vi singulorum corporum electricum fluidum conducendi pendere dicamus, quae quum in metallis maxima sit, fero ad contrariam propositionem

peruenimus, densiora corpora minus laedi, quam rariora, — ἡδὴ omittit F. — ἐτάκει pro ἐτάκη Alex. — οὐκ ἔκαυσεν pro eo, quod P. Bekk. praebent οὐ κατέκαυσεν, exhibuimus auctoribus Arriano (l. l.) E. H. N. Alex. A. Vic. B. Cfr. similem lectionis varietatem IV, 7, 5. — πάντα omittunt H. N. — καὶ post δῆλον deest in F. — Post τοιούτων N. addit ἐστὶν servato tamen, quod sequitur initio sequentis paragraphi ἔστι.

12. ἐν τοῖς ὄμμασι E. — Templi Dianae Ephesiae descriptio servata est apud Dionysium Halicarnassensem *Antiq. Roman.* IV, 25, p. 702. Cfr. Sainte-Croix *Sur les gouvernemens fédératifs* p. 152. Poleni *Dissertazione sopra il tempio di Diana d'Efeso in Memorie dell' Accademia di Cortona* Vol. I Part. II. Hirt *Vorlesung über den Tempel der Diana zu Ephesus* (Berl. 1809, 4.) et in libri: *Geschichte der Baukunst der Alten* inscripti Vol. II (Berlin 1822, 4.) p. 60 sqq. et quos laudat Jacobs *Vermischte Schriften* Part. III (*Leben und Kunst der Alten* P. II) p. 475 sq. De Alexandri voluntate post Herostrati flagitium vide Strabon. XIV p. 949 B; de ipso flagitio adi Interpp. ad Gell. *Noct. Attic.* II, 6. — Notum est accidisse templi Ephesii conflagrationem circa idem tempus, quo Alexander natus est i. e. circa Ol. 106, 1 (cfr. Ideler *Handbuch der Chronolog.* I p. 406 *). Quamvis autem non ante Ol. 108, 1 Aristoteles Athenas reliquerit secundum Apollodorum (cfr. Stahr *Aristotelia* I p. 73) inque Asiam ad Hermiam se transtulerit, non dubitavimus tamen pro συνέβαινε, quod praebent F. Alex. Ol. P. Bekk., cum E. H. N. A. Vic. B. restituere θεωροῦμεν, ex quo non necessario concludendum, adfuisse ipsum Aristotelem, etsi accurata descriptio incendii talem suspicionem admittit. Quod paulo ante praecesserit θεωρεῖν, nullius est ponderis. cfr. *Commentar. ad I, 3, 16, Vol. I p. 352.* — περί

*) Ubi loco ex Arriani *Exp. At.* VII, 28 laudato addi poterant verba Ciceronis *Philipp.* V, 17: Macedo Alexander, cum ab ineunte aetate res maximas gerere coepisset, nonne tertio et tricesimo mortem obiit? quae est aetas nostris legibus decem annis minor, quam consularis.

ναὸν τὸν ἐν Ἐφέσῳ transpositis verbis P. — πολλαχοῦ pro
 πολλαχῆ N. — ἐφέρετο ἢ φλόξ inverso ordine F. ἐφαίνετο
 N. — ὅτι μὲν γὰρ pro ὅτι μὲν γὰρ Alex. omisso deinde τε,
 et ita etiam A. Vic. B. τε deest etiam apud P. — πνεύματα
 pro singulari numero F. — Ad verba ὅτι γὰρ ὁ καπνὸς
 πνεῦμα et q. s. cfr. IV, 9, 41: διὰ τοῦτο ἢ φλόξ πνεῦμα
 ἢ καπνὸς ἐστὶ καόμενος. *de generat. et inter.* II, 4 p. 331, b:
 μάλιστα μὲν γὰρ πῦρ ἢ φλόξ, αὕτη δ' ἐστὶ καπνὸς καόμενος
 (ubi Bekkeri inconstantia καόμενος exhibuit), ὁ δὲ καπνὸς
 ἐξ ἀέρος καὶ γῆς, quod ad idem redit; nam secundum IV,
 9, 33: ἐστὶ πνεῦμα ὁμοίως συνεχῆς ἐπὶ μῆκος ἀέρος. Fumum
 incendi dixerat etiam I, 4, 4 ubi vid. Commentar. Vol. I p.
 367. — καίεται ut solent, F. H. N. vide Comm. ad I, 4, 1
 Vol. I p. 362. — ἐν ἄλλοις pro ἐν ἑτέροις H. N. πρότερον ἐν
 ἑτέροις, nutato verborum ordine F. Respicit autem ad locos
 paulo ante laudatos. —

en. καιομένης F. H. N., quorum duo posteriores exhibent
 ἐγένετο pro ἐγένετο. — καὶ ἐξέπνει pro ἢ ἐξέπνει N., qui mox
 ἐφαίνετο exhibet pro ἐφέρετο, ut § 12. — ἄνω pro ἄνω p. manu
 E. — προρούμενον pro πεπρωμένον F. — εἰσέπιπτεν pro εἰσπί-
 πτεν E. N. — εἰς omisit F.

14. ἐπακολουθεῖν pro συνακολουθεῖν F. — εἶναι omittit
 N. — ἃ exhibuimus ex coniectura Koenigmanni *Geogr.*
Aristot. p. 58, accedente B, ita ut post πατάξιν supplendum
 sit ὁ κεραυνός, et κινεῖται coniungendum cum illo ἃ. Omnes
 reliqui cum Bekkero exhibent ἢ.

15. βρονταὶ τε καὶ ἀστραπαὶ scripsimus, cum omnes pro
 τε exhibeant δέ; quia unum tantum phaenomenon significatur.
 Ita Latini fluxus maris et refluxus, ubi nullum vocabu-
 lum habent, quod utrumque comprehendat. Ventendum:
die Gewitter. Verba καὶ ἀστραπαὶ omiserunt Olymp. F. N.
 bene animadvertentes de uno tantummodo agi phaenomeno.
 καὶ αἱ ἀστραπαὶ margo codicis H. — καὶ τὸν ψόφον deest
 apud Olympiodor. fol. 46, b. — παρατάξῃ pro πατάξῃ E. —
 ἔκαυσε pro ἐπέκαυσε H. N.

16. ἔτι δὲ περὶ προσητήρων H. P. De formula ἔτι δέ,

qua utuntur Graeci, quando a priore argumento ad aliud oratio transducitur, ad Hemsterhus. ad Lucian. Tonh. I p. 198. cfr. IV, 1, 3. Imprimis frequens est apud Aristoxitelem. — πάντων αὐτῶν dedimus cum E. F. Alex. fol. 114, a. A. Vic. P. Omisit Bekkerus cum reliquis.

CAPUT SECUNDUM.

Excerpta ex capitibus II—V reperiuntur apud Sto-
baeum *Eclog.* I, 31, 2, p. 616—632, nullo tamen in iis ex-
scribendis a scriptore certo ordine observato. De Saloniibus
disputavimus *Meteorol. vet. Gr. et Roman.* IX, 46 p. 194—
197. Cfr. imprimis Schol. Arati *Diosem.* 79 p. 186 Buhle,
qui sua fortasse ex Posidonio depromsit, ex quibus plurima
hauisit, quae aliis in locis de aëriis phaenomenis disseminat: τῶν
γινομένων καὶ ἐν τῷ μετεώρῳ συνισταμένων, μεταξύ οὐ-
ρανοῦ καὶ τῆς γῆς, τὰ μὲν κατ' ἔμφασιν μὲν, ὅσον ἴρις, ῥαϊκτὰ
δέ, παρήλιος· κατ' ὑπόστασιν δέ, κομήται, πωγωνίαι, ἀσκή-
λαμπάδες, διόττοντες (B. ἕττοντες. Caeterum cfr. *Comment.*
ad I, 1, 2. Vol. I p. 321). τὰς δὲ ἄλλως τῷ σχήματι κυκλω-
τερεῖς διαγράφουσι, καὶ ἔστιν ἄλλος περὶ τὴν σελήνην κύκλος,
καὶ αὐτὴ ἐν μέσῳ ἀμυδροτέρα φαίνεται. ἢ τοίνυν ὄψις κατὰ
τὴν ἔνστασιν τοῦ ἀέρος, τραχέσι μὲν προσπεσοῦσα, αὐτοῦ πο-
καταπαύεται, μηκέτι λαμβάνουσα ἑτέρας φορᾶς ἀρχήν. λεῖος
δὲ καὶ ὀμαλοῖς προσφερομένη, οἷά ἐστι τὰ ἔσοπτρα καὶ ὕδατα,
ἧτοι ἐνδοτέρῳ διαδύεται, οἷον εἰ γκατακλωμένη· ἢ εἴπερ τοῦτο
ἀδυνατεῖ ποιεῖν δι' ἀντιτυπίαν τῶν σωματίων, ἀνακλᾷται, ἐμ-
φανίζουσα τὰ κατ' ἐκείνον τὸν τόπον ὁρώμενα, ἀφ' οὗ καὶ τὴν
ἀρχὴν τῆς ἀνακλάσεως ποιεῖται. ὅταν τοίνυν περὶ τι ἄστρον
νέφη συστῆ συνεχῆ καὶ κοῖλα, ἐνταυθῆ δὲ ὁ ἀήρ περὶ ταῦτα,
εἴτα κατάκλασιν σχῆμα εἰς αὐτὸ τὸ ἄστρον, ἐμφαίνεται τοῦτο
καθ' ἐκάστην ἀνάκλασιν· καὶ οὕτως ἢ ἄλλως ἀποτελεῖται· καὶ
τὸ μὲν πλησίον τοῦ ἄστρου φαίνεται λευκόν, διὰ τὴν πρός
φωτὸς ἐπικράτειαν· τὸ δὲ ἔξω τούτου, μέλαν, διὰ τὴν πρός
τὰ νέφη παράθεσιν. — ὁρίζεται δὲ οὕτως ἄλλως· ἔστιν ὕψος
τοῦ ἀέρος ἐπικειμένου καὶ παχέος ὄντος φαντασία φωτός

κυκλοειδοῦς, περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην συνισταμένη.
Senecam *Quaest. natur.* I, 2 sqq., qui nominis causam hunc
in modum reddit: *Ob hoc* [quia rotundi sunt] *tales splendores*
Graeci areas vocavere, quia fere terendis frugibus loca
destinata sunt rotunda. Qui usus notissimus est ex Homeri
carminibus. cfr. *Iliad.* XX, 495 sqq.:

Ὦς δ' ὅτε τις ζεύξη βόας ἄρσενας ἐθρυμετώπους,
τριβέμεναι κατ' λευκὸν ἐϋκτιμένη ἐν ἄλωϊ·
ῥίμφο τε λέπτ' ἐγένοντο βοῶν ὑπὸ πόσσ' ἐριμύκων·
ὡς ὑπ' Ἀχιλλῆος μεγαθύμου μώνυχες ἵπποι
στεῖβον ὁμοῦ νέκυάς τε καὶ ἀσπίδας. — —

II. XXI, 346 sqq.:

Ὦς δ' ὅτ' ὀπωρινὸς Βορέης νεοαρδέ' ἄλωϊν
αἰψ' ἀναξηράνη· χάλρει δέ μιν ὅστις ἐθείρη·
ὡς ἐξηράνη πεδίον πᾶν — — —

Saepe deinde occurrit apud Scriptores R. R. veluti apud Ca-
tonem c. 91. 129. Varronem I, 51 sq. Columellam II,
20. Palladium I, 36, 1. Iun. 1. Cfr. Virg. *Georg.* I, 178
ibique Heyne et Voss. Eundem morem nunc quoque ser-
vant Europae meridionalis incolae. Cfr. Carter *Itinerar.*
Tom. II p. 227, Dodwell *Classical and topographical tour*
through Greece Vol. II p. 10.

1. Post ῥάβδων Alex. fol. 114, b. A. Vic. B. addunt καὶ
τῶν ἄλλων τῶν συμβαινόντων. — καὶ γὰρ ταῦτα πάντα γίνεται
inverso ordine Olympiodorus fol. 50, b. — τὰς προειρη-
μένας αἰτίας pr. m. F. — λαβεῖν δεῖ mutato ordine F. δεῖ
λαμβάνειν E.

2. οὖν omittit N. — Quod ait περὶ τὰ λαμπρὰ τῶν ἄστρων
apparere saepenumero coronas, id et alii veterum testantur.
cfr. Ptolemaei *Tetrabibl.* ex paraphr. Procli II, 14 p.
146: οἱ συνιστάμενοι ἄλλως περὶ τε τοὺς πλανωμένους ἀστέρας
καὶ τοὺς τῶν ἀπλανῶν λαμπρούς. Arati *Diosem.* v. 209:

ἢ καὶ πού τις ἄλλα μελαινομένην ἔχει ἀστήρ.

Plin. *Hist. nat.* II, 28: *Existunt eadem coronae circa lu-
nam et circa nobilia astra, caelo quoque inhae-
rentia.* XVIII, 35, 80: *Circuli novi circa sidera aliqua*

pluviam [nuntiant]. Senec. *Quaest. nat.* I, 2, 10: *Hae coronae noctibus fere circa lunam et alias stellas notantur.* Schol. Arati *Diosem.* 79, p. 182: οὐ μόνον δὲ περὶ σελήνην, ἀλλὰ καὶ ἥλιον γίνεται καὶ ἀστέρων. Apud nos rarissime circa alia sidera, quam solem lunamque apparent, quamvis et ipse circa Iovem serena nuper nocte viderim. Saepenumero circa Venerem aliasque maiores stellas, eius modi coronas observavit in America meridionali Alexander ab Humboldt (v. Zach *Monatl. Correspondenz* I p. 410. Gilb. *Annal.* VI p. 190. *Voyage aux régions équinox.* Tom. II p. 308), at nusquam circa fixa sidera. — εἶωθεν pro ἔωθεν E. — ἔλαττον pro ἔλαττονάκις F.

3. Cum non praecesserit ἥλιος vide ne ad δύνοντος μὲν καὶ ἀνατέλλοντος Aristoteles addiderit ἡλίου, quod deinde ex textu excidit, qua re nihil facilius, cum notum sit in codicibus MSS. hoc vocabulum compendio indicari, qua de re illiusque signi sensu multiplici post Gaisfordum ad *Poët. minor. Graec.* Vol. I p. 113 egit Bake ad Cleomed. II, 4 p. 455. — μεγίστη ἢ ἀψίς..... ἐλάττων ἢ ἀψίς omiſsa utroque in loco particula δέ H. N. ἀψίς h. l. et sqq. A. Vic. — αἰρομένον pro αἰρομένου E., qui mox praebet περὶ μὲν τὴν ὄπ. — μετοπωρινήν F. Alex. fol. 114, b. A. Vic. B. P. — ἐν μὲν ταῖς addito μὲν F. — βραχυτάταις H. — ἐν δὲ ταῖς θριναῖς δελῆς μόνον, οὐκέτι δὲ καὶ περὶ μεσημβρίαν Ol. fol. 50, a. — Quod ait, aestate numquam fieri circa meridiem arcum caelestem, recte se quidem habere potest, cum, sole admodum elevato, exiguam tantum iris supra horizontem altitudinem sub Graeciae climate habere queat: attamen fieri potest, quod non nisi idcirco raro tantummodo accidit, quia vix umquam in tanta terrae vicinia nubes deprehenduntur imbrem demittentes. Quod addit deinceps: οὐδὲ δυοῖν πλείους γίνονται ἕριδες aperte falsum esse, elucet ex iis, quae adnotavimus ad Exc. III, 4, 9, p. 129. — οὐ δὴ δυοῖν N. οὐδὲ δὴ δυεῖν H. δέ et δὴ coniunctae stare possunt. cfr. Comment. ad I, 4, 9. Vol. I p. 371. Herod. II, 33. δυεῖν praebent etiam Alex. A. Vic. P. Quae forma secundum Eustathium ad

Iliad. κ' p. 802, 26 ed. Rom. retentior est. Cfr. quos laudat Matthiaeus *Gr. gr.* § 138, p. 262.

4. *τρίχως* pro *τρίχρως* E. — τὰ δὲ χρώματα pro καὶ τὰ χρ. F. qui deinde τῆς ἐκτός exhibet pro ἐν τῇ ἐκτός, καὶ ἀναντία pro καὶ ἐξ ἐναντίας, et φοινικίαν pro φοινικίαν. — ἀνὰ λόγον exhibuimus pro eo, quod omnes praebent, ἀνάλογον. Cfr. ad I, 14, 5, Vol. I p. 477. cum Add. p. 659. Vide III, 3, 32: ἢ δ' ἐχομένη καὶ ἢ τρίτη κατὰ λόγον.

5. ταῦτα post χρώματα omittit Olympiodorus fol. 50, b. — γραφεῖς pro γραφῆς F. H. N. corr. E. Alex. A. Vic. B. P. Vide interpp. ad Sophocl. *Aiac.* v. 186, ad Thuc. I, 67. Olymp. exhibet καταγραφεῖς. Γραφεῖς omnium codicum consensu editum est *Ethic. Nicomach.* X, 10 p. 1180, b. — ἀλόῳργον pro ἀλουργόν E. — κεραυννύμενων pro κεραυννύμενον N. — Ad verba οὐ γίνεται κεραυννύμενον supplendum est ὑπὸ τῶν γραφέων. Temperatione enim reuera fiunt. Cfr. *de color.* c. 2 p. 792, a. b., ubi tamen res longe aliter explicatur, quam *de sens. et sensili* c. 3 p. 439, b sq. — Cum offenderet scribas omissio articuli in altera enuntiationis parte, alii etiam priorem omiserunt, veluti E., alii alterum addiderunt, ut H. N. At cfr. ad I, 3, 5, Vol. I p. 338.

6. ῥάβδοι Alex. Olymp. hic et in sqq. ubique. — οὐδέ pro οὔτε H. cfr. ad I, 8, 8, Vol. I p. 416. — πρὸς τῆς γῆς E. — οὐδέ ἐξ ἐναντίας H. N. — Pro οὐδέ δὴ νύκτωρ F. exhibet νύκτωρ ὁμοίως οὐδαμῶς, quae paraphrasin sapiunt. — ἔτι δ' ἐπαιρομένου ἀεὶ ἢ et q. s. F. — τὰ δὲ πλείστω mutato verborum ordine H. N. — μεσουρανοῦντος i. q. μεσημβριάζοντος. Grammaticorum est commentum, cum vocabulum Alexandrinae esse dialecti tradunt, cuius opinionis patrocinium suscepit Bake ad Cleom. I, 10, p. 365. Adde Kuhn. ad Polluc. IV, 157. Sturz. *de dial. Alex.* p. 45. — σπάνιον εἰ γέγονεν H. N. σπάνιον γέγονεν omisso τι F. — Ad verba οἶον ἐν Βοσπόρῳ ποτὲ συνέπεσεν cfr. *Plac. Phil.* ap. Plut. III, 5 p. 83 ed. Corr. παραπλησίως δὲ φυσιολογεῖται (Anaxagoras) τὰ καλούμενα παρήλια, γινόμενα δὲ κατὰ τὸν Πόντον. Adde locos ex Cleomede et Schol. ad Arat. laudatos ad III, 6. Obiter

monere volumus, uti Graeci dicebant, si quid mirum et praeter vulgi accidit opinionem, id in Bosphoro aut Ponto vel in Africa accidisse, ita medii aevi scriptores de patria nostra loqui fuisse solitos. Hodie in America talia accidisse vulgo perhibentur aut in Siberia. — δι' ὅλης ἡμέρας omisso articulo Alex. fol. 115, a. A. Vic. δι' ὅλης γὰρ ἡμέρας B.

7. τὰδ' ἐστίν E. — ταῦτόν pro ταῦτό N. quod fere praetulissem. cfr. Elmsl. ad Eurip. *Med.* 550. — πάντα γὰρ ταῦτα ἀνάκλ. ἐστίν Olymp. fol. 50, b. — γίνεσθαι τὴν ἀνάκλασιν transposito verbo F. H. Olymp.

8. ὡς οἱ μὲν ἀρχαῖοι transposito μὲν N. οἴονται pro ᾤοντο F., qui hanc ob causam exhibet deinde οὐ γίγνεται pro οὐκ ἐγίνετο. — οὐκ ἐγίνετο ἴρις margo codicis H. — ἐλάνθανε δ' αὐτούς E. — De re cfr. Senec. *Quaest. nat.* I, 3, 1: *Arcus in nocte non fit, nisi admodum raro, quia luna non habet virium tantum, ut nubes transeat, et illis colorem suffundat, qualem accipiunt sole perstrictae.* Fit tamen: atque immérito Gassendus ad Diogen. Laërt. X p. 1127 Aristotelem iridem lunarem cum halone lunari confudisse iudicavit. Exemplorum copiam composui in *Meteorolog. veter. Graec. et Roman.* IX, 45 not. 4 p. 194. Peculiarem de iride lunari libellum composuit Alfeldius. Giessae 1750. Vicomercatus p. 305: *Non ita tamen raro, ut ex hisce verbis colligi potest, arcum hunc apparere Albertus affirmat. A se enim et multis aliis arcum lunae in aquilone, cum luna esset ad meridiem, visum esse testatur, idque non plenilunio, sed cum luna esset ἀμφικυρτος, hoc est, utrinque gibba. Rursus eodem anno bis visum fuisse. Sunt etiam qui ferunt in Germania bis una aetate apparuisse.* En ablegatos nos ad Germaniae nostrae portenta (cfr. § 6)!

9. τε et articulum ante σκότει omittit F. — ἄλλη pro ἄλλα inepte B. — ἐν τοῖς πανσελήνοις Olymp. fol. 50, b. — ἀνάγκη γενέσθαι inverso ordine Alex. A. Vic. B. P. — γίνεσθαι pro γενέσθαι ac deinceps εἰ μέλλει ἔσεσθαι pro τὸ μέλλον ἔσεσθαι F. qui etiam verba ὑπὲρ τὰ in margine posuit. — Ἰδὲν ἔτυχε pro ἐνετύχομεν.

10. In primis praetereundum non est, Aristotelem de aspectus repercussu et in speculis res videndi ratione sic loqui, quasi cum quid cernimus, aspectus ab oculis prodeat, seu ad rem, quam recta conspiciamus, proficiscens, seu ad corpus, quod speculi habet rationem, a quo ad rem, quae cernitur, reflectatur. Quae opinio sui temporis Mathematicorum erat, quam aliqua ex parte Plato quoque amplectebatur *). Ipse autem in libro de sensu et sensili eam damnavit, et tam in eo, quam in libris de anima (II, 7), colores et omnino omne spectabile videri tradidit, quia medium, quod actu (*ἐνεργεία*)

*) Erat autem haec sententia Democriti et Epicuri, a Plutarcho *Plac. phil.* IV, 13 hunc in modum exposita: *Δημόκριτος, Ἐπίκουρος κατὰ εἰδούλων εἰσκήσεις ᾤοντο τὸ ὀρατικὸν συμβάλειν* (cfr. Diogen. Laërt. IX, 44. Plutarch. *Quaest. Sympos.* VIII, 10). Eandem amplexus est etiam Plato totamque in *Menone* expressit ac probavit, aliis tamen in locis paulo aliter explicuit. Cfr. Plutarchi *Pl. phil.* I, 1: *Πλάτων κατὰ συναύγειαν τοῦ μὲν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν φωτὸς ἐπὶ πόσον ἀπορρέοντος εἰς τὸν ὁμογενῆ ἀέρα, τοῦ δὲ ἀπὸ τῶν σωμάτων φερομένου ἀπορρεῖν· τὸν δὲ μεταξὺ ἀέρα εὐδιάχυτον ὄντα καὶ εὐτρεπτον, συνεκτείνοντος τῷ πυρώδει τῆς ὄψεως. αὕτη λέγεται Πλατωνικὴ συναύγεια.* *Quaest. Symp.* I, 8: *πνεῦμα τῶν ὀμμάτων αὐγοειδὲς ἐκπίπτει ἀποικρονᾶται τῷ περι τὰ σώματα φωτὶ, καὶ λαμβάνει σύμπληξιν, ὥστε ἐν ἑξ ἄμφοιν σῶμα διόλου συμπαθὲς γενέσθαι. Κεράννεται δὲ ἕτερον ἕτερω συμμετρίας λόγῳ τε καὶ ποσότητος. οὐ γὰρ ἀναιρεθῆναι δεῖ θάτερον ὑπὸ θατέρου κρατηθέν, ἀλλ' ἀπ' ἄμφοιν ἑξ τι μέσον ἁρμονία καὶ κοινωνία συναχθέντων μίαν δύναμιν ἀποτελεσθῆναι.* Etiam Empedocles eandem opinionem habuit, quamvis visum non hac tantummodo ratione, sed etiam radiis ex oculis ad corpora transeuntibus indeque ad oculos redeuntibus fieri arbitraretur. Cfr. Aristotel. *de sens. et sensili* c. 2, p. 437, b: *Ἐμπεδοκλῆς δ' εἰκοι νομίζοντι ὅτι μὲν ἐξιόντος τοῦ φωτὸς — βλέπειν* (sequuntur versus Empedoclei) *ὅτι δὲ ταῖς ἀπορραλαῖς ταῖς ἀπὸ τῶν ὀρωμένων, quam priorem sententiam probaverunt deinde Hipparchus alique complures. Fuere etiam inter Peripateticos, qui magistri sententia derelicta ad veterem opinionem confugerunt, inter quos Hieronymus Rhodius, auctore Plutarcho *Quaest. symp.* I, 8. Visus theorias Platonis et Aristotelis exponit Galenus *de plac. Hippocrat. et Platon.* VIII, p. 630. 643. *de usu part. corp. humani* X, p. 815 sqq. Cfr. Vol. I, p. 384.*

perspicuum est, moveant et illud aspectum. Illorum itaque speciem ad aspectum potius perducere, quam vim adspiciendi ad illa. Sed quamquam a se damnatam sententiam illam et opinionem, perinde tamen ac verum hoc in loco ponit, iridisque et coronae rationem ea posita et constituta reddit, quoniam (ut Alexander ait) ad reflexionem, ex qua haec ortum habent, rationem nihil interest, utro modo fiat aspectus, siquidem utroque a speculis reflexio aliqua efficitur: aspectus quidem seu radorum eius, si radius ab oculis ad rem, quae cernitur, exeuntibus videamus: speciei autem rei visae ad aspectum, si altero modo. Utravis autem re a speculo reflexa, seu videlicet ratio aspectus seu rei, quae cernitur, specie, rem in speculo cernere contingit. Itaque cum nihil interesset, utro modo aspectum fieri poneret, Mathematicorum, quae tunc celebris erat et apud omnes fere in pretio habebatur, opinionem sequi maluit, ne sua, quam nondum demonstraverat, quaeque fortasse non ita probabatur, posita, tota haec disputatio infirmo ac debili argumento niti videretur*). Nemo igitur existimet, quia eam hoc in loco statuat, ab ipso probari, eumque de adspiciendi ratione pugnancia docere, aut opinionis suae absurditatem, quemadmodum septimo de placitis censet Galenus, animadvertisse. Non enim, quia aliorum sententiam sua veriore esse cognoverit, sed quia tunc in hominum animis magis imbibitam, magisque (ut dictum est) celebrem videbat, ea est usus: nullumque propterea periculum imminet, ut suarum quaestionum libri omnes (quod ille obiicit) fidem amittant. Vicomercatus. — Nos ea de re disseruimus in Commentar. ad I, 6, 3, Vol. I p. 385. — ἀπὸ τοῦ ὕδατος N. ἀπὸ ὕδατος A. Vic. P. — τε post περί addit F. post ἐκ ponunt Alex. fol. 115, a. A. Vic. P. — ὅτι pro διότι N. — ἐν ante ἐνίοις μὲν omittunt H. N. ἐν οἷς μὲν Ol. fol. 51, a. —

*) Exemplis a nobis in Comment. ad I, 6, l. l. laudatis addo, quam *Ethic. Nicomach.* I, 13, p. 1102 proposuit animae divisionem, de anim. III, 9, 2 sqq. aperte refutatam, ubi nulla alia fuit causa, cur opinione a se ipso damnata uteretur, nisi ut in re longe diversa disertae expositioni supersedere posset.

Pro καὶ τὰ σχήματα H. N. Alex. A. Vic. B. exhibent οὐ μόνον τὰ χρώματα, ἀλλὰ καὶ τὰ σχήματα.

11. αἰσθητὴν διαίρειν dixit, cum omne corpus undequaque sit divisibile. cfr. *de caelo* I, 1, p. 268, a: συνεχὲς μὲν ὄν ἐστι τὸ διαιρετὸν εἰς αἰεὶ διαιρετά, σῶμα δὲ τὸ πάντη διαιρετὸν. Similis autem illi, quae h. l. de speculis, argumentatio de stellis deprehenditur *Meteorol.* I, 6, 12, ubi addendum erat in Commentario Vol. I p. 396, fuisse Ephorum Cumaeum, qui contenderet *comctam in plures stellas discessisse, antea in unum stellis multiplicibus congregatum.* Verba sunt Senecae *Quaest. nat.* VII, 16 et Ammiani Marcellini XXV, 10, ubi cfr. Vales. et Lindienbrog. Tom. III p. 121 sq. ed. Erfurdt. Adde Marx *Ephori fragm.* p. 250. Caeterum, cur color solus reddi queat a speculis, quae nullam sensibus perspicuam divisionem admittant, elucet ex iis, quae disputata sunt de *sens. ac sensili* c. 6, p. 445, b sqq., quae confer. Adde *Problem.* I, 51 p. 865, b: ἔνοπτρον γίνεται ἅπαν μᾶλλον ὑγρὸν χροῶς ὀλίγον ἢ πολὺ ὄν· ἐν μὲν γὰρ τῷ πολλῷ ὑγρῷ τὰ σχήματα ἐνορεῦται, ἐν δὲ τῷ ὀλίγῳ τὰ χρώματα. οἷον καὶ ἐπὶ τῆς δρόσου καὶ τῶν ῥανίδων. *Plut. Plac. phil.* III, 5 p. 82 *Corr.*: εἰσὶ δὲ αἱ ῥανίδες οὐ σχήματος μορφαι, ἀλλὰ χρώματος. — δόξει γὰρ ἂν εἶναι addito ἂν F. — ἅμα τε δοκεῖ omissio deinde τε F. — Post ἔχειν H. N. addunt πάντα, Alex. A. Vic. B. πάντη. — Verba τοῦτο δ' ἀδύνατον λέπεται coniunxit B.

12. Hyperbaton in verbis τὸ δὲ χροῶμα ὅτε μὲν λαμπρὸν φαίνεται τῶν λαμπρῶν bene iam animadvertit Olympiodor. fol. 51, a. cfr. ad III, 6, 7. — φαίνεται λαμπρὸν inverso ordine F. qui mox praebet τῷ μίγνυσθαι τὸ τοῦ ἐνόπτρου. Ol. 51, a: ὅτε δὲ ἤττον τῷ μίγνυσθαι et q. s. — ἔστι pro ἔστω F. — περὶ τοῦτο E. — διότι pro διὸ Olymp. Aldi. — λέγομεν H. Olymp., qui deinde cum N. exhibent χρῆσόμεθα. F. λέγομεν. —

CAPUT TERTIUM.

Quomodo halo circula rem formam induere possit, demonstrare aggreditur mathematicis uas rationibus. Aristote-

les enim, si quis alius veterum philosophorum, quam arcte optica cohaereat cum geometria intellexerat, quod patet tum ex aliis locis, tum ex verbis *Analyt. post.* I, 7, p. 75, b, ubi opticam affinem geometriae, sicuti harmonicam arithmetices diserte praedicavit. Huc etiam pertinent verba *Anal. post.* I, 13, p. 79, a: ἔχει δὲ καὶ πρὸς τὴν ὀπτικήν, ὡς αὕτη πρὸς τὴν γεωμετρίαν, ἄλλη πρὸς ταύτην· οἶον τὸ περὶ τῆς ἰριδος· τὸ μὲν γὰρ ὅτι φυσικοῦ εἶδέναι· τὸ δὲ διότι ὀπτικοῦ, ἢ ἀπλῶς ἢ τοῦ κατὰ τὸ μάθημα. *Phys.* II, 2, p. 194, a: δηλοῖ δὲ καὶ τὰ φυσικώτερα τῶν μαθημάτων, οἶον ὀπτικὴ καὶ ἁρμονικὴ καὶ ἀστρολογία· ἀνάπαυιν γὰρ τρόπον τιν' ἔχουσι τῇ γεωμετρίᾳ. — In ed. B. inscriptio reperitur "Ὅτι ἡ ἄλωσ κύκλος ἐστὶ καὶ τί σημαίνει.

1. τε post διότι omittunt E. F. in lacuna N. — διὰ πάντων pro ἐπὶ πάντων F.

2. ὀμαλός pro ὀμαλῆς F. N. Alex. fol. 115, b. A. Vic. B. P. Aequaliter densata, quia si inaequali modo densata esset nubes (quod Theophrastus *de caus. plant.* V, 1, 12, p. 538 ita exprimit: μέχρις οὗ ἂν ὁ ἀήρ ὀμαλλῆ), varii colores redderentur, quemadmodum in iride, aut in omne parte sidus ambiens, quae melior videtur interpretatio, cum III, 4, 22sq. alio modo colorem iridis explicet. μικρομερής quia, nisi talis esset, non solum sideris splendor ac color, sed etiam figura appareret. Caeterum cum adderet vocabulum ὀμαλῆς, simul intelligi voluit, nubem non nimis posse densari, ne in nigro puniceus color appareat, aut totum sidus penitus occultetur. Isque est genuinus vocabuli usus. Cf. Theophrast. *de vent.* § 40, p. 773: ὁ ξερυρός... ὀμαλός διὰ τοῦτο ἐστὶ (διὰ τὸ ἐφ' ὑγροῦ βεβηκέναι) i. e. quamvis sit frigidus, calorem tamen secum fert tantum, ut calidioribus aliquo modo accenseri possit. Theocrit. *Idyll.* XIV, 56. — Idem vocabulum ὀμαλῆς exprimere procul dubio voluit Seneca *Quaest. natur.* I, 2, 11, cum diceret: *Debet aër nec tam spissus esse, ut excludat ac summoveat a se lumen immissum, nec tam tenuis et solutus, ut nullam venientibus*

radiis moram praebeat *) . — συνισταμένης pro συνισταμένη Η.

3. Cfr. Theophrast. *de sign.* II, 6: αἱ ἄλωνες περὶ τὴν σελήνην πνευματώδεις μᾶλλον ἢ περὶ τὸν ἥλιον· σημαίνουσι δὲ πνεῦμα ῥαγεῖσαι περὶ ἄμφω, καὶ ἢ ἂν ῥαγῇ, ταύτη πνεῦμα. Arat. *Diosem.* v. 79 sqq.:

εἰ δὲ κέ μιν περὶ πᾶσαν ἄλωαι κυκλώσονται
ἢ τρεῖς, ἢ ἐ δὺω περικείμεναι, ἢ ἐ μί' οἴη,
τῇ μὲν ἰῆ ἀνέμοιο γαληναίης τε δοκεύειν·
ῥηγνυμένη ἀνέμοιο· μαραινομένη δὲ γαλήνης.
ταὶ δύο δ' ἂν χειμῶνι περιτροχάοιτο σελήνη·
μείζονα δ' ἂν χειμῶνα φέροι τριέλκτος ἄλωή.
καὶ μᾶλλον μελανεῖσα· καὶ εἰ ῥηγνύατο, μᾶλλον.

Geoponic. I, 3, p. 16 ex Arato: ἂν δὲ περὶ πᾶσαν τὴν σελήνην ἄλωνες δύο ἢ τρεῖς ὥσι, μέγιστον χειμῶνα ἔσσεσθαι δηλοῦσι καὶ μάλιστα εἰ μελαινότεραι ὑπάρχουσι. Plin. *Hist. nat.* XVIII, 35. Procli *paraphr. in tetrabibl.* Ptolem. II, 14: ἔτι δὲ παρατηρητέον καὶ τὰς καλουμένας ἄλως, ὅταν περὶ αὐτὴν γένωνται. τούτων γὰρ εἰ μὲν μία γένηται καὶ αὐτὴ καθαρὰ καὶ ὀλίγον ὑπομαραινομένη, εὐδίαν σημαίνει. εἰ δὲ δύο ἢ τρεῖς, χειμῶνας δηλοῦσιν. ἀλλ' ἂν μὲν ὑπόπυρροι φαίνωνται καὶ διασχίζομεναι, μετὰ σφοδρῶν ἀνέμων, δηλοῦσι χειμῶνας. εἰ δὲ ζοφώδεις καὶ παχεῖαι, τοὺς μετὰ χιόνος δηλοῦσι χειμῶνας. εἰ δὲ ὑπόχλωροι ἢ μέλαινα ἢ περισχιζόμεναι, ἀμφοτέρους σημαίνουσι τοὺς χειμῶνας, τοὺς τε μετὰ ἀνέμων καὶ χιόνος. ὅσον δὲ πλείονες ἄλως συνιστάμεναι φαίνονται, τοσοῦτον καὶ μείζονες προδηλοῦνται χειμῶνες. Senec. *Quaest. nat.* I, 2, 8: — *Coronae quum dilapsae sunt aequaliter, et in semet ipsis evanuerint, significatur aëris quies: est omnium tranquillitas et tunc aquam exspecta. Quum ab una parte cesserunt, illinc ventus est, unde finduntur. Si ruptae pluribus locis sunt, tempestas fit. Quare id accidat, ex his quae iam*

*) Videtur etiam alia subesse causa, cur aërem ὀμαλῇ tamquam coronae conditionem requirat Aristoteles, quippe cum bonae areae prima sit conditio ὀμαλότης. Inde Theophrastus *Histor. plant.* IX, 3, 1, p. 287: ὅταν κατασκευάσωσιν ὀμαλῇ τόπον, ὡς πρὸ ἄλω ποιήσαντες

exposui, intelligi potest. Nam si facies universa subsedit, apparet temperatum esse aëra, et sic placidum. Si ab una parte intercissa est, apparet inde aëra incumbere, et ideo illa regio ventum dabit. At cum undique et concerpta et lacerata est, manifestum est a pluribus partibus in illam impetum fieri, et inquietum aërem hinc atque illinc adsilire. Itaque ex hac inconstantia caeli tam multa tentantis, et undique laborantis, futura tempestas ventorum plurium apparet. — σημεῖον i. q. ἐπισημασία. Secundum Aristotelem *Probl. XXVI, 12, p. 941, b ἐπισημαίνειν* est μεταβολὴν τοῦ ἀέρος ποιεῖν, uti latinum significare v. c. apud Columellam IX, 2: *Siderum occasus tempestates facit, interdum tantum significat.* Cfr. de utroque verbo et de substantivis inde derivatis ἐπισημασία et significatio Harduin. ad Plin. *Hist. nat. XVIII, 64, p. 512.* Ideler *Handb. der Chronolog. Tom. I p. 315.* — καὶ μαράνσεις pro ἢ μαράνσεις F., qui deinde praebet ἐὰν γὰρ μηκέτι καταμαρανθῆ et ἀπολαβεῖν pro ἀπολαμβάνειν. — Articulum ante αὐτῆς omittunt F. P. εἰ αὐτῆς pro αὐτῆς H. N. Alex. fol. 115, b. A. Vic. B. P. — ὕδατος σημεῖον ἐκτόως ἐστὶν in verso ordine verborum F.

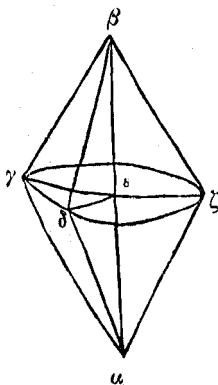
4. δέ pro γάρ statim ab initio F. — μέλαναι pro μέλαιναι A. B.

5. ὅτι pro διότι Ol. Aldi fol. 51, b, qui omittit ἢ κυρίᾳ. — γένηται pro γίνηται N. Ol. — διάστασις pro διάσπασις F. Ol., qui tamen in commentario nostram lectionem tuetur.

6. ἀπομαρμυνομένης Vic. typosetae, ut videtur, errone. — εἰ γὰρ μὴ δὲ διέκειτο (supra posito ἔχει) πῶς F. διέκειτο habet etiam Ol. fol. 52, a, quod nescio an verum sit. — τοῦ ἐναπολαμβανομένου θερμοῦ sc. ὑπὸ τῆς ἀτμίδος καὶ τῆς ἀναθυμιάσεως. Bene enim Vicomercatus: Cum autem aequaliter dilabitur, et in semet ipso evanescit, serenitatis ob hanc causam indicium esse ait, quo declaratur, vaporem a calida et sicca exhalatione nondum esse separatum, aëre videlicet interceptum calorem, quia adhuc validus sit, vincere non valente, nec item in aqueam concretionem densari. — ἔρχεται pro ἔρχεσθαι E. — πύκνωσιν ὑδάτων pro π. ὑδατώδη Ol. —

ὁ ἀήρ (supra posito ἡ ἀτμίς) ἀποκέκριται τῆς ξηραῖς καὶ πυρώδους ἀναθυμιάσεως F. ἀπὸ τῆς ξηραῖς κ. π. E. H. N. A. Vic. B. — αἰς pro πῶς E.

7. ὑπὸ τῆς σ. ἀχλ. pro ἀπὸ τῆς σ. ἀχλ. Olymp. fol. 52, a. — Articulum ante ἴρις omittunt F. Alex. fol. 116, a. Vic. B. P. — ἀνάγκη κύκλον εἶναι F. ἀναγκαῖον κύκλον εἶναι recepimus ex E. Alex. (qui tyrothetae errore κυκλονμένης habet pro κύκλου μέρος) A. Vic. B. P. — Bekk. cum reliquis κύκλον ἀναγκαῖον εἶναι. — γραμμαῖς pro γραμμῆς N. — γραμμαί pro γραμμῆς ἀεί Ol.

8. ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου addito αὐτοῦ F. — ἡ τὸ δβ pro ἡ τὸ αδβ P. — τε post αὔται omittit E. — αἱ πρὸς τῷ β H. — Verba οἶον αἱ γβ, ζβ, δβ, quae vera superflua sunt, desunt in E. Alex. fol. 116, a. A. Vic. B. Unde delenda videntur. — ἡ τὸ αεβ F. — ἴση καὶ ὁμοία Alex. A. Vic. B. — ἐπὶ τῆς αεβ ἴσης transpositis verbis F. καὶ γὰρ ἐπ' ἴσης τῆς αεβ. ἤχθωσαν δέ et q. s. P. — δέ pro δή post ἤχθωσαν F. B. — ἡ τὸ δ pro ἡ τὸ δε N. —

9. ἴσαι δὲ αὔται F. N. Alex. fol. 116, a. P. — ἐν ἐνὶ ἐπιπέδῳ πᾶσαι, videlicet in eodem plano γδεζ, quod est nubis. Additur autem mox mathematicum argumentum, quia in eodem puncto ε eiusdem lineae αβ perpendiculares sunt. Cfr. Euclid. Element. XI, 5. — ὀρθήν pro ὀρθάς F. P. — ἔστι pro ἔσται F. N. — ἀναγεγραμμένη pro simplici γραφομένη, ad quod ex § 7 repetendum γραμμῆ, H. N. — Seneca Quaest. nat. I, 2, 2 aliam protulit causam, cur rotunda sit halo, quam a Stoicis recepisse videtur: *Quum in piscinam lapis missus est, videmus in multos orbes aquam discedere, et fieri primum angustissimum orbem, deinde latiore, ac deinde alios maiores, donec evanescat impetus, et in planitiem immotaram aquarum solvatur. Tale quiddam cogitamus fieri etiam in aëre, quum spissior factus, plagam sentire potest; lux*

solis aut lunae vel cuiuslibet sideris incurrens recedere illum in circulos cogit. Nam humor et aër et omne, quod ex ictu formam accipit, in talem habitum impellitur, qualis est eius, quod impellit. Omne autem lumen rotundum est: ergo et aër in hunc modum, percussus lumine, exhibit. Adde I, 2, 7. Bene monuit ad l. l. Ruhkopfius in explicatione originis cometarum similia docuisse Stratonem (Stob. Eclog. phys. I, 29, p. 578), multosque saepenumero eodem usos esse exemplo, veluti Vitruvium V, 3 aliosque. — Cum notissimum sit catoptrices theorema, angulos incidentiae et reflexionis esse aequales, quod hac in re fieri nequit, cum non sit $\overline{\beta\gamma\epsilon} = \overline{\alpha\gamma\epsilon}$, $\overline{\beta\delta\epsilon} = \overline{\alpha\delta\epsilon}$, $\overline{\beta\zeta\epsilon} = \overline{\alpha\zeta\epsilon}$, quia $\overline{\gamma\beta}$, $\overline{\delta\beta}$, $\overline{\zeta\beta}$ lineae, quamvis inter se aequales, inaequales tamen sint lineis $\overline{\alpha\gamma} = \overline{\alpha\delta} = \overline{\alpha\zeta}$, cum praeterea suppositum sit ab Aristotele, perpendiculara $\overline{\gamma\epsilon} = \overline{\delta\epsilon} = \overline{\zeta\epsilon}$ intra ipsa triangula $\overline{\alpha\gamma\beta}$, $\overline{\alpha\delta\beta}$, $\overline{\alpha\zeta\beta}$ cadere neque incidere in basis $\overline{\alpha\beta}$ prolongationem (quod accidat necesse est in triangulis, quae obtusum habent angulum), Vicomercatus p. 315, ut haec quoque explicaret, in mirum incidit errorem, cum supponeret, a speculo quidem plano angulos reflexionis et incidentiae aequales fieri, cum radius rectus et reflexus fuerint aequales, sed a speculo obliquo aequales angulos fieri posse, etsi radiorum alter longitudine alterum vincat. — ἔστω δέ iterum mutato δή in δέ F. H. Vic. P. ἔστω δ B. — Post ἡλιον addit ὤδε E, ubi versus quatuor patent diagrammati.

10. δει δέ μή ἐννοεῖν F. perperam: intellige continua ita, ut unum quasi speculum efficiatur, quod in innumeras particulas dividi possit. Tale enim est, quod dicitur *συνεχές*. cfr. *Phys.* III, 1. V, 3. VI, 1. — *σμικρότητα* F. H. N. P. — *δοκεῖν* loco verbi finiti F.

11. φαίνεται δή mutato δέ in δή F. — Facimus deinde cum Vicomercato, qui verba πρὸς τῇ γῆ *στάσιν φανερόν* iure posuit post ea, quae sequuntur: *παρὰ δέ τοῦτο μελαντέρα*. In omnibus codd. et edit. loco suo pulsa sunt. — *διὰ τοῦ νηνεμώτερον εἶναι* E. Dubium maxime hoc videtur, quod de loco tradit, in quo halo seu

corona appareat. Nam nubes in loco superiore concresecunt, in media videlicet aëris regione, vaporibus frigidis plena, radiorum nimirum solis reflexum non sentiente: loca item inferiora, ac terrae propiora, non minus, imo magis, quam superiora ventis agitantur, unde etiam tradidit in altissimis montibus ventos non esse (*Meteor.* I, 3, 17, ibiq. *Comment.* Vol. I p. 354. et not. ad Exc. III, 2, 1. Vol. II p. 114). Falsa igitur et conclusio et conclusionis probatio, seu causa allata videtur esse, cum halo in nube appareat et prope terram validiores sint venti. An nubes, quamquam in illa media aëris frigidi regione plurimum cogantur, interdum tamen et inferius fiunt, vapore in eas ob aliquam antiperistasin coacto, quo modo etiam prope terram gignuntur, ip quo vento quoque sedato, ad aliquod tempus perseverant. Venti autem, etsi in altissimis montibus non spirent, paulo tamen infra, ubi nix et pluvia oriuntur, aërem agitant, calida exhalatione, quae illorum est materia, cum frigido illo et denso aëre decertante, in inferius detrusa. Atque haec est agitatio, quae in loco illo sempiterna est, interdum, cum videlicet vehemens est, et materia multa suppetit, ad terram usque, hoc est loca plana et humilia, descendit, interdum infimam mediae illius aëris regionis partem non praetergreditur, calore potissimum solis, cuius radii reflexi eo usque pertingunt, exhalationem dissolvente. Unde nobis interdum montes conscendentibus, cum aërem quietum ad illorum radices habuissemus, omnia ventis agitata versus eorum medium ac summitates deprehendimus. Ita fit, ut loca terrae propiora minus ventis infestentur, quam superiora. Superiora autem dico, non omnia, sed quae paulo infra altissimorum montium summitates habentur. Et huius quidem dubitationis solutio haec esse potest, non ea quam quidam attulerunt, nempe in inferiore mediae regionis parte aream seu coronam fieri, quia illa minus ventis agitur, quam superior, atque etiam suprema aëris regio. Illam enim supremam caeli motu agitari, mediaeque regionis partem superiorem illum motum participare, ita perenniter moveri. Sed illam supremae aëris agitationem, ventum sive *πνεῦμα*

Aristoteles nunquam vocavit, neque re vera ventus est, nisi ventum aërem agitatam esse contra Aristotelis sententiam dicamus *). Media autem aëris regio tota in perpetuo, ob eam, quae dicta est, causam motu versatur: quem motum calida exhalatio sursum contendens, et deorsum pulsa, nunquam non efficit: quod sane experiuntur, qui montes adascendunt. Cum enim in locis humilibus et ad montium radices nullum ventum sentiant, ubi illos adscendere incipiunt, aërem ventis agitatam inveniunt. Et haec satis de areae loco. Sed illud advertendum, haec, quae de eius loco scribuntur, in exemplari Graeco illis inserta esse, quae de eius colore candido et nigro proxime sunt tradita, nempe inter ea, quae de eius colore candido, et ambitu nigro dicebantur. Quae lectio cum obscurior esset, idque a scriptoribus imperitis fortasse insertum putassent, huius loci interpretes quidam eam immutaverunt, ut suo loco omnia posuerunt, quorum sententiam probavimus. *Vicomercatus.* — φανεράν pro φανερόν. F. A. V. B. P. — μελανωτέρα pro μελαντέρη H. N.

12. δέκννται pro γίνονται F. — γίνεται pro γίνονται E. N. Alex. fol. 116, a. A. Vic. B. P (qui διά ante τὰς αἰτίας omittit). — σημειῶδες pro σημειώδεις A. Vic. P. — μονίμους pro γονίμους Alex. fol. 116, a: at fol. 117, a vulgatam tueretur lectionem: παρὰ δὲ τοὺς ἄλλους ἀστέρας γίνεσθαι μὲν καὶ αὐτὸς φησιν ἄλλως. οὐ μὴν σημειώδεις αὐτὰς ὁμοίως εἶναι ἢ ὑετῶν, ἢ εὐδίας, ἢ ἀνέμων, ὧν προεῖπε σημεία τὰς ἄλλως εἶναι ἢ πυκνουμένας, ἢ μαραινομένας, ἢ διασπωμένας, ὅτι ἀπὸ συστάσεων ἔτι λοιπῶν γίνονται καὶ οὐπω γονίμων, τουτέστιν οὐπω πεπικνωμένων, μηδ' εἰς ὕδωρ μεταβαλλουσῶν. At μονίμους legunt etiam A. vetus interpres apud P. qui stabiles vertit.

*) Quod minime contra Aristotelis stat sententiam, uti exposuimus in Comment. ad I, 13. Vol. I p. 446. II, 4, p. 542 seqq., quamvis propter ventorum theoriam male intellectam Wakefieldus, qui impudentiae et scelestae libidinis optimos interpretes accusare non erubuit, et ad taedium usque detractiones suas repetiit, Aristotelem somniatorem vocare non dubitaverit ad Lucret. VI, 685.

CAPUT QUARTUM.

Capite hoc et sequenti quomodo iris fiat declarat, quando appareat, cur dimidiam tantum circuli partem efficiat, exponit et reliqua, quae huc pertinent, persequitur. Non sine voluptate quadam perleges decem, quae in *Antholog. latin.* Burmanni V, 17 reperiuntur, scholasticorum poetarum de iride tetrasticha longiora, quam quae huc transcribi possint: et elegantem arcus caelestis descriptionem in *epist.* 44 Magni Basilii ad Gregor. Nyssen. Addatur Ammianus Marcellinus XX, 11 p. 282 sq., qui plures quam tres colores enumerat: luteum, flavescens sive fulvum, puniceum, purpureum et postremum ex caeruleo et viridi concretum. Quae de iridis origine proponit, ea prorsus inepta sunt. Iridis caelestis descriptionem, de eius origine et coloribus disputationem, deprehendis etiam apud Galenum, qui dicitur, *hist. philos.* Vol. XIX p. 289 sqq. — Paulo difficiliora sunt, quae de iride disseruit Aristoteles; ingeniosi tamen interpretis vices egit Vicomercatus, quem in plurimis secuti sumus. Invat etiam adire librum Fleischneri, *de Iridibus doctrina Aristotelis et Vitellionis certo modo comprehensa* Viteberg. 1571. 8.; Bergmanni dissertationem *de arcus caelestis explicationibus* in *Opuscul. physic. chemic.* Vol. I (Lips. 1788. 8.) p. 314 sqq. et Alexandri Piccolominei *tractatum de Iride, in quo quam plurima tum Aristotelis, tum etiam Alexandri Aphrodisiensis ac Olympiodori dicta dilucidantur*, qui reperitur in libro inscripto: *Alexandri Aphrodisiensis in quatuor libros Meteorologicorum Aristotelis commentatio* Alexandro Piccolomineo interprete. Venet. apud Hieronym. Scot. 1548. fol. 51 sqq. — Valde dolendum est, quod nihil nobis de Democriti Abderitae opinionibus ad iridem et optica in atmosphaera phaenomena spectantibus sit servatum. Scripsit enim is philosophus auctore Diogene Laërtio IX, 7 duos libros, in quibus de opticis disciplinis disseruit: *ἑπιπέσματα* et *ἀκτινογραφίην*. Quorum operum quod priore loco commemoratum est, quamvis Chrysosto-

mus Magnenus (*Democritus reviviscens* p. 18) nil nisi explicationes mathematicas continuisse affirmet, optici tamen argumenti fuisse non dubitamus cum Fabricio (*Biblioth. gr.* Tom. II p. 638 ed. Harles) ad Vitruv. VII *praef.* provocante, Montucla (*Histoire des mathématiques* Tom. I p. 141), Wilde (*Ueber die Optik der Griechen.* Berl. 1832. 4. p. 4). — Anaximenis theoriam servavit nobis Theop ad Arati *Diosem.* 208, p. 348 ed. Buhle: τὴν ἴριν Ἀναξίμενης φησὶ γίνεσθαι, ἥντινα ἂν ἐπιπέσωσιν αἱ τοῦ ἡλλου ἀγῆαι εἰς παχὺν καὶ πυκνὸν ἀέρα. ὅθεν τὸ μὲν πρότερον αὐτοῦ τοῦ ἡλλου φοινικοῦν φαίνεται, διακαιόμενον ὑπὸ τῶν ἀκτίνων. τὸ δὲ μέλαν κρατούμενον ὑπὸ τῆς ὑγρότητος καὶ νυκτός φησι γίνεσθαι τὴν ἴριν ἀπὸ τῆς σελήνης, ἀλλ' οὐ πολλάκις διὰ τὸ μὴ πανσέληνον εἶναι διὰ παντός, καὶ ἀσθενέστερον αὐτὴν φῶς ἔχειν τοῦ ἡλλου. Nisi ante verba: καὶ νυκτός φησι et q. a. Aristotelis nomen excidit, hunc plura ab Anaximene mutua sumpsisse patet. Addit Schol. Arati l. l. p. 210: Μητρόδωρος δὲ τὴν ἴριν αἰτιολογῶν φησὶν, ὅταν ἐξ ἐναντίας τῷ ἡλίῳ ἐνσταθῇ νέφος πεπυκνώμενον, τηνικαῦτα ἐμπιπτούσης τῆς ἀγῆς τὸ νέφος κυανοῦν διὰ τὴν κρᾶσιν γίνεται, τὸ δὲ περιφαινόμενον τῇ ἀγῆι φοινικοῦν, τὸ δὲ ὄν κάτω λευκόν. τοῦτο εἶναι ἔθεσαν ἡλιακὸν φῶς. Ἀριστοτέλης δὲ κατοπτικὴν (corr. κατοπτρικὴν) ἐποίησατο ἔμφουσι. πέφυκε γὰρ τοῦτο ἄσσειν τὴν ὄψιν προσπίπτουσιν τοῖς λείοις σώμασι καὶ κατακλωμένην καὶ ἀνακλωμένην. τοιοῦτον δὲ εἶναι τὸν ἀέρα καὶ τὸ ὕδωρ. ἐπὶ τολίνν ἀντικρὸ τοῦ ἡλλου νέφος συστῆ, συνεστῶς κατὰ ῥανίδα, ἐγγίνεσθαι τὴν ὄψιν καθ' ἐκάστην ῥανίδα, καὶ τὴν ἐπὶ τὸν ἡλλον ἀνάκλωσιν ἴσχειν. δόξαν δ' ἐμποιεῖν τοῦ συνεχοῦς εἶναι τὰς ἐμπράσεις, καὶ ὁπόσην ἔχωσι διάστασιν διὰ τὸ ἀφ' ἡμῶν ἐπ' ἐκεῖνους τοὺς τόπους διάστημα. Ansam huic disputationi dederunt versus Arati:

Πολλάκι δ' ἐρχομένων νετῶν νέφεια προπάρουθεν

Οἷα μάλιστα πόκοισιν ζοικότα ἰνδύλλονται·

Ἡ διδύμη ἔζωσε διαὶ μέγαν οὐρανὸν ἴρις.

Eadem ex Arato repetita prostant in *Geoponic.* I, 1, p. 18: ἴρις δὲ διπλῆ φανεῖσα ὄμβρον δηλοῖ. Qua in re, si non

ipsum Aristotelem, certe auctorem habuit eius discipulum Theophrastum *de sign.* I, 22, p. 788: ὅταν ἴρις γένηται, ὕδωρ σημαίνει· εἴαν τε πολλαὶ ἴριδες γίνωνται, ὕδωρ ἐπὶ πολὺ.
Cfr. Homer. *Il.* ρ', 547 sqq.:

ἥντε πορφυρέην ἴριν θνητοῖσι τανύσση
Ζεὺς ἐξ οὐρανόθεν, τέρας ἔμμεναι ἢ πολέμοιο,
ἢ καὶ χειμῶνος δυσθάλλεος, ὅς ῥά τε ἔργων
ἄνθρώποις ἀνέπαυσεν ἐπὶ χθόνι, μῆλα δὲ κήδει.....

Tibull. I, 4, 43:

*Quamvis praetexens picea caligine caelum
Venturam admittat imbrifer arcus aquam.*

Ovid. *Metamorph.* I, 271:

Concipit arcus aquas. — — —

Inde explicandi sales Plautini (*Curcul.* I, 2, 41):

— Taceo, ecce autem bibit arcus; pluet

Credo hercle hodie.

Adde Voss. ad Virg. *Georg.* I, 380, p. 170 et coll. Plin. *Histor. nat.* II, 59: *Arcus vocamus, extra miraculum frequentes et extra ostentum. Nam ne pluvios quidem, aut serenos dies, cum fide portendunt. Senec. Quaest. natur.* I, 6, 1: *Non easdem [arcus], undecunque apparuit, minas affert. At meridie ortus magnam vim aquarum vehet. Vinci enim non potuerunt valentissimo sole; tantum est illis virium. Si circa occasum refulsit, rorabit et leviter impluet. Si ab ortu circave surrexit, serena promittit. Aliter quam Graeci ac Romani statuebant Hebraei (vid. *Genes.* IX, 13. *Ps.* LXXXIX, 38. *Ezech.* I, 28), quibuscum nostri consentiunt agricolae. De origine ac natura iridis saepenumero disputavit ἐν παρόδῳ Plutarchus, quem cfr. *de Isid. et Os.* p. 358, F. *Amator.* p. 765, E. *de fac. in orb. lun.* p. 921, A. — Cum physici veteres bene phaenomenis κατ' ἔμφασιν adnumerarent irides, populus tamen aliquid sibi conspicerere visus, quod re vera existeret et admiratione fulgoris et colorum captus, miras nugae commentus est, quod et nostra aetate agricolae facere solent. Ita putabant plantas, quibus extremae iridis partes superstructae fuerint miro fragrare odore, quam opinionem*

superstitiosam sane commemoraverunt Theophr. *de caus. pl.* VI, 17, 7. Plin. XXI, 7, 18. XII, 24, 52 et Plut. *Quaest. Symp.* IV, 2, p. 714, praecunte ipso Aristotele *Hist. an.* V, 22 p. 553, b, *Problem.* XII, 3, p. 906, b, qui ne tales quidem aliquando fabellas adspernatus est, cum dicat in eius modi locis mella frequentissime reperiri. Quasi non aliam quisque iridem conspiceret! *) — De iride haec leguntur apud auctorem libri *de mundo* c. 4 p. 395, a: συλλήβδην δὲ τῶν ἐν ἀέρι φαντασμάτων τὰ μὲν ἔστι κατ' ἔμφρασιν τὰ δὲ καθ' ὑπόστασιν· κατ' ἔμφρασιν μὲν ἴριδες καὶ ῥᾶβδοι καὶ τὰ τοιαῦτα, καθ' ὑπόστασιν δὲ σέλα τε καὶ διάττοντες καὶ κομήται καὶ τὰ τοῖς τοῖς παραπλήσια. ἴρις μὲν οὖν ἔστιν ἔμφρασις ἡλίου τμήματος ἢ σελήνης, ἐν νέφει νοτιοτέρῳ καὶ κολλῶ καὶ συνεχεῖ πρὸς φαντασίαν ὡς ἐν κατόπτρῳ θεωρουμένη κατὰ κύκλου περιφύρειαν **). — Caput in editione B. inscribitur *περὶ ἴριδος, ποία*

*) Obiter aliam rem tangamus. Apud Stobaeum *Eclog.* I, 31, p. 612 verba leguntur: Πλάτων φησὶ (*Theaeict.* Tom. II p. 76 ed. Bip.) Θυάμαντος αὐτὴν [τὴν ἴριν] γενεαλογῆσαι τοὺς ἀνθρώπους διὰ τὸ θανάσαι αὐτήν. (cfr. David. ad *Categor.* p. 19, a Brand.) Quod genus genealogiarum exposuit Ilgen. ad Homeri *Hymn.* p. 229. Exemplis a me in *Meteor. vet.* VI, 28. not. 27, p. 143 (cfr. *Addend.*) laudatis adde Athenaei locum I, 6, p. 15 Schw. *Καλλιφάνης ὁ τοῦ Παραβρύκοντος κληθεῖς.* Buttman in *Mus. der Alterthumsw.* II, p. 380 sqq. Petersen in censura libri mei (*Allg. Litt. Zeit.* 1833. Dec. nr. 211 p. 466), cum miraretur me nullum, praeter Diodori Siculi (III, 50, p. 218 sq.) locum, ad phaenomenon, quod recentiores Fata Morgana vocant, pertinentem afferre potuisse (accedat nunc Olymp. fol. 52, b. cfr. *Exc.* ad III, 4, 4), coniecturam proposuit, Thaumantem, Iridis patrem (cfr. etiam Hesiod. *Theog.* v. 237. Apoll. I, 2) huc spectare, qua in re prorsus adsentio viro doctissimo.

**) Quam saepenumero in commentariis nostris proposuimus coniecturam, librum *de mundo* a stoico quodam philosopho conscriptum esse, eam et h. l. stabilire videtur comparatus cum verbis Senecae *Quaest. nat.* I, 3, 12, quo dubium esse nulli posse ait, quin arcus imago solis sit roscida et cavea nube suscepta. Quodsi perpendimus Senecam multa a Posidonio mutua sumsisse, et Scholia ad Aratum, ubi meteorologica spectant phaenomena, fere omnia hausisse ex Posidonio (verba nostra cum iis, quae adscripsimus ex Schol. ad Arat. *Diosem.* 79 ad III, 2, ad verbum tenus congruunt), a veritate non

τις ἀνάκλασις ἐστι, καὶ πῶς καὶ διὰ τί ἔκαστα γίνεται τῶν περὶ αὐτήν, ὅσον χρώματα, καὶ πῶς τῆς ἄλλω διαφέρει.

1. ποῖα δέ τις Vic. — περὶ αὐτήν F. quod, nisi is solus haberet, fortasse non esset contemnendum. --

2. Totum locum vertit Seneca *Quaest. nat.* I, 3, 7 sq.: *Aristoteles idem iudicat: „Ab omni, inquit, laevitate acies radios suos replicat. Nihil autem laevius aqua et aëre. Ergo etiam ab aëre spisso visus noster in nos cedit. Ubi vero habes et infirma est acies, quolibet aëris ictu deficit. Quidam hoc genere valetudinis laborant, ut ipsi sibi videantur occurrere, ut ubique imaginem suam cernant. Quare? quia infirma vis oculorum non potest in proximum quidem sibi aërem prorumpere, sed resistit.“ Itaque quod in aliis efficit densus aër, in his facit omnis. Satis enim valet qualiscunque ad imbecillem aërem repellendum: longe autem magis visum nostrum nobis remittit, qui crassior est et pervinci non potest, sed radios luminum nostrorum moratur, et eo, unde exierint, reflectit. — Quodsi veteres novissent interdum in nubibus peregrinatores umbras observasse corporum suorum, caput corona irideis coloribus fulgente cinctas, quod viderunt Bouguer (*Mémoires de l'Académie de Paris* 1744.), Macfait (*Edinburgh Essays* Vol. I p. 198) aliiquo, tale phaenomenon huc trahere non dubitassent. — μέν ab initio omittit F. — πυκνώσεως pro συστάσεως F. P. τῷ pro τινι F.*

abhorreere videbitur, Posidonium huius de mundo libri esse auctorem. Qui, ut Peripateticorum, imprimis Aristotelis (a quo auctor multis in locis dissentit) ingenio prorsus est alienus, ita Posidonii, quantum quidem licet conicere ex fragmentis, quae hodie supersunt, mirum quantum convenit. Quin vero eundem esse cogitemus ac μετεωρολογικὴν στοιχειώσιν sive, ut alibi vocatur, μετεωρολογικῶν ἐξηγησιν, laudatam Diogeni VII, 138, et in compendium redactam a Gemino, cuius fragmentum servavit nobis Simpl. ad Arist. *Phys.* p. 64 sq., id unum quam maxime vetat, quod necesse est, maioris ambitus illa opus fuerit. At ipsius liber Posidonii περὶ κόσμον eidem scriptori laudatur VII, 142, unde nulla relinquitur dubitatio. Quidquid dicat Weissius mihi saltem nunquam persuadebit, librum, de quo diximus, Aristotelis, aut, si mavis, unius ex proximorum discipulorum cohorte, esse foetum.

τινὶ Θασίῳ pro τινὶ legit Sext. Empiric. p. 23 ed. Fabric. — Antipherontis nomen fuisse illi viro, contendunt Alexander et Olympiodorus, non nisi patria differentes. At Victorius *Var. Lect.* XXV, 22, p. 404 (Florent. 1553 fol.) abunde docuit, petitum esse illud nomen ex loco male intellecto *de memoria* c. 1. p. 451, a: ubi de Antipheronte Orita, animo quidem imbecillo, non oculis loquitur Aristoteles. Stetit a parte interpretum Mercurialis *Var. Lect.* V, 7, qui refutatam ibat, infirmitate oculorum laborantes imaginem suam ubique posse conspiceri. Etiam Vico *comercatus* p. 319 probat suppositionem interpretum, eundem fuisse et hunc hominem et Antipherontem illum Oritam. Addit deinde: *Quamquam hoc admirandum videtur fuisse, tamen Aristotelis referentis et interpretum comprobantium auctoritas, ut credamus, nos movet. Cum praesertim Vitellio libro decimo perspectivae, cuidam noto sibi id ipsum quadam nocte evenisse testetur. Illum enim, cum antea per multos dies insomnis fuisset, noctu equitantem imaginem suam, hoc est, virum alium secum equitantem vidisse, qui sane vir eadem omnia ageret, quae ille agebat: tum flumine trajecto, ubi illum vidisset, mox ubi ad aërem serenum et perspicuum venisset, imaginem illam evanuisse.* Cfr. etiam Schneider. *Eclog. phys.* Tom. II p. 240 sq.

3. ὁ ante πλησίον ἀήρ omittunt F. P. — ἡδύνατο F. H. Alex. fol. 117, a. Olympiod. 52, a. Vic. P. — ὡσπερ ὁ πόρρω καὶ ὁ πυκνός F. ὡσπερ οἱ πόρρω Ol. 52, a.

4. Furlanus, ex insula Creta oriundus (ad Theophrast. p. 121) phaenomenon, de quo agit Aristoteles, ita describit: *Affecto aëre aut a terrae vaporibus exhalationibusque matutinis aut a vento aliquo, aliter atque aliter a longe intuentibus apparent promontoria. Saepe videas ea in longum protensa acutioribusque angulis nonnumquam ita a mari revulsa, ut in aquas pendere videantur: aliquando obtusis angulis atque contractis, saepe etiam altiora atque maiora quam sint. Flantibus auris matutinis *)*, quae a

*) Diximus de auris matutinis *Meteorol. veter. Gr. et Roman.* III,

terra sunt, aëreque non multum caligine obscurato, in longum protenduntur promontoria: austris vero eurisve a terra stantibus, revelluntur et tamquam suspensa apparent, mari tamen placido et tranquillo: hoc vero turbato iisdemque stantibus, maiora et altiora apparent: accidit etiam, ut mari turbato a ventis, qui promontorio sint oppositi, si paulo turbidiores sint, angulis obtusis ac latioribus promontoria videantur, quod nos aquilonibus persaepe spirantibus observavimus caelo aliquantum obscuro ac nubilo. Plura huc pertinentia composuit Schneid. *Ecl. ph.* II, p. 241 sq. (adi Gilb. *Ann.* XVII p. 176 sqq. XX p. 351. XXIII p. 372), quae quivis physices non ignarus innumeris fere aliis exemplis adpositis adaugere potest. Nos, qui ipsi phaenomenon in litore baltici maris prope Gedanum plus semel vidimus, huic rei amplius non immorabimur. — διό pro διόπερ F. — Θαλάσση pro Θαλάττη F. — όταν εὔροι πνέωσι. Cfr. *Problem.* XXVI, 53, p. 946, a: διὰ τί, όταν ὁ εὔρος πνεῖ, μελῶ γίνεται τὰ πάντα; ἢ ὅτι ζοφωδέστερον τὸν ἀέρα ποιεῖ; Idem etiam aliis in locis fit aliis ventis spirantibus, qui magnam humiditatis quantitatem secum advchunt, sicuti austro et africo in Helvetia (cfr. Al. ab Humboldt, *Mémoire sur l'accroissement nocturne de l'intensité du son* p. 12. *Voyage aux rég. équinox.* Tom. I p. 195. Gilb. *Annal.* XXX p. 104. Schübler *Grunds. der Meteorolog.* Lips. 1831. 8. p. 30). Quo etiam

13, p. 79, ubi laudavimus Theophrast. *de vent.* § 24. p. 767: αἱ τε ἀπὸ τῶν ποταμῶν καὶ λιμνῶν αὔραι καὶ ὅλως αἱ ἀπόγειοι πνέουσιν ἔωθεν, ἀναψυχόμενης τῆς ἀτμίδος διὰ τὴν ἀπόλειπιν τοῦ θερμοῦ. τὴν γὰρ αὔραν ταύτην αὐτὴν γίνεσθαι κατ' ὀλίγον εὐλόγον ἔστι, διὰ τε τὰλλα καὶ τὴν εὐδταν. Occasione oblata alios quosdam locos, qui laudari poterant, adiciamus, ac primum quidem Homer. *Odys.* ε', 469: αὔρα δ' ἐκ ποταμοῦ ψυχρὴ πνέει ἤωθε πρό, deinde Maxim. Tyr. *dissertat.* XXXVI, 1: αὔραι δὲ ἐκ ποταμῶν ὥρα θεῖρος ἀποπνέουσιν ἀνέψυχον αὐτοῖς τὰ σώματα, uti locum emendavit Wakef. ad Lucret. VI, 475, Schol. Soph. *Iac.* v. 683, denique Lyd. *de mens.* IV. Aug. c. 3. p. 121: αὔραι καὶ αὐταὶ φύσεις ἀέρων τυχάρουσιν οὔσαι καὶ οὐκ ἀλόγως ἀνεμοὶ καλοῦνται, ὅτε ἢ ἀπὸ λιμνῶν ἢ ποταμῶν φέρονται. ὅμοιοι δὲ τούτων εἰσὶ καὶ οἱ ἀπόγειοι, ὅθεν εὐλόγως ἀέρος ἡρεμοῦντος τὸ κατάστημα καλεῖται νηνεμια.

spectat, quod post alios monet Alexander Aphrodisiensis *Problem.* I, 120, magis pellucidum esse aërem cessante pluvia ita, ut omnes res maiores et astra longe splendidiora nobis videantur. Eurus enim desinens in Graecia et Italia imbres afferre solet. Vid. Commentar. nostr. ad II, 6, 19, Vol. I p. 580. Similia his, quae de lumine diximus, de sono valere monuimus ad Exc. III, 4, 4, p. 124. — Caeterum, quomodo quae hac § dicta sunt, cum antegressis cohaereant et quid sibi velit illud *διόνεος*, exposito difficillimum est, neque quidquam sani ea de re proponere valuerunt interpretes. Aristoteles enim antea de reflexione locutus est, quae fit a laevigatis corporibus, veluti aqua ac spisso aëre: et reflexionis quidem a concreto aëre exemplum attulit. Fortasse inter scribendum in mentem ei venit, quod sane propius erat, quam de reflexione cogitare, totum illud phaenomenon, cuius mentionem fecerat, oculorum deceptui esse tribuendum, aliaque deinceps proferre voluit exempla, quibus probaret oculos saepe penumero in talem incidere errorem, quamvis, quae attulit, non tam ad reflexionem luminis, quam ad refractionem pertineant. Quam interpretationis rationem fortasse veram esse, aliquis concludat ex verbis Senecae *Quaest. nat.* I, 3, 10: *Et quare quum unus color sit, imaginum diversus est? Ut et haec quae proposuisti refellam, et alia, quae non minus refellenda sunt, illud dicam oportet: nihil acie nostra fallacius, non tantum in his, a quibus subtiliter pervidendis illam colorum diversitas summovet, sed et in his quoque, quae ad manum cernit. Remus integer in tenui aqua fracti speciem reddit. Poma per vitrum adspicientibus multo maiora sunt. Columnarum intervalla porticus longiores iungunt. Ad ipsum solem revertere: hunc quem toto orbe terrarum maiorem probat ratio, acies nostra sic contraxit, ut sapientes viri pedalem esse contenderent *). Quem velocissimum omnium esse scimus, nemo nostrum videt moveri (Saturnum): nec ire crederemus, nisi appareret isse. Mun-*

*) Cfr. Commentar. ad I, 3, 2. Vol. I p. 332.

dum ipsum praecipiti velocitate labentem et ortus occasusque intra momentum temporis revolvantem, nemo nostrum sensit procedere. Quid ergo miraris, si oculi nostri imbrium stillicidia non separant, et ingenti spatio intuentibus minutarum imaginum discrimen interit? Ut ne igitur tritis uteretur exemplis (cfr. Lucret. IV, 380 sqq. Sext. Empir. Pyrrhonic. Hypotyp. I, 119. Goerenz ad Ciceron. Acad. quaest. IV, 7. Ruhkopf ad Senec. Quaest. natur. I, 6, 5, p. 45 sq.), exquisitiora quaedam proferre conatus est. Sed totam rem aliis diiudicandam relinquo, neque quidquam addo, nisi mihi videri nonnulla post § 3 excidisse, aut totam § 4 undequavis in textum irrepsisse, quod tamen antiquitus iam factum sit necesse est, cum verba, qualia nunc habemus, iam olim legerint Alexander et Olympiodorus. — οἶον ὁ ἥλιος F. οἶον καὶ ἕστρα ἀνίσχοντα H. N. De re vide quae notavimus ad Exc. III, 2, 1, p. 99. Tunc rubicunda ac fere punicea astra apparere solent. Adi de sens. et sensili c. 3. p. 440, a: οἶον ὁ ἥλιος (articulus itaque cum cod. F. h. l. fortasse retinendus) καθ' αὐτὸν μὲν λευκὸς φαίνεται, διὰ δ' ἀχλὺς καὶ καπνοῦ φοινικοῦς. cfr. Commentar. ad I, 5, 3. Vol. I p. 378.

5. καὶ ἀρχομένου omissa praepositione F. — ἡ ἀέρος omisso ἀπό Olymp. fol. 52, a. — ἡ ψεκὰς συνισταμένων inverso ordine verborum H. N. — ψεκὰς habet etiam F. cfr. ad I, 9, 7. Vol. I p. 427. — μᾶλλον εἶναι F.

6. εἴρηται πρότερον. III, 2, 11. — τὸ δὲ σχῆμα ἀδηλον. Fuerunt, qui in singulis stillicidiis imaginem solis reddi dicerent, inter quos fuerunt Democritus, Epicurus (cfr. Diogen. Laërt. X, 48 — 51. Lucret. IV, 103 sqq.:

Sunt igitur tenues formarum dissimilesque

Effigies, singillatim quas cernere nemo

Quum possit, tamen assiduo crebroque repulsu

Reiectae reddunt speculorum ex aequore visum),

Posidonius, aliique Stoici. cfr. Senec. Quaest. nat. I, 5. I, 9. I, 3, 5: *Quidam ita existimant arcum fieri: dicunt in ea parte, in qua pluit, singula stillicidia pluviae cadentis, singula specula esse: a singulis ergo reddi imaginem solis:*

deinde multas imagines, imo innumerabiles et devexas, et in praeceptis transeuntes confundi, itaque et arcum esse multarum imaginum solis confusionem. Eandem sententiam a Seneca deinde pluribus exornatam, sui temporis mathematicis tribuit Plutarchus *de Isid. et Osirid.* Vol. IX p. 127 sq. ed. Hutten. De Aristotelis sententia, quam is a Pythagoraeis repetiit cfr. *Macrob. Saturnal.* VII, 14. — ἀρχηται ὕειν exemplis illustravimus *Comment.* ad II, 4, 17, Vol. I p. 554, quibus adde *de generat. et inter.* II, 11, p. 338, b: καὶ εἰ μὲν νέφος ἔσται, δεῖ ὕσαι, καὶ εἰ ἔσει γε, δεῖ καὶ νέφος εἶναι et plenae locutionis *Phys.* II, 8, p. 198, b: ὡσπερ ὕει ὁ Ζεὺς. Adde *Larcher. ad Herodot.* II, 13. Vol. II, p. 189 ed. nov. — πεκάδας F. H. N. — μήπω δ' ὕει F. H. Alex. fol. 118, a. A. Vic. B. P. (qui maiore interpunctione post ἀήρ distinguit). — λαμπρόν οὕτως inverso ordine verborum F. — Verba πρὸς τὸ λαμπρόν..... γίνεσθαι omisit pr. man. scribae codicis E., repetitione verbi γίνεσθαι deceptus. — τε omittant F. H. N. Al. 118, a. A. Vic. B. — οὐ σχήματος pr. m. omisit E.

7. ὄντων pro ἐνόπτρων E. — τούτων pro αὐτῶν F. — τοῦ αὐτοῦ..... ἐνόπτρων (§. 8.) margo F.

8. τὸ ἑαυτοῦ pro τὸ αὐτό H. N. τὸ αὐτοῦ Alex. fol. 118, a. Vic. — εἰ ταῦτ' ἐνδ. E. — ἔχη τοῦτον F. H. N.

9. καὶ ἄλλως ἐχόντων omissa negatione H. — Articulus ante ἴρις deest in N. Alex. fol. 118, a. A. Vic. B. (quae etiam articulum paulo post omittit) cfr. III, 3, 7. III, 4, 26. — ἀλλ' ἢ μὲν ἐξ ἐναντίας ἀ. γ. pro διὸ καὶ ἐξ ἐναντίας ἀ. γ. H. N. — ἀεὶ omittit Ol. fol. 53, b. — ἢ δ' ἄλλως ἀεὶ addito adverbio H. — ἀνάκλασις pro ἀνακλάσις Ol. fol. 54, a. — περὶ αὐτήν Alex.

10. Deest apud Aristotelem gravissima argumentationis pars ea, qua demonstrandum erat, iridem reflexione radiorum solis in nube fieri. Supponens enim eam alio modo fieri non posse, exposuit tantum, qualis sit illa reflexio. Seneca hunc defectum supplevit *Quaest. nat.* I, 4, 2 pluraque argumenta attulit arcus sic nascentis, inter quae ponit repentinam generationem et aequae subitam abolitionem. Deinde refert, adieccisse Artemidorum, quale sit speculum, a quo

solis imago reddatur, necesse sit: concava scilicet nubes, quod et ipse probavit Seneca *Quaest. nat.* I, 3, 12: *Illud esse dubium nulli potest, quin arcus imago solis sit, ros-cida et cava nube concepta.* — ἀλλ' ἡ μὲν τῇ τῶν χρ. π. H. N. γε prorsus omittit Olymp. — καὶ πόρωθεν ἢ ἐγγύ-θεν Ol. fol. 54, a. — διαφέρει οὐθέν omisso γάρ E. διαφέρει A. Vic. (qui interpungit διαφέρει γὰρ οὐθέν φοινικοῦν et ita etiam B.). — φοινικοῦν post μέλανι ponit F. φοινικοῦ N. διὰ τοῦ μέλανος μὲν φοινικοῦν Ol. fol. 54, a, qui tamen ipse in sequentibus tuctur verba ἐν τῷ μέλανι, quae omissa sunt. — De re cfr. ad I, 5, 2 sq. Vol. I p. 376 sq. — Nigrum nubis colorem potissimam esse causam puniceae, qui in iride appareat, coloris iam Anaximenes tradiderat. cfr. Plutarch. *Plac. philos.* III, 5 (p. 83. ed. Corsini): *Ἀναξιμένης ἴσιν γίνεσθαι κατ' αὐγασμὸν ἡλίου πρὸς νέφει πυκνῷ καὶ παχεῖ καὶ μέλανι, παρὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὰς ἀκτῖνας εἰς τὸ πέραν διακόψαι ἐπισυνισταμένας αὐτῷ.* Origen. *Philosoph.* p. 65 ed. Wolf. Seneca *Quaest. nat.* I, 3, 1 etiam ἀνωμαλίαν nubium (vide Comment. ad III, 3, 2.) causam esse diversitatis colorum praedicat: [Nubes] *formam arcus discoloris efficiunt, quia aliae partes in nubibus tamidiore sunt, aliae submissiores: quaedam crassiores, quam ut solem transmittant; aliae imbecilliores, quam ut excludant. Haec inaequalitas alternis lucem umbramque permiscet, et exprimit illam mirabilem arcus varietatem.* — Caeterum cfr. quae de consensu Aristotelicae theoriae cum ingeniosa Goethii colorum originem explicandi ratione exposuit Trendelenburg ad Aristotel. *de anim.* II, 7, 1, p. 371 sqq.

11. ἄς ἔχει τὴν φλόγα ἐρωθράν. H. N. — τῷ ante καπνῷ omittunt H. N.

12. χροῖάν pro χροάν H. N. Inter χροάν et χροῖάν ambigitur etiam *de sens. et sensili* c. 3, p. 439, a, ubi Bekk. ex quatuor codicibus inter septem collatos praetulit posterius. — γάρ in parenthesis omittit F. — Articulus ante ἄλλω deest in E. H. N. ἄλλος pro ἄλλω N.

13. μέν om. F. — Quam in verbis ἔτι δὲ περὶ.....

διαλύεται causam reddit, cur iris circa solem non appareat, eandem alii de coronis protulere, veluti Seneca *Quaest. nat.* I, 2, 10: *Hae coronae noctibus fere circa lunam et alias stellas notantur, interdum raro: adeo ut quidam ex Graecis negaverint eas omnino fieri, quum illos historiae coarguant. Causa autem raritatis haec est, quod solis fortius lumen est, et aër ipse agitatatus ab illo, calefactusque solutior est: lunae autem inertior vis est, et ideo quia facilis a circumposito aëre facilius sustinetur: aequae sidera caetera infirma sunt, nec percurrere aëra vi sua possunt.* — διατριβή τοιαύτη συστάσεως Olymp. fol. 54, a. — ἐγγίνεται τις χρόνος F. — Loco verborum τούτου γὰρ αἱ ἄλλω F. P. ἐπεὶ εἰ μὴ ἐγένετο ἦν ἂν κεχρωματισμένη ἢ ἄλλως.

14. De particulis νῦν δέ vide Commentar. ad I, 6, 7, Vol. I p. 388, ubi addas III, 4, 20. Herodot. III, 25. Xen. *Cyropaed.* III, 5. Thucydid. IV, 104. Aristophan. *Vesp.* 210. Matth. *Gr. gr.* § 607 laudat praeterea Platon. *Phaed.* p. 108, A. Isocrat. *Archidam.* p. 116, A. — συνίσταται pro συνίστατο Vic. B. P. — οἷα omittit E. — γένοιτ' ἀπὸ τοῦ ὕδατος F. — λέγομεν pro ἐλέγομεν E. F. N. — ὕλη pro ὅλη N. — ὥσπερ ἢ π. τ. λ. P. — Expressit hunc locum Seneca *Quaest. nat.* I, 2, 4: *In balneis quoque circa lucernam tale quiddam adspici solet ob aëris densi obscuritatem: frequentissime autem austro, quum caelum maxime grave et spissum est.* Cfr. Schneider ad *Eclog. phys.* Tom. II p. 243.

15. νοτίων ὄντων cfr. III, 6, 6: μᾶλλον ὁ παρήλιος ὕδατος σημεῖον τῶν ῥάβδων· μᾶλλον γὰρ συμβαίνει τὸν ἀέρα εὐεργῶς ἔχειν πρὸς γένεσιν ὕδατος. ὁ δὲ νότιος τῶν βορείων μᾶλλον, ὅτι μᾶλλον ὁ νότιος ἀήρ εἰς ὕδωρ μεταβάλλει τοῦ πρὸς ἄρκτον. Locis in Comment. ad II, 4, 26, Vol. I p. 557 compositis adde Valer. Flacc. II, 506: *nubifer Notus.* — Articulum ante ἰρις addit N. — Quod deinde ait μάλιστα ἀνακλᾶται elucet etiam ex iis, quae disseruit de generat. animal. V, 1, p. 779, b. 781, a. *Humorem adventitium, adspicuum infirmum reddere Hippocrates tradit (Aphorism. Tom. III, p. 617) cum dixit, Austros hebetare*

auditum et visum caliginosum reddere. Quod propterea eos facere inquit Galenus, quia cum calida et humida sint natura, caput sensuumque instrumenta plurima implent humiditate, ad motumque inepta reddunt, eadem sane causa, quam Aristoteles attulit (loco paulo ante laudato). Cum igitur oculi humidi imbecillum aspectum faciant, aspectusque imbecillis celeriter reflectatur, et reflexu illo imbecillior fiat color, qui ad nigredinem accedit, videlicet purpureus, in aëre lumen ambiente apparet. Vicomercatus. Potest addi locus Hippocratis de morb. sacr. Opp Sect. III p. 91, 40 sqq. Foës., ubi de austro traditur: διαλύει ἐν οἷς ἕγρον ἔνεστιν. ἐστὶ δὲ ἐν παντί, ἐν μὲν τῷ πλέον, ἐν δὲ τῷ ἔλασσον. ἅπαντα δὲ ταῦτα ἀσθάνεται τοῦ πνεύματος τούτου. itaque etiam oculi. Addit deinceps: τὸν δὲ ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τὰ ἄστρα πολὺ ἀμβλυώτερα καθίστησι τῆς φύσιος [ὁ νότος].

16. De iride circa lucernas ad Theophrast. *de sign.* I, 13 p. 786: ὡς δ' ἐπιτοπολὺ ἴρις περὶ λόχρον ἢ διὰ λόχρου διαφαινομένη, νότια σημαίνει ὕδατα. — ἀπό τε τοῦ ἀέρος δι' ὑγρότητα E. — Quid sit λιγνός explicat IV, 9, 42: ξύλων μὲν οὖν ἢ θυμιασις καπνός, κηροῦ δὲ καὶ λιβανιτοῦ καὶ τῶν τοιούτων καὶ πίττης καὶ ὅσα ἔχει πίτταν ἢ τοιαῦτα, λιγνός. — Articulum ante φλογός omittit H. — καὶ ante μινυμένης deest in codice E. — ῥηγγυμένης pro μινυμένης prima manu F. — διὰ τὴν μελανίαν omissio καὶ H. — τὸ δὲ τοῦ λόχρου καὶ τῆς ἀγῆς φῶς H. N. τότε τοῦ λυχν. φῶς Alex. fol. 118, b. A. P.

17. Fromondus *Meteorolog.* VI, 4 laudat Ioviani Pontani versus, quos quamvis in re nota adscribimus:

Ac memini, dum castra sequor Mavortiaque arma,

Qua praeceps sese Tyburna rupe volutus

Fert Anio, multaque cadens aspergine sudat;

Fumosa fulgere super conspergine claram

Irin et aurato iacientem spicula cornu. —

τῶν ἀνακλωμένων pr. F. pro τῶν ἀναφερομένων. — τῷ δὲ χρώματι pro τὸ δὲ χρῶμα H. N. — φοινικῇ E. pro φοινικῆν. N. φοινικοῦν.

18. μικροτέρων pro μικροτάτων Alex. fol. 118, b. Vic. — γίνεται καὶ ἐν ταῖς λεπταῖς ῥαίνισιν H. N. — ῥαίνῃ omittunt F. H. N. Alex. A. P. — Pro εἰς, quod sequitur, N. praebet ἐάν, H. ἐὰν ἦ. — τῇ θέσει pro τὴν θέσιν H. N. — Articulum ante ἥλιον omittit F. — ἀλέχη pro ἀλέχει E. idemque mox σκιάζῃ pro σκιάζει.

19. ἐντός pro ἐκτός E. — ὄπου pro ἦ margo F. — ὁ τρόπος δέ inverso ordine A. Vic. P. — χῶρα pro χροά Alex. fol. 118, b. A. Vic. qui intelligit de positione adversus solem. cfr. Senec. *Quaest. natur.* I, 3, 2: *Videmus, quum fistula aliquo loco rupta est, aquam per tenue foramen elidi: quae sparsa contra solem oblique positum, faciem arcus repraesentat. Idem videbis accidere, si quando volueris observare fullonem: quum os aqua implevit, et vestimenta ridiculis diducta leviter aspergit, apparet varios edi colores in illo aëre asperso, quales in arcu fulgere solent.* Stob. *Eclog. phys.* I, 31, p. 616: εἴ τις σιὰς ἀντικρὺ τοῦ ἡλίου λάβῃ ἕδωρ καὶ πύση, αἱ δὲ ῥαίνιδες ἀνάκλασιν πρὸς τὸν ἥλιον λάβωσιν, εὐρήσει εἰσγιγνομένην τὴν ἴριν. καὶ οἱ ὀφθαλμιῶντες δὲ τοῦτο πάσχουσιν, ὅταν εἰς τὸν λύχνον ἀποβλέψωσιν. Eadem reperiuntur apud Plutarch. *plac. phil.* III, 5, p. 82 Cors. Cfr. etiam IV, 19, p. 115, ubi Epicurus eadem comparatione a fullonibus vestimenta instantibus petita, quamvis alia in re, utitur.

20. δῆλον ἐκ τῶνδε N. — ὥσπερ εἴρηται πρῶτον καὶ ὑποθεμένους transposito vocabulo Olymp. fol. 54, a. — ἀποτεινομένη pro ἐκτεινομένη F. Alex. fol. 119, a. Olymp. fol. 54, a (qui hanc lectionem etiam in sequentibus tuetur) A. Vic. B. P. Cfr. §. 31. III, 5, 20. — δέ post τρίτον omittit F. — In verbis οἶον ἀπόφασίς ἐστίν addidit οἶον, cum nigrum color re vera sit, sed tenebris proxime tamen accedat. Atque de tenebris quidem dicit *de anim.* II, 7, p. 418, b: δοκεῖ δὲ τὸ φῶς ἐναντιὸν εἶναι τῷ σκότει· ἐστὶ δὲ ὁ σκότος στήρησις τῆς τοιαύτης ἕξέως ἐκ διαφανοῦς, ὥστε δῆλον, ὅτι καὶ ἡ τοῦτου παρουσία τὸ φῶς ἐστὶ. *de colorib.* c. 1. p. 791, a: τὸ δὲ σκότος ἐκλείποντος τοῦ φωτός γίνεται. τριχῆ γὰρ τὸ μέλαν ἡμῶν φαίνεται. ἢ γὰρ ὅλως τὸ μὴ ὀρώμενόν ἐστι τῇ φύσει μέλαν, ἢ

ἀφ' ὧν μηδέν ὄλως φέρεται φῶς πρὸς τὰς ὕψεις. τὸ γὰρ ὁρώμενον, ὅταν ὁ περιέχων τόπος ὁρᾶται, φαντασίαν ποιεῖ μέλανος et q. s. — ἐκλείπειν pro ἐκλιπεῖν F. H. N.

21. Ex verbis ἐκ τῶν περὶ τὰς αἰσθήσεις συμβαινόντων, minime patet Aristotelem ea de re in libro de sensu ac sensili loqui voluisse, ac re vera nihil ea de re nunc in illo libello, cacterum non integro uti docuit Trendelenb. ad Aristot. *de anim. Prooem.* p. 119 sqq. (vide ad I, 3, 19, Vol. I p. 358), deprehenditur. — οὖν omittit F. — ἐκ τοῦ περὶ τὰς αἰσθήσεις pro ἐκ τῶν περὶ τὰς α. σ. Olymp. fol. 54, a, qui aperte de libro in quo talia essent exposita, verba intellexit. — N. pro δ' οὖν habet γοῦν. — μελανωτέρα N. ut III, 3, 11.

22. Nihil interesse ait Aristoteles, utrum id, quod cernitur, mutetur, an adspectus, id est, utrum id, quod cernitur, longinquius fiat et e longinquo magis loco cernatur, an adspectus magnum spatium conficiens, usque ad speculum videlicet, et a speculo ad rem visam mutetur. Utroque enim modo idem accidere, videlicet ipsius imbecillitatem, quia longo protendatur. Vicomercatus. — ταυτό recepimus ex E. H. pro eo, quod Bekk. exhibet ταυτόν. Cfr. III, 2, 7, ubi ipse Bekk. ταυτό.

23. Cfr. III, 6, 2: φαίνεται γὰρ αὐτὰ μὲν ἀχρωμάτιστα τὰ νέφη κατ' ἐὸ θυωρίαν εἰσβλέπουσιν, ἐν δὲ τῷ ὕδατι ῥάβδων μεστόν τὸ νέφος· πλὴν τότε μὲν ἐν τῷ ὕδατι δοκεῖ τὸ χροῶμα τοῦ νέφους εἶναι, ἐν δὲ ταῖς ῥάβδοις ἐπ' αὐτοῦ τοῦ νέφους. — μηδέ pro μηδέν F. H. — αὐτὸ τοῦτο E. H. N. Alex. fol. 119, b. A. Vic. B. P. — μελάντερον omisit E. post ποιεῖ ponit N.

24. ὕψις margo F. — Quid sit ἐχομένη patet ex *Phys.* V, 3, p. 227, a: ἐχόμενον δ', ὃ ἂν ἐφεξῆς ὄν ἄπτηται. ἐπεὶ δὲ τὸ πλείον F. H. — οὐκ ἔτι B. P. — Verba ἐν τοῖς τρισίν, ὡσπερ καὶ τῶν ἄλλων τὰ πλείιστα satis illustrantur loco de caelo I, 1, p. 268, a, ubi haec leguntur: Συνεχὲς μὲν οὖν ἔστι τὸ διαιρετὸν εἰς αἰεὶ διαιρετά. σῶμα δὲ τὸ πάντη διαιρετόν. μεγέθους δὲ τὸ μὲν ἐφ' ἐν γραμμῇ, τὸ δ' ἐπὶ δύο ἐπίπεδον, τὸ δ' ἐπὶ τρία σῶμα. καὶ παρὰ ταῦτα οὐκ ἔστιν ἄλλο μέγεθος, διὰ τὸ τὰ τρία πάντα εἶναι καὶ τὸ τρεῖς πάντη. καθάπερ γάρ

φασι καὶ οἱ Πυθαγόρειοι, τὸ πᾶν καὶ τὰ πάντα τοῖς τριῶν ὄρισται. τελευτὴ γὰρ καὶ μέσον καὶ ἀρχὴ τὸν ἀριθμὸν ἔχει τὸν τοῦ παντός, ταῦτα δὲ τὸν τῆς τριάδος. διὸ παρὰ τῆς φύσεως εἰληφότες, ὡσπερ νόμους ἐκείνης καὶ πρὸς τὰς ἀγιστείας τῶν θεῶν χρώμεθα τῷ ἀριθμῷ τούτῳ. ἀποδίδομεν δὲ καὶ τὰς προσηγορίας τὸν τρόπον τούτον. τὰ γὰρ δύο ἄμφω λέγομεν καὶ τοὺς δύο ἀμφοτέρους, πάντας δ' οὐ λέγομεν. ἀλλὰ κατὰ τῶν τριῶν ταύτην τὴν προσηγορίαν φημὲν πρῶτον. ταῦτα δ', ὡσπερ εἴρηται, διὰ τὸ τὴν φύσιν αὐτὴν οὕτως ἐπάγειν ἀκολουθοῦμεν. — Adde Plutarch. *Quaest. Sympos.* IX, 3. *Gell. Noct. Attic.* I, 20 ibiq. interpp. *Macrob. Somn. Scip.* I, 6. et imprimis Laurent. *Lyd. de mens.* II, 5, p. 18 — 21, qui locus longior est, quam quem huc transferre possimus. Hinc factum est, quod in *Meteorol. veter. Graec. et Roman.* p. 42, not. 13. p. 113, not. 9. ac saepius monui, ut, quoties de temporis spatio, quo hoc illudve fiat, agatur, tres fere semper dies commemorentur: et quod tria recenseantur, ubi de multis erat agendum. Cfr. Eustath. ad Dionys. *Perieg.* v. 476, p. 191 Bernh. — ὡσπερ καὶ τοῖς ἄλλοις τ. πλ. *Olym.* p. fol. 53, b: at in sqq. tuetur τούτων. Idem mox paululum inverso ordine exhibet: ἀπὸ γὰρ μεγίστης et paulo post: πλείστη ὄψις προσπίπτει et ita etiam fol. 54, b, nisi quod ibi ἀπὸ μεγίστης γὰρ scriptum est. — τῶν ἄλλων amisso δέ E. — ἀνασθητον N. — τριχως pro τριχως N. P.

25. ἡ μὲν ἡ πρώτη P. — φοινικίαν pro φοινικῆν F. Ol. fol. 53, b et 54, b φοινικίαν. — Articulum ante ἡ ὄψις omittunt E. H. N. — ἀνὰ λόγον scripsimus, de quo diximus ad I, 14, 5. cfr. ad III, 2, 4. — εἰ περὶ τὰ τῶν χρωμάτων N. — μόνον pro μόνοις E.

26. τὸ φοινικοῦν γὰρ transposito γὰρ P. — Constructionem σημεῖον δέ sive ut plenior h. l. deprehenditur σημεῖον δέ τούτου, sequente γὰρ, illustravimus ad I, 8, 17. Vol I p. 419. Exemplorum copiae ibi congestae adde praeter hunc nostrum locum, *Hist. an.* V, 22, p. 554, a, quamvis ibi paulo diversa sit loquendi ratio, IX, 40, p. 627, b: σημεῖον δέ· οὐκ ἀποπέτονται γὰρ et q. s. *Ethic. Nicomach.* VI, 11, p. 1143, a: σημεῖον

δέ· τὸν γὰρ ἐπιεικῆ μάλιστα φαμεν εἶναι συγγνωμονικόν.
 Hippocrat. de aëre, aq. et loc. §. 55: τεκμήριον δέ, ὅτι
 οὕτως ἔχει· τὸ γὰρ οὖρον λαμπρότατον εὐρέουσι οἱ λιθιῶντες
 πρὸς τὸν γινόμενον ὄρρον et q. 8. ac prorsus similem constru-
 ctionem de generat. et inter. I, 6, p. 322, b: ἀρχὴν δὲ λάβωμεν
 τῆνδε· ἀνάγκη γὰρ τῶν ὄντων, ὅσοις ἐστὶ μίξις, εἶναι ταῦτ'
 εἶναι ἀλλήλων ἄπτικά. Discrimen, quod observatur ab Ari-
 stotele inter σημεῖον et τεκμήριον, exponitur a Phi-
 lologo ad de anim. I, fol. 7, b: τεκμήριον δέ ἐστὶ τὸ
 ἄλυτον σημεῖον, ὡς τοῦ πυρὸς ὁ καπνός, ὡς τοῦ σφαιρικῆν
 εἶναι τῆν σελήνην τὸ οὕτω φωτίζεσθαι. τὸ δὲ λυτόν, οὐ τεκ-
 μήριον, ἀλλὰ σημεῖον λέγεται· τοῦτο δέ ἐστίν, ὅταν μὴ
 πάντως ἐπιηται τῷ αἰτιατῷ τὸ αἷτιον. οἶον ὠχρὰ ἐστίν, ἐπειδὴ
 τέτοκεν· οὐ πάντως οὖν τῆ ὠχρότητι ἐπιεται τὸ τετοκέναί. cfr.
 Trendelenburg ad de anim. II, 11, 3, p. 405. — Articulum
 ante ἴρις omittunt E. H. N. Vic. B. cfr. ad III, 3, 9. — ξανθό-
 τερον pro ξανθότατον F. H. N. A. Vic. B. P. — τοῦ τε φοι-
 κοῦ καὶ τοῦ πρασίνου N. quod minime necessarium. cfr. ad
 III, 2, 5. — Deinde Koenigmann Geogr. Aristotel. p. 48
 scribendum censet: διὰ τῆν μελανίαν οὖν τοῦ κύκλου νέφους
 ὄλον αὐτῆς (sc. τῆς ἰριδος) φαίνεται τὸ φοινικοῦν λευκόν· ἐστὶ
 γὰρ πρὸς ἐκεῖνο λευκόν, qua correctione non opus est. αὐτοῦ
 sc. τοῦ νέφους: puniceus enim color cum supra nubem
 atram appareat, ei re vera inesse videtur. — γὰρ pro οὖν
 H. N. prorsus omittit E. — φοινικοῦν E. et ita quoque § 28.
 32. 33. — ἐκεῖνο pro ἐκεῖνα corr. E.
 27. ἐγγύταται recentiore manu E. prior enim omisit. —
 καὶ τὸ φοινικοῦν Olymp. fol. 56, a. — μεταπίπτει pro μετα-
 βάλλει Alex. fol. 119, b. A. Vic. B. P.
 28. Erravit Aristoteles, quum lunarem iridem semper
 albam putaret. Quamvis enim raro, ut raro omnino apparet,
 colorum varietate splendet, hoc tamen plus semel observa-
 tum est. — ὄντι post ζοφερῶ omittunt E. H. N. — ὡσπερ οὖν
 πῦρ παρὰ μέλαν ποιῆ H. et corr. N. in quo prima manu ὡσπερ
 οὖν παρὰ μέλαν πῦρ. Vulgatam corr. E. ἐν μέλανι παρὰ
 μέλαν Alex. fol. 120, a. A. Vic. B. παρὰ μέλαν om. P. —

Proverbio πῦρ ἐπὶ πῦρ ipse Aristoteles iterum utitur *de respirat.* c. 4. p. 472, b: ὀλεάζοντες δὲ πολλάκις ἀναπνέουσιν, ὡς ἀναπύξως χάριν ἀναπνέοντες, ὅτε τὸ λεγόμενον ποιεῖ πῦρ ἐπὶ πῦρ. Idem reperitur apud Platonem *de leg.* II p. 666 A: οὐ χρῆ πῦρ ἐπὶ πῦρ ὀχετεύειν εἰς τε τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν. Zenob. *Centur.* V, 69: πῦρ ἐπὶ πῦρ· παροιμία, ἧς μέμνηται Πλάτων· καὶ κακὸν ἐπὶ κακῷ. Suid. *Cent.* XII, 41 ed. Schott. Plutarch. *de sanit. tuend.* Vol. VII p. 375 Hutten. *Coniug. praec.* p. 424. *de discr. adul. et amic.* 28. p. 197. — τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ φοινικοῦν sc. τὸ ἤρμα λευκόν.

29. τὸ πάθος quod vulgo editur post τοῦτο omisimus cum E. Bekkerus cum reliquis servavit. — κατὰ τὸ φαίνεσθαι ἐπὶ τῶν ἀνθῶν Ol. fol. 56, a. — ἐνια omittunt F. H. N. P. (apud quem etiam deest sequens articulus τῶν), — Articulus ante πορφύρα deest in E. ἡ πορφύρα Ol. fol. 56, a. — Quod deinde dicit ἐν ἀγῆ τοιαδὲ ἢ τοιαδὲ alium aliumque apparere purpurae colorem, id spectat ad solitum illud periculum, in quod purpuras vocabant emtores, quod dicebatur πρὸς ἀγὰς ἀνασκοπεῖν, qua de re cfr. Hemsterhus. ap. Ruhnken. ad Tim. Lex. p. 265 (ed. II). Hinc Plinius *Hist. nat.* IX, 38: *Laus ei summa color sanguinis concreti, nigricans ad spectu, idemque suspectu refulgens.* Senec. *Quaest. nat.* I, 5, 12: *Purpuram Tyriam, quo melior saturiorque est, eo oportet altius teneas, ut fulgorem suum ostendat. Non tamen ideo non habet illa colorem, quia quem optimum habet, non quomocunque explicetur ostendit.* Augusto emtae purpurae obscuritatem conquerenti venditor respondit: *Erige altius et suspice!* teste Macrobio *Saturnal.* II, 4. Cfr. denique Senec. *Quaest. nat.* I, 3, 13: *Varietas autem non ob aliam causam fit, quam quia pars coloris a sole est, pars a nube illa: humor autem modo caeruleas lineas, modo virides, modo purpurae similes, et luteas aut igneas ducit, duobus coloribus hanc varietatem efficientibus, remisso et intento. Sic enim et purpura eodem conchylio non in unum modum exit. Interest, quamdiu*

macerata sit, crassius medicamentum, an aquatius traxerit; saepius mersa sit an excocta, an semel tincta. Non est ergo mirum, cum duae res sint, sol et nubes, id est, corpus et speculum, si tam multa genera colorum exprimantur, quae in multis generibus possunt aut incitari aut relanguescere. — ἔστι δ' ἐν ἀγγῆ pro ἔτι δ' ἐν ἀγγῆ E. N. — ἡ τοιαυτὴ om. pr. E. — καὶ λαμβάνειν λαμβάνοντες pr. F. A. Vic. B. P.

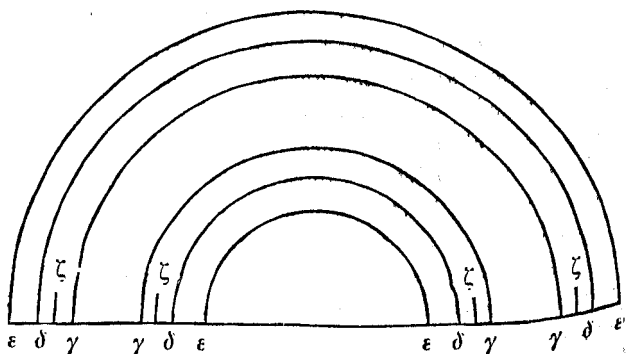
30. μόνον pro μόνων E. μόνη N. quod post ἰρις posuit.

31. μακρότερα E. H. N. Alex. fol. 120, a. Ol. fol. 56, a. A. μακρότερον F. Vic. B. P. cfr. Matth. Gr. gr. §. 425. — ὡσπερ verte: quasi. Uti nos fecimus cum Bekkero, locum iam interpungendum esse censuit Koenigmann l. l. — ὁραται pro ὁρα E. H. N. — ἔνωθεν pro ἔξωθεν omissio qui sequitur articulo Alex. fol. 120, b. A. Vic. B.

32. Duplicem in fine tractat quaestionem, priorem cur imbecillior appareat exterior arcus interiore, alteram cur quamvis eosdem colores, inverso tamen ordine praebeat. Quod eadem ratione explicat, qua in interiore arcu, scilicet visus infirmitate, quam tamen causam in interiore propter differentem circulorum ambitum ac magnitudinem, in exteriore propter differentem distantiam circulorum a sole et oculis valere contendit. Hinc patet novam iam inferri hypotheticam suppositionem, interioris arcus colores non in eodem esse plano (quia hac tantum ratione a sole aequaliter possunt distare), exterioris in eodem. — δέ pro δή E. — πλείω pro πλείον F. H. N. et corr. E. — οὐσα omittit E. — ὥστε om. pr. E. — αὐτῆς pro αὐτῆ F. — Articulum ante τρίτη omisit E.

33. ἔστω γὰρ ἡ ἔξω ἰρις et q. s. Vic. B. — τὸ ante β̄ et deinde ante ᾱ omittit F. — ἡ ἔσω ἡ πρώτη ἐφ' ᾧ τὸ ᾱ H. N. A. Vic. — ἐφ' ᾧ τὸ γ̄ F. ε̄ pr. manu N. pro γ̄, ut mox γ̄ prima manu pro δ̄. — ε̄ ἀλουργόν, omissis priore manu ἐφ' ᾧ E. — θ̄ pro ε̄ F. et pr. N. — τὸ δὲ ξανθόν transposito δέ F. — ἐφ' ᾧ H. N. — ἐφ' ᾧ ζ̄ omissio etiam articulo E. — Quod deinde ait τρεῖς δ' οὐκέτι γίνονται et q. s. falsum esse demonstravimus ad Exc. III, 4, 9, p. 128 sq. Caeterum videntur haec verba prorsus congruere cum recentiore iridem explicandi ratione,

cum Aristoteles de triplici reflexione loquatur. At quid sibi velint philosophi verba, elucet ex iis, quae disseruit

Vicomercatus p. 346, cuius verba huc pertinentia adscribimus: Difficultatem facit, quod Aristoteles, cum arcuum numerum constituit, tertium arcum esse non posse docet, quia tertia reflexio imbecillis omnino efficeretur, nec ad solem posset perducī, quasi secundus arcus et secunda reflexione exoriatur. Sed secundam aut tertiam reflexionem non ita intelligit, quasi in secundo duae fiant reflexiones, in tertio tres, ita ut in secundo unus idemque aspectus bis reflectatur, in tertio arcu, si fieret, tertia quoque aliorum rursus aspectus radiorum ex remotiori adhuc intervallo reflexio efficeretur. Secunda igitur aut tertia reflexio non ita dicitur, quia iidem radii bis aut ter reflectantur, sed quod alii et alii ex propinquiori aut remotiori intervallo, primum quidem, qui ex propinquiori, secundo qui ex remotiori, tertio qui adhuc ex longinquiore reflectuntur.

CAPUT QUINTUM.

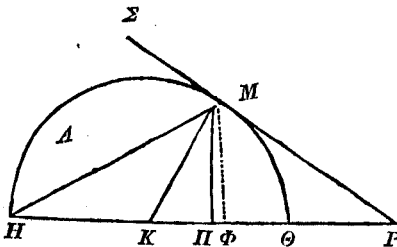
Inscriptio capitis in editione B. *περὶ ἰδίων τινῶν τῆ ἰσίδι* nimis vaga est. Agitur enim de forma arcus caelestis, quando dimidiae parti circuli aequalis, quando maior quando minor sit. Multas autem hoc caput praebet difficultates, quas partim Blancanus (vide explicationem locorum mathematicorum in

hoc libro obviorem, quam commentario nostro in hunc tertium librum subiungendam censuimus), partim Vicomercatus, cuius verbis hic illic in verborum explicatione usi sumus, removerunt. Alias nos sustulimus, ut iam omnia aperta ac manifesta videantur, excepta §. 16, quam aliunde illatam censet Vicom. neque nos, quamvis alio modo eius originem explicuerimus, ab ipsius Aristotelis manu profectam arbitramur.

1. γενέσθαι pro γίνεσθαι H. N. — Articulum ante συμβαινόντων omittit E. — Vocabulo διάγραμμα de figuris mathematicis utuntur etiam Plato *Phaedon.* p. 73 B. Xenophon *Memor. Socr.* IV, 7, 3. cfr. Heindorf ad Plat. *Theaetet.* 67, p. 372. Wyttenbach. ad Plutarch *de discr. adulator. et amici* p. 56 D. ad *praecept. diactet.* p. 133 A. Bake ad Cleomed. I, 8, p. 357.

2. ἐφ' οὗ τὸ \bar{a} E. — ἐφ' οὗ τὸ $\bar{\eta}$ H. — ἄν pro ἐάν recepimus ex cod. E. ut ipse fecit Bekkerus aliis in locis v. c. § 13. 14. cfr. §. 3. — Articulum ante ἀπὸ τοῦ $\bar{\kappa}$ γραμματ omittunt E. H. N. Alex. fol. 121, b. Ol. fol. 56, a. A. Vic. B. — ἐκπίπτωσι pro ἐκπίπτουσαι E. quod ingenio scribae debetur, pro ἐκπίπτουσαι legentis ἐκπίπτουσι. ἐμπίπτουσαι H. N. Ita inter ἐκπιπραμένης et ἐμπιπραμένης dubitatur I, 8, 21. Vol. I p. 423. — ποιῶσιν pro ποιῶσιν E. — ὡσπερὲ pro ὡσπερ F. H. N. Alex. Vic. B. P. ὡς περὶ A. quod ad idem redit. — ἄξονά τι pro ἄξονα τὴν, nescio an typhotetae errore P. Koenigmann *Geogr. Aristotel.* p. 15 pro ἄξονα restituendum esse censuit ἄξονος, ut ne ἄξων dimidiam diametri partem significaret, cum infra (§ 17) totam diametrum i. e. talem lineam, quae ab oriente aliquo astro eodemque supra horizontem deinceps procedente, ad oppositum caeli punctum per centrum terrae ducitur. Qua in re agnoscas virum mathematicarum disciplinarum non satis peritum. Non enim de radio ($\bar{\eta\kappa}$) circuli aut de dimidia sphaerae axi agitur, sed de axi conici, qui lineis $\bar{\eta\mu}$ et $\bar{\kappa\mu}$ ad nubem ductis oritur. Proprie $\bar{\eta\varphi}$ dicenda erat axis ($\bar{\mu\varphi}$ normalis est a puncto $\bar{\mu}$ in diametrum $\bar{\eta\vartheta}$ ducta); idcircoque Aristoteles non dixit τὴν ἐφ' $\bar{\eta}$ $\bar{\eta\kappa}$ i. c. τὴν $\bar{\eta\kappa}$, uti habent N. Olympiod. fol. 56, a, sed τὴν

$\epsilon\phi' \zeta \eta \eta \eta\kappa$, cuius partem quandam efficit $\overline{\eta\kappa}$. Ceterum $\overline{\zeta\omega\alpha\upsilon\alpha}$ nondum ea significatione apud Aristotelem occurrit, qua apud auctorem libri *de mundo* c. 2. p. 391, b: $\overline{\rho\acute{o}\lambda\omicron\iota\dots\delta\iota' \acute{\alpha}\nu \epsilon\iota \nu\omicron\eta\sigma\alpha\iota\mu\epsilon\nu \epsilon\pi\iota\zeta\epsilon\gamma\gamma\nu\mu\acute{\epsilon}\nu\eta\nu \epsilon\upsilon\theta\epsilon\acute{\iota}\alpha\nu, \eta\gamma\upsilon \tau\iota\nu\epsilon\varsigma \acute{\alpha}\xi\omicron\alpha \kappa\alpha\lambda\omicron\upsilon\sigma\iota, \delta\iota\acute{\alpha}\mu\epsilon\tau\rho\varsigma \acute{\epsilon}\sigma\tau\alpha\iota \tau\omicron\upsilon\kappa \acute{\kappa}\omicron\sigma\mu\omicron\upsilon, \epsilon\tau\alpha\upsilon\delta \sigma\epsilon\rho\iota\omicron\rho\iota\varsigma \alpha\epsilon\upsilon\iota \sigma\kappa\rho\iota\pi\tau\omicron\varsigma$. — $\overline{\epsilon\phi' \acute{\omega}\nu}$ pro $\overline{\epsilon\phi' \zeta \eta}$ E. $\overline{\epsilon\phi' \eta\gamma}$ Alex. A. Vic. — Quod sequitur *καὶ δεστ* in E. *καὶ ἄν ἀπὸ τοῦ κ* addito *ἄν* Ol. — $\overline{\mu}$ omittit in lacuna N. — *ἐπὶ τὰ μ* B. typhothetao procul dubio errore, nisi omnia ista *σημεῖα*, quae una comprehendit Aristoteles, intelligere et significare praetulit. — Mutavimus deinde interpunctionem a Bekkero servatam: *ἐπὶ τὸ η, ἐπὶ τὴν μεῖζω γωνίαν πρὸς κύκλου περιφέρειαν προσπεσοῦνται αἱ ἀπὸ τοῦ κ*. Inde enim a verbis *πρὸς κύκλου* incipit apodosis. *πρὸς μεῖζω γωνίαν* sc. obtusum angulum $\overline{\mu\kappa\eta}$, quamvis Olympiodorus angulum $\overline{\kappa\mu\eta}$ intelligendum esse censeat. In Aristotelis expositione plura sunt, quae dubitationis ansam praebere possunt, commemorata et enucleata iam ab Olympiodoro et Vicomercato. Scilicet in figura, quam

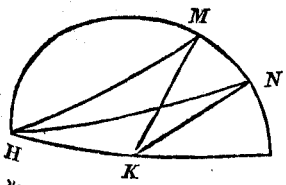

posuit Aristoteles, $\overline{\eta\kappa} = \overline{\kappa\mu}$ (utpote eiusdem circuli radio), quod tamen fieri nequit, cum sol nube longinquius ab oculo distet: deinde $\overline{\eta\mu\sigma} < \overline{\kappa\mu\phi}$, cum tamen aequales esse debeant anguli, secundum

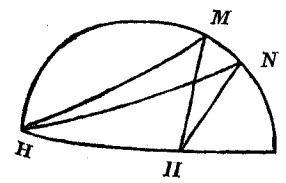
notum illud theoremata, aequales esse angulos incidentiae et reflexionis. Quidquid dicant interpretes (cfr. Olymp. fol. 48, a, cuius verba adscripsimus in Exc. ad III, 2, 1, p. 97 sq. et Vicomercatus p. 344 sq.), error, quem commisisse videtur Aristoteles, facile tolli potest. κ enim non re vera est centrum universi, sed horizontis apparentis. Quod si distantiam solis et nubis inaequalem esse respiciamus, oculumque ponamus in puncto π : tunc $\overline{\eta\pi} > \overline{\pi\mu}$ et $\overline{\eta\mu\sigma} = \overline{\pi\mu\phi}$, uti theoremata poscunt. *ἀπὸ τοῦ η* absque articulo, et κ mutato in η N.

3. ἀπ' ἀνατολῆς N. — ἄν pro ἐάν H. N. — ἀεὶ ἔλαττον *inverso ordine* F. H. N. quorum postremus deinde exhibet ἡμικύκλιον.

4. ἔστω γάρ *omittit pr. E.* — ἐπ' ἀνατολῆν H. — ἐπίπεδον *absque articulo posuit N.* — Bøkkerus cum reliquis distinxit: κύκλος οὖν ἢ τομῆ ἔσται τῆς σφαιρας· ὁ μέγιστος ἔστω ὁ ἐφ' ᾧ ᾧ α, *satis inepte.* Uti nos, fecerat iam Vicomercatus. — Verba ἐν ᾧ τὸ α *omittunt H. N. et pr. E.* — ἢ τὸ μὴ ἔσται P. — ἐφ' ᾧ α *sine articulo E.* — ὁποιοῦν Alex. fol. 121, b. A. Vic. P. — κατὰ τὸ τρίγωνον τὸ κμη sc. ex omnibus istis triangulis, quae conum efficiunt, inter se ipsa aequalibus, ut nihil intersit, utrum hoc eorum sumas literisque ηκμ *signes, an illud.* Litera enim μ (μέλαν νέφος) omnibus nubis punctis *convenit*, cum reliqua duo η (ἠλιος) et κ (κέντρον) sint *fixa.* — τὸ κμη *omittit E.* — ἐπίπεδον *omisso articulo H.* — ἀπὸ τοῦ ηκ N. ἀπὸ τῆς ηκ E. — κέντρον pro η, κ *exhibet H.* — ἀγόμεναι pro ἀναγόμεναι Olymp. fol. 56, b. B. P. Constructio verborum paulo difficilior ita adornanda est: αὶ ἀπὸ τῶν η, κ (sc. σημείων) πρὸς ἄλλο καὶ ἄλλο σημεῖον (ex. gr. ν) τοῦ ἐφ' ᾧ α ἡμικυκλίου ἀγόμεναι γραμμαὶ (ην, νκ) ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ (sc. ἐν ᾧ ημ καὶ μκ) οὐ συσταθίσονται, i. e. nunquam esse potest:

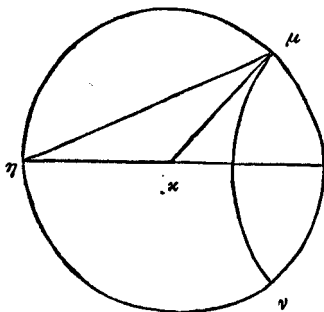

$\eta\mu : \mu\kappa :: \eta\nu : \nu\kappa$
 quod satis manifestum est, quia tum foret:
 $\eta\mu : \eta\nu :: \mu\kappa : \nu\kappa$ (Eucl. V, 16).
 Hoc vero fieri nequit, quia $\mu\kappa = \nu\kappa$, ideoque necesse foret, ut easset $\eta\mu = \eta\nu$, quod ineptum est, quia in triangulis ηκμ et ηκν latera ηκ et ηκ, κμ et κν aequalia, at inclusorum $\eta\nu > \eta\mu$ (Eucl. I, 19). Quod si oculum non in centro κ positum censemus cum Olympiodoro, sed ex. gr. in puncto π, non magis fieri potest, ut:

$\eta\mu : \mu\pi :: \eta\nu : \nu\pi$

quod et per se facile demonstratu est, et Vicomercatus diserte iam demonstravit. — $\overline{\kappa\eta}$ pro $\overline{\eta}$, $\overline{\kappa}$ E. P. — $\overline{\eta}$ $\overline{\eta\kappa}$ δεδομένη H. E. pr. man. om. $\overline{\eta}$. — καὶ λόγος omisso articulo H. N. — πρὸς $\overline{\mu\kappa}$ omisso τῆν E. F. H. N. A. Vic. B. — δέ pro δῆ F. — τὸ $\overline{\nu\mu}$ F. — ἡ τομὴ τῶν περιφερειῶν sc. eius, de qua disputatum erat, et circuli, qui basin efficit coni radiorum ad solem reflexorum (vide figur.). Ita locum etiam Vicomercatus intellexit, cuius haec sunt verba: Per ambitum intelligere eum Alexander tradit, cuius centrum est $\overline{\kappa}$, in quem antea (§.2) sumpsit lineas ab ipso incidere et ad $\overline{\eta}$ reflecti. Ille inquit sit $\overline{\mu\nu}$, linea $\overline{\kappa\mu}$ in puncto $\overline{\mu}$ eum attinget, ob eamque causam ambituum sectio data erit, eius videlicet, qui est $\overline{\mu\nu}$,

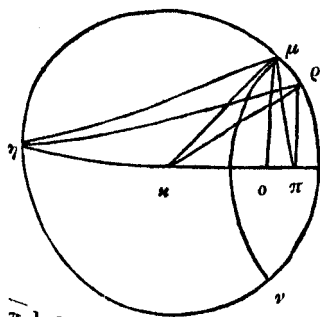

et semicirculi horizontis, qui in puncto $\overline{\mu}$ se secant. Quibus ita ostensis et positis, secundam hypothesein in verbis superioribus sumtam repetit, nimirum ad aliud ambitus $\overline{\mu\nu}$ punctum ab iisdem $\overline{\eta}$, $\overline{\kappa}$ punctis in eodem plano lineas duci non posse, quae eadem sint ratione, quam inter se habeant lineae $\overline{\eta\mu}$ et $\overline{\mu\kappa}$. —

Deinde cum Alex. fol. 122, b. A. Vic. B. scripsimus: πρὸς ἄλλο δέ γε (sc. σημείον) τῆς $\overline{\mu\nu}$ περιφερείας: quod enim Bekkerus exhibuit codicum auctoritatem secutus: πρὸς ἄλλῃ δέ τῇ πρὸς τῇ $\overline{\mu\nu}$ περιφερείᾳ prorsus ineptum est. — ἀπὸ τῶν σημείων omisso αὐτῶν E.

6. Totum locum inde a §. 3 usque ad §. 14 nulla meliore ratione explicare possumus, quam Vicomerati explicationem integram adscribentes, qua in re nihil aliud egimus, nisi quod latinas quibus Vicomercatus usus est literas in graecas textui Aristotelis graeco congruas mutavimus. Ait autem: Quoniam lineae $\overline{\eta\mu}$ ad lineam $\overline{\mu\kappa}$ proportio data est, extra (inquit) videlicet descriptionem iam factam, linea $\overline{\delta\beta}$ ponatur, quae ita dividatur, ut linea $\overline{\delta}$ eam habeat rationem ad lineam $\overline{\beta}$, quam habet linea $\overline{\mu\eta}$ ad lineam $\overline{\mu\kappa}$: et quia maior est linea

$\overline{\mu\eta}$ quam $\overline{\mu\kappa}$, quandoquidem ad trianguli $\overline{\mu\eta\kappa}$ maiorem angulum, qui est ad κ , porrigitur, cum sit linea ab μ ad η in turbine reflexio, reflexionesque turbinis ad maiorem angulum efficiantur: maior quoque erit linea $\overline{\delta}$ quam $\overline{\beta}$: tum adiciatur ad lineam $\overline{\beta}$ linea $\overline{\zeta}$, qua lineae $\overline{\zeta}$ additione linea fiat $\overline{\beta\zeta}$, quae ad lineam $\overline{\delta}$ eandem proportionem habeat, quam $\overline{\delta}$ linea ad lineam $\overline{\beta}$ habeat: quod erit, si exempli gratia linea $\overline{\delta}$ sit sex, $\overline{\beta}$ quatuor, $\overline{\zeta}$ addita quinque. Ita enim cum linea $\overline{\delta}$ ad lineam $\overline{\beta}$ proportionem sesquialteram habeat, tota $\overline{\beta\zeta}$, videlicet novem, ad $\overline{\delta}$ eandem proportionem habebit. Ita igitur se habentibus haec lineis, quae proportio est lineae $\overline{\mu\eta}$ ad $\overline{\mu\kappa}$, eadem est lineae $\overline{\delta}$ ad lineam $\overline{\beta}$ et totius $\overline{\beta\zeta}$ ad $\overline{\delta}$. Quoniam et linea $\overline{\zeta}$, quae ad lineam $\overline{\eta\kappa}$ proportionem habet (siquidem tota $\overline{\beta\zeta}$ eam ad $\overline{\delta}$ habet, quam $\overline{\kappa\eta}$ ad $\overline{\mu\kappa}$, lineaque $\overline{\mu\kappa}$ lineae $\overline{\kappa\eta}$ aequalis sit, cum a centro ducantur), quam inquit linea $\overline{\zeta}$ ad lineam $\overline{\eta\kappa}$

habet, eam linea $\overline{\beta}$ ad aliam quandam ab ipso κ in rectum ductam, quae sit $\overline{\kappa\pi}$ habeat. Deinde a puncto π ad punctum μ linea $\overline{\pi\mu}$ ducatur. His ita constitutis effici ait, ut circuli, in quem lineae omnes a centro κ ad μ turbinis in modum ductae incidunt, qui antea per $\overline{\mu\nu}$ indicatus est, polus seu vertex

π habeatur. Etenim quod linea $\overline{\zeta}$ ad lineam $\overline{\kappa\eta}$ est, itemque linea $\overline{\beta}$ ad lineam $\overline{\kappa\pi}$, lineam quoque $\overline{\delta}$ ad lineam $\overline{\pi\mu}$ necessario esse, ita ut sint haec inter se proportionales lineae, videlicet $\overline{\zeta}$, $\overline{\beta}$, $\overline{\delta}$ et $\overline{\kappa\eta}$, $\overline{\kappa\pi}$, $\overline{\pi\mu}$. Nisi enim linea $\overline{\delta}$ ad lineam $\overline{\pi\mu}$ id sit, quod linea $\overline{\zeta}$ ad $\overline{\kappa\eta}$ et $\overline{\beta}$ ad $\overline{\kappa\pi}$, oportere esse aut ad maiorem, aut ad minorem, quam sit $\overline{\pi\mu}$: ad utramvis autem sit, consequi, ut in eodem semicirculo a punctis iisdem ad aliud et aliud punctum lineae in eadem proportione ducantur: quod esse impossibile antea monstratum est. Sumit autem ad minorem, quam sit $\overline{\pi\mu}$, eandem habeat rationem, quam aliae ad alias habent, videlicet ad $\overline{\pi\varrho}$: siquidem nihil intersit, seu

ad minorem, seu ad maiorem proportionem eius modi habeat, quando utroque modo impossibile, quod dictum est, consequitur. Quam igitur rationem lineae ζ , β , δ inter se habent, eam inquit habebunt lineae $\eta\kappa$, $\kappa\pi$, $\pi\rho$. Quoniam autem linearum ζ , β , δ haec erat inter se proportio, ut quam rationem habet δ ad β , eam et $\zeta\beta$ ad δ haberet: reliquae igitur ita inter se erunt affectae, ut quam habet $\rho\pi$ ad $\pi\kappa$, eam tota $\eta\pi$ ad $\pi\rho$ habeat. Aristoteles autem (ut Alexander etiam notavit) proportionem invertens dixit, quod est $\eta\pi$ ad $\pi\rho$ id est $\rho\pi$ ad $\pi\kappa$. Atque cum harum linearum inter se haec sit proportio, si a punctis η et κ ad punctum ρ lineae $\eta\rho$ et $\kappa\rho$ ducantur, eas inquit eam inter se habere rationem, quam inter se habent $\eta\pi$ et $\pi\rho$, ita ut $\eta\rho$ et $\kappa\rho$ eam habeant rationem, quam $\eta\pi$ ad $\pi\rho$. Hoc autem eo ostendit, quod cum duo triangula ab huiusmodi lineis $\eta\rho$ et $\kappa\rho$ ductis orta sint, unum maius, alterum minus, et maius quidem $\pi\rho\eta$, minus vero $\kappa\rho\rho$, atque amborum idem sit communis angulus ad π latera triangulorum illorum communem eum angulum continentia, quae similis inter se sint rationis, proportionem inter se habeant, similisque rationis latera sint, quae aequabilibus angulis subtenduntur (Euclid. Elem. VI, 4). Sunt autem ad illum angulum latera maioris quidem trianguli $\eta\pi$ et $\pi\rho$, minoris vero $\kappa\pi$ et $\pi\rho$, similisque rationis sunt, $\eta\pi$ maioris trianguli, et $\pi\rho$ minoris, quoniam cum proportionibus sunt, pro antecedentibus in utraque sumuntur: similes item rationis maioris trianguli $\pi\rho$ et minoris $\pi\kappa$: siquidem in proportionibus pro consequentibus sumuntur; ut cum hunc in modum dicimus: Quam in maiori triangulo rationem habent $\eta\pi$ ad $\pi\rho$, eam in minore $\pi\rho$ ad $\pi\kappa$ etiam habet, perspicuum est, $\eta\pi$ maioris trianguli et $\pi\rho$ minori in utraque proportione antecedentia esse, consequentia vero $\pi\rho$ maioris et $\pi\kappa$ minoris. Similis igitur rationis, seu (ut Graeci dicunt) lineae $\delta\acute{\mu}\acute{o}\lambda\omicron\gamma\omicron\iota$ dicuntur. Quoniam ergo latera haec, quae similis rationis sunt, proportionem inter se habent, communemque angulum continent, latera etiam, quae angulo illi communi subtenduntur, similis sunt rationis, eamque inter se habeant proportionem necesse est, quam reliqua rationis similis inter se habent.

Sunt autem reliqua latera maioris quidem trianguli $\overline{\eta\rho}$, minoris vero $\overline{x\rho}$. Eandem igitur rationem $\overline{\eta\rho}$ ad $\overline{x\rho}$ habebit, quam $\overline{\eta\pi}$ maioris ad $\overline{\pi\rho}$ minoris: itemque $\overline{\rho\pi}$ maioris ad $\overline{\kappa\pi}$ minoris habet. Quoniam vero eam habere $\overline{\eta\pi}$ ad $\overline{\pi\rho}$, quam tota $\overline{\zeta\beta}$ ad $\overline{\delta}$ dictum est, itemque totam $\overline{\zeta\beta}$ ad $\overline{\delta}$ id esse, quod erat $\overline{\delta}$ ad $\overline{\beta}$, sumtumque etiam est, $\overline{\delta}$ ad $\overline{\beta}$ id esse, quod linea $\overline{\eta\mu}$ ad lineam $\overline{\mu\pi}$, efficitur, ut quam habet $\overline{\eta\mu}$ ad $\overline{\mu\kappa}$, eam etiam habeat $\overline{\eta\rho}$ ad $\overline{\rho\kappa}$. Inquit enim Euclides (*Element.* V, 11): Quae uni et eidem eadem sunt rationes, inter se quoque eadem esse. Una autem est ratio $\overline{\delta}$ ad $\overline{\beta}$, quae eadem sit lineae $\overline{\eta\mu}$ ad $\overline{\mu\kappa}$, item lineae $\overline{\eta\rho}$ ad $\overline{x\rho}$, certe necesse est, ut eadem ratio sit lineae $\overline{\eta\mu}$ ad $\overline{\mu\kappa}$, quae est $\overline{\eta\rho}$ ad $\overline{\rho\kappa}$: quod quidem esse impossibile antea ostensum est, cum ab iisdem punctis in eodem semicirculo ad aliud aliudque punctum ducatur. Fieri igitur non potest, ut $\overline{\delta}$ eandem rationem, quam $\overline{\zeta}$ ad $\overline{\eta\kappa}$ et $\overline{\beta}$ ad $\overline{\kappa\pi}$ habet, ad minorem, quam sit $\overline{\pi\mu}$, habeat. Quoniam vero nec ad maiorem eodem modo potest monstrari, relinquatur, ut ad $\overline{\pi\mu}$ proportionem eius modi habeat. Quare, quae lineae $\overline{\mu\pi}$ in maiore triangulo ad lineam $\overline{\pi\kappa}$ in minore ratio est, eadem est lineae $\overline{\pi\eta}$ in maiore ad lineam $\overline{\mu\pi}$ in minore: eadem praeterea et reliquae lineae ad reliquam, videlicet $\overline{\eta\mu}$ ad $\overline{\mu\kappa}$. Quibus ita se habentibus, si quis π , ut polo, et intervallo $\overline{\pi\mu}$ utens circulum describat, fore inquit, ut omnes angulos attingat, quos lineae a punctis η , κ , vel verius a puncto κ ductae et ad punctum η reflexae efficiunt: reflexae, inquam, eadem ratione. Ac nisi contingat, consequi, ut quae ad aliud et aliud in eodem semicirculo punctum coeunt, eandem inter se rationem habeant, quam illae habent, quae ab eo continguntur: quod impossibile esse iam dictum est. Cum enim aliquae in eo semicirculo contingantur, si et aliae sint, quae non contingantur, eadem ratione reflexae, id profecto, quod dictum est, impossibile consequitur. Haec *Vicomercatus*. — $\xi\kappa\kappa\epsilon\lambda\sigma\theta\omega$ i. e. $\kappa\epsilon\lambda\sigma\theta\omega \xi\kappa\tau\omicron\varsigma \tau\omicron\upsilon \delta\iota\alpha\gamma\rho\acute{\alpha}\mu\mu\alpha\tau\omicron\varsigma$. — $\pi\rho\delta\varsigma \tau\omicron \mu\kappa$ *Olymp* fol. 56, b. — Verba $\eta \delta \dots \mu\kappa$ — $\mu\kappa$ repetito $\mu\kappa$ decepti omittunt N. et pr. E — $\kappa\mu$ pro $\mu\kappa$ F. H. — Articulum ante $\mu\epsilon\lambda\zeta\omega \gamma\omega\nu\iota\alpha\nu$ omittunt Vic. B. — $\tau\eta\nu$ ante $\tau\omicron\upsilon$

$\overline{\kappa\mu\eta}$ τριγώνου om. E. — $\overline{\mu\kappa\eta}$ H. Alex. P. — Verba $\overline{\mu\epsilon\lambda\iota\zeta\omega\nu}$ ἄρα καὶ ἡ δ' τῆς β' margo E. F.

7. Loco τὴν β' E. recentiore manu τὸ β'; prima enim omisit. — ἐφ' ἧς τὸ ζ' i. e. ἡ γραμμὴ, ἐφ' ἧς τὸ ζ' σημεῖον. — ὅστ' pro ὡστ' Alex. fol. 122, b (omissis deinceps verbis πρὸς τὴν β') A. — Articulum ἡ, quem Bekkerus exhibet ante τὸ β', omisimus cum Alex. A. Vic. P. Natus est ex antegresso κη. — πρὸς κη omisso articulo τὴν E. cuius in locum τὸ praebet F. — ἐπὶ μὲν τὸ μ' addita particula F. H. — πμ pro μπ. P.

8. πρὸς κη et mox πρὸς κπ omisso, utroque in loco, τὴν E. F. — πρὸς τὴν κη καὶ ἀπὸ τοῦ π καὶ ἡ β' et q. s. pr. F. — πρὸς πμ omisso articulo E. F. N. — μπ pro πμ F. H. — ἔστω γάρ pro γάρ ἔστω F. — μπ pro πμ F. — οὐδέ pro οὐδέν H.

9. ἔστω γὰρ πρὸς πρ addito γάρ H. N. Alex. fol. 122, b. Vic. B. P. τὴν πρ A. Vic. P. — καὶ πρ omisso articulo E. Alex. — Verba αὶ δὲ δβζ' om. E. ζβδ' bis ponit pro δβζ' P. — ὅπερ γρ F. — ὄνπερ E. H. N. ὄνπερ ἄρα F. — πρὸς πρ omisso τὴν E. qui et deinceps omisso articulo πρὸς πκ exhibet. — ἡ πρ omisso τὸ F. — κπ pro πκ N. πη Alex. A.

10. ηπ pro πη F. H. — Articulum ante πρ omittit E. — □ F. pro τριγώνου. — τοῦ κρπ omisso κ N. — αὶ τοῦ pro τοῦ E. — ἡ ρ pro ἡ πρ E. ἡ ηρ Alex. fol. 122, b. A. Vic. — πρὸς κρ et mox πρὸς πρ omissis articulis E. A. Vic. — πκ pro κρ N. — λόγον ὄν καὶ et q. s. F. Alex. ὄνπερ αὶ ηπ B. P. — ἡ τὸ ηπ addito τὸ E. H. N. — ηυπ pro ἡ ηπ P. — ηρ pro πρ Alex. B. P.

11. πρὸς μκ omisso τὴν F. H. N. — τοῦτον τὸν λόγον H. N. τοῦτον λόγον F. pro τὸν αὐτὸν λόγον. — ὄνπερ γάρ addito γάρ B. — ἡ τὸ δεκμ' pro ἡ τὸ δ' N. — πρὸς τὴν β' F. H. N. — πρὸς τὴν μν F. N. — περιφέρειαν H. N.

12. ἔλαττον pro ἐλάττω H. N. — τοῦ πμ pro τῆς πμ H. qui cum F. N. habet μπ et ita A. P. — δειχθήσεται pro δέξομεν F. H. N. P. — ἡ μὲν μπ addito μὲν Alex. — πρὸς πκ omisso τὴν E. F. — κπ pro πκ N. — ἡ πη omisso τὸ F. H.

N. — $\overline{\mu\pi}$ omissio articulo Vic. B. — Verba *καὶ λοιπὴ* $\overline{\mu\kappa}$ omittunt E. F. N. — $\overline{\mu\kappa}$ addito articulo Alex. Vic. P.

13. $\overline{\acute{\alpha}\nu}$ pro $\acute{\alpha}\nu$ N. — $\overline{\tau\acute{\omicron}\tau\omega}$ pro $\tau\acute{\omicron}$ Olymp. fol. 57, b. — $\overline{\acute{\epsilon}\phi'}$ $\overline{\acute{\omega}}$ $\overline{\pi}$ $\overline{\acute{\alpha}\lambda\omega}$ omissio $\acute{\omicron}$ E. Alex. fol. 122, b. A. Vic. — $\overline{\delta\acute{\epsilon}}$ post *διαστήματι* om. F. — $\overline{\acute{\epsilon}\phi'}$ $\overline{\acute{\eta}\varsigma}$ $\overline{\tau\acute{\omicron}}$ $\overline{\mu\pi}$ E. — $\overline{\mu\alpha}$ pro $\overline{\mu\eta}$ E. H. prorsus omittit N. $\overline{\kappa\eta}$ exhibent Alex. A. Vic. B. omissio deinde *κύκλου*. $\overline{\mu\nu}$ Olymp. omissis etiam articulo et *κύκλου*. — $\overline{\acute{\alpha}\iota}$ omittit E.

14. $\overline{\acute{\alpha}\nu}$ pro $\acute{\alpha}\nu$ N. — *περιγύγης τε ὡς ἡμικύκλιον* supra posito $\acute{\omicron}$ F. — $\overline{\eta\kappa}$ pro $\overline{\eta\kappa\pi}$ N. $\overline{\acute{\eta}}$ $\overline{\kappa\pi}$ Ol. fol. 57, b. Vic. $\overline{\acute{\epsilon}\phi'}$ $\overline{\acute{\eta}}$ $\overline{\kappa\pi}$ B. — $\overline{\gamma}$ pro $\overline{\mu}$ correxit N. — *ποιήσουσι* pro *ποιούσι* F. H. N. *ποιήσωσι* omissio deinde articulo ante $\overline{\eta\pi}$ et verbo $\overline{\acute{\alpha}\epsilon\lambda}$ Olymp. fol. 58, a. — Verba $\overline{\acute{\alpha}\epsilon\lambda}$ $\overline{\acute{\epsilon}\pi\iota}$ $\overline{\tau\acute{\eta}\varsigma}$ $\overline{\eta\pi}$ duplici $\overline{\eta\pi}$ deceptus omittit pr. E. — $\overline{\kappa\pi}$ pro $\overline{\eta\pi}$ exhibuimus cum Alex. fol. 122, b. A. Vic. B.

15. $\overline{\kappa\pi}$ pro $\overline{\eta\pi}$ E. — *καὶ* quod sequitur omittunt N. A. — $\overline{\acute{\iota}\sigma\alpha}$ $\overline{\acute{\eta}}$ $\overline{\tau\acute{\omega}}$ B. — *καὶ* $\overline{\kappa\mu\pi}$ pr. omisit E.

16. Verborum huius paragraphi nulla expositioprehenditur in commentario Alexandri omisitque ea Vico mercatus, cum perspicuum esset, propria huius loci non esse, quandoquidem rationem reddant, cur tota semicirculi superficies colorata non appareat, sed solus ambitus, pars videlicet ea, quae magis a terra sublata sit, et quamobrem arcus a luna tam raro appareat, quod utrumque iam supra sit expositum. Sed iam Camotius (in interpretatione latina commentariorum Alexandri fol. 42, a) docuit, quomodo haec verba cum antegressis cohaerent: Quum per diagrammata, ait, mathematica ostendere philosophus instituerit, ex qua causa iris ad spectus non orbem impleat, sed semiorbem tantum adsumat: eo produxit disciplinam suam, ut semiorbis circumactis triangulos supra $\overline{\eta\pi}$ et $\overline{\kappa\pi}$ sidentes ipsis $\overline{\eta\mu\pi}$ et $\overline{\kappa\mu\pi}$ pares constitui doceret circa ipsum diametrum permanentem. Ne intelligas tamen diametrum ita permanere, ut non moveatur: movetur enim, sed aptissime ubique movetur ad triangulos constituendos, et propter hoc diametrum permanentem dici-

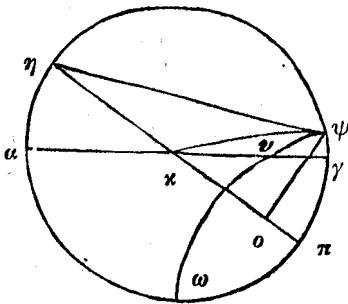
mus. Ratio quoque est, quia si linea perpendicularis ab signo μ demissa in signum σ debet incurrore, et triangulus circumagatur et σ supra diametro consistit: moveri ipsam quidem necesse est, sed manentis cuiusdam lineae instar obtinere. Quum itaque trianguli in orbem circumagantur, et lineae radiorum nostrorum egressae ab signo α et in μ nubium regionem immissae inde ad solem retorqueantur, ad angulos quidem circumrotabiles suas ipsorum replicationes efficiunt. Ex quo sequitur, ut seu sit solis luminis reflexio in nubem ad oculos nostros, ut quibusdam placet, seu visus noster a nube resiliens soli impropere, ut communis multorum opinio tenet, aspectus iridis in arcum curvetur. — Quum itaque planum cuique fecerit Aristoteles, iridis faciem in arcum duci, et causa quaerendi adhuc subesse videretur, quae in limite, atque in vicinia horizontis haec tam pulchra facies iridis abscindatur et interrumpatur: nunc huiusce rei causam explicat docetque, quam ob rem fiat internecio arcus in horizonte, in alia autem parte non fiat, ut puta in sublimi iridis curvatura, vel in parte decliviore. Cognoscendum itaque prius est, non quamlibet nubis naturam habilem esse atque idoneam ad hoc opus peragendum. Oportet enim nubes ipsa neque tantae densitatis sit atque nigroris, ut in se lumen solis non transmittat, neque porro tam tenuis raraque esse debet, ut a sole facile superetur atque perrumpatur, sed ipso sol potius ab ipsa. Quare medium statum tenere ipsam convenit ad hoc, ut valeat tam mirabilem aspectum naturae reddere. Quia igitur circa finientem circumculum moram faciente ipso sole in ortu seu in occasu contingit, ut quidam ab eius aspectu radii, ii praesertim, qui perpendiculares omnium valentissimi habentur, terris immissi ictu valido nubes eas feriant, quae proximae in horizontem cadunt: propter hanc causam ictae nubes illae lumine valentis solis diffusae superataeque sparsim evanescent. Quibus evanidis redditis ubi imago arcus cohaereat, locum non habet. Itaque arcus ab horizonte abscindi dicitur, ideoque per eam regionem radii solis perpendiculares itinere suscepto in nubes terrae proximas recta incurrant, easque nullo negotio dispel-

lunt atque dissipant. Radios autem solis, ubi ad libramentum orbi terrarum incidunt, esse valentissimi vigoris atque virtutis satis ex eo constat, quod aestate sublimem quasi caeli verticem invadens sol flammis urit molestissimis orbem terrarum. At radii perpendiculares sive aspectus nostri sive luminis solaris ex ea causa plurimum virium habent; quia a medio recta iter suscipiunt, neque deflexu ullo infirmatam labantemque virtutem amittant suam. Quin ipsa virtus radiorum tota in recto stadii cursu collecta mirabiles effectus edit. Cuius rei signum, quod plerique dum longe acuteque pervidere quid student, manibus oculis superpositis virtutem videndi colligentes neque ipsam disfluere ac latius vagari permittentes valentissimam ipsam reddunt et acute pervident. Sunt et qui in altissimo interdum puteo abditi media die sidera mundi intuentur: hac videlicet de causa, quam diximus, quia virtus oculorum suorum rectis radiorum lineis emissa res visibiles valenter appetit. E contrario radii a perpendicularibus longius vagantes minus possunt, qui autem sibi magis appropinquant vel ab ipsis recedunt, ex proportionem multum parumve possunt. Ergo inquit philosophus radii solares per horizontem iter habentes nubes in terram pronas dissipant atque dispellunt, adeo ut arcus ibi fieri desinat: elatiores vero non evincit sol. Quare ibi arcus oritur, ubi minus radii possunt. Minus autem in sublimi curvatura possunt. Ideoque natura iridis orbem non implet, quod ab horizonte scilicet, quo radii ad libramentum impropert, totus abscinditur. Dicit deinceps iridem perraro nasci circa lunam, cuius rei geminam afferre rationem videtur: tum quia non semper pleno lumine luna fulgescit, ob idque non multum virium neque aptitudinem ullam habet ad arcum progenerandum. Positum enim est a rotundo lumine oriri iridem, propter hoc etiam, quia luna quasi luce lucens aliena vires non habet ad aërem per-rumpendum. Ex quo visus noster inunctus adversus lumen lunae nubibus immissus in lunam reflectitur et retorquetur. Sed h. l. animadvertendum est, Olympiodorum quasi adsentiri huic rationi, ut dicat verum noctu assidue nasci circa lunam,

quod frequentissime luna nubibus superatur: sed cur non fiat arcus, colores ipsos nocti paene similes in causa esse: ipsi enim nocturnis tenebris occultantur. Itaque facies arcus facile evanescit. Sunt tamen quidam, qui verba Aristotelis aliter interpretantur, et ego quoque in ea sententia sum, ut adducar verba dicta: ἀσθενεστέρα τε τὴν φύσιν ὥστε κρατεῖν τοῦ ἀέρος non ut sentiat philosophus quia luna superare nubes non potest, idcirco noctu nasci iridem. Hoc enim modo frequentissime arcus nasceretur: frequentissime enim superatur luna. Sed docet philosophus, quia noctu perraro arcus nascatur, ex eo videlicet, quod in ipso arcu generando non omnino sol superari a nube debet. Sed oportet, ut ipse sol quidpiam agat in ipsam nubem, non eo tamen, ut ipsam superet: sed eo usque, ut lucem in se transfundat suam. Cui rei illud argumento est, quod in atras caliginosasque nubes quia nil agit, sed omnino superatur, ideo arcus eo tempore non oritur. — Lunam igitur dicendum est, quia superare et afflicere aërem non potest, ut tamen transmittat suum, perraro progignere iridem. Iris enim, quamquam ibi maxime coagmentatur, ubi superatur sol, ipsa tamen a solis lamina in se admissa neque excluso quodammmodo afflicci debet, ad hoc videlicet, ut ex eius fulgore admissa constitui valeat. — Haec Camotius. Quod si tamen vera est Trendelenburgii sententia, quam de origine operum Aristotelis exposuit in Commentar. ad *de anim.* p. 115, non dubitamus, quin hic quoque locus unus sit ex numero eorum, in quibus discipulorum operam ac studium, eadem scripta repetita vice retractantium agnoscamus. (Vide Stahr *Aristot.* II p. 70 paulo aliter statuentem.) Qua in opinione nos confirmat oratio indirecta huius paragraphi, quamvis in aliis etiam locis ab Aristotele (sive mavis eius discipulis) saepenumero illata. — Cum verbis ἀσθενεστέρα τε τὴν φύσιν ὥστε κρατεῖν τοῦ ἀέρος collige verba Theophrasti *de vent.* §. 17, p. 764: ποιεῖ δὲ καὶ ἡ σελήνη ταῦτά, πλὴν οὐχ ὁμοίως. οἷον γὰρ ἀσθενῆς ἥλιός ἐστι. — τὰ μὲν γὰρ et q. s. N. — τῶν μὲν ἱκμῶς ἐνέμεινεν ad finem usque paragraphi recentiore

puncto, quo sol oritur, \bar{a} . Opponuntur enim §. 19 verba τοῦ ὀριζοντος πρότερον. Tota autem difficultas, quam tetigit iam Olympiodorus, eoque teste iam summovere conabatur Ptolemaeus, in eo posita est, quod Aristoteles omnia, de quibus agitur puncta, adeoque omnes lineas in eodem plano positas esse supposuit, quod, cum falsum sit, non nisi idcirco fecit, ut figuras adpictas simpliciores intuentibus redderet. — αὐτός pro οὗτος E.

19. ἐπάνω post ἐπεὶ δέ ponit P. — ὑπὸ τὸ κάτω pro

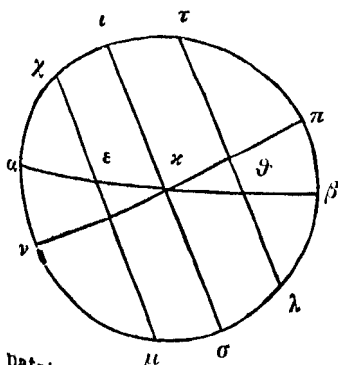

ἐποκάτω N. — τοῦ ἐφ' ᾧ ψῶ E. H. — τὸ γὰρ ψῶ ἡμικύκλιον ἦν, quod supra §. 11 litteris μν signaverat. — ω omittit F. ω deest in E. H. N. — γ pro γάρ N. — ψῶν pro ψῶ E. — ὑπὸ τοῦ ἀγ' ὀριζοντος H. N. — οὐ pro οὐ F. H. N. — αὐτοῦ om. F. ante ἐπαρθέντος ponunt H. N. — ἥλιον ἐπὶ ἐλά-

χιστον E. ἐπεὶ ἐλάχιστον pro ἐλάχιστον δέ et mox κατωτέρω pro κατώτερος Alex. fol. 123, b. A. Vic. B. — ἐλάχιστον om. δέ P. qui deinde habet κατώτερός τε ὁ πόλος. — μεσημβρίας pro μεσημβρίαν N. — ὅσον pro ὅσω H. — ἔσται omittit E. —

20. Articulum ante μετοπωρινήν omittunt E. Alex. fol. 124, a. Vic. B. — αὐτὸ deest in E. — τῆς ἐτέρας omittunt H. N. — τὴν ἰσημερινὰν omittit E. — Articulus ante ἐτέραν deest in N. — περὶ μεσημβρίαν H. N. utrumque omittit E. — ἰσὶς deest apud Alex. A. Vic. B. — αἴτιον δ' ὅτι addito δέ E. — τμήματα sunt arcus, quos diurno itinere sol conficit. Hinc intelligitur, quo iure dixerit τὰ πρὸς ἄρκτον τμήματα πάντα μείζω ἡμικυκλίου καὶ αὐτὸ ἐπὶ μείζω. Scilicet aequinoctiis verno et autumnali, arcus diurnus solis dimidiam circuli partem aequat ($\kappa = 90^\circ$); quando vero sol amplius progreditur versus tropicum cancri τλ arcus diurni maiores fiunt, donec in ipso tropico circulo maximam amplitudinem attingant ($\tau\theta > 90^\circ$). Arcus nocturnus (τὸ ἀφανές τμήμα) tum temporis

longe minor. Recedente deinde sole ad aequatorem eumque transcunte, rursus diminuitur amplitudo arcus diurni, augetur

nocturni, donec posterior maxima fiat in tropico capricorni. Verba Aristotelis paulo obscuriora videntur, quia in verbis τὰ δὲ πρὸς μεσημβρίαν τμήματα τοῦ ἡμερινοῦ circulos parallelos, quibus sol incedere videtur, cum aequatore, quem unum eumque maximum parallelorum iure ἡμερινόν vocare poterat, confudit. Unde

patet, Bekkerum perperam post τὸ δ' ὑπὸ γῆν μέγα maiore, post καὶ ἀεὶ δὴ τὰ πορρωτέρω μεῖζω minore distinxisse interpunctione, cum posteriora verba antegressis eadem ratione addita sint, qua supra καὶ ἀεὶ ἐπὶ μεῖζω dixerat post verba τὰ πρὸς ἄρκτον τμήματα πάντα μεῖζω ἡμικυκλίον; deinde apparet τὸ μέσον τοῦ τμήματος nihil esse aliud, quam quod punctum culminationis vocamus, in meridiano circulo situm. Verba enim καὶ ἐπὶ τὸ μεσημβρινόν τὴν τὸ ἠ non nisi explanationis gratia (κατ' ἐπεξήγησιν) addita sunt antegressis πρὶν ἐπὶ τὸ μέσον ἐλθεῖν τοῦ τμήματος. — Caeterum cfr. Plin. *Histor. natur.* II, 59: *Fiunt [arcus caelestes] maxime ab aequinoctio autumnali die decrescente. Quo rursus crescente ab aequinoctio verno non existunt nec circa solstitium longissimis diebus: bruma vero, hoc est, brevissimis diebus frequenter. — Aestate — per meridiem non cernuntur, post auctumni aequinoctium quacunque hora, nec unquam plures simul, quam duo. Senec. Quaest. natur. I, 8, 7: Temporibus aestivis supra nostrum verticem fertur [sol]. Itaque medio die excelsissimus terras rectiore adspicit linea, quam ut ullis nubibus possit oriri. Omnes enim tunc sub se habet. — καὶ ἀεὶ ἐπὶ μεῖζω* omissio ἡμικυκλίον, quod Bekk. praebet, exhibuimus cum E. A. Vic. Alex. B. — τὰ πορρωτέρω μεῖζω E. μεῖζω τὰ πορρωτέρω F. μεῖζω τὰ πορρωτέρα H N.

21. πρὸς θερινὰς τροπὰς omissio articulo E. F. A. Vic. P. — τοῦ τμήματος omittunt Alex. fol. 124, a. A. Vic. B. — τὸν μεσημβρινόν N. — ἴδη abest apud A. Vic. B. — τελείως pro παντελῶς F. H. N. — Idem ἢ τὸ π̄ addito priore articulo. — μέρος pro μέγεθος N.

22. τοῦναντίων pro τοῦναντίον B. — τῆς δὲ ἐφ' ᾧ τὸ ἠ addito τε F. τῆς γῆς ἐφ' ᾧ τὸ ἠ E.

CAPUT SEXTUM.

De virgarum phaenomeno disseruit Seneca *Quaest. nat.* I, 9: — *Virgae nihil aliud quam imperfecti arcus sunt. Nam facies quidem illis est picta, sed nihil curvati habent. In rectum iacent. Fiunt autem iuxta solem fere in nube humida et iam per se spargente. Itaque idem est in illis, qui in arcu color, tantum figura mutatur: quia nubium quibusque, in quibus extenduntur, alia est. Idem Seneca virgas pluviarum esse signa monet. Adde Plutarch. *Plac. philos.* III, 6, p. 83 Cors: Τὰ κατὰ τοὺς ῥάβδους καὶ ἀνθηλοὺς συμβαίνοντα μίξει τῆς ὑποστάσεως καὶ ἐμφάσεως ὑπάρχειν, τῶν μὲν νεφῶν ὄρωμένων, οὐ κατ' οἰκείον δὲ χροῖμα, ἀλλ' ἕτερον, ὅπερ κατὰ τὴν ἐμφασιν φαίνεται. ἐν δὲ τοῦτοις πᾶσι τὰ τε κατὰ φύσιν καὶ κατὰ ἐπίκτησιν ὅμοια συμβαίνει πάθη. — *Supra* III, 2, 6: παρήλιοι δὲ καὶ ῥάβδοι γίνονται ἐκ πλαγίας αἰὲ καὶ οὐτ' ἀνωθεν οὐτε πρὸς τῆ γῆ οὐτ' ἐξ ἐναντίας, οὐτε δὴ νότιοι, ἀλλ' αἰὲ περὶ τὸν ἥλιον, ἔτι δ' ἢ ἀερομένου ἢ καταφερομένου. τὰ πλείστα δὲ πρὸς δυσμᾶς· μεσουρανοῦντος δὲ σπάνιόν τι γέγονεν, ὅσον ἐν Βοσπόρῳ ποτὲ συνέπεσεν. δι' ὅλης γὰρ τῆς ἡμέρας συνανασχόντες δύο παρήλιοι διετέλεσαν μέχρι δυσμῶν. *Quae ad verbum fere transtulit Plinius *Histor. nat.* II, 31: Et rursus plures soles simul cernuntur: nec supra ipsum, nec infra, sed ex obliquo: numquam iuxta nec contra terram: nec noctu, sed aut oriente, aut occidente. Semel et meridie conspecti in Bosphoro produntur, qui a matutino tempore duraverunt in occasum. Soles vulgo apud Romanos parhelia vocabantur. Cfr. Senec. *Quaest. nat.* I, 11: *Historici soles vocant et binos ternosque apparuisse memoriae tradunt.***

Vide Liv. XXII, 1; XXVIII, 11; XXIX, 14. Ex iis, quae sequuntur apud Senecam, verbis concludere aliquis possit, cum toties Aristotelica ad verbum reddidisset ille auctor, apud nostrum pro παρήλιο legendum esse παρήλια. Dicit enim: *Graeci parhelia appellant: quia in propinquo fere a sole visuntur, aut quia accedunt ad aliquam similitudinem solis.* At Posidonium potius, quam Aristotelem, ibi ante oculos habuit Seneca, de quo Schol. ad Arati *Diosem.* v. 149, p. 196 (Buhle): παρήλια δὲ ὁ Ποσειδώνιος φησι νέφη εἶναι στρογγύλα περὶ τὴν τοῦ ἡλίου ἔλλαμψιν ἐκ τοῦ ἡλίου λαμβόμενα. οὐ γὰρ ἰδίῳ φωτὶ κέχρηται, ἀλλὰ τῷ τοῦ ἡλίου, ὡσπερ καὶ ἡ σελήνη· διὸ καὶ παρήλιοι εἴρηται τῷ τε στρογγύλα εἶναι καὶ τῷ ἐλλάμπεσθαι ὑπὸ τοῦ ἡλίου. ὁμοια οὖν αὐτὰ γίνε-ται παρεπόμενα τῷ ἡλίῳ, παρ' ὅσον ἐκ πλαγίου αὐτοῦ ὄραται. διὸ καὶ λευκὰ φαίνεται. περὶ γὰρ ἔλλαμψιν τοῦ ἡλίου τὰ τοιαῦτα αὐτῷ συμπίπτει. πέφυκε γὰρ ἐκ πλαγίων τοῦ ἡλίου ταῦτα γίνεσθαι, ἐπεὶ τὰ μὲν ὑπὸ τὸν ἡλίον νέφη ταχεῖαν λαμβάνει τὴν διόλυσιν· τὰ δὲ πολὺ ἀπηρτισμένα οὐ δύναται τὴν ἀνά-κλασιν τῶν ἀκτίνων ποιῆσθαι. ἐκ δὲ τῶν πλαγίων ῥαδίαν τὴν ἔλλαμψιν συμβαίνει γίνεσθαι· ὅθεν καὶ δυομένου ἢ ἀνιόντος τοῦ ἡλίου ταῦτα συνίσταται τῷ λοξὰς ἐμπίπτειν εἰς αὐτὰ τὰς ἀκτῖνας μὴ οὖσας καθετικὰς. συνίσταται δὲ ταῦτα ἐκατέρωθεν τοῦ ἡλίου πολλάκις. Parheliος vocavit etiam magistrum secutus Theophrastus, qui de iis tamquam de signis tempestatum refert (*fragm.* VI, 1, 22, p. 788): ἐὰν παρήλιοι δύο γένωνται καὶ ὁ μὲν νοτῶθεν, ὁ δὲ βορρῶθεν καὶ ἄλλως ἅμα, ὕδωρ διὰ ταχέων σημαίνουσι et VI, 2, 4, p. 790: παρήλιος, ὁπόθεν ἂν ἦ, ὕδωρ ἢ ἄνεμον σημαίνει. — De parheliis denique conferantur, praeter ea, quae monuimus ipsi *Meteorol. vet. Graec. et Roman.* IX, 47, p. 197 sqq., Scaliger *Animadvers.* ad Euseb. *Chronic.* p. 159, Casaubonus ad Strabon. VII p. 444, 19. Bake ad Posidon. p. 78. Sext. *Empiric. adv. Mathemat.* c. 21. Adde Cleomed. *Meteor.* II p. 293: οὐκ ἂν εἴη ἀδύνατον ἤδη καταδεδυκότος τοῦ ἡλίου καὶ ὑπὸ τὸν ὄριζοντα ὄντος, φαντασίαν ἡμῖν προσπεσεῖν, ὡς μηδέπω καταδεδυκότος αὐτοῦ, ἢ νέφους παχύτερον πρὸς τῇ

δύσει ὄντος καὶ λαμπρυνομένου ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων καὶ
 ἡλλου ἡμῖν φαντασίαν ἀποπέμποντος, ἢ ἀνθῆλου γινομένου.
 καὶ γὰρ τοιαῦτα πολλάκις φαντάζεται ἐν τῷ ἀέρι, καὶ μάλιστα
 περὶ τὸν Πόντον. Procul dubio Cleomedes nullum aliud
 phaenomenon intellexit, quam quod Aristoteles et reliqui
 a nobis laudati auctores, quamvis παρήλια, ut ipse ait Ari-
 stoteles (III, 2, 6) numquam adversa fiant soli et ἀνθῆλια
 nihil sint aliud, nisi imagines solis a nube, quemadmodum ab
 aqua reflexae, quod phaenomenon, quamvis raro, observatum
 tamen est (vide *Philosoph. Transact. abridged.* XI p. 532.
 L. Howard *Climate of London* II p. 11). Geminati solis
 saepenumero mentio iniicitur apud veteres (cfr. *Ciceron.*
de nat. deor. II, 5; *de republ.* I, 10): trinae lunae com-
 morantur apud Plinium *Hist. nat.* II, 32. Dion. Cass.
 XLV, 17, Vol. I p. 431 Reim.: τὸ φῶς τοῦ ἡλλου ἐλαττοῦ-
 σθαί τε καὶ σβέννυσθαι τότε δὲ ἐν τρισὶ κύκλοις φαντάζεσθαι
 ἐδόκει· καὶ ἓνα γε αὐτῶν στέφανος σταχύων πυρώδης περιέ-
 σχεν. XLVII, 40, p. 519: τότε δὲ μέγας καὶ τριττὸς ἐξέφα-
 νετο καὶ ποτὲ καὶ νυκτὸς ἐξέλαμψε (quod ad auroram borea-
 lem spectat). Iul. Obseq. *de prodig.* c. 128: *Soles tres*
fulserunt, circaque solem inum corona spicae similis in
orbem emicuit: et postea in unum circulum sole redacto,
multis mensibus languida lux fuit (quibus verbis siccam ne-
 bulam intelligi vult): sed plures quam tres ad suum usque
 aevum numquam visas esse, idem testatur Plinius II, 31.
 Quod mirum profecto accidit, cum notissimum sit Scheine-
 rum Iesuitam quinque soles Romae observasse (cfr. *Cartes.*
Meteor. X, 6, p. 239; Hugen. *Opera rell.* II p. 12) idemque
 deinde phaenomenon saepenumero deinceps apparuerit (*Gilb.*
Annal. III p. 359; *Frauenhofer* in *Schumacher Astron.*
Abhandl. III p. 37 sqq.). Quando parhelia apparent, solet
 etiam crux apparere, a quavis solis parte porrecta, cuius
 phaenomeni explicationem dedit, quem laudavimus *Frauen-*
hofer. Talem crucem vidit, si quid omnino vidit, *Constan-*
tinus M. Alludunt ad hoc visum *Eusebius* in *Panegyric.*
Constantin. c. 21, p. 309 ed. Bip. *Lactantius* de morte

persecutor. ad Donat. c. 44. Tom. II p 408 ed. Bip. Rem nar-
rant Eusebius vita Constantin. I, 26. Socrates Histor.
ecclesiast. I, 1. Philostorgius Hist. ecclesiast. I, 6. Cfr.
omnino I. C. Wernsdorf de viso Constantini M. in Stosch
Mus. critic. Vol. II p. 131. — Notum est praeterea, recentiores
physicos parheliorum originem non infeliciter ex refractione
et reflexione radiorum a parvulis glaciæ crystallis in aëre cir-
cumlatis explicuisse; cuius explicationis vestigia reperimus in
Scholio ad Arati Diosem. v. 148, p. 197 (ex tribus vel etiam
pluribus consarcinato): γίνεται δὲ τὰ παρήλια ἀπὸ τοῦ περι τὴν
θάλασσαν ὑγροῦ ἀέρος, ὅς ἀναδιδόμενος εἰς νέφη διαφορεῖται.
ψυχρὸς δὲ ἄνεμος ἐμπεσὼν πηγνυσιν αὐτὰ, κάκεινα, ἅτε
δὴ καὶ τὰς ἀκτῖνας δυνάμενα δέχεσθαι, ἐρυθραίνονται. διὸ
καὶ ἀνέμων φησὶν αὐτὰ σημεῖα. ὕλης δὲ πυκνῆς δεῖται ἢ τού-
των σύστασις καὶ πολλῆς. διὰ τοιοῦτο καὶ ἀμφὶ τὸν Εὐξεινον
Πόντον τὰ πολλὰ φαίνεται συνιστάμενα, σπανίως δὲ κατὰ τὴν
Ἑλλάδα (Cfr. hac de re Bernhardi ad Dionys. Perieg. v.
634, p. 697 sq.). σημεῖον δὲ ἔστιν ἐναργὲς χειμῶνος.

1. ταύτας τὰς αἰτίας Olymp. Aldi fol. 60, a. — περί ante
 παρήλιου omittit N. quod inde factum, quia scriba mox exhibuit
 παρ' ἡλίωv. — παρήλιων exhibent F. H. — τὰς εἰρημένας
 E. quod quamvis deterius, aliquo tamen modo ferri potest. —
 Post πρὸς τὸν ἥλιον E. recentiore manu addit: ἀπό τινος ὑπο-
 κειμένου νέφους, quorum verborum prima ἀπό τινος serva-
 verunt A. B. P. — Alex. Aldi post προσπίπτειν ponit punctum
 fol. 124, b. — τὴν ὕψιν τοιαύτην transpositis vocabulis et
 omisso οὕσαν N. cfr. ad I, 8, 10, Vol. I p. 417. — γίνεσθαι
 ἀεὶ mutato verborum ordine N. Post ἀεὶ γίνεσθαι Olymp.
 addit πρὸς τὸν ἥλιον.

2. Cfr. III, 4, 22: πρὸς δὲ τούτοις δεῖ μὴ λεληθέναι καὶ
 τόδε· συμβαίνει γὰρ ὅταν ἢ τοῦ ἡλίου νέφος πλησίον, εἰς μὲν
 αὐτὸ βλέποντι μηθὲν φαίνεσθαι κεχρωματισμένον, ἀλλ' εἶναι
 λευκόν, ἐν δὲ τῷ ὕδατι ταῦτὸ τοῦτο θεωροῦντι χρωμά τι ἔχειν
 τῆς ἰριδος. — De vocabulo εὐθνωρία cfr. ad III 1, 7.

3. ὅταν ἀνώμαλος ἢ τοῦ νέφους ἢ σ. transposito verbo
 et articulo F. σύστασις ἢ H. N. ἢ τοῦ νέφους σύστασις Olymp.

cfr. ad III, 3, 2. — πυκνότερον pro positivo F. H. N. — τοῦ ἡλίου post τὸ σχῆμα omittunt E. F. cfr. III, 2, 10. 4, 6. — Mox verba διὰ μικρότητα τῶν ἐνόπτρων desunt in E. F. Posterior in margine τῶν ἐνόπτρων ὄντων μικρῶν. — μικρότητα τῶν ἐνόπτων Alex fol. 124, b. διὰ τὴν μικρότητα A. V. B. P. τῶν ἐνόπτων etiam A. — διὰ δὲ τό et q. s. addita inepte particula δέ F. H. N. — Praepositionem ante ἀνωμάλῳ omittit E. — φοινικιοῦν h. l. et mox §. 4. E. cfr. ad III, 4, 6.

4. Verba ὄρᾶν ἢ ἀπὸ τούτων omisit prima manus E. — ἀνακλώμενον pro ἀνακλωμένην voluit Koenigmann *Geogr. Aristotel.* p. 52, quia ad illud verbum mox referantur ὅμοιον et φοινικιοῦν. At perperam, uti nobis quidem videtur. Ad ὅμοιον et φοινικιοῦν ex verbo φαίνεται eruendum est τὸ φαινόμενον.

5. Ad verba ὁμαλὸς ἢ ὁ ἀήρ καὶ πυκνὸς ὁμοίως cfr. Senec. *Quaest. nat.* I, 13, 2: *Debent autem hae nubes, quae hoc praestant, densa esse, laeves, splendidae, plene naturae solis. Ob hoc omnia, quae huius modi sunt simulacra, candida sunt, et similia lunaribus circulis: quia ex percussu oblique accepto sole resplendent.* — τὸν ἀχλὺν pro τὸν ἡλίον exhibent E. F. utrumque τὸν ἡλίον τὸν ἀχλὺν coniungit H. — διὰ τὸ ὑπάρχον addita praepositione E. F. — ἀνακλωμένης pro κλωμένης margo F. Obiter moneamus lexicis addendum esse verbum ἐγκατακλῶν, quod deprehenditur apud Schol. ad Arati *Diosem.* 79, p. 181 ed. Buhle.

6. δια δὲ τοῦτο pro διὰ δὲ τὸ αὐτό Olymp. — σημαίνει pro συμβαίνει Alex. et in ῥήματι et in commentario, ubi haec leguntur fol. 125, a: *διὰ δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο φησι καὶ μᾶλλον ὕδατος σημεῖον εἶναι τὸν παρήλιον τῶν ῥάβδων. τὸ αὐτὸ τοῦτο λέγων τὴν πυκνότητα καὶ ὁμαλότητα τῆς συστάσεως. σημεῖον γὰρ ἢ τοιαύτη σύστασις τοῦ τὸν ἀέρα ἐπιτηδεῖως ἔχειν πρὸς μεταβολὴν καὶ γένεσιν ὕδατος.* Ita etiam A. Vic. De re cfr. Senec. *Quaest. nat.* I, 13, 3: *Pluviarum autem et hi soles, utor enim historica lingua, indicia sunt: utique si a parte austri constiterunt, unde maximae nubes ingravescunt: quum utrinque solem*

cinxit effigies, si Arato credimus, tempestas surgit. Versus sunt Arati Diosem. v. 148 — 159:

Σκέπτεο δ' ἢ ἀνιόντος ἢ ἀντίκα δυομένοιο,
 εἴ πού οἱ νεφέων τὰ παρήλια κικλήσκονται,
 ἢ νότου, ἢ βορῆος ζερέθεται, ἢ ἑκάτερθεν,
 μηδ' οὕτω σκοπιῆν ταύτην ἀμεινῆν φυλάσσειν·
 οὐ γὰρ ὅτ' ἀμφοτέρωθεν ὁμοῦ περὶ μέσσον ἔχωσιν
 ἠέλιον, κεῖναι νεφέλαι σχεδὸν Ὀκεανοῖο
 γίγνεται ἀμβολίη διόθεν χειμῶνος ἰόντος·
 εἶγε μὲν ἐκ βορέου μί' οἷη φοινίσσοιτο
 ἐκ βορέω πνοιᾶς κε φέροι, νοτίῃ δὲ νότοιο.
 ἢ καὶ που ῥαθάμιγγες ἐπιτροχώσω' ὑετοῖο.
 ἔσπερτοῖς καὶ μᾶλλον ἀληθῆα τεκμήραιο·
 ἔσπερόθεν γὰρ ὁμῶς σημαίνεται ἐμμενῆς αἰεὶ.

7. *περὶ τε δυσμᾶς omissio τὰς recepimus cum E. H. N. Alex. fol. 125, a. A. Vic. Bekkerus cum reliquis περὶ τε τὰς δυσμᾶς. cfr. ad I, 3, 15. Vol. I p. 351, et supra ad III, 2, 5. — καὶ τὰς ἀνατολᾶς omissa in altero membro praepositione dedimus cum E. cfr. ad I, 12, 20. Vol. I p. 444. — Ad verba οὕτ' ἄνωθεν οὕτε χάτωθεν cfr. Senec. l. l.: Ex percussu oblique accepto sole resplendent: Nam si infra solem nubes fuerit et propior, ab eo dissipatur: longe autem posita radios non remittit, nec imaginem efficit. Quia apud nos quoque specula, quum a nobis procul abducta sunt, faciem non reddunt, quia acies nostra non habet usque ad nos recursum. — εὐθύς pro ἐγγύς E. — διαλύσει pro διαλύει E. Alex. B. — ἀπὸ μικροῦ ἐνόπτρου omissio γὰρ E. ἀπ. μ. γὰρ ἐνόπτρου F.*

8. *Totus locus inde a §. 7, quo de situ pareliorum agit, paulo obscurior, quam reliqua. Demonstrare enim conatur, paralia non nisi a latere solis posse apparere, idcircoque causam praemittit, cur neque nimium distare, neque nimis vicina esse queant. Quod si enim longo distarent intervallo, nulla fieri posset reflexio: quod si nimium forent propinqua, concretio solis calore dissolveretur. Huc usque omnia clara. Difficultas latet in eo, quod §. hac demonstravit, supra fieri*

non posse parhelia, neque cum nimis propinquae sint nubes, neque cum nimium remotae; quippe quum hoc ex iis, quae antea monuerat, per se pateat: non item clarum sit, cur media quadam, ut neque diluatur concretio, neque reflexio impediatur, qua fieri possunt distantia supra solem non fiant, quod exponere neglexit et in anterioribus iam diserte explicata amplius persequi maluit. Quod tetigit *Vicomercatus*. Ait enim: *Sed conveniens, inquiet aliquis, distantia esse potest, ut illorum incommodorum neutrum sequatur. Haec vero esse non potest, propterea quod sol semper progrediatur. Itaque si ante se concretio illa praebeat, ad eam sol statim accedit: si vero subsequatur, ab eo longius recedit, illaque protinus conveniens distantia tollitur.* Alia deinde difficultas inest verbis: ἐν δὲ τῷ πλαγίῳ φερομένην, in quibus cum *Alexandro*, duplicem explicationem proponente, hyperbaton agnoscimus. *Alexandri* verba huc pertinentia sunt: εἰπὼν δέ, ὥστε μήτε τὸν ἥλιον διαλύσαι τήν τε ὄψιν ἀθρόαν ἐλθεῖν, προσέθηκε, διὰ τὸ πρὸς τήν γῆν φερομένην μὴ διῖκνεῖσθαι, ὡσπερ δι' ἀχανοῦς φερομένην. ὃ εἶη ἂν ἴσον τῷ (i. e. perinde ac si dixisset) εἰ γὰρ μὴ ἦν ἡ προειρημένη σύστασις σύμμετρον ἀφεστῶσα τοῦ ἡλίου, κἂν ἐκ πλαγίων αὐτοῦ, ἀλλὰ πρὸς τῇ γῆν ἐφέρετο, μὴ δύνασθαι τὴν ἀνάκλασιν ἀπ' αὐτῆς διῖκνεῖσθαι πρὸς τὸν ἥλιον, ὡσπερ δι' ἀχανοῦς φερομένην, διὰ τὸ τῆς ἀποστάσεως μέγεθος. δύναται καὶ ἐν ὑπερβατῷ ἡ λέξις εἰρησθαι, ὡς εἶναι τὸ ἐξῆς καὶ τὸ ἀκόλουθον οὕτως ἔχον. εἰ δὲ πόρρω, ἐλάττων ἢ ὄψις οὐσα ἢ ὥστε ποιεῖν ἀνάκλασιν, οὐ προσπεσεῖται διὰ τὸ πρὸς τήν γῆν φερομένην μὴ δύνασθαι διῖκνεῖσθαι ὡσπερ δι' ἀχανοῦς φερομένην. τότε γὰρ πόρρω ἔσται τοῦ ἡλίου ἡ σύστασις, ὡς μὴ δύνασθαι ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὸν ἥλιον τὴν ὄψιν ἀνακλῶσθαι, ὅταν ἦ πρὸς τῇ γῆν. ἀπὸ γὰρ τῆς πρὸς τῇ γῆν φερομένης συστάσεως, ὡς δι' ἀχανοῦς ἢ πρὸς τὸν ἥλιον ἀνάκλασις. εἴτα μετὰ τὴν λέξιν ταύτην τακτέον, ἐν δὲ τῷ πλαγίῳ τοσοῦτον ἔστιν ἀποστῆναι τὸ ἔνοπτρον, ὡς μήτε τὸν ἥλιον διαλύσαι, τήν τε ὄψιν ἀθρόαν διελθεῖν. — Hyperbati

ab Aristotele frequentati exemplum habuimus, quamvis minus durum supra III, 2, 12. — αἱ ἄλλως N. Alex. fol. 125, a. B. — ἐλάττων οὐσα ἢ ὕψις N. transposito participio, quod omittit H. — Verba ὑπὸ τὸν ἥλιον quae Bekkerus posuit cum E. A. B. P. aliisque editionibus post ἐν δὲ τῷ πλαγίῳ omisimus cum F. H. N. Vic. Quamvis in ῥήματι deprehendantur apud Alexandrum, desunt tamen in commentario fol. 125, a: ἐν δὲ τῷ πλαγίῳ φησὶν ἔστιν εὐρεῖν σύμμετρον ἀπόστασιν. — ἐστὶ διὰ τὸ τοσοῦτον B. — ἀποσθῆναι pro ἀποστῆναι N. — διαλύσαι B. — διελθεῖν dedimus cum E. Bekkerus cum reliquis ἐλθεῖν. — διασπᾶσθαι pro δικνεῖσθαι E. δύνασθαι δικνεῖσθαι recentiore manu F. H. δύνασθαι ἀφικνεῖσθαι N. et prima manu H. — δι' ἀχανοῦς vide Commentar. ad I, 3, 10. Vol. I p. 343.

9. ἂν post διαλύεσθαι omittit E. — τὸ πλησίον μὲν τῆς γῆς de oriente et occidente sole intelligendum est, quibus verbis respondent: ἄνω δὲ μεσουρανοῦ ὄντος [τοῦ ἡλίου], ita ut cavendum sit, ne ἄνω eadem accipias significatione, qua supra positum erat ἄνωθεν §. 7. 8. Illud de situ parelii respectu solis, hoc de situ solis respectu hominis in terrae superficie solem observantis exponendum est. — ἄνω δὲ μεσουρανοῦ διὰ τὸ τὴν ὕψιν διασπᾶσθαι H. N. ἄ. δ. μ. τὴν ὕψιν διασπᾶσθαι prorsus omisso ὄντος F. — διασπᾶσθαι i. e. ἀσθενῆ γίνεσθαι διὰ τὸ μῆκος τοῦ διαστήματος, uti explicat Alexander fol. 125, b. — ἐκ πλαγίου F. H. N. — ὑπὸ τὴν γῆν i. e. ἐγγύς sive πρὸς τῇ γῆ. Omisso articulo ὑπὸ γῆν A. Vic. cfr. ad Exc. I, 6, 1. Vol. I p. 182. — οὐ πρὸς γῆν B.

CAPUT SEPTIMUM.

Non dubitavimus, quae hoc capite complectimur, delineare ab antecessis, quibuscum in novissima etiam editione coniuncta sunt, praesertim cum librum claudant, ita ut confusionis timor (qui alias mutandi libidinem in nobis cohibuit, ut I, 10. III, 1) nos hoc certe loco in novandi, si ita vis appellare, studio prohibere non potuerit. Sunt autem tam diversa

rebusque in sexto capite tractatis tam aliena, ut, si divisio librorum in singula capita ab ipso Aristotele profecta est, qua de re dubitamus, ipse philosophus novum caput statueret, necesse fuerit. Transitum autem efficiunt aut ad libellum de metallis (cuius mentionem facit Olympiodor. fol. 2, a. cfr. not. ad Exc. I, 1, 1, Vol. I p. 133), aut ad quartum, qui sequitur librum, qua de re in dissertatione commentario in illum librum praemissa nostram sententiam aperuimus.

1. ὑπὲρ τὴν γῆν F. Alex. fol. 125, b. B. P. ὑπὲρ γῆν Olymp. fol. 60, a. — σχεδόν explicuimus ad I, 1, 3. Vol. I p. 324. — ἐγκατακλειομένης pro ἐγκατακλειομένη F. H. Alex. A. Vic. B. τῆ ἐγκατακλειομένοις τ. τ. γ. μ. P. — Articulum ante τῆς γῆς μέρος (ita enim exhibet) omittit N. — τῷ διπλῇ πεφύκεναι pro διὰ τὸ δ. π. H. N.

2. Articulus ante ἀναθυμίασις deest in E. H. N. — ἐστὶ pro εἶσιν H. omittit F. — καὶ quod sequitur abest in F. — ἤδη pro εἶδη Alex. fol. 125, b. — τῶν εἰρημένων pro τῶν ἐν τῇ γῆ γινομένων E. — τὰ μεταλλευτὰ omissio δέ E.

3. ἀναθυμίασις ἐκπυροῦσα ποιεῖ dedimus cum E. Alex. Olymp. A. Vic. B. Bekkerus cum reliquis ἀναθυμίασις ἐστὶν ἣτις ἐκπυροῦσα ποιεῖ. — Ad verba ποιεῖ τὰ ὀρυκτὰ πάντα cfr. *Problem.* XXIV, 11, p. 937, a: διὰ τί ὑπὸ τῶν θερμῶν ὑδάτων μᾶλλον ἢ ὑπὸ τῶν ψυχρῶν πηγνυται λίθοι; πότερον ὅτι τῆ τοῦ ὑγροῦ ἐκλείψει γίνεται λίθος, μᾶλλον δὲ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ἢ τοῦ ψυχροῦ ἐκλείπει τὸ ὑγρὸν, καὶ ἀπολιθοῦται δὴ διὰ τὸ θερμόν, καθάπερ καὶ Ἐμπεδοκλῆς φησι τάς τε πέτρας καὶ τοὺς λίθους καὶ τὰ θερμὰ τῶν ὑδάτων γίνεσθαι ἢ τὸ θερμόν ἀπολιθοῦ· καὶ ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ δὲ λιθοῦται διὰ τὸ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ πάγου τὸ ὑγρὸν ἀναλίσκουσαν σκληρύνει; δῆλον οὖν ἐκ τῆς ὑπερβολῆς καὶ τὸ ἀπλῶς. Plutarchus *Quaest. Sympos.* VI, 5 (cfr. VII, 2) lapides nihil esse aliud dicit, nisi terrenam materiam frigore geluque condensatam ac compressam, quo maiore frigore formatam, eo densiorem. Ipse Aristoteles libro quarto, quod inter fossilia et metalla h. l. statuit discrimen neglexit. cfr. IV, 8, 2: ἐκ μὲν οὖν ὕδατος καὶ γῆς τὰ ὁμοιομερῆ σώματα συνίσταται, καὶ

ἐν φυτοῖς καὶ ἐν ζώοις καὶ τὰ μεταλλεύόμενα, ὅσον χρυσὸς καὶ ἄργυρος καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, ἐξ αὐτῶν τε καὶ τῆς ἀναθυμιάσεως τῆς ἐκατέρου ἐγκατακλειομένης, ὡσπερ εἴρηται ἐν ἄλλοις. IV, 10, 2: λέγω δ' ὁμοιομερῆ τὰ τε μεταλλεύόμενα, ὅσον χρυσόν, χαλκόν, ἄργυρον, καττίτερον, σίδηρον, λίθον καὶ τὰλλα τὰ τοιαῦτα, καὶ ὅσα ἐκ τούτων γίνεται ἐκκρινόμενα et q. s. IV, 10, 14: εἰ οὖν ἅπαντα μὲν ἢ ὑγρὰ ἢ πεπηγῶτα, τούτων δὲ τὰ ἐν τοῖς εἰρημένοις πάθεισι, καὶ οὐκ ἔστι μεταξὺ, ἅπαντ' ἂν εἴη εἰρημένα οἷς διαγνωσόμεθα πότερον γῆς ἢ ὕδατος ἢ πλειόνων κοινόν, καὶ πότερον ὑπὸ πυρὸς συνέστηκεν ἢ ψυχροῦ ἢ ἀμφοῖν. χρυσὸς μὲν δὴ καὶ ἄργυρος καὶ χαλκὸς καὶ καττίτερος καὶ μόλυβδος καὶ ὕελος καὶ λίθοι πολλοὶ ἀνώνυμοι ὕδατος· πάντα γὰρ ταῦτα τήχεται θερμῷ. Caeterum, uti bene monuit Olympiodorus (qui tamen utriusque philosophi differentiam etiam subtiliter exposuit), Platonem huius sententiae auctorem habuit Aristoteles, potius quam quem aliis in locis appresse sequi solet (vide Commentar. ad I, 4, 3. Vol. I. p. 365) Hippocratem, cuius *de aëre, aq. et loc.* §. 35 haec sunt verba: ὅκου θερμὰ ὕδατὰ ἔστι ἢ σίδηρος γίνεται, ἢ χαλκὸς ἢ ἄργυρος ἢ χρυσὸς ἢ θεῖον ἢ στυπτηρὴ *), ἢ ἄσφαλτον, ἢ νίτρον. ταῦτα γὰρ πάντα ὑπὸ βίης γίνονται τοῦ θερμοῦ. Et ita etiam Diodor. Sicul II, 52: τοὺς χρυστάλλους λίθους ἔχειν τὴν σύστασιν ἐξ ὕδατος καθαροῦ παγέντος, οὐχ ὑπὸ ψύχους, ἀλλ' ὑπὸ θεῖου πυρὸς δυνάμεως, δι' ἣν ἀσήπτους μὲν αὐτοὺς διαμένειν, βαφῆναι δὲ πολυμόρφως ἀναθυμιάσει πνεύματος. Discrimen ab Aristotele inter ὄρυκτὰ et μέταλλα statutum, si unum exceperis Theophrastum, a nemine fere antiquitatis scriptore observatum est, cum quidquid sub terra inquireretur effodireturque ad hominum utilitatem ac commoditatem, veteres metalli nomine notare solerent. Cfr. Blasium Caryophilum *de antiq. marmor.* p. 58. Verba Theophrasti *de lapid.* 1.

*) Ne de eo alumine, quod hodie ita vocamus, cogites, velant ea, quae disseruit Beckmann in *Commentar. Soc. Gotting.* Vol. IX. Beiträge zur *Gesch. der Erfind.* Vol. II, p. 92—108. cfr. Niclas ad *Geopon.* VII, 12, 29. Sprengel ad *Dioscorid.* Vol. II, p. 649sq.

p. 686 haec sunt: τῶν ἐν τῇ γῆ συνισταμένων τὰ μὲν ἐστὶν ὕδατος τὰ δὲ γῆς· ὕδατος μὲν τὰ μεταλλεύόμενα, καθάπερ ἄργυρος καὶ χρυσὸς καὶ τᾶλλα, γῆς δὲ λίθος τε καὶ ὅσα λίθων εἶδη περιττότερα, καὶ εἴ τινες δὴ τῆς γῆς αὐτῆς ἰδιώτεραι φύσεις εἰσὶν ἢ χρώμασιν ἢ λειότησιν ἢ πυκνότησιν ἢ ἄλλῃ τινὶ δυνάμει. — Cacterum de gemmarum lapidumque studiis apud veteres cfr. Bernhardy ad Dionys. *Perieges.* p. 506 sqq. de metallorum fabrica Schneideri *Analecta ad histor. metallurg. veterum.* Traiect. ad Viadr. 1788. 4. — καὶ ὅσα τηκτά pro τὰ ὑτηκτα Olympiodor. fol. 60, a. — σανδαράκην pro σανδαράκη F. P. cfr. Dioscorid. V, 120 sq. qui ab arsenico probe distinguit (*de venen.* c. 29, p. 37). Strabon. XII, p. 841. Galen. *de simplic. medicament. facult.* IX. Tom. XII p. 235. Theophrast. *de lapid.* 40, p. 696. §. 50, p. 699, ubi constanter iungitur ac simul distinguitur ab arsenico. Auctore Sprengelio ad Dioscorid. l. l. Vol. II p. 649 ἄρσενικόν est arsenici minera sulphurata citrea (*gelbes Rauschgold*), σανδαράκη s. σανδαράχη arsenicum sulphuratum rubrum, *Realgar* recentioribus appellatum. — ὄχραν pro ὄχραν N. ὄχραν Alex. Olymp. Aldi. B. P. A. Vic. cfr. Dioscorid. V, 108. Galen. *in Hippocrat. progn. comment.* II, Tom. XVIII. Part. I p. 167. — μύλλον A. Vic. B. P. rubrica. cfr. Plin. *Hist. nat.* XXXV, 6, 14. ibiq. Harduin. Dioscor. V, 111 sq. ibique Saracen. Salmas. ad Solin. p. 1156. Prae reliquis celebrabantur Cea, Lemnia (Galen. *de simplic. medic. facult.* IX, 2. Tom. XII p. 169. Theophrast. *de lapid.* §. 52, p. 699) et Caramania. Adi, quos laudat Bernhardy ad Dionys. *Perieg.* 1178, p. 831 sq. — θείον pro θεῖον A. vide imprimis Dioscorid. V, 103, p. 790 sqq. — ἐστὶ post ὀρυκτῶν omittit Olympiodorus, qui deinceps praebet γέγονε pro γεγονώς. — κερωματισμένα pro κερωματισμένη N. — Inverso ordine ἐκ τοιαύτης συστάσεως γεγονώς F. N. — οἶον κινναβάρι omisso articulo H. N. Alex. A. Vic. κιννάβαρον B. κιννάβαρι P. cfr. ad Exc. III, 4, 32, p. 148.

4. καὶ ὅσα μεταλλεύτᾳ N. — καὶ ἔστι χυτά Olymp. fol. 60, b omisso ἢ ut Bekkerus paulo post fecit in verbis οἶον

δρόσος ἢ πάχνη. — χρυσός, χαλκός mutato ordine F. H. N. Alex. Olymp. A. Vic. B. P. — ἡ ἀτμιδῶδης ἀναθυμιάσις N. ἐγκατακλειομένη sc. τοῖς τῆς γῆς μέρεσι. — ἐν τοῖς χλλοῖσι pro ἐν τοῖς λίθοις pr. man. E. — πηγνημένη B. — οἶον ἢ δρόσος ἢ πάχνη addito altero ἢ H. N. — ὅταν δ' ἀποκριθῇ addito δέ E. — καὶ πρὶν ἀποκριθῆναι Olymp. — γεννᾶται ταῦτά ἐστιν A. Vic. — De re cfr. I, 10, 2: πάχνη μὲν ὅταν ἡ ἀτμὶς κριθῇ πρὶν εἰς ὕδωρ συγκριθῆναι πάλιν — — δρόσος δ' ὅταν συγκριθῇ εἰς ὕδωρ ἢ ἀτμὶς *).

5. διὸ ἔστι μὲν ταῦτα ἔστιν ὡς ὕδωρ E. διὸ ταῦτα ἐστὶ μὲν ὡς ὕδωρ F. Alex. B. P. — ἦν post ὕδατος om. Olymp. fol. 60, b. — Post οὐκέτι maiore interpunctione, uti fecimus, distinguendum. Bekkerus comma posuit. — οὐδ' ἐξ ὕδατος (sc. ταῦτά ἐστιν) γενομένου διὰ τι πάθος ὡσπερ οἱ χυμοί. cfr. de sens. et sensili c. 4. p. 440, a et Commentar. nostr. ad II, 3. **).

*) In verbis commentario ad illud caput praemissis Vol. I p. 428 dicendum erat, saepenumero veteres, contra theoriam ab Aristotele propositam, rorem delabi censuisse, veluti, ut silentio transeam poëtas v. c. Theocrit. *Idyll.* XV, 132, apud Hippocratem *de aëre, ag. et loc.* §. 25 legitur: δρόσοι πίπτουσι, in *Geoponic.* X, 6, 2, p. 654: τοῖς δρόσοις ἔσθαι. Atque similiter ipse Aristoteles *Problem.* XXV, 5, p. 938, a.

**) Ubi cum de salsedine aquae marinae ageremus, addenda erant verba *Geoponic.* II, 6, 4, p. 89 sq.: τὰ μὲν οὖν πεδία δι' ὄλης ἐπέχοντα τῆς ἡμέρας τὸν ἥλιον, ἐξαμίλγουν τὸ ὑγρὸν καὶ ἐξατμίζουσιν, ὅθεν τὰ μὲν τελείως ἀνυδρα ὑπάρχει. ἐν οἷς δὲ λείπεται τινα τῶν ὕδατων, ἀλμυρὰ εὐρίσκεται πάντως, τοῦ ἐλαφροῦ καὶ γλυκεοῦ ἐξ αὐτῶν ἀναλισκομένου, καθάπερ καὶ περὶ τὴν θάλασσαν συμβέβηκε et Nicephori Blemmidæ *Epitom. Physic.* c. 17, p. 127 sq. Praeterea ad II, 8, 8 (ut occasione oblata omitta in similibus enotemus), in disputatione de fluxu et refluxu prope Euboeam maris, utendum erat verbis *Schol. Farnesin.* ad *Stob. Eclog.* I, 4, Tom. II p. 447: τὸ πύλαγος τὸ Ἰώνιον ἐκ πολλῆς εὐρυχωρίας ἐν τῇ Βύβοιᾳ στενούμενον καὶ καθάπερ διὰ στομίον τινὸς εἰς Κρισσαῖον κόλπον εἰσερχόμενον, ἐμμιζεται πρὸς τὴν Αἰγαῖον θάλατταν, ἐπιεγόμενον ὑπὸ τοῦ Πιλοποννησίου ἰσθμοῦ τῆς πρόσω φορᾶς ἀνακλύπτεται προμηθία τῶν κρειτόνων, καὶ ἔοικεν ἐπικλύσει τὴν ἀντίθετον προβολῇ τοῦ αὐχένος

inepte Olymp. — οὔτε γὰρ οὔτω F. H. N. — ἐκάστης προ-
 ἕκασται.

6. αὐτῶν ἀπάντων F. N. πάντων omisso αὐτῶν E. — σκε-
 πτέον loco compositi ἐπισκεπτέον F. N. — περὶ ἐκάστου γένους
 N. —

ἀποτειχιζόμενον. Καὶ τούτου δὲ παλιρροίας κατὰ τὸ εἶκος γενομέ-
 νης καὶ περὶ τόνδε πορθμὸν πλείον ἢ κατὰ τὸν ἄλλον κόλπον θλα-
 βομένης, τοῦ ἐπιρρέοντος ἐπὶ τῷ ἀνατρέχοντι πολλαῖς βρασμὸν τε
 ἴσχει τὸ ὕδωρ καὶ καῦμα φλεγμαῖνον ἐγείρει πρὸς τῆς ἀντιτυπίας εἰς
 κλυδῶνα κορυφούμενον. In commentario ad eandem Meteorologicorum
 partem, qua de terrae motibus agitur, in p. 583 l. 29 post *consuerint*
 adde, si placet: veluti Plinius *Hist. nat.* II, 82, 80. Cfr. Euseb.
Chron. gr. p. 42, l. 25. Aristid. *Aegypt.* Tom. III, p. 617 Cant.
 Tom. II, p. 489, 15 Dind. Strabo XVII, p. 816. Cosmas *Indopl.*
Topogr. christ. ap. Montfaucon *Coll. nov. Patr.* II, p. 121 C.
 Letronne, *Stat. vocale de Memnon* (Paris. 1833, 4.) p. 23 sqq.
 qui inter recentiores de terrae motibus in Aegypto narrationes ablegat
 ad Abd-Allatif *Relat. de l'Egypte*, p. 414 trad. de Silv. de Sacy;
 Cailliaud, *Voyage à Méroé*, Tom. I, p. 123. Adde v. Hoff,
l. l. II, p. 276. — De aurora boreali in Aegypto visa ad I, 5,
 Vol. I, p. 374 laudandus erat Denon, *Voyage* p. 111 (ed. in 4.). —
 Vol. I, p. 394, l. 14. adde: Vide etiam Diodor. *Sicul.* II, 30,
 quo ex loco patet, Chaldaeos adeo in hac astronomiae parte esse
 progressos, ut cometarum orbitas definire conarentur. — Praeterea
 ad totum caput secundum libri secundi conferendus erat Lucretius
 VI, 607 sqq. et qui poëtae argumenta summatim et eleganter decla-
 ravit, Isidorus *Orig.* XIII, 14. Alia alio dabimus loco.

EXPLICATIO

LOCORUM MATHEMATICORUM

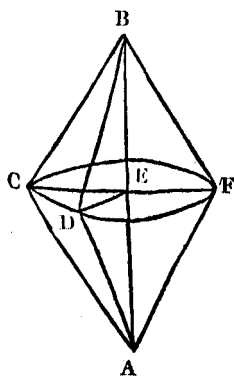
IN

METEOROLOGICORUM LIBRO TERTIO

AUCTORE
IOSEPHO BLANCANO *).

Cap. II, § 7.]

Quia suppono aream sive halonem fieri per refractionem, ut vult etiam Vitellio, propterea praemittendum est principium quoddam, quo tractatio de iride innititur: est autem huius modi: ea, quae videntur per refractionem, sive sub aliquo refractionis angulo, manentibus nobis et astro, et medio iisdem in locis, non possunt videri sub diverso angulo a priori, nec per consequens alibi apparere v. g. sol (ut in praesenti figura)

videatur ab oculo A, media nube CDF, sub angulo refractionis BCA vel BFA, et aliis similibus angulis in eadem nube; manente igitur circulo A et astro B, nec non nube CDE, eodem in loco impossibile est solem videri ab eodem oculo sub diverso angulo a priori, nec consequenter alibi apparere, quam in B. Nunc ad textus explicationem, in quo continetur geometrica demonstratio rotunditatis areae, quam sic breviter prius veteres excogitarunt: viderunt primo

*) Petita sunt sequentia ex libro inscripto: *Aristotelis loca mathematica ex universis ipsius operibus collecta et explicata. Aristotelicae*

Cap. II, § 7.]

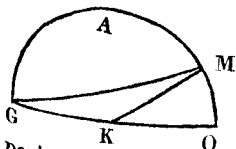
solem in area apparere in orbem et consimiliter: hinc intulerunt necesse esse apparere etiam per consimiles, sive aequales refractionis angulos; quia diversi anguli diversam etiam apparentiam efficiunt: atqui consimiles sive aequales refractionis angulos necesse est in circulum constitui, ut mox constabit; causa igitur rotunditatis huius est angulorum refractionis aequalitas. Sed iam textum Aristotelis qui geometricam huius rei continet demonstrationem, explicemus. Supponit igitur primo Aristoteles lineas visuales a sidere B ad oculos nostros A per nubem roridam CDE procedentes in nube refrangi, id est, undique circa solem lunamve facere angulos refractionis aequales, quod etiam patet ex 10, 48 Vitellionis; ut in figura, in qua sidus B, oculus A, nubes CDE, radii visuales tres refracti in nube sint BCA, BDA, BEA, aequales in punctis C, D, F: atque hoc est consimilem facere refractionem. Supponit secundo lineas a sidere ad nubem usque extensas esse aequales, ut sunt BC, BD, BF: similiter reliquas tres a nube ad visum A pares esse CA, DA, FA: his suppositis, si deinde protrahatur recta AB ab oculo ad sidus, exsurgunt tria triangula omnino aequalia et similia, cum duo latera unius sint aequalia duobus alterius utrumque utriusque et angulus angulo, et praeterea basis sit communis; ideo per quartam primi sint omnino aequalia. Ducantur nunc ex angulis C, D, F tres perpendiculares ad rectam AB, quae sint CE, DE, FE in figura; quae tres necessario erunt aequales, cum sint ductae ab angulis aequalibus aequalium triangulorum ad communem basin et dividant necessario basin in eodem puncto E, cum dividant triangula aequalia proportionaliter; eruntque pro-

videlicet expositionis complementum hactenus desideratum. Accessere de Natura Mathematicarum scientiarum Tractatio; atque Clarorum Mathematicorum Chronologia. Autore Iosepho Blancano etc. Bonon. 1615. 4. p. 113 — 131. Qui liber cum paulo sit rarior, non dubitavimus ea adscribere, quae ad tertium librum pertinent. Quae idem de mathematicis priorum librorum locis commentatus est, eius modi sunt, ut exiguum ac fere nullum inde fructum lector capere possit, quam ob rem ea omisimus.

Cap. V, § 2.]

pterea haec tres rectae in eodem plano, quod in nube concipitur ex 11, 5 *). Quare, si concipiamus superficiem, sive planum delineari circa E, ad intervallum linearum aequalium CE, DE, FE descriptus erit circulus per 3, 9, cuius circumferentia CDF. Ex quibus patet tria illa puncta C, D, E, per quae sol transparet, esse in orbem disposita. Causa igitur rotunditatis areae, est similitudo angulorum refractionis, quibus sol transparet: vel ideo rotunda est, quia similes anguli necessario in orbem constituuntur, ut ostensum est. Eadem ratione omnia alia puncta eiusdem circumferentiae sunt puncta, per quae sol videtur refracte; et hoc modo ad similitudinem trium linearum ACB, ADB, AFB, refractarum, infinitae undique intelligendae sunt, quarum aliae refrangantur in circumferentia praedicta, aliae vero in alia peripheria maiori, aliae etiam in minori, ita ut ex tota nube fiant refractiones circulares plurimae, ex quibus in nube area constituatur. Atque haec cur halonis figura orbicularis videatur, rationem reddunt, unaque textui lucem afferunt.

Est in figura horizon GKO, cuius centrum K, in quo est visus noster, sitque hemisphaerium nostrum in arcu GAMO repraesentatum, sitque nubes rorida, in qua iris appareat, ubi M, quod punctum M nubem referens in figura ponitur in hemisphaerii ambitu, quod caelum repraesentat, cum tamen nubes a terra parum subvehatur; id enim ad demonstrationem fere

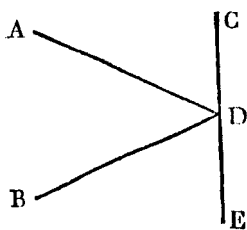
perinde est: in Oriente G sit astrum. Si ergo lineae visuales a K ad M nubem tendentes reflectantur super maiorem angulum MKG ad G, erit reflexarum una veluti MG. Porro omnes lineae visuales, quae ad nubem M incidunt, necessario, ut probabo, cadent in ambitum circulare. Debemus enim innumeras lineas imaginari a K, in conij figuram excidentis, cuius vertex sit in K, et axis GKO, quas omnes repraesentat una KM, meliusque repraesentabit, si cogitamus axem GKO circa polos G, O, manentes circumvolvi, secumque lineam

*) Sc. elementorum Euclidis.

Cap. V, § 4.]

KM circumducere. in hac etiam gyratione linea KM transibit per omnes illas lineas, quas imaginabamur, describetque conum, quem illae conformare debebant. In praedicta autem axis volutione extremum M lineae KM necessario describit circumlum, qui est circulus iridis, et est basis memorati coni. Si igitur oriente vel occidente astro fiat iris, iris erit semicirculus, id est illa semissis circuli praedicti (quem horizon bifariam dividit), quae supra terram exstabit. Si autem astrum elevatum supra horizontem fuerit, quando fit iris, erit semper arcus iridis semicirculo minor, tuncque minimus, cum astrum meridiana circulum occupaverit. Haec tria sunt, quae deinceps probanda recipit.

Eorum omnium, quae demonstranda sunt, praemittenda sunt duo necessaria fundamenta. Primum est, ea quae videmus per reflexionem sub quopiam angulo, manentibus nobis, speculo, et obiecto in iisdem locis, non possunt videri sub alio diverso angulo, nec alibi consequenter apparere, v. g. in superiori figura, quam textui restituimus, existente sole in G, oculo in K et nube in M, ex qua radius solis GM reflectatur ad visum in K per lineam MK, sub angulo GMK, impossibile est, manentibus illis, ut dixi, videri solem in nube M, sub diverso angulo a priori, nec alibi apparere. Alterum est apud Opticos vulgatum; ea scilicet, quae per reflexionem (de quorum numero est iris) videntur, videri tunc solum, quando angulus incidentiae fuerit aequalis angulo reflexionis, quia tunc brevissimis lineis fit visio; quibus solis natura (si fieri potest) utitur. V. g. in figura praesenti sit speculum CDE, obiectum A,

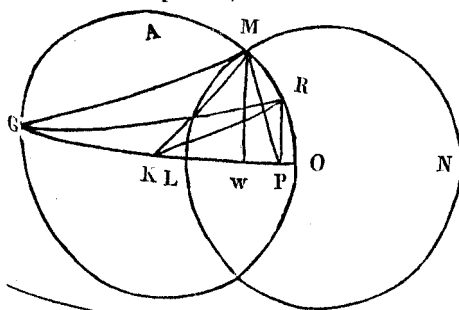
oculus B, linea incidentiae est AD, et angulus pariter incidentiae est ADC. Linea vero DB est linea reflexionis, et angulus pariter reflexionis est BDE, qui duo anguli nisi fuerint aequales, nunquam videbitur obiectum A, ab oculo B; hinc est, quod aliquando posito speculo, obiectum, quamvis illi

adversum, a nobis pariter ante speculum constitutis, videri

[Cap. V, § 4.]

nequit, quia scilicet in tali positione speculi, obiecti et nostri, nulla linea incidentiae, id est, quae ab obiecto in speculum tendit, facere potest angulum cum speculo, qui dicitur angulus incidentiae, aequalem angulo illi, quem facit linea eadem reflexa a speculo ad oculum, quem dicunt angulum reflexionis. Cum ergo in iride videamus colorem solis per reflexionem, tunc solum apparebit iris, quando sol, nubes, et oculus fuerint in ea constitutione, qua radius incidens nubi et radius a nube repercussus faciunt pares angulos. Et quia, quando nubes roscida perpendiculariter opponitur soli et nubis, possunt fieri praedicti anguli aequales non in uno loco nubis, seu in pluribus, constitutis tamen in circuli peripheria, hinc fit, quod solis color reflectatur ex pluribus locis in orbem constitutis, quae reflexio est ipsius iridis arcus ex Vitellion. 10, 63. Totam autem figurae iridis demonstrationem sic breviter puto adinventam esse. Cum sol in iride videatur in orbem atque consimiliter, necesse est id provenire ex angulis reflexionum consimilibus sive aequalibus: dissimiles enim anguli dissimilem utique efficiunt solis apparentiam. Atqui consimiles anguli, sive aequales, non nisi in orbem possunt constitui*); igitur angulorum aequalitas causa erit rotundationis arcus. Haec est summa totius discursus, quem pluribus et nimis obscure Aristoteles explicat.

Aggreditur igitur Aristoteles probare unum ex tribus illis, quae supra proposuit, nimirum tunc iridem esse semicirculum,

quando astrum fuerit in oriente, sive in horizonte, ubi G. Si igitur per triangulum GMK intelligamus planum extensum, in quo A in figura, adeo magnum, ut totum secet hemisphaerium, faciet in

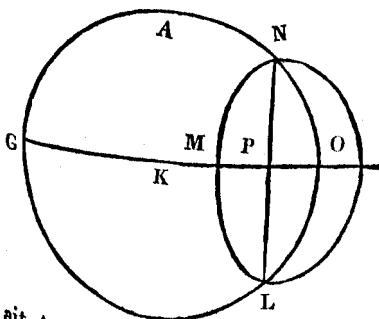
*) Sc. supra eadem linea constructi.

[Cap. V, § 4.]

superficie haemisphaerii sectionem, quae erit portio maximi circuli per 6. Theodosii, cum planum secans hemisphaerium transeat per centrum ipsius, quae sectio sive circuli portio repraesentatur in figura per semicirculum, in quo A, sive in quo GAMRO. Nihil autem refert quodcumque intelligas planum super axem GKO, transiens sive per triangulum GKM, sive per aliud illi simile. Praemittendum praeterea non posse in semicirculo superiori, quod est planum et sectio trianguli GKM, poni alias duas lineas v. g. GR, KR ad aliud punctum, uti est R, quae habeant eandem invicem proportionem, quam habent priores duae GM, KM, quod probatur, quia si sint ut GM ad KM, ita GR ad KR, cum GR sit centro K propinquior quam GM, erit etiam eadem GR longior ipsa GM per 3, 15 et tamen deberet esse aequalis illi, quemadmodum KM est aequalis alteri KR. Nequeunt autem duae lineae inaequales invicem habere eandem rationem ad duas invicem aequales; ergo non habent eandem rationem GM et KM, quam habent GR et KR. Quodsi punctum R sumatur supra M, erit similis demonstratio, si litterae M et R loca permutent. His positis ait: ἐπεὶ γὰρ τὰ τε η , κ σημεῖα δέδοται et q. s. id est, data sunt positione, cum notum sit, ubi sint (G enim est in ortu, K vero in centro horizontis), sequitur, quod etiam linea GK, cuius ipsa sunt extrema, data sit positione et magnitudine per 26 datorum Euclidis. Eadem quoque ratione data erit KM linea; sive quia est aequalis ipsi GK, sive quia per astrolabium possumus ipsius longitudinem et positionem investigare; quare et punctum M datum erit per 27 datorum, quare et linea GM, data erit, quoad situm et magnitudinem per 26 datorum. Quare per primam datorum erit data proportio linearum GM, MK, punctum itaque M tanget ambitum datum, qui basis est conii, quem linea KM describit in revolutione axis GKO, super polis G, O. Cum enim data sit KM positu et magnitudine, eaque sit latus praedicti conii, sequitur peripheriam vel ambitum basis conii esse datum per similem definitionem 5. definitioni datorum. Sit autem ambitus ille in figura sequenti notatus litteris LMN. Qui ambitus LMN

[Cap.V, §4.5.]

non est concipiendus in eodem plano semicirculi GANO, quemadmodum falso pingitur in figura: sed debemus ipsum

concipere tamquam erectum ad angulos rectos, cum praedicto semicirculo, nec non cum horizonte GKO. Iam si triangulum GMK prioris figurae circumvolvatur circa axem GKO, punctum ipsius M describit praedictum ambitum LMN. Hunc ambitum

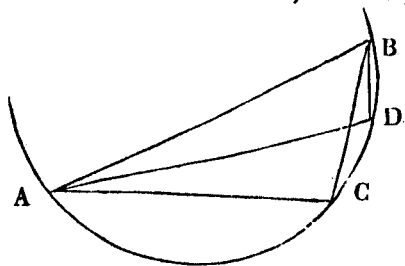
ait Aristoteles linea KM attinget, eritque his ambitus datus, ut dictum est. Erit praeterea sectio circumferentiarum horizontis et huius ambitus data, cuius extrema puncta essent L et N. Si enim concipiamus in figura non solum horizontis diametrum GKO, sed etiam circumferentiam (in qua circumferentia essent duo illa puncta L et N, ut in praesenti descriptione melius intelligetur, in qua horizon GNOL et ambitus praedictus est MNL, qui debet intelligi elevatus supra horizontem perpendiculariter), tunc sectio ipsius mutua cum horizonte linea esset NPL, cuius extrema puncta sunt L, N, quae data erunt, cum sint extrema lineae KM circumlatae, et quemadmodum dabatur superius punctum M, eadem ratione ex datis dabitur punctum N et L; quam etiam sectio NPL, quae inter data puncta continetur, data erit ex 26. datorum.

Illud nunc in memoriam revocandum, quod paulo ante probavi, nimirum proportionem linearum GM, KM non posse servari in aliis lineis, quae sint in eodem plano trianguli GMK, si ducantur ab iisdem punctis G, K. Potest tamen servari in aliis duabus, quae cadant in praedictum ambitum sive circumferentiam LMN, quaeque sint in alio plano, quam in plano trianguli GMK, quod tamen transeat per axem GKO, sitque unum ex planis illis, de quibus supra dictum est. Verum enim vero ad quid probatio haec: πρὸς ἄλλη δὲ τῇ πρὸς τῇ MN περιφερείᾳ et q. s.? Existimo Aristotelem idcirco haec

[Cap. V, § 4.5.]

probasse, quia si aliae duae lineae habentes eandem rationem, possent collocari in eodem plano, essent permutando illae duae (in priori figura) GR, RK, utraque utrique aequales prioribus GM, MK, per quas videtur iris. Cum enim KR sit aequalis ipsi KM, erit et GM aequalis ipsi GR, per 5, 7 et in eius scholio. Quare natura ageret tam per lineas brevissimas agendo tam per has, quam per illas, hocque pacto per has etiam iris videri posset. Cum ergo constet, non posse has esse prioribus proportionales, sed maiorem vel minorem alteram illarum, quam sit GM, sequitur, quod non faciunt angulum aequalem angulo GMK, sub quo videtur iris, nimirum angulum GRK, qui sit aequalis angulo GMK. Habet enim iris hunc angulum determinatum, ita ut sub maiori vel minori videri nequeat, ex Io. Baptista Porta. Si autem punctum R esset infra M, angulus GRK esset minor angulo iridis GMK: si vero supra, esset maior eodem, quod vel ad sensum patere potest in quovis circulo. Idque sufficiat, ne longior evadat haec tractatio. Forte etiam addi potest, quod alibi existente puncto R, quam in M, non possent anguli incidentiae et reflexionis esse aequales, quae causa esset, cur sub alio angulo, quam praedicto GMK, iris non appareret.

Praedicta omnia sunt secundum Aristotelis discursum et figurationem dicta: nam secundum veritatem possunt in eadem nube constitui plures anguli aequales, nec tamen in eodem orbe, sed unus supra alterum; ut in figura praesenti, si nubes esset ubi BD, oculus in C, sol in A, essent duo anguli ABC, ADC, aequales per 3, 33, qui tamen non sunt in gyrum constituti: posset igitur per illorum utrumque sol iridem efficere. Atque animadversio haec videtur magni momenti esse, ad iridis demonstrationem constituendam: cum hinc usitatae demonstrationes infringantur. Forte confugiendum est ad

[Cap V, § 6.8.] illud, quod Maurolycus *) et Io. Baptista Porta **) observarunt; debere nimirum distantiam ab oculo ad centrum iridis esse aequalem altitudini, sive semidiametro iridis; ita ut non solum requiratur idem angulus, sed etiam tanta iridis altitudo, quanta requiritur, ut angulus in orbem constituatur, ex quo iris possit apparere. Haec a nemine hactenus animadversa placuit addere, ut ex iis demonstratio iridis omnibus numeris absolvi possit, quod infra (ni fallor, favente Deo) praestabimus ***).

Hucusque ostendit lineas visuales cadere ad M punctum in iridis peripheriam, pergit deinceps investigare polum, et postea centrum eiusdem ambitus; utraque autem existere in horizonte reperit, ut hinc inferat iridis portionem illam, quae oriente sole supra horizontem apparet, esse semicirculum, ut proposuerat. Differt autem polus circulo a centro eiusdem circuli. Polus est punctum extra planum circuli, ex quo tamen ut centro adhibito circino circuli peripheria describi potest; sic polus aequatoris idem est, qui polus mundi: centrum vero est in plano sui circuli, sic centrum aequatoris est idem cum centro mundi, cum aequator per illud incedat. — Dicit itaque Aristoteles cum data sit proportio linearum KM et MG in superiori quarta figura, quam nunc iterum inspicere oportet, exponatur alia linea recta BD, quae dividatur in partes B et D, proportionales cum lineis KM, GM per 6, 10. Cum ergo

KM sit minor quam GM per 1, 19, quia in triangulo GMK opponitur minori angulo, erit quoque B minor quam D. Addatur iam ipsi B linea F, ita ut sit tota FB tertia proportionalis ad duas B et D per 6, 11, hoc ordine, ut FB ad D, ita

*) Photismi de lumine et umbra ad prospectivam radiorum et incidentiam facientes. Lugd. 1613, 4. p. 57 sqq.

**) De refractione p. 202 sqq.

***) Omisimus omnia, quae non ad explicationem verborum Aristotelis spectarent, quamvis non infitemur, quae Blancanus affert de iridis phaenomeno melius explicando, in historia physices non exigui esse ponderis.

[Cap. V, §8. 12.]

D ad B. Deinde, ut se habet F ad GK, ita sit B ad aliam, quae sit KP in eadem figura, per 6, 12 et a puncto P ad M iungatur recta PM. Dico P esse polum circuli, quem dixi iridis, et in quem lineae a K procedentes turbinis formam effingunt; probatur autem ab Aristotele in sequentibus.

Incipit, ut dixi, probare P esse polum praedicti ambitus, sic. Primo enim sciendum in praemissa constructione esse, ut F ad GK, et B ad KP, ita D ad PM. Nam si non sit eadem ratio D ad PM cum aliis praedictis, erit eadem ratio eiusdem D ad aliam maiorem vel minorem ipsa PM. Sit ad minorem PR. Nihil enim refert sive dixeris habere eandem rationem ad minorem, sive ad maiorem, ergo permutando erunt GK, KP, PR proportionales cum F, B, D. Sed lineae F, B, D erant proportionales componendo hoc modo, ut FB ad D, ita D ad B: quare similiter erunt, ut GP ad PR, ita PR ad PK, per 5, 18. Si igitur a punctis G et K iungantur lineae ad R, quae sint GR et KR, erit ut GR ad KR, ita GP ad PR, quia orta sunt duo triangula GPR, KPR, quae habent eundem angulum ad P et latera proportionalia circa dictum angulum. Est etiam ut GP ad PR in maiori triangulo, ita PR ad KP in minori, ex constructione: quare, per 6, 6, erunt illa duo triangula acquiangula: ergo, per 6, 4, erunt latera circum aequales angulos proportionalia; quare erit ut GP ad PR, ita GR ad RK: erat autem ut KM ad GM, ita B ad D, et ita etiam GP ad PR: ergo, per 5, 11, ut KM ad MG, ita KR ad RG intra eandem circumferentiam et in eodem plano: quod esse impossibile supra ostendimus. Hoc autem impossibile sequitur, si neges esse, ut F ad GK, et B ad KP, ita D ad PM.

Quoniam igitur, inquit, linea D neque ad minorem neque ad maiorem quam P, habet eam rationem, quae est ipsius F ad GK, aut ipsius B ad KP. Similiter enim demonstratur absurdum sequi. Palam est, quoniam erit D ad PM, ut praedictae ad praedictas: quare componendo et permutando, erunt tandem ut GP ad PM, ita PM ad PK, et ita GM ad MK. Assumpsimus enim in constructione esse GM ad MK, ita FB ad D et D ad KP; erunt per 5, 11 ut GM ad MK, ita GP ad

[Cap. V, § 14.]

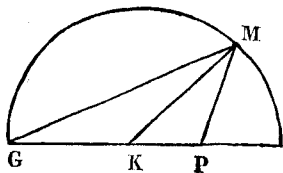
PM, et PM ad PK. Si quis igitur utens puncto P, tanquam polo et intervallo PM, circulum describat, omnes angulos reflexionis attinget, quos faciunt lineae productae a K et reflexae ab M ad G. Harum enim infinitam multitudinem debemus imaginari a K, ad infinita puncta M, produci in ambitu illo constituta, reflectique ad G. Si enim non attingat omnes illos angulos, sequitur, ut supra, in eodem semicirculo constitui posse duas alias rectas proportionales prioribus GM, MK, quod est impossibile. Porro sub angulo GMK linearum GM, MK, iris apparet: quare apparebit etiam sub aliis omnibus, quae a punctis GK duci possunt ad extremum lineae PM, quia erunt in eadem ratione cum illis; cum non desinant in eodem semicirculo, sed in ambitum iridis MN, in quo M, punctum imaginamur circumduci. Ex quibus patet P esse polum iridis, ex quo per puncta M, ubi fit reflexio, describitur arcus attingens omnes iridis reflexiones.

Hac ultima textus parte concludit iridis portionem supra horizontem astro oriente existentem esse semicirculum, hoc modo. Si igitur imaginatione circumducas semicirculum, in quo A, circa diametrum horizontis GKP, in hac circumvolutione duae lineae, GM et MK, in omnibus planis constitui possibilibus circa praedictam diametrum, quae supra etiam fieri a triangulis infinitis diximus, successive erunt; sive percurrunt similiter omnia illa plana, et facient ubique angulum iridis KMG eundem: pariter dum lineae, KP et PM, facient undique eundem angulum KPM. Quare omnia triangula in praedictis planis imaginata, et constituta super linea GP, similia ipsi GMP et aequalia erunt; si igitur ab angulis ipsorum, in quibus M, ductae sint perpendiculares ad latus GP, omnes cadent in idem punctum w, ut in figura; quarum una erit Mw, quae tamen caeteras omnes repraesentabit eisque omnibus in volutione axis GKw coincidit; erunt autem omnes aequales, quandoquidem sunt triangulorum aequalium, eruntque in eodem eiusdem circuli plano, et punctum w erit centrum ipsius. Similia dicta sunt in halone. Cum ergo ipsius centrum w sit in diametro horizontis GKwPO, mani-

[Cap.V, §14.17.]

festum fit portionem eius, quae supra horizontem eminet, esse semicirculum, qui in figura notatur lineis LMN. Atque hoc accidit sole, vel luna in horizonte existentibus: quod erat primo loco demonstrandum.

Porro sciendum, posse nos brevius polum praedictum invenire, si nimirum ad M ducatur MP faciens angulum KPM, aequalem angulo GMK, per 1, 23: erunt enim duo triangula acquiangula GPM, KPM; angulus enim P est communis, angulus vero MKP est aequalis duobus G et GMK, per 1, 32;

ergo etiam duobus ad M, sive toti GMP, et reliquis KMP reliquo, quare per 6, 4 latera circa angulos aequales proportionalia erunt, et homologa GM ad MK, ita GP ad PM, quae aequalibus angulis sub-

tenduntur. Easdem autem proprietates habebant etiam triangula Aristotelis in figura, de qua paulo ante dicebam.

Demonstrat propositionem secundam nimirum sole supra horizontem elevato, ambitum iridis esse minorem circuli portionem, sive semicirculo minorem. Sit igitur in figura superiori, quam textui congruentem restituimus, linea Ac horizontalis, supra quam sol sit elevatus in circulo altitudinis in loco G, axis autem conici, quem reflexae faciunt, sit GKwP. Alia igitur omnia, quae supra existente in ortu astro ostensa sunt, hic pariter ostendi possunt, scilicet iridem fieri tantum per lineas proportionales et aequales lineis GM, MK, quia iris videri nequit, nisi in tali, ac determinata reflexione et angulo, ut initio supposui; et quia lineae illis proportionales non possunt alibi constitui quam in ambitu circulari, et in diversis planis, sequitur, ut supra iridem esse circularem MNL, eiusque polum P et centrum w, inveniemus similiter in axe GKwP, et quia axis hic secatur horizontem in K, in hac ultima figura propter elevationem solis supra Ac, in G, sequitur

COMMENTARIUS

IN

ARISTOTELIS METEOROLOGICORUM

LIBRUM QUARTUM.

PRAEMITTITUR DISSERTATIO DE FIDE ET AUCTORITATE
HUIUS LIBRI, AC DE NEXU, QUI INTER HUNC AC
RELIQUOS PHYSICOS LIBROS INTERCEDIT.

DISSERTATIO

de fide et auctoritate quarti Meteorologicorum libri,
ac de nexu, qui inter eum ac reliqua Aristotelis
physica scripta intercedit.

Antequam nostram de quaestione, utrum iure quartus Meteorologicorum liber inscribatur is, quem explicare aggredimur, an tertius liber *de generatione et interitu* sit censendus, an, quod alii maluerunt, singularis sit liber, *de mixtione* inscribendus, fusius aperiamus sententiam, ac rationem exponamus, qua reliquos, in quibus tum de communibus materiei qualitibus, tum de elementorum natura variaque affectione deque phaenomenis transitu alterius in alterum provocatis dissererat philosophus, iure subsequatur, alios, quibus corporum ex similaribus partibus constitutorum natura tum singularum partium, tum universa exponenda erat, merito antecedit, *Vico mercati*, uti facere consuevimus, verba huc pertinentia adscribenda censemus. Ac duobus quidem is in locis eandem hanc quaestionem tractavit, tum in praefatione ad librum primum, tum in verbis, quae huic nostro libro praemisit. Priore loco sequentia reperiuntur: *Quaestio est de horum librorum quarto, cuius tractatio cum sit de quatuor qualitatum primarum actionibus et passionibus (ut ipse Aristoteles initio eius docet) ad hanc inscriptionem, seu ad Meteorologiam nihil videtur attinere. Idcirco Alexander cum libris de ortu et interitu coniungendum esse iudicat, quippe cum in illis de iisdem qualitibus disseratur, elementorumque principia esse ostendantur, eaque omnia explicantur,*

quae initio quarti horum librorum epilogo quodam repetuntur. Quae Alexandri sententia valde probabilis videtur, in eamque nulla haesitatione discedendum esset, nisi quarti libri finis obstaret, qui eius modi est, ut cum libris de animalium partibus (ut ipse quoque Alexander docet) non cum Meteorologicis eum indicet cohaerere: quem tamen librum si ad opus de ortu et interitu pertineret, cum Meteorologicis, qui proxime subsequuntur, cohaerere oporteret. De rebus praeterea ex elementorum perfecta admixtione ortis, ut de similaribus, quas vocant, plantarum et animalium partibus, de metallis item et lapidibus agit, quae omnia res in sublimi genitas sequuntur, utpote ex elementorum veluti balbutiente admixtione ortas. Quibus de causis libros Meteorologicorum consequi videtur. In qua sententia fuerunt Olympiodorus atque Philoponus. Quam si quis tueri velit, inquit Aristotelem, cum de affectionibus elementorum in tribus superioribus libris disseruisset, metallorumque et lapidum, quae in corporibus similaribus numerantur, generationis, quae ex eadem materia, ex qua illae constant, nempe ex duplici exhalatione in fine tertii meminisset, eamque communiter tradidisset, ea omnia in quarto libro explicare voluisse, quae tum in ipsa rerum metallicarum, tum in omni similarium omnium partium generatione communiter cernerentur. Itaque veluti ex accidenti ad Meteorologiam librum quartum attingere. Si cui autem Alexandri sententia probatur, is negare poterit, libri quarti finem cum libris de animalium partibus cohaerere: eo enim in loco ordinem tantum rerum agnoscendarum doceri. Itaque cum de partibus similaribus agere incepisset, earumque naturam explicasset, subiecisse, post illarum cognitam generatim naturam, particulatim quoque cognoscendum esse, tum ad dissimilarium cognitionem, demum ad ea, quae ex dissimilaribus concreta sunt, accedendum. Quo ordine minime effici, ut libri de animalium partibus, in quibus similes illae partes singulatim explicantur, statim consequantur. Imo vero cum stirpium animaliumque partes ex elementis

perfecte mixtis orientur, idque quod imperfectum est, perfectum ordine doctrinae antecedit, ea primum tractari oportere, quae caloris et frigoris efficientia, humoris et siccitatis perpeffione, quorum ratio in quarto libro explicata est, ex imperfecta elementorum admixtione gignuntur. Nec in quarto illo admixtionem solum perfectam, verum etiam imperfectam, et qualitatum primarum omnem efficientiam et passionem, seu in perfecte seu in imperfecte mixtis declarari. Atque haec fortasse verior est et probabilior sententia. Qui autem aiunt, librum separatim esse, qui de mixtis inscribatur eumque tres Meteororum libros consequi, difficultates quidem quae existunt, magis quodammodo effugiunt, sed tamen nec auctorem aliquem, nec codicem veterem, qui librum hunc a reliquis ita distinxerit, cuius auctoritate niti possint, ostendunt. Posteriore loco ait Vicomercatus: *Elementa*, e quibus inferior hic mundus constat, ita natura comparata sunt, ut non solum ex iis mundi coagmentatio esse posset, quae nulla vi dissolveretur, sed etiam, ut stirpes et animantes, et omnino omnia, quae eo continentur, ex eorum admixtione facile procrearentur. Cumque perfecte inter se admisceri, ita ut diversum quid ab iis exoriretur, non possent, nisi vicissim agerent et paterentur, suasque sibi naturas communicarent, qualitatum vim agendi et perpetiendi habentibus unumquodque eorum donavit. Itaque, cum elementa quatuor, quae inter se mutuo quodam nexu conspirarent, esse voluisset, quatuor principes illis qualitates distribuit, binas singulis, quarum una agendi vi maxime esset praedita, altera patiendi. Quarum etiam qualitatum vi non procreari solum res ipsas ex elementorum admixtione statuit, sed omnia, quaecumque in illis insunt, aut iisdem eveniunt, fieri. Qualitates sunt calor, frigus, humor et siccitas: prima videlicet illa rerum initia ab Hippocrate primum quodammodo inventa, tum ab Aristotele plenius explicata, quorum calor et frigus agendi, humor et siccitas perpetiendi vim habent. Ex iis elementa constant, vique earum ex elementis res procreantur, et illae quidem

innumerae pro illarum varia temperatione. Ab earum actione et perpeffione, varioque temperamento, qualitates caeterae omnes, et affectiones in corporibus existunt, colores, sapes, odores, durities, mollities, concretio, liquatio, et eius generis alia, quae tum patibilitatem quandam significant, tum actiones in sensus. De quarum qualitatum primarum numero, et vi, et quemadmodum elementorum sint initia, et earum beneficio inter se admisceantur, in libro de ortu et interitu Aristoteles disseruit. De earundem autem effectione et perpeffione, et quaenam opera ab illis proficiantur, quarumque affectionum in corporibus mixtis causae sint, particulatim in hoc libro disserere instituit. Quam ob causam libri huius praeclari quidem, et longe utilissimi propositum ac scopus eius modi est, ut ad Meteorologiam, hoc est, rerum sublimium rationem ac disputationem pertinere nullo modo (ut libri primi initio dictum est) videatur, immo vero (ut Alexander commonefacit) ad libros potius de ortu et interitu, ut tertius in illis numeretur, atque opus, quod de rebus sublimibus inscriptum est, antecēdat. Nam (ut diximus) in his, qui de ortu et interitu sunt, qualitatum eius modi primarum numerus et ratio explicatur, duasque ex illis agendi vi, nempe calorem et frigus, duas patiendi, humorem et siccitatem, praeditas esse traditur, idque ex earum definitionibus et operibus ostenditur. Quae omnia huius libri initio, quasi proxime pertractata, epilogo quodam repetuntur, tum activarum facultates et opera, patibiliumque species omnes pertractandae proponuntur, deinde ordine quodam pertractantur. Eorum autem, quae in sublimi sunt, complura, imo potius omnia, praeterea ut aquae et exhalationes, seu fossilia, ut lapides et metalla, de quibus omnibus in tribus Meteorologicorum disputatum est, caloris et frigoris actione, humoris et siccitatis perpeffione oriuntur, ut ratione consonum sit, harum facultatum naturam, affectionesque et perpeffiones, et quaecunque earum vi efficiuntur, generaliter antea exponi, quam ad rerum commemoratarum tractationem accedatur. Sed huic ordini duo obsistunt. Unum est,

totius huius libri tractationis ratio: alterum, eiusdem cum libris de plantis et animalibus continuatio. Disseritur enim quidem in eo de quatuor qualitatum primarum actionibus et perpeccionibus: sed ita, ut ad res duntaxat perfectiore quadam admixtione constantes, et terminis suis definitas, quales sunt lapides, metalla, plantarumque et animalium partes, pertinere videatur. Quo in rerum genere eae, quae in sublimi fiunt, non numerantur, cum res evanidae sint, et ex imperfecta admixtione ortae, quae etiam elementorum potius sunt affectiones, quam ex illorum admixtione procreatae. Eorum enim, quae ex elementis oriuntur, quaedam ex imperfecta illorum constant admixtione, quaedam ex perfectiore et utriusque generis alia etiam et alia inveniuntur: omnino autem imperfecta mixta ea sunt, quae ex uno elemento potissimum constant, nec alia est eorum substantialis forma, quam illius elementi, sed aliter tamen affecti, ita ut elementorum affectiones potius dicantur, quam ex illorum admixtione constantia, quemadmodum ros, pluvia, maris aqua, quae ab aqua parum differunt: item nix, grando, pruina, paulo quidem magis ab ea differentia, sed tamen et ipsa, quaedam illius affectiones. Perfectiore autem admixtione constant lapides et metalla, quamquam ea omnino perfecta non constant, cum metalla ex aqua una, et lapides ex terra videantur esse: quoniam tamen formam quandam habent ab elementis diversam, perfecte mixta nuncupantur. Omnium perfectissimae animalium et stirpium sunt partes. De quibus unis in hoc libro disseri videtur, non de caeteris mixtis. Quae praeterea in fine eius traduntur, cum tractatione de plantis et animalibus cohaerent: siquidem similium partium, quae in illis insunt, natura explicata, inquirendum esse docent, quae sint partes illae, tum quae ex iis constant, dissimiles et instrumenti vim habentes, demum animalia ipsa et plantae. His de causis videtur liber hic scientiam, quae de rebus in sublimi ortis est, consequi, eumque locum, quem habet, merito habere. Sed eae tolli possunt, si dicamus, quod vere dici potest, in hoc quarto

non ea solum, quae in admixtionem perfectam conveniunt, declarari, verum etiam ea, quae in imperfectam, qualitatumque primarum efficientiam omnem et perpeffionem, quae in omnibus, seu perfecte, seu imperfecte mixta sint, cernitur. Quod enim alia sunt, rerum aquearum seu terrearum coagulationes, solutiones, exsiccationes, et eius generis alia, quam calidi, frigidi, humidi et sicci actiones et perpeffiones, omnibus omnino rebus admixtionem aliquam habentibus communes. Libri autem finis, etsi cum libris de animalium partibus cohaerere videatur, non tamen necessario cohaeret. In eo enim ordo tantum doctrinae traditur, qui est inter similarium partium materiam et formam, tum inter similes et dissimiles, ac demum inter dissimiles et ea, quae illorum coagmentatione oriuntur. Qui ordo minime efficit, ut libri de animalium partibus, in quibus similes illorum partes explicantur, statim consequantur: immo vero cum partes illae ex elementis perfecte mixtis orientur, idque quod imperfectum est, ordine doctrinae, quod perfectum est, antecedit, ea primum tractare convenit, quae qualitatum primarum efficientia et perpeffione, quarum ratio in hoc libro explicatur, ex imperfecta elementorum admixtione procreantur, cuiusmodi sunt res in sublimi loco genitae. Quod si de animalium partibus libri hunc statim sequuntur, illud quoque incommodum accidit, ut metallorum ac lapidum tractatio eundem antecedit, quorum tamen perfecta est, quamquam non ut stirpium et animalium, admixtio, eademque caloris et frigoris efficientia, humoris et siccitatis perpeffione procreantur. Hunc in modum Alexandri de huius libri ordine sententia, quae probabilior videtur, potest defendi. Si quis tamen eum, quem nunc habet, tueri ordinem et locum velit, is ita cum superioribus connectere eum potest, ut inquit, cum de elementorum affectionibus, quae in sublimi efficiuntur, in illis disseruisset, metallorumque et lapidum, quae in corporibus similaribus numerantur, quia ex eadem materia, qua illae constant, ortum breviter explicasset, atque haec omnia, quemadmodum et ea, quae

tractanda restabant, qualitatuum primarum actionibus et perpeſſionibus oriantur, in hoc quarto actiones eius modi et perpeſſiones omnes, totamque ſimilarium partium rationem complecti voluiſſe, ne quid eorum, quae iam tradita erant, inexplicatum maneret. Aliquo igitur modo ad Meteorologiam hunc librum ſpectare. Qui autem aiunt, librum ſeparatum, qui de mixtis inſcriptus ſit, eſſe, eumque tres ſuperiores conſequi, ii, quamquam libri ſcopum fere attingunt, cum de mixtorum affectione in eo diſſeratur, tamen nec auctorem aliquem, aut codicem veterem, cuius auctoritate niti poſſint, ut in primo dictum eſt, proferunt, nec eas omnino difficultates vitant, in quas incidunt ii, qui cum illis connectunt, niſi quod cauſa iis reddenda non eſt, quare in tractatione de rebus ſublimibus comprehendatur, cum tamen de illis non agat. Sed quicumque tandem ſit eius locus et ordo, praeclarus (ut diximus) admodum eſt et longe utiliſſimus, inſinitamque rerum in ſe habet cognitionem, non ad omnium tantum rerum naturae ortus et interitus, mutationemque omnem agnoſcendam utilem, verum etiam ad artes multas vitae humanae neceſſarias, ut aedificatoriam, fabriliam, fuſoriam, ſed cum primis ad medicinam. Ea enim ad morbum pellendum humores craſſos et viſcoſos extenuare et incidere, crudos concoquere, putridos evacuari, partes item corporis rariores et molliores conſtipare et durare, conſtipatas et duras rareſacere et emollire, et alia eius generis innumera praeſtare enititur, in iis que adſequendis omnem operam ponit. Quae omnia medicus perperam efficiet, niſi cruditatis, concoctionis, denſationis, putredinis, emolliſionis, durationis, et aliarum eius generis affectionum actionumque rationem tenuerit, earum item rerum, quae concoqui, tenuari, denſari, emolliri, durari, aliisque affici qualitalibus aptae ſunt, naturam et conſtitutionem noverit, quam ſane cognitionem omnem liber hic exhibet. Ut interim mittamus, rationem in eo tradi, qua ſimilarium corporum ſeu metalla ſint et lapides, ſeu ſtirpium animantiumque partes, conſtitutio ac temperamentum dignoſcatur: quod

tum naturali philosopho, tum medico est pernecessarium. In tres autem partes divisus est. Prima de caloris et frigoris actionibus operibusque agit. Altera de patibilibus omnibus qualitatibus et facultatibus, facultatumque privationibus, quae per humorem et siccitatem similaribus corporibus conveniunt, et ut illa inter se differant, efficiunt. Postrema similarium corporum constitutionis agnoscendae rationem docet. Et haec quidem de libri scopo, ordine, utilitate et divisione praefationis loco dicta sint. — Haec de quarto libro Vicomercatus. Qua de disputatione comparanda sunt Schneideri verba Epimetr. III. ad Aristotel. *Hist. animal.* Vol. I, p. CXXIII sq.: *Paene oblitus eram de quarto libro Meteorologicorum admonere, de quo olim fuit dubitatum* *). Argumentum enim libri plane esse videtur a Meteorologia alienum, contra cognatum atque adeo aptum et connexum cum libris duobus de ortu atque interitu; cum quibus iam olim coniungendum censuit Alexander Aegaeus, qui vulgo Aphrodisiensis falso vocatur, ita ut hunc demum libri tres Meteororum sequantur. Quo facto tollitur ille nexus cum libris historiarum de animalibus [de quo quid sit statuendum deinceps exponemus], neque inter caput extremum libri tertii atque initium historiarum commissurae commodae et aptae vestigium apparet. Conatus est tamen Vicomercatus ordinem et seriem librorum vulgo nunc receptum defendere; et rationes ab eo positae satis mihi quidem firmae videntur esse, ut contrarias pondere elevent. Accedit, quod in ipso initio libri primi verba: ὅσα τε θείματα ἔν ἀέρος εἶναι κοινὰ πάντα καὶ ὕδατος, ἔτι δὲ γῆς ὅσα μέτρα καὶ εἶδη καὶ πάντα τῶν μετῶν, satis manifesto argumentum libri quarti indicant atque complectuntur.

Quae quamvis probabiliter et apte disputata esse non infirmemur, haud tamen quaquam sufficiunt. Itaque altius ordiamur; atque ita quidem, ut neglecta atque in aliud tempus dilata quaestione de omnium physicorum Aristotelis librorum nexu

*) In editione Aldina libro quarto signum † praefixum est.

atque ordine, quam post Dan. Furlanum (*Commentar. in librum Aristotelis de partib. animal. I. Venet. 1574. 8.*) Schneiderus (*Epimetr. III. l. l. p. XCIV sqq.*) et Titzo (*de Aristotelis operum serie atque distinctione liber singularis*) tractaverunt, id tantum quaeramus, quis locus nostro, de quo agimus, libro sit attribuendus.

Videamus primo loco, utrum iusto modo omnia cohaereant, si tertium esse librum de generatione et interitu statuimus nostrum, an secus. Tres olim exstitisse *περὶ στοιχείων* libros ex Diogene Laërtio V, 23 p. 281, scimus. Quod si verum est, hos libros nullos esse alios, nisi quos hodiernum habemus, duos illos de generatione et interitu (cfr. Comment. ad II, 3, 45. Vol. I p. 537 et locum *de anima* II, 11, 10, p. 423, b, ubi respicit ad *de generat. et inter.* II, 2, p. 329, b), hinc non sine veritatis quadam specie aliquis concluderet, quartum Meteorologicorum librum duobus illis de ortu et interitu esse adiungendum, ut tres numero evadant, nisi exigua tantum fides tribui possit numeris ac titulis a Diogene Laërtio compositis et undequavis conflatis (de quo librorum indice cfr. Stahr *Aristotel.* II p. 67 sq. *). Vide etiam Trendelenburg. in Proem. Comment. ad Aristot. *de anim.* p. 123. At, ut praeteream illud, non solos libros de generatione et corruptione significari, ubi librorum *περὶ στοιχείων* mentio iniicitur, sed totam illam *φυσικῆς πραγματείας*, quae libros de caelo, de ortu et interitu et Meteorolo-

*) Stahr ex Hermippi scriptis de Aristotele (cfr. Schneider l. l. p. cxxiv sq. Athen. XIII p. 291, 7. Stahr. Vol. II p. 283) indicem fluxisse ait. Obiter oblata occasione monere volumus, Hermippi nomen nobis restituendum videri Luciano *De mon.* §. 56. Tom. II p. 393 ed. Reiz, ubi haec leguntur: *καὶ μὴν καὶ πρὸς τὸν Ἑρμῖνον τὸν Ἀριστοτελικὸν ἄξιον ἀπομνημονεύσαι. εἰδὼς γὰρ αὐτὸν παγκράτιστον μὲν ὄντα, καὶ μυρία κατὰ ἐργαζόμενον, τὸν Ἀριστοτέλη δὲ διὰ στόματος καὶ αὐτοῦ τὰς δέκα κατηγορίας ἔχοντα, Ἑρμῖνε ἐφη, ἀληθῶς ἄξιός ἐστι δέκα κατηγοριῶν.* Perperam igitur Harles ad Fabricii *Bibl. gr.* Vol. III p. 211 not. p. p. ex hoc Luciano loco Hermini nomen substituendum censuit pro Hermia apud Boëthium ad *Categor.* II p. 151.

logica comprehendit et in qua de elementorum natura agitur partem *), contra opinionem illam monendum est, iustum librorum ordinem, ea probata, prorsus inverti. Postquam enim eo pervenit, ut (*de generat. et interit. II, 11*) de circulari ageret generatione, nulla meliore ratione transitum parare sibi poterat ad explicationem meteoricorum, quae hoc modo fiunt, phaenomenorum: eumque hoc voluisse, indicium esse potest etiam exemplum, quo utitur, aquae in aërem transeuntis, aërisque rursus in aquam revertentis. Accedit, quod simili exemplo paulo ante in verbis: *εἰ μὲν νέφος ἔσται, δεῖ καὶ ὑσαι· καὶ εἰ ὑσαι γε, δεῖ καὶ νέφος εἶναι* usus erat. Hinc patet, Aristotelem verbis (*Meteor. I, 1, 2*) καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐγκυκλίων, uti vidit Alexander a nobis laudatus Vol. I p. 323, ad postrema secundi de ortu et interitu libri verba respexisse: hinc deinde elucet, quomodo, quam in fine librorum ac capitum addere solet, clausulam in fine illius libri omittere potuerit ita, ut primo intuitu non prorsus absolutus videatur. Quod si contra tertium librum de generatione et interitu esse statuimus eum, qui Meteorologicorum quartus antiquitus nominatus est, res longe aliter se habet. Tunc secundus de generatione liber in fine mutilus; tunc nulla perspicitur causa, cur initio libri (*Meteor. IV, 1, 1—4*) succincte repetierit omnia ista, quae non solum in duobus prioribus de generatione et corruptione libris, sed etiam in duobus posterioribus de caelo exposuerat, quod iuro fecit post tantum, quo de meteoris egerat, intervallum: tunc denique nullus transitus a similium ac dissimilium partium tractatione (*Meteor. IV, 8 sqq.*) ad meteorà, quae simplicium corporum, elementorum, alterius in alterum transitu, provocantur. Idque aperte pugnat cum sententia Aristotelis, quam professus est *de part. animal. II, 1, p. 646, a* ubi, de ordine

*) Cfr. Galen. *de elem. sec. Hippocrat. I, 9. Tom. I, p. 487 ed. Kühn*: Ἀριστοτέλει δ' ἐν τε τοῖς περὶ οὐρανοῦ καὶ τοῖς περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς ὁ περὶ τῶν στοιχείων λόγος ἐξείργασται, ὡς περὶ ἐν τοῖς περὶ οὐσίας Χρυσίππῳ. ἀλλ' οὐδὲ τούτων οὐδέτερος ἐπιγράφει τὰ βιβλία περὶ στοιχείων.

agens, quo tota de naturae operibus disputatio procedere debeat, primo loco elementorum posuit tractationem, deinde similarium partium doctrinam, quam tertio denique loco dissimilarium partium methodus excipiat et subsequatur. Verba haec sunt: τριῶν δ' οὐσῶν τῶν συνθέσεων πρώτην μὲν ἂν τις θείη τὴν ἐκ τῶν καλουμένων ὑπὸ τινῶν στοιχείων, ὅσον γῆς ἄλλοις ὕδατος πυρὸς· ἔτι δὲ βέλτιον ἴσως ἐκ τῶν δυνάμεων λέγειν, καὶ τούτων οὐκ ἐξ ἀπασῶν, ἀλλ' ὡσπερ ἐν ἑτέροις εἴρηται καὶ πρότερον. ἕγρον γὰρ καὶ ξηρὸν καὶ θερμὸν καὶ ψυχρὸν ἔλη τῶν συνθέτων σωμάτων ἐστίν· αἱ δ' ἄλλαι διαφοραὶ ταύταις ἀκολουθοῦσιν, ὅσον βάρος καὶ κορυφότης καὶ πυκνότης καὶ μαρότης καὶ τραχύτης καὶ λειότης καὶ τὰλλα τὰ τοιαῦτα πάθη τῶν σωμάτων. δευτέρα δὲ σύστασις ἐκ τῶν πρώτων ἢ τῶν ὁμοιομερῶν φύσις ἐν τοῖς ζῴοις ἐστίν· ὅσον ὄστον καὶ σαρκὸς καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων· τρίτη δὲ καὶ τελευταία κατ' ἀριθμὸν ἢ τῶν ἀνομοιομερῶν, ὅσον προσώπου καὶ χειρὸς καὶ τῶν τοιούτων μορίων. Alio quodam argumento, quod obvium est, non utimur, quum nimis sit debile, silentio tamen ne hoc quidem praeterire volumus. Etenim *Meteor.* IV, 8, 2 ait: ἐκ μὲν οὖν ὕδατος καὶ γῆς συνίσταται . . . τὰ μεταλλενόμενα, ὅσον χρυσοῦς καὶ ἄργυρος καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, ἐξ αὐτῶν τε καὶ τῆς ἀναθυμιάσεως τῆς ἐγκατακλειομένης ὡσπερ εἴρηται ἐν ἄλλοις. Quibus verbis respicere videtur ad *Meteor.* III, 7. At, ut illud transeamus, necesse non esse ut ad h. l. respiciat, qua de re in Commentariis monebimus, iam iam docuit Ritterus, libros Aristotelicos, qui in aliis scriptis tamquam testes vocantur, ad haec ipsa saepe numero provocare (*Gesch. der Philosoph.* Vol. III, p. 29), ita ut ex ipsis Aristotelicis libris nihil fere de ordine, quo scripti sint, profici possit. Tetigit hanc eandem quaestionem Trendelenburg. ad *Aristotel. de anim.* p. 115: *Haec locorum inter se contentio difficillime componetur, si, ut sunt, intactos ab Aristotele manasse concesseris. Est tamen ratio, qua suspicionem amoveas, sive duplicem aliquam recessionem ab Aristotele institutam admiseris sive libros, id quod verisimilius est, tamquam commentarios e scholarum, quas ha-*

buit, ordine ipsorum fortasse discipulorum opera natos esse statueris. Aristotelem enim tam longo annorum, per quos docebat, spatio non semel disciplinas, in quibus elaborabat, discipulis tradidisse tibi persuadcas. Itaque si hic liber prima vice, quae disciplinae tradebantur, conscriptus est, ille altera vel tertia, fieri potest, ut liber, etsi ipso disciplinarum ordine posterior, tamquam alio prior, si ad priorem studiorum decursum retuleris, significetur. Raro tam aperta de ordine, quem sequi instituerit, testimonia deprehenduntur, quam quod de loco, quem libri de anima et de sensu ac sensili obtineant, legitur *de generat. animal.* V, 1, p. 779, b: ἔτι δ' ἐνδέχεται τῶν χρωμάτων τὴν αἰτίαν ἀποδοῦναι καὶ κατ' ἄλλον τρόπον. ἀλλ' εἴπερ ἐστὶν, ὡς περ ἐλέχθη πρότερον ἐν τοῖς περὶ τὰς αἰσθήσεις *) καὶ τούτων ἔτι πρότερον ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς διωρισμένοις. Quo tamen ex loco, quod propter sequentia monemus, nequaquam consequitur libros de anima ante eos de generatione animalium conscriptos esse.

Antequam ad illam quaestionem proficiscimur, quocum opere liber noster in fine cohaereat, ad quem in extremis capitibus transitus paretur, ut hinc quoque aliquid de loco concludere conemur, quem inter Aristotelis physica scripta antiquitus obtinuerit, superest ut diligenter inspiciamus locum *de part. anim.* II, 9, p. 655, b, in quo quum diserte respicere videatur ad Meteorologicorum quartum librum, eum cum libris de generatione arcte cohaerere profiteri videtur. Verba haec sunt: ἔτι δὲ περὶ γονῆς καὶ γάλακτος ἀπελλίπομεν ἐν τῇ περὶ τῶν ὑγρῶν καὶ ὁμοιομερῶν θεωρίᾳ. τοῖς γὰρ

*) Quo ex loco aliquis concludere possit, librum *de sensu et sensili* non aliter quam *περὶ αἰσθήσεως* inscriptum fuisse. At is, quem hodie in fronte gerit, titulus *περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν* defenditur Galeni auctoritate *de instrum. odorat.* c. 5. Tom. II p. 871 Kühn (V p. 359 Chart.): εἰκοσι δὲ τι τοιοῦτον καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ ψυχῆς καὶ τῷ περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν. ἐπιγράφεται δὲ τοῦτο καὶ δι' ἕτερον τρόπον ᾧδε, *περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητηρίων*, ἐπειδὴ τὰ τῶν αἰσθήσεων ὄργανα καλεῖν οὕτως ἔθος ἐστὶ καὶ Ἀριστοτέλει. Vide Vol. I, p. 650 not.

περὶ γενέσεως λόγοις ἀρμόττουσαν ἔχει τὴν σκέψιν. τὸ μὲν γὰρ αὐτῶν ἀρχὴ τὸ δὲ τροφή τῶν γινομένων ἐστίν. Ibi nostrum librum videtur appellare τῶν ὑγρῶν καὶ ὁμοιομερῶν θεωρίαν, eiusque argumentum pertinere ad libros de generatione, quibus libros de generatione et interitu intellexisse videtur, quum dicat: τὸν μὲν αὐτῶν ἀρχὴ τὸ δὲ τροφή τῶν γινομένων ἐστὶ non τῶν ζώων ἐστὶ. Nihilō tamen secius respicit ad libros *de generat. animal.* *) I, 16, p. 721, a: τὰ μὲν οὖν περὶ τὴν γένεσιν ὄργανα τοῖς ζώοις, περὶ τῶν οὐκ ἐλέχθη πρότερον, τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. τῶν δ' ὁμοιομερῶν ἀπελείφθη περὶ γονῆς καὶ γάλακτος ἐν τοῖς ἐχομένοις (*de generat. animal.* IV, 8, p. 776, a sq.). Quamvis non negandum sit, non inepte hunc Meteorologicorum quartum librum singulari titulo περὶ τῶν ὑγρῶν καὶ ὁμοιομερῶν θεωρίαν vocari potuisse, melius saltem quam περὶ μίξεως ut alii voluerant. Nonnulli enim, ut supra iam auctore Vicomercato monuimus, interpretes, singularem librum statuebant hunc nostrum, *de mistione* inscribendam (inter quos v. c. Gesnerus *Meditat. physic.* libr. III p. 136. V p. 27), qui tres Meteorologicorum libros proxime subsequeretur et transitum efficeret ab iis libris, in quibus de elementorum natura, deque phaenomenis transitu alterius in alterum provocatis agitur ad eos, in quibus disseritur de natura metallorum, plantarum animaliumque, omnino corporum ex similaribus partibus constitutorum. Qualem librum ipse commemorat philosophus *de sensu ac sensibili* c. 3. p. 440, b: εἰ δ' ἐστὶ μίξις τῶν σωμάτων μὴ μόνον τὸν τρόπον τοῦτον, ὄνπερ οἴονται τινες, παρ' ἄλληλα τῶν ἐλαχίστων τιθεμένων, ἀδήλων δ' ἡμῖν διὰ τὴν αἰσθησιν, ἀλλ' ὅλως πάντῃ πάντως, ὥσπερ ἐν τοῖς περὶ μίξεως εἴρηται καθόλου περὶ πάντων. At ibi ad nostrum non respici librum, neque ad singularem quendam, quem ea de re conscripserit

*) Libros *de generatione animalium* etiam aliis in locis breviter τοὺς περὶ τῆς γενέσεως λόγους vocavit, v. c. *de part. animal.* IV, 11, p. 692, a. II, 3, p. 650, b.

Aristoteles libellum, sed ad locum *de generat. et corrupt.* I, 10, p. 327, b quisque intelligit. Saepenumero enim factum est, ut in Commentar. ad II, 3, Vol. I p. 538 monuimus, ut singula quaedam capita sub peculiaribus titulis commemorentur ita, ut librum eadem de re, quae in iis tractatur, philosophus conscripsisse videatur. Qua occasione oblata, obiter monere volumus, in locis *de anim.* II, 5, 1. *de generat. anim.* IV, 3, p. 768, b, ubi mentio iniicitur scripti *περὶ τοῦ πάσχειν καὶ τοῦ πεπονθέναι*, minime respici ad *de generat. et interit.* I, 7, ut l. l. perhibuimus, sed ad Categorias, momente Trendelenburgio ad Aristotel. *de anim.* p. 123; de Aristot. *Categor.* p. 15.

Iam videamus, quem librum Meteorologicorum quartus proxime antecedit, utrum de anima libros, quod post Sylburgium voluit Bekkerus, an historiam animalium, quae Furlani erat et Schneideri sententia, an denique libros de partibus animalium, quod saltem de primo voluit Titze, de toto opere Alexander fol. 141, a laudatus in Exc. ad IV, 12, 13 *). Ac de Bekkeri sententia prius, quippe quae facillime possit refutari. Obstat enim disertum Aristotelis testimonium *Meteor.* I, 1, 3, ubi de ordine naturalis scientiae tractandae egit; obstat praeterea philosophi sententia, quam ita exponit Galenus *de usu part.* IV, 17, Tom. III, p. 328 Kühn (I p. 416 Bas. IV p. 390 Chart.): *ἀλλὰ γὰρ καὶ περὶ τούτων Ἀριστοτέλει καλῶς εἴρηται τὰ τ' ἄλλα καὶ ὅτι κατὰ βραχὺ τῶν φυτῶν ἢ φύσις ἀποχωροῦσα ἕτερον ἕτερον ζῶον ἐργάζεται τελειότερον, ἕως πρὸς τὸ πάντων ἀφίκεται τελειότατον, ὑπὲρ οὗ νῦν ἡμῖν πρόκειται λέγειν*, scilicet ad hominem. De nexu cum animalium historia ita Schneiderus l. l. p. CXXI: *Caput postremum arctissime coniunctum haeret cum initio*

*) Qui Meteorologicorum quartum esse voluit librum tertium de generatione et interitu, is hunc statim subsequi libros de partibus animalium iure censere non potuit, nisi omnem nexum tollere in animo erat. Quod tamen fecit Alexander, propter opinionum diversitatem iamiam vituperatus a Furlano. cfr. Schneider l. l. p. cv sq. not.

historiarum; praeparat enim lectorem explicanda ratione et origine partium ὁμοιομερῶν et ἀνομοιομερῶν, et quae hinc componuntur, ὀργανικῶν in structura corporum animalium. Itaque librum concludit his verbis, quae transitum faciunt ad historiam: Ἐπεὶ οὖν ἔχομεν, τίνος γένους ἕκαστον τῶν ὁμοιομερῶν, ληπτέον καθ' ἕκαστον, τί ἔστιν, οἷον τί αἷμα ἢ σὰρξ ἢ σπέρμα καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον. Οὕτω γὰρ ἴσομεν ἕκαστον, διὰ τί καὶ τί ἔστιν, εἰὰν τὴν ὕλην ἢ τὸν λόγον ἔχομεν. μάλιστα δέ, ὅταν ἄμφω, τῆς τε γενέσεως καὶ φθορᾶς καὶ πόθεν ἢ ἀρχῇ τῆς κινήσεως. Δηλωθέντων δὲ τούτων, ὁμοίως τὰ μὴ ὁμοιομερῆ θεωρητέον, καὶ τέλος τὰ ἐκ τούτων συνεστῶτα, οἷον ἄνθρωπον, φυτὸν, καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα. Aperte itaque atque ordine historiae de animalibus initium capiunt ab explicandis partibus animalium ὁμοιομερῆσι et ἀνομοιομερῆσι, atque hinc ad organicarum partium interpretationem pergunt. Liber autem primus de partibus animalium, ubi causas rerum explicare ingreditur philosophus, comparat viam et rationem tractandae historiae physicae, quam Aristoteles ingressus est, cum antiqua, atque omnes utriusque doctrinae modi diligenter inquiruntur atque aestimantur. Ipsa etiam diversarum partium historiae physicae dignitas atque usus expenditur et comparatur; ubi capite 4. extremo est: πῶς μὲν οὖν ἀποδέχεσθαι δεῖ τὴν περὶ φύσιν μέθοδον, καὶ τίνα τρόπον γίνουσι ἂν ἡ θεωρία περὶ αὐτῶν ὁδοῦ καὶ ῥῆσται, ἔτι δὲ περὶ διαιρέσεως εἴρηται. Capite sequenti partes doctrinae physicae duae constituuntur; quarum altera naturam rerum divinarum et aeternarum investigat; altera vero terrestres atque humanas considerat. Priorem eamque difficiliorem sed angustiorem doctrinam explicatam ait a se libris superioribus; nunc aggredi se philosophiam de natura animalium: Ἐπεὶ δὲ περὶ ἐκείνων διήλθομεν λέγοντες τὸ φαινόμενον, λοιπὸν περὶ τῆς ζωϊκῆς φύσεως εἰπεῖν, μηδὲν παραλιπόντας εἰς δύναμιν μῆτε ἀτιμότερον μῆτε τιμιώτερον. Caeterum lectores admoneo, quicumque rationem et viam, qua Stagiritēs historiam primum, deinde vero omnem philosophiam de animalibus aggressus explicuit, accurate cognoscere, intelligere, et de

*ea iudicare velint, ante omnia librum hunc primum de partibus animalium diligenter ut legant et intelligentia percipere conentur. Libri enim ipsi historiarum de animalibus veluti capite et sine truncati nunc apparent. Statim enim aggrediuntur rerum et partium enarrationem, neque antea lectorem de ratione et via, qua res tractandae sint, admonent, sed in rem praesentem adducunt. Finis autem nescio quo fato intercidit; libri etiam scripti indicium faciunt, turbatum in fine fuisse a librariis antiquissimis. Haec Schneiderus. Cui etsi satis lubenter concedimus (l. l. p. LXXIX), historiam animalium pertinuisse ad exotericos libros (cfr. Stahr *Aristotel.* Vol. II p. 97), altera tamen in re cum viro docto consentire nequimus, ut volumina de animalibus conscripta omnia iis adnumeranda arbitremur, quae de re neminem dubitare posse ait Schneiderus. Quicquid viri docti statuerint de discrimine inter exotericos et acroamaticos libros *), mihi saltem liquet, acroamaticos sive*

*) Cfr. Victor. *Var. Lect.* VII, 18, p. 105 (ed. Florent. 1553. fol.). Salmas. ad Simplic. p. 226—244. Zeidler *de gemino veterum docendi modo esoterico et exoterico*, quae dissertatio praemissa est libro inscripto: *Introductio in lectionem Aristotelis*. Regiomont. 1685. 4. (cuius ex cimeliis bibliothecae regiae Goettingensis copiam mihi fecit benevolentia Illustr. Reussii). Piccart. *Isagog. in Aristotel. philosoph.* Altorf 1617. 8. Patric. *Disc.* Tom. I, p. 63. Menag. ad Diogen. V, 27, Tom. II, p. 197. ed. Meibom. Buhle *de distribut. libror. Aristot. in exoteric. et acroamat.* (Goetting. 1786. 8.) in *Arist. Opp.* Tom. II, p. 239 sqq. Wytttenb. *Opusc.* Vol. II, p. 24—30. 605. Weisse *Aristot. Physik* p. 516 sq. *Von der Seele* etc. p. 373—375. Stahr Vol II, p. 239 sqq. Ritter *Gesch. der Philos.* Vol. III, p. 21 sqq. Quam Stahr l. l. p. 278 probavit sententiam Scaligeri adv. Robert. Titium III, 22 de libris *ἐγκυκλίους*, quos Diogenes Laërtius V, 26 commemorat, nos veram esse non censemus, quamvis verendum sit, ut ab iis, qui cum Scaligero faciunt, *πράξης ἐγκυκλίον παιδείας ἀπειροί* dicamur. Sunt problemata, quae hic illic hoc nomine nuncupata sunt. Vide ad Exc. IV, 3, 21. Totam praeterea quaestionem, qui libri inter Aristotelicos esotericis adnumerandi sint, qui exotericis, si non prorsus ineptam, tamen superfluum censemus cum Lobeckio in *Aglaopham.* Vol. I, p. 162 sq. quem adeas velimus.

esotericos fuisse eos, quibus uteretur in discipulorum institutione, exotericos, quos publicum in usum destinatos omnium manibus tradidisset. Hinc satis patet, historiam animalium exotericis, reliqua de animalium historia conscripta volumina esotericis esse adnumeranda, quum posterioribus in expositione φυσικῆς πραγματείας, ad quam proprio iure pertinebant, carere nequiverit: carere autem potuerit historia animalium. Unde factum, ut tot tantaque repetita sint in libris de partibus et de generatione animalium, quae in historia iam exposuerat: hinc explicandum, quomodo factum, ut nunquam in historia ad reliquos libros aut scribendos aut iam conscriptos provocaverit, quod toties in libris de partibus animalium factum esse videmus. Cfr. II, 1, p. 646, a: ἐκ τίνων μὲν οὖν μορίων καὶ πόσων συνέστηκεν ἕκαστον τῶν ζώων, ἐν ταῖς ἱστορίαις ταῖς περὶ αὐτῶν δεδήλωται σαφέστερον. δι' ἧς δ' αἰτίας ἕκαστον τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, ἐπισκεπτέον νῦν, χωρίσαντας καθ' αὐτὰ τῶν ἐν ταῖς ἱστορίας εἰρημένων. II, 3, p. 650, a: δεῖ δὲ ταῦτα θεωρεῖν ἕκ τε τῶν ἀνατομῶν καὶ τῆς φυσικῆς ἱστορίας. II, 17, p. 660, b: εἴρηται δὲ περὶ αὐτῶν ἐν ταῖς ἱστορίαις ταῖς περὶ τῶν ζώων. III, 5, p. 668, b: τὰ δὲ μετ' ἀκριβείας ὡς ἔχουσιν αἱ φλέβες πρὸς ἀλλήλας, ἕκ τε τῶν ἀνατομῶν δεῖ θεωρεῖν καὶ τῆς ζωϊκῆς ἱστορίας *). IV, 10, p. 689, a: ἕκ τε τῆς ἱστορίας τῆς περὶ τὰ ζῷα φανερόν καὶ τῶν ἀνατομῶν, καὶ ὕστερον λεχθήσεται ἐν τοῖς περὶ γενέσεως. Ex omnibus hisce locis, praesertim ex postremo patet, historiam animalium non effecisse partem τῆς φυσικῆς πραγματείας. Nemo enim anatomicos libros ad eam pertinuisse arbitrabitur, neque ulli unquam, quantum equidem scio, in mentem venit. Quod autem in alterum librorum, quorum mentionem fecit, cadit, de utroque valeat, necesse esse, ex eo potissimum elucet, quod tam arcte in aliis etiam locis coniungantur. Et omnino longe aliis verbis ad animalium

*) Apollon. Dyscol. *Histor. mirabil.* c. 27: Ἀριστοτέλης δ' ἐν τοῖς ζωϊκοῖς (δύο γὰρ εἰσιν αὐτοῦ πραγματεῖαι, ἡ μὲν περὶ ζώων, ἡ δὲ περὶ ζωϊκῶν) οἱ φθειρὸς φησὶν ἐν τῇ κεφαλῇ ἐν ταῖς μακραιῖς οὐ φθίνουσι νόσοις, μελλόντων τελευτῶν πασχόντων. Qua de re quid statuendum sit, alii videant.

historiam provocasset, si ad libros de naturali disciplina in usum discipulorum instituendorum conscriptos pertinuisset, quod videmus, ubi alios eius modi libros laudat, qua in re constanter utitur verbis ὡςπερ εἴρηται πρότερον, περὶ τούτων ὑστερον ἐροῦμεν, περὶ τούτων ἄλλος ὁ λόγος, ὡςπερ εἴρηται ἐν ἄλλοις, ac similibus, quemadmodum ubi in libris *de part. animal.* II, 2, p. 649, a. II, 4, p. 650, b. III, 5, p. 668, b provocat ad *Meteorol.* IV, 6, 2 sqq. IV, 7, 13. IV, 7, 14, quae ad loca vide Commentar. nostr.

Demta igitur ex numero librorum, qui φυσικὴν πραγματείαν efficiebant, historia animalium, quod et ipse titulus arguit a tali scriptorum genere alienus, omnia iusto nexu cohaerent, et ea, quam Titze validis argumentis suffultam proposuit sententiam, ut primus de partibus animalium liber omnino primus sit omnium, quos de animalibus conscripsit philosophus (id quod secundum nostram, quam exposuimus opinionem de libris tantum ad πραγματείαν pertinentibus valet), probatur novoque argumento stabilitur. Quod si primum illum librum in fronte historiae animalium ponimus, non video, qua ratione incommodum evitari possit illud, quod veteres eundem iam ordinem singulorum librorum agnoverunt, qui hodiernum in libris scriptis et editis servatur. Ita, ut uno exemplo defungamur, Gellius *Noct. Attic.* XIII, 7 verba laudat ex animalium historiae sexto, quae re veraprehenduntur VI, 31, p. 579, a sq.

Hucusque nunc progredi volumus: sed et certiora de reliquorum librorum ordine statui posse arbitramur, quae hucusque a viris doctis proposita videmus. Qua de re agendi melior nobis aliquando sese offeret occasio, quam ob rem, quam extremis tantum labris nunc attigimus quaestionem in illud tempus differimus absolvendam. Genuinum esse librum nostrum, quod propter Patricium monemus, docet Philochori apud Athenaeum *Deipnosoph.* XIV, p. 656 laudatio verborum, quae deprehenduntur IV, 3, 22, docet praeterea Galeni, quatuor Meteororum libros agnoscentis, disertum testimonium, qua de re vide Prolegom. Vol. I p. VII.

Fuere praeterea, qui quarti libri argumentum praetenuerunt ac tanto philosopho minime dignum censuerint. Quibus ne longae immoremur disputationi, nihil obicimus, nisi aurea illa ipsius Aristotelis verba de *part. animal.* I, 5, p. 645, a: δεῖ μὴ δυσχεραίνειν παιδικῶς τὴν περὶ τῶν ἀτιμοτέρων ἐπίσκεψιν. ἐν πᾶσι γὰρ τοῖς φυσικοῖς ἔνεστί τι θαυμαστόν. καὶ καθάπερ Ἡράκλειτος λέγεται πρὸς τοὺς ξένους εἰπεῖν τοὺς βουλομένους αὐτῶ, οἱ ἐπειδὴ προσιόντες εἶδον αὐτὸν θερόμενον πρὸς τῷ ἵπνῳ ἕστησαν (ἐκέλευε γὰρ αὐτοὺς εἰσιεῖναι θαρροῦντας· εἶναι γὰρ ἐνταῦθα θεοῦς), οὕτω καὶ πρὸς τὴν ζήτησιν περὶ ἐκάστου προσιέναι δεῖ μὴ δυσωπούμενον ὡς ἐν ἄπασιν ὄντος τινὸς φυσικοῦ καὶ καλοῦ. τὸ γὰρ μὴ τυχόντως ἀλλ' ἕνεκά τινος ἐν τοῖς τῆς φύσεως ἔργοις ἔστί καὶ μάλιστα· οὗ δ' ἕνεκα συνέστηκεν ἢ γέγονε τέλος, τὴν τοῦ καλοῦ χώραν εἴληφεν. Tantum absumus, ut horum virorum sententiae subscribamus, ut Aristotelem admiremur, qui tam idoneum a meteoris ad animalium tractationem transitum sibi paraverit.

Restat, ut, ne quid videatur deficere, Patricii et Accoramboni verba huc pertinentia adscribamus. Et Accorambonus quidem in fronte adnotationum, quae in quartum librum conscripsit (*Vera mens Aristotel.* p. 488), haec posuit: *Putat Alexander quod hic liber immediate sequi debeat librum de generatione et corruptione. Sed hoc falsum est, quia ibi Aristoteles agit de communi generatione naturali, hic autem de generatione partium similarium tractat, quae spectant ad tractatum de animalibus et de plantis, quia haec constituuntur ex partibus similaribus: sed ante tractatum de animalibus opus fuit prius tractare de mixtis imperfectis in Meteoris, ideo post librum de generatione et corruptione sequuntur tres libri Meteorum, quos hic liber quartus sequitur, qui medius est inter Meteora et tractatum de animalibus, ut confirmatur ex auctoritate Aristotelis, qui in fine huius libri proponit se acturum de animalibus. Praeterea omnia, quae hic traduntur, conveniunt animalibus et plantis, non autem meteoris, neque mineralibus; ut est concoctio, maturatio, assatio, elixatio et huius modi, quae*

*fiunt in animalibus et plantis, non autem in meteoris. Idque iure efficit Aristoteles. Cum enim in libro de generatione et corruptione egerit universaliter de generatione in communi omnium rerum naturalium tam simplicium, quam mixtarum, postea aggressurus tractatum de animalibus et plantis, quae componuntur et constant primo ex partibus similaribus, ex quibus postea dissimilares et instrumentales partes animalium et plantarum conficiuntur, ideo prius in hoc libro agit de generatione partium similarium, quarum partium postea historiam recenset in libris de historia animalium et historia plantarum, causas vero earum adsignat in libris de partibus animalium et in libris de causis plantarum *)*: coniungit vero hunc tractatum cum Meteoris, quia hae partes similiares a natura fiunt, et producuntur a naturali calore et frigore, ut etiam meteora et ea, quae sub terra fiunt, ab eadem natura procreantur, et a calore vel frigore naturali. Non possum vero non admodum mirari Olympiodorum, tantum philosophum, dicere in prooemio huius libri quod in tertio Meteororum Aristoteles agit de his similaribus particulariter, quae fiunt a duplici illa exhalatione sicca et humida, nunc vero agit universaliter de partibus omnibus similaribus, quae constant ex quatuor elementis; idque agit iuxta consuetam Aristotelis methodum, procedens a particularibus ad universalialia: nec memor fuit Olympiodorus dictorum Aristotelis in prooemio Physicorum textu quarto, et multis aliis in locis, quod est procedendum ab universalibus

*) Possunt haec verba lectorem in errorem inducere, quasi putasset Accorambonus Historiam plantarum et libros de causis plantarum non a Theophrasto, sed ab Aristotele profectos esse. Cui tamen opinioni aperte repugnant ea, quae ipse Accorambonus de genuina historiae plantarum a Theophrasto origine dixit p. 697. Cum vero discipuli toti fere penderent a magistri vestigiis, quemadmodum ex ipsis librorum titulis videre licet (cfr. Brandis in Rhein. Mus. I, 4, p. 267 sqq. Stahr Aristot. II p. 80 sqq. p. 295), inversa etiam ratione ex titulis librorum, ab Aristotelis discipulis profectorum de titulis operum ipsius philosophi deperditorum concludi posse Accorambonus censebat.

ad particularia, et hanc viam semper Aristoteles et ubique observat *). Quod enim Aristoteles hic intendat solum agere de partium similarium animantium generatione et corruptione patet, cum ipse dicit hic (IV, 1, 7): *Finis enim hic est omnium aliorum putrefactio, nisi aliquid vi corrumpatur eorum, quae natura constant: potest enim et caro, et os comburi, quorum finis corruptionis naturalis est putredo. Et paulo superius dixit, quod omnis corruptio naturalis est via ad putredinem, ut senectus et sideratio (αὔρασις): senectus autem est animalium partium, sideratio vero est plantarum; quare de horum partibus similaribus tantum loquitur hic Aristoteles: nam haec sola, praeter elementa et mixta imperfecta, habent similes partes: post mineralia namque ordine naturae sequuntur plantae et animalia, quae sola vera habent partes similes, quae constituunt partes dissimiles, et a toto differunt. Elementa vero et mixta imperfecta tota sunt similaria: partes enim horum non distinguuntur a toto. Considerat itaque Aristoteles generationem et corruptionem, et reliqua huius modi accidentia, ut fiunt a quatuor elementorum qualitatibus in animalibus et plantis et eorum partibus, ut clare ipse testatur hic in prooemio, cum inquit (IV, 1, 5): *Prius itaque simplex generatio, et naturalis mutatio sunt opus harum quatuor qualitatum, et contraria corruptio secundum naturam: haec itaque insunt plantis et animalibus et eorum partibus. Quare haec considerantur ab Aristotele ut insunt animalibus, plantis, et partibus horum, non universaliter, ut fiunt in partibus quibuscunque similaribus, ut clarissime patet in progressu huius libri, ubi omnia exempla et inductiones affert Aristoteles ex animalibus et plantis, de concoctione, assatione, elixatione, et reliquis affectibus, quos in hoc volumine declarat.**

Haec Accorambonus. Cuius etiam verba, quae in

*) Phys. I, 1, 184, a: ἐκ τῶν καθόλου ἐπὶ τὰ καθ' ἕκαστα δεῖ ποιεῖναι. Cfr. *Analyt. poster.* I, 2, p. 72, a. 1, 24, p. 85, b sq. *Metaphys.* Z, 10, p. 1034, b. Alios locos composuit Accorambonus l. l. p. 380.

fine adnotationum in quartum Meteorologicorum librum posuit p. 491 adscribenda videntur: *Clare hic (IV, 12, 12 sq.) Aristoteles coniungit hunc librum cum libro de animalium historia, in quo prius distinguit animalia secundum partes, et nomina omnium partium singillatim explicat: statim enim in principio illius libri explicat, quod animalium partes aliae sint simplices, aliae compositae; mox distinguit animalia iuxta diversas eorum generationes; postremo agit de natura singularum specierum animalium; quibus peractis in libris postmodum de partibus animalium reddit causam cur diversae partes sint positae in diversis animalibus; in libris vero de anima eorum forma et ratio, quae est anima, declaratur; et in libris de generatione animalium causam animalium efficientem determinat. Quapropter hunc librum debent sequi libri de animalibus, ut clare hic Aristoteles ordinem librorum explicat. Cum enim dicit, sumendum est singulatim quid sit, ut sanguis, caro etc. proponit historiam partium quoad vi est; mox insert libros de partibus et de anima, cum dicit: Sic enim sciemus unumquodque cur, et quid sit, si materiam et rationem habeamus. In libris enim de partibus agit de materia animalium, et in libris de anima de forma et ratione. Ultimo proponit libros de generatione animalium, dicens: Maxime vero ambo generationis et corruptionis, et unde principium motus: de causa enim efficiente animalium egit in illis libris, quae omnia etiam singillatim in libris de historia tractat historice; de partibus, de anima, de generatione, et tandem de animalium speciebus. Habemus enim hic quod Aristoteles tractat de temperatura et causis tam materialibus, quam efficientibus partium similarium animalium, praecipue quas postea explicat in libris de animalibus: et licet interdum adducat etiam exempla mineralium, id agit, ut clarius per ea, quae iam explicata sunt in tertio Meteororum, haec explicet, quae hic traduntur, utque hunc librum cum illis coniungat, est enim medius (ut diximus) inter libros Meteororum et libros de animalibus.*

Longior est Francisci Patricii dissertatio (*Discuss. Peripatet.* Tom. I, Lib. IX, p. 112 — 125): De physicorum librorum ordine maxime semper fuit inter Peripateticos omnes controversia. Quam rem propositum est hoc loco quam diligentissime discutere: non equidem interpretum, qui nimis multi sunt, opiniones et argumenta recensendo aut reprobando: sed quodnam Aristotelis fuerit propositum, demonstrando. Ac sane ut nemo fere est, qui Physices libros octo praecedere non affirmet: consequi quatuor de coelo: post vero sequi duos de generatione et corruptione: quibus proxime iungantur Meteorologici, non concedat: atque in hac re omnes ad unum concordantes esse videantur, sic ab his, maxima inter omnes fuit semper dissensio. Namque Simplicius prooemio Physicorum, post Meteorologicos, disponit libros de metallis si superessent *): de historia animalium, de generatione ac de partibus. Post hos librum de incessu, de somno et alios: ultimo loco libros de plantis. Philoponus vero prooemio librorum de generatione et corruptione, longe aliter. Nam post Meteoros ponit libros de animalibus multiplices. Post hos libros de plantis, de metallis et quartum Meteororum. Prooemio vero Physicorum longe etiam a se ipso differt. Nam post Meteoros, hoc ordine disponit. Metallicos, de plantis, de animalium historia, de generatione, de partibus, de motibus eorum, de somno, de vita et morte, et postremo libros de anima. Atque haec est inter Graecos,

*) Fortasse non abs re erit adscribere Accoramboni verba, in quibus de Aristotelis (III, 7, 6) verbis: *κοινῇ μὲν οὖν εἴρηται περὶ πάντων αὐτῶν· ἰδίᾳ δ' ἐπισκεπτέον προχειρίζομένοις περὶ ἕκαστον γένος* agit p. 485: Clare hic nos docet Aristoteles, quod ea, quae de mineralibus tractare intendebat, hic egit, nec alium librum de illis construxit, ut aliqui putant; dicit enim, quod satis est universaliter egisse hic de illis, particulariter vero agere de eorum speciebus relinquit illis artificibus, qui singulas horum species tractant: ut de argento ad argentarios, de auro ad aurifices, de ferro atque aere ad fabros aerarios tractare spectat: philosophus enim universales rerum causas primas prospicere debet.

qui ad nos pervenerunt *), discordia. Inter duos Arabas Avicennam et Averroëem **) non minor est, cum neuter cum altero, vel cum Graecis concordet. Avicenna post Meteorologicos Metallicos statuit, post hos libros de anima. Averroës vero post Metallicos, libros de plantis ordinat [cosque quidem, quos hodiernum habemus, supposititios], quos sequi ait animalium historiam, quam subsequantur libri de partibus et de anima. Latinorum autem interpretum, quum Graecos illos non vidissent, pars illi Arabi, pars huic adhaesit. Franciscus autem Caballus ***), qui inter primos Aristotelicae philosophiae professores, graecos interpretes in scholis nominavit et est secutus, duos libros de ordine physicorum Aristotelis librorum conscripsit. Visusque est sibi Aristotelis sententiam penitus perspexisse. Atque ex eius mente ita collocat, ut post Meteoros primo loco Historiam animalium locet, quam sequantur libri de partibus, post libellum de ingressu, quem de partibus ad motum utilibus uti nos appellat: post hunc libros de anima, ac deinde libellos de sensu, de memoria, de somno, de animalium motu, de animalium generatione, de vitae longitudine, de iuventute et senectute, de respiratione, de vita et morte, ac postremo de sanitate et morbo. Libros vero de plantis, quia adhuc non exierunt, nullo ordine locavit: quos tamen in reliquis omnibus cum secutus Marcus Antonius Ianua †),

*) Scilicet dolendum interiisse libros, in quibus de ordine operum Aristotelis agebatur, Andronici Rhodii (Schneider l. l. p. XCV sqq. Stahr *Aristotel.* I, p. 159 II, 129 sqq.), Ptolemaei (Brandis in *Rhein. Mus.* I, 3 p. 249 not.), Adrasti Aphrodisaei (*ἱστορίαι Ἀδραστος ἐν τῷ περὶ τῆς τάξεως τῶν Ἀριστοτελοῦς συγγραμμάτων* et q. s. *Simplic. ad Categor.* fol. 4, b. Schneider l. l. p. XCIV), Hermippi Smyrnaei (Schneider l. l. p. CXXIV. Stahr l. l. II p. 283), aliorumque.

**) Averroës sententiam expositam reperies in editione latina Oper. Aristotel. Iuntin. (Venet. 1550 fol.) Vol. IV, fol. 3, a sq. Vol. V, fol. 181, b sq.

***) De quo cfr. Furlan. l. l. p. 10 sq. ac *Patric. Disc. peripat.* Tom. I, Libr. XIII p. 163.

†) Vide Furlan. l. l. p. 20.

quem nos aliquot annis audivimus, post omnes de animalibus collocavit. In hac tanta sententiarum tam magna confusione, quam etiam librariorum licentia suo quodam ordine Aristotelicos libros imprimendum adauget, non alius quam Aristoteles ipsemet idoneus accesserit iudex. Qui etiam litium istarum causa fuit. Ac prius remedia ex eo tentemus asserre, quam morbi causam horreamus. Testimonia ergo ex ipsius libris (quod nemo superiorum satis plene fecit) adducenda nobis sunt, et quam fieri potest accuratissime expendenda. Id ante omnia admonentes physicorum librorum ordinem quatuor locis esse interruptum, quae loca suis locis indicabimus. Primo itaque loco eum locamus librum, qui Physicorum primus est. Secundo loco eum, qui secundus, praeposito tamen illi primo et tertio capite minoris *A* Metaphysicorum qui a Graecis fuit appellatus. Quae sententia quamvis nova sit, non tamen est ab Aristotele aliena. Nam sine illius primi (p. 192, b) *πάλιν δὲ ἄλλην ἀχὴν ἀρξάμενοι λέγωμεν* non difficulter principium minoris *A* cohaeret (p. 993, a): *ἡ περὶ τῆς ἀληθείας θεωρία τῇ μὲν χαλεπῇ τῇ δὲ ῥαδίᾳ*. Nam re vera hoc aliud quoddam principium, id est uniusversalius est. Atque aptissimum, quod subiungatur tantis et tot antiquorum de principiorum veritate controversiis. Quibus illa verba aptissime coniunguntur (p. 993, b): *τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τῶν περὶ τῆς ἀληθείας ἀποφηναμένων. παρὰ γὰρ ἐνίων παρελήφαιμεν τινὰς δόξας, οἱ δὲ τοῦ γενέσθαι τούτοις αἰτιοὶ γεγόνασιν*. Quod vero cap. II causarum infinitas non admittatur, apte locabitur post causarum quatuor tractationem et ante caput de fortuna, atque ita prooemium secundi, quod et Sadoletus Cardinalis, et Ioannes Franciscus Beatus sunt arbitrati, efficietur et pars. Hunc tertio loco sequatur is qui secundus ad haec usque tempora est habitus. Quarto loco qui tertius, quinto vero qui quartus fuit. Atque hi quinque physici Aristotelico nomine appellabantur. Quintum vero qua ratione antiquiores quidam interpretes et cum iis Simplicius inter physicos potius quam inter libros de motu locarint, sane non video, cum nihil aliud hoc libro contineatur, quam tres de motu considerationes:

scilicet ut Simplicius idem ait, prima de partibus subiectis motui; secunda, quomodo motus sit unus genere, specie, numero; postremo, quo pacto motus motui opponitur et quies quieti. Quapropter hunc librum, si aliam quemquam (quod et Porphyrium ait Simplicius sensit) inter libros de motu collocabimus, et primo quidem loco. Secundo loco, qui proxime cum sexto loco sequebatur. Tertio non is, qui septimus fuit, sed qui octavus est habitus. Nam optime videtur fini sexti cohaerere, ubi cum conclusisset, motum non esse infinitum ita ut terminis careret, proponit inquirendum, an tempore possit esse infinitus: unus scilicet, non autem eo modo, quo post localem sequatur alteratio atque augmentatio, has consequatur generatio. Sic enim multi motus sunt non unus. Sed si quis tempore infinitus sit, is procul dubio circularis est. Sic enim eo sine scriptum est (p. 241, b): ὅτι μὲν οὖν οὕτως οὐκ ἔστιν ἄπειρος μεταβολή, ὥστε μὴ ὠρίσθαι πέρασι, φανερόν. ἀλλ' εἰ οὕτως ἐνδέχεται ὥστε τῷ χρόνῳ εἶναι ἄπειρον τὴν αὐτὴν οἶσαν καὶ μίαν, σκοπέον. μὴ μῦθς μὲν γὰρ γινομένης οὐθὲν ἴσως κωλύει, ὅσον εἰ μετὰ τὴν φορὰν ἀλλοίωσις εἴη καὶ μετὰ τὴν ἀλλοίωσιν αἴξεσις καὶ πάλιν γένεσις· οὕτω γὰρ αἰεὶ μὴ ἔσται τῷ χρόνῳ κίνησις, ἀλλ' οὐ μία διὰ τὸ μὴ εἶναι μίαν ἐξ ἀπασῶν. ὥστε δὲ γίνεσθαι μίαν, οὐκ ἐνδέχεται ἄπειρον εἶναι τῷ χρόνῳ πλὴν μῦθς· αὕτη δ' ἔστιν ἡ κύκλω φορὰ. Cui recte cohaeret inquisitio principio octavi proposita: an is motus factus aliquando fuerit, et quae sequuntur multa theoremata ad huius motus infinitatem temporaneam et aeternitatem pertinentia. At septimo libro omnia ab hac consideratione aliena, cum nihil aliud in eo discutiat, ut Simplicius est testis, quam quatuor problemata, haec scilicet. Quidquid movetur, ab aliquo movetur. Quaecunque moventur loco, reducuntur ad primum motum. Quod motor omnis simul est cum eo, quod movetur. Postremo quo pacto, et qui motus inter se sint comparandi. Neque scio qua ratione paulo ante dixerit idem Simplicius, quod eadem quaestiones et earum demonstrationes atque eodem ordine habeantur in hoc, quae etiam octavo habentur: quum octavo nullum eorum

problematum, praeter primum, neque id eodem ordine tractetur. Quapropter Eudemi Aristotelis auditoris, cuius testimonio in Aristotelis libris legitimis inveniendis uti sumus, minime invalidiori testimonio, etiam in reprobandis utamur. Eum testatur Simplicius, hunc librum omnino omisisse, cum alia omnia reliquis contenta prosecutus esset *). Cuius auctoritati adsensit Alexander Aphrodisiensis, aliique antiquiores interpretes, quibus etiam accessit Themistius maiore eius libri parte. Quorum omnium iudicio et auctoritati non est Simplicii unius auctoritas praefenda. Itaque eum de hoc numero eiciemus, ac tertio loco de motu eum, qui octavus physicae auscultationis fuit, statuemus. Quique illi physici vel de natura, vel etiam de principiis, uti etiam antea monuimus, appellabuntur. Hi vero tres de motu. Post quos interpretes omnes sequi eos qui de caelo dicuntur, concordēs asserunt: neque absque ratione. Nam quum de principiis naturalium rerum, earumque communibus accidentibus egisset, his libris ipsaemet naturales res aggreditur, quae res corpora et corporea sunt, corporum autem prima simplicia sunt: inter quae caeli et excellentia et virtute primum tenent locum. Atque ideo duobus primis libris de caelo deque caeli partibus et passionibus agit: duobus vero sequentibus de elementis, quae post caelum etiam simplicia corpora sunt: ideoque de elementis, non amplius de caelo sunt appellandi, quorum prior est ille, qui incipit: *περὶ μὲν οὖν τοῦ πρώτου οὐρανοῦ καὶ τῶν μερῶν, ἔτι δὲ περὶ τῶν ἐν αὐτῷ φαινομένων ἀστρῶν, ἐκ τινῶν τε συνεστᾶσι καὶ ποῖα ἅττα τὴν φύσιν ἐστὶ, πρὸς δὲ τούτοις ὅτι ἀγέννητα καὶ ἀφθάρτα διεκλήθημεν πρότερον*. Et paulo post haec: *περὶ μὲν οὖν τοῦ πρώτου τῶν στοιχείων εἴρηται καὶ ποῖόν τι τὴν φύσιν, καὶ ὅτι ἀφθάρτον καὶ ἀγέννητον*. λοιπὸν δὲ περὶ τῶν δυοῖν εἰπεῖν. Duo appellans nostratia haec elementa ob motus duos, quibus sursum et deorsum moventur. Quod autem post hos sequantur libri de generatione et corruptione

*) Cfr. Brandis in *Rhein. Mus.* I, 4, p. 281 sqq. Stahr. *Aristot.* II, p. 82 sqq. p. 100. Weisse *Phys.* p. 300.

clare indicant verba, quae subiungit: ἅμα δὲ συμβήσεται περὶ τούτων λέγουσι καὶ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς διασκέψασθαι. Quod idem sine secundi apparet. Ait enim: περὶ μὲν οὖν βαρέως καὶ κούφου καὶ τῶν περὶ αὐτὰ συμβαινόντων ἀφωρίσθω τοῦτον ἡμῖν τὸν τρόπον. Et initio librorum de generatione: περὶ δὲ γενέσεως καὶ φθορᾶς τῶν φύσει γινομένων καὶ φθειρομένων, ὁμοίως κατὰ πάντων τάς τε αἰτίας διαιρετέον καὶ τοὺς λόγους αὐτῶν. Quod vero ad hos iungantur Meteorologici ex initio ipsorum clarum fit, in quo quaecunque hactenus peregit, commemorat: περὶ μὲν οὖν τῶν πρώτων αἰτίων τῆς φύσεως, καὶ περὶ πάσης κινήσεως φυσικῆς, ἔτι δὲ περὶ τῶν κατὰ τὴν ἄνω φορὰν διακεκοσμημένων ἄστρων καὶ περὶ τῶν στοιχείων τῶν σωματικῶν, πόσα τε καὶ ποῖα καὶ τῆς εἰς ἄλληλα μεταβολῆς καὶ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς τῆς κοινῆς, εἴρηται πρότερον. Omnibus scilicet libris, quos commemoravimus *. Post quae omnia proponit quae sibi sint exsequenda usque ad finem propositae de naturali philosophia methodi. Atque ut eo ordine quo praecedentia tractavit, repetiit: ita ratione consentaneum est cum, eo ordine sequentia quoque proponere, quo ordine agere in animo habuerat: sic autem proponit. Se de meteoris acturum, quae longiore sermone quot et qualia sint enumerat, post ea subdit: διελθόντες δὲ περὶ τούτων θεωρήσωμεν, εἴ τι δυναμέθω **) εἰπεῖν κατὰ τὸν ὑφηγημένον τρόπον περὶ ζῳῶν καὶ φυτῶν, καθόλου τε καὶ χωρὶς· σχεδὸν γὰρ τούτων ῥηθέντων, τέλος ἂν εἴη γεγονὸς τῆς ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν προαιρέσεως πάσης. Quibus ultimis verbis magnopere est animadvertendum, cum propositum habuisse de tota rerum natura tractare: quod sibi putat absolutum fore, postquam de

*) Patricius nempe verba περὶ μὲν τῶν πρώτων αἰτίων τῆς φύσεως ad quinque Physicos, περὶ πάσης κινήσεως φυσικῆς ad tres de motu, περὶ τῶν κατὰ τὴν ἄνω φορὰν διακεκοσμημένων ἄστρων ad duos de caelo, περὶ τῶν στοιχείων τῶν σωματικῶν ad duos de elementis, περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς τῆς κοινῆς ad duos de generatione et interitu libros refert.

**) Ita, ut corrigere voluimus, aperte exhibet Patricius: et ita etiam infra p. 122.

animalibus et plantis et universaliter et particularius pertractaverit. Atque hic quidem universalis est reliquorum librorum ordo: agendum esse de meteoris, de animalibus, de plantis. Particularem vero explicat hoc eodem loco, ordinem meteororum. Animalium et plantarum reticet hic: sed animalium ordinem libris de animalibus exponit, plantarum vero ut videtur nullibi. Meteora sic disponit: λοιπὸν δέ τι ταύτης τῆς μεθόδου θεωρητέον, ὃ πάντες οἱ πρότερον μετεωρολογίαν ἐκάλλον. ταῦτα δ' ἐστίν, ὅσα συμβαίνει κατὰ φύσιν μὲν, ἀτακτοτέρων μὲντοι τοῦ πρώτου στοιχείου τῶν σωμάτων περὶ τὸν γειτνιώντα μάλιστα τόπον τῇ φορᾷ τῶν ἕστρων, οἷον περὶ τε γάλακτος καὶ κομητῶν καὶ τῶν ἐκφυρομένων καὶ κινουμένων φασμάτων, ὅσα τε θείημεν ἂν ἄερος εἶναι κοινὰ πάθη καὶ ὕδατος. ἔτι δὲ γῆς ὅσα εἶδη καὶ μέρη καὶ πάθη τῶν μερῶν, ἐξ ὧν περὶ τε πνευμάτων καὶ σεισμῶν θεωρήσασιν ἂν τὶς αἰτίας καὶ περὶ πάντων τῶν γινομένων κατὰ τὰς κινήσεις τὰς τούτων, ἐν οἷς τὰ μὲν ἀποροῦμεν, τῶν δ' ἐφαπτόμεθα τινα τρόπον, ἔτι δὲ περὶ κεραυνῶν πτώσεως καὶ τυφῶνων καὶ πρηστήρων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐγκυκλίων, ὅσα διὰ πῆξιν συμβαίνει πάθη τῶν αὐτῶν σωμάτων τούτων. Quae quidem omnia videntur exsequi tribus libris sequentibus: etiamsi ordine aliquatenus diverso quam proposita fuerunt: apteque fines priorum cum principiis sequentium copulantur*). Sed unum omisisse videtur, tractationem scilicet de terrae speciebus et partibus, et caetera, quae confusius proposita fuerant inter meteorologicas passiones. Ac forte correctius legeretur, si verba illa in hunc modum disponerentur: ἐξ ὧν περὶ τε πνευμάτων καὶ σεισμῶν θεωρήσασιν ἂν τὰς αἰτίας. ἔτι δὲ περὶ κεραυνῶν πτώσεως καὶ τυφῶνων καὶ πρηστήρων καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐγκυκλίων. ἐν οἷς τὰ μὲν ἀποροῦμεν, τῶν δ' ἐφαπτόμεθα τινα τρόπον, ἔτι δὲ γῆς ὅσα τε εἶδη καὶ μέρη καὶ πάθη τῶν αὐτῶν σωμάτων τούτων.

*) Mihi, ut semel hoc moneam, illud tenendum videtur principium, quod ubi de ordine agit librorum quos iam iam conscripserat, audiendus Aristoteles, ubi de conscribendorum serie ac nexu, nulla, aut exigua saltem philosopho fides tribuenda.

Quod autem haec lectio magis librorum tractatibus respondeat, inde apparet, quod primo libro, id quod primo proposuerat tractat *), ordine inverso de ignitis passionibus, cometis, de lacte et communibus aquae et aëris passionibus: secundo deinde libro, non de terrae speciebus vel partibus, vel partium passionibus, sed de ventis et terrae motibus. Tertio demum de fulminibus, typhonibus, presteribus, nostrae lectionis ordine. Post quae agendum erat de terrae speciebus et partibus et partium passionibus, quod etiam fine libri tertii indicavit (III, 7, 1): ὅσα μὲν οὖν ἔργα συμβαίνει παρελθεῖν τὴν ἔκκρισιν ἐν τοῖς τόποις τοῖς ὑπὲρ τὴν γῆν σχεδὸν ἔστι τοσαῦτα. ὅσα δ' ἐν αὐτῇ τῇ γῆ ἐγκατακλειομένη τοῖς τῆς γῆς μέρεσιν ἀπεργάζεται λεκτέον. Sane respondet illis verbis primi: γῆς ὅσα εἶδη καὶ μέρη (I, 1, 3) haec: ἐν τοῖς τῆς γῆς μέρεσιν et quae paulo post: δύο δὲ καὶ τὰ εἶδη τῶν ἐν τῇ γῆ γινομένων τὰ μὲν ὀρυκτὰ τὰ δὲ μεταλλεύτᾳ. Ex quibus verbis eorumque recto ordine secure affirmare possumus, post tres hos libros meteororum sequi libros fossilium, librum de lapide, libros de metallis. Haec enim sunt terrae species, et partes et partium passiones, quae in terrae partibus ex inclusa exhalatione generantur; de quibus fine hoc tertii libri generaliter quaedam tangit, proponit tamen separatim de uno quoque agere: κοινῇ μὲν οὖν εἴρηται περὶ πάντων αὐτῶν, ἰδίᾳ δὲ ἐπισκεπτέον προχειρίζομένοις περὶ ἕκαστον γένος. Quorum quidem generum, testatur Laërtius eum de lapide librum conscripsisse: Philoponus autem et Simplicius etiam de metallis affirmant. Qui libri si unquam resurgent post tertium Meteororum collocandi erunt. Ita enim et propositio prior

*) Quis hinc suspicetur Patricium librum Meteorologicorum primum supposititium esse arbitratum, quod tamen fecit *Disc. Peripat.* Tom. I. Lib. III p. 23? Sed haec opinionum varietas et inconstantia Patricio, quamvis ubi silet odium contra Aristotelem, oculatissimo homini, propria videtur. Non iniquum de Patricio iudicium tulit Jourdain p. 228 vers. germ. Quam infeliciter graece doctus fuerit exemplo probavit Stahr *Aristotel.* II, p. 213, quibus sexcenta alia addi possunt.

et ultima conclusio requirunt. Atque hic series naturalium librorum primo loco est interrupta: in quo desunt tractatio fossilium, lapidum et metallorum. Quem vero Peripatetici omnes Meteororum quartum nominarunt, Meteorus non est. Neque enim materia illi, sicuti tribus aliis, et his quibus caremus, exhalatio vel humida vel sicca est: sed pertinet ad id quod his verbis propositum initio primi fuerat: *καὶ περὶ τῶν γινομένων κατὰ τὰς κινήσεις τούτων, ὅσα διὰ πῆξιν συμβαίνει πάθη τῶν αὐτῶν σωματίων τούτων*, scilicet elementorum. Quorum motiones quid aliud sunt quam actio et passio ad se invicem. Ideoque duo activa, duo passiva esse constituit statim initio quarti: *ἐπειδὴ τέτταρα διώρισται αἷτια τῶν στοιχείων, τούτων δὲ κατὰ τὰς συζυγίας, καὶ τὰ στοιχεῖα τέτταρα συμβέβηκεν εἶναι, ὧν τὰ μὲν δύο ποιητικά, τὰ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν, τὰ δὲ δύο παθητικά, τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν*. Quarum activarum et passivarum paulo post ait esse inquirendas operationes: *διωρισμένων δὲ τούτων ληπτέον ἂν εἴη τὰς ἐργασίας αὐτῶν, αἷς ἐργάζονται τὰ ποιητικὰ καὶ τῶν παθητικῶν τὰ εἶδη*. Quae quidem verba respondent illis: *καὶ περὶ πάντων τῶν γινομένων κατὰ τὰς κινήσεις τὰς τούτων*. Hic enim motus dixit, *quas ibi ἐργασίας*. De motibus ergo et operationibus activorum et passivorum agendum esse ait: *quas quidem enumerat statim: πρῶτον μὲν οὖν καθόλου ἢ ἀπλῆ γένεσις καὶ ἢ φυσικὴ μεταβολὴ τούτων τῶν δυνάμεων ἔστιν ἔργον, καὶ ἢ ἀντικειμένη φθορὰ κατὰ φύσιν. αὐταὶ μὲν οὖν τοῖς φυτοῖς ὑπάρχουσι καὶ ζώοις καὶ τοῖς μέρεσιν αὐτῶν*. Atque de his quidem generatione et corruptione naturali primo capite huius libri egit, quod sine indicat: *τί μὲν οὖν ἔστι γένεσις καὶ φθορὰ, εἴρηται*. Post quas dicendum esse ait de reliquis omnibus quae ab his activis et passivis efficiuntur, secundo capite: *λοιπὸν δὲ εἰπεῖν τὰ ἐχόμενα εἶδη, ὅσα αἰ εἰρημέναι δυνάμεις ἐργάζονται ἐξ ὑποκειμένων τῶν φύσει συνεστῶτων ἤδη*. Easque statim enumerat, actionem caloris esse concoctionem, et huius species maturationem, elixationem, assationem: frigiditatis vero inconcoctionem: huius species, cruditatem, iniquationem, tostionem. Atque haec omnes sunt *ἐργασίαι*,

quae κατὰ τὰς κινήσεις elementorum fiunt. In quibus explicandis usus etiam est verbis motum significantibus: ὀρίζουσαι, συμφύουσαι, μεταβάλλουσαι τὰ ὁμογενῆ καὶ μὴ ὁμογενῆ, ὑγραίνουσαι, ξηραίνουσαι, σκληρύνουσαι, μαλάττουσαι, γεννώσι, ἐργάζονται. Atque haec toto capite quarto pertractantur, quae ex motione et operatione elementarium potentiarum proveniunt, tum activarum tum passivarum. Quinto vero incipit ea omnia tractare, quae his verbis illa: ὅσα διὰ πῆξιν συμβαίνει πάθη τῶν αὐτῶν σωμάτων τούτων sequentibus proposuerat: ἀνάγκη δὲ σκληρὸν ἢ μαλακὸν εἶναι τὸ ὠρισμένον σῶμα οἰκείῳ ὄρω· ἢ γὰρ ὑπέκει ἢ μὴ. ἔτι πεπηγὸς εἶναι. τούτῳ γὰρ ὀρίζεται. ὥστε ἐπεὶ πᾶν μὲν τὸ ὠρισμένον καὶ συνεστηκὸς ἢ μαλακὸν ἢ σκληρὸν, ταῦτα δὲ πῆξει ἐστίν, ἅπαντα ἂν εἴη τὰ σώματα καὶ τὰ σύνθετα καὶ τὰ ὠρισμένα οὐκ ἄνευ πῆξεως· πῆξεως οὖν περὶ ῥητέον. De qua fuse satis disputat totis capitibus V. VI. VII: octavo vero, etiamsi inserat verba haec: ἐκ μὲν οὖν ὕδατος καὶ γῆς τὰ ὁμοιομερῆ σώματα συνίσταται καὶ ἐν φυτοῖς καὶ ἐν ζώοις, καὶ τὰ μεταλλευόμενα, ὅσον χρυσὸς καὶ ἄργυρος, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα ἐξ αὐτῶν τε καὶ τῆς ἀναθυμιάσεως τῆς ἐκατέρου ἐγκατακλειομένης, ὥσπερ εἴρηται ἐν ἄλλοις. Quae ad aliam rem spectare videntur pertractatam iam et sine tertii et libris de metallis, attamen persequitur inceptum: περὶ μὲν οὖν πηκτοῦ καὶ ἀπήκτου καὶ τηκτοῦ καὶ ἀτήκτου εἴρηται καθόλου μὲν πρότερον, ὅμως δ' ἐπέλωμεν καὶ νῦν. *Eaque* prosequitur capitibus integris IX. X. XI. Namque dixerat prius omne terminatum et constitutum, vel molle vel durum: ταῦτα δὲ πῆξει ἐστίν. Itaque quaecunque his capitibus disputantur: πῆξει ἐστίν. Ex quorum numero sunt etiam τὰ ὁμοιομερῆ quae sunt in plantis et animalibus. Haec enim vel mollia vel dura sunt, atque πῆξει ἐστίν. De quibus capite duodecimo proponit dicendum: ληπτέον καθ' ἕκαστον τί ἐστίν, ὅσον τί αἷμα ἢ σὰρξ ἢ σπέρμα καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον. Haec autem esse testatur ex elementis: ἐκ μὲν γὰρ τῶν στοιχείων τὰ ὁμοιομερῆ. Quod capite VIII. sic dixerat: ἐκ μὲν οὖν ὕδατος δὲ καὶ γῆς τὰ ὁμοιομερῆ σώματα συνίσταται ἐν φυτοῖς καὶ ἐν ζώοις. Post quae in fine capitibus ait etiam de non similaribus et aliis

agendum: δηλωθέντων δὲ τούτων ὁμοίως τὰ μὴ ὁμοιομερῆ
 θεωρητέον καὶ τέλος τὰ ἐκ τούτων συνεστῶτα, ὅσον ἄνθρωπον,
 φυτὸν καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα, quae octavo capite sic expres-
 serat: τούτοις δὲ διαφέρει ὅστοῦν καὶ σὰρξ καὶ νεῦρον καὶ ξύλον
 καὶ φλοιὸς καὶ λίθος καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον τῶν ὁμοιομερῶν
 μὲν φυσικῶν δὲ σωμάτων. Quae autem sint ista corpora,
 enumeravit eodem octavo capite per octo et decem iuga-
 tiones: εἰπόμεν δὲ πρῶτον τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν, ὅσα κατὰ
 δύναμιν καὶ ἀδυναμίαν λέγεται. Quibus tum plantarum, tum
 lapidam, tum animalium, tum aliorum omnium similes
 partes efficiuntur: suntque ea, congelabile et non congelabile,
 fusile et non fusile et reliqua eo loco ab eo enumerata. Atque
 his expoistis partium similarium expositionem aggreditur initio,
 uti diximus, capitis duodecimi: λέγωμεν τί σὰρξ ἢ ὅστοῦν ἢ
 τῶν ἄλλων τῶν ὁμοιομερῶν, de quibus atque aliis quibusdam
 quaedam tetigisset, nec tamen perfecisset eorum tracta-
 tionem, sic in fine capitis et libri concludit: δηλωθέντων δὲ
 τούτων, ὁμοίως τὰ μὴ ὁμοιομερῆ θεωρητέον καὶ τέλος τὰ ἐκ
 τούτων συνεστῶτα, ὅσον ἄνθρωπον, φυτὸν καὶ τὰ ἄλλα τὰ
 τοιαῦτα. Itaque recte dicemus, hunc librum non de meteoris,
 vel exhalationibus tractare, ut tres illi libri, ut liber metal-
 lorum et fossilium: sed de iis, quae per motus activos et
 passivos elementorum fiunt, et etiam de iis, quae ex his
 iisdem elementis fiunt per concretionem, atque ideo liber hic
 non est inter Meteorologicos posthac numerandus. Quod et
 Alexander Aegaeus commentariis suis, qui sub Aphrodisei
 feruntur, est attestatus. Sed quum duas habeat partes, alteram
 de iis, quae per motus elementorum fiunt, quae capitibus
 quatuor continetur: alteram vero de iis, quae per concretio-
 nem fiunt, quae octo capitibus est comprehensa, videretur
 ex hac maiore libri parte inscriptio vera desumenda: περὶ τῶν
 πῆξει γινομένων vel περὶ πηγνυμένων. Sed cum elementorum
 operationes causa sint etiam concretorum, sintque ambabus
 partibus communes, περὶ τῶν στοιχείων ἐργασιῶν liber videtur
 rectius inscribendus nosque posthac eo nomine utemur. In
 cuius calce, cum primo de similaribus partibus dicat agendum,

postea de dissimilaribus, ultimo de constantibus ex his: clarior luce est, hunc librum sequi debere eum, qui de similibus partibus agit. Nempe libri de partibus animalium in quibus ὁμοιομερῆ primo, postea etiam ἀνομοιομερῆ tractantur. Id autem Aristotelis mentem fuisse magis etiam confirmatur ex initio ipsius de partibus tractationis, quae est libro secundo, ubi post pauca quaedam, quae de historia memorat, ita scribit: τριῶν δ' οὐσῶν τῶν συνθέσεων, πρώτην μὲν ἂν τις θεῖη τὴν ἐκ τῶν καλουμένων ὑπὸ τινῶν στοιχείων, οἷον γῆς, ἀέρος, ὕδατος, πυρός, ἔτι δὲ βέλτιον ἴσως ἐκ τῶν δυνάμεων λέγειν. καὶ τούτων οὐκ ἔξ ἁπασῶν, ἀλλ' ὥσπερ ἐν ἑτέροις εἴρηται καὶ πρότερον. ὑγρὸν γὰρ καὶ ξηρὸν καὶ θερμὸν καὶ ψυχρὸν ὕλη τῶν συνθέτων σωμάτων ἐστίν. αἱ δὲ ἄλλαι διαφοραὶ τούτοις ἀκολουθοῦσι, οἷον βάρους καὶ κουφότης καὶ πυκνότης καὶ μανότης καὶ τραχύτης καὶ λειότης καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα πάθη τῶν σωμάτων. δευτέρα δ' ἢ σύστασις ἐκ τῶν πρώτων ἢ τῶν ὁμοιομερῶν φύσις ἐν τοῖς ζῴοις ἐστίν· οἷον ὄστου καὶ σαρκὸς καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. τρίτη δὲ καὶ τελευταία κατ' ἀριθμὸν ἢ τῶν ἀνομοιομερῶν, οἷον προσώπου καὶ χειρὸς καὶ τῶν τοιούτων μορίων. Quae certe respondent verbis capituli XII libri de elementorum actionibus: τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα μόρια θερμότητι καὶ ψυχρότητι καὶ ταῖς τούτων κινήσεσιν ἐνδέχεται γίνεσθαι πηγνύμενα τῷ θερμῷ καὶ τῷ ψυχρῷ, λέγω δ' ὅσα ὁμοιομερῆ, οἷον σάρκα, ὄστον, τρίχας, νεῦρα καὶ ὅσα τοιαῦτα· πάντα γὰρ διαφέρει ταῖς πρότερον εἰρημέναις διαφοραῖς, τύσει, ἔλξει, τραύσει, σκληρότητι, μαλακότητι καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς τοιούτοις, αὐτὰ δ' ὑπὸ ψυχροῦ καὶ θερμοῦ καὶ τῶν κινήσεων γίνεται μιγνυμένων. τὰ δ' ἐκ τούτων συνεσιῶτα οὐθενὶ ἂν δόξειε τὰ ἀνομοιομερῆ, οἷον κεφαλὴ, ἢ χεῖρ, ἢ ποῦς, ἀλλ' ὥσπερ καὶ τοῦ χαλκῶν ἢ ἄργυρον γενέσθαι αἰτία ψυχρότητος καὶ θερμότητος κινήσεως, τοῦ δὲ πρόνα ἢ φιάλην ἢ κιβωτὸν οὐκ ἔτι, ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν τέχνη, ἐκεῖ δὲ φύσις, ἢ ἄλλη τις αἰτία. ἐπεὶ οὖν ἔχομεν τίνος γένους ἕκαστον, ληπτέον καθ' ἕκαστον τί ἐστίν. Quod quidem libris de partibus, uti legentibus est manifestum prosequitur. Toto enim hoc primo capite secundi libri, de qualitatibus, de similaribus, de dissimilaribus quaedam proponit, distinguit,

describit generaliter: secundo vero sic aggreditur: τῶν ὁμοιομερῶν μορίων ἐν τοῖς ζώοις ἐστὶ τὰ μὲν μαλακὰ καὶ ὑγρά, τὰ δὲ σκληρὰ καὶ στερεά. Deinde omnibus capitibus usque ad decimum de similaribus partibus agit. Post quae decimo capite initium est tractationis de dissimilaribus et organicis, de quibus sine XII. capituli libri de elementorum motionibus proposuerat se acturum, post similarium partium tractationem: δηλωθέντων δὲ τούτων ὁμοίως τὰ μὴ ὁμοιομερῆ θεωρητέον. De quibus sane reliquo toto secundo et sequentibus duobus libris agit. Quorum sine post hos vocat libros de animalium generatione, his verbis: περὶ μὲν οὖν μορίων διὰ τίνα αἰτίαν ἕκαστόν ἐστιν ἐν τοῖς ζώοις εἴρηται περὶ πάντων τῶν ζῴων καθ' ἕκαστον. τούτων δὲ διωρισμένων ἐφεξῆς ἐστὶ τὰ περὶ τὰς γενέσεις αὐτῶν διελεῖν. Quod quidem (etiamsi obscurius aliquanto) proposuerat sine duodecimi illius capituli de similaribus partibus loquens: λεπτόν καθ' ἕκαστον τί ἐστὶ, ὅλον τί αἷμα ἢ σὰρξ ἢ σπέρμα καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον. οὕτω γὰρ ἴσμεν ἕκαστον διὰ τί καὶ τί ἐστὶν, εἴαν τὴν ὕλην ἢ τὸν λόγον ἔχωμεν, μάλιστα δ' ὅταν ἄμφω τῆς τε γενέσεως καὶ φθορᾶς καὶ πόθεν ἢ ἄρχῆ τῆς κινήσεως. Haec enumeratio causarum est, a quibus orsus est libro primo de generatione animalium, connectens eius initium cum sine librorum de partibus iam allato: ἐπεὶ δὲ περὶ τῶν ἄλλων μορίων τῶν ἐν τοῖς ζώοις εἴρηται καὶ κοινῶς καὶ καθ' ἕκαστον γένος περὶ τῶν ἰδίων χωρὶς, τίνα πρότον διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἕκαστον, λέγω δὲ ταύτην ἕνεκα τοῦ, ὑπόκεινται γὰρ αἰτίαι τέσσαρες: et paulo post: παντὶ μὲν τῷ ὅλῳ τὰ ἀνομοιομερῆ, τοῖς δὲ ἀνομοιομερέσι τὰ ὁμοιομερῆ, τούτοις δὲ τὰ καλούμενα στοιχεῖα τῶν σωμάτων. Omnia itaque consona et conformia sunt principio libri secundi de partibus, et medio capituli duodecimi libri de elementorum actionibus, et fini propositionis primi Meteororum factae: λοιπὸν δὲ τῶν μὲν μορίων τὰ πρὸς τὴν γένεσιν συντελοῦντα τοῖς ζώοις, περὶ ὧν οὐδὲν διώρισται πρότερον, περὶ αἰτίας τε τῆς κινούσης, τίς αὐτῆ, scilicet est dicendum. Duo itaque reliqua sunt, ut tractentur, partes ad generationem animalium et movens causa generationis. Quae autem sit agens haec causa exponit

secundo capite sequente: καθάπερ γὰρ εἶπομεν τῆς γενέσεως ἀρχὰς ἂν τις οὐχ ἤκιστα θείη, τὸ ἀρρὲν καὶ τὸ θῆλυ, τὸ μὲν ἀρρὲν ὡς τῆς κινήσεως καὶ τῆς γενέσεως ἔχον τὴν ἀρχήν. De quibus principiis toto progressu primi et secundi capituli agitur, reliqua libri parte, et sequentibus tribus libris omnium generum animalium, tum partes generativas, tum etiam causas corruptionis animalium, his verbis: εὐλόγως δὲ πάντων οἱ χρόνοι καὶ τῶν γενέσεων καὶ τῶν κινήσεων καὶ τῶν βίων μετρεῖσθαι βούλονται κατὰ φύσιν περιόδοις. λέγω δὲ περιόδον ἡμέραν καὶ νύκτα καὶ μῆνα καὶ ἐνιαυτὸν καὶ τοὺς χρόνους τοὺς μετρούμενους τούτοις. Et paulo post de luna loquens: διὸ συμβάλλεται εἰς πάσας τὰς γενέσεις καὶ τελειώσεις. καὶ γὰρ θερμοότητες καὶ ψύξεις μέχρι συμμετρίας τινὸς ποιοῦσι τὰς γενέσεις, μετὰ δὲ ταῦτα τὰς φθοράς· τούτων δὲ ἔχουσι τὸ πέρασ τὸ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς τελευτῆς αἱ τούτων κινήσεις τῶν ἄστρον. Post libros quinque de generatione (quod eiusdem scientiæ sit contraria speculari) sequetur liber qui hactenus pro decimo historiæ est circumlatus: quem Theodorus Gaza fragmenta vocavit, voluitque libris de generatione adiungi, alii nothum vel hypomnematicum sunt arbitrati. Ego vero quod causas exponat, cur generatio impediatur, puto eum esse, quem Laërtius περὶ τοῦ μὴ γεννᾶν appellat: quod etiam Franciscus Caballus animadvertit, debereque non adiungi, sed opponi libris de generatione. Quem postea puto sequetur liber περὶ πορείας, non quod vel ab illius, vel librorum de generatione calce sit vocatus, aut initium ipsius illis cohaereat: sed quia nullo alio commode cadit loco: et quia, si hoc loco ponatur, omnia quam aptissime consequentur. Nam sine ipsius libros de anima vocat: τῶν μὲν οὖν μορίων τῶν τ' ἄλλων καὶ αὐτῶν τῶν περὶ πορείαν τῶν ζώων καὶ περὶ πᾶσαν τὴν κατὰ τόπον μεταβολήν, τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. τούτων δὲ διωρισμένων ἐχόμενόν ἐστι θεωρῆσαι περὶ ψυχῆς. Post libros de anima sequitur liber de sensu. Quem sic orsus est: ἐπειδὴ περὶ ψυχῆς καθ' αὐτὴν διώρισται πρότερον καὶ περὶ τῶν δυνάμεων ἐκάστης κατὰ μόριον αὐτῆς, ἐχόμενόν ἐστι ποιῆσθαι τὴν ἐπίσκεψιν περὶ τῶν ζώων ἐχόντων ἀπάντων,

τίνες εἰσὶν ἴδια καὶ τίνες κοινὰ πράξεις αὐτῶν. Quas actiones enumerat: φαίνεται δὲ τὰ μέγιστα καὶ τὰ κοινὰ καὶ ἴδια τῶν ζώων κοινὰ τῆς τε ψυχῆς ὄντα καὶ τοῦ σώματος, ὅσον αἰσθησις καὶ μνήμη καὶ θυμὸς καὶ ἐπιθυμία et caetera ibi enumerata. In fine cuius libri ait, se dicturum de memoria: τῶν δὲ λοιπῶν πρῶτον σκεπτέον περὶ μνήμης καὶ τοῦ μνημονεύειν, et hunc librum incipiens sic ait: περὶ μνήμης καὶ τοῦ μνημονεύειν λεκτέον τί ἐστὶ. Post quem videntur sequi debuisse tractationes earum rerum, quas post memoriam initio de sensu proposuerat: videlicet de animositate, concupiscentia et omnino appetitu: et post hanc tractatio de voluptate et dolore, quem librum, de voluptate scilicet, asserit Laërtius Aristotelem scripasisse, qui tamen ad nos non pervenit. Atque hic secundus est locus, quo naturalium librorum series interrumpitur. Post hos enumerat etiam alia quaedam: πρὸς δὲ τούτοις τὰ μὲν πάντων ἐστὶ τῶν μετεχόντων ζωῆς κοινὰ, τὰ δὲ τῶν ζώων ἐνίοις. τυχάνουσι δὲ τούτων τὰ μέγιστα, τέσσαρες οὖσαι συζῆλαι τὸν ἀριθμὸν μόναι, ὅσον ἐργήγορσις καὶ ὕπνος καὶ νεότης καὶ γῆρας καὶ ἀναπνοή καὶ ἐκπνοή καὶ ζωὴ καὶ θάνατος, περὶ ὧν θεωρητέον τί τε ἕκαστον αὐτῶν καὶ διὰ τίνας αἰτίας συμβαίνουσι. φυσικοῦ δὲ καὶ περὶ ὑγιείας καὶ νόσου τὰς πρώτας ἰδεῖν ἀρχάς. Itaque harum coniugationum quum prima sit ea, quae somnum et vigiliam comprehendit, de somno et vigilia post librum de voluptate agendum esset. Qui quia periit, simul cum eo qui de appetitu fuit, vel esse debuit, post librum de memoria, de somno librum collocabimus. In quo somno cum et insomnia fiant et divinationes etiam aliquando, existimo eos libellos, qui sub his titulis de insomniis et divinatione feruntur, non esse separatos, sed partes libri de somno *). Quod ut credam duae rationes

*) Quo ex libro petita esse, quae de Eudemi somnio narrat Cicero de divinat. I, 25 mihi persuasum habeo. Etenim, quum commemorata esset res ab Aristotele, uti Cicerone auctore discimus, vix dubium, quin illo in loco eius narrationis mentio facta fuerit, in quo de divinatione per somnum ageret. Alii ex Eudemo dialogo petitam esse narrationem perhibuerunt, ut Stahr *Aristotel.* Vol. II,

faciunt: altera quod eo fine libri de somno, libri de insomniis, nihil suo more repetit tria haec unita his verbis: τί μὲν ὁ ὕπνος καὶ ἐνύπνιον καὶ διὰ τίνα αἰτίαν ἐκάτερον αὐτῶν γίνεται, ἔτι δὲ περὶ τῆς εἰς τῶν ἐνύπνιων μαντικῆς εἴρηται. περὶ δὲ τῆς κοινῆς κινήσεως τῶν ζώων λεκτέον. In fine cuius repetit fere omnia quae a primo de partibus egit: περὶ μὲν τῶν μορίων ἐκάστον τῶν ζώων καὶ περὶ ψυχῆς, ἔτι δὲ περὶ αἰσθησεως καὶ μνήμης καὶ ὕπνου καὶ τῆς κοινῆς κινήσεως εἰρήκαμεν τὰς αἰτίας· λοιπὸν δὲ περὶ γενέσεως εἰπεῖν. In quibus verbis tria sunt animadvertenda, primum quod dicat de partibus omnium animalium actum esse: sub eo nomine comprehendisse etiam librum illum, qui de ingressu animalium inscribitur: nam inscribi etiam potest de partibus ad motum utilibus, ut ex eius initio patet: περὶ δὲ τῶν χρησίμων μορίων τοῖς ζώοις πρὸς τὴν κίνησιν τὴν κατὰ τόπον. Secundum, quod dixit de somno, non etiam de insomniis et divinatione, quia illius libri partes essent. Tertium, quod ait de generatione esse reliquum, ut tractetur, tamquam non fuerit de ea hactenus tractatum. Sed necesse est aut hoc loco esse mendum, aut fine quarti de partibus. Ibi enim etiam habet haec verba: περὶ μὲν οὖν μορίων διὰ τίνα αἰτίαν ἕκαστόν ἐστιν ἐν τοῖς ζώοις, εἴρηται περὶ πάντων τῶν ζώων καθ' ἕκαστον. τούτων δὲ διωρισμένων ἐφεξῆς ἐστὶ τὰ περὶ τὰς γενέσεις αὐτῶν διελεῖν. Quare necessario est dicendum altero locorum mendum esse. Meo autem iudicio reponenda loco secundo pro voce illa γενέσεως contraria vox φθορᾶς. Nam toto libro qui de longitudine vitae inscriptus est, causas corruptionis tractat velut

p. 162, de quo vide Interpp. ad Plutarch. Dion. c. 22. (Tom. V, p. 290 Reiske), ad Diogen. Laërt. V, 22. Ad quem ablegasse lectores Aristotelem, quum de anim. I, 4, 1 provocaret ad τοὺς ἐν κοινῷ γινόμενους λόγους volunt interpretes graeci, Simplicius fol. 14, a: ἐν κοινῷ δὲ γινόμενους λόγους τοὺς συμμετρῶς καὶ τοῖς πολλοῖς ἠρωτημένους καλεῖ, ἀντιτόμενος μὲν ἴσως καὶ τοὺς ἐν Φαίδωνι (p. 89 sqq.), λέγων δὲ καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ διαλόγῳ τῷ Εὐδήμῳ γραφέντας ἐλεγκτικούς τῆς ἀρμονίας — Philoponus, Sophonias. At vero similis respexisse Aristotelem ad Platonem. Cfr. Trendelenburg. p. 265.

sine ipso concludit, *περὶ μεγέθους ζωῆς*. Nam hic liber necessarius illum sequitur, quum nullus praeter hunc, et eum quem hic sine suo vocat, de iuventute et senectute, et alius ab hoc vocatus, de respiratione supersint. Vocat autem hic liber suo sine eum qui de iuventute et senectute est his verbis: *λοιπὸν δὲ ἡμῖν θεωρῆσαι περὶ νεότητος καὶ γήρως καὶ ζωῆς καὶ θανάτου*. Quae praeter primam de somno et vigilia iugationem, duo aliae iugationes sunt initio libri de sensu enumeratae. Quarta vero fuerat de respiratione et expiratione, quem sine illius proponit: *τῶν δὲ ζώων ἐπεὶ τὰ μὲν ἔνυδρά ἐστι τὰ δ' ἐν τῷ ἀέρι ποιεῖται τὴν δίαιταν ἐκ τούτων καὶ διὰ τούτων πορίζεται τὴν κατὰ φύσιν τὰ μὲν τῷ ὕδατι τὰ δὲ τῷ ἀέρι*. τῆνα δὲ τρόπον καὶ πῶς λεκτέον ἐπιστήσασι τὸν λόγον. Quod sequenti libello de respiratione peragit, ad finem cuius quum pervenisset ita concludit: *καὶ περὶ μὲν οὖν ζωῆς καὶ θανάτου καὶ τῶν συγγενῶν ταύτης τῆς σκέψεως σχεδὸν εἴρηται περὶ πάντων· περὶ ὑγείας δὲ καὶ νόσου οὐ μόνον ἔστιν ἰατροῦ ἀλλὰ καὶ φυσικοῦ μέχρι τοῦ τὰς αἰτίας εἰπεῖν*. Qui libellus si superesset, post hunc de respiratione ponendus esset. Nam tribus locis cum loco ultimo statuit, initio scilicet de sensu uti vidimus: initio etiam libelli de longitudine vitae: *περὶ μὲν οὖν ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως εἴρηται πρότερον, περὶ δὲ ζωῆς καὶ θανάτου λεκτέον ὑστερον, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ νόσου καὶ ὑγείας ὅσον ἐπιβάλλει τῇ φυσικῇ φιλοσοφίᾳ*, et sine, uti diximus, libelli de respiratione. Atque hic est tertia horum librorum interruptio. His expeditis (dixerat sine libelli de longitudine vitae) methodum de animalibus fore absolutam. *λοιπὸν δ' ἡμῖν θεωρῆσαι περὶ νεότητος καὶ γήρως καὶ ζωῆς καὶ θανάτου*. τούτων γὰρ διωρισθέντων τέλος ἂν ἡ περὶ τῶν ζώων ἔχοι μέθοδος: respiratione scilicet ad vitam et mortem pertinente. Sed quam ratione dicit ipse: his pertractatis methodum de animalibus finem habituram, quum adhuc historia animalium non sit tradita? Scio Aristotelicos omnes contendere, historiam alios omnes de animalibus libros praecedere, quia scilicet τὸ ὅτι prius et notius nobis esse censent, quam τὸ διότι, esseque a notioribus nobis exordiendum. Quod si verum est, cur

tot propositionibus, tot repetitionibus, in finibus, in initiis tot librorum historia nunquam est nominata? nusquam in sequelam vocata? praeterquam uno tantum loco, scilicet initio secundi de partibus: ἐκ τίνων μὲν οὖν μορίων καὶ πόσων συνέστηκεν ἕκαστον τῶν ζώων ἐν ταῖς ἱστορίαις ταῖς περὶ αὐτῶν δεδήλωται σαφέστερον, dixit declaratum est manifestius, non autem declaratum est prius vel ante. Quod etiam si dixisset, non statim sequeretur, historias praecedere debere. Saepe enim illud πρότερον non ordinem, sed tempus, quo libri scripti sunt, declarat. Veluti libro primo de syllogismo (*Analyt. pr.* I, 1, p. 24, b): καθάπερ ἐν τοῖς Τοπικοῖς εἴρηται, cum procul dubio Analytica praecedant Topicos libros. Et de caelo II, 2, p. 284, b: διώρισται μὲν οὖν περὶ τούτων ἐν τοῖς περὶ τὰς τῶν ζώων κινήσεις, cum tamen ordine hi multo posteriores sint libris de caelo. Tertio etiam Meteoris (III, 2, 12): ἔστω δὲ περὶ τούτων ἡμῖν θεωρημένον ἐν τοῖς περὶ τὰς αἰσθήσεις δεικνυμένοις, quum tamen liber de anima secundus et etiam liber de sensu ordine sint Meteoris posteriores. Non est itaque ex his citationibus ordo librorum eliciendus, nisi cum principiis fines alligat, et finibus principia. In quibus certe adhuc historia non est appellata: atque id verissima ratione, quum librorum de animalibus ultima esse debeat: tum ratione ordinis Aristotelicae philosophiae, tum etiam mente et proposito ipsius Aristotelis. Hoc itaque videamus primo, an verum sit. Proposuit primo Meteoris sic: διελθόντες δὲ περὶ τούτων θεωρήσωμεν *) εἴ τι δυναίμεθα εἰπεῖν κατὰ τὸν ὑφηγημένον τρόπον, περὶ ζώων καὶ φυτῶν καθόλου τε καὶ χωρῆς, σχεδὸν γὰρ τούτων ῥηθέντων τέλος ἂν εἴη γεγονὸς τῆς ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν προαιρέσεως πάσης. In quibus clarum est eum prius posuisse de animalibus, postea de plantis **); ac prius univer-

*) Exhibet θεωρήσωμεν.

***) Vereor ne Aristotelis vita non suffecerit, ut quam instituere voluit de plantis tractationem, eam ipse absolvere potuerit. Quamvis enim provocet *Histor. anim.* V, 1, p. 539, a ad plantarum historiam, tamquam ad librum iam iam conscriptum, quamvis laudetur apud

saliter et postea separatim. Quem etiam ordinem sine libri de elementorum actionibus repetit particularius aliquanto: ἐπεὶ οὖν ἔχομεν τίνος γένους ἕκαστον τῶν ὁμοιομερῶν ληπτέον καθ' ἕκαστον τί ἐστιν, primo itaque de similaribus partibus; postea: δηλωθέντων δὲ τούτων ὁμοίως τὰ μὴ ὁμοιομερῆ φειρητέον: postremo καὶ τέλος τὰ ἐκ τούτων συνεσιῶτα, οἷον ἄνθρωπον, φυτόν, καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα. Tria itaque proponit se tractaturum, partes similes, partes dissimiles et composita ex his: Priores illas procul dubio tractare incipit (uti vidimus) secundo libro de partibus animalium: cum in fine primi methodum tradidisset, qua usurum se fore ostendit ἐν τῇ ζωϊκῇ φύσει. Ac primum commemorat similes partes: οὐκ ἔστι γὰρ ἄνευ πολλῆς δυσχερείας ἰδεῖν, ἐξ ὧν συνέστηκε τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, οἷον αἷμα, σάρκες, ὀστέα, φλέβες καὶ τὰ τοιαῦτα μόρια. Neque hanc solum materiam, sed totam etiam compositionem et figuram: quibus partes dissimiles innuit, quas secundo loco proposuerat loco citato, se tractaturum, prout etiam his libris de partibus tractat. Tertio loco, non statim composita ipsa aggreditur, ut prius promiserat, sed ante haec, ait, quoniam haec dissimiles partes instrumenta quaedam sint, instrumentum autem omne operationis gratia sit, post instrumentorum explicationem, ait necessario esse de actionibus tractandum: quum etiam totum corpus actionis cuiusdam plenae et perfectae gratia constitutum sit: ἐπεὶ δὲ τὸ μὲν ὄργανον πᾶν ἕνεκα τοῦ, τῶν δὲ τοῦ σώματος μορίων ἕκαστον ἕνεκα τοῦ, τὸ δὲ οὐ ἕνεκα προὔξίς τις,

Diogen. Laërt. V, 25. Athen. XIV, 18, p. 652. Schol. Nicandri v. 645, p. 42, Alexander tamen Aphrodisiensis ad Aristot. de sens. c. 4 extr. sua aetate nullos Aristotelis de plantis libros amplius exstitisse auctor est. Videtur Theophrastus magistri opus, morte fortassis interruptum ad finem perduxisse, quum historiam plantarum et libros de plantarum causis adderet: ac vero simile est, quum tanta antiquitas confusio in veterum Peripateticorum libris laudandis existeret, Theophrastei operis particulam pro Aristotelico opere habitam esse iis, qui posterius laudarent. De Aristotele botanico vide Sprengel *Hist. rei herbar.* (Amstelaed. 1807) Tom. I, p. 55 sqq.

φανερὸν ὅτι καὶ τὸ σύνολον σῶμα συνέστηκε πράξεώς τινος ἕνεκα πλήρους. Et postea: λεκτέον ἄρα τὰς πράξεις πρώτον τὰς τε κοινὰς πάντων καὶ τὰς κατὰ γένος καὶ τὰς κατὰ εἶδος. Quae autem sint actiones istae paulo inferius exponit: λέγω δὲ πάθη καὶ πράξεις, γένεσιν, ἀΐξησιν, ὀχεῖαν, ἐγρήγορσιν, ὕπνον, πορεῖαν καὶ ὅποσα ἄλλα τοιαῦτα τοῖς ζώοις ἐπάσχει. Ex quo proposito, statim libro sequenti, et aliis duobus, partes primo similes, postea dissimiles explicat, deinde harum actiones. Inter quas prima posita fuerat generatio, quam sequentibus libris exponit: deinde alias aliis sequentibus, tum actiones, tum etiam passiones, usque ad libellam de sanitate et morbo. Post quem tota integra, quae ex similaribus atque etiam dissimilaribus partibus constant, quaeque actiones praedictas agunt, vel passiones patiuntur. Ipsa scilicet composita et integra animalia, quae fine libri de elementorum operationibus ultimo loco tractanda promiserat. Quam rem libris de animalium historia exsequitur. Itaque quod proposuit rite etiam prosequitur. Estque animalium historia non primo loco, ut omnes Peripatetici sensere, collocanda: sed Aristotelica auctoritate postremo. Sed cur dixerat fine libri de longitudine vitae: τούτων γὰρ διωρισθέντων τέλος ἂν ἡ περὶ τῶν ζώων ἔχοι μέθοδος? Quo modo finem est habitura, si animalium historia non est adhuc expedita? Aio methodum de animalibus, libello de sanitate et morbo terminari: historiam methodi non esse partem. Historiam re vera τὸ ὅτι tractare, methodum vero τὸ διότι. — — — Ante quos de animalium historiis libros locandi forte essent, si superessent, libri anatomici, in quibus partium historia est perscripta. Et hoc loco dirumpitur iam quarto naturalium librorum ordo. Postremo loco hi quos de integris compositis habemus. Hunc itaque assero tot Aristotelis testimoniis esse verum et genuinum Aristotelicorum naturalium librorum ordinem si ad hos libri de plantis addantur, quos Aristoteles et initio primi Meteorici et fini libri de elementorum actionibus post integra animalia posuit, eorumque tractationem in locum alium reiecit de

generat. animal. I, 1: περί μὲν οὖν φυτῶν αὐτὰ καθ' αὐτὰ χωρὶς ἐπισκεπτέον. Libro vero *de vit. longitud. c. 6*: ἀλλὰ περί μὲν τούτων δὲ καθ' αὐτὰ ἐν τοῖς περί φυτῶν διορισθήσεται, post tractationem scilicet omnium animalium expletam. Post hos omnes de natura et de animalibus libros locandus est liber de mundo ad Alexandrum. Quem superioribus libris [*Disc. Peripatet. Tom. I, Lib. VI, p. 69*] pro Aristotelico recepimus. Qui totius naturalis philosophiae ac etiam sapientiae quadamtenus videtur esse epitome et compendium, atque hoc nomine ab antiquioribus multis vocatum fuisse superioribus ostendimus. Post quem si essent superstites libri medicinales essent collocandi. —

Haec Patricius. Trauseamus iam ad singulorum explicationem.

COMMENTARIUS

I N

METEOROLOGICORUM LIBRUM QUARTUM.

CAP. I.

De elementorum natura ex mente Aristotelis cum satis egisse nobis videamur in Comment. ad I, 2, 2, Vol. I, p. 328 sqq. paucis h. l. ubi omnia ista, quae in libris *de caelo* (III, 5, p. 304, a) ac *de generat. et interit.* (II, 2, p. 329, b. II, 3, p. 330, a) exposuerat, succincte repetit, verbis defungimur. Auctorem theoriae de elementis eorumque quatuor causis, calido ac frigido, sicco ac humido, Galenus *de element. sec. Hippocrat. I, 9. Tom. I, p. 481 sq.* Hippocratem iure praedicat: *νοτὶ δὲ περί τῶν ἀνωτέρω στοιχείων, ἃ τὴν αἴσθησιν διαφεύγει, πρόκειται διελθεῖν, ὑπὲρ ὧν καὶ Ἱπποκράτης ἐν τῷ περί φύσεως ἀνθρώπου βιβλίῳ διελλεκται, τὰ μὲν ἴδια καὶ προσεχῆ τοῦ σώματος ἡμῶν στοιχεῖα τοὺς τέσσαρας φάμενος εἶναι χυμούς, τὰ δὲ κοινὰ πάντων ὑγρὸν καὶ θερμὸν καὶ ξηρὸν*

καὶ ψυχρόν. ἀπὸ γὰρ τῶν ποιότητων ὀνομάζει τὰ στοιχεῖα, δι' ὧς καὶ στοιχεῖα γέγονε. Θερμότητος γὰρ ἄκρας ἐγγινομένης τῆ ὕλης, στοιχεῖον ἔσται τὸ σύμπαν ἤδη· κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ψυχρότητος, ὑγρότητός τε καὶ ξηρότητος. οὐ γὰρ δὴ τῷ ξυανθόν, ἢ λευκόν, ἢ μέλαν ὑπάρχειν, ἢ τῷ κοῦφον ἢ βαρὺ τὸ στοιχεῖον κρίνεται· κατὰ ταῦτα οὐδὲ τῷ πυκνόν, ἢ μανόν, οὐδὲ τῷ θλίβειν, ἢ τέμνειν, ἢ θλάω οὐδ' ἄπλῶς εἰπεῖν, ἑτέρα τι πούοιτητι πλήν τῶν εἰρημένων τεττάρων. αὐταὶ γὰρ μόναι, τὴν ὑποκειμένην οὐσίαν ἀλλοιοῦσαι, τῆς εἰς ἄλληλα μεταβολῆς τῶν στοιχείων εἰσὶν αἰτίαι, καὶ φυτῶν καὶ ζώων δημιουργοί. Cfr. Galen. in Hippocrat. de natur. hominis I. Tom. XV, p. 119 sqq. de natural. facult. I. Tom. II, p. 5 sqq. Praeterea adscribamus locum ex libro Hippocratico de carnibus (quem et ipsi spurium iudicavimus, et iam olim Galenus, quamvis ea de re hic illic dubitet, de quo cfr. *Historiam litterar. Hippocrat.* Tom. I, p. CLV Kühn, ab alio conscriptum esse suspicatus est), in quo haec continentur Tom. I, p. 425: δοκέει δέ μοι ὃ καλέομεν θερμόν, ἀθάνατόν τε εἶναι καὶ νοεῖν πάντα καὶ ὄρῃν καὶ ἀκούειν καὶ εἰδέναι πάντα καὶ τὰ ὄντα καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. τοῦτο οὖν το πλεῖστον ὅτε ἐταράχθη πάντα, ἐξεχώρησεν εἰς τὴν ἀνωτάτω περιφορῇν. καὶ ὀνομήναί μοι τοῦτο δοκέουσιν οἱ παλαιοὶ αἰθέρα. ἢ δευτέρα μοῖρα κάτωθεν αὐτῇ καλέεται μὲν γῆ ψυχρόν καὶ ξηρόν καὶ πούλῳ κινούν· καὶ ἐν τουτέῳ ἐνῆ δὴ πούλῳ τοῦ θερμοῦ. ἢ δὲ τρίτη μοῖρα καὶ τοῦ ἡέρος μέσον χωρίον εἴληφε θερμόν τι ὄν *). ἢ δὲ τετάρτη τοῦ ἐγγυτάτω πρὸς τῇ γῆ ὑγρότατόν τε καὶ παχύτατον. Quae Heracliticam magis et Anaxagoricam redolent originem,

*) Obiter moneamus, etiam illud docero, librum de mundo a Stoico scriptore esse profectum, quod aër frigidus perhibetur. Qua de re, cum supra dixerimus, nunc laudamus Galeni locum de simpl. medicam. facultat. II, 20, Tom. XI, p. 510: αἴρα ἅπαντα θερμόν ὑπάρχειν τὴν φύσιν, ὡς δηλοῖ καὶ ἡ γένεσις αὐτοῦ. λεπτυνθέν οὖν καὶ λυθέν ὑπὸ θερμότητος ὕδωρ, αἴρα γίνεσθαι. καὶ δηλον ὡς ἐντεῦθεν αὐτοὺς διαδέχεται μέγιστον ζήτημα, τὸ καὶ τοῖς ἐνδοξοτάτοις φιλοσόφοις ἠμφισβητημένον, Ἀριστοτέλους μὲν καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ θερμόν ὑπολαμβάνόντων εἶναι τὸν αἴρα, τῶν δ' ἀπὸ τῆς στοῆς ψυχρόν.

quam Hippocraticam et Aristotelicam. Praeterea de sicci et humidi natura, deque singulis singularum qualitatum nominibus adendus etiam est Galen. *de temperam.* I, 6. Tom. I, p. 538 sqq. I, 7, p. 552 sqq. — Sed haec hactenus. Caput in editione B. et apud Gesnerum inscribitur: "Ὅτι τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν ποιητικά, τὸ δὲ ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν παθητικά. καὶ ὅτι ἡ ἀπλῆ καὶ φυσικὴ γένεσις τούτων [τῶν δυνάμεων] ἔστιν ἕργον. Καὶ ὅτι τῇ ἀπλῇ γενέσει ἐναντίον μάλιστα κοινὸν σίγησις ἢ σαφρότης. τοῦτο γὰρ τέλος πάντων, εἰ μὴ τι βίᾳ φθαρεῖ καὶ περὶ σίψεως ἐφεξῆς πλείω."

1. G. p. 27 cum apodosiu desideraret periodi inceptae verbis ἐπεὶ δὲ διώρισται, aut hyperbaton statuendum esse censuit, ut huc referatur, quod sequitur §. 4: διωρισμένων δὲ τούτων et q. s. aut corrigere maluit: ἤδη δὲ τέτταρα et q. s. At apodosi concipitur verbis φανερόν, ὅτι τὰ μὲν ποιητικά, τὰ δὲ καθητικά, in quibus post tantum spatium conclusionis particulas μὲν ὄν addidit. — ἐπειδὴ pro ἐπεὶ δὲ Olymp. fol. 61, a et 61, b. — ὠρισται pro διώρισται E. F. posterior etiam inverso verborum ordine αἴτια ὠρισται. — τέτταρα τὰ αἴτια διώρισται mutato verborum ordine additoque articulo Olymp. fol. 61, b. — Articulum ante συζυγίας omitunt F. H. N. συζυγίαν H. N. In eadem re exponenda de *generat. et interit.* II, 3, p. 330, a usus est verbo συζεύξεις. — τὰ δὲ δύο παθητικά τὸ ξηρὸν καὶ ὑγρὸν. Galenus tum alibi, tum libro I *de natural. facultat.* Tom. II, p. 5 sqq. quasi contra Aristotelem contendit, non solum calidum et frigidum, sed etiam humidum et siccum, qualitates esse efficietes: quod tamen Aristoteles non negat simpliciter, sed comparatione harum qualitatum inter se facta, has efficietes, illas patibiles dicit. — καὶ τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν E.

2. Adscribenda sunt verba Vicomercati: Illud mirandum fortasse videbitur, quod calori tantum et frigori vim efficiendi, humori et siccitati vim patiendi attribuat, cum tamen qualitates hae omnes effectrices sint et patibiles, nec aliter humidum in siccum et siccum in humidum agat, quam calidum in frigidum et frigidum in calidum. Ita

elementa vicissim oriuntur, ita ad res procreandas inter sese admiscentur, eorum videlicet facultatibus omnibus vicissim agentibus atque patientibus. Quam etiam ob causam in libris de ortu et interitu, eiusmodi qualitibus omnibus, ut activis et patibilibus est usus. Quamquam et ibi secundi libri initio [II, 2, p. 329, b: δεῖ δὲ ποιητικὰ καὶ παθητικὰ εἶναι ἀλλήλων τὰ στοιχεῖα· μίγνυται γὰρ καὶ μεταβάλλει εἰς ἄλληλας. Θερμὸν δὲ καὶ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν καὶ ὑγρὸν, τὰ μὲν τῶ ποιητικῷ εἶναι, τὰ δὲ τῶ παθητικῷ λέγεται. Θερμὸν γὰρ ἐστὶ τὸ συγκροτῶν τὰ ὁμογενῆ· τὸ γὰρ διακρίνειν, ὅπερ φασὶ ποιεῖν τὸ πῦρ, συγκρίνειν ἐστὶ τὰ ὁμόφυλα· συμβαίνει γὰρ ἐξαιρεῖν τὰ ἀλλότρια. ψυχρὸν δὲ τὸ συνάγειν καὶ συγκροτῶν ὁμοίως τὰ τε συγγενῆ καὶ τὰ μὴ ὁμόφυλα· ὑγρὸν δὲ τὸ ἀόριστον οἰκίω ὄρω εὐόριστον ὄν. ξηρὸν δὲ τὸ εὐόριστον μὲν οἰκίω ὄρω, δυσόριστον δέ.] calidum et frigidum activa, humidum et siccum patibilia esse tradiderit, ut in eo ipso opere et libro secum pugnare Aristoteles videatur. Hanc dubitationem in primo de naturalibus facultatibus Galenus (l. l.) cum animadvertisset, ita diluit, ut diceret, calorem et frigus in plantis et animalibus magis agere, minus humorem et siccitatem. Atque hoc si quis pronuntiet, Hippocratem consentientem se habiturum, sed si in omnibus rebus ita habere existimaverit, non Hippocratem solum, sed Aristotelem quoque id negaturum. De hisce igitur facultatibus, quatenus in plantis et animalibus agunt et patiuntur, hoc pronuntiatum esse sensit Galenus. In caeteris vero, veluti in elementis, omnes aequaliter agere et pati. Quae Galeni sententia cum huius libri proposito consentit, quando in eo de hisce qualitibus agitur, qua in plantis maxime et animalibus, seu earum similaribus partibus agunt et patiuntur. Unde paulo post dicit, ortum naturalem, et illi adversum interitum caloris et frigoris actionem esse primam, cumque plantarum esse et animalium eorumque partium. Quin et concoctio eiusque species, quas secundo loco a calore tradet prodire, ad stirpes maxime et animalia pertinent. Quod si in angustum nimis, qualitates huius modi in hoc libro consi-

deratas videamur adducere, cum in lapidibus quoque et metallis, et aliis non animatis, ut melle, oleo, sale, actiones earum et perpressiones considerentur, concedere non gravabimur, in omnium similarium partium corporibus ex elementorum admixtione ortis, caloris et frigoris efficientiam actionemque magis propriam esse, humoris et siccitatis perpressionem. Omnium enim materia humor est et siccitas, agentes causae calor et frigus, et imprimis calor. Sed hanc responsionem id videtur labefactare, quod ait, humidum et siccum, tum ipsa per sese, tum etiam admixta determinari, aliaque perpeti a calido et frigido, ut non solum in rebus ex elementorum admixtione ortis, verum etiam in ipsis simplicibus elementis, in quibus humidum et siccum per se sunt et solitaria, ea perpeti ac non agere, dictum videatur. Quod eo etiam confirmatur, quia in secundo de ortu et interitu, ubi elementorum mutuuum tradit ortum, hoc ipsum, quod hic, hisce qualitatibus, ut antea diximus, tribuit. An dicendum est, quamquam hae qualitates omnes agendi et patiendi vim habeant, calidi tamen et frigidi magis proprium esse agere, quam pati, humidi et sicci magis proprium pati, quam agere, quemadmodum et in agentibus calor magis agit, quam frigus, et humidum magis patitur, quam siccum. Est enim calor veluti forma, frigus et aliae qualitates veluti materia, quod de igne, cuius proprius calor est, ab Aristotele nonnunquam est traditum, unde et ignis omnia in se convertit, elementisque frigidis terra et aqua alitur: quare calor agendi vim maximam obtinet et longe maiorem, quam frigus. Humidum autem a calore et frigore facilius patitur, quam siccum, sed inter se collata, facilius siccum ab humido afficitur, quam humidum a sicco: quemadmodum pumex appropinquatus aquae, citius ab illa humectatur, quam illa ab eo exsiccetur, cum tamen aqua vi caloris citius absumatur. Ita igitur hae qualitates affectae sunt, ut duae ex iis patiendi, duae agendi vim magis habeant. Atque hoc quidem, cum ubique verum sit, seu in simplicibus, seu in mistis, magis tamen in mistis cernitur, in quibus humidum et siccum a calido et frigido plura perpeti apta sunt.

Hanc igitur earum naturam Aristoteles, tum in secundo illo de ortu et interitu, tum hoc in loco aperuit, duobusque modis confirmavit, inductione et earum definitionibus. — Haec Vicomercatus. Quid sit *ἐπαγωγή* patet ex locis *Analyt. poster.* II, 19, p. 100, b: *Δῆλον δὴ, ὅτι ἡμῖν τὰ πρῶτα ἐπαγωγῇ γνωρίζειν ἀναγκαῖον. καὶ γὰρ καὶ ἡ αἰσθησις οὕτω τὸ καθόλου ἐμποιεῖ. Analyt. poster. I, 13, p. 81, a: φανερόν δὲ καὶ ὅτι, εἴ τις αἰσθησις ἐκλείπειν, ἀνάγκη καὶ ἐπιστήμην τινὰ ἐκλείπειναι, ἣν ἀδύνατον λαβεῖν, εἴπερ μανθάνομεν ἢ ἐπαγωγῇ ἢ ἀποδείξει. ἔστι δ' ἡ μὲν ἀπόδειξις ἐκ τῶν καθόλου, ἢ δ' ἐπαγωγῇ ἐκ τῶν κατὰ μέρος. Analytic. prior. II, 21, p. 67, a: ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἐν τῷ Μένωνι λόγος, ὅτι ἡ μάθησις ἀνάμνησις. οὐδαμοῦ γὰρ συμβαίνει προεπίσταθαι τὸ καθέκαστον, ἀλλ' ἅμα τῇ ἐπαγωγῇ λαμβάνειν τὴν τῶν κατὰ μέρος ἐπιστήμην, ὥσπερ ἀναγνωρίζοντις. Potissimus de inductione locus est in *Analytic. prior.* II, 23, p. 68, b: ἐπαγωγῇ μὲν οὖν ἔστι καὶ ὁ ἐξ ἐπαγωγῆς συλλογισμὸς, τὸ διὰ τοῦ ἐτέρου θάτερον ἄκρον τῷ μέσῳ συλλογίσασθαι. οἷον εἰ τῶν α, γ μέσον τὸ β, διὰ τοῦ γ δεῖξαι τὸ α τῷ β ὑπάρχειν. οὕτω γὰρ ποιούμεθα τὰς ἐπαγωγάς. οἷον ἔστω τὸ α μακρόβιον, τὸ δ' ἐφ' ᾧ β τὸ χολῆν μὴ ἔχον· ἐφ' ᾧ δὲ τὸ γ τὸ καθέκαστον μακρόβιον, οἷον ἄνθρωπος καὶ ἵππος καὶ ἡμίονος. τῷ δὲ β ὄλω ὑπάρχει τὸ α· πᾶν γὰρ ἄχολον μακρόβιον. *Topic.* I, 12, p. 105, a: ἐπαγωγῇ [ἔστιν] ἢ ἀπὸ τῶν καθ' ἕκαστον ἐπὶ τῶν καθ' ὅλον ἔφοδος. Hinc fit, ut ὁρισμὸς et ἐπαγωγῇ sibi opponantur v. c. *Magn. Moral.* I, 1, p. 1182, b. ἐπαγωγῇ et συλλογισμὸς v. c. *Ethic. Nicom.* VI, 3, p. 1139, b. Cfr. omnino Zeidler *Introduct. in lection. Aristotelis* p. 305 sqq. qui inductionem plurimis exemplis ex Aristotele petitis illustravit, Ritter *Gesch. der Philosoph.* Vol. III, p. 98 sqq. et Trendelenburg ad Aristotel. *de anim.* I, 1, p. 194 sqq. de verbis ἀπόδειξις, ὁρισμὸς, ἐπαγωγῇ, διαίρεσις late disputantem. Addimus verba Vicomercati: *Haec probandi ratione maxime utitur, cum res adeo non late, nec tam incerta est, ut demonstrationem, ad eius fidem faciendam adhibere necesse sit: eius modi haec sunt, quae**

*sub sensum fere cadunt, et ab omnibus ita se habere prope-
modum intelliguntur. Est autem inductio perspicua, et ab
his actionibus et perpeccionibus, quae ob oculos perpetuo
obversantur, ducta: quae facile intelligitur, si quae com-
memoratae sunt actiones et perpecciones singillatim expen-
damus.* Quo utitur vocabulo *πίστις*, id frequentare in
talibus solet dictionibus Aristoteles v. c. *Phys.* V, 1,
p. 224, b. — τὰ θ' ὁμογενῆ addito τε H. N. . Verba καὶ τὰ μὴ
ὁμογενῆ omittit E. τὰ μὴ ὁμοιογενῆ Alex. fol. 126, a. A. Ita
etiam *de anim.* I, 1, p. 402, b ambigitur inter ὁμοειδῆ et
ὁμοιοειδῆ. Adde V. L. ad I, 5, 4, Vol. I, p. 379. καὶ μὴ
ὁμογενῆ omissio articulo B. — σκληραίνουσαι F. — πάθη om.
P. — καθέστηκεν pro συνέστηκεν Alex. A. Vic. B. P.

3. Statim ab initio pro ἔτι N. praebet ὅτι. — οἷς ὀρι-
ζόμεθα: sequitur iam singularum qualitatum διορισμός. —
καὶ τὸ ψυχρόν addito articulo H. N. — τὸ μὲν γὰρ συγκρ.
addito μὲν H. — ὅπερ pro ὡσπερ E. Alex. fol. 126, a. A.
Vic. B. (sed in margine ὡσπερ) — τι post ποιητικόν omittit
E. — τὸ δὲ ὑγρὸν καὶ ξηρὸν παθητικά H. N. — Verba καὶ
δυσόριστον omittit E. — τὸ πάσχειν pro τῷ πάσχειν N. —
De verbis εὐόριστον καὶ δυσόριστον cfr. Ioann. Phi-
λοπον. ad Aristotel. *de generat. et interit.* fol. 48, b sq.:
δέξας διὰ τῶν ὄρων τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ, ὅτι ποιητικὰ
εἰκότως λέγεται, λοιπὸν τοὺς τοῦ ὑγροῦ καὶ ξηροῦ προχειριζόμε-
νος ὄρους, δείκνυσιν ὅτι παθητικὰ ταῦτα. τὸ εὐόριστον γὰρ καὶ
δυσόριστον παθῶν ὀνόματά ἐστιν. ἀπορήσειε δ' ἂν τις πρὸς
τὸν ὄρον τοῦ ξηροῦ, πῶς φησιν αὐτὸ εὐόριστον οἰκείῳ ὄρω. ἰδοῦ
γὰρ φησιν ἢ τέφρα ξηρὰ οὕσα διαρρεῖ. πρὸς δ' ῥητέον, ὅτι
εἰ καὶ μὴ περιωρίσται ἢ τέφρα καὶ μένει τὸν οἰκείον ὄρον
φυλάττουσα, ἀλλ' οὖν δύναται σωρευθῆναι. ὅπερ οὐχ ὑπάρχει
τῷ ὑγροῦ. καὶ ἄλλως δὲ ἔχει τινὰ καὶ σύστασιν οἰκείων καὶ οὐ
πᾶσα διαπίπτει, ὡς καὶ ἡ ψάμμος. καὶ περὶ τῆς φλογὸς δὲ
ἀποροῦσί τινες, ὡς ξηρᾶς οὕσης καὶ ἀλλοτρίῳ ὄρω σχηματι-
ζομένης ἐν τοῖς καμίνοις. ῥητέον δέ, ὅτι πρῶτον μὲν οὐδέποτε
ἢ φλόξ ἀκριβῶς συσχηματίζεται τοῖς περιέχουσιν ἀνώφορος
οὕσα καὶ οὐχ ὕλη συσχηματιζομένη τῷ περιέχοντι. θάττον γὰρ

ἂν οὕτως ἀποσβεσθῆι μὴ διαλαμβανομένη κενοῖς ἐκατέρωθεν, κενοῖς δέ φημι πυρός. ἄλλως τε καὶ εἰ συγχωρηθῆι ὀρίξασθαι τοῖς περιέχουσιν, ἀλλ' οὖν καὶ οἰκείω συνέχεται σχήματι. οὐ γὰρ διαπίπτει καὶ χεῖται, ἀλλὰ συνεχῆς μένουσα ἐπὶ τὸ ἄνω χωρεῖ. τὸ μέντοι ὑγρὸν τοῖς περιέχουσιν ἀκριβῶς συσχηματίζεται. εἰ οὖν ἐν κεράμῳ παγείη ὕδωρ, εἶτα καταθραύσεις τὸν κέραμον, ὕψει συνεσχηματισμένον αὐτῷ. Adde Aristotelis verba de generat. et interit. I, 10, p. 328, b: διὸ τὰ εὐόριστα τῶν διαιρετῶν καὶ παθητικῶν μικτὰ (διαιρεῖται γὰρ εἰς μικρὰ ταῦτα ῥαδίως. τοῦτο γὰρ ἦν τὸ εὐόριστον εἶναι), οἷον τὰ ὑγρά μικτὰ μάλιστα τῶν σωμάτων· εὐόριστον γὰρ μάλιστα τὸ ὑγρὸν τῶν διαιρετῶν, ἐὰν μὴ γλίσχρον ἦ.

4. *Omnia fere, quae hoc in libro tractare instituit his verbis proponit, caloris et frigoris actiones et opera, humoris et siccitatis naturam ac facultates patibiles earumque privationes, quae rebus ex eorum admixtione procreatis insunt, et earum ipsarum rerum constitutionem. Quae omnia duobus capitibus quodammodo complectitur, cum ait facultatum efficientia opera sumenda esse itemque patibilium species.* Vicomercatus. — ἂν εἴη omittit Olymp. fol. 61, b; at tuctur verba fol. 62, a, ubi ante ἐργάζονται inserit οὕτως (quod etiam fecit P.) et articulum ante παθητικῶν omisit. — ἄς ἐργάζονται H. N. — τῶν παθητικῶν τὰ εἶδη. cfr. de generat. et interit. I, 1, p. 314, b: τὰ γὰρ πάθη, καθ' ἃ φαμεν τοῦτο συμβάλειν, διαφοραὶ τῶν στοιχείων εἰσὶ. λέγω δ' οἷον θερμόν, ψυχρόν, λευκόν, μέλαν, ξηρόν, ὑγρὸν, μυλακόν, σκληρόν καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον. Caeterum de sicco et humido dignus est qui comparetur locus de part. animal. II, 3, p. 649, b: ἐχόμενον δὲ καὶ περὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ διελθεῖν ἀκολούθως τοῖς εἰρημένοις. λέγεται δὲ ταῦτα πλεοναχῶς, οἷον τα μὲν δυνάμει τὰ δ' ἐνεργείᾳ. κρύσταλλος γὰρ καὶ πᾶν τὸ πεπηγὸς ὑγρὸν λέγεται ξηρὸν μὲν ἐνεργείᾳ καὶ κατὰ συμβεβηκός, ὄντα δυνάμει καὶ καθ' αὐτὰ ὑγρά, γῆ δὲ καὶ τέφρα καὶ τὰ τοιαῦτα μιχθέντα ὑγροῦ ἐνεργείᾳ μὲν ὑγρά καὶ κατὰ συμβεβηκός, καθ' αὐτὰ δὲ καὶ δυνάμει ξηρά· διακριθέντα δὲ ταῦτα τὰ μὲν ὕδατος ἀναπληστικά καὶ ἐνεργείᾳ καὶ δυνάμει ὑγρά, τὰ

δὲ γῆς ἅπαντα ξηρά, καὶ τὸ κυρίως καὶ ἀπλῶς ξηρὸν τοῦτον
 μάλιστα λέγεται τὸν τρόπον. ὁμοίως δὲ καὶ θύτερα τὰ ὑγρά
 κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἔχει τὸ κυρίως καὶ ἀπλῶς, καὶ ἐπὶ
 θερμῶν καὶ ψυχρῶν.

5. φυσικὴν γένεσιν h. l. intelligit, per quam corpora
 ex elementorum permixtione progenita et plantae potissimum
 et animalia eorumque partes, quae vera et perfecta constant
 illorum admixtione, eduntur in lucem: non eam, quae *de*
generat. et interit. I, 3. 4. fuit explicata et trifariam divisa,
 ut cuiusvis substantiae simplex generatio uno modo diceretur:
 altero, substantiae nobilioris ex minus nobili procreatae, ut
 ignis ex terra: tertio, rei magis sensilis ex minus sensili, ut
 ignis ex aëre. Quae triplex simplicis generationis ratio latius
 patet, quam ad praesens attinet institutum: nam elementorum
 quoque est communis, de quorum generatione nullus in hoc
 libro est sermo. Videsis etiam *Phys.* V, 1, p. 225, a: ἡ μὲν
 οὖν ἐξ οὐχ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον μεταβολὴ κατ' ἀντί-
 φασιν γένεσις ἐστίν· ἡ μὲν ἀπλῶς ἀπλῆ· ἡ δὲ τις τινός· οἷον
 ἐκ μη λευκοῦ εἰς λευκόν, γένεσις τούτου· ἡ δ' ἐκ τοῦ μὴ ὄντος
 ἀπλῶς εἰς οὐσίαν, γένεσις ἀπλῶς, καθ' ἣν ἀπλῶς γίνεσθαι,
 καὶ οὐ τι γίνεσθαι λέγομεν. ἡ δ' ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον
 φθορά· ἀπλῶς μὲν ἡ ἐκ τῆς οὐσίας εἰς τὸ μὴ εἶναι. τις δὲ
 ἡ εἰς τὴν ἀντικείμενην ἀπόφασιν, καθάπερ ἐλέχθη καὶ ἐπὶ τῆς
 γενέσεως. Verba φυσικὴ μεταβολή ac deinde κατὰ
 φύσιν addidit, ut violentas generationes et transmutationes
 excluderet, de quibus agit *Phys.* V, 6, p. 230, a: ἄρα οὖν
 καὶ γενέσεις εἰσὶν ἔναι βίαιοι καὶ οὐχ εἰμαρμένοι, αἷς ἐναντία
 αἰ κατὰ φύσιν, καὶ αὐξήσεις βίαιοι καὶ φθίσεις· οἷον αἰξήσεις
 αἰ τῶν ταχὺ διὰ τροφήν ἡβώντων καὶ οἱ σῖτοι οἱ ταχὺ ἀδρυ-
 νόμενοι καὶ μὴ πιληθέντες. — Ad αὐτὰ Alexander supplet
 αἰ δυνάμεις, Olympiodorus, quicum facit Vicomercat-
 us, ἡ ἀπλῆ γένεσις καὶ ἡ ἀντικείμενη φθορά, et ita etiam
 nos verbum interpretandum esse arbitramur. — καὶ τοῖς
 ζήοις H. Olymp. fol. 62, b, quod non necessarium. cfr. ad
 I, 3, 5.

6. καὶ ἡ φυσικὴ γένεσις addito articulo H. N. — De re
 cfr. *Metaphys.* Z, 7, p. 1032, a: αἱ δὲ γενέσεις αἱ μὲν φυσικαὶ
 αὐταὶ εἰσιν ὧν ἡ γένεσις ἐκ φύσεώς ἐστιν. τὸ δ' ἔξ οὗ γίνεται
 ἢν λέγομεν ὕλην· τὸ δ' ὑφ' οὗ, τῶν φύσει τι ὄντων· τὸ δὲ
 τί, ἄνθρωπος ἢ φυτόν ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ἃ δὴ μάλιστα
 λέγομεν οὐσίας εἶναι. ἅπαντα δὲ γινόμενα ἢ φύσει ἢ τέχνῃ
 ἔχει ὕλην: δυνατὸν γὰρ καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι ἕκαστον αὐτῶν,
 τοῦτο δ' ἐστὶν ἐν ἐκάστῳ ὕλη. καθόλου δὲ καὶ ἔξ οὗ φύσει
 καὶ καθὸ φύσις. τὸ γὰρ γινόμενον ἔχει φύσιν, ὅσον φυτόν ἢ
 ζῷον. καὶ ὑφ' οὗ, ἢ κατὰ τὸ εἶδος λεγομένη φύσις ἢ ὁμοειδής·
 αὕτη δ' ἐν ἄλλῳ· ἄνθρωπος γὰρ ἄνθρωπον γεννᾷ. οὕτω μὲν
 οὖν γίνεται τὰ γινόμενα διὰ τὴν φύσιν, αἱ δ' ἄλλαι γενέσεις
 λέγονται ποιήσεις. πᾶσαι δ' εἰσὶν αἱ ποιήσεις ἢ ἀπὸ τέχνης ἢ
 ἀπὸ διανοίας. τούτων δὲ τινες γίνονται καὶ ἀπὸ ταύτομάτου
 καὶ ἀπὸ τύχης παραπλησίως ὥσπερ ἐν τοῖς ἀπὸ φύσεως γινο-
 μένοις· ἕνα γὰρ καὶ ἐκ τῶν καὶ ἐκ σπέρματος γίνεται καὶ
 ἄνευ σπέρματος. — μεταβολή omittit E. καὶ μεταβολή Olymp.
 — ὅταν ἔχωσι λόγον. Scilicet non temere conflata esse
 elementa, ut hoc vel illud efficiatur, aliis in locis saepe numero
 monuit. Cfr. *de anima* I, 5, 6, p. 410, a: οὐ γὰρ ὁπωσοῦν
 ἔχοντα τὰ στοιχεῖα τούτων ἕκαστον, ἀλλὰ λόγῳ τινὶ καὶ συνθε-
 σει, καθάπερ φησὶ καὶ Ἐμπεδοκλῆς τὸ ὄστον·

ἡ δὲ χθὼν ἐπίηρος ἐν εὐστέροισι χοάναισι
 τὰ δύο τῶν ὀκτῶ μερέων λάχε νήριδος αἰγλῆς
 τέσσαρα δ' Ἐμφαιστοιο· τὰ δ' ὄστια λεῦκ' ἐγένοντο.

Metaphys. I, p. 34 sq. Br. I, 10, p. 993, a Bekk.: Ἐμπεδοκλῆς
 τὸ ὄστον τῷ λόγῳ φησὶ εἶναι, ubi Alexander Aphro-
 disiensis, laudatus Trendelenburgio ad *de anima*
 l. I. p. 279 ait: ὅτι δὲ ταῦτα ἔλεγον οὐ διαρθροῦντες Ἐμπεδο-
 κλέους μέμνηται λέγοντος τὸ ὄστον κατὰ τὸν λόγον ὄστον
 εἶναι, οὐ κατὰ τὴν ὕλην. ἡ μὲν γὰρ ὕλη κοινὴ καὶ τοῖς ἄλλοις
 κατ' αὐτὸν (τὰ γὰρ τέσσαρα στοιχεῖα), ὄστον δὲ ἐν τῇ ποιῇ
 τούτων καὶ ποσῇ κρῖσει φησὶ γίνεσθαι, λέγων (sequuntur
 versus laudati). *de generat. et interit.* II, 6, p. 333, a: ἄτοπον
 δὴ φαίνεται, εἰ τὰ σώματα ἀμετάβλητα ὄντα, μὴ ἀναλογίᾳ

σέμβλητά ἐστιν, ἀλλὰ μέτρῳ τῶν δυνάμεων, καὶ τοῦ εἶναι ἴσον θερμῶν, ἢ ὁμοίον πυρὸς τοσονδὶ καὶ ἄερος πολλαπλάσιον· τὸ γὰρ αὐτὸ πλεῖον τῶ ὁμογενές εἶναι, τοιοῦτον ἔξει τὸν λόγον. ἀλλὰ μὴν οὐδ' αὐξήσεις ἂν εἴη κατ' Ἐμπεδοκλέα, ἀλλ' ἢ ἡ κατὰ πρόθεσιν. πυρὶ γὰρ αὐξεί τὸ πῦρ·

αὐξεί δὲ χθῶν μὲν σφέτερον γένος, αἰθέρα δ' αἰθήρ·

ταῦτα δὲ προστίθεται. δοκεῖ δ' οὐχ οὕτως αὐξέσθαι τὰ αὐξανόμενα. Adī etiam eiusdem capituli finem, ubi alia plura de compositionis ratione deprehenduntur. Quod omnino de omni naturali motu docuit *Phys.* VII, 5, p. 249, b sq., non temere hoc agere in illud, sed certam quandam quantitatem in aliam acque certam. Addimus verba *Vicomercati*: *Etiam Hippocrates de mulieribus, quae concipiunt, loquens, ait, quotquot perhumidos habent uteros, eas non parere: rationem enim seu proportionem in iis exstingui: rationem inquam humoris ad calorem, quo ex humore, qui in utero est, conceptum fieri oportet* *). ἐκ τῆς ὕλης τῆς ὑποκειμένης ἐκάστη φύσει (ita enim construendum, quod propter interpretes nonnullos latinos adiicio). Cfr. *Metaphys.* H, 4, p. 1044, a: περὶ δὲ τῆς ὕλικῆς οὐσίας δεῖ μὴ λανθάνειν, ὅτι εἰ καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πάντα πρώτου ἢ τῶν αὐτῶν ὡς πρώτων καὶ ἡ αὐτὴ ὕλη ὡς ἀρχὴ τοῖς γινομένοις, ὁμως ἐστὶ τις οἰκεία ἐκάστου. οἷον φλέγματός ἐστι πρώτη ὕλη τὰ γλυκέα ἢ λιπαρά· χολῆς δὲ τὰ πικρά, ἢ ἄλλ' ἄττα. Quomodo φύσις sit intelligendum vide in *Commentar.* ad I, 4, 3, Vol. I, p. 367.

— αὐταὶ δ' εἰσὶν sc. ἡ ὑποκειμένη ὕλη ἐκάστη φύσει. — γεννῶσι sc. τὴν ὕλην i. e. τὰς παθητικὰς δυνάμεις. Caeterum

*) Locum procul dubio ante oculos habuit *Aphorism.* II, p. 1255 *Boës.* Tom. III, p. 747 Kühn: Ὀκόσαι ψυχρὰς καὶ πυκνὰς τὰς μήτρας ἔχουσι, οὐ κνῖσκουσι, καὶ ὀκάσαι καθύγρους ἔχουσι τὰς μήτρας, οὐ κνῖσκουσι. ἀποσβέννυται γὰρ αὐταῖς ὁ γόνος. καὶ ὀκόσαι ξηρὰς μᾶλλον καὶ περικαεῖς, ἐνδείη γὰρ τῆς τροφῆς φθείρεται τὸ σπέρμα, ὀκόσαι δὲ ἔξ ἀμφοτέρων τὴν κρᾶσιν ἔχουσι σύμμετρον, αἱ τοιαῦται ἐπίτεκνοι γίνονται. Cfr. *Galen.* in *Hippocrat.* de nat. hominis I. Tom. XV, p. 47 sq. *Comment.* in *Hippocrat.* *Epidemior. secund.* III. Tom. XVII, Part. I, p. 442. in *Aphorism.* V. Tom. XVII. Part. II, p. 864 sq.

cum *Phys.* I, 9, p. 192, a ἕλην explicet hac ratione: λέγω γὰρ ἕλην τὸ πρῶτον ὑποκείμενον ἐκάστῳ, ἐξ οὗ γίνεται τι ἐναντιόχοντος μὴ κατὰ συμβεβηκός. εἴτε φθίρεται τε, εἰς τοῦτο ἀφίξεται ἔσχατον. ὥστε ἐφθαρημένη ἔσται πρὶν φθαρῆναι et illud πρῶτον ὑποκείμενον cuius corpori elementa esse dicat, ex quo omnia constant corpora et in quae denique dissolvantur (*de generat. et interit.* II, 1, p. 329, a), quo factum sit modo, ut h. l. ξηρότητα et ὑγρότητα, passivas facultates, tamquam ἕλην statuerit et qua explicandum ratione, quod calorem et frigus causas originis huius materiae esse contenderit, exponere conatus est Vicomercatus, cuius digna est et ingeniosa hoc de loco disputatio quae perlegatur digna est. — καὶ τὸ ψυχρόν F. cfr. ad §. 5. — κρατοῦντα intellige μεταβάλλοντα καὶ ὀρῶντα, quorum posterius patet ex §. 8. — κατὰ μέρος sc. φθορά. Verba proprie sic erant adornanda: κατὰ μέρος δὲ φθορά (opposita τῇ καθόλου §. 5) γίνεται, ὅταν μὴ κρατῇ τὸ θερμὸν καὶ ψυχρόν. τοῦτο δὲ μάλυσις ἐστὶ καὶ ἀπεψία. Alexander fol. 127, a, cur verba κατὰ μέρος addiderit Aristoteles, hunc in modum explicat: εἰπῶν δὲ τὴν κατὰ μέρος ἀσθένειαν τοῦ ποιούντος τὴν ἀπεψίαν ποιῶν λέγει, ὅτι τῆδε οὐ τινὲ γενέσει οὐδὲ κατὰ μέρος, ἀλλ' ἀπλῆ ἐναντίον καὶ κοινὸν σῆψις. ὥσπερ γὰρ πᾶσα γένεσις ἀπλῆ τε καὶ κατὰ φύσιν γίνεται τῷ ὑπὸ τῶν ποιούντων τὰ πάσχοντα πάσχειν τῶν μὲν κρατούντων τῶν δὲ κρατουμένων, οὕτω καὶ πᾶσα φυσικὴ φθορὰ μὴ κρατούντων τῶν ποιητικῶν τῆς ἕλης κατὰ σῆψιν γίνεται. πᾶσαν γὰρ φησι τὴν κατὰ φύσιν φθορὰν, ὁδὸν εἰς σῆψιν εἶναι. — μάλυσις pro μάλυσις F. H. N. et ita Alex. Olymp. A. Vic. B. P. Etiam Bekkerus IV, 3, 26 retinuit μάλυσις, quod ibi defenditur auctoritate codicis E, qui IV, 3, 24 praebet μωλύνσει. Forma substantivi lexicis, in quibus deest, accedat. Verba μωλύω, μωλύνω de imperfecta elixatione usurpari solent. Ita κρέα πρὸς ὀλίγον τῷ πυρὶ μεμολυσμένα apud Heliodor. *Aeth.* II, p. 91. Poët. *de viridib. herbar.* c. 7, v. 101 μωλυθεῖσα πυρὶ μαλερωῖ (cfr. v. 138). Quid significet μάλυσις secundum Aristotelem infra explicatur IV, 3, 18 sqq.

7. *De generat. animal.* III, 11, p. 762, a, ubi de generatione aequivoca loquitur, de putredine ait: ἡ δὲ σῆψις καὶ τὸ σηπτόν περιττώμα τοῦ πεφθέντος ἐστί. Ad Aristotelicam de putredinis origine theoriam conferendus etiam est locus *Problem.* II, 33, p. 870, a: σήπεται πᾶν τὸ σηπόμενον ὑπ' ἄλλοτριον θερμοῦ, ὑπὸ δὲ τοῦ οἰκείου πέττεται. ἐν μὲν οὖν τῷ θέρει τὸ ἄλλότριον ἰσχύει· διὸ σήπεται [πάντα] μᾶλλον ἐν αὐτῷ. ἐν δὲ τῷ χειμῶνι τὸ οἰκίον· διὸ οὐ σήπει ὁ χειμῶν. Omnino veteres putredinis causam calorem et humorem statuebant. Vide *Macrobi. Saturnal.* I, 17. VII, 16. — τὸ ἐναντίον P. — Verba εἰς τοῦθ' ὁδός ἐστιν post οἶον γῆρας καὶ αὔανσις ponit N. — αὔανσις, αὔότης et similia cum spiritu aspero scribenda censet Schneiderus ad *Aristot. Hist. animal.* III, 10, 5, p. 150. — De verbis οἶον γῆρας καὶ αὔανσις cfr. *de respirat.* c. 17, p. 478, b: ἐστὶ μὲν οὖν πᾶσι τοῖς ζῴοις κοινὸν γένεσις καὶ θάνατος. οἱ δὲ τρόποι διαφέρουσι τῷ εἶδει. οὐδὲ γὰρ ἀδιάφορος ἡ φθορά, ἀλλ' ἔχει τι κοινόν. θάνατος δ' ἐστὶν ὁ μὲν βίαιος, ὁ δὲ κατὰ φύσιν. βίαιος μὲν, ὅταν ἡ ἀρχὴ ἔξωθεν ᾖ, κατὰ φύσιν δ' ὅταν ἐν αὐτῷ. καὶ ἡ τοῦ μορίου σύστασις ἐξ ἀρχῆς τοιαύτης, ἀλλὰ μὴ ἐπικτητόν τι πάθος. τοῖς μὲν οὖν φυτοῖς αὔανσις, ἐν δὲ τοῖς ζῴοις καλεῖται τοῦτο γῆρας. *Problem.* XXXVIII, 9, p. 967, b: διὰ τί οἱ γηράσκοντες μελάντεροι γίνονται; ἢ ὅτι πᾶν σηπόμενον μελάντερον γίνεται, πλὴν εὐρώτος; τοῦτο δ' ἐστὶ γῆρας καὶ σαπρότης. Exsiccationem (αὔανσιν) plantarum eiusque causas tetigit etiam *de iuvent. ac senect.* 6, p. 470, a. Cfr. praeterea *Galen. de temperament.* II, 2. Tom. I, p. 581: δικαίως Ἀριστοτέλης εἰκάζει τὸ γῆρας ἀδαινομένῳ φυτῷ. καὶ γὰρ οὖν καὶ τα φυτὰ νέα μὲν ὄντα, μάλακά τ' εἰσὶ καὶ ὑγρά· γηρῶντα δέ, αἰεὶ καὶ μᾶλλον φαίνεται ξηραίνόμενα· τελευτῶντα δέ, τελείως ἀποξηραίνεται, καὶ τοῦτ' ἐστὶν αὐτοῖς ὁ θάνατος. — τέλος γάρ pro τέλος δέ E. et ita *Alex.* fol. 127, a (qui post γάρ addit τοῦ) B. Vic. (qui post γάρ ponunt τοῦτο), τέλος δὲ τοῦτο A. — πάντων τῶν ἄλλων τούτων σαπρότης F. H. N. — ἐάν pro ἄν N. cfr. ad III, 5, 2. — τε pro τι quod sequitur F. H. Neutrūm praebebat E. — ἐστὶ σῆψις inverso ordine F.

8. διὸ καὶ et εἰ τὰ pro εἶτα Olymp. Aldi fol. 62, b. — γίνεται δὲ φθορά Olymp. qui etiam κατακρατῆ exhibet pro κρατῆ. — ἐκ τούτων i. e. τοῦ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ. Ad verba ὠρίσθη τῷ ὑγρῷ τὸ ξηρὸν ἐργαζομένων τῶν ποιητικῶν cfr. IV, 4, 3: ἐπεὶ δ' ἐστὶ τὸ μὲν ὑγρὸν ἐδύρι- στον, τὸ δὲ ξηρὸν δυσόριστον, ὁμοίον τι τῷ ὕψω καὶ τοῖς ἠδύσμασι πρὸς ἄλληλα πάσχουσιν. τὸ γὰρ ὑγρὸν τῷ ξηρῷ αἴτιον τοῦ ὀρίσθαι, καὶ ἐκάστερον ἐκατέρω ὅσον κόλλα γίνεται ὥσπερ καὶ Ἐμπειδοκλῆς ἐποίησεν ἐν τοῖς φυτικοῖς· ἄλλα ἕδασι κολλήσας. καὶ διὰ τοῦτο ἐξ ἀμφοῖν ἐστὶ τὸ ὠρισμένον σῶμα. — Verba ἐργαζομένων τῶν ποιητικῶν illustrantur iis, quae leguntur IV, 5, 3: ποιεῖ δὲ τὸ ποιοῦν δυοὶ δυνάμεισι καὶ πάσχει τὸ πάσχον παθήμασι δυοῖν, ὥσπερ εἴρηται. ποιεῖ μὲν θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, τὸ δὲ πάθος ἢ παρουσία ἢ ἀπουσία θερ- μοῦ ἢ ψυχροῦ. — διὰ τὰ περιέχον bene explicat Vico- mercatus: Hoc autem [τὸ κρατεῖν τὸ ὀριζόμενον τοῦ ὀρίζοντος] ambientis vi et opera efficitur, quod calore affe- ctum, nativum rei intereuntis calorem, quo maxime materia determinabatur, ad se trahendo dissolvit, ita ut illa absque determinante remaneat. Quoniam aulem naturalis calor in humore naturali sedem habet, tum, cum ab externo trahitur, una cum humore a re exit. Itaque fit, ut res, quae natura- liter interit, humida primum, tum sicca et arida reddatur. Atque, cum hoc in rebus putrescentibus fieri cernatur, effici- tur, ut putredo naturalis interitus sit finis: quod Aristoteles in his verbis demonstrare instituit. Alexander fol. 127, a: διὰ τὸ περιέχον· τῷ τὴν ἐν τῷ περιέχοντι πλείω θερμότητι ἀναλίσκειν τὴν ἐν τῷ φθειρομένῳ ἐλάττω ὄσσαν. Veram esse hanc horum verborum interpretationem elucet ex §. 10, ubi ad putredinem opus esse dicit alieno calore, quem τοῦ περιέ- χοντος esae ait. Conferenda etiam sunt verba Aristotelis de respirat. c. 8, p. 474, b: φθορά δὲ πυρός, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, σβέσις καὶ μύριαισις· σβέσις μὲν ἢ ὑπὸ τῶν ἐναντίων, διόπερ ἀθρόον τε ὑπὸ τῆς τοῦ περιέχοντος ψυχρότητος καὶ θῦπτον, ὅτι σβέννυται διασπώμενον. αὕτη μὲν οὖν ἢ φθορά βλαιοσ. ὁμοίως ἐπὶ τῶν ἀψύχων καὶ τῶν ἐμφύχων ἐστὶ· καὶ

γὰρ ὄργανοις διαιρουμένου τοῦ ζῴου καὶ πηγνυμένου διὰ ψύχους ὑπερβολήν, ἀποθνήσκουσιν. ἡ δὲ μάρμασις διὰ πλῆθος θερμότητος. καὶ γὰρ ἂν ὑπερβάλη τὸ περιζῆ θερμὸν καὶ τροφήν ἂν μὴ λαμβάνη, φθείρεται τὸ πνρούμενον οὐ ψυχόμενον, ἀλλὰ μαραινόμενον. ὥστε ἀνάγκη γίνεσθαι κατάψυξιν, εἰ μέλλει τεύξεσθαι σωτηρίας. τοῦτο γὰρ βοηθεῖ πρὸς τὴν φθοράν. *de long. et brev. vit. c. 5. p. 466, a*: δεῖ λαβεῖν, ὅτι τὸ ζῶον ἐστι φύσει ὑγρὸν καὶ θερμὸν, καὶ τὸ ζῆν τοιοῦτον. τὸ δὲ γῆρας ψυχρὸν καὶ ξηρὸν. καὶ τὸ τεθνηκός· φαίνεται γὰρ οὕτως. ὕλη δὲ τῶν σωμάτων τοῖς οὔσι ταῦτα τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν, καὶ τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν. ἀνάγκη τοίνυν γηράσκοντας ξηραίνεσθαι. διὸ καὶ μὴ εὐξήραντον δεῖ εἶναι τὸ ὑγρὸν. καὶ διὰ τοῦτο τὰ λιπαρὰ ἄσηπτα. αἷτιον δ' ὅτι ἀέρος· ὁ δ' ἀῆρ πρὸς τᾶλλα. πῦρ δ' οὐ γίνεται σαπρὸν. οὐδ' αὖ ὀλίγον δεῖ εἶναι τὸ ξηρὸν. εὐξήραντον γὰρ τὸ ὀλίγον. Hinc explicacionem nanciscitur ex mente Aristotelis, quod eodem libro c. 1. p. 465, a commemoratur: εἰσὶ γὰρ ἕνθρωποι οἱ μὲν μακρόβιοι, οἱ δὲ βραχύβιοι, ἕτεροι καθ' ἑτέρους τόπους διεστῶτες· τὰ μὲν γὰρ ἐν τοῖς θερμοῖς τῶν ἐθνῶν μακροβιώτερα, τὰ δ' ἐν τοῖς ψυχροῖς βραχυβιώτερα· καὶ τῶν τὸν αὐτὸν δὲ τόπον οἰκούντων, διαφέρουσιν ὁμοίως τινὲς ταύτην πρὸς ἀλλήλους τὴν διαφοράν. Quam caloris externi et interni necessariam, ut ita dicam, reciprocationem, saepenumero tangit Aristoteles ex. gr. *de part. animal. III, 6, p. 669, a, de anim. II, 8, 10 etc.*

9. Ἰδιῶς γε Alex. fol. 127, a. A. Vic. B. P. — Postquam qua latiore significatione vocabulum σῆψις accipiendum sit, scilicet tamquam oppositum naturali generationi exposuit, iam quo sensu proprie ac vulgo accipiatur, docet. κατὰ μέρος φθείρεσθαι videtur intelligere ea, quae non omnino intereunt, sed a natura tantum sua et constitutione recedant (χωρίζονται) et alterantur (ἀλλοιοῦνται) possuntque etiam ad illam interdum reduci, quomodo et res ex parte gigni putantur, quae non absolute generantur, sed cum genita sunt, tales aut tales redduntur. Qua in re ad exemplum elementorum, excepto igne provocat, quae cum minime intereant, κατὰ μέρος tamen interire dici possunt, alterationem quandam

subeuntia, quam putredinem vocant. Male igitur Alexander fol. 127, a: ὅταν χωρισθῇ καὶ ἐκστῇ τῆς οἰκείας φρίσεως, τουτέστι τῆς ἐν αὐτοῖς κινητικῆς ἀρχῆς. τοιοῦτον δὲ τὸ ἐν ἐκάστῳ θερμόν. — De re cfr. *Problem. XXV, 20, p. 939, b* ubi etiam aër putredini obnoxius esse negatur: διὰ τί ὕδωρ μὲν καὶ γῆ σήπεται, ἀήρ δὲ καὶ πῦρ οὐ σήπεται; ἢ ὅτι θερμότερον γίνεται τὸ σηπόμενον ἕπαν, πυρὸς δὲ οὐθὲν θερμότερον; ἢ ὅτι ψυχθῆναι δεῖ πρότερον; τὸ δὲ πῦρ αἰεὶ θερμόν· ὁ δὲ ἀήρ πυρὸς πλήρης. σήπεται δὲ οὐθὲν θερμόν, ἀλλὰ ψυχθέν. γῆ δὲ καὶ ὕδωρ καὶ θερμὰ καὶ ψυχρὰ γίνεται. *de long. et brev. vit. c. 5, p. 466, a*: πῦρ δ' οὐ γίνεται σαφρόν. *Aquam putrescere notissimum. Quales autem aquae quando ac qua ratione putrescant, docet Hippocrates de aëre, aq. et loc. §. 43 sqq.*: περὶ δὲ τῶν ὄμβριων καὶ ὀκόσα ἀπὸ χιόνος φράσω ὅπως ἔχει· τὰ μὲν οὖν ὄμβρια κορυφώτατα καὶ γλυκύτερα ἔστι καὶ λεπτότατα καὶ λαμπρότατα· τὴν τε γὰρ ἀρχὴν ὁ ἥλιος ἀνάγει καὶ ἀναρπάζει τοῦ ὕδατος τὸ τε λεπτότατον καὶ κορυφώτατον. δῆλον δὲ αἰ ἄλλες ποιεῖουσι. τὸ μὲν γὰρ ἄλμυρόν λείπεται αὐτέον ὑπὸ πάχους καὶ βάρους καὶ γίνεται ἄλλες, τὸ δὲ λεπτότατον ὁ ἥλιος ἀναρπάζει ὑπὸ κορυφότητος. ἀνάγει δὲ τὸ τοιοῦτο οὐκ ἀπὸ τῶν ὑδάτων τῶν λιμναίων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ θαλάσσης καὶ ἐξ ἀπάντων, ἐν ὀκόσοις ἕγγρόν τι ἔστι. Διὰ ταῦτα δὲ καὶ σήπεται τῶν ὑδάτων τάχιστα ταῦτα καὶ ὀδμήν ἴσχει πονηρὴν τὸ ὄμβριον, ὅτι ἀπὸ πλείστων ξυνηκται καὶ συμμέμικται, ὥστε σήπεσθαι τάχιστα. — τἄλλα πάντα pro πάντα τἄλλα F. H. N. simplex ἄλλα praebet Olymp. — καὶ γὰρ δὴ καὶ ὕδωρ E.

10. φθορά τι ἐν ἐκάστῳ ἕγγρ. F. H. — Verba ἐπ' ἄλλοτριᾶς θερμοτήτος dosunt apud Olympiodorum Aldi neque lecta sunt ab ipso Olympiodoro, qui τὴν τοῦ περιέχοντος explicat τὴν ἄλλοτριᾶν θερμοτήτα. — Cfr. *de generat. animal. V, 4, p. 784, b*: γίνεται δ' ἡ σῆψις ὑπὸ θερμοτήτος μὲν πᾶσα, οὐ τῆς συμφύτου, ὥσπερ εἴρηται ἐν ἑτέροις (quibus verbis aperte ad h. l. provocat). ἔστι δ' ἡ σῆψις καὶ ὕδατος καὶ γῆς καὶ τῶν σωματικῶν πάντων τῶν τοιούτων. διὸ καὶ τῆς γεώδους ἀτμίδος οἶον ὁ λεγόμενος εὐρώς. καὶ γὰρ ὁ

εὐρώς ἐστι γεώδους ἀτμίδος σαπρότης. *Problem. XXII, 14, p. 931, a: σῆψιν ποιῆ ταχέως, ἅτε θερμὰ ὄντα.*

11. πᾶσχει sc. τὰ σηπόμενα. — τὸ ἐνδεές δὲ ὄν τ. H. et omisso τό F. N. ἢ δὲ ἐνδεές E. scilicet ἢ δ' ἐνδεές, quod aperte exhibent Alex. fol. 127, b. G. p. 28. τὸ δὲ ἐνδεές ὄν P.

12. Ad quaestionem, cur si ficus in furno siccentur duriores fiant, quam si exemptae foris refrigerentur, quam proponit *Probl. XXII, 10, p. 930, b*, respondet: ἢ ὅτι ἐν μὲν τῇ καμίνῳ ἔξατμίζει πᾶν τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ· ἔξω δὲ περιεστηκὸς ὁ ἀήρ ψύχρων, κωλύει τὸ ὑγρὸν ἐξιέναι καὶ συνίστασθαι. μᾶλλον γὰρ ἔξατμίζει. Quae causa ab ea, quam h. l. in quaestione paulo aliena, simili tamen, assert, non abhorret. — διὰ γὰρ τοῦτο transposito γάρ N. — συνεξατμίζεται pro συνεξατμίζει F. H. N. — ἐπάξον E. pro σπῶν et ita etiam A. B. Alex. fol. 127, b in verborum repetitione. Retinimus tamen cum Bekkero vulgatam, tum quia ipse Alexander in commentario utatur verbo ἐπισπᾶσθαι, tum quia σπῶν aperte exhibeat Olympiodorus, tum denique propter locum *de iuvent. ac senect. c. 6, p. 470, a: τὸ σπῶμενον ἐκ τῆς γῆς ὑγρὸν. — οὐκ ἔστιν pro οὐκετ' ἔστιν F. H. N. ἔσται pro ἔστιν F.*

13. Quod tempestate frigida, ab externo internus calor superari facile non possit, non tantum externi ipsius debilitas facit, sed interni maius robur, ut qui antiperistascos beneficio magis sit coactus, atque cum perdere volenti, efficacius queat resistere. Quam ob causam Hippocrates in aphorismis dicebat, ventres hieme et vere calidiores esse, quam aestate *).

*) Tom. III, p. 710 ed. Kühn: αἱ κοιλίαι χειμῶνος καὶ ἔρος θερμότεραι φύσει καὶ ὑπνοὶ μακρότεροι. Adde Galen. *de placit Hippocrat. et Platon. VIII. Tom. V, p. 704. de causis pulsuum III. Tom. IX, p. 129. in Hippocrat. de nat. homin. I. Tom. XV, p. 89. in Hippocrat. de sal. vict. rat. Tom. XV, p. 180. in Hippocrat. de humorib. II. Tom. XVI, p. 252. in Epidemior. sext. IV. Tom. XVII. Part. II,*

Vicomercatus. Cfr. locum ex *Problematis*, II, 33, p. 870, a ad §. 7 laudatum. Inde explicandum, cur flantibus ventis aquiloniis res minus putrescant, quam austrinis, docente Hippocrate de morbo sacro. Tom. I, p. 608 et Galeno in Hippocratis *Epidem. I. Comment. I.* Tom. XVII. Part. I, p. 59. Adde *Problem.* XXVI, 17, p. 942, a: διὰ τί ὁ νόσος δυσώδης; ἢ ὅτι ὑγρὰ καὶ θερμὰ ποιεῖ τὰ σώματα (cfr. Galen. in Hippocrat. de humorib. *Comment. III.* Tom. XVI, p. 411), ταῦτα δὲ σήπεται μάλιστα. Utramque hanc conditionem, qua opus est, ut corpora putrescant, assertit etiam Galenus. Etiam putredinis causam calorem esse externum dicit, non innatum de *method. med.* XI. Tom. X, p. 753. In Hippocrat. de aliment. *Commentar.* III. Tom. XV, p. 297; omnem putredinem fieri ex materia humida ac perfecte siccam putredine nunquam corrumpi in Hippocrat. *Epidem. III. Comment. III.* Tom. XVII. Part. I, p. 651. in *Aphorism. III.* Tom. XVII. Part. II, p. 582; ex imbris fieri ac post multas pluvias in Hippocrat. de humorib. III. Tom. XVI, p. 372. in Hippocrat. *Epidem. I. Comm. I.* Tom. XVII. Part. I, p. 32. in *Epidem. III. Comment. III.* p. 652. in *Aphorism. III.* Tom. XVII. Part. II, p. 580. 602; in humidis et calidis corporum locis, qualis os est, putredinem cito accedere de *compos. medic. sec. locos* VI. Tom. XII, p. 951. Omnino de putredinis causa et natura adi de *meth. medendi* XI. Tom. X, p. 745. 753 sq. Adde de febr. *different.* I, 3. Tom. VII, p. 287: ἐτοιμότητα σήπεται πάνθ' ὅσα θερμὰ καὶ ὑγρὰ, καὶ πολλὰ κατὰ θερμὸν χωρὶον, εἰ μὴ τύχη διαπνοῆς τε ἅμα καὶ ἀναψύξεως (posteriorus repetit II, 11, p. 375). de *simpl. medicam.* V, 15. Tom. XI, p. 755: τὰ γὰρ ἄνω σηπτικὰ ὑγραίνονται μετὰ τοῦ θερμαίνειν ἔστιν. . . . πλείους μὲν οὖν εἰσιν οἱ τῶν φθειρομένων τρόποι. τὰ τε γὰρ ὑπερψυχθέντα καὶ ὑπερθερμανθέντα καὶ ὑπερυγρυνθέντα καὶ ὑπερξηρανθέντα (itaque in quibus ratio non servatur cfr. ad §. 6)

p. 205. in *Aphorism.* Tom. XVII. Part. II, p. 415. in Hippocrat. de humorib. III. Tom. XVI, p. 430.

φθίρεται, ἀλλ' οὐ πάντα γε τὰ φθειρόμενα σήπεσθαι φαμεν, ἀλλ' ὅσα μετὰ δυσωδίας τοῦτο πάσχει. — ἀέρι post περιέχοντι om. E. — πλεῖον recipimus pro πλέον ex F. H. N. A. Vic. cfr. ad I, 4, 6.

14. Vicomercatus monet, Aristotelem omisisse aliam, cur congelata corpora non putrescant, causam, nimirum quia solida sint atque compacta. Quae prae reliquis putredine non affici docuit Galenus *de simpl. medic. facult.* XI. — καὶ ὁ ἀήρ θερμόν E. H. Alex. fol. 127, b. — Verba κρατεῖται τὸ δὲ κινούν omisit prima manu E. Paulo autem difficiliora sunt intellectu, cum non perspiciatur primo obtutu, quale sid illud κινούν, quod obtinet. Agitur autem ex quatuor motuum (*Metaphys.* A, 2, p. 240 Br. p. 1069, b. N, 1, p. 292 Br. p. 1088, a. *de anim.* I, 3, 3, p. 406, a), sive trium omissa generatione et interitu (uti in aliis locis facit Aristoteles v. c. *Metaphys.* K, 11, p. 234 sq. Br. p. 1068, a. *Phys.* V, 1, p. 225, a. V, 2, p. 226, b. *de caelo* IV, 3, p. 310, a. *de anim.* II, 4, 6, p. 415, b) generibus de illo, quo humor alterationem (ἀλλοίωσιν) subit talem, ut ex liquido statu in rigidum transeat inque eo diutius perseverare valeat. — τό ante ζέον omittit pr. E. — ὡστ' οὐδὲ κρατεῖ οὐδὲ ποιεῖ N. — μίαν pro οὐδεμίαν E.

15. ὁμοίως δὲ τὸ κινούμενον omissio καὶ N. — καὶ τὸ ζέον addito articulo H. Olymp. fol. 63, a. — Verbum ἀκίνητιζεν lexicis accedat. Caeterum alius sententiae esse videtur *Problem.* XXII, 4, p. 930, a cum quaerat: διὰ τί τὰ περικάρπια καὶ τὰ κρέα καὶ ὅσα τοιαῦτα ἐν τοῖς ἀσκοῖς ἄσηπτα γίνονται, ὅταν σφόδρα φρυσθῶσι· καὶ τὰ ἐν τοῖς ἀκριβοῦς περιπωματιζομένοις ὡσαύτως; et respondeat: ἢ διότι σήπεται μὲν κινούμενα πάντα; τὰ δὲ πλήρη ἀκίνητα. ἀδύνατον γὰρ ἄνευ κενού κινήθῃναι. ταῦτα δὲ πλήρη. Huc etiam pertinet *Problem.* XIV, 7, p. 909, b: διὰ τί οἱ μὲν ἐν τοῖς εὐπνόοις τόποις βραδέως γηράσκουσιν, οἱ δὲ ἐν τοῖς κοίλοις καὶ ἐλώδεσι ταχέως; ἢ τὸ γῆρας σηπεδιών τις ἐστι; σήπεται δὲ τὸ ἤρεμοῦν. τὸ δὲ ἐν κινήσει ὄν ἢ ὅλως ἀσαπὲς ἢ ἤττον τοῦτο πάσχει, ὅλον τὸ ὕδωρ. ἐν μὲν οὖν τοῖς ὑψηλοῖς διὰ

τὴν εὐνοϊαν ὁ ἀήρ ἐν κινήσει ἐστίν, ἐν δὲ τοῖς κόλλοις μένει. ἔτι δὲ ἐκεῖ μὲν διὰ τὴν κίνησιν αἰεὶ καθαρός ὁ ἀήρ καὶ ἕτερος γίνεται, ἐν δὲ τοῖς ἐλώδεσι μένει. *Problem.* XXXVII, 3, p. 966, a: τὸ μὲν γὰρ μένον σήπεται, ὡσπερ καὶ ὕδωρ τὸ μὴ κινούμενον. *Plato Theaetet.* 27, p. 153 C: αἱ μὲν ἡσυχία σήπουσι καὶ ἀπολλύουσι, τὰ δ' ἕτερα σώζει. — ἀκινήτου ζῶντος pro ἀκινήτου Olymp. — προὔπαρχούσης sc. θερμότητος, quod propter Alcyonium et Gesnerum monemus, qui supplerunt κινήσεως.

16. ἐν γὰρ τῷ πλείονι δυνάμεις. Cfr. *de generat. animal.* V, 4, p. 785, a: τὸ δὲ πολὺ οὐκ εὐσηπτον. Omnino Aristoteles saepenumero contendit maiores copias minus facile pati, quam minores: minores facilius quam maiores eiusdem rei acervos. Vide *de caelo* III, 6, p. 305, a: τὸ ἕλαττον σώμα τοῦ μέλλοντος εὐφθαρτότερόν ἐστι. *de generat. et interit.* I, 10, p. 328, a: καὶ μικρὰ δὲ μικροῖς παρατιθέμενα μίγνυται μᾶλλον. ῥᾶον γὰρ καὶ θῦττον ἄλληλα μεθίστησι: τὸ δὲ πολὺ καὶ ὑπὸ πολλοῦ χρονίως τοῦτο δρᾷ. *de long. et brev. vitae* c. 5, p. 466, a: εὐξήραντον γὰρ τὸ ὀλίγον. *de part. animal.* II, 3, p. 650, a: ἡ μὲν πρώτη φανερά τοῖς ζῴοις λειτουργία διὰ στόματος οὔσα καὶ τῶν ἐν τούτῳ μορίων, ὧσων ἡ τροφή δεῖται διαιρέσεων. ἀλλ' αὕτη μὲν οὐδεμίαν αἰτία πέψεως, ἀλλ' εὐπεψίας μᾶλλον. ἡ γὰρ εἰς μικρὰ διαίσεις τῆς τροφῆς ῥᾶα ποιεῖ τῷ θερμῷ τὴν ἐργασίαν. *Problem.* XX, 20, p. 925, a: τὸ γὰρ πολὺ ἔργον πεπάνθαι, τὸ δὲ μέτριον ῥᾶον. XXV, 8, p. 938, b: μᾶλλον γὰρ σάττεται κατὰ μικρὸν σαττόμενον ἅπαν ἢ ἀθρόον. — ἢ ante ὥστε κρατεῖν omittunt E. Alex. fol. 127, b. A. Vic. B. — κρατεῖ pro κρατεῖν E. — περιέχοντι pro περιεστώτι H. N.

17. καὶ post διό omittunt E. H. N. — θάλαττα pro θάλασσα F. N. De aqua marina ponitur etiam apud Theophrast. *de igne* §. 67, p. 728. *Geoponic.* VII, 23, 1, p. 541: θάλασσα ἐψημένη. — μένος pro μέρος aperto mendo Alexander Aldi. — διαιρουμένη omittit E.

18. Cfr. *Sext. Empiric. Pyrrhonic. Hypotyp.* I, 14, 40, p. 12: τῶν ζῴων τὰ μὲν χωρὶς μίξεως γίνεται, τὰ δ' ἐκ

συμπλοκῆς· καὶ τῶν μὲν χωρὶς μίξεως γινομένων τὰ μὲν ἐκ
 πυρὸς γίνεται [πυρίθια Diogen. Laërt. IX, 79. cfr. quae
 monebimus ad IV, 4, 5], ὡς τὰ ἐν τοῖς καμίνοις φαινόμενα
 ζῳόφυτα· τὰ δ' ἐξ ὕδατος φθειρομένου, ὡς κώνωπες· τὰ
 δ' ἐξ οἴνου τρεπομένου, ὡς σκῦπες· τὰ δ' ἐκ γῆς [ὡς μύες,
 quod procul dubio ex textu excidit. Cfr. Aristot. *Histor.*
animal. VI, 37, p. 580, b. Macrob. *Saturnal.* VII, 16, p. 447.
 Fabulam de muribus ex limo Nili in Thebaide oriundis, tam-
 quam argumentum, omnia animantia primitus in Aegypto
 originem cepisse, tradit Diodor. Sicul. I, 10, ubi cfr.
 Wesseling]. τὰ δ' ἐξ ἰλύος, ὡς βάτραχοι [cfr. verba
 St. Augustini *contra Faustum* VI, 8, ubi *ranas repente*
ex una pluvia terram generare ait, ideoque caeli et terrae
filias non sine elegantia quadam appellat]· τὰ δ' ἐκ βορ-
 βόρου, ὡς σκώληκες [Aristot. *hist. anim.* V, 19]. τὰ δ' ἐξ
 ὄνων, ὡς κάνθαροι· τὰ δ' ἐκ λαχάνων, ὡς κάμπαι· τὰ δ' ἐκ
 καρπῶν, ὡς οἱ ἐκ τῶν ἐρίνεων ψῆρες [cfr. Harduin. ad
 Plin. XV, 19]. τὰ δ' ἐκ σηπομένων, ὡς μέλισσαι ταύ-
 ρων [cfr. Voss. ad Virg. *Georg.* IV, 541 sqq.] καὶ σφήκες
 ἵππων [Harduin. ad Plin. XI, 20]. Addi poterant pedun-
 culi. Cfr. *Probl.* XX, 12, p. 924, a quem locum adscribemus
 ad IV, 2, 7. Tales generationes statuit adhuc Linnæus
Amoenitat. academ. Tom. V, p. 94. Omnino de gene-
 ratione *aequivoca*, quam *αὐτόματον γένεσιν* vocavit Aristo-
 teles *de anim.* II, 4, 2, ubi cfr. Trendelenburg. p. 353,
 adi etiam Aristot. *Hist. animal.* V, 1. p. 593. V, 19, p. 551,
 a sqq. *de generat. animal.* III, 11, p. 761. *Geoponic.* XV, 1,
 20, p. 1046: Θεόφραστος καὶ Ἀριστοτέλης φασὶ τὰ ζῷα οὐ
 μόνον ἐξ ἀλλήλων γενῆσθαι, ἀλλὰ καὶ αὐτόματα γίνεσθαι
 καὶ ἀπὸ τῆς γῆς σηπομένης. Laurent. Lyd. *de mens.*
Apr. c. 6. p. 99. Huc pertinent animalcula in nive genita,
 quorum saepenumero mentio fit apud veteres v. c. apud
 Strabon. II, p. 150. Theophrast. *de igne* §. 18, p. 711.
 Cfr. Beckmann ad Antigon. *Caryst.* c. 90, p. 138 sqq.
 Schneider *Eclog. phys.* Tom. II, p. 150; ad Aristot.
hist. animal. V, 7, 12, p. 406. Hodie, post Ehrenbergii

de animalculis infusoriis observationes, generatio *aequivoca* iure negari solet: atque ita iam olim fecisse videtur Macrobius, cum diceret *Saturnal.* I, 8, p. 157: *Ad animalium vero alternam propagationem ad Venerem generandi facultas ex humore translata est, ut ex coitu maris feminaeque cuncta deinceps gignerentur.* — τό ante τὴν ἀποκεκριμένην συνεστάναι omittit Alex. fol. 127, b qui etiam ἀποκρινομένην exhibet et ita prorsus B. (qui in margine posuit διὰ τὸ διὰ τὴν ἀποκρινομένην, quod non magis quadrat) A. Vic. — συνεστάναι pro συνιστάναι F. H. N. Alex. B. Vic. P. — ἔστι om. H. N. — γένος pro γένεσις N. — καὶ φθορά omisso τί H. N. — Verba τί μὲν οὖν ἔστι εἴρηται ad sequens caput traxit B.

CAP. II.

Actionum, quae a calore et frigore proficiscuntur, in humorem et siccitatem, veluti in materiam receptorum, alia sunt eius modi, ut per eas in lucem, cum antea non esset, res perducatur, aut cum esset, in interitum abeat (cuius modi sunt naturalis ortus atque interitus), aliae in rebus, quae in rerum universitate et natura constant, versantur, et earum quantitatis diversae sunt causae. Prioribus hactenus fuerunt expositae, posteriores explicare aggreditur. Vicomercatus. — Inscriptio capitis apud B. et G.: περὶ πέψεως καὶ ἀπεψίως.

1. ἔξ ὑποκειμένων sc. ὑγρότητος καὶ ξηρότητος. Unde perspicitur, non esse idem, ac si dixisset ἐν τοῖς ὑποκειμένοις. — ἔστι θερμοῦ omisso δὴ E. ἔστι δὲ θερμοῦ Alex. fol. 127, b. A. Vic. B. Ad θερμοῦ G. supplet ἔργα, ad πέψεως vocabulum εἶδη. At nihil esse supplendum ex natura genitivi patet. — De re cfr. *de anim.* II, 4, p. 416, b: πᾶσαν δ' ἀναγκαῖον τροφήν δύνασθαι πέττεσθαι, ἐργάζεται δὲ τὴν πέψιν τὸ θερμόν· διὸ πᾶν ἔμψυχον ἔχει θερμοότητα. — ἔτι, quod Bekkerus praebet ante ὄπτησις omisimus cum E. Alex. A. Vic. B. propter alterum onuntiationis mem-

brum. — δέ ante ἀπερία deest in N. — μόλυνσις pro μώλυνσις
F. H. N. cfr. ad IV, 1, 6.

2. Hunc locum respicit IV, 3, 2: διὰ τὸ μὴ κείσθαι, καθ' ἅπερ εἴρηται καὶ πρότερον, ὀνόματα καθ' ἑκάστην τελείωσιν περὶ τὰ ὀριζόμενα ὑπὸ τῆς φυσικῆς θερμότητος καὶ ψυχρότητος. Aristotelem de penuria vocabulorum saepe numero esse conquestum vidimus ad I, 4, 3. Tom. I, p. 366. Locis ibi laudatis addantur *Categor.* c. 7, p. 7, a: ἐνίστε δὲ καὶ ὀνοματοποιεῖν ἴσως ἀναγκαῖον, ἐὰν μὴ κείμενον ἢ ὄνομα πρὸς ὃ οἰκείως ἂν ἀποδοθῆ. *de anim.* II, 7, p. 419, a: ἔνια ἐν μὲν τῷ φωτὶ οὐχ ὄραται, ἐν δὲ τῷ σκότει ποιεῖ αἰσθήσιν, οἷον τὰ πυρώδη φαινόμενα καὶ λάμποντα· ἀνώνυμα δὲ ἐστὶ ταῦτα ἐνὶ ὀνόματι, οἷον μύκης, κέρας, κεφαλαὶ ἰχθύων καὶ λεπίδες καὶ ὀφθαλμοί. ἀλλ' οὐδενὸς ὄραται τούτων τὸ οἰκεῖον χροῶμα, ubi cfr. Trendelenburg. p. 378. *Histor. animal.* IX, 40, p. 623, b: καὶ περὶ μὲν τούτων τῶν ζώων τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. ἐστὶ δὲ τι γένος τῶν ἐντόμων, ὃ ἐνὶ μὲν ὀνόματι ἀνώνυμόν ἐστιν, ἔχει δὲ πάντα τὴν μορφήν συγγενικήν· ἐστὶ δὲ ταῦτα ὅσα κηριοποιᾷ, οἷον μέλιτται καὶ τὰ παραπλήσια τὴν μορφήν. *de part. animal.* I, 4, p. 644, b. Cur Aristoteles usitatiora nomina in aliam significationem deflectere maluerit, quam inusitatis uti, aut prorsus nova fingere, elucet ex *Topic.* VI, 2, p. 140, a, ubi inter τόπους τοῦ ἀσαφῆς refert etiam εἰ μὴ κείμενοις ὀνόμασι χρῆται. οἷον Πλάτων ὀφρυόσκων τὸν ὀφθαλμόν, ἢ τὸ φαλάγγιον σηψιδακῆς, ἢ τὸν μυελὸν ὅσ τεογενές. πᾶν γὰρ ἀσαφές τὸ μὴ εἰωθός. Addimus denique locum *Sophist. Elench.* I, 1, p. 165, a: τὰ μὲν γὰρ ὀνόματα πεπέρανται, καὶ τὸ τῶν λόγων πλῆθος· τὰ δὲ πράγματα τὸν ἀριθμὸν ὑπερᾷ ἐστὶν. ἀναγκαῖον οὖν πλείω τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τοῦνομα ἐν σημαίνειν. Adde Galen. *de symptom. caus.* III, 8. Tom. VII, p. 248, ubi de ischuriae generibus: καλοῦσι δὲ οὐδὲν ἦττον οἱ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν ἰσχυρίαν κἀκείνο τὸ σύμπτωμα, καίτοιγε οὐκ ἦν ἰσχυρία, ἐπειδὴ μηδὲως εἰς τὴν κύστιν ἀφικνεῖται τὸ οὖρον, ἀπολλυμένης τῶν νεφρῶν τῆς ἐνεργείας. καὶ συγχωρητέον γε αὐτοῖς ὀνομάζειν οὕτως ἀποροῦσαι προσηγορίας οἰκείας· οὐ μὴν ἀγνοεῖσθαι προσήκει γε τὴν

διαφορὰν τῶν διαθέσεων. Cfr. locum ad §. 8 laudandum. De vocabulorum penuria nemo non conquestus est eorum, qui primi patria lingua philosophicam terminologiam aut procreare aut constituere conati sunt. Inde Lucretius I, 137 sqq.:

*Nec me animi fallit, Graiorum obscure reperta
Difficile inlustrare latinis versibus esse,
(Multa meis verbis praesertim cum sit agendum)
Propter egestatem linguae et rerum novitatem.*

Quamvis deinceps Cicero tantam novorum vocabulorum in lingua latina copiam effinxisset et graecorum suos in usus tra-
duxisset, ut dicere posse sibi videretur (*de natur. deor.* I, 4): *Eoque me minus instituti mei poenitet, quod facile sentio, quam multorum non modo dicendi, sed etiam scribendi studia commoverim: complures enim Graecis institutionibus eruditi ea, quae didicerant, cum civibus suis communicare non poterant, quod illa, quae a Graecis recepissent, Latine dici posse diffiderent, quo in genere tantum profecisse videmur, ut a Graecis ne verborum quidem copia vinceremur* — tamen postrema longe a veritate abesse quivis Graecae et Latinae linguarum indolis non prorsus imperitus facile valet diiudicare. — δὲ ab initio omittit E. — Quid sit *κύριως* illustratur verbis *de anim.* II, 5, 7, p. 418, a: ἐπεὶ δ' ἀνόνημος αὐτῶν ἢ διαφορῆ, διώρισται δὲ περὶ αὐτῶν, ὅτι ἕτερα καὶ πῶς ἕτερα χρῆσθαι ἀναγκαῖον τῷ πάσχειν καὶ ἀλλοιοῦσθαι ὡς κύριως ὀνόμασιν, ubi Trendelenburgius p. 368 adnotat: *Quemadmodum κύριος νόμος, qui ἀκύρω oppositus est, legem, quae rata viget, nec vel abrogata est vel in desuetudinem abiit* (cfr. Buddeus *Comment. gr. ling.* 1557. p. 51 *): *ita hic κύρια ὀνόματα, quatenus eorum autoritas valet.* Cfr. *Poët.* c. 21, p. 1457, b: λέγω δὲ κύριον μὲν [ὄνομα], ᾧ χρῶνται ἕκαστοι. Aliis in locis, uti praesertim apud Grammaticos fieri solet, *κύριως* opponitur verbis κατὰ μεταφορὰν. vid. *Top.* VIII, 3, p. 151, b: τῶν δὲ

*) Adde Viger. p. 102 ed. Hermann.

ὄρων δυσεπιχειρητότατοι πάντων εἰσίν, ὅσοι κέχρηται τοιού-
τοις ὀνόμασι, ἃ πρῶτον μὲν ἄδηλά ἐστιν, εἴτε ἀπλῶς εἴτε
πολλαχῶς λέγεται, πρὸς δὲ τούτοις μηδὲ γνώριμα πότερον
κυρίως ἢ κατὰ μεταφορὰν ὑπὸ τοῦ ορισμένου λέγεται. — οὐ
γάρ pro ἀλλ' οὐ H. N. Puncto post ὀνόματα posito pergunt
τοῖς πράγμασι γὰρ οὐ κεῖται A. Vic. B. Alex. fol. 128, a (qui
deinde exhibet ὁμοίως). — ταῦτά pro ταῦτα Alex. fol. 127, b.
A. Vic. B. ita ut Aristoteles dicere voluerit πέψιν, πέπανσιν,
ἔψησιν, ὕπησιν, quas calor provocet, et ἀπεψίαν, ὠμότητα,
μώλυσιν, στάτευσιν, quae a frigore provocentur, non esse
easdem, sed differentes. Sed iure nostram lectionem defendit
Vicomerc. — εἴπομεν pro εἴπωμεν H.

3. Verba πέψις μὲν οὖν ἐστὶ τελείωσις repe-
tuntur *Problem. XX*, 24, p. 925, b, ubi quaerit, cur myrto-
rum enucleatiora sint minora et palmulae nucleo paene careant,
quae minutae adoleverunt, et uvarum acini, qui passim con-
sistenterunt exigui, vinacea vel nulla contineant, vel pauciora
minoraque, ac deinde respondet: ἢ διὰ τὸ ἀτελέστερα εἶναι,
οὐκ ἔχει ἀποκεκριμένον; τέλος γὰρ ὁ πυρῆν ἔχει τὸ σπέρμα.
διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἐλάττους εἰσίν, ὡς ὄντα παραφυάδες καὶ
ἀτελεῖ, καὶ ἦττον δὲ γλυκία τῶν ἐχόντων πυρῆνας. ἀπεπτό-
τερα γάρ ἐστιν. ἢ δὲ πέψις τελείωσις ἐστὶ. — ἢ δὲ πέψις
ἐστὶ pro πέψις μὲν οὖν ἐστὶ F. — Ad verba ὑπὸ τοῦ φυσικ-
κοῦ καὶ οἰκείου θερμοῦ cfr. *Probl. II*, 33, p. 870, a:
σῆπεται δὲ πᾶν τὸ σηπόμενον ὑπ' ἄλλοτριου θερμοῦ, ὑπὸ
δὲ τοῦ οἰκείου πέττεται. *de long. et brev. vitae c.* 5,
p. 466, b: ὡσπερ ἡ πολλὴ φλόξ κατακαίει καὶ φθείρει τὴν
ὀλίγην, τῷ τὴν τροφήν ἀναλίσκειν, οὕτω τὸ φυσικὸν
θερμόν, τὸ πρῶτον πεπτικόν, ἀναλίσκει τὴν ὕλην, ἐν
ἣ ἐστὶν. *Concoctricem facultatem naturae tribuit Galenus*
de naturalibus facultat. I. Tom. II, p. 9. — ἐκ τῶν
ἀντικειμένων παθητικῶν i. e. ἰγροῦ καὶ ξηροῦ, quod
patet ex sequentibus ταῦτα δ' ἐστὶν ἡ οἰκία ἐκάστῳ ὕλη, ut
supra dixerat *IV*, 1, 6, de ortu naturali locutus: ἐστὶ δ' ἡ
ἀπλῆ καὶ φυσικὴ μεταβολὴ ὑπὸ τούτων τῶν δυνάμεων (ψυχροῦ
καὶ θερμοῦ), ὅταν ἔχωσι λόγον ἐκ τῆς ὑποκειμένης ὕλης ἐκάστη

φύσει i. e. uti explicuimus, ἐξ ὑγροῦ καὶ ξηροῦ. Cum plura sint ἀντικειμένων genera, ut ipse ait *Metaphys. A*, 10, p. 101 Br. p. 1018, a: ἀντικείμενα λέγεται ἀντίφασις καὶ τὰναντία καὶ τὰ πρὸς τι καὶ στέρησις καὶ ἕξις καὶ ἐξ ὧν καὶ εἰς ἃ ἔσχατα, h. l. ἐναντία intelligenda sunt. Vide quae paulo post verba modo laudata ait: τὰ δ' ἄλλα ἐναντία λέγεται τὰ μὲν τῷ τὰ τοιαῦτα ἔχειν, τὰ δὲ τῷ δεκτικὰ εἶναι τῶν τοιούτων, τὰ δὲ τῷ ποιητικὰ ἢ παθητικὰ εἶναι τῶν τοιούτων, ἢ ποιοῦντα ἢ πάσχοντα ἢ ἀποβολαὶ ἢ λήψεις, ἢ ἕξεις ἢ στερήσεις εἶναι τούτων. — ἡ οἰκεία ἐκάστῳ ὕλη dedimus cum Alex. A. Vic. B. P. cfr. IV, 2, 8. *Phys. II*, 1, quem locum adscripsimus ad §. 5. H. N. exhibent ἡ οἰκεία ἐν ἐκάστῳ ὕλη, Bekk. cum reliq. ἡ οἰκεία ἐκάστη ὕλη.

4. τελειότητος pro τελειώσεως H. N. — ὑπὸ θερμότητος οἰκείας omissio articulo F. Alex. fol. 128, a. A. Vic. B. — καὶν διὰ τινος τῶν ἐκτὸς βοηθείας συνεπιτελεσθῆναι veluti a sole (cfr. *Problem. XX*, 35, p. 926, b: ὁ ἥλιος ἀφαιρῶν τὸ ὕδατῶδες καὶ τὸ λοιπὸν συμπέττει), a somno, uti auctor est Galenus in *Hippocrat. Epidem. VI. Comment. IV. Tom. XVII. Part. II*, p. 191. cfr. *de symptomat. caus. Vol. VII*, p. 140. *de caus. puls. III. Tom. IX*, p. 132. in *Hippocrat. de acut. victu Comment. II. Tom. XV*, p. 598. συμπέττειται καὶ διὰ λουτρῶν καὶ δι' ἄλλων F. H. N. cfr. *Problem. XXIV*, 14, p. 937, a: διὰ τί τὸ ἐν τῷ ἡλίῳ θερμαζόμενον ὕδωρ ὥστε λούεσθαι, οὐκ ἔστιν ὑγιεινότερον; πότερον ὅτι διὰ τὸ ψύχεσθαι· καὶ ἔτι ἐπει τὸ σωματίον κρύπτειν ποιεῖ; ἢ ποιεῖ μὲν καὶ τοῦτο, ἀλλὰ καὶν πολλάκις λούηται τις, νοσῶν ἔστι; τὸ μὲν γὰρ θερμὸν ὄλως πεπτικόν ἔστι καὶ ξηραντικόν, τὸ δὲ ψυχρὸν σταλτικόν. ὥστε ἀμφω ποιεῖ τι ἀγαθόν. — ἐν αὐτῷ sc. τῷ πέσσουντι καὶ τροφεομένῳ.

5. Verba τὸ δὲ τέλος φύσις ἔστι desunt apud A. Cfr. *Polit. I*, 2, p. 1252, b: ἡ φύσις τέλος ἔστιν. *Phys. II*, 2, p. 194, a: ἡ δὲ φύσις τέλος καὶ οὗ ἕνεκα. — οὐσία pro οὐσίαν N. De re cfr. *Phys. II*, 1, p. 193, a: ἕνα μὲν οὖν τρόπον ἢ φύσις οὕτω λέγεται ἢ πρώτη ἐκάστῳ ὑποκειμένη ὕλη τῶν ἐχόντων ἐν αὐτοῖς κινήσεως ἀρχὴν καὶ μεταβολῆς.

ἄλλον δὲ τρόπον ἢ μορφήν καὶ τὸ εἶδος τὸ κατὰ τὸν λόγον. ὡσερ γὰρ τέχνη λέγεται τὸ κατὰ τέχνην καὶ τὸ τεχνικόν, οὕτω καὶ φύσις τὸ κατὰ φύσιν λέγεται καὶ τὸ φυσικόν. II, 2, p. 194, a: ἢ φύσις διχῶς τό, τε εἶδος καὶ ἢ ὕλη. II, 8, p. 199, a: ἐπεὶ ἢ φύσις διττή, ἢ μὲν ὡς ὕλη, ἢ δ' ὡς μορφή, τέλος δὲ αὕτη, τοῦ τέλους δὲ ἕνεκα τὰ ἄλλα, αὕτη ἂν εἴη ἢ αἰτία ἢ οὗ ἕνεκα. *de part. animal.* I, 1, p. 641, a: τῆς φύσεως διχῶς λεγομένης καὶ οὔσης, τῆς μὲν ὡς ὕλης, τῆς δ' ὡς οὐσίας. καὶ ἔστιν αὕτη καὶ ὡς ἢ κινουσα καὶ ὡς τὸ τέλος. Vide etiam, quae ait p. 640, b: ἢ γὰρ κατὰ τὴν μορφήν φύσις κυριωτέρα τῆς ὑλικῆς φύσεως. — φύσιν pro μορφήν F. — τοιόνδε pro τοιονδί H. N. τοιοῦτον δή F. — ὀπτόμενον pro ὀπτώμενον F. qui mox pro πεπέφθαι φαιμέν exhibet πεπέφθαι μέν. πῦον pro πῦον A. Vic. P. Alex. fol. 128, a idemque mox λήμη pro λήμη fol. 128, b. Apud Hippocratem dicitur λήμη et γλήμιον. Vide etiam *Geoponic.* XVII, 20, 1, p. 1160, a: λήμας ἔχει *lippit.* Plin. *Histor. natur.* XXV, 13. Cels VI, 6 qui *pūtuitam* vertit. Praeter Hesychii verba, apud quem λῆμαι explicantur αἱ περὶ τοὺς κανθοὺς τῶν ὀφθαλμῶν πεπηγυῖαι συστάσεις, ἢ ἐκρέουσα τῶν ὀφθαλμῶν ἀκαθαρσία, Galeni verba adscribimus *Comment. I in Hippocrat. Prognost.* p. 124, 54 ed. Basil.: αἱ γὰρ μὴν λῆμαι γίνονται μὲν ὡς ἴσμεν καὶ διὰ τὸ τῶν ὀργάνων πάθος, ὡς ἐν ὀφθαλμιαῖς τε καὶ ἄλλως οὐδένα κίνδυνον δηλοῦσαι. γίνονται δὲ καὶ διὰ ἄρρωστίαν τῆς διοικήσεως τὰ κατὰ τὸν ὀφθαλμὸν δυνάμεως φυσικῆς, ἀδυνατούσης ἐκπέπτει τὴν τροφήν τῶν ὀφθαλμῶν. ἐδείχθη γὰρ ἡμιπέπτου τροφῆς ἢ λήμη περίττωμα. κατὰ μὲν οὖν τὰς ὀφθαλμιαῖς, διὰ τε τὸ πλῆθος τῆς παρὰ φύσιν ὑγρότητος καὶ διὰ τὰ πάθος τῶν ὀργάνων, εἰκὸς ἔστι μὴ πέττεσθαι καλῶς τὴν τροφήν αὐτῶν. ἐνθα δ' ἐνδεῖα σαφῆς ἔστι δηλουμένη διὰ τῆς κοιλότητος ἢ μὲν ἀπὸ τοῦ πλῆθους αἰτία παντάπασιν οἴχεται. καταλείπεται δὲ ἢ τῆς δυνάμεως ἀσθένεια μόνη καὶ οὐδ' ἢ τυχοῦσά τις· αὕτη γὰρ ἄλλ' ἰσχυρὰ πάνυ, μηδὲ τὴν ὀλιγίστην τροφήν τῶν ὀφθαλμῶν ἱκανῶς πέττειν ἰσχύουσα. Adde Hippocrat. *de crisis.* II, p. 211 sqq. Kühn. — Denique adscribenda censemus *Vicomercati* verba: Con-

coctarum rerum duo haec genera apud Hippocratem et Galenum multis in locis leguntur, praesertim in libro de ratione victus in morbis acutis *). Nam cum in eo concoctionis morbi, et excrementorum Hippocrates meminisset, Galenus in commentario inquit, excrementa, quamvis non alant, γενικώτερον tamen concoqui, et concocta nominari. Est autem animadvertendum, quemadmodum putredine concoctionem fieri Aristoteles doceat, veteres, ut videtur, imitatus, qui, ut Galenus autor est, σήψιν πέψιν, id est putredinem concoctionem nominabant **). Ita enim docet ille in sexto libro Aphorismorum, cum ait, veterem consuetudinem illorum fuisse ὕσηπτα καλεῖν, quae nos ὕπεπτα καλοῦμεν, quod quidem non de ea solum concoctione, quae in tuberculis et aliis eius generis putrescentibus rebus fit, usurpatum videtur, sed etiam in ciborum concoctione: unde quidam apud Athenaeum nocturna somnia prae diurnis magis ea re commendat, quod nocturnae computationes magis concoquantur, quam diurnae. Siquidem luna, qua res putrescunt, noctu dominatur, et concoctio [putredo est quaedam. Docet tamen Olympiodorus discrimen esse inter putredinem et concoctionem, quod putredo ab externo et adscititio calore oriatur, concoctio a nativo, non rei quidem, quae concoquitur, sed eius, a qua fit concoctio. Quod autem ait, idem esse concoctionem et putredinem, sed ad nos relatum dici concoctionem, ad rem autem ipsam putredinem, id non omnino probandum est. Et haec quidem de putredine, qua concoctionem fieri dicitur. Varium autem concoctionis seu rerum concoctarum finem esse, inferius Aristoteles docebit, cum de elixatione disseret. Rerum enim elixarum, et omnino concoctarum eundem finem non esse inquiet, sed alia ad esum praeparari, alia ad sorbitionem, alia ad alium usum, ut pharmaca. Sed de his dubium est, quorum finem essentiam seu naturam esse ait. Illa enim, cum antea non essent, videntur generari, quandoquidem ortus in essentiam

*) Cfr. Galen. *Opp.* Tom. XV, p. 596 sq.

**) Cfr. Foës. *Oeconom. Hippocrat.* p. 100, a.

desinit: cum tamen de his tantum caloris et frigoris muneribus nunc agatur, quae in rebus iam natura constantibus versantur. An dicendum est, alimentum concoctione non omnino et simpliciter fieri, etsi essentiam aliquam, qua ex parte alimentum est, acquirit? quippe quod rei alendae idoneum reddatur, cum antea non esset. Haec *Vicomercatus*.

6. Cum duplicem rerum concoctarum seu concoctionis finem proxime tradiderit, eas, quarum finis est, ut tales et tantae concoctione evadant, hunc finem assequi tunc ait, cum materia et humor a calore fuerit victus. Etenim calore, qui inest, humorem ipsum terminari, et eo usque calorem et naturam esse, dum rationem cum ad humorem habuerit, ut moveat et vincat. Praeterea excrementorum concoctiones sanitatis indicia esse, ut, ex quibus intelligatur, calorem naturalem et naturam perseverare, materiaque et humore potentiolem fuisse. Quod ante Aristotelem *Hippocrates* tradiderat, cum Epidemiarum primo concoctionem diceret, celerem et firmam ac salubrem iudicationem indicare, cruda autem et non cocta, et in malos abscessus secedentia, iudicationis difficultatem, aut labores extremos, aut mortem, aut recidivos *). Cum vero urina et alvi deiectio primum locum in excrementis habere viderentur, ea Aristoteles nominatim commemoravit, reliqua omnia generaliter adiiciens. Roboris autem venarum et caloris, qui in eis continetur, urinae concoctio, indicium est, quod eius alimenti, cuius concoctio in iis efficitur, excrementum sit, videlicet sanguinis. Alvi concoctae deiectiones ipsius alvi robur et sanitatem indicant, quomodo et sputum, si concoctum excernatur, eius sanitatis est signum, quae ad respirationis pertinet instrumenta. Id quod *Galenus* praecclare exposuit libro primo de crisiibus **). Excrementorum enim tria haec genera posuit, quorum quodque eius partis

*) Tom. III, p. 395 Kühn: πεπασμοί ταχύτητα κρίσεως και ασφαλήν ύγιήν σημαίνουν, ωμά δέ και άπεπτα και ές κακός άποστασίας τρεπόμενα, άκρισίας ή πόνους ή χρόνους ή θανάτους ή τών αυτών ύποστροφάς.

***) Tom. IX, p. 611. Cfr. etiam Comment. in Hippocrat. de humorib. I. Tom. XVI, p. 70. II, p. 236. 248.

robur ac sanitatem indicaret, a qua concoctum (ut concoqui possunt) excernitur. Nec cuiusque horum concoctionis signa praeferit, cum eorum qualitatem et quantitatem monstrasset: si quidem talia et tanta, quae concocta sunt, esse Aristotele docente oporteat. — Vicomercatus. — τοῦτο sc. τὸ πέπτεσθαι. — ἔν ante ἐνῆ omittunt Vic. B. P. (qui exhibet αὐτῆ pro ἐν αὐτῆ). — Ad verba διὸ καὶ ὑγείας σημεία cfr. *Problem.* I, 51, p. 865, a: διὰ τί δὲ σκοπεῖν τὰ περὶ τὸν οὔρον σημεία, ἀπολαμβάνοντα τὴν οὔρησιν, εἰ ἤδη πέπεται, ἢ μὴ μᾶλλον καὶ συνεχῶς οὔρουσνται; ἢ διότι σημείον μὲν τοῦ πέπεσθαι, ἐὰν ἢ πυρρόν, τοῦτο δὲ γίνεται μᾶλλον διαλαμβάνουσιν; ἢ διότι ἔνοπτον γίνεται ἅπαν μᾶλλον ὑγρὸν χρώμας ὀλίγον ἢ πολὺ ὄν; ἐν μὲν γὰρ τῷ πολλῷ ὑγρῷ τὰ σχήματα ἐνοροῦται. ἐν δὲ τῷ ὀλίγῳ τὰ χρώματα οἶον καὶ ἐπὶ τῆς δρόσου καὶ τῶν ῥανίδων καὶ ἐπὶ τῶν δακρύων τῶν ἐπὶ τοῖς βλεφαρίσι. συνεχῶς μὲν οὖν ἀφιέμενον γίνεται πλεῖον. διασπώμενον δὲ δέχεται μᾶλλον. ὥστε κἂν ἢ αὐτὸ τοιοῦτον ἤδη διὰ τὴν πέψιν, καὶ φαίνεται μᾶλλον τῆς ἀνακλάσεως γινομένης καὶ ἐνόπτρου ἔνοπτον δια τὴν διαίρεσιν. — τὰ περιττώματα sunt nihil aliud, quam urina et alvi deiectiones, quibus accedit sudor. Prae reliquis autem huc spectant excrementa nutrimenti, de quibus in libro *de part. animal.* II, p. 653, a: τὰ περιττώματα τῆς τροφῆς ἐστὶ τό τε τῆς κύστεως ὑπόστημα καὶ τὸ τῆς κοιλίας. In libris περὶ τῆς τροφῆς disertius de hisce se acturum pollicetur, quibus de libris vide *de somn. et vigili. de anim.* II, 4, 16, p. 416, b: τὴν μὲν οὖν ἢ τροφήν τί ἐστὶν εἴρηται· διασαφητέον δ' ἐστὶν ὕστερον περὶ αὐτῆς ἐν τοῖς οἰκείοις λόγοις, ubi cfr. Trendelenburg. p. 362 (coll. p. 124), qui locum paulo ante ex libro *de part. animal.* laudatum neglexit. Adde Galen. *de usu part. corpor. humani* IV, p. 328. — Verba καὶ λέγεται omittit F. — πέπεσθαι omittit E. — τοῦ ὑγροῦ pro τοῦ ἀορίστου Alex. fol. 128, a. A. B. P. quae est explicatio.

7. Quae de rerum, quae concoquantur, crassitie Aristoteles tradit, in nonnullis quidem ita se habere perspicuum

est, sed tamen et in aliis contrarium accidere cernimus. Ita quidem se habere, in ipsis primum excrementis, quae antea commemoravit, patet. Nam urinae concoctionis signum crassities est, temperata tamen et moderata, ut tradit Galenus. Etenim nimiam aut tenuitatem, aut crassitiam cruditatis signum esse censet, atque concoctionis aut nondum inchoatae, aut certe nondum perfectae. Nam concoctione durante inflantes quidem admiscuntur spiritus, qui urinam turbantes, crassitiam quandam in eam inducunt, ut vinis novis ebullientibus accidit. Quae turbatio concoctione perfecta desinit, et ad crassitiam mediocrem urina reducitur. Quod in his dignosci potest, quae excernuntur tenuibus urinis. Nam ob cruditatem, quam habent, aut perpetuo tenues remanent, aut paulo post turbidae efficiuntur, tenues quidem perseverant, quarum concoctio nondum est inchoata, sed quae concoqui iam coeperunt, turbidae ob eam, quae dicta est, causam efficiuntur. Sic patet urinas concoctione fieri crassiores. Alvi etiam deiectiones, si coctae fuerint et salubres, molles quidem esse, sed consistentes, Hippocrates et Galenus docent: hic quidem in primo de crisibus, ille in secundo praesagiorum. Nec aliter sputum se habet, et alia excrementa, quippe quae concocta crassiora omnia conspiciuntur. Id ipsum in sanie seu pure, quod in tuberculis inest, cernimus. Etenim concoctum, pusque iam factum crassius est, quam antea. In ophthalmia principio copiosus humor, et tenuis defluit, deinde parcius, crassiorque notam quandam concoctionis accipiens, postea temporis processu copia decrescente et ad crassitiam spectante, adeo concoctionis signa augentur, ut etiam palpebrae dormientium inde conglutinentur. De qua re Galenus in libro de totius morbi temporibus. Iam si alimentum, quod vere concoquitur, consideremus, illud quoque concoctione crassius evadere intelligemus. Sed dubitatio est, quoniam alimentum in ventre tenuius redditur, item de fructibus acerbis, qui molliores et humidiores, ideoque minus crassi fiunt concoctione. Humores praeterea, qui in animalibus sunt crudi, crassitiam habent, quam concoctione deponunt, tenuiores

facti. Problematum etiam sectione vigesima quinta res concoctas non concoctis molliores esse traditur. Quamobrem et humidiores, si quidem mollius id est, quod humidius, durius quod siccus. Quibus omnibus dubitationibus breviter respondendum, si tamen prius id exponamus, quod Aristoteles hic tradit, eorum, quae concoquuntur, crassitiam et corpulentiam a calore proficisci, siquidem natura eius est, crassitiam in id inducere, in quod agit. Hoc autem efficit calor, quod humorem, qui tenuitatis est causa, educere consueverit, quo quidem educto siccae partes coagmentantur, unde spissatio et crassities oritur. De qua re Aristoteles abunde in progressu disseret, his una commemoratis, quae spissari et concrecere caloris efficientia apta sunt, his deinde, quae frigore, et his quae utroque. Sed ut crassitiam et corpulentiam calor inducit, sic calorem. Agens enim quodque in id, quod patitur, sibi similes qualitates inducere, et omnino sibi simile efficere contendit. Ideo alimentum omne, quod actu alit, actuque est alimentum, calidum est. Excrementa etiam sunt calida, quemadmodum urinae et alvi deiectiones, perinde atque omnia combusta. Dubitationem vero ingerit, quod dicitur, calore crassitiam induci, cum pleraque habeantur, quae calor extenuat, veluti aër, qui calore fit tenuis, frigore crassior. Est praeterea in secundo de ortu et interitu Aristotelis sententia, caloris proprium esse, raritatem inducere, frigoris spissitudinem *). Sed haec praesenti sententiae non adversari docendum est, deinde et dubitationes antea allatae solvendae. Dicendum itaque, raritatem atque tenuitatem in simplicibus corporibus a calore proficisci, in mistis crassitiam et densitatem. Ideo aërem atque etiam aquam calore rarefieri ac tenuari: quae autem concoquuntur, quia mixta sunt, crassa et densa, caloris efficientia evadere. Cuius diversitatis causa

*) II, 2, p. 329, b: θερμόν ἐστι τὸ συγκρῖνον τὰ ὁμογενῆ· τὸ γὰρ διακρίνειν ὅπερ φασὶ ποιεῖν τὸ πῦρ, συγκρῖνειν ἐστὶ τὰ ὁμόφυλα· συμβαίνει γὰρ ἐξαιρεῖν τὰ ἀλλότρια. ψυχρὸν δὲ τὸ συνάγον καὶ συγκρῖνον ὁμοίως τὰ τε συγγενῆ καὶ τὰ μὴ ὁμόφυλα.

est, quod a rebus mixtis tenuitate praeditis humorem calor evocat, qui tenuitatis est causa: siquidem tenue ad humidum pertinet, ut secundo libro de ortu est proditum *). Humore igitur evocato atque exsiccato in reliquis partibus crassities relinquuntur, utpote terreis et siccis, cum crassities ad siccum non aliter pertineat, quam tenuitas ad humidum. Hoc itaque pacto res mixtae crassiores efficiuntur, qui modus rebus simplicibus, veluti aëri, non convenit. Etenim aër sua natura est humidus, simplexque corpus. Quo fit, ut calore humor eius evocari non possit, partibus terreis et siccis illo educto remanentibus. Ideo non densatur, sed potius rarefit, humore aqueo, si aliquem admixtum habeat, dissoluto, qui densiorem illum faciebat. Terra similiter non densatur aut crassescit calore, sed humecta praeter densationem concrevit, quomodo lateres fiunt, et fictilia omnia. Sunt qui calorem naturalem, qui animae est instrumentum **), crassitiem adducere et densitatem inquam, elementarem, raritatem, quanquam et hunc ipsum interdum densare, sed ex accidenti, ut cum carnis meatus igne constipantur, consumto humore, qui inerat. Sed non animadverterunt, calorem quoque naturalem hoc modo densare et crassum efficere, humorem absumendo. Unde constantiores, densiores, crassioresque et minus humidae iuvenum partes et membra, quam puerorum conspiciuntur, quod calore, qui auctus est, illorum humor fuerit absumtus. Quae autem de alimento in ventriculo et caeteris, quae concoquantur, non crassescuntibus dubitavimus, tolli ita possunt: Alimentum quidem in utero dividi, et ex crasso et solido in chylum mutari, sed tamen crassitiem quandam et extremum, cum partibus, quas alit, assimilatur, accipere. Quin et in

*) De gen. et interit. II, 2, p. 329 b sq.: ἐπεὶ γὰρ τὸ ἀναπληστικόν ἐστὶ τοῦ ὑγροῦ, διὰ τὸ μὴ ὀρίσθαι μὲν, εὐόριστον δὲ εἶναι καὶ ἀκολουθεῖν τῷ ἀπομένῳ (τὸ δὲ λεπτὸν ἀναπληστικόν· λεπτομερὲς γὰρ καὶ τὸ μικρομερὲς ἀναπληστικόν. ὅλον γὰρ ὅλον ἄπτεται, τὸ δὲ λεπτὸν μάλιστα τοιοῦτον) φανερόν, ὅτι τὸ μὲν λεπτὸν ἐστὶ τοῦ ὑγροῦ, τὸ δὲ παχὺ τοῦ ξηροῦ.

**) Cfr. de anim. II, 4, 16, p. 416, b.

ipso ventriculo, nisi corpulentia quadam constet, concoctum non dici. Humor etiam, qui in acerbis fructibus inest, aqueus est et tenuis, ac concoctione crassescit, partibus terreis digestis et cum humore illo temperatis. Nec si quid molle est, idcirco tamen crassum esse non potest. Quemadmodum lantum molle, quod multis durioribus rebus, ut glacie crassius est. Humores autem crudi, qui in animalis sunt corpore, saepe numero crassi sunt, et concoctione dicuntur tenuari, quoniam, ut concoquantur, tenuantibus medicamentis incidi debent, et a viscositate liberari, quo tandem a natura crassitiam convenientem accipiant; quod de urinis etiam dictum est, quae initio crassiores sunt, quam par sit. Humorum itaque tenuatio, praeparatio potius est ad coctionem, quam ipsa sit concoctio. Quod Averroës in collectaneis indicavit, cum duplicem praeparationem esse tradidit, unam ab arte, quae tenuando progreditur, alteram a natura, quae humorem ad mediocrem, ut aiunt, consistentiam reducit. Nec aliter Galenus videtur sensisse. Illud autem, quod ab Olympiodoro traditur, non omnino probaverim, primum quidem de hac humorum concoctione, quae a naturali fit facultate, Aristotelem non locutum, sed de maturatione: deinde non omnes humores crudos attenuari, sed crassos solum. Carnem enim, et quaecunque actus sunt humida, ea concoctione crassescere: quae autem potestate, ea dissolvi. Etenim et de omni concoctione locutus est, et omnia, quae concoquuntur, seu actu, seu potestate sint humida, crassescere tradidit. Quorum aliqua si initio concoctionis videntur tenuari, ad extremum tamen, ut ipse fatetur, congruam et temperatam et concoctioni convenientem accipiunt crassitiam. — *Vicomercatus.* — τὰ πεπτόμενα E. περιπτώματα p. manu F. — ξηρότερα pro θερμότερα F. qui verba εἶναι ξηρότερον in margine posuit.

8. οὖν omittit E. — ἀπεψία θερμότητος. Huc etiam pertinet locus *Problem. XX*, 12, p. 924, a, ex quo sequentia adscribimus: περὶ δὴ τούτου καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα δεῖ λαβεῖν, ὅτι οὐχ ἅπαντα ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης γίνεται, οὐδ' αὖξεται, ἀλλ' ἔνιοι ἐξ ἄλλων φθορᾶς καὶ ἐξ ἀρχῆς γίνεται

καὶ αὐξεται, ὅσον οἱ φθειρες καὶ αἱ τρίχες ἐν τῷ σώματι, διαφθειρομένης τῆς τροφῆς καὶ αἰεὶ τὸ χεῖρον ἔχοντες. ὡσπερ οὖν καὶ τῶν ἐν σώματι ἕνια γίνεται ἐκ περιττώματος τροφῆς. τοῦτο δ' ἐστὶν ἀπεψία, καὶ οὐ μὴ ἠδύνατο κρατῆσαι ἢ φύσις, τὰ μὲν προχειρότατα εἰς κύστιν καὶ κοιλίαν ἀποκρίνεται. ἐξ ἐνίων δὲ ζῶα γίνεται, δι' ὃ καὶ αὐξάνονται ταῦτα ἐν γηρῇ καὶ νόσοις. οὕτως ἐν τῇ γῆ· τὰ μὲν ἐκ πεπεμμένης τῆς τροφῆς γίνεται καὶ αὐξάνεται, τὰ δὲ ἐκ περιττωμάτων καὶ ἐναντίως ἐχόντων. — Differentiam inter ἀπεψίαν, δυσπεψίαν et βραδυπεψίαν statuit Galenus, de symptom. different. c. 4. Tom. VII, p. 66 Kühn: ἐπὶ δὲ γε τῆς ἀλλοιωτικῆς δυνάμεως ἐν τῇ γαστρὶ τὸ μὲν μηδ' ὅλως ἐστὶν, ὅτιαν οἷάπερ ἐλήφθη τὰ σιτία τοιαῦτα διαμένῃ κατὰ πᾶσαν ποιότητα· τὸ δ' ἄρρωστως, ἴδιον ὄνομα κέκτηται τὴν βραδυπεψίαν· ὡσπερ καὶ τὸ πλημμειῶς, εἰς ἀλλόκοτον ποιότητα τῶν σιτίων μεταβολήν· ὥστε γενέσθαι τὰ σύμπαντα συμπτώματα τρία περὶ τὴν μίαν ἐνέργειαν ἀποτυγχανομένην. καλεῖται δὲ ἡ μὲν ἐνέργεια πέψις, ἀλλοίωσις οὕσα τῶν σιτίων εἰς τὴν οἰκίαν τῆς ζῴου ποιότητα· βραδυπεψία δὲ ἡ ἐν χρόνῳ πλείονι καὶ μόγις εἰς τὴν αὐτὴν ποιότητα μεταβολή· τὸ δ' ἀλλοιοῦσθαι μὲν εἰς ἑτέραν ποιότητα, μὴ μέντοι κατὰ φύσιν, ἀπεψίαν ὀνομάζουσιν· ὁμωνύμως δὲ αὐτῇ προσογορεῖται καὶ ἡ στέρησις τῆς ἐνεργείας. καίτοι σαφέστερον ἦν ταύτην μὲν μόνην ἀπεψίαν ὀνομάζεσθαι, δυσπεψίαν δὲ τὴν πλημμειῆ μεταβολήν, βραδυπεψίαν δὲ τὴν ἄρρωστον ἀλλοίωσιν· ἀλλὰ γάρ, ὅπερ ὁ Πλάτων ἔλεγεν, ἀγνοοῦντες οἱ παλαιοὶ τὰ πλείστα τῶν πραγμάτων τὰ μὲν οὐδ' ὅλως, τὰ δὲ οὐκ ὀρθῶς ὠνόμασαν. οὐκ οὖν ἐξαπατᾶσθαι χρὴ τοῖς ὀνόμασι, ἀλλ' εἰς αὐτὴν ἀποβλέπειν τῶν πραγμάτων τὴν οὐσίαν. — Loco verborum ἡ δ' ἔνδεια τῆς θερμότητος E. nihil habet nisi ὅ, quod sensu cassum. ἡ δ' ἔνδεια τῆς ψυχρότητος Θερμότητος ἐστὶν A. Vic. — ἐστὶν post ψυχρότης omittit F. — ἐκάστη φύσει P. ὕλη φύσει inverso ordine N.

CAP. III.

Iam singula concoctionis et inconcoctionis genera persequitur. Inscribitur caput apud G. B.: ὅτι τρία εἶδη πέψεως, πέπανσις, ἔψησις καὶ ὀπτησις καὶ τρία τὰναντία τούτοις.

1. Verba ab initio paulo aliter deprehenduntur in codice N. *πέπανσις δὲ πέψις ἐστὶν ἢ γὰρ ἐν τοῖς περικαρπίοις π. π. λ.* — *περικάρπιον* est fructus pars, quae semen ambit, ut in leguminibus siliqua, in castaneis (*Aesculus hippocastanum* L.) echinatus cortex, in nucibus testa s. putamen, in malis et piris quod edule est, bene explicante Trendelenburgio ad Aristot. *de anim.* II, 1, 6, p. 332, quem vide Vulgo, quod *περικάρπιον* hoc et aliis in locis ab Aristotele vocatur v. c. *Probl.* XX, 3, p. 923, a. 25, p. 925, b. XXII, 4, p. 930, a. 6; p. 930, b ac saepius (imprimis cfr. Theophrast. *de caus. plantar.* I, 16, 1 sqq. *Hist. plant.* I, 2, 1, p. 8: *καρπὸς δ' ἐστὶ τὸ συγχείμενον σπέρμα μετὰ τοῦ περικαρπίου*), *καρπός* a Graecis vocatum est. cfr. *de plant.* I, 4, p. 819, b. II, 9, p. 828, b. II, 10, p. 829, b ac saepius. Galen. *de facultat. aliment.* II init. Rarior est usus vocabuli *περικάρπιον*, ut solum fructus corticem designet. cfr. Alci-phron. *Err.* III, 60. Tom. II, p. 158 ed. Wagner, ubi *περικάρπια τῶν ῥοιῶν*. At ipse Aristoteles *de generat. animal.* I, 18, p. 724, b nullo alio pacto fructum a semine differre ait, nisi prioris posteriorisque ratione: *σπέρμα δὲ καὶ καρπὸς διαφέρει τῷ ὕστερον καὶ πρότερον. καρπὸς μὲν γὰρ τῷ ἐξ ἄλλου εἶναι, σπέρμα δὲ τῷ ἐκ τούτου ἄλλο. ἐπειδὴ ἄμφω ταῦτόν ἐστιν.* — In *Problem.* XXII, 13, p. 931, a, ubi de maturatione arte operata, ope paelearum loquitur, vocabulo *πέπανσις* non utitur, sed vocabulum *πέψις* adhibuit, additque *τῇ μὲν οὖν θερμότητι πέπτει.* *De sensu et sensili* c. 4, p. 441, a utitur vocabulo *ἔψιν*: *ὀρῶμεν γὰρ μεταβάλλοντας ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τοὺς χυμοὺς ὑφαιρουμένων τῶν περικαρπίων εἰς τὸν ἥλιον καὶ πυρομένων, ὡς οὐ τῷ ἐκ τοῦ ὕδατος ἔλκειν τοιοῦτους γινομένους, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ περικαρπίῳ μεταβάλλοντας καὶ ἐξικμαζομένους δὲ καὶ κειμένους, διὰ τὸν χρόνον, αὐστηροὺς ἐκ γλυκίων καὶ πικροὺς καὶ παντοδαποὺς γινομένους, καὶ ἔψομένους; εἰς πάντα τὰ γένη τῶν χυμῶν ὡς εἰπεῖν μεταβάλλοντας.* Nomen *πέπανσις*, ut hoc etiam moneamus, a *πέπων* derivatum est, quod maturos fructus significat. Ita *σίκνοι πέπωνες* *Problem.* XX, 32, p. 926, b cucumeres,

qui maturi comeduntur, cum σίκνοι crudi edantur. cfr. Athen. II, 78. Galen. *de facultat. aliment.* II. Tom. VI, p. 565 Kühn. — πέψις καὶ σήψις Alex. probante Gesnero p. 30. — τις post τελείωσις omittit F. — δύναται pro δύνηται P. — τέλειν pro τέλειον N. — Μοχ τοιοῦτον pro οὕτω F. — Ad verba καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων λέγομεν confer *de anima* II, 4, 15, p. 416, b: ἐπεὶ δὲ ἀπὸ τοῦ τέλους ἅπαντα προσαγορεύειν δίκαιον, τέλος δὲ τὸ γεννηῆσαι, οἷον αὐτό, εἴη ἂν ἡ πρώτη ψυχὴ γεννητικὴ, οἷον αὐτό. *Politic.* I, 2, p. 1252, a: ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις καὶ φυτοῖς φυσικὸν τὸ ἐφλεσθαι, οἷον αὐτὸ τοιοῦτον καταλιπεῖν ἕτερον. *Generatio enim necessaria, ne deficiat species.* Cfr. *de gener. et interit.* II, 11, p. 337, b sq. Plat. *Sympos.* p. 207 D sqq.: ἐνταῦθα τὸν αὐτὸν ἐκείνω λόγον ἢ θνητῆ φύσιν ζητεῖ κατὰ τὸ δυνατὸν αἰετὲ εἶναι καὶ ἀθάνατος. δύναται δὲ ταύτῃ μόνον, τῇ γενέσει, ὅτι αἰετὲ καταλείπει ἕτερον νέον ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ. ἐπεὶ καὶ ἐν ἑκάστον τῶν ζώων ζῆν καλεῖται καὶ εἶναι τὸ αὐτό, οἷον ἐκ παιδαριῶν ὁ αὐτὸς λέγεται ἕως ἂν πρεσβύτης γένηται· οὗτος μέντοι οὐδέποτε τὰ αὐτὰ ἔχων ἐν ἑαυτῷ ὁμοῦς ὁ αὐτὸς καλεῖται, ἀλλὰ νέος αἰετὲ γινόμενος, τὰ δὲ ἀπολλύς, καὶ κατὰ τὰς τρίχας καὶ σάρκα καὶ ὀστά καὶ αἷμα καὶ ξύμπαν τὸ σῶμα· καὶ μὴ ὅτι κατὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν· οἱ τρόποι, τὰ ἦθη, δόξαι, ἐπιθυμίαι, ἡδοναί, λύπαι, φόβοι, τούτων ἕκαστα οὐδέποτε τὰ αὐτὰ πάρεστιν ἐκάστω, ἀλλὰ τὰ μὲν γίγνεται, τὰ δὲ ἀπόλλυται. πολὺ δὲ τούτων ἀτοπώτερόν ἐστιν ὅτι καὶ αἱ ἐπιστῆμαι μὴ ὅτι αἱ μὲν γίγνονται, αἱ δὲ ἀπόλλυνται ἡμῖν, καὶ οὐδέποτε οἱ αὐτοὶ ἐσμεν οὐδὲ κατὰ τὰς ἐπιστήμας, ἀλλὰ καὶ μὴ ἐκάστη τῶν ἐπιστημῶν ταυτὸν πύσχει. ὁ γὰρ καλεῖται μελετᾶν, ὡς ἔξιούσης ἐστὶ τῆς ἐπιστήμης. λήθη γὰρ ἐπιστήμης ἔξοδος, μελέτη δὲ πάλιν καινὴν ἐμποιοῦσα ἀντὶ τῆς ἀπιούσης μνήμην σώζει τὴν ἐπιστήμην, ὥστε τὴν αὐτὴν δοκεῖν εἶναι. τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ πᾶν τὸ θνητὸν σώζεται, οὐ τῷ παντάπασιν τὸ αὐτὸ αἰετὲ εἶναι, ὥσπερ τὸ θεῖον, ἀλλὰ τῷ τὸ ἀπιὸν καὶ παλαιούμενον ἕτερον νέον ἐγκαταλείπειν οἷον αὐτὸ ἦν. ταύτῃ τῇ μηχανῇ, ᾧ Σώκρατες, ἔφη, θνητὸν ἀθανασίας μετέχει, καὶ σῶμα καὶ τᾶλλα πάντα· ἀθανάτου δὲ ἄλλη. μὴ

οὖν θαύμαζε, εἰ τὸ αὐτοῦ ἀποβλάστημα φύσει πᾶν τιμᾷ· ἀθανασίας γὰρ χάριν παντὶ αὐτῇ ἢ σπουδῇ καὶ ὁ ἕρκως ἔπεται. Theophrast. *de caus. plant.* I, 16, 1, p. 365: ἴσως δ' αὐτὸ τοῦτο πρότερον εἶ ἔχει διελεῖν, ὅτι πέψις ἐστὶν ἢ μὲν οὖν τῶν περικαρπίων, ἢ δ' αὐτῶν τῶν καρπῶν· καὶ ἢ μὲν πρὸς τὰς ἡμετέρας τροφάς, ἢ δὲ πρὸς γέννησιν καὶ διαμονὴν τῶν δένδρων· οἱ γὰρ καρποὶ καὶ τὰ σπέρματα τούτων χάριν. Huc etiam pertinet locus *Phys.* VII, 3, p. 246, a: ὅταν λάβῃ τὴν ἑαυτοῦ ἀρετὴν, τότε λέγεται τέλειον ἕκαστον· τότε γὰρ ἐστὶ μάλιστα τὸ κατὰ φύσιν. Cum igitur ex locis paulo ante laudatis patet, ex mente Aristotelis propriam virtutem viventium esse, sui similes generandi, iure h. l. τελείωσιν vocat maturationem, qua virtus illa ac facultas nititur.

2. πέποινα καὶ ἄλλα πολλά *inverso verborum ordine* F. H. N. — πεπαμμένων *pro πεπεμμένων* E. — μεταφοραῖς *pro μεταφορᾷ* N. *Oppositum autem est μεταφορᾷ vocabulo κυρίως, quo usus erat IV, 2, 2, ad quem locum respicit verbis καθάπερ εἴρηται καὶ πρότερον.* — τὰ ὀριζόμενα *intelligit ὑγρότητα καὶ ξηρότητα.* — καὶ ψυχρότητος *omittit* E.

3. ἔτι δὲ ἐστὶν ἢ φ. et q. s. F. — φύματα *sunt minuti abscessus* explicante Celso II, 8, sive *tubercula* V, 18, 16. Vide omnino eundem Celsum V, 28, 9. VI, 18, 2. Arist. *de gen. anim.* I, 18, p. 724, b. Galenum *de arte curandi ad Glaucōn.* II, 1. *in Hippocr. Aphorism.* Tom. XVII. Part. II, p. 636. — φλέγμα, *pituita.* cfr. *de gener. animal.* I, 18, p. 725, a: τῆς μὲν οὖν πρώτης τροφῆς περίττωμα φλέγμα καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον. καὶ γὰρ τὸ φλέγμα τῆς χρησίμου τροφῆς περίττωμά ἐστιν· σημεῖον δ' ὅτι μιν γινόμενον τροφῇ καθαρῇ τρέφει καὶ ποιοῦσι καταναλίσκεται. Schneider. *ad Veget. Mulomedic.* p. 60 sq. — ὀρίζειν *sc. calorem: μὴ κρατοῦν* *sc. τοῦ ὑγροῦ.*

4. Articulum ante *πνευματικῶν* *omittunt* E. A. Vic. — Post ἄγει *addit* F. ὅταν τρέφεται. — *Sensum verborum καὶ τὰ μὲν ἐκβάλλει optime adsecutus est* *Vicomercia-*

tus, cuius haec verba adscribimus: Concoctionis quemadmodum duplicem finem esse voluit, quorum alter esset natura, alter ut res concoctae tales et tantae fierent, ita et maturationis duplicem statuit, cum ait, naturam maturatione alias res in se adducere, alias expellere. Etenim eas in se adducit natura, quae proprie maturescunt, quarum concoctionis finis quodammodo natura est, cuius modi sunt fructus, qui maturatione in naturam adducuntur, quod naturam, hoc est procreandi, et omnino motionis vim efficientem accepisse tum dicuntur, cum maturuerunt. Quamquam non ita in naturam desinunt, quod formam ac speciem mutant, quemadmodum alimentum. Quas autem natura eiicit, translatione sola maturescere dicuntur, talesque ad tantae maturatione efficiuntur. Id quod pituita et sanies tuberculorumque docet excrementum, quae tum a natura expelluntur, cum maturatione talia et tanta evaserunt.

5. Ὠμότης h. l. contrarium statuitur esse maturationi (πεπάνσεως), quamvis vulgarem loquendi usum secutus Aristoteles *Probl. XX, 4*, p. 923, a opponat ἐψανά *) et ὠμά (cfr. Homer. *Odys. XII*, 396:

— — κρέα δ' ἀμφ' ὀβελοῖς ἐμεινύκει,
ὀπταλέα τε καὶ ὠμά. — —)

Cruditatem esse ἀπεψίαν, patet etiam ex *Problem. XX, 6*, ubi dicit: ὅσα γὰρ καὶ ὠμά ἀπέπτους ἔχει τοὺς χυμοὺς. — τί ἐστιν εἶρηται H. N. mutato verborum ordine. — ἀόριστος υγρότης, quia actionem caloris nondum accepit, cuius efficientia solet terminari: ἡ ἀσύστατος, ut explicat Alexander fol. 129, a. — ὑδατώδης, ut in vino: ὁ γὰρ οἶνος ὑγρός ἐστι τὴν φύσιν *Problem. III, 16*, p. 873, a; πνευματώδης, ut in oleo: τὰ γὰρ λιπαρὰ ἀέρος ἐστὶ, ut ipse ait *de long. et brev. c. 5*, p. 466, a. — τῶν ἀμφοῖν omissa praepositione E.

6. ἡ ἀτέλεια addito articulo F. H. N.

*) Vocabulum ἐψανός formatum est, ut ὀπανός *Probl. XX, 5*, πεπανός *Analect. Brunckii II*, 306. Artemidor. I, 75.

7. οὐθὲν γὰρ ὑγρόν F. — ὕδωρ καὶ οὐ παχύνεται
 posito καὶ pro γάρ Alex. fol. 129, a. — Verba οὐ παχύνεται
 omittit N., qui deinceps praebet μόνων pro μόνον. — De re
 cfr. IV, 6, 4: ὕδωρ δὲ τῶν ὑγρῶν οὐ παχύνεται μόνον. ὅσα
 δὲ κοινὰ γῆς καὶ ὕδατος καὶ ὑπὸ τοῦ πυρὸς πῆγνυται καὶ ὑπὸ
 τοῦ ψυχροῦ· παχύνεται δ' ὑπ' ἀμφοῖν, ἔστι μὲν ὡς τὸν αὐτὸν
 τρόπον, ἔστι δ' ὡς ἄλλως. *de sensu et sensibili* c. 4, p. 441, a;
 ubi de origine saporum tradit: *λείπεται δὴ τῷ πάσχειν τι τὸ*
ὑδωρ μεταβάλλειν. ὅτι μὲν τοίνυν οὐχ ὑπὸ τῆς τοῦ θερμοῦ
μόνον δυνάμεως λαμβάνει ταύτην τὴν δύναμιν, ἣν καλοῦμεν
χυμόν, φανερόν. λεπτότατον γὰρ πάντων τῶν ὑγρῶν τὸ ὕδωρ
ἔστι καὶ αὐτοῦ ἔλαιον. ἀλλ' ἐπεκτείνεται ἐπὶ πλέον τοῦ ὕδατος
τὸ ἔλαιον διὰ γλισχρότητα. τὸ δὲ ὕδωρ ψαθυρόν ἐστι. διὸ
καὶ χαλεπώτερον φυλάξαι ἐν τῇ χειρὶ τὸ ὕδωρ ἢ περ ἔλαιον.
ἐπεὶ δὲ θερμαινόμενον οὐθὲν φαίνεται παχυνόμενον τὸ ὕδωρ
*αὐτὸ μόνον, δῆλον, ὅτι ἐτέρα τις ἂν εἴη αἰτία. *de general.**
animal. II, 2, p. 735, a: οὐ γὰρ παχύνεται τὸ ὑγρόν θερμοῦ
(loco ad IV, 7, 2 laudato). — μόνων pro μόνον N. — τὸ ante
θερμόν omittunt F. II. N. — τῷ in altero enuntiationis mem-
bro deest in F. — τὸ ὀριζόμενον i. e. ὑγρόν, quod addunt
A. Vic. B. — καὶ γὰρ διὰ τοῦτο F. pro διὸ καὶ. Ad verba
*διὸ καὶ λεπτοὶ ὑποτοί cfr. *Problem. XX, 4,**
p. 923, a: διὰ τί τῶν φρομένων τὰ μὲν ἐβρωτά, τὰ δὲ ὠμά
βρωτά; ἢ ὅσων οἱ χυμοὶ μὲν ἐδάδιμοι εὐθύς, τούτων πυρω-
θέντων, γλυκύτεροι γίνονται ὑπὸ τοῦ θερμοῦ. ὅσων δὲ εὐθύς,
*καὶ ὠμά ἐδάδιμα. *XX, 6: διὰ τί δὲ τὰ μὲν ἄβρωτά ἐστι,**
τὰ δὲ βρωτά; ἢ διὰ τοὺς χυμούς; ὅσα γὰρ καὶ ὠμά ἀπέπτως
ἔχει καὶ πυρούμενα μὴ μεταβάλλει, ἄβρωτα· ὅσων δὲ βρωτὸς
ὁ χυμὸς, ἰσχυρότερος δέ, ταῦτα ἠδύσματά ἐστι. τὰ γὰρ ἐν
μικροῦ ἔχοντα πολλὴν δύναμιν τῶν βρωτῶν, ἠδυντικά τῶν ἐν
πολλῷ.

8. λέγεται δὲ ἡ ὠμ. omisso καὶ N. — Verba καὶ οὐθὲν
 omittit in ῥήματι Alex. fol. 129, a: at patet ex commentario
 eum hoc verbum in suo iam codice reperisse. Ita tamen etiam
 B. — Quomodo humores corporis crudi aut cocti dicantur,
 ut et περιτώματα, fusissime exponit Galenus in Hippocr.

de rat. vict. in morb. acut. Comment. II. Tom. XV, p. 596. *in Hippocrat. de humorib.* Tom. XVI, p. 186 sqq. Etiam abscessus nondum maturos, partus immaturos, qui abortione lucem vident, ὠμούς vocarunt. Cfr. Foës. *Oeconom. Hippocr.* p. 692, b. Hinc ὠμοτοκεῖν, ὠμοτομεῖν. — κατάρροιοι definiuntur a Galeno *introduc.* Tom. XIV, p. 742. *in Hippocrat. prognost. comment. II*, Vol. XVIII. Part. I, p. 180. *definit. med.* Tom. XIX, p. 418. Foës. *Oeconom. Hippocr.* p. 321, a. διὰ τὸ αὐτίον omisso αὐτό E. — τῷ γὰρ μὴ κεκρατῆσθαι προσαγορεύεται. Contraria ratione τῷ μὴ κεκρατῆσθαι ὑπὸ τῆς ψυχρότητος *senectus cruda* (Virg. *Aen.* VI, 304: *cruda deo viridisque senectus*), ὠμὸν γῆρας apud Hom. *Od.* XV, 357, Hes. *Op.* v. 707. Plut. *Moral.* I, p. 407 A; ὠμογέρον *Il.* XXIII, 791 (cui oppositum est ὠ πέπονες *Il.* II, 235. Hesiod. *Scut. Herc.* v. 350, quod quomodo explicandum sit, dubito an multi perspexerint) dici videtur, cum *de long. et brev. vitae* c. 5, p. 466, a dicat: δεῖ γὰρ λαβεῖν, ὅτι τὸ ζῶόν ἐστι φύσει ὑγρὸν καὶ θερμόν, καὶ τὸ ζῆν τοιοῦτον τὸ δὲ γῆρας ψυχρὸν καὶ ξηρὸν καὶ τὸ τεθνηκός; et *Problem.* XXX, 1, p. 953, b: τὸ δὲ γῆρας κατάψυξις τις. Atqui, uti supra docuimus ad IV, 1, 15 (cfr. ad IV, 1, 7) loco ex *Problem* XIV, 7, p. 909, b laudato, γῆρας σηπεδὼν τις ἐστι, putredo autem omnis fit, corpore vi caloris domito, unde elucet, ὠμότητα iure etiam senectuti tribui posse. — συνιστάναι pro συνεστάναι N. — ὠμὰ τὰ πάντα addito articulo Vic. B. P.

9. κερამὸς ὠμός, unde ὠμαὶ χύτραι *Geoponic.* X, 21, 1 ac saepius: καὶ ἄλλα πολλά, ut πῖσσα *Geoponic.* VI, 5, 4; μέλι *ibid.* XV, 7, 4; ἄλφιτα XX, 16. — At etiam aqua, quod in sequentibus negat Aristoteles, apud Graecos interdum ὠμή vocatur, sed alio sensu, quam ut ὠμὸν ὕδωρ opponatur ἐφθῶ. Vide *Geoponic.* II, 6, 2, p. 89: ἐὰν μὴ τινὼν ἢ γεῦσις φθείρηται διὰ τὴν τῶν ἐπικειμένων ὑδάτων ἰδιότητα, ὠμῶν ἢ ἄλμυρῶν ὑπαρχόντων, ἢ νιτροδῶν, ἢ στυπτηρίαν ἔχόντων, ἢ θεῖον, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων. — Ad verba ὅτι οὐ παχύνεται cfr. §. 7 et quae ibi monuimus.

10. Verba *πέπανσις* *διὰ τί ἔστιν* in margine posuit F. — *ἔστιν* post *διὰ τί* omittunt H. N. cfr. §. 21. — Articulum ante *ἔψησις* addit F. — *ἐπὶ τῶν ἐφομένων μόνων* H. *ἐπὶ τῶν ἐφομένων μόνων* N. — *ἀορίστου ἐν ὑγρῷ* i. e. *τῆς ἀορίστου ὑγρότητος*, uti locutus erat §. 5, quo etiam respicit verbis *ὡσπερ εἴρηται*. Nulla igitur alia re differunt *πέπανσις* et *ἔψησις*, nisi quod illa fiat a calore naturali, haec a calore externo, quae proprie *πέψις* dici nequit, cum omnis concoctio sit *τελείωσις ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ καὶ οἰκείου θερμοῦ* (IV, 2, 3). — *ἂν ἦν* pro *ἂν εἴη* N. — *ἢ ὑδατῶδες* omittit E.

11. *ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ ὑγρῷ πυρός* intellige ignem ac calorem, adventitium, non naturalem, qui, cum omnibus corporibus insit *πῦρ*, adeoque etiam humoribus omnibus *de generat. et interit*. II, 8, p. 335, a) hic quoque deprehendatur necesse est. — *τὰ γάρ* *ὀπτᾶται* E. Alex. fol. 129, b. A. Vic. P. De vocabulo *τήγανον* cfr. Interpp. ad Moerid. p. 330 sq. ed. Koch. — *ἔξω* pro *ἔξωθεν* E. — *πυρός* pro *θερμοῦ* F. — *εἰς ἑαυτὸ ἀναλαμβάνον ξηρόν*, addito postremo vocabulo. *αὐτό* Vic. ut et mox §. 12 *αὐτά* pro *αὐτά* et ita B. P.

12. *ὀψόμενον* P. ut dubites, num fortasse voluerit *ὀπτόμενον*, cuius in locum saepenumero *ὀπτίμενον* scriptum reperitur. cfr. ad IV, 6, 6. — *τὰ ὀπτά τῶν ἐφθῶν* E. contra nexum sententiarum, quamvis primo obtutu verius videatur. — *θερμασίαν* Aristoteles *Probl.* I, 6, p. 859, b explicat excessum caloris: *ἢ δὲ θερμασία ὑπερβολὴ θερμότητος οὕσα ποιεῖ πυρετούς*. At recte, ni fallor, Bekk. codicum auctoritate (excepta unius Vatic. 1253, X^a signati) *φλεγμασία* recepit. — *ἑαυτά* pro *αὐτά* F. H. N. — *αὐτήν* pro *ἑαυτήν* A. Vide Matth. *Gr. gr.* I, p. 278. — Tota paragraphus paulo difficilior, quam ob rem Vicomercati verba adscribimus haec: Hoc elixatio ab assatione dissidet, quod a calore paulo sicco, illa ab humido efficitur. Illud etiam requiritur, ut elixandae rei indefinitus humor, seu aëreus fuerit seu aqueus, ab humido illo calore superatus educatur. Ita rerum elixarum

succi cum humido externo, in quo elixantur, miscentur, ob eamque causam saepe rebus elixis, ius, in quo coctae sunt, praestat: quare a rebus differunt, quae in satagine friguntur. Illae enim in humore calido, seu oleo, seu alia pingui materia coquantur, verum ab ea non vincuntur, quin potius calefactae eum, quicumque sit, humorem vincunt, eundemque victum ad se attrahunt, et id quidem non naturali earum calore, ut quidam putavit, sed eo, quem ex frixione contraxerunt, cum praesertim pingue facile admodum a calido trahatur. Eum autem attrahi humorem, argumento illud est, quod exsiccari facile et quoddammodo exsugi conspicitur. Neque id impedit, quod humor calidus, in quo res elixantur, perinde ut frigarum imminuatur et exsiccetur. Nam in vaporem aqua convertitur, non a re elixa attrahitur: oleum autem et pingua omnia prae lentore suo vaporem non edunt, sed (quod in progressu explicabitur) suffitum solum. Eorum itaque imminutio ex eo potissimum accidit, quod a rebus frixis caloris efficientia attrahantur. Unde et res frixae illis refertae sunt, et suavitate iis praestant. Est vero et argumentum, quod de rerum elixarum ampliori, quam assarum siccitate Aristoteles attulit. Quod de rerum earum interioribus partibus, non exterioribus intelligendum est. Assarum enim rerum partes exteriores sicciores sunt, quam elixarum, utpote a calore sicco exsiccatae: e quarum partium siccitate evenit, ut interiores magis sint humectae, humore intus concluso, qui meatibus siccitate constipatis exire non potest. Quod rebus elixis non accidit, quarum partes exteriores ab humore semper ambiuntur, ob eamque causam non constipantur, ut qui intus est humor, facile possit educi. Intelligendum autem, ut Alexander ait, de assis, quae elixa prius non fuerunt: siquidem illa et intus et extra siccitate sunt affecta. Haec Vicomercatus. Addantur Aristotelis verba ex *Problem. XX, 5, p. 923, a*: διὰ τί τὰ μὲν ἐψανά, τὰ δὲ ὀπανά (sc. βρωτά, quod ex antegresso problemate repetendum est); ἢ οὐ τὰ μὲν ὑγρότερα οὐ τοσοῦτον (excidit ni fallor ὑγραθῆναι, quod etiam in sua versione agnovit Gaza; aut saltem, ut saepe-

numero factum est, contrarium ex contrario ξηρανθῆναι verbum suppleendum. Cfr. Kühner *Gramm. gr.* Vol. II, p. 604 sq. Non offendit, quod ξηρανθῆναι in posteriore enuntiationis membro sit positum. Cfr. Eurip. *Orest.* 608: ὦ πλὴν γυναικὸς οὐνεκα στρατηλατεῖν, τᾶλλ' οὐδέν, ubi in priore membro ad στρατηλατεῖν ex οὐδέν in posteriore suppleendum δεινός), τὰ δὲ ξηρότερα οὐ μᾶλλον ξηρανθῆναι δεῖ; ἐψόμενα δὲ πάντα ὑγρότερα καὶ μαλακώτερα· τὰ δὲ ἦττον ὑγρά, ἂν πυρωθῆ, γίνεται ξηρά.

13. οἶον λίθοις omissa praepositione E. Cfr. *Problem.* XXIV, 11, p. 937, a: τῆ τοῦ ὑγροῦ ἐκλείπει γίνεται λίθος. Etiam in lignis tam exigua tantum humoris inest quantitas, ut Aristoteles IV, 7, 20 ea terrae aërisque esse dicat. At Plutarchus *Quaest. Sympos.* VI, 9 humiditatem addidit, quae, cum adurantur ligna, ab igne consumatur, cui alimentum sit, cum aëreae partes profligentur tamquam fumus, terrenaeremaneant tamquam cinis. — ἔστι pro ἔνεστι E. — ἐν ξύλοις omissio articulo F.

14. λέγεται δὲ χρυσὸς ἐψεσθαι cfr. *Platon. Politic.* c. 41, p. 188 ed. Fischer, ubi aurum excoquendi ratio obiter exponitur, de qua adi Schneider, *Analect. metall. veter.* p. 4 sqq. *). καὶ τὰ μὲν pro κατὰ μὲν F. prima manu. — Negationem ante τὴν αὐτὴν omisit pr. manu E. — μεταφοραῖς pro μεταφορᾷ pr. manus F. recentior enim διαφοραῖς. *Metaphorice* ex. gr. lina coqui dicuntur. cfr. *Theophrast. de igne* §. 43, p. 720: τινὰ δὲ τοσαύτης δεῖται θερμότητος, ἢ ἐν λεπτοτέρῳ γίνεται τοῦ ὕδατος, ὡπερ τὰ λῖνα καὶ οἱ στήμονες οἱ ἐψῆμενοι. Huc pertinent *cruda lina* Plinii *Histor. natur.* XIX, 1. Cfr. quae de ὠμολίνῳ Schneiderus in *lex. s. v.* — οὐ γὰρ ἄρτια κεῖται τὰ ὀνόματα *Alex.* fol. 129, b. A. Vic. P. οὐ γὰρ κεῖται ὀνόματα ἄρτια, et q. s., quod fortasse verum esse evincitur scriptura codicis E., qui prima manu κρατεῖται exhibet pro κεῖται, addito deinceps ante ὀνόματα articulo. — ὄνομα pro ὀνόματα H. N. — Caeterum ad verba οὐ γὰρ κεῖται . . . διαφοραῖς cfr. ad IV, 2, 2.

*) Ὁ ἐψημένος χρυσὸς opponitur τῷ ἀπύρῳ, de quo vide Beckmann, ad *Aristot. de mir. ausc.* c. 45, p. 88. Cfr. in *Antigon. Caryst.* p. 234 ed. Beckm. notam Locellae.

15. ὅταν ἐν τῷ ὑγρῷ ὁ χυμὸς, transposito articulo E. F. N. Alex. Aldi fol. 130, a. Vic. B. — κύκλω καὶ ἔξωθεν cfr. Comment. ad I, 12, 11. Vol. I, p. 441 cum Add. p. 657. Adde

Arrian. *Anabas.* I, 5: καταλαμβάνει τὰ κύκλω ὄρη τοῦ πεδίου.

16. τέλος natura, qua forma est. cfr. ad IV, 2, 5. τό pro ταῦτό F. — τὰ φάρμακα ἔπειν μὲν λέγομεν, addito μὲν

H. Ita et Latini *remedia coquere*. cfr. Macrobian. *Saturnal.* VII, 16, p. 640, nisi de pictorum coloribus dictum est, ut apud Aristophan. *Ecclesiaz.* 720:

Νῆ Δία μέλαινά γ' οὐδ' ἄν εἶ τὸ φάρμακον
ἔψουσ' ἔτυχες, ᾧ Λυσικράτης μελαινεται.

Cfr. Interpp. ad Moerid. p. 363 ed. Koch. Caeterum vix dubium esse potest, quin hic quoque locus, eaque quam obiter commemorat, loquendi ratio φάρμακα ἔπειν idoneam veteribus philosophi detractoribus occasionem praebuerit, qua oblata fabellam de Aristotele, post divitiarum a patre sibi derelictarum profusionem pharmacopola confirmarent atque commendarent, de qua vide Athen. VIII, 13, p. 354 Cas. Aristocl. Messen. ap. Euseb. *Praepar. Evang.* XV, 2. Cfr. Stahr *Aristotel.* Tom. I, p. 38 sq.

17. καὶ βαρύτερα A. Vic. B. — εἰς τε ὀρρόν addito τε F. H. N. vide, quae monebimus ad IV, 7. — πνεΐαν pro πντία N. et ita codd. in *Hist. animal.* πντία F. πνΐαν Vic. B. P. cfr. *Histor. animal.* III, 21, p. 522, b: ἡ δὲ πντία γάλα ἐστὶ τῶν γὰρ ἐτι θηλαζόντων ἐστὶν ἐν τῇ κοιλίᾳ. γίνεται οὖν ἡ πντία, γάλα ἔχον ἐν αὐτῇ πῦρ, ὃ ἐκ τῆς τοῦ ζώου θερμότητος, πετιόμενον τοῦ γάλακτος, γίνεται. Cfr. etiam *de part. animal.* III, 15, p. 676, a, ubi iterum omnes codd. exhibent πνεΐαν, Schneider. ad Vicandri *Alexipharm.* v. 373. Galen. *de simpl. medicam. facult.* X, p. 274. Adscribimus etiam verba Sprengelii ad Dioscorid. II, 85, p. 446: πντία derivatur a πήσσειν, πήττειν, ut πητύα melius scribatur (Theodor. Gaza *grammat.* p. 629 ed. Neophyt. Hinc et Suidas: πητύα, ὃ ὀπὸς ὁ τυρέων τὸ γάλα). Alii, dum πντίαν scribunt, a πύος colostrum, τὸ πρῶτον γάλα nasci perhibent. ὀρρός quoque non de sero

tantum lactis, sed etiam de coagulo dictum esse censet Niclas ad Antigon. Caryst. c. 24, p. 39 ed. Beckm. — εἶσιν pro ἐστίν F. cfr. ad I, 3, 1. Vol. I, p. 330. — τούτων οὐθ' ἐν πάσχει· οὐδὲ γὰρ παχύτερον, οὐδὲ λεπτότερον, οὔτε βαρύτερον, οὔτε κορυφότερον γίνεται, ὡσπερ τὰ ἐφύομενα. ὀλιγοῦται δὲ μόνον. Verba sunt Olympiodori fol. 66, a.

18. οὐθ' ἐν διαφέρει dedimus cum B. Iis, quae monimus ad I, 8, 3. Vol. I, p. 413 adde Lobeck. ad Phrynich. p. 182, Trendelenburg. ad Aristot. *de anim.* I, 1, 5, p. 201 sq. — τεχν. καὶ φυσικοῖς, mutato ἢ in καὶ H. καὶ τεχν. καὶ φυσικ. N. φ. καὶ τ. F. ὄργανα φυσικά animalium partes vocantur, quae cum vitae sint quasi instrumenta, id agunt, ut alicui inserviant consilio. cfr. *de part. animal.* I, 1, p. 642, a: οὕτως καὶ ἐπειδὴ τὸ σῶμα ὄργανον (ἐνεκά τινος γὰρ ἕκαστον τῶν μορίων, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ὅλον), ἀνάγκη ἔρα τοιονδί εἶναι καὶ ἐκ τοιονδί, εἰ ἐκεῖνο ἔσται. Trendelenburg. ad *de anim.* II, 1, 6, p. 331 laudat in hac re *de part. animal.* I, 4. II, 1. IV, 1, *de incess. animal.* c. 4. *de generat. animal.* II, 4. Caeterum, quamvis de naturali elixatione proprie h. l. esset disserendum, exempla tamen ab artificiali magis concoctione repetiit, quae cum ars imitetur naturam, tamquam exempla valere possunt elixationis a natura ipsa operatae. Quocirca etiam addidit verba: διὰ τῆν αὐτῆν γὰρ αἰτίαν πάντα ἔσται. — ἐάν τι γίνηται addito τ. H. N. qui praeterea exhibet γένηται. — ἅπαντα pro πάντα H. N.

19. Ab ordine inchoato Aristoteles non discedens, post tractationem de elixatione disserit de mutatione illi contraria, quam μόλυνσις appellat. Ut autem varias docuit esse elixationes, aliam quidem veram et propriam ab humore calido proficiscentem, alias similitudine duntaxat et translatione dictas, sic imperfectas elixationes plures innuere videtur: unam, quae prima sit et verae elixationi adversetur, quam etiam definit: alias, quae aliis elixationibus opponantur, quas etsi non nominat, ex prima tamen (ut ait Alexander) intellegere facile est. Primam vero sic posuit, ut eius antea videtur meminisse. Quod cum nusquam fecerit, lectionem reddit

obscuram. Nam inquit: Erit autem contraria, quae prima dicta est, inconcoctio etc. Sed fortasse *λεχθεΐσα* dictum est ἀντὶ τοῦ λεγομένη, ut sit sensus, eam μόλυνσιν, quae primum dicitur, elixationi adversari, inconcoctionem esse etc. Quamquam Alexander potestate traditam esse μόλυνσιν primam inquit, cum de prima et propria elixatione ageretur. Eum enim, qui definit elixationem veram ac propriam potestate quoque mutationem illi oppositam definire. Nonnulla exemplaria (A. B. P. G. p. 31 legendum censet: εἴη δ' ἂν ἐναντία τῇ πρώτῃ ἐψησει ἀπεψία) hunc in modum habent: εἴη δ' ἐναντία ἢ τῇ πρώτῃ λεχθεΐσα ἀπεψία etc. Quorum verborum talis est sensus: Ea μόλυνσιν, quae dicta est: primae videlicet elixationi, contraria erit inconcoctio etc. Sed utro modo legamus, eadem est obscuritas. Vi comercatus. Atqui omnia clara: ἢ πρώτη λεχθεΐσα ἀπεψία est quae vulgo ἀπεψία dici solet, infimus inconcoctionis gradus. De usu aoristi videantur Hermannus *de emend. rat. Gr. gr.* p. 186 sqq. ad Viger. nr. 162, p. 746 sqq. Matthiaeus *Gr. gr.* §. 506, p. 960. ἢ πρώτη ἀπεψία dictum est, ut ἢ πρώτη ψυχὴ *de anim.* II, 10, 14 appellatur infimus gradus, in quo animans cernitur, ac necessaria reliquarum facultatum conditio. cfr. Trendelenburg. p. 316 sq. Quod si lectorem ad superiora quaedam verba ablegare voluisset Aristoteles, procul dubio dixisset: ἢ πρότερον λεχθεΐσα ἀπεψία, quamvis apud serio-ris praesertim aevi scriptores πρώτος pro πρότερος non ita raro occurrat. cfr. Abresch *Dihucidat. Thucyd.* p. 513. Bernhardt ad Dionys. *Perieges.* v. 889, p. 770. — μόλυνσιν pro μόλυνσις F. H. N. μόλυνσιν sive μόλυνσιν etiam Theophrastus *de caus. plantar.* IV, 9, 6, p. 516 opponit τῇ ἐψησει. cfr. Schneider. ad Aristot. *Histor. animal.* X, 7, p. 278. Imprimis autem conferendus est locus *de gener. animal.* IV, 7, p. 775, b sq.: περὶ μὲν οὖν τῆς τοῦ πάθους (mola) αἰτίας εἴρηται ἐν τοῖς προβλήμασιν. πίσχει γὰρ ταῦτόν τὸ κήμα ἐν τῇ μήτρᾳ ὅπερ ἐν τοῖς ἐψομένοις τὰ μολυνόμενα, καὶ οὐ διὰ θερμότητα, ὥσπερ τινὲς φασιν, ἀλλὰ μᾶλλον δι' ἀσθένειαν θερμότητος. ἔοικε γὰρ ἢ φίσιν ἀδυνατεῖν καὶ οἱ

δύνασθαι τελειῶσαι οὐδ' ἐπιθεῖναι τῇ γενέσει πέρας. διὸ καὶ συγκαταγερᾷσκει ἢ πολὺν ἐμμένει χρόνον· οὔτε γὰρ ὡς τετελειωμένον οὔθ' ὡς πάμπαν ἀλλότριον ἔχει τὴν φύσιν. τῆς γὰρ σκληρότητος ἢ ἀπειρία αἰτία· ἀπειρία γὰρ τις καὶ ἡ μόλυνσις ἐστίν. — μὲν omittit E. — ἐναντία δ' ἐψῆσει, addito δέ et omisso articulo F. Alex. fol. 130, b. Vic. P. — εἴη δ' ἐναντία omisso ἄν F. H. N. A. Vic. — τῶ ἐν τῶ σ. α. E. ἐν σώματι omisso articulo B. — τὸ περίξ pro τῶ περίξ N.

20. ἐκκρούεται γὰρ πέττουσα E. ἢ γὰρ πέττουσα ἐκκρούεται F. — ἡ πέττουσα sc. θερμότητος. — πλῆθος sc. ἰσότητος. Dubium videtur, ait Vicomercatus, quid per multitudinem intelligat, quae in re inest elixanda, sic, ut calorem humoris ambientis superet, seu plurimum humorem in se contineat, qui calore ambiente terminari non possit, caloris est defectio. Ad humorem tamen referendum esse, quemadmodum Alexander exponit, existimo. Sed id advertendum, non tantum in hac affectione seu inconcoctione, paucitatem, ab Aristotele referri, quamquam humor concoquendus modum, quod ad se attinet, non superet. Neutro enim modo inter calorem et humorem proportio servatur, quam superius reperiri docuit, cum de concoctione et ortu dissereret (IV, 1, 6). Re igitur aliqua in humore, ut concoquatur posita, sic ea, quae dicta est, caloris et humoris proportio non fuerit, μόλυνσις sequitur. Tum enim evenire ait, ut calor, qui in humore inest, ad elixandum assidente amplior sit, quam ut humorem, quem res elixanda obtinet, movere non queat: parcius autem, quam ut illum concoquat, atque aequabilem rei illi afferat concoctionem. Ex eo autem fieri, ut μεμολυσμένα, id est, imperfecte elixa, rebus elixis sint duriora, atque humida magis sint distincta. Quae illata conclusio difficultatem habet, breviterque admodum et concise conclusa est. Reliquum, quod de caloris ait motione et concoctione, clarum est et evidens, ut nihil magis. Difficultas autem est, quod leviter elixae et coctae carnes, molliores videntur et humidiores, quam quae perfecte. Id vero eo confirmatur, quod elixatione humor extrahitur, ut illud

humidius, ideoque mollius manere necesse sit, quod minus elixum est, quale est τὸ μεμολυσμένον. Illud etiam intellectu difficile, quod ait, humida magis distincta esse. Sed hoc Alexander exponit de inaequalitate concoctionis, quae rebus humidis, quae elixantur, accidit, ut lacti. Haec enim propter inaequalitatem dividuntur, et alia quidem parte concresecunt, alia disfluunt, quomodo lac partim in caseum concresecit, partim fluidum manet, quae seri est natura. Ad eam, quae allata est, difficultatem dici potest, carnes imperfecte elixas, imo eas, quae omnino sunt crudae, humidiores ac molliores videri propterea quod crudus humor, qui in iis inest, a partibus terreis atque siccis magis discretus sit, minusque cum illis contemperatus, quam in coctis et perfecte elixis. In his etenim partium, tum siccarum, tum humidarum in minimas partes quandam veluti divisionem, atque inter se temperationem et admixtionem concoctione perfecta fieri, ideoque minus humidas ac molles videri. Rerum autem imperfecte elixarum partes siccas et terreas dividi et cum partibus humidis temperari, ut aequalis quaedam et sibi similis constitutio ex partibus eius modi fieret, ob caloris imbecillitatem non posse, ob eamque causam duriores manere, quam perfecte elixarum. Nec obstat, quod elixatio humorem extrahat, ut Aristoteles docet, siccitatemque afferat, atque adeo duritiam. Nam, quae elixationi assertur, siccitas atque durities, minor est, quam quae in rebus crudis, aut imperfecte coctis inest. Est etenim rerum crudarum proprie durities. Ideo Hippocrates in quinto Aphorismorum cruditatem mollitiei opponit. Molles, inquit, de tumoribus loquens, boni, crudi vero mali. Quare crudum et durum, quod proprie molli adversatur, sint idem. A crudis autem parum absunt τὰ μεμολυσμένα, hoc est, quae dixi imperfecte elixa. Nam non ideo imperfecte elixa nominantur, quod iam elixari coeperint et ab igne seu calore humido antea fuerint remota, quam perfectam elixationem acciperent. Non enim haec est τῶν μεμολυσμένων Aristoteles tradit. Eo itaque vocabulo appellantur, quod aliud

commodius non habeatur, quo affectio illa exprimat. Similis enim quodam modo imperfectae elixationi videtur, ut quae fiat in calido humore. Sed cum res maneat inconcocta et veluti cruda, durior, quam elixa ab Aristotele merito ponitur. Haec *Vico mercatus*. — ὥστε κινῆσαι omissa negatione F. — ὀμαλίναι A. Vic. P. — μεμολυσμένα a verbo μολύνειν H. N. A. Vic. B. P.

21. μόλυνσις F. εἴρηται καὶ μόλυνσις H. N. — ἔστιν post διὰ τί omittit N. cfr. §. 10. — ὄπτησις etiam de panis concoctione, ac iure quidem ex mente Aristotelis, reperitur in *Georon.* II, 32, 2. *Ar. Probl.* XXI, 12, p. 928, a, quamvis vulgo, et in ipsis *Georonic.* II, 33, 5 [εὐπεπτος ἄρτος] πέψις usurpetur, uti alibi etiam ἔψειν v. c. *Georon.* II, 35, 2: ἠψημένον ἄρτον. cfr. Zell ad *Aristot. Ethic. Nicom.* III, 3, 16, p. 91. — καὶ pro καὶν N. — ποιῆ pro ποιῆ E. N. — Articulum ante ὑγροῦ omittit E. — ὑπὸ τῆς τοῦ πυρός, humoris nempe defectione. — ὑγρά et ξηρά θερμότης quid significant, docet *Galenus de assuetudin.* laudatus *Vico mercato*. — τελευτηθῆ pro τελεσθῆ F. — Negationem ante ἐφθόν omittit A. ἐφθέν pro ἐφθόν N. — προσκεκλῦσθαι pro προσκεκαῦσθαι E. — λύεται pro γίνεται A. — Verba ὅταν ξηρότερον γίνηται omittit F.

22. Locum ante oculos habuit *Philochorus Athenaci Deipnosoph.* XIV, p. 656: Ἀθηναῖοι δ', ὡς φησι *Φιλόχορος*, ταῖς Ὠραῖς θύοντες οὐκ ὀπτῶσιν ἀλλ' ἔφουσι τὰ κρέα παρμιτούμενοι τὰς θεὰς ἀπείργειν τὰ περισκελῆ καύματα καὶ τοὺς αἰχμούς, μετὰ δὲ τῆς συμμέτρον θερμασίας καὶ ὑδάτων ὥρῳων ἐπιτελεῖν τὰ φυόμενα. τὴν μὲν γὰρ ὄπτησιν οὐ μόνον τὴν ὠμότητα περιωρεῖν, ἀλλὰ καὶ τὰ σκληρὰ μαλάττειν δύνασθαι, καὶ τὰ λοιπὰ πεπαίνειν, ἔτι δὲ εὐμενέστερον καὶ ἀκινδυνότερον πεπαίνει τὴν τροφήν. Διόπερ ἐφθόν ἐποπτῶν οὐ φησι δεῖν, οὐδ' ἐφέπειν· τὸ μὲν γὰρ ἀνάλυσιν ἔχειν δοκεῖ τοῦ βελτίονος, ὡς φησιν *Ἀριστοτέλης*. τὰ δὲ ὀπτὰ τῶν ἐφθῶν ὠμότερα καὶ ξηρότερα, quae ad verba mirum de hoc nostro loco iudicium tulit *Schweighauserus* Tom. VII, p. 634. Cfr. *Stahr Aristotel.* I, p. 70 not. II,

p. 96. 288. Cfr. *Problem.* XXXVII, 3, p. 966, a: οὐ δεῖ πικνοῦν τὴν σάρκα πρὸς ὑγίαν, ἀλλ' ἀραιοῦν. ὡσερ καὶ πόλις ὑγιεινὴ ἐστὶ καὶ τόπος εὐπνους (διὸ καὶ ἡ θάλαττα ὑγιεινὴ), οὕτω καὶ τὸ σῶμα εὐπνουν, μᾶλλον ὑγιεινὸν ἐστὶ τοῦ ἐναντίως ἔχοντος. δεῖ γὰρ ἢ μὴ ὑπάρχειν μηθέν, ἢ τούτου ὡς τάχιστα ἀπαλλάττεσθαι. καὶ δεῖ οὕτως ἔχειν, ὥστε λαμβάνον εὐθὺς ἐκκρίνειν τὴν περιττωσιν, καὶ εἶναι ἐν κινήσει αἰεὶ καὶ μηδέποτε ἡρεμεῖν. τὸ μὲν γὰρ μένον σήπεται, ὡσερ καὶ ὕδωρ τὸ μὴ κινούμενον· σηπόμενον δὲ νόσον ποιεῖ. τὸ δὲ ἐκκρινόμενον πρὸ τοῦ διαφθαρεῖναι χωρίζεται. τοῦτο οὖν πικνουμένης μὲν τῆς σαρκὸς οὐ γίνεται (ὡσερ εἰ γὰρ ἐμφράττονται*) οἱ πόροι), ἀραιουμένης δὲ συμβαίνει. διὸ καὶ οὐ δεῖ ἐν τῷ ἡλίῳ γυμνὸν βαδίζειν (συνίσταται γὰρ ἡ σὰρξ καὶ κομιδῇ ἀποσαρκοῦται. τὸ μὲν γὰρ ἐντὸς ὑγρὸν διαμένει, τὸ δ' ἐπιπολῆς ἀπαλλάττεται ἔξατμιζόμενον, ὡσερ καὶ τὰ κρέα τὰ ὀπτὰ τῶν ἐφθῶν μᾶλλον τὰ ἐντὸς ὑγρά ἐστίν), οὐδὲ δεῖ τὰ στήθη γυμνὰ ἔχοντα βαδίζειν ἐν ἡλίῳ (ἀπὸ γὰρ τῶν ἄριστα ᾠκοδο-

*) Monendum nobis erat ad I, 8, 4. Vol. I, p. 414 vocabulum ἀντιφράττειν Anaxagoricum esse, cuius usum diligenter exposuit Trendelenburgius ad *de anim.* II, 4, 3, p. 468, docens, adhibitum esse verbum et substantivum inde derivatum in una maxima re, si quod corpus caeleste inter lumen id, quod collustratur, ita interponitur, ut lumen intercipiatur, qua in re laudat *Analyt. poster.* II, 2, p. 90, a. *de caelo* II, 13, p. 293, b. *Meteor.* II, 8, 31. Stob. *Eclog. phys.* I, 27, 1. Tom. I, p. 560 Heeren (*Schaubach fragm.* p. 168). Verbo ἀποφράττειν eadem significatione, qua Aristoteles ἐπιφράττειν posuit, utitur Plato *Tim.* p. 91: τὸ πνεῦμα τὰς τοῦ σώματος διεξόδους ἀποφράττον. Theophrastus *de igne* §. 15, p. 710: ἐμφράττον τοὺς πόρους. *Ar. Problem.* III, 13, p. 872, b. Pariter monendum erat ad II, 9, 6, etiam verba σίζειν καὶ ψοφεῖν, quibus utitur Aristoteles *Analyt. poster.* II, 10 posteriores illos Pythagoraeos, de quibus illo in loco sermo est, ab Anaxagora deprompsisse, saepenumero iisdem uso. Vide *Arist. Probl.* XI, 33, p. 903, a: πότερον, ὡσερ Ἀναξαγόρας φησί, διὰ τὸ τῆς μὲν ἡμέρας σίζειν καὶ ψοφεῖν τὸν αἶρα θερμαινόμενον ὑπὸ τοῦ ἡλίου (cfr. *Schaubach* p. 189 sq.). — Vox Democritea διαθιγή, quae occurrit apud Aristotelem *de generat. et inter.* I, 2, p. 315, b. I, 9, p. 327, a ac saepius, hodiernum in lexicis deest, quibus accedat.

μημένων τοῦ σώματος ὃ ἥλιος φέρεται, ὃ ἥκιστα δέεται ἀφαιρέσεως), ἀλλὰ μᾶλλον τὰ ἐντός ξηραντέον. ἐκεῖθεν μὲν οὖν διὰ τὰ πόρρω εἶναι, ἐὰν μὴ μετὰ πόνου, οὐκ ἔστιν ἰδρώτα ἄγειν, ἀπὸ τούτων δέ, διὰ τὸ πρόχειρα εἶναι, ῥάδιον ἀναλωῶσαι τὸ ὑγρὸν. — χειροτιμήτων pro χειροκμήτων E. — μᾶλλον pro μείζον H. N. Alex. fol. 130, b. A. Vic. B. prorsus omittit F. — χαλεπὸν γὰρ καὶ τὰ et q. s. addito καὶ F. — τὰ ἐκτός καὶ τὰ ἐντός, mutato verborum ordine F. H. N. τὰ ἐντός καὶ ἐκτός καὶ τὰ ἐκτός P. — αἰεὶ B. P. et ita ubique in Aristotele scribendum esse censuit Goetlingius ad Aristot. *Politic.* I, 5, p. 303. — ἐγγύτερα pro ἐγγύτερον N. — θερμαίνεται pro ξηραίνεται E. — Conferantur praeterea ad hanc paragraphum verba Theophrasti *de igne* §. 74, p. 731: καὶ γὰρ ἐνταῦθα [ἐπὶ τῶν κακῶς ὀπτομένων] τὸ μὲν ἔξω κάεται, τὰ δ' ἐντός ὠμιά, πυκνουμένων καὶ οὐ διέντων τῶν πόρων. διὸ καὶ μαλακότητα καὶ συμμετρίαν τινὰ ζητοῦσι πρὸς τὴν ὀπτησιν. καὶ ἐργωδέστερόν φασι τὸ καλῶς ὀπτῆσαι, καὶ μᾶλλον τέγγησι ἢ τὸ ἐψῆσαι.

23. Dubitatio est, quoniam calore aperiri potius, quam coire videntur meatus, frigus autem ad eorum constrictionem esse aptissimum. Etenim densare frigoris est munus, caloris laxare, ut Aristoteles docet in quinto de animalium procreatione: compertumque esse et ab omnibus comprobatum videtur *). Quod animalium corpora experiuntur, quorum meatus hieme astringuntur, aetate laxantur, ob eamque causam per aestatem sudores educuntur, qui frigido atque hiberno tempore educi non possunt **). Cuius rei gratia, cum sudorem medici volunt educere, aegrotum calidum esse et optime tectum iubent. Id quoque huius rei argumentum est evidens,

*) V, 3, p. 782, a: σκληρύνει μὲν οὖν καὶ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν· ἐξατμίζεσθαι γὰρ ὑπ' ἀμφοτέρων συμβαίνει τὸ ὑγρὸν. ὑπὸ μὲν οὖν τοῦ ὑγροῦ καθ' αὐτό· ὑπὸ δὲ τοῦ ψυχροῦ κατὰ συμβεβηκός. μετὰ τοῦ θερμοῦ γὰρ συνεξίτηται. οὐδὲν γὰρ ὑγρὸν ἄνευ θερμοῦ. ἀλλὰ τὸ μὲν ψυχρὸν οὐ μόνον σκληρύνει, ἀλλὰ καὶ πυκνοῖ· τὸ δὲ θερμὸν μαλ' ἄλλοτερον ποιεῖ.

**) Vide *Problm.* II, 33 et 42, p. 869, b. p. 870, b.

quod, quae calida sunt, aperiendi vim habent, quae frigida astringendi. Oportebat igitur, rerum assarum meatus per igneum calorem aperiri potius et laxari, quam coire, ideoque aequabiliter concoqui. Sed dici potest, calorem alium humidum esse, alium siccum, ut Galenus etiam docet in libro de assuetudinibus. Ac calorem quidem humidum laxare ac meatus aperire, quomodo calida balnea atque etiam hypocausta *) facere intuemur. Eum autem, qui siccus est, quamvis, cum temperatus est et initio, aperiat meatus, qui tamen vehementior est, qualis est ignis, et tempore procedente, illos constringere, sicciore reddendo: siquidem contractius omne id redditur, quod siccius. Sic assarum rerum meatus ignis claudit et densat, qui idem in rebus elixis aperiuntur, ut quae in calore humido concoquantur. Sic in animalium corporibus humores trahit, ut libro quarto Aphorismorum docet Galenus, cum causam reddit, cur Hippocrates prohibeat, purgationes fieri sub Cane. Calor, inquit, aestivus contrariam habet actionem, atque purgationes habeant: siquidem extrahit, illis intus trahentibus. Quod si aestatis temperies calida et sicca, solis praeterea aestivus calor cum siccitate coniunctus obiiciatur, respondendum est, Solis calorem aestivum, si validior sit, ut in Aethiopia, aut etiam si diu corpori inhaeserit, idem, quod ignis, efficere, siccare videlicet, adurere atque adstringere. Unde Galenus in libro, quem nominavi, de assuetudinibus, docet calidam causam, veluti solem, cum alicui corpori diu inhaeserit, contrarium ei, quae a principio, affectionem in illud inducere, ac in principio quidem humores evocare, cutim deprimere, molliorem ac rariorem carnem reddere, procedente tempore duram et aridam, potissimum si nudus in eo quispiam moretur. Quod messoribus et nautis accidere videmus, quorum dura siccaque fit cutis **). Similiter ei, quae solidorum est animalium. Quamobrem constat, solis calore siccitatem fieri, periunde atque

*) Schneider ad Vitruv. V, 10.

***) Cfr. de generat. animal. V, 3, p. 782, a.

igneo. Sed non omnem calorem exsiccare, ut quidam putaverunt, ab humido etiam calore siccitatem fieri arbitrantes, docuit Galenus in fine secundi de temperamentis. Sic sublata esse arbitror eam, quae suboriebatur, difficultatem. Vicomercatus. — τὸ ἐνυπάρχον οmissio ὑγρόν E.

24. Vicomercatus legit ἐστὶ δέ, ὡσπερ λέγομεν, τὰ εἶδη καθόλου ταῦτα (quod pro ταῦτά exhibent etiam H. Alex. fol. 131, a. A. B., qui prorsus consentiunt cum Vicomercato) καὶ φύσει ὁμοια τὰ γινόμενα πάθη. Ex vetere translatione affert lectionem nostrae proxime accedentem: ἐστὶ δέ, ὡσπερ λέγομεν, τὰ εἶδη τὰ ταῦτα καὶ φύσει· ὁμοια γάρ et q. s., quam longe a vera huius loci sententia abesse censuit, siquidem ponat has species, id est elixationem et assationem esse in natura, quod tamen Aristoteles hic non tradat, sed similes quasdam affectiones, quas ars sit imitata, quae nomine careant. At omnia recte se habent, ubi cum Bekkero ex codicum auctoritate, uti fecimus, ταῦτά legimus. Etenim in antegressis exempla omnia ferme a rebus arte comparatis repetiit: quod non nisi perspicuitatis gratia fecit, quam ob rem nunc monet, easdem affectiones observari posse in ipsis naturalibus corporibus, at nomine fere omnes carere, indeque iis imponenda esse nomina ab operationibus artificialibus deprompta. — τὰ εἶδη ταῦτά καθόλου inverso verborum ordine F. — μιμεῖται γὰρ ἡ τέχνη τὴν φύσιν. Cfr. omnino *Physic.* II, 2, p. 194, a: εἰ δὲ ἡ τέχνη μιμεῖται τὴν φύσιν, τῆς δὲ αὐτῆς ἐπιστήμης εἰδέναι τὸ εἶδος καὶ τὴν ὕλην μέχρι τοῦ (οἶον) ἱατροῦ ὑγίαιαν καὶ χολήν καὶ φλέγμα, ἐν οἷς ἡ ὑγεία, ὁμοίως δὲ καὶ οἰκοδόμον τὸ τε εἶδος τῆς οἰκίας καὶ τὴν ὕλην, ὅτι πλίνθοι καὶ ξύλα· ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων), καὶ τῆς φυσικῆς ἂν εἴη τὸ γνωρίζειν ἀμφοτέρας τὰς φύσεις. ἔτι τὸ οὐ ἔνεκα καὶ τὸ τέλος τῆς αὐτῆς, καὶ ὅσα τούτων ἔνεκα. ἡ δὲ φύσις τέλος καὶ οὐ ἔνεκα· ὧν γὰρ συνεχῶς τῆς κινήσεως οὐσης ἐστὶ τι τέλος κινήσεως, τοῦτο ἔσχατον καὶ τὸ οὐ ἔνεκα. διὸ καὶ ο ποιητὴς γελοῖως προήχθη εἰπεῖν·

ἔχει τελευτήν, ἥσπερ οὐνεκ' ἐγένετο.

βούλεται γὰρ οὐ πᾶν εἶναι τὸ ἔσχατον τέλος, ἀλλὰ τὸ βέλ-
 τιστον, ἐπεὶ καὶ ποιοῦσιν αἱ τέχναι τὴν ὕλην αἱ μὲν ἁπλῶς αἱ
 δὲ εὐεργόν, καὶ χρώμεθα ὡς ἡμῶν ἕνεκα πάντων ὑπαρχόντων.
 ἔσμεν γὰρ πως καὶ ἡμεῖς τέλος· διχῶς γὰρ τὸ οὐ ἕνεκα· εἴρηται
 δ' ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας. δύο δὴ αἱ ἄρχουσαι τῆς ὕλης καὶ
 αἱ γνωρίζουσαι τέχναι, ἣ τε χρωμένη καὶ τῆς ποιητικῆς ἢ
 ἀρχιτεκτονικῆς. διὸ καὶ ἡ χρωμένη ἀρχιτεκτονικῆς πως, διαφέρει
 δὲ ἢ ἢ μὲν τοῦ εἶδους γνωριστικῆς, ἢ ἀρχιτεκτονικῆς, ἢ δὲ ὡς
 ποιητικῆς τῆς ὕλης· ὁ μὲν γὰρ κυβερνήτης ποῖόν τι τὸ εἶδος
 τοῦ πηδαλίου γνωρίζει καὶ ἐπιτάττει, ὁ δ' ἐκ ποίου ξύλου καὶ
 ποίων κινήσεων ἔσται. ἐν μὲν οὖν τοῖς κατὰ τέχνην ἡμεῖς
 ποιοῦμεν τὴν ὕλην τοῦ ἔργου ἕνεκα, ἐν δὲ τοῖς φυσικοῖς
 ὑπάρχει οὕσα (cfr. *de generat. et interit.* II, 9, p. 335, b);
 Theophrast. *de lapid.* §. 60, p. 702: τὰ μὲν μιμεῖται τὴν
 φύσιν ἢ τέχνη, τὰ δὲ καὶ ἴδια ποιεῖ. — ἐν σώματι omisso
 articulo F. — ἐστὶν ἐψήσει transposito ἐστὶν F. — ἐν τῷ
 ὑγρῷ addito articulo H. N. — θερμότητος in margine posuit
 F. — γίνονται pro γίνεται H. N. — καὶ ante ἀπεψῆσαι omittit
 F. *Cruditates* intelligit, indigestione provocatas, de quibus
 vide *Macrob. Saturnal.* VII, 4, p. 587 sqq. *Columell.*
 VI, 6. *Veget.* III, 37. *Geoponic.* XIV, 22, 2. XVII, 17.
Galen. de symptom. caus. III, p. 206. *de composit. medic.*
secund. loc. VIII, p. 195. — μωλύνσει E. μολύνσει F. H. N. —
 Totum autem hunc laudavit locum eoque contra Erasistrat-
 tum argumento usus est Galenus *de natur. facult.* III, 7,
 Vol. II, p. 166 sq. (V, p. 62 ed. Charter. I, p. 111 ed. Bas.):
 πολὺ δ' εὐηθέστερός ἐστι καὶ γελοιώτερος ὁ Ἐρασίστρατος, ἢ
 μὴ νοῶν, ὅπως εἴρηται πρὸς τῶν παλαιῶν ἢ πέψιν ἐψήσει
 παραπλήσιον ὑπάρχειν, ἢ ἐκὼν σοφίζομενος ἑαυτὸν. ἐψήσει
 μὲν οὖν φησὶν οὗτος, εὐλαφρὰν ἔχουσαν θερμῶσιν οὐκ εἰκὸς
 εἶναι παραπλήσιαν τὴν πέψιν, ὡσπερ ἢ τὴν Αἴτην δέον ὑπο-
 θεῖναι τῇ γαστρὶ, ἢ ἄλλως αὐτῆς ἀλλοιωῶσαι τὰ σιτία μὴ
 δυναμένης, ἢ δυναμένης ἀλλοιοῦν μὲν, οὐ κατὰ τὴν ἔμφυτον
 δὲ θερμῶσιν, ὑγρὰν οὕσαν δηλονότι, καὶ διὰ τοῦθ' ἔψιν,
 οὐκ ὀπτᾶν εἰρημένην. ἐχρῆν δ' αὐτόν, εἴπερ περὶ πραγμάτων
 ἀντιλέγειν ἐβούλετο, πειραθῆναι δεῖξαι, μάλιστα μὲν καὶ πρῶτον

τὴν γαστέρα, ὡς οὐδὲ μεταβάλλει τὴν ἀρχὴν, οὐδ' ἀλλοιοῦται κατὰ ποιότητα πρὸς τῆς γαστρὸς τὰ σιτία· δεύτερον δέ, εἶπερ μὴ οἷός τε ἦν τοῦτο πιστώσασθαι, τὸ τὴν ἀλλοίωσιν ἀχρηστον εἶναι τῷ ζῳῷ· εἰ δὲ μηδὲ τοῦτ' εἶχε διαβάλλειν, ἐξελέγξαι τὴν περὶ τὰς δραστικὰς ἀρχὰς ὑπόληψιν, καὶ δεῖξαι, τὰς ἐνεργείας ἐν τοῖς μορίοις οὐ διὰ τὴν ἐκ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ ποιὰν κρᾶσιν ὑπάρχειν, ἀλλὰ δι' ἄλλο τι· εἰ δὲ μηδὲ τοῦτ' ἐτόλμησε διαβάλλειν, ἀλλ' ὅτι γε μὴ τὸ θερμόν ἐστιν ἐν τοῖς ὑπὸ φύσεως διοικουμένοις τὸ τῶν ἄλλων δραστικώτατον· ἢ εἰ μηδὲ τοῦτο μήτε τῶν ἄλλων τι τῶν ἔμπροσθεν εἶχεν ἀποδεικνύναι, μὴ ληρεῖν ὀνόματι προσπαλαίοντα μίτην, ὡσπερ οὐ σαφῶς Ἀριστοτέλους ἐν τ' ἄλλοις πολλοῖς κἂν τῷ τετάρτῳ τῶν μετεωρολογικῶν, ὅπως ἢ πέψις ἐψήσει παραπλήσιος εἶναι λέγεται, καὶ ὅτι μὴ πρῶτως μηδὲ κυρίως ὀνομαζόντων, εἰρηκότος. ἀλλ' ὡς ἤδη λέλεκται πολλάκις, ἀρχὴ τούτων ὑπάντων ἐστὶ μία, περὶ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ διασκέψασθαι, καθάπερ Ἀριστοτέλης ἐποίησεν ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς, ἀποδείξας ἀπίστας τὰς κατὰ τὸ σῶμα μεταβολὰς καὶ ἀλλοιώσεις ὑπὸ τούτων γίνεσθαι. ἀλλ' Ἐρασίστρατος οὔτε τούτοις οἷτε ἄλλῳ τινὶ τῶν προειρημένων ἀντειπῶν, ἐπὶ τούνομα μόνον ἐτρέπετο τῆς ἐψήσεως. ἐπὶ μὲν οὖν τῆς πέψεως, εἰ καὶ τᾶλλα πάντα παρέλιπε, τὸ γοῦν, ὅτι διαφέρει τῆς ἐκτός ἐψήσεως ἢ ἐν τοῖς ζῳίοις πέψις, ἐπειράθη δεικνύναι. Ubi nisi simul respexit ad IV, 2, 2: δεῖ δ' ὑπολαμβάνειν μὴ κυρίως ταῦτα λέγεσθαι τὰ ὀνόματα τοῖς πράγμασιν, quae ad singula quae recensuerat concoctionis genera spectare videntur magis, quam ad ipsam concoctionem, dubitari nequit, quin nostrum locum paulo pleniorē ante oculos habuerit Galenus. Cfr. etiam Galen. in Hippocrat. de aliment. commentar. III, 7. Tom. XV, p. 247: ὁ δ' Ἐρασίστρατος γέλοιός τε καὶ ἀμαθής ἐστὶ. σαφῶς γὰρ Ἀριστοτέλους λέγοντος τὴν πέψιν ἐψήσει παραπλήσιον ὑπάρχειν, ὅπως τοῦτο λέγεται, οὐχ οἷός τε ἦν εἶδέναι. φησὶ γὰρ οὐκ εἰκὸς εἶναι τὴν πέψιν παραπλήσιον τυγχάνειν τῇ ἐλαφροῦν ἐχούσῃ θερμασίαν, ὡσπερ αἰεὶ πῦρ καὶ φλόγα ὑποτεῖναι τῇ γαστρὶ, ὡσπερ καὶ λέβητι, ἢ ἄλλως αὐτῆς

ἀλλοιωῶσαι τὰ σιτία μὴ δυναμένης. ἀλλὰ περὶ τούτων εὐθειας
τε καὶ ἀμαθίας εἴρηται μοι ἐν τοῖς περὶ φυσικῶν δυνάμεων
ὑπομνήμασιν.

25. Totus hic locus mancus nobis esse videtur, ut
plures alii ex prioribus libris, de quibus suo loco diximus
(cfr. Prolegom. Vol. I, p. XII sq. *). Ut illud taceamus, quod
paulo ante monuimus, pleniorum olim legisse hunc locum
Galenum, quam quemadmodum hodie deprehenditur, aliud
etiam adest argumentum plura h. l. intercuisse, interruptus
sententiarum nexus. Videtur enim deesse enuntiatio quaedam,
qua dicendum erat, quosdam philosophos discrimen statuere
inter alimentorum in corpore naturali concoctionem et artifi-
ciale illam, de qua hucusque egerat, eiusque rei argumentum
attulisse, quod vermes quidam nasci soleant in ventre et
excrementis, qui facilius ex putridis, quam ex concoctis
alimentis procreari posse videantur, ut non tam concoctionem
quam putrefactionem fieri dixerint. Contra quod argumentum,
quod non nisi obiter tangit, disertius alio in loco se ea de re
egisse profitens (ni fallimur in libris, qui interciderunt, *περὶ
τροφῆς*, de quibus vide supra ad IV, 2, 6, cum in operibus eius,
qualia hodie supersunt, nihil, quod huc pertineat, deprehen-
datur) h. l. id tantummodo monet, concoctionem fieri in

*) Ubi tamen non erat tacendum, non magni ponderis esse in
locis veterum, quos senioris aevi scriptores uberiores ante oculos
habuisse videntur, ponderandis, quod eius modi allegationes saepe-
numero non ex ipsorum operum inspectione profuerent, sed aliorum
scriptorum mentioni originem deberent. Qua de re conferendus est
Schneider ad Arist. *Hist. animal.* Vol. I, p. XVIII: *Itaque, ubi
Aristoteles appellatur a senioribus scriptoribus, meminisse debemus, notitias
saepe ex rivulis satis lutulentis, quam ex ipso fonte haustas tradi. Quod
vel in Plinii historia naturali locum habet; qui raro aut numquam Aristotelem
antestatus refert, ex Fabiani Papirii vel Pompeii Trogi libris de ani-
malibus, ex Aristotelicis conversis, transtulisse videtur.* Cfr. Stahr
Aristotel. II, p. 98 sq. Quod quamvis in hunc nostrum locum
non quadret, de nonnullis tamen valet eorum, quos l. l. mancos ex
veterum scriptorum auctoritate suspicari sumus.

superiore ventre, putredinem quandam in inferiore: vermes nasci in inferiore, nec nisi raro in superiorem adscendere, ut re vera animalibus, quae ex putridis substantiis oboriantur, adnumerandi sint (cfr. ad IV, 1, 18), concoctio autem alimentorum nihilo secius fiat in corporibus animatis, de qua egit *de part. animal.* III, 14, p. 674, a. — De partitione ventris in superiorem et inferiorem diximus in *Comment.* ad II, 4, 15. Vol. I, p. 553. Vide etiam de utriusque officio *Aristot. de part. animal.* II, 3, p. 650, a. *Galen. in Hippocrat. de humorib. Comm.* II. Tom. XVI, p. 340. *in Hippocrat. de acut. vict. Comm.* IV. Tom. XV, p. 896, qui et de nominum varia apud veteres acceptione egit. — De vermibus, praesertim lumbricis, alvum occupantibus adi *Histor. animal.* V, 19, p. 551, a: [Γίνεται] τὰ δ' ἐν τοῖς περιττώμασι· καὶ τούτων τὰ μὲν ἐκ κευρωμένων, τὰ δ' ἐν τοῖς ζώοις, ὅσον αἱ καλούμεναι ἔλμινθες. ἐστὶ δὲ αὐτῶν γένη τρία, αἱ τε ὀνομαζόμεναι πλατεῖαι καὶ στρογγύλαι, καὶ αἱ τρίται καλοῦνται ἀσκαρίδες· ἐκ μὲν οὖν τούτων ἕτερον οὐθὲν γίνεται· ἢ δὲ πλατεῖα προσπέφυκε μόνω τῷ ἐντέρω καὶ ἀποτίκτει τι, ὅσον σικίου σπέρμα· ὃ γινώσκουσι σημεῖω οἱ ἰατροὶ τοὺς ἔχοντας αὐτήν. *Problem.* XX, 12, p. 924, a. *Theophr. Hist. plant.* IX, 18, 8, p. 323. *Dioscorid. Eupor.* c. 66 sqq. Tom. II, p. 281 sqq. *Galen. in Hippocrat. Aphorism.* Tom. XVII. Part. II, p. 635 sq.: ἔλμινθες δὲ καὶ ἀσκαρίδες ἀνὰ λόγον ἰσότητος γίνεσθαι τοῖς ἄλλοις ζώοις, ὅσα τὴν γένεσιν οὐκ ἐκ σπερμάτων, ἀλλ' ἐκ σηπεδόνης ἔχει μόνον. μόνη γὰρ οὐκ ἰκανὴ ταῦτα γενῆσαι σηπεδῶν, ἀλλὰ καὶ θερμοσίας πολλῆς προσδεῖται. διαφθείρεται μὲν οὖν ἡ τροφή πολλάκις ἐν τῇ γαστρὶ καὶ μάλιστα ἐν τῇ κάτω τοῖς παιδίοις. ἀλλ' ἡ θερμοσία τοῖς μὲν πάνυ νέοις οὐδέπω τῆς ὕλης ἐγκρατῆς ἐστὶ. τῶν δὲ τηλικούτων καὶ τὴν ὕλην ἐπέχει τὴν ἐπιτήδειον εἰς ζῶων τοιούτων γένεσιν, ἐπ' αὐτῇ τε τὴν θερμοσίαν προσεῖληφεν. ἀσκαρίδες μὲν οὖν εἰσι λεπταὶ τινες ἔλμινθες, ἐν τῷ κάτω μάλιστα τοῦ παχέος ἐντέρου μέρει γεννώμεναι καὶ φαίνονται γε πλεῖστα σαφῶς ἐπὶ τῶν ἀπεπτούντων ὑποζυγίων γεννώμεναι. τὴν δ' ἀπεψίαν αὐτῶν ἢ δυσωδία τῶν διαχωρημάτων ἐκδείκνυται. τὸ

δ' ἄλλο γένος τῶν ἐλμίνθων αἱ στρογγύλαι γεννῶνται μὲν ἐν τοῖς ἄνω μᾶλλον ἐντέροις, ὥστε καὶ εἰς αὐτὴν ἐπιβαίνουσιν ἔστιν ὅτε τὴν γαστέρα. πολὺ δὲ πλείους αὐταὶ τῶν ἀσκαρίδων ἐν τοῖς παισὶ γίνονται· σπυριωτέρα δὲ ἢ τῆς πλατείας ἐλμίνθος γένεσις ἔστιν, ἣτις καὶ μακροτάτη γίνεται, παρεκτεινομένη πολλάκις ἕπασσι τοῖς ἐντέροις. Schneider ad *Histor. animal. Cur. Post.* Vol. IV, p. 404. Cels. *de medic.* IV, 17. Plin. *Histor. natur.* XX, 14. — Adscribimus etiam Vicomercati verba, quae ad huius paragraphi explicationem faciunt, haec: Cur hanc animalium in alvo inferiori procreationem in hunc locum inseruerit, non facile est videre, cum nulla re propemodum cum his convenient, quae hactenus sunt tradita. Nisi fortasse eius meminerit, ut cum alimenti concoctionem elixationi similem esse docuisset, praeterea alias esse inconcoctionis pravae elixationi similes, obiectioni tacitae responderet, quae concoctionem illam, elixationem non esse, sed potius putredinem obiici poterat, cum animalia in ea innascentur, quae ex sola putredine ortum ducunt. Obiectionem igitur hanc tollens, animalia haec tradit in alvo inferiori generari, in qua alimenti excrementum putrescit, non in superiori, in qua eiusdem ellicitur concoctio. In eam autem, cum genita sunt, ex inferiori conscendere. Est vero alvus inferior, pars ea, quae inter umbilicum et pudenda interiacet. Qua in parte intestina sunt collocata, in quae alimenti excrementum siccum recipitur. Superior inter septum transversum et umbilicum est posita, ventriculumque continet, in quo fit alimenti concoctio. Sic alvum Galenus ex Hippocratis sententia saepenumero partitur. Quamquam etiam superiorem alvum pro ea parte interdum Hippocrates interdum acceperit, quam a thorace circumscriptam, pulmones apprehendunt, ut cum libro septimo Aphorismorum ait, destillationem in ventrem superiorem viginti diebus putrescere *): Cum igitur in alvum

*) Ventris superioris nomine apud Hippocratem saepenumero thoracem appellari, disertus auctor est Galenus in *Hippocrat. Aphorism.* Commentar. VII. Tom. XVIII. Part. I, p. 141.

inferiorem excrementa concoctionis descendant, eaque ipsa facile putrescant, in eius modi alvo animalia gignuntur. Putrescere autem facile excrementa illa protali, quod auctore Galeno excrementorum omnium id sit commune, ut si in corpore diutius retineantur, putrescant, alia quidem spatio breviori, alia longiori. Cuius ratio haec videtur esse, quod, cum a calore naturali non superentur (siquidem cibi excrementum ea sit particula, quam naturalis calor vincere non potest), ab externo atque adventitio evincitur, quae putredinis est ratio, ut antea est traditum. Alimento autem, seu etiam excremento externum et adventitium eum omnem dicimus, qui ad illius concoctionem a natura institutus non fuit. Cum igitur id excrementum putret, quod in alvo inest inferiori, animalia ex eo saepenumero gignuntur, potissimum in pueris, quorum insitus calor copiosus est, qui ad ea generanda praeter putredinem requiritur, ut in tertio Aphorismorum Galenus tradit. Quo in loco animalia haec ex corruptione docet procreari, quae corruptio seu putredo in alvo fiat, potissimum inferiori. Eandem enim horum esse rationem, quae animalium est, e re putrida extrinsecus genitorum. Cum autem animalia haec, quae ἔλμινθες et ἀσχαρίδες a Graecis, lumbrici a Latinis dicuntur, in alvo inferiori, hoc est, in intestinis gignantur, eorum quaedam in parte inferiori crassi intestini generantur, ut in iumentorum non concoquentium excrementis complura ex iis cernuntur, quorum inconcoctionem foetor demonstrat, alia in intestinis superioribus, ut rotundiores lumbrici, fiunt sic, ut in ventriculum usque interdum ascendunt, ut Aristoteles hic tradit. Lati autem lumbrici, qui omnium sunt longissimi, per omnia extenduntur intestina, eorumque paucissimi et aliorum plurimi generantur. Sed cum in intestinis omnes procreentur, in ventriculum bisariam ascendunt, aut per se vicinitatis merito, aut cum excremento ipso, quod interdum in ventriculum retrocedit ab inferioribus intestinis pulsum, quando constrictio, quae in illis inest, ab inferiore parte exorditur: quemadmodum his evenit, qui humorem aliquem acidum ad sedem delatum vi quadam retinent,

nec excernunt, quod aut in foro sint, vel actione aliqua occupati, ut excernere non queant. His humor eius modi rursus ascendit, ab interioribus intestinis pulsus ad superiora. De qua re Galenus libro ultimo de symptomatum causis. Cibi etiam gratia animalia haec ventriculorum petere aliqui existimant, ut Albertus et Avicenna. Adscendere autem excrementum eius modi, et qui ex iis fiunt, lumbricos, ex vomitibus patet, quibus interdum vomuntur. Nam cum vomitus, veluti et nausea atque lienteria, expultricis ventriculi facultatis inordinata sit motio, cum lumbricos et excrementum quispian vomuerit, in ventriculo ea habuisse, tum cum vomuit, necesse est. Sic perspicuum est id, quod Aristoteles tradit, animalia in alvo inferiori fieri, et in superiorem, in qua fit concoctio, interdum adscendere. — ἐψησει pro πέψει F. — ἀλλὰ τῇ omissa praepositione F. — εἶτα omittunt E. A. Vic. B. — πεπέφθαι pro πέττεται H. N. — ἐν ἑτέροις εἴρηται in verso verborum ordine F.

26. ὡς ἀντὶ ὀπτῆσει omittunt F. H. et pr. manu N. — ὁμοιον pro ὁμοίως N. ὁμογενῶς F. — οἶον pro ὁμοιον F. H. N. — σάτευσις pro στάτευσις N. Proprie στατεύειν s. σταθεύειν i. q. ὀπτᾶν. Cfr. Schol. Aesch. *Prometh.* v. 22. — διὰ πληθῆος omisso articulo H. N. — ἐπομένῳ pro ὀπομένῳ N. — πλείω pro πλείων E. A. Vic. πλείον F. — ἐλάττω pro ἔλαττον E. N. B.

CAP. IV.

Περὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ καὶ τῶν ἐπομένων (ἀκολουθούντων G.) αὐτοῖς παθῶν ἐν τοῖς μικτοῖς, σκληροῦ καὶ μαλακοῦ G. B. — De humidi et sicci notionibus disseritur *de part. animal.* II, 3, p. 649, a, unde verba huc pertinentia adscribimus: ἐχόμενον δὲ καὶ περὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ διελθεῖν ἀκολουθῶς τοῖς εἰρημένοις. λέγεται δὲ ταῦτα πλεοναχῶς, οἶον τὰ μὲν δυνάμει τὰ δ' ἐνεργείᾳ. κρύσταλλος γὰρ καὶ πᾶν τὸ πεπηγὸς ὑγρὸν λέγεται ξηρὸν μὲν ἐνεργείᾳ καὶ κατὰ συμβεβηκός, ὄντα δυνάμει καὶ καθ' αὐτὰ ὑγρά, γῆ δὲ καὶ τέφρα καὶ τὰ τοιαῦτα μικθέντα ὑγροῦ ἐνεργείᾳ μὲν ὑγρά καὶ κατὰ συμβεβηκός, καθ' αὐτὰ δὲ

καὶ δυνάμει ξηρά. διακριθέντα δὲ ταῦτα τὰ μὲν ἕδατος ἀναπληστικά καὶ ἐνεργεία καὶ δυνάμει ὑγρὰ, τὰ δὲ γῆς ἅπαντα ξηρά, καὶ τὸ κυρίως καὶ ἁπλῶς ξηρὸν τοῦτον μάλιστα λέγεται τὸν τρόπον. ὁμοίως δὲ καὶ θάτερα τὰ ὑγρά κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἔχει τὸ κυρίως καὶ ἁπλῶς καὶ ἐπὶ θερμῶν καὶ ψυχρῶν.

1. εἶδη quomodo dici queant affectiones, quas in sequentibus recenset, humidum et sicci, elucet ex iis, quae de specie disputavit *Metaphys. I'*, 9, p. 1058, a et de discrimine speciem inter et differentiam (διαφορῶν) intercedente *Topic. VI*, 6, p. 144, a. Genera posuit, quae proprie materia dicenda sunt, humidum ac siccum, quippe cum genus a materia sumatur, aut certe materiae sit simile vid. *Metaphys. A*, 28, p. 1024, b. — ὑγρῶν καὶ ξηρῶν pro ὑγρὸν καὶ ξηρὸν ad σωματικῶν relatum N. — τὰ δ' ἂν μᾶλλον μικτά H. N. — τοῦτου omittit E. — μᾶλλον deest in E. F. — φυσικὴν pro φύσιν E.

2. πάντα δὲ ταῦτα addito ταῦτα Alex. fol. 131, b. A. Vic. B. — ἔστι pro ἔσται F. omittit P. — τῷ ἀντικειμένῳ i. e. δυνάμει cfr. quae monebimus ad IV, 12, 5. — περὶ τὸ τηκτόν pro πρὸς τὸ τηκτόν F. et fortasse prima manu E. — τηκτόν omissio articulo H. N. — τηκτικόν pro τηκτόν E.

3. τὸ μὲν ὑγρὸν εὐόριστον cfr. ad IV, 1, 3. — ἡ δύσματα sunt condimenta, quibus sal, piper aliaque eius modi adnumerantur. Eadem significatione recurrit *Problem. XX*, 6, p. 923, a. — αἷτιον τῷ ξηρῷ inverso ordine F. — γίνεταί κόλλα transposito γίνεταί F. De glutine (κόλλα) cfr. locum ex *Histor. animal. III*, 17, p. 517, b: ἔνεστι δ' ἐν τοῖς δέρμασι πᾶσι γλισχρότης μυξώδης· ἐν μὲν τοῖς ἐλάττων, ἐν δὲ τοῖς πλείων, οἷον ἐν τοῖς τῶν βοῶν, ἐξ ἧς ποιοῦσι τὴν κόλλαν· ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ἐξ ἰχθύων ποιοῦσι κόλλαν. Vide *Dioscorid. III*, 91: κόλλα, ἣν ἐνιοὶ ξυλοκόλλαν καλοῦσι ἢ ταυροκόλλαν, καλλίστη ἔστιν ἢ ῥοδιανή, ἐκ τῶν βοείων βυρσῶν σκευαζομένη. ἔστι δὲ λευκὴ καὶ διαγλῆς ἢ τοιαύτη· ἢ δὲ μέλαινα ἦτιον. Alius collae ex simillagine et polline farinaceo conficiendae mentionem facit Galenus de *fac. simpl. medicam. VII*, p. 33 Kühn. De colla ex piscibus (vesica natatoria *Acipenseris Husonis*) comparata vide *Dioscorid. III*, 92 ibiq. Sprengel. Vol. II,

p. 534 sq. — ὡσπερ Ἐμπεδοκλῆς omissio καὶ F. — ἐν τοῖς φυσικοῖς. Versus, qui apud Sturzium est 25 (cfr. p. 548) assertur tum a commentatoribus, Olympiodoro fol. 66, b et Alexandro fol. 131, b, tum ab ipso Aristotele *Probl. XXI, 22*, p. 929, b, ubi dicit id ab Empedocle ἐν τοῖς Περσικοῖς esse scriptum, eamque hoc etiam in loco lectionem praebet E. quam etsi in codice optimo repertam iure reiecit Bekkerus. Etsi enim Aristoteles apud Diogen. Laërt. VIII, 57, p. 529. Eudoc. p. 170 praeter alia poemata tribuit Empedocli τὴν τοῦ Ἐίρξου διάβασιν sive τὰ Περσικά (qui titulus nescio an alterutri horum locorum aut utriusque iam antiquitus corrupto originem debeat), non dubito, quin ibi cum Sturzio p. 86 rescribendum sit ἐν τοῖς φυσικοῖς. Idem enim titulus Empedoclei operis seu carminis etiam alibi reperitur, quemadmodum apud Simplicium ad Aristot. *Phys. I*, fol. 7, b. II, fol. 74, b, Schol. Horatii Cruceq. *Art. poët.* 638. Neque aliud opus intelligere voluisse Aristotelem existimo, cum Empedoclem ἀποδείξεις καὶ ἔπη (*Ethic. Nicomach. VII, 5*, p. 1147, a) et κοσμοποιίαν (*Phys. II, 4*, p. 196, a ibique Simplic. fol. 74, b) scripsisse referat. —

4. Videtur pugnare hic locus cum verbis Aristotelis *de generat. et interit.* II, 3, p. 331, a: οὐ μὴν ἀλλ' ἀπλῶς γε τέσσαρα ὄντα ἐνὸς ἕκαστον ἐστι· γῆ μὲν γὰρ ξηροῦ μᾶλλον ἢ ψυχροῦ, ὕδωρ δὲ ψυχροῦ μᾶλλον ἢ ὑγροῦ. ἀήρ δὲ ὑγροῦ μᾶλλον ἢ θερμοῦ. πῦρ δὲ θερμοῦ μᾶλλον ἢ ξηροῦ. At conferantur verba Iohannis Philoponi ad *h. l.* fol. 51, b sq.: τετάρων δ' ὄντων τῶν εἰδοποιούντων τὸ σῶμα, θερμοῦ, ψυχροῦ, ξηροῦ καὶ ὑγροῦ, ἕκαστον τῶν ἀπλῶν σωμάτων φησὶν ἀπλῶς καὶ κυρίως ἐνὶ χαρακτηρίζεσθαι. συμπληροῦται μὲν γὰρ ἕκαστον ἐπὶ συζυγίας ποιότητων, ὡς εἴρηται. κυριώτερον δὲ φησὶ χαρακτηρίζεται ἕκαστον κατὰ μίαν ποιότητα. ὅτι μὲν οὖν ἐπὶ συζυγίας ποιότητων ἕκαστον κατέχεται, ἐκεῖθεν δῆλον. ἢ μὲν γὰρ μεταβλητικά ἐστιν εἰς ἄλληλα, ταύτῃ ἐναντίων αὐτὰ χρὴ ποιότητων μετέχειν. ἢ δὲ γειτνιάζουσιν ἀλλήλοις, ἀνάγκη καὶ κοινωνεῖν αὐτὰ κατὰ τι, ὅλον τὸ πῦρ τῷ ἀέρι γειτνιάζει. καὶ

καθ' ὃ μὲν γειτνιάζει, κοινωνήσει αὐτῷ κατὰ τινα ποιότητα, ὅσον τὴν θερμότητα. καθ' ὃ δὲ ἐκότερον εἰς τὸ ἕτερον μεταβάλλει, ἀνάγκη αὐτὰ κατ' ἄλλην διαφέρειν ποιότητα, ὅσον τὴν ξηρότητα. καθ' ὃ δὲ ἕκαστον καθ' αὐτὸ θεωρεῖται, κατὰ μίαν φησὶ μάλιστα κυρίως χαρακτηρίζεται· τὸ μὲν πῦρ κατὰ θερμότητα, ἀήρ δὲ κατὰ ὑγρότητα, ὕδωρ δὲ κατὰ ψυχρότητα, γῆ δὲ κατὰ ξηρότητα. καὶ ἀποροῦσι τινες, τί δήποτε τῷ ἀέρι τὴν ὑγρότητα ἀπένειμε, καὶ οὐχὶ τῷ ὕδατι, ὑγρατικώτερον ὄντος τοῦ ὕδατος, ὡς ἔστιν ἐκ τῆς ἐνεργείας ἀμφότερων ἰδεῖν. ὁρῶμεν δὴ τὸ ὕδωρ πολλῷ πλέον ἡμᾶς τοῦ ἀέρος ὑγραῖνον. πρὸς οὓς ῥητέον, ὅτι ἀμέθοδόν ἐστι, μὴ διορισμένον πρότερον τί ποτέ ἐστι τὸ ὑγρόν, ἐκ τοῦ ὑγρατικοῦ ποιεῖσθαι τὴν ἀπόδειξιν. ἴδωμεν οὖν τί ποτε τὸ ὑγρόν ἐστι κατὰ Ἀριστοτέλην. τὸ δυσόριστόν φησι οἰκείω ὄρω. τοῦτο δὲ τί μᾶλλον ὑπάρχει; ἢ δηλονότι τῷ ἀέρι μᾶλλον ἢ περὶ τῷ ὕδατι; ὁ γὰρ ἀήρ μᾶλλον τε τοῦ ἀέρος κέχεται καὶ διαρρεῖ καὶ δυσσοριστώτερος ὑπάρχει. τὸ μὲν γὰρ ὕδωρ κὰν σώσῃ ποτέ τινα ὄρον ἀφιέμενον ἄνωθεν, ὡς συνηγμένον πως αὐτὸ καταφέρεισθαι. ὁ δὲ ἀήρ διαρρεῖ τε καὶ διαχεῖται ῥαδίως· εἰ τοίνυν ὑγρόν ἐστι τὸ δυσόριστον, μᾶλλον ἂν εἴη ὑγρὸς ὁ ἀήρ. ζητητέον δὲ λοιπόν, πῶς μᾶλλον τὸ ὕδωρ ὑγραῖνον φαίνεται τὸ σῶμα. ὁρῶμεν δέ, ὅτι καὶ ὁ ἀήρ αὐτὸς παχυνόμενος καὶ πρὸς τῷ ὕδατι γινόμενος, ὑγρατικώτερος ἀποτελεῖται. τοῦτο δὲ συμβαίνει διὰ τὸ τὸ ὕδωρ παχυμερέστερον ὂν ἀναπληστικὸν εἶναι τῶν ἐν ἡμῖν πόρων, τοῦ ἀέρος ὑπὸ λεπτότητος ῥαδίως διαρρέοντος. τοῦτο δὲ εὐλόγως συμβαίνει. τὸ γὰρ ὕδωρ συμφυῶς ἔχει πρὸς τὴν γῆν. καὶ ῥαδίως αὐτῇ συνδυάζεται, συμβαλλομένης εἰς τοῦτο τῆς ῥοπῆς, τοῦ ἀέρος ἀσυνδυάστως πρὸς ταύτην ἔχοντος. διὰ τοῦτο τοίνυν γῆνινα ὄντα τὰ ἡμέτερα σώματα, καὶ ταύτης μᾶλλον μετέχοντα ὑπὸ τοῦ ὕδατος μᾶλλον ὑγραίνεται, πεφυκότος ῥαδίως ἐγκαταμίγνυσθαι καὶ μὴ διαρρεῖν καθάπερ ὁ ἀήρ. Adscribenda etiam sunt Vicomercati ad h. nostrum locum verba: Dicitur potest, humidi duo esse propria, unum propriis terminis non claudi, alterum alienis facile contineri: quae duo in eius definitione ab Aristotele sunt posita. Qua igitur suapte natura indefinitum est et fluit,

aëris magis proprium esse. Etenim aër magis, quam aqua, funditur et fluit, atque ideo propriis terminis minus continetur. Aquam interdum cernimus quadam figura praeditam, ut patet in guttis et pluvia cadente. Quod aëri numquam contingit. Aquae autem maxime proprium humidum dici potest, qua ex parte termino alieno facile definitur. Alienum enim terminum minus, quam aër aqua elabitur, quod crassior haec sit, et quandam in se, quae in aëre non inest, tenacitatem habeat. Ob hanc proprietatem cum sicco humidum ipsum permiscetur, non ut est suapte natura indefinitum. Ideo hoc in loco huius proprietatis duntaxat meminit, quippe qui humidi et sicci commixtionem pertractet. Ex hac solutione intelligi potest, cur in secundo de ortu dixerit, aquam tantum inter elementa facile terminari, cum humidum aëri tribuisset, quod dixerat facile terminari. Facile terminatur aqua, et facilius quam aër, in ipsa permixtione rerumque generatione, quam tum docebat. Haec *Vicomercatus*. Sed restat alia etiam difficultas, quae tollenda est. Ait enim Aristoteles *de generat. et interit.* II, 8, p. 334, b: ἅπαντα δὲ τὰ μικτὰ σώματα, ὅσα περὶ τὴν τοῦ μέσου τόπου ἐστίν, ἐξ ἀπάντων σήγκειται τῶν ἀπλῶν. γῆ μὲν γὰρ ὑπάρχει πᾶσι, διὰ τὸ ἕκαστον εἶναι μάλιστα καὶ πλεῖστον ἐν τῷ οἰκίῳ τόπῳ. ὕδωρ δὲ διὰ τὸ δεῖν μὲν ὑρῆσθαι τὰ σύνθετα, μόνον δὲ εἶναι τῶν ἀπλῶν εὐόριστον τὸ ἕδωρ. ἔτι δὲ καὶ τὸ τὴν γῆν ἄνευ τοῦ ὑγροῦ μὴ δύνασθαι συμμένειν, ἀλλὰ τοῦτο εἶναι τὸ συνέχον. εἰ γὰρ ἐξαιρεθείη τελέως ἐξ αὐτῆς τὸ ὑγρόν, διαπίπτει ἄν. γῆ μὲν οἶν καὶ ἕδωρ διὰ ταύτας ἐνπάρχουσι τὰς αἰτίας· ἀἴρ δὲ καὶ πῦρ, ὅτι ἐναντία ἐστὶ γῆ καὶ ὕδατι· γῆ μὲν ἀέρι, ὕδωρ δὲ πυρὶ ἐναντίον ἐστίν, ὡς ἐνδέχεται οὐσίαν οὐσίᾳ ἐναντίαν εἶναι. Omisit autem h. l. aërem et ignem, quippe quae non tam patiendi vim habeant, quam efficiendi; adeoque ex solis terra et aqua elementis corpora composita constare ait. — Articulum ante *στοιχείων* omittit E. — *ἰδιώτατα* pro *ἰδιαιτάτα* E. sed cfr. Thom. Mag. p. 466. Dobree ad Aristophan. *Equit.* v. 1162, qui de similibus egit comparativis ac superlativis. Etiam apud Theophrastum *Hist.*

pl. III, 1, 6, p. 68 editum est *ιδιώτερον*. At *de igne* §. 1, p. 705. §. 9, p. 708. *ιδιαιτάτας δυνάμεις*, et ita plus semel *hist. plant.* I, 12, 4. 13, 5. 14, 3. VI, 3, 1. Adde V. L. ad *de mirabil. auscult.* c. 48, p. 833, b. — *ξηρόν μὲν γῆς* pro *ξηροῦ μὲν γῆ* F. *ξηροῦ μὲν ἢ γῆ* N. *ξηρόν μὲν γῆς, ὑγρόν δὲ ὕδατος* Alex. fol. 131, b. A. Vic. B. P. Ad genitivos supplicas *στοιχειῶν*. Vide praeterea IV, 10, 3: *ἕλη μὲν τὸ ξηρόν δὲ καὶ ὑγρόν, ὥστε ὕδωρ καὶ γῆ (ταῦτα γὰρ προφανεστάτην ἔχει τὴν δύναμιν ἐκάτερον ἐκατέρου)*. — *ὑγρῶ* pro *ὑγροῦ* F. — τὸ ὕδωρ addito articulo N. — *καὶ διὰ τοῦτο* F. *διὰ τοῦτο* δὲ H. P. — *ἅπαντά γε τὰ et q. s.* H. N. — *ὀπότερον* pro *ὀποτέρον* E. — *ἄν* ante *πλείον* inserunt H. N. — *κατὰ φύσιν* pro *κατὰ δύναμιν* N.

5. Verba *ἐν ἀέρι δὲ καὶ πυρὶ οὐκ ἔστιν* omittunt H. N. correxit F. — De re cfr. *de generat. et interit* II, 3, p. 330, b: *διὸ καὶ οὐδὲν οὐτ' ἐκ κρυστάλλου γίνεται, οὐτ' ἐκ πυρός.* *de anima* I, 5, 18, p. 411, a: *διὰ τίνα γὰρ αἰτίαν ἐν μὲν τῷ ἀέρι ἢ τῷ πυρὶ οὐσα ἢ ψυχὴ οὐ ποιεῖ ζῶν, ἐν δὲ τοῖς μικτοῖς καὶ ταῦτα βελτίων ἐν τούτοις εἶναι δοκοῦσα;* Quamvis ipse Aristoteles de aëris animalibus loquatur *de generat. animal.* III, 11, p. 761, b (locum adscriptimus ad Exc. ad h. l. p. 200), et de animalibus ex igne natis inque igne vitam degentibus (*πυριβίους* cfr. locum Sexti Empirici *Pyrrhonic. Hypot.* I, 14, 40, p. 12 laudatum ad IV, 1, 17) in *Histor. animal.* V, 19, p. 552, b. Addantur Seneca *Quaest. nat.* V, 6: *Ignis, qui omnia consumit, quaedam etiam creat: et quod videri potest non simile veri, sed tamen verum est, animalia igne generari:* Plinius *Histor. nat.* XI, 36: *Gignit aliqua et contrarium naturae elementum. Siquidem in Cypri aerariis fornacibus ex medio igne, maioris muscae magnitudine volat pennatum quadrupes: appellatur pyralis, a quibusdam pyrausta. Quamdiu est in igne, vivit: cum evasis longiore paulo volatu, emoritur. De salamandra ignicola, haud tamen in igne genita, diximus ad Exc. IV, 9, 30, p. 227.*

6. τῶν δὲ τῶν σ. E. — ὑπάρχειν ἀνάγκη transposito ὑπάρχειν F. — Verbis ταῦτα πρῶτα ἀνάγκη ὑπάρχειν videtur obloquit̃ iis, quae dixerat *Phys. Auscult.* IV, 9, p. 217, b: δύο ἐστὶν ἕφ' ἑκατέρου τοῦ τε πυκνοῦ καὶ τοῦ μανοῦ. τό τε γὰρ βαρὺ καὶ τὸ σκληρὸν πυκνὰ δοκεῖ εἶναι. καὶ τὰναντία μανά, τό τε κοῦφον καὶ τὸ μαλακόν: ac raucis deinde interpositis: οὕτω δ' ἢ τοῦ βαρέος καὶ κούφου ὕλη, ἣ τοιαύτη, εἴη ἂν τὸ κενόν· τὸ γὰρ πυκνὸν καὶ τὸ μανὸν κατὰ ταύτην τὴν ἐναντίωσιν φοραῶς ποιητικά· κατὰ δὲ τὸ σκληρὸν καὶ μαλακόν, πάθους καὶ ἀπαθείας καὶ οὐ φοραῶς, ἀλλ' ἐτερώσεως μόνον. Adde *Phys.* VIII, 7, p. 260, b: πάντων τῶν παθημάτων ἀρχὴ πύκνωσις καὶ μάνωσις· καὶ γὰρ βαρὺ καὶ κοῦφον, καὶ μαλακόν καὶ σκληρὸν, καὶ θερμὸν καὶ ψυχρὸν πυκνότητες δοκοῦσι καὶ ἀραιότητες εἶναι τινες. πύκνωσις δὲ καὶ μάνωσις σύγκρισις καὶ διάκρισις, καθ' ὅς καὶ γένεσις καὶ φθορὰ λέγεται τῶν οὐσιῶν. At bene h. l. addidit τῶ ὀρισμένῳ, quo ex verbo differentia, quam statuit, facile perspicui potest. — Ad verba ἀνάγκη μαλακόν cfr. *de generat. et interit.* II, 2, p. 329, b: τὸ δὲ λεπτόν καὶ παχὺ καὶ γλίσχρον καὶ κραῦρον καὶ σκληρὸν καὶ μαλακόν καὶ αἱ ἄλλαι διαφοραὶ ἐκ τούτων (ἐξ ὑγροῦ καὶ ξηροῦ) ἔτι τὸ μὲν μαλακόν τοῦ ὑγροῦ· τὸ δὲ σκληρὸν τοῦ ξηροῦ. σκληρὸν γὰρ ἐστὶ τὸ πεπηγός, τὸ δὲ πεπηγός ξηρόν. *Problem.* XXII, 10, p. 931, a: ἐστὶ δὲ τὰ μὲν ξηρὰ σκληρά, τὰ δὲ ὑγρὰ μαλακά. Quid autem ait μαλακόν et σκληρόν explicat *de caelo* III, 1, p. 299, b: μαλακόν μὲν τὸ εἰς ἑαυτὸ ὑπεῖκον, σκληρὸν δὲ τὸ μὴ ὑπεῖκον. *de generat. et interit.* I, 8, p. 326, a: τὸ ὑπεικτικὸν μαλακόν. — ἐξ ὑγροῦ καὶ ξηροῦ transpositis verbis F. H. N.

7. εἰς αὐτό pro εἰς αὐτό A. Vic. B. P. Solum αὐτό praebet Alex. fol. 132, a in ῥήματι: at in commentario ait: τὸ μὴ ὑπεῖκον εἰς αὐτὸ κατὰ τὸ ἐπίπεδον, τουτέστι τὸ μὴ εἶκον κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τῆ ἀφῆ. — Secundum Galenum aqua mollis est. Cfr. *de different. puls.* III. Tom. VIII, p. 686 sqq. — ἀλλ' ἀντιπεριίσταται cfr. IV, 9, 13, ubi in eadem re exponenda utitur verbo ἀντιμεθίσταται.

8. ἀπλῶς πρὸς ἕτερον cfr. *Metaphys.* A, 15, p. 1021, a. — τὸ ἀπλῶς omittit E. — τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον H.

9. κρίνομεν πάντα transposito πάντα F. — τὸ μαλακὸν καὶ τὸ σκληρὸν F. σκληρὸν absque articulo exhibent Vic. B. — ὡς μεσότητι χρώμενοι τῇ ἀφῆ. Quo pertinent verba de *anim.* II, 11, 9 sqq. p. 423, b: ὅλως δ' ἔοικεν ἡ σὰρξ καὶ ἡ γλῶττι, ὡς ὁ ἀήρ καὶ τὸ ὕδωρ πρὸς τὴν ὕψιν καὶ τὴν ἀκοὴν καὶ τὴν ὄσφρησιν ἔχουσιν οὕτως ἔχειν πρὸς τὸ αἰσθητήριον, ὡσερ ἐκείνων ἕκαστον. αὐτοῦ δὲ τοῦ αἰσθητηρίου ἀπομένου, οὗτ' ἐκεῖ οὗτ' ἐνταῦθα γένοιτ' ἂν ἡ αἰσθησις, οἷον εἴ τις σῶμα τὸ λευκὸν ἐπὶ τοῦ ὄμματος θεῖη τὸ ἔσχατον ἢ καὶ δῆλον, ὅτι ἐντὸς τὸ τοῦ ἀπτικοῦ αἰσθητικόν. οὕτω γὰρ ἂν συμβαίνοι ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἐπιτιθεμένων γὰρ ἐπὶ τὸ αἰσθητήριον οὐκ αἰσθάνεται, ἐπὶ δὲ τὴν σάρκα ἐπιτιθεμένων αἰσθάνεται. ὥστε τὸ μεταξὺ τοῦ ἀπτικοῦ ἢ σὰρξ. ἀπταί μὲν οὖν εἰσὶν αἱ διαφοραὶ τοῦ σώματος, ἢ σῶμα. λέγω δὲ διαφορὰς, αἱ τὰ στοιχεῖα διορίζουσι, θερμὸν ψυχρὸν, ξηρὸν ὑγρὸν, περὶ ὧν εἰρήκαμεν πρότερον ἐν τοῖς περὶ στοιχείων. τὸ δὲ αἰσθητήριον αὐτῶν τὸ ἀπτικόν, καὶ ἐν ᾧ ἡ καλουμένη ἀφῆ ὑπάρχει πρῶτον, τὸ δυνάμει τοιοῦτόν ἐστι μόριον. τὸ γὰρ αἰσθάνεσθαι πάσχειν τι ἐστίν. ὥστε τὸ ποιοῦν οἷον αὐτὸ ἐνεργεία, τοιοῦτον ἐκεῖνο ποιῆ δυνάμει ὄν. διὸ τοῦ ὁμοίως θερμοῦ καὶ ψυχροῦ ἢ σκληροῦ καὶ μαλακοῦ οὐκ αἰσθανόμεθα, ἀλλὰ τῶν ὑπερβολῶν, ὡς τῆς αἰσθήσεως οἷον μεσότητός τινος οὕσης τῆς ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ἐναντιώσεως. καὶ διὰ τοῦτο κρίνει τὰ αἰσθητά. τὸ γὰρ μέσον κριτικόν. γίνεται γὰρ πρὸς ἐκάτερον αὐτῶν θύτερον τῶν ἄκρων. καὶ δεῖ ὡσερ τὸ μέλλον αἰσθήσεσθαι λευκοῦ καὶ μέλανος μηδέτερον αὐτῶν εἶναι ἐνεργεία, δυνάμει δ' ἄμφω, οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων καὶ ἐπὶ τῆς ἀφῆς μήτε θερμὸν μήτε ψυχρὸν. Simili modo factum est, ut et alios sensus, praesertim sensum communem, μεσότητᾶς vocaret. Cfr. de *anim.* III, 7, 3. — τὸ μὲν ὑπερβάλλον αὐτῆς. De constructione verbi egimus ad I, 3, 17. Vol. I, p. 355. E. N. Olymp. fol. 67, 4 praebent tamen αὐτὴν pro αὐτῆς, atque ita etiam legisse videtur Alex.

Fol. 132, a, cum dicat: ἀλλὰ καθ' ἑκαστον τούτων, τοῦ ὑπερβάλλοντος αὐτὴν καὶ τοῦ ἐνδέοντος. — αὐτῆς i. e. τῆς ἀφῆς dictum est pro τῆς σκληρότητος τοῦ αἰσθητοῦ τῆς ἀφῆς. A duritie enim mollitieque carnis et cutis pendet, num aliquis leni tactu res percipiat an difficilius. Cfr. *de anim.* II, 9, 5: σημεῖον δὲ τὸ καὶ ἐν τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων παρὰ τὸ αἰσθητήριον τοῦτο εἶναι εὐφρεῖς καὶ ἀφρεῖς, παρ' ἄλλο δὲ μηδέν. οἱ μὲν γὰρ σκληρόσαρκοι ἀφρεῖς τὴν διάνοιαν, οἱ δὲ μαλακόςαρκοι εὐφρεῖς, ubi Trendelenburg. p. 398 laudat *de part. animal.* II, 16: μαλακωτάτη ἢ σὰρξ ἢ τῶν ἀνθρώπων ὑπῆρχε· τοῦτο δὲ διὰ τὸ αἰσθητικώτατον εἶναι τῶν ζώων τὴν διὰ τῆς ἀφῆς αἴσθησιν. Idem de oculis valet secundum Aristotelem, ut qui duriores habet, omnes res, quae molliores, percipere non valeat, ideoque hebetiore oculorum acie utatur, quam qui habet molliores, quod saepenumero commemoratur v. c. *hist. animal.* IV, 10, p. 537, b: ἅπαντα γὰρ ἀμυδρῶς βλέπουσι τὰ σκληρόφθαλμα et locos a Trendelenburgio laudatos ad *de anim.* II, 9, 2, p. 398. Similia iam Plato tradiderat, cum in *Tim.* p. 36 A dixit, omnia dura esse, quibus caro nostro cedat, mollia, quibus cedentibus resistat. Quem Platonis locum simul ac nostrum ante oculos habuit Galenus *de simpl. medic. facultat.* V, 4. Τοῖσι XI, p. 715: ἐάσαντες τὰ λοιπὰ πάντα σημαίνόμενα περὶ τῶν πρὸς τὸν ἄριστα κατεσκευασμένον ἄνθρωπον ἐπισκεψόμεθα μαλακῶν καὶ σκληρῶν, ὃν δὴ κανόνα καὶ μέτρον ἐποιησόμεθα τῶν οὕτω λεγομένων ἀπάντων, οὐδὲ τοῦτον πρὸς τὸ ἐπιτηχὸν μόριον, οἷον ὄστον ἢ πιμελήν, ἀλλὰ τὸ μέσον τῇ κρούσει, τὸ δέρμα καὶ τοῦτον μάλιστα τὸ κατὰ τὰς χεῖρας, ἵνα περὶ ἡ ἀπτική δύναμις ἀκριβοῦται· συμβαίνει δ' εἰς ταῦτα καὶ τὸ κατ' ἐπικράτησιν, ὡς πρὸς τὴν ὄλην οὐσίαν, οὕτως ὀνομάζεσθαι μαλακὸν ἢ σκληρόν, ἐπειδὴ μεσότης τίς ἐστὶν ἡμῶν ἢ ἀφῆ, καθ' ἣ καὶ Ἀριστοτέλης ἐδίδασκεν. οὕτω δὲ πως καὶ ὁ Πλάτων ἔοικε γινώσκειν ὅταν ἔφη· σκληρὰ μὲν ἄσοις ἢ ἡμῶν σὰρξ ὑπέκει, μαλακὰ δ' ὅσα ἢν ὑπείκει τῇ σαρκί. τὸ γὰρ δέρμα τοῦ ἀνθρώπου κατ' αὐτὸ τοῦτο τὸ σύγγραμμα τὸν Τίμαιον ἐδείκνυεν εἶναι τῷ γένει σάρκα. καὶ μὲν δὴ καὶ

Ἀριστοτέλης, ὅταν εἶπε μαλακὸν μὲν εἶναι τὸ ὑπεῖκον εἰς αὐτό (editur etiam apud Kühnium αὐτό), σκληρὸν δὲ τὸ μὴ ὑπεῖκον, ὡσαύτως ἔοικεν ἀποφαίνεσθαι τῷ Πλάτῳ, καὶ μάλιστα ὅτι πρὸς τὴν ἀφῆν τὰ τοιαῦτα κρίνεσθαι φησιν, ὡς πρὸς μεσότητα. τὸ δὲ ἐν τῇ πρὸς ὀτιοῦν παραβολῇ σκληρὸν ἢ μαλακὸν ἐν τῷ μᾶλλον ἢ ἥττον ὑπέκειν ἢ μὴ ὑπέκειν φαίνεται κρίνεσθαι. καὶ δὴ καὶ αὐτὸ τὸ δέρμα τὸ ἡμέτερον ἢ τὸν μῦν ἢ τι μόνιον ἕτερον, ὅταν εἴπωμεν ἐσκληρύνθαι, τῇ κατὰ φύσιν αὐτοῦ καταστάσει τὴν ἐπίκτητον διάθεσιν προβάλλοντες οὕτως ὀνομάζομεν. — λέϊπον pro ἔλλειπον exhibit F. unde natum est λεπτόν in E. λεπτόν καὶ μαλακόν H. N.

CAP. V.

Inscriptio capituli in editione B.: ὅτι ἀνάγκη σκληρὸν ἢ μαλακὸν εἶναι, καὶ πεπηγὸς πᾶν τὸ ὠρισμένον σῶμα. καὶ περὶ πήξεως καὶ αἰτιῶν αὐτῆς. Similia G.

1. σκληρὸν εἶναι ἢ μαλακὸν transposito εἶναι N. — ὑπέκει pro ὑπέκειν, quod Bekk. exhibit, dedimus cum E. N. A. Vic. B. ὑπέκειν P. — τοῦτο pro τούτῳ F. P. τούτων Alex. fol. 132, a. Supple τῷ πεπηγὸς εἶναι. Facile autem perspicitur πηγνύναι et τὸ πεπηγὸς h. l. alio sensu esse accipienda, qua aliis in locis fieri solet. Etenim, cum vulgo significetur his verbis, quod ope ac vi frigoris induratum et congelatum est, qua significatione sumitur a Galeno *de simplic. medic. facultat.* I. Tom. XI, p. 411, laudato iam a Vicomercato; h. l. omnem materiam designat, quae initio humida, accedente sicco concreta est ac terminata et quasi tunc demum in formam redacta. Unde patet Aristotelem non contradicere iis, quae *de generat. et interit.* II, 2, p. 329, dixerat, verbis, quae proxima subaequantur ea, quae adscripsimus ad IV, 4, 6: λέγεται δὲ ξηρὸν καὶ ὑγρὸν πλεοναχῶς. ἀντίκειται γὰρ τῇ ξηρῷ καὶ τὸ υγρὸν καὶ τὸ διερόν. καὶ πάλιν τῷ ὑγρῷ καὶ τὸ ξηρὸν καὶ τὸ πεπηγὸς. ἅπαντα δ' ἐστὶ ταῦτα τοῦ ἕγροῦ καὶ τοῦ ξηροῦ τῶν πρώτων λεχθέντων. ἐπεὶ γὰρ ἀντίκειται τῷ διερῷ τὸ ξηρὸν, καὶ διερὸν μὲν ἐστὶ τὸ ἔχον ἄλλοτριαν ὑγρότητα ἐπιπολῆς, βεβρεγμένον δὲ τὸ εἰς βάθος, ξηρὸν

δὲ τὸ ἑστερημένον ταύτης, φανερόν, ὅτι τὸ μὲν διερόν ἔσται τοῦ ὑγροῦ, τὸ δὲ ἀντικείμενον ξηρόν τοῦ πρώτου ξηροῦ. πάλιν δὲ τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ πεπηγὸς ἴσάτως. ὑγρὸν μὲν γὰρ ἔστι τὸ ἔχον οἰκείαν ὑγρότητα ἐν τῷ βάθει· πεπηγὸς δὲ τὸ ἑστερημένον ταύτης· ὥστε καὶ τούτων ἔσται τὸ μὲν ὑγροῦ, τὸ δὲ ξηροῦ.

Quodsi enim idem intellexisset verbo πεπηγός h. l. et illo, quem laudavimus, et concretum contrarium humido, quod molle est, duris adnumerandum, et omnia corpora dura non minus, quam mollia, si terminata sunt, humido ac sicco concreta diceret, quod utrumque fieri nequit. At difficultas ea, quam diximus, ratione facile removeri potest, neque opus est longa ac subtili, qualem Vicomercatus adiecit, disputatione. — πᾶν omittit F. — μὲν deest in E. F. — συνεστῶς pro συνεστηκός margo N., qui prima manu cum H. verba καὶ συνεστηκός prorsus omittit. — καὶ μαλακόν pro ἢ μαλακόν H. N. — πῆξις pro πῆξει F. N. — Articulum ante σύνθετα omittunt E. F. καὶ τὰ σύνθετα Alex. A. Vic. B. P. — ὠρισμένα καὶ οὐκ ἄνευ πῆξεως καὶ διαχώσεως pr. manu F. — Alterum πῆξεως omittunt E. F. — πέριξ pro πέρι Alex. — Post ῥητέον addit ἐστίν E.

2. δῆ pro δέ H. N. — Cfr. omnino *Phys.* II, 3, p. 194, b sq. quod totum caput in hoc argumento versatur (eadem repetuntur *Metaphys.* A, 2, p. 1013, a sqq.). Adi etiam *de generat. et interit.* II, 9, p. 335, b sq. *Metaphys.* A, 3, p. 1070, a, qui loci scripturam codicum E. N. probatam Vicomercato: παρὰ τὴν ὕλην pro περὶ τὴν ὕλην commendare videntur, ita enim ut tres causas recenseat Aristoteles τὸ ποιητικὸν αἴτιον, ὡς ὄθεν ἢ κίνησις, τὸ πάθος ὡς εἶδος, et materiam, ὡς τὸ ὑποκείμενον. At ni fallor utraque lectio ad idem redit. — Ad verba ὥστε καὶ πῆξεως ὑγραίνεσθαι supple δύο εἶναι ἐναντία. — τὸ μὲν οὖν ποιοῦν F. H., cuius scripturae originem intelligimus ex codice N. qui τὸ μὲν οὖν omissa deinde ποιοῦν praebebat.

3. δυσὶ Aristoteles dixit auctoritate Thucydidis VIII, 101. cfr. Lobeck. ad Phrynich. p. 211. — τὸ πάσχον omittunt H. N. — δυσὶ παθήμασιν inverso ordine

F. H. N. — ὡς εἴρηται E. cfr. IV, 1, 8, ubi hunc nostrum locum apposuimus. — ἀπουσία ἢ παρουσία transpositis vocabulis E. H. N. Nominativos voluit Alex. cum diceret sol. 132, b: εἰ δὲ οὕτω καὶ διὰ τούτων ποιεῖ τὸ ποιοῦν, εἴη ἂν καὶ τὸ ἐν τῷ πάσχοντι γινόμενον πάθος παρουσία θερμοῦ γινόμενον ἢ ψυχροῦ et ita A. B. Sed bene iam dativos Vicomercatus defendit. Ait enim: Efficiens quaevis causa quidpiam sibi simile in id, quod patitur, inducere enititur. Quoniam ergo, quod calidum est, aut frigidum, agunt aut certe actionis sunt instrumenta, formam sibi similem actione sua procreabunt. Quo fit, ut quae calore concresecunt, calida omnia videantur, quae frigore frigida. Sed cum caloris aut frigoris absentiam aut praesentiam, concretionis et fusionis formam statuere fortasse tutum non sit, non procul (ut reor) a vero aberraremus, si harum affectionum formas seu species caloris et frigoris praesentia seu absentia comparari, non ipsamet absentiam esse aut praesentiam exponeremus, ut vocabula illa παρουσία καὶ ἀπουσία dantis sint casus, non recti. Cfr. IV, 8, 8: ὥστε τὸ μὲν ὑγροῦ ἀπουσία τὰ δὲ θερμοῦ τοῦτο πάσχει. IV, 6, 3: τῷ ἀπιέναι τὸ θερμοῦν πήγνυται, ὥστε δῆλον, ὅτι τῷ εἰσιέναι λυθίσεται.

4. De usu Aristotelico vocabulorum ξηραίνεσθαι et πήγνυσθαι cfr. Schneider *Cur. Poster. ad Histor. anim.* III, 13, 1. Vol. IV, p. 328. — πῶς A. — ἢ ante ὑγρόν et ante ἐκ τούτων omittit E. — Verbis τιθίμεθα δὲ ὑγροῦ σῶμα ὑδωρ, ξηροῦ δὲ γῆν, quae spectant ad IV, 4, 4, nihil aliud dicere voluit, nisi humidi et sicci notiones non esse absolutas. Cum enim de terminato corpore loquatur, absque humido autem nullum corpus terminari, absque sicco nullum existere possit, humidum nunc illud corpus intelligit, quod absolute humido magis quam sicco, siccum quod absolute sicco magis quam humido accedit. — ἐκ τῶν ὑγρῶν καὶ τῶν ξηρῶν addita praepositione H. N. Verba καὶ ξηρῶν omittunt A. Vic. — Articulum ante ξηρῶν, quem Bekkerus exhibet, omisimus cum E. B. cfr. ad I, 3, 4. III, 2, 5. III, 4, 26. III, 6, 7. IV, 1, 5 ac saepius. — Articulus ante ψυχρόν deest in E. —

ἐν τούτοις γὰρ ἔστι. Etenim terra et aqua frigida sunt
 suapte natura. Cfr. *de generat. et interit.* II, 3, p. 330, b. —
 καὶ ἡ γῆ et q. s. omisso γὰρ E. N.

5. ποιητικὸν το ψυχρὸν, ὡς φθαρτικόν. cfr.
 IV, 1, 11. — ἐνίοτε δὲ καὶ κáειν λ. F. κáειν pro κáειν F. H.
 N. cfr. ad I, 4, 1. Vol. I, p. 362. De usu verbi κáειν, quem
 h. l. attingit Aristoteles, ad Hutchinson ad Xenoph.
Anab. IV, 5, 3. Valkenaer. *Adoniasus.* p. 224 C.
 Coray ad Hippocrat. *de aëre, aq. et locis* Tom. II,
 p. 316. Adde Theophrast. *de caus. plantar.* V, 13, 6,
 p. 571 (locum laudavimus ad I, 10. Vol I, p. 428). *Histor.*
plant. IV, 14, 11, p. 168: ἀλλὰ δὲ παρ' ἐκάστοις πέφυκε
 πνεύματα ἀπολλύναι καὶ ἀποκáειν, ὅλον ἐν Χαλκίδι τῆς
 Εὐβοίας ὁ Ὀλυμπίας, ὅταν πνεύση μικρὸν πρὸ τροπῶν ἢ μετὰ
 τροφὰς χειμερινὰς ψυχρὸς. ἀποκáει γὰρ τὰ δένδρα καὶ οὕτως
 αὐὰ ποιεῖ καὶ ξηρὰ, ὡς οὐδ' ἂν ὑφ' ἡλίου καὶ χρόνου πολλοῦ
 γένοιτ' ἄν. Διὸ καὶ καλοῦσι καυθμόν. *de igne* §. 14,
 p. 710: ἐκ ταύτης δὲ τῆς αἰτίας καὶ τὸ ψυχρὸν ἐνιαχοῦ δοκεῖ
 τὸ αὐτὸ ποιεῖν τῷ θερμῷ καὶ ἀπλῶς καὶ ταῖς ὑπερβολαῖς·
 πέττειν τε γὰρ τοὺς καρποὺς φασὶ τὰ φύγη καὶ ἀποκáειν καὶ
 τὸ καῦμα καὶ τὸ ψῆχος, οὐκ ἀληθῆ λέγοντες. ἀποκáει γὰρ
 οὕτω καὶ πέττει τὸ ψῆχος, οὐ προηγουμένως, ἀλλὰ κατὰ
 συμβεβηκός, ὅτι συστέλλει καὶ συνάγει τὸ θερμὸν ἐπὶ τὸ ἐργα-
 ζόμενον ἐκεῖνο. *de caus. plantar.* II, 7, 5, p. 404: δοκεῖ δὲ
 καὶ ὁμίχλη τις ἄνευ πνοῆς ἐκβαίνειν, ἢ ὅταν ἄψηται τῶν ἀνθρώπων
 ἀποκáει· διὸ καὶ μάντις θύουσιν, ὥστε μὴ ἐκβῆναι. καὶ
 φασὶ κωλύειν. Quem locum cūm laudarem *Meteorol. vet. Gr.*
ei Roman. II, 9, not. 3, p. 48 ac de sicca explicarem nebula,
 non praetereunda erant, quae omisi, verba *Geoponic.* V, 5, 1,
 p. 325: διὰ τὸ λεληθότως τὴν ὑγρασίαν ἀνατρέχουσιν ἐκ τῆς
 θαλάσσης τρέφειν τὰ φυτά. — τῷ συνάγειν καὶ ἀντι-
 περιϋστάναι τὸ θερμὸν. Saepenumero in exempla incur-
 rimus huiusce rationis, qua frigoris vi calor condensatur et
 quasi in arctum contrahitur v. c. *Probl.* III, 5. VIII, 11. 15.
 18. 21. et c. *Macrob. Saturnal.* VII, 8, p. 606 sq. ἀντι-
 περίστασθαι F.

6. Quid sit concretio cum absque disorta de exsiccatione dissertatione exponi nequeat (concretum enim quodammodo siccum est), in sequentibus primo loco, quae exsiccare queant, deinde quas ob causas, quae sicca fiunt, exsiccentur tradit, utrumque, prout res ferebat, obiter tantum attingens. Ea, quae ἐπακτὸν ὕδωρ habent, distinguit in διερά et βεβρεγμένα de generat. et inter. II, 2, p. 330, b: τὸ διερὸν μὲν ἐστὶ τὸ ἔχον ἄλλοτριαν ὑγρότητα ἐπιπολῆς· τὸ δὲ βεβρεγμένον τὸ εἰς βιάθος. — Quod siccum est, durum etiam est, non tamen durum et siccum (quo intelligit τὸ πεπηγός, quod δυνάμει humidum est), monente Galeno, quem confer omnino de corporum duritie disserentem de temperam. II, 3, p. 589 sqq. et de Aristotelica duri et mollis definitione de differ. puls. III, p. 687, de simpl. medicam. facultat. V, p. 716.

7. ὀρός pro ὀρρός E. H. — μὴ δὲ γλισχροῦτητα E. — ἐνίοις γὰρ αἴτιον omisso μὲν F. H. N.

8. ἐκτός pro ἔξω F. — ὅταν pro ἐάν F. — κερωρισμένον αὐτὸ καθ' αὐτό i. e. ἐπακτὸν, μὴ συμφυές. — ὑγρόν omisso articulo H. N. Alex. Aldi fol. 132, b. A. Vic. B. — τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐντός F.

9. ὡς προείρηται pro ὡσπερ εἴρηται H. — πάντα pro ἅπαντα F. H. — Verba ἢ τῶ ἐκτός, quae tamen probavit, in suo codice non reperit G. p. 33. — ὅτε pro ὅταν H. — ἐφ' ἧς ἔχει A. B. Alex. fol. 132, b in ῥήματι. At ex commentario elucet, eum legisse ὑπό (vide ad Exc. p. 204). Vicomercatus in suis exemplaribus reperit ἀφαιρεθέντος τοῦ ὑγροῦ, ἀφ' ἧς ἔχει et q. s. (ὑγροῦ addunt etiam P., ὕδατος A.): at dubium esse ait, quid per humorem sublatum intellexerit Aristoteles, nisi de humore loquatur, in quo res elixa concoquitur, qui si auferatur, ab exteriori calore non amplius res illa exsiccabitur, sed ab interiore, qui cum expirat, humorem secum elicit. Maluit tamen facere cum Alexandro, qui aperte legit ἀφαιρεθέντος τοῦ πυρός, a ita ut sensus sit, sublato igne, a quo elixa elixabantur, a calore interiore, cuius expiratione humor iis insitus absumitur,

exsiccat. Porro calore humer extruditur, quoniam eius vi rarior evadit, et in vaporem convertitur, qui rarior factus est et levior, inque vaporem calidum conversus, supra migrat et a terrenis partibus, si quae sint, quae maneant, excernitur. At recte se habet, quam cum Bekkero dedimus, lectio ἀφαιρεθέντος sc. τοῦ ὑγροῦ: repetit enim eadem, quae iam §. 8, exemplo vestis usus, exposuerat. — ὑφ' ἧς ἔχει θερμότητος i. e. ὑπὸ τῆς θερμότητος, ἣν ἔχει, qua in attractione explicanda non est, cur longa disputatione moremur. — Caeterum, ad rem quod attinet explicandam cfr. *Problem. XXII*, 10, p. 931, a, ubi quaerit, cur ficus, quae in furno siccantur, duriores efficiantur, quam si exemptae foris refrigerentur, ac deinde respondet: ἢ ὅτι ἐν μὲν τῇ καμίνῳ ἔξατμίζει πᾶν τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ, ἔξω δὲ περιεστῆκώς ὁ ἀήρ ψύχρων κωλύει τὸ ὑγρὸν ἐξιέναι καὶ συνίστασθαι; μᾶλλον γὰρ ἔξατμίζει. ἐστὶ δὲ τὰ μὲν ξηρὰ σκληρά, τὰ δὲ ὑγρὰ μαλακά.

CAP. VI.

Inscribitur caput in editione B. et apud G.: "Ὅσα πηγνύται, ἢ ὕδατος εἶναι, ἢ γῆς καὶ ὕδατος. καὶ περὶ διαφόρων τρόπων τοῦ πῆξαι καὶ λύειν.

1. Apertum est, Aristotelem de humectatione disserere, quatenus sit medius status aggregationis, uti recentiores physici loqui solent. Cum enim aër suapte natura sit humidus atque calidus, omisso, vi frigoris externi, calore suo, in aquam transeat necesse est humidam ac frigidam (cfr. *de generat. et interit.* II, 4, p. 331, a. *Meteor.* I, 3). Quam mutationis viam quum bene explicuisset Aristoteles, alteram ex statu solidi in liquidi conditionem minus bene intellexit, ita ut ipsius elementorum theoria*) longe recedat a notionibus,

*) Iam iam typis erant expressa, quae de verbis δηλον γὰρ ὅτι ἢ ἀτμὶς θερμότερον ὕδατος· ἔχει γὰρ τὸ ἀνάγον ἔτι πῦρ *Meteor.* I, 10, p. 347, a monuimus Vol. I, p. 430, in quibus ἀνάγον illud πῦρ comparavimus cum calore latenti recentiorum physicorum, uti antea iam feceramus *Meteorol. veter. Graec. et Roman.* IV, 14, p. 94.

quas recentioris aevi physici habent de transitu ex rigido in fluidum. Praeterea silentio plura humectationis genera praeterivit Aristoteles: veluti modum, quo aquae species gignantur, uti lotii aut seri secretio, tum illum, quo alieno humore res humectantur aut madefiunt, ut lana idque genus alia. Quod consulto fecit, tum quia ex modis, quos antegresso capite tradiderat exsiccationis, facile possint suppleri haec aliaque humectationis genera, tum quia verus nativusque humor non fiat, sed extrinsecus tantummodo accedat. — Verba εἰς ὕδωρ omisimus cum E. N. F. (qui in margine ea posuit), utpote superflua. — καὶ περὶ πήξεως addita praepositione H. N., quod Aristotelicae loquendi rationi repugnat. cfr. ad I, 12, 19. Vol. I, p. 444.

2. ὅσα πήγνυνται A. Vic. — ἢ θερμοῦ ἢ ψυχροῦ ἢ ξηροῦ E. et ita Vatablus, qui vertit: *idque vel frigore vel calore vel sicco. ἢ ψυχροῦ ἢ ξηροῦ ἢ θερμοῦ ἢ ὑγροῦ* F. P. ἢ ψυχροῦ ἢ θερμοῦ ξηροῦ mutatis membris A. Vic. Alex. Aldi fol. 133, a. B. De sicco calore dictum est ad IV, 3, 21. — De re cfr. Theophrast. *de lapid.* §. 3, p. 686: ἡ δὲ πήξις τοῖς μὲν ἀπὸ θερμοῦ, τοῖς δ' ἀπὸ ψυχροῦ γίνεται. κωλύει γὰρ ἴσως οὐδὲν ἔνια γένη λίθων ἢ ἐκατέρωθεν συνίστασθαι τούτων· ἐπεὶ τὰ γε τῆς γῆς ἅπαντα δόξειεν ἂν ὑπὸ πυρός. ἐπιπέτρ τοῖς ἐναντίοις ἐκάστων ἢ πήξις καὶ ἢ τῆξις. — Ad verba λύεται τοῖς ἐναντίοις cfr. *Politic.* V, 8, p. 1307, b: πρῶτον μὲν οὖν δῆλον, ὅτι εἴπερ ἔχομεν δι' ὧν φθίρονται αἱ πολιτεῖαι, ἔχομεν καὶ δι' ὧν σώζονται. τῶν γὰρ ἐναντίων τὰ ἐναντία ποιητικά. — Alterum ὑπὸ ante ψυχροῦ omittunt Alex. A. Vic. B. cfr. ad §. 1. — θερμοῦ ξηροῦ ut paulo ante θερμοῦ ξηροῦ A. Vic. B. P. — ὑπὸ τοῦ ὕδατος addito articulo B. — Verba ὑπὸ ὕδατος

V, 15, p. 96, not. 3, ubi legimus ea, quae contra monuit Kämtz in *Allgem. Litterat. Zeit.* 1833. Dec. nr. 211, p. 470, b. At eandem quam illic proposuimus sententiam, etiamnum tuemur, neque scripta retractare in animo est, quae quomodo sint intelligenda ac concilianda cum Aristotelica elementorum theoria ex hisce nostris verbis abunde patet.

ὑπὸ ψυχροῦ παγέντα, duplici παγέντα deceptus omittit N. — ὅπερ pro simplici ὁ F. — ψυχρόν omittit F. — ὡς τὸ μέλι pro οἶον τὸ μέλι F. N. Cum IV, 8, 10 dicat: ἄπηκτα δὲ ὅσα μὴ ἔχει ὑγρότητα ὑδατώδη, μηδ' ὑδατός ἐστιν, ἀλλὰ πλεῖον θερμοῦ καὶ γῆς, οἶον μέλι καὶ γλεῦκος, ut contradicere sibi videatur, hanc difficultatem summovet Vicomercatus in adnotatione ad illum locum p. 87: *Quod ad mel attinet, dici potest, suapte quidem natura minime concrecere, quod neque calore neque frigore concreseat: frigore quidem, quod natura calidum sit, et (ut hic dicitur) quasi effervescat, sed neque calore, cum terrea tantum et aquea calore coagulentur, humoris evaporatione, quod melli non convenit. At vero elixum mel coagulatur, si in aquam frigidam mittatur. Eius namque partes calore rariores et laxiores redduntur, vi frigoris rursus densantur et aliquo modo coagulantur.* Esse tamen mella quaedam, quae quodammodo concreta dicere possis, patet ex verbis *de mirabil. ausc.* c. 17, p. 831, b: *Περὶ Καππαδοκίαν ἐν τισι τόποις ἄνευ κηρίου φασὶν ἐργάζεσθαι τὸ μέλι, γίνεσθαι δὲ τὸ πάχος ὅμοιον ἐλαίῳ φασὶ δὲ καὶ ἐν Ἀνδίᾳ ἀπὸ τῶν δένδρων τὸ μέλι γίνεσθαι πολὺ, καὶ ποιεῖν ἀπ' αὐτοῦ τοὺς ἐνοικοῦντας ἄνευ κηροῦ τροχίσκους, καὶ ἀποτέμνοντας χρῆσθαι διὰ τριψέως σφοδρότερας. γίνεται μὲν οὖν καὶ ἐν Θράκῃ, οὐχ οὕτω δὲ στερεόν, ἀλλ' ὡσανεὶ ἀμμῶδες. ἅπαν δὲ μέλι πηγνύμενον τὸν ἴσον ὄγκον ἔχειν φασίν, οὐχ ὡσπερ τὸ ὕδωρ καὶ τὰ ἄλλα ὑγρά *).* Conferendus etiam de natura mellis locus Aristotelis *Hist. animal.* V, 22, p. 554, a: *συνίσταται δὲ τὸ μέλι πεττόμενον. ἐξ ἀρχῆς γὰρ οἶον ὕδωρ γίνεται· καὶ ἐφ' ἡμέρας μὲν τινὰς ὑγρόν ἐστιν, ἐν εἴκοσι δὲ μάλιστα συνίσταται.* Mel concoctione prorsus corrumpi auctor est Plutarchus *Quaest. Sympos.* VIII, 5. Idcirco in *Geoponic.* XV, 7, 4, p. 1093 praecipitur: *τὸ μὲν οὖν χεῖρον μέλι ἔψει, ἄμεινον*

*) Quod Dioscoridi dicitur *μέλι πεπηγός* (II, 104) nihil esse aliud, nisi saccharum nostrum, facile est loco inspecto videre. De saccharo veterum locos diligenter composuit Schneiderus ad Theophrast. *de melle* (fragm. VIII) Tom. IV, p. 822 sqq.

γὰρ ἔσται· τὸ δὲ ἄριστον ἔσθιε ὤμῳν. De natura mellis con-
 feras praeterea Galen. de antidot. I, 2. Vol. II, p. 425: τὸ
 μέλι λέγομεν ἄριστον εἶναι τὸ γλυκύτερον τε καὶ δριμύτατον
 τῶν ἄλλων ὑπάντων κατὰ συμβεβηκὸς δέ τι καὶ παρε-
 πόμενον τῇ οἰκείᾳ ἀρετῇ κατὰ χροιάν καὶ σύστασιν καὶ ὁσμῆν,
 καὶ τὴν οἶον ἀλληλουχίαν τῶν μορίων. ὡχρὸν μὲν οὖν ἐστὶ
 τῇ χροιά. τῇ συστάσει δὲ οὔτε παχὺ καὶ θρομβώδες, οὔτε
 λίαν ἕγρὸν, ἠνωμένον τε δι' ὄλου καὶ γλισχρον, ὡς ξάν γε
 βυστιάσας ἀπ' αὐτοῦ τῷ δακτύλῳ ρεῖν ἐπιτρέψης κατατείνεσθαι
 συνεχῆς αὐτό, καθάπερ ἰξόν, οὐ διασπώμενον οὐδὲ ἀπορ-
 ρηγιόμενον. ἀλλ' οὐ διὰ ταῦτ' ἐστὶν ἄριστον, ἀλλ' ὅτι τὸ
 κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν ἄριστον μέλι ταῦτ' ἔχει συμβεβηκότα
 διὰ παντὸς ἑαυτῷ καὶ διὰ τοῦτο γχωρίσματα γίνεται τοῦ βελ-
 τίστου. Method. curand. VII, p. 109: τὸ μὲν οὖν μέλι τὸ
 ξανθὸν τὴν χροιάν καὶ ἡδὺ τὴν ὁσμῆν, καθαρὸν οὕτως, ὡς
 ὄλον διαυγεῖσθαι καὶ γενομένους ἐπ' ὀλίγον δριμὺ καὶ ἡδιστον,
 εἰς τοσοῦτό τε συνεστός, ὡς ἐπαρθέν τῷ δακτύλῳ καταρρεῖν
 χάμιζε, συνεχῆς ἑαυτῷ διαμένον, ὑπάντων ἄριστον. de sani-
 tate tuenda IV, p. 620: μέλι τὸ κάλλιστον· ἐνώδες δῆπου
 τοῦτο καὶ ξανθὸν ὑπάρχον γλυκύτερον τε ἅμα καὶ δριμύτατον
 καὶ τῇ συστάσει μήτε παχὺ, μηθ' ἕγρὸν, ὡς ἀποσπᾶσθαι
 αὐτοῦ τὸ συνεχῆς, ἀλλ' ὥστε καταθέντι τὸν δάκτυλον εἰς
 αὐτό, κἄπειτα καταστήσαντα μετέωρον ἀπορρεόν ὄραν αὐτοῦ
 τὸ μέλι μέχρι πλείστου συνεχῆς ὄν ἑαυτῷ. Dioscorid. II
 101: ἐστὶ δὲ δοκιμώτερον τὸ γλυκύτερον καὶ δριμύ, ἐνώδε-
 στερον, ὑπόξανθον, οὐχ ἕγρὸν, ὀλκιμον δὲ καὶ εὔτονον καὶ
 ἐν τῷ ἔλκυσθῆναι ἀνατρέχον ὡς ἐπὶ τὸν δάκτυλον. Macroh.
 Saturnal. VII, 12. Geoponic. XV, 7, 2 sq.: ἔστω δὲ εἶδος
 διαυγὲς καὶ ὑπόξανθον καὶ ἀψυμένω λεῖον καὶ ἔλκοντι ἐπιπολὸν
 συναφῆς ἑαυτῷ μενέτω, καὶ μετέωρον ἄραντος ἡσοχῆ ἀπορ-
 ρεῖτω καὶ εἰς λεπτότητι ἐλθὼν καὶ βραδὺ ἀποσπασθὲν παχὺ
 ἀναφερέσθω καὶ προσέστω τὸ ἐνώδες. πολλῶν δὲ τῷ χρόνῳ
 παντὸς μέλιτος ξηραίνομένου, τὸ Ἀττικὸν μέλι ἕγρὸν διαμένει,
 τὴν δὲ χροιάν μελαίνεται. Plin. Hist. natur. XI, 15: Maxime
 laudabile est etiam omne rutilum. In aestimatu est
 e thymo coloris aurati, saporis gratissimi Thymosum

non coit, et tactu praetenuia fila mittit: quod primum gravitatis argumentum est. Abrumpi statim et resilire guttas, vilitatis indicium habetur. Sequens probatio, ut sit odoratum, et ex dulci aëre, glutinosum, pellucidum. Addas denique Aristot. *Histor. animal.* IX, 40, p. 626, b.

3. Huc non pertinere patet, quae ἰδίαν ὑπόστασιν habent, veluti aquam marinam, eamque etiam alia de causa, quia suapte natura calida est (II, 3) ita, ut siccet potius quam madefiat. Cf. Galen. *de natur. facultat.* II, p. 129. *de simpl. medicam. facult.* I, 6, p. 392. V, 22, p. 709 *). — οὖν omittit F. — Verba λύεται γὰρ ὑπὸ πυρός om. E. — τὸ δ' αὐτῷ τῷ αὐτῷ mendo, ut videtur, typographico Vic. Cfr. *de generat. et interit.* II, 10, p. 336, a: φανερόν, ὅτι μᾶς μὲν οὕσης τῆς φορῆς, οὐκ ἐνδέχεται γίνεσθαι ἄμφω, διὰ τὸ ἐναντία εἶναι. τὸ γὰρ αὐτὸ καὶ ὡσαύτως ἔχον ἄελ, τ' αὐτὸ πέφυκε ποιεῖν. Quo loco comparato simul intelligitur vis praepositionis κατὰ in verbis κατὰ ταῦτό. — ἔσται pro ἔστιν H. — ἀπεῖναι pro ἀπιέναι F. H. N. — τὸ εἰσέναι pro τῷ εἰσέναι F. — ὡς δὲ ποιούντος ὑπὸ ψυχροῦ πηγνυται E.

4. διὸ οὐ παχύνεται et q. s. Crassum enim ad siccum, tenue ad humidum, qua ratione pertineant, exponit *de generat. et interit.* II, 2, p. 329, b: ἐπεὶ τὸ ἀναπληστικόν ἐστὶ τοῦ ὑγροῦ, διὰ τὸ μὴ ὠρῆσθαι μὲν, ἀόριστον δὲ εἶναι καὶ ἀκολουθεῖν τῷ ἀπτομένῳ (τὸ δὲ λεπτόν ἀναπληστικόν. λεπτομερές γὰρ καὶ τὸ μικρομερές ἀναπληστικόν. ὅλον γὰρ ὅλου ἄπτεται· τὸ δὲ λεπτόν μάλιστα τοιοῦτον), φανερόν, ὅτι τὸ μὲν λεπτόν ἐστὶ τοῦ ὑγροῦ, τὸ δὲ παχὺ τοῦ ξηροῦ. — καὶ post διὸ addunt F. H. N. — ταῦτα pro τὰ τοιαῦτα F. — Quod dicit ὕδωρ τῶν ὑγρῶν οὐ παχύνεται μόνον illustravimus ad IV, 3, 7.

5. ὑπὸ τοῦ πυρός addito articulo F. P. — πυρός i. e. θερμότητος, cum πῦρ sit ὑπερβολὴ θερμότητος, ut ipse

*) Quae Galenus disputat de aqua maris mortui bituminosa *de simpl. medicam. facult.* V, 20, p. 690 sqq. addenda erant iis, quae disseruimus ad II, 3, 39. Vol. I, p. 534.

explicat. *de generat. et interit.* II, 3, p. 330, b. — ὑπό ante τοῦ ψυχροῦ, quod Bekkerus exhibet, omisimus cum E. Alex. fol. 133, a. A. Vic. B. — Articulus ante ψυχροῦ deest in E. H. N. B. — παχύνεται δὲ καὶ ὑπ' ἀμφοῖν addito καὶ F. — ἔστι μὲν οὖν ὡς τ. a. τρ. addito οὖν F. — τοῦ θερμοῦ addito articulo F. — ἐξαγαγόντος pro ἐξάγοντος F. — ἐξ. τοῦ ὑγροῦ γάρ transposita particula E. — Articulum ante ψυχροῦ omitunt E. H. N. ἀπὸ δὲ ψυχροῦ mutato etiam ὑπό in ἀπό B. — τοῦ θερμοῦ ἐκλυθέντος pro τὸ θερμὸν ἐκθλίβοντος H. qui fortasse voluit τοῦ θερμοῦ ἐξεληλυθότος N. τοῦ θερμοῦ ἐκβληθέντος. — συνεξαμιλλζοντος ad θερμοῦ relatum, perperam, cum ἐξαμιλλζοντος scribendum fuisset, quamvis defendi posse videatur verbis §. 8: καὶ τοῦ θερμοῦ συνεξαμιλλζοντος ὑπαντος A. Vic. B. G. p. 34, qui tamen alteram scripturam non improbavit, in ῥήματι Olymp. Alex., qui tamen in commentario fol. 133, b ait μεθ' οὗ (sc. τοῦ θερμοῦ) συνεξαμιλλζει καὶ τὸ ὑγρόν. — Totum locum ante oculos habuit Aristoteles *de part. animal.* II, 4, p. 650, b loco ad IV, 7, 13 a nobis adscribendo.

6. ὀπτόμενος pro ὀπτώμενος hic et sequenti paragrapho F. — κέραμος, qui alibi κεραμίτις γῆ vocatur, uti *Geoponic.* VI, 3, 4, apud Platon. *de legg.* VIII, p. 429, Plutarchum *de aere alien. vit.* p. 201, κεραμῖς γῆ apud Theophrastum *de caus. plantar.* II, 4, 1, p. 394, creta *figularis* apud Columellam aliosque, apud hodiernos Italos *pancone* dicta. Vide Victor. *Var. Lect.* XXXI, 15. Locos veterum de artis *figularis* et inventione et usu et methodo composuit Schneiderus *Eclog. phys.* IX, 29 — 35, p. 148 sqq., quem adi. Adde Plutarchi verba huc pertinentia *Quaest. Sympos.* III, 8: τὸ πῦρ τὸν κέραμον, ἂν μὴ ᾖ μέτριον, συγκρατύνει καὶ πήγνυσιν, ἂν δὲ ὑπερβολῆ πληξῆ, συνέτηξε καὶ ῥεῖν ἐποίησεν.

7. καὶ ante διαστρέφεται omittit E. — ἐν ταῖς καμίνω N. Atque τῆ καμίνω absque lectionis varietate deprehenditur *Problem.* XXII, 10, p. 931, a ac saepius, quamvis hic illic in antiquis codicibus de substantivi genere dubitetur. — De

re. cfr. Olympiodor. fol 61, b (Exc. ad IV, 1, 4): ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ ψυχρὸν αἰτίον ἐστὶ φησὶ γενέσεως, ὡσπερ ἐπὶ τῶν κεράμων. δεῖ γὰρ πρῶτον ὑπὸ ψύξεως παγῆναι τὸν πηλόν, εἰθ' οὕτως ἐν τῇ καμίνῳ ὀπτηθῆναι. εἰ μὴ γὰρ ἐπάγη πρῶτον, οὐκ ἠδύνατο ῥυθμισθῆναι τὸ σχῆμα τοῦ κεράμου, ὅπου γὰρ καὶ μετὰ τὸ παγῆναι κατ' ἀρχὰς ἐν τῇ ὀπτήσει διαστρέφεται πολλάκις χεομένης τῆς ἐν αὐτῷ ὑγρότητος· ὕστερον δὲ διαφορομένης ταύτης, ἐν τῇ τελείᾳ ὀπτήσει κατορθοῦται τὸ σχῆμα. Theophrast. *de lapid.* §. 10, p. 688 sq.: πολλοὶ οἱ ῥηγγύμενοι καὶ διαπηδῶντες ὡς ἀπομαχόμενοι τὴν πύρωσιν, ὡσπερ ὁ κέραμος. ὃ καὶ κατὰ λόγον ἐστίν, οἳ τινες ἐξηγρασμένοι τυγχάνουσι· τὸ γὰρ τηκτὸν ἔνικμον εἶναι δεῖ καὶ ὑγρότητα ἔχειν πλείω, ubi nostri loci oblitus est Schneiderus. Veram, cur argilla figularis in fornacibus emitat vapores, emolliatur et torqueatur causam cognitam Theophrasto, uti ex verbis paulo ante laudatis patet, minime adsecutus esse videtur Aristoteles: humorum quantitatem, quam antea in se receperat. Quam proprietatem cretae figularis bene etiam noverat Plato (l. l. ad §. 6), de quo Plutarchus *de aer. al. vitand.* p. 201: 'Ο Πλάτων ἐν τοῖς Νόμοις οὐκ ἔ᾿ μεταλαμβάνειν ὕδατος ἀλλοτριῶν τοὺς γείτονας, ἂν μὴ παρ' ἑαυτοῖς ὀρύξαντες ἄχρι τῆς κεραμίτιδος καλουμένης γῆς ἄγονον εὔρωσι νάματος τὸ χωρίον. ἢ γὰρ κεραμίτις φύσιν ἔχουσα λιπαράν καὶ πυκνὴν στέγει παραλαβοῦσι τὸ ὑγρὸν καὶ οὐ δῆσι. Adde Niclas ad *Georon.* II, 5, 3, p. 80. cfr. VI, 3, 1, p. 433 sqq.

8. πλέον pro πλείων N. πλέων E. — Articulum ante γῆς addit F. — προσιώντος pro εισιόντος H. N. — Articulum ante πηλός addit F. — συνέξατμιζοντος pro συνεξατμίσαντος F. N. — δῆ pro δέ F. H. N. P. — εἰ μὴ ὑπερβ. addito εἰ H. N. ὑπερβαλοῦση Alex. fol. 134, a.

9. καὶ post δέ omittit F. — Locus hic unus est ex eorum numero exiguo, in quibus aliquid de metallurgia veterum memoriae proditum est. Vix enim, praeter ea, quae apud Diod. Sicul. III, 13, p. 182, Agatharchid. apud Phot. *Bibl.* p. 1342, Hippocrat. *de rat. vict.* I. Sect. IV, p. 13, Plinium *Hist. nat.* XXXIII, 4, 21 leguntur aliquid, quod

maioris sit momenti, deprehenditur. Noster locus saepe numero tractatus est, a Listero in *Philosoph. Transact.* nr. 203, Schneidero *Anal. ad hist. rei metall. veter.* p. 28. ad *Eclog. phys.* IX, 94. Tom. II, p. 94, Beckmanno ad Aristot. *de mirabilib. auscult.* p. 97, quos adi. Is, quem postremo loco laudavimus, Beckmannus haesit in verbo *ὑφίσταται*, quod ad ferrum, non ad scoriam spectare ait, cum illud subsideat, haec vero supernatet atque detrahatur. At perperam: *ὑφίστασθαι* enim est vox media, ut saepenumero perspicuitatis gratia, ubi eadem, qua hoc nostro in loco significatione ponitur, addatur *ἐπάνω*. v. c. *de mirabilib. auscult.* 141, p. 845, a: *ὅταν δὲ καὶ τοῦτο σαπῆ, τὸ ὑφίστάμενον ἐπάνω τοῦ αἵματος, ὃ δὴ ἐστὶν ὑδατῶδες, μὴ γίνουσι τῷ τῆς ἐχθρῆς ἰχθῶρι καὶ οὕτω ποιοῦσι θανάσιμον.* Theophrast. *de lapid.* §. 58, p. 701: *γίνεται δὲ τὸ μὲν ὑφίστάμενον κάτω κινναβῶρι, τὸ δ' ἐπάνω καὶ πλεῖον πλύσμα.* Ne quis perperam intelligeret hoc verbum de cinere subsidente, quod fieri nequit, ad verbum *ἀποκαθαίρεται* addidit *κάτω*, ita ut sensus sit: *supernatat enim et demitur, ut ferrum sincerius fiat, cinis.* — *καὶ πύλιν πῆγγυσθαι.* Ut durius evaderet ferrum etiam veteres excoctum ac fere liquatum in aquam frigidam immerserunt, qui usus iam Homero *Odys.* IX, 390 sqq. innotuit. Cfr. Sophocl. *Aiac.* 720. Justin. XLIV, 4. Lucret. VI, 968:

Humor aquae porro ferrum condurat ab igne.
Plutarch. *de defect. oracul.* 47. Vol. IX, p. 378 ed. Hutten. Salmasius *Excerc. Plin.* p. 763 laudat titulum operis chemici cuiusdam graeci *περὶ βαφῆς Ἰνδικῶν σιδήρων.* (Vide Bernard. Praef. ad *Gloss. chem.* in fine Palladii *de febr.* p. 116). Huc etiam pertinet *βαφή τοῦ σιδήρου* apud Theophrastum *Hist. plant.* V, 3, *de caus. pl.* I, 22, 5 et verbum *βάπτειν durare* apud Dioscorid. V, 138, p. 806. Ne prorsus liquefieret ferrum candens, fabri marmoris aliorumque lapidum parvula ramenta inspergebant. cfr. Plut. *de prim. frigid.* 19. Vol. XIII, p. 119. *Quaest. Sympos.* IV *praef.* XI, p. 158. — *στόμωμα* est *acies, chalybs.* Cfr.

Daimachum apud Stephan. Byzantin. p. 714: ἐκ τῆς χαλύβων χώρας ὁ σιδήρεος ὁ πρὸς τὰ στομώματα ἐπαινούμενος ἐξάγεται. Polluc. *Onomast.* VII, p. 764: Χαλυβικὸν στόμωμα. Eustath. ad Dionys. *Perieges.* 767, p. 244 Bernh. (p. 101 Steph.) de Chalybibus loquens: ἀφ' ὧν σιδήρεός φασιν ἐξάγεται ὁ πρὸς τὰ στόματα ἐπαινούμενος, ἤγουν τὰ στομώματα. Quid sit στόμωμα minime intellexerat Plinius *Hist. nat.* XXXIV, 11: *Squamae est alterum genus subtilius, ex summa scilicet lanugine decussum, quod vocant στόμωμα*, quamvis errorem his verbis subesse infitietur Beckmannus *Beitr. zur Gesch. der Erfind.* Vol. V, p. 81 not. comparans, quos iam Harduinus laudaverat, locos Oribasii XIII, p. 233, Cels. VI, 6, quibus addit Aët. X, 11: *λεπίς τοῦ στομώματος σιδήρου*, quibus tamen nihil proficitur. Alium modum, quo veteres usi sunt, ferrum purgandi, narrat Diodorus Siculus V, 33, p. 356: *Κελτίβηρες ξίφη ἀμφίστομα καὶ σιδήρω διαφόρῳ κεχαλκούμενα φοροῦσιν. ἴδιον δέ τι παρ' αὐτοῖς ἐστι περὶ τῶν ὅπλων καὶ ἀμυντηρίων κατασκευῆν. ἐλάσματα γὰρ σιδήρου κατακρίπτουσι εἰς τὴν γῆν καὶ τοῦτο (ni fallor scribendum ταύτη) ἕωςι μέχρις ἂν ὅτου διὰ τὸν χρόνον τοῦ ἰοῦ περιφαιγόντος τὸ ἀσθενές τοῦ σιδήρου καταλειφθῆ τὸ στερεώτατον. ἐξ οὗ κατασκευάζουσι διάφορα ξίφη καὶ ἄλλα τὰ πρὸς πόλεμον ἀνήκοντα. Τὸ δ' οὕτω κατασκευασθὲν ὄπλον πᾶν τὸ ὑποπεσὸν διαίρει. ἀφ' οὗ οὔτε θυρεὸς οὔτε κρήνος οὔτε ὅσπου ὑπομένει τὴν πληγὴν διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς τοῦ σιδήρου.* Cfr. etiam Plutarchum *de garrulit.* p. 510. Polyb. apud Suid. v. μάχαιρα. — στόματα pro στομώματα A. — σκορία pro σκωρία H. — Articulum post τοῦτο ante στόμωμα addunt E. H. N. — Cum tota paragrapho conferas Aristotelem *de mirabilib. auscult.* c. 48, p. 833, b: λέγεται δὲ ἰδιαιτῆν εἶναι γένεσιν σιδήρου τοῦ Χαλυβικοῦ καὶ τοῦ Ἀμισηνοῦ. συμφέεται γὰρ, ὡς γε λέγουσιν, ἐκ τῆς ἄμμου τῆς καταφερομένης ἐκ τῶν ποταμῶν. ταύτην δ' οἱ μὲν ἀπλῶς φασὶ πλύναντας καμνεύειν, οἱ δὲ τὴν ὑπόστασιν τὴν γενομένην ἐκ τῆς πλύσεως πολλακίς πλυθεῖσαν συγκάειν, παρεμβάλλειν δὲ τὸν πυρρίμαχον καλούμενον λίθον· εἶναι δ' ἐν τῇ χώρᾳ πολὺν. οὗτος δ' ο

σίδηρος πολὺ τῶν ἄλλων γίνεται καλλίων. εἰ δὲ μὴ ἐν μῆ
καμίνῳ ἐκάετο, οὐθὲν ἄν, ὡς ἔοικε, διέφερε τὰργυροῦ. μόνον
δὲ φασιν αὐτὸν ἀνώτερον εἶναι, οὐ πολὺν δὲ γίνεσθαι.

10. κάθαρσιν pro ἀποκάθαρσιν H. N.

11. Pyrimachus lapis quis sit, dictu difficillimum
est. Praeter locum ex libro *de mirabil. auscult.* c. 48 ad §. 9
laudatum cfr. Theophrastum *de lapid.* §. 9, p. 688: κατὰ
δὴ τὴν πύρωσιν οἱ μὲν τήκονται καὶ ῥέουσιν, ὡσερ οἱ μετα-
λευτοί. ῥεῖ γὰρ ἅμα τῷ ἀργύρῳ καὶ τῷ χαλκῷ καὶ σιδήρῳ καὶ
ἢ λίθος ἢ ἐκ τοιούτων, εἴ τ' οὖν διὰ τὴν ὑγρότητα τῶν ἐν-
παρχόντων, εἴ τε καὶ δι' αὐτούς. Ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ πυρο-
μάχοι (ita enim exhibet Schneiderus) καὶ οἱ μολταί (de
quibus postea §. 12) ῥέουσιν, οἷς ἐπιτιθέασιν οἱ κάοντες. Οἱ
δὲ καὶ ὅλως λέγουσι πάντας τήκεσθαι πλὴν τοῦ μαρμαροῦ.
Πλιντοῦτον δὲ κατακάεσθαι καὶ κονίαν ἕξ αὐτοῦ γίνεσθαι. Pli-
nius *Hist. natur.* XXXVI, 19 pyriten vocavit, sed ab
homonymo lapide, hodiernum ita vocato, probe distinxit. De
nostro enim pyrimacho aperte valent sequentia verba, quae in
pyriten non quadrant: *Molarem quidam pyriten vocant,
quoniam sit plurimum ignis illi: sed est alius etiamnum
pyrites similitudine aeris. In Cypro eum reperiri volunt, et
in metallis, quae sunt circa Acarnaniam, unum argenteo
colore, alterum aurco. Coquuntur varie: ab aliis iterum
tertioque in melle, donec consumatur liquor: ab aliis prius
prius, dein melle, et postea lavantur, ut aes. Ususque
eorum in medicina est calfacere, siccare, discutere, humo-
rem extenuare et duritias nimias mollire. Utuntur et crudis
tutisque ad strumas atque ferunculos.* Beckmannus,
quum ad Aristot. *de mirabil. auscult.* l. I. p. 97 nihil certi
statuere auderet, in libro *Beitr. zur Gesch. der Erfind.* III,
p. 552 de fluore Agricolaes sive spato fluviatili recentiorum
cogitavit. — Mox cum codice N. exhibuimus τὸ δὲ ῥέον ὅταν
πηχθῆ, uti etiam in suo codice reperit Accorambonus,
quam lectionem probavit Schneiderus ad Theophrast.
IV, p. 537. 546. Bekkerus cum reliquis omnibus τὸ δὲ
πηγνύμενον ὅταν ῥυῆ, nisi quod G. p. 36 legit: τὸ δὲ ὅταν

ῥυῆ πηγνόμενον πάλιν, quod nihil differt. — σκληρόν γίνεται F. inverso ordine. — αἱ μύλαι iidem lapides, qui §. 12 μύλαι vocantur et vulgo οἱ μύλοι audiunt cfr. Pierson. ad Moerid. p. 235 ed. Koch. Verba ὥστε ῥεῖν ὁμοιον δὲ γίνεται in margine posuit F. ῥεῖν A. Vic. B. — τῷ τιτάνῳ N. Veteres sibi non constabant, cum mox gypsum, mox calcem hoc nomine nuncuparent. Cfr. omnino Schneider. *Eclog. phys.* Tom. II, p. 89 sq. In *Geoponic.* VII, 8 τιτάνος explicatur ζῶσα ἄσβεστος. cfr. ad Exc. in h. l. p. 209. — δὲ post τήκεται omittit F.

12. ξηροῦ θερμοῦ transposito θερμοῦ F. H. N. cfr. ad §. 2. — Pro λυτά, quod dedimus cum E. B., Bekkerus cum reliquis λύεται. Potioris codicis auctoritatem hoc quoque in loco sequendam esse duximus. Cfr. IV, 7, 15: τὰ μὲν λυτά ἐστιν, οἷον νίτρον, τὰ δὲ ἄλυτα, οἷον κέραμος. — ὅσα pro ὅσοι ad γένη relatum F. — καθείσης pro συγκαθείσης F. — αἱ μύλαι Alex. fol. 134, a, nisi voluit αἱ μύλαι ut §. 11. In commentario tamen vocat τοὺς μυλίους λίθους. De lapide illo pumicoso, e crateribus montium ignivomorum, Aetnae, Vesuvii aliorumque ciecto cfr. praeter locum Theophrasti ad §. 11 laudatum Strabon. VI, p. 413 (p. 260 ed. Sieb.): Ὁ δὲ ῥυᾶξ εἰς πῆξιν μεταβάλλον ἀπολιθοῦ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ἐφ' ἰκανὸν βάθος, ὥστε λατομίας εἶναι χρεῖαν τοῖς ἀνακαλύψαι βουλομένοις τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐπιφάνειαν. τακείσης γὰρ ἐν τοῖς κρατῆρσι τῆς πέτρας, εἴτ' ἀναβληθείσης τὸ ὑπερχυθὲν τῆς κορυφῆς ὑγρὸν πηλὸς ἐστι μέλας ῥέων κατὰ τῆς ὀρεινῆς· εἴτα πῆξιν λαβὼν γίνεται λίθος μυλίας τὴν αὐτὴν φυλάτων χροῖαν, ἣν ῥέων εἶχε. Sulpic. Sever. *Aetn.* v. 392 sqq. (Wernsdorf *Poët. lat. minor.* IV, p. 168):

Pars oculis manifesta iacet, quae corpore duro est

Ac lapis in pingui fervent incendia succo.

Quin etiam vario quaedam sub nomine saxa

Toto monte liquant: illis custodia flammae

Vera tenaxque data est: sed maxima causa molaris

Illius incendi lapis: is sibi vindicat Aetnam.

*Quem si forte manu teneas et robora cernas,
 Nec servare putes ignem nec spargere posse.
 Sed simul ac ferro quaeres, respondet, et ictu
 Scintillat calor. Hunc multis circumdato flammis
 (Et potes extorquere animos atque exue robur),
 Fundetur ferro citius: nam mobilis illi
 Et metuens natura mali, ubi cogitur igni.
 Sed simul atque hausit flammam, non tutior haustis
 Ulla domus; servans aciem duransque tenaci
 Septa fide: tanta est illi potentia victo.
 Vix unquam redit in vires atque evomit ignem.
 Totus enim denso stipatus robore tarda,
 Per tenues admissa vias, incendia nutrit,
 Cunctanterque eadem pigreque accepta remittit.*

Cfr. v. 450. 530. Multa de molari lapide composuit diligentia
 Schneideri ad Theophrast. Tom. IV, p. 546 sqq. ubi
 etiam plura de discrimine disputantur, quod inepte inter
 μύλας §. 11 et μύλλους λίθους statuebant Vicomercatus et
 Furlanus ad Theophr. l. l. qui ἅλματα de liquatione
 intellexerant, quod de solutione erat explicandum. — ἅλματοι
 ad μύλλαι relatum F. H. A. Vic. Alex. P. — νίτρον est,
 quod hodie vocatur Natrum. Cfr. Beckmann. ad Arist.
de mirabil. ausc. p. 111, ad Antigon. Caryst. p. 216.
 Schneider. ad *Eclog. phys.* Tom. II, p. 90 sq. Coray ad
 Hippocrat. *de aëre, aq. et loc.* Tom. II, p. 109 sq. ad
 Xenocrat. et Galen. *de alim. ex aquat.* p. 199 sqq. Multa
 de eo reperiuntur apud Plinium *Histor. nat.* XXXI, 10,
 qui sua ex Theophrasti deperdito quodam opere hausit. —
 ἅλας de omni sale intelligendum est. Cfr. Aristot. *de
 mirab. auscult.* c. 136, p. 831, a: γίνεσθαι φασιν (prope
 Uticam) ἅλας ὀρυκτοὺς ἐπὶ τρεῖς ὀργυῖας τὸ βάθος, τῇ ὄψει
 λευκοὺς καὶ οὐ στερεοὺς, ἀλλ' ὁμοίους τῷ γλισχροτάτῳ γλοιῷ.
 καὶ ὅταν ἀνεχθῶσιν εἰς τὸν ἥλιον ἀποστερεοῦν-
 σθαι καὶ γίνεσθαι ὁμοίους τῷ Παρίῳ λίθῳ. Adde locum ex
 problematis ad sequentem paragraphum adscribendum. — οὐ
 παντὶ δέ, ἀλλὰ ψυχρῷ. Ne quis putet, Aristotelem

ignorasse, nitrum ac salia calida aqua melius ac citius solvi, quam frigida, is diligenter inspiciat verba *ἐλαῶ οὐ τήκεται*. Etenim *ἐλαιον*, *ἐνεργεῖα* frigidum est ideoque frigidis, qui solvunt, humoribus adnumerandum foret, nisi facile perspicere posset, Aristotelem id potissimum ante oculos habuisse, quod oleum *δυνάμει καὶ φύσει* calidum est, quia multum in se aëris continet natura calidi (vide not. ad IV, 1, 1), aqua autem, etiam calefacta, *δυνάμει* frigida, quæ una cum humiditate propria eius est natura.

13. *τήκονται* loco singularis numeri, quem exhibet Bekkerus, exhibuimus auctoritatem secuti Alexandri, codicis E., editionum A. Vic. P. Vide not. ad I, 3, 1. Vol. I, p. 330 et, quem laudavimus in not. ad Exc. IV, 6, 6, p. 209, Niclas ad *Geopon.* IV, 15, 18, p. 308, qui exempla composuit neutrius plurali numero positi cum verbis pluralis et singularis numeri in eadem enuntiatione coniuncti, uti h. l. factum est. — *ἐλαῖα* pro *ἐλαῶ* N. Verba *ἐλαῶ δ' οὐ τήκεται* in margine posuit F. — Alterum *θάτερον* omittunt F. H. — De *τῶν ἐναντίων αἷτια* transposito posteriore vocabulo F. — De verbis *τὰναντία ἔσται αἷτια τῶν ἐναντίων* cfr. quæ monuimus ad §. 2. 3, ubi addas IV, 7, 16: *αἷτιον δ' ὅτι τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων αἷτια, ὡστ' εἰ πήγνυται δυοῖν, ψυχρῶ καὶ ξηρῶ, λύεσθαι ἀνάγκη θερμῶ καὶ ὑγρῶ. Probl.* III, 16, p. 873, a: *τὰναντία οὖν ποιεῖ οὐ ταυτά, ἀλλὰ τὰ μὴ ὁμοίως ἔχοντα, ὡσπερ καὶ τὸ πῦρ τὰ μὲν ξηραίνει, τὰ δὲ ὑγραίνει, ἀλλ' οὐ ταυτά, καὶ τήκει τὸν κρύσταλλον καὶ πήγνυσι τοὺς ἄλλας.*

CAP. VII.

Inscribitur caput in editione B.: *Πάλιν ὅτι τὰ μὲν ὑπὸ πυρός, τὰ δὲ ὑπὸ ψυχροῦ παχύνεται, καθόσον ἢ ὕδατος ἢ γῆς πλεόν ἔχει. G. addit: καὶ ἰδίως περὶ ἐλαίου διὰ τί παχύνεται μὲν ὑπ' ἀμφοῖν, πήγνυται δὲ ὑπ' οὐδετέρου.*

1. Verba huius paragraphi pluribus dubitationibus ansam præbuerunt interpretibus, quas tollere conatus est Vicomercatus, cuius verba huc pertinentia adscribenda censemus: Locus ambiguus admodum videtur, et diversas accipit

interpretationes, propter particulam *μόνον*, quae aliter atque aliter potest construi. Primum adiici potest verbo crassescere, ut sit sensus ea, quae plus aquae continent, quam terrae, crassescere duntaxat, non item concrecere: quae autem plus terrae, concrecere. Quae vera horum verborum videtur, etsi dubitationem habeat, ut post docebo. Potest etiam exponi, ut particula *μόνον* excludat res eas, quae plus aquae quam terrae continent, ut sit sensus: Ea tantum, quae plus aquae habent, quam terrae, crassescunt, videlicet cum coagulantur: quae autem plus terrae, coagulantur, videlicet absque crassitie. Quae expositio his, quae antea tradita sunt, quoquo modo accommodatur, et veluti corollarium eorum videtur: siquidem dictum est, mollia non crassescere, veluti fictile, quod terreum esse, nemo dubitat: liquida autem mixta, ut lac crassescere, cum coagulatur. Sed hanc expositionem, lactis constitutio removet, quippe quod terreum est magis, quam aqueum, ut post dicetur, ut falsum sit, ea duntaxat, quae aquae plus habent, crassescere, cum igne coagulantur. Praeterea dictum est, caloris efficientia non concrecere res aquae, sed potius solvi. Alia est huius loci expositio, quam quidam sequuntur, ut particula *μόνον* ad ignem referatur, et talis sit sensus: Quae plus aquae habent, quam terrae, igne solo crassescunt: quae plus terrae, concrecunt. Sed utrumque falsum est. Nam fictile, quod plus terrae habet, quam aquae, frigore concrecit, quamquam non perfecte et omnino. Oleum frigore concrecit, quod plus aquae continet quam terrae. Itaque expositio prior magis probatur, ut quae pauciores diffcultates coniunctas habeat, et cum verbis superioribus cohaereat. Nam, cum dixisset, quae sunt terrea simul et aquae, frigore et igne concrecere, et utroque etiam concrecere; sed aliter atque aliter, mollia item, ut fictile, igne non crassescere, liquida mixta crassescere, quaedam autem esse intelligeret, quae ignis efficientia solum crassescerent, non item crassescerent, alia vero concrecerent, eorum constitutionem voluit indicare. Itaque crassescere duntaxat tradidit, quae plus aquae habent, quam terrae: concrecere, quae terrae. Sed quae

sint ea, quae plus aquae habentia, crassescant tantum, non concreſcant, non facile potest assignari, nisi lac illud ex iis esse, cum Alexandro statuamus, in quo parum casei inest, et seri multum. Nam reliquum lac calore concreſcere Aristoteles statuit, atque ad terram pertinere inferius docebit. Dubitatio autem est de sero, et aliis aquae generibus, in quibus plus aquae inest, quam terrae, quae tamen calore non crassescunt. Verum dicendum est, de his rebus nunc agi, quae terrae et aquae plurimum cum habeant, aquae tamen plus acceperunt, quale est id lac, quod diximus. Itaque ad hunc locum aquae species non pertinere. Aut dici potest, illa quidem duntaxat crassescere, quae plus aquae habent, verum non omnia. Sic enim antea dictum est, quae ex aqua et terra communiter constant, ea calore et frigore concreſcere, et utroque etiam crassescere, cum tamen aliqua minime crassescerent, veluti fictile. Cum autem dicitur, concreſcere ea, quae terrae plus habent, concreſcere tantum, Alexander intelligit, quomodo et tantum crassescere, quae aquae plus continent. Sed de omni concretionem videtur exponendum, seu fiat crassescendo, seu absque crassitie. Nam quae igne concreſcunt, seu hoc, seu illo modo, terrea dicuntur. Terreae enim partes igne humorem elicente coagulantur. Addidit autem, nitrum, salem, lapides et fictile ad terram magis, quam ad aquam ob eam causam pertinere, quod igne concreſcant. Quod dictum Alexandro quidem favet, cum absque crassitie haec omnia cogantur, sed non ideo haec sola commemorantur, quod de iis tantum agatur, quae sine crassitie concreſcunt, verum quod ea, quae non crassescunt, ad aquam referri viderentur, ut quae sola ex humidis minime crassescat. Quod si de rebus, quae, dum coagulantur, non crassescunt, Aristotelem locutum cum Alexandro velimus, ideoque haec tantum commemorata, quae hoc modo concreſcunt, dicendum erit, tradi quidem ea, quae sic concreſcunt, terrea esse, sed non negari, quin et alia terrea sint, quae dum concreſcunt, crassescant, cuiusmodi est lac. — Haec Vicomercatus. Cum IV, 6, 3 dixisset ea, quae aquea

tantummodo sunt, vi ignis non concrecere (πήγνυσθαι), deinde vero addidisset §. 4, omnia humida ope caloris crassescere (παχύνεσθαι), ipsa aqua excepta, cum praeterea §. 5 eas materias, quae communes aquae et terrae sunt, duplici ratione crassescere tradidisset et frigore et calore, patet h. l. μόνον referendum esse ad παχύνεται, ita ut, quod sequitur verbum πήγνυται de operatione intelligendum sit, quae humiditas (humor enim omnibus fere inest rebus) materias magis etiam condensat, quam πάχυνσις, ita ut πῆξις tamquam validior πάχυνσις proponatur. Patet autem ad verba ὅσα γῆς non supplendum esse ἐστὶ, sed πλεῖον ἔχει ἢ ὕδατος. — ὑπὸ τοῦ πυρός addito articulo A. Vic. Alex. fol. 134, a. B. P. — ἔχει πλεῖον H. N. transposito πλεῖον. — Verba καὶ οἱ ἄλλοι omittit F.

2. Cum iis, quae de olei natura, omninoque de varia concretionem ac coagulationem materiarum, ex aqua et terra, aut alterutra consistentium h. l. monet, conferendus est locus de gener. animal. II, 2, p. 735, a sqq., ubi de semine agit, et oblata occasione simul explicat olei naturam. Adscribimus verba huc pertinentia: περὶ δὲ τῆς τοῦ σπέρματος φύσεως ἀπορήσειεν ἂν τις. τὸ γὰρ σπέρμα ἐξέρχεται μὲν ἐκ τοῦ ζῴου παχὺ καὶ λευκόν· ψυχόμενον δὲ γίνεται ὑγρόν, ὡπερ ὕδωρ, καὶ τὸ χρωμα ὕδατος. ἄτοπον δὲ ἂν δόξειεν. οὐ γὰρ παχύνεται ὕδωρ θερμῷ, τὸ δ' ἔσωθεν ἐκ θερμοῦ ἐξέρχεται παχύ. ψυχόμενον δὲ γίνεται ὑγρόν. καίτοι πήγνυται τε τὰ ὑδατώδη, τὸ δὲ σπέρμα οὐ πήγνυται τιθέμενον ἐν τοῖς πάγοις ὑπαίθριον, ἀλλ' ὑγραίνεται ὡς ὑπὸ τοῦ ἐναντίου παχυνθέν. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὑπὸ θερμοῦ παχύνεσθαι εὐλογον. ὅσα γὰρ γῆς πλεον ἔχει, ταῦτα συνίσταται καὶ παχύνεται ἐψόμενα, οἷον καὶ τὸ γάλα. ἔδει οὖν ψυχόμενον στερεοῦσθαι. νῦν δ' οὐδὲν γίνεται στερεόν, ἀλλὰ πᾶν ὡπερ ὕδωρ. ἢ μὲν οὖν ἀπορία αὕτη. εἰ μὲν γὰρ ὕδωρ, τὸ ὕδωρ οὐ φαίνεται παχυνόμενον ὑπὸ θερμοῦ. τὸ δ' ἐξέρχεται παχὺ καὶ θερμόν ἐκ θερμοῦ τοῦ σώματος. εἰ δ' ἐκ γῆς, ἢ μικτόν ἐκ γῆς καὶ ὕδατος, οὐκ ἔδει ὑγρόν πᾶν γίνεσθαι καὶ ὕδωρ, ἢ οὐ πάντα τὰ συμβαίνοντα διειρήκαμεν; οὐ γὰρ μόνον παχύνεται τὸ ἔξ ὕδατος καὶ γεώδους συνιστάμενον ὑγρόν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔξ ὕδατος

καὶ πνεύματος· ὁλον καὶ ὁ ἀφρός γίνεται παχύτερος καὶ λευκός. καὶ ὄσῳ ἂν ἐλάττους καὶ ἀδηλότεραι αἱ πομφόλυγες ὡσι, τοσοῦτω καὶ λευκότερος καὶ στιφρότερος ὁ ὄγκος φαίνεται. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τὸ ἔλαιον πάσχει. παχύνεται γὰρ τῷ πνεύματι μιγνύμενον. διὸ καὶ τὸ λευκαινόμενον παχύτερον γίνεται τοῦ ἐνότος ὑδατώδους ὑπὸ τοῦ θερμοῦ διακρινομένου καὶ γινομένου πνεύματος. καὶ ἢ μολύβδαινα, μιγνυμένη ὑδατι ἢ ἐλαίῳ, ἐξ ὀλίγου τε πολλὸν ὄγκον ποιεῖ καὶ ἐξ ὑγροῦ στιφρὸν καὶ ἐκ μέλανος λευκόν. αἴτιον δ', ὅτι ἐγκαταμίγνυται πνεῦμα, ὃ τὸν τε ὄγκον ποιεῖ καὶ τὴν λευκότητα διαφαίνει, ὡσπερ ἐν τῷ ἀφρῷ καὶ τῇ χιώνι, καὶ γὰρ ἢ χιών ἐστὶν ἀφρός. καὶ αὐτὸ τὸ ὕδωρ τῷ ἐλαίῳ μιγνύμενον γίνεται παχὺ καὶ λευκόν. καὶ γὰρ ὑπὸ τῆς τρίψεως ἐγκατακλείεται πνεῦμα, καὶ αὐτὸ τὸ ἔλαιον ἔχει πνεῦμα πολὺ. ἐστὶ γὰρ οὔτε γῆς οὔτε ὕδατος, ἀλλὰ πνεύματος τὸ λιπαρόν. διὸ καὶ ἐπὶ τῷ ὕδατι ἐπιπολάζει. ὁ γὰρ ἐν αὐτῷ ὢν ἀήρ, ὡσπερ ἐν ἀγγελῳ, φέρει ἄνω καὶ ἐπιπολάζει καὶ αἴτιος τῆς κουφότητός ἐστι. καὶ ἐν τοῖς ψύχεσι δὲ καὶ πάγοις παχύνεται τὸ ἔλαιον, πήγνυται δ' οὔ. διὰ μὲν γὰρ θερμότητα οὐ πήγνυται (ὁ γὰρ ἀήρ θερμὸν καὶ ἀπηκτον), διὰ δὲ τὸ συνίστασθαι αὐτὸν καὶ πυκνοῦσθαι, ὡσπερ ὑπὸ τοῦ ψύχους, παχύτερον γίνεται τὸ ἔλαιον. διὰ ταύτας τὰς αἰτίας καὶ τὸ σπέρμα ἔσωθεν μὲν ἐξέρχεται στιφρὸν καὶ λευκόν, ὑπὸ τῆς ἐνότος θερμότητος πνεῦμα πολὺ ἔχον θερμόν. ἐξεληθόντος δέ, ὅταν ἀποπνεύσῃ τὸ θερμόν καὶ ὁ ἀήρ ψυχθῇ, ὑγρὸν γίνεται καὶ μέλαν. λείπεται γὰρ τὸ ὕδωρ καὶ εἴ τι μικρὸν γεῶδες, ὡσπερ ἐν φλέγματι καὶ ἐν τῷ σπέρματι ξηραίνόμενον. ἐστὶ μὲν οὖν ἀτμὶς κοινὸν ὕδατος καὶ πνεύματος· τὸ δὲ πνεῦμά ἐστι θερμὸς ἀήρ. διὸ ὑγρὸν τὴν φύσιν, ὅτι ἐξ ὕδατος. — De olei natura longior, quam quem adscribamus, locus est Galeni de *simplic. medicam. facult.* II, 20. Vol. XI, p. 509 sqq. qui conferrī meretur. Adī praeterca Plutarch. *de prim. frigid.* c. 13. Vol. XIII, p. 109: τῶν δ' ἄλλων ὑγρῶν διαφανές μάλιστα τοῦλαιόν ἐστι, πλείστῳ χρώμενον ἀέρι. τούτου δὲ τεκμήριον ἢ κουφότης, δι' ἣν ἐπιπολάζει πᾶσιν, ὑπὸ τοῦ ἀέρος ἀναφερόμενον. ποιεῖ δὲ καὶ τὴν γαλίην ἐν τῇ θαλάττῃ τοῖς κύμασιν ἐπιρραίνόμενον (cfr. supra ad III, 1, 7 not.), οὐ διὰ τὴν λειότητα τῶν ἀνέμων ἀπολισθαιόντων, ὡς Ἀριστοτέλης

ἔλεγεν· ἀλλὰ παντὶ μὲν ὑγρῷ τὸ κῆμα διαχεῖται πληττόμενον· ἰδίως δὲ τοῦλαιον ἀυγὴν καὶ καταφάνειαν ἐν βυθῷ παρέχει, διαστελλομένων τῷ ἄερι τῶν ὑγρῶν· οὐ γὰρ μόνον ἐπιπολῆς διανυκτερεύουσιν, ἀλλὰ καὶ κάτω τοῖς σπογγοθήραις διαφυσώμενον ἐκ τοῦ στόματος ἐν τῇ θαλάττῃ φέγγος ἐνδίδωσιν. οὐ μᾶλλον οὖν τῷ ἄερι τοῦ μέλανος ἢ τῷ ὕδατι μέτεστιν, ἥτερον δὲ τοῦ ψυχροῦ· τὸ γὰρ ἔλαιον, ἀέρος πλείστου τῶν ὑγρῶν μετέχον, ἥκιστα ψυχρόν ἐστι, καὶ πήγνυται μαλακῶς. ὁ γὰρ ἀῆρ ἐγκεκραμένος οὐκ ἐᾷ σκληρὰν γενέσθαι τὴν πῆξιν· βελόνας δὲ καὶ πόρπας σιδηρᾶς καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἔργων οὐχ ὕδατι βάπτουσιν, ἀλλ' ἔλαιῳ, τὴν ἄγαν ψυχρότητα φοβούμενοι τοῦ ὕδατος, ὡς διαστρέφουσιν. *Quaest. Symp.* VI, 9. Vol. XI, p. 275, ubi de discrimine agitur, quod oleum inter et reliquos humores intercedat. Olei naturam frigore gaudere traditur in *Geoponic.* IX, 19, 10. p. 616: κάλλιστα γὰρ φυλάξει τὸ ἔλαιον ὕελος, ψυχρὰ φύσει οὐσα· χαίρει γὰρ τῷ ψυχρῷ ἢ τοῦ ἔλαιου φύσις. Ne tamen putes ex hisce elucere, olei naturam esse frigidam, vetant diserta veterum testimonia ex. gr. Theophrasti *de caus. plantar.* V, 15, 6, p. 577. Cfr. etiam quae monuimus ad IV, 6, 12. — ἀπορώτατα pro ἀπορώτατα E. ἀπορρώτατα A. Vic. — Verba ἔχει πλέον omittunt E. H. N. A. Vic. B. sequenti ἔδει δεcepti. Desunt etiam in ῥήματι apud Alexandrum fol. 134, b. At in commentario ait: εἰ μὲν γὰρ ὕδατος εἶχε πλέον ἢ γῆς, ἔδει et q. s. — Verba ὡς οἱ πάγοι desunt in E. H. N. — πλέον pro πλείον N. — ὡς ὁ κέραμος omittunt E. H. N. — οὐθετέρου A. sed §. 5 praebet οὐθετέρου. — παχύνεται δὲ πάλιν ὑπ' ἀμφοῖν Alex. Aldi fol. 134, b. A. Vic. B. P.

3. Ad verba καὶ γὰρ ὁ ἀῆρ φέρεται ἄνω, in quibus γὰρ omittit E. cfr. *de caelo* IV, 4, p. 311, a: ἀῆρ μὲν, ὁπόσος ἂν ἦ, ἐπιπολάζει ὕδατι, ὕδωρ δὲ, ὁπόσον ἂν ἦ, ἄερι ὑψίσταται. *Problem.* XXV, 13, p. 939, a: ὁ ἀῆρ ἄνω φέρεται. Quam potissimam h. l. assertit causam, cur ex aëre aqua fiat, τὸ ψυχρόν, attulerat iam *de generat. et inter.* II, 4, p. 331, b. — Post τὸ μὲν οὖν ψυχρόν H. N. addunt τὸ ἐκτός. — παχύ pro παχύνει Alex. Aldi. — ἔλαιον καὶ ὕδωρ transpositis verbis F.

4. Cfr. *Problem. XXXVIII*, 1, p. 966, b: διὰ τί τὸν μὲν κηρὸν καὶ τοῦλαιον λευκαίνεται ὁ ἥλιος, τὴν δὲ σάρκα μελαινεῖ; ἢ ὅτι τὰ μὲν λευκαίνει, ἀπάγων τὸ ὕδωρ. φύσει γὰρ τὸ ὑγρὸν μέλαν *), διὰ τὴν μίξιν τοῦ γεώδους ὕδατος· τὴν δὲ σάρκα ἐπικαίει. Quod ait ὑπὸ χρόνου illustratur comparatione loci *Problem. XXI*, 4, p. 927, a: διὰ τί οἱ ἄρτοι λευκότεροι φαίνονται ψυχροὶ ὄντες ἢ θερμοί; ἢ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν τρόπον τινὰ [δι' ἧν] καὶ τὸ ἔλαιον λευκότερον τοῦ προσφάτου τὸ παλαιόν; αἴτιον γὰρ τῆς μελανίας τὸ ὕδωρ. τοῦτο δὲ ἐν ἀμφοτέροις πλεῖον προσφάτοις οὔσι. χρονιζομένοις δὲ διὰ τὸ ἔξατμίζειν λείπεται ἔλαττον τὸ ἐπιπολῆς. ἔξατμίζεται δὲ τοῦ μὲν ἔλαιου ἢ ὁ χρόνος ἢ ὁ ἥλιος. Tertiam rationem, qua oleum candescat, scilicet per ablationem, exposuit Galenus *de simpl. medic. facult. II*, 15. Vol. XI, p. 497 sqq. cfr. II, 18, p. 504 sq. — Alterum λευκαίνεται omittit E.

5. οὖν omittit F. — ὡσαύτως est, quod IV, 6, 3 dixerat κατὰ ταῦτά. — Verba παχύνεται ἀμφοτέρων omisit pr. manu E. — οὐ γὰρ ὁ ἥλιος posito οὐ pro οὔτε E. H. N. — οὐδέ pro altero οὔτε H. οὐδέ γάρ N. — γλισχρόν perverso accentu B. — ἀλλὰ καὶ pro ἀλλὰ καὶ διότι H. N. ἀλλ' ὅτι καὶ F. — οὐ ξηραίνεται δὲ τὸ ἔλαιον dedimus cum F. H. N. atque ita aperte iam olim legerat Albertus M., dubitanter tantum proposuit Vicomercatus. Bek-

*) Plutarch. *de prim. frigid.* c. 13. Tom. IV, p. 848 Wytt. Hinc origo statuenda opinionis Anaxagorae, nivem nigram esse contendit. Quam rem cum tangerem in *Metcorol. vet. Graec. et Rom.* VI, 29, p. 147 ac laudarem Fabric. ad Sext. Empiric. *Pyrrhonic. Hypotyp.* I, 13, p. 11 addendus erat locus Laotantii *Institut. div.* III, 23: Quid enim dici potest de illo, qui nigram esse dixit nivem? quam consequens erat, ut etiam picem albam esse diceret! Hic est ille, qui se idcirco natum esse dicebat, ut caelum ac solem videret, qui in terra nihil videbat sole lucente. At nihil de hac Anaxagorae opinione innotuisse videtur Aristoteli, qui eius procul dubio, uti in talibus solet, mentionem fecisset in *Categor.* 10, p. 12, b: ἐπὶ δὲ τούτων ἀφωρισμένως ἀναγκαῖον θάτερον ὑπάρχειν καὶ οὐχ ὀπότερον ἔτυχεν· οὐδὲ γὰρ ἐνδέχεται τὸ πῦρ ψυχρὸν εἶναι οὐδὲ τὴν χιόνα μέλαιναν. Vix enim hic Anaxagorae nomen obticuisset Aristoteles.

kerus cum discedere nollet ab auctoritate codicis E. (quam aliis in locis iniuria in levioribus rebus respuit v. c. IV, 6, 12) hic, eum secutus dedit τὸ ὕδωρ, quod prorsus ineptum est. Neque enim subtili Vicomercati disputatione efficitur, ut aquam oleo admistam (cfr. IV, 5, 7) intelligere possimus. — ἔψεται pro ἐξέψεται F. H. N. ψύχεται E. — οὐ κατατμύζει pro οὐκ ἀτμύζει E. Similis lectionis varietas erat III, 1, 11.

6. οἶον τὸ γλεῦκος, cui multum inesse humoris, qui ut merum fiat expellatur necesse sit, veteres arbitrabantur. Cfr. Plutarch. *Quaest. Symp.* III, 7, ubi quae commemorantur Aristotelis verba hodie in eius scriptis non reperiuntur. Vide etiam Galen. *de simpl. med. facult.* II, Vol. VI, p. 575 sqq. — πήγνυται. Vinum enim congelascere non posse, nisi ingenti frigore, constans erat apud veteres opinio. Vide Plin. *Histor. natur.* XIV, 27. Gell. *Noct. Attic.* XVII, 8. Macrobian. *Saturnal.* VII, 12, p. 620 sqq. Alexand. Aphrodis. *Problem.* I, 10. Exempla tamen hic illic obvia, v. c. apud Xenophont. *Anabas.* VII, 4, 3: ἦν δὲ χιῶν πολλή καὶ ψῆχος οὕτως, ὥστε τὸ ὕδωρ, ὃ ἐφέρετο ἐπὶ δεῖπνον ἐπήγνυτο καὶ ὁ οἶνος ὃ ἐν τοῖς ἀγγείοις. Virgil. *Georg.* III, 364:

— — caedunt securibus humida vina.

Ovid. *Trist.* III, 10, 23 sq.:

*Udaque consistunt formam servantia testae
Vina, nec hausta meri, sed data frustra bibunt.*

Caeterum quaestiones ad vinum pertinentes Aristoteles uberius tractaverat in libro de vini natura, laudato apud Plutarchum *Quaest. Symp.* III, 5, qui idem fortasse, atque ille, quem περὶ μέθης composuit, laudatus apud Macrobian. *Saturnal.* VI, 6, p. 600 (cfr. Meurs. ad Apollon. *Dysc. Mirab.* c. 25), longe autem diversus est a tertia *Problematum* sectione, in qua multa ad vinum ac vinolentiam pertinentia exposuit. — Mustum elixari dixerat iam supra IV, 3, 15. cfr. Schneider. *Eclog. phys.* Tom. II, p. 137 sqq.

7. ἀπὸ πάντων τῶν τοιούτων sc. ὅσα μὲν ὕδατος καὶ γῆς. — ἂν τις βούληται F. H. N. — Praeterea animadvertas apertam mentionem operationis, quam hodie destillationem vocare solemus. Cfr. Alexander ad Meteor. II, 3, 23, fol. 97, b (verba in excerptis adscribenda erant, iniuria a nobis omissa): οὕτω γοῦν καὶ ποιοῦσι τινες πότιμον ὕδωρ ἀπὸ τοῦ θαλασίου. ὑποκαίοντες γὰρ πολλῶ πυρὶ πλήρεις ὕδατος τοιούτου λέβητας καὶ τὸν ἀτμὸν ἐν τοῖς ὑπερκειμένοις αὐτῶν πώμασι ἀθροίζοντες τε καὶ δεχόμενοι, τούτω εἰς ὕδωρ μεταβάλλοντι χρῶνται ποτῶ. οὐ μόνον δὲ φησι τὴν θάλασσαν ἀτμίσασαν ἀποβάλλειν τὸν οἰκίον χυμὸν, καὶ ὕδωρ γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ ἄλλα ὑγρά· καὶ γὰρ οἶνος καὶ τὰ ἄλλα τὰ χυμοὺς ἔχοντα καὶ ἀτμίζοντα ἐν τῇ τοῦ ἀτμοῦ εἰς ὑγρὸν πάλιν μεταβολῇ ὕδωρ γίγνεται. Quibuscum verbis conferas Dioscoridis Mat. med. V, 110: ὑδράργυρος δὲ σκευάζεται ἀπο τοῦ ἀμμίου λεγομένου, καταχρηστικῶς δὲ καὶ τούτου κινναβάρεως λεγομένου. θέντες γὰρ ἐπὶ κοπάδος κεραμέας κόγχον σιδηροῦν ἔχοντα κινναβάρη, περικαθάπτουσιν ἄμβικα, περιελείψαντες πληθῶ, εἶτα ὑποκαίουσιν ἄνθραξιν. ἢ γὰρ προσίξουσα τῷ ἄμβικῳ αἰθάλῃ ἀποξυσθεῖσα καὶ ἀποψυχθεῖσα, ὑδράργυρος γίνεται.

8. ὡσπερ εἴρηται IV, 6, 5. — Dedimus cum Alexandro in ῥήματι fol. 134, b et in commentario fol. 135, a: τὸ γὰρ ψυχρὸν οὐ μόνον πήγνυσι καὶ ξηραίνει, ἀλλὰ καὶ παχύνει· πήγνυσι καὶ ξηραίνει μὲν τὸ ὕδωρ et q. s. Proxime accedunt A. Vic. B. P. Cas. qui exhibent: οὐ μόνον πήγνυσι καὶ ξηραίνει, ἀλλὰ καὶ παχύνει· ξηραίνει μὲν τὸ ὕδωρ et q. s. Bekkerus cum codicibus: οὐ μόνον πήγνυσιν, ἀλλὰ ξηραίνει μὲν τὸ ὕδωρ et q. s. Quae si nulla esset lectionis varietas, stare possent. At, quis non videt, scribas codicum repetitione verbi ξηραίνει esse deceptos? — Articulum ante ὕδωρ omittunt E. F. —

9. Cum tota paragrapho cfr. quae dixerat IV, 6, 3. — De reliquis, quas exempli gratia affert, substantiis aut in antegressis iam disputatum est, aut in sequentibus disputabitur. De aceto autem cfr. Plutarch. Quaest. Sympos.

III, 5. Vol. XI, p. 130 sq. Galenus (*de simpl. medicam. facult.* IV, 3, p. 629) sententiam Aristotelis et Theophrasti de calore aceti ita tradidit, ut acetum vini nativum calorem omisisse, alium deinde vi putredinis adeptum esse censerent. Locus Theophrasti est *de igne* §. 25, p. 714. — *κονία* est *lixivium*. Vide Theophr. l. l. §. 65, p. 728; *Geopon.* X, 29, p. 697. XII, 8, 2, p. 857. cfr. Niclas ad XII, 5, 2, p. 853. Polluc. VII, 11, 39 sqq. Diosc. I, 186. Adde Beckmann *Beitr. zur Gesch. d. Erfind.* Vol. IV, p. 10 sqq. ubi inter alia laudantur etiam verba Pauli Aeginetae: *κονία, τὸ ὄλον περιπλυμὰ τῆς τέφρας ὀνομάζεται.* — De verbis ὄσα δὲ παχύνεται ἀέρος bene egit Vicomercatus, cuius verba adscribimus: Illud advertendum, id, quod dicitur de rebus crassescentibus, valde ambiguum esse variamque admittere interpretationem. Etenim de rebus frigore crassescentibus exponi potest, ut Alexander interpretatur: ut idem sit, crassescere vaporem ignis efficientia non reddendo, quod frigore crassius fieri. Ideoque alterum loco alterius interpretatur: ut idem sit, quomodo si loco frigoris, non calidum poneretur, quod fieri solitum est, in contrariis medio carentibus, qualia fere sunt frigus et calor. Cum igitur duobus modis crassities inducatur, aut frigore, aut calore, qui evaporationis est causa, huius secundi negatione primum expressisse potest intelligi. Aliam interpretationem hic locus accipit et ad crassitiem, quam calor facit, resque calore crassescentes, potest referri, ut sit sensus: Quaecunque ignis efficientia vaporem non reddendo crassescunt, alia sunt terrea etc. dictumque erit, vaporem non reddendo propter aquam et res aqueas, quae in vaporem ignis vi abeunt, nec crassescunt. Harum expositionum utram accipere aliquis maluerit, non valde procul a vero aberrabit: siquidem quae commemorantur, aut terrea, aut aquea simul et aërea, tam calore quam frigore crassescant. Quod si secundam quispiam eligat, non ideo vaporem ignis vi non reddendo crassescere, dictum esse, animadvertat, quod, cum igne crassescunt, vaporem aliquem non mittant. A vero enim, qui id arbitraretur, longius

discederet, cum crassitiem fieri, antea dictum sit, humore exeunte, ac terreis partibus densatis. Caloris praeterea proprium est, humorem ad se allicere. Illud itaque dictum est, ut res illae seiungerentur, quae totae in vaporem solvuntur, re nulla aut certe exigua manente. Quales sunt res aquae. Sed illud cavendum est, ne, si de crassitie, quam calor affert, exposuerimus, calore duntaxat ea, quae commemorantur, crassescere arbitremur. Similiter, si de rebus frigore crassescen- tibus Aristotelem locutum putaverimus, non propterea cre- dendum est, tolli, quominus calore quoque crassescant. Nam oleum et mel, quae commemorat, interdum calore, interdum frigore crassescunt. De oleo antea dictum est: de melle in progressu dicitur. Quare frigore aut calore crassescere et terreum esse, aut commune aëris et aquae, non recipiuntur. Sed haec latius patent, quam illorum alterutrum. Non igitur sibi Aristoteles adversatur, qui oleum et mel frigore cras- sescere interdum ait, interdum tam frigore quam calore. Adversari quidem sibi videtur, quod h. l. (expositionem primam sequentibus) inquit, quae frigore crassescant aut terrea esse, aut aëris et aquae communia: in progressu autem terrea. Sed controversia ex eo tollitur, quod hic omnia, quae frigore crassescunt, comprehendat, seu calore etiam fiant crassiora, seu non fiant, post de his tantum loquatur, quae solo frigore crassescunt. Nam ibi separatim ponuntur, quae ab utroque fiunt crassiora. Hanc difficultatem fugiunt, qui secundam expositionem accipiunt. — Articulum ante *ψυχροῦ* omittit F. — *οἶνον καὶ οἶνος* mutato verborum ordine N. — *ὑδατος* hic et in sequentibus constanter exhibet E. — *ὑδατος καὶ ἀέρος κοινά* transposito *κοινά* F. — *μέλι μὲν οὐ γῆς* F. — Post *ἀέρος* in fine paragraphi *καὶ ὑδατος* addunt A. Vic. B. P. Cas. et ita Alex. Aldi in *ῥήματι* fol. 134, b et in com- mentario fol. 135, a: *ἔλαιον δὲ ἀέρον δῆλος καὶ ὑδατος*. Nihilo tamen secius non admittenda videtur haec lectio, quae para- phrasin sapit ac fortasse ex *διπτογραφίᾳ* negligentioris scribae orta est, ut saepenumero factum videmus in antiquis codici- bus. Adi Jacobs *Additam. Animadv. in Athen.* p. 87.

Ruhkopf ad Senec. *Quaest. nat.* II, 22, p. 103. *Eius modi διττογραφίας exemplum in ipsis Meteorologicorum codicibus I, 8. Vol. I, p. 421.*

10. καὶ ante ὕδατος omittunt F. H. N. Ad verba κοινὰ καὶ ὕδατος cfr. Theophrast. *de sens. ac sensili* §. 10, p. 651: ἐν τούτῳ (sc. τῷ αἵματι) μάλιστα κεκρῶσθαι ἐστὶ τὰ στοιχεῖα τῶν μερῶν: imprimis autem IV, 10, 18: αἷμα δὲ καὶ γονὴ κοινὰ γῆς καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος. τὸ μὲν ἔχον ἴνας αἷμα μᾶλλον γῆς. διὸ καὶ ψύξει πήγνυται καὶ ὑγρῷ τίχεται. τὰ δὲ μὴ ἔχοντα ἴνας ὕδατος. διὸ καὶ οὐ πήγνυται. De lacte vide inter alios Plinium *Histor. natur.* XI, 40: *Omne lac igne spissatur, frigore serescit.* — καὶ ἄλλες γίνεται transposito γίνεται H. N. — καὶ ante λῖθοι omittit F.

11. ἐκκαλεῖται F. — Ad verba τὸ δὲ γεῶδες συνίσταται καὶ ὑπὸ τοῦ ὀποῦ cfr. *Histor. animal.* III, 20, p. 522, b: πήγνυσι δὲ τὸ γάλα ὀπὸς τε συκῆς καὶ πνετία· ὁ μὲν οὖν ὀπὸς εἰς ἔριον ἐξοπισθεῖς ὕταν ἐκπλυθῆν πάλιν τὸ ἔριον εἰς γάλα ὀλίγον. τοῦτο γὰρ κεραυνώμενον ἐκπήγνυσιν. Res ab antiquissimis inde temporibus nota: vide Homer. *Iliad.* 902 sqq.:

Ὡς δ' ὅτ' ὀπὸς γάλα λευκὸν ἐπειγόμενος συνέπηξεν
ὑγρὸν ἔον, μάλα δ' ὄκα περιστρέφεται κυκώοντι·

Ὡς ἄρα καρπαλίμως ἴησατο Θουῶρον Ἄρηα.

Hippocrat. *de morb.* IV, p. 510 Foës. Theophrast. *de caus. plantar.* I, 16, 7, p. 368. Varron. *de re rust.* II, 11, 4. Columell. VII, 8, 1. Plin. *Histor. natur.* XI, 40. XXIII, 7, 63. Pallad. VI, 9, 1. Dioscorid. I, 183. Athen. XIV, p. 658. Plutarch. *Quaest. Sympos.* VI, 10, p. 697. *Geop.* XVIII, 12, 2. XVIII, 19: οἱ πολλοὶ πήσσουσι τοὺς τυρούς, ὁ πρῶτόν τινες ὀπὸν καλοῦσιν, οἱ δὲ πλείστοι τῶν γεωργῶν πιτύαν αὐτὸ ὀνομάζουσιν. κάλλιον δὲ ἐστὶν ἀπὸ τῶν ἐρίφων. καὶ ἄλλες δὲ φρυκτοὶ πήσσουσι γάλα καὶ συκῆς ὀπὸς et q. s. Ast ad *Theologum. Arithmet.* II, p. 163. De vocabuli ὀπὸς significatione omnino conferendus est Galenus *de simpl.*

medic. facultat. VIII, p. 274 sqq. *). Secundum Moeridem p. 266 ed. Koch. ὀπός atticum erat, πυτία vulgare nomen. Apud Dores lactis coagulatum τάμισος vocabatur. Cfr. Theocrit. VII, 16 ac saepius. Lac coagulare Graecis dicebatur τρέφειν (cfr. Theocrit. *Idyll.* XXV, 106), unde τροφαλῖς, de quo vide Interpp. ad Moerid. p. 337 ed. Koch. — Articulum ante λατοῖ omittit E.

12. De partibus, ex quibus lac constet, disseruit Aristoteles *Histor. animal.* III, 20, p. 521, b sq. unde sequentia excerpimus: πᾶν δὲ γάλα ἔχει ἴχωρα ὑδατώδη, ὃς καλεῖται ὀρρός, καὶ σωματώδες, ὃ καλεῖται τυρός. ἔχει δὲ πλείω τυρόν τὸ παχύτερον τῶν γαλάκτων. τὸ μὲν οὖν μὴ ἀμφοδόντων γάλα πήγνυται. διὸ καὶ τυρεύεται τῶν ἡμέρων. τῶν δ' ἀμφοδόντων οὐ πήγνυται, ὥσπερ οὐδ' ἡ πιμελή. καὶ ἐστὶ λεπτόν καὶ γλυκύ. — ὑπὸ μὲν οὖν τοῦ ψυχροῦ οὐ πήγνυται τὸ γάλα, ἀλλὰ διορροῦται μᾶλλον. ὑπὸ δὲ τοῦ πυροῦ πήγνυται καὶ παχύνεται. — — πήγνυται δὲ μάλιστα οὐ μόνον τὸ τυρόν ἔχον πλείστον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀχμηρότατον πλέον ἔχον. Hesychius ὀρρόν explicat τὸ ὑδατώδες καὶ ἀφιστάμενον τοῦ γαλακτος. Butyrum, oleagineam lactis partem, probe novit Hippocrates (*de morb.* IV, p. 357 Kühn. Sect. V, p. 67 Foës. *de nat. mul.* Sect. V, p. 137. *de morb.*

*) Plato in *Tim.* p. 59 sq. ubi quatuor humidorum genera distinguit, haec habet, quae cum his conferri merentur, quae in nostro capite disseruit Aristoteles: τὰ δὲ δὴ πλείστα ὑδάτων εἶδη μειγμένα ἀλλήλοις, ξύμπαν μὲν τὸ γένος, διὰ τῶν ἐκ τῆς γῆς φυτῶν ἠθήμενα χυμοὶ λεγόμενοι. διὰ δὲ τὰς μίξεις ἀνομοιότητα ἕκαστοι οὐχόντες τὰ μὲν ἄλλα πολλὰ ἀνώνυμα γένη παρεσχοντο, τέτταρα δὲ ὅσα ἔμπυρα εἶδη, διαφανῆ μάλιστα γενόμενα εἴληφεν ὀνόματα αὐτῶν. τὸ μὲν τῆς ψυχῆς μετὰ τοῦ σώματος θερμαντικὸν οἶνος, τὸ δὲ λεῖον καὶ διακριτικὸν ὄψεως διὰ ταῦτά τε ἰδεῖν λαμπρόν καὶ στίλβον λεπτόρον τε φανταζόμενον ἔλαιον εἶδος, πίττα καὶ κίκι καὶ ἔλαιον αὐτὸ ὅσα τ' ἄλλα τῆς αὐτῆς δυνάμεως. ὅσον δὲ διαχρητικὸν μέχρι φύσεως τῶν περὶ τὸ στόμα ξυνόδων, ταύτῃ τῇ δυνάμει γλυκύτητα παρεχόμενον, μέλι τὸ κατὰ πάντων μάλιστα πρόσρημα ἔσχε· τὸ δὲ τῆς σαρκὸς διαλυτικὸν τῷ κἀκείν ἀφρώδες γένος ἐκ πάντων ἀφορισθὲν τῶν χυμῶν ὀπός ἐπονομάσθη.

mulier. II. Sect. V, p. 235, 191). Aristoteles non nisi obiter commemoravit l. l. p. 522, a: ὑπάρχει δ' ἐν τῷ γάλακτι λιπαρότης, ἣ καὶ ἐν τοῖς πεπηγῶσι γίνεται ἐλαιώδης. Parandimodus accurate describitur a Dioscoride II, 81, p. 200 sq. Galeno *de simpl. medic. facult.* X, p. 272. Cfr. omnino de butyri apud veteres usu Beckmann. *Beitr. zur Gesch. der Erfind.* Vol. III, p. 270 sqq. Coray ad Hippocrat. *de aëre, aq. et loc.* II, p. 284. Sprengel ad Dioscorid. l. l. Vol. II, p. 445 sq. — καὶ ante ὁ ὀρρός ponunt F. H. N. — ἐκκαίεται F. N. — πυρός pro τυρόν Vic. B. Alex. Aldi fol. 135, a aperto mendo, cuius origo patet ex lectione cod. F. quem, uti facere solet, sequitur P. qui τυρός exhibet. — Verba μᾶλλον πήγνυται (§. 13) in margine posuit F. Quod deinde ait de ἀτροφιᾷ lactis, cui caseus deest, illustratur loco *Hist. animal.* III, 21, p. 523, a: τροφιμώματον οὖν τὸ πλεῖστον ἔχον τυρόν· ὑγιεινότερον δὲ τοῖς παιδίοις τὸ ἔλαττον. Omnino lacte tamquam alimento non esse utendum, quia nimium nutriat, dicit Plutarch. *Praec. diaetet.* Vol. VII, p. 396.

13. Ad explicationem eorum, quae de sanguine h. §. et sqq. affert, multum faciunt verba *de part. animal.* II, 4, p. 650, b: τὰς δὲ καλουμένας ἴνας τὸ μὲν ἔχει αἷμα, τὸ δ' οὐκ ἔχει, οἷον τὸ τῶν ἐλάφων καὶ προκῶν. διόπερ οὐ πήγνυται τὸ τοιοῦτο αἷμα. τοῦ γὰρ αἵματος τὸ μὲν ὑδατώδες μᾶλλον ψυχρόν ἐστι. διὸ καὶ οὐ πήγνυται. τὸ δὲ γεῶδες πήγνυται συνεξατμιζοντος τοῦ ὑγροῦ. αἱ δὲ ἴνες γῆς εἰσι. συμβαίνει δ' ἐνιά γε καὶ γλαφυρότερον ἔχειν τὴν διάνοιαν τῶν τοιοῦτων, οὐ διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ αἵματος, ἀλλὰ διὰ τὴν λεπτότητα μᾶλλον καὶ τὸ καθαρόν εἶναι. τὸ δὲ γεῶδες οὐδέτερον ἔχει τούτων. ἐκινητοτέρα γὰρ ἔχει τὴν αἰσθησιν τὰ λεπτοτέρα ἔχοντα τὴν ὑγρότητα καὶ καθαρωτέραν. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τῶν ἀναίμων ἐνια συνετωτέρα ἔχει τὴν ψυχὴν ἐνίων ἐναίμων, καθάπερ εἴρηται πρότερον, οἷον ἡ μέλιττα, καὶ τὸ τῶν μυρμηκῶν γένος καὶ εἴ τι ἕτερον τοιοῦτόν ἐστι. δειλότερα τὰ λίαν ἰδατώδη· ὁ γὰρ φόβος καταψύχει. προσοδοποιεῖται οὖν τῷ πάθει τὰ τοιαύτην ἔχοντα τὴν ἐν τῇ καρδίᾳ κρᾶσιν. τὸ γὰρ

ὑδωρ τῷ ψυχρῷ πηκτόν ἐστι. διὸ καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἔναιμα δειλότερα τῶν ἀναίμων ἐστίν, ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν, καὶ ἀκινήτίζει τε φοβούμενα καὶ προίεται περιπτώματα καὶ μεταβάλλει ἔνια τὰς χροῖας αὐτῶν. τὰ δὲ πολλὰς ἔχοντα λίαν ἴνας καὶ παχείας καὶ γεωδέστερα τὴν φύσιν ἐστί, καὶ θυμώδη τὸ ἦθος καὶ ἐνστατικά διὰ τὸν θυμόν. Θερμότητος γὰρ ποιητικὸς ὁ θυμός. τὰ δὲ στερεὰ θερμανθέντα μᾶλλον θερμαίνει τῶν ὑγρῶν. αἱ δὲ ἴνες στερεὸν καὶ γεῶδες, ὥστε γίνονται οἶον πυρραὶ ἐν τῷ αἵματι καὶ ζέσιν ποιοῦσιν ἐν τοῖς θυμοῖς. διὸ οἱ ταῦροι καὶ οἱ κάρροι θυμώδεις καὶ ἐκστατικοί. τὸ γὰρ αἷμα τούτων ἰνωδέστερον καὶ τό γε τοῦ ταύρου τάχιστα πήγνυται πάντων. ἔξαιρουμένων δὲ τούτων τῶν ἰνῶν οὐ πήγνυται. καθάπερ γὰρ ἐκ πηλοῦ εἴ τις ἐξέλκοι τὸ γεῶδες, οὐ πήγνυται τὸ ὑδωρ, οὕτω καὶ τὸ αἷμα. αἱ γὰρ ἴνες γῆς. μὴ ἔξαιρουμένων δὲ πήγνυται, οἶον ὑγρὰ γῆ ὑπὸ ψύχους. τοῦ γὰρ θερμοῦ ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ ἐκθλιβομένου συνεξαμιλλίζει τὸ ὑγρὸν, καθάπερ εἴρηται πρότερον *), καὶ πήγνυται οὐχ ὑπὸ θερμοῦ, ἀλλ' ἑπὶ ψυχροῦ ἔξαιρουμένου. ἐν δὲ τοῖς σώμασιν ὑγρὸν ἐστι διὰ τὴν θερμότητα τὴν ἐν τοῖς ζώοις. πολλῶν δ' ἐστὶν αἰτία ἢ τοῦ αἵματος φύσις καὶ κατὰ τὸ ἦθος τοῖς ζώοις καὶ κατὰ τὴν αἰσθησὶν ἐλόγως **). ὕλη γὰρ ἐστὶ παντὸς τοῦ σώματος. ἢ γὰρ τροφή ὕλη· τὸ δ' αἷμα ἢ ἐσχάτη τροφή. πολλὴν οὖν ποιεῖ διαφορὰν, θερμὸν ὄν καὶ ψυχρὸν, καὶ λεπτὸν καὶ παχύ, καὶ θολερὸν καὶ καθαρὸν. ἴχωρ δὲ ἐστὶ τὸ ὑδατῶδες τοῦ αἵματος διὰ τοῦ μή πως πεπέφθαι ἢ διεφθάρθαι, ὥστε ὁ μὲν ἐξ ἀνάγκης ἴχωρ, ὁ δ' αἵματος χάριν ἐστί. — καὶ τὸ αἷμα δὲ ὁμοίως πλεῖον γῆς H. N. — ψυχόμενον, cum sanguis natura sit calidus. Cfr. praeter locum mox laudatum de part. animal. III, 4. III, 5: αὕτη δ' ἐστὶν αἰτία καὶ τῷ αἵματι τῆς ὑγρότητος καὶ θερμότητος. Adde *Histor. animal.* III, 19, p. 520, b: [τὸ αἷμα] ἐν μὲν τῷ ζῳῷ θερμὸν καὶ ὑγρὸν αἰ. ἐξίον δὲ ἔξω

*) Quibus verbis respicit ad *Meteorol.* IV, 6, 5. In libris enim de partibus animalium nihil tale dixerat.

***) Unde et nonnulli veteres philosophi sedem animae in sanguine quaesiverant. Vide de anima I, 2, 18.

πήγνυται πάντων, πλην ἐλάφου καὶ προκός, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιαύτην ἔχει τὴν φύσιν. τὸ δ' ἄλλο αἷμα πήγνυται, ἐὰν μὴ ἐξαιρεθῶσιν αἱ ἴνες. τάχιστα δὲ πήγνυται τὸ τοῦ ταύρου αἷμα πάντων. — ψυχρά pro ψυχρότατα H. N. — Bekkerus post ψυχρότατα addit ταῦτα, quod omisimus cum E. A. Vic. Alex. Aldi. B. — ἴνας et ἴνες h. l. et in sqq. ubique A. Vic. B. — Articulum ante γῆς addit F. — ὥστε ἐξαιρεθειῶν omisso καὶ H. N. — διεξαιρεθειῶν F.

14. τοῦτο δ' ἐστίν F. H. N. De futuro ἔσται cfr. Bernhardt *Synt.* p. 378. Hipp. *de aëre, aq. et loc.* §. 9: ἥτις μὲν πόλις πρὸς τὰ πνεύματα κέεται τὰ θερμὰ (ταῦτα δὲ ἔσται μεταξύ τῆς τε χειμερινῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου καὶ τῶν δυσμέων τῶν χειμερινῶν) etc. Platon. *Phaed.* p. 78 A: ταῦτα μὲν δὴ ἔφη, ὑπάρξει. Caeterum A. Vic. distinguunt: ὥστε καὶ ἐξαιρεθειῶν οὐ πήγνυται (τοῦτο δ' ἔσται, ὅτι οὐ ξηραίνεται. ἴδωρ γὰρ τὸ λοιπόν), ὡσπερ τὸ γάλα τοῦ τυροῦ ἐξαιρεθέντος. Quod ad sensum attinet, utraque ratio fere ad idem redit. — ὡς τὸ γάλα F. H. W. Lac et sanguinem secundum singularem partium compositionem comparat Galenus *de elementis sec. Hippocrat.* II, 2. Tom. I, p. 495 sq.: ἐν μὲν τι φαίνεται τὸ αἷμα, καθάπερ καὶ τὸ γάλα. διδάσκει δ' ὁ λόγος οὐχ ἐν ὑπάρχειν αὐτό, καθότι μηδὲ τὸ γάλα. τὸ μὲν γὰρ ἐστὶν ἄκρως ὀρρωδες καὶ λεπτόν ἐν τῷ γάλακτι, τὸ δὲ ἄκρως τυρωδες καὶ παχύ. ταῦτα δέ, ἕως μὲν ἐκέκρητο πρὸς ἄλληλα, μέσον ἀπειργάζετο τὸ γάλα τυροῦ καὶ ὀρροῦ. διακριθέντα δέ, τὴν οἰκίαν ἰδέαν ἐνεδείξατο, καὶ τὴν τοῦ γάλακτος ἐδίδαξε φύσιν, ὡς οὐκ ἄρα ἐν ἦν ἀκριβῶς, ἀλλ' ἐξ ἐναντίων τε καὶ διαφερόντων συγκείμενον. ὡς οὖν ἐν τῷ γάλακτι τὸ μὲν ἐστὶν ὀρρός, τὸ δὲ τυρός, οὕτω καὶ ἐν τῷ αἵματι τὸ μὲν οἶον ἰχώρ αἵματος ἀνὰ λόγον ὀρροῦ γάλακτος, τὸ δὲ οἶον ἰλός τις καὶ τρῶς ἀνὰ λόγον τῷ τυρῷ. καὶ μὲν δὴ καὶ ἴνας ἐμφερομένης τῷ αἵματι σαφῶς ἐστὶ θεύσασθαι, καὶ τούτων ἐξαιρεθειῶν, οὐ πήγνυται τὸ αἷμα καὶ χωρισθὲν τῶν ἴνων τὸ αἷμα καὶ χροῖα καὶ συστάσει διαφέρει. Adde *de simpl. medic. facultat.* IV, p. 677. X, p. 266. *de aliment. succ.* Vol. VI, p. 766. *de aliment. facult.* III, p. 691. *in Hippocr. Epidem.* II. *Comment.*

III, p. 457. De partibus sanguinis adde *Hist. animal* III, 2, p. 511, a ubi ἰχώρ et ἴνες commemorantur. — γὰρ post νοσώδη omittunt H. N. contra loquendi morem Aristotelis. Cfr. Comment. ad I, 8, 7. Vol. I, p. 419. III, 4, 26, p. 298. καὶ γὰρ τὰ νοσώδη αἷμ. A. Vic. P. Alex. fol. 135, a. τὰ γὰρ νοσώδη B. — De sanguine aegroto vide *Hist. animal*. III, 19, p. 521, a: ἔξυγραινομένου λίαν [τοῦ αἵματος] νοσοῦσιν [οἱ ζῷοι]. γίνεται γὰρ ἰχωροειδές καὶ διορροῦται οὕτως, ὥστε ἴδη τινές ἴδιαν αἱματώδη ἰδρώα. καὶ ἐξιδὼν ἐνλοῦς οὐ πηγνοται παντελῶς ἢ διωρισμένως καὶ χωρὶς γίνεται δὲ πεπτομένων ἐξ ἰχώρων μὲν αἷμα· ἐξ αἵματος δὲ πιμελή· νενοσηκόςτος δὲ αἵματος αἰμορροός, ἢ τε ἐν ταῖς ῥίσι καὶ περὶ τὴν ἔδραν, καὶ ἴξια. σηπόμενον δὲ γίνεται τὸ αἷμα ἐν τῷ σώματι πῦον, ἐκ δὲ τοῦ πῦον πῶρος ἰχώρ δὲ ἐστιν ἄπεπτον αἷμα, ἢ τῷ μήπω πεπέφθαι, ἢ τῷ διορρωσθαι. *de part. anim.* III, 5, p. 668, b: ἴδη δὲ τισιν ἰδρωσσαι συνέβη αἱματώδει περιττώματι διὰ καχεξίαν, τοῦ μὲν σώματος ῥυάδος καὶ μανοῦ γενομένου, τοῦ δὲ αἵματος ἔξυγρανθέντος δι' ἀπειρίαν, ἀδυνατούσης τῆς ἐν τοῖς φλεβίοις θερμότητος πέσσειν δι' ὀλιγότητα. εἴρηται γὰρ, ὅτι πᾶν τὸ κοινὸν γῆς καὶ ὕδατος παχύνεται πεσσομένο *) . ἢ δὲ τροφή καὶ τὸ αἷμα μικτὸν ἐξ ἀμφοῖν. ἀδυνατεῖ δὲ πέσσειν ἢ θερμότης οὐ μόνον διὰ τὴν αὐτῆς ὀλιγότητα, ἀλλὰ καὶ διὰ πληθθος καὶ ὑπερβολὴν τῆς εἰσφερομένης τροφῆς. γίνεται δὲ πρὸς ταύτην ὀλίγη· ἢ δὲ ὑπερβολὴ διττὴ· καὶ γὰρ τῷ ποσῷ καὶ τῷ ποιῷ. οὐ γὰρ πᾶν ὁμοίως εὔπεπτον. Schol. Homeri *Iliad.* ε', 340 ἰχωρα explicat ὑγρασίαν τῆς διεφθαμένης σαρκὸς ὑφαιμον. cfr. Blomfield. Glossar. in Aesch. *Agamemn.* 1456, p. 260. Apud Aristotelem saepenumero recurrit de variis corrupti sanguinis formis ac generibus, veluti de flavio lochiorum *Histor. animal.* VII, p. 596, b de aqua inter mem-

*) Quibus verbis aperte ad hunc nostrum locum respicit. Caeterum cfr. cum verbis Aristotelicis Theophrastea *de sudorib.* §. 12, p. 814: ἴδη δὲ τινές φασὶ καὶ αἵματι εἰκάσαι, καθάπερ Μονᾶς ἔλεγεν ὁ ἰατρός, δηλον ὡς ἐπισπασθείσης πλείονος ὑγρότητος ἐκ τῶν φλεβῶν, ἀπέπτου δέ, ὥστε ἀνακεχωρισμένης ταύτης· ἐνίστα γὰρ καὶ αὐτὸ τὸ αἷμα γίνεται ἄπεπτον.

branas fusa, quae alias ὕδρωψ dicitur *Hist. animal.* VII, 8, 1. cfr. Schneider. III, p. 551. Inde factum est, ut hic illius significet. ex. gr. apud Cels. *de medic.* V, 20: *Et sanies et pus quasdam species distinctas Graecis nominibus habent. Est enim quaedam sanies, quae vel ἰχώρ vel μελκίχρα appellatur. ἰχώρ tenuis, subalbidus, ex malo ulcere exit, maximeque ubi nervo laeso inflammatio secuta est. Μελκίχρα crassior est, glutinosior et subalbida mellique albo subsimilis et q. s. Macrobo. Saturnal. VII, 12. Deinde ἰχώρ de quovis humore positum deprehenditur, ut in Geoponic. IX, 19, 6: ὁ ἰχώρ ὃ ἐκ τῶν πυρήνων. — φλέγμα h. l. uti alias saepe numero, idem significat quod ὕδωρ vel ἰγρόν. cfr. *de part. animal.* IV, 2, p. 677, b. *de generat. animal.* I, 18, p. 725, a. Galen. *de differ. febr.* II, 6. Ita serum significat v. c. apud Galenum *de loc. affect.* V, 7, ubi τὸ φλεγματικὸν τοῦ αἵματος idem est, qui VI, 2 λεπτὸς ἰχώρ αἵματος vocatur. Adi, ut intelligas quanta sit incertitudo de ambitu significationis vocabulorum ἰχώρ, φλέγμα, ὕρρός, χολή, ἰγρόν, Platon. *Tim.* IX, p. 416 Bip. Galen. *Comment. in VI Epidem.* II, 38. *Comment. in libr. de artic.* I, 30. *de differ. febr.* VII, p. 348. *de natural. facult.* II, p. 130.*

15. Quae hac paragrapho ac sequentibus exponit, ea omnia fere in antegressis iam tradita sunt: at h. l. repetere ea voluit, ut, quemadmodum bene monet Vicomercatus, totam solutionis rerum concretarum rationem methodo quadam comprehenderet, qua omnia, quae solvi possunt aut non possunt comprehenderetur. Praeterea notum est, Aristotelem saepenumero ταυτολογεῖν cfr. Zell. ad Aristot. *Ethic. Nicom.* VII, 10, 4, p. 300 sq. — ὅτι pro ἔτι N. Alex. Aldi fol. 135, b. A. Vic. B. et ita procul dubio E. cum initio §. 16 δέ omittat. cfr. V. L. ad I, 13, 10. IV, 9, 38. — Post κέραμος F. addit καὶ λίθος. Quod si omnino, quae in sequentibus commemorantur h. l. recensere voluit, scribendum erat οἶον κέρασ καὶ κέραμος καὶ λίθος, quod fortasse verum est. — Verba κέρασ· τὰ δὲ ἀμάλυκτα duplici οἶον deceptus omisit E.

16. τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων αἴτια illustravimus ad IV, 6, 2. 3. 13. — δέ post αἴτιον omittunt E. Alex. A. Vic. B. propter mutatum §. 15 ἔτι in ὅτι. — δυοί pro δυοῖν N. Etiam in Theophrasti codicibus saepenumero variatur inter δυοῖν, δυεῖν et δυοί. cfr. Schneider. in indic. Tom. V, p. 354 et vide supra ad IV, 5, 3. III, 2, 3. δυοῖν ὄμμασι καὶ δυοσὶν ἀκοαῖς iunguntur *Polit.* III, 16, p. 1287, b probante Schol. ad Aristophan. *Acharn.* 97. Cfr. Götting. ad h. l. p. 367 sq.

17. πῦρ et ὕδωρ opposita statuit, cum illud sit calidum ac siccum, hoc humidum et frigidum. Inde, cum contraria contrariis nutriantur (*de anim.* II, 4, 9. *Phys. Ausc.* VIII, 7. cfr. Camer. ad *Ethic. Nicom.* VIII, 8, p. 391), τὸ ὑγρὸν τῷ πυρὶ τροφή ἐστὶ cfr. ad II, 2, 8. — πυρὶ δὲ ὕδατι μόνῳ posito ὕδατι pro ψυχρῷ H. N. — ὥστ' εἴ τι et q. s. F. ὥστ' εἴ τι' H. N.

18. ταῦτα pro τοιαῦτα E. A. Vic. B. — Verba ὥστε ἐμὴ δ' ὑγρῷ διδόναι δίοδον videntur, monente iam Olympiodoro, pugnare cum iis, quae disseruit *de gener. et interit.* I, 8, p. 326, b: ὅσοι μὲν οὖν διὰ τῆς τῶν πόρων κινήσεώς φασὶ τὰ πάθη συμβαίνειν; εἰ μὲν καὶ πεπληρωμένων τῶν πόρων, περιεργον οἱ πόροι. εἰ γὰρ ταύτῃ πάσχει τὸ πᾶν, κἂν μὴ πόρους ἔχον, ἀλλ' αὐτὸ συνεχές ὄν, πάσχοι τὸν αὐτὸν τρόπον. ἔτι δὲ πῶς ἐνδέχεται περὶ τοῦ διορᾶν συμβαίνειν, ὡς λέγουσιν, οὔτε γὰρ κατὰ τὰς ἀφὰς ἐνδέχεται διέναι διὰ τῶν διαφανῶν· οὔτε διὰ τῶν πόρων, εἰ πλήρης ἕκαστος. τί γὰρ διοίσει τοῦ μὴ πόρους ἔχειν; πᾶν γὰρ ὁμοίως ἔσται πλήρες, ἀλλὰ μὴν, εἰ καὶ κενὰ μὲν ταῦτα, ἀνάγκη δὲ σώματα ἐν αὐτοῖς ἔχειν, ταῦτ' οὐ συμβήσεται πάλιν. εἰ δὲ τηλικαῦτα το μέγεθος, ὥστε μὴ δέχεσθαι σῶμα μηδέν, γέλοιον τὸ μικρὸν μὲν οἶεσθαι κενὸν εἶναι, μέγα δὲ μὴ, μηδ' ὀπηλικονοῦν, ἢ τὸ κενὸν ἄλλο τι οἶεσθαι λέγειν, πλὴν χώραν σώματος. ὥστε δῆλον, ὅτι παντὶ σώματι τὸν ὕγκον ἴσον ἔσται κενόν. ὅλως δὲ τὸ πόρους ποιεῖν περιεργον. εἰ μὲν γὰρ μηδέν ποιεῖ κατα τὴν ἀφήν, οὐδὲ διὰ τῶν πόρων ποιήσει διόν. εἰ δὲ τῷ ὑπερσεσθαι καὶ μὴ πόρων ὄντων τὰ μὲν πείσεται, τὰ δὲ ποιήσει τῶν πρὸς ἀλλήλα τοῦτον τὸν τρόπον πεφυκότων. ὅτι μὲν οὖν

οὕτως τοὺς πόρους λέγειν, ὡς τινες ὑπολαμβάνουσι, ἢ ψεῦδος ἢ μάταιον, φανερὸν ἐκ τούτων ἐστί. διαιρετῶν δ' ὄντων πάντη τῶν σωμάτων πόρους ποιεῖν γέλοιον. ἢ γὰρ διαιρεταὶ δύναται χωρῆσθαι. At bene iam monuit Vicomercatus, quamquam meatuum merito actio non fiat, multum tamen eos ad rei solutionem et actionem accipiendam conducere, ideoque res in partes divisas magis perpeti, quam integras. Cfr. IV, 8, 9, quem ad l. Olympiodorus fol. 72, a monet: ἀλλὰ πάλιν πόρους ἄκουσον τὰ εὐπαθῆ μέρη, ἵνα ἐκφυγῆς τὸ ἄπορον, IV, 9, 4. 25. Adde Bake ad Cleomed. I, 1, p. 269.

19. Verba οὗθ' ὑπὸ ὕδατος omittit E.

20. ψυχθεῖς pro ψύχει E. H. N. — Verba ὥστε . . . ἄλυτον omittunt omnes codices a Bekkero collati. — ἄλυτον est, quod difficile solvitur. Vis enim ᾧ privativi saepe, praesertim apud Aristotelem ea est, ut vicem teneat adverbii inseparabilis δυσ. — Ita de caelo I, 11, p. 281, a: λέγεται δ' ἄφθαρτον καὶ τὸ μὴ ῥηδῖως φθειρόμενον. de anim. II, 10, 3: ὥσπερ ὁ μικρὸς ψόφος ἀνήκουστος τρόπον τινὰ καὶ ὁ μέγας τε καὶ ὁ βίαιος, ἀόρατον δὲ τὸ μὲν ὄλως λέγεται, ὥσπερ καὶ ἐπ' ἄλλων τὸ ἀδύνατον, τὸ δ' ἐὼν πεφυκὸς μὴ ἔχη ἢ φαύλως. ὥσπερ τὸ ἄπορον καὶ τὸ ἀπύρηνον, οὕτω δὲ καὶ ἡ γεῦσις καὶ γευστοῦ δὲ καὶ ἀγεύστου. τοῦτο δὲ τὸ μικρὸν ἢ φαῦλον ἔχον χυμὸν, ἢ φθαρτικὸν τῆς γεύσεως. de anim. I, 2, 20. I, 5, 4: ἀσώματον. II, 9, 4: ἀνόσφραντον. Ita ἀπύρηνοι καρποὶ vocantur, non quibus nulla inest duritia granorum, sed quibus minor, ut ait Senec. Epist. 85. Cfr. Geopon. X, 31. XI, 7, 7. Columell. V, 10, 15. Martial. Epigr. XIII, 42. Harduin. ad Plin. Histor. natur. XIII, 19, 34. Omnino adī Metaph. A, 22, p. 1022, b (p. 114 Br.): καὶ ὄσαχῶς δὲ αἱ ὑπὸ τοῦ ᾧ ἀποφάσεις λέγονται, τοσαυταχῶς καὶ αἱ στερησεις λέγονται. ἄνισον μὲν γὰρ τὸ μὴ ἔχειν ἰσότητα πεφυκὸς λέγεται, ἀόρατον δὲ τὸ ὄλως μὴ ἔχον χρωμα, καὶ ἄπορον καὶ τὸ ὄλως μὴ ἔχον πόδους καὶ τὸ φαύλους. ἔτι καὶ τὸ μικρὸν ἔχειν. ἔτι δὲ τὸ μὴ ῥηδῖως ἢ τὸ μὴ καλῶς, οἷον τὸ ἄτμητον οὐ μόνον τῷ μὴ τέμνεσθαι, ἀλλὰ καὶ τῷ μὴ ῥηδῖως, ἢ μὴ καλῶς. Eadem igitur ratione h. l. ἄλυτον esse interpretandum,

elucet ex IV, 6, 9. Cfr. etiam ad IV, 9, 30. — γῆς καὶ ἀέρος ἐστὶ transposito ἐστὶ H. N. De re cfr. ad IV, 3, 13. — διὸ καὶ καυστὰ ἀλλ' οὐ τηκτά et q. s. F. — τοῦ ὕδατι ἐπιπλεῖ omissa praepositione H. N. — ἐβένου Alex. fol. 135, b. — De re cfr. Theophrast. *Hist. plantar.* V, 3, 1, p. 180: πικνότερα μὲν οὖν δοκεῖ καὶ βαρύτερα πύξος εἶναι καὶ ἔβενος· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ἐπὶ τοῦ ὕδατος ταῦτ' ἐπινεῖ. καὶ ἡ μὲν πύξος ὄλη, τῆς δὲ ἐβένου ἡ μήτρα, ἐν ἧ καὶ ἡ τοῦ χρώματός ἐστι μελανία· τῶν δ' ἄλλων ὁ λωτός. Plin. *Histor. natur.* XVI, 40: *Spississima ex omni materia et ideo gravissima iudicatur ebenus et buxus, graciles natura; neutra in aquis fluitat, nec suber, si dematur cortex, nec larix* (Vitruv. II, 9). Causam, cur ligna innatent aquae, quaesivisse videtur Aristoteles in aëris admixtione, qui sursum ascendere tendit. cfr. ad IV, 7, 3. Meliorem iam novit Seneca *Quaest. nat.* III, 25, 5 sq.: *Hoc est, cur quaedam tigna supra aquam paene tota efferantur: quaedam ad medium submersa sint: quaedam ad aequilibrium aquae descendant. Nam quum utriusque pondus par est, neutraque res alteri cedit, graviora descendant, leviora gestantur. Grave autem et leve est, non aestimatione nostra, sed comparatione eius, quo vehi debet. Itaque ubi aqua gravior est hominis corpore, aut saxi, non sinit id, quo non vincitur, mergi: quem ad l. vide not. Ruhkopfii p. 191 sq. et nos ad II, 3, 36 sqq. Vol. I, p. 533. De ebena adeas Theophrast. *Hist. plant.* IV, 4, 6, p. 132. Dioscorid. I, 129: ἔβενος κρατίστη ἢ αἰθιοπική καὶ μέλαινα καὶ μὴ ἔχουσα κτηδόνας, ἐμφορῆς κέραι ἐργασμένῳ τῇ λειότητι, θλασθεῖσα δὲ πικρή, δηκτικὴ ἐν τῇ γεύσει καὶ ὑποστυφουσα ἐστὶ δὲ τις καὶ Ἰνδική, ἔχουσα διαφύσεις λευκὰς καὶ κίρρῳς καὶ σπῆλους ὁμοίως πικνοῦς, πλὴν βελτίων ἢ πρώτη, ubi cfr. Sprengel. Tom. II, p. 403 sq. qui in *Hist. rei herbar.* (ed. sec.) I, p. 71 comparat *Diospyrum ebenastrum*. Plin. *Hist. natur.* XII, 4, 9: *Duo genera ebeni: rarum id, quod melius, arboreum, truncis enodi, materia nigri splendoris ac vel sine arte protinus iucundi: alterum fruticosum, cytisi modo et tota India**

dispersum. Galen. *de simpl. medicam. facult.* VI, 5, p. 867 sq., ebum, cuius tamquam remedii mentionem facit, cum lapidibus propter duritiem comparat. De Aethiopia et India, ebeni patriis terris cfr. Herodot. III, 97. 114. Virg. *Georg.* II, 117. Adde Salmas. ad Solin. p. 1040.

21. πλείω pro πλείον H. N.

22. μόνων pro μόνον E. prorsus omittunt H. N.

23. ἐστὶ omittit F. — τῆξις καὶ πῆξις mutato verborum ordine F. N.

CAP. VIII.

Inscribitur caput in editione Bas. et apud G.: Περὶ τῶν ἐν τοῖς τελείοις μικτοῖς παθῶν· εἰσὶ δὲ ἐννεακαίδεκα τῆς ἕξεως, καὶ ἄλλα τοσαῦτα τῆς στέρησεως, καὶ πάλιν περὶ πηκτοῦ καὶ ἀπήκτου καὶ τηκτοῦ καὶ ἀτήκτου.

1. ψυχροῦ καὶ θερμοῦ mutato verborum ordine F. — καὶ ante παχύνοντα addunt F. P. S. — ποιεῖ pro ποιεῖται F. N. — τοιούτων pro αἰτῶν H. N. — ἐν ὑπασίν ἐστι θερμοότης ὀμῖσσο μὲν E. H. N. Vic. B. — ἧ ἐκλείπει sc. ἡ θερμοότης. — μετέχειν loco verbo finiti, quod dedit Bekkerus, exhibuimus cum cod. E.

2. Secundum Aristotelem corporis humani partes ex elementis constent necesse est, ut omne naturale corpus: sed, nisi prorsus praeterire quis velit membranas, vasa, nervos etc., generatio membrorum integrorum ex elementis intelligi nequit. Haec igitur omnia Aristoteles vocavit ὁμοιομερῆ, ὁμώνυμα, quae de *part. animal.* II, 1, p. 646, b ita definiuit: ἐστὶ γὰρ ὡς ἐνίων τὸ μέρος ὁμώνυμον τῷ ὅλῳ, οἷον φλεβὸς φλέψ. Similares partes dissimilaribus in generatione priores (cfr. I. I. p. 646, a), quamvis utrasque eodem tempore gigni statuat de *generat. animal.* II, 1: ἅμα δὲ τὰ ὁμοιομερῆ γίνεται καὶ τὰ ὀργανικά (oppoñuntur enim ὁμοιομερῆ et ὀργανικά tum h. I. tum alibi v. c. *Hist. animal.* I, 6, p. 491, a, ut haec eadem sint, quae alio loco vocat ἄνομοιομερῆ). Similares partes sensuum sunt organa, cum caeterae corporis functiones ab actione pendeant dissimilarium partium. cfr. *Histor. animal.*

I, 4, p. 489, a. Adde *de generat. et interit.* I, 5, p. 321, b praeter innumeros fere alios locos, in quibus de similarium et dissimilarium partium natura agit, et vide quae disseruerunt Schneider. ad Aristot. *Hist. animal.* Cur. post. ad I, 6, 5. Tom. II, p. 287 sqq. Trendelenburg. ad Aristot. *de anim.* II, 1, 6, p. 331. Praeterea ad fidum Aristotelis sectatorem, Galenum *de constit. art. med.* c. 6. Vol. I, p. 241 sq. c. 9, p. 254 sq. *Commentar. in Hippocrat. de nat. hom.* Prooem. Vol. XV, p. 7 sqq. *in Hippocrat. de aliment. Comm.* III, 1, p. 252 sqq. *in Hippocrat. de humor.* I, p. 33. *in Hippocrat. Epidem.* VI. *Comment.* I, p. 803. *de method. medendi* I, p. 48 sq. *de anim. morib.* Vol. IV, p. 773. *de plac. Hippocrat. et Platon.* VIII, p. 673. De similaribus plantarum partibus ad Theophrast. *Hist. plant.* I, 1, 12, p. 7: λέγω δὲ οὐχ ὁμοιομερές, ὅτι ἐκ τῶν αὐτῶν μὲν ὀτιοῦν μέρος σύγκειται, τῆς ῥίζης καὶ τοῦ στελέχους, ἀλλ' οὐ λέγεται στέλεχος τὸ ληφθέν, ἀλλὰ μόριον, ὡς ἐν τοῖς τῶν ζώων μέλεσιν ἐστιν. ἐκ τῶν αὐτῶν μὲν γὰρ ὀτιοῦν τῆς κνήμης ἢ τοῦ ἀγκῶνος, οὐχ ὁμώνυμον δέ, καθάπερ σῆξ καὶ ὄστοῦν, ἀλλ' ἰνώνυμον· οὐδὲ δὴ τῶν ἄλλων οὐδενός, ὅσα μονοειδῆ τῶν ὀργανικῶν ἁπάντων γὰρ τῶν τοιοῦτων ἰνώνυμα τὰ μέρη. τῶν δὲ πολυειδῶν ἰνομασμένα, καθάπερ ποδός, χειρός, κεφαλῆς, οἶον δάκτυλος, ῥίς, ὀφθαλμός. *de plant.* I, 3, p. 818, a: καὶ τινὰ μὲν μέρη τοῦ δένδρου εἰσὶν ἁπλᾶ, ὡς ὁ χυμὸς ὁ εὐρισκόμενος ἐν αὐτοῖς, καὶ οἱ δεσμοὶ καὶ αἱ φλέβες· τινὰ δὲ εἰσι σύνθετα ἐκ τούτων ὡς κλάδος καὶ λόγιοι καὶ φύλλα· ταῦτα δὲ πάντα οὐχ εὐρισκομεν ἐν πᾶσι τοῖς φυτοῖς. τινὰ γὰρ τῶν φυτῶν ἔχουσι καὶ ταῦτα καὶ ἄλλα μέρη, λόγους καὶ φύλλα, κλάδους, ἄνθη καὶ βλαστούς, καὶ φλοιὸν τὸν περικυκλοῦντα τὸν καρπὸν. καὶ καθὼς εἰσι καὶ ἐν τοῖς ζώοις μέρη ὁμοιομερῆ, οὕτω καὶ ἐν τοῖς φυτοῖς καὶ ἕκαστα τῶν μερῶν τοῦ φυτοῦ σύνθετα εἰσὶν ὅμοια μέλεσι ζώου. ὁ δὲ φλοιὸς τοῦ φυτοῦ ὁμοίός ἐστι φυσικῶς δέρματι ζώου· οἱ δὲ δεσμοὶ πάλιν ὅμοιοι νεύροις ζώου. ὁμοίως καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ἐν αὐτῷ. καὶ τινὰ μὲν τῶν μερῶν διαιροῦνται πῶς διὰ μερῶν ἰνομοίων, τινὰ δὲ ὁμοίων, οἷον ὡς ἐπὶ τοῦ πηλοῦ. καὶ γὰρ οὗτος ἐνὶ τρόπῳ

διαίρεται διὰ τῆς γῆς μόνον καὶ ἀλλοτρίως διὰ τῶν στοιχείων. ὡσαύτως καὶ ὁ πνεύμων καὶ ἡ σὰρξ διαίρουνται μὲν πρώτως καὶ εἰσι μέρη τούτων σὰρξ καὶ πνεύμων. ἄλλως δὲ διαίρουνται καὶ διὰ τῶν στοιχείων. ὁμοίως καὶ αἱ τῶν φυτῶν ῥίζαι. πλὴν οὐ διαίρεται καὶ ἡ χεὶρ εἰς ἄλλην χεῖρα, οὐδὲ ἡ ῥίζα εἰς ἄλλην ῥίζαν, οὐδὲ τὰ φύλλα εἰς ἄλλα φύλλα. ἐν ταύταις γοῦν ταῖς ῥίζαις καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς φύλλοις ἔστιν ἡ σύνθεσις.

— Caeterum patet Aristotelem eiusque adsecclas vocabulum ὁμοιομερῆ longe alia cepisse significatione, quam Αναξαγοράμ, de quo cfr. *de caelo* III, 3, p. 302, b. *Metaphys.* A, 3, p. 984, a. *Simplic.* in *Arist. Phys.* fol. 33, b. 106, b. in *Arist. de caelo* fol. 148, b. 149, a (ed. Asulan. Venet. 1526. fol.), *Sext. Empiric. Pyrrhonic. Hypotyp.* III, 4, 33. 137. — καὶ ζώοις dedimus cum E. Bekkerus cum reliquis καὶ ἐν ζώοις repetita praepositione, quam tamen ipse in verbis quae mox sequuntur ante τῆς ἀναθυμιάσεως omittit, ubi repetitur a H. N. cfr. ad I, 12, 11. — τοιαῦτα ἄλλα in verso ordine F. — ἐξ αὐτῶν sc. ὕδατος καὶ γῆς. — Verbis ὡσπερ εἴρηται ἐν ἄλλοις respicit aut ad III, 7, 1 aut ad singularem librum *de metallis*, quem ab Aristotele conscriptum testantur Olympiodorus fol. 3, a (cfr ad Exc. I, 1. Vol. I, p. 133), Pollux VII, 99.

3. διαφέρει ἅπαντα transposito ἅπαντα N. — Verba τοῖς πρὸς τὰς αἰσθήσεις ἰδίαις illustrantur verbis *de anim.* II, 6, 2: λέγω δ' ἴδιον μὲν ὃ μὴ ἐνδέχεται ἕτερον αἰσθῆσαι αἰσθάνεσθαι καὶ περὶ ὃ μὴ ἐνδέχεται ἀπατηθῆναι, οἷον ὄψις χρώματος καὶ ἀκοή ψόφου καὶ γεῦσις χυμοῦ. *de sens. et sensil.* c. 4, p. 442, b: μέγεθος γὰρ καὶ σχῆμα καὶ τὸ τραχὺ καὶ τὸ λεῖον, ἔτι δὲ τὸ ὄξύ καὶ τὸ ἀμβλὺ τὸ ἐν τοῖς ὄγκοις κοινὰ τῶν αἰσθησέων ἔστιν· εἰ δὲ μὴ πασῶν, ἀλλ' ὀψεώς γε καὶ ἀφῆς. διὸ καὶ περὶ μὲν τούτων ἀπατῶνται. περὶ δὲ τῶν ἰδίων οὐκ ἀπατῶνται. οἷον ὄψις περὶ χρώματος καὶ ἀκοή περὶ ψόφων. Adde *de anim.* III, 1, 5 sqq. p. 425, a. — καὶ ante τῷ ποιεῖν τι δ. omittunt E. H. N. — δύνασθαι τι transposito τι F. — Verba λευκὸν γὰρ γλυκύ καὶ θερμόν post ὅσα τῷ πάσχειν λέγονται ponit N., qui verba καὶ ψυχρόν

τῆν αἰσθησίν ἐστι omittit. — καὶ ψυχρόν omittit E. — δύνασθαι omittit F. (qui post ἐστι prima manu posuit καὶ τῶ δύνασθαι), uncis inclusit, omisso qui sequitur articulo P. qui etiam deest apud Cam. S. — Verba καὶ ἄλλοις οἰκειοτέροις πάθεισιν respondent antegressis τοῖς δὲ πρὸς τὰς αἰσθήσεις ἰδίοις, quae explicata erant verbis τῶ ποιεῖν τι δύνασθαι. Pendent igitur haec quoque a verbo διαφέρει, quod vix agnoscas in ea, quam Bekkerus secutus est, loci interpunctione. — πηκτόν καὶ τηκτόν mutato verborum ordine F. — τάχει pro πάσχειν aperto mendo A. — τὸ τηκτόν καὶ τὸ πηκτόν, addito etiam in altero onuntiationis membro articulo Alex. fol. 136, a. A. Vic. Cam. B. P. S. cfr. ad I, 3, 5. Vol. I, p. 338. — πάντα ἅπαντα γὰρ E. addito ἅπαντα, quod ex διττογραφίᾳ ortum est. cfr. ad IV, 7, 9. ἄλλα τοιαῦτα ἅπαντα· ἅπαντα γὰρ τα τοιαῦτα Alex. Vic. B. — ὡσερ καὶ τὸ ὑγρόν N.

4. τούτους δὴ pro τούτους δ' ἤδη, quod Bekkerus exhibet, dedimus cum E. Alex. A. Vic. B. cfr. V. L. ad I, 4, 5. Vol. I, p. 367.

5. Articulum ante ἀριθμόν omittit E.

6. τάδε et mox ἄπηκτον omittit E. — μαλακόν pro μαλακτόν F. — Verba τεγκτόν ἀκάτακτον omittit H. deceptus similitudine litterarum in verbis ἀμάλακτον et ἀκάτακτον. τεγκτόν ἄκαμπτον desunt in cod. N. — ἀνέλατον F. H. A. Vic. Cam. B. P. S. Cas. (et ita deinde ubique in sqq.), quorum F. haec ἐλατόν ἀνέλατον ante θλαστόν ἄθλαστον ponit. — ἄκανστον om. E. — Cum tota §. cfr. Theophrast. de lapid. §. 359, p. 687: ἰδιότητες δὲ πλείους εἰσὶν ἐν τοῖς λίθοις· ἐν μὲν γὰρ τῇ γῆ χρώματι τε καὶ γλισχρότητι καὶ λειότητι καὶ ποικιλότητι καὶ τοῖς τοιοῦτοις αἱ πολλαὶ διαφοραί, κατὰ δὲ τὰ ἄλλα σπάνιοι. τοῖς δὲ λίθοις αὐταὶ τε καὶ πρὸς ταύταις αἱ κατὰ τὰς δυνάμεις τοῦ τε ποιεῖν ἢ πάσχειν ἢ τοῦ μὴ πάσχειν. οἱ μὲν γὰρ τηκτοί, οἱ δ' ἄτηκτοι· καὶ κανστοί, οἱ δ' ἄκανστοι· καὶ ἄλλοι τούτοις ὅμοια.

7. ταῦτα μὲν οὖν πλείστα A. Vic. — τῶν σωματίων σχεδόν F. — ἔχει τούτων transposito ἔχει N. — οὖν omittit E. —

Verba καὶ τηκτοῦ καὶ ἀτήκτου desunt in H. N. — ἐπέλωμεν pro ἐπανέλθωμεν A. Cam. Vic. P. S. cfr. *Ethic. Nic.* X, 10, p. 1181, b: πειραθῶμεν ἐπελθεῖν.

8. πηγνύεται pro πήγνυται F. H. Alex. A. Vic. P. S. — ὑπὸ μὲν οὖν τοῦ θερμοῦ Cam.

9. De poris diximus ad IV, 7, 18. — ληφθῆναι pro λειφθῆναι F. H. N. — ταῦτα ὑγρῶ τήκεταιposito ταῦτα pro πάντα F. P. — ἄλλες καὶ γῆ F. P. S. — Articulum ante ἐκ πηλοῦ omittunt H. N. Alex. Vic. B.

10. μόλυβδος H. N. Vic. B. P. S. Cas. At ita ipse dedit Bekkerus IV, 10, 15, ubi A. Cam. praebent μολίβδος, ut et nostro loco. Cfr. ad Exc. I, 12, 18. Vol. I, p. 238. De scriptura μολίβδος, quam prorsus damnat *Etyrn. M.* p. 590, 8. Passovius in *Lex.* s. v. provocat ad Eustath. ad *Iliad.* p. 1340, 30. Zonar. *Lexic.* Tom. II, p. 1366 Tittm. Jacobs ad *Anthol. Palat.* p. 137. Schneiderus apud Theophrast. *de lapid.* §. 56. *de igne* §. 17. edidit μόλυβδος, quum *de sens. et sensil.* §. 62 et *de odor.* §. 41, p. 747 μόλυβδος exhibuisset. Adde Fischer ad Weller. *Gr. gr.* I, p. 167. III, 2, p. 305. μολίβδος codices omnes exhibent *de caelo* IV, 2, p. 308, b. — ουν omittit F. — τηκτὰ καὶ πηκτὰ mutato verborum ordine cfr. V. L. ad IV, 7, 23. IV, 8, 3. — Loco verborum εἴρηται, καὶ ποῖα ἄτηκτα H. N. exhibent καὶ ἄτηκτα εἴρηται.

11. ἔχη pro ἔχει E. — ἢ μὴ ὕδατος ἐστίν pro μηδ' ὕδ. ἐστ. F. — γλυκὺς οἶνος pro γλεῦκος A. Vic. B. Alex. fol. 136, b in ῥήματι. At in commentario est: ὁποῖόν ἐστι τό τε μέλι καὶ τό γλεῦκος. cfr. ad IV, 7, 6. IV, 9, 35. IV, 10, 8. — μέλη pro μέλι P. — ὡσπερ τὰ ζέοντα ἄτηκτα γάρ ἐστι F. — ὅσα μὲν ὕδατος addito μὲν N. — καὶ ἄτηκτα ὅσα ὕδατος μ. ἔχ. Alex. A. Vic. — καὶ ὁ ἄργυρος χυτός addito articulo F. — ὑδράργυρος H. N. Quod quamvis h. l. ad idem redeat, non tamen idem est, cum discrimen statuerint veteres inter ἀργυρὸν χυτὸν (argentum vivum) et hydrargyrum, illud nativum, hoc ex minio ac cinnabari comparatum. De priorē Plinius *Histor. nat.* XXXIII, 6: *Est lapis in his venis (argenti aurique),*

cuius vomica liquoris aeterni argentum vivum appellatur, venenum rerum omnium. Exest ac perrumpit vasa permanens tabe dira. Omnia ei innatant, praeter aurum: id unum ad se trahit. Ideo et optime purgat, caeteras eius sordes expuens crebro iactatu fictilibus in vasis, tam vitis abiectis, ut ipsum ab auro discedat. In pelles subactas effunditur, per quas sudoris vice defluens, purum relinquit aurum. Ergo et cum aera inaurantur, sublitum bracteis pertinacissime retinet. Verum pallore detegit simplices aut praetenuas bracteas. Quapropter id furtum quaerentes, ovi liquore candido usum eum adulteravere: mos et hydrargyro, de quo suo dicemus loco. Et alias argentum vivum non largum inventum est. De hydrargyro idem Plinius XXXIII, 8: Ex fecundario invenit vita et hydrargyrum in vicem argenti vivi, paulo ante dilatum. Fit autem duobus modis: aereis mortariis pistillisque trito minio ex aceto: aut patinis fictilibus impositum ferrea concha, calice coopertum, argilla superillita: dein sub patinis accensum follibus continuo igni, atque ita radicis sudore deterso, qui fit argenti colore et aquae liquore. Idem guttis dividi facile et lubrico humore confluere. Sed ex verbis Alexandri fol. 136, b: οὕτε ὁ χρυτὸς ἄργυρος. λέγοι δ' ἂν τὸν ὑδράργυρον patet, tum temporis neglectum esse, quod veteres inter utrumque statuerant, discrimen: neque novit tale amplius Dioscor. V, 110, p. 776, cuius verba adscripsimus ad IV, 7, 7 cum de destillatione ageremus. Noverunt veteres usum, aurum argentumque a terrenis quibus admista esse solent, substantiis separare, uti patet ex priore Plinii l. l. Isidoro Orig. XVI, 18. Vitruv. VII, 8, monente etiam Beckmanno Beitr. zur Gesch. der Erfind. I, p. 45 sq. Vitruvii verba haec sunt: Id autem (argentum vivum, de cuius ex minio parandi methodo ac pondere specifico in antecessis egerat) multis rebus est ad usum expeditum. Neque enim argentum, neque aes sine eo potest recte inaurari. Cumque in veste intextum est aurum, eaque vestimenta contrita propter vetustatem usum non habeant honestiorem, panni in fictilibus vasis

impositi supra ignem comburuntur: is cinis coniecitur in aquam et additur ei argentum vivum: id autem omnes micas auri corripit in se, et cogit secum coire, aqua defusa; cum id in pannum defunditur et ibi manibus premitur, argentum per panni raritates propter liquorum extra labitur, aurum compressione coactum intra pannum invenitur. Commemoratur ἄργυρος χυτός ab Aristotele etiam *de anim.* I, 3, 9, p. 406, b, ubi obiter de Daedali statuâ agitur, quae argento vivo infuso progredi videbantur, de quibus adi *Politic.* I, 4, p. 1253, b. Gedike Excurs. III ad Platon. *Menon.* c. 39, p. 76 sq. ed. Buttman. At quanta cogitetur necesse est hydrargyri copia, ut illius huc illuc fluentis ac refluentis ope statuâ moveri potuerint? Causa motionis a philosopho procul dubio in explicationis gratiam excogitata est. Praeterea adi de hydrargyro Theophrast. *de lap.* §. 60, p. 702: φανερόν δ' ἐκ τούτων, ὅτι τὰ μὲν μιμείται τὴν φύσιν ἢ τέχνη, τὰ δὲ καὶ ἴδια ποιεῖ, καὶ τούτων τὰ μὲν χρήσεως χάριν, τὰ δὲ μόνον φαντασίας, ὡσπερ τὰς ἄλπεις· ἐνίῃ δ' ἴσως ἀμφοῖν, ὡσπερ χυτὸν ἄργυρον. ἔστι γὰρ τις χρεῖα καὶ τούτου· ποιεῖται δέ, ὅταν τὸ κιννάβαρι τριφθῇ μετ' ὄξους ἐν ἀγγεῖῳ χαλκῷ καὶ δολιδυκῇ χαλκῷ. Quam frigida via hydrargyri praeparationem explicuit Roloff *Comment. metallurg. ad Strabon. libr. III de metall. Hispan.* (Götting. 1808) p. 52, laudatus iam Schneidero *Tom. IV,* p. 586. De hydrargyro, quo tamquam remedio iam usi sunt veteres medici, adi etiam Galenum *de simpl. medicament. facult.* IV, 19, p. 688. V, 19, p. 767. — καὶ ἰξός καὶ πίσσα dedimus cum Olymp. Alex. fol. 136, b in ῥήματι, probante paraphrasi: διὸ οὐτε πίσσα οὐτε ἰξός (sc. πήγνυται) A. Vic. Cam. B. P. S. Cas. Bekkerus cum codicibus verba καὶ πίσσα omisit, quae addidimus iam idcirco, quia etiam eorum, quae magis caloris essent et terrae, quam aquae, ac deinde eorum, quae magis aëris, humore quamvis non careant, duo apposuerat exempla. — ἰξός, viscum, ita appellatur etiam Dioscoridi III, 93. Theophrasto *Histor. plant.* III, 16 audit ἰξία, sive fortasse mavis discrimen statuere inter ἰξίαν et ἰξόν, ut illud plantam designet, unde viscum proveniat,

hoc viscosam substantiam inde comparatam, quod probatur loco *de caus. plantar.* II, 17, 8. Teste Sibthorp. apud Walpole p. 283, laudato a Sprengel. ad Dioscorid. Vol. II, p. 535, planta (*Loranthus europaeus*) apud hodiernos Graeciae incolas ὄξός vocatur. — Optimam picem Idaeam veteres prodiderunt, ut Theophrastus *Hist. plant.* III, 10. IX, 2. Virgil. *Georg.* III, 450. IV, 41. Plin. *Hist. natur.* XIV, 25. *Geoponic.* VI, 5. Alii aliam commendabant, ut Hispanam Scribon. Larg. 209. 256. 263 ac saep., alii Bruttiam cfr. Plin. XVI, 22. Dioscorid. I, 97. Dionys. Halicarnass. *Epitom.* XX, 7. *Geoponic.* VII, 12, 27 ibique Niclas p. 488 sqq. Omnino de picis natura ac probatione conferantur *Geoponic.* VI, 5 sqq.

CAP. IX.

Inscribitur caput in editione Bas.: Περὶ τῶν λοιπῶν παθῶν, τῶν ἤδη ἀπήριθμημένων, ἧτοι μαλακτοῦ, τεγκτοῦ, καμποῦ, κατακτοῦ, θραυστοῦ, θλαστοῦ, πλαστοῦ, πιεστοῦ, ἔλκτοῦ, ἔλατοῦ, σχιστοῦ, τμητοῦ, γλίσχρον, ψαθυροῦ (quod huc non pertinet, cum contraria omittantur. Habent etiam G. et S. qui p. 124 sq. eosdem exhibet capitum indices), πιλητοῦ, καυστοῦ, θυμιατοῦ καὶ τῶν ἐναντιῶν.

1. Cum per se iam mollia sint ea, quae humida (cfr. ad IV, 4, 6), patet humidis emollitionem tribui non posse. Itaque recte se habet, quod dicitur μαλακτά ὅσα μὴ ἐξ ὕδατος. At necesse est, non omnis evanuerit humor; quod si factum esset, σκληρά forent: itaque iure addidit verba: καὶ μὴτ' ἐξίμμισται πᾶν τὸ ὑγρόν. — Verba πᾶς γὰρ κρύσταλλος recentiore manu E. prior enim cum F. H. N. omittit. Cfr. Plin. *Histor. natur.* XXXVII, 2: *Contraria huic (murrhae) causa crystallum facit, gelu vehementiore concreto. Non aliubi certe reperitur, quam ubi maxime hibernae nives rigent: glaciemque esse certum est, unde et nomen Graeci dederunt.* Eustath. ad Dionys. *Perieges.* v. 780, p. 248. — ὅσα omittant H. N. — ἀλλ' ἢ ἐλκτά H. N. et corr. E. qui et ἐλκτά correxit. Cam. ἐλκτά, ut dubium sit, volueritno ἐλκτά

scribere, an ἐλατά, quod mox sequitur. — ἀνωμάλως, ὡσπερ ὁ κέραμος cfr. IV, 6, 6. IV, 7, 2. IV, 8, 9. — οἶον νεῦρον, ἰμῦς post ἐλκτά addunt H. N. — ὄντος pro ὄντα N. — Deinde Gesnerus *Medit. physic.* p. 39: *Hic conicio in margine adscriptum fuisse, tamquam diversam lectionem et magis usitatam Aristoteli μὴ ὄντα ὕδατος, quas postea ab imperito aliquo librario, inepte in textum adiecta est, post ἢ ἐλατά. Itaque factum, ut is locus, neque a Graecis, neque a Latinis interpretibus intelligatur. Sic igitur lego: ἀλλὰ εἰσὶν ἐλκτά, μὴ ὄντα διαντά· ἢ ἐλατά, ἢ μαλακτά πυρί. Et mox, ut ad tres istas differentias tria etiam exempla accommodentur, οἶον σίδηρος καὶ κέρασ καὶ κηρός. Est enim σίδηρος ἐλατόν. Cornu vero ἐλατόν nec ἐλκτόν, sed tamen μαλακτόν πυρί. Κηρός vero, ut et pix et alia pinguia vel resinosa solidiuscula, ἐλκτόν μὴ διαντόν. Nam nervi, chordae ἐλκτά et διαντά sunt, et molliuntur aqua, non igne, quod hic omissum est. Qua in re prorsus adsentientes nos habet Gesnerus. Nullum enim corpus ὕδατος ὄν, potest esse ἐλατόν. Difficultatem neque Alexander, in caeteris subtilissimus, ne speciosa quidem ratione submovere valuit. — ἀλλὰ μαλακτά, posito ἀλλά pro καὶ H. N. — ξύλον loco pluralis numeri N. Cuius generis lignum mollescat, non satis perspectum est. Alexander quaedam ligna esse inquit, quae calefacta flectantur atque molliantur. Illud certe cernimus, exsiccari potius lignum, et durescere vi ignis, quam humectari et mollescere. Sed antea quoque nec liquari ligna, nec molliri est traditum (cfr. IV, 7, 20). Albertus de lignis viridibus locum hunc exponit, quae ligna viridia ignis efficientia molliantur; sed minus quam cornu, et hoc ipsum minus quam ferrum. Etenim ligni humorem, ignis praesentia per meatus solos, non per totum fundi, ut siccum id, quod meatus interiacet, firmum quodammodo maneat, non solvatur. Id vero ferro non evenire, quod portio terrea humoris motionem accipiat propter perfectam tenuemque ipsorum admixtionem, quae siccarum humidarumque partium perfecta admixtio quamvis sit in cornu, minus tamen emolliri et liquari quam*

ferrum, quod terream portionem humor sic vincat, ut solvat tantum, non cieat motione. Haec Albertus subtiliter quidem atque ingeniose: sed vix credi potest, viride lignum minus humoris habere, quam cornu et ferrum. In mixtionem igitur et qualitatem humoris referendam causam existimo, cur ferrum magis quam cornu, et hoc magis quam lignum mollescat. Est enim, ut concedit, humoris et siccitatis perfectior in ferro, quam in cornu, admixtio, et in hoc, quam in ligno. Ligni etiam humor eius est generis, ut exhalari et in halitum verti seu fumum, exsiccarique facile possit, quum pinguis non sit aut lentus, ut in cornu et ferro: in quibus quod lentum sit, solvitur quidem caloris virtute, sed non siccatur. *Vic mercatus.* Equidem comparato loco IV, 7, 20: τὰ δὲ ξύλα ἐστὶ γῆς καὶ ἀέρος· διὸ καυστὰ καὶ οὐ τηκτὰ οὐδὲ μαλακτὰ, nullus dubito, quin mendum antiquitus in h. l. obtineat, quamvis Alexander et Olympiodorus in suis codicibus ξύλα reppererint, quod idcirco delere non ausus sum. At procul dubio ξύλα ex margine, in quo superior ille locus adscriptus erat, in textum invasit.

2. Articulum ante χαλκός addunt H. N. — τηκτὸν ὢν F. — Ad verba βρέχεται γὰρ cfr. locum *de gener. et inter.* II, 2 laudatum ad IV, 5, 6. — οὐχ ὑπὸ ὕδατος δὲ τηκτόν. cfr. IV, 8, 10: τὰ δὲ θερμοῦ στερήσει ὑπὸ θερμοῦ τήκεται οἶον κρύσταλλος, μολίβδος, χαλκός.

3. ἄλας pro ἄλες E. — μαλακόν pro μαλακώτερον F. — οἶον ἔρια constanter Olymp. fol. 72, b. Hic et in sequentibus οἶον omittit Cam.

4. Ad verba τοὺς πόρους μείζους τῶν τοῦ ὕδατος ὄγκων cfr. IV, 8, 9 et vide quae monuimus ad IV, 7, 16. — ὄντων om. corr. F. — Quod sequitur δὲ omittunt E. H. N. A. Vic. B.

5. Totus locus ex problematis, olim longe locupletioribus (cfr. ad Exc. IV, 3, 21, p. 194), huc translatus esse videtur, quod quaestionis forma incipientis a verbis διὰ τί arguit, quamvis desit ἦ, quo responsiones solent inchoari, de quo vide Trendelenburg. ad Aristot. *de anim.* I, 1, 11, p. 208 sq.

Qua observatione tollitur reprehensio Aristoteli ab aliis iure facta, nullum fere in singulis rebus h. l. exponendis ordinem esse servatum, qua de re Vicomercatus: Haec, quae Aristoteles de humectilibus et non humectilibus, non adeo ordinate tradita videntur. Nam cum tradidisset tam eliquabilium, quam ineliquabilium aliqua esse humectilia, aliqua non humectilia, in utroque genere, omnia erant separatim subiicienda exempla: id quod non fecit. Sed eorum quae, cum liquabilia sint, non humectantur, exemplo allato eorum, quae humectantur, seu liquantur, seu non liquantur, exemplum coniunctim subiicit. Nam lana ex his est, quae non liquantur: terra ex his, quae liquantur. Tum cum eorum, quae humectantur, natura esset ostendenda, illa praeterita rediit ad exponendum, acs liquari quidem, sed non aqua. Ex his autem, quae aqua liquantur, aliqua non humectari, ut sal et nitrum. Quod fortasse fecit, ne, cum aeris, quod solo igne liquatur, exemplum posuisset, aliquis putaret, in his, quae aqua liquantur, nihil esse, quod ea ipsa aqua, cuius vi liquantur, non humectetur. Eo igitur explicato, aliqua esse humectilia, quae non solvuntur, separatim docuit, cuius exemplum coniunctim cum his, quae liquantur et humectantur, superius attulit. Tum naturam eorum, quae humectantur, declaravit, et eorum, quae humore solvuntur. E quibus propositam de nitro et sale dubitationem dissolvit. — Quae quamvis subtiliter sint dicta, magis tamen speciosa quam vera sunt. — *διὰ τὴ μὲν γῆ* et q. s. omissio *δέ* E. *διὰ τὴ δὴ οὖν* A. Vic. B. — *καὶ* ante *τήκεται* omittit H. — Alexander Aldi hic et in *sqf. τέγεται* pro *τέγγεται*. — *διόλου* A. Vic. atque hoc modo omnia eius modi, ut non disiungantur, scribenda censuit Hemsterhus ad Lucian. Tom. I, p. 354, b. — *γε* post *ὥστε* omittunt F. H. N. — *διαιρεῖ* pro *διαιρεῖται* H. — *εὐθύ* pro *εὐθύς* F. H. S. — *παραλλάξ*, formatum ut *ἐναλλάξ* de anim. III, 7, 4. *Histor. animal.* IX, 10, p. 641, b, significat *alterna vice*. Cfr. Thucyd. II, 102: *νήσοι παραλλάξ καὶ οὐ κατὰ στοιχὸν κείμεναι*. Sophoc. *Aiac.* 1098: *ἔρπει παραλλάξ ταῦτα*. Infra §. 12 eodem sensu ait: *ὥστε πολλοὺς ἔχειν παραλλάττοντας*

πόρους. Cfr. *Problem.* XXV, 9, p. 939, a: διὰ τί ὁ ἀήρ παχύτερος ὢν τοῦ φωτὸς διέρχεται διὰ τῶν στερεῶν; ἢ διότι τὸ μὲν φῶς κατ' εὐθείαν φέρεται μόνον, διὸ καὶ διὰ τῶν ἀραιῶν οὐ διορθῆ ἢ ὄψις, ὅλον κισήριδος; ἐπαλλάττουσι γὰρ οἱ πόροι· ἀλλ' οὐκ ἐν τῇ ὑάλῳ. ὁ δὲ ἀήρ οὐ κωλύεται διὰ τὸ μὴ εὐθυπορεῖν οὐ διέρχεται. — Articulus ante πόροι deest in E. H. N. Alex. fol. 136, b. A. Vic.

6. τῶν σωματῶν omisit pr. manus E. et A. Vic. B. — καὶ εὐθυπτά omittit F. — λύγκος Alex. fol. 137, a. A. Vic. Cfr. Niclas ad *Geoponic.* II, 4, 1, p. 74 sq. Schneider ad *Hist. plant.* I, Epimetr. Vol. III, p. 91 sqq. De variis arundinum, quae apud veteres commemorantur, generibus egit Sprengel ad *Theophrast.* p. 176—182, ad *Dioscorid.* I, 114, p. 393 sqq.

7. ἄκαμπτα καὶ ἀνεύθυντα F. H. N. pro καμπτά καὶ εὐθυντά, addita deinde negatione, quam ante δύναται ponunt ita, ut F. exhibeat τὸ μῆκος οὐ δύναται, H. N. οὐ δύναται τὸ μῆκος. — ὢν pro ὅσων E. ὅλον aperto mendo Alex. A. Vic. οἶων B. — Praepositionem ante εὐθύτητος omittit E. — συνίστασθαι pro μεθίστασθαι E. A. Vic. B. — γὰρ omisit E. — Loco verborum καὶ τό F. exhibet ἦ.

8. εἰς κοιλότητα ἢ κυρτότητα mutato verborum ordine N. κοιλότητα et κυρτότητα re vera inter se minime separari neque aliter nisi cogitatione distingui posse, ait ipse Aristoteles *Ethic. Nicom.* I, 13, p. 1102, a: ὅλον τὸ μὲν ἄλογον αὐτῆς εἶναι, τὸ δὲ λόγον ἔχειν. ταῦτα δὲ πότερον διώρισται, καθάπερ τὰ τοῦ σώματος μόρια, καὶ πᾶν τὸ μεριστόν, ἢ τῷ λόγῳ δύο ἐστὶν ἀχώριστα πεφυκότα, καθάπερ ἐν τῇ περιφερείᾳ τὸ κυρτόν καὶ τὸ κοῖλον, οὐδὲν διαφέρει πρὸς τὸ παρόν. *Physic. Auscult.* IV, 13, p. 222, b: ἔχει ἂν ὡσπερ ὁ κύκλος ἐν τῷ αὐτῷ πως τὸ κυρτόν καὶ τὸ κοῖλον, οὕτω καὶ χρόνος ἐν ἀρχῇ καὶ τελευτῇ. — Cacterum paulo aliter explicuit κάμπην de *animal. incessu* 9, p. 708, b: ἐστὶ γὰρ κάμπης μὲν ἢ ἐξ εὐθείας ἢ εἰς περιφερὲς ἢ εἰς γωνίαν μεταβολή· εὐθύνσις δὲ ἢ ἐκ θατέρου τούτων εἰς τὸ εὐθύ. ἐν ἀπάσαις δὲ ταῖς εἰρημέναις μεταβολαῖς ἀνάγκη πρὸς ἐν σημεῖον τὴν κάμπην ἢ τὴν εὐθύνσιν γίνεσθαι.

Quo in loco *κοιλότητα* et *κυρτότητα* uno *περιφερείας* vocabulo comprehendit. — *καί* ante *εἰς τὸ εὐθύ* omittit E. — Articulus ante *εὐθύ* deest in F. (cfr. §. 9), ante *εἰς* positus in N. — *εἴη* omissio *ἔν* E. F. Vic. B. Cam. S. P. cfr. ad IV, 2, 6.

9. *πάντως* pro *πᾶν* Alex. fol. 137, a. A. Vic. B. — *εἰς κοῖλον* omissio articulo B. — *καί εἰς τὸ εὐθύ κάμψις* addito articulo F. — *καί ἄλλο* om. E. Alex. A. Vic. B. — *ταῦτά ἐστι* casso sensu Alex. Vic. B. — Verba *καί ἄκαμπτα καί ἀνεύθυνα* omisit H.

10. *ἔν* post *κατακτόν* addit E. — *θραυστόν μὲν κατακτόν* δ' οὐ N. — Deinde pro *θραυστόν καί κατακτόν* N. exhibit *θραυστόν καί τακτόν* F. *κατακτόν καί θραυστόν* Alex. A. Vic. B. Cam. S. P. *κατακτόν μὲν ἔν, θρ. et q. s.*

11. Verba *μὲν ἐστίν* om. F. — Articulus *ἢ* deest in E. F. A. Vic. — *διαίσεις καί χώρησις* N. et ita Cam. nisi quod *χώρησις* exhibeat. *χώρησις καί διαίσεις* H. — Articulum *ἢ* omittunt F. H. N. — *καί ante πλείω* duoῖν om. E. *δυεῖν* Alex. fol. 137, a. cfr. ad IV, 7, 16.

12. *πολλοὺς μὲν ἔχειν* H. — *παραλλάσσοντας* pro *παραλλάττοντας* F. — *μέχρι γὰρ τούτων* sc. *τῶν πόρον* maluit G. p. 42. — *εἰς πολὺ* est idem quod §. 5 dixerat *δι' ὅλου*. — *ὅσα δ' ἄμφω* sc. *παραλλάττοντες καί εἰς πολὺ*. — *ἄμφότερα* i. q. *ἀμφοτέρως*.

13. *θλάσις* addit F. — *μὲν* quod sequitur deest in F. H. N. — *καί ante κατὰ μέρος* addit E. — Ante *μετάστασις* E. ponit *ἢ θλάσις*. — *τοιαῦτα* omissio articulo E. — *καί μαλακὰ τὰ τοιαῦτα* F. — *ἄθλαστα καί ξηρά* N. — *τὸ γὰρ ὕδωρ* omittunt Alex. (apud quem etiam deest *ἀλλά* ante *ἀντιμεθίσταται*) A. Vic. B. S. P. — *ἀντιμεθίσταται* i. q. eadem re exponenda IV, 4, 7 notiore vocabulo *ἀντιπερίστασθαι* dixerat. Cfr. Senec. *Quaest. nat. II, 7, 2: Aquarum quoque similis facilitas est: nec de unitate illarum dubium est, quae sic corpora accipiunt, ut semper in contrarium acceptis resfluant. Hanc nostri circumstantiam, Graeci autem περιστάσιν appellant, quae in aëre quoque sicut in aqua fit. Circumstat enim omne corpus, a quo impellitur.*

14. ὅσα μένει omissio μὲν F. H. N. Vic. B. Cam. S. P. — ἄθλαστα χειρὶ pro εὐθλαστα χ. N. — ἢ εὐφθλαστα μὲν, μὴ μένει δὲ ἢ φθλάσις E. — ταῦτα post οὐ πλαστά ponit N. post ἔστιν F. — ἔστιν om. N.

15. εἰς ἑαυτά H. εἰς ἑαυτό F. εἰς αὐτά Cam. S. P. — διαιρομένων pro διαιρουμένων N. — μὴ μεθισταμένων addita negatione Alex. Aldi. A. Vic. B. S. P. — ἄλλω correxit E. — μορίω pro μορίου F. — σπόγγος pro ὕδωρ maluit G. p. 43.

16. Distinguit Aristoteles inter ὤσις, ἔπωσις et ἄπωσις *Phys.* VII, 2, p. 243, a, quo loco quatuor motus praecipua genera recenset, ἔλξιν, ὤσιν, ὄχησιν et δίνησιν, quae ad duo, ὤσιν et ἔλξιν aliis in locis redegit v. c. *de anim.* III, 10, 8. *de incess. animal.* c. 2. *de motu animal.* c. 10, p. 703, a: τὰ δ' ἔργα τῆς κινήσεως ὤσις καὶ ἔλξις, ὥστε δεῖ τὸ ὄργανον αὐξάνεσθαι τε δύνασθαι καὶ συστέλλεσθαι. Ad verba πληγῇ δέ, ὅταν ἀπὸ τῆς φορᾶς cfr. *de anim.* II, 8, 2: πληγῇ δ' οὐ γίνεται ἄνευ φορᾶς. *Problem.* XXIV, 9, p. 936, b: γίνεται δὲ πληγῇ, οὐκ ὤσις, διὰ τὸ ταχὺ φέρεσθαι τὸ θερμὸν κάτωθεν ἄνω. — ἔστι δ' ὤσις κινήσις omissio articulo F. H. N. ἔστι δ' ὤσις μὲν κινήσις posito μὲν pro ἢ Alex. Vic. B. οὐ κινήσις A. — ὑπὸ τῆς ἄψεως H. — ὅταν omisit N. — κοινούς pro κενούς N. — συγγενεῖς pro συγγενοῦς H. — Ad κενούς verba συγγενοῦς σάματος addidit, cum vacuum negandum esse statuisset *Phys.* IV, 6. 7. 8. cfr. *de caelo* I, 9 et quae diximus in *Commentar.* ad I, 2, 2. Vol. I, p. 326. Quamvis aliis in locis ex veterum philosophorum sententia spatia aëre, qui conspici nequit, repleta vacua ipse vocet v. c. *de anim.* II, 8, 5: τὸ δὲ κενὸν ὀρθῶς λέγεται κύριον τοῦ ἀκούειν. Ita etiam hac in re de poris cogitari non poterat, omni materia destitutis ac prorsus vacuis, sed aëre saltem repletis. — κοινά pro κενά N. — ἐν αὐτοῖς pro ἑαυτῶν utroque loco Alex. A. Vic. B.

17. Verba ἐνλοτε συνέρχεται omittit H. — Verba ὅλον ὁ βεβρεγμένος σπόγγος F. ponit ante ἐνλοτε et q. s. — πλήρεις omisit E. — μαλακωτέρων γὰρ ἢ αὐτό et q. s. addito

γάρ Η. — εἰσιέναι pro συνιέναι Ν. — ἐαυτά pro αὐτά Η. αὐτό Ν. cfr. §. 15.

18. Inter σπόγγος et κηρός Alex. fol. 137, a. Β. inserunt ἔριον. — ὥσει omittit Η. ὥσει exhibet Cam. ὡς Alex. Α. Vic. Β. — ἐν ἑαυτοῖς pro ἑαυτῶν Η. ἐν αὐτῷ Ε. Alex. Α. Vic. Β. Cam. S. P. ut §. 16. — σκληροτέρους pro σκληροτέρων Η. qui ἔχειν omittit et ἦ ponit ante πλήρεις. — πᾶν omittit Ε. ἅπαν F. quod post ὑγρόν posuit.

19. ἐστίν omisit Ν. — Verba εἰς τὸ πλάγιον illustravimus in Comment. ad I, 4, 12. Vol. I, p. 373, ubi addendum erat διάμετρον audiisse Graecis, quae nunc diagonalis linea vocatur. cfr. Platon. Menon. p. 85 Β. Republic. VI, p. 510 D. Boeckh in Daubii et Creuzeri Stud. Tom. III. Part. I, p. 86. — Verba τὸ γὰρ ἔλκεσθαι ἐπίπεδον omisit Η. post συνεχές ὅν ponit Ν. post ὅλον ὕδωρ καὶ λίθος collocavit F. — Θρίξ, cuius etiam natura fissilis est, quod deinde non addidit, ut monuit in *Histor. animal.* III, 11, p. 517, b: ἡ δὲ φύσις τῆς τριχός ἐστι σχιστή.

20. τὸ μὲν ἑλκτὰ καὶ πιεστὰ ταῦτά ἐστιν Ν. — ὅλον ἔριον omittit F.

21. ἔστι καὶ omisso δέ Ν. — ἀνέλατα hic et deinceps F. Η. Α. Cam. Β. S. P. (qui deinde constanter exhibet ἔλατα perverso accentu) Cas. — τοιαύτη pro αὐτῇ Η. — εἰς ante βάθος omittit Η. ἀνέλατα δέ ἐστιν, ὅσα ἀδύνατα Cam.

22. πάντα pro ἅπαντα F. Η. — ἐπίπαν Α. Β. Cam. S. — ἔρια loco singularis numeri Η.

24. Prius διαιρεῖ omittunt Ε. Η. διαιρεῖται Α. Β. — Verba ὅταν διαιρεῖ omittit F. Articulum ante τμήσει omittit Ρ.

25. οὔτε μαλακὸν οὐδὲν σχιστόν. Quam deinde addit restrictionem, ut excipiat τὰ μαλακτά, inter quae et ferrum, ea necessarium est: huc enim pertinent etiam ὄνυχες, ὄπλα, χηλαί, κέρατα, ῥύγχος, quae ab ossibus differre ait *Histor. animal.* III, 9, p. 517, a: ταῦτα μὲν γὰρ καὶ καμπτά καὶ σχιστά: ὅσοῦν δ' οὐδὲν καμπτόν, οὐδὲ σχιστόν, ἀλλὰ θραυστόν. *de part. animal.* III, 2, p. 663, a: ὀπλή καὶ χηλή

τὴν αὐτὴν ἔχει κέρατι φύσιν, ὡσθ' ἅμα καὶ τοῖς αὐτοῖς ἢ σχίσις γίνεται τῶν ὀπλῶν καὶ τῶν κεράτων. ἔτι δὲ ἢ σχίσις καὶ τὸ δίχτηλον κατ' ἔλλειψιν τῆς φύσεώς ἐστιν. — καὶ οὐ πρὸς ἄλλα pro καὶ μὴ πρὸς ἄλληλα N. καὶ πρὸς ἄλληλα prorsus omissa negatione Cam. — ἐστὶ post πάντα omittunt F. H. N. — πάντα ἐστὶ σχισιὰ Alex. fol. 137, b. A. Vic. P. — μήτε θραυστά om. H.

26. Articulum ante συνεστῶτων omittit E. — συνθῆτων pro συνεστῶτων pr. manus codicis F. — τῶν σκληρῶν addito articulo Alex. A. Vic. B. Cam. S. P. — περιηγῆσθαι pro προηγῆσθαι P. — τῆς διαιρέσεως omittit H. — ὅσα δὲ ἢ ὕγρα ἢ τοιαῦτα corr. F. ὅσα δὲ ὕγρα τοιαῦτα E. — ὅσα δὲ μὴ ὕγρα ἢ τὰ τοιαῦτα H. N. et pr. F. Cam. S. Nostram lectionem in pluribus codicibus M.

27. Pro δέ F. pr. manu μέν. — ἐστὶ omittit F. — ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ σχισιὰ μὲν κατὰ μῆκος F. — καὶ ante κατὰ τὸ πλάτος inserit F. — Articulum ante πλάτος omittit E. Alex. fol. 137, b. Vic. B. Cam. — διήρηται pro διαιρεῖται Alex. A. Vic. B. — μήκει pro μήκη H. N. μήκη τι A. μήκει τι Cam. — τὸ ἐν πολλά utroque in loco transposito πολλά N. — πλάτει pro πλάτη H. Cam. ταύτη omittit N.

28. ὅταν ἐλκτὸν ἢ ὕγρον ὄν μαλακὸν ἢ E. H. N. Alex. fol. 137, b. A. Vic. B. — ἐπάλλξει pro ἐπαλλάξει E. ἔλξει corr. F. — σύγκεινται pro σύγκειται N. — Ut oleum saepenumero in antegressis γλισχρον vocaverat, ita aquam, oleo hac in re oppositam ψαθυράν vocat *de sensu ac sensili* c. 4, p. 441, a: ἀλλ' ἐπεκτείνεται ἐπὶ πλεῖον τοῦ ὕδατος τὸ ἔλαιον διὰ τὴν γλισχροτήτα· τὸ δ' ὕδωρ ψαθυρόν ἐστι· διὸ καὶ χαλεπώτερον φυλάξαι ἐν τῇ χειρὶ ὕδωρ ἢ ἔλαιον. Aliis in locis *de generat. ei interit.* II, 2, p. 329, b. *de part. animal.* II, 1, p. 645, b opponuntur γλισχρον et κραιρόν. De ovorum crusta dicitur ψαθυρόν *Hist. animal.* V, 18, p. 549, b, ubi Schneiderus (ut et III, 10, 1. VI, 21, 1. cfr. Tom. III, p. 455) exhibet ψαθυρός. γῆ ψαθυρά est apud Theophrastum *de caus. dian.* II, 4, 12, p. 398. Apud Aristot. *Problem.* XXI, 12, p. 938 iunguntur ψαθυρόν καὶ ἐλαφρόν, apud Theophrastum

de sens. et sensil. §. 73, p. 677: ψαθυρά καὶ εὐθρυπτα, *Hist. plant.* VII, 9, 4, p. 242: ῥίζαι ψαθυραὶ καὶ μαλακαί. Adde *de anim.* II, 8, 5: ἀλλὰ διὰ τὸ ψαθυρὸς εἶναι οὐ γεγωνεῖ, ἀν μὴ λείον ἢ τὸ πληγέν. Galen. in Hippocrat. *praedict.* lib. I. Comment. III, p. 760 et Niclas. ad *Georon.* II, 33, 1, p. 175, qui praecipue duplicem significationem, qua et λιπαρῶν καὶ γλισχροῶν et σκληρῶν καὶ δυσδιαλύτῳ opponitur, explicuit.

29. Verba ἀπίλητα πλείων margo F. omittit Alex. Aldi fol. 137, b duplici πλείων deceptus: agnoscit tamen in commentario. Deest etiam in A. Ante ταῦτα γάρ et q. s. ponit Cam. sed praepostere monente iam S. — μὴ πιεστά pro ἀπίεστα B. — ἢ ante ὅσα ponit N. omisit H. — ἔχη pro ἔχει H. — οὐ μόνιμον pro μὴ μόνιμον Vic. B.

30. De combustibilibus iisque, quae cremari nequeant. Quomodo ignis agat in corpora, exposuit *de caelo* III, 5, p. 304, b. — ἕκαυστα pro ἕκαυστον H. Dictum est ea ratione, quam explicuimus ad IV, 7. 20. cfr. ad IV, 9, 36. — ἔστι δὲ καὶ καυστά F. — ὑγρότητα ἀσθενεστέραν πυρός, quae humore ignis utitur tamquam alimento. Cfr. *de generat. et interit.* II, 8, p. 335, a: ἐπεὶ δ' ἔστιν ἡ μὲν τροφή τῆς ἕλης, τὸ δὲ τρεφόμενον συνειλημμένον τῇ ἕλει, ἡ μορφή καὶ τὸ εἶδος, εὐλογον ἤδη μόνον τῶν ἀπλῶν σωμάτων τρέφεσθαι τὸ πῦρ, ἀπάντων ἕξ ἀλλήλων γινόμενον, ὡσπερ καὶ οἱ πρότεροι λέγουσι. μόνον γάρ ἔστι καὶ μάλιστα τοῦ εἶδους τὸ πῦρ διὰ τὸ πεφυκέναι φέρεσθαι πρὸς τὸν ὄρον. *de iuvent. ac senect.* p. 470, a. — ὅσα δὲ μὴ ἔχει ισχυροτέραν, utroque ἢ omisso F. H. N. — κατ' εὐθρυπρίαν explicuimus ad III, 1, 7.

31. μὲν ἔχει transposito μὲν H. — Ad verba ὥστε μὴ ἔξατμίξειν πυροῦμένων χωρὶς bene monet Vicomercatus: Quibus in verbis aliud genus corporum humorem habentium eumque, cum incenduntur, exhalantium subindicat, illa videlicet, a quibus humor separatim, reliquo corpore remanente, in vaporem solvitur, quae ob eam causam θυμιατὰ dici non possunt. Cuius modi est terra madefacta, seu lutum, cuius humor in vaporem abit, terreis partibus remanentibus. Ita nec aqua θυμιατόν dici potest, quoniam terreum nihil in

se habet, quod una cum vapore possit exhalari. — De explicatione ἀτμίδος cfr. ad I, 3. — ἔκκαυστικοῦ pro καυστικοῦ E.

32. τὰ δὲ θ. καὶ χρόνω N. — γῆ omittit N. deceptus prima syllaba sequentis vocabuli. — οὔτε πνεῦμα γίνεται. At odores (ὕλικαι, σωματικαὶ ἀπορροιαί), qui huc pertinent, saepenumero *aurae* sive πνεύματα a veteribus appellati sunt. Cfr. Euripid. *Hippolyt.* 1408. Galen. *de instrument. odorat.* Vol. II, p. 865. Wakefield. ad Lucret. VI, 220, quamvis corpoream eorum naturam neget Aristoteles *Problem.* I, 48, p. 865, a: ἡ ὁσμὴ οὐ σωματῶδες.

33. πνεῦμα ἔστι ξηρὰ καὶ θερμὴ ἀναθυμίασις dixerat III, 1, 5. — ἄερος ἐπὶ μῆκος, transposito ἄερος F. H. N. ἔϋσις Vic. — ἡ omittit N. — ἔκκρισις κοινή transposito adiectivo N. — τοῦ pro ὑγροῦ E. qui ἄερος praebet cum H. N. pro ἀθρόως. Vic. B. ἀθρόος.

34. ξηλώδους B. quod perversae pronuntiationi ortum debet. — λέγω γάρ pro λέγω δέ E. H. N. — καὶ ante ὅσα omittit N. — τοιοῦτο absque articulo N. — De verbis οὐ γὰρ κείται ὄνομα κοινόν cfr. ad IV, 2, 2. — ὡσπερ Ἐμπεδοκλῆς omisso καὶ N. — Longè aliam fuisse sententiam Empedocli, quam qualem versibus eius inesse censuit Aristoteles, patet ex loco *de anim.* II, 4, 7 arcte cum eo coniuncto. Etenim poëta philosophus nihil voluit aliud, nisi folia plantis pilorum vicem tenere, ut pennarum in avibus, squamarum in piscibus: ita etiam radicem plantarum congruere cum capite ore praedito animalium: Ἐμπεδοκλῆς δ' οὐ καλῶς εἴρηκε τοῦτο, προστιθεὶς τὴν αὐξῆσιν συμβαίνει τοῖς φυτοῖς κάτω μὲν συρριζομένοις διὰ τὸ τὴν γῆν οὕτω φέρεσθαι κατὰ φύσιν, ἄνω δὲ διὰ τὸ πῦρ ὡσαύτως· οὔτε γὰρ τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω καλῶς λαμβάνει οὐ γὰρ ταῦτ' ὅτι πᾶσι τὸ ἄνω καὶ κάτω καὶ τῇ παντί, ἀλλ' ὡς ἡ κεφαλὴ τῶν ζώων, οὕτως αἱ ῥίζαι τῶν φυτῶν, εἰ χρὴ τὰ ὄργανα λέγειν ἕτερα καὶ ταῦτ' ὅτις ἔργοις, ubi vide Themist. Alludit ad Empedoclem, quamvis suppresso nomine etiam *de part. animal.* VI, 10, p. 686, b: αἱ γὰρ ῥίζαι τοῖς φυτοῖς

στόματος καὶ κεφαλῆς ἔχουσι δύναμιν, τὸ δὲ σπέρμα τούναν-
 τλον, quibus in verbis quam postremo loco tangit sententiam,
 ea iterum Empedoclea est, monente ipso Aristotele
de generat. animal. I, 23, p. 731, a. — πυκνά omittit F. —
 λοπίδες E. quae recentior est forma. cfr. Interpp. ad Moerid.
 p. 267 ed. Koch. μέλεσιν H. pro μέλεσσιν. — κνῖσα E. qui
 procul dubio κνῖσα voluit, uti aperte exhibet §. 42: atque ita
 dedimus cum Dindorfio ad Aristophan. *Pac.* 1040.
Ran. 1243. Cfr. Buttmann. ad Platon. *Alcibiad.* II, 21,
 p. 201 κνῖσσα scribi iubentem, Bernhardy ad Dionys.
Perieges. 611, p. 693. Adde Dracon. p. 21, 4 laudatum
 Passovio. — πλώνα et λιπαρά aliis etiam in locis apud
 Aristotelem distinguuntur, ut *de colorib.* 4, p. 792, b: τὸ
 δὲ μέλαν χρωῖμα συμβαίνει γίνεσθαι, ὅταν ὁ ἀήρ καὶ τὸ ὕδωρ
 ὑπὸ τοῦ πυρὸς διακαυθῆ, διὸ καὶ πάντα τὰ καύμενα μελαί-
 νεται, καθάπερ ξύλα καὶ ἄνθρακες σβεσθέντος τοῦ πυρὸς,
 καὶ ὁ ἐκ τοῦ κεράμου καπνὸς ἐκκρινομένου τοῦ ἐνυπάρχοντος
 ἐν τῷ κεράμῳ ὕγροῦ καὶ καομένου. διὸ καὶ τοῦ καπνοῦ γίνεται
 μελάντατος ὁ ἀπὸ τῶν πίωνων καὶ λιπαρῶν, οἷον ἔλαιου καὶ
 πίττης καὶ δαδός, διὰ τὸ μάλιστα τοῦτο κάεσθαι καὶ συνέ-
 χειαν ποιεῖν.

35. Hic locus aperte videtur pugnare cum eo, quod
 antea (IV, 7, 2 sqq.) tradidit, ignis temporisque efficientia
 oleum crassius candidiusque reddi: crassius quidem aëris in
 aquam mutatione: candidius autem aqua, si quidpiam eius
 insit, in vaporem soluta. Ad controversiam dissolvendam
 dicendum est, negari oleum ἀτμιστόν esse, quoniam in vapo-
 rem totum non abeat, nec ignis etiam vi vaporem mittat,
 quomodo ea, quae ἀτμιστά proprie dicuntur. Eam etiam
 crassitiem eidem negari, quae solius humoris redditione ab
 igne affertur, qualis est in rebus elixis. Nihil tamen impedit,
 quominus tempore humor ille evanescat. Aquam autem ait,
 in vaporem abire, halitum vero non reddere, quod siccitatis
 nihil habeat, cuius secretio humori coniuncta, halitus est.
 Vico mercatus. — Articulum ante ἔλαιον omittunt F. H.
 — οὐχ ἔψεται margo codicis F. — οὐ παχύνεται ἀλλ' οὐδέ

ἔφεται ὅτι F. — ἀλλ' οὐκ θυμιατόν margo F. —
 οἶνός θ' ὁ μὲν γλ. Alex. Aldi fol. 137, b. Cam. P. S. —
 θυμιαται i. e. θυμιατόν ἐστι. cfr. Theophrast. *de igne*
 §. 27: ὁ οἶνος ἐγγεόμενος ἐπὶ τὴν φλόγα καθάπερ τοῖς σπέν-
 δουσι ἐκλάμπει. Plin. *Histor. natur.* XIV, 6 de vino agri
 Faustini: *solum vinorum flamma accenditur.* — Accoram-
 bonus pro γλυκὺς legit γλεῦκος, ut supra IV, 3, 15. IV, 7, 6.
 IV, 8, 11. IV, 10, 8. — γάρ post πίων omittit H. — καὶ γάρ
 καὶ pro simplici καὶ quod sequitur F. H. καὶ γάρ P. — ταῦτα
 pro ταῦτά B. — τε post κίεται omittit E. — ἔτι pro ἔστι E.
 Alex. A. Vic. B. — καὶ post διό omittunt F. H. N. sed paulo
 post διό καὶ ἀνήσει φλόγα exhibent Alex. fol. 137, b. A. Vic.
 Cam. P. S., quod videtur esse probandum. — De re cfr.
Problem. III, 12. 13, p. 872, b sq. Dulcia vina odore fere
 carebant (cfr. Theophrast. *de caus. plantar.* VI, 24. Plin.
Histor. natur. XIV, 9) καὶ βαρύνει τὴν κεφαλὴν ὁσμὴ πᾶσα,
 uti ait Aristoteles l. l. Adde Dioscorid. V, 9, p. 693
 Spreng.: ὁ μὲν γάρ γλυκὺς οἶνος ἄδρομερής ἐστι καὶ δυσδιά-
 πνευστος, στομάχου πνευματικώτατος. κοιλίας δὲ καὶ ἐντέρων
 ταρακτικός, ὥσπερ καὶ τὸ γλεῦκος. ἦττον δὲ μεθύσκει·
 κόστη δὲ καὶ νεφροῖς εὔθετος· ὁ δὲ ἀσθηρὸς οὐρητικώτερος,
 κεφαλαλγίας τε καὶ μῆθης ποιητικός. Galen. *de placit. Hip-*
procrat. et Platon. IX, p. 771. in Hippocrat. *de rat. vict.*
in morb. acut. Comm. III, p. 630. Macrob. *Saturnal.* VII,
 7, p. 603 sq. — ὁ τυχὼν οἶνος commune vinum, quod in
 fermentatione acidum accepit. Post haec verba apud Alexan-
 drum ex margine scholion adscriptum μεθύσκει δηλαδὴ in
 textum irrepsit. In commentarioprehenditur fol. 138, a:
 τοῦ τυχόντος οἶνου τὸ μεθύσκειν, μικρὰν δὲ φησι τὴν ἀπ'
 αὐτοῦ γίνεσθαι θυμιασιν et q. s. Hinc factum est, ut
 nexus gratia post μικρὰν additum sit δέ, quod praebent F. H.
 N. Prorsus cum Alexandro faciunt A. Vic. B. — θυμιασιν
 dedimus pro ἀναθυμιασιν, quod exhibet Bekkerus, cum
 E. N. A. Vic. Alex.

36. De nexu sententiarum audiendus est Vicomercatus, cuius haec sunt verba (p. 106): Quum explicare

antea incepisset, quae similium partium corpora cremari possint, quae minime, antequam totam tractationem de rebus eius modi absolveret, migravit ad dicendum, quae corpora halitum seu sufflitum reddere apta essent, quae inepta. Quae de rebus halitum seu sufflitum reddentibus insertio ideo facta est, quod in rerum cremabilium genere ea, quae halitum reddere idonea sunt, includi, ut antea diximus, videantur, quum a calore incendente halitus secernatur. Accedit, quod in rebus cremabilibus aliae sunt, quae flammam concipiant, aliae, quae non concipiant, ut mox tradetur: quae rerum duo genera explicari plane non poterant, his, quae halitum seu sufflitum mittunt, prius non expositis, quod eae flammam reddant, quae halitui mittendo sunt aptae. Illis igitur explanatis, ad res cremabiles revertitur, et eas, quae sint, alia via, quam prius, ingrediens exponit. Tum in res, quae flammam faciunt, et eas, quae non faciunt, dividit, illasque ipsas in eas, quae carbones reddunt, et eas, quae non reddunt. Deinde omnia genera, quae sint, quamve habeant constitutionem, declarat: proxime res, quae flammam edunt, cum liquabilibus rebus, et his, quae halitum reddunt, comparat, et quemadmodum inter se affectae sint, docet. Cumque aliae res flammam per se edant, aliae non edant, nisi alicui rei siccae coniungantur, utrumque genus exponit, et omnium causam adducit. Sic rerum cremabilium totam rationem persequitur. — *πέπνηεν* pro *πήγνυται* F. H. N. — *ἢ* post *πήγνυται* omittit E. — *ψυχροῦ τε καὶ θερμοῦ* N. — *ἅπαντα γὰρ φ.* posito *ἅπαντα* pro *ταῦτα* E. — Verba *ἤμισα δὲ τῶν λίθων* pugnare videntur cum superioribus, ubi dictum est, lapides non esse cremabiles. Nisi dicamus, a cremabilibus rebus ideo sciunctos lapides fuisse, quod difficile crementur ob eorum humorem, qui facile vinci non potest. Quomodo et ferrum insolubile antea dictum est. Albertus inquit, latius hic res cremabiles, quam ante, definiri, omnesque eas cremabiles dici, quae ab igne evictae in cineres convertuntur: cum ante eas tantum cremari traderit, quae meatus habent, igni aditum praebentes, et humorem, qui ab illo evincatur. Sed non animadvertit, idem esse,

igni evinci et humorem debiliorem, quam ignis sit, continere. Vicomercatus. Cfr. ad IV, 9, 30. — σφράγισ Alex. fol. 138, a. — καὶ ὁ καλούμενος ἄνθραξ H. Lapis, de quo agitur, est quem Romani carbunculum vocarunt. Cfr. Theophrast. *de lapid.* §. 18, p. 690: ἄλλο δέ τι γένος ἐστὶ λίθων ὡσπερ ἐξ ἐναντίων πεφυκός, ἄκαυστον ὄλωσ, ἄνθραξ καλούμενον, ἐξ οὗ καὶ τὰ σφραγίδια γλύφουσι (cfr. fragm. περὶ ἀκουστῶν p. 801, b, quem locum neglexit Schneidertus), ξερυθρὸν μὲν τῷ χρώματι· πρὸς δὲ τὸν ἥλιον τιθέμενον ἄνθρακος καομένου ποιεῖ χρίαν. τιμιώτατον δ' ὡς εἰπεῖν· μικρὸν γὰρ σφόδρα τετταράκοντα χρυσῶν. ἄγεται δὲ οὗτος ἐκ Καρχηδόνης καὶ Μασσιλίας. Diodor. Sic. II, 52: τὰς δὲ τῶν ἀνθράκων φύσεις φωτὸς δύναμιν ἐμπληθεῖσαν τῇ πήξει φασὶν ἀποτελεῖν τῷ μᾶλλον καὶ ἥττον τὰς ἐν αὐτοῖς διαφόρους. Plin. *Hist. natur.* XXXVII, 7: *Principatum habent carbunculi, a similitudine ignium appellati, quum ipsi non sentiant ignes, ob id a quibusdam apyroti vocati. Nascuntur et in Thracia coloris eiusdem, ignem minime sentientes. Theophrastus auctor est, et in Orchomeno Arcadiae inveniri et in Chio.* Adde Senec. *de const. sap.* III, 7 et quae congegit Pinder *de adamante* (Berol. 1829. 8.) p. 32 sqq.

37. ἐστὶ post φλογιστά omittunt Alex. Aldi. A. Vic. Cam. P. S. — ἄφλογα pro ἀφλόγιστα E. — Verba τούτων δ' ἔνια ἀφλόγιστα margo F. — ἀνθρακιστά pro ἀνθρακευτά E. — δύναται παρέχεσθαι transposito verbo finito H. δύναται παρασχέσθαι N. — ὅσα δ' ἀδύνατα E. N. ὅσα δ' ἀδυνατεῖ H.

38. ἢ ἔλαιον margo F. — Post φλογιστά F. addit ἐστι. — μᾶλλον pro μάλιστα H. — καπνόν pro καπνοῦ E.

39. ὅτι δ' ἔνια N. cfr. V. L. ad I, 3, 10. IV, 7, 15. — Ab Alexandri inde expeditionibus ac deinde sub regno Ptolemaeorum paulo magis innotuit regio, quae thus praebat. Arabes enim, ut bene monuit Beckmannus *Histor. natur. veter.* p. 144, cum soli hanc mercem, quam religio et hominum luxuria commendabant ac necessariam reddcbant, haberent,

non solum sedulo naturam arboris celabant, sed etiam curiosis indagatoribus fabulas venditabant, quum dicerent regionem thuriferam montanam esse atque difficillimam, eamque habere aëra crassum et pestilentem, qua ratione arcebant indagatores et mercatores. Hinc Arrianus *Peripl. mar. rubri* p. 158: χώρα λιβανωτοφόρος ὄρεινή τε καὶ δύσβατος ἀέρα παχὴν ἔχουσα καὶ ὀμιχλώδη κατὰ τῶν δενδρῶν φερομένων τὸν λιβανωτὸν. — ἐπιήσοισι δὲ δεινῶς οἱ τόποι, καὶ τοῖς μὲν παραπλέουσι λοιμικοί, τοῖς δ' ἐργαζομένοις πύμποτε θανατώδεις. ἔτι δὲ καὶ διὰ τὴν ἔνδειαν τῆς τροφῆς εὐχερῶς ἀπολλύμενοι. Adde, quem Beckmannus laudat, Cels. *Hierobot.* Tom. I, p. 237. Ipsos Romanos, quamvis res gesserint in Arabia, legatos etiam miserint, nihil de facie ac peculiari arboris natura exploratum habuisse, testatur Plinius *Histor. natur.* XII, 31. Cfr. Sprengel *Hist. rei herbar.* I, p. 172 et ad Diosc. I, 81. p. 376. Larcher. ad Herod. III, 107. Vol. III, p. 369 sqq. ed. rec. Creuzer. *Comment. Herod.* I, p. 40 sqq. Nostra demum aetate arbor plenius innotuit, *Boswellia thurifera* a Roxburghio appellata. Cfr. Colebrooke in *Asiatic Researches* Vol. IX, p. 377.

40. τὰ ξύλα omisso μὲν H. — ἔστι post συνεχές addunt E. N. — διακαλεσθαι loco verbi finiti F. H. N. Cam. P. S. — καὶ χαλκός pro ὃ δὲ χαλκός N. — παρ' ἔκαστον μέρος omisso μὲν N.

41. καίόμενος F. N. — κάπνος ἔστι καόμενος mutato verborum ordine Alex. A. Vic. Cam. P. S. ἔστιν omittit B. — De flammae definitione cfr. *Commentar.* ad I, 4, 4. Vol. I, p. 367.

42. Fumum definivit Galenus mixtionem quandam ex aqua et terrea substantia *de method. medendi* VIII, p. 579. Idem de discrimine audiendus est, καπνόν inter et λιγνόν intercedente *advers. Lycon.* Vol. XVIII. Part. I, p. 205. De thuris fuligine (promiscue autem utitur vocabulis ἀιθάλη et λιγνός) in usum medicum praeparanda agit Dioscorides I, 84 sq.; de fuligine ex pice liquida I, 96. Butyri, quo olei loco ad flammam nutriendam usi sunt veteres (cfr. Beck-

mann *Beitr. zur Gesch. d. Erfind.* Vol. III, p. 294) fuliginem Dioscorides I, 81 *λιγνόν* vocavit, cum ex Aristotelis præcepto *κνῖσα* esset dicenda. — *καὶ πύττης καὶ τῶν τοιούτων* mutato perperam verborum ordine Alex. fol. 138, a. A. Vic. Cam. B. P. S. — Uti ad verba *καὶ πύττης* additum est *καὶ ὅσα ἔχει πύτταν ἢ τοιαῦτα*, ita ad verba *κηροῦ δὲ καὶ λιβανωτοῦ* adiecit *καὶ τῶν τοιούτων*. — *κνῖσα* dedimus cum E. cfr. ad §. 34. — *καὶ ἤμισια* *κάεται* omissio ὅσα N. — *κάεται* pro *κάεται* F. H. N. — *μόνον* pro *μόνα* E. — *ὀλίγον* *ξηροῦ* H. N. — Olim (atque ita adhuc factum est in editionibus A. B. Cam., quarum duo priores exhibebant etiam *πίον* pro *πίον*) post τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ *πίον* addita erant verba: *ἢ δὲ εἰς τὸ πῦρ μεταβολὴ διὰ τοῦ ξηροῦ* (*ξηρὸν γὰρ τοῦ πῦρ*) *ξηρὸν λιπαρὸν*, quae supervacanea esse iam dixit *Vic* *comercatus*, et, cum fortasse in margine haberentur, ab imperito quopiam inserta esse. Poterant autem in margine esse loco illius: *ἢ δὲ μεταβολὴ διὰ τοῦτου*, quandoquidem idem significant, et clarius et disertius. Omissa autem sunt iam in editionibus P. S.

43. Verba *ὡς ἔλαιον καὶ πύττα*, quae post *ὑγροῦ μᾶλλον* inserit Bekkerus, omisimus cum E. Alex. A. Vic. B. cum etiam ad sequentia *τὰ δὲ καίόμενα* *ξηροῦ* nullum exemplum apposuerit. — Praeterea *ὡς ἔλαιον καὶ πύτταν* exhibet N. — *καίόμενα* F. H. N.

CAP. X.

Περὶ τῶν ὁμοιομερῶν B. G. S. — Diximus de similaribus ac dissimilaribus partibus in animalium ac plantarum corporibus ad IV, 8, 2.

1. *τούτοις δὴ* G. p. 48. — *πάθει* pro *παθήμασι* F. — *διαφέρουσιν* pro *διαφέρει* H. cfr. ad I, 3, 1, p. 330. — *ἀλλήλων* omittit N. — *χυμοῖς καὶ ὁσμαῖς* mutato verborum ordine F. H. N. *σώμασιν* pro *χρώμασιν* E. De corporum differentiis secundum saporos et odores egit *de sensu ac sensibili* c. 4. 5, p. 440, b sqq.

2. *οἷον τὰ μεταλλεύόμενα* N. *οἷον τὰ τε μετ.* Alex. fol. 138, b. A. Vic. Cam. P. S. et ita B. nisi quod alterum *οἷον*

delevit. *ὁμοιομερῆ ὄντα ὦν τὰ μετ.* H. quae est correctio librarii, qui duplex *οἶον* tolerare non potuit. — *οἶον* ante *χρυσόν* omittunt F. H. N. — *χαλκόν, χρυσόν* transpositis verbis F. cfr. III, 7, 4. *de caelo* I, 9, p. 278, a. — *καὶ* ante *ὄσα* omittit F. — *ὄσα* doest in E. — *τοιούτων* pro *τούτων* N. — *νεῦρα* pro *νεῦρον* F. H. — *δέρμα* omittit H. — *σπλάγχνα* loco singularis numeri N. — *ἐν τοῖς φυτοῖς* B. Cam. S. P. — Verba *καὶ τᾶλλα* *ῥῖζα* omittit H. — Inter *φύλλον* et *ῥῖζα* N. inserit *ἵνες*.

3. Verbis *ὑπ' ἄλλης αἰτίας συνέστηκεν* intelligit vim illam formatricem (*πλαστικήν*), quae semini inest. Cfr. *de generat. animal.* I, 18, p. 722, a. b. p. 725, a sqq. — *ὑπ' ἄλλαις αἰτίαις* H. — *συνέσταται* pro *συνέστηκεν* Alex. A. Vic. B. — Ad verba *ἕλη μὲν* *καὶ γῆ* cfr. IV, 4, 5 ibiq. Comment. — *σκληρόν* pro *ξηρόν* pr. manu E. — *ὡς τὸ ὕδωρ* pro *ὥστε ὕδωρ* H. — Articulum ante *ψυχρόν*, quem exhibet Bekkerus, omisimus cum F. H. N. secundum Aristotelicum loquendi morem, quem saepenumero tetigimus, praesertim cum paulo ante dederit *τὸ ξηρόν καὶ ὑγρόν*. — *ἐξ ἐκείνων ἐκεῖνα* Alex. A. Vic. B. Cam. P. S. vide Comment. ad I, 3, 1. Vol. I, p. 330.

4. *τῶν δεδημιουργημένων σωμάτων* F. — *ὅποσα* pro *ὄσα* F. H. — *σκληρὰ ἢ μαλακά* mutato verborum ordine F. H. N. — *ὅτι πῆξει ἐστίν* voluit G. p. 48, quia supra dixerat IV, 5, 1: *ἀνάγκη δὲ σκληρόν ἢ μαλακόν εἶναι τὸ ὠριζόμενον σῶμα οἰκείῳ ὄρω* *ἔτι πεπηγὸς εἶναι*.

5. *ἢ* ante *γῆς* omittunt E. N. cfr. III, 1, 3. IV, 5, 4 ac saepius. — *ξύλον* N. Reliqui *ξύλα*. cfr. IV, 9, 1. Sed altius latet vitium. Cum de liquidis substantiis sermo sit, quorum mel aëris ac terrae esse supra dixerat IV, 8, 10, non dubitavimus in textum recipere certissimam Vicomercati coniecturam *μέλι* pro *ξύλα* scribere iubentis.

6. *τοῦτο γὰρ ἔξαιτμ.* omisso *καὶ* H. N. — *ὥσπερ νέος* omisso articulo E.

7. *δῆλον ὅτι* pro *αἴτιον δ' ὅτι* E. — *οὔτε ἐν ἐνὶ εἶδει* addita praepositione F. N. — *λέγεται post οἶνος* ponit F. —

Articulum ante οἶνος om. E. — παχύν. τὸ θερμὸν μάλιστα N. μάλιστα τῷ θερμῷ F. H. — ὑπὸ ψυχροῦ omisso articulo N. — ὡπερ ὃ ἐν Ἀρκαδίᾳ F. H. N. — ὡπερ ὥστε ἔξαγόμενοι τήκεσθαι ἐν Ἀρκαδίᾳ et q. s. Cam. qui duplicem lectionem confudit. — ἀποξηραίνεται F. H. — ὑπὲρ τοῦ καπνοῦ H. et γρ. F. — ἔξαγόμενος pro ξυόμενος H. ξυόμενος Vic. B. — πηγνυσθαι pro πίνεσθαι H. τήκεσθαι F. — Loquitur, nisi fallor, de eodem Arcadico et Argolico vino, de quo agunt Theophrastus *Histor. plant.* IX, 18, 10, p. 324. Athen. I, p. 31. Plinius *Histor. natur.* XIV, 18: *Dicitur in Arcadia vinum fieri, quod fecunditatem feminis importet, viris rabiem.* Aelian. *Var. Histor.* XIII, 6: ἐν Ἡραίᾳ τῆς Ἀρκαδίας ἀκούω πεφυκέναι ἀμπέλους, ἐξ ὧν γίνεται οἶνος, ὃς τοῦ λογισμοῦ παράγει καὶ ἔκφρονας τοὺς Ἀρκάδας ποιεῖ, τὰς δὲ γυναῖκας τεκνοποιοῦς τίθησι. — εἰ δὴ ἅπας F. H. N. εἰ δὴ πᾶς Cam. — ἡλόν pro ἰλόν H. unde ὕλην factum est in Bas. G. qui tamen ἰλόν comprobavit. — οὕτω ταῦτα ἑκατέρου et q. s. addito ταῦτα Cam. — αὐτῆς pro ταύτης E. ταύτης τ' F. — πλήθει pro πλήθος E. Alex. A. Vic. B.

8. καὶ γλυκὺς οἶνος omisso articulo F. γλεῦκος Acco- rambon. ut IV, 9, 35, probante Schneidero *Eclog. phys.* Vol. II, p. 138.

9. πάχνη, χάλαζα transposito πάχνη F. — κηρός pro τυρός H. — καὶ θερμοῦ καὶ ὑγροῦ H. N. — ταῦτα δὴ ἀμφοῖν Vic. B.

10. ὄσον pro ὄσων N. Apodosis periodi inceptae verbis ὄσον ... ἐξικμάσθη deprehenditur §. 12 in verbis ταῦτα πάντα γῆς. — ἅπαξ pro ἅπαν F. H. — De electro (ὁ ἠλεκτριανὸς λίθος ἦτοι σουχῖνος *Geoponic.* XV, 1, 29) multi egerunt, inter quos nominamus Salmasium *de Homonym. Hyl. iatric.* c. 101, Gesnerum in *Comment. soc. reg. Götting.* Tom. III (1753), p. 67 sqq., Buttmannum in *Abhandl. der Berl. Akad. der Wissensch.* 1818. *Cl. hist. phil.* p. 53 sqq. *Mythol.* II, p. 355 sqq. Antiqua narratio de Heliadibus Phaëthontem fratrem lugentibus inque populos mutatis, quarum lacrymae succinum præberent, saepenumero recurrit apud

veteres poëtas et naturalium rerum scriptores. Vide Interpp. ad Apollon. Rhod. IV, 506. Ovid. *Metam.* II, 864. Diodor. Sicul. V, 23. Dioscorid. I, 110. Inde factum est, ut Ctesias electrum in arboribus reperiri narraret. Huius loci non est veterum de patria succini fabellas recensere: monere tamen volumus secundum Aristotelem Electridas insulas in mari Adriatico sitas esse. Cfr. *de mirab. auscultat.* c. 81, p. 836, a, ubi de origine electri verba leguntur: εἶναι δ' ἐν αὐτῇ (ἐν λίμνῃ πλησίον τοῦ Ἡριδανοῦ) αἰγίρους πολλάς, ἐξ ὧν ἐκπίπτειν τὸ καλούμενον ἤλεκτρον. οἱ δὲ λέγουσιν ὅμοιον εἶναι κόμμι, διὰ τὸ ἀποσκληρύνεσθαι ὡσαυτὲ λίθον, καὶ συλλεγόμενον ὑπὸ τῶν ἐγγωρίων διαφέρεσθαι εἰς τοὺς Ἕλληνας. Theophrastus *de lapid.* §. 16, p. 690. §. 29, p. 694 περὶ τὴν Λιγυστικὴν inveniri auctor est. Alios fontes secutus est Plinius *Hist. nat.* IV, 30. Adde Dion. *Perieges.* 292, de Eridano fluvio locutum:

Κεῖθι δὲ Κελτῶν παῖδες ὑφήμενοι αἰγίροισι
δάκρυ ἀμέλγονται χρυσαυγέος ἤλεκτροιο

ubi Eustathius p. 142 (ed. Bernhardy) haec monet: ἤλεκτρος δὲ νῦν οὐχὶ τὸ ἐκ χρύσου καὶ ἀργύρου κράμα (de quo diximus ad Exc. III, 7, 1, p. 163), λίθος δὲ τις χρυσοειδής, ἐξ οὗ καὶ λαβαὶ μαχαίραις γίνονται, ἀχέρων ἐφέλκυστικαί, ὡς ἡ μαγνήτις σιδήρου. ὅτι δὲ οὐκ ἄντικρυ λίθος ἐστὶν ὁ τοιοῦτος ἤλεκτρος, ἀλλὰ δένδρον δάκρυον πεπηγὸς εἰς σῶμα λιθοειδές, δεικνύουσι τινες τῶν παλαιῶν, inter quos Marcellianus Heracleota, cuius haec sunt verba in *Perieges.*

— — — ἤλεκτρον — —

ὅ φασιν εἶναι δάκρυον ἀπολιθούμενον
διαυγές, αἰγίρων ἀποστάλαγμα τι.

Quam Eustathius in verbis laudatis tetigit electri facultatem, paleam ad se attrahendi, ut magnetem ferri ramenta, eam et alii commemorant, ut Plato *Tim.* p. 80 C. Strabon. XIV, 1 et tantopere miratus est Thales, ut animam succino tribuere non dubitaverit (Diogen. Laërt. I, 24), quemadmodum et magneti (*de anim.* I, 2, p. 405, a). Omnino

utramque vim confundere solebant veteres magis quam comparare. Cfr. Plin. *Hist. natur.* XXXVII, 3, 12. Isidor. *Orig.* XVI, 13, 3. Augustin. *de civit. Dei* XXI, 7 et adde Theophrast. *Hist. plant.* IX, 18, 2, p. 521. *de lapid.* §. 28, p. 693: ἔλκει γὰρ ὡσπερ τὸ ἤλεκτρον. οἱ δὲ φασιν οὐ μόνον κάρφη καὶ ξύλον, ἀλλὰ καὶ χαλκὸν καὶ σίδηρον, ἐὰν ᾗ λεπτός, ὡσπερ καὶ Διοκλῆς ἔλεγεν (quo de loco cfr. Buttmann. in *Mus. der Alterthumswissensch.* Vol. II. Part. I, p. 33). Galen. *de potent. nat.* I, 14. Vol. I, p. 93: πρὸς τῶν ἡλέκτρων τὰ κυρήβια ἔλκεσθαι. Alex. Aphrodis. *Problem. Prooem.*: ἢ τε ἡλεκτρος λεγομένη μόνα τὰ κυρήβια καὶ τὰ κάρφη συναυσιπῆ κολλωμένη τούτοις. Quae hoc nostro in loco commemoratur succini proprietates, ut parvula animalia contineat, eam plus semel tetigit Martialis. Cfr. *Epigr.* IV, 32:

Et latet, et lucet Phaëthontide condita gutta,

Ut videatur apis nectare clausa suo:

Dignum tantorum pretium tulit illa laborum,

Credibile est ipsam sic voluisse mori!

IV, 59:

Flentibus Heliadum ramis dum vipera serpit,

Fluxit in obstantem succina gemma feram:

Quae dum miratur pingui se rore teneri,

Concrete riguit vineta repente gelu.

VI, 15:

Quum Phaëthontea formica vagatur in umbra,

Implicuit tenuem succina gutta feram.

De animalculis succino retentis ac servatis egerunt Sendellius *Histor. succinorum corpora aliena involventium* Lips. 1742. fol. Schweigger *Beobachtungen auf naturhistorischen Reisen* (Berlin 1819. 4.) p. 101 sqq. — De myrrha vide Dioscorid. I, 77. Niclas. ad *Geoponic.* VII, 36, p. 526, de resinosis plantarum succis et lacrymis omnino Theophrast. *Hist. plant.* IX, 1 sq. Cfr. Schneider *Eclog. phys.* Vol. II, p. 320 sqq. — κόμη pro κόμμη E. — ἐν αὐτῇ ζῶα transposito ζῶα F.

11. ὑπὸ δὲ τούτου τὸ ὑγρὸν ὡσπερ et q. s. corr. E. — ὑπὸ δὲ τοῦ ποταμοῦ inepte de Eridano interpretatus est G. p. 50. — ἔξιόν τε τὸ θερμόν F. — ὅταν εἰς ὕδωρ ἀφ' ἐξατμῶσιν H.

12. καὶ λίθοι pro ἢ λίθοι F. — λίθων ἔνιοι H. cfr. §. 15. — πόροι exhibuimus cum E. H. Alex. A. Vic. B. Bekkerus cum reliquis πῶροι. 'Cfr. Niclas ad Geopon. VII, 12, 10, p. 484 sq. qui etiam de lapidis natura post Salmas. *Exercit. Plinian.* p. 129. 174, b. B., *Boot Gemmar. et lapidum histor.* II, 219 plura congressit. Vide, quae monuimus ad Exc. IV, 7, 10 et adde Interpp. ad Polluc. VII, 123. Taylor *Lect. Lysiac.* p. 619. Schneider ad Theophr. *de lapid.* §. 6. IV, p. 543 sq. Theophrasti de poris verba haec sunt: καὶ ὁ πόρος (ita enim Schneiderus quoque exhibet) ὁμοῖος τῷ χρώματι καὶ τῇ πυκνότητι τῷ Παρῶ, τὴν δὲ κοφύτητα μόνον ἔχων τοῦ πόρου. διὸ καὶ ἐν τοῖς σπουδαζομένοις οἰκήμασιν ὡσπερ διάζωμα τιθέασιν αὐτὸν οἱ Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ τις καὶ μέλας αὐτόθι διαφανής, ὁμοῖος τῷ Χλω· καὶ παρ' ἄλλοις δὲ ἕτεροι πλείους. De stalagmibus loqui Aristotelem h. l. vix dubium esse potest. Eorundem mentionem fecit *de mirabilib. auscult.* c. 59, p. 834, b: ἔστι δ' αὐτόθι (in Demoneso prope Carthaginem insula) σπήλαιον, ὃ καλεῖται γλαφυρόν. ἐν δὲ τούτῳ κίονες πεπήγασι ὑπὸ τινῶν σταλαγμῶν. ὑποδηλοῖ δὲ τοῦτο ἐν τῇ ἀναγωγῇ τῆς πρὸς τὸ ἔδαφος· ἔστι γὰρ ταύτη στενωτάτον. Plin. *Histor. natur.* XXXI, 2: *Destillantēs quoque guttae durescunt in antris Coryciis: nam Miezae in Macedonia etiam pendentes in ipsis cameris, at in Coryco quum decidere. In quibusdam speluncis utroque modo: columnasque faciunt, ut in Phausia Chersonesi Rhodiorum in antro magno, etiam discolori aspectu.* — Articulum qui sequitur omittunt Alex. A. Vic. B. — ὁμοῖοι dedimus cum E. Alex. A. Vic. B. Bekkerus cum reliquis ὁμοίως. — γίνεται pro γίνονται N. πύγνυται F. — ὡς post ἀλλά omittunt E. Alex. B. — ὑπὸ ψυχροῦ omissio articulo N. — Verba συνέξερχεται ὑπὸ τοῦ ἔξωθεν πυρός omittit F. — ἀπὸ τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἔξιόντος θ. H. —

ὄσον pro ὄσα N. ὄσων A. Vic. B. — δέ, quod sequitur omittit H. — ὄλον pro ὄλα N. Alex. B. — γῆς μᾶλλον ἔστι F. — λιβανωτοί E. — ἀτμίξει sensu latiore de omni vapore, itaque etiam h. l. de sicco, ut sit idem, quod θυμιάται.

13. οὐ pro οὖν E. — ὑπὸ τοῦ πυρός addito articulo F. H. Cam. P. S. — ὑπὸ τοῦ ὕδατος F. — δέ post ταῦτα omittunt F. N. — μή pro μηδέ F. H. N. — ταῦτα omittunt E. Alex. A. Vic. B.

14. Rationem concludit, qua omnia ea docet exposita, quibus corporis cuiusque similis constitutio queat dignosci. Ratione conclusa, magnam similarium corporum partem in verbis, quae sequuntur, nominatim recenset: et ex his, quae tradidit, epilogum veluti faciens, cuiusque eorum constitutionem particulatim exponit. Duobus autem enuntiatis ratio quam concludit, nititur: unum est, similaria omnia corpora aut liquida esse, aut concreta et compacta. Id quod etiam antea tradidit, cum diceret, omnia corpora esse, aut liquida, aut mollia, aut dura: duo autem haec posteriora genera coagulatione constare. Alterum enuntiatum est, ea quibus iam traditae affectiones conveniunt, videlicet liquatio et coagulatio, ex his esse corporibus liquidis aut concretis, nec ullum medium inveniri, sed quicquid liquatur aut coagulatur aut liquidum esse aut concretum. Ex his colligit, omnia ea prodita esse, quae cuiusque similis corporis constitutionem indicent atque materiam. Quod quidem recte conclusum est. Etenim ostensum est, cuius naturae ea sint, quae liquantur et concrescunt, praeterca, quae calore aut frigore, aut utroque ita afficiantur: et contra, quae ex his affectionibus et a qua efficiente causa, rebus aqueis aut terreis, aut utriusque communibus congruant. Hoc autem de rebus humidis atque concretis traditum est, quibus duobus generibus corpora omnia similaria una comprehendantur, id concludi patet, quod dictum est. Ita igitur rationem suam Aristoteles conclusit, quam iudicio meo nec Alexander, nec ullus Latinorum interpretum intellexit, ut quisque facile potest ex eorum commentariis indicare. Vicomercatus. — εἴη τὰ εἰρημένα addito articulo H. —

οἷς δὴ γνωσόμεθα H. N. — γῆς πότερον F. in margine, librario duplici πότερον decepto. — κοινῶν pro κοινόν N. — ὑπὸ τοῦ πυρός F. Cam. S. addito articulo cfr. §. 13.

15. μόλιβδος F. H. Alex. μόλυβδος E. N. Bekk. ac reliq. edit. praeter Aldinam, in qua exhibetur μολιβδος, quod dedimus. Cfr. ad Exc. I, 12, 18. Vol. I, p. 238 et Comment. ad IV, 8, 10. Adde Jacobs ad *Antholog. Pal.* p. 137. Goeller ad Thuc. I, 93. Jacob ad Luc. *Alex.* 25, p. 52. — ἕλας E. Cam. quod cum Bekkero reieciimus, quamvis haec communis dialecti forma omnium codicum consensu defendatur *Problem.* XXV, 9, p. 939, a. Cfr. Interpp. ad Moerid. p. 340 ed. Koch. ἕλον φύσει ψυχρόν εἶναι constans erat veterum sententia cfr. *Geoponic.* IX, 19, 10. — ἀνώνυμοι ὕδατος πολλοί N. — τίκεται ante ταῦτα ponit H. post *Θερμῶ* F. — οἴνων ἐνιοι H. Cam. P. S. ut §. 12: λῖθων ἐνιοι. — ὀρός E. cfr. ad IV, 7, 9.

16. κέραιος pro κέρως N. — καὶ ὄστουν καὶ ὕνυξ F.

17. λιβανωτός pro λίβανος H. N. λιβανωτόν F. quam vocabuli formam Suidas commemorat. — καὶ οἱ πῶροι N. pro καὶ πῶρος, quod reliqui praebent. — Articulum ante χέδροπα omittit F. χέδρωπά A. Alex. Aldi fol. 139, a. Vic. B. G. χυδροπά N. Etymologiam vocabuli docet Nicander *Theriac.* 652 sq. ut χέδροπα sint quasi χειροδροπά. Verba poëtae haec sunt:

Χειρόδροποι δ' ἵνα φῶτες ἄτερ δρεπάνοιο λέγονται
ὄσπρια χέδροπά τ' ἄλλα μεσοχλόου ἐντὸς ἀρούρης.
Vide Foës. *Oeconom. Hippocrat.* p. 676, a. Rhoer. ad Porphyr. *de abstinent.* II, 6, p. 110. Praeterea cfr. *de part. animal.* II, 7, p. 653, a: ὅτι δ' ἐστὶν ὁ ἐγκέφαλος κοινὸς ὕδατος καὶ γῆς, δηλοῖ τὸ συμβαῖνον περὶ αὐτόν. ἐψό-
μενος γὰρ γίνεται ξηρὸς καὶ σκληρὸς, καὶ λείπεται τὸ γεῶδες ἔξατμισθέντος τοῦ ὕδατος ὑπὸ τῆς θερμότητος, ὥσπερ τὰ τῶν χεδρόπων ἐψήματα καὶ τῶν ἄλλων καρπῶν, διὰ τὸ γῆς εἶναι τὸ πλεῖστον μέρος, ἐξιόντος τοῦ μικθέντος ἕγρου· καὶ γὰρ ταῦτα γίνεται σκληρὰ καὶ γεηρὰ πάνπαν.

18. ὅσα ψύξει omisso μήτε F. — κοινὰ δὲ γῆς καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος αἶμα καὶ γονή mutato verborum ordine F. —

ἴνας ante αἷμα ponunt F. Alex. A. Vic. B. P. S. Cam. qui ἔχειν pro ἔχον exhibet improbante iam S. — διὸ ψύξει πήγνυται omissa καὶ F. H. N. cfr. ad IV, 9, 35. — ψύχει pro ψύξει H. — τὸ δὲ μὴ ἔχον loco pluralis numeri F. — De semine longe aliter praecipit Aristoteles *de generat. animal.* II, 2, p. 735, a: τὸ δὲ σπέρμα οὐ πήγνυται τιθέμενον ἐν τοῖς πάγοις ὑπαθριον, ἀλλ' ὑγραίνεται (totus locus cum nostro capite conferendus est). Quod ne quis miretur, monendum, Aristotelem discrimen statuere inter γονήν et σπέρμα, quod quale sit elucet ex verbis *de generat. animal.* I, 18, p. 724, b: γονή μὲν οὖν τὸ ἀπὸ τοῦ γεννῶντος καλεῖται αἷτιον, ὅσα συνδυάζεσθαι πέφυκε, τὸ πρῶτον ἔχον ἀρχὴν γενέσεως, σπέρμα δὲ τὸ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ἀρχῶν ἔχον τῶν συνδυασθέντων, οἷον τὰ τε τῶν φυτῶν καὶ ἐνίων ζώων, ἐν οἷς μὴ κεχώρισται τὸ θῆλυ καὶ τὸ ἄρρεν, ὥσπερ τὸ γινόμενον ἐκ θήλειος καὶ ἄρρενος πρῶτον μῖγμα, οἷον κήμα τι ὄν ἢ ζῖον· καὶ γὰρ ταῦτα ἤδη ἔχει τὸ ἐξ ἀμφοῖν. Adde *de part. animal.* IV, 10, p. 698, a. — τοῦ ὑγροῦ τοῦ μετὰ θερμοῦ F.

CAP. XI.

Περὶ κράσεων ἐν τοῖς μικτοῖς, ποῖα θερμὰ ἢ ψυχρά, καὶ πῶς. B. G. S. Comparandus autem est longior quam quem adscribamus locus *de part. animal.* II, 2, p. 648, b sq., ubi de calidi et frigidi variis acceptionibus agit, et Galenus *de simpl. medicam. facult.* III, 5 sqq. p. 547 sqq.

1. ἢ ψυχρὰ εἶναι Cam. — χοῖν dedimus cum E. (qui exhibet χοεῖ) Alex. fol. 139, a. Vic. B. Bekkerus cum reliquis δεῖ.

2. καὶ ἐπὶ τὸ πολὺ θερμὰ mutato ὡς in καὶ F. — ἐπὶ πολὺ omissa articulo E. Alex. A. Vic. Cam.

3. Ad verba ὕλην ψυχρότητα τινα εἶναι cfr. quae monuimus ad IV, 1, 4. — εἶναι τινα transposito pronomine F. H. N. — τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ ξηρὸν mutato verborum ordine F. ψυχρὸν pro ξηρὸν Alex. A. — ταῦτα δὲ παθητικά E. — σωμάτων pro σώματα N. — ταῦτα γὰρ ψυχρότητι F. H. N. — εἶναι pro ἔναι N cfr. ad III, 5, 13. 14. ac saepius. — ἢ τὸ διὰ τέφρας ἠθρημένον illustravimus ad II, 8, 29.

διὰ τῆς τέφρας N. διὰ τέφρας θερμότητα διηθ. E. ἠθούμενον N. cfr. II, 3, 13. — ἔστιν ἡ θερμότης addito articulo N. — ἡ πλείον ἢ ἔλαττον Alex. fol. 139, a. A. Vic. B.

4. De animalculis in rebus putridis progenitis quae monuimus ad IV, 1, 18, ubi addas *de generat. anim.* I, 1, p. 714, a. — φθείρουσα pro φθείρασα F. H. N. — Θερμότητα et verba ὅσα δὲ κοινά initio sequentis paragraphi omittit E.

5. Verba ὅσα Θερμότητα duplici Θερμότητα deceptus omisit N. — συνέστηκε pro συνέστη F. H. N. Cam. S. P. — σήψεις pro σῆψις N. quod et reliqui antiquitus habuisse videntur, cum omnes codices a Bekkero collati exhibeant εἶσιν pro ἐστίν. — τηκτά pro συντηκτά pr. manu F. συμπηκτά H. συντάγματα E. συντήγματα Alex. A. Cam. B. Vic., quod fortasse verum est. — ὀπὸς καὶ μυελός mutato verborum ordine F. ὀπος pro ὀπός B. — De reliquis iam disputatum est, praeter medullam, de qua cfr. *de part. anim.* II, 6, p. 651, b. *Histor. animal.* III, 20, p. 521, b. — γῆ omittit E. — καὶ ὕδωρ F. N.

6. διὸ καὶ ἀμφοτέρα F. cfr. ad IV, 9, 35. IV, 10, 18 ac saepius. — Post πηγνύμενα addit Cam. ψυχρά.

7. Longe aliter legit Franc. Vatablus, quum verteret: *aes igitur perinde omnino habet, ut definitum est, quae prorsus inepta sunt.* — οὖν omisit E. — ὅλως pro ὁμως δ' F. H. ὅλως δ' Cam. S. — διώρισθαι P. — μάλιστα τοῦτο anteposito μάλιστα F. H. N.

8. δὲ ab initio omittit Alex. — ψυχρότερα καὶ θερμότερα N. ψυχρότητα καὶ θερμότητα Alex. — στερεώτερα posito comparativo loco superlativi H. — ἔν pro ἐάν dedimus cum F. H. N. cfr. ad §. 3. — καίει pro κάει F. B. S. P. quamvis antecedit καίει. — καὶ ὁ λίθος addito articulo N.

CAP. XII.

Περὶ ὁμοιομερῶν οἶον σαρκός, ὀστοῦ, καὶ τῶν ἄλλων· καὶ ὅτι σύγκειται ἐκ στοιχείων. καὶ ὅτι τὰ ἐξ αὐτῶν μέλη ἢ ὄργανα γνωριμώτερα αὐτῶν ἐστι. B. G. S.

1. Corporum, quae similes habent partes, materia et constitutione, naturaque et temperamento expositis, docendum esse proponit, quae eorundem ratio sit, seu essentia, quae ab Aristotele λόγος nominatur. Etenim per hanc ipsa esse, ut per essentiam, perinde atque ex elementis, tamquam ex materia, eadem constituuntur. Hanc autem corporum, quae similibus partibus constant, rationem atque essentiam inquirendam esse, quod ut illa ex elementis, ita ex eis universa naturae opera conformentur. Est autem animadvertendum, Aristotelem non proponere, de forma et ratione cuiusque singillatim similis corporis dicendum esse, quod tractatio eius modi ad praesens opus pertineat, aut quod in hoc ipso opere hoc velit praestare. Neque etenim hoc facit, quum ad finem operis iam pervenerit: et, si id fecisset, omnes, quae sequuntur, naturalis philosophiae partes in unum confudisset: quae sua tractandi ratio non erat. Hoc igitur proponit, quae hanc consequantur tractationem indicans, simulque docens, quod explanandum restet, ad cuiusque similis corporis, quorum materiam, constitutionem et temperamentum tradiderat, perfectam cognitionem habendam. Sed quamquam, quae proponit, ad libros, qui sequuntur attineant, commune tamen hoc similaribus corporibus omnibus mox tradit: universa naturae opera ex illis esse conflata. Quo in loco intelligendum est, nullas similes partes ipsas propter se in animalibus aut stirpibus ipsi naturae esse propositas, sed propter animalia et stirpes, quorum sunt partes. Itaque eas non esse, nec dici praecipua naturae opera, verum stirpes et animalia, quae ex illis conflantur. Est autem nota triplex illa corporum animatorum compositio, a philosophis et medicis tradita: prima ex elementis: secunda ex corporibus similium partium, quae ex elementis constant: tertia ex iis, quae dissimilium partium sunt, veluti brachium, pedes, ex quibus universum corpus conflatur. Quod quamquam ortu postremum est, ratione tamen et natura primum est, in quod natura, ut in scopum, actiones suas dirigit: quodque postremo dicitur nasci. Recte autem, quid sit unumquodque simile corpus

et quae cuiusque ratio atque essentia, scrutatur, cum materia cognita ad rei scientiam habendam satis non sit, quippe quae debilis admodum est et imbecilla. Formam itaque scire necesse est, in qua rei ratio tota est posita, quemadmodum Aristoteles multis in locis docuit, sed in secundo de naturali auscultatione potissimum *), et in primo de naturalium partibus. Id tantum nunc dicam, formae notionem necessario habendam esse, imo magis quam materiae, quod forma rei sit essentia et per formam constet, ratioque eius dicatur. Quam rationem Aristoteles, ut dixi, λόγον appellat, quo vocabulo id intelligitur, quod definitione declaratur. Illud autem perspicuum est, quod initio dicitur, similarium corporum materiam ex his, quae dicta sunt, intelligi: item quae illorum sint generatione praeterea ad quod genus referantur, ex eorum agnoscione. Etenim declaratum est, ex elementis illa constare, potissimum e terra et aqua, deinde humida esse et concreta, et ad aquam aut terram, aut ad utrumque aut etiam plura **) referri, prout aliter atque aliter aut coagulantur, aut liquantur, aut etiam crassescunt, quibus modis generari sunt solita. Genus autem physice, non quomodo apud logicos sumitur, accipit, cum dixit, ad quod genus referantur, hoc est, ad terramne aut aquam, e quibus ut e subiecto constant: quod quidem ex generatione cognoscitur. — Vicomercatus. — λέγωμεν margo F. — ὅσα loco singularis numeri H. — ἀνομοιομερῶν pro ὁμοιομερῶν E. — S. coniunxit συνέστηκε τὰ γένη αὐτῶν.

2. ἐκ δὲ τούτων transposito δὲ F. H. N. — τὰ ἄλλα ἔργα τῆς φύσεως H. — Ad verba ὡς δὲ κατ' οὐσίαν τῶν

*) II, 3. Cfr. Trendelenburg. ad Aristotel. de anim. II, 1, 2, p. 324 sqq.

**) Corpus humanum, ut omnino corpora organica, ex veterum medicorum sententia, constat solidis (terrenis), fluidis (aqueis) et vitalibus (aëreis) partibus. Cfr. Hippocrat. Epidem. VI, 8, p. 199. Aretaeum de caus. et sign. morb. acut. II, 3, p. 16. Galen. Method. med. XI, 1, p. 737. Theophil. de urin. c. 17, p. 124 ed. Guidot (Lugdun. Batav. 1705, 8.).

λόγῳ cfr. locum ex *Metaphys.* VII, 1, p. 1042, a, adscriptum ad I, 2, 2. Vol. I, p. 328. *Metaph.* B, 3, p. 998, b. *Phys.* II, 1, p. 193, a, b.

3. ἀεὶ μᾶλλον δέ F. — δῆλον ὅτι κατὰ τὸν λόγον αὐτοῖς ἐστὶ τὸ εἶναι ἀπὸ τῶν ὑστέρων H. ἀπό pro ἐπί praebet etiam N. δῆλον οἶον ὅτι, addito οἶον F. — De verbo ὁμωνύμως adscribimus verba Trendelenburgii ad Aristot. *de anim.* II, 1, 8, p. 334: „Cfr. quae de constanti homonymorum et synonymorum discrimine scripsimus in libello: Platonis de ideis et numeris doctrina ex Aristotele illustrata p. 33. Aristoteles in categor. I in hanc sententiam definit: synonyma et idem vocari et idem esse (κατὰ τὴν οὐσίαν), homonyma (quasi aequivoca) eodem nomine vocari, re diversa esse: ὁμώνυμα λέγεται, ὧν ὄνομα μόνον κοινόν· ὁ δὲ κατὰ τοῦνομα λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος. Συνώνυμα δὲ λέγεται, ὧν τὸ τε ὄνομα κοινόν καὶ ὁ κατὰ τοῦνομα λόγος τῆς οὐσίας ὁ αὐτός. Quem usum exemplis comprobavimus, quibus haec addi possunt de generat. animal. II, 1 (bis). *phys.* VI, 3. VII, 3. VII, 4. de caelo I, 8. de generat. et interit. I, 1 (συνώνυμος). *Analyt. posterior.* I, 10. I, 21 (ὁμώνυμος). II, 3. *Top.* I, 13. II, 2 (συνώνυμος). VI, 10 sq. *Ethic. Nicomach.* V, 1. V, 2.“ Adde Zoll ad Aristot. *Ethic. Nic.* I, 6, 12, p. 31. — Verba οὕτω τοίνυν καὶ χεὶρ τελευτήσαντος ὁμωνύμως duplici ὁμωνύμως deceptus omisit H. Ad homonymiam illustrandam faciunt loci *de generat. et interit.* I, 5, p. 321, b: ἐπὶ δὲ τῶν ἀνομοιομερῶν τοῦτο μᾶλλον δῆλον, οἶον χειρὸς, ὅτι ἀνάλογον ἠΰξεται· ἢ γὰρ ὕλη ἕτερα οὐσα δήλη μᾶλλον τοῦ εἶδους ἐνταῦθα ἢ ἐπὶ σαρκὸς καὶ τῶν ὁμοιομερῶν· διὸ καὶ τεθνεῶτος μᾶλλον ἢ δόξειεν εἶναι ἔτι σὰρξ καὶ ὅστουν ἢ χεὶρ καὶ βραχίον. *de partib. animal.* I, 1, p. 640, b sq.: φησὶ γοῦν (Δημόκριτος) παντὶ δῆλον εἶναι οἷόν τι τὴν μορφὴν ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος, ὡς ὄντος αὐτοῦ τῷ τε σχήματι καὶ τῷ χρώματι γνωρίμου. καίτοι καὶ ὁ τεθνεὼς ἔχει τὴν αὐτὴν τοῦ σχήματος μορφὴν, ἀλλ' ὁμως οὐκ ἐστὶν ἄνθρωπος. ἔτι δ' ἀδύνατον εἶναι χεῖρα ὅπως οὖν διακεκλιμένην, οἶον χαλκῆν ἢ ξυλίνην, πλὴν ὁμωνύμως, ὥσπερ τὸν γεγραμμένον λατρόν. οὐ γὰρ δυνήσεται

ποιεῖν τὸ ἐαυτῆς ἔργον, ὡσπερ οὐδ' αὐλοὶ λίθινοι τὸ ἐαυτῶν ἔργον, οὐδ' ὁ γεγραμμένος ἱατρός· ὁμοίως δὲ τοῦτοις οὐδὲ τῶν τοῦ τεθνηκότος μορίων οὐδὲν ἔτι τῶν τοιοῦτων ἔστι, λέγω δ' ὅλον ὀφθαλμός, χεῖρ. λίαν οὖν ἀπλῶς εἴρηται, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ὡσπερ ἂν εἰ τέκτων λέγοι περὶ χειρὸς ζυλίνης. *de generat. animal.* II, 1, p. 734, b: οὐ γάρ ἐστι πρόσωπον μὴ ἔχον ψυχὴν, οὐδὲ σῆρξ, ἀλλὰ φθαρέντα ὁμωνύμως, λεχθήσεται τὸ μὲν εἶναι πρόσωπον, τὸ δὲ σῆρξ, ὡσπερ κἂν εἰ ἐγίνετο λίθινα ἢ ξόλινα. *Politic.* I, 2, p. 1253, a: ἀναιρουμένου τοῦ ὅλου οὐκ ἔσται πὺς οὐδὲ χεῖρ, εἰ μὴ ὁμωνύμως, ὡσπερ εἴ τις λέγει τὴν λιθίνην· διαφθαρεῖσα γὰρ ἔσται τοιαύτη. — κἂν αὐλοὶ N. *posito κἂν pro καὶ N.* — παντί pro ἅττα *Alex. fol. 139, b. A. Vic. B.*

4. ἔτι δὲ πυρός *omissa praepositione E.* — γῆς *omittunt F. H. N. καὶ γῆς Vic. B. S. [καὶ] γῆς P.* — ὅπου δὲ πλεῖστον H. ὅπου δὴ πλεῖστον F. N. — εἰ καὶ τὰ ἔσχ. *ληφθ. F. H. N.* — τὰ ἔσχατα, a quibus motus proficiscitur, ad quae tendit, ultra quae progredi non possis. *Cfr. Trendelenburg. ad de anim.* III, 10, 2, p. 531. — ἄλλο μᾶλλον ἢ λόγος *addito μᾶλλον et omisso articulo H.* *Articulus deest etiam in F. N.* — ἔχει *pro ἐπεὶ E.* — καὶ οὐ παντὸς ἔχων ὕδωρ *Cam. probante iam S.* —

5. *Ad verba: ἅπαντα δ' ἔστιν ὠρισμένα τῷ ἔργῳ· τὰ μὲν γὰρ δυνάμενα ποιεῖν τὸ αὐτῶν ἔργον ἀληθῶς ἔστιν ἕκαστα cfr. Politic. I, 2, p. 1253, a: πάντα δὲ τῷ ἔργῳ ὠρισται καὶ τῇ δυνάμει· ὥστε μηκέτι τοιαῦτα ὄντα οὐ λεκτέον τὰ αὐτὰ εἶναι, ἀλλ' ὁμώνυμα. VII, 4, p. 1326, a: δεῖ δὲ μᾶλλον μὴ εἰς τὸ πλῆθος, εἰς δὲ δύναμιν ἀποβλέπειν· ἔστι γάρ τι καὶ πόλεως ἔργον, ὥστε τὴν δυναμένην τοῦτο μάλιστα ἀποτελεῖν. Alibi δύναμιν et ἐνεργεῖαν iungit v. c. Ethic. Nicom. IX, 7, p. 1168, a: ὁ γάρ ἐστι δυνάμει, τοῦτο ἐνεργεῖα τὸ ἔργον μηνύει. Phys. VIII, 8, p. 262, a. de sens. ac sensibili c. 3, p. 439, a: ἔστι μὲν οὖν ἕκαστον διχῶς λεγόμενον, τὸ μὲν ἐνεργεῖα, τὸ δὲ δυνάμει. de part. animal. II, 3, p. 649, b. Metaphys. Θ, 6, p. 1048, a sq. K, 9, p. 1065, b. A, 5, p. 1071, a. Sed ablegamus lectorem ad Trendelenburgii*

de vocibus *δύναμις*, *ἐνέργεια* (*ἔργον*), *ἐντελέχεια* disputationem in Commentar. ad Aristot. *de anim.* II, 1, p. 295—312. — *ἕκαστον* pro *ἕκαστα* H. N. — *οἶον ὀφθαλμός* omisso articulo E. N. — *ὡς ἡ εἰκῶν* addito articulo E. Alex. fol. 140, a. A. Cam B. Vic. P. S.

6. *ἀλλ' ἔστιν ἥττον ἴσως δῆλον* H. — *ἄδηλον* pro *δῆλον* E. — Quid est, quod ait, ignem, aut eius opus minus cognitum esse naturaliter, quam carnis? An aliam eius cognitionem non naturalem concedit, qua magis cognitus esse possit? An vero ait naturaliter, hoc est, eo modo, quo physici res solent nosse ac explicare, hoc est per materiam et formam? Siquidem ignis forma occulta sit, ob eamque causam, et eius munus, quod eam consequitur, quamvis id sensu noscatur, quod calefacit atque incendit. Fortasse autem, ubi legitur *φυσικῶς*, legebatur τὸ [articulus enim, quem non addidit Vic. deesse nequit] τῷ *πυρός*, fuitque locus a Tyrannione male emendatus, cum tinea corrosus fuisset: sensusque planus erit, ope ignis fortasse minus nosci, quam carnis. Sed utro modo legatur, praestat, non simpliciter pronuntiare, sed cum particula fortasse, ut intelligamus, ne Aristotelem quidem huius rei certum fuisse. *Vicomercatus*. Quocum de emendatione fere certa consentimus, de causa corruptionis, ad quam in talibus occasionibus recurrere solet (cfr. Vol. I, p. 325) dissentimus. Vide, ne longi simus, quae disseruerunt *Titze de Aristot. oper. ser. et distinct.* p. 5. *Schneider* ad Aristot. *Hist. anim.* I, p. LXXVI sqq. *Brandis* in *Rhein. Mus.* I, 3, p. 236 sqq. I, 4, p. 259 sqq. *Kopp* *ibid.* III, 1, p. 93 sqq. *Stahr* *Aristot.* Vol. II, p. 5 sqq.

7. Cum omnia naturae corpora terminata, seu similia, seu dissimilia, agendi aut patiendi constant facultate, eorum inquit rationes *ἀκριβεῖς*, quod nos diximus certas, non esse. Quod simpliciter nunc de omnibus profertur, quum antea compararet, quae magis et quae minus cognitae haberentur. Sunt itaque omnes incertae, nec exquisite cognitae, quamquam aliae magis, aliae minus, et in eorum cognitione non secus versamur, atque hi, qui noctu in tenebris ambulant.

Atque hoc est, quod dici solitum est, rerum ultimas differentias incognitas esse. Quando igitur eius modi rationes insint, aut non insint, non facile est, ut ait, perspicere, nisi extenuata admodum corpora, et depravata fuerint, solaque manserit figura, ut in cadaveribus vetustissimis, et fructibus longo tempore adservatis et conditis: item in rebus e lacte coagulatis. Haec enim omnia, antequam talia, ut dictum est, fiant, vere talia videntur, nec ab his dissidere, quae vere sunt talia. Vicomercatus. — πάντων pro πάντα Alex. A. — ὡσπερ σάρξ omisso καί E.

8. ὡστ' εἴποτε E. ἰδεῖν pro διῶδεῖν H. διελθεῖν F. — ἄν quod sequitur omittit E. — μόνα ἢ λοιπά F. H. N. Vic. B. Cam. P. S. — οἶον pro οἶα N. — ἅ ante ἐξάλφνης omnes omittunt codices a Bekkero collati. — καρπός pro καρποί H. unde mox φαίνεται exhibet. — παλαιούμενα pro παλαιούμενοι F. H. Cam. (qui post τῷ σχήματι comma statuit, ut eo manifestius indicaret, participium se referre voluisse ad remotius substantivum σώματα) S. — Praepositionem ante τοῦ γάλακτος omittit N.

9. Θερμ. ἢ ψυχρ. N. — ταῖς ὑπὸ τούτων κινήσειν addita praepositione F. H. N. Cam. S. — πίννυται τῷ ψυχροῦ καὶ τῷ θερμῷ καὶ τῷ θερμῷ N. loco verborum πηγνύμενα τῷ θερμῷ καὶ τῷ ψυχροῦ. — λόγῳ pro λέγω H. — οἶον σάρκα καὶ ὀστοῦν καὶ νεῦρα καὶ τρίχας dedimus cum E. — νεῦρον H.

10. τοσοῦτοις pro τοιούτοις F. — ὑπὸ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ F. H. N.

11. ἂν ἔτι δόξειε F. N. ἂν ἔτι εἶναι δόξειε H. — ἢ κεφαλή pro οἶον κεφαλή N. — αἰτία ψυχρότης καὶ θερμότης καὶ κίνησις H. N. αἰτία θερμ. καὶ ψυχρ. καὶ κίνησις F. αἰτία ψυχρότης, θερμότης καὶ κίνησις Cam. P. S. — φιάλην ἢ πρόνα mutato verborum ordine F. — Quid voluerit Aristoteles cum exemplum phialae afferret, magis patet comparato loco Phys. II, 3, p. 194, b: ἕνα μὲν οὖν τρόπον αἴτιον λέγεται τὸ ἐξ οὗ γίνεται τι ἐννιάρχοντος, οἶον ὁ χαλκός

τοῦ ἀνδριάντος καὶ ὁ ἄργυρος τῆς φιάλης καὶ τὰ τούτων γένη. Omnino parvus est Aristoteles in exemplorum copia saepe numero repetita vice recurrentium. Ita quod h. l. de serra posuit,prehenditur *Phys.* II, 9, p. 200, a. Cfr. *de caelo* III, 8, p. 307, a. *de part. animal.* I, 5, p. 645, b (aliud exemplum de serra petium est *de part. animal.* II, 7, p. 652, b). *κιβωτός* recurrit *Phys.* III, 6, p. 207, a. Aliis iam occasionibus monuimus placuisse sibi Aristotelem in eiusdem rei et enuntiati iterata repetitione. Ita in not. ad Excerpt. III, 2, 1, p. 96 exempla attulimus theorematis frequentati οὐδὲν μάτην ἢ φύσις ποιεῖ. Adde *de caelo* I, 4, p. 271, a: ὁ δὲ θεός καὶ ἢ φύσις οὐδὲν μάτην ποιοῦσιν. Quo in loco cum cod. F. pro ποιοῦσιν exhibeat ποιεῖ, non sine veritatis quadam specie coniciat aliquis, ab Aristotele, uti reliquis in locis a nobis laudatis (quibus accedant *de caelo* II, 11, p. 291, b: ἢ φύσις οὐδὲν ἀλόγως οὐδὲ μάτην ποιεῖ. *de part. animal.* II, 13, p. 658, a. III, 1, p. 661, b), profecta esse verba: ἢ δὲ φύσις οὐδὲν μάτην ποιεῖ, ita ut verba ὁ δὲ θεός a christiano demum scriba addita sint.

12. εἰ pro ἐπεὶ F. H. N. — ἔχομεν loco indicativi H. — τί post οἶον omittit E. — ἢ ante τὴν ἕλην addunt H. N. — ἐὰν μὲν τὴν ἕλην F. — τῆς γενέσεως omissio τε E. F. —

13. δῆλον ad verba antegressae paragraphi traxit ac mox pro δηλωθέντων exhibet τεθέντων H. — τὰ ὁμοιομερῆ omissa negatione omnes codices a Bekkero collati Cam. S. Sed recte addita est praepositio ex auctoritate interpretum graecorum, quam secuti sunt A. B. τὰ [μὴ] ὁμοιομερῆ P. — ἄνθρωπος N. — καὶ φυτά pro φυτόν H.

S Y L L O G E

VARIARUM LECTIONUM ET ANIMADVERSIONUM

E X

ALBERTI MAGNI METEOROLOGICIS.

Tacuimus hucusque de Alberto Magno. Sed quum in verbis, quae commentariis in *physicam auscultationem* praemisit, haec monuerit: *Erit autem modus noster in hoc opere Aristotelis ordinem et sententiam sequi, et dicere ad explanationem eius et ad probationem eius, quaecunque necessaria esse videbuntur: ita tamen, quod textus eius nulla fiat mentio* — ex his iam elucet, in critico opere exsequendo non prorsus praeterenda esse Meteorologica Alberti. Itaque omnia, quae mentione aliqua digna videri possunt (ac sane pauca sunt tantummodo), hoc loco coniungamus. Usi sumus editione principe (Lugdun. 1551 fol.) operum omnium, cuius in volumine secundo deprehenduntur Meteorologica.

Statim ab initio non sine acumine argumentum Meteorologicorum exponit ita, ut quomodo quartus liber cum antecessis cohaereat satis aperte eluceat. *In scientia naturali, ait, corpus mobile est subiectum, ut dictum est multoties. In natura autem duplex est mobile corpus, scilicet simplex et mixtum. Et ideo scientia naturalis tres habet partes in genere. Quia quaedam eius pars est de corpore mobili simplici. Quedam autem de simplici, quod est acceptum secundum viam et motum ad commixtionem. Quedam autem de mobili commixto, sicuti minerali vel vegetabiliter vel aliter (fortasse scribendum: animaliter). Illa autem*

pars quae est de mobili simplici, est duplex secundum duplicem modum simplicis corporis mobilis. Simplex enim, ut dixit Aristoteles in primo de generatione et corruptione, et nos diximus idem in primo de generatione et corruptione, capitulo 19, dicitur dupliciter. Est enim idem, quod universale, et etiam idem, quod substantia simpliciter. Unde una pars scientiae naturalis est de mobili corpore simplici, hoc est, universali prout abstrahit ab omni corpore signato in natura, quae est scientia libri physicorum. Et alia pars eius est de mobili quod est corpus simplex, sive moveatur secundum situm tantum, sive moveatur ad formam. Quae autem est de mobili simplici corpore, duplex est. Quia est motus secundum situm, nihil varians in eo quod movetur. Et est motus ad formam, qui variat aliud in mobili. Mobile ergo simplex quoad potentiam ad situm et locum, qui nihil variat in eo quod movetur, determinatur in libro de caelo et mundo. Mobile autem simplex quoad potentiam et formam, quae variat essentiam in substantia vel esse in accidentibus, determinatum est in libro de generatione et corruptione, quae est prima pars naturalis philosophiae. Mobile autem simplex prout est in via ad commixtionem, determinatur in isto libro quem habemus prae manibus, qui dicitur liber meteororum, qui continet secundam partem naturalis philosophiae. Mobile autem huiusmodi consideratur dupliciter, scilicet ex parte viae commixtionis, quae est secundum quod unum elementum movetur in regione alterius per hoc quod alteratur ad ipsum per vaporem vel inspissationem: vel consideratur ex parte ipsius commixtionis, quae fit per activam qualitatem unam vel plures, vel per passivas. Et mobile quidem simplex primo modo consideratum, determinatur in primis tribus libris meteororum. Mobile autem simplex secundum modum commixtionis factae per activas vel passivas qualitates determinatur in libro 4. huius scientiae. Deinceps autem in aliis libris determinatur de mobile mixto contracto ad speciem mineralem vel vegetabilem vel animale, sicut patebit in

sequentibus quando tertia pars naturalis philosophiae determinabitur. — De nomine graeco μετεώρων, ineptire Albertum idcirco admonemus, ut inde eluceat, eum graecae linguae peritia prorsus caruisse adeo, ut vero simile sit, eum non nisi arabicis interpretationibus usum esse. Sunt autem de vocabuli huius etymologia haec eius verba p. 2, b: *Dicitur autem hic liber meteororum quod est Graecum nomen, et compositum a meta quod est trans, et theorum quod est contemplatio, quasi contemplatio eorum, quae sunt trans, id est, in alto generata: quia de illis principaliter hic intenditur. Vel a meta quod est de, et theorein quod est videre: quia est de his quae visu accipiuntur in aëre generata, sicut galaxia et iris et huius modi. Et hoc est probabilius, quod meta Graeca praepositio idem est frequenter quod de, sicut metamorphoseos quod est idem quod defectus. Dicunt autem quidam, quod meteora idem sit quod de impressionibus: quod nullo modo est verum: quia hoc nomen nimis esset commune: quia impressiones superiorum corporum in omnibus sunt corporibus et simplicibus et compositis.*

Commemoratur p. 17, b Constantinus quidam philosophus, qui dicitur in Graeco commentatus esse super librum meteororum Aristotelis *). — Ad I, 6, 3. Hippocratis Choi (ita enim exhibitur) discipuli Nichius et Paulus commemorantur, in quibus Aeschylum vix agnoscas. — I, 10, 7 legit ἐν δὲ τῇ Κορβῶν (cfr. p. 34). — Ad I, 13, 27 haec narravit p. 51, a quae si adscribo fortasse naturae scrutatorum gratiam mihi conciliabo: *Mirabile autem accidit in Almania in loco qui dicitur Lonsen: ibi enim est aqua copiosi fluxus, Necarus nomine, quae exsiccata fuit per spatium milliaris per tres horas diei, ita quod colligebant pisces in fundo eius, et non caruit fluxu suo, nec diminuebatur supra, nec infra nisi in illo milliari, quod*

*) Albertus Magnus etiam Themistii et Porphyrii commentarios in Meteorologica ante oculos habuisse videtur, quos laudat p. 130, b.

est circa oppidum quod diximus: ego autem subito post veniens ad locum, consideratis loci dispositionibus, scivi quod fundus aquae illius solidissimus est, et illic fuit inter montes non multum altos, et habet altas ripas in illo loco, et ex vapore illo incluso divisus et elevatus fuit fundus: propter quod aqua resedit in principio illius elevationis, et in fine eius exiit: et cum exhalasset vapor, resedit totus fundus in locum suum sicut fuit prius, et tunc fluxum habuit aqua sicut habuerat antea. —

Atque haec quidem erant omnia, quae ex commentariis in duos priores libro commemoranda nobis videbantur. Quum commentarios conscripsimus in duos posteriores Meteorologicorum libros remoti tunc temporis a regiae Berolinensis bibliothecae divitiis, nobis ad manum non erant neque Accoramboni *Vera mens Aristotelis*, neque editiones Iuntina, Camotiana aut Sylburgiana. Quare quae huc pertinent, una cum perpaucis illis, quae ex Alberti Magni commentariis adferenda videntur, adscribemus adiunctis praeterea notis quibusdam in librum tertium, petitis ex insigni libro Fleischcheri, quem laudavimus iam ad III, 4, *De iridibus doctrina Aristotelis et Vitellionis certa methodo comprehensa, explicata et tam necessariis demonstrationibus, quam physicis et opticis causis aucta*. Witebergae 1571, 8., et aliis nonnullis, quae inter scribendum in mentem nobis venere.

Lib. III. Cap. I. §. 1. *τρόπον ἤδη* transposita particula Cam. — *βιῶως* Cam. — §. 2. *γάρ* post *τό τε* omittit Cam. — *ταῦτα δυνάμει* Bag. *haec potentia*. — Post *κατὰ τὴν ὕλην* Cam. addit *ὁ ἐκνεφίας καὶ ὑετός*. — *ὑποτέρων ἢ πλῆθος ἐνυπάρχον* Cam. S. *cuiuscunque fuerit multitudo inexistens* Bag. — *Δυπλεξ πλεῖον* reperit Bag. quorum alterum retulit ad *συνεκκρινόμενον*, alterum ad *πλῆθος*, vertens: *cuiuscunque f. m. inex. amplior, amplius*. — Procellam Servius ad *Virg. Aen. I, 85* hunc in modum explicuit: *Procella est vis ventorum cum pluvia, dicta procella ab eo, quod omnia procellat*. — §. 3. *βιάζεται* Cam. — *ἢ ἐν πύλας ἢ ὁδοῖς* Cam. S. — *δι' ἃ μὴ ὑπέκει* Cam. pro *διὰ τὸ μὴ ὑπέκειν*. — *τοῦτο*

ἔστι κύκλος omissio δέ Cam. S. — Verba καὶ αὐτό non expressit Bag. — ἐπεὶ τῆς γῆς ἂν διὰ ταῦτα γίνονται Bag. quum vertat: *super terram utique propter hoc fiunt vertigines. τε* omittunt etiam Cam. S. — γίνεταί pro γίνηται S. — §. 4. κάτω δὲ φέρεται Cam. S. — §. 5. διὰ τὸ πάντα εἶναι ταῦτα ὑγρὰ καὶ ψυχρά Cam. qui πάντα ταῦτα ad βορείοις et νηφεῶν retulit. — §. 7. ὁ τυφῶν addito articulo Cam. S. — ἔτι δὲ pro ἔστι δέ Cam. — ἐπὶ γῆν Cam. S. — §. 8. συνεμπύρησι Cam. συνεμπύρησι S. — §. 9. ἐκθλιφθῆ Cam. — ἐπικύον Cam. S. et ita etiam deinceps. — §. 10. δυῶν pro διεξιῶν Cam. S. — ἔφθασε διεξιῶν praevenit pertransiens Bag. qui φθάνει διεξιῶν paulo ante interpretatus est: *praevenit pertransire. Nisi utroque in loco δυῶν legit, quum postea διελθόν vertat iterum pertransiens.* — §. 11. τι post πάσχει omittit Cam. — ὅτι γε ταῦτα πάντα πνεύματι Bag. — §. 12. οἶον καὶ νῦν ναὸν περὶ τὸν ἐν Ἐφέσῳ συνέβαινε καιόμενον Cam. περὶ ναὸν τὸν ἐν Ἐφέσῳ καιόμενον S. — ὅτι μὲν ὁ τε καπνός omissio γάρ Bag. ὁ καπνός omissio τε Cam. — πρότερον ἐν ἑτέροις Bag. *prius in aliis.* — §. 13. πολλῆς καομένης ὕλης *multa ardente materia* Bag. — §. 14. ἧ μέλλει πατάξειν *quia debet percutere* Bag. Cam. S. — §. 15. Verba καὶ ἀστραπαὶ non reddidit Bag. — §. 16. περὶ προηστήρων repetita praepositione Cam. S. cfr. ad I, 12, 11. — πάντων αὐτῶν Bag. *omnium ipsorum* Cam. S. —

Cap. II. §. 1. τί ἐκότερον omissio τε Bag. — πάντα ταῦτα γίνεταί transposito πάντα Bag. *omnia haec.* — §. 3. μετοπωρινήν Cam. S. cfr. III, 5, 20. — ἐν δὲ ταῖς θερμαῖς δέλης μόνον, οὐκέτι δὲ καὶ περὶ μεσημβρίαν Cam. — δεῖν Cam. cfr. ad IV, 7, 16. — §. 4. ἀμυδρότεροι δὲ τῆς ἐκτός videtur legisse Bag. cum vertat: *hebetiores autem sunt eius qui extra est.* — §. 5. γραφεῖς Cam. S. — §. 6. καὶ νύκτωρ ὁμοίως οὐδαμῶς pro οὐδὲ δὴ νύκτωρ Cam. — Post καταφερομένου additum reperit ἀεὶ B. — Verba τι γέγονεν non reddidit Bag. — §. 7. πάντα γὰρ ταῦτα ἀνάκλασις ἔστιν transposito ταῦτα Bag. *omnia enim haec refractio sunt.* — συμβαίνει γίνεσθαι τῆν ἀνάκλασιν Bag. *quo accidit fieri reflexionem.* — §. 9. ἀνάγκη γενέσθαι transposito ἀνάγκη Cam. S. — εἰ μέλλει pro τὸ μέλλον

Cam. *si debeat fore* Bag. — ἐν ἔτεσι (sic) πενήκοντα Cam. — §. 10. ἕκ τε τῶν περὶ τὴν ὕψιν δεικνυμένων Cam. S. — οὐ μόνον τὰ χρώματα, ἀλλὰ καὶ τὰ σχήματα ἐμφαίνεται Bag. *in quibusdam quidem non solum colores, sed et figurae apparent.* ἐν ἐνίοις μὲν τὰ σχήματα omissio καὶ Cam. — §. 11. τοιαῦτα δ' ἐστὶ τῶν ἐνόπτρων ὅσα μικρά Bag. — ἐν γὰρ τοῦτοις ἀδύνατον τὸ μὲν σχῆμα ἐμφανέσθαι Bag. — δόξειε pro δόξει Cam. — *Post divisionem habere omniquaque.* — πάντη, quum vertat: *divisionem habere omniquaque.* — ταύτῃ δ' ἀδύνατον hac autem impossibile (nisi mendum est typographicum). — §. 12. τὸ τοῦ ἐνόπτρου Cam. — ἔστι pro ἔστω Cam. — αὐτῶν post διό posuit Bag. — *Quaestionem, cur in iride colores tantum, nec simul aliqua figura appareat, tractavit Fleischerus l. l. p. 95 — 100: Aristoteles ait in quibusdam eorum, quae ἐνόπτρα nominat, οὐ μόνον τὰ χρώματα, ἀλλὰ καὶ τὰ σχήματα ἐμφανέσθαι, in aliquibus vero τὰ χρώματα μόνον. Necessae est autem ad figurae generationem praecipue tria concurrere. Primum, ut nubes sit continua. Deinde, ut radii figuram efformantes, sint fortes. Tertio, ut nubes sit adeo tersa et polita, ne ab ea lumen aliquid coloris contrahat. Nam speculum impurum facit, ut res videatur obscurior. Hae causae adsunt in generatione παρήλιου καὶ παρασελήνου. Nam haec fiunt in nube continua, solida, consistente, firma, polita, et ad latus solis vel lunae posita, ubi radii non longe protensi et ideo fortius reflexi, imaginem solis vel lunae effingunt. Et quamvis in huius modi corporibus figura generatur: tamen cum ea semper simul est color, vel potius ipse natus corporis luminosi color: sicut παρήλιον est purum lumen solis sine umbrarum et nigredinis a nube contractae admixtione. Quod lumen cum sit fulgidum et album, etiam figura fulgida et alba apparet. Ut autem tantum color radiorum reflexione producat, necesse est totidem superioribus illis prorsus contraria adesse. Primum, ut nubes non sit continua. Nam si continua est, fit reflexio a superficie tantum, nec adsunt causae diversorum colorum, de quibus iam dicetur. Deinde ad colores exprimendos necesse est, ut*

radii debilitentur. Nam ex radiis debilitatis fiunt colores, vel, ut Aristoteles loquitur, *διὰ τὴν ἀσθενείαν τῆς ὀψείας χρώματος ἐμποιεῖται φαντασία*. Tertio colores iuvat nigredo nubis. Nam lumen colore nubis, a qua reflectitur, vel quam transit, inficitur. Haec tria etiam in iride ad colorum generationem concurrunt. Nam supra demonstratum est, iridem nullo modo in continuo vapore gigni. Deinde cum vapor roridus ponatur e regione solis, radii multum extensibilibus, vel ὄψεις, ut cum Aristotele loquamur, *γίνεται ἀσθενέστερα*. Supra enim dictum est, hunc sentire, quod radii visivi ex oculo ad nubem deferantur, et ab hac ad corpus luminosum reflectantur. Idem igitur significatur, sive dicas radios luminosos, sive visivos, ex nimia protensione fieri debiliores. Tertio accedit etiam ad colores in iride provocandos, quod vapor roridus, in quo iris generatur, propter quandam naturam aqueam, quam incipit assumere, aliquam habeat nigredinem. Ex his igitur satis manifestum est, cur in iridis generatione tantum colores et non simul figura appareat. Etsi autem forsitan in singulis corpusculis, quae habent rationem parvorum speculorum, imagines solis, sicut videmus in singulis aquae guttulis accidere, exprimuntur: tamen, quia specula sunt parvissima, figura ad visum deferri non potest, sed potius imaginum confusio quaedam fit. Nam reflexio facta a parvo speculo subtilis est. Longe igitur protensa debilitatur, et antequam ad visum pervenit, evanescit, ut ita ad iridis generationem singula corpuscula nihil valeant. Quae Aristoteles de huius modi parvis corpusculis sphaericis, in quibus non σχῆμα generatur, ita scribit: *τοιαῦτα δ' ἐστὶν, ὅσα μικρὰ τῶν ἐνόπτρων καὶ μηδεμίαν ἀσθητὴν ἔχει διαίρεσιν. ἐν γὰρ τοῦτοις τὸ μὲν σχῆμα ἀδύνατον ἐμφανεσθαι. δόξει γὰρ εἶναι διαίρετόν. πᾶν γὰρ σχῆμα ἕμα δοκεῖ σχῆμά τε εἶναι καὶ διαίρεσιν ἔχειν πάντη*. Quorum verborum hic est sensus. Si figura nominanda est figura, necesse est, ut videatur, cum ea alioqui extra visum nihil sit. Ut vero videri possit, requiritur, ut sit alicuius magnitudinis, seu ut in partes possit dividi. Nam si esset indivisibilis, certe non videretur. Figura autem

divisibilis, id est, ea quae in oculos incurrit, non in alio speculo, quam in divisibili, seu in eo, quae certae esse magnitudinis apparet, generatur. Quare, si in singulis vaporis roridi corpusculis figura debet generari, opus est, ut ea videatur, et ut speculum sit divisibile. Sed horum neutrum in iride fit. Nam figuras solis vel lunae non videmus, neque corpuscula praeter horum a nobis distantiam, et visus imbecillitatem singula deprehendimus. Quare impossibile est in vapore rorido figuram solis vel lunae produci. Hoc vero satis confirmato et concessio, relinquitur, in huius modi vapore colores solummodo apparere.

Cap. III. §. 1. *περὶ τῶν ἄλλων ἄστρον* omisso *τι* Bag. et de aliis astris. — §. 2. *ὁμαλός* Cam. S. — §. 3. *εὐδίω* Cam. — *ἀπολαμβάνειν τὴν ἑαυτῆς φύσιν* mutato verborum ordine legisse videtur Bag. quum vertat: *sed permissum fuerit recipere propriam naturam*. Vide praeterea, ne *ἀναλαμβάνειν* sit corrigendum. Cam. *ἀπολαβεῖν αὐτῆς*. S. *ἀπολαμβάνειν ἑαυτῆς*. — §. 6. *εὐθείας* pro *εὐδίας* Cam. mendo typographico. — Vetus interpres monente Morcellio apud S. legit *ὡς οὕτως ἢ ἀτμίς*. — *ἀποκέκριται ἀναθυμιάσεως* omisso articulo Cam. — §. 7. *ὡσπερ ἴρις* (sic enim ubique exhibent) absque articulo Cam. S. — *ἀναγκαῖον κύκλον εἶναι* Bag. *necesse est circumlum esse*. Cam. S. — *γραμμαί* pro *γραμμῆς* Cam. — §. 8. *ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου* Cam. — *καὶ αἱ πρὸς τὸ ε̄ ἀλλήλαις* Cam. — *ἤχθωσαν δύο κάθεται* posito numerali pro particula *δή* Cam. *καὶ γὰρ ἐπ' ἴσης τῆς αεβ̄*. *ἤχθωσαν δὲ κάθεται* S. — §. 9. *ἴσαι δὲ αὐται* Cam. S. — *πρὸς ὀρθὴν γὰρ πᾶσαι* Cam. S. quarum prior exhibet deinde *τὴν αεβ̄* loco dativi. — *ἡ γραφομένη γραμμῆ* Cam. posito inter utrumque vocabulum commate. — *ἔστω δέ* Cam. S. — §. 10. *σμικρότητα* Cam. — §. 11. Post *αἰσθητὴν διαίρεσιν* Bag. verba posuit: *παρὰ δὲ τοῦτο μελαντέρα*, quae deinde excipiunt ista: *πρὸς δὲ τῇ γῆ μᾶλλον στάσιν φανερόν*. Vertit enim: *Iuxta autem hoc nigra continua circumferentia, quae propter illius albedinem videtur esse nigrior: versus terram autem magis, quia tranquillior est: flatu enim existente, non est statio*

manifesta. Praeterea patet, eum pro φανερόν legisse φανεράν, uti aperte exhibet etiam S. Cam. praebet: οὐκ εἶναι οἶόν τε σύστασιν φανεράν. — §. 12. περί δέ τοὺς ἀστέρους γίνεται posito verbo in singulari numero Cam. — σημειῶδες Cam. S. — μονίμους Bag. *stabiles*. Cam. —

Cap. IV. §. 1. πολὺ δὲ ἀνάκλασις omisso τις Bag. — §. 2. ἀνακλῆσθαι pro ἀνακλωμένη legisse videtur Bag. quum vertat: *refrangi videtur*. — Deinde Bag. legit πυκνώσεως pro συστάσεως quum vertat: *inspissatione* (etiam III, 3, 4 πύκνωσις reddiderat verbo *inspissatio*), et in margine monet: *a. l. coitione*. Aperte, ut Bag. exhibent Cam. S. — §. 3. καὶ πληστόν ἀήρ S. absque articulo. — ἠδύνατο Cam. S. — §. 5. ψεκᾶς, ut ubique, Cam. S. — §. 6. ὡς εἴρηται πρότερον Cam. Sed Bag. *et dictum est prius*. — τὸ χροῶμα τὸ μόνον Cam. — μήπω δ' ὕει Cam. S. — τε post γίνεσθαι omittit Cam. — Post οὐ σχήματος Bag. comma ponit ac pergit ἐκάστου ὄντος τῶν ἐνόπτρων μικροῦ καὶ ἄοράτου omisso δέ. Vertit enim: *non figurae, unoquoque speculorum existente parvo et invisibili*. Deinde a verbis τῆς δ' incipit novam enuntiationem. — §. 7. ἀπάντων τούτων Cam. — ὀρωμένον pro ὀρωμένης Cam. — §. 8. αὐτῷ συνεχεῖ Bag. *ipsi continuo*. — §. 9. ὅτι μὲν οὖν ἡ ἴρις ἀνάκλασις Bag. *Quod igitur iris sit refractio*. — ἀλλ' ἢ μὲν ἐξ ἐναντίας Cam. pro διὸ καὶ ἐξ ἐναντίας. — ἄμφω ἀνάκλασις ἀμῶν refractio Bag. Cam. — §. 10. ἀλλ' ἢ μὲν χρωμάτων ποικιλία διαφέρει Sed haec quidem colorum varietate differt Bag. — διαφέρει γὰρ οὐδέν Cam. — §. 13. τῆς ὕδατος γενέσεως omisso altero articulo Cam. — Pro τούτου γὰρ μὴ συμβαίνοντος ἦσαν ἂν κεχρωματισμένη αἰ ἄλλως Bag. legit: ἐπεὶ, εἰ ἐγίνετο, ἦν ἂν κεχρωματισμένη ἢ ἄλλως (et ita aperte S. Cam. nisi quod posterior exhibeat εἰ μὲν ἐγίνετο) quum vertat: *Quum, si fieret, esset utique colorata area*. At in margine nostram lectionem adnotavit: *a. l. hoc enim non eveniente essent utique coloratae areae*. Legissee autem Bag. verba ἐπεὶ, εἰ ἐγίνετο non ὅτι, εἰ συμβαίνοι aut alia eius modi, patet ex sequentibus, in quibus verba ἐπεὶ, εἰ συνίστατο reddidit: *quum si consisteret*. —

§. 14. εἰ συνίσταται S. — καθάπερ λέγομεν Bag. *sicut dicimus*. — §. 16. ἀπὸ τῆς τοῦ ἀέρος ὑγρότητος καὶ ἀπ' ἀναθυμιάσεως καὶ ἀπὸ λιγνός et q. s. Bag. *fit autem ab humiditate aëris et ab evaporatione et a fuligine*. — τό τε pro τὸ δέ Cam. S. — §. 17. ὁμοιοτέρα S. — φοινικίαν pro φοινικῆν Cam. — ἔχει τὴν χροῖαν φαίνεται Bag. *habere colorem videtur*. — §. 18. φάλη non reddidit Bag. omisit S. ante ῥανίσιν posuit Cam. — §. 19. ἔστωτι Cam. — ὅπου ἐπαλλάττουσιν Cam. Sed etiam Bag.: *quia permutantur radii*. — ἡ δὲ κίνησις pro ὁ δὲ τρόπος Bag. *motus autem*, nisi mendum est typographicum. ὁ τρόπος δέ Cam. S. — χώρα pro χροῖα Cam. — §. 20. Post τοιοῦτον Bag. additum reperit γίνεται. — ἀποτενομένη Cam. S. cfr. III, 6, 7. — §. 21. τοσοῦτον non reddidit Bag. τοσοῦτον καὶ περὶ αὐτῶν Cam. — §. 23. ὅταν ᾗ νέφος πλησίον τοῦ ἡλίου Bag. *cum fuerit nubes prope solem*. — αὐτὸ τοῦτο S. — οὔτω καὶ τὸ λευκόν Bag. *sic et album*. οὔτω τὸ λευκόν Cam. — §. 24. ὄψις non reddidit Bag. — ἐπεὶ δὲ πλεῖον S. — Post ἡ μεταβολή additum legit Bag. ἔστιν. — §. 25. ἡ μὲν οὖν ἡ πρώτη Cam. — φοινικῆν pro φοινικῆν Cam. — §. 26. τὸ φοινικοῦν γάρ Cam. S. — Quum deinde vertat Bag. *pura, dubium*, an non pro ἄκρατος legerit potius καθαρά. — τὸ φοινικοῦν δοκεῖν ξανθότερον εἶναι Bag. *puniceum videri magis flavum esse*. ξανθότερον sed eo, quo nos posuimus loco, praebent etiam Cam. S. — πρὸς ἐκεῖνο Cam. — De colore flavo adscribenda videntur Fleischeri verba l. l. p. 122 sq.: *Quaestio est, unde ille quartus color sit, quem Aristoteles ξανθόν vocat, quemque dicit inter φοικινοῦν et πράσινον saepe videri. De hoc igitur sciendum est, quod non sit distinctus color a reliquis tribus, de quibus diximus, sed quod ex appositione φοικινοῦ ad πράσινον oriatur. Nam id proprium est colorum, ut vicini a vicinis aliquid adsumant, et inter se nonnihil, quantum visus iudicat, commisceantur. Exempla huius rei ubique sunt obvia. Experientia testatur, colorem luminis a calore vaporis, cui incidit, aliquid adsumere, ut illud minus sit fulgidum. Videmus etiam colores corporum ab incidente impuro candelae lumine aliquantulum a priori,*

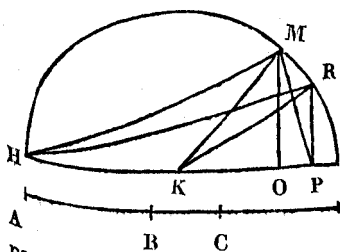
quam habuerunt, forma discedere. Ita quoque in iride ξανθόν videri iudicemus ex commixtione φοινικοῦ et πρασίνοῦ. Nam φοινικοῦς quidem habet aliquid nigredinis. Sed si cum eo, qui πράσινος dicitur, conferatur, minus niger putabitur. Quare φοινικοῦς aliquid de nigredine πρασίνοῦ vicini adsumit, et contra hic ab illo nonnihil albedinis mutuatur. Fit igitur medius inter hos duos colores, qui ξανθός dicitur, quique ubi termini illorum coniunguntur, apparet. Quod autem inter πράσινοῦ et ἀλουργόν medius color non sit, inde sine dubio fit, quod horum colorum maior sit differentia, quam φοινικοῦ et πρασίνοῦ, quam hoc collatus ad φοινικοῦν. Cuius diversitatis haec causa potest esse, quod tertius color fiat a radiis duplici umbra et a parte vaporis multum densi denigratis, cum radii medium colorem essingentes simplici umbra et nigredine vaporis minus densi et nigri inficiantur. — §. 27. μεταπίπτει pro μεταβάλλει S. — §. 28. τούτου pro τούτων Cam. — §. 29. πάμπαν διαφέρει Bag. quum vertat: *valde differt.* §. 28 enim λευκὴ πάμπαν reddiderat: *alba valde* et §. 33 πάμπαν ἀσθενῆ: *valde debilis.* Adde §. 3. — χρώματι legit Bag. pro ἐνυ τῶν χρωμάτων. Cam. τῶν χρωμάτων omisso ἐνυ. S. χρωμάτων, omisso etiam articulo, ac paulo post ἐστὶ δ' ἐν ἀνγῆ. — τοιαδὶ ἢ τοιαδί Cam. S. — Post οἱ ποικιλταί Bag. posuit τῶν ἀνθῶν, quod in sequentibus omisit. Vertit enim: *Variatores florum.* — Deinde videtur legisse verbum quoddam ante λαμβάνοντες aut σφάλλισταῖ aut λανθάνειν aut simile quoddam, quum vertat: *et decipi accipientes alios pro aliis.* Posterius aperte exhibent Cam. S. — §. 30. μόνον solum Bag. — De verbis διπλῆ (exhibet διπλεῖ) δὲ καὶ ἀμυροτέρα αἰτίαν audiendus est Accoram bonus *Ver. mens Aristot.* p. 484 sq. ubi haec leguntur: Dubium est videtur, quia dixit Aristoteles superior, quod nigredo est negatio visus, ideo quae a longinquo videntur, et quae a debili visu videntur, nigriora apparent; cum itaque colores superioris iridis videantur magis a longe, et a debiliore visione, quam colores inferioris iridis, ita ut puniceus, viridis, et violaceus colores deberent esse magis fuscii et magis ad

nigredinem tendentes in exteriori iride, quam in interiori; nunc vero e contra videntur magis clari et debiles in illa, quam in hac interiori. Praeterea inquit Aristoteles superius quod in prima interiori iride post puniceum colorem viridem videmus, quia illa pars nubis, in qua videtur viridis color, magis distat a nostro visu distat eius inferior superficies, quam faciat superficies exterior minoris iridis; cum itaque magis distet, deberet illius color ad viridem tendere; nunc autem puniceus apparet, sicut in exteriori parte minoris iridis. Quod vero interior superficies maioris iridis magis distet a visu, quam exterior minoris, patet per ea, quae hic dixit Aristoteles, quod refractione visus fit debilior a maiori iride, quia longius fit refractione; ideo partes omnes maioris iridis longinquiores a visu sunt, quam sint partes minoris; ideo proportionaliter propinquior pars maioris iridis magis distabit a visu nostro, quam propinquior pars minoris: sed pars maioris iridis propinquior visui est interior pars eius, propinquior vero pars minoris iridis est eius exterior pars; ideo interior pars maioris iridis magis distabit a visu nostro, quam exterior pars minoris iridis. Sed cum in iride longinquiores partes videantur nigriores, quam proximiores partes, pars itaque interior maioris iridis deberet videri nigrior, quam pars exterior minoris iridis; ideo deberet videri viridis, non punicea, et media pars maioris iridis consequenter deberet videri violacea, non viridis, quia haec etiam magis distat proportionaliter a nostro visu, quam media pars minoris iridis, ideo magis ad nigredinem tendere deberet videri, et ideo non viridis, sed violacea adspici deberet, ultima vero pars omnino nigra, vel admodum fusca se offerre deberet oculis nostris, cum magis distet a visione, quam interior pars minoris iridis, ideo nigra magis apparere deberet: nunc vero e contra accidit; debiliores enim et perspicui magis videntur colores in maiori iride, quam in minori. Praeterea, si iris per Aristotelem fit ex debilitate nostri visus ob refractionem et ob distantiam nubis; quomodo iris circa lumen vesperi apparere potest? In hac enim iride neque longinquitas nubis, neque visus debilitas, neque

refractionis debilitas inesse potest, quia illa iris fit immediato circa lumen lucernae, quae propinqua admodum nobis est. Praeterea refractionis fit ad partes determinatas et determinatos angulos, non ubique, ut demonstratur in perspectiva: at ubicunque lucerna apponatur, et quomocunque illam adspiciamus, iris apparet; ideo non potest ex refractione fieri. Ut vero huius rei veritas appareat, sciendum est quod iris non fit ex simplici refractione, quia tunc non esset res naturalis, neque ad naturalem, sed ad mathematicum simplicem spectaret de ea agere; sed immediata et naturalis causa iridis est lumen solis et humida obscuritas et diversitas partium nebulae, ideo in ea primo fit color puniceus, quia lumen solis valide et immediate admiscetur primae parti nebulae, quae nebulae pars, cum sit propinquior, et magis exposita radiis solaribus, est rarior et minus humida, idcirco ob admixtionem luminis in ea fit puniceus color; secunda vero pars est viridis, quia lumen non ita valide illi admiscetur, neque immediate, sed mediante prima parte punicea: praeterea haec est pars nebulae crassior, quam prima, et humidior, cum sit minus soli opposita: et ob eandem causam tertia pars iridis est violacea, quia modicum luminis ad illam penetrat, illi enim admiscetur mediante puniceo et viridi colore, et est crassissima et humidissima nebulae pars, plurimum enim distat a radiis solaribus; reliqui vero colores, ut roseus et alii, accidunt partim ob rationem, quam assert Aristoteles ob comparisonem nigrorum colorum cum minus nigris, partim quia illa pars nebulae est ibi rarior et perspicua magis, ideo cum multum luminis recipiat, albiores reddit colores, et magis claros. Quod vero haec sententia consona sit cum rei natura, patet ex iride quae fit circa lucernam, in qua ea pars, quae est magis propinqua lumini, habet partem rufam, secundam partem viridem, tertiam violaceam ob medii densitatem et humiditatem et luminis vigorem magis agentem in propinquam, quam in remotam partem. Hoc idem dicendum est de oppositis coloribus in duabus iridibus: quia radius solis dirigitur per rectam lineam ad determinatas partes sibi oppositas per diametrum, ideo

diametraliter tendit inter duas irides sibi oppositas; ideo cum pars convexa minoris iridis, et concava maioris sint primo oppositae et viciniores rectis radiis solaribus, ambae colorantur eodem colore puniceo: reliquae vero partes maioris, et minoris iridis aequaliter magis distant a rectis radiis solis, ideo similibus coloribus colorantur viridi et puniceo. Languidiore vero et rariores videntur maioris iridis colores, quia rarior est nebula et rariorem partium, in qua fit maior iris, ut clare sensui patet. Accedit ad hoc et debilitas visus ob refractionem, et alia, quae hic affert Aristoteles, cuius sententiam si quis ad amussim, ut littera hic sonat, tueri velit, solvat prius clare et dilucide dubia, quae a nobis sunt proposita. — §. 31. *μακρότερα* Cam. *μακρότερον* S. Bag. *quum enim longius protenditur visus.* — *ἀπὸ τῆς ἄνω α superioriori* Bag. Sed in margine: *a. l. exteriori.* — §. 32. *Articululum ante ὕψους om. Cam.* — *ἀπὸ τῆς περιφερείας τῆς ἔγγυτάτω* Bag. *a circumferentia propinquissima.*

Cap. V. Aristotelis demonstrationem, cur iris sit semicirculus, explanavit Fleischerus p. 148—162, cuius verba adscribimus: Linea HG repraesentet horizontis superficiem. K sit centrum mundi in superficiem horizontis cadens, H Sol in horizonte constitutus. HMG semicirculus altitudinis iridis, qui summitatem iridis secet in puncto M. Et connectantur puncta H, M et K, M. Quia autem *ἀπόδειξις* longa est, et aliquot membra, quae a se invicem commode divelli non possunt, continet, eam iuvandae memoriae causa in sex partes dividemus.

Prima pars inquit quantitatem trium linearum HK, KM et HM, hoc modo. HK et KM sunt notae, cum sint semidiametri, id est, lineae ex centro K ad circumferentiam unius et eiusdem circuli altitudinis iridis ductae: cui utrique ideo seorsim sumtae e tabulis sinuum integer sinus debetur. Quan-

titas autem lineae HM ita inquirenda est. Primo arcus altitudinis iridis MG per instrumenta, ut per astrolabium vel quadrantem exploretur. Deinde huius arcus ex tabulis sinuum, sinus excerpatur, qui angulum GKM exhibebit. Tandem, quia GKM et MKH *γωνία αὐτῆς ἐφεξῆς* duobus rectis angulis sunt aequales per XIII primi Elementorum, si angulus GKM, id est, sinus inventus, subtrahatur a duobus rectis, id est, a sinu integro duplicato, remanebit angulus HKM, vel ipsa linea HM. Sed haec etiam adsumtis numeris demonstrabimus. Lineae HK semidiametro competit integer sinus 10 000 000. Sic idem sinus est lineae KM etiam semidiametro. Ut autem et quantitas lineae HM innotescat, certo quodam instrumento altitudinem cuiusdam conspectae iridis venor. Eam altam deprehendo 30 gradus: cum quibus ingressus tabulas sinuum, excerpo sinum 5 000 000 anguli GKM. Hoc vero sinu subtracto ab integro sinu bis sumpto, id est a 20 000 000, remanent 15 000 000, sinus anguli HKM, seu, quod idem est, latus HM, hunc angulum subtendens. Ut autem facilius sit sequentium calculus, sex cyphras a dextra in singulis numeris praetermittemus. HK igitur continet 10, KM 10, HM 15.

Secunda pars demonstrationis, qua aliquot linearum quantitas et inter se proportio inquiretur.

I. Quae proportio est lineae HM ad lineam KM, ea potest esse inter alias duas lineas per III primi Vitellionis. Quum autem notarum linearum HM et KM proportio nota sit, ponantur duae lineae AB et BC illam eandem habentes inter se proportionem. Sed HM est maior quam KM per XIX primi Euclidis, quum maiorem angulum subtendat. Quod ipsae etiam notae quantitates ostendunt. Nam altitudo iridis nunquam ad quadrantem circuli extendi potest, ut infra indicabitur. Quare etiam AB maior est, quam BC. Si igitur alteri harum certa assignetur quantitas, de alterius quoque magnitudine constabit, per XVI sexti Elementorum.

Antequam autem ad sequentia progrediamur, prius calculum videamus. Cum ex praecedentibus HM 15, et KM 10

habeat, inter se cohaerebunt ratione sesquialtera. Eadem sit quoque inter AB et BC. Si igitur AB partibus sex constiterit, BC ex talibus 4 componetur, facta operatione per regulam proportionum.

II. Quia iam ostensum est, AB maiorem esse, quam BC, extendatur BC in D, ita ut se habeat BD ad AB, ut AB ad BC. Sed AB antea demonstravimus maiorem esse, quam BC. Erit igitur etiam BD maior, quam AB. Quare ex tribus cognitis lineis quarta BD nota fiet.

Haec in numeris ita se habent. Si linea BC extendatur D, lineae BD et AB debent eam proportionem habere, quae est inter AB et BC. Cohaerent autem AB et BC, ut modo dictum est, proportionem sesquialtera. Ergo quoque eadem proportione BD et AB constabunt. Sed AB ex praecedentibus continet 6, et BD est maior, quam AB. Senarius igitur numerus huius sesquialterae proportionis, id est, per duo cum dimidio multiplicatus, proferet 9 lineae BD competentia.

III. Quum BC et BD sint cognitae, etiam CD cognoscetur. Componitur autem BC ex partibus 4, et BD ex 9. Facta igitur subtractione prodeunt 5 partes lineae CD.

IV. Proportio HM ad KM est aequalis proportioni AB ad BC, et proportio AB ad BC aequat proportionem BD ad AB, ut antea ostendimus. Ergo per XI quinti Euclidis proportio HM ad KM, vel quod idem est, ad HK (aequales enim sunt) convenit cum proportione BD ad AB.

Tertia pars demonstrationis, quae versatur circa duas lineas: quarum una ex puncto M demittitur in lineam KG, et altera intercipitur inter punctum K et inter id punctum, in quod demissa in lineam KG incidit. Ita autem demonstratio est pertexenda.

I. Nota est quantitas linearum CD et HK. Ergo etiam de proportione inter easdem constat. CD continet 5, HK 10: proportio est subdupla.

II. Quia proportio inter CD et HK est cognita, poterit constitui linea, quae hanc eandem proportionem ad lineam BC habeat per III primi Vitellionis. Cum igitur CD minor

sit, quam HK (nota enim est harum linearum quantitas) erit BC minor, quam illa nova linea. Abscindatur itaque huius modi linea proportionalis per III primi Elementorum a linea KG, quae sit KP. Est igitur KP cognita. Quae ita in numeris se habent. CD habet 5, HK 10, BC 4. Ergo per regulam proportionum KP 8.

III. Connectantur puncta M et P. Dico proportionem CD ad HK, vel BC ad KP aequalem esse proportioni AB ad PM. Quod iam statim demonstrabimus. Sed interim tamquam demonstratum in calculo ostendemus. Inter CD et HK, item inter BC et KP ex praemissis est proportio subdupla. Eadem igitur etiam erit inter AB et MP atque MP 12 partes continebit.

Quarta pars ἀποδείξεως demonstrat praecedentem proportionem διὰ ἀπυγωγῆς εἰς ἀδύνατον hoc modo: Si PM non est illa linea, ad quam habeat AB eam proportionem, quam habet CD ad HK, vel BC ad KP, erit minor vel maior constituenda. Sed sit primum minor PR et connectantur puncta HR et KR.

I. Posita itaque linea PR loco PM, erit iuxta praecedentem asseverationem proportio CD ad HK, vel BC ad KP, aequalis proportioni AB ad PR. Sunt autem CD et BC coniunctae linea BD. Sic HK et KP additae sunt linea HP. Quare sicut se habet BD ad HP: ita se AB habebit ad PR per XVIII quinti Elementorum et per XVI eiusdem, proportio BD ad AB aequalis erit proportioni PH ad PR.

CD 5	HK 10	subdupla proportio
BC 4	KP 8	subdupla
AB 6	PR 12	subdupla
BD 9	HP 18	subdupla
BD 9	AB 6	sesquialtera
PH 18	PR 12	sesquialtera.

II. Proportio HP ad BD aequalis est proportioni PR ad AB, ut modo ostendimus. BD vero se habet ad AB, sicuti se habet AB ad BC, ut supra demonstratum est. Sed iterum AB cohaeret cum PR ea proportione, qua BC cum KP, ex

hypothesi. Ergo proportio HP ad PR aequalis est proportioni PR ad KP, per XI quinti Elementorum bis repetitam.

$$\begin{aligned} & \text{HP } 18 \text{ — BD } 9 \text{ — AB } 6 \text{ — PR } 12 \\ & \text{PR } 12 \text{ — AB } 6 \text{ — BC } 4 \text{ — KP } 8 \end{aligned}$$

III. Sunt igitur nunc duo triangula HPR et KPR, habentia angulum communem HPR, quorum bina latera hunc angulum includentia, sunt proportionalia. Ostendimus enim proportionem HP ad PR aequalem esse proportioni PR ad KP. Triangula igitur sunt aequiangula per VI sexti Euclidis: et per IV eiusdem sexti latera aequales angulos includentia, sunt proportionalia. Ergo sicuti se habet PH ad PR, vel PR ad KP, ita se habebit HR ad KR. Sed proportio HP ad PR aequalis est proportioni BD ad AB, et proportio HM ad KM, ut supra ostensum est. Ergo proportio HR ad KR convenit cum proportione HM ad KM per XI quinti Elementorum.

HR	HP 18	BD 9	HM 15
KR	PR 12	AB 6	KM 10

Quod est impossibile et contra LVI primi Vitellionis, quae docet, in dato semicirculo ad unum punctum circumferentiae duabus lineis, una a termino diametri, et altera a centro ductis ab iisdem punctis ad aliud quodcumque punctum dati semicirculi, lineas duas prioribus proportionales duci nullo modo posse. Linea igitur non minor, quam est PM assumenda est, ut proportio inter CD et HK, vel BC et KP sit aequalis proportioni inter AB et illam assumtam.

Eodem etiam modo demonstrabimus, illam lineam non posse constitui maiorem linea PM, ut aequales proportionea inter eas lineas, quas nominavimus, habeantur. Quae omnino sicut se habet CD ad HK, vel BC ad KP, ita se habet AB ad PM.

Quinta pars demonstrationis. Si nunc pro PR sumatur PM, et demonstratio, quae ad impossibile ducebat, ordine ab initio repetatur, tandem hoc sequetur, quod sint aequales proportionea HP ad PM, et PM ad PK, et HM ad KM.

HP 18	PM 12	sesquialtera
PM 12	PK 8	sesquialtera
HM 15	KM 10	sesquialtera.

Sexta pars demonstrationis. Super centro K. ducantur multi altitudinum iridis circuli, qui omnes se invicem in punctis H et G intersecant. Et ex H puncto communis intersectionis ad singulos horum circulorum singulae ducantur lineae, quae ipsi lineae HM sint aequales. Ex puncto etiam K communi centro ad singulos illos circulos protrahantur singulae lineae, quae aequent lineam KM. Similiter ex puncto P, quod est in axe fixum, ad eosdem singulos circulos ducantur singulae lineae aequales ipsi lineae PM. His ita factis, possumus in singulis circulis altitudinum latera triangulorum HMK et HMP, eodem modo, quo antea, demonstrare inter se proportionalia. Quod nullo modo fieri posset, si corpus luminosum extra punctum horizontis constitueretur. Si igitur P est centrum iridis, super eo et ad intervallum lineae PM describatur circulus: vel si P non est centrum circuli iridis, sit huius polus, et super hoc polo, ad idemque intervallum PM efformetur circulus: qui necessario singulos ductos altitudinum circulos in punctis M, id est, in singulis incidentiarum seu reflexionum punctis secabit. Idem etiam ostendi potest, si HMG ponatur esse semicirculus horizontis, hisque *diámetros* GH fixa circumducatur. In qua circumductione lineae semper manebunt proportionales, et anguli a proportionalibus lateribus inclusi, aequales erunt, et punctum M ita circumvolutum, iridis circulum describet. Cum igitur P non sit centrum iridis, demittatur per XII primi Elementorum, perpendicularis MO, quae axem HG secet in puncto O. Similiter a reliquorum omnium altitudinis circulorum punctis, in quibus hos circulus iridis intersecat, in idem punctum O demittantur perpendiculares. Quae omnes inter se sunt aequales per 4, 8, 26 primi Elementorum. Nam per praecedentem demonstrationem ostendi potest, in singulis altitudinum circulis triangulum MHP semper eandem angulorum servare rationem. Per definitionem igitur circuli, erit O centrum iridis. Quare

cum centrum iridis sit in axe horizontis, medietas eius erit supra horizontem, et medietas infra eundem. Sole itaque horizontem occupante, semicirculus iridis apparet. Quod demonstrandum proponebatur.

Quod autem obiici potest, visum non fieri ex centro universi, sed ex terrae superficie, et ideo sole posito in horizonte, tanto minus, quam est semicirculus, de iride videri, quanta inter centrum mundi et visum distantia est. Ad id ut concinne responderi possit, sciendum est, hanc diversitatem aliter in rebus astronomicis, aliter in iridis doctrina considerari. Quando enim caelum cum terra conferimus, proportio nulla est huius ad illud. Quare etiam ea distantia, quae inter centrum terrae et eiusdem superficiem numeratur, nullius, si cum caelo instituas collationem, censetur momenti. Verum si vaporem, in quo iris generatur, respicias, negari non potest, quod aliqua magnitudinis differentia sit in iride visa, vel in superficie, vel in centro terrae. Nam circulus, quem centrum iridis circa terram circumvolutum describit, certo habet sensibilem proportionem ad terram, cum a Vitellione propositione 60 libri decimi et ab aliis artificibus demonstratum sit, non adeo multis milliaribus nubes a superficie terrae distare. Sed qualiscunque haec est differentia, eam negligimus, quasi vix sensibilem, et ortam non ex iridis generatione, sed ex visus nostri loco. —

Haec Fleischerus, qui Aristotelis demonstrationem iridem semicirculo esse minorem, quando sol supra horizontem adscenderit, nulla diserta expositione illustravit.

§. 2. *ἐμπέπτονσαι* S. — *ὡς περὶ ἄξονα* Cam. in quibus latet *ὡσπερ ἐλ*, quod exhibet S. — §. 4. *ἐν ἧ τὸ κμ* Cam. — *ὁποιοῦν* Cam. S. — *ἀγόμεναι* pro *ἀναγόμεναι* Cam. S. *ductae* Bag. — *πρὸς ἄλλο καὶ ἄλλο σημεῖον τοῦ ἐφ' ᾧ ἂ ῥμικυλλίου* Bag. — §. 5. *ἔστω δὲ αὐτῆ* Cam. — *πρὸς ἄλλο δὲ σημεῖον τῆς μν περιφερείας* et q. s. Bag. *apud aliud autem punctum quod ipsius MN circumferentiae.* Cam. *πρὸς ἄλλη δὲ τῆ ἡμ καὶ τῆ μν περιφερείᾳ.* S. prorsus cum Bekkero facit. — §. 6. *μκη* pro *κμη* Cam. *μκ* S. — §. 7. *τὴν β̄ πρὸς τὴν δ̄*

Cam. — τὸ β̄ pro ἡ τὸ β̄ Cam. S. — §. 9. ἔστω γὰρ πρὸς τὴν πρ Cam. S. — ζβδ̄ pro δβζ̄ Cam. S. — §. 10. ὕπερ αἰ ηπ Cam. pro ὕπερ η πη. Etiam S. exhibet ηπ. — ἡ πρ Cam. S. Bag. pro ἡ πρ. — §. 11. ὡστ' ἀμφότεραι quare *ambae* Bag. omisso in fine praecedentis enuntiationis vocabulo ἀμφότεραι. — πρὸς τῇ μὴ περιφερεία Cam. — §. 12. Δειχθήσεται pro δελξομεν Cam. S. — Verba καὶ λοιπή πρὸς μκ non interpretatus est Bag. sed monuit in margine: a. l. (alius liber) *addit haec verba, et reliqua quae MG* (scilicet G posuit, ubi in textu η) *ad eam, quae MK.* πρὸς τὴν μκ Cam. S. — §. 13. ἀπασῶν τῶν γωνιῶν ἐφάψεται Bag. omnes *angulos attinget.* — αἰ ἀπὸ τοῦ κη omisso deinde κύκλου legit Bag. — Verba καὶ ἄλλοθι in suo non deprehendit Bag. καὶ ἄλλοθι pro αἰ ἄλλοθι καὶ ἄλλοθι Cam. — §. 14. εἰν pro ἔν Cam. — ἀπὸ τοῦ κ Cam. — ποιήσουσι pro ποιοῦσι Cam. — κπ pro ηπ legit etiam Bag. — §. 15. καὶ κπ omisit Bag. ut et paulo post verba καὶ κμπ. — ὑπὸ τοῦ ὀρξζοντος Cam. — §. 16. Huius paragraphi nulla interpretatio reperitur apud Bag. — προσπεριποριζομένων pro πρὸς τῇ γῇ στεριζομένων Cam. S. — συμβάλειν pro συμβάλλειν Cam. S. — ἡ ἰκμῶς addito articulo Cam. S. — Falsum esse monui iam in *Meteorol. veter. Graecor. et Roman.* IX, 45, p. 193 sq. quod Aristoteles de raritate iridis lunaris tradiderat. Adscribo nunc Alberti Magni verba p. 128, b: *Dicam a me et a multis aliis visum fuisse arcum per noctem in Aquilone, luna existente in meridie: nec erat luna plena, sed erat amphitrios, hoc est satis plus quam dimidia, aliquantulum deficiens a plenitudine; et erat luna in meridie ultra Zodiacum in signo Capricorni in principio signi illius, sol autem erat in fine Tauri circa initium Geminorum. Neque videtur verum quod in 50 annis non apparet nisi bis: quia veridici experimentatores experti sunt, quod in eodem anno iris noctis bis appa- ruerit. Adhuc autem ratio non esset quare non apparet nisi bis in 50 annis, cum hoc in nullo cursu sit superiorum, nec in coniunctione eorum, nec super hoc aliquid tradiderunt observatores astronomorum. Et ideo puto ego, quod iatud*

Aristoteles recitaverit ex opinionibus aliorum, et non ex veritate demonstrationis vel experimenti, cum absque dubio experta sint a me, et ab aliis veridicis consideratoribus sociis meis ea quae sunt obiecta. Haec Albertus. Ipse ego superiore anno arcum nocturnum vidi, cuius dimidia tantum pars occidentem versus absoluta erat. Inferior pars prope terram coloribus splendebat, superior prorsus alba apparuit. Qua occasione oblata et alius cognati generis observationis mentio est iniicienda. Secundarii enim colores in iride, quod observandi nuper occasionem nactus sum, originem habent inde, quod aliae nubes pluviae guttas demittentes ante eas, in quibus iris conspicitur, paulo inferiores aut superiores rapido cursu praeterferuntur: unde fit, ut secundarii illi colores non certa sede, ut ipsa iris, remanere, sed hic nasci, illic evanescere videantur. — §. 17. ὁ ὄριζων sc. τὸ διάγραμμα κύκλος. Omnes interpretes, quorum tamen longe maior pars difficultatem silentio transivit, de horizonte caeli cogitarunt, quod absurdum est, quum sol, quando adscenderit, amplius in horizonte esse nequeat. Prorsus ineptus est Olympiodorus, qui eruditione sua rem magis etiam confudit. Quod de horizontis in horas divisione ex Ptolemaeo sese hausisse contendit, in astronomi, qualia nunc exstant, operibus nusquam reperitur. De figura, quam adpinxerat, loquitur Aristoteles; prorsus eadem ratione, qua §. 6 dixerat: ἐκ κείσθω τις γραμμὴ, i. e. κείσθω ἔξω τοῦ διαγράμματος. — ἐφ' οὗ τὸ αὐ Bag. — ἀρθέτος Cam. — ἐφ' οὗ τὸ η̄π̄ σημείου Cam. — §. 18. δὲ ab initio omittit Cam. — §. 19. ἐπάνω post τὸ κη omisit S. — τοῦ ὀρίζοντος προτέρου Bag. sub horizonte priore eius. — ψυ pro priore ψυα legit Bag. — αὐτοῦ τοῦ ἡλλου ἐλάχιστον, ὅταν et q. s. omisso δὲ ac mutata interpunctione S. — κατώτερός τε πόλος omisso articulo Cam. — §. 20. ἡμικύκλου etiam Bag. non interpretatus est. Legit quidem Cam. sed punctum post μεῖζω posuit. — ὑπὸ γῆς Bag. sub terra. — καὶ ἀεὶ ἐπὶ μεῖζω τὰ πορρώτερον Bag. et semper in maiores quae longius. — Adscribenda sunt praeterea Fleischeri verba p. 176 sqq.: Quod hieme irides creberrime fiant, causa

est, quod minor est solis altitudo, et ideo minor radiorum solarium rectitudo, et minor fortitudo, quam ut vapores dissipare et consumere possint: unde eo tempore plus est vaporum qui aestatis calore consumuntur. Eiusdem vero rei causam Aristoteles recitat his verbis: ὅτι δ' ἐν μὲν ταῖς ἐλάττοσιν ἡμέραις ταῖς μετ' ἰσημερίαν μετοπωρινὴν ἐνδέχεται αἰετὸν γίνεσθαι ἴσιν, ἐν δὲ ταῖς μακροτέραις ἡμέραις ταῖς ἀπὸ ἰσημερίας τῆς ἑτέρας ἐπὶ τὴν ἰσημερίαν τὴν ἑτέραν περὶ μεσημβρίαν οὐ γίνεται, αἴτιον ὅτι τὰ μὲν πρὸς ἄρκτον τμήματα πάντα μελλῶ ἡμικυκλίον καὶ αἰεὶ ἐπὶ μελλῶ. τὸ δ' ἀφανὲς μικρόν. τὰ δὲ πρὸς μεσημβρίαν τμήματα τοῦ ἰσημερινοῦ τὸ μὲν ἄνω τμήμα μικρόν, τὸ δ' ὑπὸ γῆν μέγα. καὶ αἰεὶ δὴ τὰ πορρωτέρω μελλῶ. Quorum verborum sensum ita exponendum esse iudico. Per circulos, quos se ipsos dicit intersecare, intelligit eos, quos sol quotidie circa terram raptus describit, et eos omnes, qui per utrumque mundi polum ducuntur. Sed ut facilius sit explicatio, assumo tantum meridianum. Hunc, inquam, circulus a sole descriptus, quotidie intersecat in duobus locis: in hemisphaerio superiori, quando tempus meridiei agitur: et in hemisphaerio inferiori tempore mediae noctis: ita ut meridiani duae prodeant partes, quarum altera habeat polum arcticum, altera antarcticum. Nunc quod Aristoteles dicit, intelligi potest. Quando sol in aequinoctiali versatur, segmenta sunt aequalia: sed quando est ultra aequinoctialem in signis meridionalibus, sectiones omnes meridionales sunt minores semicirculis et septentrionales maiores. Contrarium fit sole tenente signa septentrionalia. Haec quidem uno et eodem modo se in omnibus terrae locis habent. Sed in nostra zona habitata utrumque segmentum ab horizonte ita secatur, ut in meridionali sectione pars superior semper sit minor, inferior maior, et contrarium accidat in sectione septentrionali. Per haec autem Aristoteles nihil aliud intelligit, quam altitudinem solis, quae maior fit segmento superiori meridionali crescente, et septentrionali superiori decrescente: minor vero, quando illud decrescit, et hoc crescit. Si enim nimia est solis altitudo, generatio iridis impediri potest, quum huius generandae

locus infra horizontem detrudatur. Atque haec de hieme in genere sint dicta. Sed quod Aristoteles scribit, quacunque hora in hieme irides generari posse, eius eadem sunt causae, quas iam recitavi. Nam etsi sol in meridiano est: tamen altitudo illius non potest prohibere, quo minus iris gignatur, nec est tanta radiorum vis et efficacia, ut hi dissipare vapores possint. In aestate autem irides tantum tempore meridiano non generari Aristoteles ait: circa ortum aut occasum solis fieri non negat. Nam et in aestate multi colliguntur vapores, qui sole oriente aut occidente dissipari nequeunt: in meridio vero propter radiorum fortitudinem in aërem dissipantur. — §. 21. πρὸς Θερινὰς τροπὰς omisso articulo Cam. S. — τελεῶς pro παντελῶς Cam. — τὸ ψ Bag. pro τὸ π: sed in margine adnotavit: a. l. P. — §. 22. ὑπὲρ γῆν Bag. *super terram*.

Cap. VI. §. 1. τὰς δ' αὐτὰς ταῖς εἰρημέναις αἰτίας easdem autem dictis causas Bag. — §. 3. ἀνώμαλος ἢ ἡ τοῦ ν. σ. Bag. *cum inaequalis fuerit nubis consistentia*. — διὰ τὴν μικρότητα Cam. S. ut III, 3, 10, addito etiam articulo. — τὸ σχῆμα μὲν οὐχ ὁρᾶται omisso τοῦ ἡλίου Bag. qui neque verba διὰ μικρότητα τῶν ἐνόπτρων interpretatus est. — §. 5. ποιεῖ μίαν τῆς ἐμφάσεως χροῖαν Bag. *facit unum imaginis colorem*. — §. 6. σημαίνει pro συμβαίνει legit etiam Bag. *significat*. — §. 7. περὶ τε δυσμᾶς absque articulo Cam. — διαλύσει pro διαλύει Bag. *dissolvat*: non incepte. — αἱ ἄλλως Cam. — §. 8. Vetus interpres non legit ὑπὸ τὸν ἥλιον. M. — μὴ δύνασθαι ἀφικνεῖσθαι pro μὴ δύνῃσθαι Accoramb. p. 485, cuius haec praeterea verba adscribimus: Quae immediate supra posita sunt de halo, quae fit a latere solis, per interpositionem et parenthesin sunt posita, ita ut ordo litterae sic debeat iacere: Ideo halo non fiunt e regione solis, sursum enim si fiant et prope, dissolvat sol; si vero a longe, parvior cum sit visus, ut refractionem efficere possit, non incidet, ad solem videlicet, eo quia ad terram latam non posse pertingere, velut per immensum latam. Postea sunt addenda illa verba, quae per parenthesin sunt interposita, haec scilicet: A latere vero tantum potest sub sole speculum distare, ut neque sol dissolvat,

et visus collectim et unite perveniat. Postea sequitur: Sub sole vero non fit, quia si est prope terram, dissolvitur a sole; sursum vero medio tenente caeli sole, visus dispergitur: et omnino neque a latere in meridie fit ea parte, qua visus non fertur prope terram, quare parvus, et debilis pervenit ad speculum; unde visualis linea, quae refrangitur, fit omnino debilis: quia enim visus in meridie longe a terra ad speculum nabis, quod est in summitate caeli, fertur, debilitatur ob eas, quae superius dixit Aristoteles, quod quo longius fertur visus, eo parvior et debilior est, ideo non valet a nube ad solem refrangi, et producere speciem halo. — §. 9. ἄνω δὲ μεσουρανίου omisso ὄντος Bag. — ἐκ πλαγίου Cam. — οὐκ ἐπὶ τὴν γῆν φέρεται non ad terram fertur Bag.

Cap. VII. §. 1. ὑπὲρ τὴν γῆν S. — ἐγκατακλειομένη pro ἐγκατακλειομένη Patric. Disc. Peripatet. Tom. I. Lib. XIII, p. 115. ἐγκατακλειομένης Cam. S. — μέρησιν mendo typographico Cam. — §. 2. μεταλλικά pro μεταλλευτά Patric. l. l. p. 166. Bag. *metallica*. — §. 3. Verba ἐστὶν ἣτις non interpretatus est Bag. — σανδαράχην S. qui haec adnotavit de scriptura vocabuli: *Quum Hesychius σανδαράκη esse dicat τροφήν τινα τῶν μελισσῶν apud hunc ipsum Aristotelem nostrum; et apud Dioscoridem atque alios succus hic terreus per χ scribatur σανδαράχη: utramque scripturam agnoscit etiam Plinius, sandaracam florem et sandaracham metallum.* — ὄχραν Cam. S. — μίλλον Cam. S. — οἶον κιννάβαρι omisso articulo S. — §. 4. χρυσός, χαλκός Cam. S. *aurum, aes* Bag. — Vetus interpres legit συνθλιβομένη καὶ ἐγκατακλειομένη καὶ πηγνυμένη M. — Deinde idem ille vetus Morellii interpres verba: πρὶν ἀποκριθῆναι reddidit *segregatim*, ut legisse videatur ἀποκριδόν vel simile quiddam. — §. 5. διὸ ταῦτα ἐστὶ μὲν ὡς et q. s. Cam. S. *quapropter haec sunt* Bag. — §. 6. περὶ ἐκάστου γένους Cam.

LIBER QUARTUS.

Cap. I. §. 2. καὶ μὴ ὁμοιογενῆ (omisso etiam ut apud S. articulo) Cam. Inter ὁμοειδῶν et ὁμοιοειδῶν ambigitur etiam de caelo I, 8. — ἐξ ἀμφοῖν σωμάτοιον Cam. — καθέστηκεν pro συνέστηκεν S. — §. 3. τὸ γὰρ ὡσπερ συγκρῖνον ποιητικὸν τί ἐστι Cam. — παθητικά pro παθητικόν Bag. — §. 4. αἷς οὕτως ἐργάζονται Cam. S. — §. 5. καὶ post γένεσις omittit Cam. — §. 6. μόλυνσις Cam. S. hic et in sequentibus: atque ita etiam Albert. Magn. qui graeca nomina generum concoctionis et inconcoctionis servavit. — Verba τῆς ὕλης καὶ ἀπεπρία bis posuit Cam. — §. 7. τὸ ἐναντίον addito articulo Cam. S. — ἀπάντων τούτων omnium horum pro τῶν ἄλλων ἀπάντων Bag. τῶν ἄλλων ἀπάντων τούτων Cam. S. — ἂν μήτε βία S. — §. 8. ὁρλοθῆ Cam. — §. 9. Post ἰδίως Cam. S. addunt γε. — πάντα γὰρ ταῦτά ἐστιν ὕλη τῷ πυρὶ Bag. omnia enim haec sunt materia igni. — §. 10. φθορὰ γὰρ ἐν ἐκάστῳ posito γὰρ pro τῆς Cam. φθορὰ τι ἐν ἐκάστῳ S. qui tamen in adnotatione critica p. 122, b probat τῆς. — §. 11. ἧ δὲ ἐνδεές quia autem indigens Bag. ἐνδεές δὲ ὄν pro τὸ δ' ἐνδεές Cam. τὸ δ' ἐνδεές ὄν S. — §. 12. συνεξαμιμίζεται pro συνεξαμιμίζει Cam. ἐπάγον pro σπῶν Bag. inducens, cum mox ἐπάγει vertat: inducit. — §. 13. ἀλέαις aperte exhibet Cam. — §. 14. οὕτε ποιῆ S. — συνεστάναι Cam. S. —

Cap. II. §. 1 δυνάμει mendo typographico pro δυνάμεις Cam. — ἔστι δὲ θερμοῦ Cam. — ἔτι ante ὄπτησις in suo non reperit Bag. — §. 2. τοῖς πράγμασι γὰρ οὐ κεῖται et q. s. legit Bag. rebus enim non posita sunt. — οὐ ταῦτά Cam. S. — §. 3. ἐκ τῶν εἰρημένων παθητικῶν Cam. cfr. §. 8. — ἐκάστῳ pro ἐκάστη Bag. unicuique. Cam. S. — §. 4. καὶ διὰ λούτρων καὶ ἄλλων τοιούτων Bag. et per balnea et per alia talia. — §. 5. φυσήμασι pro φύμασι Cam. cfr. IV, 3, 3. — πῶν pro πῶον Cam. S. — §. 6. ἅπασι τοῦτο πάσχειν Bag. omnibus hoc pati. — ἂν ante ἐνῆ omittunt Cam. S. perperam. cfr. II, 2, 8. Sophocl. Oed. Col. 114. — κρατεῖν Bag. posuit ante τοῦ ἀορλοστον, cuius in locum Cam. S. exhibent τοῦ ἰγροῦ. —

§. 8. ἐκάστη φύσει Cam. S. — τὸν τρόπον τοῦτον modo hoc Bag. contra loquendi morem Aristotelis, quamvis ita editum sit *Phys.* I, 1, p. 184, a, ubi recte cod. F. praebet τοῦτον τὸν τρόπον. —

Cap. III. §. 1. τοιοῦτο λέγομεν pro οὕτω λέγομεν Cam. —

§. 2. καθόπερ εἴρηται πρότερον omisso καὶ Bag. sicut dictum est prius. — §. 4. Post ἡ φύσις ἄγει Cam. addit ὅταν τολφῆται et ita Accorambonus *Vera mens Arist.* p. 488. —

§. 7. τοῦτο post συμβαίνει δέ non interpretatus est Bag. — τὸ ὀριζόμενον ὑγρὸν πολὺ Bag. quod terminatur humidum multum. — συνιστάται pro συνεστάναι consistunt Bag. cfr. IV, 1, 18. — §. 8. ὡμὰ τὰ πάντα Cam. S. — §. 11. τὰ γὰρ ἐπὶ τῶν τηγάνων ὀπτᾶται Cam. S. quae enim in sartaginibus assantur Bag. — εἰς αὐτό Cam. S. — §. 12. εἰς αὐτὰ Cam. S. — §. 14. κατὰ πέν τὴν ἰδέαν τὴν αὐτὴν secundum formam quidem eandem Bag. sed in margine adnotavit: a. l. non eandem. — οὐ γὰρ ἄρτια κεῖται ὀνόματα Bag. non enim paria posita sunt nomina. Cam. S. οὐ γὰρ κεῖται ὀνόματα ἄρτια. — §. 15. ὅταν ἐν τῷ ὑγρῷ ὁ χυμὸς transposito articulo Cam. — §. 17. πνεύαν Cam. πιτύαν S. qui de scriptura nominis haec adnotavit: Pro eodem ex Dioscoride affertur πντύα: sed veriore esse scripturam puto, quae apud Suidam exstat πητύα. Nam alludit ea ad verbum πήσσειν: ut Latini quoque coagulum a cogendo denominarunt. — §. 19. ἀπεψία μὲν, ἐναντία δ' ἐψησει Cam. Bag. inconcoctio quidem, contraria autem elixationi. Quae lectio si stare posset, necesse foret, ut ἐψησις genus esset ἀπεψίας, quum contra πέψεως sit. — εἴη δ' ἐναντία ἕν Cam. — ἡ τῆ πρώτῃ Cam. S. Bag. Vertit enim: erit autem contraria (neque hic ἕν legisse videtur, quia tunc utique adiecisset) primae dicta inconcoctio. — §. 20. πέπουσα Cam. At mox §. 21 exhibet πέπτουσα. — μεμολυσμένα Cam. — §. 21. λέγεται pro λέγεται Cam. — λύεται pro γίνεται Cam. — §. 22. μείζον τὸ ὀπτῆσαι Bag. magis assasse. — τὰ ἐκτός καὶ τὰ ἐντός mutato ordine verborum Bag. cum vertat: exteriora et interiora. — αὐτί Cam. S. — §. 24. καθόλου ταῦτα Cam. —

ἀλλ' ἀνώνυμα. De vocabulorum penuria cfr. etiam *Phys.* I, 5, p. 188, b. — Articulum ἢ post ἐπεὶ καὶ omittunt Cam. S. — §. 25. ἀποβριθὲν pro ἀποκριθὲν Cam. — §. 26. στάθεις Cam. cum supra IV, 2, 1 exhibuisset στάτευσις. Huius loci scripturam, monente Sylburgio, confirmat alphabeticus ordo apud Hesychium et Suidam.

Cap. IV. §. 1. ληπτέον pro λεκτέον Cam. — §. 2. πάντα δὲ ταῦτα τὰ μὲν ἐντελεχ. Bag. *omnia autem haec, haec quidem actu.* ἔσται post ἐντελεχίᾳ omisit S. — §. 4. ξηρὸν μὲν γῆς, ὑγρὸν δὲ ὕδατος *siccum quidem terrae, humidum autem aquae* Bag. Cam. S. — διὰ τοῦτο δ' ἅπαντα addito δέ S. — §. 6. τὸ ἐξ ὑγροῦ καὶ ξηροῦ *quod ex humido et sicco* Bag. — §. 7. εἰς αὐτό, ut solent Cam. S. cfr. V. L. ad IV, 3, 11. 12. — §. 9. καὶ post δῆλον ὅτι omittit Cam. — καὶ ἀπλῶς πρὸς τὴν ἀφήν et q. s. Bag. —

Cap. V. §. 1. τοῦτο γὰρ ὀρῆζεται S. — καὶ τὰ σύνθετα καὶ ὠρισμένα Cam. S. — §. 2. *Vetus translatio legit: τὸ δὲ πάθος, ὡς ὅθεν τὸ εἶδος, passio autem, ut unde species* M. — §. 3. *Dativi ἢ παρουσίᾳ ἢ ἀπουσίᾳ defenduntur etiam loco Phys.* I, 7, p. 191, a: *ικανὸν γὰρ ἔσται τὸ ἕτερον τῶν ἐναντίων ποιεῖν τῇ ἀπουσίᾳ καὶ παρουσίᾳ τὴν μεταβολήν.* — §. 8. τῆς ἐκτός pro τῆς ἔξω Cam. S. — §. 9. *Prius ἢ ante τῶ ἐντός omittit Cam.* — Post ἀφαιρεθέντος Cam. S. addunt τοῦ ὑγροῦ.

Cap. VI. §. 2. ὅσα πύγνυνται Cam. — ἢ ψυχροῦ ἢ θερμοῦ ξηροῦ *mutato verborum ordine* Bag. *aut frigido aut calido sicco.* ἢ ψυχροῦ ἢ ξηροῦ ἢ θερμοῦ ἅμα καὶ ξηροῦ Cam. ἢ ψυχροῦ ἢ θερμοῦ ἢ ξηροῦ S. — ὑπό ante ψυχροῦ omittit S. — ὑπὸ θερμοῦ ξηροῦ Cam. S. — ψυχρόν post ὑγρὸν non interpretatus est Bag. — §. 4. διὸ καὶ οὐ παχύνεται *quapropter et non incrassatur* Bag. vide Comment. ad IV, 9, 35. — §. 5. ὑπὸ τοῦ πυρός Cam. S. — *συνέξατιμιζοντος cum quo evaporante* Bag. — §. 8. ταῦτα δὲ ἅλντα Cam. S. — §. 9. *στωμώματα et mox στώωμα* Cam. — De modo liquationis ferri adscribimus Alberti Magni verba p. 179, b sq.: *Si limetur ferrum et proiciatur desuper pulvis sulphuris et auripigmenti, et bene temperetur cum limatura ferri, et*

postea sit in forti igne, cito liquescit, quia sulphur iuvat adurendo, et solvendo grossum terrestre ab humido apprehenso in ipso: et hoc modo fit operatio alchimicorum, qui separando saepe terrestre et subtiliando humidum ferri, eliquant ex ferro tandem id quod simillimum est argento: efficitur enim curvabile subtile humidum, et incipit albescere terreo separato. De huius modi autem erit alibi tractatus. Eodem autem modo per calidum debile calefaciens chalybem mollescit chalybs: quia parum soluto humido quod est in chalybe, et non educto, eo, quod debile sit calidum, incipit discurrere humidum per partes siccas chalybis et mollificat ipsas: et hoc modo gladii et caetera incidentia remittuntur et mollificantur calefacta, et postea paulatim lento frigore infrigidata. Est etiam alius modus mollificationis, quem ponit Nicolaus Peripateticus in alchimicis. Si enim chalybs cavetur ad modum semisphaerae et fiant pori in chalybe multi, et super chalybem candens plumbum mittatur, evaporabit plumbum, et non relinquit in chalybe nisi tincturam modicam: et humidum eius ad se trahit chalybs, quo imbibito mollificatur: et si saepissime fiat hoc, chalybs tandem efficitur mollis, ita quod comprehensibilis et formabilis erit manibus. Indurantur autem quando candentia immerguntur aquae frigidae: quia tunc per frigus velox reprimitur calidum ferri in profundum, quod secum trahit humidum diffusum per ferrum: et cum congregatum fuerit in ipso calidum in centro frigidi, tunc ibi aduritur multum de humido: et sic induratur ferrum: et si esset aqua vehementis siccitatis, in qua ferrum exstinguitur, tunc multum induraretur, ita quod postea confricatione aliorum corporum non cito consumeretur: et si esset gladius, secaret aliud ferrum fortiter, sicut si exstingueretur saepius in aqua rasani commixta cum humore qui exprimitur de vermibus qui dicuntur lumbrici terrestres. Sic indurant ingeniatores axes, in quibus volvuntur rotae: et quidam milites hoc modo indurant acies gladiatorum et acumina lancearum suarum. — §. 11. ἔτερον Cam. posteriore loco, quum priore dedisset ἔτερον. — §. 12. ἕτερον

ξηροῦ θερμοῦ *a sicco calido* Bag. — λέγεται, quod exhibent etiam Cam. S., defenditur interpretatione Bag. *haec quidem insolubilia, haec autem solvuntur humido.* — ἄλτοι pro ἄλτα Cam. S. — §. 13. τήκονται S. priore loco. — τῷ γὰρ θερμῷ ἐν ψ. ὑγρ. omisso ξηρῷ Cam. *quod tamen, ut monet S., sequentia videntur omnino postulare: et fortasse etiam in sequentibus, ut contraria contrariis melius respondeant, inverso ordine legendum ὑγρὸν ψυχρόν.* — εἰ οὖν ἐπιξῆ θάτερον λύσει S. omisso altero θάτερον.

Cap. VII. ὑπὸ τοῦ πυρός Cam. S. cfr. V. L. ad IV, 6, 5. — §. 2. Verba ἔχει πλέον non interpretatus est Bag. ac iure, ut videtur. Ab Aristotelis enim manu non profecta esse, docet etiam forma πλέον, quum paulo antea et in sequentibus constanter usus sit forma πλεῖον. cfr. Comment. ad I, 4, 6. Vol. I, p. 368. — παχύνεται δὲ πάλιν ὑπ' ἀμφοῖν Cam. S. — §. 3. ὅτι πλήρης ἐστὶν ἀέρος Bag. *quia plenum est aëre.* — In sequentibus Accorambonus p. 489 corrigit: τὸ μὲν οὖν ψυχρόν τὸ ἐκτὸς ἐκ τοῦ ἐνότος πνεύματος ὕδωρ ποιοῦν παχύνει: satis probabiliter. — §. 5. *Non exsiccatur quidem aqua Bag. sed in margine posuit a. l. oleum, atque ita aperte Alb. Magnus cuius haec sunt verba p. 182, a: Huius autem causa non est solum, quae dicta est, scilicet quod viscosum est, sed etiam quia est plenum aëre, et ille aër inspissatur, sicut dictum est tam a calido per accidens quam a frigido per se: et sicut oleum non siccatur, ita neque elixatur ab igne: cuius causa iam dicta est, scilicet quia non exhalat multum nec decurrit, ad exteriora humidum eius propter viscositatem: et quia aëre plenum est, et viscosum, ideo retinet lumen quod intrat in profundum eius: et ideo quaerentes anchoras in profundum aquae, emittunt sub aqua ex ore oleum.* Cam. τὸ ἐν ἐλαίῳ ὕδωρ. — §. 6. Verba καὶ ξηρεται desunt apud Cam. — §. 8. Bag. vertit: *Non solum congelat et exsiccatur, sed et incrassatur; exsiccatur quidem aquam, incrassatur autem aërem, unde patet eum legisse: οὐ μόνον πήγνυσι καὶ ξηραίνει, ἀλλὰ καὶ παχύνει. ξηραίνει μὲν τὸ ὕδωρ· παχύνει δὲ*

τὸν ἀέρα et ita diserte Cam. S. — §. 9. οὖν omittit Cam. — ἀέρος καὶ ὕδατος Bag. *aëris et aquae*. Cam. S. — §. 10. καὶ ante λίθοι omittit Cam. — §. 12. τυρός Cam. S. — §. 13. ταῦτα post ψυχρότητα, quod delevimus, neque Bag. agnoscit. Exhibent tamen Cam. S. — στερεοῦ pro στερεόν legit Accoramb. p. 490. — §. 14. τοῦτο δ' ἐστὶ hoc autem est Bag. Exemplis in Comment. laudatis adde *Phys.* I, 2, p. 185, b: ταῦτὸν ἔσται. — καὶ γὰρ τὰ νοσώδη αἵματα Cam. S. — §. 15. οἶον κέραμος καὶ λίθος *velut fictile et lapis* Bag. Cam. S. — §. 16. ἀνάγκη λύεσθαι *nesesse solvi* Bag. — §. 17. πρὶ δὲ ὅσα ὕδατι μόνῳ Accoramb. l. l. pro ὕδατι δὲ ὅσα πρὶ μόνῳ. — §. 20. ὑπὸ θερμοῦ ψυχροῦ πήγνυται *a calido frigido concrescit* Bag. — §. 22. Post κατὰ μικρόν Bag. addita reperit verba: ὥστε οὐδὲ ὕδατος λύεσθαι. Vertit enim: *quare neque aqua solvitur; neque enim aqua introitus habet et q. s.*

Cap. VIII. §. 1. καὶ ταῦτα δέ Bag. *et haec autem*. — ταῦτα δὲ διαξηραίνοντα καὶ παχύνοντα καὶ πηγνύοντα Cam. — αὐτῶν pro αὐτῶν Bag. *operationem suam*. — μετέχει exhibent etiam Cam. S. Bag. — §. 2. καὶ ἐκ τῆς ἀναθυμιάσεως *repetita praepositione* Cam. — §. 3. ταῦτα δὲ πάντα Bag. *haec autem omnia* omisso deinde ἅπαντα post ἰδίοις. — τῷ ποιεῖν τι αἰσθησίν ἐστι omisso articulo et verbo δύνασθαι Cam. — Articulum omittit etiam S. — τὸ πηκτόν Cam. S. — §. 6. ἀνέλατον Cam. S. — §. 7. ἐπέλθωμεν S. — §. 8. πηγνύεται Cam. S. — ὑπὸ μὲν οὖν τοῦ θερμοῦ Cam. — §. 9. ταῦτα ὑγρῷ τήκεται Cam. S. — καὶ γῆ ἢ ἐκ πηλοῦ Cam. S. — §. 10. μόλιβδος Cam. μόλυβδος S. — §. 11. καὶ ὅσα ὕδατος μὲν ἐστὶ, ἔχει δὲ πλεῖον ἀέρος Bag. *et quaecumque aquae quidem sunt, habent autem plus aëris*, mutatis ἐστὶ et ἔχει. — οἶον ἰξὸς καὶ πίσσα legunt etiam Bag. *velut viscum et pix*. Cam. S. Cum Bekkerō tamen facit Albertus Magnus, qui p. 189, a ait: *Similiter autem si aliquid est humidum habens multum, hoc est viscosum multum, illud non erit coagulatum, sicut est gluten*. De pice autem tacet. Eodem praeterea in loco de argenti vivi exsiccatione haec tradit, de quibus suum cuique relinquatur iudicium: *In operibus autem*

alchimicis siccatur per multam adustionem et mixtionem sulphuris cum ipso non omnino adurentis ipsum. Dicitur etiam, quod si in fornace ardenti ponatur, et ligna viridia de corillo (corylo?) successive in ipso volvantur, quod induratur et coagulatur: quia corillus attrahit vehementer humidum: fornax autem caliditate sua aufert corillo humidum sibi connaturale, quo ablato attrahit alienum ex argento vivo: et ita diu vicissitudinari possunt ligna corilli, praecipue si decorticata sint, quod argentum vivum constabit, et coagulatur calido ustivo per nimiam siccitatem. Quod autem corillus prae aliis multis lignis attrahit humorem, patet ex hoc, quod si iuxta vitem plantetur, adurit eam attrahendo sibi humidum vitis. Nota autem, quod si hydrageros ita exsiccet per calidum non solvetur: et ideo haec exsiccatio potius est correctio argenti vivi quam coagulatio. Exsiccat enim tunc terrestre quod in ipso est, et deducitur ad lateris naturam. Et ideo non est instantia quae inducta est de praedicto exemplo, quod coagulata quando solvuntur, et soluta quando coagulantur, in eadem specie manent, sicut aes coagulatum et liquidum in una specie: hydrageros autem praedicto modo constans non manet specie una, nec in eisdem componentibus. —

Quae ad reliquam libri quarti extremam partem ex Camotii et Sylburgii editionibus adnotandae erant variae lectiones, eas iam in commentariis adscripsimus. Restat, ut interpretationis latinae in editione Juntina diversitatem et Accoramboni correctiones cum animadversionibus quibusdam ex eodem libro petitis adferamus, et si quid praeterea ex Alberti Magni Meteorologicis notatu dignum videbitur.

Cap. IX. §. 1. Comparanti mihi Alberti Magni huius paragraphi paraphrasin in mentem venit loco verborum ἢ ἐλατά, μὴ ὄντα ὕδατος, quae inepta esse iam in commentariis monuimus, scribere: μηδ' ἐλατά, πλεῖον ἔχοντα ὕδατος ἢ γῆς. Adscribimus Alberti verba p. 189, b sq.: *Mollificabilia sunt de numero coagulatorum talia quaecunque per solutionem humidī proprii tactui inci-*

piunt cedere. Haec autem sunt quaecunque secundum suam materiam sunt magis terrestria et habent humidum proprium, quod non in toto potest extinguere ab ipsis, sicut humidum nitri et salis bene in toto adstringitur. Oportet etiam, quod non habeant inaequaliter siccum, sicut habet later, qui multo plus habet de sicco quam de humido, et habet siccum strictioribus poris, quam in quibus solutum possit diffundi humidum, etiamsi solubile humidum haberet. Oportet insuper, quod non sint tractiva; quia illa sunt terrestria viscosa: et ideo non mollificantur, ita quod cedant in profundo, sed cedunt extra se ipsum in longum, velut vermis et corrigia. Quinto etiam exigit, quod non sint madefactibilia humido alieno recepto in profundum vel in superficie sui: quia mollificabilia sunt, quae per proprium humidum moveri in terrestribus suis incipiunt, et non per alienum, quia per humidum alienum non contingit moveri quamlibet partem sicci terrestris, sicut facit humidum proprium: et ideo etiamsi disfluere faciat, non tamen necessario mollificat alienum. Molle enim et madefactum in hoc differunt: quia molle suo humido ubique laxat siccum: eo quod ibi plurimum humidi naturalis est cum plurimo sicci naturalis eiusdem: sed madefactum habet alienum humidum in poris suis: et ideo non ibi plurimum alieni humidi ubique potest esse cum plurimo sicci naturalis. Oportet etiam sexto, quod mollificabilia non sint ductibilia, quae habent plus aquae quam terrae. Si enim esset tantum terrae quantum aquae, vel fere, bene essent mollificabilia: quia tale est ferrum. Si vero haberent excelsenter plus aquae, essent liquabilia et non mollificabilia, sicut plumbum et aes et argentum et aurum, quae omnia pro ductibilia sunt et non mollificabilia: quia soluto humido ipsorum efficiuntur liquabilia et non mollia. Oportet autem quod omnia talia non sunt mollificabilia nisi igne: et contingit, quod prius et posterius, et plus et minus. Cum enim mollities causetur ex humido soluto in sicco, quod siccum suum dat motum aliquantulum secundum aliquem defluxum

partium qui est a centro ad superficiem: et e converso contingit, quod hoc totum habet ferrum, et minus illo habet cornu, quia minus habet de humido: solam autem diffusionem humidi per siccum habet lignum viride, cum applicatur ad ignem, et non cedit in profundum: quia humidum in ipso non diffunditur nisi per poros: et id quod est inter poros, remanet stans firmum statu suo: sic autem non est in ferro: quia hoc undique accipit motum humidi propter subtilitatem commixtionis suae in ipso. In cornu autem licet bene sit commixtum, non tamen est vincens terrestre ut moveat, sed ut resolvat tantum: frigidum vero non est effectivum mollis: quia non resolvit, sed comprimit humidum. Haec ergo dicta sunt de proprietatibus mollificabilium. — Haec Albertus. Ex postremis elucet, quod iam in commentariis auctore Vicomercato monuimus, cum legisse ξύλα, quod quamvis non sine ingenii acumine de viridibus lignis interpretetur, stare tamen nequit. — §. 3. ἄλλο non interpretatus est Bag. neque enim tingibile aliquid. — §. 4. δέ post ὄντων non legit Bag. — §. 5. Monuimus in commentariis verba huius paragraphi petita nobis videri et hic incommode intrusa ex problematis, genuinis illis, de quibus egimus ad Exc. IV, 3, 21, p. 194. Aut enim olim longe uberiora fuerunt problemata, quod ex locis quos laudavimus, coniecere licet, aut longe alium, quam quem hodie habemus, librum hoc titulo inscripsit Aristoteles, quod suspiceris fere, comparans locos de somn. et vigil. c. 2. p. 456, a. de iuventut. et senect. c. 5. p. 470, a. de partib. animal. III, 15. p. 676, a. de generat. animal. II, 8. p. 747, b. IV, 4. p. 772, b. IV, 7. p. 775, b, quos iam composuit Patricius Discuss. Peripatet. Tom. I. Lib. IV, p. 44 sq. — §. 6. Verba τῶν σωμάτων post ἄκαμπτα non interpretatus est Bag. — §. 7. In aliis libris pro μεθίστασθαι lectum esse συνίστασθαι constituit, in margine monuit Bag. — §. 13. Suspiceris Bag. pro μετάστασις legisse μετάβασις, quum vertat transitus: at §. 9 μετάβασις interpretatus erat verbo transmutatio. — μαλακά pro μαλακτά Bag. mollia. — Verba τὸ γὰρ ὕδωρ

omittit Bag. Coniungit enim: οἶον ὕδωρ ὑπέκει μὲν et q. s. ut aqua cedit quidem. — §. 15. καὶ μὴ μεθισταμένον Bag. et non transfertur. — §. 21. κατὰ τὸ ἐπίπεδον secundum superficiem, addita praepositione. — §. 27. Post verba οὔτε τὰ σκληρὰ πάντα ἔστι Bag. addidit σχιστά. — Deinde legit ἀλλ' ὅσα ὑγρὰ ἔστι omisso μήτε: sed quaecunque humida sunt. — §. 28. ὅταν ἐλατὸν ἢ ὑγρὸν ὃν ἢ μαλακὸν Bag. quum trahibile aut humidum existens molle fuerit. — §. 35. διὸ οὐ μεθύσκει Bag. omisso καὶ: quapropter non inebriat. — Post verba ὃ τυχὼν δ' οἶνος addidit μεθύσκει δηλαδὴ, ut et alii praebent libri. Vertit enim: quodcumque autem vinum inebriat procul dubio. Deinde post μικρὰν, ut res secum ferebat, adiecit δέ. — διὸ καὶ ἀνήσει φλόγα Bag. quapropter et emittit flammam. — §. 42. Verba καὶ πίττης Bag. posuit ante καὶ τῶν τοιοῦτων. — Deinde legit ut nos exhibuimus, vertens: transitus autem per hoc, cum altero autem citissime, hoc enim est pingue siccum, unctuosum. — §. 44. Verba ὡς ἔλαιον καὶ πίττα, quae omisimus, neque Bag. interpretatus est. —

Cap. X. §. 2. οἶον ante τὰ μεταλλεύόμενα posuit etiam Bag. ac deinde omisit. — Mox legit χαλκὸν, χρυσόν: aes, aurum. cfr. ad III, 7, 4. — §. 3. ἐξ ἐκεῖνων ἐκεῖνα Bag. ex illis illa. — §. 4. Mutato verborum ordine Bag. legit σκληρὰ ἢ μαλακά. — §. 5. οἶον μέλι, quod dedimus pro vulgato οἶον ξύλον aperte etiam legit Bag.: aut terra et aëris, ut mel. Adiecta est in editione Juntina alia etiam in libro quarto post singulos paragraphos praeter versionem Bagolini et Avicennae commentarium, interpretatio, quae unde petita sit expiscari non potui. Respicit magis verborum sensum, quam ut singula reddat verba. Huius auctor aperte legit οἶον ξύλον, quum dicat: sed corpora, quae dissolvuntur secundum partem in vaporem et secundum partem perseverant, sunt tria composita ex terra et aqua, ut lac, et suum simile: et corpus compositum ex terra et aëre, ut lignum et canna: et corpora, composita ex aqua et aëre sunt sicut oleum. Ex arabico autem fonte haustam esse hanc interpre-

tationem, tum alia demonstrant, tum quod §. 10 ἤλεκτρον redditur *kakabre*. — §. 7. πλήθει pro πλήθος Bag. ut huius se habet multitudine. — §. 11. Loco verborum καὶ τὰ τοιαῦτα Bag. legisse videtur καὶ τὰ ἄλλα, nisi typhothetae errore exhibitum est: *et alia pro: et talia*. — §. 14. Sensum verborum explanavit Accorambonus p. 490: *Cum omnes partes similes sint vel humidae, vel coagulatae, et non detur intermedium ita ut sit aliqua pars, quae nec sit humida, nec coagulata, sed omnes opus sit ut sint harum altera, aut humida, aut coagulata, omnes itaque supra-dictae passiones erunt in his partibus humidis, aut coagulatis, ex quibus cognoscemus an hae partes sint tales ob calidum, an ob frigidum*. — §. 18. Accorambonus l. l. non inepte coniecit, scribendum esse γάλα pro γονή. cfr. IV, 7, 10: ἔστι δὲ καὶ τὸ γάλα καὶ τὸ αἷμα ἀμφοῖν μὲν κοινὰ καὶ ὕδατος καὶ γῆς, μᾶλλον δὲ τὰ πολλὰ γῆς. Videtur autem depravatio originem cepisse exinde, quod IV, 11, 5 coniunguntur: αἷμα καὶ γονή καὶ μύελος et q. s. ubi iure id factum est.

Cap. XI. §. 3. ψυχρότατά τινα Bag. *frigidissima quaedam*. — §. 5. Apte monet Accorambonus p. 491: *Haec est causa quod in aliquibus dissentiant Galenus et Aristoteles in temperaturis partium corporis animalium: Aristoteles enim illas partes considerat, ut sunt in naturali dispositione, et ut in animali vivente operantur; at Galenus illas considerat, ut utimur illis ad medicamenta, quae tunc sunt extra corpus animalis, et extra naturam propriam. Praeterea ab Aristotele haec considerantur simpliciter et universaliter, ut a propria eorum natura conficiuntur; ideo si a calido conficiuntur, calida ea iudicat; si a frigido, frigida; si sunt terrea et aquea, frigida; se aërea et terrea, calida: at Galenus illa considerat, ut referantur ad corpus humanum tantum, et in illud agant. Nil mirum itaque, si in aliquibus dissentiant: multa enim per se sunt calida, quae nobis frigida videntur, quia nostrum corpus refrigerant, et e converso*

multa naturaliter frigida nobis sunt calida. — §. 7. ἔχει μὲν οὖν οὕτως ὅλως, ὡσπερ διώριστα Bag. *Habet igitur sic omnino, ut determinatum est.* —

Cap. XII. §. 3. ὅλως Bag. pro ὅμως, *omnino* vertens. — §. 10. ταῖς εἰρημέναις διαφοραῖς Bag. *dictis differentiis*, omisso πρότερον. — §. 11. Inverso ordine legit θερμοῦ καὶ ψυχροῦ Bag. *calido et frigido.* — Mox in suo reperit Bag. αἴτια ψυχρότης καὶ θερμότης καὶ κίνησις vertens: *causa frigiditas et caliditas et motus.* —

ADDENDA ET CORRIGENDA.

In volumine priore:

- P. IX. l. 13. Lege scripti pro scripta.
- X. l. 9. Lege ea pro eos.
- XII. not. 40. l. 4. Pro *σύνοιδα* lege *συνοῖδα*.

In fine adde: Aristotelem consulto deditaque opera obscuritati studuisse, ne nimis faciliter scripta ipsius a populo intelligerentur, multi contenderunt, inter quos Chalcidius in Platon. *Tim.* c. CCCXX, p. 394 Fabric.: *iuxta dicentem fit obscuritas, quum vel studio deditaque opera dogma suum velat auctor, ut fecerunt Aristoteles et Heraclitus, vel imbecillitate sermonis.* Qua de accusatione cfr. Lobeck. in *Aglaoph.* p. 163 sq.

- XVI. l. 18. — Post scripta adde commentarios.
- XVIII. l. 22. — Pro quo lege qua.
- XXXV. l. 2. — Pro et lege at.
- XXXVI. l. 25. — Lege Apollinis.
- 158 in not. †) adde: De *ἀκαλήφῃ* vide etiam Porphyr. *de absent.* III, 20, p. 260 ed. Rhoer.
- 162 in not. *) fine adde: teste Zellio ad Aristot. *Ethic. Nicom.* II, p. 30. Cfr. etiam Boissonnade ad Herodian. *Epimer.* p. 236, et quos praeterea laudat Jacob ad Luciani *Alexandr.* 14, p. 34. Sunt, qui scribant *ψιμύθειον*. Ac de confusis, propter cognatam soni naturam, *ι* et *υ* vide Quintil. *Instit. Orat.* I, 7. Spanhem. *de usu et praest. numism. antiq.* Tom. I, p. 120. Montfaucon, *Palaeogr. gr.* p. 236. 242. Schwarz, *de Aesculap. et Hygiea diis φιλανθρωπίοις* (Altorf. 1742, 4.) p. 5. Vocabuli etymologiam, ut obiter id moneamus, non absque iniuria ex Aegyptiaco idiomate repetendam esse censuit Rossi *Etymol. Aegypt.* (Rom. 1808, 4.) p. 338. Arbitratur enim, collato Plinii loco in *Histor. natur.* XXXIV, 18, ubi cerussa fieri docetur plumbi tenuissimis ramis, *super vas aceti asperrimi impositis atque ita distillantibus*, ex *πυγματάτῃ*, quod proprie significat minutum plumbum, cerussae nomen graecum *ψιμύθειον* esse derivatum.

- P. 164. — — Dele not. ***). Omnia enim sana sunt.
- 171. not. *) l. 6. Adde: Vide Vol. II, p. 95.
- 178. not. *) in fine adde: Imprimis adi Kopp, *de difficultate interpretandi ea, quae aut vitiose vel subobscurè scripta sunt* (Manhem. 1829, 4.) §. 281, Vol. I, p. 332. §. 284, p. 337 sq.
- - not. †) in fine adde: Similiter apud Plutarchum *de Isid. et Osiride* §. 44, p. 368, F, Meziriaco iudice, cuius sententiam ut mihi videtur iniuria improbavit Wyttenbachius, ex margine scribae notula, nonnulla verba exhibere nolentis in textum irrepsit, unde factum est, ut spuria illa ἀπόρητόν τι genuina Plutarchi verba ex textu expulerint.
- 187. l. 17. Scribe: *ἑῷα καὶ ἐσπερία γίνεται.*
- 191. not. **). — Similiter apud Eustathium in *Iliad. α', p. 31* Rom. *Πρώτη* est nomen proprium in verbis: *Πρώτη δὲ τις Αἰγυπτία γυνή καθέζομένη ὕφανεν· ἀφ' ἧς καὶ Αἰγύπτιοι Ἀθηνᾶς ἄγαλμα καθημένης ἰδρῶσαντο.* In textu edito est *πρώτη*. Similia nomina, veluti Graecorum *Πρότερος, Προτέρως, Ἐτέρος, Δευτέρα*, Latinorum *Primus, Secundus, Tertius, Quintus, Sextus, Septimus* comparavit Kopp, *de diffic. interpr.* §. 412, Vol. I, p. 501. Adde Fabric. *Bibl. Gr.* Vol. XII, p. 687 ed. prim. Sed de Nonni nomine falsum esse virum doctissimum, constat inter omnes.
- 203. not. *) l. 12 adde: Nonn. *Dionysiac.* VIII, 76.
- 204. not. in fine adde: De Euripideo loco adeundus etiam Boeckh. *de graec. trag. princip.* p. 276 sqq.
- 231. not. *) in fine adde: Cfr. etiam Olympiodor. fol. 38, b. p. 294 n. edit. Multa de hisce vasibus collegit Jablonskius in *Panth. Aegypt.* Vol. III, p. 145 sqq. ubi laudat Philostorg. *Excerpt. Histor. Eccles.* I, 4, aliaque seniorum scriptorum loca quam plurima. Adde quae disseruerunt Creuzer. in *Dionys. à qui découvrit ou ramènera deux esclaves échappés d'Alexandrie* etc. (Paris. 1833, 4.) p. 18 not. Cfr. etiam Jacobs ad *Anhol. Gr.* Vol. X, p. 43. — Diversae originis est vox *βανκαλᾶν* nutricum infantes cantu sopientium, de qua vide Interpp. ad Hesych. Tom. I, p. 709 et Wyttenbach. *Select. princip. histor.* p. 381, quamvis utraque ex soni imitamento profecta. Hinc oritur suspicio, etiam *βανκαλίων* nomen non ex Aegyptiaco sermone esse repetendum, quod Jablonskius secutus affirmavi in Hermapione meo.
- 245. not. **) l. 4. — Pro II, 28 sqq. lege: II, 20 sqq.
- 247. not. ***) in fine adde: Isocrat. *Panegy.* Vol. I, p. 216 s. fin.
- 248. not. *) in fine adde: Wesseling, ad Herodot. II, 16.

- Interpp. ad Sallust. *Bell. Jugurth.* c. 17. Klausen ad Hecat. Miles. *fragm.* p. 13 sq.
- P. 250. not. †) in fine adde: Caeterum et ipse Nilus *Χρυσορροός* vocabatur, uti auctore Lydo monuimus in *Add.* p. 643. Cfr. Creuzer. *Dionys.* p. 112. Fortasse non abs re erit monere, in Aegypto fluvium sive canalem quendam ab incolis vocatum fuisse *παύρου ἰσογῆ* i. e. *coloris aurei*. Vide Zoëg. *Catal. Cod. Copt. Borg.* p. 336. Peyron in *Lex. Copt. s. v. ἈΥΑΠ*, p. 8.
- 258. not. *) adde: Vide etiam Serv. ad Virg. *Georg.* IV, 291. *Etym. M.* p. 602. Squire ad Plutarch. *de Isid.* p. 103. Spanhem. ad Callimach. p. 117. Te Water ad Jablonski *Opusc.* I, p. 443 sq. Coray ad Heliodor. VIII, 22. Vol. II, p. 314. Creuzer. *Dionys.* p. 112.
- not. †) adde: Cfr. *Etym. M.* s. v. ἄκαινα: ἄκαινά ἐστὶ ῥάβδος τὸ καλούμενον βούκεντρον, ὠνόμασται δὲ οὕτως. Νεῖλος ὁ τῶν Αἰγυπτίων ποταμός, ἀναβλύζων καὶ ἀνερχόμενος διὰ τοῦ θέρους, τὰ ὄρια τῆς τῶν Αἰγυπτίων γῆς τῇ ὑγρασίᾳ λύων καὶ μινύτων ἀπώλλυεν. "Ἰσχυρότερον δὲ ῥάβδον λαβόντες τὰς ἑαυτῶν γᾶς ἐγεωμέτρουν. Καὶ γεωμετροῦντες ἕκαστος τὴν ἰδίαν γῆν ἀπελάμβανε δίχα μάχης καὶ φύνου. ἐκλήθη οὖν ἡ ῥάβδος, ἐν ᾗ ἐγεωμέτρουν, ἄκαινα ἢ στεροῦσα αὐτοὺς τοῦ καίνειν ἀλλήλους, ὃ ἐστὶ φονεῖν. λέγεται δὲ ὅτι Θεσσαλός τις εὐρεθεὶς ἐν Αἰγύπτῳ ἐπενοήσατο τῇ ῥάβδῳ γεωμετρῆν τὴν γῆν. Heron ap. Le Moynes *Faria Sacra* (Lugd. Batav. 1685, 4.) p. 502. Iul. Ascalonita ap. Harmenopol. *πρόχειρον νόμων* II, 4. Hinc *acna* sive *acna* mensura agraria Baetorum, cuius meminerunt Varro et Columella, nomen accepisse videtur, quamvis alius fuerit longitudinis ac Graecorum ἄκαινα. Vide Ideler, *Über die Längen- und Flächenmaasse der Alten*, p. 48. 78 sq. 84 et cfr. denique ad Jablonski *Opusc.* ed. Te Water, Vol. I, p. 166, ubi et Olympiodori verba deprehenduntur.
- 268. not. *) Adde: et p. 367 sq.
- 281. not. **) in fine adde: Eodem modo h. l. laudat Wyttenbachius ad Plutarch. *de Ser. Num. Find.* in *Opp. Mor. Plut.* Vol. VII. P. I, p. 438 not. ubi Olympiodori verba iterum tractavit.
- 283. l. 4. Scribe: αἱ τὰ μέγιστα πλημμελήσασαι ψυχὰς auctore Wyttenbachio l. l.
- not. *) in fine adde: De discrimine inter αἰώνιον et αἰδίων ad Plotin. p. 326 E, p. 328 G.
- 318. l. 11 adde: De operis initio nonnulla monenda erant. Etenim verba περὶ μὲν οὖν et q. s. vix idonea videri possunt, a quibus liber, qui quamvis cum reliquis *φυσικῆς πραγματείας* arcto vinculo

- coniunctus pro singulari tamen opere habendus est, exordiretur. At ita alii quoque fecere scriptores. De similibus enim exordiis egit Wyttenbach. ad Plutarch. *de S. N. V.* p. 548 A, quem adi.
- P. 319. l. 5 adde: οὐρανοῦ διακόσμησις Dio Cass. XXXVII, 18. τῶν οὐρανῶν διακόσμησις Ioseph. *Antiq. Iud.* I, 2, 3, p. 11. ἄστρον διάκοσμος Clem. Alex. *Strom.* VI, p. 633 Sylb.
- 331. l. 5 adde: Herodot. II, 96: πλοῖα . . . οὐ δύνανται, ubi nonnulla Wesseling. quem adi etiam ad Diodor. V, 8.
- 334. l. ult. adde: Brachylogiam in comparationibus exemplis illustravit etiam Jacobs ad *Anthol. gr.* Vol. XII, p. 162. XIII, p. 98. ad *Anthol. Pal.* p. 63. 494. ad Aelian. *Hist. anim.* IV, 21, p. 143. in *Socrat.* XIII, 4. XV, 79.
- 335. l. 5 post exposuit adde: Vide omnino Jacob ad Lucian. *Alex.* §. 40, p. 77 compendiarium hanc dicendi rationem Graecis Latinisque scriptoribus tritissimam largi, uti solet, manu adumbrantem.
- 338. l. 3 a fine adde: Cfr. etiam Jacobs ad Aeliani *Hist. anim.* IV, 2, 6, p. 146. V, 50, p. 200. X, 24. XI, 26. XII, 2 eundemque in *Additam. ad Athen.* p. 274.
- 344. l. 7 a fine adde: Plutarch. *de Isid. et Osirid.* p. 373, B: οὐκ ὄν καθαρός οὐδὲ εἰλικρινής.
- 346. l. 10 adde: Schneider ad Platon. *de republ.* Vol. I, p. 197. Ast. ad Platon. *Phaedon.* p. 540. Krabinger ad Synes. *de regno* p. 249; *de provident.* p. 199.
- 351. l. 5 a fine adde: Ac vide omnino Creuzer, *Dionys.* p. 80 sq. neque nostri loci oblitum.
- 352. l. 18 post p. 30 adde: et ad Luciani *Alexandr.* §. 24, p. 51.
- — l. 26 adde: Herodot. II, 33: καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος αἰρετέσι· ῥέσει γάρ et q. s.
- 357. l. 15: Adde quae leguntur apud Kopp., *de difficult. interpret. ea quae aut vitiose vel subobscurae scripta sunt* Vol. I, p. 63. Pompon. Mel. III, 7.
- 360. l. 18 adde: Wyttenbach. ad Plutarch. *de Isid. et Osir.* p. 352, C.
- 362. l. 22: Adde Psell. *Omnisar. doctr.* c. 91, p. 134 sqq.: ἐκφυλοῦμενον, ὡς εἰρήκαμεν, τὸ ὑπέκκαυμα, εἰ καὶ κατὰ μῆκος μόνον ἔξαφθῆ καὶ ποιήσῃ ἀποσπινθηρισμούς, αἱ λεγόμεναι αἴγες γίνονται· μαλλοῖς γὰρ ἐκκρεμέσιν οἱ ἀποσπινθηρισμοὶ εἰκόασιν. εἰ δὲ οὐ ποιήσῃ ἀποσπινθηρισμὸν τὸ κατὰ μῆκος ἔξαφθέν, δαλὸς διὰ τὸ σχῆμα κατονομάζεται. οἱ δὲ φαινόμενοι πίπτοντες ἀστέρες, οὗς διάττοντας ὁ Ἀριστοτέλης καλεῖ, στέγμα ἐπὶ πυρός, ἔξαφθείσῃ κατὰ τι μέρος τῆς καπνώδους ἀναθυμιάσεως καὶ κατὰ διάδοσιν,

πλαγίαν ποιησαμένης κίνησιν. λοξή δὲ γίνεται ἢ κίνησις δι' αἰτίαν ἑτέραν, ὅταν ὑπὸ ψύξεως ὠθούσης τὸ σχῆμα γένηται. ἐπειδὴ γὰρ πᾶν τὸ ἀνωθεν ἀκοντιζόμενον κάτω φέρεται, φύσει δὲ ἔχει τὸ πῦρ τὴν ἄνω φορὰν διώκειν, τῆς μὲν θλίψεως ἐπὶ τὰ κάτω βιαζομένης φέρεσθαι, τῆς δὲ φύσεως ἐπὶ τὰ ἄνω ἀναγκαζούσης ὅσον μῆτις τις γίνεται καὶ λοξή κίνησις.

- P. 364. l. 10 adde: *Act. Apostol.* XVII, 28: ὡς καὶ τινες τῶν καθ' ἡμᾶς ποιητῶν εἰρήκασι. Τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν, quae verba unius sunt Arati.
- 367. l. 6 adde: Wyttenbach. ad Platon. *Phaed.* p. 232 sq. Ast. ad Platon. *de legg.* p. 311. Jacobs ad Aelian. *Hist. anim.* V, 56, p. 204. Krabinger ad Synes. *de regno* p. 190. *de provident.* p. 132.
- 368. l. 20: Jensii *Lect. Lucian.* p. 352.
- 369. l. 25 adde: Ioseph. *Antiq. Iud.* I, 3, 8, p. 17: ὁμοίωρον γὰρ εἶναι τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς μηδὲ χαρίσασθαι τὸ ζῆν, ἢ δόντα τούτους διαφθεῖραι. Origo significationis patet ex loco Herodoteo II, 95 fin. Cfr. etiam Locella ad Xenoph. *Ephes.* p. 164. Gravier. ad Aristid. p. 96. Ellendt ad Arrian. Vol. II, p. 317.
- 371. l. 15 adde: Baehr ad Herodot. II, 33.
- 375. l. 15. Cfr. etiam Psellum l. l. c. 92, p. 136.
- 391. l. 2. Lege pleniorē libri titulum hunc in modum: Couplet *Confuc. Append. Monarch. Sinic. Tab. Chron.* p. 15. Tria enim priora verba nescio quo modo exciderunt.
- 392. l. 23 adde: Νικόμαχος qui vocatur Plutarcho *de amore* (*fragm.* XXVI, 1), *de virtut. mulier.* c. 1, p. 243 A, is Νικόστρατος appellatur Aeliano *Var. Histor.* XIV, 47, ubi non audiendus Perizonius. Huc etiam pertinet, quod Ptolemaeus Φιλοπάτωρ tum in actis publicis tum in monumentis et auctoribus etiam Εὐπάτωρ vocatur. Cfr. Ioseph. *Antiq. Iud.* XIII, 3, 3. Letronne, *Recherches pour servir à l'histoire de l'Egypte* p. 125 sq. Neque erat tacendum, similia nomina saepenumero in veterum scriptis perversa siglorum interpretatione esse confusa, quod exemplorum copia probavit Wesselingius in *Dissert. Herodot.* cap. II, p. 18 sq.
- 394. l. 25 adde: De Diis Aegyptiis Heliodorus *Aethiop.* III, 13, p. 125: ἀτενὲς διόλου βλέποντες καὶ τὸ βλέφαρον οὐποτὲ ἐπιμύοντες, qua de re cfr. Lobeck. *Aglaoph.* II, p. 894. v. Bohlen, *das alte Indien* I, p. 185. ἀτενὲς ἀποβλέπειν legitur etiam apud Lucian. *Alex.* §. 14, ἀτενώς ὄραν apud Aelian. *Hist. anim.* XVII, 25 ubi cfr. Jacobs p. 578, quem etiam vide ad *Anth. Gr.* Vol. VI, p. 259.
- 396. l. 14: προσφαιλονεικῆν τοῖς πταίσμασι est apud Ioseph. *de bello iudaico* III, 2, 2, p. 221.

- P. 407. l. 18 adde: Quatremère, *Mémoires géogr. et physiques sur l'Égypte* (Paris 1811, 8.) Vol. II, p. 486 sqq.
- 411. l. 11: Ex Aristotele sua hausit Psellus *Omnifar. doctr.* c. 90, p. 134: "Ὅπερ ἐστὶν κομήτης περὶ ἓνα ἀστέρα, τοῦτό ἐστιν ὁ γαλαξίας περὶ ὄλον κύκλον. ἢ γὰρ αὐτῆ ὕλη γαλαξίου καὶ κομήτου καὶ ἐπεὶ μέγιστος κύκλος ὁ γαλαξίας γίνεται, πολλὴ ἔξ ἀνάγκης ἢ ἔξαιρις συμβαίνει. ὁ δὲ κύκλος αὐτοῦ συμβάλλει κατὰ τὸν Τοξότην καὶ τοὺς Διδύμους, ἅπερ ἐκ διαμέτρου εἰαί. Καὶ ἵνα τὸ σαφές ἔχη ὁ ἀναγινώσκων περὶ τὴν κομήτον καὶ γαλαξίου γινωσκέτω, ὅτι εὐθὺς μετὰ τὴν σελήνην σῶμά ἐστιν, οὐ καθαρῶς μὲν πῦρ, ἀλλ' οἷον καπνώδες καὶ δυνάμενον ὑπὸ κινήσεως ἐξαφθῆναι. ὅταν μὲν κινήθῃν τι μέρος τοῦ ὑπεκκαύματος ἐξαφθῆ καὶ ἐμπέσοι εἰς μερικὴν παχεῖαν ὕλην καὶ ἐπισταίῃ, ποιεῖ κομήτην, ὅταν δὲ εἰς ὄλον κύκλον διενεχθῆ, ποιεῖ τὸν γαλαξίαν. φαίνεται δὲ λευκός, διότι οἷον ἐξαφρίζεται ὑπὸ τῆς κινήσεως τὸ ὑπέκκαυμα καὶ ὑπολευκαίνεται.
- 412. l. 19 post p. 895 adde: Ineptiori Pythagoraeorum de via lactea placito non absimilia sunt, quae Indi fabulabantur. Vide v. Bohlen, *das alte Indien*, II, p. 233. Weidler, *histor. astronomi.* p. 261.
- 413. l. 15 post esse adde: οὐδὲν et οὐθέν.
- 414. l. 22. ἀντιφράττειν, ἀντίφραξις de solis ac lunae defectibus posita multis exemplis illustravit etiam Wyttenbach. ad Plut. *de Isid. et Osir.* p. 367, E (Vol. VII, P. I, p. 228).
- 418. l. 7. — Cf. omnino Creuzer *Dionys.* p. 73 sq.
- 420. l. 7. — Ioseph. *Antiq. Iud.* I, 6, 1, p. 21: σημεῖον δέ. Τάραος γὰρ παρ' αὐτοῖς τῶν πόλεων ἢ ἀξιολογωτάτη καλεῖται. Coray ad Heliodor. VI, 5, p. 206.
- 421. l. 19 adde: Theophil. *de urinis* c. 5, p. 80 Guid.: οὐρον λεπτόν διὰ τέλους.
- 432. l. 5 adde: Wetsten. ad Paul. *Ep. ad Rom.* I, 23. Rhoer ad Porphy. *de abstinent.* I, 45, p. 76. Schweighauser *Lex. Herod.* Vol. II, p. 85 sqq. Jacob ad Luciani *Alex.* 21, p. 46. μάλιστα cum superlativo iunctum illustrant Lennep ad Phalarid. *Epist.* p. 283 ed. Schaefer. Jacobs ad Aelian. *Hist. anim.* Vol. II, p. 443. 581. Cfr. Phrynich. ed. Lobeck. p. 457.
- 433. l. 22 adde: Comment. ad II, 4, 17. Vol. I, p. 554. III, 4, 6. Vol. II, p. 292. ὕδατα ἐκ Διός habet etiam Plato *de legg.* VI, p. 761, b. Huc Romanorum Pluvium pertinere Iovem, Atticorum Ἰκαμαεὸν Ἄτα facile intelligitur, de quo vide quae monuerunt Bergler ad Alciphron. *Epist.* III, 35. Gataker. ad Marc. Antonin. V, 7. Reimar. ad Dion. Cass. Tom. II, p. 1183.

- Valkenaer. ad Herodot. V, 62. Walch in *Act. Societat. Lat. Jenens.* Vol. II, p. 211 sq. Hinc quaestio Graecis solita: τί γὰρ ὁ Ζεὺς ποιεῖ; Aristoph. *Av.* v. 1501 ibiq. interpp. Vide etiam Jacob ad Luciani *Alex.* 13, p. 31.
- P. 443. l. 21. Vide etiam Clarke *Travels* Vol. I, p. 643, quem laudat Baehr ad Herodot. Vol. IV, p. 553.
- 1. 31. Cfr. Bernard. ad Pallad. *de febr.* c. 19, p. 67.
- 450. l. 10. Adi etiam Jacobs ad Aelian. *Hist. anim.* III, 37. XIV, 20. 23. XV, 4. De fluviiis fontibusque ἀενάοις cfr. etiam van Goens ad Porphy. *Antr. Nymph.* p. 101. van Rhoer ad Porphy. *de abstinent.* p. 369.
- 452. l. 20 adde: Ita ex προκομία eruendum κόμαι apud Aelian. *Histor. anim.* XVI, 10, ubi cfr. Jacobs.
- 465. l. 7. At Chreten a Chremete, argumentis non additis, diversum esse censet Alex. ab Humboldt, *Examen critique de l'histoire de la géographie du Nouveau Continent*, p. 93 sq.
- 467. l. 11. Aristoteles hac in re una cum Eudoxo commemoratur etiam ab Eustathio in Homeri *Odyss.* A, p. 1505 Rom. ubi haec leguntur: ἐκ τῶν ἐν Αἰθιοπία γινομένων θέρους σφοδρῶν ὑετῶν πληροῦται Νεῖλος, ὡς καὶ Ἀριστοτέλης καὶ Εὐδοξός φασὶ λέγοντες (quod ad solum Eudoxum spectare potest, uti bene monuit Jablonski in *Panth. Aegypt.* III, 1, 6. Tom. II, p. 15) πεπύσθαι τοῦτο ἀπὸ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἰερῶν. Addatur praeterea fragmentum Aristotelis huc pertinens apud Anonym. *de vit. Pythag.* §. 23 (ad calcem Porphyrii *de vit. Pythag.* p. 66 sq.) laudatum hac in re Wytttenbachio ad Plutarch. *de Isid. et Osir.* §. 39, p. 366, C (Vol. VII. Part. I, p. 224 sq.). Cfr. v. Bohlen, *das alte Indien* II, p. 214.
- 468. l. penult. adde: D'Anville in *Mémoires de l'Académ. des Inscript.* Vol. XXVI, p. 46 sqq.
- 469. l. 3 adde: Kircher, *Oedip. Aegypt.* Tom. I, p. 57 sq. Ludolf. *Histor. Aethiop.* I, 8. Jablonski *Panth. Aegypt.* IV, 1, 10. Tom. II, p. 161 sq. De Brucio exeunte superiore saeculo Nili fontes se reperisse gloriato adi Hartmann ad Edrisi *Afric.* p. XXXV. Larcher. ad Herodot. II, 28. Vol. II, p. 211 sq. ed. nov. Res ad hunc usque diem integra est.
- 471. l. 12 adde: Aristid. *Aegypt.* III, p. 598 ed. Cant. II, p. 354 Jebb, ubi inter quatuor Oceani profluvia (ἀπόρρους) recensetur τετάρτη ἐκ Βορείου καὶ Κασπίας πύλης, εἰς τοὺς παρ' ἡμῶν τόπους εἰσέχει θάλαττα, ἣ καλεῖται Κασπία, εἰ δὲ βούλει, Ἰρμανία.
- 478. l. 7 adde: Ioseph. *contr. Apion.* I, 2, p. 438: τὸν δὲ περὶ τὴν Ἑλλάδα τόπον μυρίαὶ μὲν φθοραὶ κατέσχον ἐξαλείφουσαι τὴν

μνήμην τῶν γεγονότων. αἶψά δὲ καινοῦς καθιστάμενοι βλοῦσι, τοῦ παντός ἐνόμιζον ἄρχεσθαι ἕκαστοι τὴν ἀφ' ἑαυτῶν.

- P. 479. l. 6 adde: Cum olim celeberrimi essent regii circa Alexandriam horti. Vide Strabon. XVII, p. 556.
- — l. 9 adde: v. Prokesch, *Erinnerungen* I, p. 26.
- — l. 18 adde: Thucyd. II, 102. Herodot. II, 10.
- 480. l. 13. In parenthesi adde Strabon. XII, p. 810 C.
- — l. 7 a fine: Addatur locus prae reliquis huc pertinens Plutarchi de *Isid. et Osirid.* c. 40. p. 367, B sq. Heliodor. *Aethiop.* IX, 22 ubi Nilus dicitur *Αἰγύπτου τῆς μὲν ἄνω σωτῆρ, τῆς κάτω δὲ καὶ πατῆρ καὶ δημιουργός.* Vide etiam quae disse- ruerunt Jollois et Devilliers in descriptione Thebarum Sect. II. §. 2 (*de l'exhaussement de la plaine de Thèbes*) in *Description de l'Égypte. Antiq. Descript.* Vol. II, p. 167 sqq. cfr. *Etat moderne, Mémoir.* Tom. I, p. 272 sqq. *Hist. natur.* Tom. I, p. 1 sqq. Shaw *Travels through Africa* p. 183. Baehr *Excurs.* ad Herodot. IV. Vol. I, p. 901 sqq.
- — l. ult. adde: Baehr ad Herodot. II, 17. Exc. V. Vol. I, p. 904—908.
- 481. l. 1 adde: Aesch. *Pers.* v. 37, ubi Thebarum nomine Aegyptus intelligitur. Voss. ad Pompon. Mel. p. 79.
- 482. l. 4 adde: Jacobs ad Aelian. *Hist. anim.* X, 48. p. 368.
- 484. l. 24 adde: Tiedemann, *System der stoischen Philosophie,* Vol. II, p. 99.
- — l. 27: *Ἐκπυρώσεως* dogma Aegyptiis tribuit Origenes contra *Cels.* I, 20; ab Indis repetendum esse patet ex iis, quae disseruit v. Bohlen, *das alte Indien* II, p. 219 sqq.
- 485. l. 19 adde: Larcher. ad Herodot. II, 54. Vol. II, p. 288 sq. ed. nov. Creuzer, *Histor. antiquiss. graeco. fragm.* p. 52.
- 486. l. 5 adde: Sturz de *dial. Alexandr.* (Lips. 1786, 4.) p. 10.
- 490. l. 26: Quatremère, *Mémoires historiques et géograph. sur l'Égypte* (Paris 1811, 8.) Vol. I, p. 174 sq.
- — l. 33 scribe: *Déscription de l'Égypte. Etat moderne.* Vol. I, p. 25—66.
- 493. l. 29: Vide Creuzer, *Historic. antiquiss. fragm.* p. 114.
- 496. l. 12 post IV, 8 adde: Is tamen II, 23: οὐ γὰρ τινα ἔγνωσ οἶδα ποταμὸν Ὀκεανὸν ἰόντα.
- 497. l. 2: Cfr. Jacob. ad Luciani *Tox.* p. 60 sq. ad *Alexandr.* c. 5, p. 17 et de Latinorum loquendi usu Victor. *Var. Lect.* XXI, 14. Lange, *Vindio. trag. Roman.* p. 64 (*Verm. Schr.*) Aristides *Aeg.* III, p. 561 Cant. II, p. 335 Jebb: τί γίνουσι ἂν τοῦτου τραγικώτερον ψεῦσμα; Lucian. *Alex.* §. 12. 60.

- P. 506. l. 11: Hinc apud Herodotum I, 72. 142 ἄνω idem valet, quod *versus septentrionem*. Cfr. Schweighaeuser *Lex. Herod.* Vol. I, p. 61, b.
- 509 l. 3 a fine: Adde Plutarch. *de Iside et Osir.* p. 367, E: Οἱ δὲ Στωϊκοὶ τὸν μὲν ἥλιον ἐκ τῆς θαλάττης ἀνάπτεσθαι καὶ τρέφεσθαι φασί, τῇ δὲ σελήνῃ τὰ κρηναῖα καὶ λιμναῖα νάματα γλυκεῖα ἀναπέμπειν καὶ μαλυνὴν ἀναθυμίασιν.
- 514. l. 7. Cfr. etiam Rhoer. ad Porphyr. *de abstinent.* I, 55, p. 96.
- 519. l. 23 adde: Markland ad Max. Tyr. p. 709. Schweighaeuser. ad Appian. *Proem.* cap. I. Vol. III, p. 110, quos laudat Wyttenbach. *Select. histor. princip.* p. 345.
- 521. l. 14 in parenthesis adde: Strabo I, 2. Vol. I, p. 49 sqq.: φιλεσθήμων γὰρ ὁ ἄνθρωπος· προοίμιον δὲ τούτου τὸ φιλόμυθον. ἐντεῦθεν οὖν ἄρχεται τὰ παῖδια ἀκροᾶσθαι καὶ ποιωνεῖν λόγων ἐπὶ πλείον. Synesius *Dion.*, p. 42 B: ἔοικε γὰρ οὐδ' ἄλλο τι γεγενῆσθαι προοίμιον φιλοσοφίας, ἢ πολυπραγμοσύνη γνώσεως· καὶ ἐν παισὶν ἡ φιλόμυθος φύσις ὑπόσχεσις ἐστὶ φιλοσόφου τέλους. Adde locos, quos cum his composuit Krabinger ad Synes. *de provident.* p. 141.
- 523. l. 3 a fine: Uti Empedocles mare. ἰδρωῖτα γῆς vocavit, ita non absimiliter Aegyptii ἀφρὸν *Τυφῶνας*. Cfr. Wyttenbach. ad Plutarch. *de Iside et Osir.* §. 32, p. 363, E (Tom. VII, p. 215). Huc etiam pertinet fragmentum Aristotelis apud Porphyr. *vit. Pythag.* §. 41, in quo refertur, Pythagoram mare Κρόνου δάκρυον vocasse, quo de loco cfr. Stanley ad Aesch. *Agamemn.* v. 139.
- 535. l. 9. Adde Bochart. *Geogr. saec.* Part. II. Lib. I, c. 34. Valkenaer ad Herodot. IV, 8.
- 538. l. 8. Adde in parenthesis: De scriptoribus *περὶ εὐρημάτων* vide Lobeck. *Aglaoph.* I, p. 168.
- 563 not. adde: Etiam Aelianus *Histor. animal.* XI, 10 ait: Καὶ γὰρ τοὶ καὶ τὴν ἄνοδον τὴν τοῦ Νεῖλου ὑποδηλοῦν σημεῖον φασί [Αἰγύπτιοι], καὶ τὸ τοῦ κόσμου σχῆμα, ἀλλ' ὅψει τι καὶ σύμβολον, οἷς ἐκεῖνοι λέγουσιν, ὅπερ οὖν αἰνίττεται τοῦ φωτὸς εἶναι τὸ σκοτόσ προσβύττερον καὶ τὸ μηνσοιδὲς τῆς σελήνης κατηγορεῖ σχῆμα συνέντι μέρος ἄλλο et q. s. Quem ad locum Creuzerus in *Comment. Herodot.* I, p. 133 monet, tenebras ante lucem noctemque matrem rerum omnium ex Aegyptia doctrina praedicari etiam apud Ioh. Lyd. *de mens.* p. 13, qui addit, hinc a vespera numerandi diei initium facere Aegyptios.
- 573. l. 12 adde: Schol. Escorial. Hippocr. Vol. II, p. 351 sq. Dietz. et Psell. *Omnifar. doctrin.* c. 110, p. 148 sqq.

- P. 575. l. 21 adde: Arrian. *Anabas.* V, 6.
- 580. l. 7 a fine: De nomine *Καῦρος* adi Coray ad Heliodor. Vol. II, p. 345.
- 593. l. 24. Vide etiam de terrae motibus Lyd. *de ostentis*, cap. 53—58, p. 186—200 ed. Hase.
- 599. l. 15 lege ea pro eam.
- — l. 16 lege valet pro valent.
- 618. l. 10 a fine adde in parenthesi: Heinrich *Epinenides*, p. 43 sqq.
- 632. l. 12, a adde: *αἰτίας ἀποδοῦναι* est apud Ioseph. *contra Apion.* I, 1, p. 438. Psell. *de lapid.* p. 38 Bernard.
- 638. l. 6. *ἀλλά* praetulit Jacobs ad Aeliani *Hist. anim.* II, 1, p. 51, cum codices exhibeant *ἀλλά*.
- — l. 10 adde: Porson. *Adversar.* p. 101. Jacob ad Lucian. *Alex.* p. 35. Jacobs et Aelian. V, 42. VI, 16. XII, 7. ad Achill. Tat. p. 813. Hess. ad Plut. *Tim.* p. 82.
- 641. l. 6 adde: Letronne, *Matériaux pour l'histoire du Christianisme en Egypte et Nubie* (Paris 1832, 4.) p. 101—110. Ideler, *Abhandl. der Berl. Akad.* 184 $\frac{2}{3}$, *hist. phil. Kl.* p. 47. Kopp, *de diffic. interpr.* (Manhem. 1829, 4.) Vol. I, p. 194 sqq.
- — l. 19. Vide etiam Kopp, *l. l.* Vol. I, p. 346 sq. At non absimiliter Aristides *Aegypt.* II, p. 346 Jebb: *εἶναι θεύματα, ὧν τὸ μὲν ἕτερον γήινον τὴν χροάν, τὸ δ' ἕτερον ἀέρος ἐγγύς.* Cfr. *Meteorol. veter. Graec. et Roman.* I, 1, p. 16.
- 643. l. 14. De structura *αἰνίττωσθαι εἰς τι* cfr. Jacobs ad Aelian. IX, 36 hanc brevilloquentiam explicantem.
- 644. l. 24 adde: Ioseph. *Antiq. Iud.* I, 3, 9, p. 18.
- 645. l. 6. Nescio, qua mea factum sit incuria, ut *ἀδυνασιῶν* in lexicis dixerim desiderari. Vox saepenumero apud Platonem ex. gr. *de legg.* VI, p. 784, d et alibi (*Papyr. graec. Zoïd.* I, lin. 21 ed. Peyron, p. 6. Turin. 1828, 4.) obvia.
- 647. l. 9. Cfr. etiam Larcher. ad Herodot. II, 46. Vol. II, p. 266 ed. nov.
- 648. l. 5 et 6 lege: *ἀσωμάτους.*
- 657. l. 11 adde: Galen. Vol. XVI, p. 362 Kühn.
- 658. l. 19 adde: Eandem sententiam professus est Bouhier, *Recherches et Dissertations sur Hérodote*, chap. XIX, p. 202.
- — l. 21. Adde Crinagoram in *Analect. veter. poetar. graec.* II, p. 148 laudatum hac in re Larchero ad Herodot. II, 33. Vol. II, p. 232 edit. nov.
- 660. l. 5 a fine: De *θεολόγοις* qui vocantur Aristoteli alisque scriptoribus vide Plutarchum *de animi procreat.* ex *Timaeo* p. 1030, A: *οἱ πάλαι θεολόγοι, πρεσβύτατοι φιλοσόφων et*

- Wyttenbachii adnotat. ad eisdem Plutarchi librum de Isid. §. 25, p. 360, E (Tom. VII, p. 206). Adde Ioseph. contra Apion. I, 2, p. 439: ἀλλὰ μὴν καὶ τοὺς περὶ τῶν οὐρανίων τε καὶ θείων πρώτους παρ' Ἕλλησι φιλοσοφήσαντας, οἷον Φερεικίδην τε τὸν Σέριον καὶ Πυθαγόραν καὶ Θάλητα, πάντες συμφώνως ὁμολογοῦσιν Αἰγυπτίων καὶ Χαλδαίων γενομένας μαθητὰς ὀλίγα συγγράψαι.
- P. 663. l. 22 adde: Herodot. II, 10: μικρὰ μεγάλοισι συμβαλέειν IV, 99.

In volumine altero:

- P. 5. l. 3. Post ὧν dele comma.
- 7. l. 20 lege: disruptis
- 48. l. 17 pro corporibus lege: corporeis.
- 92 in not. l. 6 post Iunonis adde (Augustin. de Civit. Dei X, 21).
- 95. l. 5 a fine adde: Vide Vol. I, p. 171.
- 96. not. **) l. 7 adde Apollon. Dyscol. histor. mirabil. §. 21: τῶν παρατηρημένων δ' ἐστὶ, τὸ τὰ διχλήλα μόνα τῶν ζῴων εἰς τοὺς ὀπισθίους πόδας ἀστραγάλους ἔχειν· ἀποδίδουκεν τὴν αἰτίαν Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς Φυσικοῖς Προβλήμασιν, διὰ τὴν ἐν τοῖς ὀπισθίοις καὶ οὐκ ἐμπροσθίοις· οὐδὲν γὰρ μᾶτην ἢ φύσις ἐποίησεν. Atqui aliam huius rei causam profert philosophus de part. animal. IV, 10.
- 104. n. l. 1 pro At libros lege: Ad librorum.
- 107. not. *) in fine adde: Hinc verba Eustathii Antiocheni Hexaem. p. 76 ed. Allatii, in quibus de Manasse et Ephraïmo, Iosephi filius, loquitur: οὐς ἔτεκεν αὐτῷ Ἀσενέθ, θυγάτηρ Πετεφρῆ Ἥλιου (sc. ἰερέως) cum Jablonskio, Opusc. II, p. 213 ed. Te Water, corrupta pronuntiare nollem, quamvis Philo de Ioseph. Opp. Tom. II, p. 58 eadem de re locutus pleniore usus sit dictione: ἐγγυᾶ πρός γάμον αὐτῷ τὴν τοῦ ἐπιφανσοτάτου τῶν κατ' Αἴγυπτον ἰερέως Ἥλιου θυγατέρα. De Asenethae nomine alibi dicetur.
- 114. not. **). Melius correxissem μεινάσης.
- — not. ***) l. 2. Cfr. Lucian. Ver. Hist. II, 32. Thucyd. III, 74. VIII, 26.
- 122. not. *) in fine adde: Psell. Carm. medic. v. 907 seqq. apud Boissonade Anecd. gr. Vol. I, p. 213.

- P. 126. not. ***) in fine: ubi addi poterant, quae composuerunt Silv. de Sacy, *Chrestomath. Arabe*, Vol. III, p. 38 sq. et Gesenius in Comment. ad Ies. Prophet. XXXV, 7. Vol. I, p. 926 sqq.
- 138. not. *) adde: Theon. *de music.* c. XLI, p. 157 Bulliald. Lobeck. *Aglaoph.* I, p. 386 sq. Wyttenbach. ad Plutarch. *de Isid. et Osir.* p. 373 F.
- 160. not. *) in fine adde: De chrysocolla vide Theophrast. *de lapid.* c. 26, p. 693. c. 40, p. 696. Dioscorid. V, 104, ubi Sprengel, Vol. II, p. 645 contra Agricola et Matthiolum, qui de borace cogitarunt, nativam cupri mineram, quam malachiten hodie vocant, significari monuit.
- 182. l. ult. ad *γλεῦκος* adde in nota: Cfr. Boissonade in *Notices et Extraits*, Vol. XI. P. II, p. 195.
- 183. not. **) in fine adde: Herodotus (I, 190. III, 56) passiva forma utitur. Paulinum ἢ νῦξ προέκρησε (*epist. ad Roman.* XIII, 12) illustrant Wesseling. et Baehr. ad Herod. IX, 44.
- 184. not. *) in fine adde: Ita quod Aristoteles dicit *Histor. animal.* V, 17: τὸ δὲ μέγεθος τῶν μικρῶν ψῶν ἐστὶν ἡλίκοις κεχρημῖς, Herodotus II, 93 exprimit: τῶν γὰρ ψῶν ἀπορραίνουσι κατὰ λόγον τῶν κέχρητων, secundum emendationem certissimam Coraei. *κεχρημῖς* est apud Aeneam Gazam p. 67. Cfr. etiam Galen. in *Hippocrat. de articul.* Comment. III. Vol. XVIII. Part. I, p. 574 ed. Kühn.
- 209. not. **) in fine adde: Theophil. *de urin.* c. 21, p. 132 Guidot: τὰ τοιαῦτα τῶν πιτύρων ἀδρομερέστερα γίνονται καὶ καλεῖται κριμνώδη.
- 212. not. **) l. 1. Lege Siraeum.
- — — — in fine adde: Coray ad Xenocrat. *de alim. ex aquat.* p. 211 (ed. Paris. 1814, 8. Sunt enim eiusdem viri in Xenocratem notae in editione Caietani de Ancora, quae prodiit Neapol. 1794, 8.).
- 227. l. 22 adde: Marbod. *de lapid.* §. 20, v. 320 sqq. ed. Beckm.
- 242. l. 21 in parenthesi adde: Bernard. ad Psell. *de lapid.* p. 34 sq.
- 246. l. 11. Ad verba nulla reperiuntur adde in nota: Vide tamen, quae leguntur apud Marbod. §. 28, v. 410—428, p. 55 sqq. de ceraunio lapide, quem inter fulgura de caelo labi tradit. Huc etiam pertinere videntur *κερανῦται*, quos inter muliercularum ornamenta recenset Clemens Alex. *Paedagog.* II, 12, p. 505.
- 247. l. 8 a fine adde: Multa de fulminum natura et electricis phaenomenis deprehenduntur etiam apud Laurent. Lydum *de*

- ostentis, cap. 44—52, p. 170 sqq. ed. Hase, quem adi. Ex Aristotele sua petiit, uti solet, Psellus *Omnifar. doctr. c.* 111 sqq., p. 159 sqq.
- P. 254. l. 4 a fine lege *διασκιδναῖσι*.
- 256. Notae in ima pagina finis typhothetae incuria excidit. Integra autem ita erat exhibenda: Fabella ad instar narrationis conficta, qua oleo, cui calidissima est natura, superfuso non solum aestus maris (Aristot. *Problem.* XXII, 4, p. 931, b. Plin. *Histor. nat.* XI, 103. Schol. *Farnesin.* Stob. *Eclog.* Tom. II, p. 448 sq. Psell. *Omnifar. doctr.* §. 133, p. 166), sed etiam tempestates marinae sedari affirmantur (cfr. Theophract. *Simocat. Quaest. phys.* I, p. 11 ex bibl. Andreae Schotti 1599, 8.). Veterum sententias ea de re composuit Meister *De olei aquae superfusi effectibus opticis et mechanicis in Comment. Societ. Goetting. Class. mathem.* 1768, Tom. I. Cfr. Otto in v. Zach *Allgem. geogr. Ephemeriden*, II, p. 516 sqq.
- 266. l. 21. De loco, ubi veteris Ephesi rudera sint quaerenda, vide Michaud et Poujoulat *Correspondence d' Orient*, I, p. 287 sqq. paulo aliter ac vulgo fieri solet statuentes.
- 267. l. 10. a. f. lege *ἀστραπαί*.
- 271. l. 2 adde: Lobeck. ad Phrynich. p. 210. Seidler. ad Euripid. *Electr.* 95. Blomfield. ad Aesch. *Prom.* 893. Wellauer *ibid.* v. 180.
- 287 in fine notae adde: Osann (*Beitr. zur griechischen und römischen Literaturgeschichte*, Darmst. 1835, 8. Vol. I, p. 141 sqq.) Chrysippum, aut unum ex eius discipulis libri auctorem fuisse voluit. Nobis de Posidonio res certa esse videtur.
- 294. l. 18 adde: Hinc factum est, ut apud senioris aevi scriptores *ὡσπερ καὶ νῦν ἐστὶ* significet: *ut re vera res se habet*. Cfr. Theophil. Protospathar. *de corp. humani fabrica* I, 3, p. 788 ed. Fabric. (*Bibl. gr.* Vol. XII ed. pr.) p. 5 ed. Morelli. Adde locum Sorani, boni scriptoris, *de pudendo muliebri* p. 59 (ad calcem Rufi Ephesii ed. Turnebi, Paris. 1554, 8.): *δευτερον δὲ ἐπὶ τῶν παρθένων ἔχρον ἀντικόπτειν τι τῇ μηλώσει· νυνὶ δὲ μέχρι βᾶθους ἄπεισιν ἢ μήλη*. Obiter moneo, paulo ante pro *αἱ θᾶττον καὶ θαρσέως ἔμειναν*, quae verba prorsus inepta sunt, scribendum esse: *ἢ θᾶττον καθάρσεις κινεῖν*. Ita enim, uti sententiarum nexus iubet, aperte legit Rasarius, latinus huius fragmenti interpret (cfr. Theophil. interprete Iunio Paulo Crasso. Paris. 1556, 8. ed. Morelli; et *Med. Collect.* col. 508 ed. Steph.), quum verteret: *aut citius purgationes commovere*.
- 356 in fine notae adde: De Chrysippo multis in rebus ab Aristotele dependente, quod h. l. obscurius significavit Galenus, cfr.

586 ADDENDA ET CORRIG. IN VOL. ALTERO.

- Stahr, *Aristotel.* Vol. II, p. 88 sq. Brandis in *Rhein. Museum* I, 3, p. 246. Biese, *Philosophie des Aristot.* I, p. XXXIV.
- P. 363 in fine notae pro alii videant lege: ex superioribus patet.
- 391. l. 3 pro etiam lege idem.
 - 427 in fine notae adde: Coray ad Xenocrat. *de aliment. ex aquatil.* §. 77, p. 179.
 - 432 in fine notae adde: De *χρύσω ἀπέφθω* vide etiam Bochart. *Geogr. sacr.* II, 27, ac praepimis Guidot. ad Theophil. *de urinis*, p. 185 sqq. Jacobs ad *Anthol. Gr.* Vol. VI, p. 306.
 - 433. l. 8 a fine lege Nicandri.
 - 434. l. 2 adde: Bernard. ad Nonn. *de morbor. curat.* c. 177, p. 76.
 - 439. in not. l. 12 adde: *ἐμφράττει τοὺς πόρους* Alex. *de febr.* c. 24, p. 28 ed. Passow. Pallad. *de febr.* c. 8, p. 32 ed. Bern. *φράττουσα τοὺς πόρους* Psellus *Carm. med.* v. 942, 1063 apud Boissonade, *Anecd. gr.* Vol. I, p. 214. 218.

Vol. I, p. 246 not. **) Adde imprimis Bentley, *de metris Terentianis*, p. XVIII (ed. Terentii Lips. 1791).

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΑΦΡΟΔΙΣΙΕΩΣ

ΠΕΡΙ ΜΙΞΕΩΣ.

ALEXANDRI APHRODISIENSIS

DE MISTIONE

LIBELLUS.

[fol. 141, b.]

Πῶς δ' ἂν παραδέξαιτό τις τὸ ἐν τῇ τοιαύτῃ κράσει τῶν
σωμάτων ἕκαστον τῶν κερναμένων φυλάττειν δύνασθαι τὴν
οἰκείαν ἐπιφανείαν, ὡς ὁμοῦ μὲν μήτε τὸ τυχὸν αὐτοῦ μόριον
εἶναι τε καθ' αὐτὸ κεχωρισμένον θατέρου, ὁμοῦ δὲ φυλάττειν
ἕκαστον αὐτῶν, τὴν ἐπιφανείαν τὴν ἑαυτοῦ, ἣν εἶχε καὶ πρὸ
τῆς κράσεως; τοῦτο γὰρ ὑπεραίρει καὶ τὰς ἐν τοῖς μύθοις
παραδοξολογίας. ὃ τίθησι Χρύσιππος ὅσον ἐν τούτῳ τῷ δύνασθαι
τὰ κεκραμένα *) χωρίζεσθαι πάλιν. τοῦ τε γὰρ λέγειν δύνασθαι
χωρίζεσθαι τὰ κεκραμένα, ἀλλ' ἢ καὶ τοῦ μηδ' ὅλως κερνασθαι
τινα δύνασθαι λέγειν μακροῦ παραδοξότερον καὶ παρὰ τὰς ἀπάντων
ἐννοίας **), ἢ τὸ λέγειν ὁμοῦ μὲν δι' ὅλων ἀλλήλων χωρεῖν τινα
σώματα, ὡς μηδὲν αὐτῶν μόριον ἢ καθ' αὐτό, ὁμοῦ δ' ἕκαστον
αὐτῶν ὑπὸ τῆς οἰκείας ἐπιφανείας περιέχεσθαι, ὅφ' ἥς περιείχετο
καὶ πρὸ τῆς μίξεως. τὸ τε οὖν σῶμα διὰ σώματος ***) , μηδεμιᾶς
ἐλάττω διαφορὰν ἔχειν συμβέβηκε τῶν κατὰ φιλοσοφίαν δογμα-
τικῶν καὶ τῶν περὶ μίξεώς τε καὶ κράσεως λόγων. οὐ γὰρ μόνον
διενέχθησαν πρὸς ἀλλήλους περὶ τοῦδε τοῦ δόγματος, οὐ μίαν
ὑλὴν ὑποκεῖσθαι πῦσι τοῖς ἐν γενέσει σώμασι λέγοντες πρὸς τοὺς
ἐκ διωρισμένων καὶ κεχωρισμένων σωμάτων ποιῶντας †) αὐτήν.
ὧν οἱ μὲν ἄτομα σώματα ἄπειρα τῷ πλήθει, κατὰ σχῆμα καὶ
μέγεθος μόνον τὴν πρὸς ἀλλήλα διαφορὰν ἔχοντα, τὰς ἀρχὰς

*) Ald. κεκραμμένα.

**) Ald. ἐννοίας.

***) Si lectio certa, nimia brevitate usus est auctor. Sensus
verborum est: Num corpus quoddam aliud corpus permeare valeat,
quaestio est difficillimis philosophiae disquisitionibus nullo pacto
inferior.

†) Ald. ποιῶντες.

[fol. 141, b.]

καὶ τὰ στοιχεῖά φασιν εἶναι, καὶ τῇ τούτων συνθέσει τε καὶ ποιᾷ *) περιπλοκῇ, ἔτι τε τάξει καὶ θέσει τᾶλλα γίνεσθαι. ἔφ' ἧς δόξης πρῶτοι μὲν Λεύκιππός τε καὶ Δημόκριτος γενέσθαι δοκοῦσιν, ὕστεροι δὲ Ἐπίκουρός τε καὶ οἱ τὴν αὐτὴν τούτων ἐπιόντες **) [δόξαν]. οἱ δὲ αὐτῶν, οὐ κατ' ἄλλους, ὁμοιομερῆ δὲ τινά φασιν ἄπειρα εἶναι σώματα, ἔξ ὧν ἢ τῶν ἀλοθητῶν γένεσις σωμάτων γινομένη κατὰ σύγκρισιν καὶ σύνθεσιν ***). ἧς δόξης Ἀναξαγόρας τε καὶ Ἀρχέλαος δοκοῦσι γεγονέναι. ἤδη δὲ τινες καὶ ἀμερῆ τινα σώματα τὰς ἀρχὰς καὶ στοιχεῖα τῶν πάντων προήχθησαν εἰπεῖν. ἔστι δὲ τις δόξα καὶ ἔξ ἐπιπέδων τὴν γένεσιν ποιούσα τῶν σωμάτων †) καὶ ἔξ ἀριθμῶν τις ἄλλη ††). — Οὐ δὲ πρὸς ἀλλήλους μόνον, ὡς ἔφην, οὔτοι διηρέθησαν κατὰ τὴν πρὸς τὰς ἀρχὰς διαφόρους οὔσας ἀκοιουθίαν καὶ τὰς κράσεις διαφόρως γίνεσθαι λέγοντες, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν ἠνωμένην τὴν ὕλην λεγόντων. καὶ πάλιν αὐτῶν διωρισμένη τε καὶ κειχωρισμένη ἔστι τις πρὸς ἀλλήλους διαφωρία. αἰτία δ' αὐτοῖς τῆς διαστύσεως τῆς τοιῆσδε ἢ χαλεπότης τοῦ δόγματος †††). ἐπεὶ μὲν γὰρ ἐναργές ἐστιν εἶναι κερναῖσθαι

*) Ald. ποιᾶ.

**) Ald. ἐπέντες. Quod sequitur δόξαν de meo addidi. Canini vertit: quique in eandem ivere sententiam.

***) Verba γινομένη... σύνθεσιν non translata sunt apud Canini. Pro σύνθεσιν malletm διάκρισιν, seu ἔκκρισιν, seu ἀπόκρισιν. Hisce enim verbis in eadem re exponenda promiscue utitur Aristoteles Phys. I, 4. de gen. et inter. I, 6.

†) Platonis sententia cfr. de gen. et inter. I, 8.

††) Pythagoraeorum placitum, refutatum ab Aristotele *Metaphys. XIV, 3*. Conferantur de Pythagoraeorum, et qui ex hac fluxit, Platonis theoria numerorum Brandis *de perditis Aristotelis libris de ideis et de bono sive philosophia* Bonn. 1823, p. 48 sqq. *Ueber die Zahlenlehre der Pythagoräer und Platoniker* in: *Rhein. Mus.* 1818. *Hest IV. Trendelenburg Platonis de ideis et numeris doctrina ex Aristotele illustrata* p. 85 sqq. ad *Aristot. de anima* I, 2, 7, p. 223 sqq. *Weisse Aristoteles Physik* p. 272 sqq. p. 437 sqq. *Aristoteles von der Seele und von der Welt* p. 124 sqq. *Jahrb. für wissenschaftl. Kritik.* 1832. nr. 72, p. 571.†††) Totum locum ex coniectura sanavi, secutus interpretationem Caninii: *Ut autem inter eos tantae esset controversiae, placiti difficultas*

[fol. 141, b]

τινα τῶν σωματίων πρὸς ἄλληλα, πάντες σχεδὸν οἱ περὶ φύσεως
 τε καὶ τῶν γινομένων φύσει φιλοσοφούντες ἤλθον ἐπὶ τὸ ζητεῖν
 τὴν αἰτίαν αὐτοῦ. τῷ δ' εἶναι χαλεπὴν αὐτοῦ τὴν εὔρεσιν
 καὶ ἐκάστη τῶν ἀποδιδομένων αἰτιῶν οἰκείας τινὰς ἐπεσθαι
 δυσχερείας, ἄλλη ἄλλην ἐράπτειτο. διὸ οὐ χεῖρον καὶ ἡμῶς
 περὶ αὐτῆς διαλαχεῖν καὶ μηνῦσαι τὰ δοκοῦντα ἡμῖν εὐλογώτερα
 λέγεσθαι τῶν περὶ κράσεως εἰρημένων [καὶ] τοῦ δοκεῖν οὕτως
 ἔχειν παρεχόμενα τὰς αἰτίας *). Δημόκριτος μὲν οὖν ἡγού-
 μενος τὴν λεγομένην κρᾶσιν γίνεσθαι κατὰ παράθεσιν σωματίων
 τῶν διαιρουμένων καὶ κίρναμένων εἰς μικρὰ καὶ τῇ παρ' ἄλληλα
 θέσει τὴν μῆξιν ποιουμένων, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν φησιν εἶναι πρὸς
 ἀλήθειάν τινα κεκραμένα, ἀλλ' εἶναι τὴν δοκοῦσαν κρᾶσιν
 παράθεσιν σωματίων ἀλλήλοις κατὰ μικρὰ σωζόντων αἰτιῶν
 ἐκάστου τὴν οἰκείαν φύσιν, ἣν εἶχον καὶ πρὸ τῆς μίξεως· δοκεῖν
 δ' αὐτὰ κεκρᾶσθαι τῷ τὴν αἴσθησιν διὰ μικρότητα τῶν περι-
 κειμένων μηδενὸς αὐτῶν αἰσθάνεσθαι μόνου. φιλαλήθως τε καὶ
 φιλοσόφως οὐκ ᾤκησαν εἰπεῖν τὸ ἐπόμενον τοῖς οὕτω τὰς
 κράσεις λέγουσι γίνεσθαι. παραθέσει δὲ τοιαύτη τὰς κράσεις
 ἀνάπτουσιν, οἱ τὰς ὁμοιομερείας εἶναι ὕλην τῶν γινομένων
 λέγοντες. Ἐπίκουρος δὲ φεύγειν βουλόμενος τὸ ὑπὸ Δημοκρίτου
 ῥηθέν, ἐπεσθαι βούλεται τοῖς παραθέσει τῶν κίρναμένων τὴν
 κρᾶσιν γίνεσθαι λέγουσι, παραθέσει μὲν τινων σωματίων καὶ
 αὐτὸς τὰς κράσεις γίνεσθαι λέγων, ἀλλ' οὐκ αὐτῶν τῶν μίγνυ-
 μένων σωματίων σωζομένων ἐν τῇ διαιρέσει, ἀλλ' ἀναλυομένων
 εἰς **) τὰ στοιχεῖα καὶ τὰς ἀτόμους, ἐξ ὧν ἕκαστον αὐτῶν
 συγκείμενόν πως, τὸ μὲν οἶνος ἦν, τὸ δὲ ὕδωρ, τὸ δὲ μέλι,
 τὸ δὲ ἄλλο τι ἐπὶ τὰ ποιὰ τούτων τῶν σωματίων, ἐξ ὧν ἦν
 τὰ κίρναμένα πρὸς ἄλληλα, συνθέσει γεννώντων τὸ κεκραμένον

in causa fuit. Nam cum perspicuum sit et q. s. Ald. ἡ χαλεπότης·
 τοῦ δόγματος μὲν γὰρ ἐναργεῖς ἐστίν etc.

*) Ald. post εἰρημένων maiore interpunctione distinxit et sequentia
 traxit ad alteram enuntiationem. Videtur autem ante verba τοῦ δοκεῖν
 et q. s. excidisse καὶ, quod uncis inclusum addidimus.

**) Ald. εἰ.

[fol. 141, b]

σῶμα οὐ *) συμμιγνυμένων ὕδατός τε καὶ οἴνου, ἀλλὰ τῶν ὕδροποιῶν **) ἀτόμων, ὡς ἂν εἴποι τις, ταῖς οἰνοποιοῖς φθοραῖς, καὶ γενέσει τινῶν τὴν κρᾶσιν γίνεσθαι. λέγων γὰρ εἰς τὰ στοιχεῖα ἀναλύσεις ἐκάστου, καὶ ἔστιν ἐκ τῶν στοιχείων σύνθεσις, αὐτῶν δὲ φθειρα ***). τούτων μὲν οὖν, οὔτε οἱ τὴν παράθεσιν αἰτιώμενοι τῆς κράσεως, οὔθ' οἱ τὴν εἰς τὰ στοιχεῖα ἀνάλυσιν †), τὴν περὶ τῆς κράσεως σώζουσι πρόληψιν, εἴτε ἢ μὲν κρᾶσις εἶναι δοκεῖ ἐν ἐνώσει τῶν κεκραμένων, ὡς μηδὲν μῦθον τοῦ κράματος ἄμικτον εἶναι τινος τῶν σωμάτων, ἔξ ὧν τὸ κεκραμένον. οὔτε δὲ ἢ παράθεσις ἐνωσις ††), οὔτε ἢ φθορά τε καὶ ἀναστοιχείωσις †††) μίξις ἔστι· ἢ γὰρ μίξις σωζομένων γενέσθαι δοκεῖ. οὐ γὰρ αὐτὰ μιγνύουσιν οἱ τοῦτον τὸν τρόπον τὴν κρᾶσιν γίνεσθαι λέγοντες, [fol. 142] ἀλλ' ἔξ ὧν ἔστι ταῦτα μιγνύουσιν. εἰ δὲ ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων οἷον τε ὕδωρ καὶ οἶνον γενέσθαι τῇ ποιᾷ συνθέσει τε καὶ περιπλοκῇ τῆς τῶν γινομένων ἐξ αὐτῶν διαφθορᾶς γενομένης *†), οὔδ' ὅλως ἂν ἔτι κρᾶσις τούτων γίνοιτο τῷ τῇ ἀναστοιχείωσει φθειρέσθαι ταῦτα, καθ' ἣ κρᾶσις τῶν κερναμένων γίνεται. γίνεται μὲν γὰρ ἢ κρᾶσις δια-

*) Negationem de meo addidi, nexu sententiarum flagitante et probante etiam Caninio.

**) Lexicis addatur.

***) Ald. καὶ ἢ ἐκ τῶν στοιχείων σύνθεσις αὐτῶν. τὸ δὲ φθειρα, τούτων μὲν οὖν et q. s. Veram, quam dedimus lectionem ante oculos habuit Caninius vertens; Cum dicat enim in elementa resolutiones cuiusque fieri, et est ex elementis compositio, ipsorum autem corruptio. Articulus ἢ, quem in verbum substantivum mutavimus, fortasse indicium est excidisse vocabulum κρᾶσις. φθειρα, nisi φθορά corrigendum videbitur, lexicis addendum est.

†) Ald. οὔτοι pro οὔθ' οἱ; deinde τὴν εἰς τὰ στοιχεῖα ἀνά τὴν περὶ τῆς κράσεως σώζουσι πρόληψιν. Pro ἐνώσει praebet ἐνώσει.

††) Ald. ἐνωσις.

†††) Lexicis addatur. Mox ἔστι dedimus pro ἔτι, quod Aldus exhibet. Ad σωζομένων supple τῶν στοιχείων, quod eruendum ex verbo ἀναστοιχείωσις, qua de re cfr. Commentar. ad Meteor. I, 13, 11, Vol. I, p. 452. Adde p. 657. Vol. II, p. 579.

*†) Ald. γεννωμένης.

[fol. 142, a]

φερόντων τινῶν κατὰ ποιότητα, ἀναιρεῖται δὲ ἢ κατὰ τοῦτο
 διαφορὰ τοῖς ἔχουσιν αὐτὴν ἐν τῇ τῶν αὐτῶν ποιᾷ συνθέσει τῆς
 συνθέσεως αὐτῶν ἀναιρεθείσης. ὅ*) ἴσως δὲ καὶ τοῖς ἕξ ἐπιπέδων
 γεννώσι τὰ σώματα ἢ κρούσις γίνεται κατὰ ἀναστοιχείωσίν τινα·
 εἰ μὲν οὖν ἦν ἔχουσα τι ἡδὲ ἢ περὶ τῶν ἀρχῶν, δόξα εὐλογον**),
 ἴσως ἐπὶ πλέον ἔδει τὴν ἐξέτασιν ποιῆσθαι τῆς τοῦτον τὸν τρό-
 πον γίνεσθαι λεγομένης κρούσεως· ἐλεγχομένης δὲ ἐκείνης περι-
 τὸν τὸ ζητεῖν ἔτι, εἰ κατὰ πυράθεισιν μερῶν ἢ μίξιν ἀτόμων,
 ἢ ἐπιπέδων, ἢ ἀμερῶν τινων σωμάτων ἢ κρούσις γίνεται. διὸ
 περὶ μὲν οὖν τῆς τῶν τοιαύταις ἀρχαῖς χωριζόμενων διαφωνίας
 τε πρὸς ἀλλήλους καὶ δόξης περὶ κρούσεως οὐδὲν δεῖ μνηνεῖν
 τὸν λόγον. οὐ γὰρ ἐπίδειξις ἡμῖν ἱστορίας καὶ πολλῆς γνώσεως
 τὸ προκείμενον, ἀλλ' ἐξέτασις τε καὶ ζήτησις τοῦ, πῶς ἂν τις
 λέγων***) γίνεσθαι τὰς κρούσεις τῶν σωμάτων συμφώνως λέγοι
 ταῖς περὶ αὐτῶν αἰσθήσεσιν τε καὶ προσλήψεσιν. μετέλθωμεν δὲ
 ἐπὶ τοὺς κοινῶς ἠνωσθαι τὴν ὕλην λέγοντας καὶ μίαν πᾶσι τοῖς
 γινόμενοις καὶ τὴν αὐτὴν ὑποθέτας †). ὣν καὶ αὐτῶν παραι-
 τησάμενοι τὰς ἐπιπολαιότερόν τε καὶ προχειρότερον ††)
 εἰρημένας, τὰς μάλιστα δοκούσας ἔχεσθαι τινος λόγον αὐτὰς
 ἐξετάσωμεν προχειρισάμενοι· τῶν δὴ ἠνωσθαι τὴν ὕλην λεγόν-
 των δοκοῦσι μάλιστα τε καὶ περὶ κρούσεως οἱ ἀπὸ τῆς Στοῆς
 διαλαμβάνειν †††). οὐσης δὲ καὶ ἐν τούτοις πολυφωνίας (ἄλλοι
 γὰρ ἄλλως αὐτῶν τὰς κρούσεις γίνεσθαι λέγουσιν), ἢ μάλιστα
 δοκοῦσα δόξα εὐδοκίμειν παρ' αὐτοῖς περὶ κρούσεως ἔστιν ἢ ὑπὸ
 Χρυσίππου λεγομένη. τῶν γὰρ μετ' αὐτῶν οἱ μὲν Χρυσίππου
 συμφέρονται, οἱ δὲ τινες αὐτῶν τῆς Ἀριστοτέλους δόξης ὕστερον
 ἀκοῦσαι δυνηθέντες *†), πολλὰ τῶν εἰρημένων ὑπ' ἐκείνου περὶ
 κρούσεως καὶ αὐτοὶ λέγουσιν· ὣν εἷς ἔστι καὶ Σωσιγένης, ἑταῖρος

*) ὅ superfluum est.

**) Ald. δόξα, εὐλογον ἴσως et q. 5.

***) Ald. λέγειν.

†) Ald. ὑποθέτας.

††) Ald. ἐπὶ πολαιότερον et προχειρότερον. Mox pessime distinxit
 ἐξετάσωμεν, προχειρισάμενοι τῶν δὴ . . . λεγόντων.

†††) Ante διαλαμβάνειν Ald. repetit περὶ κρούσεως.

*†) Postquam nimirum, quod puto Alexandrum intelligere voluisse,
 Aristotelis opera diu deperdita denuo in lucem prodierunt.

[fol. 142, a]

Ἀντιπάρου *). οἷς οὐ δυνάμενοι πάντη συμφέρεσθαι διὰ τὴν ἐν τοῖς ἄλλοις διαφανίαν ἐν πολλοῖς αὐτοῖς λέγοντες εὐρίσκονται μαχόμενοι. ἐστὶ δὲ ἡ Χρυσίππου δόξα περὶ κράσεως ἢ δεῖ ἠνώσθαι μὲν ὑποτίθεται τὴν σύμπασαν οἴσιαν, πνεύματος τινος διὰ πάσης αὐτῆς διήκοντος, ὑφ' οὗ συνάγεται τε καὶ συμμίξει καὶ σύμπαθές ἐστὶν αὐτῷ. τῶν **) πάντων δὲ μιν γινόμενων ἐν αὐτῇ σωμάτων τὰς μὲν παραθέσει μίξεις ***). γίνεσθαι λέγει, δύο τινῶν ἢ καὶ πλειόνων οἴσιων εἰς ταῦτ' οὐκ ἐπιτεθειμένων καὶ παρατιθεμένων ἀλλήλαις, ὡς φησιν †).

*) Cfr. ad Exc. III, 3, 1. Quodsi ex huius philosophi mentione aliquis concludere velit, ab eodem auctore profectos esse et hunc de mitione libellum et commentarios ad Meteorologica, qui sub Alexandri Aphrodisiaci nomine, quamvis, uti nos censemus, iniuria circumferuntur, is solida probet argumentatione necesse est, hoc scriptum a medico Aphrodisiensi non esse compositum, quam tamen opinionem et scribendi et cogitandi ratio commendat. Omnino eius modi argumentum satis futile est. Cum tamen apud aliquem lectorum gratiam inire possit, aliud prorsus simile opponimus, quo doceamus commentarios illos, sive paraphrasin dicere mavis, non ab Alexandro Aphrodisiensi conscriptos esse. Hic enim in libris *de anima* II, 48 laudat locum ex *Meteorolog.* I, 14, 20. Cum interpretationem tantum latinam Angeli Caninii Angliarensis (Venet. 1549 fol.) ante oculos habeamus, latina verba huc pertinentia (fol. 62, b) adscribamus: *Item vero de nomine fati Aristoteles mentionem facit in primo Meteororum hoc modo: Sed omnium horum causa censenda est, quia fiunt per tempora fato decreta ac certa, velut in temporibus anni, hiems. Ita ambitus cuiusdam magni pars est hiems; videtur enim autem dicere fatum naturam esse: haec enim sunt tempora fato decreta ac statuta, hiems et reliqua, quae naturales cum habeant mutationes, non habent ipsas inevitabiles et coactas.* — Quodsi idem scripsisset auctor libros *de anima* et commentarios in *Meteorologica*, non dubitasset eadem monere in interpretatione loci et asserere verba ex *Phys.* V, 6: *ἄρα οὐκ καὶ γενέσεις οἴσιον ἔναι βίαιοι καὶ οὐχ εἰμαρμέναι, αἷς ἐναντία αἱ κατὰ φύσιν καὶ αὐξήσεις βίαιοι καὶ φθώσεις*, quae de anim. l. l. cum verbis ex *Meteor.* petitis componit. Itaque concludas, cum libri de anima omnium consensu ab Alexandro Aphrodisaeo conscripti sint, commentarios in *Meteorologica* ab alio quodam Alexandro profectos esse.

**) Ald. τό.

***) Ald. προσθέσεις μίξεις.

†) Canin. legit ὡς φασιν vertens: ut aiunt.

[fol. 142, a]

σης ἐκάστης αὐτῶν ἐν τῇ τοιαύτῃ παραθήσει κατὰ τὴν περιγραφὴν τὴν οἰκείαν οὐσίαν τε καὶ ποιότητα ὡς ἐπὶ κυάμων φέρε εἰπεῖν καὶ πυρῶν ἐν τῇ παρ' ἀλλήλους θέσει γίνεσθαι· τὰς δὲ τινὰς συγχύσει *) δι' ὄλων τῶν τε οὐσιῶν αὐτῶν καὶ ἐν αὐταῖς ποιότητων συμφθειρομένων ἀλλήλαις, ὡς γίνεσθαι φησὶν ἐπὶ τῶν ἰατρικῶν φαρμάκων κατὰ σύμφθαρσιν τῶν μιγνυμένων, ἄλλου τινὸς ἔξ αὐτῶν γεννωμένου σώματος. τὰς δὲ τινὰς γίνεσθαι μίξεις λέγει δι' ὄλων τινῶν οὐσιῶν τε καὶ τῶν τούτων ποιότητων ἀντιπαρεκτεινομένων ἀλλήλαις μετὰ τοῦ τὰς ἔξ ἀρχῆς οὐσίας τε καὶ ποιότητος σώζειν ἐν τῇ μίξει τῇ τοιαύτῃ **). ἢν τινὰ τῶν μίξεων κρῦσιν ἰδίως εἶναι λέγει. τὴν γὰρ δύο ***). ἢ καὶ πλειόνων τινῶν σωματίων ὄλων δι' ὄλων ἀντιπαρέκτασιν ἀλλήλοις οὕτως, ὡς σώζειν ἕκαστον αὐτῶν ἐν τῇ μίξει τῇ τοιαύτῃ τὴν τε οἰκείαν οὐσίαν καὶ τὰς ἐν αὐτῇ ποιότητας λέγει κρῦσιν εἶναι μόνην τῶν μίξεων. εἶναι γὰρ ἴδιον τῶν κεκραμένων τὸ †) δύνασθαι χωρίζεσθαι πύλιν ἀπ' ἀλλήλων, ὃ μόνως γίνεσθαι τάττεται τῷ σώζειν ἐν τῇ μίξει τὰ κεκραμένα τὰς αὐτῶν φύσεις. τὸ δὲ ταύτας διαφορὰς εἶναι τῆς μίξεως πειρῶται πιστοῦσθαι διὰ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν, μάλιστα δὲ κριτήρια τῆς ἀληθείας φησὶν ἡμῶς παρὰ τῆς φύσεως λαβόντας, ἄλλην γοῦν φαντασίαν ἔχειν ἡμῶς καθ' ὄρμην συγκειμένων, καὶ ἄλλην τῶν συγκεχυμένων τε καὶ συνεφθαρμένων, καὶ ἄλλην τῶν κεκραμένων τε καὶ ἀλλήλους δι' ὄλων ἀντιπαρεκτεινομένων οὕτως, ὡς σώζειν ἕκαστον αὐτῶν τὴν οἰκείαν φύσιν. ἢν διαφορὰν φαντασιῶν οὐκ ἂν εἶχομεν, εἰ πάντα τὰ ὅπως οὖν μιγνύμενα παρέκειτο ἀλλήλοις καθ' ὄρμην. τὴν δὲ τοιαύτην ἀντιπαρέκτασιν τῶν κίρναμένων ὑπολαμβάνει γίνεσθαι χωρῶντων δι' ἀλλήλων τῶν κίρναμένων σωματίων, ὡς μὴδὲν μύριον ἐν αὐτοῖς εἶναι μὴ μετέχον πάντων τῶν ἐν αὐτῷ τοιοῦτῳ μίγματι. οὐκέτι γὰρ ἂν, εἰ μὴ τοῦτο εἶη, κρῦσιν, ἀλλὰ παρὰθέσειν τὸ γινόμενον εἶναι. τοῦ δὲ τοῦτο οἶεσθαι γίνεσθαι πιστεῖς φέρουσιν οἱ προϊστάμενοι τῆσδε τῆς δόξης τό τε πολλὰ τῶν σωματίων σώζειν τὰς ἑαυτῶν ποιότητας ἐπὶ τ' ἐλαττόνων ἐναργῶν ὄγκων καὶ ἐπὶ μειζόνων ὄντα, ὡς ὄρῶν ἔστιν ἐπὶ τοῦ λιβανωτοῦ, ὃς ἐν τῷ θυμιάσθαι λεπτυνόμενος ἐπὶ πλειῆστον τὴν

*) Ald. συγχύσεισ. **) Ald. τοιαύδε. ***) Ald. διό. †) Ald. τῷ.

[fol. 142, a]

αὐτοῦ φυλάσσει ποιότητα. ἔτι δὲ τὸ πολλὰ εἶναι, ἃ καθ' ἑαυτὰ μὴ οἷά τε ὄντα ἐπὶ τι ἐλθεῖν μέγεθος ὑπ' ἄλλων βοηθούμενα ἐπ' αὐτὸ πρόεισι. τὸν γοῦν χρυσὸν ὑπὸ τινων μιγνυμένων φαρμάκων ἐπὶ πλείστον χεῖσθαι τε καὶ λεπτόνεσθαι, ἐφ' ὅσον καθ' αὐτὸν ἐλαυνόμενος οὐκ ἐδύνατο. καὶ ἡμεῖς δέ, ἃ καθ' αὐτούς ὄντες οὐκ ἐσμὲν οἷοί τε ἐνεργεῖν, σὺν ἄλλοις ἐνεργοῦμεν. τοὺς τε γὰρ ποταμοὺς διαβαίνομεν, ἀλλήλων ἐφραπτόμενοι, οὓς οὐχ οἷοί τε ἐσμὲν διαβαίνειν καθ' αὐτούς. καὶ βάρη τινὰ φέρομεν μετ' ἄλλων, ὧν τὸ ἐπιβάλλον ἡμῖν μέρος μόνον γινόμενον φέρειν οὐ δύναμεθα. καὶ ἄμπελοι καθ' αὐτὰς ἴστασθαι [b] μὴ δυνάμεναι ἀνίστανται ἐμπλεκόμεναι. ὧν οὕτως ἐχόντων οὐδέν, φασὶ θαναμαστὸν τὸ καὶ σώματά τινὰ βοηθούμενα ὑπ' ἀλλήλων οὕτως ἀλλήλοις ἐνοῦσθαι δι' ὄλων, ὡς αὐτὰ σωζόμενα μετὰ τῶν οἰκειῶν *) ποιοτήτων ἀντιπαρεκτείνεσθαι ἀλλήλοις δι' ὄλων ὄλα, καὶ ἢ τινὰ ἐλάττω τὸν ὄγκον καὶ μὴ δυνάμενα καθ' αὐτὰ ἐπὶ τοσοῦτον χεῖσθαι τε καὶ σώζειν τὰς οἰκείας ποιότητας. οὕτω γὰρ καὶ τὸν κύαθον τοῦ οἴνου κινᾶσθαι τῷ ὕδατι τῷ πολλῷ βοηθούμενον ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπὶ τοσοῦτον ἔκτασιν. τοῦ δὲ τοῦθ' οὕτως **) ἔχειν, ὡς ἐναργέσι χρῶνται μαρτυροῖσι τῷ τε τὴν ψυχὴν ἰδίαν ὑπόστασιν ἔχουσαν, ὡσπερ καὶ τὸ δεχόμενον αὐτὴν σῶμα δι' ὄλου τοῦ σώματος διήκειν ἐν τῇ μίξει τῇ πρὸς αὐτὴν σώζουσαν τὴν οἰκείαν φύσιν. οὐδὲν γὰρ ψυχῆς ἄμοιρον τοῦ τὴν ψυχὴν ἔχοντος σώματος. ὁμοίως δὲ ἔχειν καὶ τὴν τῶν φυτῶν φύσιν. ἀλλὰ καὶ τὴν ἔξιν ἐν τοῖς συνεχομένοις ὑπὸ τῆς ἔξω. ἀλλὰ καὶ τὸ πῦρ ὄλον δι' ὄλου χωρεῖν τοῦ σιδήρου λέγουσι, σώζοντος αὐτῶν ἑκατέρου τὴν οἰκείαν οὐσίαν. καὶ τῶν στοιχείων δὲ φασὶ τῶν τεσσάρων τὰ δύο, τὸ, τε πῦρ καὶ τὸν ἀέρα, λεπτομερῆ τε καὶ κοῦφα καὶ εὐτονα ὄντα, διὰ τῶν δύο, γῆς τε καὶ ὕδατος, παχυμερῶν καὶ βαρέων καὶ ὑτόνων ὄντων διαπεφοιτηκέναι ὄλα δι' ὄλων, σώζοντα τὴν οἰκείαν φύσιν καὶ συνέχειαν αὐτὰ τε καὶ ἐκεῖνα. δηλητηριά τε τὰ φάρμακα ***) καὶ τὰς ὁσμάς, ὅσαι τοιαῦται, γοῦνται κινᾶσθαι τοῖς ὑπ' αὐτῶν πύσχοισιν, ὄλα δι' ὄλων παρατιθέμενα. καὶ τὸ φῶς δὲ τῷ ἀέρι ὁ Χρῆσιππος κινᾶσθαι

*) Ald. οἰκειῶν.

**) Ald. τόσοθ' οὕτως.

***) Ald. φθείροντα inepte. Canin. medicamina.

[fol. 142, b]

λέγει. καὶ αὕτη μὲν ἢ περὶ κράσεως δόξα Χρυσίππου τε καὶ τῶν
κατ' αὐτὸν φιλοσοφούντων. θανατώσαι δ' ἂν τις αὐτῶν, πῶς
ταῖς κοιναῖς ἐννοιαῖς δεῖν χρῆσθαι λέγοντες πρὸς τὰς τῶν τιθε-
μένων ἀποδείξεις, ὡς οὖσαις φυσικοῖς τῆς ἀληθείας κριτηρίοις,
μᾶλλον *) ἢ τούτοις χρῶνται πρὸς τὰς θέσεις τῶν οικείων
δογμάτων. τὰ γοῦν περὶ κράσεως ὑπ' αὐτῶν λεγόμενα οὐ μόνον
οὐ προσχρῆται ταῖς φυσικαῖς ἐννοιαῖς, ἀλλὰ καὶ πλεῖστον ὅσον
ἔπαιν δεῖ. τό τε γὰρ σῶμα διὰ σώματος χωρεῖν ὅλον ὅλω
παρεκτεινόμενον οὐ μόνον προσπίπτει κατὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας,
ἀλλὰ καὶ ἀδύνατον εἶναι προεῖληπται. φυσικὴ γὰρ ἐννοία τὸ **)
τὸ πλήρες μηκέτ' ἐν αὐτῷ δύνασθαι δέχεσθαι τι. μὴ γὰρ ἔτι
πλήρες εἶναι δύνασθαι τὸ χωρᾶν ἔχον ἐν αὐτῷ δεκτικὴν ὁμοίου
τινός, ὡφθῆσαν ἔχειν δεῖ. ἦν φυσικὴν τε καὶ κοινὴν πρόληψιν
ἤδη δοκεῖ τισιν εὐλογον εἶναι τὸ τῶν σωμάτων δεκτικόν, ὃν
καλοῦμεν τόπον. πῶς γὰρ ἂν τις μὴ φωνὰς κενὰς βουλόμενος
λέγειν ἐπινοήσαι σῶμά τι πλήρες αὐτοῦ καὶ μηδὲν ἔχον ἐν αὐτῷ
κενὸν διάστημα, δεχόμενον ἐν αὐτῷ ἄλλο σῶμα ὁμοίως πλήρες
αὐτοῦ; εἰ μὲν γὰρ διὰ πόρων τινῶν χωρεῖν αὐτὰ δι' ἀλλήλων
ἔχει, ἢ κενὸς ἔρει τοὺς πόρους τοὺς δεχομένους τὸ σῶμα, ἢ
ἄλλα τινὰ ἐν τῷ σώματι κενά ***). εἰ δὲ πλήρες ἄλλου τινός
σώματος, εἰ μὲν ὑπεξιώντος τούτου καὶ παραχωροῦντος τῆς
χώρας τῷ ἐπεισκρινομένῳ σώματι, οὐδ' οὕτως ἔσται τὸ σῶμα,
καθὸ σῶμα, δεχόμενόν τι σῶμα ἐν αὐτῷ, εἴτε ὑποχωρεῖ θάτε-
ρον θάτερον· εἰ δὲ ὑπομένοντος, πῶς οἷόν τε τοὺς πεπληρω-
μένους πόρους σώματος ἐν αὐτοῖς ἄλλο τι δέχεσθαι σῶμα; καὶ
γὰρ διὰ τῆς αἰσθήσεως γνῶριμον, ὅτι μηδὲ τὰ λεπτοτάτου
σώματος ἀγγεῖα πεπληρωμένα οἷά τε ἔστι δέξασθαι σῶμα ἐν
αὐτοῖς τῷ κενωθῆναι καὶ ἐπιπεφρῶσθαι τὰς τῆς μεταστάσεως

*) Ante μᾶλλον procul dubio excidit πᾶσι sive ἄλλοις sc. κριτηρίοις.

**) Ald. τῷ et paulo ante φυσικῇ γὰρ ἐνοία. In sequentibus pro
ὡφθῆσαν ἔχειν δεῖ, quod sensu caret, fortasse scribendum est ὀφθαλ-
μοῖς ἔστιν ἰδεῖν; et ita legisse videtur latinus interpres, cum vertat:
oculis ipsis patet.

***) Locum coniectura sanavimus. Aldus absque sensu post σῶμα
maxima distinxit interpunctione et deinde exhibuit ἀλλὰ τὰ ἐν τῷ
σώματι κενά. Nobiscum facit interpretatio Caninii.

[fol. 142, b]

αὐτῶν ὁδούς. ὅτι δεῖ *) διὰ πεπληρωμένων τῶν πόρων ἢ πάροδος τοῖς σώμασι, περιττόν ἐστι τὸ πόρους εἶναι λέγειν. δέχονται γὰρ ἂν ἄλλα σώματα καὶ χωρὶς τῶν πόρων. καθόλου γὰρ ἢ διὰ τῶν πόρων πάροδος οὐ κρῦσις ἐστίν, ὅταν ἀξιοῦσιν, ἀλλὰ παρά-θεισις, ὡς αὐτοὶ λέγουσι κατὰ ἀρχήν, εἰ μὴ τις πᾶν τὸ σῶμα πόρους ποιήσῃ. οὕτως γὰρ μόνως τὸ διὰ τῶν πόρων διερχόμενον διὰ παντὸς ἐρχόμενον τοῦ σώματος, εἰ πᾶν εἴη πόρος· ἀλλὰ μὴν ἕτοπον τοῦτο. τινὸς γὰρ ὁ πόρος (καὶ ἄλλο τὸ ἔχον καὶ τὸ ἐχόμενον), εἶπε ὁ πόρος διάστημά τί ἐστι κενὸν τοῦ ἔχοντος τοὺς πόρους τοῦ σώματος. ὥστ' εἰ πᾶν εἴη, οὕτως δ' ἂν οὐκ ἂν εἴη τι· μὴ ἂν δ' οὐτ' ἂν κινῶντο, ἔτι δ' οὐδ' ἂν πόρους. εἰ δ' οὕτω μὲν οὐ φασι τὰ σώματα ἄλληλα δέχεσθαι, καθὸ δέ μεστά ἐστι αὐτὰ χωρεῖν δι' ἀλλήλων αὐτὰ φασιν, πρῶτον μὲν ἐπιζητητέον **), εἰ δὴποτε οὐ τὸ τυχὸν σῶμα πάντῃ συναυξη-τικὸν ***), τοῦ ὁμοίου. τὰ γὰρ ποσά, τὰ κατὰ τὴν πρὸς ἄλληλα σύνθεισιν τὴν τοιαύτην, τὸ ἐξ αὐτῶν μείζον ἑκατέρου ποιῆ τῶν συγκαμμένων· γραμμικὰ τε γὰρ κατὰ στοιχεῖον ἀλλήλαις συντε-θεῖσαι τὸ μῆκος αὔξουσιν. οὕτω γὰρ συντιθέμεναι ἐξ ἀνάγκης ἔξουσί τι παρὰ τὴν ἀφήν. ἐπίπεδά τε τὸ αὐτὸ ποιῆ, ἂν κατὰ τὴν γραμμὴν συντεθῆ, τὸ σῶμα, τὸ τριχῆ τε καὶ πάντῃ διεστάναι. καθὸ ἐὰν ἄλλῳ ὁμοίως αὐτῷ διεστῶτι συντεθῆ, ἐξ ἀνάγκης συναύξει τοῦτο. εἰ δὴ τοῦτο μὲν οἰκείον τοῖς σώμασι καὶ ἴδιον αὐτῶν, οἱ δὲ λέγοντες σῶμά τι διὰ σώματος χωρεῖν καὶ ἐλαττόν ποτε καὶ ἴσον τὸ ἐξ ἀμφοῖν ποιῆν, ἀναιρεῖ τοῦτο †), ἀναιροῦν

*) Fortasse scribendum καὶ ὅτε δίδοται διὰ et q. s.

**) Ald. ἐπιζητήσαν. Mox idem τὸ τυχὸν σῶμα τὸ τυχόν.

***) Lexicis addatur.

†) Verba ἀναιρεῖ τοῦτο quid sibi velint, equidem non intelligo. Caninius vertit: illi vero, qui corpus aliquod per corpus penetrare asserunt et minus quandoque, aequale id, quod ex ambobus constat, reddere, hoc medio tollunt, iam dubio procul corporis naturam evertent. Quam interpretationem non magis intelligi posse opinor, quam ipsa verba Alexandri. Mihi videntur verba ἀναιρεῖ τοῦτο prorsus superflua esse atque ita in textum venisse, ut scriba quidam aut in margine, aut inter lineas de verbo quodam bis aut inepte scripto notaret ἀναιρεῖ τοῦτο (tolle hoc!); sicuti Vol. I, p. 178 monuimus, eodem modo πλεονάζει vocabulum in textum irrepsisse. Cfr. Vol. II, p. 574.

[fol. 142, b. 143]

ἂν τὴν τοῦ σώματος φύσιν. συναναιρείται γὰρ ἀναιρουμένῳ τῷ ἰδίῳ τινὸς τὸ πρῶγμα, οὗ ἦν ἴδιον το ἀναιρούμενον. συμβήσεται δὲ κατ' αὐτοὺς καὶ κενὸν γίνεσθαι τὸν κατεχόμενον τέως τόπον ὑπὸ τοῦ οὕτως ἐν τινὶ γινομένου σώματος, ὡς μηδὲνα προσεπιλαμβάνειν ἄλλον τόπον τὸ σῶμα, ἐν ᾧ τοῦτο γίνεται, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι τῷ καὶ πρὸ τῆς τούτου μίξεως ὑπ' ἐκείνου πεπληρωμένῳ. ὃ γὰρ ὑπ' αὐτοῦ κατεχόμενος τόπος κενὸς ἔσται τῶν δύο σωμάτων εἰς τὸν θατέρον χωρησάντων τόπον. τί γὰρ ἔσται τὸ ἐξ ἀνάγκης γινόμενον ἐν τῷ τοῦ εἰς τὸ σῶμα μεταστάντος τόπῳ; ὅσα δ' αὖ πάλιν ἐν τῇ πρὸς ἄλληλα μίξει τῶν κινῶσθαι λεγομένων αὐξεται, αὐτόθεν ἤδη προσπίπτει τό, μὴ τὸ σῶμα εἶναι τὸ σῶμα δεδεγμένον *) ἐν αὐτῷ, εἶγε ἄλλην τινὰ χώραν προσείληφε καὶ οὐκ ἠρκέσθη τῇ [143] χώρῃ τῇ τοῦ λεγομένου αὐτοῦ ἐν αὐτῷ δέχεσθαι σώματος. ὅτι δὲ μὴ σῶμά ἐστι τὸ δεύτερον ἐν αὐτῷ τὸ πρῶτον δεχόμενον τὸ σῶμα, δηλοῖ καὶ ἡ γινομένη διαίρεσις ὑπ' ἀλλήλων τῶν κινουμένων σωμάτων. τὰ γὰρ διαίρουντα δίστανται· διαιρούμενα δὲ χώραν ἑαυτοῖς παρασκευάζει, ὡς μὴ δυνάμενα διὰ συνεχοῦς καὶ ἀδιαίρετον τοῦ ὑποκειμένου σώματος εἰς τι **) προσελθεῖν. καθόλου δὲ ἔδει ***) μὲν τὸ δεχόμενον σῶμα ἐν αὐτῷ ἄλλο σῶμα, μηδὲν τι μείζον γίνεσθαι· τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ δέξασθαι ἐν αὐτῷ τι. ἐπὶ μηδενὸς τινος σώματος ἡ μίξις τῶν σωμάτων ἴσον τηρεῖ τὸν ὄγκον ἐνὶ τῶν μιγνυμένων. ἐφ' ὧν γὰρ ἴσον δοκεῖ μένειν, ἐπ' ἐκείνων οὐ σώματος μίξις ἐστὶ, ἀλλ' ἡ εἰδὸς ἐστὶ καὶ ὕλη τὰ λαμβανόμενα, ὡς ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα, ἢ σῶμα καὶ πάθος, ὡς ὁ σίδηρος καὶ ἡ θερμότης, ἢ μεταβολὴ τινος γίνεται, ὅλον ἐστὶν ἄλλο, ὡς ἐπὶ τῆς τέφρας. οὔτε δὲ τὰ πάθη, οὔτε τὰ εἶδη σώματα. οὐδ' ἂν ἄλλο σῶμα ἐν αὐτῷ δέχοιτο. καὶ γὰρ εἰ οἶά τε εἶη τὰ σώματα ἄλληλα δέχεσθαι, οὐδ' ἂν τι †) ἀντιπεριστάσεως ἔτι δεοί πρὸς τὴν κίνησιν αὐτοῖς· οὐ γὰρ δὴ χωρὶς κινήσεως σῶμα δέισι διὰ σώματος. πρὸς δὲ τοῦτοις, πῶς οὐκ ἄλογον καὶ τὸ λέγειν μὲν βραχύτατον σῶμα παρισσοῦσθαι τε καὶ παρεκτείνεσθαι τῷ

*) Ald. δεδεγμένον.

**) Ald. εἰς τό.

***) Ald. εἰ ἔδει, quod neque Caninius legit.

†) Ald. τις.

[fol. 143, a]

μεγίστω; ὡς τὸν κύαθον τοῦ οἴνου πολλοῖς ὕδατος μέτροις ἴσον γινόμενον κατὰ μέγεθος [αὐτῶ] *); οὗτος δ' ὂν ἄτοπον τὸ πειρᾶσθαι κατασκευάζειν διὰ τοῦ τὸν λιβανωτὸν καὶ τὰ ἄλλα τὰ θυμιώμενα ἐν τῇ θυμιάσει ἐπὶ πλεῖον ὀρᾶσθαι καιόμενα. ὁ μὲν γὰρ λιβανωτὸς καὶ τὰ ὁμοίως τούτῳ θυμιώμενα καὶ εἰς ἄλλο τι σῶμα μεταβαλόντα λεπτότερον, οὕτως τὴν ἐπὶ πλεόν δέχεται χύσιν· τὰ δὲ κιννάμενά τε καὶ μιννύμενα καὶ κατ' αὐτοὺς σώζοντα τὴν οἰκείαν φύσιν κιννᾷται, ὡς χωρισθῆναι δύνασθαι πάλιν. ὥστε οὐδὲν αὐτοῖς εἰς παραμυθίαν τῶν ἐπομένων ἀτόπων τοῖς κενῶς λεγομένοις ἢ τούτων συντελεῖ παράθεσις· τὸ δὲ οὖν σῶμα διὰ σώματος χωρεῖν **), ᾧ χρῶνται πρὸς τὴν τῆς κράσεως ἀπόδοσιν, ψεῦδός τε καὶ παρὰ τὰς κοινὰς προλήψεις καὶ τὰ φυσικὰ κατ' αὐτοὺς τῆς ἀληθείας κριτήρια. καὶ πολὺ μᾶλλον ἔτι τούτου τοιοῦτον, τὸ σῶματ' αἰνὰ λέγειν, δύο ἢ καὶ πλείω, δύνασθαι πάντῃ παρεκτεινόμενα αὐτοῖς καὶ μιννύμενα δι' ὄλων αὐτὰ τε σώζεσθαι τὰ ἐξ ἀρχῆς μένοντα, καὶ σώζειν τὰς οἰκείας ποιότητας. τοῦτο γὰρ ἢ κρᾶσις αὐτοῖς τῆς συγχύσεως διαφέρει, ὅτι ἐπὶ μὲν τῆς συγχύσεως ἐν τι τὸ ἐκ τῶν συγχεομένων γίνεται, μηδενὸς τῶν ἐν αὐτῇ συγχύσει μήτε κατὰ τὴν οὐσίαν σωζομένου, μήτε κατὰ τὰς ποιότητας, ἐπὶ δὲ τῆς κράσεως ἐκάτερον τῶν ἐν τῷ κεκραμένῳ σωματίων ἔτι σώζεται καὶ κατὰ τὸ ὑποκείμενον καὶ κατὰ τὰς ποιότητας, καίτοι δι' ὄλων ἀλλήλοις κεκραμένων τῶν σωματίων. ἂ λέγουσι μὲν βουλόμενοι σώζειν τὸ δύνασθαι καὶ τὰ κεκραμένα χωρίζεσθαι πάλιν ἀλλήλων. ἀδυνάτου δ' ὄντος τοῦ λεγομένου, ἀδύνατον ἂν εἴη κατ' αὐτοὺς ἢ τὸ τὴν κρᾶσιν διὰ πάντων εἶναι, ἢ τὸ δύνασθαι χωρίζεσθαι τὰ κεκραμένα. εἰ μὲν γὰρ ὅλα δι' ὄλων τὰ κεκραμένα μέμικται καὶ μὴ ἕτερον αὐτῶν ἐν τῷ μίγματι ἄμικτον θατέρου ἔχει ***), μόριον, ἀδύνατον αὐτῶν ἐκάτερον ὑπὸ ἰδίας ἐπιφανείας περιέχεσθαι· πᾶν γὰρ μόριον αὐτῶν, τὸ ὑπο οἰκείας ἐπιφανείας περιεχόμενον, ἄμικτον ἔσται θατέρου.

*) αὐτῶ, natum fortasse ex sequenti οὕτως, sensu cassum est. Neque Caninius id in suo reperisse videtur codice. In sequentibus scribendum videtur οὕτως δ' ἂν ἄτοπον.

**) Ald. χαίρειν et paulo ante τότε οὖν σῶμα.

***) Ald. ἔχειν.

[fol. 143, a]

οὐ γὰρ οἶον τε τὴν τοῦ οἴνου ἐπιφανείαν ὕδατος εἶναι, ἢ τὴν τοῦ ὕδατος οἴνου. ὡς ὁ οὕτως, οὐκ ἔσται δι' ὄλων μῖξις ἢ κρᾶσις, ἀλλ' εἰεν ἂν παράθεσιν τὴν κρᾶσιν μορίων μορίοις λέγοντες· οἱ φυλασσόμενοι ἄλλο φασὶ μῖξιν καὶ ἄλλο κρᾶσιν εἶναι. εἰ δὲ μηδὲν μόριον κατ' οἰκείαν περιγραφὴν καὶ ἐπιφανείαν εἶη τῶν μεμιγμένων, ἀλλ' εἴη πᾶν ὁμοιομερές γεγονός τὸ σῶμα, οὐδέτι μὲν ἂν εἴη παράθεσις, ἀλλὰ δι' ὄλων κρᾶσις· οὐ μὴν ἔτι σώζοιτο ἂν τὰ ἐξ ἀρχῆς σώματα τῶν μεμιγμένων, ἀλλ' εἴη ἂν συγκεχυμένα τε καὶ συνεφθαρμένα. εἰ δὴ ἔδει τὰ χωρισθησόμενα σώζεσθαι καὶ μὴ συγκεχύσθαι (τοῦτο γὰρ ἡ κρᾶσις κατ' αὐτοὺς τῆς συγχύσεως διαφέρει), ἀναγκαῖον δὲ τοῖς δι' ὄλων μεμιγμένοις συγκεχύσθαι, ἀδύνατον δὲ *) τὰ δι' ὄλων μεμιγμένα κατ' αὐτοὺς χωρίζεσθαι δύνασθαι. ἔτι δέ, εἰ ἀνάγκη μὲν τὰ κεκραμένα δι' ὄλων μεμιχθῆναι, τὰ δὲ δι' ὄλων μεμιγμένα ἀδύνατον μὴ συγκεχύσθαι, τὰ δὲ συγκεχυμένα τε καὶ συνεφθαρμένα οὐχ οἶον τε αὐτὰ σώζεσθαι, οὐδ' ἂν ἕξεις σώζοιντο αὐτῶν, εἴ γε ἔν μὲν τι τὸ γεγονός ἐκ τῶν συγκεχυμένων καὶ συνεφθαρμένων, ἀνάγκη δὲ τὸ ἔν σῶμα ὑπὸ μιῆς, ὡς φασιν, ἕξεως συνελῆσθαι, ὥστε κατὰ τοῦτο ἂν ἀχώριστα ἀλλήλων εἴη τὰ κεκραμένα κατ' αὐτοὺς. εἰ δὲ κατὰ μὲν λεγόμενα ὑπ' αὐτῶν ἀχώριστα ἀλλήλων ἀναγκαῖον εἶναι τὰ κεκραμένα (εἰ γὰρ μὴ οἶον τε τὴν δι' ὄλων κρᾶσιν γενέσθαι χωρὶς συμφθάρσεως), ἀχώριστα δὲ φασιν εἶναι τὰ συνεφθαρμένα (ὄρωμεν δὲ ἐπ' ἐνίων χωριζόμενα), δῆλον, ὡς οὐκ ἂν ἡ κρᾶσις γένοιτο κατὰ τὸν ὑπ' αὐτῶν εἰρημένον τρόπον. πρὸς δὲ τούτοις, εἰ **) διαιρούτων ἄλληλα τῶν κερναμένων ἢ κρᾶσις γίνοιτο (διὰ τοῦτο γὰρ ἐν τοῖς ὑγροῖς ἢ κρᾶσις μάλιστα, ὅτι ἔστιν εἰδιαίρετα ταῦτα καὶ ῥαδίως θάτερον θάτερον δίεσι διαιροῦν, αὐτὸς ὡς ὄραται καὶ ὁ οἶνος ὁ εἰς τὸ ὕδωρ ἐπιχεόμενος, κερνάμενος αὐτῷ), εἰ μὲν οὖν διαιροῦντα ***) ἄλληλα ἀδιαίρετα ἀλλήλων καταλείπει τινὰ μέρη, οὐδέτι ἂν εἴη ἐκεῖνα τὰ μέρη κεκραμένα. ἀμιγῆ γὰρ καὶ ἄμικτα ἀναγκαῖον εἶναι τὰ μὴ διηρημένα μέρη, εἴγε ἡ κρᾶσις καὶ ἡ κατ' αὐτὴν μῖξις

*) Ald. δέ.

**) Ald. ἦ.

***) Ald. διαιροῦν τὰ ἄλληλα. et mox pro ἀδιαίρετα contrarium διαιρετά.

[fol. 143, b]

κατὰ τὴν διαίρεσιν γίνεται καὶ ταύτην ὕρον ἔχει. οὕτω τε πάλιν γίνοιτο ἂν ἡ κρῆσις γινομένη παραθῆσει, ἀλλ' οὐχ ὅλων ἀλλήλων [b] δι' ὅλων τῶν κεκραμένων διηκόντων. εἰ δὲ μηδὲν ἀδιαίρετον ἀλλήλων ἐν τῇ κρῆσει καταλελοιπίουσιν, εἴη ἂν πάντῃ διηρημένα καὶ οὐκ εἰς μέρη, ἀλλ' εἰς διαίρεσεις *), εἴγε μηδὲν αὐτῶν μόριον περὶ τὴν διαίρεσιν καταλέλειπται. καὶ ἔτι εἰ ἕκαστον, εἰς ἃ διαιρεῖται ἕκαστον, ἐκ τούτων συντιθεμένων πάλιν γίνεται, εἴη ἂν τὰ οὕτως διηρημένα ἐκ διαίρεσεων, οὐκ ἐκ μερῶν οὐδὲ ἐκ σωμάτων συγκεκριμένα. ἡ γὰρ διαίρεσις οὐ σῶμα, ἀλλὰ πάθος σώματος. ἔπεται δὲ τοῖς λέγουσιν ἐπ' ἄπειρον τὴν τομὴν καὶ τὸ **) ἀδύνατον λέγειν πάντῃ διαιρεῖσθαι τι σῶμα ἐνεργεῖα· οὕτως δὲ καὶ ***) μίγνυσθαι δι' ὅλων, τὸ εἰς ἄπειρα ἐνεργεῖα διαιρεῖσθαι τὰ σώματα. εἰ μὲν γὰρ λέγουσιν ἐπ' ἄπειρον εἶναι διαιρετὰ τὰ σώματα τῷ μηδέποτε ἐπιλείπειν τὴν τομὴν, ἀλλ' αἰεὶ ἐκ τῶν τεμνομένων περιλείπεσθαι τι τέμνεσθαι δυνάμενον, οὐχ οἷόν τε ἔσται σώματι παντὶ διαιρεῖσθαι ὡς μηκέτι ὑπολείπεσθαι τι ἐξ αὐτοῦ τομὴν ἀναδέξασθαι δυνάμενον. εἰ δὲ τοῦτο οὐδέποτε ἂν εἴη τὰ κινούμενα δι' ὅλων κεκραμένα. εἰ δὲ κίρναται μὲν ἀλλήλοις, καὶ παρεκτείνονται διαιροῦντα ἀλλήλα †), ὡς μὴ ὑπολείπεσθαι τινα αὐτῶν μέρη μὴ διηρημένα. κατὰ γὰρ τὰ μὴ διηρημένα οὐδέπω ἂν ἀλλήλοις εἴη κεκραμένα ††). εἰ δὲ λέγοιεν ἐπ' ἄπειρον εἶναι τὰ σώματα διαιρετὰ, τῷ εἰς ἄπειρον δύνασθαι διαιρεῖσθαι τὸ πᾶν διηρημένον σῶμα, κατ' αὐτοὺς εἴη ἂν εἰς ἄπειρα ἐνεργεῖα διηρημένα τὰ κεκραμένα ἀλλήλοις. εἰ γὰρ πάντῃ κέκραται, πάντῃ διήρηται. πάντῃ δὲ διηρημένα †††), καὶ εἰ μὲν τὰ εἰς ἃ διήρηται μεγέθη καὶ αὐτὰ, εἴη

*) Ald. ante εἴγε μηδὲν et q. s. exhibet verba ἡ μηχανογονία (sic!) quorum apud Caninium vestigium nullum deprehenditur.

) Ald. τὸ ἢ ἀδύνατον. *) Sc. ἔπεται τοῖς λέγουσιν.

†) Ald. addit διηρημένα, quod quid sibi velit, non intelligo; neque apud Caninium legitur.

††) Canin. addit, verborum et enuntiationum ordine non interrupto: Deest forte aliquid, quasi haec verba ad ipsum contextum pertinerent. At res vera lacuna in textu est.

†††) Lacunae nullum apud Ald. indicium reperitur. Canin. locum integrum ante oculos habuisse videtur, cum vertat: Undique autem divisa iam dividi amplius non poterunt, infinita ergo actu erunt.

[fol. 143, b]

ἂν ἕκαστον τῶν οὕτως μιγνυμένων ἄπειρον. τὸ γὰρ ἐξ ἄπειρων *) μέγεθος τι καὶ διάστασιν ἔχόντων συγκείμενον, ἄπειρον. γίνεται γὰρ ἑκάτερον τῶν κεκραμένων ἐξ ἄπειρον **) μέγεθος τι ἔχόντων, εἴγε εἰς ἃ τέμνεται τι καὶ συγκείσθαι αὐτὸ ἐκ τούτων ἀνυγκαῖον. συμβαίνοιτ' ἂν οὕτω καὶ πλείω ἂν εἶναι σώματα ἄλλα ἄπειρα. εἰ δὲ μὴ μεγάθη τὰ ὑπολειπόμενα εἰς ἃ ἡ τομὴ τῶν πάντη διηρημένων (οὐ γὰρ δὴ ἐλάχιστά τινα ἐροῦσιν εἶναι καὶ ἀδιαίρετα σώματα), εἴη ἂν αὐτοῖς τὸ μέγεθος οὐκ ἐκ μεγέθων συγκείμενον, ᾧ ἔπεται τὸ καὶ τῆς γραμμῆς μέρη λέγειν τὰ σημεῖα. πῶς δὲ σωζόντων ἐστὶ τὴν περὶ κρούσεως κοινὴν πρόληψιν τὸ λέγειν καὶ τὴν ἔξιν τοῖς ἔχουσιν αὐτὴν μεμῖχθαι, καὶ τὴν φύσιν τοῖς φυτοῖς καὶ τὸ φῶς τῷ ἄερι καὶ τὴν ψυχὴν τῷ σώματι, εἴγε κινῶσθαι μὲν προείληπται κατ' ἰδίαν πρὸ τῆς κρούσεως ὑφ'εστάναι δυνάμενα; διὰ τοῦτο γοῦν καὶ αὐτοὶ φασὶ τὰ κεκραμένα χωρῖζεσθαι πάλιν δύνασθαι. καὶ ταύτη διαφέρειν κοῤῥασι συγχύσεώς τε καὶ φθάρσεως. οὔτε ἔξις τις χωρὶς τοῦ ἔχοντος αὐτὴν, ὡς κατ' αὐτὴν εἶναι δύναται ***) οὔτε ἡ τῶν φυτῶν φύσις χωρὶς φυτῶν ὑποσταίη ποτ' ἂν. τὸ τε φῶς τῶς οἶόν τε ἐπινοῆσαι κεχωρισμένον τῶν διαφανῶν σωμάτων; ἀλλ' οὐδ' ἡ ψυχὴ τοιοῦτο, ὡς οἶόν τε †). εἴγε εἶδος ἔνυλον οὐχ οἶόν τε χωρὶς ὕλης τε καὶ σώματος. ἀλλ' οὐδὲ τὸ πῦρ τῷ σιδήρῳ, καθά φησι, μίγνυται, ὡσπερ οὐδὲ τοῖς χυμοῖς οὐδὲ τοῖς ξύλοις. ὅλως γὰρ ἄτοπον τὴν ὕλην τῷ εἶδει μίγνυσθαι λέγειν. ὕλη δὲ πρὸς τὰ καιόμενά τε καὶ πεπυρωμένα πάντα, ἀλλ' ἡ μὲν ἄφθαρτος, ἡ δ' οὐ. διὸ καὶ μέχρι πολλοῦ σβεννίμενά τινα ταῦτο εἶδος τῷ ἐξ ἀρχῆς δύναται φυλάττειν, οὐ μὴν ἀμείωτα ††) πάντη· καὶ γὰρ τούτων ὑπὸ τοῦ πρὸς ἀνυλίσκεται τι καὶ φθίρεται. διὸ καὶ ταῦτα χρονίζοντα ἐν αὐτῷ πλείον ἀπύλλυται τε καὶ τοῦ οἰκείου εἶδους ἐξίσταται. Πῶς δ' οὐκ ἄτοπον τὸ λέγειν ἠνώσθαι τὴν σύμπαυσιν οὐσίαν πνεύματός τινος διὰ πάσης αὐτῆς διήκοντος, ὑφ' οὗ συνέχεται τε καὶ συμμένει τὸ πᾶν καὶ συμπαθές ἐστὶν αὐτῷ; τὴν γὰρ κυριωτάτην αἰτίαν τῆς τοῦ παντός ἐνώσεως οὐκ εἰδότες (αὕτη †††) δ' ἐστὶν ἡ τοῦ

*) Canin. legit ἄπειρον, quod verum videtur.

) Ald. ἀπειρον. *) Ald. δύνασθαι. †) Sc. χωρῖζεσθαι.

††) Ald. ἀμείω τὰ πάντη. †††) Ald. αὐτή.

[fol. 143, b]

θείου τε καὶ κυκλοφορητικοῦ καὶ αἰθερίου σώματος φύσις, ἥτις
 περιέχουσα πᾶσαν τὴν ἐνυλὸν τε καὶ παθητὴν καὶ μεταβλητὴν
 οὐσίαν τῆ συνεχεῖ τε καὶ διηνεκεῖ κινήσει καὶ ἄλλο τε ἄλλοι
 σχέσει πρὸς αὐτὰς τὰς εἰς ἄλληλα τῶν ἐν γένεσι σωμάτων μετα-
 βολὰς ἐν ὠρισμένη τάξει ποιουμένη συνέχει καὶ σώζει τὸ πᾶν
 ταύτην) μήτ' ἰδόντες ἑαυτοῖς, μήτε τοῖς ἰδοῦσιν ἀκολουθῆσαι
 δυνηθέντες, διὰ τὸ ὑπὸ πολλῶν τιῶν δοξῶν προειληφθῆαι
 δεσμοῖς τισι καὶ αἰτίαις καὶ τινι πνεύματι διὰ πάσης τῆς
 οὐσίας διήκοντι, ἀντιθέουσιν αὐτοῦ τὴν ἐνωσιν. ἥτις δόξα, πρὸς
 τὸ κεχρηθῆαι τῷ ψευδεῖ, σῶμά τι *) διὰ σώματος διήκειν, καὶ
 διὰ τῶν ἄλλων, ὅτι ἐστὶ ψευδής, ἥδη ἐλέγχεται· φανερώς γὰρ
 ἔνια τῶν σωμάτων οὐχ οἷά τε ἐνεργεῖα τινὲ ἔχειν πνεῦμα ἐν
 αὐτοῖς· τὸ γοῦν ὕδωρ τοσοῦτον ἀποδεῖ τοῦ ἔχειν διὰ παντός
 αὐτοῦ μειμιγμένον **) πνεῦμά τι, ὡς μηδ' ἂν τὸ τυχόν ἐν αὐτῷ
 γένηται ποτε ***) , ἢ ἀποπνιγέντος ἐν αὐτῷ ζῆου τινὸς τῶν
 ἀναπνευστικῶν, ἢ καὶ δι' ἄλλην αἰτίαν τινὰ γενομένον, μηδ'
 ἐπ' ὀλίγον ἐν αὐτῷ δύνασθαι μένειν, ἀλλὰ παραχρηῖμα μετὰ
 βίας ἀναφέρεσθαι τε καὶ ἐκκρίνεσθαι, καὶ ἐν βυθῷ γενόμενον
 τύχη. τούτου δ' οὕτως ἔχοντος, πῶς ἂν ἔτι ἀληθὲς εἴη τὸ πᾶν
 ἠνωσθαι τε καὶ συνέχεσθαι, πνεύματός τινος διὰ παντός διή-
 κοντος αὐτοῦ; ἔπειτα δ' εὐλογον μὲν ἦν, ὅποιαν τὴν ἀπὸ τοῦ
 πνεύματος συνοχὴν γενομένην ἐν πᾶσιν εἶναι τοῖς σώμασιν. οὐχ
 οὕτως δ' ἔχει. τῶν γὰρ σωμάτων τὰ μὲν ἐστὶ συνεχεῖ, τὰ δὲ
 διωρισμένα. διὸ εὐλογώτερον, ἕκαστον αὐτῶν ὑπὸ τοῦ οἰκείου
 εἶδους συνέχεσθαι τε καὶ ἠνωσθαι λέγειν πρὸς ἑαυτό, καθὸ
 ἐστὶν αὐτῶν ἕκαστῷ τὸ εἶναι, τὴν συμπάθειαν αὐτῶν σώζεσθαι
 τῆ πρὸς ἄλληλα, διὰ τε τῆς ὕλης κοινωνίαν καὶ τὴν τοῦ περι-
 κειμένου θείου σώματος αὐτῷ φύσιν, ἢ τῷ διὰ πνεύματος, ἢ
 οὐ [144] συνδυόμενα †) τὴν τε συνέχειαν ἔχει τὴν πρὸς τὰ
 οἰκεία μέρη καὶ συνῆπται τοῖς παρακειμένοις. βιαζόμενον μὲν
 γὰρ ὑπὸ τινος τὸ πνεῦμα, διὰ τὴν πρὸς τοῦτο εὐφύταν, τῷ
 μηδεμίαν ἀντίβασιν ἔχειν, τῷ κινουῦντι δ' εὐπάθειαν δύνασθαι,
 ὑπὸ τῆς ἀφροῦς κινήσεως ἰσχύον τινα λαμβάνει. ἀπαθὲς δὲ ἂν

*) Ald. σώματι.

***) Ald. γένηται τότε.

**) Ald. μειμιγμένον.

†) Ald. συνδυόμενα.

[fol. 144, a]

κατὰ τὴν οὐκείαν φύσιν. ὑγρὸν δ' ἐστὶ καὶ εὐδιαίρετον, ὡς καὶ τῶν ἄλλων, ἐν οἷς ἂν ᾗ τοῦτο μεμιγμένον, κατὰ τοῦτο μάλιστα τε καὶ ἀρεστήν γίνεσθαι τὴν διαίρεσιν. διὰ τοῦτο γοῦν οἱ μὲν κενόν τι αὐτὸ ᾠήθησαν εἶναι καὶ φύσιν τινὰ ἀναρῆν, οἱ δὲ πολλὰ ἔχειν ἐν αὐτῷ κενά. καὶ γὰρ εἰ τοῦ μὴ διαπίπτειν, ἀλλὰ συμμένειν τὰ σώματα, αἴτιον τὸ συνέχον αὐτὰ πνεῦμα, τὰ διαπίπτοντα τῶν σωμάτων δῆλον ὡς οὐκ ἂν ἔχοιτο πνεῦμα τὸ συνδέον. πῶς δ' ἂν τὴν ἀρχὴν ἢ διαίρεσιν σώζοιτο τῶν σωμάτων, εἶγε ἢ μὲν διαίρεσιν χωρισμός ἐστὶ τῶν ἠνωμένων, μένει δέ, κατ' αὐτούς, τῶν ἠνωμένων ὁμοίως ἀλλήλοις πάντα, κἂν διαιρεθῆ; πῶς δ' οὐκ ἂν πάντα φαίνοιτο τὰ παρακείμενα ἀλλήλοις καὶ ῥαδίως χωρίζεσθαι δυνάμενα ὑπ' αὐτοῦ καὶ ὁμοίως ἀλλήλοις ἠνωσθαι *), τοῖς συνεχέσι τε οὔσι καὶ χωρὶς διαίρεσεως μὴ δυναμένοις τινὸς ἀλλήλοις χωρισθῆναι ποτε; πρὸς δὲ τούτοις, εἰ τὸ πνεῦμα γεγονὸς ἐκ πυρός τε καὶ ἀέρος διὰ πάντων πεφοίτηκε τῶν σωμάτων τῷ **) πῦσιν αὐτοῖς κεκραισθαι καὶ ἐκάστῳ αὐτῶν ἐκ τούτου ἠρτηῆσθαι τὸ εἶναι, πῶς ἂν εἴη ἀπλοῦν τι εἶη σώμα; πῶς δ' ἂν, εἰ ὕστερον τὸ ἐκ τινῶν συγκείμενον τῶν ἀπλοῦν, τὸ πῦρ ἂν καὶ ὁ ἀῆρ εἶη, ἐξ ὧν μιγνυμένων τὸ πνεῦμα γίνεται, οὗ χωρὶς ἀδύνατον εἶναι τι σώμα; εἰ γὰρ ἐξ ἐκείνων μὲν ἢ γένεσις τῷ πνεύματι, ἀδύνατον δὲ ἐκείνων εἶναι τι χωρὶς πνεύματος, οὐτ' ἂν ἐκείνων τι εἶη πρὸ τῆς πνεύματος γενέσεως, οὐτ' αὐτὸ πνεῦμα γίνοιτο, οὐκ ὄντων, ἐξ ὧν ἢ γένεσις αὐτῷ. πῶς δ' ἂν τις ἐν τῷ ψυχρῷ ἐνεργεῖα τι θερμόν εἶναι λέγοι; τίς δὲ καὶ εἰς τὸν ἐναντίον ἄμα κίνησις αὐτοῖς; οὐ καθ' ἣν συνέχει ***) τὰ ἐν οἷς ἂν ᾗ, ὧν, ὡς φασί, πνεύματος κινουμένου †) ἄμα ἐξ αὐτοῦ τε καὶ εἰς αὐτὸ καὶ κατὰ τι εἶδος κινήσεως λέγεται. κατ' οὐδὲν γὰρ οἷόν τ' ἐστὶ νοῆσαι τι ἄμα εἰς τὰ ἐναντία κινούμενον καθ' αὐτό. ἀλλὰ γὰρ ἐοίκασιν, ὡς εἶπον οἱ οὕτω λέγοντες τῷ μὴ δυναθῆναι διαλαεῖν τῷ λόγῳ τῆς ὕλης τὸ εἶδος, καθὼ εἶδος ἕκαστόν τ' ἐστὶ τῶν ὄντων, ὃ ἐστὶ, καὶ πρὸς τὰλλα διαφορὰν ἔχειν κατὰ τὴν ὕλην, οὐδὲν ἀλλήλων

*) Ald. post ἠνωσθαι addit λέγειν.

**) τῷ de meo addidi.

***) Ald. συνέχειν.

†) Ald. πνεῦμα κινούμενον. Mox pro κινήσεως mallet κίνησις.

[fol. 144, a]

διαφέροντα, καθὼς εἶδος ἔχει, καὶ τῷ σώζεσθαι τε καὶ μένειν ταῦτα, ἃ ἔστι, πνεύματι ὡς διὰ πάντων διήκοντι, ἀνάπτειν τό τε εἶναι ἐκάστου καὶ τὸ σώζεσθαι καὶ συμμείναι. αἰτίαςαυ *) δ' ἂν τις αὐτῶν, ἐνθάδε τοῦ λόγου γενόμενος, καὶ τὸ δύο ἀρχῶν τῶν πάντων λέγοντας εἶναι ὕλην τε καὶ θεόν, ὧν τὸν μὲν ποιοῦν εἶναι, τὴν δὲ πάσχουσαν, μεμιχθαι τῇ ὕλῃ λέγουσι **) τὸν θεόν, διὰ πάσης αὐτῆς διήκοντα καὶ σχηματίζοντα αὐτήν, καὶ μορφοῦντα καὶ κοσμοποιοῦντα τούτῳ τῷ τρόπῳ. εἰ γὰρ θεός, κατ' αὐτούς, σῶμα, πνεῦμα ὧν νοερόν τε καὶ ἀίδιον, καὶ ἡ ὕλη δὲ σῶμα, πρῶτον μὲν ἔσται πάλιν διήκον σῶμα διὰ σώματος, ἔπειτα τὸ πνεῦμα τοῦτο, ἦτοι τι τῶν τεσσάρων τῶν ἀπλῶν ἔσται σωμάτων, ἃ καὶ στοιχεῖά φασιν, ἢ ἐκ τούτων σύγκριμα. ὡσπερ καὶ αὐτοὶ λέγουσιν (καὶ γὰρ ἄερος καὶ πυρὸς ὑψίστανται τὴν οὐσίαν ἔχειν τὸ πνεῦμα), ἢ ἄλλο τι εἶη, ἔσται τὸ θεῖον αὐτοῖς σῶμα πέμπτη τις οὐσία, χωρὶς ἀποδείξεώς τινος καὶ παραμυθίας λεγομένης τοῖς ***) πρὸς τὸν μετὰ τῶν οἰκείων τιθέμενον τοῦτο ἀντιλέγουσιν, ὡς λέγοντα †) παράδοξα. εἰ δὲ ἢ τῶν τεσσάρων τι εἶη, ἢ τι ἐξ ἐκείνων σύγκριμα ἔσται, τὸ ἐκ τῆς ὕλης γεννώμενον σῶμα, πρὸ τοῦ γενέσθαι, περφοιτηκῶς δι' αὐτῆς ††) καὶ τέκνων ἐξ ἐκείνης ὁμοίως τοῖς ἄλλοις καὶ ἑαυτῷ. ἔτι δὲ ὕστερον ἂν ὁ θεὸς τῆς ὕλης εἶη, εἶγε πᾶν μὲν τὸ ἔνυλον σῶμα τῆς ὕλης ὕστερον. τὸ γὰρ ἐκ τῆς ἀρχῆς ὕστερον. ὁ δὲ θεὸς τοιοῦτο σῶμα. οὐ γὰρ δὴ τῇ ὕλῃ ὁ αὐτός. τοιοῦτος δὲ ὧν, εἶη ἂν μέχρι φωνῆσαι δύο αὐτοῖς μόνοις †††). εἰ γὰρ γέγονε (γέγονε δὲ ἐκ τῆς ὕλης), εἴτε τι τῶν ἀπλῶν ἔστι σωμάτων, εἴτε ἐκ τούτων σύγκριμα· πρὸς δὲ τούτοις ἐπιζητήσαι *†) τις ἂν, εἰ τῶν ἐκ τῆς ὕλης γενομένων οἷόν τε δημιουργὸν λέγειν τὸν διαπεφοιτηκότεν τῆς ὕλης καὶ ὄντα ἐν αὐτῇ θεόν. φέρουσι μὲν γὰρ εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦδε τὸ μὴ ὁμοίως τοῖς φύσει γινομένοις γίνεσθαι τὰς κατὰ τέχνας· τὰ μὲν γὰρ ὑπὸ τῆς φύσεως ἀποτελέσματα, οὐκ ἐπιφανεία **†), ἀλλὰ δι' ὄλων εἰδοποιεῖται τε

*) Ald. αἰτίαςαυ.

**) Ald. λέγει.

***) Ald. τῆς.

†) Ald. λέγοντι.

††) Ald. περφοιτηκῶς τι αὐτῆς.

†††) Ald. μόνης.

*†) Ald. ἐπιζητήσαι τίς.

**†) Ald. inepte ἐπὶ πολλῆς. Etiam C a n i n. verlit: non in superficie

[fol. 144, a]

καὶ διαπλάττεται, καὶ τὰ ἔνδον αὐτῶν γλαφυρωτάτα περιλο-
 τέχνηται. τὰ δὲ τῶν τεχνῶν διαμεμόρφωται, ὡς ἐπὶ τῶν
 ἀνδριάντων ἔχει· τὰ γὰρ ἔνδον τούτων ἀδιάπλαστα. διὰ δὲ τοῦτο
 φησάντων τῶν μὲν γινομένων κατὰ τέχνην ἔξωθεν εἶναι καὶ
 κεχωρισμένον εἶναι τὸ ποιοῦν, ἐπὶ δὲ τῶν γινομένων φύσει ἐν
 τῇ ὕλῃ εἶναι τὴν δύναμιν τὴν μορφοῦσάν τε καὶ γεννωῖσαν αὐτά.
 ταῦτα δὲ οὐχ ὀρώμεν τοῖς γινομένοις συνάδοντα. ἐπὶ γὰρ πάντων
 γινομένων φύσει, ἔξωθεν τί ἐστι τὸ τὴν ἀρχὴν τῆς γενέσεως
 αὐτῶν ἔχον καὶ τῆς πρώτης ἐν τῇ ὕλῃ μεταβολῆς αἴτιον. τὰ τε
 γὰρ ἀπλᾶ σώματα τῆς τε εἰς ἄλληλα μεταβολῆς ἔξωθεν ἔχει τὴν
 αἰτίαν. ψῦξις γὰρ καὶ θερμότης ἡγουμένη διὰ τὴν τῶν οὐρανίων
 σωμάτων ἀλλοίαν πρὸς αὐτὰ σχέσιν, τῆς γενέσεως αὐτοῖς καὶ
 τῆς φθορᾶς καὶ τῆς εἰς ἄλληλα μεταβολῆς αἰτία. ἀλλὰ καὶ τῶν
 φυτῶν καὶ τῶν ζώων ἕκαστον ὑπὸ τινος ἔξωθεν ὄντος κεχω-
 ρισμένου τῆς ὕλης, ἐξ ἧς ἕκαστον αὐτῶν γίνεται, τὴν ἀρχὴν τε
 τῆς γενέσεως λαμβάνει καὶ τὰ κατ' αὐτῆς πηγνύμενα πάντα. καὶ
 τὰ ἐν τοῖς μετεώροις συνιστάμενα κεχωρισμένα, κεχωρισμένον
 ἔχει τὸ ποιοῦν. οὔτε γὰρ τὸ θερμαινόμενον καὶ διὰ τοῦτο μετα-
 βάλλον, αὐτὸ θερμαίνει· [b] ψυχρὸν δὲ καθὸ θερμαίνεται.
 ἀλλὰ καὶ οἷς ἡ γένεσις ἀπὸ σπέρματος, ἔξωθεν τὸ γεννῶν διὰ
 τῆς προθέσεως τοῦ σπέρματος *). εἰ δ' οὕτως τὰ ἐκ τῆς ὕλης
 γινόμενα γίνεται, πῶς ἂν ἔτι ὁ θεὸς αὐτῶν εἴη διὰ τοῦ τὴν
 ὕλην μεμιχθᾶν τε καὶ κεκρῶσθαι; τοῦ γὰρ οὕτως ἐν τοῖς γινομέ-
 νοις φύσει ποιοῦντος ἄλλο τι πρῶτόν ἐστιν αἴτιον ἔξωθεν ὄν.
 οὐδὲν δὲ ποιητικὸν πρῶτον τοῦ θεοῦ. ζοίκασι δὲ δι' ὧν λέγουσιν
 εἶδος τῆς ὕλης λέγειν τὸν θεόν. εἰ γὰρ οὕτως ὁ θεὸς μέμικται τῇ
 ὕλῃ, κατ' αὐτούς, ἕς ἐν τοῖς ζώοις ἡ ψυχὴ τῷ σώματι, καὶ ἡ
 δύναμις τῆς ὕλης ἐστὶν ὁ θεὸς (φύσει γὰρ τὴν ὕλην ποιεῖν τὴν
 ἐν αὐτῇ δυνάμει), εἶδος ὡς ἂν λέγοιεν αὐτῆς τὸν θεόν **), ὡς
 τὴν ψυχὴν τοῦ σώματος καὶ τὴν δύναμιν τοῦ δυνάμει. ἀλλ' εἰ
 τοῦτο, πῶς ἂν ἔτι ἡ ὕλη ἀνείδεος εἴη κατὰ τὸν αὐτῆς λόγον;

*) Ald. ante τοῦ σπέρματος repetit praepositionem διὰ.

**) Totus locus apud Aldum tam verborum corruptione quam prava interpunctione laborat. Ita enim exhibetur: ὁ θεός, φύσει γὰρ τὴν ὕλην ποιεῖ τὴν ἐν αὐτῇ δυνάμει εἶδος, ὡς ἂν λέγοιεν et q. s.

[fol. 144, b]

εἶγε τὸ συμμένειν αὐτῇ, καὶ εἶναι ὕλην περὶ τῆς οὐσης ἐν αὐτῇ
 δυνάμειως. μάλιστα δ' ἐν τῇ ἐκπυρώσει φαίνεται κατ' αὐτοὺς
 ὁ θεὸς τῆς ὕλης εἶδος ὢν, εἶγε ἐν τῷ πυρὶ, ὃ μόνον κατ' αὐτοὺς,
 τότε ἢ ὕλη καὶ ὁ θεὸς σώζονται μόνοι. εἴη γὰρ ὁ θεὸς τὸ τε
 εἶδος τὸ ἐπὶ τῇ ὕλει τοῦ πυρός. εἰ δὲ τοῦτο, μεταβάλλει δὲ τὸ
 πῦρ εἰς ἄλλα τινὰ σώματα, τὸ εἶδος ἀλλάσσειν *), εἴη ἂν ὁ θεὸς
 φθειρόμενος τότε, εἶγε κατὰ φθορὰν τοῦ προϋπάρχοντος εἶδους
 ἢ μεταβολῇ εἰς ἄλλο σῶμα τῇ ὕλει γίνεται. καὶ εἰ τῆς τοιαύτης
 μεταβολῆς ὁ θεὸς αἴτιος, εἴη ἂν ὁ θεὸς κατ' αὐτοὺς φθειρῶν
 ἑαυτόν. οὐ τί ἂν ἀτοπώτερον ῥηθεῖη ποτ' ἂν; πῶς δ' οὐκ ἀνάξια
 τῆς θείας προλήψεως τὸ τε τὸν θεὸν διὰ πάσης τῆς ὑποκειμένης
 πᾶσιν ὕλης κεχωρηκέναι λέγειν καὶ μένειν ἐν αὐτῇ, ὅποια **)
 ποτ' ἂν ἦ, καὶ τὸ προηγούμενον ἔχειν ἔργον, τὸ αἰετὶ γενεῶν
 τε καὶ διαπλάσσειν τῶν ἐξ αὐτῆς γενέσθαι δυναμένων καὶ ποιεῖν
 τὸν θεὸν δημιουργὸν σκωλήκων τε καὶ ἐμπίδων, ἀτέχνως ὡσπερ
 κορόπλαστόν ***) τινὰ τῷ πληθῶ σχολάζοντα καὶ πᾶν τὸ δυνά-
 μενον ἐξ αὐτοῦ γενέσθαι, τοῦτο ποιοῦντα; πρὸς δὲ τούτοις εἰ
 τὰ κινούμενα ἀλλήλοις σώματα ἀντιπάσχειν ὑπ' ἀλλήλων ἀνάγκη
 (διὰ τοῦτο γὰρ οὐδέτερον αὐτῶν φθίρειται, ὅτι ἐκότερον αὐτῶν
 πάσχον ὑφ' ἐκατέρου, ἐν τῇ πάσχειν ἀντιποιεῖ), τὰ δὲ δι'
 ἀλλήλων σώματα κινεῖται ἀλλήλοις, εἴη τ' ἂν ἄλληλα †).
 ταῦτα μὲν εἰπεῖν προήχθην διὰ τοὺς ἀντιλέγοντας τῷ Ἀριστο-
 τέλει, περὶ τοῦ πέμπτου σώματος καὶ τοῖς νόμοις, κατ' ἀξίαν
 τῶν θείων εἰρημένοις, ἐνίστασθαι πειρωμένους ††) διὰ φιλοτι-
 μίαν, τῆσδε ἀτοπίας τῶν ὑφ' αὐτῶν λεγομένων μηδὲ τὴν ἀρχήν
 συνιέντας, οἷς καὶ τὰ κυριώτατα καὶ μέγιστα τῶν κατὰ φιλο-
 σοφίαν δογμάτων ἤσθηται, καὶ τὴν κατασκευὴν ἀπὸ τοῦ
 θυμαστοῦ δόγματος ἔχει, τοῦ σῶμα χωρεῖν διὰ σώματος. δ
 τε γὰρ περὶ κρύσεως αὐτοῖς λόγος †††) οὐκ ἐν ἄλλῳ τινί. ἀλλὰ
 καὶ τὰ περὶ τῆς ψυχῆς ὑπ' αὐτῶν λεγόμενα ἐντεῦθεν ἤσθηται.
 ἢ τε πολυθρόβητος αὐτοῖς εἰμαρμένη καὶ ἢ τῶν πάντων πρόνοια

*) Ald. ἀλάσσειν.

**) Ald. ὅποια.

***) Vocabulum lexicis addatur. Ald. κορόπλαστον.

†) Sc. τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν. Mox Ald. προήχθην.

††) Ald. πειρωμένοις.

†††) Ald. ὅτε et λόγοις.

[fol. 144, b]

δὲ τὴν πίστιν λαμβάνουσιν, εἴτε ὁ περὶ ἀρχῶν τε καὶ Θεοῦ, καὶ ἢ τοῦ παντός ἐνωσίς τε καὶ συμπάθεια πρὸς αὐτό. πάντα γὰρ ταῦτ' ἐστὶν ὁ διὰ τῆς ὕλης διήκων Θεός, τούτου δέ, τὸ σῶμα χωρεῖν διὰ σώματος, ἐξ οὗ σχεδὸν πάσης τῆς φυσιολογίας αὐτοῖς ἀνήρηται τὰ πίσματα παρὰ τε τὰς κοινὰς προλήψεις λεγόμενον καὶ παρὰ *) τὰς ἀπάντων δόξας τῶν φιλοσόφων τὴν πίστιν κατ' αὐτοὺς λαμβάνει. ὡς αἱ ἀπὸ ἐναργοῦς τοῦ τὸν σίδηρον, ὅταν ἢ πεπυρωμένος **) μὲν, μὴ αὐτὸν ἐξάπτεισθαι τε καὶ πυροῦσθαι λέγειν ὁμοίως τοῖς, οἷς ὕλη τὸ πῦρ, ἀλλὰ διὰ παντός αὐτοῦ χωρεῖν τὸ πῦρ ὑπολαμβάνειν μετὰ τῆς ὕλης ἐκείνης, ἐφ' ἧς ὄν γειτριῶσαν τῷ σιδήρῳ θέρμεινέ τε καὶ ἐξῆψεν αὐτόν. καίτοι πῶς οὐ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτο παντάπασιν ἄτοπον, τὸ τὴν τῆς φλογὸς ὕλην, μὴ κατέχουσιν τὴν ἔξω μὲν χορηγίαν μὴ καταναλίσκεσθαι, σώζεσθαι ἐπὶ τοσοῦτον λέγειν ἐν τῷ πυρὶ τῷ μειγμένῳ, ἕως ἂν ὁ σίδηρος πεπυρωμένος μὲνη, ἐναργοῦς ὄντος τοῦ τὴν φλόγα συνεχοῦς δεῖσθαι τῆς κατὰ τὴν ὕλην χορηγίας, ὡς ἔχουσιν ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι διὰ τὴν τῆς ὑποβεβλημένης ὕλης αὐτῇ ταχεῖαν φθοράν. καὶ ὁ Θεὸς κινούμενος τῇ ὕλῃ· εἰ δὲ τοῦτο, καὶ ἀντιπάσχων ὑπ' αὐτῆς· οἷς ἔπεται τό τε τὸν Θεὸν πάσχειν καὶ τὴν ὕλην ποιεῖν, ἀλλὰ ταῦτα †). εἰ γὰρ μὴ ὁ σίδηρος ὕλη ποτὲ τῷ πυρὶ, τίνα χρὴ τὴν καιομένην ὕλην λέγειν εἶναι; ὅπως δὲ ἐπεὶ ὁ σίδηρος ὑπὸ τινος πυρὸς ἐξάπτεται ὄντος ἐφ' ὕλης, ἢ διὰ τοῦ σιδήρου δίοισι τὸ πῦρ, δεῖ φυλάττειν αὐτὸ τὴν ὕλην, καὶ ††) ἐφ' ὅσον ἐπλησίαζε τῷ σιδήρῳ χωρεῖν δι' αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδὲ τὰ †*) ξύλα, οὐδὲ οἱ ἄνθρωποι, οὔτε τις ἄλλη τῶν ὑποκειμένων ὕλη τῷ πυρὶ οὐδὲ οἱ ἄνθρωποι, ἐν τῷ σιδήρῳ γίνονται. λείπεται, δια-

*) Hic et paulo ante Ald. pro παρὰ exhibet περὶ et λεγομένου pro λεγόμενον.

**) ἢ πεπυρωμένος ex coniectura scripsi pro εἶπε πυρωμένος, quod Aldus praebebat.

†) Fortasse exoidit ἄτοπα aut similia quaedam. Apud Aldum nullum lacunae indicium deprehenditur.

††) καὶ deest apud Ald.

†*) Pro οὐδὲ τὰ apud Aldum legitur οὐ τὰ τε.

[fol. 144, b]

χωριζόμενον αὐτὸ τῆς ὕλης γίνεσθαι ἐν αὐτῷ. ἀλλ' εἰ χωρίζοιτο, ἀναγκαῖον αὐτὸ ἐν τῇ μεταβάσει ὕλην τινὰ μεταλαμβάνειν, καὶ ἐστὶν οὐκ ἄλλη τις ἢ ὁ σίδηρος αὐτός *). καθύσον γὰρ ἢ ὑγρότης ἐστὶν ἐν αὐτῷ, κατὰ τοσοῦτον ὕλη τῷ πυρὶ γίνεται **), σκληρότερος γοῦν ὁ προούμενος σίδηρος μετὰ τὴν σβέσιν, τοῦ πρώτου γίνεται, ὡς ἀναλισκομένης ὑπὸ τοῦ πυρὸς τῆς ὑγρότητος τῆς ἐν αὐτῷ. καὶ ἐξάπτεται τε μέχρις ἂν ὑγρότης ἢ τις ἐν αὐτῷ, ὡσπερ οὖν καὶ ξύλα· ἀλλὰ τούτων μὲν ἄλις.

Ἐπανώμεν δὲ ἐπὶ τὸν ἐξ ἀρχῆς λόγον. εἰ γὰρ τὰ εἰρημένα οὕτως περὶ κράσεως παντελῶς ἄτοπα, ἀναγκαῖον ἄλλως πως τὰς κράσεις γίνεσθαι λέγειν. λείπεται δὲ παρὰ ταύτας, ὧν ἀνάξιον ***)) ποιῆσθαι λόγον τινά, ἢ ἐπ' Ἀριστοτέλους εἰρημένη δόξα. εἰπόμεν δὲ καὶ περὶ ταύτης, καὶ δείξωμεν τίς πότ' ἐστὶν, ἐπεὶ μηδὲ γνώριμός ἐστι τοῖς πολλοῖς τῶν φιλοσοφούντων διὰ συντομίαν τῶν περὶ αὐτῶν εἰρημένων ὑπὸ τοῦ φιλοσόφου †). πρώτον μὲν ὀρίσωμεν, τίνα ἐστὶν ἀλλήλοις κινῆσθαι λεγόμενά τε καὶ [145] δυνάμενα. ὀρισθὲν γὰρ ἡμῖν τοῦτο ἀποσκηνάσαι τε πολλὰ τῶν ἐνοχλούντων τὸν περὶ κράσεως λόγον. ἐστὶ δὲ διῆ ἢ μῖξις τε καὶ ἢ κρῆσις ἐν τοῖς καθ' αὐτὰ ὑφεστάναι φύσιν ἔχουσι. διὸ καὶ δοκεῖ δύνασθαι χωρίζεσθαι πάλιν ἀλλήλων τὰ μεμιγμένα ὅτι ἐκ τούτων συνῆλθεν. εἰ δὲ μηδὲν ἄλλο χωρὶς τῶν παρὰ τὴν οὐσίαν, οὐσιῶν ἢ μῖξις τε καὶ ἢ κρῆσις εἶη. εἰ δὲ τοῦτο, οὐκ ἂν Ἀναξαγόρας εἶη καλῶς λέγων, πάντα ἐν πᾶσι μεμιχθαι. οὔτε γὰρ τὰ πάθη χωριστά, ὡς καθ' αὐτὰ εἶναι δύνασθαι. διὸ οὐδὲ μῖξις τε καὶ κρῆσις ἂν εἶη παθῶν πρὸς ἀλλήλα, ἢ παθῶν πρὸς τὰ, ὧν ἐστὶ πάθη. ἀλλ' οὐδὲ τὰ εἶδη τῶν οὐσιῶν. καὶ γὰρ εἰ οὐσίαι καὶ ταῦτα ††), ἀλλ' οὐ καθ'

*) Ald. αὐτῆς.

**) Ald. τῷ περιγίνεται.

***)) ἀνάξιον pro ἄξιον, quod Ald. praebet, dedimus nexu sententiarum efflagitante et probante Caninio, cum vertat: praeter has (opiniones), quae penitus negligendae ac pro nihilo faciendae sunt.

†) De generat. et inter. I, 10. coll. de sensu ac sensili o. 3. Stob. Eclog. phys. I, 18, p. 370: Ἀριστοτέλης καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ τὰ μὲν σώματά φασι θρυπτόμενα καὶ τὰ μικρὰ μόρια παρατίθεσθαι ἀλλήλοις, τοὺς δ' ἀσώματους λόγους συγκρίνασθαι.

††) Sc. τὰ εἶδη.

[fol. 145, a]

αὐτὰ συνυφίστανται. οὐ γὰρ οἷόν τε χωρὶς ὕλης εἶναι τι αὐτῶν. ἄλλ' οὐδὲ ἡ ὕλη μικτή. οὐδὲ γὰρ αὕτη χωρὶς εἶδους ἐνεργεῖα πότ' ἔστι. οὐτ' οὖν ἐν ἄλλοις τισίν, ἢ ἐν οὐσίαις ἢ μίξιν τε καὶ κρῆσις, οὐδὲ ἄλλαι τινὲς τῶν οὐσιῶν εἰσὶ μικταὶ παρὰ τὰς χωριστάς τε καὶ κατ' ἰδίαν ὑφειστέονες δυναμένας καὶ κατεχούσας τόπον. τοιαῦτα δὲ τὰ σώματα. τούτου τοίνυν διωρισμένον μετὰ ταῦτα ἄξιον ἐπιστῆσαι, πότερον ταυτόν ἔστι μίξιν τε καὶ κρῆσις, ἢ διαφορὰν ἔχει τινά. ἔοικε δὲ διαφέρειν, ἢ τὸ μὲν κοινότερον ἔστιν ἢ μίξιν, ἢ δὲ κρῆσις ἰδικώτερον. ποῖα γὰρ μίξιν ἢ κρῆσις. τῶν γὰρ μίξεων ἢ μὲν τις κατὰ παράθεσιν τῶν οὐσιῶν καὶ ἀφῆν γίνεται, ἢν λέγομεν τῆς μίξεως γίνεσθαι κατὰ σύνθεσιν. οὐ πᾶσι μὲν γὰρ σύνθεσις μίξιν· σύνθεσις μὲν γὰρ καὶ τῶν ὁμοίων τε καὶ ὁμοειδῶν γίνεται. ἢ δὲ μίξιν ἐκ διαφερόντων τε καὶ ἐν διαφέρουσι. διὸ ὁ μὲν τῶν πυρῶν σωρὸς κατὰ μόνην σύνθεσιν, ὁ δὲ τῶν πυρῶν τε καὶ κρῆσις ἤδη τῇ συνθέσει καὶ τὴν μίξιν προσείληφε. ἢ δὲ ὡς κρῆσις μίξιν γίνεται, οὐ σωζομένων ἔτι τῶν μιγνυμένων καὶ οὕτως ἀλλήλοις παρακειμένων *), ἀλλ' ἐνομένων κατὰ τὸ ὑποκείμενον. διὸ ἐν τοῖς εὐορίστοις τε καὶ ὑγροῖς ἢ ὡς κρῆσις μίξιν ἔστιν. ὡσπερ δὲ οὐχ ἢ τυχόντων σύνθεσις μίξιν ἦν, οὕτως οὐδὲ ἢ τῶν τυχόντων ὑγρῶν ἐνωσις κρῆσις τε καὶ μίξιν. οὐ γὰρ ὕδωρ ὕδατι κινᾶται, καίτοι ἐνούμενον αὐτῷ, οὐδὲ ἔλαιον ἔλαιῳ, ἀλλ' οὐδὲ ἔλαιον ὕδατι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν διὰ γλισχρότητα. ὅταν δὲ ἢ ταῦτα τὰ ἐνούμενα, ὡς ἔχειν ποιότητας, καθ' ἃς τὰ μιγνύμενα ποιῆν τε καὶ πάσχειν ὑπ' ἀλλήλων δυναμένοις, τότε καὶ τούτων κρῆσις γίνεται **). διὰ τοῦτο γὰρ ἄμικτον πᾶν τὸ θεῖον σῶμα τὸ ποιητικὸν ὄν, μηκέτ' ἀντιπάσχειν ὑπὸ τοῦ πάσχοντος ὑπ' αὐτοῦ δύναται. μόνον γὰρ τὰ ἐνυλὰ πάσχει. διὸ ταῦτα μόνον τῶν ποιούντων ἀντιπάσχει ὅσα τῆς αὐτῆς ἐκκοινώνηκεν***) ὕλης. ταῦτα δὲ τῶν τῆς τοιαύτης

*) Ald. περικειμένων.

**) Totus hic locus inde a verbis διὰ τοῦτο γὰρ ἄμικτον πᾶν τὸ θεῖον σῶμα ... usque ad ea, quae fol. 145, b init. reperiuntur: ... τοῦτον γίνεται τὸν τρόπον desunt in interpretatione Caninii.

***) Ald. ἐκκοινώνημεν. Formae ἐκκοινώνηκεν, et sequens ἐκκοινώνηκότες comparandae forent cum formis ἐκκλησιάζετο (imperf.) apud Lysiam p. 430 Reisk. et ἐκκλησιάζον apud Demosthenem

[fol 145, a]

ἕλης ἐκκοινωνηκότων ὑπ' ἀλλήλων ἀντιπάσχειν οἷά τε, ὅσα ἐναντίωσιν *) ἔχει τινὰ πρὸς ἄλληλα. οὐ γὰρ τὸ τυχόν ὑπὸ τοῦ τυχόντος οἷόν τε πάσχειν, οὔτε γὰρ τὸ ὅμοιον ὑπὸ τοῦ ὁμοίου. ἀπαιθῆ γὰρ ὑπ' ἀλλήλων τὰ ὅμοια. ἐνδιαφέρουσι γὰρ καὶ ὑπὸ διαφερόντων τὸ ποιεῖν τε καὶ πάσχειν γίνεται. ἀλλ' οὐδὲ τὰ ἕτερα πάντα πάσχει τι ὑπ' ἀλλήλων. οὐδὲ γὰρ παθεῖν οἷόν τε φωνὴν ὑπὸ γραμμῆς **), τῷ μηδὲν ὑπ' ἀλλήλων ἀντιπάσχειν, μηδὲ ***) κοινήν ὑποκεισθαι τινὰ φύσιν τῶν ἐκατέρων παθῶν †) ἐπιδεκτικὴν. διό ἐστιν ἐν τούτοις τὸ ποιεῖν τε καὶ πάσχειν, ὅσα τὴν αὐτὴν ἕλην ὑποκειμένην ἔχοντα, ἐναντίωσιν τινὰ ἔχει πρὸς ἄλληλα. οὐδὲ γὰρ ὑπὸ χρώματος τὸ γλυκύ, καθὼ γλυκύ, πάθει ποτ' ἔν, οὔτε ὑπὸ θερμοῦ τὸ ξηρόν, ἀλλ' οὐδὲ ὑπὸ ψυχροῦ τὸ ὑγρόν, ὅτι μὴ ἐστι ταῦτα ἀλλήλοις ἐναντίως, ἀλλ' ἐναντίως τε καὶ τοῖς μεταξύ. οὐ γὰρ μόνον τὸ θερμόν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ καὶ τὸ ψυχρόν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ μεταβάλλεται τε καὶ πάσχει, οὐδὲ τὸ ὑγρόν ὑπὸ τοῦ ξηροῦ καὶ τὸ ξηρόν ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ, ἀλλὰ καὶ τὰ μεταξύ ἐκατέρου τῶν ἄκρων, ὅτι κατὰ μίξιν ἐστι τῷ πρὸς ἐκάτερον τῶν ἐναντίων τὸ μεταξύ τὸν πατέρον τῶν ἐναντίων οἷζειν λόγον. τοῖς γὰρ προειρημένοις συμβέβηκε τὴν αὐτὴν ἕλην ἔχουσιν, καὶ ἐναντίωσιν κατὰ τὸ εἶδος ἔχειν πρὸς ἄλληλα. τῆς γὰρ ἕλης ἴδιον τὸ τὴν αὐτὴν εἶναι τῶν ἐναντίων ἐπιδεκτικὴν. πάντα γὰρ τὰ ἐν γενέσει τε καὶ φθορᾷ σώματα ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀλλήλοις ἐστὶν ἕλης, ἣ δὲ διαφορὰ αὐτῆς κατὰ τὰ εἶδη καὶ συμβεβηκότα πάθη. τὰ γοῦν τέσσαρα σώματα, ἃ στοιχεῖα λέγεται, ἐστὶ ταῦτα· γῆ καὶ ὕδωρ, ἀήρ τε καὶ πῦρ, ἃ ἕλην τὴν αὐτὴν ἀλλήλοις ἔχοντα κατὰ τὰ εἶδη τὴν πρὸς ἄλληλα οἷζειν διαφορὰν. διαφέρουσι γὰρ ἀλλήλων τῷ τὸ μὲν αὐτῶν θερμόν τ' εἶναι καὶ ξηρόν (ἐν γὰρ τούτοις τὸ εἶναι τῷ πυρὶ ††). ἐστὶ μὲν γὰρ καὶ ἐν τῇ ἕλη αὐτῇ τῇ ταῦτα δεδευμένη †††), ἀλλ' ἐν

pro coron. p. 315, 9, si lectio certa esset. At, praesertim cum verbum ἐκκοινωνεῖν nusquam alibi occurrat, neque adsequi possimus, quid significare queat tale compositum, scribendum videtur κκοινωνῶντων et κκοινωνηκότες.

*) Ald. αἰτίωσιν.

***) μηδέ de meo adieci.

††) Ald. exhibet πυρὶ.

**) Ald. ὑπογραμμῆς.

†) Ald. παθῶν.

†††) Ald. δεδευμένη.

[fol. 145, a]

τούτοις ὡσπερὲ τε καὶ τῶν ἄλλων διαφέροντι. κατὰ γὰρ τὴν ὕλην τὰ αὐτὰ ἀλλήλοις τὰ τέσσαρα), τὸ δὲ τι αὐτῶν ἔστιν ὑγρὸν τε καὶ θερμὸν (ἐν τούτοις γὰρ πάλιν τὸ εἶναι τῷ ἕρρι), τὸ δὲ ψυχρὸν τε καὶ ὑγρὸν (τῷ γὰρ ὕδατι ἐν τούτοις τὸ εἶναι), τὸ δὲ ξηρὸν τε καὶ ψυχρὸν (τοιούτον γὰρ ἡ γῆ). ἄς ἔχοντα διαφορὰς τε καὶ ἐναντιώσεις πρὸς ἄλληλα, παιοῦντά τε καὶ πάσχοντα εἰς ἄλληλα ποιεῖται μεταβολάς, τῆς ὕλης μεταβαλλούσης εἰς τὸ τῶν παιοῦντων κρατοῦν. ὅταν γὰρ τι αὐτῶν πλεονάσῃ τινὸς τῶν ἐναντιώσεων ἔχόντων πρὸς αὐτόν, καὶ ἴσχυε ταῖς ἐναντιώσεσι ταῖς ἐν αὐτῷ ἐπὶ τοσοῦτον, ὡς ἀποβάλλουσιν τὴν ὑποκειμένην ὕλην, ἣν πρότερον εἶχε ποιότητα, μεταλαβεῖν τὸ τοῦ κρατήσαντος εἶδος, τότε γίνεται τοῦ μὲν οὕτω μεταβαλλόντος φθορά, γένεσις δέ, εἰς ὃ γέγονεν ἡ μεταβολή. αἱ μὲν οὖν γενέσεις καὶ φθοραὶ τῶν σωμάτων, αἱ γινόμεναι κατὰ μεταβολήν, [b] τὴν κατὰ τὸ ποιεῖν τε καὶ πάσχειν, τοῦτον γίνονται τὸν τρόπον *). ἐπεὶ δὲ ἄλλο γένεσις τε καὶ φθορά, καὶ ἄλλο κρῆσις (ἡ γὰρ κρῆσις, σωζομένων τινῶν μῖξις εἶναι δοκεῖ· οὔτε γὰρ ὑπὸ τοῦ ἐτέρου φθαρέντος καὶ μεταβαλλόντος εἰς τὸ κρατήσαν κρῆσις, ἀλλὰ τοῦ μὲν αὔξεσις, τοῦ δὲ φθορά. διὸ οὐδὲ ἡ τροφή λέγεται κερνᾶσθαι καὶ τῷ τρεφομένῳ. οὗτ', εἰ ἀμφοτέρα παντάπασιν φθαρεῖη τὰ μιγνύμενα, τὰ μὴ μιγνύμενα κρῆσις ἔτι· σωζομένων γὰρ τινῶν μῖξις ἡ κρῆσις), ἀκόλουθον ἂν εἴη τὴν τῆς κρῆσεως πρὸς τὴν γένεσίν τε καὶ φθοράν. κοινὸν μὲν γὰρ αὐταῖς ἦτε κατὰ τὴν ὕλην κοινωνία, καθ' ἣν ὡσπερ φθείρεται τι, οὕτω καὶ κερνᾶται, καὶ ἡ διὰ ἐναντιώσεων διὰ τοῦ ποιεῖν τε καὶ πάσχειν μεταβολή. ἴδιον δὲ κρῆσεως πρὸς τὴν γένεσίν τε καὶ φθοράν τὸ ἐπὶ μὲν τούτων τέλειον θάτερον εἰς θάτερον μεθίστασθαι καὶ μεταλαμβάνειν τὰς ἐναντιώσεις, καθ' ἣς παθὸν ἀπέβαλε τέλειον, ἄς εἶχε πρὸ τούτου. ἐπὶ δὲ τῶν κερναμένων οὐ τοῦτον ἔτι γίνεται τὸν τρόπον. ἀλλ' ὅτε πλείω σώματα τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν ὑπ' ἀλλήλων ἔχοντα δύναμι ἀλλήλοις συνέλθῃ, ἔχει δὲ οὕτως, ὡς μὴ ὑπερέχειν κατὰ τὰς ἐναντιώσεις ἄλλο ἄλλου δύνασθαι ὡς φθεῖραν αὐτὸ εἰς τὴν ἑαυτοῦ μεταστῆσαι φύσιν, τότε ταῦτα διὰ τὴν τῶν δυναμένων

*) Hic rursus incipit interpretatio Caninii.

[fol. 145, b]

ισότητα, καθ' ἧς ποιεῖ καὶ πάσχει, ὁμοίως ὑπ' ἀλλήλων ἀντι-
 πάσχοντα μέχρι τούτου πρόεισιν, ἕως ἀποβάλλοντα καὶ τὰς
 ἐναντιώσεις ὑπεροχάς, δι' ἧς ἕτερα ἢ ἦν ἀλλήλων καὶ ἐναντία,
 μίαν ἐξ ἀπασῶν τῶν δυνάμεων γεννήσει ποιότητα, ἐνωθείσης
 καὶ μιᾶς γενομένης τῆς ἀμφοτέροις ἢ πᾶσιν αὐτοῖς ὕλης ὑποκει-
 μένης· γίνεται δὲ ἡ τοιαύτη μίξις, ἣν κρῆσιν καλοῦμεν, ἐν τοῖς
 ὑγροῖς τῶν σωμάτων. καὶ γὰρ ἡ ἐν τοῖς ξηροῖς γίνεσθαι δοκοῦσα
 κρῆσις οὐ γίνεται χωρὶς ὑγρότητος. ἐνοῦται γὰρ τὰ ὑγρά συντι-
 θέμενα καὶ οὐ φυλάσσει τὰς οὐκείας ἐπιφανείας, ἐὰν μὴ ἢ
 γλισχρόν. Ὅταν δὲ τοῖς κατὰ τὴν ὕλην διὰ τὴν ὑγρότητα κατὰ
 τὴν παράθεσιν ἐνουμένοις σώμασι προσῆκε τὸ ἐναντίωσιν ἔχειν
 ἰσοκρατῆ, πρὸς ἄλληλα *) γίνεται αὐτοῖς κατὰ τὰς ποιότητάς
 τε καὶ δυνάμεις ἔνωσις, ὑπερ ἔστιν ἡ κρῆσις. ἐκότερον γὰρ τῶν
 οὕτως ἐχόντων, διὰ μὲν τὴν ἐνυπάρχουσαν ἐν αὐτοῖς ἐναντίωσιν
 καὶ τὴν τῆς ὕλης κοινωνίαν μεταβάλλει τε καὶ πάσχει, διὰ δὲ
 τὴν ἰσότητα τῶν ἐναντιώσεων οὐκ ἐπὶ τοσοῦτον ποιεῖ τὴν μετα-
 βολήν, ὡς ταῦτόν γενέσθαι θατέρω θατέρον. ἀντιπάσχον γὰρ
 τὸ ποιοῦν ὑπὸ τοῦ πάσχοντος πρὸς αὐτοῦ καὶ μὴ μένον ὁμοιον
 αὐτῷ, παύεται τοῦ ποιεῖν ἔτι δύνασθαι πρὸ τοῦ κρατῆσαι τέλειον
 αὐτοῦ. καὶ τοῦτ' ἔστιν ἡ κρῆσις. ἡ γὰρ διὰ τοῦ ποιεῖν καὶ
 πάσχειν τῶν περικειμένων ἀλλήλοις σωμάτων διὰ μεταβολῆς,
 χωρὶς φθορᾶς αὐτῶν τινος ἔνωσις. συνεργεῖ **) δὲ τοῖς ὑγροῖς
 πρὸς τὴν θαττω μεταβολήν τε καὶ κρῆσιν καὶ τὸ εὐδιαίρετον.
 διαιροῦν γὰρ ἄλληλα πρὸς τῆς ἐνώσεως καὶ κατὰ μικρὰ περιτι-
 θέμενα ἀλλήλοις, ῥᾶον καὶ θαττον ἀντιπάσχοντα ὑπ' ἀλλήλων,
 ταχέως ἐν τι γίνεται σῶμα. καὶ κατὰ τὸ ὑποκείμενον καὶ κατὰ
 τὴν ποιότητα, ἐνεργεῖα μὲν οὐδὲν ὄν τῶν μεμιγμένων, δυνίμει δὲ
 πᾶν τι ***) , τοσοῦτω ἀπολειπόμενον τῷ καὶ ἐνεργεῖα σώζειν τὰ
 ἐν αὐτῷ μεμιγμένα, ὅσον διὰ τοῦ ποιεῖν τε καὶ πάσχειν ἀφήρη-
 ται διὰ τῆς δυνάμεως ἐκάστου. διὸ καὶ ὀλιγῶς δεῖται βοηθείας
 τῆς πρὸς αὐτὴν εἰς ταύτην μεταβολήν †). ἦν γε τοιαῦτα

*) Ald. ἄλλη.

**) Ald. συνέργει.

***) Ald. παντὶ τοσοῦτω et q. s. Mox Ald. τό pro τῷ.

†) Lacunae nullum in editione Aldina vestigium apparet, neque quidquam verborum, quae interiorunt, remansit, nisi syllaba σ,

[fol. 145, b]
 χωρεῖ μὴ πάντα χωριστὰ πεπραγμένα. προσθήκης γὰρ δεῖται
 τινος πρὸς τελειότητα, ἀλλ' οὐ παντελοῦς γενέσεώς τε καὶ μετα-
 βολῆς. διὸ καὶ προσφερομένων αὐτοῖς τινων, ἢ πρὸς τὴν
 τοιαύτην τελειότητα συνεργεῖν ἔστιν οἷά τε, ῥαδίως ἐπὶ τὴν
 οἰκείαν ἀνατρέχει φύσιν. οὐ τοῦ πρότερον ὄντος ὕδατος, ἢ
 οἴνου τοῦ ἐκκροινόμενου πάλιν. οὐδὲ γὰρ τὴν ἀρχὴν ἐσώζετο ἐν
 τῷ μίγματι. παρὰθεσις γὰρ ἂν καὶ οὐ κρῆσις ἦν. ἐν γὰρ τοῖς
 κεκραμένοις ἐν τε καὶ ὁμοιομερές πᾶν τὸ γεγονὸς ἐκ τῆς κράσεως,
 ἀλλὰ δυναμένου ἀπὸ τοῦ τοιούτου κράματος εἰς ὕδωρ μὲν ῥαδίως
 μεταβάλλειν, μεταβάλλοντος εἰς τοῦτο ἀρχὴν, μὴ μίχθῃν ἐκ
 τοιούτων ἐπὶ τοιαύτης ποιότητος. ὡς γὰρ ἐπὶ τοῦ γάλακτος
 ὄντος ὁμοιομεροῦς σώματος, ἔχοντος δὲ ἐν αὐτῷ τι δυνάμει καὶ
 ὑγρὸν τι καὶ στερεόν, ὃ πεπυρωμένος ἐμβληθεὶς λίθος ἐκάτερον
 αὐτῶν ἕξ αὐτοῦ διέκρινε γεννήσας τρόπον τινά, καὶ τὸ μὲν
 αὐτοῦ τυρὸν ἐποίησε, τὸ δὲ ὀρρόν, οὐ μέρος τι ἐνυπάρχον
 αὐτῷ ἐνεργείᾳ χωρίσας, ἀλλὰ ἀπὸ παντὸς μορίου γεννήσας
 αὐτῶν ἐκάτερον. οὕτως ὑποληπτέον ποιεῖν καὶ τὴν καθιεμένην
 σπογγίαν εἰς τὸ ἀγγεῖον, τὸ ἔχον ἐν αὐτῷ κεκραμένον οἶνον
 ὕδατι, τῇ γὰρ οἰκείᾳ ποιότητι ἀπὸ παντὸς τοῦ μίγματος γεννώσα
 τὸ δυνάμενον ῥαδίως ὕδωρ καθαρὸν ὑπ' αὐτοῦ γενέσθαι ὑπὸ
 τοσαύτης τε καὶ τοιαύτης δυνάμειος χωρίζον ἀναφέρει. ὡς γὰρ
 ἐπὶ τοῦ γλεύκου, ὁμοιομεροῦ ὄντος σώματος, ἢ ὀλίγη πέψις
 προελθοῦσα ἕξ ἅπαντος αὐτῶν γεννᾶται καὶ διακρίνει πνεῦμά τε
 καὶ οἶνον. ὅτι γὰρ μὴ πρότερον ἦν ἐν αὐτῷ ταῦτα ἐνεργείᾳ,
 δῆλον ἐκ τοῦ μὴ δύνασθαι μὲν οὕτως ὑγρῷ κατέχεσθαι ἐνεργείᾳ
 πνεῦμα, ὡς εἴρηται καὶ πρὸ *) ὀλίγου, ἀλλὰ τὸ γενόμενον
 ἐκκρίνεσθαι παραχρῆμα πᾶν ἐπὶ τῆς πέψεως· οὕτως ὑποληπτέον
 καὶ τὰ χωρίζοντα ἀπὸ τῶν κεκραμένων, ἕξ ὧν κέκραται τινα,
 οὐκ ἐνυπάρχοντα ἐνεργείᾳ χωρίζειν, ἀλλὰ μεταβάλλοντα δυνά-
 μει τινὶ καὶ τελειοῦντα τὰ δυνάμει διὰ τὴν κρῆσιν ἐνυπάρχοντα

apud Aldum ὅς, quod inepte adnexum est sequenti enuntiationi,
 quocirca id quoque deleuimus.

*) Ald. πρὸς. Caeterum totus locus mirum quantum in Aldina
 editione falsa interpunctione depravatus est.

[fol. 145, b]

αὐτοῖς. ὡς γὰρ ἐπ' ἐκείνων ἐπιπόλαιός τινος γένεσις γίνεται (οὐ γὰρ τοῦ γάλακτος εἰς ἐναντίας τινάς, αἷς εἶχε*), μεταβάλλοντος ποιότητος τὸ μὲν ὀρρὸς τὸ δὲ τυρὸς γίνεται, ἀλλὰ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ δυνάμει οὕτως, ὡς ὀλίγης τινὸς πρὸς τὸ ἐνεργεῖα εἶναι δεῖσθαι βοηθείας, εἰς τὸ ἐνεργεῖα εἶναι γίνεται), οὕτως μεταβολὴν ἡγητέον γίνεσθαι καὶ ἐπὶ τῶν κεκραμένων. ἔπεται δὲ τῇ ἐπὶ τῶν κεκραμένων τοιαύτῃ**) μεταβολῇ ἢ τὸ διακρίνεσθαι δύνασθαι δοκεῖν αὐτά, ὅτι καὶ τὴν ἀρχὴν ἐκ μίξεως τοιούτων ἢ γένεσις τῶ ταῦτα πάσχοντι σώματι [146]. καὶ ἐστὶν ὁ χωρισμὸς λεγόμενος τῶν κεκραμένων, οὔτε ὁμοίος***) τῷ ἐπὶ τῆς ἀλλήλων περιθέσεως κειμένων †), οὔθ' ὁ αὐτὸς πάλιν τῷ κατὰ φθορὰν καὶ γένεσιν καὶ τὴν εἰς τοῦναντίον μεταβολὴν ἀποκρινομένων, ὡς ἕξ ὕδατος ὀρῶμεν εἰς ἀέρα γινομένην ἀπόκρισιν· ἀλλ' ἐστὶ τὸ γινόμενον μεταξύ τούτων. οὔτε γὰρ ἐνεργεῖα ἐνυπάρχοντα διακρίνεται, οὔτε εἰς τὸ ἐναντίον τῷ ὑποκειμένῳ μεταβάλλοντα ἀποκρίνεται. ἐπὶ μὲν γὰρ τούτων ταῦτά κατὰ τὸ εἶδος μένει μετὰ τὴν ἀπόκρισιν τὸ ὑπομένον τῷ πρὸ τούτου, μόνον κατὰ πόσον ἐλαττούμενον. ἐπὶ δὲ τῶν κεκραμένων οὐχ ὁμοίως· τῷ ἕκαστον τῶν ὄντων δυνάμει ἐν τῷ ἐκ τοῦ κράματος γεγονότι σώματι ἐκκρίνασθαι, μεταβάλλον εἰς τὴν τελειότητα, ἧς ἀφηρέθη, διὰ τοῦ ἐπ' ἴσης αὐτὰ ἀντιπαθεῖν δι' ἀλλήλων. δι' ὃ πάθος καὶ ἐπὶ τούτων τὸ χωρῆσθαι κατηγορεῖται. εἰ οὖν τὰ τε διὰ τῆς τοιαύτης μεταβολῆς τελειούμενα οὐ γενέσθαι, ἀλλὰ χωρῆσθαι λέγειν εὐλογον, τὰ τε ἄλλα περὶ τῆς γενέσεως τῆς κράσεως εἰρημένα, ἀκόλουθά τε ταῖς ὑποκειμέναις ἀρχαῖς καὶ συνωδὰ ταῖς μεταβολαῖς τε καὶ γενέσεσι τῶν σωμάτων καὶ σώζοντα τὰς περὶ τῆς κράσεως κοινούς προλήψεις, μόνος Ἀριστοτέλης εἶη ἂν τὸν ἀληθῆ περὶ τῆς κράσεως ἀποδεδωκώς λόγον ††). ὅτι δὲ κινώμενα διαιρεῖται τε πρῶτον ἄλληλα

*) Ald. ἔχει: sed recte Caninius iis, quas habebat.

**) Ald. τοιαύτης.

***) Ald. ὁμοίως.

†) Ald. ἐπὶ τῆς ἀλλήλων περικειμένων inepte. Uti nos legit etiam Caninius vertens: neo similis est segregationi, quae in vicino situ congesta sunt. Mox Ald. οὔτ' αὐτὰ πάλιν casso sensu.

††) Ald. λόγον.

[fol. 146, a]

καὶ τῇ κατὰ μικρὰ παραθέσει ὑπαθέστερα γινόμενα ἐνοῦται τε καὶ ὁμοιοῦται κατὰ τὸ εἶδος καὶ τὰς ὁμοιότητας, καὶ κατὰ τὴν αἰσθησὶν ἔστι γινώριμον. ἕως γὰρ ἔτι μένει τῶν κίρναμένων ἐκάτερον ἐπὶ τὰς οἰκείας οὐσίας, ἢ ὑπ' ἀλλήλων γινομένη διακρίσις αὐτῶν καὶ ἀπὸ τῆς τῶν χρωμάτων διαφορᾶς γίνεται γινώριμος· ἡγρὰ ὄντα καὶ εὐδιαίρετα καὶ ἀνόμοια ὑπὸ τῆς πληγῆς τῆς κατὰ τὴν ἐπίχρυσιν θατέρω θάτερον ἀρχὴν λαβόντα τοῦ διαιρεῖν ἄλληλα, ὄντα καὶ ἀνισόρροπα, εἰ οὕτως τύχη, τὸ μὲν βαρύτερον αὐτῶν διαιροῦν φέρεται κάτω, τοῦ δὲ κορυφαίου τὰ μόρια ὑποχωροῦντα τοῖς βαρύτεροις ἐπιπολῆς αὐτῶν σπεύδει γενέσθαι· ἦν τοπικὴν μετάβασιν αὐτῶν ἴσθησι φθάνουσαν ἢ κατὰ πάθη μεταβολή, ἐνοῦσα αὐτὰ τῇ κατὰ πάντα ὁμοιότητι. καὶ αὐτὸ τῇ ὄψει γίνεται γινώριμον. ἐπεὶ δὲ πρὸς κατασκευὴν τοῦ σώματος διὰ σώματος χωρεῖν, χρωῶνται καὶ ταῖς τῶν ζώων διὰ τῆς τροφῆς ἀξίσεις,..... *). ἢ γὰρ ἀξήσεις τῇ προσθήκῃ τῆς τροφῆς **) πάντῃ καὶ αὔξεται τὰ αὔξανόμενα, πάντῃ ἂν ἢ τροφή προσκρίνοιο τῷ προϋπάρχοντι σώματι. οὐχ οἷον τε δὲ πάντῃ προσκρίθῃναι τὴν μίαν, διὰ παντός τε καὶ προσενεχθεῖσαν ***). ἀλλὰ εἰ διὰ παντός ἢ τροφή τοῦ σώματος φέρεται, σῶμα οὔσα, ἀναγκαῖον εἶναι δόξει, σῶμα διὰ σώματος χωρεῖν, εἶγε μόνως οὕτως οἷον τε τὴν ἐκ τῆς τροφῆς προσθήκῃ παντὶ τῷ τρεφομένῳ γίνεσθαι σώματι. ὅτι οὖν μὴ οὕτως τὸ τρέφεσθαι τε καὶ αὔξεσθαι γίνεται (οὐδὲν γὰρ τῶν ἀδυνάτων γίνεται), φέρεται καὶ ὢν ἐκθήμενος †) τὴν Ἀριστοτέλους δόξαν τὴν περὶ αὔξεσθαι τε καὶ τροφῆς· ποιήσομαι δὲ τὸν λόγον ἐπὶ τῶν κυρίως αὔξεσθαι λεγομένων (ἐπὶ τούτων γὰρ καὶ ἡ ἀπορίᾳ πρόεισιν). ἔστι δὲ ταῦτα τὰ διὰ τοῦ τρέφεσθαι τὴν προσθήκῃ λαμβάνοντα. τρέφεται δὲ ὅσα τὴν θρεπτικὴν δύναμιν ἐν αὐτοῖς ἔχει ††).

*) Desunt verba apud Aldum talia, qualia καὶ περὶ τούτων διαλεκτικόν, sive ζητητικόν. Canin. vertit: id quoque discutiamus.

**) Ald. τροπῆς.

***) Ald. πρὸς ἐνεχθεῖσαν.

†) Fortasse scribendum est φέρεται καὶ νῦν ἀποδειξώμεθα ἐκθήμενος et q. s. Caninius: age, Aristotelis exposita de incremento atque alimento sententia, ostendamus.

††) Verborum ἔστι δὲ ἐν αὐτοῖς ἔχει nulla apud Caninium interpretatio reperitur.

[fol. 146, a]

τοιαῦτα δὲ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῷα. ὅσα δὴ τοῖς οὕτως ἀξαναομένοισι
 ὑπάρχειν καὶ ὅσα δεῖ *) φυλάττειν τοὺς περὶ ἀξήσεως λέγοντας,
 ἀνάγκη ταῦτα πρῶτον ἐκθέσθαι. ταῦτα γὰρ ἡμῖν γνώριμα συν-
 τελέσει πρὸς τὴν τῶν ῥηθησομένων κρίσιν. τὰ δὲ ἀξανάομενα
 πάντα προσιόντος γέ τινος αὐτοῖς, ἔξωθεν αὔξεται, εἶγε διὰ τοῦ
 τρέφεσθαι τὸ ἀξάνεσθαι γίνεται, ἔτι δὲ κατὰ μόριον τὴν ἐπίδο-
 σιν λαμβάνει. οὐ γὰρ ἐν τι ἢ ἀξήσις τοῖς ἀξαναομένοισι κατὰ
 φύσιν, ὡσπερ οἷς ἔξωθεν τι προσπλάσσειται. οὐ γὰρ τῶν ἀξά-
 νομένων τινὸς ὁ ποῦς αὔξεται μόνος, ἀλλὰ καὶ πάντων μορίων
 ἐπίδοσις κατ' ἀναλογίαν γίνεται. καὶ γὰρ τοιοῦτον **) ὑπομένον
 τε καὶ σῶζον τὴν οἰκίαν φύσιν, τὸ ἀξάομενον τὴν προσθήκην
 λαμβάνει. οὔτε γὰρ μὴ ὑπομένοντος τοῦ αὔξεσθαι λεγομένου
 ἀξήσις τὸ γινόμενον εἰς ὄγκον μεταβάλλειν μείζονα. διὰ τοῦτο
 γὰρ οὔτε τῶν κίρναμένων τι αὔξεσθαι λέγεται, μεταβαλλόντων
 εἰς ἄλλο τι σῶμα, ὃν ἐπ' ὄγκου μείζονος, ὡς ὀρῶμεν γίνεσις
 ἐκ τῆς ἐξ ὕδατος εἰς ἄερα μεταβολῆς· ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν γένεσις
 καὶ φθορά, ὕδατος μὲν φθορά, γένεσις δὲ ἄερος, ἐκεῖ δὲ μίξις
 τε καὶ κρῆσις. οὔτε τὸ τυχὸν εἰς τὴν ἀξήσιν ἐπιτελούντων
 αὔξεται, ἀλλὰ τὸ σωζόμενον τε αὐτῶν καὶ ὑποκείμενον, καὶ ἔτι
 τὴν ἀξήτικὴν τε καὶ θρεπτικὴν ἔχον δύναμιν ἐν αὐτῷ (διὰ
 ταῦτα γὰρ οὐχ ἢ τροφή ἀξαναομένη, καίτοι καὶ αὐτῇ σῶμα
 καὶ γινομένη τῆς ἀξήσεως αἰτία), ἀλλ' ὧ ἢ ἢ τροφή προσκρίνεται.
 ἢ μὲν γὰρ μεταβάλλει, τὸ δὲ σῶζεται· καὶ ἢ θρεπτικὴ δύναμις
 ἢ μεταβλητικὴ δὲ καὶ προσκριτικὴ τῆς τροφῆς ἐστίν. ἐν τούτῳ
 τοίνυν τοῖς ἀξαναομένοισι ὑπαρχόντων ζητεῖται, ἐπεὶ ἢ ἀξήσις
 προστιθέμενον γίνεται, τί ἐστι προστιθέμενον; ἢ γὰρ σῶμα,
 ἢ ἀσώματον εἶναι δεῖ τὸ προστιθέμενον. οὔτε δὲ ἀσωμάτω τὴν
 ἀξήσιν εἶναι λέγειν εὐλογον, οὔτε σώματι εἶναι δοκεῖ. ἀσωμάτω
 μὲν, ὅτι οὐκ ἀσώματος ἢ τροφή ἀκολουθήσει τε τοῖς ἀσωμάτω
 ἀσωμάτου τινὸς προσθήκην τὴν ἀξήσιν εἶναι λέγουσι, κατέχειν
 τόπον. οὐ κατέχε δὲ τόπον τὸ ἀξήσιν αὐτό. ὃν γὰρ ἐπιλαμβά-
 νει τὸ ἀξανάομενον, οὗτος ἐστὶ πρὸ τῆς ἀξήσεως αὐτοῦ κενός,

*) Ald. δη. Cfr. Commentar. ad Meteorolog. I, 3, 4. Vol. I, p. 336.

**) Ald. τρίτον inepte.

[fol. 146, a]

εἶγε μόνων σωμάτων τὸ κατέχειν τινὰ τόπον. εἴτε σώματι λέγοιτο ἢ αὐξήσις γίνεσθαι προστιθεμένῳ, ἔστι σῶμά τε διὰ σώματος χωροῦν καὶ γινόμενον σώματι, εἶγε καθὸ μὲν αὖξεται τι, κατὰ τοῦτο τὴν προσθήκην λαμβάνει. κατὰ πάντα δὲ τὸ αὐξόμενον αὖξεται, ὥστε κατὰ πᾶν καὶ προσθήκην λήφεται [b]. ἀλλ' εἰ σῶμα ὃν κατὰ πᾶν ἑαυτὸ τὴν προσθήκην λαμβάνει, δείξει διὰ παντὸς αὐτὸ χωροῦν τὸ προστιθέμενον αὐτῷ (τοῦτο δ' ἔστιν ἢ τροφή) τὴν αὖξησιν αὐτοῦ ποιῆσθαι. εἰ γὰρ λέγει τις διὰ τινων κενῶν γενέσθαι τὴν δίοδον τῆς τροφῆς, ἀνάγκη τοῦτο λέγειν· πᾶν τὸ τρεφόμενον σῶμα εἶναι κενόν. εἰ καθ' ὃ μὲν ἢ πάροδος τῆς τροφῆς, κενὸν κατὰ τοῦτο, κατὰ πάντα δ' αὐτοῦ ἢ πάροδος τῆς τροφῆς (εἰ δὴ κατὰ πάντα αὖξεται), κενὸν ἄρα κατὰ πάντα *). τῷ δὴ μέλλοντι φυλάττειν δὲ τὰ τοῖς αὖξανόμενοις ὑπάρχοντα, καὶ λύσειν τὰ ἀπορούμενα ἀναγκαῖον· πρῶτον μὲν, τί ποτέ ἔστι τὸ αὐξόμενον λέγειν, καὶ κατὰ ποῖα μέρη τῶν αὖξομένων τῆς προσθήκης γινομένης τὰ ὅλα αὖξεται. ἐπεὶ τοίνυν ἐν τοῖς αὖξομένοις ἔστι τῶν μερῶν τὰ μὲν ἀνομοιομερῆ, τὰ δὲ ὁμοιομερῆ (καὶ ἀνομοιομερῆ μὲν τὰ ἐκ διαφερόντων μερῶν συνεστῶτα, ὡς πρόσωπον καὶ χεῖρ, ὁμοιομερῆ δὲ σὰρξ τις καὶ ὄστᾶ, μῦς καὶ αἷμα καὶ φλέψ, ὅλως ὧν τὰ μέρη τοῖς ὅλοις ἔστι συνώνυμα), καὶ σύγκεται ἐκ τῶν ὁμοιομερῶν τὰ ἀνομοιομερῆ, ἀλλ' οὐκ ἀνάπαλιν (οὐ γὰρ εἰς πρόσωπον ἢ σὰρξ, ἀλλ' ἐκ σαρκῶν τε καὶ ὄστον τὸ πρόσωπον), ἢ αὖξησις κατὰ τὴν τοῖς ὁμοιομερέσι προσθήκην γίνεται. τούτοις γὰρ αὖξομένοις ἐπιτεταί καὶ ἡ τῶν ἀνομοιομερῶν ἐπίδοσις. οὐ γὰρ ἢ προσκρινόμενη τροφή, πρόσωπον ἢ χεῖρ γινομένη, προσκρίνεται. ἀλλ' εἰς καὶ σάρκα καὶ ὄστον καὶ τῶν ἄλλων τῶν ὁμοιομερῶν ἕκαστον μεταβάλλουσά τε καὶ προσκρινόμενη, τούτοις τῆς τοῦ παντὸς αὖξήσεως σώματος αἰτία γίνεται. εἰ τοίνυν ἢ μὲν αὖξησις τοῦ αὖξανόμενου σωζομένου τε καὶ μένοντος (αὖξεται δὲ τὰ ὁμοιομερῆ), δηλονότι ταῦτα σώζεσθαι τε καὶ μένειν. διὸ

*) Verba κενὸν ἄρα κατὰ πάντα, quae desunt apud Aldum, addidi de meo, ut enuntiatio absolvatur. Videtur eadem Caninius agnovisse, cum addat: totum igitur vacuum erit. Poterant facile excidisse propter toties repetitum κατὰ τοῦτο et κατὰ πάντα.

[fol. 146, b]

ἀκόλουθον τοίνυν τούτοις ἰδεῖν, πῶς τις λέγων ὑπομένειν ταῦτα ἀληθεύσει. καθὸ γὰρ ὑπομένειν οἷον τε ταῦτα, κατὰ τοῦτ' αὐτῶν καὶ τὴν ἀΐξῃσιν ἀναγκαῖον εἶναι λέγειν. πᾶν δὲ τὸ ἐξ ὕλης τε καὶ εἶδους συγκαίμενον, καθ' ἑκάτερον τῶν, ἐξ ὧν ἔστιν, εἶναι λέγεται, καὶ γὰρ κατὰ τὴν ὕλην καὶ κατὰ τὸ εἶδος. ἐκ τούτων δὲ καὶ τὰ ὁμοιομερῆ, καθ' ἃ λέγομεν τὴν τῶν ζώων ἀΐξῃσιν γίνεσθαι. διὸ καὶ ταῦτ' ἔχει τὸ διττόν. καὶ λέγεται ἕκαστον αὐτῶν ποτὲ μὲν κατὰ τὴν ὕλην, ποτὲ δὲ κατὰ τὸ εἶδος. ὅταν μὲν γὰρ λέγωμεν τὴν σάρκα ῥεῖν καὶ εἶναι ἐν συνεχεῖ ἀποκρίσει τε καὶ προσκρίσει, κατὰ τὴν ὕλην τὴν σάρκα ταῦτα πύσχειν λέγομεν *). ὅταν δ' αὖ πάλιν λέγωμεν τὴν σάρκα τὴν αὐτὴν μένειν, αὐτὸ τοῦ εἶδους καὶ τὴν κατὰ τοῦ εἶδους σάρκα λαβόντες, ταῦτα αὐτῇ μαρτυροῦμεν **). πάντα γὰρ τὰ ἐν ὕλῃ τὸ εἶναι ἔχοντα, κατὰ μὲν τὴν ὕλην ἄλλοτε ἄλλα γίνεται, διὰ τὸ μὴ μένειν ταύτην κατὰ τὸν ἀριθμὸν μίαν, συνεχῶς κατὰ τὰ μύρια μεταβάλλουσάν τε καὶ γινομένην ἄλλοτε ἄλλην. κατὰ δὲ τὸ εἶδος ἐν αὐτῷ κατ' ἀριθμὸν ἕκαστον μένει. κατὰ γὰρ τὸ εἶδος ἢ σὰρξ ἢ αὐτὴ κατὰ τὸν ἀριθμὸν μένει. κἂν τὸ μὲν ἀπορρέῃ τῆς ὑποβεβλημένης ὕλης αὐτῇ, τὸ δὲ ἐπιρρέῃ, ἔτι ***) μένον αὐτῆς ἐν αὐτῇ φυλάσσει τὸ τῆς σαρκὸς εἶδος τῇ κατὰ διαδόσιν μονῆ, κωλύον αὐτὸ τὴν παντελῆ φθοράν. οὐ γὰρ τὸ εἶναι τῇ σαρκὶ ἐντός· τόσῳ δὲ μεγέθει †) οὐ ταῦτὸ μένει διὰ τὴν τῆς ὕλης ῥύσιν. ἀλλ' ἐν τῷ εἶδει τῷ τοιῷδε οὐ ταῦτὸν μένει, ἔστι ἂν σώζηται τι τῆς σαρκὸς. οὕτως τοίνυν τούτων ἔχόντων, κειμένου δὲ καὶ τοῦ τὸ ἀξανάμενον δεῖν ὑπομένειν, ἂν κατὰ τὴν ὕλην τις λέγῃ γίνεσθαι τὴν τῆς σαρκὸς ἀΐξῃσιν, ἀναιρήσει τὸ ἀξανάμενον, τὸ αὐτὸ σωζόμενον κατ' ἀριθμὸν ἀΐξεσθαι. αὐτὴ γὰρ ἄλλοτε ἄλλη. εἰ δὲ τις κατὰ εἶδος λέγοι τὴν ἀΐξῃσιν γίνεσθαι, οὐκέτι ἂν ὁ λόγος ἐμποδίζοιτο. τοῦτο γὰρ ὑπομένει. τοῦ δὲ ὑπομένοντος ἦν, κειμένου δὲ τοῦ τὰ ἀξανάμενα κατὰ τὸ εἶδος ἀΐξεσθαι, ἐπὶ τούτοις ἄξιον ἰδεῖν, πῶς τῆς τοῦ ἀΐξοντος αὐτὰ προσκρίσεως αὐτὰ γινομένης αὐξεται.

*) Ald. λέγωμεν.

***) Ald. ἐστὶ.

**) Ald. μαρτυροῦμεν.

†) Ald. μεγέθει.

[fol. 146, b]

εἰ μὲν οὖν κατὰ τὴν ὕλην ἢ αὐξησίς τε καὶ ἢ πρόσκρισις
 ἐγίνετο, ἀναγκαῖον ἂν ἦν λέγειν τὸ κατὰ πᾶν μόριον αὐξεσθαι
 τὰ αὐξανόμενα, λέγοντι κατὰ πᾶσαν τὴν ὕλην γενέσθαι τὴν
 προσθήκην τὴν ἀπὸ τῆς τροφῆς, ἣτις οὐκ ἄλλως ἐδύνατο
 γίνεσθαι, τῆς γε τῆς αὐτῆς ὕλης ὑπομενούσης, ἢ *) σώματος
 χωροῦντος διὰ σώματος, εἴγε σῶμα ἢ τροφή. ἐπεὶ δὲ κατὰ
 τὸ εἶδος ἢ αὐξησις, οὐκέτι ἀναγκαῖον, εἰ καὶ **) κατὰ πᾶν
 τὸ εἶδος αὐξεται, τοῦτο γίνεσθαι σώματος χωροῦντος διὰ
 σώματος. οὐδὲ γὰρ τὴν ἀρχὴν προὑπάρχον ὑπομένει, ὥστε
 γίνεσθαι τῷ αὐξοντι σώματι δι' αὐτοῦ τὴν ὁδόν. ἀλλὰ γίνεται
 μὲν ἢ τροφή τῆς σαρκὸς ὕλη. προσκρινόμενη δὲ κατὰ μέρη
 τινὰ τῆς σαρκὸς ***) τῆς προὑπαρχούσης ἔτι, μειούσης δὲ καὶ
 τὸ εἶδος φερούσης, εἰ μὲν εἴη ἐλάττων ἢ ἴση τῆς ἀπορρεούσης,
 σώζει †) οὐ μόνον τό, (ᾧ προσκρίνεται, τρέφουσα αὐτὸ καὶ
 κωλύουσα πᾶν διαφθαρεῖναι τε καὶ φθαρεῖναι, διὰ τὴν συνεχῆ
 φύσιν. ὅταν δὲ πλείων ἢ ὑπὸ τῆς θρεπτικῆς δυνάμειος κατεργα-
 ζομένη τε καὶ προσκρινόμενη ὕλη τῆς ἐπαναλισκομένης τε καὶ
 ἐπιρρεούσης, τότε μόνον σώζει τὸ ὑποκείμενον. ὅταν δὲ καὶ
 ὡς πόση πρὸς τὸ σώζειν καὶ συναύξειν ††), πάντη δὲ τῆς
 προσκρίσεως γινομένης, αὐξεται πάντα, ὅτι τῆς θρεπτικῆς
 δυνάμειος τῆς ἀλλοιούσης τε τὴν τροφήν καὶ ἔξομοιούσης καὶ
 προσκρινούσης τῷ τρεφομένῳ, ἴδιον ὥσπερ τὸ σώζειν ὑπ'
 αὐτοῦ τρεφόμενον, οὕτω δὲ καὶ μετὰ τοῦ ἰδίου αὐτὸ τηρεῖν
 σχήματος· μᾶλλον δὲ ἔπεται καὶ τούτῳ τὸ σώζειν. τότε γὰρ
 κυρίως σώζεται τι, ὅτ' ἂν τήρηται μετὰ παντὸς τοῦ κατὰ
 φύσιν ὑπάρχοντος αὐτῷ. ὧν ἔστι καὶ τὸ σχῆμα. πᾶν γὰρ
 ἔμψυχον αὐτὸ τε μετὰ τινός ἐστιν οὐκείου σχήματος, καὶ τῶν

*) ἢ de meo addidi.

**) Verba εἰ καὶ, quae sententiarum nexus efflagitat, desunt apud Aldum, absorpta a sequenti praepositione. Apparet etiam in editione Aldina lacunae vestigium.

***) Ita enim aperte legit Caninius ac iure quidem. Aldus nihil habet nisi τῇ loco verborum τῆς σαρκός.

†) Ald. σώζειν.

††) Ald. συναύξει et μοχ μὴ πάντη et q. s.

[fol. 146, b]

μερῶν ἕκαστον αὐτοῦ, ὃ φυλάσσεται· τὸ τε σχῆμα ὅτ' ἂν προσκρινόμενον ἐκ τῆς τροφῆς μὴ μένη *) τὴν, καθὼ προσε-
τάθη, χώρων φυλάσσει καὶ κατὰ τοῦτο προσκείμενον, ἀλλὰ
προωθῆ τὸ πρὸ αὐτοῦ, ἀκείνο τὸ πρὸ αὐτοῦ πάλιν, μέχρι
τοσοῦτου [147], ἕως ἂν ἕκαστον τῶν μορίων αὐτοῦ κατ'
ἀναλογίαν προστιθεμένου καὶ τρέφοντός τε καὶ αὔξοντος ἴσην
ἐπίδοσιν λαβὼν ταῦτόν ἔχον τὸ **) σχῆμα μένη, ὃ εἶχε καὶ
πρὸ τῆς προσκρίσεως τοῦ τρέφοντος. ὡς γὰρ τῆς γῆς βαρέος
ὄντος σώματος καὶ κάτω τε καὶ ἐπὶ μέσον φερομένου καὶ
κατὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν καὶ τῷ ἰδίῳ μέσῳ τὸ τοῦ παντός
κατέχοντος μέσον τε καὶ κέντρον, ἂν βάρος ἐπ' αὐτῇ ἢ μείζον
τεθῆ κατὰ θάτερον ἡμισφαίριον, οὐ διὰ τῆς προϋπαρχούσης
γῆς διαδύεται, τῆς ***) ἐν τῷ μέσῳ μενούσης, ὡς τῆς ἰδίας
ῥοπῆς τὸ κέντρον ἔχειν κατὰ τὸ τοῦ παντός μέσον, ἀλλὰ
ἂνωθεν τῇ προϋπαρχούσῃ γῆι μέχρι τοσοῦτου τὸ πρὸς αὐτὸ
μόριον τῆς γῆς προωθεῖ, ἕως ἂν τὸ γενόμενον τοῦ τῆς γῆς
βάρους κέντρον διὰ τὴν προσθήκην τοῦ βάρους γένηται κατὰ
τοῦ παντός μέσον. τοῦτο γὰρ κατὰ φύσιν τοῖς βάρεσι τε
καὶ κάτω φερομένοις σώμασιν. οὗ γινομένου καὶ τὸ σχῆμα
ἅμα φυλάσσει †) ἢ γῆ τὸ σφαιρικόν, ὃ εἶχε καὶ προ τοῦ.
οὕτως ὑποληπτέον καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοιομερῶν γίνεσθαι, τῶν
αὔξανομένων διὰ τὴν ὑπὸ τῆς τροφῆς πρόσκρισιν, εὐθὺ τῇ
προσκρίσει τε καὶ ἕξομοιώσει πρὸς τὸ τρεφόμενον τῆς τροφῆς
παρ' αὐτῶν τῶν μερῶν τοῦ τρεφόμενου, πρόσδοόν τινα
γενέσθαι καὶ μεταστῆσιν. ἀλλ' οὐ προσδοῦντος ἄλλο, ἕως ἂν
τὸ πᾶν, ἐν ᾧ πρότερον ἦν σχήματι, ἐν τούτῳ καὶ μετὰ τὴν
ὑπὸ τῆς τροφῆς προσθήκην γένηται. ὡς γὰρ αὔξεται τε καὶ
φυλάσσεται τὰ τῶν ἀνομοιομερῶν τοῦ τρεφόμενου σχήματος
ἐν τῇ τῶν ††) ὁμοιομερῶν αὐξήσει, οὕτως καὶ τὰ τῶν ἀνο-
μοιομερῶν ὑποληπτέον φυλάσσεσθαι σχήματι τῆς κατὰ μόρια
προσκρινομένης αὐτοῖς τροφῆς ὑπὸ τῆς ἐν αὐτῇ θρηπτικῆς
δυνάμειως εἰς πάντα αὐτὰ ἁγομένης ἀναλόγως. καθ' ἣν

*) Ald. μένει.

**) ἔχοντα Ald., qui deinceps exhibet μείνη et ἔχει.

***) Ald. τὸ ὑπὸ τῆς. †) Ald. φυλάσσειν. ††) Ald. τῆς.

[fol. 147, a]

ἀναλογίαν μετὰ τῆς τοῦ σώματος σωτηρίας ἕκαστον αὐτῶν
 πᾶν αὐξεται, καὶ διὰ τὸ γινόμενον ὑπὸ τῆς φύσεώς τε καὶ
 θρεπτικῆς δυνάμεως τοῖς διὰ τροφῆς αὐξανόμενοις ὑπολαβεῖν
 ὅμοιον εἶναι, ὡς ἂν εἰ οἶνον τις ἐπινοῆσαι *) διὰ τινος σωλῆ-
 νος φερόμενον, φυλάσσοντος μὲν τὸ σχῆμα ταῦτόν, δι' ὑγρό-
 τητος δὲ καὶ μαλακότητος, ὅταν μὲν ἔλαττον ἢ τὸ δι' αὐτοῦ
 φερόμενον ὑγρόν, συστελλομένου τε καὶ τὸ σχῆμα ἐπὶ ἐλάττονι
 σώζοντος ὄγκῳ, ὅταν δὲ πλείον ἢ τούτων, ἀνευρνομένου τε
 πάντη καὶ μείζονα τὸν ὄγκον λαμβάνοντος. ὡς γὰρ ἐπὶ τοῦ
 σωλῆνος τοῦ τοιοῦτου οὐ τὸ ὕδωρ τὸ αὐξανόμενόν ἐστιν, ὅ-
 γε τὴν ἀρχὴν οὐδὲ ὑπομένει, ἀλλὰ ἄλλο τι γίνεται, καὶ ποτὲ
 μὲν πλείον, ποτὲ δὲ ἔλαττον, τὸ δ' ἐπὶ τῷ ὕδατι σχῆμά
 ἐστι τὸ μένον καὶ τὴν ἐπίδοσίν τε καὶ τὴν συστολὴν λαμβά-
 νον, οὕτως ὑποληπτέον γίνεσθαι καὶ ἐπὶ τῶν αὐξανόμενων
 φύσει· τὴν μὲν ὕλην, ἐφ' ἧς τὸ αὐξόμενον εἶδος, ἄλλοτε
 ἄλλην εἶναι δεῖ διὰ τὰς συνεχεῖς ἀποκρίσεις, τὸ δὲ εἶδος τὸ
 μὲν ἐπὶ τῇ ὕλῃ τῇ ῥεούσῃ ἀναλόγως τῷ σωλῆνος σχήματι
 μειοῦσθαι μὲν, ὅταν ἐλάττων ἢ ὕλη γένηται, αὐξεσθαι δέ,
 πλείονος τῆς κατὰ τὴν ὕλην προσκρίσεως γινομένης, μετὰ
 τῆς τοῦ οἰκείου σχήματος σωτηρίας. τὸ γὰρ ἐπὶ πλείονι ὕλη
 ταῦτόν εἶδος μείζον τοῦ ἐπ' ἐλάττονι, ὡς καὶ τὸ σχῆμα τοῦ
 σωλῆνος, τοῦ δι' ὑγρότητα σύμμετρα πίπτοντος τῷ δι' αὐτοῦ
 ῥέοντι. ἢ δὲ πρόσκρισις ἢ τῆς τροφῆς τοῖς τρεφομένοις
 γίνεται μὲν κατὰ μεταβολὴν ἕξομοιουμένης αὐτῆς τῷ τρεφο-
 μένῳ, οὐ γενομένη **) δὲ πρῶτον ἢ αὐτῇ τῷ τρεφομένῳ,
 ἔπειτ' αὐτῷ προσκρίνεται. γένεσις γὰρ τοῦτο σαρκός, ἀλλ' οὐ
 τροφή. ἀλλ' ἢ ***) ἐσχάτη τροφή, ὕπερ ἐστὶν ἐπὶ τῶν
 ἐναίμων τὸ αἷμα, ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων τὸ ἀνάλογον, ἐκάστῳ
 τῷ τρεφομένῳ διὰ τῶν ἀγγείων φερομένη †) τῶν καθηκόν-
 των ἐπ' αὐτὰ καὶ ἐπιρρέουσα ὑπὸ τῆς ἐν ἐκάστῳ δυνάμεως,
 μεταβάλλεται τε καὶ ἕξομοιοῦται τῷ τρεφομένῳ. καὶ δεῖ τὸ
 γινόμενον ἐπινοῆσαι, ὡς εἰ ††) οἶνον, ᾧ ἐπιχεομένη †††) ὕδατος

*) Ald. ἐπινοῆσαι.

**) Ald. γενομένην.

***) Ald. ἢ.

†) Ald. φερόμενα.

††) Ald. ὡς εἰ.

†††) Ald. ἐπιχέον οὐ.

624 ALEX. APHRODISIENSIS DE MISTIONE.

[fol. 147, a]

ἡ ἐν τῷ οἴνῳ δύναμις, ἀεὶ τὸ ἐμπιπτον εἰς αὐτὸ ὕδωρ οἶνον
 ποιῶσα, σώζεται καὶ αὔξει τὸν οἶνον. ὅπερ ὁρᾶται καὶ τὸ
 πῦρ προῦν, ἐπειδὴν αὐτῷ γειτνιάσῃ τι τῶν κωνστῶν. οὕτως
 δὲ γινομένης τῆς αὔξεσως, οἶμαι φανερόν εἶναι, τὸ μὴ τὴν
 αὔξησιν συντελεῖν τοῖς σώματι διὰ σώματος *) χωρεῖν λέγου-
 σιν, πρὸς τὴν κατασκευὴν τοῦ παραδόξου καὶ θανμμαστοῦ
 δόγματος.

*) Ald. σώματα.

LIBELLUS INDEX *).

I. INDEX GRAECUS.

A

- Ἀάζειν**] ... θερμόν, ὡσπερ καὶ ὅταν ἀάζωμεν II, 8, 26.
- ἄβρωτος**] χυμοὶ ἄβρωτοι IV, 3, 7.
- ἄγαν**] ἄγαν ψυχρόν — ἄγαν ξηρόν II, 8, 12.
- ἄγγεῖον**] II, 3, 14. ἐὰν τις ἀγγεῖον πλάσας θῆ κήρινον εἰς τὴν θάλατταν II, 3, 35. ἐξ ἀγγείου ταμιευόμενον II, 1, 6. ὡσπερ ἐξ ἀγγείου ῥέων ὁ ἄνεμος I, 13, 5. κινουμένου τοῦ ἀγγείου I, 13, 7.
- ἄγειν**] εἰς αὐτὴν ἢ φύσει ἄγει κατὰ ταῦτα IV, 3, 4. ἐκ τοῦ κέντρον ἀγόμεναι γραμμαὶ II, 5, 10. ἀπὸ τοῦ .. ἤχθω διάμετρος II, 4, 6. ἤχθωσαν κάθετοι ἐπὶ τὴν ... III, 3, 8.
- ἄγονος**] νεφέλη ἄγονος I, 9, 4.
- ἄγωγιμος**] τὸ τῶν ἀγωγίμων βάρος II, 3, 37.
- ἄδηλος**] οὐκ ἄδηλον I, 3, 2. κατὰ βάρους ἄδηλον *ibid.* ἐν πολλῶν πλήθει θαλάττης ἄδηλον II, 1, 11. σῆμα ἄδηλον III, 4, 6.
- ἄδηλως**] ἀναξηραίνεσθαι ταχὺ καὶ ἀδηλως II, 2, 19.
- ἄδιαίρετος**] ἀστέρες ἀδιαίρετοι καθ' ἑαυτοὺς I, 6, 12.
- ἄδυναμία**] ὅσα κατὰ δύναμιν καὶ ἀδυναμίαν λέγεται IV, 8, 5.
- ἄδυνατεῖν**] ἀδυνατεῖν ἀφικνεῖσθαι III, 4, 33.
- ἄδύνατον**] I, 3, 11. 6, 6. 8, 5. II, 3, 21. 5, 13. IV, 3, 3. 3, 13. τῶν ἀδυνάτων φασί I, 6, 8. ἀδύνατον κατὰ τὰ φαινόμενα καὶ κατὰ τὸν λόγον II, 5, 13. ἰδίειν ἀδύνατον II, 3, 18.
- ἄει**] τὰ ἀεὶ κινούμενα I, 2, 2. τὸ ἀεὶ σῶμα θείον I, 3, 4. ἀεὶ ἄλλο καὶ ἄλλο γίνεται I, 3, 18. ἀεὶ .. τῆς νυκτός *quavis nocte* I, 8, 3. ἐν τῷ αὐτῷ ἀεὶ διαστήματι I, 8, 8. καθ' ἐκάστην περιόδον ἀεὶ I, 8, 20. οὐκ ἀεὶ I, 14, 1. ἀεὶ ξηρότερος ὁ τόπος φαίνεται γινόμενος I, 14, 11. μὴ ἀεὶ οἱ αὐτοὶ τόποι ἐνδροὶ I, 14, 32. ἀεὶ νέος συνεχῶς II, 2, 9. ὡς γινόμενον ἀεὶ φαίνεται καθ' ἡμέραν II, 3, 2. ζέφυροὶ διαδεχόμενοι συνεχῆς ἀεὶ πνέουσι II, 5, 18. ἕτερον ἀεὶ γινόμενον II, 7, 3. ἀεὶ διαμένειν II, 3, 33. ἀεὶ τὰ ἐγγύτερον τοῦ πυρὸς ξηραίνεται θάττον IV, 3, 22. ἀεὶ μᾶλλον δῆλον ἐπὶ τῶν ἰστέρων IV, 12, 3.
- ἄεναος**] ποταμὸς ἀεναός — οὐκ ἀεναός I, 13, 7. ποταμὸς ἀεναός διὰ τέλους I, 13, 7. τοὺς μὲν ἀεναούς εἶναι τῶν ποταμῶν I, 14, 23. ἀεναούς ποιεῖν τὰς ὑγρότητας τῶν τόπων I, 14, 23.
- ἄηρ**] ἀέρος κοινὰ πάθη καὶ ὕδατος I, 1, 2. ἀηρ πυρὸς ἐγγύτατα I, 2, 1. ὁ καλούμενος ἀηρ I, 3, 2. οσοι ... φασί ..

*) Indices hosce confecit G. H. Brandes, Phil. Dr., in bibl. Reg. Berolin. Assist.

- τὸ μεταξὺ γῆς καὶ τῶν ἄστρον
 ἄερα I, 3, 5. ἀήρ διακριθεὶς
 I, 3, 7. ἀήρ ἐξ ὕδατος I, 3, 7,
 3, 9, 3, 11. ὁ περὶ τὴν γῆν οὐ
 μόνον ἀήρ ἐστὶν ἀλλ' οἷον ἀτμίς
 I, 3, 11. — ὁ λεγόμενος ὑφ'
 ἡμῶν ἀήρ I, 3, 15. ὁ διὰ τὴν
 ψῆξιν συνιστάμενος ἀήρ I, 4, 7.
 ἢ τοῦ ἀέρος συγκρινομένου πῆξις
 I, 4, 13. ὁ ἀήρ ἀνάκλασιν
 δεχόμενος I, 5, 2. τὸ συνεχοῦς
 ὑπ' αὐτὴν (sc. τὴν ἀναθυμία-
 σιν) ἀέρος πολὺ I, 7, 2. τὸ
 ἔσχατον τοῦ λεγομένου ἀέρος I,
 8, 11. κεκραμένος ὁ ἀήρ I, 8,
 12. ὅτι ξηρότερος ὁ ἀήρ τοῦ
 θέρους I, 12, 16. ἀήρ ὑγρός
 I, 12, 16. ἀήρ ὑγραίνεται *ibid.*
 ἀήρ κινούμενος καὶ ῥέων I, 13,
 2. ἀήρ πάλιν συνιστάμενος I,
 13, 2. ἀέρος σφαῖρα II, 2, 5.
 πολὺ πλήθος ἀέρος II, 4, 9.
 ἀτμίζων ἀήρ II, 6, 20. ἀήρ
 νότιος III, 6, 6. ἀήρ βορείος
ibid. ἀήρ πλήρης ψυχρᾶς καὶ
 πολλῆς ἀτμίδος II, 8, 25. νυστά-
 σεις ἀέρος III, 3, 12 *et saepius.*
 διαπέπνευκεν ὁ ἀήρ IV, 7, 21.
 ὁ πλησίον ἀήρ III, 4, 3. ὁ
 πόρρω καὶ πυκνὸς ἀήρ *ibid.*
 ὁ ἥλιος ... διαχεῖ τὸν ἀέρα
 III, 5, 6. ἀήρ λευκότερος τὴν
 φύσιν (sc. τοῦ ὕδατος) III, 4,
 10. ὁ ἐν τοῖς νέφεσιν ἀήρ III,
 4, 6. ἀέρος πλήρης [τὸ ἔλαιον]
 IV, 7, 10.
- ἄθλαστος] ἄθλαστον ἄθλαστον
 IV, 8, 6. ἄθλαστα οἷον κέρα-
 μος καὶ ὕδωρ IV, 9, 13.
- ἄθραυστος] θραυστόν ἄθραυ-
 στον IV, 8, 6.
- ἀθροίζων] ἀθροίζεσθαι εἰς χώραν
 I, 7, 11. εἴται ἀθροίζεσθαι ἢ
 ἀναθυμίασις I, 10, 8. ἀθροί-
 ζεται ἢ σύγκρισις I, 8, 16.
 ἠθροισμένος ὄγκος II, 2, 2.
- ἄθροισις] νεφῶν ἀθροισεῖς I,
 3, 10.
- ἄθροος] λαβρότερα λέγεται (τὰ
 ὕδατα) ὅταν ἀθροότερα I, 12,
 12. ὕψι ἐγγύτερον καὶ ἀθροου-
 τέρα γένηται ἢ πῆξις I, 12, 15.
 σῶμα κείμενον ἀθρόον II, 2, 3.
 πλήθος ὕδατος διαταθὲν καὶ
 ἀθρόον II, 2, 18. συνεχῶς ῥέον-
 των ἀθρόων ἀεὶ (τῶν ποταμῶν)
 II, 2, 19. τόπος εἰς ὃν ἀθρόοι
 ῥέουσι οἱ ποταμοὶ II, 3, 11.
 πρὶν γενέσθαι ἔκκρισιν ἀθρόαν
 II, 5, 1. ἀνθισταμένον τοῦ
 πνεύματος ἔξωθεν εἶσω ἀθρόον
 II, 8, 15. ἀθρόα ὠθυομένη ἢ
 θάλαττα II, 8, 42. πνεῦμα
 ἀθρόον φερόμενον II, 8, 24.
 πνεῦμα ἀθρόον καὶ πυκνότερον
 III, 1, 1. ἀθρόον χωρεῖν —
 πολὺ ἀθρόον χωρεῖν *de veniu*
 (πνεῦμα) *dictum* III, 5, 12, 13.
 ἀθρόας τῆς ὕψεως III, 6, 5.
 ὥστε μὴ τὴν ὄψιν ἀθρόαν
 διελθεῖν III, 6, 8. τὰ ξύλα
 ἀθρόον ἔχει τὸ ὄγκον IV, 9, 40.
- ἀθρόως] ἔκκρισις ξηροῦ καὶ ὑγροῦ
 ἀθρόως IV, 9, 33.
- αἰγιαλός] ἐν τῇ θαλάττῃ περὶ
 τοὺς αἰγιαλοὺς II, 8, 29.
- αἰδῖος] (ἢ τῆς κινήσεως ἀρχῆ)
 αἰδῖος καὶ τέλος οὐκ ἔχουσα I,
 2, 2. τὸ ὅλον αἰδῖον I, 14, 31.
 αἰδῖον τὸ πᾶν II, 3, 2.
- αἰθήρ] ὁ λεγόμενος αἰθήρ I, 3,
 4. αἰθήρ πεφυκὸς φέρεσθαι
 ἄνω II, 7, 2. ὁ ἄνωθεν αἰθήρ
 II, 9, 10, 12.

αἰθήρια] αἰθρίας ούσης I, 4, 9.
II, 8, 28. 9, 13. absque ούσης
I, 5, 1. ἐν πάγοις καὶ αἰθρίαις
I, 6, 10. γίνεται αἰθρίας τε καὶ
νημερίας I, 10, 4. ἄνεμοι ποιοῦσι
αἰθρίαν II, 6, 16.

αἰθριος] αἰθριώτατοι εἰσι τῶν
ἀνέμων II, 6, 16.

αἷμα] τὸ γάλα καὶ τὸ αἷμα κοι-
νὸν ὕδατος καὶ γῆς IV, 7, 10.
αἷμα πήγνυται τῷ ξηραίνεσθαι
ψυχόμενον IV, 7, 13. τὰ ροσώδη
αἵματα IV, 7, 14. αἷμα καὶ
γονή κοινὰ γῆς καὶ πνεύματος
καὶ ἀέρος IV, 10, 18. τὸ ἔχον
ἴνας αἷμα ibid. οἶον αἷμα IV,
12, 12.

αἱματώδης] αἱματώδη χρώματα
I, 5, 1.

αἰνίττεσθαι] εἶπερ ἡνίττειτο τὸν
Ῥακεανὸν οἱ πρότερον I, 9, 6.

αἶξ] δαλοὶ καὶ αἰγες I, 4. 1. 5.
6 (definitio).

αἰρεῖν] εἶλοντο ἄλλας ἀντὶ τῶν
ἰχθύων II, 3, 41.

αἰρεῖν] λίθος ὑπὸ πνεύματος
ἀρθεῖς I, 7, 9. αἰρομένου ἢ
καταφερομένου τοῦ ἡλίου III,
2, 6.

αἰσθησις] ἐν τοῖς περὶ αἰσθήσεως
[vid. Add. ad Vol. I, p. 650
not.] I, 5, 2. περὶ τῶν ἀφανῶν τῆ
αἰσθήσει I, 7, 1. ομηδεῖα τούτων
καὶ πρὸς τὴν ἡμετέραν αἰσθη-
σιν II, 8, 18. τὰ περὶ τὰς
αἰσθήσεις δεικνύμενα III, 2, 12.
τὰ περὶ τὰς αἰσθήσεις συμβαί-
νοντα III, 4, 21. πρὸς τὴν
αἰσθησιν κρίνομεν πάντα τὰ
αἰσθητά IV, 4, 9. διαφέρει ..
τοῖς πρὸς τὰς αἰσθήσεις ἰδίοις

IV, 8, 3. τῷ σχήματι μὲν ..
τὴν δ' αἰσθησιν οὐ IV, 12, 8.

αἰσθητός] μηδεμίαν αἰσθητὴν
ἔχει διαίρεσιν (de speculo) III,
2, 11. cfr. III, 3, 11. πρὸς τὴν
αἰσθησιν κρίνομεν πάντα τὰ
αἰσθητά IV, 4, 9.

αἰτία] I, 4, 1. θεωροῦσαιμεν ἂν
τὰς αἰτίας I, 1, 2. πρώτη αἰτία
I, 2, 2. διὰ τίν' αἰτίαν I, 3, 9,
I, 8, 1. II, 7, 7. et saepius.
διὰ τίνα ποτ' αἰτίαν I, 3, 10.
αἰτία καὶ ἀρχή I, 3, 13 (cfr.
ad Exc. IV, 4, 1. Vol. II, p.
197). I, 5, 2. ταύτας δεῖ ὑπο-
λαβεῖν τὰς αἰτίας I, 5, 3.
οἰκισιότατη αἰτία I, 8, 17. λη-
πτέον τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς αἰτίας
πάντων I, 9, 1. διὰ τὰς αὐτὰς
αἰτίας γίνεται τοῖς κάτω I, 11,
1. διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν I, 12,
16. 19. et saepius. περὶ οὗ τὴν
αἰτίαν εἶπομεν II, 3, 7. ἀπο-
δοῦναι τὴν αἰτίαν καὶ περὶ τῆς
ἀλμυρότητος II, 3, 22. εἶνοι
... διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν
ἐξημιώθησαν II, 3, 37. σημεῖον
τῆς εἰρημίνης αἰτίας II, 8, 22.
αἰτία τοῦ κάτω φέρεσθαι τὸ
περικῆς ἄνω II, 9, 12. ἐπεὶ
ταῦτ' ἐπ' ἄλλης αἰτίας συνέ-
στηκεν IV, 10, 3. τοῦ χαλκῶν
μὲν ἢ ἄργυρον γενέσθαι αἰτία
... κινήσεις IV, 12, 11.

αἰτιῶν] αἰτιατόν I, 2, 2. ὅσοι
τὴν γῆν αἰτιῶνται τῆς ἀλμυρό-
τητος ἐμμυγνυμένην II, 3, 10.
ἐπεὶ τὴν γῆν τις αἰτιῶτο τοῦ
πάθους II, 8, 39.

αἰτίος] πρῶτα αἰτία I, 1, 1. τὸ
δ' οὕτως αἰτίον ὡς ὄθεν ἢ τῆς
κινήσεως ἀρχή I, 2, 2. αἰτίον

ὡς μὲν ὕλη ... ὡς δὲ τὸ κινουῦν I, 4, 13. τοῦ μὴ γίνεσθαι ... αἴτιος ἢ .. κίνησις I, 7, 11. μάλιστα δ' αἴτιον ὅτι .. ibid. ὑπὸ τοῦ μάλιστα' αἰτίου τῆς πῆξεως I, 12, 9. τούτων αἴτιον ὑποληπτέον I, 14, 20. τὸ αἴτιον τῆς ἀπορίας II, 2, 4. φαίνεται τὸ αἴτιον ταῦτο καὶ περὶ ... etc. II, 3, 13. τὰ τῆς ἀλμυρότητος αἴτια II, 3, 19. τούτου αἴτιον τὸ μεταπίπτειν II, 4, 14. τὰ κύματα τῶν ἀνέμων ἐστὶν αἴτια II, 8, 39. διὰ τοῦτο τὸ ὕδωρ αἴτιον τῆς κινήσεως ibid. ἀποκεκριμένον τὸ αἴτιον ἀεὶ II, 9, 14. ὅπερ αἴτιον δοκεῖ τοῦ τοιούτου πάθους II, 9, 19. εὐδίας αἴτιον III, 3, 6. αἴτια τῶν στοιχείων IV, 1, 1. τὸ ὑγρὸν τῶ ξηρῷ αἴτιον τοῦ ὀρεῖσθαι IV, 4, 3. τὰ αἴτια τὰ περὶ τὴν ὕλην IV, 5, 2. αἴτιον τοῦ μὴ ὑφίστασθαι μηθὲν IV, 5, 7. τὸ αὐτὸ τῶ αὐτῷ κατὰ ταῦτά οὐκ ἐστὶν αἴτιον ἐναντίου IV, 6, 3.

ἄκαμπτος] *καμπτὸν ἄκαμπτον* IV, 8, 6. *ἄκαμπτα καὶ ἀνεύθοντα* IV, 9, 9 (definitio).

ἀκαριαῖος] *διὰ μικρὰς καὶ ἀκαριαίας μεταβολάς* I, 14, 19.

ἀκάτακτος] *κατακτὸν ἀκάτακτον* IV, 8, 6.

ἄκανστος] *κανστὸν ἄκανστον* IV, 8, 6. *τὰ σφόδρα χλωρὰ ἄκανοτα* IV, 9, 30.

ἀκίνησις] *κίνησις καὶ ἀκίνησις* I, 3, 13. *τὸ θέρος καὶ ὁ χειμὼν ... ποιεῖ τὴν ἀκίνησιν* I, 8, 12.

ἀκινήτίζειν] *τὸ κινούμενον ἤττον σίπεται τοῦ ἀκινήτίζοντος* IV, 1, 15.

ἀκμύζειν] *ἀκμάζειν καὶ φθίνειν* I, 14, 3.

ἀκμή] *τὰ σώματα ἀκμῆν ἔχει καὶ γῆρας* I, 14, 2.

ἀκολουθεῖν] *ὅσα τούτοις ἀκολουθεῖ πάθη* I, 3, 13. III, 1, 2. *ἀναθυμιάσις ἀκολουθεῖ τῇ ὀσμῇ τῆς ἀρχῆς* II, 8, 4.

ἄκρα] *ἄκρα ἀνεσπασμένα φαίνονται ἐν τῇ θαλάττῃ* III, 4, 4.

ἀκράτητος] *διὰ τὸ ἀπεπτον εἶναι καὶ ἀκράτητον ὑπὸ τῆς φύσεως* IV, 7, 14.

ἄκρατος] *μάλιστα ἄκρατος γίνεται ἢ ἴρις* III, 4, 26.

ἀκριβεία] *ὡς ἐνδέχεται λαμβάνειν τῶν τοιούτων τὰς ἀκριβείας* II, 5, 14.

ἀκριβής] *οἱ λόγοι αὐτῶν οὐκ ἀκριβεῖς* IV, 12, 7.

ἀκριβοῦν] *βοῦλεται εἶναι φαινόμενον οὐκ ἀκριβοῦ δέ* II, 6, 8.

ἀκριβῶς] *καθ' αὐτὸ καὶ ἀκριβῶς λέγειν* I, 3, 19.

ἄκριτος] *ἄκριτος καὶ χαλεπὸς ὁ Ὀρίων* II, 5, 4.

ἀκρόνυχος] *ἀκρόνυχτοι ἄνεμοι* II, 8, 32.

ἀκτίς] *αἱ ἀπὸ τῆς γῆς ἀνακλόμενοι ἀκτῖνες* I, 3, 10. *οὐκ ἂν πόρρω ... ὁ κῶνος ὁ ἀπὸ τοῦ ἡλίου συμβάλλοι τὰς ἀκτῖνας* I, 8, 6. *αἱ τῶν ἀκτίνων διακλάσεις* I, 12, 5. *ἐμπεριλαμβανομένων τῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων* II, 9, 10. *ἢ ἀπὸ τῶν ἀκτίνων θερμότης* II, 9, 13. *ἀπαλλάττουσι αἱ ἀκτῖνες* III, 4, 19.

ἄλεια] *τὴν ἄλειαν [ita enim exhibendum pro ἄλεια] καὶ τὴν*

- θερμότητα I, 3, 20. μήθ' οὕτως
 ἔχη ἢ ἄλεια I, 10, 2. ἐν τοῖς
 ψύχεισι ἤττον σήπεται ἢ ἐν ταῖς
 ἀλείαις IV, 1, 13.
- ἀλειινός] διὰ τὸ τὸν τόπον ἀλε-
 εινότερον εἶναι I, 10, 2. ἐν ταῖς
 ἀλειιναῖς χώραις I, 12, 5. ἐν
 τε ταῖς χώραις καὶ ταῖς ὕραις
 ταῖς ἀλειιναῖς I, 12, 19. ὁ νότος
 καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῷ πνεύ-
 ματι ἀλειινότατος ἄνεμος II, 3,
 26. διωρισμένων ... τῷ ἀλειινοῦ
 τῶν πνευμάτων II, 6, 13. ἄνε-
 μος μᾶλλον ἀλειινός II, 5, 20.
- ἀλήθεια] τοῖς τὴν ἀλήθειαν ζη-
 τοῦσι II, 3, 4.
- ἀληθής] ἔστι τοῦτων τὸ μὲν
 ἀληθές τὸ δ' οὐκ ἀληθές I, 14,
 18. ἀληθές οργ. ἄτοπον II,
 3, 24.
- ἀληθῶς] τὰ δυνάμενα ποιεῖν τὸ
 αὐτῶν ἔργον ἀληθῶς ἐστίν IV,
 12, 5.
- ἀλλά] ἀλλὰ μὴν οὐδέ ... γε I,
 3, 7. ἀλλὰ μὴν I, 3, 11. οὐ
 μὴν ἀλλά ... γε I, 3, 12. οὐ
 μὴν ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ I, 7,
 9. ἀλλὰ μὴν καὶ III, 4, 9. οὐ
 μὴν ἀλλά IV, 1, 9. οὐδέ .. ἀλλ' ἢ
 II, 3, 33. οὐδέ .. ἀλλ' ἢ IV,
 12, 5. ὅσα μαλακὰ ἀλλὰ μὴ
 ὑγρὰ IV, 6, 6. κατὰ μῆκος ἀλλὰ
 μὴ κατὰ πλάτος IV, 9, 25. ἀλλ'
 οὐ I, 6, 11. II, 8, 40. IV, 2,
 2 etc. οὐ μόνον ... ἀλλὰ καὶ
 IV, 7, 5. 8 et saepius. οὐ μόνον
 .. ἀλλά (absque καί) II, 4, 6.
 εἰ μὴ ... ἀλλὰ καί I, 6, 13.
 ἀλλ' ὅμως II, 9, 17. εἰ γένοιτο
 στάτευσαι ἀλλὰ μὴ ὕπτῃσις IV,
 3, 26. λυτὰ ὑγρῶ οὐ παντὶ δὲ
 ἀλλὰ ψυχρῶ IV, 6, 12.
- ἀλλήλιον] ἢ εἰς ἄλληλα μετα-
 βολή I, 1, 1. γίνεσθαι ἐξ ἀλλή-
 λων I, 3, 1. I, 3, 8. ἅπαντα εἰς
 ἄλληλα συντέτρηται ὑπὸ γῆν II,
 2, 20. ἀποβιαζόμενα ἄλληλα II,
 8, 43. γίνεται .. διὰ τὰς αὐτὰς
 αἰτίας ἀλλήλοισι III, 2, 1. διὰ
 τὸ παρ' ἄλληλα φαίνεσθαι III,
 4, 26. ὁμοίον τι .. πρὸς ἄλληλα
 πάσχουσι IV, 4, 3. πρὸς ἄλληλα
 ἀόριστα IV, 4, 8. ταῦτα δια-
 φέρει ἀλλήλων IV, 8, 3. 10, 1.
 λέγω τῶν ἀπλῶς μαλακῶν καὶ
 μὴ πρὸς ἄλληλα IV, 9, 25.
 πύρους καθ' οὓς προσφύεται
 ἀλλήλοισι IV, 9, 25.
- ἄλλοθι] ἄλλοθι καὶ ἄλλοθι III,
 5, 13.
- ἄλλοῖος] τί ἀλλοιότερον II, 9, 16.
- ἄλλος] τᾶλλα I, 3, 2 et saepius.
 αἰεὶ ἄλλο καὶ ἄλλο γίνεται I, 3,
 18. II, 3, 21. ὡς ἄλλου καὶ
 ἄλλου γινομένου πρὸς I, 4, 8.
 ἄλλα παρ' ἄλλα τιθέμενα χρώ-
 ματα III, 4, 29. πρὸς ἄλλο
 καὶ ἄλλο σημεῖον IV, 5, 4.
 ἔστι κάμψις καὶ εὐθυνσις ἄλλο
 καὶ ἄλλο IV, 9, 9. μεθισταμέ-
 νου ἄλλου ἄλλω μορίῳ IV, 9,
 15. ἄλλος ἄλλως IV, 10, 7.
 οὐθὲν ἀλλὰ πλήν . II, 2, 3.
 οὐθὲν ἄλλο παρά .. IV, 12, 4.
 οὐθὲν ἄλλο ἢ .. ibid. τὸ τοιοῦ-
 τον ἄλλο πάθος I, 8, 2. τᾶλλα
 τὰ τοιαῦτα III, 7, 4. it. IV, 12,
 13. ὅσα ἄλλα τοιαῦτα IV, 8, 2.
 it. 3. διαφέρει τοῖς ἄλλοις τοῖς
 τοιοῦτοις IV, 12, 10. τῶν λού-
 τρων καὶ ἄλλων τοιοῦτων IV,
 2, 4. πάντα τᾶλλα IV, 1, 9.
 ἄλλα πολλὰ IV, 3, 2. δῆλον ὡς
 ἀνάλογον ἔξει τᾶλλα II, 5, 16.

- πάσχει δὲ καὶ τὰλλα ταυτό II, 3, 31. ἄλλη αἰτία IV, 10, 3. ἐν ἄλλοις καιροῖς οἰκειοτέροις II, 3, 32. ὅταν ἄλλον ἐκπνεύοντων ἀνέμων ἐμπέπτωσι ἕτεροι II, 6, 22.
- ἄλλοτριος] φθορὰ οἰκείας θερμότητος ὑπ' ἄλλοτριας θερμότητος IV, 1, 10. ὑπὸ θερμότητος ξηρᾶς καὶ ἄλλοτριας IV, 3, 21. ἄλλοτρία θερμότητος IV, 11, 2, 3.
- ἄλλως] ἄλλως τε καὶ II, 2, 25. ἄλλως ἔχειν II, 8, 2. οὐκ ἄλλως ἐχόντων III, 4, 9. ἄλλως πως IV, 2, 5. ἔστι μὲν ὡς τὸν αὐτὸν τρόπον ἐστὶ δ' ὡς ἄλλως IV, 6, 5. ἄλλος ἄλλως IV, 10, 7.
- ἄλμα] τὸ φέγγος ἀπέτεινε οἶον ἄλμα I, 6, 10.
- ἄλμυρος] II, 3, 14.
- ἄλμυρός] de mari dictum II, 1, 1, 4. ἄλμυρός .. ὁ ἰδρώς II, 3, 13. ἄλμυρα ζεύματα ποταμῶν II, 4, 44.
- ἄλμυρότης] ἄλμυρότης τῆς θαλάττης II, 3, 1. αἰτία τῆς ἄλμυρότητος II, 1, 5, 2, 1.
- ἄλογος] τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ τοῦτοις ἄλογον II, 2, 11. ἄλογον εἰ μὴ II, 2, 13. οὐδὲν ἄλογον II, 8, 5.
- ἄλόγως] ἔχει οὐκ ἀλόγως II, 5, 7.
- ἄλουργός] τὸ ἀλουργόν III, 2, 5, 4, 24.
- ἄλυσις] ὥσπερ αἱ ἀλύσεις σύγκειται IV, 9, 28.
- ἄλς] ἄλς IV, 6, 12, 8, 9, 10, 9, 18. ἄλς οὐ χονδροὶ ἀλλὰ χαῖνοι καὶ λεπτοὶ ὥσπερ χιῶν II, 3, 41. ἀλῶν πλῆθος II, 3, 43.
- ἄλυτος] ἄλυτα τῇ ὑπερβαλλούσῃ θερμότητι IV, 6, 8. ἄλυτα — λυτά IV, 6, 12, 7, 15. ἄλυτα μάλιστα IV, 7, 17.
- ἄλφριτον] ἄλφριτον ὕδατι κολλήσας IV, 4, 3.
- ἄλως] αἱ ἄλω I, 1, 7. αἱ ἄλω περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην I, 7, 5. τῆς ἄλω τὴν αἰτίαν ἐροῦμεν I, 7, 8.
- ἄμα] ἄμα τε I, 3, 4. ἄμα τε .. καὶ I, 3, 12. καὶ .. ἄμα I, 6, 6. ἄμα καὶ II, 8, 57. IV, 6, 1. ἄμα .. καὶ IV, 9, 8, 9, 21. ἄμα πᾶν I, 14, 3. ἄμα πάντες I, 6, 6. ὅταν ἀποσπινθηρίζῃ ἄμα καόμενον I, 4, 6. ὅταν .. ἄμα κίτωθεν συμπίπτῃ I, 7, 3. ἄμα .. ἀφανισθεῖν πᾶν II, 2, 18. ὁροῦμεν ἄμα πλείους πνέοντας ἀνέμους II, 8, 5. ὅπου ἄμα κῆμα σεισμῶ γέγονεν II, 8, 40. ἄμα ἢ χωρὶς IV, 9, 10.
- ἀμύλακτος] μαλακτὸν ἀμύλακτον IV, 8, 6. τὰ μὲν μαλακτά .. τὰ δὲ ἀμύλακτα οἶον κέραμα IV, 7, 15. ἀτηκτα καὶ ἀμύλακτα IV, 10, 12.
- ἀμυρρός] ἀστὴρ τις ἔσχε κόμην ἀμυρρῶν μέντοι I, 6, 9. ὅταν (αἱ ἄλω) ἀμυρρότεροι τὸ μέγεθος I, 7, 9. γίνεσθαι τὸν ἥλιον ἀχλυώδη καὶ ἀμυρρότερον ἄνευ νέφους II, 8, 22. ἴσως ἀμυρρότερα τοῖς χροῖμασι III, 4, 30.
- ἀμυρροῦν] διὰ τὸ ἀμυρροῦσθαι τὸ θερμόν II, 8, 32.
- ἀμείνιον] ἀμείνων σίδηρος IV, 6, 10.
- ἄμπωτις] εἶσω γίνεται πάλιν ἢ ῥύσις ὥσπερ ἄμπωτις II, 8, 7.

- ἀμυδρός]** ἀμυδρὸν ἐγένετο τὸ φέγγος I, 6, 9. ἀμυδρότερα χρώματα III, 2, 4.
- ἀμύθητος]** ἀμύθητον διαφέρειν III, 4, 29.
- ἀμφοτέρως]** ἀμφότεροι οὔριοι II, 6, 14.
- ἀμφοτέρως]** I, 13, 13. III, 6, 4. ἀμφοτέρως ἔσται ταῦτό III, 4, 22. ἀμφοτέρως τὸ αὐτὸ γίνεται πάθος IV, 7, 5.
- ἄμφω]** III, 1, 2. IV, 3, 5.
- ἄν]** θεωρήσαντες ἄν ... ἴσως ἂν ἐπαύσαντο I, 3, 5. εἰ συντόκηκε ... φροῦδον ἂν ἦν I, 3, 6. ἢ ἄν ἔχη I, 4, 5. οὔτε ... δύναται ἄν I, 10, 4. οὐ γὰρ ἂν ἐπήγγυτο ... εἰ μὴ I, 11, 3. οὐ γὰρ ἂν ἐπάγη I, 12, 4. ὃ μὴ κἂν ὁ τυχῶν εἴποιεν I, 13, 1. δόξῃς γὰρ ἂν εὐλογον εἶναι II, 2, 2. μαρτύριον ἂν εἶη II, 3, 39. σκεπτόν ἂν εἶη ὅποῖον κινητικώτατον ἂν εἶη τῶν σωμάτων II, 8, 2. ὥστ' οὐκ ἂν ἐλάνθανεν εἰ ... ἦσαν II, 1, 10. τοῦτον μὴ συμβαίοντος ἦσαν ἄν ... III, 4, 13.
- ἄν]** i. q. ἔάν I, 4, 5. II, 8, 39. III, 1, 1. 5, 13. IV, 11, 3. 8. ac *sacrius*.
- ἀνά]** ἀνά λόγον I, 2, 1. 14, 5. II, 5, 3. III, 2, 4. 4, 25. IV, 12, 4 (caeterum vide quae annotata sunt in Vol. I, p. 477). οἱ ἀνά μέσον ὄραι II, 5, 3.
- ἀναβαίνειν]** ὅταν κίττωθεν οὐμπιπτη ἀναβαίνειν εὐκρατον ἀναθυμίασιν I, 7, 3.
- ἀναβλέπειν]** εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβλέπειν I, 8, 18.
- ἀναβροῦττειν]** λιθοὶ ἐν τοῖς λι-
κνοσι ἀναβροῦττομένοι II, 8, 47.
- ἀνάγειν]** εἰς εἰς τὸ δυνατὸν ἀναγάγωμεν I, 7, 1. ἀναγομένον τοῦ ὑγροῦ I, 9, 7. τὸ ἀναχθὲν ὑπὸ τοῦ ἡλίου ὕδωρ I, 13, 6. 7. II, 3, 5. τὸ ἀναχθὲν ὀρῶμεν πάλιν καταβαίνειν ὕδωρ II, 2, 12. διὰ κουφότητα ἀνάγεσθαι II, 2, 13. πάλιν ἀναχθῆναι δεήσει τὸ πότιμον II, 3, 5. τοῦ ὑγροῦ ἀναχθέντος ὑπὸ τοῦ ἡλίου II, 3, 9. ἀνάγεται τι μέρος (τῆς θαλάττης) II, 3, 30. τὸ ἀναγόμενον τοῦ ὑγροῦ II, 2, 8. αἰ ἀπὸ τοῦ ... ἀναγόμεναι γραμ-
μαί III, 5, 4.
- ἀναγκάζειν]** ἀναγκάζεται εἰς τὸ πλάγιον φέρεσθαι (de vento aritur) III, 1, 3.
- ἀναγκαῖος]** εἶν ἀναγκαῖον τὸν ἀέρα I, 3, 16. ἀναγκαῖον γίνεσθαι I, 4, 2. II, 6, 10. 9, 4. ἀναγκαῖον χρῆσθαι I, 4, 3. ἀναγκαῖον φαίνεσθαι II, 1, 11. τοῦτο ἐξαιρεῖν ὅλον ἀναγκαῖον II, 2, 23.
- ἀνάγκη]** ἐξ ἀνάγκης συνεχῆς I, 2, 2. σφοδρότατον μὲν οὖν ἐξ ἀνάγκης τὸ τάχιστα φερόμενον II, 8, 3. ἀνάγκη τὸν αὐτὸν ἔχειν λόγον I, 3, 7. ἀνάγκη τὰ βαρύτερα πρῶτα φέρεσθαι II, 3, 27. τοῦτο καὶ αὐτὸ ἀνάγκη κύκλον εἶναι III, 1, 3. ὅσον ἀνάγκη ... τοσοῦτον λέγωμεν III, 4, 21. εἰ ... εἴρηται καλῶς, ἀνάγκη .. εἶναι III, 4, 25. ἀνάγκη τὰ πεττώμενα παχύτερα εἶναι IV, 2, 7. ταῦτα πρῶτα ἀνάγκη ὑπάρχειν IV, 4, 6. ἐξ

- ἀνάγκης προηγέσθαι τῆς διαιρέσεως IV, 9, 26.
- ἀναγωγῆ] ἢ ὑπὸ ἡλίου ἀναγωγῆ τοῦ ὕγρου II, 2, 10.
- ἀναδιδόναι] ὕδατός τι πλήθος, ἐξ οὗ ... ἀναδίδωσι πάντα II, 2, 20.
- ἀναδύνειν] οἱ ποταμοί ... πάλιν ἀναδύνουσι II, 2, 23.
- ἀναθυμιάων] τὸ ἀναθυμιώμενον πῦρ I, 3, 18. ἢ γῆ ἀναθυμιάται II, 4, 17. τὸ ἀναθυμιώμενον I, 7, 3.
- ἀναθυμιάσις] διὰ τὸ ἀτμίξειν τε καὶ ἀναθυμιάσειν ἔχειν γῆς I, 3, 15. ἀναθυμιάσεως φύσις θερμὸν καὶ ὑγρὸν *ibid.* ἀναθυμιάσις μὴ ἀπλῆ ἀλλὰ διπλῆ I, 4, 2. *cf.* II, 3, 20. III, 7, 2. ἀναθυμιάσις ὑπὸ τῆς κινήσεως ἐκκαομένη I, 4, 7. ἢ ὑπὸ τοῦτε λύχνους τιθεμένη ἀναθυμιάσις I, 4, 8. ἐκκαομένης τῆς ἀναθυμιάσεως I, 4, 11. ἀναθυμιάσις ξηρὰ καὶ θερμὴ I, 7, 1. III, 1, 15. εὐκρατος ἀναθυμιάσις I, 7, 3. πλήθος τῆς ἀναθυμιάσεως I, 7, 8. ἢ ἐξ ὕδατος ἀναθυμιάσις I, 9, 4. ἢ ἐξ αἵματος ἀναθυμιάσις I, 9, 4. ἐᾶται ἀθροίζεσθαι ἢ ἀναθυμιάσις I, 10, 8. ἢ ἐν τῇ ξηρᾷ ἀναθυμιάσις πᾶσα II, 3, 24. μεμιγμένης οὐσης τῆς τε ἀτμιδώδους ἀναθυμιάσεως καὶ τῆς ξηρᾶς II, 3, 25. συμπεριλαμβάνειν πολλὴν ἀναθυμιάσιν ξηρὰν II, 3, 27. ἀναθυμιάσεως διττῆς οὐσης τῆς μὲν ἀτμιδώδους τῆς δὲ κατενώδους II, 4, 5. ὁ ἥλιος ... ὁσθενεῖς καὶ ὀλίγας οὐσας τὰς ἀναθυμιάσεις μορφαίνει II, 5,
1. *cf.* III, 7, 5. ἀποσβενημένης τῆς ἀναθυμιάσεως ... ἢ καταμαραινομένης II, 5, 3. τῷ ἤδη ἐξεληλυθέναι τὴν ἀναθυμιάσιν καὶ ἄλλην μὴπω ἐπιρρεῖν *ibid.* πρὶν γενέσθαι τὴν ἀναθυμιάσιν II, 5, 5. ἐμπεριλαμβανέσθαι τῆς ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως II, 9, 5. ὅταν ἀναθυμιάσις εἰς τὴν φλόγα συνεστραμμένη φέρεται II, 9, 6. συνεχῆς οὐσα ἢ ἀναθυμιάσις II, 8, 4. ἢ ξηρὰ ἀναθυμιάσις ἐκπυροῦσα III, 7, 3. ἢ ἀναθυμιάσις ἢ ἀτμιδώδης ἐγκατακλειομένη III, 7, 4. τῆς ἀναθυμιάσεως τῆς ἐκατέρου ἐγκατακλειομένης IV, 8, 2.
- ἀναίσθητος] ἀναίσθητος ἢ μεταβολή III, 4, 24.
- ἀνακόμπειν] ὁ Καικίας ... ἀνακόμπει εἰς αὐτόν II, 6, 17 (*cf.* II, 6, 20 ἀνακόμπειν πρὸς αὐτόν). τὸ ἀνακαμπτόμενον καὶ τὸ κατακαμπτόμενον IV, 9, 7.
- ἀνακλῶν] αἱ ἀπὸ τῆς γῆς ἀνακλώμεναι ἀκτῖνες I, 3, 10 [quo loco defenditur ἀπὸ II, 9, 19. *vide* Vol. I, p. 619]. ἀνακλωμένης τῆς ὕψεως ἀπὸ τῆς ἐλκομένης ὑγρότητος ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τὸν ἥλιον I, 6, 3. *cf.* III, 4, 3. τοσοῦτον ἀνακλωσθῆναι I, 6, 8. τὴν ὕψιν ἀνακλωσθαι πρὸς τὸν ἥλιον I, 8, 10. *cf.* III, 6, 1. 3. ἢ ὕψις ἀνακλᾶται ... ἀπὸ ὕδατος καὶ ἀπὸ αἵματος καὶ πάντων τῶν ἐχόντων τὴν ἐπιφανείαν λεῖαν III, 2, 20. *cf.* III, 4, 2. 15. ἀνακλωμένη ἢ ὕψις III, 4, 2. 6, 9. ἀνακλᾶται ἀπὸ τῆς συνισταμένης ἀχλὺς

- ἡ ὄψει III, 3, 7. ἄς (γωνίας) ἀνακλώμεναι ποιοῦσιν αἱ γραμμαί ... III, 5, 13.
- ἀνάκλασις] ἀνάκλασιν δεχόμενος ὁ αἴθρ I, 5, 2, γίνεται (ἡ κόμη) διὰ τὴν ἀνάκλασιν τοιαύτη τὴν χρόαν I, 7, 6. cfr. I, 6, 7. ἀφ' ὧν καὶ ὡς συμβαίνει τὴν ἀνάκλασιν γίνεσθαι πρὸς τὸν ἥλιον III, 2, 7. ἀνάκλασις τῆς ὄψεως πρὸς τὸν ἥλιον I, 8, 7. cfr. I, 8, 9. III, 3, 2. 4, 9. διὰ τὴν ἀνάκλασιν τὴν ἄλω φαίνεσθαι I, 8, 12. αἱ περὶ τῆς ἀνακλάσεως δόξαι II, 9, 19. ὅτι ἀνάκλασις ἡ ἀστραπή II, 9, 20. ἀνάκλασις πρὸς τὸ λαμπρὸν ἐξ ἐναντίας III, 4, 6. ἔστω διὰ τὴν ἀνάκλασιν ἔμφασίς τις III, 4, 8. ἀνάκλασις τῆς ἰριδος III, 4, 12. διὰ τὴν ἀνάκλασιν ὀλίγη τῆ ὄψει θεωροῦνται III, 4, 22. ἀπὸ τῆς ἐξωθεν ἡ ἀνάκλασις γίνεται διὰ τὸ πορρωτέρον ποιεῖσθαι τὴν ἀνάκλασιν III, 4, 3. ὥστε ἀνάκλασιν πάμπαν ἀσθενῆ γίνεσθαι III, 4, 33. ἡ ἀνάκλασις τὸ ὑπάρχον τῷ ἡλίφ ἐμφαίνεσθαι χρῶμα ποιεῖ III, 6, 5.
- ἀναλαμβάνειν] ἀναλαβόντες τὰς ἐξ ἀρχῆς θέσεις I, 3, 1. ἀναλαβόντες τὴν ὑποκειμένην ἀρχὴν I, 8, 11. εἰς αὐτὸ ἀναλαμβάνον IV, 3, 11.
- ἀναλίσκειν] ὅταν (τὸ ὑγρὸν) ἀφ' ἧς ἔχει θερμότητος ἀνωθῆ IV, 5, 9.
- ἀναλογία] κοινὴ ἀναλογία πρὸς τὰ σύστοιχα σώματα I, 3, 7. κατ' ἀναλογίαν IV, 9, 34.
- ἀναλογίζεσθαι] ἐκ τούτου ῥάδιον ἀναλογισασθαι ὅτι I, 14, 29.
- ἀνάλογος] ἀνάλογον καὶ δι' αὐτὰς αἰτίας γίνεται τοῖς κάτω I, 11, 1. τὸ ἀνάλογον ἀποδοίσει II, 5, 19. δῆλον ὡς ἀνάλογον ἔξει τὰλλα II, 5, 16.
- ἀναλύειν] εἰς ὃ ἀναλύονται I, 3, 1.
- ἀναξηραίνειν] πλῆθος ὕδατος ἀναξηραίνεται II, 2, 18. ἀναξηραίνεσθαι ταχὺ καὶ ἀδήλως II, 2, 19. ἀναξηραίνεται (ὁ οἶνος) ὑπὸ τοῦ καπνοῦ IV, 10, 7.
- ἀναπετυννύναι] τόπος πολὺ πλείων καὶ ἀναπεπταμένος II, 5, 20.
- ἀναποσβεγγνύναι] ἐναποσβεγγνύμενου πυρός II, 9, 11.
- ἀναριθμήτος] ποταμῶν ρεόντων ἀναριθμήτων II, 2, 17.
- ἀναρρηγγνύναι] ἤδη καὶ ὕδατα ἀνερράγη γινομένων σεισμῶν II, 8, 39.
- ἀναρροφεῖν] Χάρυβδις ἀναρροφήσασα II, 3, 3.
- ἀνασπῶν] ἄκρα ἀνεσπασμένα φαίνονται ἐν τῇ θαλάττῃ III, 4, 4. οὐκ ἀνασπᾶ εἰς αὐτὰ τὸ ὑγρὸν τὰ ἐψόμενα IV, 3, 12.
- ἀνατέλλειν] Ὁρίων δύνων καὶ ἐπιτέλλον II, 5, 4. ἄλλου τινὸς ἀνατέλλοντος σημείου III, 5, 2.
- ἀνατολή] κομήτης ποιησάμενος τὴν ἀνατολήν I, 7, 10. ἐπὶ δυσμᾶς καὶ ἀνατολᾶς αἰεὶ φέρεται ἥλιος II, 4, 20. περὶ Ὁρίωνος ἀνατολήν II, 5, 2. συμβαίνει τὴν δύσιν καὶ τὴν ἀνατολήν II, 5, 4. ἀνατολὴ ἰσημερινή II, 6, 4. 6. ἀνατολὴ θερρινή — χειμερινή II, 6, 4. 7. ἀπ' ἀνατολῆς πνεῖν II, 6, 12. ἀνατολὴ τοῦ ἄστρου III, 5, 3.

- ἀνατρέπειν] (ἢ γῆ) ἀνατρέπεται
σειομένη II, 8, 39. τὰ περὶ
Σίπυλον ἀνετρέπη II, 8, 47.
- ἀνάτρεψις] ἡ ἔκχυσις ἀνάτρεψις
τίς ἐστι II, 8, 39.
- ἀναφέρειν] τὸ μὲν (ὔδωρ) ἀνα-
φέρεται ταχὺ διὰ τὸν ἥλιον II,
2, 16. εἰς ὄρθον ἀναφέρεσθαι
II, 4, 25. τῇ κύκλῳ κινήσει ὁ
τυφῶν στρέφει καὶ ἀναφέρει III,
1, 7. ἢ ἀπὸ τῶν κοπῶν τῶν
ἀναφερομένων ἐκ τῆς θαλάττης
Ἴρις III, 4, 17.
- ἀναφυσῶν] τὸ ἐκ τῆς γῆς ἀνα-
φυσούμενον II, 8, 21.
- ἀναφύσημα] II, 8, 19. τὰ ἀνα-
φυσήματα II, 8, 21.
- ἀνεκτος] ἑλατὸν ἀνεκτον IV,
8, 6. ἀνεκτα ὄσον ὔδωρ καὶ
λίθος IV, 9, 19.
- ἄνεμος] ἡ τῶν ἀνέμων γένεσις
I, 3, 7. ἀνέμον πνέοντος I, 10,
4. περὶ ἀνέμων καὶ πνευμάτων
πάντων I, 13, 1. ἄνεμον εἶναι
κίνησιν αἴρος I, 13, 2. νότος
.. ἀλεινότητος ἄνεμος II, 3,
26. ἀνέμου σῶμα II, 4, 17.
ὅταν ἄνεμοι κατέχῃσι ibid. πρὶν
φανερῶς ἐληλυθῆναι τὸν ἄνεμον
II, 4, 24. ἄνεμοι ὄφεν ἐκάστοτε
πνέουσι ἐλάχιστοι, προϊόντες δὲ
πόρρω λαμπροί II, 4, 26. cfr.
27. ἄνεμος μείζων καὶ πλείων
καὶ μᾶλλον ἀλεινός II, 5, 20.
ἄνεμοι μᾶλλον ψυχροὶ ἢ μεγάλοι
II, 6, 17. ἄνεμοι ἀποφυσῶντες
τὰ νέφη II, 6, 16. ἄνεμοι γίνον-
ται II, 8, 32. ἄνεμος νότος II,
8, 21. ἐκνεφίας ἄνεμος III, 1, 1.
συνεχῆς ἄνεμος III, 1, 3.
- ἀνεμώδης] ἀνεμώδη τὰ ἔτη II,
4, 10.
- ἀνέρχεσθαι] τὸ μὲν (ὔδωρ) ἀνέρ-
χεται τὸ δὲ πάλιν σὺγκαταβαίνει
II, 3, 24.
- ἄνευ] ἀστέρες ἄνευ δίσκου ἠφα-
νίσθησαν I, 6, 10. ψόφος ἄνευ
σεισμοῦ II, 8, 21. ἄνευ συστά-
σεως ποιεῖν ἀνάκλασιν III, 4, 2.
οὐδὲν ὑγρὸν αὐτὸ κατ' αὐτὸ
πεπαινεται ἄνευ ξηροῦ IV, 3, 7.
- ἀνεύθυντος] IV, 9, 9.
- ἀνέχειν] κομήτης τὴν τοῦ κύμα-
τος ἔφοδον ἀνέσχε I, 6, 8. ὁ
ἥλιος ἀνέχει III, 4, 18. ἥλιος
καὶ ἄστρα ἀνίσχοντα III, 4, 4.
- ἀνήλατον] ἐλατὸν ἀνήλατον IV,
8, 6. ἀνήλατα ὄσον λίθος καὶ
ξύλον IV, 9, 20.
- ἀνθρακευτός] IV, 9, 37.
- ἀνθραξ] ὁ κολούμενος ἀνθραξ
IV, 9, 36.
- ἀνθρώπινος] ἡ ἀνθρωπίνη σοφία
II, 1, 3.
- ἀνθρωπος] οἱ πρότερον ἀνθρωποι
I, 3, 3. δόξαι γινόμεναι ἐν ταῖς
ἀνθρώποις I, 3, 4. ὁ νεκρὸς
ἀνθρωπος IV, 12, 3.
- ἀνιένει] (ἀνεῖμι) ἡ ἀνιούσα αἰμίς
I, 13, 3. ἀνῆει (τὴ τῆς γῆς)
II, 8, 19.
- ἀνιέναι] (ἀνιῆμι) πνεῦμα τέφραν
ἀνῆκε II, 8, 19. ἀνιέμενον τοῦ
πνεύματος II, 8, 33. ὁ τυφῶν
ὄλιος ἀνιῆσι φλόγα IV, 9, 35.
ὅσα καπνὸν ἀνιῆσι IV, 9, 36.
- ἀνίσχειν] vid. ἀνέχειν.
- ἀνοδος] II, 2, 8.
- ἀνομοιομερής] τὰ ἀνομοιομερῆ
IV, 10, 2, 12, 11.

ἀνταποδιδόναι] ἀνταποδίδωσι τὸ ὅμοιον I, 11, 4.

ἀντεστραμμένως] III, 4, 32.

ἀντί] εἶλοντο ἄλλας ἀντὶ τῶν ἰχθύων II, 3, 41. λαμβάνειν ἕτερα ἀνθ' ἑτέρων III, 4, 29.

ἀντικείμεναι] ἀντίκειται ἕτερα ἀπορία II, 2, 4. ἢ ἀντικείμενη ὄρα II, 5, 7. ἀντικείμενη φθορά IV, 1, 5. τὰ ἀντικείμενα παθητικά IV, 2, 3. 8. τὸ ἀντικείμενον IV, 3, 26. τὰ ἐν τῷ ἀντικείμενῳ IV, 4, 2. ἀντίκειται τοῦτο μάλιστα IV, 11, 7.

ἀντίκρουσις] ἀντίκρουσις τῆς δι- νῆς III, 1, 7.

ἀντικρῶ] ἀντικρῶ τῇ θέσει τῆς ἐκροῆς II, 2, 21.

ἀντιμεθίστασθαι] ἀντιμεθιστα- μένον τοῦ πνεύματος II, 8, 15. 31. ὕδωρ ἀντιμεθίσταται IV, 9, 13. 15.

ἀντιπεριϊστάναι et ἀντιπεριϊ- στιασθαι] ὁ βορέας διὰ τὴν ψυχρότητα ἀντιπεριϊστάς I, 10, 7. ὅταν ἀντιπεριϊστῇ ἐντὸς τὸ ψυχρόν I, 12, 13. ἀντιπεριϊστα- σθαι καὶ μεταβάλλειν II, 4, 15. ὅταν ἀντιπεριϊστῇ εἰς αἰτιά ἢ φύξις II, 4, 18. μαλακὸν τὸ ὑπέικον τῷ μὴ ἀντιπεριϊστασθαι IV, 4, 7. οὐκ ὑπέικει ... ἀλλ' ἀντιπεριϊστάναι ibid. ἀντιπε- ριϊστάναι IV, 5, 5.

ἀντιπεριϊστασις] γίνεται ἀντιπε- ριστασις I, 12, 11. ὕδωρ ταχὺ φύχεται τῇ ἀντιπεριϊστάσει I, 22, 20.

ἀντιπνεῖν] III, 1, 3.

ἀντιστρέφειν] ἕξλον ὡς μέντοι

ἐπὶ πᾶν εἰπεῖν ἀντιστρέφει IV, 9, 22.

ἀντιτυπεῖν] ὅταν τὸ πνεῦμα ἑτέρῳ ἀντιτυπήσῃ III, 1, 3. ἢ (τὸ πνεῦμα) ἀντιτυπήσῃ καὶ μὴ ῥαδίως διέλθῃ II, 8, 34. τὰ ἀντι- τυπήσαντα τῷ κερανῶ III, 1, 11.

ἀντίφραξις] II, 8, 31.

ἀντιφράττειν] I, 8, 4. 6. cfr. adnotat. Vol. I, p. 414. et Vol. II, p. 441. μὴ διδόναι διαπνοὴν τῷ πνεύματι, ἀλλ' ἀντιφράττειν II, 8, 43.

ἄνω] ἢ ἄνω φορὰ I, 1, 1. I, 4, 13. αἱ ἄνω φοραὶ I, 2, 2. πᾶς ὁ περὶ τὰς ἄνω φορὰς κοσμός I, 3, 3. τὰ ἄνω πλήρη πυρός (secundum Anaxagoram) I, 3, 4. ὁ ἄνω τόπος I, 3, 6. 10. 16. 18. 21. 9, 3. τὰ διαστήματα τῶν ἄνω I, 3, 11. τὸ ἄνω καὶ μερὶ σελήνης σῶμα I, 3, 12. ἢ ἄνω περιφορὰ I, 3, 13. τὸ ἄνω στοιχεῖον I, 3, 17. ἄνω φέρεσθαι I, 4, 10. 9, 2. IV, 7, 3. τὸ ἄνω τοῦ κύκλου I, 6, 4. ἄνω κόμης I, 6, 7. ἀνωτέρω δεῖ τὴν πηγὴν εἶναι II, 1, 7. ἢ ἄνω γένεσις τοῦ ὕδατος I, 9, 1. ἄνω καὶ κάτω I, 9, 5. II, 2, 21. τὸ λεγόμενον ἄνω ποταμῶν II, 2, 22. ἢ ἄνω κοιλία τοῦ σώματος II, 4, 5. ὁ ἄνω πόλος II, 5, 10. (γῆ) τυπτομένη ἄνωθεν κάτω II, 7, 4. ἐπανέρ- χεσθαι ἄνω IV, 3, 25.

ἄνωθεν] ἢ θερμότης ἀπὸ τῶν ἄνωθεν ἄστρων I, 3, 9. ἢ ἄνωθεν φλόξ ἄπτει τὴν κάτω- θεν λύχνον I, 4, 8. περιφέρεια ἢ ἄνωθεν τοῦ ὀρίζοντος I, 6, 5. ἢ ἄνωθεν κίνησις I, 7, 3. τὸ

- ἄνωθεν ἐπιὸν ὕδωρ I, 13, 28.
 ἄνωθεν εἰσβάλλειν II, 2, 21.
 ἄνωθεν κατέρχεσθαι ἐν τῷ ὕ-
 μῳ II, 3, 32. πῦρ κατενεχθὲν
 ἄνωθεν κάτω II, 9, 10. ὁ ἄνω-
 θεν αἰθήρ II, 9, 10. 12. οὐτ'
 ἄνωθεν οὔτε κάτωθεν ἀλλ' ἐκ
 τῶν πλαγιῶν III, 6, 7.
 ἀνωθεῖν] ἐπὶ πλεῖον ἀνωθεῖν I,
 12, 5.
 ἀνωμαλία] ἀνωμαλία τῶν νεφῶν
 II, 9, 7. ἀνωμαλία τοῦ ἐνόπτρου
 III, 6, 4.
 ἀνώμαλος] ἀνώματος ἢ τοῦ νέ-
 φρουε σύστασις III, 6, 3. διὰ τὸ
 ἐν ἀνωμάλῳ φαίνεσθαι τὸν ἥλιον
 III, 6, 3.
 ἀνωμάλως] μὴ ἔχειν ἀνωμάλως
 IV, 9, 1.
 ἀνώνυμος] ἀνώνυμον τὸ κοινὸν
 ἐπὶ πάσης τῆς καπνώδους δια-
 κρίσεως II, 4, 1. ὅμοια τὰ γινό-
 μενα πάθη ἀλλ' ἀνώνυμα IV,
 3, 24. τὸ ἀντικείμενον ὁμοίως
 ἀνωνυμότερον IV, 3, 26. λθῶσι
 πολλοὶ ἀνώνυμοι IV, 19, 15.
 ἀνωτέρω] vide ἄνω.
 ἀοίκητος] τὰ ὑπὸ φύχου ἀοί-
 κητα II, 5, 11. μεχρὶ τῶν ἀοί-
 κήτων ἴσμεν τὴν οἰκουμένην II,
 5, 15.
 ἄξιος] πλεῖω τῆς ἀξίας II, 3, 8.
 ἄξιον λέγεσθαι IV, 2, 2.
 ἄξιων] αἰ γραμματ. ... ποιῶσι
 ὡσπερ ἄξονα III, 5, 2.
 ἀόρατος] διὰ μικρότητα ἀόρατον
 III, 3, 10. ἐνοπτρον μικρὸν καὶ
 ἀόρατον III, 4, 7.
 ἀοριστία] μεταβολαὶ ταραχίδεις
 διὰ τὴν ἀοριστίαν II, 5, 4.
 ἀόριστος] ἀόριστος ὑγρότης IV,
 3, 5. πέψις τοῦ ἐνυπάρχοντος
 ἀοριστου ἐν τῷ ὑγρῷ IV, 3, 10.
 ἀπερῖα τοῦ ἐν τῷ σώματι ἀο-
 ριστου IV, 3, 19. πρὸς ἄλληλα
 ἀόριστα τῷ μᾶλλον καὶ ἥττον
 IV, 4, 8.
 ἀπαθήσ] συνίστασθαι ὑπὸ θερ-
 μότητος ἀπαθῆ IV, 3, 9.
 ἄπαξ] I, 3, 4. ἄπαξ ἢ πολλάκις
 II, 3, 5.
 ἀπαντῶν] ἀπαντῶν εἰς ἓν II, 1, 6.
 ἀπαρκτησίας] II, 6, 6.
 ἀπαρτίζειν] ἢ περιφέρεια ἢ ἀπαρ-
 τίζουσα τὴν γῆν I, 3, 16.
 ἄπας] I, 3, 4. 16. IV, 10, 10.
 14. ἄπας ὁ κύκλος I, 8, 3. τὸ
 ὀρώμενον ἄπαν I, 8, 8. ἢ ἄνω
 φορὰ ἄπασα I, 8, 13. ἄπας ὁ
 περὶ τὴν γῆν τόπος II, 1, 3. ἢ
 θάλαττά ἐστιν ἄπαν τὸ ποτά-
 μιον ὕδωρ II, 3, 11. θάλαττα
 ἄπασα IV, 1, 17.
 ἀπατμιζῶ] ὅταν ἀπατμιῶσθαι τὸ
 ὑγρὸν II, 3, 41.
 ἀπειλή] ἀπειλὴν τινος γελᾶν II,
 9, 6.
 ἀπειράκις] I, 3, 4.
 ἄπειρος] ἄπειρόν τι τῆς θαλάτ-
 τῆς βᾶθος I, 13, 29.
 ἀπεπτος] τὸ ἀπεπτότατον I, 3,
 22. ἐκνεφίας ἀπεπτος III, 1, 4.
 διὰ τὸ ἀπεπτον εἶναι IV, 7, 14.
 ἀπεργάζειν] III, 7, 1.
 ἀπέρχεσθαι] πότερον ἀπελθόν-
 τος τινός ἢ συμμιχθέντος τινός
 II, 3, 13. ὅταν ἀπέλθῃ μικρὸν
 II, 5, 6. ἀπέρχεται ἀπὸ ...
 ξηραίνομένων τὸ ὕδωρ IV, 7, 7.
 ἀπέχειν] τὰ ... φερόμενα ...
 ὁμοίως καὶ ἴσον πρὸς ἡμᾶς

- ἀπέχοντα I, 8, 9. τὰ πλείστον ἀπέχοντα κατὰ τόπον II, 6, 3.
- ἀπειρία] II, 3, 15. IV, 2, 1. definitio legitur IV, 2, 8. μύλουςι καὶ ἀπειρία IV, 1, 6. ἀπειρία τῆς ἐν τῷ περικαρπίῳ τροφῆς IV, 3, 5. ἀπειρία τοῦ ἐν τῷ σώματι ἀορίστου IV, 3, 19.
- ἄπηκτος] πηκτὸν ἄπηκτον IV, 8, 6. ἄπηκτα IV, 8, 11.
- ἀπηλιώτης] II, 6, 6.
- ἀπηλιωτικός] τὰ ἀπηλιωτικά II, 6, 12. τῷ τόπῳ ἀπηλιωτικὸν εἶναι II, 6, 20.
- ἀπιέναι] ὕγρον ἀπιόντος IV, 6, 4.
- ἀπίεστος] πιστὸν ἀπίεστον IV, 8, 6. definitio legitur IV, 9, 18. ὅλος ἀπίεστα IV, 9, 29.
- ἀπλήκτος] πηκτὸν ἀπλήκτον IV, 8, 6. definitio legitur IV, 9, 27.
- ἄπιστος] πολλὴ καὶ τὸ μέγεθος ἄπιστος I, 12, 8.
- ἀπλανής] τῶν ἀπλανῶν λαμβάνουσι κόμην τινές I, 6, 9. τῶν πλανήτων πρὸς τοὺς ἀπλανεῖς γίνεσθαι συνόδους I, 6, 11. τῶν ἀστρῶν ἢ τῶν ἀπλανῶν ἢ τῶν πλανήτων I, 7, 5.
- ἄπλαστος] πλαστὸν ἄπλαστον IV, 8, 6.
- ἄπλετος] ποταμοὶ τὸ μέγεθος ἄπλετοι II, 2, 17.
- ἄπλοῦς] λίαν ἀπλοῦν τὸ νομίζειν I, 3, 5. μὴ ἀπλῆν ἀλλὰ διπλῆν I, 4, 2. καθόλου ἢ ἀπλῆ γένεσις IV, 1, 5.
- ἄπλως] αἰτία λίαν ἀπλῶς εἰρημένη II, 7, 3. ἀπλῶς σκληρὸν τὸ ἀπλῶς τοιοῦτον IV, 4, 8. ἀπλῶς πρὸς τὴν ἀφῆν ὠρίκα-
- μεν IV, 4, 9. λέγω τῶν ἀπλῶς μαλακῶν IV, 9, 25. ὅσα ἑκατέρου ἀπλῶς τοῦ στοιχείου IV, 11, 3.
- ἄπνοος] II, 1, 4. νήνεμα καὶ ἄπνοα II, 4, 27.
- ἀπό] ἀφ' ἐσπέρας γινόμενος ἀστήρ I, 7, 9. κομήτης ἀφ' ἐσπέρας ποιησάμενος τὴν ἀνατολήν I, 7, 10. ὁ κῶνος ὁ ἀπὸ τοῦ ἡλίου I, 8, 6. ἰδρούσης τῆς γῆς ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν I, 13, 11. ἀπὸ τῆς πρώτης εἰς τὴν ἐσχάτην I, 14, 9. ἀπὸ τοῦ βάρους καταδύνειν II, 3, 37. νότος ἀπὸ τοῦ ἐτέρου πόλου πνέων II, 5, 18. τὸ θερμὸν τὸ ἀπὸ τῆς σελήνης II, 8, 32. Ἴρις ἀπὸ τῶν κωπῶν III, 4, 17. ἢ ἀπὸ τῆς σελήνης Ἴρις III, 4, 28. πέψις γίνεται ἀπὸ τοῦ πυρός IV, 3, 11. κίνησις ὑπὸ τοῦ κινουῦντος ἢ γίνεται ἀπὸ τῆς ἄψεως IV, 9, 16.
- ἀποβιάζειν] ἀποβιαζομένου τοῦ ἄνω ἐπιόντος ὕδατος I, 13, 28. ἄτερος (ἄνεμος) παύσεται ἀποβιασθεῖς II, 6, 14. ὕδωρ ἀποβιαζόμενον ποιεῖν τὸν σεισμόν II, 7, 5. ἀποβιάζεσθαι εἰς ἐλάττω τόπον II, 8, 14. ἀποβιαζόμενα ἄλληλα II, 8, 43. τὸ πλῆθος τῆς θαλάττης ἀποβιάζεται II, 8, 48.
- ἀπόγειος] ἀπόγειον τὸ πνεῦμα τὸ βόρειον II, 5, 17.
- ἀποδεικνύναι] νομίζομεν ἰκανῶς ἀποδεδείχθαι I, 7, 1.
- ἀποδέχεσθαι] ἀποδεχόμεθα τὴν αἰτίαν ὡς εἰρημένην μετρίως I, 8, 19.
- ἀποδιδόναι] ἀποδοῦναι τι περὶ

- ζώνων I, 1, 3. ἀποδιδόναι *red-
dere* II, 2, 12. ἀποδοῖναι τὴν
αἴτιαν περὶ τινος II, 3, 22. τὸ
ἀνάλογον ἀποδώσει II, 5, 19.
ἐνοπτρον τὸ αὐτὸ ἀποδίδωσι
χρῶμα III, 4, 8.
- ἀποκαθαίρειν] ἀποκαθαίρεται
κάτω ἢ σκωρία IV, 6, 9.
- ἀποκάθαρσις] σίδηρος ἐλάττω
ἔχων ἀποκάθαρσιν IV, 6, 10.
- ἀποκρίνειν] τὸ βαρύντατον καὶ
ψυχρότατόν ἐστι ἀποκεκριμένον
I, 3, 14. σύστασις ἀποκρίνεται
I, 8, 11. διὰ τὸ συνεχῶς ἀπο-
κεκρίσθαι τε καὶ ἀποκρίνεσθαι
τὴν τοιαύτην σύστασιν I, 8, 20.
τὸ ἀποκεκριμένον ἕδωρ I, 13, 9.
ἀποκεκριμένοι λίμναι I, 13, 10.
ὥσπερ δι' ἡθμοῦ τὸ γεῶδες
ἀποκρίνεται II, 3, 36. ἀπο-
κεκριμένον ἀναγκαῖον τὸ αἷτιον
ἀεὶ καὶ ὠρισμένον II, 9, 14.
ἀποκεκριμένη θερμότης φυσικὴ
IV, 1, 18. ἕδωρ ἀποκεκριμένον
ἤδη παντελῶς III, 4, 18. οὐπω
ἢ ἀτμίς ἀποκέκρηται τῆς ἀνα-
θυμιάσεως III, 3, 6. δρόσος
ἢ πάχνη ὅταν ἀποκριθῇ III,
7, 4.
- ἀπόκρισις] II, 4, 17. ἀπόκρισις
σηπομένη ἐν τῇ κάτω κοιλίᾳ
IV, 3, 25.
- ἀπολαμβάνειν] θερμότης ἀπο-
λαμβάνομένη ἐν τοῖς νέφεσι II,
9, 13. τὴν φύσιν ἀπολαμβάνειν
τινός III, 3, 3.
- ἀπολείπειν] τῆς θαλάττης τὰ
μὲν ἀπολειπούσης τὰ δ' ἐπιού-
σης I, 14, 32. τῆς θερμότητος
ἀπολειπούσης I, 9, 3. ὅταν ἢ
πάμπαν ἀπολειλοιπὸς τὸ φῶς II,
8, 31. ἡμικύκλιον ἀποληφθῆ-
σεται τοῦ κύκλου III, 5, 3.
- ἀπόλειψις] ἀπόλειψις τοῦ θερ-
μοῦ I, 9, 3. τῶν ποταμῶν γε-
νήσεις καὶ ἀπολείψεις I, 14, 1.
- ἀπολύειν] ἔλιξ συνκατάγουσα τὸ
νέφος οὐ δυναμένη ἀπολυθῆναι
III, 1, 7.
- ἀπομαραίνειν] ἀστέρες ἠφάνι-
σθήσαν . . . ἀπομαρανθέντες I,
6, 10. τοῦ πνεύματος ἀπομα-
ραινομένου II, 8, 28. ἀπομαραι-
νόμενον τὸ τοῦ ἡλίου θερμόν
II, 8, 31. ἀπομαραινομένης τῆς
ἴριδος III, 4, 27. ἀπομαραινο-
μένη ἢ σύστασις εὐδίας σημεῖον
III, 3, 6.
- ἀποπνεῖν] θερμότητος ἀποπνε-
ούσης IV, 5, 9.
- ἀπορεῖν] τὰ μὲν ἀποροῦμεν τῶν
δ' ἐφαπτόμεθά τινα τρόπον I,
1, 2. ἀπορήσειεν ἂν τις I, 3, 2.
ἀπορήσθω I, 3, 12. τοῦτο οἰη-
τέον ἀπορηθῆναι προσηκόντως
II, 2, 13. περὶ οὐ ἀπορήσαι
πρῶτερον ἀναγκαῖον II, 3, 20.
ἀπορεῖν ποτίρωθεν ἢ ἀρχὴ τῶν
πνευμάτων II, 4, 24. ἀποροῦσά
τινες διὰ τι βορέαι γίνονται II,
5, 7. ἀπορήσειε δ' ἂν τις περὶ
οἴνου IV, 10, 6.
- ἀπορία] αἷτιον τῆς ἀπορίας II,
2, 4. ζητεῖν τὴν ἀρχαίαν ἀπο-
ρίαν II, 2, 17.
- ἀπορρεῖν] λιγνὸς ἀπὸ τῆς φλογός
ἀπορρέουσα III, 4, 16. τὸ ἀπορ-
ρέον τῆς κρήνης II, 3, 47.
- ἀπορρηγνύναι] ὑπὸ τῶν ἀπορ-
ρηγνύμενων κολωνῶν II, 7, 6.
- ἀπορροή] ἢ ἀτιμιδάδης ἀπορροή
II, 8, 27.

- ἀπόρροτος] II, 1, 9.
 ἄπορος] ἀπορώτατα ἔχει ἢ τοῦ
 ἐλαίου φύσις IV, 7, 2.
 ἀποσβευνύναι] ἀρχὴ πυρώδης
 οὕτως ἀσθενῆς ὥστε ἀποσβεσθῆ-
 ναι I, 7, 3. τὴν ἀρχὴν ἀπεσβέσθαι
 τοῦ πυρός II, 3, 44. ἀποσβευνυ-
 μένης τῆς ἀναθυμιάσεως II, 5, 3.
 ἀποσπᾶν] φλοῦξ ἀποσπώμενη χω-
 ρίς III, 1, 12.
 ἀποσπινθηρίζειν] I, 4, 6.
 ἀπόστημα] ἐν τῷ αὐτῷ ἀποστή-
 ματι I, 8, 8.
 ἀποστίλβειν] φαίνεται τὸ ὕδωρ
 ἀποστίλβον τῆς νυκτός II, 9, 18.
 ἀποσχίζειν] I, 13, 16.
 ἀποτείνειν] τὸ φέγγος ἀπέτεινε
 μέχρι τοῦ ... I, 6, 10. ὄψις
 ἀποτεينوμένη III, 4, 20. μακρο-
 τέραν ἀποτεينوμένη ἢ ὄψις III,
 4, 31. πόρρω ἀποτεινόμενη ἢ
 ὄψις III, 6, 7.
 ἀποτελεῖν] IV, 3, 1. τοιοῦτον
 ἀποτελεῖ τὸ θερμόν IV, 2, 7.
 ἀποτος] χυμοὶ ἀποτοι IV, 3, 7.
 ἀπουσία] ἀπουσία τοῦ ἡλίου II,
 8, 6. παρουσία ἢ ἀπουσία θερ-
 μοῦ ἢ ψυχροῦ IV, 5, 3. διὰ τὸ
 ἀπουσίαν γίνεσθαι πολλήν IV,
 6, 10. ὑγροῦ ἀπουσία IV, 8, 9.
 ἀποφάινω] παραπλησίως τούτω
 ἀπεφῆγναντο I, 6, 3. cf. II, 7, 1.
 ἀπόφασις] τὸ μέλαν οἶον ἀπό-
 φασίς ἐστι III, 4, 20.
 ἀποχωρεῖν] ἡλιος ἀποχωρῶν II,
 3, 6.
 ἀπραγματόνως] οὗτος ὁ λόγος ἀπρα-
 γματόνως εἶρηται λίαν II, 9, 14.
 ἄπτειν] ἢ φλοῦξ ἄπτει τὸν λύχνον
 I, 4, 8. ἀστέρες ἀψάμενοι οὐθὲν
 ἂν ἐποίησαν μέγεθος I, 6, 12.
 ἀπωθεῖν] ὅταν ἀπώσθῃ τὸ νέφος
 εἰς τὸν ἄνω τόπον I, 12, 5.
 cf. 12, 10. II, 3, 27. ὕδωρ καὶ
 χιῶν ἀπωθεῖται εἰς τοῦτο τὸ
 μέρος II, 6, 10. ἀπωθούμενος
 ἀήρ II, 8, 21. ἀπωθεῖσθαι πάλιν
 εἶσω ibid. ἀποθεῖται (ἢ θά-
 λαττα) εἰς τὴν γῆν II, 8, 10.
 vide praeterea III, 1, 3. IV, 3.
 ἀπώλεια] ἐθνῶν ἀπώλειαὶ καὶ
 φθοραὶ γίνονται I, 14, 7.
 ἀραιός] νέφη ἀραιότερα II, 6, 20.
 ἀργέστης] II, 6, 7.
 ἀργής] (κεραυνόν) ὃν οἱ ποιῆται
 ἀργῆτα καλοῦσι III, 1, 9.
 ἀργιλώδης] συστάσεις τῶν ὀρεῶν
 ἀργιλώδεις I, 14, 23.
 ἀργός] ἢ (γῆ) ἀργὴ γέγονε I,
 14, 15.
 ἄργυρος] ἄργυρος χυτός IV, 8,
 11. τοῦ χαλκὸν μὲν ἢ ἄργυρον
 γενέσθαι ἢ αἰτία IV, 12, 11.
 ἀριθμός] ἀριθμῶ II, 3, 20. IV,
 8, 5. ἴσα τὸν ἀριθμόν III, 2, 4.
 ἄρκτος] ἐν τῷ πρὸς ἄρκτον τόπῳ
 I, 6, 7. cf. II, 1, 14. τροπὴ
 ἄρκτου II, 5, 10. τὰ περὶ τὴν
 ἄρκτον II, 4, 27. ἀπὸ τῶν ὑπὸ
 τὴν ἄρκτον τόπων II, 5, 8.
 ἀρμόζειν] ἀρμόσει λέγειν I, 14,
 31. ἡρμοττεν ὀργιζομένῳ τοιοῦ-
 τον εἰπεῖν μῦθον II, 3, 4. περὶ
 ἀμφοτέρων ὁ αὐτὸς ἀρμόσει
 λόγος II, 9, 16. ὁ αὐτὸς οὐκ ἐπὶ
 πάντων ἀρμόσει λόγος III, 3, 1.
 ἄρουρα] I, 4, 5.
 ἀρρωστεῖν] κίνησις τῶν ἀρρω-
 στούντων II, 8, 17.

ἀρρωστία] ὄψις ἀσθενῆς ὑπὸ τῆς ἀρρωστίας III, 4, 3.

ἀρχαῖος] ἀρχαία τις ὑπόληψις τῶν πρότερον ἀνθρώπων I, 3, 3. ἡ Ἑλλὰς ἀρχαία I, 14, 21. οἱ ἀρχαῖοι II, 1, 2.

ἀρχεσθαι] ὅδ' οὖν ἀρχάμενοι I, 1, 3. ὅθεν ἤρξαντο ῥεῖν (οἱ ποταμοί) II, 2, 21. ὅθεν ἀρχεται πνεῖν (ὁ νότος) II, 3, 27. ὕδωρ ἀρχόμενον γίνεσθαι III, 4, 5.

ἀρχή] τῆς ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν προαιρέσεως πάσης I, 1, 3. μία ἀρχὴ τῶν σωμάτων I, 2, 1. αἱ τέταρτοι ἀρχαί I, 2, 1. ἡ τῆς κινήσεως ἀρχή I, 2, 2. τὰς ἐξ ἀρχῆς θέσεις I, 3, 1. αἰτία καὶ ἀρχή I, 3, 13. cfr. I, 9, 1 [vide αἰτία] I, 4, 1. ἐπ' ἀρχὴν I, 4, 6. [Exemplis in Commentii. Vol. I. p. 368 laudatis adde Joseph. Antiq. Jud. I, 3, 8, p. 17. σῶφρον γὰρ εἶναι τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς μηδὲ χαρτασθαι τὸ ζῆν ἢ δόντα τούτοις διαφθεῖρειν et quae composuit Jensus, Lect. Lucian. p. 352. Origo significationis elucet ex loco Herodoteo II, 95 fin.] ἀρχὴ πυρώδης I, 7, 3. πυρὸς ἀρχὴ μικρά I, 7, 4. ἀρχὴ τῆς φορᾶς ibid. διαδρομὴ ἀστέρος . . . ἔχοντος ἐν αὐτῷ πέρας καὶ ἀρχὴν ibid. ἡ ὑποκειμένη ἀρχή I, 8, 11. κυρία καὶ πρώτη τῶν ἀρχῶν ὁ κύκλος I, 9, 2. εἰ ἐκ μιᾶς ἀρχῆς πάντα ζέουσι I, 13, 5. ἐξ ἀρχῆς εἰς τέλος I, 14, 7. τὸ τοῦ χρόνου μῆκος ἀφίρηται τὴν ἀρχὴν I, 14, 11. ἀρχαὶ καὶ ρίζαι γῆς καὶ θαλάττης II, 1, 2.

θάλαττα ἀρχὴ καὶ σῶμα τοῦ παντὸς ὕδατος II, 2, 1. στοιχείων ἠθροισμένος ὄγκος καὶ ἀρχή II, 2, 2. ἀρχὴ τῶν ὑγρῶν ἔδοξεν εἶναι ἡ θάλαττα II, 2, 4. ἀρχὴ ὅθεν ἤρξαντο ῥεῖν (αἰμαε) II, 2, 21. διὰ τὸ σαλεύειν αἶμα τὸ πρῶτον καὶ τὴν ἀρχὴν II, 2, 20. τῆς θαλάττης ἐκείθεν (ex fontibus) τὴν ἀρχὴν ἔχειν II, 2, 25. τελευταῖα μᾶλλον ὕδατος ἢ ἀρχὴ ἐστὶν ἡ θάλαττα II, 2, 26. λέγομεν ἀρχὴν λαβόντες τὴν αὐτὴν II, 3, 19. ἀρχὴ πυρός II, 3, 44. ἡ ἀποθυμίασις ἀρχὴ τοῦ ὑομένου ὕδατος II, 4, 5. ἀρχὴ τοῦ πνεύματος III, 1, 13. ἀρχὴ τῶν πνευμάτων II, 4, 5. 6, 18. (ἀέρος πληθός) οὐκ ἔχον ἀρχὴν οὐδὲ πηγὴν II, 4, 9. ἀρχὴ κινήσεως — γενέσεως — ὕλης II, 4, 25. ἐξ ἀρχῆς γίνεσθαι (πνεύματα) κωλύει II, 5, 2. τὸ ἐχόμενον τῆς ἀρχῆς II, 6, 18. ἡ ἐξ ἀρχῆς γενέσις τῶν ἀνέμων II, 6, 24. ἀρχὴ καὶ αἰτία τῶν σεισμῶν II, 8, 5. εἶσω μεταβάλλουσα ἡ ἀρχὴ II, 8, 7. ἀρχὴ ἀφ' ἧς ἡ ἀναθυμίασις ἐγένετο II, 8, 35. ἀρχὴν λαμβάνειν ἀπὸ τινος II, 8, 45. οὐ ῥᾶδιον οὕτω συνελθεῖν πολλὴν ἀρχὴν II, 8, 46. ἀρχὴ τῆς δυνάμεως III, 1, 2. γίνονται οἱ δῖνοι ὁμοίως διὰ τὴν ἀρχὴν III, 1, 3. ἀρχαὶ τῶν σωμάτων αἱ παθητικαὶ IV, 4, 1. πῶθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως IV, 12, 12.

ἀσθένεια] ἀσθένεια τῆς ὄψεως III, 2, 12. 4, 2.

ἀσθενίς] ἀρχὴ πυρώδης . . . μῆθ' οὕτως ἀσθενῆς ὥστ' ἀποσβεσθῆναι I, 7, 3. τὴν δυνάμιν

- ἀσθενέστεροι (ἄλλες) τῶν ἄλλων II, 3, 42. ἀσθενεῖς ἀναθυμιάσεις II, 5, 1. οὗτοι ἐτησίοι εἰσὶν ἀσθενεῖς II, 5, 9. πύρωσις ἀσθενῆς II, 9, 8. ὄψις ἀσθενῆς καὶ λεπτή πάμπαν III, 4, 3. ὄψις ἀποτελειομένη ἀσθενεστέρα γίνεται III, 4, 20. σελήνη ἀσθενεστέρα τὴν φύσιν III, 5, 16. ὅσα ἔχει ὑγρότητα ἀσθενεστέραν πυρός IV, 9, 30.
- ἄσχος] [ἄνεμος οἶον ἐξ ἄσχων ἀφιεμένος I, 13, 5.
- ἄστῆρ] αἱ διαδρομαὶ τῶν ἀστέρων I, 3, 21. οἱ διαθρόντες ἀστέρες I, 4, 1. 12. I, 5, 3. οἱ καλοῦμενοι δαλοὶ καὶ αἴγες καὶ ἀστέρες I, 4, 5. οἱ δοκοῦντες ἀστέρες διάττειν I, 4, 6. [ὥστε] οἶον δαλοὺς φέρεσθαι καὶ ἀστέρας I, 5, 1. ὁ τοῦ Ἑρμοῦ ἀστῆρ I, 6, 2. ἀστῆρ τοῦ Διός I, 6, 11. αἱ τῶν σποράδων ἀστέρων I, 7, 2. ἢ τῶν ἀστέρων διαδρομὴ I, 7, 4. διαδρομὴ ἀστέρων *ibid.*
- ἄστραπαῖος] ἀστραπαῖοι ἄνεμοι II, 6, 21.
- ἄστραπή] διὰ τὸ ψυχρὸν ἀστραπή γίνεται II, 6, 21. ἀστραπή ἐκκρίνεται συνιόντων τῶν νεφῶν *ibid.* τὴν ἀστραπήν οὐκ εἶναι φασὶ ἀλλὰ φαίνεσθαι II, 9, 18. πνεῦμα . . . βροντὰς ποιεῖ καὶ ἀστραπὴς III, 1, 1.
- ἄστρολογία] τὰ περὶ ἀστρολογίαν θεωρήματα I, 8, 6.
- ἄστρολογικός] τὰ ἀστρολογικὰ θεωρήματα I, 3, 2.
- ἄστρον] τὰ κατὰ τὴν ἄνω φορὰν διασκομημένα ἄστρα I, 1, 1. ἢ φορὰ τῶν ἄστρον I, 1, 2. γῆς Tom. II.
- ὄγκος ἄστρον ἐνίων πολὺ ἐλάττων I, 3, 2. τὸ μεταξὺ τῆς γῆς καὶ τῶν ἰσχυρῶν ἄστρον I, 3, 5. ἢ θερμότης ἀπὸ τῶν ἄνωθεν ἄστρον I, 3, 9. τὰ ἄστρα θερμά I, 3, 10. ἄστρα τε καὶ σελήνην καὶ ἥλιον I, 4, 13. ἀνίσχοντα τὰ ἄστρα καὶ δυνάμενα εἶναι ἢ καῦμα καὶ διὰ καπνοῦ φοινικῆ φαίνεται I, 5, 2. τῶν πλανητῶν ἄστρον I, 6, 2. τὰ ἐν τῇ τοῦ γάλακτος κύκλω φερόμενα ἄστρα I, 8, 9. τί τῶν ἄστρον ἢ τῶν ἐνδεδεμένων ἢ τῶν πλανωμένων I, 8, 12. πυκνότερα καὶ πλεῖστα καὶ μέγιστα τῶν ἄστρον I, 8, 13. *cf.* 17. ἄστρον μεγίστων καὶ λαμπροτάτων I, 8, 16. ἢ τῶν ἄστρον φορὰ I, 8, 17. κύκλος ἐν ᾧ τὰ πλεῖστα κεῖται τῶν ἄστρον I, 8, 17. ἢ διαδρομὴ τῶν ἄστρον I, 8, 21. τῶν ἄλλων ἄστρον (*praeter solem scilicet*) παριδεῖν τὴν σωτηρίαν II, 2, 11.
- ἄσυμμετρία] γίνεται ἀτέλεια δι' ἀσυμμετρίαν πρὸς τὸ ὑγρὸν . . . IV, 3, 6.
- ἄσχιστος] σχιστὸν ἄσχιστον IV, 8, 6. ἄσχιστον οἶον κεραμὸς IV, 9, 23.
- ἄτακτος] φύσις ἀτακτοτέρα I, 1, 2 [*de comparativo vide Larcher ad Herod. II, 46. Vol. II, p. 266. ed. nov.*].
- ἄτε] ὁ βορέας ἀτὲ ἀφ' ὑγρῶν τόπων ἀτμιδώδης II, 3, 27.
- ἄτεγκτος] τεγκτὸν ἄτεγκτον IV, 8, 6. *cf.* IV, 9, 2.
- ἀτέλεια] definitio IV, 2, 8. 3, 6. ἀτέλεια δι' ἐνδειαν οἰκίας θερμοτήτος IV, 2, 8.

- ἀτενίζειν] ἀτενίζονται εἰς αἰτὸν ἀμυδρὸν ἐγίνετο τὸ φέγγος I, 6, 9.
- ἄτερος] II, 6, 14. τοιοῦτον ἄτερον οἶον αὐτό IV, 3, 1.
- ἄτηκτος] λίθων γένη τὰ ἄτηκτα III, 7, 3. τηκτὸν ἄτηκτον IV, 8, 6. ἄτηκτα καὶ ἀμάλακτα IV, 10, 12.
- ἄτηκτος] τηκτὸν ἄτηκτον IV, 8, 6.
- ἀτμιδεῖν] τὸ ὑγρὸν ... ἀτμιδοῦμενον I, 9, 2.
- ἀτμιδώδης] ὁ βορέας ἄτε ἀφ' ὑγρῶν τόπων ἀτμιδώδης II, 3, 27. ἀτμιδώδης ἀναθυμιάσις II, 4, 5. ἡ ἀτμιδώδης ἀπορροή II, 8, 27.
- ἀτμίξειν] *vaporem continere* I, 3, 16. *ubi vide comment. p. 360 sq.* ἀτμίξουν τὰ φρέατα βορείοις μᾶλλον ἢ νοτίοις I, 10, 8. ὁ ἀτμίξων ἀήρ I, 13, 9. *cf.* II, 6, 20. τὸ ἀτμίξον II, 3, 31. ἀτμίξουσα ἡ θάλαττα *ibid.* χυμοὶ ὅσοι ἂν ἀτμίσαντες πάλιν εἰς ὕδωρ συστῶσιν *ibid.* ὅτι οὐκ ἀτμίξει (τὸ ἔλαιον) διὰ γλισχρότητα IV, 7, 5. λιβανωτὸς παραπλησίως τοῖς ξύλοις ἀτμίξει IV, 10, 12.
- ἀτμίς] ἀήρ, οἶον ἀτμίς I, 3, 11, ἡ ἀτμίς ὕδατος διάκρισις I, 3, 4. ἀτμίδος φύσις ὑγρὸν καὶ θερμὸν I, 3, 15. ἀτμίς ψυχομένη I, 9, 3, 11, 2. ἔστιν ἡ ἐξ ὕδατος ἀναθυμιάσις ἀτμίς I, 9, 4. ὁ τῆς ἀτμίδος ἄνω ῥεῖ ποταμὸς I, 9, 6. ὅταν ἡ ἀτμίς παγῇ I, 10, 2. *cf.* 11, 3. διὰ τὸ μὴ πόρρω μεταωρίζουν τὴν ἀτμίδα I, 10, 4. πνεῦν μετ' ὀλίγη ἀτμίδος (*de vento loquitur*) II, 3, 26. ἡ ἀναχθεῖσα ἀτμίς II, 4, 3. ὕλη καὶ ἀτμίς II, 6, 20. οὕτω ἡ ἀτμίς ἀποκρίεται τῆς ἀναθυμιάσεως III, 3, 9. ἀτμίς συνίσταται εἰς ὕδωρ IV, 7, 7. *delinitionem invenies* IV, 9, 31.
- ἀτμιστός] ὅτι θυμιατὸν ἔστι τὸ ἔλαιον ἀλλ' οὐκ ἀτμιστὸν IV, 9, 35.
- ἄτοπος] οὐθέν ἄτοπον εἰ χρωματίζεται I, 5, 1. ἄτοπον τὸ μὴ συννοεῖν I, 8, 3. ἄτοπον τὸ μόνον φροντίσαι τοῦ ἡλίου II, 2, 11. ἄτοπον εἰ τις μὴ νομίζου II, 2, 15. ἄτοπον τὸ μὴ καὶ τοὺς ποταμοὺς ἀλμυροὺς εἶναι II, 3, 10. τὸ οὕτω εἰπεῖν ἄτοπον (*opronitur ἀληθές*).
- ἄτροφος] IV, 7, 12.
- ἄττα] ταῦτα ὄργανα ἄττα εἰσιν εἶναι IV, 12, 3.
- αὔανσις] γῆρας καὶ αὔανσις IV, 1, 7.
- αὐλός] αὐλοὶ λίθινοι IV, 12, 3.
- αὐξάνειν] ὑπὸ ἡλίου θερμαινομένου ... τὸν ὅλον οὐρανὸν αὐξῆσθαι II, 2, 11.
- αὐτόματος] τὰ μὲν αὐτόματα ῥεῖ τὰ κρηναῖα II, 1, 8. αὐτόματον στασίμον ... II, 2, 2.
- αὐτόπτης] ὅσων μὴ συμβέβηκεν αὐτόπτας γενέσθαι τοὺς λέγοντας I, 13, 14.
- αὐτός] ταυτόν I, 3, 1. 4. 11, 2. II, 4, 14. αὐτό I, 10, 1. τὸ αὐτό I, 3, 4. II, 6, 19. ταῦτα πάντ' ἐστὶ τὸ αὐτό I, 4, 1. αὕτη δὲ αὕτη I, 7, 2. τὸ γάλα αἶμα τὸ αὐτὸ ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐστὶν ἄστροις I, 8, 5. *cf.* μὴ αἶμα οἱ

αὐτοὶ τόποι I, 14, 32. τοῦτο συμβαίνει γίνεσθαι τὸ αὐτό I, 8, 20. αὐτὸ δὲ τὸ ὕδωρ οὐ πηγνυται I, 11, 1. χιῶν καὶ πάχνη ταυτὸν I, 11, 2. νέφη φερόμενα παρ' αὐτὴν τὴν γῆν I, 12, 7. γίνεται αὐτὸ τοῦναντίον τῆς αὐτῆς ἡμέρας πολλαίαι I, 12, 19. προαπορήσαντες πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς I, 13, 1. τὸν ἀέρα κινούμενον ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν εἶναι πάντα I, 13, 3. τὸ αὐτὸ τοῦτο I, 13, 9. αὐτὸ τὸ ἔργον I, 13, 11. cfr. II, 4, 6. τὸν αὐτὸν τρόπον II, 1, 1. κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον II, 2, 2. ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς τόπους II, 2, 7. οὐ γὰρ (ἢ φλόξ) ἢ αὐτῇ οὐσα διαμένει II, 2, 9. cfr. II, 3, 33. τὸ αὐτὸ συμβαίνει II, 2, 12. τοὺς ποταμοὺς ῥεῖν οὐκ ἐπὶ ταυτὸν II, 2, 22. φαίνεται τὸ αἴτιον ταῦτο καὶ περὶ ... II, 3, 13. ἀρχὴν τὴν αὐτὴν ἢ καὶ πρότερον II, 3, 19. ἀδύνατον μὴ τὸν αὐτὸν εἶναι περὶ πάντων τούτων λόγον II, 3, 21. πάσχει δὲ καὶ τᾶλλα ταῦτό II, 3, 31. ταῦτο τοῦτο II, 3, 38. cfr. II, 6, 21. ἢ ἐναντία ταυτὸν ἐποίησεν II, 4, 14. cfr. II, 6, 19. ὅταν εἰς ταυτὸν συνωσθῶσι τὰ νέφη II, 4, 18. κατ' αὐτὸν ἐκείνον τὸν τόπον II, 4, 27. μετὰ τὰς θερινὰς τροπὰς μᾶλλον ἢ ἐπ' αὐταῖς II, 5, 8. τοῦτο αὐτό II, 8, 13. διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν τοῖς ἀνέμοις II, 8, 26. κατὰ τὸν τόπον αὐτὸν καὶ τὸν γειννιῶντα II, 8, 44. πάντα εἶναι ταῦτα τὴν οὐσίαν ταυτὸν II, 9, 21. τᾶλλα τὰ τῆς αὐτῆς φύσεως τούτοις ὄντα II, 9, 21. ὑπάρχει ἄμφω δυνάμει ταῦτά III, 1, 2. τοῦτο καὶ αὐτό III,

1, 3. εἶρηται ὅτι ταῦτο πάντα III, 1, 16. ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου πρὸς τὸ αὐτὸ σημῖον III, 3, 7. χρώματα ταῦτά III, 2, 4. αὐτὰ καθ' αὐτά IV, 1, 2. τοιοῦτον ἄτερον οἶον αὐτό IV, 3, 1. κατὰ τὴν αὐτὴν ἰδέαν μεταφορᾷ δὲ IV, 3, 2. εἰς αὐτὴν ἄγει ἢ φύσει IV, 3, 4. αὐτὸ καθ' αὐτό IV, 3, 7. cfr. 3, 17, 5, 8. τὰ εἶδη καθόλου ταῦτά IV, 3, 24. ἔστι μὲν ὡς τὸν αὐτὸν τρόπον, ἔστι δ' ὡς ἄλλως IV, 6, 5. τὸ αὐτὸ τῶ αὐτῶ κατὰ ταῦτο οὐκ ἔστιν αἴτιον τοῦ ἐναντίου IV, 6, 3. λέγω ... πᾶν τὸ τοιοῦτον ἐν ταυτῶ IV, 9, 34. ταῦτά ποιῆ (ὁ οἶνος) τῶ ἐλαίῳ IV, 9, 35. οὐθὲν ἄλλο παρ' αὐτὴν IV, 12, 4. τὰ δυνάμενα ποιεῖν τὸ αὐτῶν ἔργον IV, 12, 5.

αὐτός] καθ' αὐτό καὶ ἀκριβῶς λέγειν I, 3, 19. καθ' αὐτὸν γίνεται κομήτης I, 7, 7. αὐτῇ καθ' αὐτὴν γίνεται ἢ ἐκκρίσις I, 8, 12. ἀνακάμπτειν εἰς αὐτὸν (de vento dictum) II, 6, 7. ἔλκων ἐφ' αὐτὸν ibid. ἢ γῆ καθ' αὐτὴν ξηρά II, 8, 1. ἢ γῆ ἔχουσα ἐν αὐτῇ νοτίδα ibid. ἀναθυμιάσις φύσει θερμῇ καθ' αὐτὴν II, 8, 25. τᾶλλα αὐτὰ καθ' αὐτά IV, 1, 2. ὑγρὸν αὐτὸ καθ' αὐτό IV, 3, 7. cfr. IV, 5, 8. ὑπεῖκον εἰς αὐτό IV, 4, 7. ὅσα ὠθούμενα εἰς αὐτὰ συνίεναι δύναται IV, 9, 15.

ἀνχιμῆν] ὅταν ἀνχιμῶση χωρὰ II, 4, 2.

ἀνχιμός] πνεύματα καὶ ἀνχιμοὶ I, 7, 8. ἐν τοῖς ἀνχιμοῖς II, 7, 6. ἐν ἐπομβραῖαις καὶ ἀνχιμοῖς II, 4, 28.

ἀφαιρεῖν] τὸ τοῦ χρόνου μῆκος ἀφῆρηται τὴν ἀρχὴν I, 14, 11.

- ἡμικύκλιον ἀφίρηται ἀπὸ τοῦ ἐρίζοντος III, 5, 15. ἀφαιρέθης ὑφ' ἧς ἔχει θερμότητος IV, 5, 9.
- ἀφανής] τὰ ἀφανῆ τῇ αἰσθήσει I, 7, 1. ἀφανές III, 5, 19.
- ἀφανίζω] ἀστέρες ἄνευ δύσεως ἠφανίσθησαν I, 6, 10. ἐωράκαμεν ἀστέρα ... ἀφανίσαντα I, 6, 11. ἀνάγκη ... τὰς πηγὰς ἀφανίζεσθαι I, 14, 5. ταχέως ἀφανίζεσθαι II, 2, 15. ἅμα διανοουμένοις ἀφανίζεσθαι II, 2, 18. διὰ τὸ ... τὸ φέγγος τῆς ἡμέρας ἀφανίζειν ... τὸ λαμπρὸν τῆς ἀστραπῆς II, 9, 19. τὰ θυμιατὰ ... ἀφανιζόμενα IV, 9, 32.
- ἀφέπειν] τοῦ ὕδατος ἀφέποντες τι μέρος II, 3, 41. τὴν τέφραν ἐμβalόντες εἰς ὕδωρ ἀφέπουσι II, 3, 43.
- ἀφῆ] τὰ ὁμοιομερῆ ... διαφέρει κατὰ τὴν ἀφῆν IV, 10, 1. ἀπλῶς κατὰ τὴν ἀφῆν ὠρίκαμεν IV, 4, 9. μεταστάσεις ... ἀφῆ IV, 9, 13.
- ἄφθονος] ἄφθονον ὕδατος πλήθος II, 4, 12.
- ἀφιέναι] (ἢ θερμότης) ἐγγὺς ἀφῆσι πάλιν I, 10, 5. ἄνεμος οἶον ἐξ ἀσκήων ἀφιέμενος I, 13, 5. ἀφῆσι (τὸ πότιμον) πάλιν ἀποχωρῶν (ὁ ἥλιος) II, 3, 6. παντοδαπὰς ἀφῆσι φαινέσθαι II, 8, 38. μέλι ὅταν εἰς ὕδωρ ἀφεθῆ IV, 10, 11.
- ἀφικνεῖσθαι] ἀφικνεῖται I, 3, 21. ἀφικνεῖσθαι πρὸς τὸν ἥλιον I, 6, 5. III, 14, 33. ἀφικνούμενον μέχρι πρὸς τὸν ἥλιον II, 2, 8. πάλιν ἀφικνεῖται ὁ νόφος τῆς κωπηλασίας II, 9, 9. ὄψις ὀλίγη ἀφικνεῖται πρὸς τὸ ἔνοπτρον III, 6, 9.
- ἀφιστάνειν] πλησίον μὲν ὄντος ... ἀφισταμένου δὲ I, 9, 6. τοσοῦτον ἀποστῆναι ὥστε μὴ ... III, 6, 8.
- ἀφλόγιστος] IV, 9, 37.
- ἀφορία] ἀφορία I, 14, 8.
- ἀφορίζω] ὕδατος φύσις συνεστηκυῖα καὶ ἀφορισμένη I, 3, 2. ὡς ἐξ ἀφορισμένων κοιλιῶν I, 13, 24.
- ἀχανής] σχίζεσθαι εἰς ἀχανές I, 3, 10. ubi vide Comment. εἰς ἀχανῆ καὶ πλατὺν τόπον II, 2, 19. τὸ ἀχανές ἐξω II, 8, 21. ὄψις ὡς περ δι' ἀχανοῦς φερομένη III, 6, 8.
- ἀχλύς] ἀήρ κἂν ἢ νέφος ἢ ἀχλύς II, 4, 24. ἢ ἐν τῷ αἴρι ἀχλύς II, 8, 30. ἢ συνισταμένη ἀχλύς περὶ τὸν ἥλιον III, 3, 7. φαίνεται μίξω τὰ ἐν τοῖς ἀχλύσι III, 4, 4. ἔνοπτρον ... εἶναι μᾶλλον τῆς ἀχλύος III, 4, 6. εἰ συνίσταται τοιαύτη ἀχλύς οἷα ἂν ... III, 4, 14. πυκνῆς οὕσης τῆς ἀχλύος III, 6, 5.
- ἀχλυάδης] τὸ γίνεσθαι τὸν ἥλιον ἀχλυώδη II, 8, 22.
- ἀχρωμάτιστος] de typhone dicitur III, 1, 5. οὐχ ὁράται τὸ πνεῦμα διὰ τὸ ἀχρωμάτιστον εἶναι III, 1, 14. φαίνεται ἀχρωμάτιστὰ τὰ νέφη. III, 6, 2.
- ἄχυρος] ἀχύρων θημῶν I, 7, 4.
- ἀψίς] μεγίστη ἢ ἀψίς — ἐλάττων ἢ ἀψίς III, 2, 3. κίνησις ἢ γίνεσθαι ἀπὸ τῆς ἀψίδος IV, 9, 16.
- ἄψυχος] τὰ ἄψυχα IV, 12, 7.

B.

βαδίζειν] τοῦθ' οὕτω κατὰ κύκλον ἀναγκαῖον αἰεὶ βαδίζειν II, 3, 8. εἰδῶλον ἐδόκει προηγεῖσθαι βαδίζοντι αὐτῷ III, 4, 3.

βάθος] κατὰ βάθους ἄθλον I, 3, 2. κατὰ πλάτος καὶ βάθος I, 4, 6. ὅπως ἂν τύχη κειμένη τοῦ πλάτους καὶ τοῦ βάθους I, 4, 12. τὰ χάσματα ποιῶν τι βάθος ἔχειν δοκεῖν I, 5, 3. ἀπὸ τῶν καλουμένων βαθύων I, 13, 18. ἀπειρόν τι τῆς θαλάττης βάθος I, 13, 29. βραχύτης τοῦ βάθους II, 1, 13. ἐπιπέδου κατὰ μέρος εἰς βάθος μεταστάσεις IV, 9, 13. οὐχ ὑπέκει εἰς βάθος τὸ ἐπίπεδον *ibid.* εἰς βάθος τοῦ ἐπιπέδου παραλλόττοντος IV, 9, 15.

βαθύς] αἰεὶ βαθύτερα φαίνεται οὔσα ἢ θάλαττα II, 1, 13.

βάρος] ὑψίστασθαι διὰ τὸ βάρος I, 4, 2. διὰ βάρος ὑπομένειν II, 2, 13. τὰ βάρος ἔχοντα τῶν σωματῶν II, 7, 3. πλήθος ... καλύει τῷ βάρει II, 8, 48.

βαρύνειν] ὅ, τι ἂν βαρύνηται μέρος τοῦ ἀέρος I, 3, 18.

βαρῦς] τὸ βαρύτατον καὶ ψυχρότατον γῆ καὶ ὕδωρ I, 3, 14.

βύσις] ... ποιούσι δύο κώνουε, τὸν μὲν ἔχοντα βύσιν τὸν τροπικόν ... II, 5, 10.

βία] τὰ βία φερόμενα I, 3, 20. φέρεσθαι κάτω βία I, 3, 21. βία μὲν ... φύσει δέ I, 4, 12. θερμότης βία φερόμενη II, 9, 5.

βιάζειν] ἀν ἢ ἐξ ἐπιπολήε ἢ κάτωθεν βιάζεται τὸ πνεῦμα

II, 8, 39. ὅταν ἐξ εὐρύος εἰς στενὸν βιάζεται ὁ ἄνεμος III, 1, 3. ἀναφέρει τὸ πνεῦμα ὡς ἂν προσπέσῃ βιαζόμενον III, 1, 7.

βίαιος] ἄνεμος βίαιος III, 1, 1.

βιώσκειν] τόποι βιώνονται I, 14, 4.

βλέπειν] βλέποντες ἐπὶ μικρόν I, 14, 7. συνέβαινε ἡρέμα καὶ οὐκ ὀξύ βλέποντι III, 4, 2. φαίνεται ... μελαντέρα βλέπουσι εἰς τὸ ὕδωρ III, 4, 20, 21. *cf.* III, 4, 23.

βοήθεια] διὰ τινος τῶν ἐκτὸς βοήθειας συνεπιτελεσθῆν IV, 2, 4.

βόθυνος] χάσματα τε καὶ βόθυνος καὶ αἱματώδη χρώματα I, 5, 1.

βορέας] ἐν τῷ κόλπῳ βορέας κατεῖχεν I, 7, 10. βορέαι γίνονται συνεχεῖς II, 5, 7. βορέας ἀπὸ τῶν ὑπὸ τὴν ἄρκτον πνεῖ τόπων II, 5, 8. βορέας εἰς τὴν ἐνταῦθα οἰκουμένην πᾶσάν ἐστι II, 5, 16. ἕως ὁ βορέας εἰς τὴν οἰκουμένην πνεῖ II, 5, 17.

βόρειος] ἕρως ὁ χειμῶν καὶ βόρειος I, 7, 10. τὸ πνεῦμα τὸ βόρειον II, 5, 17. τὰ βόρεια II, 6, 12. βορείοις οὐ γίνεται τυφῶν III, 1, 5.

βούλεσθαι] τοῦτο .. βούλεται ποιεῖν ἢ φύσει II, 2, 6. ἢ διάμετρος βούλεται ... εἶναι φαινόμενον II, 6, 8.

βραδύς] φορὰ βραδεῖα I, 3, 20. ὑπολείπεσθαι βραδύτατα τῷ χρόνῳ I, 6, 4.

βραδύτης] διαφέρειν ταχυτήτι καὶ βραδυτήτι τῆς μεταβολῆς II, 3, 21.

βραχύς] βραχὺ τὸ πλῆθος I, 11,
1. διὰ τὸν βραχὺν φέρισθαι
τόπον I, 12, 15. (ὕδατα) βρα-
χεία διὰ τὸν πηλόν II, 1, 14. ἐν
ταῖς βραχυτέραις ἡμέραις III, 2,
3. ὅσα μηδεμίαν ἢ βροχεῖαν
ἔχει ὑπόστασιν IV, 5, 7.

βραχυτής] βραχυτῆς τοῦ βάθους
II, 1, 13.

βρέχειν] τὰ ἱμάτια ῥύπτειν ἐάν
τις διασειῇ βρέξας II, 3, 39.
βρεχομένη ἢ γῆ καὶ ξηραίνουμένη
II, 7, 6. ἔριον καὶ γῆ τερχτόν·
βρέχεται γάρ IV, 9, 3. γίνεσθαι
βρεχόμενον IV, 9, 4. ὁ βεβρε-
γμένος σπόγγος IV, 9, 17.

βροντή] πληγή, ἧς ὁ ψόφος κα-
λεῖται βροντή II, 9, 5. ἔκκρισις
ποιεῖ τὴν βροντήν II, 9, 7.
βροντῆ πυρὸς σβέσει II, 9, 20.
πνεῦμα ... βροντᾶς καὶ ἀστρα-
παῖς ποιεῖ III, 1, 1.

I.

γάλα] 1) proprie: σύμφυτον (ὕδαρ)
οἶον ἐν γάλακτι IV, 5, 6. εἰ δὲ
τι μὴ ἔχει τυρὸν γάλα ἢ ὀλίγον
IV, 7, 12. τὰ ἐκ τοῦ γάλακτος
πηγνύμενα IV, 12, 8. 2) trans-
late pro γαλαξίας circulus
lacteus, via lactea cfr. Com-
ment. Vol. I, p. 411. I, 1, 2.
γάλακτος φαντασία I, 3, 1. περὶ
τοῦ καλουμένου γάλακτος I, 6, 1.
ὅπως καὶ διὰ τίν' αἰτίαν γίνεται
καὶ τί ἐστι τὸ γάλα I, 8, 1. ὁ
τοῦ γάλακτος κύκλος I, 8, 3.
φῶς εἶναι τὸ γάλα ἀστρῶν τιγῶν
I, 8, 4. ἀνάκλασιν εἶναι τὸ
γάλα τῆς ἡμετέρας ὀψεως πρὸς
τὸν ἥλιον I, 8, 7. ἐστι τὸ γάλα

ἢ τοῦ μεγίστου διὰ τὴν ἔκκρισιν
κύκλου κόμη I, 8, 20.

γαλήνη] ὅταν γαλήνη ἦ II, 8, 29.

γάρ] γάρ δὴ I, 3, 4. εἴπερ γάρ
II, 3, 16. .. μὲν γάρ .. II, 4,
25. III, 7, 5. καὶ γάρ II, 2, 8
ac saepius. καὶ γάρ δὴ II, 8,
20. οὐδὲ γάρ IV, 12, 5.

γε] ἀλλὰ μὴν οὐδέ ... γε I, 3,
7. ἐπεὶ ... γε I, 4, 10. πλὴν
... γε I, 6, 3. ὥστε .. γε IV,
9, 5.

γεηρός] ἐκ τῶν τοιοῦτων τὰ γεηρά
συνίσταται IV, 3, 4.

γεινιῶν] περὶ τὸν γεινιῶντα μά-
λιστα τόπον τῆ φορῆ τῶν ἀστρῶν
I, 1, 2. κρῆναι αἱ πλείοται ὄρου
γεινιῶσι I, 13, 11. εὐρος γεινιῶν
τῶ νότῳ II, 6, 7. κατὰ τὸν
τόπον αὐτὸν καὶ τὸν γεινιῶντα
II, 8, 44.

γεινιάσις] γεινιάσις τοῦ ἡλίου
II, 5, 20.

γελᾶν] διὸ καὶ γελῶσι II, 2, 6.
ἀπειλήν τινος γελᾶν II, 9, 6.
λέγουσι .. τὸν Ἡφαιστον — τὴν
Ἑστίαν γελᾶν II, 9, 6.

γελοῖος] γελοῖον διὰ μικρὰς κατα-
βολὰς κινεῖν τὸ πᾶν I, 14, 19.
ὁμοίως γελοῖον εἶ τις εἰπὼν ...
II, 3, 12.

γελοῖως] γελοῖως γράφουσι τὰς
περιόδους τῆς γῆς II, 5, 13.

γερμίζειν] γερμίζοντα πλοῖα II, 3, 37.

γένεσις] γένεσις καὶ φθορὰ ἢ κοινή
I, 1, 1. cfr. IV, 12, 12. φθορὰ
καὶ γένεσις II, 3, 21. ἢ τῶν
ἀνέμων γένεσις I, 3, 17. κύκλος
αἰτία γενέσεως καὶ φθορᾶς τοῦ
ἡλίου I, 9, 2. τῶν ποταμῶν

- γένεσις καὶ ἀπολείψεις I, 14, 1.
 ἡ φυσικὴ ἢ περὶ γῆν γένεσις I,
 14, 7. ἡ τοῦ κόσμου γένεσις I,
 14, 19. ἡ ἐξ ἀρχῆς γένεσις II,
 1, 1. περὶ τῆς γενέσεως αὐτῆς
 (sc. τῆς θαλάττης) εἰ γέγονε
 II, 2, 1. μεταβολὴ τῆς γενέσεως
 καὶ φθορᾶς τοῦ ἡλίου II, 2, 5.
 ἡ πρώτη γένεσις II, 3, 17. ἡ
 τοῦ ὕδατος γένεσις III, 4, 13.
 cfr III, 6, 6. ἡ ἀπλή γένεσις
 IV, 1, 6. ἔχομεν, τίνος ἕκαστον
 γένους, διὰ τῆς γενέσεως IV,
 12, 1.
- γεννᾶν] γεννᾶ I, 4, 7. ἡ ἀνα-
 θυμίσεις . . . γεννᾶται ταῦτα
 III, 7, 4. αἱ δυνάμεις . . . γεν-
 νῶσι τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν IV,
 1, 6.
- γένος] αἰτία τοῦτον τοῦ γένους
 II, 7, 1. λίθων γένη τὰ ἄτηχτα
 III, 7, 3. λίθων ἐνίων γένη IV,
 6, 12. cfr. IV, 10, 18. τὸ
 ἤλεκτρον τοῦτον τοῦ γένους ἔοι-
 κεν IV, 10, 10.
- γεώδης] δι' ἡθμοῦ τὸ γεῶδες
 ἀποκρίνεται II, 3, 36. τὸ γεῶ-
 δες συνίσταται καὶ ὑπὸ τοῦ ὀποῦ
 IV, 7, 11.
- γῆ] γῆς εἶδη καὶ μέρη I, 1, 2.
 τὸ πᾶσιν ὑφιστάμενον γῆ I, 2,
 1. ἐν πῶ περιέχοντι κόσμῳ τὴν
 γῆν I, 3, 2. τὸ μεταξὺ τῆς γῆς
 καὶ τῶν ἰσχυρῶν ἀστρον I, 3,
 5. ὁ μεταξὺ γῆς καὶ οὐρανοῦ
 τόπος I, 3, 7. οἱ περὶ τὴν γῆν
 τόποι I, 3, 9. αἱ ἀπὸ τῆς γῆς
 ἀνακλιόμεναι ἀκτῖνες I, 3, 10.
 ὁ περὶ τὴν γῆν ἀήρ I, 3, 11.
 ὁ περὶ τὴν γῆν κόσμος I, 3, 12.
 7, 1. II, 2, 11. τὸ βαρύτερον
 καὶ ψυχρότατον γῆ καὶ ὕδωρ I,
 3, 14. ἀναθυμίσεις γῆς I, 3,
 15. γῆ οὐσα ξηρὰ I, 4, 2. εἰς
 θάλατταν καὶ εἰς γῆν I, 4, 6.
 ἄερος ἔτι πολὺ συμπεριβάγεται
 περὶ τὴν γῆν I, 7, 2. τοῦ ἡλίου
 μέγεθος μεῖζόν ἐστιν, ἢ τὸ τῆς
 γῆς I, 8, 6. οὐκ ἂν πόρρω που
 ἀπὸ τῆς γῆς ibid. μηθενὶ [τῶν
 ἀστρων] τὴν γῆν ἀντιφράττειν
 ibid. περὶ τὴν γῆν λέγωμεν I,
 9, 1. μενοίσης τῆς γῆς τὸ περὶ
 αὐτὴν ὑγρὸν . . . φέρεται ἔνω
 I, 9, 2. εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς γῆς
 ἀέρα μετεωρίζεσθαι I, 9, 3.
 ἀτμὶς φέρεται πάλιν πρὸς τὴν
 γῆν ibid. cfr. II, 2, 5. ποταμὸς
 κύκλω ῥέων περὶ τὴν γῆν I, 9, 6.
 τοῦ ὑγροῦ φερομένου κάτω πρὸς
 τὴν γῆν I, 9, 7. τὸ ὑπόλοιπον τοῦ
 ἔξατμίσαντος ἐκ τῆς γῆς τὸ
 ὑγρὸν πρὸς I, 12, 3. ἐπὶ τοῦ
 ὕδατος γῆ καὶ χρυσός . . . ἐπι-
 πλέουσι ibid. τὸ θερμὸν ἀνωθεὶ
 ἀπὸ τῆς γῆς τὰς νεφέλας I, 12,
 5. πλησίον τῆς γῆς I, 12, 8. 9.
 τὰ κάτω τῆς γῆς I, 12, 11. ὑπὸ
 γῆν εἶναι de aquis dicitur I, 13,
 6. ὁ τῆς γῆς ὄγκος I, 13, 8.
 πολλαχῆ τῆς γῆς ibid. ὑπὲρ γῆς
 καὶ ἐν τῇ γῆ I, 13, 9. ὑπὸ γῆς
 ἐν τῇ γῆ ibid. ὑπὸ γῆν λίμναι
 ἀποκεχωρμένα I, 13, 10. πιδώ-
 σης εἰς ἓν τῆς γῆς ibid. ἰδιώσης
 τῆς γῆς ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν I, 13,
 11. αἱ τῆς γῆς περίοδοι I, 13,
 14. ὁ τόπος ὁ τῆς γῆς I, 13,
 24. cfr. II, 2, 16. φάραγγες
 καὶ διαστάσεις τῆς γῆς I, 13,
 20. πολλαχῶ τῆς γῆς ibid.
 λίμνη . . . ἐκδιδωσιν ὑπὸ γῆν
 I, 13, 29. πόρρω τῆς γῆς I, 13,
 30. τόποι τῆς γῆς I, 14, 1. 32.
 γῆ opp. θάλαττα ibid. bis. γῆς

- τὰ ἐντός I, 14, 2. τὰ μέρη τῆς γῆς I, 14, 4. ἡ περὶ γῆν γένεσις I, 14, 6. ὁ τῆς γῆς ὕγκος καὶ μέγεθος οὐθέν ἐστι πρὸς τὸν ὅλον οὐρανόν I, 14, 19. ὑψηλοτέρων οὐσάν τὴν θάλατταν τῆς γῆς I, 14, 27. οὐ ταυτὰ χερσεύεται τῆς γῆς I, 14, 33. ἀρχαὶ καὶ ῥίζαι γῆς καὶ θαλάττης II, 1, 2. ἅπας ὁ περὶ τὴν γῆν τόπος II, 1, 3. θερμαινομένης ὑπὸ τοῦ ἡλίου τῆς γῆς II, 1, 4. ἀλμυρότητος αἰτίαν τὴν γῆν εἶναι II, 1, 5. τὰ περὶ τὴν γῆν ὕδατα II, 1, 6. διὰ τὴν στενότητα τῆς γῆς II, 1, 11. κατὰ τὴν τῆς γῆς κοιλότητα ῥεῖ [ἢ θάλαττα] II, 1, 12. τῆς ὅλης γῆς II, 1, 14. τὸν ἥλιον μὴ φέρεσθαι ὑπὸ γῆν, ἀλλὰ περὶ γῆν II, 1, 15. τοῦ ὕδατος περὶ τὴν γῆν περιτεταμένον II, 2, 5. ἅπαντα εἰς ἄλληλα συντέτρηται ὑπὸ γῆν II, 2, 20. δι' οἷας ἂν τύχωσι ῥέοντα γῆς *de fluviiis dicitur* II, 2, 22. ἅπαντος τοῦ ὑγροῦ τοῦ περὶ τὴν γῆν ὄντος II, 3, 9. ὅσοι τὴν γῆν αἰτιῶνται ἀλμυρότητος ἐμυγνυμένην II, 3, 10. ἰδρωτὰ τῆς γῆς εἶναι τὴν θάλατταν II, 3, 12. τὸ ἐκ τῆς γῆς συγκαταμυγνύμενον τῷ ὑγρῷ II, 3, 14. ὅταν ξηραινομένη τύχη ἡ γῆ II, 3, 16. ὑγρᾶς οὐσης τῆς γῆς II, 3, 17. δι' ἧς ἠθροῦνται γῆς τὰ εἴδηματα II, 3, 44. καομένη ἡ γῆ II, 3, 45. τὸ κατιὸν ὕδωρ διαδίδωται πᾶν εἰς τὴν γῆν II, 4, 3. ὑπάρχει ἐν τῇ γῆ πολὺ πῦρ II, 4, 4. ἡ ἐν τῇ γῆ θερμότης II, 4, 6. [βορεαί] περὶ τὴν γῆν πλέουσιν II, 4, 23. ἡ ἔ γῆς ξηρὰ ἀναθυμίασις II, 4, 25. τὰ πορρωτέρω τῆς γῆς *ibid.* ὁ ἥλιος αὐτὴν τὴν γῆν φθάνει ξηραίνων II, 5, 1. τῆς γῆς ξηραινομένης II, 5, 6. τοιοῦτον σχῆμα τῆς γῆς II, 5, 10. ἐπὶ τοῦ μέσου τῆς γῆς *ibid.* περὶ σεισμοῦ καὶ κινήσεως γῆς II, 7, 1. βρεχομένην τὴν γῆν ῥέγγυσθαι II, 7, 6. ὑπονόστουσαν φαίνεσθαι τὴν γῆν II, 7, 7. ὑπάρχει ἡ γῆ καθ' αὐτὴν μὲν ξηρὰ II, 8, 1. οὐχ ὕδωρ οὐδὲ γῆ II, 8, 4. ὅταν εἰς τὴν γῆν ὀρμήσῃ (ἄνεμος) II, 8, 5. δοκεῖ διακλωνίζεσθαι ὑπὸ τὴν γῆν ἡ θάλαττα II, 8, 9. τὸ ῥεῦμα ἀπωθεῖται πάλιν εἰς τὴν γῆν II, 8, 10. ἐν τῇ γῆ τὸ πνεῦμα παραπλήσια (*atque in nostro corpore*) ποιεῖ II, 8, 15. ὁ ὑπὲρ τῆς γῆς τόπος II, 18, 8. γινομένου πυρὸς ἐν τῇ γῆ αἰτία II, 8, 20. ὑπονοστέον ἀρχομένου τοῦ πνεύματος εἰς τὴν γῆν II, 8, 23. ἐπιλειπούσης εἰς τὴν γῆν τῆς τοιαύτης δυνάμεως II, 8, 27. ὅπερ ἡ θάλαττα ποιεῖ περὶ τὴν γῆν II, 8, 30. ἀντιμεθισταμένου τοῦ πνεύματος εἰς τὴν γῆν II, 8, 31. φόφοι ὑπὸ τὴν γῆν γινόμενοι II, 8, 35. μυχᾶσθαι τὴν γῆν II, 8, 38. τὸ ὑπὸ τὴν γῆν ὀρμημένον πνεῦμα II, 8, 43. [πολὺ πνεῦμα] κινεῖ τὴν γῆν II, 8, 46. ἀναθυμίασις αἰ ἐκ τῆς γῆς II, 8, 48. τὴν αὐτὴν εἶναι φύσιν ἐπὶ μὲν τῆς γῆς ἄνεμον, ἐν δὲ τῇ γῆ σεισμόν II, 9, 21. ἐπὶ τῆς γῆς διὰ ταῦτα γίνονται οἱ δῖνοι III, 1, 3. οὐτ' ἀνωθεν οὕτε πρὸς τῇ γῆ III, 1, 6. *cf.* 3, 11. ὅπως οὐχ ὑπὸ τὴν γῆν φέρεται III, 6, 9. ἐν τοῖς τόποις τοῖς ὑπὲρ τῆς γῆς

III, 7, 1. ἐν αὐτῇ τῇ γῆ ἔγκα-
τακλειόμενα *ibid.* τὰ εἶδη τῶν
ἐν τῇ γῆ γινομένων III, 7, 2.
γίνεται τὰ σηπόμενα τέλος γῆ
καὶ κόπρος IV, 1, 12. λέγεται
τῶν στοιχείων ἰδιαίτατα ξηροῦ
μὲν γῆ, ὑγροῦ δὲ ὕδαρ IV, 4,
4. *cf.* 5, 4. ἐν γῆ IV, 4, 5.
κοινὰ γῆς καὶ ὕδατος IV, 6, 5.
ἴσα ... κοινῶν γῆς καὶ ὕδατος,
πλείον δὲ ἐχόντων γῆς IV, 6, 8.
τήκονται καὶ ὁ πηλὸς καὶ ἡ γῆ
IV, 6, 11. ὅσοι ὑπὸ πυρὸς τῆς
γῆς συγκαυθεῖσθαι γίνονται IV,
6, 12. ὅσα ὕδατος πλείον ἔχει
ἢ γῆς IV, 7, 1. μικτὰ ὕδατος
καὶ γῆς IV, 7, 6 *et similit.*
saepius in hoc et sq. capite. γῆς
εἶδη IV, 10, 3.

γῆρας] ἀκμὴ καὶ γῆρας I, 14, 2.
γῆρας καὶ αὔανσις IV, 1, 7.

γηράσκειν] ξηραίνεται καὶ γηρά-
σκει πάλιν I, 14, 4.

γίνεσθαι] τὰ γινόμενα κατὰ τὴν
κίνησιν I, 1, 2. τέλος ἂν εἶη
γεγονός I, 1, 3. γίνεσθαι ἐξ
ἀλλήλων I, 3, 1. 8. δόξαι γι-
νόμενα ἐν τοῖς ἀνθρώποις I,
3, 4. πλείους ἐνός (κομῆται)
ἅμα γεγέννηται πολλάκις I, 6,
6. οὐ φαίνεται τοῦτο γινόμενον
I, 8, 5. ἡ ἀτμίς ψυχομένη γίνε-
ται ὕδαρ I, 9, 3. γίνεται αἰθρίας
τε καὶ νημεμίας I, 10, 4. ἔστι
γινόμενα I, 13, 29. ἐγχώσιως
γινόμενης I, 14, 28. γίνεται
λίμνη καὶ χέρσος I, 14, 28.
κρόνου γενομένου *ibid.* περὶ τῆς
γενέσεως (τῆς θαλάττης) εἰ γέ-
γονε II, 2, 1. τὸ ὑπολειφθὲν
γέγονε θάλαττα II, 3, 9. τὰ
φύομενα καὶ γινόμενα κατὰ

φύσιν II, 3, 24. γίνεσθαι κατὰ
τινα τάξιν II, 3, 25. χειμῶνος
μᾶλλον γίνεται τὰ ὕδατα II, 4,
3. τὸ πνεῦμα παύεται ὕδατος
γενομένου II, 4, 16. εὐλόγως ἂν
ἐντεῦθεν γίνετο II, 4, 22. διὰ
τὸ ψυχρὸν ἀστραπὴ γίνεται II,
6, 21. διὸ φαμεν γίνεσθαι τὰς
τῶν σποράδων ἀστέρων διαδρο-
μας II, 7, 2. γίνεσθαι πολὺ τὸ
πνεῦμα II, 8, 1. εἴσω πάλιν
γίνεται ἡ ῥύσις II, 8, 7. τὰ
θερμὰ ἀπὸ τοιαύτης τῆς αἰτίας
γέγονεν II, 8, 9. τοιαῦτα γί-
νεσθαι περὶ τὴν γῆν II, 8, 15.
τοῦ γινομένου πυρὸς ἐν τῇ γῆ
ἢ αἰτία II, 8, 19. τὸ γινόμενον
περὶ τὰς νήσους II, 8, 20. γίνε-
ται τοῦτο τὸ πάθος II, 8, 27.
γίνεται νημεμίας II, 8, 30. γίνον-
ται ἄνεμοι II, 8, 32. γινομένων
σεισμῶν II, 8, 39. εἰ θάτερα
τούτων μὴ γίνεται ἀλλ' ἔστι II,
9, 16. γίνεται ὕδατος πλήθος
III, 1, 2. γινομένη ἔτι ἡ ἀρχὴ
III, 1, 5. γίνεται ὁ τυφῶν, ὅταν
ἐκνεφίας γινόμενος ... III, 1,
7. τῆς ἄλω κύκλος γίνεται περὶ
ἡλίον III, 2, 2. γίνεται μὲν γάρ,
ὀλιγάκις δὲ γίνεται III, 2, 8.
ἐντεῦθεν γίνεται ὁ ἄνεμος, ὅθεν
... III, 3, 5. ὕδαρ ἀρχόμενον
γίνεσθαι III, 4, 5. ἐν τῷ μεταξὺ
γίνεται τις χρόνος III, 4, 13.
φαίνεται γινομένη ἡ ἴρις III, 4,
19. ἴρις γίνεται III, 4, 26.
γίνεται τοῦτο, ὅτι ... III, 4,
28. ὅταν ἐπὶ τοῦ μεσημβρινοῦ
γένηται τὸ ἄστρον III, 5, 3. τὰ
ἐν τῇ γῆ γινόμενα III, 7, 2.
τετελειώται τε καὶ γέγονεν IV,
2, 3. ὅταν γένηται (τὰ ἐν τοῖς
φύμασι συνιστάμενα) πῦρον IV,

- 2, 5. *πέψει γίνεται ἀπὸ τοῦ πυρός* IV, 3, 11. *ὅσοι λιθοὶ ὑπὸ πυρός . . . γίνονται* IV, 6, 12. *γίνεται ἢ φθορά* IV, 8, 1. *ὅσα ἐκ τούτων γίνεται ἐκκρινόμενα* IV, 10, 2. *τὰ ψύξει γεγενημένα* IV, 10, 17. *τὰ μόρια θερμότητι ἐνδέχεται γενέσθαι αἰτία* IV, 12, 9. *ταῦτα ὑπὸ ψυχροῦ γίνεται* IV, 12, 10. *τοῦ χαλκὸν μὲν ἢ ἄργυρον γενέσθαι αἰτία* IV, 12, 11.
- γινώσκειν*] *πρὸς τὸ γνῶναι τὴν φύσιν* IV, 3, 12.
- γλεῦκος*] IV, 2, 5, 7, 6, 8, 11.
- γλίσχρος*] *διότι γλίσχρον τὸ ἔλαιον* IV, 7, 5. *γλίσχρον ψαθυρόν* IV, 8, 6. *εἴ τι γλίσχρον οἶον ἰξός και πίττα* IV, 8, 11. *γλίσχρον ἐστὶν ὅταν ἐλκτὸν ἢ ὑγρὸν ὄν ἢ μαλακόν* IV, 9, 28.
- γλισχροτής*] IV, 5, 7. *ὅτι οὐκ ἀμιξεῖ (τὸ ἔλαιον) διὰ γλισχροτήτα* IV, 7, 5.
- γλυκὺς*] *τὸ λεπτότατον και γλυκύτατον ἀνάγεται* II, 2, 5. *γλυκὺ πόμα (de fluviorum aqua)* II, 3, 13. *οἶνος γλυκὺς* IV, 9, 25. cfr. 10, 7.
- γλωῦττα*] *τὸ ἔργον τῆς σαρκὸς ἤττον δῆλον ἢ τὸ τῆς γλώττης* IV, 12, 6.
- γονή*] *αἷμα και γονή κοινὰ γῆς και ὕδατος και ἀέρος* IV, 10, 18. *γονή πήγνυται ψύξει* *ibid.* cfr. IV, 11, 5.
- γόνιμος*] *μικραὶ πάμπαν και οὐπω γόνιμοι συστάσεις* III, 3, 12.
- γοῦν*] I, 13, 29. IV, 10, 10.
- γραμμῆ*] *ἀγόμεναι γραμμαὶ* II, 5, 10. *γραμμῆς μήκος εὐθύτητι*
- δηκριβώμενον* II, 8, 28. *ἐπὶ κύκλου γραμμῆς κλασθήσονται* III, 3, 7. *γραμμαὶ κατὰ κῶνον ἐκπίπτουσαι* III, 5, 2. *ἀναγόμεναι γραμμαὶ* III, 5, 4. *ἐκκελεσθῶ τις γραμμῆ . . . και τετμησθῶ . . .* III, 5, 6.
- γρούφειν*] *καθάπερ οἱ γραφεῖς γράφουσι* I, 13, 5. *τὸ ἐν τῷ Φαίδωνι γεγραμμένον* II, 2, 19. *γέγραπται ὁ κύκλος* II, 6, 2. *ἂν κύκλος γραφῆ* III, 5, 13.
- γρουφεύς*] *καθάπερ οἱ γραφεῖς γράφουσι* I, 13, 5.
- γωνία*] III, 5, 13.

Δ

- δάκρυον*] *δάκρυον ὅταν γένηται λήμη* IV, 2, 5. *τὸ ἤλεκτρον και ὅσα λέγεται ὡς δάκρυα* IV, 10, 10. cfr. 10, 17.
- δάκτυλος*] *οἱ ἐκ τῶν δακτύλων [ἐκ 9 λιβόμενοι] πυρῆνες* I, 4, 9. *πυρῆνες οἱ ἐκ τῶν δακτύλων πηδῶντες* II, 9, 4.
- δαλός*] *οἱ καλοῦμενοι ὑπὸ τινῶν δαλοὶ και αἶγες* I, 4, 1, 4, 5. *definitio* I, 4, 6. [ὥστε] *οἶον δαλοὺς φέρεσθαι και ἀστέρας* I, 5, 1. *δαλοὶ ἐκπίπτουσι ἐκ χασμάτων* I, 5, 3. *εἴ τις εἰς ἀχίρων θημοῦνα . . . ὥσειε δαλόν* I, 7, 4.
- δαψίλεια*] *δαψίλειαν ἔχειν τῆς τοιαύτης νοτίδος* I, 6, 4.
- δέ*] *δέ δῆ* I, 3, 2, 4, 9. *δέ in apodosis*; cfr. *Comment. Vol. I, p. 441.*
- δεῖ*] *δεῖ νοεῖν* I, 3, 13. *δεῖ νοῆσαι* I, 3, 15. 4, 4. *δεῖ λαβεῖν* I, 4, 9. IV, 11, 3. *δεῖ ὑπολαβεῖν*

- I, 5, 3. εἰ ... ἰσχυροὶ, ἔδει ποτὲ φαίνεσθαι I, 6, 7. οὐκ ἔδει, εἰ ἦν I, 8, 9. καίτοι ἔδει I, 12, 6. ἀναχθῆναι .. δεήσει II, 3, 5. πλείονος δεῖται θερμοτήτος II, 5, 9. δεῖο γὰρ ἂν ... εἶναι II, 5, 19. ἔδει τούτου συμβαίνοντος φαίνεσθαι II, 7, 7. δεῖ νοήσαντας ὅτι ... IV, 4, 20. δεῖ ὑπολαμβάνειν IV, 2, 2. πρὸς πῆξιν ἀμφοτέρων δεῖται IV, 7, 20.
- δεικνύειν**] τὰ νῦν δεικνύμενα διὰ τῶν μαθημάτων I, 3, 5. δεικνύει ὁ λόγος ὅτι II, 5, 13. τὰ περὶ τὴν ὄψιν δεικνύμενα III, 2, 10. τὰ περὶ τὰς αἰσθήσεις δεικνύμενα III, 2, 12.
- δεκτικός**] ὅσα ἔχει πόρους δεκτικούς πυρός IV, 9, 30.
- δελφίς**] *astrum* I, 8, 9.
- δέρμα**] IV, 10, 2.
- δεῦρο**] δεῦρο κἀκεῖσε ταλαντεύεσθαι II, 1, 11. διήκειν δεῦρο II, 5, 16.
- δεύτερος**] ὁ τῆς θέσει δεύτερος τόπος I, 9, 1.
- δέχεσθαι**] ἀνάκλασιν δεχόμενος ὁ αἶψα I, 5, 2. τὸ δεχόμενον πᾶν τὸ ὕδωρ I, 13, 8. πολλῶν δέχονται (οἱ μεγάλοι τῶν ποταμῶν) ῥεύματα ποταμῶν II, 2, 24. οὐ τὸ πλείστον ὕδωρ ἢ γῆ δέχεται II, 4, 22. (γῆ) δεχόμενη ὕδωρ II, 7, 5. χῶραι πολὺ δεχόμεναι πνεῦμα II, 8, 11. ὑποτέρως ἂν δέξεται τὸ ὕδωρ ὑπὸ τῆς γῆς IV, 9, 5.
- δῆ**] I, 2, 1. 3, 20 (vid. Comment. Vol. I, p. 545). δὲ δῆ I, 3, 2. οὖν δῆ I, 4, 5. ἀλλὰ ... δῆ I, 13, 24. δῆ που I, 14, 19.
- καὶ δῆ καὶ II, 3, 24. ἀπορία τι δῆ ποτε οὐκ ἔστι II, 2, 4. καὶ γὰρ δῆ II, 8, 20. οἰδὲ δῆ III, 2, 6.
- δῆλος**] *ικανῶς δῆλον* I, 6, 13. *δῆλος ἡμῖν ἅπας ὁ κύκλος* I, 8, 3. *δῆλον πῶς γίνεται* II, 3, 13. *δῆλον ὅτι* II, 3, 20. IV, 12, 3. *δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων* II, 3, 35. *δῆλον καὶ ἐπὶ τῶν ἔργων* II, 4, 26. *δῆλον οἷς* II, 5, 16. *ἴρις μάλιστα δῆλη γίνεται* III, 4, 15. *δῆλον περὶ τῶν ἄλλων χρωμάτων* III, 4, 20. *ἐκ τοῦ διαγράμματος ἔσται θεωροῦσι δῆλον* III, 5, 1. *ἐκ τῶν λόγων δῆλον* IV, 1, 3. *δῆλον ἐπὶ τῶν ἰστέρων* IV, 12, 3. *μᾶλλον δῆλον* *ibid.* ἤκιστα δῆλον IV, 12, 4.
- δηλοῦν**] *δηλοῖ ἢ γένεσις οὐσα ταχεῖα* I, 11, 2. *δηλοῖ ἐπὶ τῆς εἰρησίας τῶν τριήρων* II, 9, 9. *δηλωθέντων δὲ τούτων* IV, 12, 13.
- δημιουργεῖν**] διὰ τὸ ὑπὸ τούτων δημιουργεῖσθαι IV, 8, 1. τῶν σωμάτων τῶν δεδημιουργημένων IV, 10, 4.
- δημιουργία**] ἡ τοῦ θερμοῦ δημιουργία IV, 11, 2.
- διά**] *διὰ πῆξιν* I, 1, 2. ὥπται *διὰ τῶν ἀστρολογικῶν θεωρημάτων* I, 3, 2. *διὰ συνήθειαν καλεῖν* I, 3, 14. *διὰ τὴν κίνησιν κωλύεται συγκρίνεσθαι τὸ ὕδωρ* I, 3, 17. *φαντασία διὰ πολλοῦ χρόνου* I, 6, 2 [cf. Bachr ad Herod. II, 61. Spohn ad Isocrati. Panegy. c. 12. Schaef. ad Lamb. Bos. p. 548]. *εἰ (οἱ κομῆται) διὰ τὴν ἀνάκλασιν τὴν κόμην ἰσχυροὶ* I, 6, 7. cfr. I, 7, 6. *διὰ τούτων ἰκανῶς δῆλον* I, 6, 13. *διὰ τίν' αἰτίαν* I, 8, 1. I,

14, 33. II, 7, 7. *διὰ τὴν τῶν ἄστρον φορὰν* I, 8, 17. *διὰ τέλους* I, 8, 18. *διὰ τῶν ὑπαρχόντων θεωρεῖν δεῖ* II, 1, 5. (ὑδατα) *βραχία διὰ τὸν πηλόν* II, 1, 14. *ποιεῖν νύκτα διὰ τὸ ὑψηλὴν εἶναι τὴν γῆν* II, 1, 15. *ἠθροισμένος διὰ τὸ πλῆθος* II, 2, 2. *διὰ κούφότητα ἀνάγεισθαι* opp. *διὰ βάρος ὑπομένειν* II, 2, 13. 14. *διὰ τῆς τέφρας ἠθούμενα ὑδατα* II, 3, 13. *τὸ διὰ τῆς κοιλίας ἠθούμενον ὑδωρ* II, 3, 14. *διὰ τί* II, 3, 16. 12, 9. IV, 9, 5. *φανερὸν διὰ πολλῶν σημείων* II, 3, 22. *διὰ τοῦτο* (*hanc ob causam*) II, 3, 26. IV, 9, 35. *διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν* II, 3, 30. *διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἐξημιώθησαν* II, 3, 37. *διὰ παντὸς φανερός* II, 5, 10. *σεισμοὶ γίνονται διὰ τοῦτον τὸν τρόπον* II, 8, 45. *κεραυνὸς δι' ἰματίων οὐκ ἔκασεν ἀλλ' οἷον τρυῆχος ἐποίησεν* III, 1, 11. *δι' ἀχλύος ὁ ἥλιος φαίνεται φοινικοῦς* III, 4, 11. *εἰσόδους δι' ὧν πνεῦμα ἐξῆλθεν* IV, 7, 22. *ἐν νύκτι δι' ὄλον οἱ πόροι* IV, 9, 5. *δι' ὄλου συνεχές* IV, 9, 40. *τὸ διὰ τέφρας ἠθούμενον ὑδωρ* IV, 11, 3. *ἔχομεν . . . διὰ τῆς γενέσεως* (*ex ortu nobis patet*) IV, 12, 1.

διαγινώσκειν] οἷς διαγνωσόμεθα πρότερον IV, 10, 14.

διάγραμμα] III, 5, 1. vide Comment. Vol. II, p. 303.

διαδέχεσθαι] ἔθροι καὶ ζέφυροι διαδεχόμενοι ἀεὶ συνεχεῖς πνέουσι II, 5, 18.

διαδιδόναι] κατὰ μικρὸν ἐκ πολλῶν νοτίδων διαδίδουσιν ὁ τόπος

I, 13, 25. *καταγίνεται ποταμὸς καὶ πάλιν ἀναδίδωσι καὶ ἄλλον τόπον* I, 13, 30. *τὸ κατιόν ὑδωρ διαδίδεται πᾶν εἰς τὴν γῆν* II, 4, 3.

διαδρομή] αἱ διαδρομαὶ τῶν ἀστέρων I, 3, 21. *ῥίψεις τοῦ αὐτοῦ σώματός εἰσιν αἱ διαδρομαί* I, 4, 8. *αἱ τῶν σποράδων ἀστέρων διαδρομαί* I, 7, 2. *ἡ τῶν ἀστέρων διαδρομή* I, 7, 4. *τελευτὴ τῆς διαδρομῆς* *ibid.*

διαθεῖν] οἱ διαθέτοντες ἀστέρες I, 4, 1. 5, 3. *τῶν διαθεόντων ἀστέρων ἡ πλείστη λοξὴ γίνεται φορὰ* I, 4, 12.

διαίρειν] (ἡ ἔκκρισις) οὔτε διαίρει οὔτε πνεῦμα γίνεται IV, 9, 32. *οὐ διαίρει ἀλλὰ χρωματίζει μᾶλλον (ἡ θυμίασις)* IV, 9, 33.

διαίρειν] ἔσται κάκεινο διελεῖν τὸν αὐτὸν τρόπον II, 6, 2. *διὰ τὸ διηρηθῆσαι τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν αἰτίαν* II, 8, 5. *θάλαττα κατὰ μέρος διαιρουμένη* IV, 1, 17. *ὥστε γὰρ διαίρεται εὐθὺς ὑπὸ τοῦ ὑδατος τὰ μέρη* IV, 9, 5. *εἰς βάθος τοῦ ἐπιπέδου παραλάττοντος οὐ διαιρομένου* IV, 9, 16. *ἔστι σχιστὸν τὸ δυνάμενον διαίρεσθαι ἐπὶ πλείον ἢ τὸ διαιροῦν διαίρει* IV, 9, 24. *ἐπεὶ διαίρεται ἕκαστον εἰς πολλά* IV, 9, 27.

διαίρεισις] *μηδεμίαν αἰσθητὴν διαίρεισιν ἔχειν* (*de speculo dictum*) III, 2, 11. 3, 11. *ἡ εἰς μεγάλα μέρη διαίρεισις* IV, 9, 11. *προηγῆται ἡ διαίρεισις* IV, 9, 24.

διακίειν] *διακεκαῦσθαι* I, 8, 2. *τὰ ξύλα ἄθροον ἔχει τὸ ὑγρὸν ὥστε διακίεται* IV, 9, 40.

- διακεῖσθαι] διακεῖσθαι ἐναντίως II, 4, 15.
- διακόπτειν] διακόπτοντες τὸν κρύσταλλον I, 12, 18.
- διακοσμεῖν] ἄστρα κατὰ τὴν ἄνω φορὰν διακοσμημένα I, 1, 1 (vide Comment. cum Addendis).
- διακριβοῦν] γραμμῆς μῆκος εὐθύτητι διηκριβωμένον II, 8, 28.
- διακρίνειν] ὕδωρ ἐξ αἴρος διακριθέντος I, 3, 7. ἀκτίνες διακρίνουσαι τῇ θερμότητι τὰς συστάσεις I, 3, 10. τῇ κινήσει διακρίνεσθαι I, 3, 13. ἢ κινήσει δύναται διακρίνειν τὸν αἴρα I, 3, 20. ἢ τοῦ στερεοῦ κινήσει μάλιστα διακρίνει τὸν αἴρα I, 3, 20. [ὥστε] καὶ διακρίνεσθαι καὶ διαλύεσθαι τὸ ἀτμιζόν ὑγρὸν I, 7, 8. κινήσει διακρίνουσα τὸ συνιστάμενον I, 7, 11. τῇ κινήσει διακρινομένου τοῦ αἴρος I, 8, 11. θάττον διακρίνουσι [sc. ἥλιος καὶ σελήνη] I, 8, 14. ὁ ἥλιος διακρίνει τὰς ἀναθυμιάσεις II, 5, 1. πνεῦμα διαλύων τὸν αἴρα καὶ συγκρίνων II, 8, 23. τὸ θερμὸν διακρινόμενον II, 9, 3. διὰ τὸ τὰ διακρινόμενα τὰ μὲν παχύνεσθαι τὰ δὲ λεπτύνεσθαι IV, 3, 17.
- διάκρισις] ἢ ἀτμιε ὕδατος διάκρισις I, 3, 11. πᾶσα ἢ καπνώδης διάκρισις I, 4, 3. πολλαπλασία ἢ διάκρισις II, 8, 46. συγκρίσεις καὶ διακρίσεις II, 9, 16.
- διάλαμψις] διάλαμψις τοῦ πυρός II, 9, 11.
- διαλέλειπειν] ἐν τοῖς ἄλλοις διαλέλειπει φανερώς I, 8, 19. διαλέλειπειν] πόντες πνέουσι [οἱ ἄνεμοι] II, 5, 9.
- διαλύειν] ἐνταῦθα [τὸ φέγγος] διελύθη I, 6, 10. διαλυομένων τῶν κομητῶν I, 6, 11. ὁ τῶν ζωθίων διαλύει τὴν τοιαύτην σύστασιν I, 8, 14. cfr. I, 10, 5. III, 6, 7. διαλυομένου καὶ συνισταμένου πάλιν αἴρος II, 2, 12. πνεῦμα διαλύων τὸν αἴρα καὶ διακρίνων II, 8, 23. διὰ τὸ τὸν ἥλιον διαλύειν τὰς συστάσεις τοῦ αἴρος III, 3, 12. cfr. III, 6, 7. ὅσα εἰς τέφραν διαλύεται τῶν σωμάτων IV, 9, 36.
- διαμένειν] εἰ δὴ τοῦτο διαμένει καὶ μὴ καταμαρανθεῖ I, 7, 4. [φλόξ] οὐ ἢ αὐτὴ οὐσα διαμένει οὐδένα χρόνον II, 2, 9. ὥστε διαμεῖναι ὅλην τὴν ἡμέραν II, 2, 18. πότερον ἢ θάλαττα διαμένει τῶν αὐτῶν οὐσα μορίων ἀριθμῷ II, 3, 20. αἰεὶ διαμένειν II, 3, 33.
- διάμετρος] κατὰ τὴν διάμετρον φέρεται τὰ τοιαῦτα I, 4, 12. τὰ κείμενα πρὸς ἄλληλα κατὰ διάμετρον II, 6, 3.
- διαμαρτύρειν] III, 4, 29.
- διανοεῖν] ἅμα διανοουμένοις ἀφανίζεσθαι II, 2, 18.
- διάνοια] ἔλαβον ταύτην τὴν διάνοιαν κατὰ τῆς θαλάττης ἐκ τοῦ ... φαίνεσθαι II, 3, 7.
- διαντικός] IV, 9, 31.
- διαντός] IV, 9, 1.
- διαπιδᾶν] I, 13, 12. vide de forma Comment. Vol. I, p. 451.
- διαπίπτειν] τὴν γῆν ὑπερυγαινομένην διαπίπτειν II, 7, 6.

- διαπνεῖν**] πνεῦμα διαπνέον III, 1, 1. ἐκ τῆς ἐβένου διαπέπνευκεν ὁ ἀήρ IV, 7, 21.
- διαπνοή]** τὴν θάλατταν μὴ δίδουσι διαπνοὴν τῷ πνεύματι II, 8, 43.
- διαρκεῖν]** διαρκεῖν καὶ μὴ προαναλλοκεσθαι I, 13, 7. ἐπὶ πολὺν χρόνον διαρκεῖν I, 14, 3.
- διαρραίνειν]** τὸν ἀέρα διαρραίνεσθαι τῇ κινήσει I, 3, 21.
- διασελεῖν]** II, 3, 39.
- διασκεδαννύναι]** ἡ θερμότης διασκεδαννυμένη πρὸς τὸν ἄνω τόπον I, 9, 3.
- διασπῦν]** πνεῦμα μὴ διασπώμενον τὸ μὲν ἔξω τὸ δ' ἐντός II, 8, 24. ὅταν διασπασθῇ [ἡ οὐρανοί] III, 3, 5. τὴν ὄψιν διασπᾶσθαι διὰ . . . III, 6, 7.
- διάσπασις]** III, 3, 3.
- διασπείρειν]** κατὰ μικρὰ τε καὶ πολλαχῇ διεσπαρμένα I, 4, 6. θερμότης εἰς τὸν ἄνω διασπείρεται τόπον II, 9, 5.
- διάστυσις]** φάραγγες καὶ διαστάσεις τῆς γῆς I, 13, 27.
- διάστημα]** διαστήματα πλήρη πυρός I, 3, 6. τὰ διαστήματα τῶν ἄνω I, 3, 11. διάστημα τῶν ἀστρῶν πρὸς τῆς γῆν I, 8, 6. ἐν τῷ αὐτῷ ἀεὶ διαστήματι I, 8, 8. cfr. III, 5, 13.
- διαστρέφειν]** κέραμος διαστρέφεται ἐν τοῖς καμίνοις IV, 6, 7.
- διατελεῖν]** πληθὺς ὕδατος εἰς πλάτος διαταθέν II, 2, 18. νεφέλιον λεπτόν φαίνεται καὶ διατεῖνον καὶ μακρὸν II, 8, 28.
- διατελεῖν]** διατελεῖ πλήρες ὄν I, 3, 18. οὐκ ἀεὶ διατελεῖν πάντα τὸν χρόνον I, 14, 1. δύο παρήλιοι διετέλεσαν μέχρι δυσμῶν III, 2, 6.
- διατήκειν]** τὰ . . . ὑγροῦ ἀπονείφε ὑπὸ ὑγροῦ διατήκεται IV, 8, 9.
- διατμίζειν]** τὸ διατμίζον ὑγρὸν I, 7, 8. τὸ διατμίσαν II, 1, 3.
- διατρίβειν]** οἱ διατρίβοντες περὶ τὰς θεολογίας II, 1, 2.
- διατριβή]** διατριβὴ τῆς ευστάσεως III, 4, 13.
- διάττειν]** οἱ δοκοῦντες ἀστέρες διάττειν II, 8, 9.
- διαυλωνίζειν]** δοκεῖ διαυλωνίζεσθαι ὑπὸ τὴν γῆν ἢ θάλαττα II, 8, 9.
- διαυρᾶνειν]** διὰ πυκνότερου διαφανόμενον ἔλαττον φῶς I, 5, 2.
- διαφέρειν]** διαφέρει οὐθέν, οὐδ' εἴ τις φησὶ I, 3, 8. διαφέρει τῷ μᾶλλον καὶ ἥττον I, 4, 1. I, 11, 1. διαφέρει κατὰ τὴν θέσιν I, 4, 5. δοκεῖν διαφέρειν οὐθέν διαφέροντα I, 13, 3. τί διαφέρει κοίλην ἢ πρηγῆ . . . εἶναι I, 13, 13. δύναμις διαφέρουσα I, 14, 4. πλήθει καὶ ὀλιγότητι διαφέροντα II, 1, 7. διαφέρει τοσοῦτον ὥστε II, 2, 8, 3, 37. οὐθέν διαφέρειν τῶν Διούπου μύθων II, 3, 3. διαφέρει οὐθέν ἅπαξ τοῦτ' εἰπέν ἢ πολλάκις II, 3, 5. οὐθέν ἢ διαφέρειν ἀλλ' ἢ . . . II, 3, 11. διαφέρειν ταχυτῆτι καὶ βραδυτῆτι τῆς μεταβολῆς II, 3, 21. τὴν ἀναθυμίασιν διαφέρειν ἀναγκαῖον II, 4, 6. πολὺ διαφέρει τὸ μῆκος τοῦ πλάτους II, 5, 4. περὶ τόπους οὐδεμίᾳ διαφέροντας

- ὑπερβολῆ παρα τοὺς ἄλλους II, 7, 7. διαφέρειν πλεῖστον II, 9, 14. διαφέρειν τοῖς τρόποις ἀπὸ τινος III, 2, 7. τῶν χρωμάτων ποικιλία διαφέρει III, 4, 9. διαφέρει οὐθὲν τὸ ὀρώμενον μεταβάλλειν ἢ τὴν ὕψιν III, 4, 22. ἀμύθητον διαφέρει τῇ φαντασίᾳ ἕνια τῶν χρωμάτων III, 4, 29. διοίσει οὐθὲν III, 5, 4. διαφέρειν ἀλλήλων IV, 8, 3. τούτοις διαφέρει ὁσοῦν καὶ σάρεξ IV, 8, 4. τὰ πλεῖστα τῶν σωμάτων τούτοις διαφέρει τοῖς πάθεσι IV, 8, 7. ὁποτέρως ἂν δέξηται διαφέρει τὸ πάθος IV, 9, 5. διαφέρει δ' αὐτῇ ἢ ἔκκρισις ὅτι ... IV, 9, 32. τὰ ὁμοιομερῆ τῶν σωμάτων διαφέρει ἀλλήλων κατὰ τὴν ἀφήν IV, 10, 1. πάντα διαφέρει ταῖς εἰρημέναις διαφοραῖς IV, 12, 10.
- διαφεύγειν] τὰ λεγόμενα αἷτια διαφεύγειν φαίνεται τὸν λόγον II, 3, 19.
- διαφθεῖρειν] ὅπως μὴ διαφθαρεῖ τὸ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ I, 14, 27.
- διαφορά] διαφορὰς ἔχειν I, 3, 12. τὰ πάθη καὶ τινες διαφοραὶ αὐτῶν I, 9, 7. διαφοραὶ τοιαῦται καὶ τσοαῦται τῶν ὑδάτων II, 1, 8. διαφορὰν ἴδιον ἔχειν II, 4, 12. δύο διαφοραὶ σωμάτων III, 7, 1. οὐ κῆται ὀνόματα ταῖς διαφοραῖς IV, 3, 14. πάντα διαφέρει ταῖς ... διαφοραῖς IV, 12, 10.
- διαχεῖν] πνεῦμα σποράδην διαχεόμενον III, 1, 1. (τὸν ἥλιον) διαχεῖν τὸν ἀέρα III, 5, 16.
- διάχυσις] IV, 5, 2.
- δίδοναι] ἔξοισίας δοθῆσθε II, 3, 40. διὰ τὸ τὴν θάλατταν μὴ δίδοναι διαπνοὴν τῷ πνεύματι II, 8, 43. ἐπεὶ τὰ ... σημεῖα δίδονται III, 5, 5. δεδομένης τῆς περιφερείας *ibid.* ὑγρῶ δίδοναι δίοδον IV, 7, 18.
- δίδυμος] *astrum.* ἐωράκαμεν ἀστέρα τῶν ἐν τοῖς δίδυμοις συνελθόντα τινα I, 6, 11.
- διελθεῖν] διελθόντες θεωρήσωμεν I, 1, 2. ἐφθασε τὸ πνεῦμα διηθηθὲν καὶ διελθόν III, 1, 11. τοσοῦτον ἀποστῆναι ὥστε μὴ τὴν ὕψιν ἀθροῦν διελθεῖν III, 6, 8.
- διεξελεθεῖν] ὕδωρ οὐ δυνάμενον διεξελεθεῖν II, 8, 34.
- διεξιέναι] (ὁ ἀργῆς) φθάνει διεξιὼν πρὶν ἐκπυρῶσαι III, 1, 10. ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ διεξιόντος τοῦ θερμοῦ IV, 10, 12.
- διηθεῖν] διηθούμενον τὸ ἀλμυρὸν πότιμον γίνεσθαι II, 2, 4. διὰ τὸ ῥαδίως διηθεῖσθαι τὸ πνεῦμα II, 8, 38. διὰ μονέτητα ἐφθασε τὸ πνεῦμα διηθηθὲν καὶ διελθόν III, 1, 11.
- διήκειν] ἐπὶ πλείω χώραν II, 4, 12. διήκειν δεῦρο II, 5, 16. πόρρω διήκειν *de borea dicitur* II, 5, 18.
- διῖδεῖν] οὐ ῥάδιον διῖδεῖν IV, 12, 8.
- διῖέναι] ἐπὶ πλεῖστον διῖέναι *de vento dicitur* II, 8, 3. κερυνὸς ἐφθασε διῖών III, 1, 10.
- διῖκνεῖσθαι] διὰ τὸ μὴ διῖκνεῖσθαι τὴν ὕψιν III, 4, 20.
- διῖστάναι] πεπερασμένους τόπους διῖσθηκε ἀλλήλων I, 2, 2. βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ διῖστᾶσιν οὐ

- τῷ φόφῳ III, 1, 15. μέχρι τοῦ-
 του διύσταται IV, 9, 12.
 δίνη] κύκλος καὶ δίνη τοῦ πνεύ-
 ματος III, 1, 3. ἀντίκρουσις
 τῆς δίνης III, 1, 7.
 δῖνος] οἱ δῖνοι γίνονται III, 1, 3,
 διό] I, 14, 28. IV, 3, 9. 11, 6.
 διὸ καὶ II, 1, 3. III, 1, 1.
 δίοδος] [οἱ ποταμοὶ] εὐρίσκονται
 τὴν δίοδον εἰς βάθος I, 13, 28.
 ὑγρῶ διδόναι δίοδον IV, 7, 18.
 διονομάζειν] I, 13, 21.
 διόπερ] I, 6, 5. 8, 14.
 διορίζειν] διώρισταί πρότερον
 ἡμῖν I, 2, 1. διώρισταί τοῖς
 τόποις I, 3, 2. διώρισαν ὀνο-
 μάζειν I, 3, 4. πρὸς τὰ λεχθη-
 σόμενα διορίζοντες καὶ πρὸς τὰ
 νῦν εἰρημένα I, 3, 12. τούτων
 διωρισμένων I, 4, 1. τούτων
 οὕτω διωρισμένων II, 1, 9. τὰ
 κυριώτατα καὶ διωρισμένα πνεύ-
 ματα II, 6, 10. διωρισμένων τῶ
 ψυχρῶ τῶν πνευμάτων II,
 6, 13. ἐπεὶ τέτταρα διώρισταί
 αἷτια τῶν στοιχείων IV, 1, 1.
 περὶ τούτων διώρισταί IV, 12, 1.
 διπλοῦς] διπλῆ κίνησις I, 2, 1.
 διπλῆ ἀναθυμίασις I, 3, 1. II,
 3, 20. διὰ τὸ διπλῆ περιφέρειν
 τὴν ἔκκρισιν III, 7, 1.
 δῖπλωμα] τοῦ γάλακτος I, 8, 17.
 δῖς] I, 3, 4. 6, 11. II, 3, 3.
 διττός] τῆς ἀναθυμιάσεως διττῆς
 οὔσης II, 4, 5.
 διώρυξ] I, 13, 11.
 δοκεῖν] ἠγήσασθαι μοι δοκεῖ ση-
 μαίνειν I, 3, 4. δόξειεν ἂν I,
 3, 4. cfr. IV, 6, 2. οἱ δοκοῦντες
 ἀστέρες διάττειν I, 4, 6. ὥστε
 φλόγα δοκεῖν κάεσθαι I, 5, 1.
 ὅταν δόξῃσι I, 6, 1. ἢ τοιαύτη
 φορὰ ἀστέρος φορὰ δοκεῖ εἶναι
 I, 7, 4. δοκεῖν διαφέρειν οὐθὲν
 διαφέροντα I, 13, 3. δόξεις γὰρ
 ἂν εὐλογον εἶναι II, 2, 2. ὑπερ-
 αἷτιον δοκεῖ τοῦ τοιούτου πά-
 θους II, 9, 19. ξανθότατον εἶναι
 δοκεῖν τὸ φοινικοῦν III, 4, 26.
 κανστά δοκεῖ εἶναι ὅσα .. IV,
 9, 36. ἀμφοτέρω δοκεῖ τισι IV,
 11, 6. οὐθὲν ἂν δόξεις
 IV, 12, 11.
 δόξα] I, 3, 3. φήσομεν ἀνα-
 κυκλεῖν δόξας I, 3, 4. παιδικῆ
 δόξα I, 3, 5. τῇ δόξῃ τῇ αὐτοῦ
 I, 6, 11. αἱ περὶ τῆς ἀνακλά-
 σεως δόξαι II, 9, 19.
 δρῶν] τοῦτο δρῶσι καὶ περὶ τὰς
 *ταρχείας II, 3, 38.
 δρόσος] III, 7, 4. δρόσος καὶ
 πάχνη I, 10, 1.
 δύνειν] ἀντοχόντα ἄστρα καὶ δυό-
 μενα I, 5, 2. ἀστὴρ εἰς τὴν ἔδω
 I, 6, 10. ὄριον δύνων καὶ ἐπι-
 τέλλων II, 5, 4. ἄστρα δύνοντα
 III, 4, 5.
 δύναμις] δύναμις τοῦ κόσμου I,
 2, 2. ἢ τῶν ἀεὶ κινουμένων
 δύναμις ibid. δυνάμει ὑπάρχειν
 I, 3, 1. ποῖόν τι τὴν δυνάμιν
 ἐστὶ I, 3, 3. ἢ ἐκεῖ δύναμις I,
 3, 4. ἴσα τὴν δυνάμιν I, 3, 8.
 ἰσότης τῆς δυνάμεως ibid. ἀτμῆς
 δυνάμει ὅλον ὕδωρ, ἀναθυμία-
 σις δὲ δυνάμει ὅλον πῦρ I, 3,
 15. δύναμις πυρός I, 8, 11. ἢ
 τοῦ θερμοῦ δύναμις I, 9, 7.
 δύναμιν διαφέρουσαν λαμβάνειν
 I, 14, 4. συγκαταφερομένης τοι-
 αύτης τινὸς δυνάμεως II, 3, 14.
 πληθὺς ταύτης τῆς δυνάμεως II.

3, 25. ἔχει δυνάμει θερμότητα ἐν αὐτοῖς II, 3, 29. τὴν δύναμιν ἀσθενέστερος II, 3, 42. ἡ τοῦ πνεύματος ἐναπολαμβανομένη δύναμις II, 8, 15. ὅσην ἔχει τὸ πνεῦμα δύναμιν II, 8, 16. ἐπιλειπούσης εἰς τὴν γῆν τῆς τοιαύτης δυνάμεως II, 8, 27. οὐδεμίαν ἔχειν δύναμιν II, 8, 49. τῆς συγκρίσεως ἔχουσης ταῦτα δυνάμει II, 9, 2. ὑπάρχει ἄμφω δυνάμει ταῦτά κατὰ τὴν ὕλην III, 1, 2. δυνάμει ἡ ὕλη ὕδατος ἦν III, 7, 5. δυνάμει παθητικά IV, 1, 6. ὁποτέρου πλεῖον κατὰ τὴν δύναμιν τοῦτο ἕκαστον φαίνεται IV, 14, 4. ὅσα κατὰ δύναμιν καὶ ἀδυναμίαν λέγεται IV, 8, 5. προφανεστάτην ἔχει τὴν δύναμιν ἑκατέρου IV, 10, 3. πάντα γὰρ δυνάμει τινὶ ἐστὶν ἢ τοῦ ποιεῖν ἢ τοῦ πάσχειν IV, 12, 7.

δύνασθαι] θεωρήσωμεν εἴ τι δυνάμεθα ἀποδοῦναι I, 1, 3. οὐθεὶς καθίει ἐδυνήθη πέρασ εὔρεσθαι I, 14, 29. μὴ δύνασθαι δεχέσθαι II, 7, 5. ὕδωρ οὐ δυνάμενον διεξελθεῖν II, 8, 34. διὰ πυκνότητα οὐ δυνάμενον ἐκκριθῆναι τὸ πνεῦμα III, 1, 4. εἰ δὲ δυνάμενα μεταβάλλειν καὶ συνίστασθαι ὑπὸ θερμότητος ἀπαθῆ ἢ IV, 3, 9. οὐ δύναται ἐκκρίνεσθαι τὸ ὑγρὸν IV, 3, 23. λευκόν τῷ ποιεῖν τι δύνασθαι τὴν αἰσθησθῆναι ἐστὶ IV, 8, 3. τὰ δυνάμενα ποιεῖν τὸ αὐτῶν ἔργον IV, 12, 5.

δυνατός] εἰάν εἰς τὸ δυνατόν ἀναγάγωμεν I, 7, 1. πῶς δυνατόν I, 8, 10. cfr. II, 3, 11. οὐ Tom. II.

μόνον δυνατόν ἀλλ' ἀναγκαῖον II, 4, 6. τμήματα τῆς δυνατῆς οἰκείσθαι χόρας II, 5, 10. ταῦτα οἰκείσθαι μόνα δυνατά II, 5, 11. ὄν [ἀνεμον] οὐθέν δυνατόν διήκειν δεῦρο II, 5, 16. ὅσων δυνατόν εἰς τὸ πλάγιον μεθίστασθαι IV, 9, 19.

δύο] δύο στοιχείων I, 3, 7. δύο φορέε I, 4, 12. δύο τὰ εἶδη III, 7, 2. πάσχει . . . παθήμασι δυοί IV, 5, 3.

δύσιν] συμβαίνει ἡ δύσιν καὶ ἀνατολή II, 5, 4. δύσιν τοῦ ἄστρου III, 5, 3.

δυσμῆ] ἀπὸ δυσμῶν τῶν ἰσημερινῶν I, 6, 8. πρὸς δυσμῆν ἰσημερινῆν I, 13, 19. ἐπὶ δυσμᾶς καὶ ἀνατολᾶς αἰε φέρεται (ὁ ἥλιος) II, 4, 20. δυσμῆ ἰσημερινῆ — δυσμῆ χειμερινῆ II, 6, 4. 6. ἀπὸ δυσμῶν πνεῖν de vento dicitur II, 6, 12. τὰ ἀπὸ τῆς δυσμῆς πνεύματα II, 6, 13. τοῖς περὶ δυσμᾶς οἰκοῦσι II, 6, 23. μικρὸν μετὰ δυσμᾶς II, 8, 28.

δυσόριστον] τὸ εὐόριστον καὶ δυσόριστον τῷ πάσχειν IV, 1, 3, de quo loco vide Comment. Vol. II. p. 395 sq. τὸ ὑγρὸν εὐόριστον IV, 4, 3.

δυσχωρία] ἐγκαταλείπεσθαι ἐν ταῖς δυσχωρίαις II, 8, 34.

E.

εἶν] ἐν τοῖς νοτιοῖς εἶται ἀθροῦζεσθαι ἢ ἀναθυμίασις I, 10, 8. εἰ δ' εἴσθαι τις εἶναι τὴν περιφοράν II, 3, 6.

- ἑαυτοῦ] οὐχ ἔλειπεν τὸ ἕδωρ πρὸς
 ἑαυτὸν I, 6, 4.
- ἔβενος] IV, 7, 20, 21.
- ἐγγίνεσθαι] ὥστε μηδένα ἰχθύν
 ἐγγίνεσθαι II, 3, 39. ἐγγινομένη
 δύναμις πυρός II, 3, 45. τὸ
 ἐγγινομένον πνεῦμα II, 9, 17.
 ἐν τοῖς νέφουσιν ἐγγίνεται πῦρ
 II, 9, 10. οὐκ ἐγγινομένου πυρός
 ἀλλ' ἐνυπάρχοντος II, 9, 20.
 ζῶα ἐγγίνεται τοῖς σηπομένοις
 IV, 1, 18. ζῶον οὐκ ἐγγίνεται
 ἐν τῇ πέτρῃ IV, 3, 25. ἐν τοῖς
 σαπρούσι ζῶα ἐγγίνεται IV, 11, 4.
- ἐγγύθεν] ἐγγύθεν πνιόντες ἄνεμοι
 II, 6, 16. ἐγγύθεν μὲν . . . πόρ-
 ρωθεν δὲ II, 8, 26. ἡ ἐγγύθεν
 ἀνάκλασις (ορρονιitur ἢ πόρρω-
 θεν) III, 4, 10.
- ἐγγύς] ἀήρ πυρός ἐγγύτατα τῶν
 ἄλλων I, 2, 1. ὅσῳ ἐγγύτερον
 καὶ ἀθροωτέρα γίνηται ἡ πῆξις
 II, 12, 15. πᾶν ἰσχύει μᾶλλον
 ἐγγύς II, 4, 25. διὰ τὸ ἐγγυτάτω
 τὴν ἐρμῆν τῶν . . . ἀνέμων I,
 6, 16. αἱ [νῆσοι] ἐγγύς τῆς
 ἠπείρου II, 8, 49. ἀπομαραινο-
 μένης τῆς Ἰριδος ἐγγυτάτω III,
 4, 27. ἐγγυτέρω τῆς ὄψεως οὔσα
 (ἡ Ἰρις) III, 4, 32. οὐπω οὔσης,
 ὕδωρ ἐγγύς δ' ὕδατος III, 6, 5.
- ἐγκατακλείειν] ἐν αὐτῇ τῇ γῆ
 ἐγκατακλειομένη ἢ ἐκκρισις III,
 7, 1. ἀναθυμιάσις ἢ ἀτμιδῶδης
 ἐγκατακλειομένη III, 7, 4. τῆς
 ἀναθυμιάσεως τῆς ἐκατέρου ἐγ-
 κατακλειομένης IV, 8, 2.
- ἐγκαταλείπειν] ἐγκαταλείπεσθαι
 ἀναγκαῖον [τὸ πνεῦμα] ἐν ταῖς
 δυσχωρίαις II, 8, 34. οὐ δύνα-
 ται ἐκκρίνεσθαι τὸ ἐνυπάρχον
- ὑγρὸν ἀλλ' ἐγκαταλείπεται IV,
 3, 23.
- ἐγκύκλιος] τὰ ἐγκύκλια ὅσα διὰ
 πῆξιν συμβαίνει I, 1, 2. ὅσον
 ὑπὸ τὴν ἐγκύκλιον ἐστὶ φορᾶν
 I, 7, 1. cfr. I, 4, 3.
- ἐγχωσις] ἐγχώσεως γενομένης I,
 14, 28.
- ἔδεσμα] II, 3, 46.
- ἔδρα] πολλὰς ἔχον ἔδρας ἐν αἷς
 ἔθνη κατοικεῖ . . . de Caucasus
 dicitur I, 13, 18.
- ἔδωδή] πρὸς ἔδωδὴν ἔψιν IV,
 3, 16.
- ἔθνος] ἔδραι ἐν αἷς ἔθνη κατοικ-
 κεῖ I, 13, 18. ὄλων τῶν ἔθνῶν
 ἀπόλλεται γίνονται I, 14, 7.
- ἔθειν] τὸ εἰωθὸς ἐπιότε γίνεσθαι
 σημεῖον II, 8, 27.
- εἶ] θεωρήσωμεν εἴ τι δυνάμεθα
 I, 1, 3. οὐθὲν ἄτοπον εἰ χρω-
 ματίζεται I, 5, 1. εἰ μὴ . . .
 ἀλλὰ καὶ . . . I, 6, 13. εἰ δὴ
 τοῦτο διαμένει I, 7, 4. εἰ τις
 οἶοιτο I, 13, 26. οὐδ' εἰ . . .
 ἕξατμίσις (etiamsi) II, 2, 10.
 περὶ τῆς γενέσεως εἰ γέγονε II, 2
 10. καὶ εἰ vide καὶ ν. — ἕξατμί-
 ζοντος εἰ τι ἐνῆν ὕδατος IV, 3, 7.
- εἰδέναι] ἴσμεν τὴν οἰκουμένην II,
 5, 15. ἴσμεν ἕκαστον διὰ τί καὶ
 τί ἐστὶν IV, 12, 12.
- εἶδος] γῆς εἶδη καὶ μέρη I, 1, 2.
 οἷς ἐν ὕλης εἶδει I, 2, 2. τῷ
 εἶδει καὶ τῷ ποσῷ μεταβαλλόν-
 των τῶν μερῶν II, 3, 20. τὸ
 εἶδος τοῦ πλήθους II, 3, 21.
 εἶδη τῆς ἀναθυμιάσεως II, 4, 1.
 εἶδος τῆς ἀναθυμιάσεως II, 4,
 7. τὰ πλεῖστον ἀπέχοντα κατὰ
 τὸ εἶδος II, 6, 3. δύο τὰ εἶδη

- των ἐν τῇ γῆ γινομένων III, 7,
2. φύσις ἢν λέγομεν ὡς εἶδος
καὶ οὐσίαν IV, 2, 5. ὅταν ὁ ἐν
τῷ ὑγρῷ χυμὸς εἰς εἶδος τι
μεταβάλλῃ IV, 3, 15. ἔστι τὰ
εἶδη καθόλου ταῦτά IV, 3, 24
τῶν παθητικῶν τοῦ ὑγροῦ καὶ
τοῦ ξηροῦ λεκτέον τὰ εἶδη IV,
4, 1. ὅσα ἔστιν ὕδωρ ἢ ὕδατος
εἶδη IV, 5, 6. ὕδατος εἶδη τὰ
τοιάδε IV, 5, 7. cfr. IV, 6, 13.
ποῖα γῆς εἶδη IV, 10, 3. οὐχ
ἐν εἶδει λέγεται ὁ οἶνος IV,
10, 7.
- εἶδωλον] εἶδωλον ἐδόκει προη-
γεῖσθαι αὐτῷ III, 4, 3.
- εἰκάζειν] ὡς εἰκάσαι πρὸς μικρὸν
μεῖζον II, 8, 17. ὥσπερ εἰκάσαι
μεῖζον μικρὸν πάθος II, 9, 6.
- εἰκίς] ταύτην εἰκὸς ὑπολαβεῖν
αἰτίαν I, 8, 17. εἰκὸς γίνεσθαι
I, 14, 9. ταῦτα εἰκὸς οὕτω
συμβαίνειν I, 14, 12. τὸ εἰκὸς
λαβόντες II, 2, 8.
- εἰκότως] ἵδατος εἰκότως σημεῖον
ἔστιν III, 3, 3.
- εἰοικέναι] εἰοικασιν ὑπολαβεῖν I, 3,
4. εἰοικασί πάντες ὁμολογεῖν II,
3, 2. τοῦτο παντάπασιν εἰοικεν
εἰρησθαι προχεύως II, 9, 13.
ὄργανα ἅττα εἰοικεν εἶναι IV,
12, 3. ἤλεκτρον τούτου τοῦ γέ-
νους εἰοικεν IV, 10, 10.
- εἰκῶν] IV, 12, 5.
- εἰλεῖν] περὶ τὸ μέσον εἰλεῖσθαι
II, 2, 20.
- εἰλικρινής] IV, 10, 9. τὸ μὲν
καθαρότερον, τὸ δ' ἥττον εἰλι-
κρινές I, 3, 12.
- εἶναι] αἰθρίας οὐσης I, 4, 9
(*alibi simpliciter αἰθρίας ut I,*
5, 1). ἔστιν ἰδεῖν I, 14, 30.
ἅπαντος τοῦ ὑγροῦ τοῦ περὶ
τὴν γῆν ὄντος II, 3, 9. ὁ βορέας
εἰς τὴν οἰκουμένην πᾶσιν ἔστι
II, 5, 16. πνεύματος ὄντος II,
8, 5 bis. τὴν ἀστραπὴν οὐκ
εἶναι ἀλλὰ φαίνεσθαι II, 9, 18.
τοῦτο δ' ἔστιν, ἄν — — γένη-
ται III, 1, 8. πνεύματος ἤδη
μὲν ὄντος οὐπω δὲ παρόντος
III, 3, 5. δυνάμει μὲν γὰρ ἢ
ὑλῆ ὕδατος ἦν, ἔστι δ' οὐκέτι
III, 7, 5. ἐξ ἀμφοῖν ἔστι τὸ
ὠριζόμενον σῶμα IV, 4, 3. ὅσα
ἔστιν ὕδατος IV, 6, 3. ἔστι μὲν
ὡς τὸν αὐτὸν τρόπον, ἔστι δ'
ὡς ἄλλως IV, 6, 5. αἱ ἄλλες γῆς
εἰσι μᾶλλον IV, 7, 1. αἴρος
ἔστι [τὸ ἔλαιον] IV, 7, 5. ὅσα
μὴ ὕδατος ἔστι IV, 8, 11. ὅσα
ὕδατος μὲν ἔχει, ἔστι δὲ πλείον
αἴρος *ibid.* τὸ ἤλεκτρον . . .
φύξει ἔστιν IV, 7, 5. cfr. 7, 4.
- εἰπεῖν] ὡς εἰπεῖν I, 3, 7. cfr.
13, 24. εἰπεῖν περὶ τινος I, 11,
4. πρὸς τὸν πορθημέα τοιοῦτον
εἰπεῖν μῦθον II, 3, 4. ὡς ἐπὶ
πᾶν εἰπεῖν II, 3, 30. τὰ παρὰ
τῶν ἄλλων εἰρημένα I, 8, 1.
περὶ τοὺς εἰρημένους τύπους II,
8, 10. διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν
III, 1, 4. τὰ ἐν τοῖς εἰρημένοις
πάθεσι IV, 10, 14.
- εἶπερ] I, 3, 11. 8, 3. II, 2, 4.
23. εἶπερ καὶ . . . καὶ I, 8, 19.
εἶπερ τοῦτο μόνον ἀλλὰ μὴ I,
13, 24. εἶπερ καὶ II, 3, 2. εἶπερ
γὰρ καὶ τότε καὶ νῦν ἐχρήν II,
5, 16.
- εἰρησία] τῶν τριήρων II, 9, 9.
- εἶς] ἐν τι καὶ ταῦτόν I, 3, 1.
πλείους ἐνός I, 6, 6. αἰτία δὲ

- μία μὲν ἑτέρα δὲ I, 10, 5.
 ἓνα ἄνεμον εἶναι πάντας τοὺς
 ἀνέμους I, 13, 3. θάλαττα
 πάντα μία ταῦτα συνεχῆς I, 14,
 28. εἰς γὰρ μόνος φαίνεται II,
 5, 10. ἕως ἂν ἐν γένηται III, 1,
 3. ... ποιεῖ χρόαν μίαν τῆς
 ἐμφάσεως III, 6, 5. ὑγραίνεσθαι
 ἔστι ἐν τῷ ὕδρω γίνεσθαι IV,
 6, 1. ἐπεὶ ἢ μήκη πολλὰ
 τὸ ἐν IV, 9, 27. οὐχ ἐνὶ εἶδει
 λήγεται ὁ οἶνος IV, 10, 7.
- εἶς] ἢ εἰς ἄλληλα μεταβολή I, 1,
 1. εἰς ὃ ἀναλύονται I, 3, 1.
 συγκρίνεσθαι εἰς ὕδρω I, 3, 17.
 cfr. 3, 19 ac saepius. ἢ εἰς ὕδρω
 σύγκρισις I, 9, 14. εἰς τὸν ἥλιον
 τιθέσθαι τὸ ὕδρω I, 12, 18. τὸ
 δεχόμενον πᾶν τὸ ῥέον ὕδρω εἰς
 τὸν ἐνιαυτόν I, 12, 8. συνιστα-
 ται ὁ ἀτμίξων ἀήρ εἰς ὕδρω I,
 13, 9. τὸ ἀλμυρὸν ἐν τοῖς πο-
 ταμοῖς ἔρχεται εἰς τὸν τόπον
 εἰς ὃν ἀθροῖοι ῥέουσι II, 3, 11.
 εἰς τὴν ἀγγεῖον θῆναι εἰς θάλατ-
 ταν II, 3, 35. ἀπωθεῖσθαι εἰς
 τόπον II, 4, 14. εἰς τὸ πρόσθεν
 προῖναι III, 1, 3. εἰς ἐν συν-
 θλωβομένη ἀναθυμίασις III, 7,
 4. τοῖς δὲ εἰς ὑποκειμένην
 μορφήν τὸ τέλος ἔστι τῆς
 πέψεως IV, 2, 5. εἰς εἰδός τι
 μεταβάλλεσθαι IV, 3, 15. ὅσα
 εἰς πολὺ (vide Comment. Vol.
 II, p. 508) IV, 9, 12. εἰς πλά-
 τος καὶ εἰς βάθος μεθίστασθαι
 IV, 9, 21.
- εἰσάπαξ] οὐκ εὐθὺς οὐδ' εἰσάπαξ
 παύεσθαι II, 8, 33.
- εἰσβάλλειν] ποταμῶν εἰσβαλλόν-
 των (in mare) I, 13, 29. ἄνω-
 θεν εἰσβάλλειν II, 2, 21. ποτα-
- μὸν εἰς ὃν εἰσβάλλει (ἢ κρήνη)
 II, 3, 47.
- εἰσβλέπειν] κατ' εὐθουρίαν εἰσ-
 βλέπειν III, 6, 2.
- εἰσελεθεῖν] ἐν τοῖς ζῴοις εἰσελθού-
 σης τῆς τροφῆς II, 2, 14.
- εἰσιέναι] τῷ εἰσιέναι τὸ θερμόν
 IV, 6, 3. εἰσιόντος πάλιν τοῦ
 θερμοῦ IV, 6, 8.
- εἰσπίπτειν] ἔκκρισις πρὸς τὴν
 πυκνότητα τῶν νεφῶν εἰσπί-
 πτουσα II, 9, 7. ἐφαίνετο ἢ
 φλόξ εἰσπίπτειν εἰς τὰς οἰκίας
 III, 1, 13,
- εἰσπλεῖν] εἰσπλεόντων εἰς τὴν
 λίμνην I, 13, 18. cfr. I, 14, 29.
- εἰσρεῖν] II, 2, 22.
- εἴσοδος] οὕτω τὸ ὕδρω εἰσόδου
 ἔχει IV, 7, 22.
- εἴσω] ὅτε μὲν ἔξω ῥεῖ ... ὅτε
 δ' εἴσω ῥεῖ II, 8, 1.
- εἶτα] πρῶτον μὲν οὖν εἶτα
 καὶ I, 6, 6. τὸ πρῶτον ...
 εἶτα ... μετὰ τοῦτο ... I, 14,
 30. μειοπώρου μὲν μάλιστα,
 εἶτ' ἄραρος II, 6, 22.
- εἶτε] εἶτε ... εἶτε II, 2, 5. IV,
 5, 6.
- ἐκ] ἐξ ὃν I, 1, 2. ἐκ προσαγωγῆς
 I, 14, 7. ἢ ἐξ ἀρχῆς γένεσις
 II, 1, 1. ἔδοξεν ἐκ ταύτης τῆς
 ἀπορίας II, 2, 4. ἐξ ἀρχῆς II,
 5, 2. τὸ ἐκ τῆς γῆς συγκατα-
 μιγνύμενον τῷ ὑγρῷ II, 3, 14.
 ἐξ ἐναντίας III, 6, 7. ἢ ἐκ τῆς
 τέφρας θερμότης IV, 11, 3.
- ἐκαστος] ἕκαστον ἐν ἑκάστῳ
 ὑπάρχειν φασὲν I, 3, 1. καθ'
 ἐκάστην ἡμέραν II, 2, 5. καθ'
 ἐκάστην χώραν II, 2, 12. κατὰ

- τὴν ὤραν ἐκάστην II, 4, 10.
ἢπερ ἐστὶν ἐκάστη φύσει ὕλη
IV, 2, 8. ἕκαστον τῶν σωμα-
των IV, 8, 4. τὰ δυνάμενα
ποιεῖν τὸ αὐτῶν ἔργον ἀληθῶς
ἐστὶν ἕκαστα IV, 12, 5.
ἐκίστοτε] I, 13, 3.
ἐκίτερος] ἕτερον ἐκατέρας τὸ
εἶδος II, 4, 7. περὶ δὲ ἄλλω καὶ
ἱριδος τί ἐκίτερον III, 2, 1.
cfr. III, 4, 24. ἐκίτερον ἐκα-
τέρω IV, 4, 3. ὅσα ἐκατέρω
ἀπλῶς τοῦ στοιχείου IV, 11, 3.
ἐκβάλλειν] ἢ θάλαττα ὅταν κυ-
μαίνουσα ἐκβάλλῃ II, 8, 29. τὸ
ἐπίπεδον ἐκβεβλήσθω III, 5, 4.
ἂν ... ἐκβληθῆῖ τὸ ἐπίπεδον ibid.
τὰ μὲν εἰς αὐτὴν ἄγει ἢ φύσις
τὰ δ' ἐκβάλλει IV, 3, 4.
ἐκδιδόναι] ἢ ... λίμνη ἐκδίδωσι
ὑπὸ γῆν I, 13, 29.
ἐκεῖ] ἢ ἐκεῖ δύναμις I, 3, 4. ἐκεῖ
μὲν οὐ γίνεται, κάτω δὲ I, 3,
21. ἐκεῖ ... ἐνταῦθα I, 11, 4.
ὁμοίως ἐνταῦθα κάκεῖ I, 13, 5.
οἱ ἐκεῖ I, 13, 29. ἔξω ἦν ῥότος,
ἐκεῖ δὲ βορβας II, 8, 43. ἐνταῦθα
μὲν ... ἐκεῖ δὲ IV, 12, 11.
ἐκεῖθεν] I, 2, 2. II, 2, 25. οἱ
ἐκεῖθεν τόποι II, 5, 19. ἢ ἴσου-
σεῖται ... ἐκεῖθεν τὸ αἷτιον II,
4, 25.
ἐκεῖνος] κατ' αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν
τόπον II, 4, 27. ὑπὸ τὸν ἥλιον
καὶ τὴν ἐκεῖνον φορὰν II, 6, 10.
πρὸς ἕτερον δὲ πρὸς ἐκεῖνο τοι-
οῦτον IV, 4, 8.
ἐκεῖνος] εἰ κάκεινος καὶ οὕτως
III, 6, 4. τῆ μὲν οὕτως ...
τῆ δ' ἐκαίνως IV, 9, 40.
ἐκθλίβειν] τὸ θερμὸν ἐκθλιβό-
μενον εἰς τὸν ἄνω τόπον I, 3,
14. τὸ θερμὸν ἐκκρούεται καὶ
ἐκθλίβεται I, 4, 7. ἕνια διὰ τὸ
ἐκθλίβεσθαι ῥιπτεῖται I, 4, 9.
τὸ πνεῦμα τὸ ἐκθλιβόμενον II,
9, 8. ἐὰν ἐν τῷ νέφει ... ἐκ-
θλιβῆῖ πνεῦμα III, 1, 9. ὑπὸ
τοῦ ψυχροῦ τὸ θερμὸν ἐκθλί-
βοντος IV, 6, 5. cfr. IV, 8, 8.
ἐκθλιψις] ἐκκρίσις ὑπὸ τῆς ἐκ-
θλίψεως I, 4, 10. ἀναγκαῖον
γίνεσθαι τὴν ἐκθλιψιν II, 9, 14.
ἐκθυμῶν] τὸ ἐκθυμώμενα τῶν
ὕγραν IV, 9, 43.
ἐκκύειν] ἐκκῆσθαι I, 4, 3. ἢ
ἀναθυμῖασις ὑπὸ τῆς κινήσεως
ἐκκαομένη I, 4, 7. ἐκκαομένης
τῆς ἀναθυμῖασις I, 4, 11.
ταχὺ καὶ ἐπὶ πολὺ ἐκκύειν I, 7,
3. ὁ ὄρρος ἐκκῆται ὑπὸ τοῦ
πυρὸς ἐφόμενος IV, 7, 11.
ἐκκαυσις] ἢ φορὰ ῥίψει ἴοικο
μᾶλλον ἀλλ' οὐκ ἐκκαύσει I, 4,
7. ἢ γένεσις οὐκ ἐκκαυσις ἀλλ'
ἐκκρίσις ὑπὸ τῆς ἐκθλίψεως ἐστὶν
I, 4, 10.
ἐκκείσθαι] ἐκκείσθω τις γραμμὴ
ὡς ... III, 5, 6. Vide Comment.
Vol. II, p. 309.
ἐκκρίνειν] ἐκκρινομένης τῆς ἀνα-
θυμῖασις I, 4, 11. κινήσει ἐκ-
κρινουσα τὸ θερμὸν I, 7, 11. πῶς
οἶόν τε τοσοῦτον ὕδατος πλη-
θος ἐκκριθῆναι II, 3, 16. ἀστρα-
πὴ ἐκκρίνεται συνιόντων τῶν
νεφῶν II, 6, 21. ἢ ἐκκρινομένη
θερμότης II, 9, 7. ξηρὰ ἀνα-
θυμῖασις ἐκκρίνεται ibid. τὴν
χάλαζαν ἐνυπάρχοντα πρότερον
ἕστερον ἐκκρίνεσθαι II, 9, 15.
ἀναθυμῖασις ἐκκρινομένη II, 9,

21. πνεῦμα κατὰ μικρὰ ἐκκρι-
νόμενον III, 1, 1. ἂν πνεῦμα
ἦττον ἐκκριθῆ ἢ λεπτόν III, 1, 1.
τὸ ἐκκρινόμενον πνεῦμα III, 1,
3. πνεῦμα οὐ δυνάμενον ἐκκρι-
θῆναι ἐκ τοῦ νέφους III, 1, 4.
ὅταν ἐκνεφίας μὴ δύνῃται ἐκ-
κριθῆναι τοῦ νέφους III, 1, 7.
ἐκκρίνεται ἐκ τοῦ ἐφομένου τὸ
ὕγρον IV, 3, 12. τὰ θυματὰ
χρόνῳ εἰς ἀέρα ἐκκρίνεται IV,
9, 32. ὅσα ἐκ τούτων γίνεται
ἐκκρινόμενα IV, 10, 2.
- ἔκκρισις] ἡ γένεσις οὐκ ἔκκανσις
ἀλλ' ἐκκρισις ὑπὸ τῆς ἐκθλί-
ψεως ἐστι I, 4, 10. ἡ τοιαύτη
ἐκκρισις I, 8, 12. ἡ τοῦ μεγί-
στου κύκλου διὰ τὴν ἐκκρισιν
κόμη I, 8, 20. ἐκκρισις ἀθρόα
II, 5, 1. μικρὰν ποιῆσθαι ἐκ-
κρισιν II, 8, 29. ἐν τοῖς νέφουσι
γινομένη ἡ τοῦ πνεύματος ἐκ-
κρισις II, 9, 7. ἔργα τῆς ἐκκρι-
σεως III, 1, 1. τὸ τάχος τῆς
ἐκκρίσεως ποιῆ τὴν ἰσχὺν III,
1, 1. πολλὴ καὶ συνεχὴς ἐκκρι-
σις III, 1, 2. ὅσα ἔργα συμβαί-
νει παρέχεσθαι τὴν ἐκκρισιν
III, 7, 1.
- ἐκκρούειν] τὸ θερμὸν ἐκκρούε-
ται καὶ ἐκθλίβεται I, 4, 7. ἐκ-
κρούεται ἡ πέττουσα [θερμότης]
IV, 3, 20.
- ἐκλείπειν] πολλὰς ἐκλείπει φά-
σεις I, 6, 2. ἢ ἐκλείπει τὸ
θερμὸν διακρινόμενον II, 9, 3.
ἢ τὸ συνεχὲς ἐκλείπει τῆς πικρό-
τητος II, 9, 7. ἢ ἐκλείπει ἡ
θερμοτήτος IV, 8, 1.
- ἐκλείψις] περὶ τὰς ἐκλείψεις τῆς
οσλήνης II, 8, 31. πρὸ τῶν
- ἐκλείψεων II, 8, 31. 32. μασο-
νόκται ἐκλείψεις II, 8, 32.
- ἐκνεφίας] II, 6, 22. 8, 18. 9, 4.
III, 1, 5. ἐκνεφίας ἄνεμος III,
1, 1. ἐκνεφίας ἄπεπτος III, 1, 4.
- ἐκπιμπράναι] ἡ φλόξ ἐκπιμπρα-
μένη I, 8, 21. ὅταν πνεῦμα
κοπτόμενον ἐκπρησθῆ ἢ πρώτων
II, 8, 20.
- ἐκπίπτειν] ἐκ χασμάτων πολλά-
κις δαλοὶ ἐκπίπτουσι I, 5, 3.
(λίθος) ὑπὸ πνεύματος ἀρθρῶς
ἐξέπεσαν I, 7, 9. ἐκπεσόντων τι-
νὸς ἀστρων I, 8, 2. ἐκπίπτει
τὸ πνεῦμα II, 8, 9. ἢ ἐκπίπτει
τὸ θερμὸν III, 1, 4. γραμμαὶ
κατὰ κῶνον ἐκπίπτουσαι III,
5, 2.
- ἐκπνεῖν] ὅταν ἄλλων ἐκπνεόντων
ἀνέμων ἐμπίπτωσιν ἕτεροι II,
6, 22. ἢ ἡ ἔλιξ κατ' εὐθυωρίαν
ἐκπνεῖ III, 1, 7. ἢ ἐξέπνει τὸ
πνεῦμα III, 1, 13.
- ἐκπτωσις] II, 9, 17.
- ἐκπυροῦν] ἐκπυρούμενα καὶ κί-
νούμενα φάσματα I, 1, 2. τῆ
κινήσει διακρινόμενον ἐκπυροῦ-
ται I, 3, 13. ἡ κίνησις δύνата
διακρίνει τὸν ἀέρα καὶ ἐκπυ-
ροῦν I, 3, 20. ὁ ἄνω τόπος οὐκ
ἐστὶ θερμὸς οὐδ' ἐκπεπυρωμέ-
νος I, 3, 21. τὰ μᾶλλον κινού-
μενα καὶ θῦττον ἐκπυροῦται
I, 3, 21. συνιστάμενος ὁ ἄνω
ἀήρ, ὡστ' ἐκπυροῦσθαι I, 5, 1.
τὰ ἐκπυρούμενα φάσματα I, 5,
3. (ἀναθυμῆσις) πολλάκις ἐκ-
πυροῦται I, 7, 2. πνεῦμα ἐκ-
ἐκθλιβόμενον ἐκπυροῦται II, 9,
8. ὅταν (ὁ τυφὸν) κατασπώ-
μενος ἐκπυρωθῆ III, 1, 8.

- ἐρηρὰ ἀναθυμίασις ἐκπυροῦσα III, 7, 3.
- ἐκπύρωσις] I, 5, 1 [ἐκπυρώσεως mundanae dogma Heracliti et Stoicorum tetigimus plus semel in Comment. uti ad I. 14, 20, p. 484. I, 14, 24, p. 487. Adde Tiedemann *System der Stoischen Philosophie* Vol. II, p. 99. Aegyptiis originem tribuit Origenes *contra Cels.* I, 20; ab Indis repetendum esse docent ea quae disseruit v. Bohlen *das alte Indien* II, p. 219 sqq.].
- ἐκρεῖν] ἀφ' οὐπερ [sc. τοῦ μέσου] ἐκρέουσι οἱ ποταμοί II, 2, 22.
- ἐκρηγνύνει] ἀναγκαῖον ἀθρόαν ὠθουμένην τὴν θάλατταν ἐκρηγνυσθαι II, 8, 42. ἐκρήξας ἐξῆλθεν ὁ κινήσας ἄνεμος II, 8, 18.
- ἐκριπίζειν] I, 8, 13.
- ἐκροή] ἔχειν ἐκροὰς ἐκ τῶν κοιλιῶν εἰς θάλατταν I, 13, 28. ἀντικρὺ τῆ θέσει τῆς ἐκροῆς II, 2, 21.
- ἐκρους] λίμνη οὐκ ἔχουσα ἕκρον φανερόν I, 13, 29.
- ἐκρυσις] *de fluvio dicitur* I, 13, 27.
- ἐκτείνειν] ἐπὶ πολὺ ἐκτείνεσθαι IV, 9, 28.
- ἐκτίμνειν] τοιοῦτον σχῆμα ἐκτίμνουσιν αἱ γραμμαί II, 5, 10.
- ἐκτμημα] ἐκτμημα τοῦ κύκλου II, 6, 2.
- ἐκτός] ἐκτός τῶν τροπικῶν I, 8, 14. χαλεπῶς, τὰ ἐκτός καὶ τὰ ἐντός ἐμαλώς θερμαίνεσιν IV, 3, 22.
- ἐκχυσίς] II, 1, 14, 8, 39.
- ἐλαιον] IV, 5, 7, 8, 11. ἐλαιον οὐχ ἔψεται αὐτὸ καθ' αὐτό IV, 3, 17. ἀπορώτατα ἔχει ἢ τοῦ ἐλαίου φύσις IV, 7, 2. ἐλαιον οὐχ ἔψεται οὐδὲ παχύνεται IV, 9, 35.
- ἐλαιώδης] ἐλαίου καὶ ὅσα ἐλαιώδη . . . ἢ ἀναθυμίασις IV, 9, 42.
- ἐλατός] ὅσα μεταλλεύεται ἔστιν ἢ χρυτὰ ἢ ἐλατὰ III, 7, 4. ἐλατὸν ἀνήλατον IV, 8, 6. εἰσὶ ἐλατὰ μὴ ὄντα ὕδατος IV, 9, 1. ἐλατὰ οἶον χαλκός IV, 9, 20. κῆρος μὲν καὶ πηλὸς ἐλατὰ IV, 9, 22.
- ἐλάττων] γῆς ὄγκος ἄστρων ἐνίων ἐλάττων I, 3, 2 [breviloquentia, qualem explicuimus Vol. I, p. 334 sq. Vid. Addend. p. 648 et adde Jacobs ad *Achillem Tat.* pag. 747. in *Socrate XIII*, 4. XV, 79. ad *Aeliani Hist. animal.* IV, 21, p. 143]. ἐλαττον φῶς opp. πυκνότερον I, 5, 2. πολλῶ ἐλάττων μεγέθει I, 14, 29. εἴτε πλείων εἴτε ἐλάττων II, 3, 16. ἐλάττων τὸ μέγεθος II, 8, 5. ἀνάκλασις ἐλάττων III, 4, 31. ἐν ταῖς ἐλάττωσιν ἡμέραις ταῖς μετ' ἰσημερίαν τὴν μετοπωρινὴν III, 5, 20. θερμότης ἐλάττων ἢ ὥστε πέσαι IV, 3, 26. γίνεσθαι ἐλάττω IV, 6, 10. θερμότης πλείων ἢ ἐλάττων IV, 11, 3.
- ἐλαττονόμις] II, 8, 46. III, 2, 2.
- ἐλαφος] (ἡ) IV, 7, 13.
- ἐλάχιστος] ἐλάχιστοι ἄνεμοι II, 4, 26.

- ἔλθειν**] τὸ ὕδωρ ἔλθόν ἐκεῖ I, 12, 5. ξηραίνόμενοι οἱ τόποι ἔρχονται εἰς τὸ καλοῦς ἔχειν I, 14, 14. ἔρχεται εἰς τὸν τόπον, εἰς ὃν ... II, 3, 11. πρὶν φανερωῦς ἐληλυθῆναι τὸν ἄνεμον II, 4, 24. σύστασις ἐξ ἧς ἀναγκαῖον εἰς ὕδωρ ἔλθειν III, 3, 4. μὴ ἔρχεσθαι εἰς πύκνωσιν ὕδατῶδη III, 3, 6.
- ἔλιξ**] III, 1, 7.
- ἔλκειν**] ἡ ἐλκομένη ὑγρότης ὑπὸ τοῦ κομήτου I, 6, 3. οὐχ ἔλκειν τὸ ὕδωρ πρὸς ἑαυτὸν I, 6, 4. πλεῖστον ἔλκει τὸ ἀλμυρὸν ἢ τὸ πότιμον ὕδωρ II, 3, 36. ὁ ἥλιος ἔλκει τὸ ὑγρὸν II, 4, 4. ἔλκων ἐφ' αὐτὸν ὥστε καικίας νέφος proverbialiter dicitur II, 6, 17. ἐπάγει ἔλκουσα ἡ οἰκία θερμότης IV, 1, 12. εἰ ἐκράτει ἡ ἐντὸς θερμότης εἴλκων ἂν εἰς ἑαυτήν IV, 3, 12. τὸ ἔλκεσθαι definitur IV, 9, 19.
- ἐλκτός**] ἐλκτὸν ἀνελκτὸν IV, 8, 6. ἐλκτὰ μὴ ὄντα διαντά IV, 9, 1. definitionem exhibet IV, 9, 19.
- ἐλκύειν**] τὸ γλυκὺ ἐλκυσθῆναι εἰς τὰς σάρκας II, 2, 14.
- ἐλλείπειν**] ἐν τῷ πλησίον τῆς γῆς ἀτμίζονται ἢ χάλαζα ἐλλείπει I, 11, 4. οὐ πολὺ ἂν ἐλλείπει τὸ δεχόμενον I, 13, 8. [βορέας] ἐνταῦθα ἐλλείπει καὶ οὐ δύναται πόρρω διῆκειν II, 5, 18. τὸ ἐλλείπον τῆς μεσότητος IV, 4, 9.
- Ἐλλησποντίας**] καικίας, ὃν Ἐλλησποντίαν ἐνοιοι καλοῦσι II, 6, 19.
- ἔλιξις**] IV, 12, 10.
- ἔλος**] I, 13, 23. ξηραίνομένων τῶν ἐλῶν I, 14, 11.
- ἐλώδης**] γινόμενα ξηρὰ ἐξ ἐλῶδων καὶ ἐνύγων I, 14, 9.
- ἐμβάλλειν**] de fluvio dicitur εἰς ποταμὸν ἐμβάλλειν II, 2, 25. ἐμβάλλειν εἰς λίμνην II, 3, 39.
- ἐμμένειν**] πλεῖστη ἐν τῇ Ἰριδι ἰκμάς ἐνέμεινε III, 5, 16.
- ἐμμιγνύναι**] τὴν γῆν αἰτιῶνται τῆς ἀλμυρότητος ἐμμιγνυμένην II, 3, 10.
- ἐμπεριλαμβάνειν**] ἀναγκαῖον ἐμπεριλαμβάσθαι τι πληθὺς αἰεταύτης τῆς δυνάμεως II, 3, 25. ὅση θερμότης ἐμπεριλαμβάσεται τῆς ξηρᾶς ἀναθρυμιάσεται II, 9, 5. ἐμπεριλαμβανομένων τῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων II, 9, 10. ἐμπεριειλημένα ζῶα ἐν αὐτῷ τῷ ἡλέκτρῳ IV, 10, 10.
- ἐμπερίληψις**] ἡ τοῦ πυρὸς ἐμπερίληψις II, 9, 12.
- ἐμπίπτειν**] ὅταν ἄλλων ἐκπνεόντων ἐμπίπτωσιν ἕτεροι (ἄνεμοι) II, 6, 22. ἐμπίπτειν εἰς τὰ κάτω τῆς γῆς II, 7, 2. τὸ μεταβάλλον ἐμπίπτον II, 7, 5.
- ἐμποιεῖν**] χρώμα ἐν τῷ ἐνόπτρῳ ἐμποιεῖ φαντασίαν III, 2, 12.
- ἐμφαίνειν**] ἐν ὕδατι ἐμφαίνει τὸ γάλα θεωροῦσι I, 8, 10. τῶν ἐνόπτρων ἐν ἐνοίοις τὰ σήματα ἐμφαίνεται III, 2, 10. τὸ ὑπάρχον τῷ ἡλίῳ ἐμφαίνεσθαι χρώμα ποιεῖ III, 6, 5.
- ἐμφασίς**] μέρος τῆς ἐμφάσεως I, 8, 8. ἐμφασίς χρώματος οὐ σήματος III, 4, 6. ἔσται διὰ τὴν

- ἀνάκλασιν ἔμφασίς τις III, 4, 8.
 χροᾶ τῆς ἔμφάσεως III, 6, 5.
 ἔμφυτος] ἔμφυτος τοῖς ζῴοις
 θερμότης II, 2, 14.
 ἐν] ἢ ἐν τῇ ξηρᾷ [γῆ] ἀναθυ-
 μίαισι I, 6, 8, II, 3, 24. ἐν τοῖς
 νοτίοις εἶται ἀθροίζεσθαι ἢ
 ἀναθυμιάσι I, 10, 8. τὸ ἐν τῷ
 Φαιδῶνι γεγραμμένον II, 2, 19.
 ἐν μῆξει τινός ἐστι τὸ ἀλμυρὸν
 II, 3, 25. ἐν τῷ χειμῶνι II, 4,
 27. ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ III, 5, 4.
 πόροι οἱ ἐν τοῖς σπηλαιῶσι IV,
 10, 12.
 ἐναντίος] αὐτὸ τὸναντίον ἢ ὡς
 .. I, 12, 13. ἐν τοῖς ἐναντίοις
 ορρ. ἐνταῦθα II, 3, 27. ἐναντίοι
 ἄνεμοι II, 6, 1. ἐναντία κατὰ
 τόπον ἐναντία κατ' εἶδος
 II, 6, 3. τοῦτο ἐναντίον ἐξ ἐναν-
 τίας II, 6, 4. ἢ ταυτὸ ποιούσαι
 ἢ ἐναντίον II, 6, 10. εἰς τὸναν-
 τίον τῆς ἕξω πλημμυριδος II, 8,
 7. εἰς τὸναντίον τῆς πυκνότη-
 τος II, 9, 4. πάλιν εἰς τὸναν-
 τίον ὄρμαῖν III, 1, 2. τὰ ἐξ
 ἐναντίας κείμενα κατὰ τὴν θέ-
 σιν III, 2, 4. ἀνάκλασις πρὸς
 τὸ λαμπρὸν ἐξ ἐναντίας III, 4,
 6. ἢ ἴρις ἐξ ἐναντίων γίνεται,
 ἢ δὲ ἄλλως περὶ αὐτὸν τὸν ἥλιον
 III, 4, 9. λύεται τοῖς ἐναντίοις
 ὅσα λύεται τῶν ... παγέντων
 IV, 6, 2. τὸ αὐτὸ τῷ αὐτῷ
 κατὰ ταυτὸ οὐκ ἐστὶν αἴτιον
 τοῦ ἐναντίου IV, 6, 2. τῷ ξηρῷ
 θερμῷ ἐναντίον ψυχρὸν ὑγρὸν
 IV, 6, 13. οὕτω τάναντία ἐστὶ
 αἰτία τῶν ἐναντίων IV, 6, 13.
 οστ. IV, 7, 16.
 ἐναντίως] ἐναντίως διακίεσθαι
 II, 4, 15. ἴρις τρίχρως φαίνεται
 ἑκατέρω μὲν ἐναντίως δὲ III,
 4, 24.
 ἐναντίωσις] πνευμάτων I, 7, 10.
 ἐναπολαμβάνειν] τῷ ἐναπολαμ-
 βάνεσθαι ... τὴν ἀπόκρισιν
 II, 8, 14. ἢ τοῦ πνεύματος
 ἐναπολαμβανομένη δύναμις II,
 8, 15. τὸ ἐναπολαμβανόμενον
 θερμὸν III, 3, 6.
 ἐναπόληψις] II, 9, 16.
 ἐναπολείπειν] τὸ ἐναπολειφθῆναι
 καὶ λιμνάσαν ὑδωρ I, 14, 18.
 ἐναποσβεννύναι] ἐναποσβεννυ-
 μένον πρὸς II, 9, 11.
 ἐνδεής] τὸ ἐνδεὲς τοιαύτης δυ-
 νάμεως IV, 1, 11.
 ἐνδεια] κατ' ἐνδειαν πάσχειν
 θερμῷ IV, 1, 11. ἀτέλεια δι'
 ἐνδειαν τῆς οἰκείας θερμότητος
 IV, 2, 8. ἐνδεια φυσικοῦ θερ-
 μοῦ IV, 3, 6. ἐνδεια τῆς ἐν τῷ
 ὑγρῷ τῷ περίξ θερμότητος IV,
 3, 19.
 ἐνδεῖν] ὑπὸ τινος τῶν ἄστρων ἢ
 τῶν ἐνδεδεμένων ἢ τῶν πλανω-
 μένων I, 8, 12.
 ἐνδελεχής] ἐνδελεχὲς κατὰ τὴν
 τάξιν I, 9, 6.
 ἐνδέχεσθαι] ἐνδέχεται κεχωρισμέ-
 νην εἶναι I, 3, 2. ὅσον ἐνδέχεται
 ἐλάχιστον I, 6, 10. οὐκ ἐνδέχε-
 ται γενέσθαι I, 12, 4. αἰς ἐν-
 δέχεται μετέχειν ... II, 3, 25.
 κύκλω συνάπτειν ἐνδέχεται II,
 5, 13. ἐνδέχεται συμβαίνειν III,
 4, 8. θερμότητι ἐνδέχεται γί-
 νεσθαι IV, 12, 9.
 ἐνδιατρίβειν] ψακάδες ἐνδιατρι-
 ψασαὶ ἐπὶ τοῦ αἵματος I, 12, 3.

- περὶ τούτων πλείω τῆς ἀξίας ἐνδιατέτριψεν ὁ λόγος II, 3, 8.
- ἐνεῖναι] ἐνεστιν I, 3, 16. τῷ νέφει ἐνεστι πολὺ τὸ θερμόν I, 11, 3. ἐν ὕοις [ὔδασι] ἐνεστι γῆς πλῆθος II, 3, 28. ἢ ὑπὸ .. θερμοῦ τοῦ ἐνόητος ὑγροῦ πέψις IV, 3, 3. cfr. IV, 7, 3. 11, 4. ἔξατμίζοντος εἴ τι ἐνῆν ὕδατος IV, 7, 4. .
- ἔνεκα] IV, 12, 3. 4.
- ἐνθα] ἐνθα νῦν πάλιν ἐνταῦθα I, 14, 1. ἐνθα μὲν ἐνθα δέ II, 5, 15.
- ἐνιαυτός] ἔτη καὶ πνευματώδεις οἱ ἐνιαυτοὶ I, 7, 9. πᾶν τὸ ῥέον ὕδωρ εἰς τὸν ἐνιαυτὸν I, 13, 3. ἐν ταῖς καθ' ἐνιαυτὸν ὥραις I, 14, 20.
- ἔνιοι] ἄστρον ἐνίων I, 3, 2. ἔνια I, 4, 9. ἔνια τῶν ἔδεσμάτων II, 3, 46. ἔνιοι τῶν αὐτῶν τούτων II, 6, 21. τῶν ἐνόπτρων ἐν ἐνίοις III, 2, 10. οἶνοι ἔνιοι IV, 10, 15.
- ἐνίστε] I, 3, 6. II, 4, 13. III, 1, 12. IV, 5, 5. ἐνίστε μὲν ὅτε δέ .. II, 4, 10.
- ἐνισχύειν] διὰ τὸ ἐνισχύειν ἤτον τὸν ἥλιον II, 5, 9.
- ἐνοπτρον] ἐνοπτρον τοιοῦτον ὥστε μὴ τὸ σχῆμα ἀλλὰ τὸ χροῖμα φαίνεσθαι I, 5, 2. cfr. III, 2, 10. σημεῖον τοῦ ἐνόπτρου I, 8, 8. ἐν ὕδατι καὶ τοιοῦτοις ἐνόπτροις I, 8, 10. ἐνοπτρον ἐγένετο ὁ πλησίον δῆρ III, 4, 3. ἐνοπτρον μᾶλλον τῆς ἀχλύος III, 4, 5. ὥστε γίνεσθαι ἐνοπτρον τὸ νέφος III, 4, 6.
- ἐντελέχεια] τὰ μὲν ἐντελεχέια ἔσται, τὰ δ' ἐπὶ τῷ ἀπτεκμημένῳ IV, 4, 2.
- ἐνταῦθα] (hic apud nos) I, 3, 20. ἐκεῖ ἐνταῦθα I, 11, 4. ὁμοίως ἐνταῦθα καὶ κεῖ I, 13, 5. οὐδὲ γὰρ ἐνταῦθα δῆλόν πως II, 3, 13. opp. ἐν τοῖς ἐναντίοις II, 3, 27. ἢ ἐνταῦθα οἰκονόμενῃ πᾶσα II, 5, 16. τὸ πορρώτερον καὶ τὸ ἐνταῦθα III, 4, 31. ἐνταῦθα μὲν ἐκεῖ δέ IV, 12, 11. cfr. praeterea etiam IV, 4, 4. 12, 4.
- ἐντεῦθεν] I, 3, 6. ἐντεῦθεν ἀρξάμενος I, 3, 13. εὐλόγως ἂν οὖν ἐντεῦθεν γίνετο II, 4, 22. ἐνταῦθεν ὅθεν III, 3, 5.
- ἐντιμος] γῆ ἐντιμοτέρα [propter fertilitatem] I, 14, 15.
- ἐντός] ἐντός τῆς περιφερείας λαμβάνεσθαι I, 3, 16. τῆς γῆς τὰ ἐντός I, 14, 2. ἐντός τῶν Ἰρακλιῶν στηλῶν II, 1, 12. ἢ ἐντός ἀναθυμιάσις II, 8, 14.
- ἐντυγχάνειν] III, 2, 9.
- ἐνυγρος] τόποι ἐνυγροί I, 14, 1.
- ἐνυδρος] γινόμενα ξηρὰ ἐξ ἑλωδῶν καὶ ἐνύδρων I, 14, 9.
- ἐνυπάρχειν] ἐνυπήρχε τοσοῦτος κυμὸς II, 3, 9. τὸ ἐνυπάρχον II, 3, 40. χάλαζαν ἐνπάρχοντα πρότερον ὕστερον ἐκκρίνεσθαι II, 9, 15. οὐκ ἐγγνωμένον πυρὸς ἀλλ' ἐνυπάρχοντος II, 9, 20. ὁποτέρου ἂν πλῆθος ἐνυπάρχη πλείον III, 1, 2. πέψις τοῦ ἐνυπάρχοντος ἀορίστου ἐν τῷ ὑγρῷ IV, 3, 10. cfr. 3, 23.
- ἐξάγειν] ἐπὶ τοῦ θερμοῦ τὸ ὑγρὸν ἐξάγειν IV, 6, 5.

- ἔξαιρειν]** τοῦτο ἔξαιρειν δλον ἀναγκαῖον II, 2, 23.
ἔξαιρεῖν] ἔξαιρεθεισῶν [τῶν ἰνῶν] τὸ αἷμα οὐ πήγνυται IV, 7, 13.
ἔξαιφνης] οὐκ ἔξαιφνης οὐδὲ ταχέως ἀλλ' ἐκ προσαγωγῆς II, 8, 35. σόματα ἃ ἔξαιφνης τέφρα γίνεται IV, 12, 8.
ἔξανοιδάειν] ἔξανώδη τι τῆς γῆς II, 8, 19.
ἔξατμίζειν] τὸ ὑπόλοιπον τοῦ ἔξατμισαντος ἐκ τῆς γῆς I, 11, 3. πᾶν θερμαῖνον ἔξατμίζει τὸ ὕδωρ II, 2, 10. ὑπὸ τοῦ ἐντὸς θερμοῦ ἔξατμιζοντος IV, 5, 8. ἔξατμιζοντος τοῦ ὑγροῦ IV, 6, 5. ὥστε μὴ ἔξατμίσειν IV, 9, 31. τὸ θερμὸν ἔξατμίξει τὸ ὑγρὸν IV, 10, 11. τῶν ὑγρῶν ὅσα ἔξατμιζεται ὕδατος ἐστίν IV, 10, 15.
ἔξειναι] ὄραν ἔξοστιν II, 3, 29. III, 4, 11.
ἔξεληθεῖν] διὰ τὸ ἐξεληλυθῆναι τὴν ἀναθυμίασιν II, 5, 3. τὰ τῷ τὸ θερμὸν ἐξεληλυθῆναι πηγνύμενα IV, 6, 8.
ἔξέφειν] οὐκ ἐξέφεται τὸ ἐλαιον ὑπὸ πυρός IV, 7, 5.
ἔξιέναι] ποταμοὶ εἰς τὴν θάλατταν ἔξιόντες II, 2, 24. ἐκ τοῦ σόματος ἔξιόν ὑγρὸν II, 3, 14. ἔξιόντος οἰκείου θερμοῦ IV, 1, 12. ἔξιούσης τῆς θερμοτήτος ὑπὸ τοῦ περιεστώτος ψυχροῦ IV, 5, 8. ὅταν τὸ θερμὸν ἐξικμάσῃ ἔξιόν IV, 7, 18. cfr. IV, 10, 11, 12. ἔξιόντος τοῦ ὑγροῦ μετὰ τοῦ θερμοῦ IV, 10, 18.
ἔξικμάζειν] ὅταν τὸ θερμὸν ἐξικμάσῃ ἔξιόν IV, 7, 8. μήτ'
- ἔξικμασται πᾶν τὸ ὑγρὸν IV, 8, 11. ὅσων ... ἅπαν ἐξικμάσθη IV, 11, 5.
ἔξίτηλος] σφόδρα ἐξίτηλον IV, 12, 8.
ἔξουσία] ἐξουσίας δοθείσης II, 3, 40.
ἔξω] τὰ ἄλλα ἔξω τοῦ φοινικοῦ I, 5, 3. ἐν μὲν τῷ κόλπῳ ἔξω δέ .. I, 7, 10. οἱ ἔξω τόποι I, 10, 8. τὰ τῆς Ἰνδικῆς ἔξω II, 5, 15. ἢ ἔξω Λιβύας θάλαττα II, 5, 18. ὅτε μὲν ἔξω ῥεῖ ὅτε δ' εἶσω II, 8, 1. ἔξω ἦν νότος, ἐκεῖ δὲ βορέας II, 8, 43. ἢ ἔξω Ἰρις III, 4, 33. ἢ ἐν τῷ ἔξω ὑγρῷ θερμασία IV, 3, 12.
ἔξωθεῖν] θάλαττα ἔξωθονμένη ὑπὸ τῶν ποταμῶν I, 14, 6.
ἔξωθεν] ὑπὸ τοῦ ἔξωθεν πυρός IV, 10, 12.
ἐπάγειν] ἐπάγει ἔκνουσα ἢ οἰκία θερμοτήτος III, 2, 3.
ἐπαγωγή] πῶστις τούτων ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς IV, 1, 2.
ἐπαίρειν] ἐπαρθέντος αὐτοῦ τοῦ ἡλλίου III, 5, 19.
ἐπακτός] ὕδωρ εἴτ' ἐπακτὸν εἴτε σμφυές IV, 5, 6.
ἐπάλλαξις] IV, 9, 28.
ἐπαλλάττειν] ἢ ἐπαλλάττουσι αἱ ἀκτῖνες III, 4, 19.
ἐπαναφαίνειν] μικρὰν ἐπαναφαίνειν I, 6, 2.
ἐπανελθεῖν] ἐπανῆλθε [τὸ φέγγος] μέχρι τοῦ I, 6, 10. ὅταν εἰς τὸν αἴρα ἐπανέλθῃ

- [ορρ. κατέλθῃ] I, 12, 13. ἐπανέρχεται ἄνω IV, 3, 25. εἴρηται καθόλου πρότερον ὅμως δ' ἐπανέλθωμεν καὶ νῦν IV, 8, 7.
- ἐπέλ] ἐπέλ γο I, 4, 10. ἐπέλ γὰρ κῆται *cum positum sit* II, 3, 20. ἐπέλ ἢ πέψις τελειοσις τις ... τότε ἢ πέπανοις τελειά ἐστι IV, 3, 1.
- ἐπειδήπερ] I, 6, 7.
- ἐπέλεπερ] III, 5, 6.
- ἐπέκεινα] τῶν τρόπων II, 5, 11.
- ἐπελθεῖν] πρὶν ἐπελθεῖν τὸ ὄμβριον I, 13, 7. ἐπεληλυθῆα ἢ θάλαττα I, 14, 18.
- ἐπέχειν] ἐπέχειν τόπον II, 2, 16. ἐπέχειν τόπους *de sole dicitur* II, 4, 20. ὀλίγον ἐπέχει τόπον [ἢ θάλαττα] II, 1, 11. ἐπέχειν πολλὸν τόπον *de exhalationibus dicitur* II, 8, 48.
- ἐπὶ] ἐπὶ τοῦ μέσου καὶ περὶ τὸ μέσον I, 3, 14. τὸ κοινὸν ἐπὶ πάσης τῆς καπνώδους διακρίσεως I, 4, 3. ἐπ' ἀρχὴν I, 4, 6. ὑπερβολὴ ἐπὶ μικρὸν I, 6, 2. ἐπὶ θερμαῖς τροπαῖς ὕψος τοῦ ἡλίου I, 6, 4. ἐπὶ Ἀστείου ἄρχοντος *ibid.* ἢ διαδρομῇ διαδίδωσι ἐπὶ μῆκος I, 7, 4. ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ I, 7, 9. II, 8, 4. 6. IV, 9, 27. 11, 2. ἢ λεγομένη ἐπὶ φαιθοντος φορὰ I, 8, 2. γενέσθαι ἐπὶ τῆς χαλάξης I, 12, 4. χιῶν ἐπὶ τοῖς ὑψηλοῖς γινόμενη I, 12, 6. ἐπὶ τοῦ κροστᾶλλου σκηροποιεῖσθαι I, 12, 18. ἐπ' ὀλίγον I, 13, 25. ἐπὶ πλειῶ χρόνον I, 14, 13. ἐπὶ τῶν Τρωικῶν *tempore belli* Troiani I, 14, 15. ὁ ἐπὶ Δευκαλίωνος κατακλυσμός I, 14, 20. ἐπὶ πολλῶν χρόνον διαρκεῖν I, 14, 23. ἐπὶ τραπέξαν περιτείνειν ἕδωρ II, 2, 18. ἐπὶ πάντων φθορὰν εἶναι καὶ γένεσιν II, 3, 21. ὡς ἐπὶ πᾶν εἰπεῖν II, 3, 30. IV, 9, 27. συμβαίνει ἐπ' ἀμφοτέρων II, 3, 33. δῆλον ἐπὶ τῶν ἔργων (*te ipsa perspicuum est*) II, 4, 26. μετὰ τὰς τροπὰς μᾶλλον ἢ ἐπ' αὐταῖς II, 5, 8. ἐπὶ τοῦ μέσου τῆς γῆς II, 5, 10. ἐπὶ πλάτος ὀριζοῦσθαι II, 5, 13. τὸ μόριον τῆς γῆς ἐφ' οὐ τυχόνος οἰκοῦντες II, 7, 2. οἰσμοὶ ἐπὶ μικρὸν τόπον II, 8, 44. ἐπὶ πλάτος ... ἐπὶ μῆκος II, 7, 4. ὁ ἐπὶ τῆς γῆς ἄνεμος II, 9, 21. ὁ αὐτὸς ἐπὶ πάντων ἀρμόσει λόγος III, 3, 1. ἐπὶ τὸ πλεῖον οὐκ ἔτι III, 4, 24. πῦρ ἐπὶ πῦρ III, 4, 28. ἐπὶ τῶν ἀνθῶν γίνεται III, 4, 29. ἐπὶ δύσεως τοῦ ἀστρου III, 5, 3. λέγεται σῆψις ἐπὶ τῶν ... φθιτομένων IV, 1, 9. *cf.* 3, 1. 3. 10. ξύλα ἐπὶ τῷ ὕδατι ἐπιπλεῖ IV, 7, 20. διαιρεῖσθαι ἐπὶ πλεῖον IV, 9, 24. ἐπὶ πολὺ ἐκτείνεσθαι IV, 9, 28. ῥύσις συνεχῆς ἐπὶ μῆκος ἀέρος IV, 9, 33.
- ἐπίδηλος] ἐπίδηλον οὕτω ποιεῖν II, 3, 11. ἀῆρ ἐπίδηλος II, 4, 24. δι' ὀλιγότητα οὐκ ὁμοίως ἐπίδηλον II, 8, 26.
- ἐπιδήλωσις] I, 7, 9. II, 8, 36. ἦττον ἐπιδήλωσις ποιεῖν II, 1, 12. πάνν ἐπιδήλωσις III, 4, 22.
- ἐπιδιατρίβειν] III, 1, 10.
- ἐπιδιδόναι] ἐπεδεδῶκε τῇ προ-

- χόσσι τῶν ποταμῶν τοσοῦτον
 I, 14, 29.
- ἐπίδοσις] I, 14, 10.
- ἐπιέναι] τὸ ἀνωθεν ἐπιὸν ὕδωρ
 I, 13, 28. τῆς θαλάττης τὰ
 μὲν ἐπιλειπούσης τὰ δ' ἐπιούσης
 I, 14, 32.
- ἐπιζευγνύναι] III, 3, 8. γραμμαλ
 ἐπιζευχθεῖσαι III, 5, 2.
- ἐπιζητεῖν] II, 5, 7.
- ἐπικάειν] [κεραυνός] οὐκ ἐπι-
 κίων διὰ λεπτότητα III, 1, 9.
- ἐπικεραυνῶναι] αἱ ἐπικεκραμέναι
 ουστάσεις I, 14, 23.
- ἐπικρατεῖν] ἐπικρατεῖ τὸ ψῆχος
 I, 11, 3.
- ἐπικρεμαννύναι] σπόγγος πυκνός
 ἐπικρεμάμενος I, 13, 12.
- ἐπιλανθάνειν] ἐπιλελῆσθαι διὰ
 χρόνου πλῆθος I, 14, 9.
- ἐπιλείπειν] οὐκ ἐπιλείπει [ἢ θά-
 λαττα] ὡς περ οἱ ποταμοί II,
 3, 33.
- ἐπίπαν] ὡς ἐπίπαν εἰπεῖν II, 3,
 30. IV, 9, 27.
- ἐπίπεδον] III, 3, 9. IV, 4, 7.
 ἐκβεβλήσθω ἐπίπεδον III,
 5, 3. θλάσει ἐπίπεδον IV, 9,
 13. εἰς βάθος τοῦ ἐπίπεδου
 παραλλάττοντος IV, 9, 15.
- ἐπιπλεῖν] ἐπὶ τοῦ ὕδατος διὰ
 μικρομέρειαν ἐπιπλέουσι I, 12,
 3. ἐπιπλέουσι τὰ ψά II, 3, 38.
 ἐπιπλεῖν καὶ οὐ καταδύεσθαι
 II, 3, 39. τὰ ξύλα ἐπὶ τῷ ὕδατι
 ἐπιπλεῖ IV, 7, 20.
- ἐπιπολάζειν] πᾶσιν ἐπιπολάζον
 πῦρ I, 2, 1. ἐπιπολάζειν διὰ
 τὸ κορυφῶν οὐρ. ὑψίστασθαι διὰ
 τὸ βάρος I, 4, 2. τὰ ἐπιπολά-
- ζοντα οὐρ. τὰ κατιόντα II, 3,
 34. τὸ ἐπιπολάζον τῆς γῆς ὑγρόν
 II, 4, 4. ἐπιπολάζει πλῆθος
 λίθων II, 8, 47. τὸ ἔλαιον ἐν
 τῷ ὕδατι ἐπιπολάζει IV, 7, 3.
- ἐπιπολή] τὰ ἐπιπολής II, 5, 9.
 ἂν ἢ κατ' ἐπιπολής ἢ κάτωθεν
 βιάζεται τὸ πνεῦμα II, 8, 39.
- ἐπιπρόσθησις] χρώματα μιγνύ-
 μενα κατὰ τὰς ἐπιπροσθήσεις
 I, 5, 2.
- ἐπίρρυσις] τὴν ἐπίρρυσιν ποιεῖν
 ἐφ' ἕκαστα τῶν ῥευμάτων II,
 2, 20.
- ἐπισκέπτειν] ἐπισκεπτέον περὶ
 ἐκάστου γένους III, 7, 6.
- ἐπισημαίνειν] ἐπὶ δύο ἔτη ἐπι-
 σημαίνειν II, 8, 33.
- ἐπιτελεῖν] ὅταν ξηρότερον γίνη-
 ται ἐπιτελεσθέν IV, 3, 21.
- ἐπιτέλλειν] μέσων νεκτῶν ὁ δελ-
 φος ἐπιτέλλει I, 8, 9. [ἀνατέλ-
 λειν εἰ ἐπιτέλλειν quomodo dif-
 ferant docet Comment. Vol. I,
 p. 416]. Ὁρίων δύνων καὶ ἐπι-
 τέλλων II, 5, 4.
- ἐπιτολή] κυνός ἐπιτολή II, 5, 5.
- ἐπιφάνεια] ἔχοντα ἐπιφάνειαν
 λεῖαν III, 2, 10.
- ἐπιχειρεῖν] λέγεται Σίωστροις
 ἐπιχειρεῖσαι τῶν παλαιῶν I,
 14, 27.
- ἐπίχυσις] ποιεῖν τὴν ἐπίχυσιν
 τοῖς ῥεύμασιν II, 2, 21.
- ἐπομβρία] ἐπομβρίαί πολλαί II,
 4, 11. ἀνέμων τε περὶ καὶ
 ἐπομβρίας II, 4, 28. ἐν ἐπομ-
 βρίαῖς II, 8, 11.
- ἐπομβρός] ἐπομβρα τὰ ἔτη II,
 4, 10.

- ἐργάζειν**] ποικιλταί ἐργαζόμενοι πρὸς τὸν λύχνον III, 4, 29. ἐργαζομένων τῶν ποιητικῶν IV, 1, 8. cfr. 1, 4. ὅσα αἱ δυνάμεις ἐργάζονται ἐκ συνεστώτων IV, 2, 1. ὁ εἰργασμένος σίδηρος IV, 6, 9.
- ἐργασία**] ἐργασίαι αἶς ἐργάζονται τὰ ποητικά IV, 1, 4. ἐργασία τῶν σωματίων IV, 7, 1.
- ἔργον**] χώρα γεγονυῖα φαίνεται καὶ οὐσα τοῦ ποταμοῦ ἔργον I, 14, 26. [λίμνη] ἔργον ἐστὶ τῶν ποταμῶν I, 14, 29. cfr. I, 14, 31. ἐξ ἔργων δῆλον II, 14, 26. δῆλον καὶ ἐπὶ τῶν ἔργων II, 4, 26. τὰ ὑπόλοιπα ἔργα τῆς ἐκκρίσεως ταύτης III, 1, 1. ἔργον ἐπὶ τῶν χειροκμητῶν τὸ ὀπτῆσαι μεῖζον ἢ ἐψησαι IV, 3, 22. ἐστὶν ὀνόματι οἶνος, ἔργω οὐκ ἐστὶν IV, 9, 35. τὰ ὅλα ἔργα τῆς φύσεως IV, 12, 2. ἀπαντὰ ἐστὶν ὀρισμένα τῷ ἔργω IV, 12, 5. τὰ δυνάμενα ποιῆν τὸ αὐτῶν ἔργον *ibid.* ἔργον τῆς σαρκός τῆς γλώττης IV, 12, 6.
- ἔριον**] ἐν λευκοῖς ἢ μέλασι ἐρίοις III, 4, 29. ἐπακτὸν ὕδωρ οἷς ἐν ἐρίῳ IV, 5, 6. — IV, 9, 2. 3.
- Ἐρμῆς**] ὁ τοῦ Ἑρμοῦ ἀστὴρ I, 6, 2.
- ἐρυθρός**] ἐρυθρὰ [θάλαττα] II, 1, 10. ἐρυθρὰ φλόξ τῶν χλωρῶν ξύλων III, 4, 11.
- ἐσπέρα**] ἀστὴρ γενόμενος ἀφ' ἐσπέρας I, 7, 9. κομήτης ἀφ' ἐσπέρας ποιησάμενος τὴν ἀνατολήν I, 7, 10.
- ἐσχατεύειν**] οἱ ἐσχατεύοντες τῆς Σκυθίας τόποι II, 5, 14.
- ἔσχατος**] ἀναλύονται ἔσχατον I, 3, 1. τὰ ἔσχατα ἄστρα I, 3, 2. τὸ ἔσχατον τοῦ λεγομένου ἀέρος I, 8, 11. ἔσχατον πέρας II, 9, 2. εἰ τὰ ἔσχατα ληφθεῖη IV, 12, 4.
- ἔσω**] ἢ ἔσω Ἰρις III, 4, 33.
- ἔτερος**] σῶμα ἕτερον πυρὸς καὶ ἀέρος I, 3, 12. ἀεὶ ἕτερα I, 8, 5. δι' ἕτεραν τιν' αἰτίαν I, 8, 17. τοιοῦτον ἕτερον II, 3, 42. ἀπὸ τῆς θερμῆς τροπῆς καὶ οὐκ ἀπὸ τῆς ἐτέρας ἄρκτου II, 5, 10. ὅταν ἄλλων ἐκπεόντων ἀνέμων ἐπιπίπτωσιν ἔτεροι II, 6, 22. ἕτερον ἀεὶ γινόμενον II, 7, 3. ἢ ἕτερα ἀναθυμῆσις III, 1, 2. εἴρηται ἐν ἕτεροις πρότερον III, 1, 12. cfr. IV, 3, 25. 10, 12. λαμβάνοντες ἕτερα ἀνθ' ἐτέρων III, 4, 29. ἰσημερία ἢ ἕτερα III, 5, 20. τοιοῦτον ἕτερον οἶον αὐτό IV, 3, 1.
- ἐτησίαι**] οἱ ἐτησίαι πνέουσι μετὰ τροπᾶς II, 5, 5. 8. ἐτησίαι ἀσθενεῖς II, 5, 9. ἐτησίαι περιῖστανται ταῖς περὶ δυομάς οἰκοῦσι II, 6, 22.
- ἔτι**] λοιπὸν δ' ἐστὶν ἔτι I, 1, 2. ἔτι δέ I, 1, 2. 5, 3. 12, 7. IV, 9, 30 *ei saepius.* καὶ πρὸς τοῦτοις ἔτι I, 8, 13. ἔτι ἐπεὶ II, 1, 10. μᾶλλον ἔτι ἢ III, 4, 5. ἔτι ἦττον IV, 12, 4. γινομένη ἔτι ἀρχὴ III, 1, 5.
- ἔτος**] ἐπομβρα ἀνωμόδη τὰ ἔτη II, 4, 10.
- εὐδία**] ορη. χειμῶν I, 10, 6. σημεῖον μᾶλλον εὐδίας ἢ ὕδατος III, 3, 6. τοῦτο εὐδίας αἰτίον III, 3, 6.

- εὐδιεινός] εὐδιεινότεροι τόποι I, 10, 3. 12, 2.
 εὐεργῶς] τὸν ἀέρα εὐεργῶς ἔχειν πρὸς γένεσιν ὕδατος III, 6, 6.
 εὐήθης] τὸ νομίζειν οὕτως ἔχειν εὐήθεσ II, 7, 3.
 εὐθηρεῖν] μεταβάλλει καὶ πάλιν εὐθηνεῖ I, 14, 13.
 εὐθλαστος] IV, 9, 14.
 εὐθύνειν] IV, 9, 7.
 εὐθυνασις] ἔστι κάμψις καὶ εὐθυνασις ἄλλο καὶ ἄλλο IV, 9, 1.
 εὐθυντός] IV, 9, 6. 7.
 εὐθύς] ἀστὴρ ... εὐθύς ἔδν I, 6, 10. τὸ πρῶτον εὐθύς II, 3, 10. ἀχλὺς πᾶμπαν εὐθεῖα καὶ λεπτή II, 8, 30. ψῦχος σβέννυσι εὐθύς ἔτι γινομένην ἀρχὴν III, 1, 5. κάμψις εἰς τὸ εὐθύ IV, 9, 8. τὸ εὐθύ κεκίμφοθαι *ibid.*
 εὐθύτης] γραμμῆς μῆκος εὐθύτητι διηκριβώμενον II, 8, 28. εἰς εὐθύτητα ἐκ περιφερείας καὶ εὐθύτητος εἰς περιφέρειαν μεταβάλλειν IV, 9, 7.
 εὐθνωρία] ἢ [ἢ ἔλιξ] κατ' εὐθνωρίαν ἐκπνεῖ III, 1, 7. κατ' εὐθνωρίαν εἰσβλέπειν III, 6, 2. ἐν τοῖς κατ' εὐθνωρίαν πόροις IV, 9, 30. Caeterum *cf.* Comment. Vol. II, p. 257.
 εὐκαιρως] εὐκαιρως ἔχειν I, 4, 5.
 εὐκραής] τόποι εὐκραεῖς I, 14, 14.
 εὐκρατος] ἀναθυμιάσις I, 7, 3. *cf.* 7. 2.
 εὐλογος] I, 3, 20. εὐλογον γὰρ ... I, 8, 13. δόξεις γὰρ ἂν εὐλογον εἶναι II, 2, 2. μᾶλλον εὐλογον ... ἢ II, 3, 8.
 εὐλόγως] εὐλόγως συμβαίνει I, 3, 20. εὐλόγως ἂν ἐντεῦθεν γίνωτο II, 4, 22.
 εὐογκος] τοιοῦτον ἀποτελεῖ τὸ θερμὸν εὐογκότερον IV, 2, 7.
 εὐόριστος] II, 4, 8. τὸ εὐόριστον καὶ δυσόριστον [definitio] IV, 1, 3. ἔστι τὸ μὲν ὑγρὸν εὐόριστον ... τὸ δὲ ξηρὸν δυσόριστον IV, 4, 3. Vide etiam Vol. II, p. 395 sq.
 εὐρόνοτος] II, 6, 7.
 εὐρος] εὔροι καὶ ζέφυροι διαδοχόμενοι πλοῦσι II, 5, 18. *cf.* III, 4, 4. εὔρος γειτνιῶν τῶ νότῳ II, 6, 7. *cf.* 6, 19.
 εὐρύς] ἐξ εὐρέος εἰς στενὸν βιάζεσθαι III, 1, 3.
 εὐρυχωρία] τῶν τόπων II, 8, 21.
 εὐσήμιως] μᾶλλον εὐσήμιως ἔχειν II, 6, 2.
 εὐφρούα] τοῦ ὑπεκκαύματος I, 7, 4.
 εὐώδης] IV, 8, 3.
 ἐφάπτεσθαι] τὰ μὲν ἀποροῦμεν, τῶν δ' ἐφαπτόμεθα τίνα τροπὸν I, 1, 2. κύκλος ἐφάπεται ἀπασῶν τῶν γωνιῶν III, 5, 13.
 ἐφεξῆς] III, 3, 10.
 ἐφήμερος] ἢ οὐστάσις I, 11, 2.
 ἐφθός] ὕδωρ ἐφθὸν μὲν λέγεται ὠμὸν δ' οὐ IV, 3, 9. ξηρότερα τὰ ἐφθὰ τῶν ὀπτῶν IV, 3, 12. *cf.* 3, 21. σκληρότερα τὰ μωμωλασμένα γίνεται τῶν ἐφθῶν IV, 3, 20. τὸ μέλι τὸ ἐφθὸν IV, 6, 2.
 ἐφοδος] ἢ τοῦ κύματος ἐφοδος I, 6, 8.

ἐφορᾶν] καὶ ἡμῖς ἐφωράκαμεν
I, 6, 9.

ἔφυδρος] κοῖλοι καὶ ἔφυδρος τό-
ποι I, 10, 5.

ἔχειν] πῶς ἔχει τάξει I, 3, 2.
τὰ ἐχόμενα τούτων I, 3, 14.
προσῆκουσαν ἔχει σκέψιν I, 13,
5. καλῶς ἔχειν *de regionibus fer-*
tilibus I, 14, 14. 15. ὠφελείας
ἔχειν οὐ μικράς I, 14, 27. πέ-
ρας ἔχειν I, 14, 31. τούτων
οὕτως ἐχόντων II, 3, 22. δυνά-
μει θερμότητα ἐν αὐτῷ ἔχειν
II, 3, 29. μετρίως ἔχειν καὶ
πλευστικῶς (*de p̄vibus dicitur*)
II, 3, 37. διαφορᾶν ἔχειν ἰδίων
II, 4, 12. ἢ τῆς ἐχομένης χώ-
ρας ἀπαθυσίαις II, 4, 14. ὅταν
ἔχη τὸ ξηρὸν ὑγρότητα II, 5, 6.
ἔχει οὐκ ἀλόγως II, 5, 7. πῶς
ἔχουσι [οἱ ἄνεμοι] πρὸς ἀλλή-
λους II, 5, 21. μᾶλλον εὐσήμως
ἔχειν II, 6, 2. τὸ ἐχόμενον τῆς
ἀρχῆς II, 6, 18. αἰτία τοῦ πά-
θους ἐχομένη II, 7, 1. οὕτως
ἔχειν ὥστε μὴ ... II, 7, 3.
cfr. IV, 11, 7. ἄλλως ἔχειν II,
8, 2. τὴν ἀρχὴν ἔχειν II, 8, 45.
συγκρίσεως ἐχοίσης ταῦτα δυνά-
μει II, 9, 2. οὕτως ἀεὶ τὸ ἐχό-
μενον III, 1, 3. πῶς ἔχοντος τοῦ
αἴρος γίνεται ἢ ἀνάκλαισις III,
3, 6. εἰ μὴ ἔχει πῶς οὕτως ὁ
αἴρ ὥστε ... *ibid.* ἢ ἐχομένη
περιφέρεια III, 3, 11. cfr. 4,
25. ἐν τοῖς τρεῖσι τούτων ἔσχε
τέλος III, 4, 24. τὰ ἐχόμενα
εἶδη IV, 2, 1. ἔχει οὕτω τῆξιν
πρὸς τὸ τηκτόν IV, 4, 2. ἀφαι-
ρεθέντος ὑφ' ἧς ἔχει θερμότη-
τος [i. e. ὑπὸ τῆς θερμότητος
ἦν ἔχει *vide Comment. Vol. II,*

p. 463] IV, 5, 9. σίδηρος ὁ
ἐλάττω ἔχων ἀποκάθαρσιν IV,
6, 10. ὅσα ὑγρότητα ἔχει μὲν
οὕτω δ' ἔχειν ὥστε ... IV, 9,
31. ὁ λιβανωτὸς τῆ μὲν οὕτως
τῆ δ' ἐκείνως ἔχει IV, 9, 40.
τὰ ἔχοντα μὲν τὴν φύσιν θερμά
IV, 9, 7. ἔχομεν ἐξ ὧν συνέστηκε
IV, 12, 1. cfr. 12, 12.

ἔψειν] τὸ ὑγρὸν ἢ ὀπτώμενον ἢ
ἐψόμενον IV, 2, 5. ἔλαιον οὐχ
ἔψεται αὐτὸ κατ' αὐτό cfr. 9,
35. τὰ φάρμακα ἔψειν λέγομεν
IV, 3, 16. ἐκκάζεται [ὁ ὄρρος]
ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἐψόμενος IV, 7,
11. cfr. 10, 11.

ἔψησις] IV, 2, 1. *definitur* IV,
3, 10.

ἔψητός] ἔστιν οὐ πᾶν σῶμα ἐψη-
τόν IV, 3, 13.

ἔωθεν] ὅτε μὲν γὰρ μέσων νυκ-
τῶν ... ὅτε δ' ἔωθεν I, 8, 9.
ἔωθεν ἐλαττονάκις καὶ περι δού-
σιν III, 2, 2.

ἔως] πρὸς τὴν ἔω τὴν χειμαρηνήν
I, 13, 15. — τὴν θερινήν I, 13,
17. τὰ ἀπὸ τῆς ἔω II, 6, 13.
πρὸ τῶν ἐψίων II, 8, 32.

ἔως] ἔως ἂν sequente conjunctivo
I, 13, 9. II, 15, 9. ἔως ἂν ἔχη
... μέχρι τούτου II, 2, 8.

Z.

ζέσις] ἰπερβολὴ θερμοῦ καὶ ὁσον
ζέσις ἐστὶ τὸ πῦρ I, 3, 14. ἢ
φλόξ πνεύματος ξηροῦ ζέσις I,
4, 4. ἔστιν ἢ σίξις μικρὰ ζέσις
II, 9, 17. ἐχρῆν τὴν ζέσιν ποιεῖν
τὸ πνεῦμα II, 9, 17.

ζεφυρικός] τὰ ζεφυρικά II, 6, 12.

ζέφυρος] II, 5, 18. 6, 6.

- ζεῖν] τὸ ζέον ὕδωρ IV, 11, 3.
 ζημιούν] διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν
 ἐζημιώθησαν II, 3, 37.
 ζῆν] πῦρ ὡς ἂν ἐχῆ τροφήν μέ-
 χρι τούτου ζῆ II, 2, 8.
 ζητεῖν] ἀλήθειαν ζητεῖν II, 3, 4.
 ζητεῖν τὴν ἀπορίαν II, 2, 7.
 ζοφερός] νέφος ζοφερόν ὄν III,
 4, 28.
 ζωδίων] κύκλος τῶν ζωδίων I, 6,
 6. ὁ τῶν ζωδίων κύκλος I, 8, 3.
 ὁ τῶν ζωδίων I, 8, 14.
 ζώνη] τοῦ Ὠρίωνος I, 6, 10.
 ζῶον] (ζῶον, ζωδίων ac similia
 dedimus cum i subscripto. Cfr.
 Jacobs ad *Aelian. Hist. animal.*
 Vol. I. Praef. p. XXII.) περὶ
 ζῴων καὶ φυτῶν I, 1, 3. ζῶα
 ἐγγίνεσθαι τοῖς σηπομένοις IV,
 1, 18. ζῶον οὐκ ἐγγίνεσθαι ἐν τῇ
 πέτρῃ II, 3, 25. ἐν τοῖς σαπροῖς
 ζῶα ἐγγίνεσθαι IV, 11, 4.

H.

- ἦ] ἀναγκαῖον τοῦτο συμβαίνειν ἢ
 φθίρεισθαι II, 2, 7. ἄπαξ ἢ
 πολλάκις II, 3, 5. ἦ ἦ
 I, 10, 2 et saepe. οὐδὲν μᾶλ-
 λον ἢ εἰ I, 13, 26. πλείων ἢ
 ὡστε ἐλάττων ἢ ὡστε IV,
 3, 26.
 ἠγεῖσθαι] ταῦτόν ἠγήσασθαι I,
 3, 4.
 ἦδη] ἦδη γὰρ ὤπται I, 3, 2. δις
 ἦδη I, 6, 11. πάντα ἦδη II,
 1, 12. προῖόν ἦδη πνεῦμα γί-
 νεται II, 4, 27. ὅταν ἦδη πλη-
 σίον ἦ II, 8, 31. τὸν ὑφηγημέ-
 νον ἦδη τρόπον λέγοντες III, 1,
 1. cfr. 1, 11.
 Tom. II.

- ἠδύνειν] ἄλις . . . ἠδύνουσι II,
 3, 42.
 ἠδυσμα] IV, 4, 3.
 ἠθεῖν] ὕδωρ διὰ τῆς τέφρας ἠθεύ-
 μενον II, 1, 5. τὸ διὰ τῆς
 κονίας ἠθεύμενον ὕδωρ II, 3,
 13. 14. IV, 11, 3.
 ἠθμός] ὡς περ δι' ἠθμοῦ ἀπο-
 κρίνεσθαι II, 3, 36.
 ἠκιστα] ὅσα ἠκιστα κάεται IV,
 9, 42.
 ἠλεκτρον] IV, 10, 10. 17.
 ἠλιος] ἡ γινομένη θερμότης ἢ
 παρέχεται ὁ ἠλιος I, 3, 19. ἡ
 τοῦ ἡλίου φορὰ I, 3, 20. ὁ ἠλιος
 μάλιστα δοκεῖ εἶναι θερμός I,
 3, 21. ἄστρα τε καὶ σελήνη καὶ
 ἠλιος I, 4, 13. κεκαῦσθαι ὑπὸ
 τῆς ἡλίου φορᾶς I, 6, 4. ὁ ἠλιος
 ὑπὸ τὴν γῆν φερόμενος I, 8, 4.
 εἰς τὸν ἠλίον τιθέσθαι τὸ ὕδωρ
 I, 12, 18. ἀναφέρεται διὰ τὸν
 ἠλίον ἅπαν II, 2, 16. ὁ ἠλιος
 ἔλκει τὸ ὑγρόν II, 4, 4. ὁ ἠλιος
 ἐξηραίνει θερμαίνων II, 4, 4.
 ὁ ἠλιος τούτους μόνους οὐκ ἐπέρ-
 χεται τόπους II, 4, 21. διὰ τὸ
 πόρρω εἶναι τοῦ ἡλίου ἐνισχύειν
 ἦττον II, 5, 9. γειτνιασίς τοῦ
 ἡλίου II, 5, 20. μετάστασις τοῦ
 ἡλίου II, 6, 18. ἀπουσία τοῦ
 ἡλίου II, 8, 6. ἠλιος ὅταν μᾶ-
 λιστα κρατῆ II, 8, 6. τὸ σχῆμα
 τοῦ ἡλίου III, 6, 3. τῇ μὲν ὁ
 ἠλιος ἀνέχει τῇ δὲ σκιάζει III,
 4, 18.

ἠλιοῦσθαι] I, 13, 18.

ἠμεῖς] ἡ ἡμῖν προαίρεσις I, 1, 3.
 ὤπται ἡμῖν I, 3, 2. τὰ παρ'
 ἡμῖν I, 3, 4. τὰ παρ' ἡμῖν γι-
 νόμενα I, 3, 20. καὶ ἡμεῖς ἐφρω-

- ράκαμεν I, 6, 9. οἱ καθ' ἡμᾶς
 ὠμμένοι ἀστέρες I, 6, 10. ἡμεῖς
 δὲ φαμεν II, 9, 21. τοιαῦθ'
 ἡμῖν εἰρήσθω II, 1, 16. ἐν τῷ
 σώματι ἡμῶν II, 8, 15.
- ἡμέρα] καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέ-
 ραν I, 4, 9. 7, 9. II, 4, 3.
 ἡμέρας μὲν νυκτὸς δὲ I,
 5, 3. καθ' ἡμέραν I, 10, 1.
 καθ' ἐκάστην ἡμέραν II, 2, 5.
 ἐν ταῖς ἐλάττωσιν μακρο-
 τέραις ἡμέραις III, 5, 20.
- ἡμικύκλιον] dimidia zodiaci pars
 I, 8, 3. θάτερον ἡμικύκλιον I,
 8, 17. μεῖζον ἡμικυκλίου τμήμα
 III, 2, 3. 5, 1. 3.
- ἡμισφαίριον] ἡμισφαιρίου ὄντος
 ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος κύκλου III, 5, 2.
- ἡπειρος] αἱ (νῆσοι) ἐγγυὲς τῆς
 ἡπείρου μὲριόν ἐστι τῆς ἡπεί-
 ρου II, 8, 49.
- ἡρέμα] παραβλέπειν ἡρέμα I, 6, 9.
 ἡρεματερον II, 8, 36. ἡρέμα
 καὶ οὐκ ὀξὺ βλέποντι III, 4, 2.
 τὸ ἡρέμα λευκόν III, 4, 28.
- ἡρεμεῖν] εἰ τὸ τε ὄρων ἡρεμοίη
 I, 8, 8. πρὸς τὸ ὄρων καὶ ἡρε-
 μοῦν I, 8, 8. ἔν' ἡρεμῶσιν οἱ
 κάλαμοι ἀνισμένον ᾧ καταίχεται
 ὁ ἀήρ καὶ ἡρέμει II, 8, 33.
- ἡττάσθαι] ἡττηθέντος τούτου τοῦ
 πνεύματος II, 8, 42.
- ἡττων] ἡττον εἰλικρινές I, 3, 12.
 διαφέρει τῷ μᾶλλον καὶ ἡττον
 I, 4, 1. cf. I, 11, 1. II, 3, 45.
 ὅταν ἡττον ἢ ψῆχος I, 12, 1.
 ἡττον ἀρόμυτιν II, 3, 4.
 οὐδὲν ἡττον II, 3, 27. ἡττον
 ἀεὶ φάναι γίνεσθαι II, 7, 8.
 ἡττον λεπτόν III, 1, 1. ἡττον
 σήπεται IV, 1, 13.
- ἡχεῖν] ἡχοῦσιν οἱ τόποι II, 8, 21.
 ἡῶν] ἡῶνα ποιεῖ ὁ ῥοῦς I, 14, 30.
- Θ.
- Θάλαττα] εἰς θάλατταν καὶ εἰς
 γῆν I, 4, 9. ἡ ἔξω θάλαττα
 [vid. Comment. Vol. I, p. 456]
 I, 13, 15. 21. θάλαττα πάντα
 μία ταῦτα συνεχῆς I, 14, 28.
 τῆς θαλάττης τὰ μὲν ἐπιλει-
 ποῖσης τὰ δ' ἐπιούσης I, 14, 32.
 οὐκ αἰετὰ τὰ αὐτὰ ἐστι τὰ μὲν
 θάλαττα ... I, 14, 32. θά-
 λαττα ἀρχὴ καὶ σῶμα τοῦ παν-
 τὸς ὕδατος II, 2, 1. θάλαττα
 τελευτὴ μᾶλλον ὕδατος ἢ ἀρχὴ
 II, 2, 26. ἐάν τις ἀγγεῖον θῆ
 κήρινον εἰς τὴν θάλατταν II,
 3, 35. θαλάττης πλῆθος II,
 5, 13. θάλαττα ῥοώδης II, 8, 8.
 πλῆθος τῆς θαλάττης II, 8, 48.
- Θάτερον] ἐν θατίρω ἡμικυκλίω
 I, 8, 17. θάτερον τούτων II, 1, 9.
 θατίρα τούτων II, 9, 16. εἰ ἐπῆξε
 θάτερον, θάτερον λύσει IV, 6, 13.
- Θανμιστός] I, 4, 8.
- Θεῖον] (sulphur) III, 7, 3.
- Θεῖος] θεῖον ... θεῖον φύσιν ὑπο-
 λαβεῖν I, 3, 4.
- Θεῖν] τὸ αἰετὸ σῶμα θεῖον I, 3, 4
 (etymologia nominis αἰθήρη).
- Θέλειν] ἐθέλει γίνεσθαι fieri ad-
 solet I, 9, 6. θέλει ἐντεῦθεν
 αἰετὸ πνεῦν ἀνεμῶς II, 5, 9.
- Θεολογία] οἱ διατρέβοντες περὶ
 τὰς θεολογίας II, 1, 2.
- Θερινός] ἐπὶ θεριναῖς τροπαῖς
 [τοῦ ἡλίου] I, 6, 4. τοῦ ἡλίου
 ὄντος περὶ θερινὰς τροπὰς I, 6,
 8. cf. II, 5, 7. θερινῇ τροπῇ
 II, 5, 10.

- Θερμασία]** ἡ ἐν τῷ ἕξῳ ὑγρῷ θερμασία IV, 3, 12.
- Θερμαίνειν]** θερμαινόμενης τῆς γῆς ὑπὸ τοῦ ἡλίου I, 4, 2. cf. II, 1, 4. ubi eadem verba. τὰ θερμαινόμενα ὕδατα II, 2, 10. ὁ ἡλιος ξηραίνει θερμαίνων II, 4, 4. ὕδωρ μὴ θερμανθέν II, 4, 8. πυρὸς θερμαίνοντος IV, 3, 15. χαλεπῶς τὰ ἔκτος καὶ τὰ ἐντὸς ὀμαλῶς θερμαίνειν IV, 3, 22. ξηραίνεται πάντα ἢ θερμαινόμενα ἢ ψυχόμενα IV, 5, 8. 9. ὅσα θερμανθέντα ἔπεκα τῷ ψυχρῷ πηγνυται IV, 7, 16.
- Θερμός]** τὰ ἄστρα θερμά I, 3, 10. ὑπερβολὴ θερμοῦ καὶ ὄλον ζῆοις ἐστὶ τὸ πῦρ I, 3, 17. τὸ θερμὸν ἐκθλίβεται εἰς τὸν ἄνω τόπον I, 3, 18. πάθος τὸ θερμὸν τῆς αἰσθήσεως ἐστίν [quod non satis accurate ab Aristotele dictum esse puto] τὸ θερμὸν ἐκκρούεται καὶ ἐκθλίβεται I, 4, 7. τὸ θερμὸν ἄνω πέφυκε φέρεσθαι πᾶν I, 4, 10. ἡ ἀναθυμίασις θερμῆ I, 7, 1. ἡ τοῦ θερμοῦ δύναμις I, 9, 7. πολὺ τὸ θερμὸν I, 11, 3. τὸ θερμὸν ἀπωθεῖ ἀπὸ τῆς γῆς τὰς νεφέλας I, 12, 5. οὐ μὴ κρατήσῃ τὸ θερμὸν II, 3, 23. τὰ θερμότερα κατὰ τὴν κοιλίαν ζῆα II, 3, 29. τὸ θερμὸν διακρινόμενον II, 9, 3. διορισμένων τῶν θερμῶ τῶν πνευμάτων II, 6, 13. τὰ θερμὰ τὰ περὶ Αἴθρων II, 8, 9. ἐξίοντος οἰκίου θερμοῦ IV, 1, 12. πηγνυται . . . θερμῷ ξηρῷ ἢ ψυχρῷ IV, 6, 2. θερμὸν ξηρόν IV, 7, 19. τὰ δὲ θερμοῦ στερήσει ὑπὸ θερμοῦ
- τήκεται IV, 8, 10. ἡ ὑπὸ θερμοῦ κανστικοῦ . . . ἐκκρίσις IV, 9, 31. cf. 9, 33. ἐξίοντος τοῦ ὑγροῦ μετὰ τοῦ θερμοῦ IV, 10, 18.
- Θερμότης]** ἡ θερμότης ἀπὸ τῶν ἄνωθεν ἄστρον I, 3, 9. θερμότητι διακρίνειν I, 3, 10. ἡ γινόμενη θερμότης ἦν παρέχεται ὁ ἡλιος I, 3, 19. τὴν ἄλλαν καὶ τὴν θερμότητα I, 3, 20. ἡ ἄνωθεν θερμότης I, 9, 2. τῆς θερμότητος ἀπολιπούσης . . . διασκεδαννυμένης . . . σβεννυμένης I, 9, 3. βορέας . . σβίννυσι τὴν θερμότητα I, 10, 6. δυνάμει θερμότητα ἐν αἰτῷ ἔχειν II, 3, 29. ἡ ἐν τῇ γῆ θερμότης II, 4, 6. θερμότης συμμετρος II, 5, 6. οἰκία [τῆς γῆς] θερμότης II, 5, 6. πλείων θερμότης II, 5, 9. ἡ ἐκκρινομένη θερμότης II, 9, 5. ἡ ἀπὸ τῶν ἀκτίνων θερμότης II, 9, 13. ἡ ὑπὸ τῆς ἐν τῷ ἀέρι θερμότητος κίνησις IV, 1, 15. ἀποκεκριμένη θερμότης φυσικὴ IV, 1, 18. 3, 2. ἡ ἐν τῇ φύσει θερμότης IV, 2, 6. ἐνδεια θερμότητος IV, 3, 26. ἔχειν ἄλλοτριαν θερμότητα IV, 11, 2, 3. θερμότης πλείων ἢ ἐλάττων IV, 11, 3. γίνεσθαι θερμότερα ἄλλοτρία θερμότητι IV, 11, 8. θερμότης ἢ φθείρασα τὴν ἐκάστου οἰκίαν θερμότητα IV, 11, 4. ουνέστη τὰ πλείοστα ὑπὸ θερμότητος πεψάσης IV, 11, 5.
- Θέρος]** ξηρότερος ὁ αἶψ τοῦ θέρου I, 12, 16.
- Θέσις]** τὰς ἐξ ἀρχῆς θέσεις I, 3, 1. ἡ τοῦ πρώτου σώματος θέσις I,

- 3, 9. διαφέρει κατὰ τὴν θέσιν ἢ κατὰ τὸ πλῆθος I, 4, 5. διὰ τὴν θέσιν τῆς ἀναθυμιάσεως I, 4, 12. κύκλος τῆς θέσεως κείμενος οὕτως I, 8, 15. μηδεμίαν διὰ τέλους ἔχειν φανεράν θέσιν [de astris loquitur] I, 8, 18. ὁ τῆς θέσεως δευτέρος τόπος I, 9, 1. ἀντικρὺ τῆς θέσεως τῆς ἐκροῆς II, 2, 21. θέσεις τῶν ἀνέμων II, 6, 1. τῆς θέσεως τῶν ἀνέμων οἱ λόγοι II, 6, 2. κατὰ θέσιν τῶν τόπων II, 6, 6. τὰ ἐξ ἐναντίας κείμενα κατὰ τὴν θέσιν III, 2, 4. τῆς θέσεως τὸν αὐτὸν τρόπον γίνεσθαι III, 4, 17. τῆς θέσεως τὰς χροὰς ἔχειν ἐξ ἐναντίας κείμενας III, 4, 30.
- Θεωρεῖν**] ἐστὶ θεωρητέον I, 1, 2. διεκθόντες περὶ τούτων θεωρήσωμεν I, 1, 3. φαίνεται θεωροῦσι ἡμῖν I, 3, 5. θεωρεῖσθαι ἐκ τῆς ὑπογραφῆς I, 8, 18. II, 6, 2. νύκτωρ ἐν ὕδατι τὸ γάλα ἐμφαίνεται θεωροῦσι I, 8, 10. διὰ τῶν ὑπαρχόντων θεωρεῖν δεῖ II, 1, 5. ἐκ τῶν ἐν τῷ αἵματι δεῖ θεωρεῖν γινομένων II, 8, 16. τοῖς ὄμμασι θεωρεῖν III, 1, 12. ἔστι περὶ τούτων τεθεωρημένον III, 2, 12. ἐκ τοῦ διαγράμματος ἔσται θεωροῦσι δῆλον III, 5, 1. θεωρεῖσθαι ταῦτα ἐκ τῶν συμβαινόντων III, 5, 1.
- Θεωρήματα**] τὰ ἀστρολογικὰ θεωρήματα I, 3, 2. ἐν τοῖς περὶ τὸν ἄνω τόπον θεωρήμασιν I, 3, 6. τὰ περὶ τῶν ἀστρολόγων θεωρήματα I, 8, 6.
- Θήκη**] ἐν ταῖς θήκαις IV, 2, 8.
- Θήρα**] αἱ τῶν ἐχθρῶν θήραι I, 12, 18.
- Θιγγάνειν**] ὅταν διὰ τὸ πλῆθος ἐλθεῖν δόξωσι θιγγάνειν ἀλλήλων I, 6, 1.
- Θλαῦν**] τῶν θλαστῶν ὅσα μένει θλασθέντα IV, 9, 14.
- Θλάσις**] definitionem adfert IV, 9, 13. μὴ μένει ἢ θλάσις ὡς περ ἐρίου IV, 9, 14.
- Θλαστός**] θλαστὸν ἄθλαστον IV, 8, 6. τὰ μὲν θλαστά ὄσον χάλκος καὶ κῆρος IV, 9, 13.
- Θλίψις**] οὐχ ὑπέκειται τῆς θλίψεως [τὸ ἔδωκε] IV, 4, 7.
- Θνήσκειν**] ὀφθαλμὸς τοθνεῖός IV, 12, 5.
- Θρασκίαι**] II, 6, 8.
- Θραύειν**] ὅσα δύναται μήτε θραύεσθαι διαιρούμενα IV, 9, 26.
- Θραῦσις**] IV, 12, 10. definitio IV, 9, 11.
- Θραυστός**] θραυστὸν ἄθραυστον IV, 8, 6. κατακτὰ καὶ θραυστά IV, 9, 10.
- Θρίξ**] IV, 9, 19. τρίχες IV, 10, 2, 16.
- Θυμῶν**] τύφεσθαι καὶ θυμῶσθαι II, 5, 6. θυμῶνται οὕτως τὸ πεπηγὸς οὕτως τὸ μηδὲν ἔχον ξηρὸν ibid.
- Θυμιάσις**] definitio legitur IV, 9, 33. ἔστι ξυλώδους σώματος θυμιάσις καπνός . . . ἢ δὲ πίνος θυμιάσις λιγνύς, ἢ δὲ λιπαροῦ κνῖσα IV, 9, 34. ὁ τυχῶν οἶνος μικρὰν ἔχει θυμιάσιν IV, 9, 35. ξύλων ἢ θυμιάσις IV, 9, 42.
- Θυμιατός**] θυμιατὸν ἀθυμιατὸν IV, 8, 6 definitio IV, 9, 31. ὅτι τὸ ἔλαιον θυμιατὸν ἔστι

ἀλλ' οὐκ ἀτμιστόν IV, 9, 35.
 ὅσα μὴ ὑγρά ὄντα θυμιατὰ ἔστιν
 IV, 9, 39. τὰ θυμιατὰ χρόνῳ
 εἰς αἴθρα ἐκκρούσται IV, 9, 32.
 τὰ μὲν μαλακὰ τὰ δὲ θυμια-
 τὰ IV, 10, 17.

I.

ιατρός] οἶον οἱ ἱατροὶ ὀπίσκοντες
 IV, 7, 11.
 ἰδέα] λέγεται κατὰ μὲν τὴν ἀν-
 τὴν ἰδέαν μεταφορᾷ δέ IV, 3, 2.
 cfr. 3, 14.
 ἰδεῖν] ἔστιν τοῖς ὕμμασιν ἰδεῖν I,
 8, 18. 14, 30. πολλάκις ἰδεῖν
 τοῦτο γινόμενον ἔστιν I, 10, 7.
 οὐ χαλεπὸν ἰδεῖν II, 2, 17. ἐν
 προχειρῶ τούτου τὴν αἰτίαν ἰδεῖν
 II, 3, 4.
 ἰδέιν] ἰδιούσης τῆς γῆς I, 13, 11.
 ἰδαί ηἰ γῆ II, 3, 10.
 ἰδιος] διαφορὰν ἰδιον ἔχειν II,
 4, 14. ἐκείνων ἰδιοὶ οἱ περὶ
 τούτων λόγοι III, 4, 21. κοινῇ
 εἴρηται περὶ πάντων ἰδία ...
 III, 7, 6. λέγεται τῶν στοιχείων
 ἰδιώτατα ξηροῦ μὲν γῆ ... IV,
 4, 4. διαφέρει ἀλλήλων τοῖς
 πρὸς τὰς αἰσθήσεις ἰδίοις IV,
 8, 3.
 ἰδίως] ἰδίως λέγεται ... IV, 1, 9.
 ἰδρεύειν] τὸ περὶ τὴν γῆν ἰδρῦμι-
 νον σῶμα I, 3, 2.
 ἰδρώς] ἰδρῶς ἀλμυρὸς II, 1, 4.
 ἰδρῶς γίνεται II, 3, 13. ἰδρῶς
 δύναμις συνεκκρινόμενη ἐκ τῶν
 σαρκῶν II, 3, 14.
 ἰθαγενής] II, 6, 11.
 ἰκανός] ἰκανή ἐστὶ παρασκευάζειν
 I, 3, 20. σημεῖον ἰκανόν I, 3,

21. τεκμήριον ἰκανόν I, 14, 26.
 τόπος οὐχ ἰκανός I, 13, 24.

ἰκανῶς] τὰ νῦν δεικνύμενα ἰκα-
 νῶς I, 3, 5. ἄμφω ταῦτ' ἔχει
 ἰκανῶς I, 3, 20. ἰκανῶς δῆλον
 I, 6, 13. νομίζομεν ἰκανῶς ἀπο-
 δεδειχθαι I, 7, 1. ἰκανῶς ...
 οὐχ ἰκανῶς εἰπεῖν II, 3, 12.

ἰκμάς] πλείστη ἐν αὐτῇ [sc. τῇ
 ἱριδι] ἰκμάς ἐνέμεινε III, 5, 16.

ἰλός] εἰ δὲ πᾶς οἶνος ἰλὸν ἔχει
 IV, 10, 7.

ἰμῆς] IV, 9, 19.

ἰμάτιον] κεραυνὸς δι' ἰματίων οὐκ
 ἔκασεν III, 1, 11. τὰ τῇ ψί-
 ξει ξηραίνόμενα ὡς περὶ ἰμάτιον
 IV, 5, 8.

ἰξός] IV, 8, 11. 9, 19.

ἱρίς] τῆς ἱριδος οὐδέποτε γίνεται
 κύκλος III, 2, 3. φαίνεται γι-
 νομένη ἡ ἱρίς III, 4, 9. ἡ ἱρι-
 δος ἀνόκλασις III, 4, 12. ἱρίς
 ὄλη ὡς περὶ ἡ περὶ τοὺς λύχνους
 III, 4, 14. ἱρίς ἀπὸ τῶν κόπων
 τῶν ἀναφερομένων ἐκ τῆς θα-
 λάττης III, 4, 17. ἱρίς τρίχρως
 φαίνεται III, 4, 24. ἱρίς γίνε-
 ται III, 4, 26. ἡ ἀπὸ τῆς σε-
 λήνης ἱρίς III, 4, 28. ἡ ἔξω
 ... ἡ ἔσω ἱρίς III, 4, 33. ἴστα-
 ται ἡ ἱρίς, ὕπον ... III, 5, 16.

ἱριώδης] φῶς ἱριώδες III, 4, 16.

ἱς] τὸ αἷμα τοῦ ἐλάφου οὐκ ἔχει
 ἱνας IV, 7, 13. τὸ ἔχον ἱνας
 αἷμα ... τὰ μὴ ἔχοντα ἱνας
 ὕδατα IV, 10, 18.

ἰσάζειν] ἰσάζει ὡς ἐπίπαν εἰπεῖν
 II, 3, 30.

ἰσημερία] ὀπωρινή ἰσημερία III,
 2, 3.

- ἰσημερινός] ἀπὸ δυσμῶν τῶν ἰσημερινῶν I, 6, 8. ἰσημερινὸς κύκλος I, 7, 10. πρὸς δυσμὴν ἰσημερινήν I, 13, 19. δυσμῆ ἀνατολὴ ἰσημερινή II, 6, 4.
- ἴσος] ἴσα τὴν δύναμιν I, 3, 8. καὶ ὁμοίως καὶ ἴσον πρὸς ἡμᾶς ἀπέχων I, 8, 9. τὸ ἴσον οὐξεται II, 2, 23. χροῖματα ταῦτα καὶ ἴσα τὸν ἀριθμὸν II, 2, 4.
- ἰσοταχῶς] I, 8, 8.
- ἰσότης] ἰσότητα τῆς κοινῆς ἀναλογίας ὑπερβάλλειν I, 3, 7. ἰσότης τῆς δυνάμεως I, 3, 8.
- ἰσχειν] εἰ διὰ τὴν ἀνάκλασιν τὴν κόμην ἰσχοῦσι I, 6, 7. τοὺς χυμοὺς καὶ χροῶς ἰσχειν τὸ ἕδωρ II, 2, 21.
- ἰσχίον] τῶν ἐν τῷ ἰσχιῷ τοῦ κυνὸς ἀστῆρ τρις I, 6, 9.
- ἰσχύειν] πᾶν ἰσχύει μᾶλλον ἐγγύς II, 4, 25. cfr. II, 8, 24. οὐδὲν — πλεῖον ἰσχύειν IV, 1, 13.
- ἰσχυρός] πάχος ἰσχυρός II, 5, 3. ἰσχυροὶ πνέουσι ἄνεμοι II, 6, 16. ἰσχυρότερος ὁ σεισμὸς II, 8, 7. κρύος ἰσχυρόν II, 8, 22. ἰσχυροὺς σεισμὸς II, 8, 33. ἰσχυροτέρα ὄψις III, 1, 13. cfr. IV, 9, 30. πολλῶ ἰσχυρότερον ἐγίνετο III, 1, 13.
- ἰσχυρῶς] διὰ τὸ αἰσεινήν εἶναι τὴν χώραν ἰσχυρῶς I, 12, 20, ἰσχυρῶς κινεῖν II, 8, 14.
- ἰσχός] τοσαύτην ἔχειν ἰσχύν II, 6, 17. τὸ τάχος τῆς ἐκκρίσεως ποιεῖ τὴν ἰσχύν III, 1, 1.
- ἴσως] ἴσως ἂν ἐπαύσαντο τῆς δόξης I, 3, 5. σεμνότερον ὑπέλα-
- βον ἴσως εἶναι τὸ λεγόμενον II, 1, 2. ἴσως εἴρηκεν ἰκανῶς II, 3, 12.
- ἰχθύς] αἱ τῶν ἰχθύων θήραι I, 12, 18.
- ἰχώρ] IV, 10, 15.
- ἰχωροειδής] de sanguine dicitur IV, 7, 14.

K.

- κίειν] οἱ φλόγες αἱ καόμεναι περὶ τὸν οὐρανόν I, 4, 1. καομένη φλόξ ὡσπερ ἐν ἀρούρα καλάμης I, 4, 5. ὥστε φλόγα δοκεῖν κάεσθαι I, 5, 1. διὰ τὸ κεκαῦσθαι ὑπὸ τῆς ἡλίου φορᾶς I, 6, 4. τὰ καόμενα II, 3, 23. IV, 9, 43. καομένη ἢ γῆ II, 3, 45. κεραινὸς δι' ἱματίων οὐκ ἔκασον III, 1, 11. ἐντοτε καίειν λέγεται καὶ θερμαίνειν τὸ ψυχρόν IV, 5, 5. οὐχ (ὁ οἶνος) ὑπὸ ψύχους πήγνυται κάεται τε IV, 9, 35. ἢ φλόξ πνεῦμα ἢ καπνὸς καόμενός ἐστιν IV, 9, 41. ὅσα ἤκιστα κάεται IV, 9, 42. ταῦτα . . . κάει μάλιστα IV, 11, 8. λίθος ὕδατος κάει μᾶλλον IV, 11, 8.
- καθάπερ] καθάπερ δεικνύται I, 8, 6. καθάπερ γὰρ . . . τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ II, 1, 5. καθάπερ ἐκ συμβόλων II, 4, 8. καθάπερ καὶ . . . III, 7, 1. IV, 12, 3. καθάπερ εἴρηται καὶ πρότερον IV, 3, 2.
- καθαρός] πῦρ καθαρὸν I, 3, 5. — καθαρῶτερον I, 3, 12. ἐν ὑπεκκαύματι καθαρῶ I, 7, 7. ὅταν καθαρὸς γένηται ὁ αἰθήρ IV, 6, 9.

- κάθεσις] μέχρι τοῦ μέσου κάθε-
σις II, 2, 21.
- κάθετος] ἤχθωσαν κάθετοι
III, 3, 8. αἱ κάθετοι ἐπὶ τὸ
αὐτὸ σημεῖον προσῦνται III,
5, 15.
- καθίσθαι] καθίσις I, 13, 29.
- καθόλου] καθόλου τε καὶ χωρὶς
I, 1, 3. opp. ἐπὶ μέρους II, 4, 1.
καθόλου ἢ ἀπλῆ γένεσις IV, 1,
5. οὐ κεῖται ταῦτα τὰ ὀνόματα
καθόλου τοῖς ὁμοίοις IV, 2, 2.
τὰ εἶδη καθόλου ταῦτα IV, 3,
24. περὶ τηκτοῦ εἴρηται
καθόλου πρότερον IV, 8, 7.
- καί] καί ἅμα I, 6, 6. τε
... καί καί I, 8, 8. τε
καί I, 4, 6. 5, 1. 12, 19. II,
1, 10. 5, 13. III, 4, 26 τε καί
I, 1, 3. 10, 4. IV, 2, 3 no
saepius. καί καί III, 2, 3
et saepissime. καὶ γάρ III, 3, 8.
IV, 3, 1. 3, 14. 7, 3 et saepius.
καὶ οὐ IV, 7, 20. καὶ δὴ καί
II, 3, 24. 6, 7.
- καικίας] ἔλκων ἐφ' ἑαυτὸν ὥστα
καικίας νέφος proverbialiter II,
6, 17.
- καιρός] ὅταν λέγειν ἢ καιρός I,
7, 8. ἐν ἄλλοις καιροῖς οἰκισιο-
τέροις II, 3, 22.
- καίτοι] I, 3, 21. καίτοι ἔδει I,
12, 6. καίτοι οὐκ ἔδει εἰ ἦν
I, 8, 9. καίτοι ἔχρην I, 12, 6.
- κάκεισε] δεῦρο κάκεισε ταλαν-
τεύεσθαι II, 1, 11.
- καλάμη] ὄραται φλόξ ὥσπερ ἐν
σφούρα καλάμης I, 4, 5.
- κάλαμος] I, 12, 18. IV, 9, 6.
κάλαμος καὶ σχοῖνος II, 3, 43.
- καλεῖν] ὁ καλούμενος ἀήρ I, 3, 2.
αἰθέρα καλεῖν ἐνόμισεν I, 3, 4.
τὸ καλούμενον γάλα I, 6, 1.
οἱ καλούμενοι Πυθαγόρειοι I,
6, 2. cfr. 8, 2. τοῦτ' ἐστὶν ἦν
καλοῦμεν ἀστραπήν II, 9, 8.
αἱ καλοῦνται θάβθοι III, 2, 6.
ὁ καλούμενος ἀνθραξ IV, 9, 36.
- καλῶς] καλῶς ἔχειν de regionibus
fertilibus I, 14, 14. 15. οὐκ
ἂν ὑπολαμβάνοι καλῶς II, 2, 15.
εἰ τὰ περὶ τῶν χρωμάτων εἴρη-
ται καλῶς, ἀνάγκη III,
4, 25.
- κάμινος] ἐν τοῖς καμίνοις IV, 6, 7.
- κᾶν] κᾶν εἴ τι ἔστιν I, 3,
2. 7. ὥσπερ κᾶν εἰ I, 3, 8.
κᾶν μή II, 2, 12. κᾶν ἢ II,
3, 38.
- κάμπτειν] τὸ ἀνακαμπτόμενον
καὶ τὸ κατακαμπτόμενον κάμ-
πτεται IV, 9, 7. εἰ κάμπτεται
πᾶν ἢ ἀνακάμψει ἢ κατακάμ-
ψει IV, 9, 9.
- καμπτός] τὸ καμπτόν IV, 8, 3.
καμπτόν ἄκαμπτον IV, 8, 6.
καμπτά καὶ εὐθύντά IV, 9, 6. 7.
- κάμψις] definitio IV, 9, 8. ἔστι
κάμψις καὶ εὐθύνσις ἄλλο καὶ
ἄλλο IV, 9, 9.
- καπνός] ἐκκίεσθαι ὥσπερ τὸν
καπνόν I, 4, 4. ἄστρα διὰ
καπνοῦ φοινικᾶ φαίνεται I, 5, 2.
ἐν τῷ μέλανι τὸ λευκὸν πολλάς
ποιεῖ ποικιλίας οἶον ἢ φλόξ ἐν
τῷ καπνῷ I, 5, 3. ἐκ χλωρῶν
ξύλων καπνός II, 4, 22. καπνόν
ποιεῖν II, 5, 1. ὅτι ὁ καπνός
πνεῦμα καὶ κάτεται ὁ καπνός
φανερὸν III, 1, 12. ἔστι ξυλώ-
δους σώματος ἀναθυμιάσις κα-

- πρός IV, 9, 34. ἡ φλόξ πνεῦμα ἢ καπνὸς καόμενός ἐστιν IV, 9, 41. ἔϋλων ἢ θυμίαςαι καπνός ἐστιν IV, 9, 42.
- καπνώδης] ἀναθυμίαςαι καπνώδης I, 4, 2. II, 4, 5. 4, 10. καπνώδης διάκρισις I, 4, 3. καπνώδης ἢ λιγνύς III, 4, 16.
- καρπός] οἶον ἔριον καὶ οἱ καρποὶ IV, 9, 3. καρποὶ μόνον τῷ σχήματι τὴν δ' αἰσθησιν οὐ φαίνονται παλαιούμενα IV, 12, 8.
- κατά] ἄστρα κατὰ τὴν ἄνω φεραν διακεκοσμένα I, 1, 1. γινόμενα κατὰ τὰς κινήσεις I, 1, 2. κατὰ τὴν ὑψηγημένον μέθοδον ἀποδοῦναι I, 1, 3. κατὰ βάθους ἄδηλον I, 3, 2. κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ὑπάρχει I, 3, 8. νέφη οὐ συνίσταται κατὰ τὸν ἄνω τέπον I, 3, 10. καθ' αὐτὸ λέγειν I, 3, 19. χρώματα μιγνύμενα κατὰ τὰς ἐπιπροσθήσεις I, 5, 2. ubi vide Comm. κατὰ μικρόν I, 6, 10. 14, 10. II, 4, 26. 27. IV, 7, 22. κατὰ μικρά I, 13, 12. οἱ καθ' ἡμᾶς ὠμίνοι ἀστέρες I, 6, 10. ἀστέρες ἀδιαίρετοι καθ' ἑαυτοὺς I, 6, 12. κατὰ τὴν λεγομένην ἐπιφαιθόντος φεραν I, 8, 2. ὁ καθ' ἕνα συμβαίνει τῶν ἀστέρων I, 8, 13. καθ' ἐκάστην περίοδον I, 8, 20. κατὰ τὴν τάξιν γίνεσθαι I, 9, 6. cfr. II, 3, 25. καθ' ἡμέραν I, 10, 1. 13, 8. ἡ θερμότης καθ' αὐτὴν I, 10, 5. ἐν ταῖς κατ' ἐνιαυτὸν ὥραις I, 14, 20. κατὰ τὴν χώραν ὀρῶντι δῆλον I, 14, 26. κατὰ μικρόν κοινωνοῦν II, 1, 10. κατὰ τὰς στενότητας ὄρουσα φαίνεται ἢ θάλαττα II, 1, 11. cfr. 1, 12. κατὰ μέρος II, 1, 14. κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον II, 2, 2. ἀεὶ καθ' ἡμέραν II, 2, 3. καθ' ἐκάστην ἡμέραν II, 2, 5. κατ' ἐνιαυτὸν II, 2, 12. καθ' ἐκάστην χώραν ibid. κατὰ τινα χρόνον γινόμενον II, 3, 7. κατὰ κύκλον ἀεὶ βαθίζειν II, 3, 8. λαμβάνειν διανοίαν κατὰ τινος de aliqua re II, 3, 7. γινόμενα κατὰ φύσιν II, 3, 24. καταδέεσθαι κατὰ τοῦ ὕδατος II, 3, 39. λέγεται κατὰ τὴν ὑπεροχὴν II, 4, 2. οὐ κατὰ μῆκος ἀλλ' ἐπιπλάτος II, 5, 13. ἄνεμοι καθ' οὐς οὐκ ἐστὶν ἐναντία πνεύματα II, 6, 8. γίνεται τι κατὰ τὸν οὐρανόν II, 9, 12. πνεῦμα κατὰ μικρὰ ἐκκρινόμενον III, 1, 1. ταῦτα ὑπάρχει κατὰ τὴν ὕλην III, 1, 2. κατὰ λόγον III, 4, 32. ψθορὰ κατὰ φύσιν IV, 1, 5. 7. κατ' ἐνδειαν πίεσθαι θερμοῦ IV, 1, 11. θάλαττα κατὰ μέρος διαιρουμένη ταχὺ σήπεται IV, 1, 17. διὰ τὸ μὴ κεῖσθαι ὀνόματα καθ' ἐκάστην τελείωσιν IV, 3, 2. λέγεται κατὰ μὲν τὴν αὐτὴν ἰδίαν μεταφορᾷ δέ IV, 3, 2. 14. ἢ κατὰ τὴν ἔψησιν λεγομένην σήψιν IV, 3, 18. ὑπεῖκον εἰς αὐτὸ κατὰ τὸ ἐπίπεδον IV, 4, 7. τὸ αὐτὸ τῷ αὐτῷ κατὰ ταῦτόν οὐκ ἐστὶν αἴτιον τοῦ ἐναντίου IV, 6, 3. ὅσα κατὰ δυνάμιν καὶ ἀδυναμίαν λέγεται IV, 8, 5. ἢ ἐπίπεδον κατὰ μέρος εἰς βάθος μετὰδοσας IV, 9, 13. cfr. 9, 21. κατὰ μῆκος ἀλλὰ μὴ κατὰ πλάτος IV, 9, 25. cfr. 5, 27. κατ' ἀναλογίαν IV, 9, 34.

- πίττα ἢ ἔλαιον ... μᾶλλον μετ' ἄλλων ἢ καθ' αὐτὰ φλογιστά IV, 9, 38. ληπτέον καθ' ἕκαστον τί ἐστιν IV, 12, 12.
- καταβαίνειν] καταβαίνει τὸ ὑόμενον ὕδωρ I, 13, 10. cfr. II, 4, 22. τὸ καταβαῖνον ὕδωρ II, 2, 12.
- καταβολή] γελοῖον διὰ μικρὰς καὶ ἀναρτίας μεταβολὰς κινεῖν τὸ πᾶν I; 14, 19. ἕως ἂν ἔλθῃ πάλιν ἢ καταβολή τῆς περιόδου I, 14, 24.
- καταδύεσθαι] κατὰ τοῦ ὕδατος II, 3, 39.
- καταδύειν] ὥστε τὰ πλοῖα ἀπὸ τοῦ ... βάρους ... ὀλλῖου καταδύνειν II, 3, 37.
- κατακίειν] κατακεκαυμένη γῆ II, 3, 24. τούτων [referendum ad κάλαμος καὶ σχοῖνος] κατακίουσι II, 3, 43. τὸ κατακαυθέν II, 5, 1. ὁ κατακεκαυμένος τέπος II, 5, 19. ἐστὶ σάρκα καὶ ὀστοῦν καὶ ὀστοῦν κατακαῦσαι IV, 1, 7.
- κατακίμπειν] τὸ ἀνακιμπιόμενον καὶ τὸ κατακιμπιόμενον IV, 9, 7.
- κατακτός] κατακτὸν ἀκάτακτον IV, 8, 6.
- κατακλείειν] ἥλιος κατακλείει τὴν ἀναθυμίασιν εἰς τὴν γῆν II, 8, 6.
- κατακλυσμός] ὁ ἐπὶ Δευκαλιῶνος κατακλυσμός I, 14, 21. ποιεῖν τὸν κατακλυσμόν II, 8, 42.
- καταλήγειν] ἢ καταλήγει πρὸς τὸν ἀέρα I, 3, 12.
- καταμαραίνειν] εἰ [τὸ ὑπέκκαμμα] μὴ καταμαρανθῆι διελθόν I, 7, 4. καταμαρανομένης τῆς ἀναθυμιάσεως II, 5, 3. καταμαρανομένου τοῦ πάθους (de terrae motu loquitur) II, 8, 35.
- καταντικρῦ] ἐπὶ θέσει τῆς ἐκροῆς II, 2, 21.
- καταξηραίνειν] καταξηραίνθαι I, 3, 11.
- κάταξις] definitio IV, 9, 11.
- καταπαύειν] καταπαύει τὰ πνεύματα II, 5, 2.
- καταπίνειν] οἱ καταπινόμενοι τῶν ποταμῶν I, 13, 27. καταπίνονται ποταμός I, 13, 30.
- καταπλύνειν] καταπλύνοντος τὸ τοιοῦτον ἐκ τοῦ σώματος τοῦ ἐξιόντος ὕγρου II, 3, 14*
- κατάρρους] κατάρροι IV, 3, 8.
- κατασπᾶν] ὅταν κατασπόμενον ἐκπυρωθῇ [τὸ νέφος] III, 1, 8.
- κατάσπυσις] τοῦ ἄνωθεν αἰθέρος II, 9, 12.
- κατατεφροῦν] II, 8, 19.
- καταφανής] γίνεται τοῦτο καταφανές καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθῶν III, 4, 29.
- καταφέρειν] πάλιν καταφερόμενον τὸ ἀτμίξον I, 10, 1. μεγάλα καταφέρονται ψακάδες I, 12, 3. τὸ καταφερόμενον ὕδωρ II, 3, 28. πῦρ κατενεχθὲν ἄνωθεν κάτω II, 9, 10. αἰρομένου ἢ καταφερομένου τοῦ ἡλίου III, 2, 6.
- καταψύχειν] ὕδωρ καταψύχει τὴν ξηρὰν ἀναθυμίασιν II, 4, 18. τὸ πλῆθος τῆς θαλάττης καταψύχει τὰς ἀναθυμιάσεις II, 8, 48.
- κατελθεῖν] ἄνωθεν ἐν τῷ ἰομένω κατέρχεται ἄλλο γεγεννημένον II, 3, 32.

- κατέχειν] ἐν τῷ κόλπῳ βορέας
κατεῖχεν I, 7, 10. ὃν ὀρώμεν
κατέχουσαν τόπον τὴν θάλατ-
ταν II, 2, 13. ἀνιεμένον ᾧ κατε-
είχετο δ' ἀήρ II, 8, 33.
- κατιέναι] ὕδωρ κατιόν I, 13, 13.
cfr. II, 4, 3. τὰ κατιόντα [οὐρα-
τὰ ἐπιπολάζοντα] II, 3, 34.
- κατοικισμός] I, 14, 9.
- κατίτερος] IV, 10, 2. 15.
- κάτω] ὁ κάτω κόσμος I, 3, 13.
κάτω φέρεται I, 3, 18. 21. II,
9, 4. κάτω ῥιπτεῖται I, 4, 10,
τὸ κάτω (sc. τοῦ κύκλου) I, 6, 4.
ὡσπερ ποταμὸν ῥέοντα κύκλῳ
ἢ τοῦ ὕδατος φορὰ ἢ κάτω I,
12, 13. 14. ἄνω καὶ κάτω I,
9, 5. κινεῖσθαι ἄνω καὶ κάτω
II, 2, 21. ἢ κάτω κοιλλὰ II,
4, 15. IV, 3, 25. [ὑδωρ] κατε-
νεχθὲν ἄνωθεν κάτω II, 9, 10.
ὁ κάτω πόλος II, 5, 11. κάτω
τῆς ὄλης σφαίρας II, 7, 2. τὰ
κάτω τῆς γῆς II, 7, 2. κατώ-
τερος ὁ πόλος III, 5, 19. ἀπο-
καθαίρεται κάτω ἢ σκωρία IV,
6, 9.
- κάτωθεν] ἢ ἄνωθεν φλόξ ἄπτει
τὸν κάτωθεν λύχνον I, 4, 8.
εἰ [τὰ ῥεύματα] ῥεῖν ἤρξαντο
κάτωθεν, ἄνωθεν εἰσβάλλειν
II, 2, 21. κάτωθεν ἄνω δι'
ὄλης τῆς γῆς II, 7, 4. οὐκ
ἄνωθεν οὔτε κάτωθεν, ἀλλ' ἐκ
τῶν πλαγιῶν III, 6, 7.
- καῦμα] ἄστρα ἀνίσχοντα καὶ δυνά-
μενα ἐὰν ἢ καῦμα καὶ διὰ κα-
πνοῦ φοινικῆ φαίνεται I, 5, 2.
ὑπερβάλλει τὰ καύματα II, 5, 13.
- καυματώδης] II, 6, 19.
- καυστός] τὰ ξύλα ἐστὶ γῆς καὶ
ἀέρος θεῖο καυστά IV, 7, 20.
καυστὸν ἄκαυστον IV, 8, 6.
καυστά [ἐστίν] ὅσα ἔχει πόρους
δεκτικούς πυρός IV, 9, 30. de-
finitio IV, 9, 36.
- καυστικός] ἢ ὑπὸ θερμοῦ καυ-
στικοῦ εἰς ἀέρα καὶ πνεῦμα ἐκ-
κριοῖς IV, 9, 31. cfr. 9, 33.
- κεῖθεν] I, 11, 1.
- κεῖσθαι] ὅπως ἂν τύχη κειμένη
I, 4, 12. κύκλος τῇ θέσει κει-
μενος οὕτως I, 8, 15. ὁ κύκλος
ἐν ᾧ τὰ πλεῖστα κεῖται τῶν
ἄστρον I, 8, 17. τὰ ὀνόματα
κεῖται I, 9, 7. γῆς σῶμα περὶ
ὃ πάντα κεῖται II, 2, 2. ἐπεὶ
γὰρ κεῖται cum positum sit II,
3, 20. διὰ τὸ παραπλησίως κει-
σθαι πρὸς τὸν ἥλιον II, 4, 12.
κεισθαι πρὸς ἀρκτόν II, 5, 17.
οἱ κατὰ διάμετρον κείμενοι ἄνε-
μοι II, 6, 8. κεισθαι πρὸς ἀλ-
λήλους de ventis dicitur II, 6,
14. τὰ ἐξ ἐναντίας κείμενα κα-
τὰ τὴν θέσιν III, 2, 4. οὐ κει-
ται ὀνόματα IV, 2, 2. cfr. IV,
3, 14. 9, 34 διὰ τὸ μὴ κει-
σθαι ὀνόματα καθ' ἐκάστην τε-
λείωσιν IV, 3, 2.
- κενός] ὅσα πόρους ἔχει κενούς IV,
9, 16.
- κενοῦν] ἕως ἂν κενωθῇ τὸ ἀγ-
γεῖον I, 13, 5.
- κέντρον] II, 5, 10.
- κέραμος] IV, 9, 6. 10, 9. κέρα-
μος ὠμός IV, 3, 9. ὁ ὀπτώ-
μενος κέραμος IV, 6, 6. ὁ κέ-
ραμος τὸ πρῶτον ὀπτούμενος IV,
6, 7.

κεραυνύναι] ὅταν οὕτω τύχη κεραμμένος ὁ ἀήρ I, 8, 12. κεραυνύουσι [οἱ γραφῆς] τὰ χρώματα III, 2, 5.

κέραυς] IV, 6, 8.

κεραυνός] περὶ κεραυνῶν πτώσεως I, 1, 2. οἱ κεραυνοὶ κάτω πίπτουσιν I, 4, 10. quomodo fiunt describitur III, 1, 9. κεραυνός ἀργῆς vid. s. v. ἀργῆς.

κερματίζειν] εἰς μικρὰ κερματισθέντος τοῦ ἀέρος II, 8, 20.

κηρινός] ἀγγεῖον κηρινόν II, 3, 35. τὸ εἰσιὼν διὰ τῶν τοίχων τῶν κηρινῶν ὑδωρ II, 3, 35.

κηρός] IV, 9, 13.

κιβωτός] IV, 12, 11.

κινεῖν] κινούμενα φάσματα I, 1, 2. τὰ μᾶλλον κινούμενα καὶ θᾶττον ἐκπυροῦται I, 3, 21. ὅταν ὑπὸ τῆς περιφορᾶς κινήθῃ πως I, 4, 5. αἷτιον ὡς μὲν ὕλη . . . ὡς δὲ τὸ κινεῖν I, 4, 13. ἢ ἀναθυμιάσις θερμῇ φερομένη καὶ κινουμένη I, 7, 2. εἰ κινεῖτο τὸ ἔνοπτρον καὶ τὸ ὀρώμενον I, 8, 8. ἄστρα κινεῖται I, 8, 9. εἰ μὲν οἶν ὡς κινεῖται καὶ κυρία καὶ πρώτη τῶν ἀρχῶν ὁ κύκλος ἐστίν I, 9, 2. διὰ μικρὰς καταβολὰς κινεῖν τὸ πᾶν I, 14, 19. κινεῖσθαι ἄνω καὶ κάτω II, 2, 21. κινεῖται ἀήρ ὑπὸ τινος πτώσεως II, 4, 9. πλῆθος ἀναθυμιάσεως κινούμενον περὶ τὴν γῆν II, 4, 25. γῆν ὑπὸ ὕδατος κινεῖσθαι II, 7, 5. ἰσχυρῶς κινεῖ ὁ ἄνεμος II, 8, 14. ὁ κινήσας ἄνεμος II, 8, 18. κινεῖν ἐπιδήλωσ II, 8, 36. τὸ πνεῦμα κινεῖ τὴν γῆν II, 8, 46. ἢ [ἢ

ἔλιξ] ἐκπνεῖ, ταύτῃ τῷ πνεύματι κινεῖ III, 1, 7. τὸ κινούμενον καὶ ῥέον ἤττον σήπεται IV, 1, 15. εἰς εὐθύτητα ἢ περιφέρειαν μεθίστασθαι ἢ κινεῖσθαι IV, 9, 7. τὸ ἐπὶ τὸ κινεῖν μεθίστασθαι τὸ ἐπίπεδον IV, 9, 19.

κίνησις] πᾶσα κίνησις φυσικῇ I, 1, 1. διπλῆ κίνησις ἢ μὲν ἀπὸ τοῦ μέσου ἢ δ' ἐπὶ τὸ μέσον I, 2, 1. ἢ τῆς κινήσεως ἀρχῇ I, 2, 2. τῇ κινήσει διακρίνεσθαι I, 3, 13. ὑπὸ κινήσεως καὶ ἀκινήσιος I, 3, 13. διὰ τὴν κίνησην κοιλύεται συγκρίνεσθαι εἰς ὑδωρ I, 3, 17. ἢ ἀναθυμιάσις ὑπὸ τῆς κινήσεως ἐκκαομένη I, 4, 7. συμπεριάγεται . . . ὑπὸ τῆς κινήσεως ἐν κύκλῳ I, 7, 2. διὰ τὴν ἄνωθεν κίνησιν I, 7, 3. cf. II, 4, 24. ὑπὸ τῆς κινήσεως συνίσταται ἢ ἀναθυμιάσις I, 7, 5. ἢ τοῦ ἡλίου καὶ ἢ τῶν ἀστέρων κίνησις I, 7, 11. τῇ κινήσει διακρινομένου τοῦ ἀέρος I, 8, 11. ἄνεμον εἶναι κίνησιν ἀέρος I, 13, 2. σεισμός καὶ κίνησις γῆς II, 7, 1. οἱ τέτανοι καὶ σπασμοὶ πνεύματος εἰσι κινήσεις II, 8, 17. μὴ δύνασθαι κρατεῖν τῆς κινήσεως τῶν ἀρρωστούντων II, 8, 17. φόφος τῆς κινήσεως II, 8, 38. [ἢ ἔλιξ] τῇ κύκλῳ κινήσει στρέφει καὶ ἀναφέρει III, 1, 7. ἢ ὑπὸ τῆς ἐν τῷ ἀέρι θερμότητος κίνησις IV, 1, 15. ἢ εἰς κυριότητα ἢ κοιλότητα κίνησις IV, 9, 8. ἐστίν ὡς ἢ κίνησις ὑπὸ τοῦ κινεῖντος IV, 9, 16. θερμότητι καὶ ψυχρότητι καὶ ταῖς τούτων κινήσειν

IV, 12, 9. cfr. 11. ὑπὸ ψυχροῦ καὶ θερμοῦ καὶ τῶν κινήσεων μιγνυμένων IV, 12, 10. ἀρχὴ τῆς κινήσεως IV, 12, 12.

κινήτός] κινήτικώτατον τῶν σωμάτων II, 8, 2.

κινναβύρι] III, 7, 3.

κλύω] αἰ ἴσαι [γραμμαί] κλασθήσονται ἐπὶ κύκλου γραμμῆς III, 3, 7. ὅψις κλωμένη III, 4, 22. ὡσπερ ἀπὸ χαλκοῦ λείου κλωμένης [τῆς ὀψως] διὰ πυκνότητα III, 6, 5.

κνῦσα] IV, 9, 34. 42.

κοιλία] ῥεῖν ὅσον ἐκ κοιλίας μεγάλης I, 13, 6. διὰ τὸ μέγεθος τῆς κοιλίας I, 13, 7. ἀφωρισμέναι κοιλίαι I, 13, 24. θερμοτάτα κατὰ τὴν κοιλίαν ζῆα II, 3, 29. ἡ ἄνω — ἡ κάτω κοιλία τοῦ σώματος II, 4, 15. cfr. IV, 3, 25. κοιλίαι τῆς γῆς II, 7, 5. πληρουμένων τῶν κοιλιῶν πνεύματος II, 8, 14. αἱ μεταξὺ [τῶν νεφῶν] κοιλίαι II, 9, 7.

κοῖλος] ἀνάγεται [ἡ ἀτμίς] ἐκ τῶν κοίλων καὶ ἐφύδρων τόπων I, 10, 5. κοίλη ἢ περιφέρεια I, 13, 13. τὰ περὶ Λιβύην ταπεινότερα φαίνεσθαι καὶ κοιλότερα I, 14, 28. οἱ ἐν κοίλῳ τῆς θαλάττης οὔσης II, 1, 14. εἰς τὸ κοιλότερον ἢ ῥίσις II, 2, 16. [ποταμοὶ] μακρὰν ῥέοντες διὰ κοίλης II, 2, 24. διὰ τὸ προσπίπτειν στερεοῖς ὄγκοις καὶ κοίλοις II, 8, 38. ἢ εἰς τὸ κοῖλον μετάβασις IV, 9, 9.

κοιλότης] ἡ τῆς γῆς κοιλότης II, 1, 12. ἢ εἰς κυρτότητα ἢ κοιλότητα κινήσις IV, 9, 8.

κοινῆ] I, 6, 6. III, 7, 6. cfr. κοινός.

κοινός] γένεσις καὶ φθορὰ ἢ κοινή I, 1, 1. ἀέρος κοινὰ πάθη καὶ ὕδατος I, 1, 2. κοινή ἀναλογία I, 3, 7. τὸ κοινὸν ἐπὶ πάσης τῆς καπνώδους διακρίσεως I, 4, 3. τὰ μὲν κοινῆ . . . τὰ δὲ καὶ χωρὶς I, 6, 6. κοινὸν τοῦτοις καὶ τοῖς τὴν σίναψιν λέγουσι I, 6, 9. κοινὸς ὕδατος τε τόπος καὶ ἀέρος I, 9, 1. cfr. 9, 5. κοινῆ μὲν εἴρηται περὶ πάντων ἰδίᾳ δ' ἐπισκοπεῖτον περὶ ἐκάστου III, 7, 6. τῆ ἀπλή γένεσι ἐναντίον μάλιστα κοινὸν σῆψις IV, 1, 7. κοινὸν τὸ πάθος ἢ σῆψις IV, 1, 11. ὅσα κοινὰ γῆς καὶ ὕδατος IV, 6, 5. ὅσα τῶν κοινῶν γῆς καὶ ὕδατος IV, 6, 8. τὰ κοινὰ πάντων IV, 8, 1. κοινή ἐκκρίσις ξηροῦ καὶ ὑγροῦ ἀθρόως IV, 9, 33. οὐ κεῖται τὸ ὄνομα κοινόν IV, 9, 34. τὸ ξηρὸν ἔχει κοινόν τῷ πυρὶ IV, 9, 41. κοινὰ πλειόνων IV, 10, 8. γῆς ἢ ὕδατος ἢ πλειόνων κοινόν IV, 10, 14. cfr. 10, 15. 18. 11, 5.

κοινωνοῦν.] [θαλάττα ἐρυθρὰ] κατὰ μικρὸν κοινωνοῦσα πρὸς τὴν ἔξω στηλῶν II, 1, 10.

κόλλη] ἐκότερος ἐκατέρῳ ὅσον κόλλη γίνεται IV, 4, 3.

κολλᾶν] ἄλφιτον ὕδατι κολλᾶσθαι IV, 4, 3.

κόλπος] ἐν κόλπῳ βορέας κατεῖχεν ἔξω δὲ νότος I, 7, 10.

κολωνός] ὑπὸ νῶν ἀπορρηγνυμένων κολωνῶν II, 7, 6.

- κόμη]** [τὸν κομήτην] τὴν κόμην οὐκ ἐξ αὐτοῦ φασιν ἔχειν I, 6, 3. λαμβάνειν κόμην de cometa dicitur I, 6, 5. cf. 6, 9. ὁ ἐκαὶ περὶ ἓνα ἐστὶ πάθος ἡ κόμη I, 8, 20. οὔτε περὶ ἥλιον οὔτε περὶ σελήνην γίνεται κόμη I, 8, 14.
- κομήτης]** κομητῶν I, 1, 2. I, 3, 1. περὶ τῶν κομητῶν λέγομεν I, 6, 1. διαλυομένων τῶν κομητῶν I, 6, 11. μὴ εἶναι ἀνάκλασιν τινα τὸν κομήτην I, 7, 7. κομῆται μᾶλλον ἐκτὸς τῶν τροπικῶν ἢ ἐντὸς I, 7, 11.
- κόμμι]** IV, 10, 10.
- κόμψευμα]** τὸ κόμψευμα ἂν εἴη τοῦτο ψεῦδος I, 13, 5.
- κονία]** IV, 7, 9, 10, 15, 11, 2. τὸ διὰ τῆς κονίας ἠθούμενον ὕδωρ II, 3, 13. κονία καὶ τέφρα II, 3, 44. κονία κεχρωματισμένη III, 7, 3.
- κόπρος]** τὰ σηπόμενα [γίνεται] τέλος γῆ καὶ κόπρος IV, 1, 12.
- κόπτειν]** ὅταν πνεῦμα κοπτόμενον ἐκπρησθῆῖ πρῶτον II, 8, 20.
- κορυφή]** μέχρι τῆς ἐσχάτης κορυφῆς I, 13, 18. [τοῦ κώνου] II, 5, 10.
- κοσμεῖν]** τοῦτον τὸν τρόπον κακοσμηται τὸ περίεξ I, 4, 3.
- κόσμος]** ὁ περὶ τὴν γῆν κόσμος I, 2, 1. cf. I, 3, 12. 7, 1. 8, 21. ἐν τῷ περιέχοντι τὴν γῆν κόσμῳ I, 3, 2. πᾶς ὁ περὶ τὰς ἄνω φεράς κόσμος I, 3, 3. ὁ κάτω κόσμος I, 3, 13.
- κοῦφος]** ἐπιπολόξεν διὰ τὸ κοῦφον I, 4, 2.
- κουφότης]** διὰ κουφότητα ἀνάγεσθαι II, 2, 13, 14.
- κρῶσις]** ποῖοι χυμοὶ ἐκ ποίων γίνονται κράσεων II, 3, 47. κύκλω συνάπτειν ἐνδέχεται διὰ τὴν κρῶσιν II, 5, 13.
- κρατεῖν]** οὐ μὴ κρατήσῃ τὸ θερμόν II, 3, 23. ἥλιος ὅταν μάλιστα κρατῆῖ II, 8, 6. κρατεῖν τῆς κινήσεως II, 8, 17. πλήθος τῆς θαλάττης οὐ οσιεται κρατουμένης ὑπὸ τῶν πνευμάτων II, 8, 48. ἢ τὸ προσπίπτον κρατεῖ σβεννύμενον II, 9, 17. τὸ ψῦχος διὰ τὸ κρατεῖν σβέννυσι εὐθὺς τὴν ἀρχὴν III, 1, 5. κρατούσης τῆς ψυχρότητος III, 1, 6. ὅπου μάλιστα κρατεῖται ὁ ἥλιος III, 5, 16. [αἱ δυνάμεις παθητικαὶ] γεννώσι τὸ θερμόν καὶ ψυχρόν κρατοῦντα τῆς ὕλης IV, 1, 6. ὅταν κρατῆῖ τοῦ ὀριζόντος τὸ ὀριζόμενον IV, 1, 8. ὅταν κρατηθῆῖ ἡ ὕλη καὶ ἡ ὑγρότης IV, 2, 6. λέγεται πεπεφθαι ὅτι δηλοῖ κρατεῖν τὴν θερμότητα τὴν οἰκίαν τοῦ ἀορίστου IV, 2, 6. ἀδύνατον ὀρίζειν μὴ κρατοῦν IV, 3, 3. τῷ μὴ κεκρατῆσθαι ὑπὸ τῆς θερμότητος IV, 3, 8. κρατεῖ ἢ ἐξωθεν θερμότης τῆς ἐντὸς IV, 3, 12. [τὸ ὑγρὸν] ἀδύνατον κρατηθῆναι διὰ πυκνότητα IV, 3, 13. ταῦτα φαίνεται κρατούμενα ὑπὸ τοῦ πυρός IV, 9, 36.
- κρηναῖος]** τὰ κρηναῖα καὶ ποταμιαῖα II, 1, 8.
- κρήνη]** ἐκ κρηνῶν ῥεῖν I, 13, 26. κρήνη ὕδατος ὀξέος II, 3, 47. ῥεῦματα κρηνῶν II, 3, 44.

- κρίνειν] πρὸς τὴν αἰσθησιν κρινομεν πάντα τὰ αἰσθητά IV, 4, 9.
- κρύος] ἰσχυρόν II, 8, 22.
- κρύσταλλος] ἔστιν ἡ χάλαζα κρύσταλλος I, 12, 1. cfr. 12, 9. ὅταν ἐπὶ τῷ κρυστάλλῳ σκηνοποιῶνται I, 12, 18. θηρεύουσι διακόπτοντες τὸν κρύσταλλον ibid. χρῶνται τῷ κρυστάλλῳ, ὡσπερ τῷ μολίβδῳ ibid. cfr. praeterea IV, 8, 10. 9, 10. 10, 9.
- κύαθος] ὕδατος κύαθος II, 2, 18.
- κυάνεος] ἀναρρηγνυμένου φωτός ἐκ κυανέου καὶ μέλανος I, 5, 3.
- κύκλος] τὰ ἐν κύκλῳ φερόμενα σώματα I, 2, 1. 3, 13. ἡ κύκλω φορά I, 3, 16. ὁ κύκλω ἀήρ I, 3, 16. cfr. II, 4, 23. κύκλω ῥεῖν I, 3, 17. τὸ ἄνω τοῦ κύκλου I, 6, 4. κύκλος τῶν ζῴων I, 6, 6. cfr. 8, 3. ὁ τοῦ γάλακτος κύκλος I, 8, 3. cfr. 8, 9. ἅπας ὁ κύκλος I, 8, 3. τὸν ἥλιον τοῦτον τὸν κύκλον φέρεσθαι (de via lactea loquitur) I, 8, 2. μέγιστος κύκλος I, 8, 5. οὗτος ὁ κύκλος ἐν ᾧ τὸ γάλα φαίνεται I, 8, 15. ἡ ὡς κινούσα καὶ κυρία καὶ πρώτη τῶν ἀρχῶν ὁ κύκλος ἐστίν I, 9, 2. ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος I, 9, 2. ἡ κύκλω θερμοῦτης I, 12, 11. [θάλατται] περιοριζόμεναι κύκλῳ II, 1, 10. κύκλω περιάγειν II, 2, 21. κατὰ κύκλον βαδίζειν II, 3, 8. γέγραπται ὁ κύκλος II, 6, 2. κύκλος καὶ δίνη τοῦ πνεύματος III, 1, 3. στρέφεται κύκλῳ τὸ πνεῦμα III, 1, 4. ἡ κύκλω κίνησις III, 1, 7. τῆς ἄλλω κύκλος ὅλος III, 2, 2. [ἥλιος] κύκλω ἐν ἐκάστῳ φαινόμενος τῶν ἐνόπτρων III, 3, 11. μελανία τοῦ κύκλω νέφους III, 4, 26.
- κυκλοτερεῖς] γράφουσι κυκλοτερεῖ τὴν οἰκουμένην II, 5, 13.
- κῦμα] ἡ τοῦ κύματος ἔφοδος I, 6, 8. τὸ κῦμα δι' ἐναντίωσιν ἐγένετο πνευμάτων I, 7, 10. ἅμα κῦμα οσειμῶ γέγονεν II, 8, 40. ὑπόστασις τοῦ κύματος II, 8, 43.
- κυμαίνειν] κυμαίνων ὁ Τάρταρος II, 2, 22. ὅταν [ἡ θάλαττα] κυμαίνουσα ἐκβάλλῃ II, 8, 29.
- κύριος] κυρία καὶ πρώτη τῶν ἀρχῶν ὁ κύκλος I, 9, 2. τὰ πλείστα καὶ κυριώτατα τῶν πνευμάτων II, 4, 22. cfr. II, 6, 10. φορά κυρία τῆς γῆς II, 4, 25. ὅθεν ἂν ἡ κυρία γένηται διάσπαισι III, 3, 5.
- κυρίως] δεῖ ὑπολαμβάνειν μὴ κυρίως ταῦτα λέγεσθαι τὰ ὀνόματα τοῖς πράγμασιν IV, 2, 2. ad quem locum vide Comm. Vol. II, p. 412. et cfr. IV, 3, 10.
- κυρτός] κυρτὴ περιφέρεια I, 13, 13. ὡς οὔσης κυρτῆς καὶ σφαιροειδοῦς τῆς γῆς II, 7, 3. ἡ εἰς τὸ κυρτόν μετὰβασις IV, 9, 9.
- κυρτότης] ἡ εἰς κυρτότητα κίνησις IV, 9, 8.
- κύστις] τὸ εἰς τὴν κύστιν περιετώμα συλλεγόμενον II, 3, 13. (vid. Comment. Vol. I, p. 525.)
- κυσὶν] *capicula*. τῶν ἐν τῷ ἰσχυρῷ τοῦ κυνὸς ἀστῆρ τις I, 6, 9. κυνὸς ἐπιτολή II, 5, 5.

κωλύειν] ἀκτῖνες κωλύουσι νέφη
 συνίστασθαι I, 3, 10. οὐθὲν κω-
 λύει ... κωλύεσθαι συνίστασθαι
 νέφη I, 3, 16. κωλύεται συγ-
 κρίνεσθαι εἰς ὕδωρ I, 3, 17.
 κωλύεσθαι ὑπὸ τῶν τοῦ ἡλίου
 ἀκτίνων I, 8, 4. [πνεύματα]
 ἐξ ἀρχῆς γίνεσθαι κωλύει II, 5,
 2. κωλύειν τῷ βάρει II, 8, 48.
 κῶνος] ὁ κῶνος ὁ ἀπὸ τοῦ ἡλίου
 I, 8, 6. γραμμαλ κατὰ κῶνον
 ἐκκίπτουσαι III, 4, 2.
 κώπη] ἴρις ἀπὸ τῶν κωπῶν τῶν
 ἀναφερομένων ἐκ τῆς θαλάττης
 III, 4, 17. τῇ χειρὶ κώπη χρῆ-
 ται ὁ φάλων III, 4, 19.
 κωπηλασία] ψόφος τῆς κωπηλα-
 σίας II, 9, 9.

A.

λαβρός] ὕδατα λαβρότερα I, 12,
 12. 13.
 λαμβάνειν] φαμέν εἶναι ληπτέον
 I, 2, 1. τίνα χρὴ λαβεῖν I, 3,
 2. εἰληψε τὴν προσηγορίαν I,
 3, 4. ἐντὸς τῆς περιφερσίας
 λαμβάνεσθαι I, 3, 16. πῶς δεῖ
 λαβεῖν περὶ τοῦ μεταξὺ τόπου
 I, 3, 19. λαμβάνονται τὸ ὅμοιον
 ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν γινομένων I,
 3, 20. λαμβάνειν κόμην de
 cometa dicitur I, 6, 5. cfr. 6,
 9. τοῦτο δεῖ λαβεῖν γινόμενον
 περὶ ὄλου τὸν οὐρανόν I, 8, 13.
 ληπτέον δὲ καὶ τούτων τὰς ἀρ-
 χὰς καὶ τὰς αἰτίας I, 9, 1. τὴν
 δύναμιν τὰ μέρη τῆς γῆς λαμ-
 βάνει διαφέρονσαν I, 14, 4. πᾶν
 τὸ ληφθέν II, 2, 12. περὶ θα-
 λάττης τὴν πρώτην λαβεῖν ὑπό-
 ληψιν II, 2, 4. δι' ἧς τὸ εἰκός

λαβόντες ... ὑπέλαβον II, 2, 8.
 ἔλαβον ταύτην τὴν διάνοιαν
 κατὰ τῆς θαλάττης ἐκ τοῦ ...
 φαίνεσθαι II, 3, 7. λέγομεν
 ἀρχὴν λαβόντες τὴν αὐτὴν II,
 3, 19. ὡς ἐνδέχεται λαμβάνειν
 τὰς ἀκριβείας II, 5, 14. ἐκ
 τῶν δεκνυμένων δεῖ λαμβάνειν
 τὴν πίστιν III, 2, 10. τὸ συν-
 εχὲς λαμβανούσης τῆς πυκνώ-
 σεως III, 3, 4. δεῖ λαβεῖν τὴν
 ὕλην ψυχρότητα τίνα εἶναι IV,
 11, 3. εἰ τὰ ἔοχάτα ληφθεῖη
 IV, 12, 4. ληπτέον καθ' ἕκα-
 στόν τί ἐστιν IV, 12, 12.
 λαμπρός] ἄνεμοι ... λαμπροὶ
 II, 4, 26. προῖόν πνεῦμα γίνε-
 ται λαμπρόν II, 4, 27. ἀνα-
 κλωμένης τῆς ὄψεως πρὸς τι τῶν
 λαμπρῶν II, 9, 19. τὰ λαμπρά
 τῶν ἀστρῶν III, 2, 2. ὁ ἥλιος
 ἢ ἄλλο τι οὕτω λαμπρόν III,
 4, 6. cfr. III, 2, 7.
 λαμπρότης] φαντασία τῆς λαμ-
 πρότητος II, 9, 18.
 λανθάνειν] λανθάνει ταῦτα γι-
 νόμενα I, 14, 7. ὥστ' οὐκ ἂν
 ἐλάνθανον αἱ πηγαὶ II, 1, 10.
 διὰ τὸ λανθάνειν τὰ ρυκτερινά
 II, 4, 3. ἐν σκοτίει λανθάνει
 τὰ χρώματα III, 2, 9. δεῖ μὴ
 λεληθέναι καὶ τότε III, 4, 23.
 λέγειν] εἰρηται πρότερον I, 1, 1.
 3, 3. τούτων φηθέντων I, 1,
 3. ἀρξάμενοι λέγωμεν I, 1, 3.
 τὰ λεγόμενα στοιχεῖα I, 3, 2.
 ὁ λεγόμενος αἰθέρ I, 3, 4. λέ-
 γωμεν τὸν αὐτὸν λόγον καὶ νῦν
 I, 3, 6. [cfr. *Wyttenbach in Bibl.*
Crit. Vol. III. Part. I. p. 35.
et in Select. princ. histor. p.
358 ad Thucydideum illud: τὸν

- πόλεμον ὡς ἐπολέμησαν.] εἶρηται καὶ πρότερον I, 3, 6 ac saepius. λέγωμεν διορίζοντες I, 3, 12. τὰ λεχθησόμενα I, 3, 12. εἰρήκαμεν πρότερον I, 3, 13. τσαῦτα εἰρησθαι I, 3, 19. λεκτέον καὶ νῦν I, 3, 19. λέγωμεν διαπορήσαντες I, 6, 1. ἡ λεγομένη ἐπὶ φαέθοντος φορὰ I, 8, 2. οἱ λεγόμενοι λόγοι I, 13, 20. ἀρμόσει λέγειν I, 14, 31. εἶπωμεν λέγοντες III, 1, 1. μὴ κυρίως λέγεσθαι τὰ ὀνόματα τοῖς πράγμασι IV, 2, 2. λέγεται τοῦνομα κυρίως μόνον ἐπὶ τῶν ἐφομένων IV, 3, 10. ἡ κατὰ τὴν ἔψησιν λεγομένη σῆψις IV, 3, 18. ἡ πρώτη λεχθεῖσα ἀπεψία IV, 3, 19. τῶν παθητικῶν λεκτέον τὰ εἶδη IV, 4, 1. λέγεται τῶν στοιχείων ἰδιαίτατα ξηροῦ γῆ IV, 4, 4. πάντα τὰ δάκρυα λεγόμενα IV, 10, 17. ὅσα λέγεται ὡς δάκρυα IV, 10, 10. καθάπερ καὶ αὐλοὶ λίθινοι λεχθεῖσαν IV, 12, 3.
- λεῖος] πάντα ἔχοντα τὴν ἐπιφανείαν λεῖαν III, 2, 10. ἀνακλωμένη ἢ ὕψι φαίνεται ἀπὸ πάντων τῶν λεῖων II, 4, 2.
- λείπειν] λείπεται absol. I, 3, 11. III, 2, 11. IV, 11, 5. τὸ λειφθέν II, 1, 3. 3, 18. μέρος τοῦ λειφθέντος II, 3, 16. ἐκ πεπυρωμένων τὸ λειπόμενον II, 3, 24. ὡστ' ἐλάττους τοὺς πόρους λειφθῆναι τῶν ὄγκων IV, 8, 9.
- λεπτομερής] διὰ τὸ λεπτομερέςτερον εἶναι τὸν ὄψον II, 8,
38. πνεῦμα λεπτομερέςτερον ὢν III, 1, 1.
- λεπτός] τὸ λεπτότατον II, 2, 5. λεπτός ὡσπερ χιῶν II, 3, 41. λεπτότατον πνεῦμα II, 8, 3. νεφέλιον λεπτόν II, 8, 28. πνεῦμα . . . ἐκπυροῦται λεπτῆ καὶ ἀσθενεῖ πυρώσει II, 9, 8. ἂν πνεῦμα ἤττον ἐκκριθῆ ἢ λεπτόν III, 1, 1. ὕψι ἀσθενῆ καὶ λεπτὴ πάμπαν III, 4, 3. ἂν τις λεπταῖς ῥανίσι ῥαίνῃ III, 4, 18. ἐκ λεπτῶν ἀεὶ παχύτερα γίνεται πεπαινόμενα πάντα IV, 3, 4. λεπτοὶ οἱ χυμοὶ τῶν ὠμῶν IV, 3, 7.
- λεπτύνειν] τὰ μὲν παχύνεσθαι τὰ δὲ λεπτύνεσθαι IV, 3, 17.
- λευκαίνειν] ὑπὸ πυρός λευκαίνεται τὸ ἔλαιον III, 4, 5.
- λευκόνοτος] II, 5, 7.
- λευκός] ὁ ἥλιος φαίνεται λευκός, ἀλλ' οὐ πυρώδης ὢν I, 3, 21. χρώματα ἐκ πυρώδους καὶ λευκοῦ μιγνύμενα I, 5, 1. ἐν τῷ μέλανι τὸ λευκὸν πολλὰς ποιεῖ ποικιλίας οἶον ἢ φλόξ ἐν τῷ καπνῷ I, 5, 3. [ἄλλε] τὴν χροάν οὐχ ὁμοίως λευκοί II, 3, 42. μέλαν παρὰ μέλαν ποιεῖ τὸ ἡρέμα λευκὸν παντελοῦς φαίνεσθαι λευκόν III, 4, 28. λευκόν absol. IV, 8, 3.
- λευκότης] III, 3, 11.
- λήγειν] λήγονται αἱ ἀκτῖνες I, 3, 10. διὰ τὸ λήγειν τὰς τῶν ἀκτίνων διακλάσεις I, 12, 5. σιαισμός οὐ πρότερον ἐληξε II, 8, 18.
- λήμη] δάκρυον ὅταν γένηται λήμη IV, 2, 5.

- λίαν] λίαν ἀπλοῦν I, 3, 5. λόγοι
λίαν μυθώδεις I, 3, 20.
αἰτία λίαν ἀπλῶς εἰρημένη II,
7, 3. ἀπραγμόνως εἴρηται λίαν
II, 9, 14. οὐτ' ἐγγυς λίαν οὔτε
πόρρω παντελῶς III, 6, 7.
- λίβανος] IV, 10, 17.
- λίβανωτός] IV, 9, 39. 40. 10, 10.
- λιγνύς] λιγνύς ἀπὸ τῆς φλογός
ἀπορρέουσα III, 4, 16. καπιώ-
δης ἢ λιγνός ibid. definitio IV,
9, 42.
- λίθινός] [ὄφθαλμός] IV, 12, 5.
- λίθος] ἔπεσε λίθος ἐκ τοῦ ἄερος
I, 7, 9. λίθων ἐν τοῖς λίκνοις
ἀναβραττομένων II, 8, 47. λί-
θος ὁ πυρίμαχος IV, 6, 10. λί-
θων γένη IV, 10, 18. cf. IV,
8, 4.
- λιθώδης] συστάσεις τῶν ὀρῶν λι-
θώδεις I, 14, 23.
- λίχρον] λίθων ἐν τοῖς λίκνοις ἀνα-
βραττομένων II, 8, 47.
- λιμνάζειν] λιμνάζοντες τόποι I,
3, 17. διὰ τὸ λιμνάζειν I, 14,
13. τὸ λιμνάσαν ὕδωρ I, 14, 28.
πολλαχοῦ λιμνάζειν (τὰ ῥεύμα-
τα) II, 2, 21.
- λίμνη] ἡ ὑπὸ τὸν Καύκασον λίμνη
I, 13, 29. λίμνη καὶ χέρσος I,
14, 28.
- λιμνώδης] τὰ τελματιαῖα καὶ ὅσα
λιμνώδη II, 1, 7.
- λιπαρός] ἡ λιπαροῦ θυμίασις II,
9, 34. τὸ πῖον ξηρὸν λιπαρὸν
IV, 9, 42.
- λίψ] II, 6, 7.
- λογίζεσθαι] εἰάν τις τοὺς πλοῦς λο-
γίζηται II, 5, 14.
- λογος] ἀνά λόγον (ita enim scri-
bendum) I, 2, 1. 14, 5. II, 5, 3.
III, 2, 4. 4, 25. IV, 12, 4
[cf. v. ἀνά]. κατὰ τὸν λόγον I,
7, 1. ἀδύνατον κατὰ τὰ φαινό-
μενα καὶ κατὰ τὸν λόγον II, 5,
13. κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον II,
2, 2. κατὰ λόγον τοῦ μεγέθους
II, 9, 17. κατὰ λόγον absol.
III, 4, 32. παρὰ λόγον I, 14,
28. λόγον λέγωμεν I, 3, 6.
λόγος πρὸς τι I, 3, 7. ἐκ τοῦ
λόγου φανερόν I, 6, 12. ὁ λό-
γος ἐνδιατέτριφεν περὶ τινας II,
3, 8. διαφεύγει τὸν λόγον II,
3, 19. ὁ περὶ πάντων τοῦτων
λόγος II, 3, 21. ὁ λόγος δαίκνυσι
II, 5, 13. cf. III, 5, 21. λό-
γοι τῆς θύσεως τῶν ἀνέμων II,
6, 2. ὁ αἰτὸς ἐπὶ πάντων ἀρ-
μόσει λόγος III, 3, 1. cf. 5, 5.
ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ III, 5, 4. ἐκ
τῶν λόγων δῆλον IV, 1, 3. δυ-
νάμεις ὅταν ἔχωσι λόγον ἐκ τῆς
. . . ὕλης IV, 1, 6. cf. εἰάν τὴν
ὑλὴν καὶ τὸν λόγον ἔχωμεν IV,
12, 12. ὡς κατ' οὐσίαν τῷ λό-
γῳ IV, 12, 2. οἱ λόγοι αὐτῶν
οὐκ ἀκριβεῖς IV, 12, 7.
- λοιπός] τὸ λοιπὸν absol. II, 2, 21.
λοιπὸν εἰπεῖν IV, 2, 1.
- λοξός] λοξὴ ἢ φορὰ τῶν πνευ-
μάτων II, 4, 23.
- λουτρὸν] τροφή συμπέτεται διὰ
λουτρῶν IV, 2, 4.
- λοφώδης] ὄγκος II, 8, 19.
- λίειν] ὅταν λήηται τὸ φοινικοῦν
[τῆς ἱριδος] III, 4, 27. διὸ καὶ
λέγεται τοῖς ἐναντίοις ὅσα λει-
ται τῶν παγέντων IV,
6, 2. λύσομαι θερμῷ IV, 7, 18.

λύσις] ἀπορίας λύσις II, 2, 4.
cfr. 2, 13.

λυτός] λυτὰ ἔργω IV, 6, 12.
7, 15.

λύχνος] ἡ ὑπὸ τοὺς λύχνους τι-
θεμένη ἀναθυμίασις I, 4, 8.
ἴρις ὅλη ὡσπερ ἡ περὶ τοὺς
λύχνους III, 4, 14. ἡ τοῦ λύχνου
φῶς III, 4, 16. ποικίλται ἐρ-
γαζόμενοι πρὸς τὸν λύχνον III,
4, 29.

λωφῶν] τῆς νυκτὸς λωφῶσι [αἱ
ἀναθυμιάσεις] II, 5, 6.

M.

μάθημα] τὰ δεικνύμενα διὰ τῶν
μαθημάτων I, 3, 5.

μακρός] φέροσθαι μακράν I, 12,
9 μακροτέρην ἀποτεينوμένη ἢ
ὑψις III, 4, 30.

μαλακός] IV, 4, 6. definitio IV,
4, 7. ὃ μὴ μαλακώτερον γίνε-
ται βρεχόμενον IV, 9, 3. λέγω
δὲ τῶν ἀπλῶς μαλακῶν καὶ μὴ
πρὸς ἄλληλα IV, 9, 5. τμητὰ
ἐστὶ τῶν συνεστώτων σκληρῶν ἢ
μαλακῶν ὅσα . . . IV, 9, 26.
ὅσα μαλακὰ ἢ σκληρὰ πῆξει IV,
10, 4.

μαλακότης] IV, 4, 6. 12, 10.

μαλακτός] τὰ μὲν μαλακὰ οἶον
κέρας, τὰ δὲ ἀμάλακτα . . . IV,
7, 15. cfr. 20. IV, 10, 16.
μαλακτὸν ἀμάλακτον IV, 8, 6.
μαλακὰ πυρὶ IV, 9, 1.

μαλάττειν] IV, 1, 2. 6, 8.

μάλιστα] περὶ τὸν γειννιῶντα
μάλιστα τόπον I, 1, 2. μάλι-
στα θερμός I, 3, 21. ὑπὸ τοῦ
μάλιστ' αἰτίου I, 12, 9. καὶ

μάλιστα ὅταν μάλιστα I, 12, 13.
καὶ μάλιστα II, 2, 26. μάλιστα
πλησιάζειν II, 5, 8. τούτων
σώματα μάλιστα γῆ καὶ ὕδωρ
ἐστίν IV, 11, 3. ἀντικεῖται
μάλιστα τῷ πυρὶ IV, 11, 7.
ὅσα μάλιστα πέπηγε IV, 11, 8.

μᾶλλον] προσῆκας μᾶλλον I, 3,
10. 19. οὐ μόνον . . . ἀλλὰ
μᾶλλον I, 3, 16. διαφέρει τῷ
μᾶλλον καὶ ἦττον I, 4, 1. 11, 1.
II, 3, 45. ἡ φορὰ ῥίψει ἕοικε
μᾶλλον ἐλλ' οὐκ ἐκκαύσει I, 4,
7. ἔδει κύκλον οὕτως ἔχειν καὶ
μᾶλλον I, 8, 3. μᾶλλον κατα-
πεπικνωσθαι I, 8, 17. ὥστε
πλεῖον ἀτμίξειν μᾶλλον I, 10, 7.
οὐκ ἐστὶ θαλάττης ἀλλὰ μᾶλ-
λον ὕδατος II, 2, 13. οὐδὲν
μᾶλλον II, 2, 22. μᾶλλον εὐ-
λογον ὑπολαβεῖν ἢ . . . II, 3, 8.
ἢ καὶ μᾶλλον II, 4, 17. πᾶν
ἰσχύει μᾶλλον ἐγγύς II, 4, 25.
μᾶλλον ἢ . . . II, 5, 8. τὰ μᾶλ-
λον πεπηγότα II, 5, 9. μᾶλλον
εὐσημῶς ἔχειν II, 6, 2. γίνεται
τοῦτο μᾶλλον νύκτωρ II, 9, 19.
μᾶλλον ὕδατος σημεῖον ὃ παρή-
λιος τῶν ῥάβδων III, 6, 6. cf.
4, 5. μικτὰ ἐκ τούτων, ὅποτέ-
ρον δὲ μᾶλλον τούτου μᾶλλον
τὴν φύσιν ἐστίν IV, 4, 1. διὸ
τὸ ψυχρὸν τῶν παθητικῶν μᾶλ-
λον IV, 5, 4. κοινὰ ὕδατος καὶ
γῆς, μᾶλλον δὲ γῆς IV, 7, 10.
οὐκ . . . ἀλλὰ μᾶλλον IV, 9, 33.
λίθος ὕδατος κάσι μᾶλλον IV,
11, 8.

μανός] νέφος μανόν σφρ. πυκνόν
III, 6, 3.

μανότης] διὰ μανότητα ἔφθασε
τὸ πνεῦμα διηθηθέν III, 1, 11.

- μαραίνειν]** ὁ ἥλιος μαραίνει τὰς ἀναθυμιάσεις τῷ πλείονι θερμῷ II, 5, 1. μαραινόμενον τοῦ θερμοῦ IV, 7, 4.
- μαράνσεις]** μαράνσει καταπαίων II, 5, 2. μαράνσεις III, 3, 3.
- μαρτυρεῖν]** μαρτυρεῖ τὰ γινόμενα τοῖς εἰρημένοισι II, 4, 10.
- μαρτύριον]** μαρτυροῦν χάριν εἰπεῖν I, 13, 23. μαρτύριον ἂν εἴη τοῖς εἰρημένοισι II, 3, 39.
- μέγας]** διὰ τὸ μεγάλην εἶναι τὴν περιφέρειαν I, 6, 5. ἄνεμοι μᾶλλον ψυχροὶ ἢ μεγάλοι II, 6, 17.
- μέγεθος]** τὰ περιέχοντα μεγέθη I, 3, 2. μικρὸν τοῖς μεγέθεσι I, 3, 5. τὸ περιέχον μέγεθος I, 3, 7. ἐν τοσοῦτῳ μεγέθει I, 3, 7. τοῖς μεγέθεσιν ὑπάρχειν I, 3, 8. ἀστέρες ... οὐθὲν ἂν ἐποίησαν μέγεθος I, 6, 12. μειζων τὸ μέγεθος I, 6, 12. τὸ τοῦ ἡλίου μέγεθος μειζόν ἐστίν ἢ τὸ τῆς γῆς I, 8, 6. πολλῶ ἐλάττω μεγέθει I, 14, 29. μέγεθος τῆς κοιλίας I, 13, 7. ποταμοὶ τὸ μέγεθος ἄπλετοι II, 2, 17. τῷ μεγέθει ἀλεινότητος ἄνεμος II, 3, 26. ἐλάττων τὸ μέγεθος II, 8, 5. λόγος τοῦ μεγέθους II, 9, 17. φαίνεται μειζω τὰ μεγέθη πάντων III, 4, 4. συνέχεια τοῦ μεγέθους ὀρωμένη III, 4, 7. συνεχές μέγεθος *ibid.*
- μέγιστος]** μέγιστος κύκλος I, 8, 5. πυκνότερα καὶ πλείοτα καὶ μέγιστα τῶν ἄστρον I, 8, 13. μέγιστα φθορὰ I, 14, 8. μέγιστη ἰ περιφέρεια III, 4, 25.
- μεθιστάναι]** μεθισταμένων τῶν ἄστρον I, 7, 5. μεθισταμένου τοῦ ἡλίου I, 8, 5. τὸν ὀρίζοντα ἕτερον ἀεὶ γινόμενον μεθισταμένων ... II, 7, 3. εἰς εὐθύτητα ἢ περιφέρειαν μεθίστασθαι ἢ κινεῖσθαι IV, 9, 7. κατὰ μέρος μεθίσταται IV, 9, 13. *cf.* 21. μεθισταμένον ἄλλον ἄλλῃ μορῷ IV, 9, 15. εἰς τὸ πλάγιον μεθίστασθαι IV, 9, 19.
- μέθοδος]** μέρος τῆς μεθόδου ταύτης I, 1, 2. κατὰ τὴν [*tyrothete errore τὸν editum est*] ὑψηλόμενον μέθοδον I, 1, 3.
- μεθύσκειν]** IV, 9, 35.
- μειζῶν]** οὐθὲν μειζους τὸ μέγεθος I, 6, 12. τὸ τῆς ἡλίου μέγεθος μειζὸν ἢ τὸ τῆς γῆς I, 8, 6. διάστημα πολλαπλασιῶς μειζὸν *ibid.* ὡς ἰσομένον τινὸς μειζονος I, 12, 7. ἄνεμος μειζων καὶ πλείων II, 5, 20. φαίνεται μειζω τὰ μεγέθη πάντων III, 4, 4.
- μειρεσθῆ]** διὰ χρόνων εἰμαρμένων I, 14, 20.
- μελαίνειν]** πρὶν ἐπιδιατρίψας μελαῖναι de fulmine (ἀργῆς) dici-tur III, 1, 10.
- μελανία]** γίνεται ἔνοπτρον διὰ τὴν μελανίαν III, 4, 16. μελανία τοῦ κύκλι νεφους III, 4, 26.
- μέλας]** ἀναρρηγνυμένον φωτὸς ἐκ κνανέου καὶ μέλανος I, 5, 3. ἐν τῷ μέλανι τὸ λευκὸν ποιεῖ πολλὰς ποικιλίας, ὅσον ἢ φλόξ ἐν τῷ καπνῷ *ibid.* μέλαινα ἢ περιφέρεια διὰ τὴν ἐκείνης λευκότητα δοκοῦσα εἶναι μελαντέρα III, 3, 11. τῷ ἐκλιπεῖν τὴν

ὄψιν φαίνεται μέλαν, διό τὰ πόρρω πάντα μελάντερα φαίνεται III, 4, 20. μελάντατον νέφος II, 4, 26. ἐκ τῆς ἐβένου τῆς μελαίνης IV, 7, 21.

μέλι] IV, 6, 2. 8, 11.

μέλλειν] ὅταν ἄνεμος μέλλῃ πνευσθεῖσαι II, 8, 21. ἢ μέλλει πατάξειν ὁ κεραυνός III, 1, 14. τὸ μέλλον ἔσθαι III, 2, 9.

μέν] μὲν οὖν I, 1, 1. 3, 3. 6. III, 1, 2. 7, 6. IV, 10, 10. 11, 7 ac saepius. μὲν ... μέντοι I, 1, 2. 3, 8. μὲν ἢ IV, 12, 11. μὲν γάρ III, 7, 5 ac saepius.

μένειν] πολὺν χρόνον μένειν I, 5, 2. ἐν ταυτῷ μένειν τόπω I, 8, 5. τὰ μύρια τοῦ γάλαικος τὰ αὐτὰ μένει I, 8, 9. ἄστρα κινεῖται μενόντων ἡμῶν ibid. ἔτι μένειν II, 3, 44. οἶον κηρὸς μένοντος τοῦ ἄλλου ἐπιπέδου κατὰ μέρος μεθίσταται IV, 9, 13. τῶν θλαστῶν ὅσα μένει θλασθέντα IV, 9, 14.

μέντοι] I, 14, 25. II, 3, 24. μὲν ... μέντοι I, 1, 2. ἀστὴρ τις ἔσχε κόμην ἀμαυρὰν μέντοι I, 6, 9. οἷς μέντοι ἐπὶ πᾶν εἰπεῖν IV, 9, 22.

μερίζειν] μεταβάλλει [τὸ ὕδωρ] μεριζόμενον II, 2, 2. πνεῦμα μερίζεται II, 8, 1.

μέρος] μέρος τῆς μεθόδου I, 1, 2. γῆς εἶδη καὶ μέρη καὶ πάθη τῶν μερῶν ibid. ἐν μέρει vicissim [ubi vide Comment. Vol. I. p. 358. Adde Herodot. I, 26. VII, 212]. μέρος τῆς ἐμφάσεως I, 8, 8. μέρος τοῦ ἐνόπτρου ibid. κατὰ μέρος II, 1, 14.

συντάξει τῶν μερῶν II, 2, 14. πολλοστὸν μέρος II, 3, 16. μεταβαλλόντων τῶν μερῶν II, 3, 20. τῷ ἐπὶ μέρος χωριζόμενος II, 4, 1. τὰ τῆς γῆς μέρη III, 7, 1. τοῖς ζώοις καὶ τοῖς μέρσοις αὐτῶν IV, 1, 6. θάλαττα κατὰ μέρος διαιρουμένη IV, 1, 17. ἢ εἰς μεγάλα μέρη διαίρεσις IV, 9, 11. ἐπιπέδου κατὰ μέρος εἰς βάθος μεταστάσις IV, 9, 13. κηρὸς κατὰ μέρος μεθίσταται IV, 9, 18. cfr. 21.

μεσημβρία] πνεύματα ἀπὸ μεσημβρίας II, 4, 19. πρὶν μεταβάλλειν τὴν σκιὰν εἰς μεσημβρίαν II, 5, 11.

μεσημβρινός] κατὰ τὸν μεσημβρινὸν [τόπον] II, 5, 12. ὅταν ἐπὶ τοῦ μεσημβρινοῦ [κύκλου] γένηται τὸ ἄστρον III, 5, 3.

μέσης] II, 6, 8.

μεσονύκτιος] μεσονύκτιοι ἄνεμοι II, 8, 32.

μέσος] διπλῆ κίνησις ἢ μὲν ἀπὸ τοῦ μέσου ἢ δ' ἐπὶ τὸ μέσον I, 2, 1. ἐπὶ τοῦ μέσου καὶ περὶ τὸ μέσον τὸ βαρυτάτον ἔστιν I, 3, 14. μέσων νυκτῶν circa mediam noctem I, 8, 9. μέγρε τοῦ μέσου ἢ κάθεισις II, 2, 21. αἱ ἀνά μέσον ὄραι II, 5, 3.

μεσότης] οἷς μεσότητι χρώμενοι τῇ ἀφῆ IV, 4, 9.

μεστός] ῥάβδων μεστόν τὸ νέφος III, 6, 2.

μεσουραίνιος] μεσουραίνου ὄντος τοῦ ἡλίου III, 6, 8.

μεσουρανοῖν] μεσουρανοῦντος τοῦ ἡλίου III, 2, 6. ἄστρα μεσουρανοῦντα III, 4, 4.

μετά] μεθ' ἡμέραν I, 4, 9, 7, 9
 μετὰ πλήθους καταβαίνει τὸ ὑό-
 μενον ὕδωρ I, 13, 10. μετὰ τὸν
 τοῦ πυρός τόπον II, 2, 8. μετὰ
 τὴν γένεσιν II, 2, 12. τὸ πῦρ,
 ὅταν ἢ μετὰ πνεύματος II, 8, 3.
 ἔνδεια [θερμότητος] μετὰ ψυ-
 χρότητος ὅτι ἱστῖν IV, 3, 20.
 μεθ' οὗ τὸ ὑγρὸν συνεπέρχεται
 IV, 6, 5. πίττα ἢ ἔλαιον μῦλ-
 λον μετ' ἄλλων ἢ καθ' αὐτὰ
 φλογιστά IV, 9, 38. ἐξίωτος
 τοῦ ὑγροῦ μετὰ τοῦ θερμοῦ IV,
 10, 18.

μεταβάλλειν] [ὁ ἥλιος] εἰς τὰ
 πλάγια μεταβάλλει I, 9, 5. [τό-
 ποι] μεταβάλλουσι κατὰ τὰς τῶν
 ποταμῶν γενέσεις I, 14, 1. με-
 ταβάλλειν τὴν θάλατταν de
 fluviiis dicitur I, 14, 5. ἐγένοντο
 εἰς τὰ μεταβάλλοντα I, 14, 9.
 μεταβάλλειν καὶ πάλιν εὐθηνεῖν
 I, 14, 13. ὁ Ἀχελῷος πολλαχοῦ
 τὸ ῥεῦμα μεταβέβληκεν I, 14,
 22. μεταβάλλει τῷ χρόνῳ πάν-
 τα I, 14, 32. διὰ συνεχῶς ἕγροῦ
 καὶ ξηροῦ μεταβαλλόντων II,
 2, 9. . . διὰ ταῦτα τὸν οὐρα-
 νὸν ὅλον μεταβάλλειν II, 3, 8.
 τῷ εἶδει καὶ τῷ πόσῳ μεταβαλ-
 λόντων αἰεὶ τῶν μερῶν II, 3, 20.
 δι' ὧν τὰ ὕδατα ὄντα γλυκέα
 μεταβάλλει II, 3, 46. περὶ τοὺς
 τύπους ἀντιπεριόσασθαι καὶ
 μεταβάλλειν τὰς ἀναθυμιάσεις
 II, 4, 15. πρὶν μεταβάλλειν
 τὴν οὐκίαν εἰς μοσημβρίαν II, 5,
 14. τὸ μεταβάλλον ἐμπίπτει
 II, 7, 5. ἐὰν εἴσω τύχη μετα-
 βάλλουσα ἢ ἀρχὴ τῶν πνευμά-
 των II, 8, 7. ἀναθυμιάσεις ἐν
 τοῖς νέφεσιν μεταβάλλουσα ἐκ-

κρῖνομένη II, 9, 21. διαφέρει
 οὐθὲν τὸ ὀρούμενον μεταβάλλειν
 ἢ τὴν ὄψιν III, 4, 22. ἰσχυρο-
 τέρα ὄψις [τὸ λευκὸν] εἰς φοι-
 νικοῦν χροῶμα μετέβαλεν III, 4,
 24. νεφέλη λευκὴ . . . μετα-
 βάλλει εἰς τὸ ξανθόν III, 4, 27.
 ὥστε οὐθὲν ποιεῖ μεταβάλλειν
 IV, 1, 15. ὅταν ὁ . . . κύκλος
 εἰς εἰδὸς τι μεταβάλλῃ ὑπὸ τοῦ
 πυρός IV, 3, 15. εἰς εὐθύτητα
 ἐκ περιφερείας καὶ εὐθύτητος
 εἰς περιφέρειαν μεταβάλλειν IV,
 9, 7.

μετάβασις] τὸ μὲν εἰς τὸ κυρτόν,
 τὸ δ' εἰς τὸ κοῖλον μετάβασις
 IV, 9, 9. μετάβασις διὰ τούτου
 IV, 9, 42.

μεταβολή] ἢ εἰς ἄλληλα μετα-
 βολή I, 1, 1. αἱ τοιαῦται με-
 ταβολαί I, 14, 12. γελοῖον διὰ
 μικρὰς καὶ ἀκαρίας μεταβολὰς
 κινεῖν τὸ πᾶν I, 14, 19. μετα-
 βολὴ τοῦ ὄλου I, 14, 25. μετα-
 βολὴ τῆς γενέσεως καὶ φθορᾶς
 II, 2, 5. ἐν μεταβολῇ ὥρας II,
 5, 4. μεταβολαὶ ταραχώδεις
 ibid. ἀναίοθητος ἢ μεταβολή
 III, 4, 24. ἡ φυσικὴ μεταβολή
 IV, 1, 5. ποιεῖν μεταβολὴν οὐ-
 δεμίαν IV, 1, 14.

μεταδιώκειν] IV, 11, 1.

μεταλλεύειν] ὅσα μεταλλεύεται
 III, 7, 4. τὰ μεταλλεσόμενα
 IV, 8, 2.

μεταλλευτός] III, 7, 2.

μετανάστασις] I, 14, 8.

μεταξύ] τὰ μεταξὺ τῆς γῆς καὶ
 τῶν ἰσχυάτων ἄστρων I, 3, 2.
 τὸ μεταξὺ γῆς καὶ τῶν ἄστρων
 I, 3, 5. ὁ μεταξὺ γῆς καὶ οὐ-

- ρανού τόπος I, 3, 8. ὁ μεταξὺ
 τόπος τῶν ἄστρον καὶ τῆς γῆς
 I, 3, 19. ἐν τῇ μεταξὺ τόπω
 τῶν τροπικῶν I, 6, 4. τὰ με-
 ταξὺ ibid. IV, 12, 4. τὸ με-
 ταξὺ II, 8, 49. οἱ μεταξὺ [τῶν
 νεφῶν] κοιλίαι II, 9, 7. τὸ
 μεταξὺ τοῦ φοινικοῦ καὶ πραιο-
 νοῦ III, 2, 5. cfr. 4, 26. ἐν
 τῇ μεταξὺ γίνεται τις χρόνος
 III, 4, 13. σὺν ἔστι μεταξὺ
 IV, 10, 14.
- μεταπίπτειν] II, 4, 14.
- μεταρροια] μεταρροίας γινομένης
 τοῦ εἶω πνεύματος II, 8, 24.
- μετᾶστασις] μετᾶστασις τοῦ ἡλίου
 II, 6, 18. τοῦ πνεύματος ἀπο-
 μαραινόμενον διὰ τὴν μετᾶστα-
 σιν II, 8, 28. ἐπιπέδον κατὰ
 μέρος εἰς βᾶθος μετᾶστασις ὡσεὶ
 IV, 9, 13.
- μεταφορά] II, 3, 12. κατὰ τὴν
 αὐτὴν ἰδίαν μεταφορᾶ δὲ IV,
 3, 2, 14.
- μετέχειν] ὡς ἐνδέχεται μετέχειν
 τὰ ἐνταῦθα τάξεως II, 3, 25.
 οὐ μετέχουσι [χώραι] τούτου τοῦ
 πάθους II, 7, 4. ὡς αὖτε μετέχειν
 αὐτῶν [τῶν σωματίων] τὰ κοινὰ
 πάντων IV, 8, 1.
- μετεωρίζειν] διὰ τὸ μετεωρίζε-
 σθαι πορρώτερον I, 9, 3. ἐκ τοῦ
 ἀτμίζοντος ὅσον μὴ μετεωρισθῆ
 I, 10, 1. οὐ δύναται [intell. ἢ
 ἀτμίς] μετεωρίζειν ἐπὶ πολὺν
 τόπον τοῦ ὕψους I, 10, 5. με-
 τεωρισθέντος τοῦ ἰγροῦ διὰ τὸν
 ἥλιον II, 3, 17.
- μετεωρολογία] I, 1, 2.
- μετεωρόλογος] οἱ ἀρχαῖοι μετεω-
 ρόλογοι II, 1, 15.
- μετέωρος] III, 7, 1. οὗτοι . . .
 μετέωροι φαίνονται ὑπὲρ τοῦ
 ὀρίζοντος I, 6, 7. οὕτως τὸ ἕδωρ
 οἶόν τε μένειν μετέωρον ὅν I,
 12, 22. cfr. 12, 14.
- μετοπωρινός] τὰ πρῶτα τῶν με-
 τοπωρινῶν [ἕδατα] II, 3, 26.
- μετόπωρον] I, 12, 1. τοῦ μετο-
 πόρου II, 6, 22.
- μέτριος] μετρίοις χρωμένη ἕδασι
 χώρα II, 4, 12.
- μετρίως] ἀποδεχόμεθα τὴν αἰ-
 τίαν ὡς εἰρημένην μετρίως I,
 8, 19. μετρίως ἔχειν καὶ πλεν-
 στικῶς de navibus dicitur II,
 3, 37.
- μέχρη] μέχρη ποῦ I, 3, 2. μέχρη
 τοῦ τρίτου μέρους I, 13, 18.
 μέχρη τούτου μέχρη περ ἔν . . .
 δύνηται I, 14, 8. μέχρη πρὸς
 II, 2, 8. ἕως ἂν μέχρη
 τούτου ibid. cfr. IV, 9, 12.
 μέχρη τοῦ μέσου II, 2, 21. μέ-
 χρις οὐπερ ἂν ἢ τοῦτο II, 3, 5.
 μέχρη τῶν ἀοικίτων ἴσμεν τὴν
 οἰκουμένην II, 5, 15. μέχρη τοῦ
 νῦν χρόνου II, 7, 1. μέχρη πε-
 ρί . . . II, 8, 33.
- μή] μή μηδέ I, 3, 19. ἀδύ-
 νατον μή . . . εἶναι II, 3, 21.
 μή οὐθέν III, 1, 11. μή
 μηθέν IV, 5, 7. εἰ δὲ τι μή
 ἔχει τυρὸν γάλα IV, 7, 12.
- μηδεῖς] μηδεὶς ἰχθύς II, 3, 39.
 μηδὲν φαίνεσθαι κεχρωματιμέ-
 νον III, 4, 23. μηδεμίαν αἰ-
 σθητὴν διαίρεισιν ἔχειν III, 2, 11.
- μηθεῖς] μηθενὶ ἀντιφράττειν I,
 8, 6. μηθέν κεχρωματισμένη
 I, 14, 9. III, 4, 23.

- μήκος]** τὰ μήκη τῆς ἀναθυμιά-
σιως I, 4, 6. διαδιδύναται ἐπὶ
μήκος I, 7, 4. ποταμοὶ ὑποτε-
μνόμενοι τῇ μήκει τοὺς ὁδοὺς
II, 2, 24. γραμμῆς μήκος ἐν-
θύτητι διηκριβώμενον II, 8, 28.
μήκη πολλά IV, 9, 27. οχιστὸν
κατὰ τὸ μήκος *ibid.* ὕψους ἐπὶ
μήκος ἀέρος IV, 9, 33.
- μῆν]** ἀλλὰ μῆν οὐδέ . . . γε I,
3, 7. οὐ μῆν ἀλλὰ . . . γε I,
3, 12. οὐ μῆν ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ
πολύ I, 7, 9. ἀλλὰ μῆν οὐδέ
I, 12, 3. ἀλλὰ μῆν I, 12, 9.
οὐ μῆν ἀλλὰ I, 13, 9. IV, 1, 9.
οὐ μῆν ἀλλὰ καὶ I, 13, 26. 14,
18. οὐ μῆν . . . γε II, 2, 17.
ἀλλὰ μῆν καὶ III, 4, 9. *cf.* I,
14, 29.
- μηνύειν]** τοῦτο μάλιστα μηνύει
μὴ εἶναι . . . I, 7, 7.
- μῆπω]** II, 5, 3.
- μήτε]** μήτε . . . μήτε I, 3, 10.
7, 3. 8, 8 *ei saepius.* καὶ μήτε
I, 10, 2.
- μιγνύναι]** χρώματα μιγνύμενα
κατὰ τὰς ἐπιπροσθήσεις I, 5, 2.
μιχθείσης αὐτῇ τοιαύτης γῆς
II, 1, 5. [ἀρχῇ] μίγνυται τοῖς
ἄλλοις II, 2, 2. σφόδρα μίξας
II, 3, 38. διὰ τὸ καπνῶ πολλῶ
μεμῆχθαι τὸ πῦρ III, 4, 11.
λιγνὸς ἀπὸ τῆς φλογὸς ἀπορ-
ρέουσα καὶ μιγνυμένη III, 4, 16.
μικτὰ ἐκ τούτων IV, 4, 1. ὅσα
ἕγγρα τῶν μικτῶν IV, 6, 6.
ὅταν μιχθῇ ὕδωρ καὶ ἔλαιον
IV, 7, 3. ὅσα μικτὰ ὕδατος καὶ
γῆς IV, 7, 6. ἐπὸ τῶν κινή-
σεων μιγνυμένων IV, 12, 11.
- μικρομέτεια]** I, 12, 3.
- μικρομετρήσ]** μικρομετρήσι συνιστα-
μένη ἀτμίς III, 3, 2.
- μικρός]** μικρὸν τοῖς μεγέθεσιν I,
3, 5. τὸ τοσονδὶ καὶ μικρὸν
ὑδωρ I, 3, 7. μικρὰ κινήσει
I, 4, 4. κατὰ μικρὰ παρεκτυ-
ροῦσθαι I, 4, 6. κατὰ μικρὸν
I, 6, 10. II, 4, 26. 27. IV, 7,
22. διὰ τὸ μικρὸν εἶναι I, 6, 4.
κατὰ μικρὰ μὲν, πολλαχῇ δέ
I, 13, 12. κατὰ μικρὸν κοινω-
τοῦν II, 1, 10. ὡς εἰκάσαι πρὸς
μικρὸν μείζον II, 8, 17. μικρὸν
μετὰ δνομάς II, 7, 28. πνεῦμα
κατὰ μικρὰ ἐκκρινόμενον III,
1, 1. μικρὰ πνευκαῖα III, 1,
23. μικρὰ θυμιάσεις IV, 9, 35.
- μικρότης]** διὰ μικρότητα οὐδε-
μίαν ἔχειν δύναμιν II, 8, 49.
διὰ μικρότητα ἀόρατον III, 3, 10.
- μίλιος]** III, 7, 3.
- μιμῆσθαι]** κύκλος μιμούμενος
τὸν τοῦ ἡλίου κύκλον I, 9, 5.
μιμείται ἢ τέχνη τὴν φύσιν IV,
3, 24.
- μιμνήσκειν]** περὶ οὗ ἐμνήσθημεν
I, 6, 10.
- μῖξις]** II, 3, 11. ἐν μίξσει τινὸς
ἔστι τὸ ἀλμυρὸν II, 3, 35.
- μνεία]** μνείαν ποιῆσθαι I, 14, 12.
- μνημονεύειν]** πρὶν μνημονουθῆ-
ναι τὴν μεταβολὴν I, 14, 7.
ὥστε μνηθέντα μνημονεύειν I,
14, 9.
- μολίβδος]** I, 12, 18. IV, 8, 10.
10, 15.
- μονή]** μονὴ ἀστέρος I, 7, 4.
- μόνιμος]** μόνιμον ἔχει τὴν πίεσιν
IV, 9, 29.

μόνος] οὐ μόνον . . . ἀλλὰ μάλ-
λον I, 3, 16. οὐ μόνον . . .
ἀλλὰ καὶ I, 7, 11. II, 8, 16.
IV, 7, 5. 8. οὐ μόνον . . . ἀλλὰ
II, 4, 6. ἐν μόνῳ τούτῳ τῶν
κύκλων I, 8, 19. μόνου φρον-
τίσαι τοῦ ἡλίου II, 2, 11. ταῦτα
οἰκεῖσθαι μόνῃ δυνατά II, 5,
11. γίνεται κατὰ τὸν οὐρανὸν
ὅταν ἐπινέφελον ἢ μόνον II, 9,
12. ὕδωρ τῶν ὑγρῶν οὐ παχύ-
νεται μόνον IV, 6, 4. ὅσα
ἤκιστα κίεται μόνῃ IV, 9, 42.
οἱ ἄλλοι ὑγροῦ μόνου στερῆσει
πήγνυνται IV, 10, 9.

μόριον] μόριον τοῦ ἀέρος I, 3,
18. μόριον τοῦ τῶν ζῳδίων
κύκλου I, 8, 3. μόρια τοῦ γά-
λακτος I, 8, 9. μέγα τι τοῦ
παντὸς μόριον II, 1, 2. ἢ τοῦ
παντὸς γένεσις καὶ τῶν μορίων
II, 3, 7. τῶν αὐτῶν οὐσα [ἢ
θάλαττα] μορίων ἀριθμῶ II,
3, 20. διαιρεῖται . . . ἐπὶ τοῦ
ὑδατος τὰ μόρια ibid. ἕκαστον
τῶν μορίων ἐξ ὧν γίνεται συν-
ιστάμενον ἢ ψακίς III, 4, 5.

μορφῆ] παντόδπαται μορφαι καὶ
χρόαι χυμῶν II, 3, 45. ὑποκει-
μένη μορφῆ IV, 2, 5.

μύειν] ὅταν οἱ πόροι μύσῃσι IV,
3, 23.

μυελός] IV, 11, 5.

μυθολογεῖν] Αἰώσιπος ἐμυθολό-
γησεν II, 3, 3. ὅσπερ μυθολο-
γοῦσι τινες II, 3, 19.

μῦθος] οἱ Αἰώσιπον μῦθοι II, 3,
3. μῦθον εἰπεῖν II, 3, 4.

μυθώδης] λόγοι μυθώδεις I, 3, 20.

μυκῶσθαι] ὥστε δοκεῖν μυκῶσθαι
τὴν γῆν II, 8, 48.

μύλη] αἱ μύλαι τήκονται ὥστε
ρεῖν IV, 6, 11.

μωλύειν] τὰ μεμωλυμένα IV,
3, 20.

μώλυσσις] IV, 1, 6. 2, 1. 3, 19.

N.

ναυσιπέρατος] ποταμός I, 13, 30.

νεκρός] ὁ νεκρὸς ἄνθρωπος IV,
12, 3. τὰ τῶν παλαιουμένων
νεκρῶν σώματα IV, 12, 8.

νέος] [ἡλιος] νέος ἐν ἡμέρῃ (He-
racliti dictum) II, 2, 9. ἀεὶ νέος
συνεχῶς (ἡλιος) ibid. ὁ νέος
(subintell. οἶνος) IV, 10, 7. cfr.
10, 6.

νεφέλη] νεφέλης περιττωμα I,
9, 4. νεφέλη ἄγονος ibid. νε-
φέλη εὐθεῖα καὶ λεπτή II, 8, 30.

νεφέλιον] λεπτόν II, 8, 28.

νεῦρον] IV, 8, 4. 9, 19. 10, 16.

νέφος] νέφη οὐ συνίσταται κατὰ
τὸν ἄνω τόπον I, 3, 10. 16.
νεφῶν ἄθροισις I, 3, 10. ἔστιν
ἢ ἐξ ἀέρος ἀναθυμιασις εἰς ὕδωρ
νέφος I, 9, 4. ὁ περὶ τὰ νέφη
τόπος I, 11, 1. ἐν τῷ νέφει
ἔνεστι πολὺ τὸ θερμόν I, 11, 3.
ὅταν παγῇ τὸ νέφος ibid. ὅταν
ἀπωσθῇ τὸ νέφος εἰς τὸν ἄνω
τόπον I, 12, 5. ὅταν εἰς τὰν-
τὸν συνωσθῶσι τὰ νέφη II, 4,
18. νέφη συνίσταται ἐν τοῖς
πλαγίοις II, 4, 20. ἀῆρ κἂν ἢ
νέφος ἢ ἀχλύς II, 4, 24. τὰ
συνιστάμενα νέφη II, 6, 16.
νέφειν ἀραιότεροις II, 6, 20.
συνιόντων τῶν νεφῶν II, 6, 21-
9, 5. πυκνοτέρα σύστασις τῶν
νεφῶν II, 9, 2. διὰ τὸ τὰ νέφη

- πυκνοῦσθαι III, 1, 4. μελάντα-
 τον νέφος III, 4, 26. ἀνώμαλος
 ἢ τοῦ νέφους σύστασις III, 6, 3.
 νεωστί] II, 8, 18.
 νῆσος] νῆσοι ἐγγύς τῆς ἡπείρου
 — — νῆσοι πόντιαι II, 8, 49.
 νημεμία] γίνεται ἄμφω αἰθρίας
 τε καὶ νημεμίας I, 10, 4. νημε-
 μία γίνεται II, 5, 2. 8, 30.
 νημεμίας γίνονται II, 5, 3. —
 II, 8, 4.
 νήμεμος] τὰ περὶ τὸν ἄρκτον νῆ-
 νημα II, 4, 27. νύκτες τῶν
 ἡμερῶν νημεμώτεραι II, 8, 6.
 νίτρον] IV, 7, 10. 8, 19. 10, 9.
 18. νίτρον καὶ ἄλλες λυτὰ ὑγρῶ
 IV, 6, 12. διὰ τί τὸ νίτρον
 τήκεται μὲν, τέγγεται δ' οὐ
 IV, 9, 5.
 νιφετώδης] II, 6, 19.
 νοεῖν] δεῖ νοεῖν οὕτως I, 3, 13.
 δεῖ νοῆσαι I, 3, 15. 4, 4. 8, 12.
 ἐκ τῶν φρομένων δεῖ νοεῖν II,
 3, 24. δεῖ νοεῖν II, 8, 17. III,
 3, 10. δεῖ νοήσαντας καὶ ὑπο-
 θεμένους, ὅτι .. III, 4, 20.
 νομή] II, 5, 20.
 νομίζειν] νομιστέον I, 2, 2. 3, 2.
 χρῆ νομίζειν I, 2, 2. αἰθέρα
 καλεῖν ἐνόμισεν I, 3, 4. . . .
 ὀρθῶς νομίσας ibid. λίαν ἀπλοῦν
 τὸ νομίζειν I, 3, 5. εἴ τις μὴ
 νομίζοι . . . τόπον εἶναι τὴν
 κοιλίαν II, 2, 15.
 νοσοῦδης] τὰ νοσοῦδη αἵματα IV,
 7, 14.
 νότιος] τῷ νοτίῳ πλησιάζοντος
 τοῦ ἡλίου I, 6, 4. γίνεται ὁ
 δρόσος νοτίος I, 10, 6. τὰ νό-
 τια ὕδατα II, 3, 26. τὰ νότια
 II, 6, 12. νοτίων ὄντων III,
 4, 15.
 νοτί[ζειν] νοτιζούσης τῆς γῆς II,
 4, 26.
 νοτί[ς] ἐκ πολλῶν νοτίδων I, 13,
 25. νοτίς πολλή II, 8, 1.
 νότος] II, 3, 26. νότος διήκει
 μᾶλλον δεῦρο II, 5, 20. ἄνεμος
 νότος II, 8, 21.
 νύκτωρ] καὶ νύκτωρ καὶ μεθ'
 ἡμέραν I, 4, 9. cfr. II, 4, 3.
 νύκτωρ αἰθρίας I, 5, 1. μύεται
 μᾶλλον νύκτωρ II, 9, 19. οὐ
 νύκτωρ ἀλλ' ἀεὶ παρὰ τὸν ἥλιον
 III, 2, 6.
 νῦν] τὰ νῦν δεικνύμενα I, 3, 5.
 λέγωμεν . . . καὶ νῦν I, 3, 6.
 φαίνεται καὶ νῦν I, 3, 17. λε-
 κτέον καὶ νῦν I, 3, 19. μέχρι
 τοῦ νῦν I, 8, 10. τότε μὲν . . .
 νῦν δέ I, 14, 22. νῦν . . . ὅταν
 II, 3, 16. καὶ τότε καὶ νῦν
 ἐχοῦν ibid.
 νίξι] ἡμέρας μὲν . . . νυκτὸς δέ I,
 3, 5. ἢ καλονμένη νίξι I, 8, 6.
 μέσων νυκτῶν I, 8, 9.

Ξ.

Ξανθός] III, 4, 26. Ξανθότατον
 ibid.

Ξηραίνειν] I, 10, 2. 14, 4. IV,
 1, 2. Ξηραινόμενος ποταμός I,
 13, 7. Ξηραινομένων τῶν ἰλῶν
 I, 14, 11. ὕδωρ Ξηρανθέν I,
 14, 28. τὴν θάλατταν ἐλάττω
 γίνεσθαι Ξηραινομένην II, 1, 3.
 τὸ Ξηραῖνον II, 3, 6. ἥλιος Ξη-
 ραίνει θερμαίνων II, 4, 4. γῆ
 Ξηραινομένη ὑπὸ τῆς οἰκείας
 θερμοτήτος II, 5, 6. βρεχομένη
 ἢ γῆ καὶ Ξηραινομένη II, 7, 6.

- ξηραίνονμένων τῶν ξύλων II, 9, 6. τὸ ἐγγύτερον τοῦ πυρός ξηραίνεται θάπττον IV, 3, 22. ξηραίνεσθαι καὶ ὑγραίνεσθαι IV, 5, 2. τὸ πήγνυσθαι ξηραίνεσθαι πως ἐστὶν IV, 5, 4. ξηραίνεται ὅσα ἐστὶν ὕδωρ ἢ ὕδατος εἶδη IV, 5, 6. ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ξηραίνοντος τὸ ὑγρὸν IV, 8, 8.
- ξηρασία] πῆξις εἴρηται ξηρασία τις εἶναι IV, 7, 8.
- ξηρός] γῆ οἷσα ξηρά I, 4, 2. πνεῦμα ξηρὸν I, 4, 4. ἀναθυμιασὶς ξηρά I, 7, 1. ξηρότερον τὸν ἀέρα I, 7, 8. ξηροὶ οἱ ἐμῆτοι I, 7, 9. ξηρότερος ὁ ἀήρ τοῦ θέρους I, 12, 16. τόπος ξηρός I, 14, 1. γίνεσθαι ξηρὰ de lacu dicitur I, 14, 29. θάλατταν ἕσεσθαι ξηρὰν II, 1, 3. ξηρὰ τίλος γίνεται τὰ σηπόμενα IV, 1, 8. πήγνυται θερμοῦ ξηροῦ IV, 6, 2. cfr. IV, 7, 19. τὸ ξηρὸν ἔχει κοινὸν τῷ πυρὶ IV, 9, 41. τὸ πῖον ξηρὸν λιπαρὸν IV, 9, 42.
- ξηρότης] II, 5, 2.
- ξύειν] ξυόμενος [οἶνος] IV, 10, 7.
- ξύλον] χλωρὰ ξύλα II, 4, 22. τὸ τῶν χλωρῶν ξύλων πῦρ III, 4, 11. ἄσπιδος τὸ ξύλον III, 1, 11. τὰ ξύλα ἐστὶ γῆς καὶ ἀέρος IV, 7, 20. λιβανωτὸς παραπλησίως τοῖς ξύλοις ἀτμίζει IV, 10, 12.
- ξύλωδης] ξυλώδους σώματος θυμίοις IV, 9, 34.
- (.)
- ὁ] τὰ μὲν . . . τὰ δὲ I, 14, 32. τὰ μὲν . . . ταῦτα δὲ II, 1, 8. τοῖς τόποις II, 3, 33. καὶ μὲν οὕτως . . . καὶ δ' ἐκείως IV, 9, 40.
- ὄγκος] ὁ τῆς γῆς ὄγκος I, 3, 2, 14, 19. ὑπεροχὴ τῶν ὄγκων I, 3, 7. ὄγκον περιλαμβάνειν I, 13, 13. ἠθροισμένοις ὄγκος II, 2, 2. ὁ πᾶς ὄγκος τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάττης II, 3, 33. παχύτερος ὄγκος II, 3, 38. λοφώδης ὄγκος II, 8, 19. οἱ στέρτοι ὄγκοι καὶ κοῖλοι II, 8, 38. οἱ τοῦ ὕδατος ὄγκοι IV, 8, 9, 9, 4.
- ὄδε] πρὸς τόνδε τὸν τόπον (terram) I, 3, 21.
- ὄδι] II, 4, 12. καὶ τοδὶ τὸ μέρος II, 4, 13.
- ὄδος] ὄδος τῶν ἐκπεσόντων τινὸς ἄστρον I, 8, 2. ὄδος τῶν πλανητῶν I, 8, 10. ποταμοὶ ὑποτεμνόμενοι τὴν ὄδον II, 2, 24. πᾶσα φθορὰ εἰς τοῦθ' [sc. εἰς σῆψιν] ὄδος ἐστὶν IV, 1, 7.
- ὄθεν] αἴτιον οἷς ὄθεν ἢ τῆς κινήσεως ἀρχὴ I, 2, 2. διὰ τοὺς τόπους ὄθεν ἂν τυγχάνη I, 13, 3. ὁ τόπος ὄθεν ῥέουσι [ποταμοὶ τινες] I, 14, 31. ὄθεν ἄρχεται πνεῦν ὁ νότος II, 3, 27. ὄθεν ἐκαστοτα πνέουσι οἱ ἄνεμοι II, 4, 26. ῥηγγυμένων τῶν ξύλων ὄθεν ἢ ἀρχὴ τοῦ πνεύματος ἦν III, 1, 13. τὸ ποιοῦν ὡς ὄθεν ἢ κίνησις IV, 5, 2.
- οἶεσθαι] ὡς τινες οἶονται I, 4, 2. οὕτως οἶεσθαι δεῖ I, 14, 23. ἢ αἰτία ἢ ποιήσασα τοὺς πρότερον οἶεσθαι II, 2, 1. οἶεσθαί τι σαφές εἰρηκέναι II, 2, 12. τοῦτο οἶητέον II, 2, 13. εἰ τις οἶεται τι σαφές εἰρηκέναι II, 3, 12. ταύτην οἶητέον ἀρχὴν εἶναι

- II, 3, 20. ταύτην οἰητέον εἶναι τὴν αἰτίαν II, 8, 20.
- οἰκεῖν] τμήματα τῆς δυνατῆς οἰκεῖσθαι χώρας II, 5, 10. ταῦτα οἰκεῖσθαι μόνον δυνατά II, 5, 1. οἱ περὶ δυνατὰς οἰκοῦντες II, 6, 24. v. οἰκουμένη.
- οἰκεῖος] τὸ τῶν ἄστρων οἰκεῖον φῶς εἶναι τὸ γάλα I, 8, 4. οἰκειοτάτη αἰτία I, 8, 17. ἐν τῷ αὐτοῦ οἰκεῖω τόπῳ II, 2, 13. ἐν ἄλλοις καιροῖς οἰκειοτέροις II, 3, 32. τῇ οἰκείᾳ φύσει ψυχρὸν II, 4, 8. οἰκεία [τῆς γῆς] θερμότης II, 5, 6. φθορὰ τῆς ἐν ἐκάστῳ ὑγρῷ οἰκείας καὶ κατὰ φύσιν θερμότητος ἐπ' ἀλλοτριᾶς θερμότητος IV, 1, 10. ἐξιώντος οἰκείου θερμοῦ IV, 1, 12. ἐν τῷ πλείονι πλείον ἐστι πῦρ οἰκείου IV, 1, 16. ἡ οἰκεία ἐκάστῳ ὕλη IV, 2, 3. τελείωσις ὑπὸ φυσικοῦ καὶ οἰκείου θερμοῦ IV, 2, 3. τελείωσις ὑπὸ θερμότητος τῆς οἰκείας IV, 2, 4. cfr. II, 4. ὀρισμένον σῶμα οἰκεῖω ὄρω IV, 5, 1. διαφέρειν ἄλλοις οἰκειοτέροις πάθεσιν IV, 8, 3.
- οἰκείως] οἰκείως τὰ ὀνόματα τοῖς πάθεσιν κεῖται I, 9, 7.
- οἰκησις] διὰ τὸ εἶναι οἰκησιν κείσθαι ταύτην πρὸς ἄρκτον II, 5, 17.
- οἰκουμένη] γράφουσι κυκλοτεροῦς τὴν οἰκουμένην II, 5, 13. ἴσμεν τὴν οἰκουμένην ... II, 5, 15.
- οἶνος] οἶνός τις IV, 7, 6. ἐστὶ ὀνόματι οἶνος ἕργῳ δ' οὐκ ἐστὶν IV, 9, 35. ὁ γλυκὺς οἶνος IV, 10, 8. οἶνοι ἐνιοὶ IV, 10, 15.
- οἶος] οἶον I, 1, 2. 3, 2. ἀῆρ οἶον ἀτμίς I, 3, 11. σῶμα οἶον ὕλη τις οὔσα I, 3, 13. οἶον ζέεις ἐστὶ τὸ πῦρ I, 3, 14. ἀτμίς μὲν δυνάμει οἶον ὕδωρ, ἀναθυμῆσιν δὲ δυνάμει οἶον πῦρ I, 3, 15. οἶον ἐπέκκαυμα I, 4, 4. τὸ φέγγος ἀπέτεινε οἶον ἄλλα I, 6, 10. παραπλήσιον τὸ γινόμενον οἶον I, 7, 4. τοιοῦτος ... οἶος I, 8, 11. ὡς εἰπεῖν οἶον ὀριζόμενον I, 8, 20. οἶόν ἐστιν ἡ ὀμίχλη νεφέλη ἄγονος I, 9, 5. ποιήσας οἶον ὑποδοχὴν I, 13, 8. πλήθος ὕδατος οἶον λίμναι I, 13, 26. θάλατταν οἶον ἰδρωτὰ γίνεσθαι II, 1, 4. τοιοῦτος ... οἶός περ II, 2, 8. ἀπελθόντος τινός οἶον τοῦ γλυκυτάτου II, 3, 13. ὅπως δὲ πῶς οἶον II, 3, 16. οἶον ἢ ... τοιοῦτον ποιεῖ τὸν χυμόν II, 3, 31. προσαγορεύειν οἶον καπνόν II, 4, 1. [χώρας] οὔσης οἶον τυμπάνου II, 5, 10. οὐδεμίαν τοιαύτην ἐκπτωσιν οἶον ... II, 9, 17. τὸ μέλαν οἶον ἀπόφασίς ἐστὶν III, 4, 33. τοιοῦτον ἕτερον οἶον αὐτό IV, 3, 1. λέγω οἶον τὸ τηκτόν ... IV, 8, 3. οἱ καρποί, οἶον τὸ χέδροπα IV, 10, 17. ὅσα οἶον ὄργανα IV, 12, 3.
- ὀλιγάκις] I, 3, 4. 12, 1. II, 8, 46. γίνεται μὲν γὰρ, ὀλιγάκις δὲ γίνεσθαι III, 2, 8.
- ὀλίγος] ἐπ' ὀλίγον I, 13, 25. ὀλίγη ἀτμίς II, 3, 26. ὀλίγον καταδύσειν II, 3, 37. ἀναθυμῆσιν ἀσθενεῖς καὶ ὀλίγας οὔσας II, 5, 1. διὰ τὸ πολὺ εἰς ὀλίγον πληθῆναι τόπον II, 8, 14. ὀλίγη εἴς ἑψαι θεωρεῖσθαι

- III, 4, 22. ὄψις ὀλίγη ἀφικνεῖται III, 6, 9. πολὺ ἦντον τοῦ ὀλίγου σήπασθαι IV, 1, 16. τῷ τὸ θερμὸν ὀλίγον εἶναι IV, 3, 7.
- ὀλιγότης] δι' ὀλιγότητα τοῦ ἀνάγοντος πυρός I, 10, 1. διαφέρειν ὀλιγότητι I, 11, 1. πλήθει καὶ ὀλιγότητι διαφέροντα II, 1, 7. ὀλιγότης τοῦ ἀπωθουμένου ἀέρος II, 8, 21. δι' ὀλιγότητα οὐκ ἐπίδηλον II, 8, 26. δι' ὀλιγότητα τοῦ ἔξω πυρός IV, 3, 26.
- ὄλος] ἢ τοῦ ὄλου περιφορὰ I, 3, 17. οὐπω Μέμφιος οὔσης ἢ ὄλης ἢ οὐ τηλικαύτης I, 14, 12. τὸ ὄλον αἰθιον I, 14, 31. ἢ ὄλη γῆ II, 1, 14. τὸν ὄλον οὐρανὸν αὐξηθῆναι II, 2, 11. ὄλον ἀναγκαῖον II, 2, 23. τὸν οὐρανὸν ὄλον μεταβιάλλειν II, 3, 8. ἐν τῷ ὄλῳ II, 3, 24. ποιεῖν πικρὸν ὄλον II, 3, 47. τὸ ὄλον μὲν . . . τῷ δ' ἐπὶ μέρους δέ . . . II, 4, 1. cfr. IV, 3, 10. κάτω τῆς ὄλης σφαιρας II, 7, 2. κάτωθεν ἄνω δι' ὄλης τῆς γῆς II, 7, 14. ἢ θάλαττα ὄλη II, 8, 49. τῆς ἄλλω κύκλος ὄλος III, 2, 2. δι' ὄλης τῆς ἡμέρας μέχρη τῶν δυσμῶν III, 2, 6. ὄλα μὲν οὐ . . . κατὰ μόριον δέ III, 4, 14. ὄλον φαίνεται τὸ φοινικοῦν λευκόν III, 4, 26. ἐν νίτρῳ δι' ὄλου οἱ πόροι IV, 9, 5. ὡσεὶ ἢ πληγῆ τὸ δ' ὄλον ἀφῆ IV, 9, 13. τὸ ξύλον ἀθρόον ἔχει τὸ ὑγρὸν καὶ δι' ὄλου συνεχές IV, 9, 40. ὅσα μὴ ὄλα IV, 10, 12. τὰ ὄλα ἔργα τῆς φύσεως IV, 12, 2.
- Ὀλυμπίας] II, 6, 7.
- ὄλω] ὄλωσ δέ I, 5, 3. II, 5, 3. ὄλωσ δέ πῶς οἶον; II, 3, 16. ἀπῶσαι ὄλωσ II, 8, 41. ὄλωσ οὐδ' ἐκ πλαγίας γίνεταί III, 6, 9. δῆλον . . . ὄλωσ IV, 12, 3.
- ὀμαλῆς] [ἀτμίς] ὀμαλῆς καὶ μικρομερῆς συνιοταμένη III, 3, 2.
- ὀμαλός] ὅταν ὅτι μάλιστα ὀμαλός ἢ ὁ αἶρ III, 6, 5.
- ὀμαλότης] τοῦ ἐνόπτρου III, 6, 5.
- ὀμαλύνειν] IV, 3, 20.
- ὀμαλῶς] τὰ ἐκτὸς καὶ τὰ ἐντὸς ὀμαλῶς θερμαίνειν IV, 3, 22.
- ὄμβριος] πρὶν ἐπελθεῖν τὸ ὄμβριον ἐν τῷ χειμῶνι I, 13, 7. ὄμβριον ὕδωρ II, 7, 5.
- ὄμβρος] ὑπερβολὴ ὄμβρων I, 14, 20. ὄμβροι οἰραῖοι II, 4, 11. τὰ ὄνω συναληλιφθαι διὰ τοὺς ὄμβρους II, 7, 2. quomodo fiat III, 1, 2.
- ὀμ(χ)λη] definitio I, 9, 4. cfr. 9, 5.
- ὄμμα] ἔστι τοῖς ὄμμασιν ἰδεῖν I, 14, 30. ἔστι τοῖς ὄμμασι θεωρεῖν III, 1, 12.
- ὀμογενής] τὰ ὀμογενῆ καὶ τὰ μὴ ὀμογενῆ IV, 1, 2.
- ὀμοιομερής] τὰ ὀμοιομερῆ σώματα IV, 8, 2. ἕκαστον τῶν ὀμοιομερῶν φυσικῶν σωματίων IV, 8, 4. τὰ ὀμοιομερῆ τῶν σωματίων IV, 10, 1. ἢ τῶν ὀμοιομερῶν φύσις IV, 12, 1. τὰ ὀμοιομερῆ IV, 12, 2. ἔχομεν τίνος γένους ἕκαστον τῶν ὀμοιομερῶν IV, 12, 12. τὰ μὴ ὀμοιομερῆ IV, 12, 13.
- ὀμοιος] τὸ ὀμοιον λαμβάνειν I, 3, 20 [sc. πρᾶγμα uti apud Herodot. I, 32. οὐδὲν ὀμοῖον

- πρῆγμα]. ταχυτῆς ὁμοία δίψα I, 4, 8. ἡ φαινομένη αὐτῶν ταχυτῆς ὁμοία οὐσα τοῖς ἐφ' ἡμῶν ἔμπουμένοις I, 4, 13 [cfr. Comment. ad I, 3, 4. p. 334 cum Addend.]. οὐκ ἀνταποδίδουσι τὸ ὅμοιον I, 11, 4. τὸ πάθος ὅμοιον καὶ ὅταν ... II, 9, 18. [ἴρις] τὸ χρῶμα ὁμοιότερα τῆ περὶ τοὺς λύχνους III, 4, 17. ὅμοια τὰ γινόμενα πύθη ἀλλ' ἀνόνομα IV, 3, 24. ὁμοιόν τι τῷ ὄψω καὶ τοῖς ἠδύσμασι πρὸς ἀλλήλα πύσχοις IV, 4, 3. οὗτοι [οἱ λίθοι] ὅμοιοί γίνονται τούτοις (i. e. parī modo atque illi gignuntur) IV, 10, 12.
- ὁμοιόχρῳα] δι' ὁμοιόχρῳαν οὐ φαίνεται I, 5, 3.
- ὁμοίως] καὶ ὁμοίως καὶ ἴσον πρὸς ἡμᾶς ἀπέχων I, 8, 9. αἰεὶ οὕτω συνέβαινε ὁμοίως I, 14, 30. ὁμοίως γελοῖον καὶ εἰ ... II, 3, 12. περὶ γῆς ὁμοίως δεῖ ὑπολαβεῖν II, 3, 34. τὴν γῆν πᾶσαν ὁμοίως εἶναι σομφήν II, 7, 2. πάντοθεν ὁμοίως ἀνακλωμένης τῆς ὕψεως III, 3, 7. ὁμοίως δὲ καὶ τὰλλα IV, 2, 5. δηλωθέντων τούτων ὁμοίως θεωρητέον IV, 12, 13.
- ὁμολογεῖν] τοῦτο εἰκόσκει πάντες ὁμολογεῖν II, 3, 2.
- ὁμωνύμως] IV, 12, 3. 5.
- ὅμως] ἀλλ' ὅμως I, 13, 18. ὅμως δὲ καὶ ... καὶ .. II, 5, 18. εἴρηται πρότερον ὅμως δ' ἐπανέλθωμεν καὶ νῦν IV, 8, 7. τὰ μὲν σφόδρα τὰ δὲ ἤττον τούτων ὅμως δὲ γῆς IV, 10, 17.
- ὄνομα] χρῆσθαι τοῖς ὀνόμασιν I, 4, 3. οἰκείως τὰ ὀνόματα τοῖς πάθεσι κεῖται I, 9, 7. διὰ τὸ μὴ κεῖσθαι ὀνόματα καθ' ἐκαστην τελείωσιν IV, 3, 2. οὐ κεῖται ὀνόματα ταῖς διαφοραῖς IV, 3, 14. οὐ κεῖται ὄνομα κοινόν IV, 9, 34. ἔστι ὀνόματι οἶνος, ἔργῳ οὐκ ἔστιν IV, 9, 35.
- ὀνομάζειν] διώρισαν ὀνομάζειν I, 3, 4.
- ὄνυξ] IV, 10, 16.
- ὄξύλιμη] II, 3, 46.
- ὄξος] IV, 9, 7. 10, 15.
- ὄξυς] ὕδατα ὄξυα II, 3, 46. 47. οὐκ ὄξυ βλέπειν III, 4, 2.
- ὄπερ] ὄπερ ... τοῦτο καὶ III, 1, 13. ὄπερ ἀδύνατον IV, 9, 8.
- ὀπιζεῖν] οἱ ἰατροὶ ὀπιζόντες IV, 7, 11.
- ὀπισθεν] τὸ ὀπισθεν λίμνη ἐγένετο I, 14, 30. τὸ πρόσθεν ... τὸ ὀπισθεν III, 1, 3.
- ὀποῖος] σκεπτέον ὀποῖον κινήτικώτατον II, 8, 2.
- ὀπός] IV, 7, 11. 11, 5.
- ὀπότερος] II, 2, 22. III, 1, 2. ὀπότερον μᾶλλον ... τούτων μᾶλλον IV, 4, 1.
- ὀποτεροσοῦν] ἀρχὴ τῆς δυνάμεως ὀποτεροσοῦν III, 1, 2.
- ὀποτερώς] IV, 9, 5.
- ὀπιᾶν] τὸ ἐπὶ τῶν τηγάνων ὀπιᾶται IV, 3, 11. πληθος τοῦ ἐν τῷ ὀπιωμένῳ ὕδατος IV, 3, 26. ὁ ὀπιούμενος κέραμος IV, 6, 6. cfr. 6, 7.
- ὀπιεσθαι] ἤδη γὰρ ὤπται I, 3, 2. κομῆται ὀμμενοὶ ἐξω I, 6, 6.

- τούτων ὀφθέντων νεφῶν I, 12, 8. ἢ χρωματισθέν ὀφθῆ II, 9, 8.
- ὀπτησις] IV, 2, 1. definitio IV, 3, 21. εἰ γένοιτο στάτενοις ἀλλὰ μὴ ὀπτησις IV, 3, 26.
- ὀπτός] ξηρότερα τὰ ἐφθὰ τῶν ὀπτῶν IV, 3, 12. ὀπτὸν γίνε-
ται καὶ οὐχ ἐφθόν IV, 3, 21.
- ὀπου] ἐνταῦθα ὀπου IV, 12, 4.
- ὀπώρα] I, 12, 1.
- ὀπωρινός] ὀπωρινή ἰσημερία III, 2, 3.
- ὀπως] ὀπως ἂν τύχη κειμένη τοῦ πλάτους καὶ τοῦ βάρους I, 4, 12. ὀπως γίνεται τὸ γάλα I, 8, 1.
- ὀπωσοῦν] II, 3, 9.
- ὀρῶν] ὀρῶμεν I, 3, 2. 7. II, 2, 12. 8, 5. τὸν ἥλιον ὑπὸ τὴν γῆν φερόμενον οὐχ ὀρῶν ἕνα τῶν ἀστρῶν I, 8, 4. ὁ ὀρῶν τὸ ὀρούμενον ἅπαν I, 8, 8. κατὰ τὴν χώραν ὀρῶντι δῆλον ἔστιν I, 14, 26. φανερώς ὀρῶ-
μεν III, 4, 7. συνέχεια τοῦ μεγέθους ὀρωμένη ibid.
- ὀργανον] ἐν ὀράνοις τεχνικοῖς ἢ φυσικοῖς IV, 3, 18. ὅσα οἶον ὀργανα καὶ ἑνεκά του IV, 12, 3.
- ὀργίλειν] ἤρμοττεν ὀργιζομένη εἰπεῖν II, 3, 4.
- ὀρεινός] ὀρεινοὶ καὶ ὑψηλοὶ τό-
ποι I, 13, 12. διὰ τὸ ὀρεινὴν οὖσαν τὴν Ἀρκαδίαν I, 13, 28.
- ὀρθός] εἰς ὀρθὸν γινομένης τῆς ἀναθυμιάσεως II, 4, 23. εἰς ὀρθὸν ἀναφρέσθαι II, 4, 25. πρὸς ὀρθὴν τέμνειν II, 6, 4. ofr. III, 3, 9.
- ὀρθριος] ὀρθριοι οσιμοί II, 8, 22.
- ὀρθρος] πρὸς ὀρθρον II, 8, 7. περι τοὺς ὀρθρους II, 8, 23.
- ὀρθῶς] ὀρθῶς νομίζειν I, 3, 4. ὀρθῶς λαβεῖν ἐπόληψιν II, 2, 4.
- ὀρίζειν] τοὺς ὀρισμένους πρότερον διορισμούς I, 3, 1. οἶον ὀρίζο-
μενον I, 8, 20. ἀποκεκριμένον καὶ ὀρισμένον τὸ αἷτιον II, 9, 14. ἡμισφαιρίου ὄντος ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος κύκλου III, 5, 2. ὀρί-
ζειν τὰ ὁμογενῆ καὶ τὰ μὴ ὁμογενῆ IV, 1, 2. δῆλον ὅτι ὀρίζομεθα τὰς φύσεις τῶν σω-
μάτων IV, 1, 3. ὠρίσθη τῷ ὑγρῷ τὸ ξηρόν IV, 1, 8. ὅταν κρατῆ τοῦ ὀρίζοντος τὸ ὀρίζο-
μενον ibid. [ὑγρότης] ὀρίζομένη ὑπὸ τῆς ... θερμότητος IV, 2, 6. τὰ ὀρίζομενα ὑπὸ τῆς θερ-
μότητος καὶ ψυχρότητος IV, 3, 2. ἀδύνατον ὀρίζειν μὴ κρατοῦν IV, 3, 3. τὸ ὑγρὸν τῷ ξηρῷ αἷτιον τοῦ ὀρίζεσθαι IV, 4, 3. ὀρισμένον σῶμα IV, 4, 4. ἀπλῶς κατὰ τὴν ἀφῆν ὀρίκαμεν IV, 4, 9. τούτω ὀρίζεται IV, 5, 1. πᾶν τὸ ὀρισμένον ibid. σῶματα τὰ σύνθετα καὶ ὀρισμένα IV, 5, 1. [γῆ καὶ ὕδωρ] ψυχρότητι ὠρίσται IV, 11, 3. ἅπαντὰ ἔστιν ὀρισμένα τῷ ἔργῳ IV, 12, 5.
- ὀρίζων] περιφέρεια ἢ ἄνωθεν τοῦ ὀρίζοντος I, 6, 6. ἐν τῷ ὑπέρ τοῦ ὀρίζοντος τόπῳ I, 6, 10. τὸν ὀρίζοντα ἕτερον αἰεὶ γινόμενον μεθισταμένον II, 7, 3.
- ὀρμαῖν] εἶσι ἅμα καὶ ἔξω ὀρμαῖ πᾶσα [ἢ ἀναθυμιάσις] II, 8, 4. ὡστ' ἐφ' ἐν ἅπαντας [τοὺς ἀνέ-
μους] ὀρμαῖν II, 8, 45. τὸ ὑπὸ

- γῆν ὀρμημένον πνεῦμα II, 8, 43.
 ὅταν εἰς τὸναντίον ὀρμήσῃ III,
 1, 2.
 ὄρμη] ὄρμη τῶν ἀνέμων II, 6,
 16. ἀναθυμιάσις ἀκολουθεῖ τῇ
 ὄρμῃ τῆς ἀρχῆς II, 8, 4. ὄρμη
 τοῦ πνεύματος II, 8, 35.
 ὄρμηθ[ιας] οἱ ὄρμηθῖαι πνέουσι II,
 5, 9.
 ὄρος] οὐχ ὑπερβάλλει τὰ πνεύ-
 ματα τῶν ὑψηλῶν ὄρων I, 3, 17.
 ἐπὶ τοῖς ὄρεσιν οὐ γίνεται πάχνη
 I, 10, 4. τὰ ἔλη ἐπ' ὄρη κω-
 σθαι συμβαίνει I, 13, 23.
 ὄρος] ὠρισμένον σῶμα οἰκίῳ ὄρω
 IV, 5, 1.
 ὄρρός] IV, 3, 17. 5, 0. 10, 15.
 εἰάν μὴ χωρισθῇ ὁ ὄρρός IV,
 7, 11. οὕτω χωρίζεται ὁ ὄρρός
 ibid.
 ὄρυκτός] III, 7, 2.
 ὄσμῆ] διαφέρειν ταῖς ὄσμαῖς καὶ
 χυμοῖς IV, 10, 1.
 ὄσος] I, 1, 2 bis. 3, 1. τῶν ἄλλων
 ὅσα τευχάνει — ὄσοι φασί I, 3,
 5. ὄσω πορρωτέρων ὁ τόπος I,
 3, 10. ὄσα μὲν ... ὄσα δὲ I,
 4, 11. ἐκ τοῦ ἀτμίζοντος ὄσον
 μῆ I, 10, 1. τὰ τελματιαῖα καὶ
 ὄσα λιμνώδη II, 1, 7. πάντες
 ὄσοι II, 2, 6. ἐν ὄσοις ἐνεστιν
 ... ταῦτα II, 3, 23. πάντα,
 ὄσα II, 3, 29. ἐλάττω τοσοῦ-
 τω ὄσον II, 3, 30. ὄσα ... τὰ
 πλεῖστα II, 3, 34. ἡ οἰκουμένη
 ὄσση ἴσμεν II, 7, 3. ὄσση ἔχει
 τὸ πνεῦμα δύναμιν II, 8, 16.
 ὄσον ... τοσοῦτον III, 4, 21.
 ὄσα ἔργα συμβαίνει σχεδόν ἔστι
 τοσαῦτα III, 7, 1. ... ἄργυρος
 καὶ ὄσα ἄλλα τοιαῦτα IV, 8,
 2, 3. ὄσων μὲν οὖν ἅπαν ἐξ-
 ιμιάσῃ IV, 19, 10. ὄσα ὁμοιο-
 μερῇ καὶ ὄσα τοιαῦτα IV, 12, 9.
 ὄσπερ] I, 3, 21.
 ὄστοῦν] IV, 8, 4. 10, 16.
 ὄστις] ὅ, τι ἂν βαρύνηται μόριον
 I, 3, 18.
 ὅταν] ὅταν μὴ γένηται I, 8, 12.
 οὖν ὅταν τευχῇ II, 3, 16. ὅταν
 ἢ κατὰ τὸν μισημβρινόν II, 5,
 12. ὕδωρ, ὅταν ... ἀφεθῇ
 IV, 10, 11.
 ὅτε] ὅτε μὲν ... ὅτε δὲ I, 4, 7.
 13. 18. 8, 9. 12, 11. II, 8, 1.
 ὅτε μὲν ... ὅτε δ' οὐ .. I, 6, 11.
 ὅτι] ὅτι μάλιστα συνεχῶς II, 5, 9.
 ὅτι μάλιστα ὁμαλός III, 6, 5.
 λέγεται πεπεφθαι ὅτι δηλοῖ IV,
 2, 6. τοῦτο δ' ἔσται, ὅτι οὐ ...
 IV, 7, 14.
 ὅτιοῦν] IV, 1, 7. 12, 4.
 οὐ] οὐ γὰρ δὴ ... ἀλλὰ I, 3, 4.
 μᾶλλον ... ἀλλ' οὐ I, 4, 7. οὐ
 ... κατ' οὐδένα τόπον II,
 1, 10. οὐ μόνον ... ἀλλὰ ..
 I, 3, 16. 7, 11. 8, 16. II, 2, 4.
 4, 6 et saepius. οὐ διακίβηται
 οὐδένα χρόνον II, 2, 9. οὐκ εὐ-
 θύς II, 8, 35. οὐ μὴν ἀλλὰ
 IV, 1, 9.
 οὐδαμοῦ] II, 2, 17.
 οὐδέ] ἀλλὰ μὴν οὐδέ ... γε I,
 3, 7. διόπερ ... οὐδὲ γίνεσθαι
 κομήτην αὐτόν I, 6, 5. οὕτω ...
 οὕτω ... οὐδὲ δὴ III, 2, 6. οὐδὲ
 γὰρ ἄλλο ... οὐδέν IV, 9, 3.
 οὐκ εὐθύς οὐδ' εἰσάπαξ II, 8, 33.
 οὐδέτις] οὐδέν μόριόν ἐστιν I, 3, 7.
 οὐδένα χρόνον I, 12, 2. II, 2, 9.
 κατ' οὐδένα τόπον II, 1, 10.

- οὐδὲν ἦττον II, 3, 27. οὐδεμία
 διαφέρειν ὑπερβολῇ II, 7, 7.
 οὐδὲν ἄλογον II, 8, 5. οὐδεμίαν
 ἔχειν δύναμιν II, 8, 49. οὐδὲν
 [scr. οὐθέν] ἰσχύειν IV, 1, 13.
 οὐδὲ γὰρ ἄλλο οὐδὲν IV, 9, 3.
 οὐδέποτε] II, 3, 5. III, 2, 3.
 οὐδέτερος] II, 1, 9. IV, 7, 2.
 οὐθέν] οὐθένι I, 3, 4. διαφέρει
 οὐθέν, — οὐδ' εἰ ... I, 3, 8.
 cfr. II, 3, 3. 5. οὐθεὶς καθιεὶς
 ἐδυνήθη πέρας εὐρεῖν I, 14, 29.
 οὐθέν ὑποπον II, 2, 17. οὐθέν
 μᾶλλον II, 2, 22. οὐθένι διέ-
 φερον ἢ II, 3, 11. μὴ οὐθέν
 III, 1, 11. οὐθέν ἐπαθεν *ibid.*
 οὐθέν ἄλλο παρά — οὐθέν
 ἄλλο ἢ IV, 12, 4.
 οὐκέτι] II, 5, 15. IV, 11, 5. 12,
 11. ἐπὶ τὸ πλεῖον οὐκέτι φαι-
 νεται III, 4, 44. ἦν, ἔστι δ'
 οὐκέτι III, 7, 5.
 οὐκουν] IV, 1, 14.
 οὐν] μὲν οὐν *vide μέν*. οὐν δὴ
 I, 4, 5. ἄν οὐν II, 4, 22.
 οὐπω] I, 14, 12. II, 9, 19. συ-
 στάσεις οὐπω γόνιμοι III, 3, 12.
 οὐρανός] ὁ μεταξὺ γῆς καὶ οὐ-
 ρανοῦ τόπος I, 3, 7. αἱ φλόγες
 αἱ καόμεναι περὶ τὸν οὐρανόν
 I, 4, 1. εἰς τὸν οὐρανόν ἀνα-
 βλέπουσιν ἔστι δῆλον I, 8, 18.
 τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὕδωρ I, 13, 7.
 τὸν ὅλον οὐρανόν αὐξεῖσθαι
 II, 2, 11. νέφεισι πικνοῦσι τὸν
 οὐρανόν οἱ ἄνεμοι II, 6, 20.
 γίνεται κατὰ τὸν οὐρανόν ὕταν
 ἐπινέφελον ἢ II, 9, 12.
 οὐρησις] II, 8, 15.
 οὐριος] II, 6, 14.
 οὐρον] IV, 3, 8. 7, 9. 11, 2.
 οὐσία] τὴν οὐσίαν ταυτόν II, 9,
 21. ὡς εἶδος καὶ οὐσίαν IV,
 2, 5. κατ' οὐσίαν IV, 12, 2.
 οὐτε] οὐτε οὐτε I, 3, 2 *et*
saepissime. οὐτε οὐτε ...
 οὐδὲ δὴ III, 2, 8.
 οὗτος] ταῦτα δ' ἐστίν I, 1, 2.
 πρὸς τοῦτοις I, 3, 21. διὰ ταῦτα
 I, 4, 3. αὕτη ἐστὶν ἀήρ I, 14,
 22. τὰ μὲν ταῦτα δέ II,
 1, 8. περὶ πάντων τούτων II,
 3, 21. ἐν ὅσοις ... ταῦτα II, 3,
 28. ὁ ἀήρ οὗτος II, 4, 9.
 ὁ ἥλιος τούτους μόνους οὐκ
 ἐπέρχεται τοὺς τόπους, ἀλλὰ
 πρὸς τούτους καὶ ἀπὸ τούτων
 αἰὲ φέρεται II, 4, 20. ἐνιοὶ
 τῶν αὐτῶν τούτων II, 6, 21.
 ἥπερ ταύτη II, 8, 21. τοῦ-
 το καὶ αὐτό III, 1, 3. πάντα
 ταῦτα III, 1, 5. ἐὰν ἐκθλίβῃ
 πνεῦμα, τοῦτο γίνεται κεραινός
 III, 1, 9. οὐ ταῦτα ἀλλὰ τοι-
 αῦτα IV, 2, 2. περικαρπίου
 μὲν οὐν αὕτη πέπανοις IV, 3, 2.
 ταῦτα πάντα IV, 10, 11.
 οὕτω] οὕτω πλησίον I, 3, 10.
 οὕτω συνβαινεν ὁμοίως I, 14,
 30. οὕτω ὡς II, 6, 18.
 τὸ τέλειον οὕτω λέγωμεν IV,
 3, 1. ἔχει οὕτω τῆξις πρὸς τὸ
 τηκτόν IV, 4, 2. ὅσα ὑγρότητα
 ἔχει μὲν, οὕτω δ' ἔχει ὥστε ...
 IV, 9, 31. οὕτω ἴσμεν IV, 12, 12.
 οὕτως] οὕτως ὥστε I, 6, 10. οὐκ
 οὕτως ὥστε I, 10, 7. ἔδει οὐ-
 τως ἔχειν καὶ μᾶλλον I, 8, 3.
 τούτων οὕτως ἐχόντων II, 3, 22.
 πικρὰ οὕτως ἢ λιμνη II, 3, 39.
 ἀνεμός τις οὕτως ὢν II, 5, 16.

εἰ μὴ ἔχει πως οὕτως ὁ ἀήρ
 ὡστε III, 3, 6. ἐκείνως ... οὐ-
 τως III, 6, 4. τῇ μὲν οὕτως ...
 τῇ δ' ἐκείνως IV, 9, 40.

ὄφθαλμός] ἕγροι οἱ ὄφθαλμοί
 III, 4, 15.

ὄχεϊν] οἱ ψακάδες ἄνω ὀχοῦνται
 I, 12, 3.

ὄψις] ὀψιαίτερον II, 5, 9. 6, 13.

ὄψις] οὐ δύνασθαι τὴν ὄψιν τῶν
 ἀνθρώπων φέρεσθαι κλωμένην
 πρὸς τὸν ἥλιον I, 6, 4. ῥαδίως
 τὴν ὄψιν ἀφικνεῖσθαι I, 6, 5.
 τὴν ὄψιν ἀνακλᾶσθαι πρὸς τὸν
 ἥλιον I, 8, 7. III, 4, 3. ἀνα-
 κλωμένης τῆς ὄψεως II, 9, 19.
 III, 6, 1. ἡ ὄψις ἀνακλᾶται
 III, 2, 10. 3, 7. 6, 7. ἀνακλω-
 μένη ἡ ὄψις φαίνεται ἀπὸ πάν-
 των τῶν λείων III, 4, 2. ὄψις
 ἀσθενῆς καὶ λεπτή πάμπαν III,
 4, 3. ἀνάκλασις τῆς ὄψεως
 πρὸς τὸν ἥλιον III, 4, 9. ὄψις
 ταχὺ δι' ἀσθένειαν ἀνακλᾶται
 III, 4, 15. ὄψις ὀλίγη ἢ ἀνα-
 κλωμένη III, 4, 16. ὄψις ἀπο-
 τεινομένη ἀσθενεστέρα γίνεται
 III, 4, 20. — διὰ τὸ μὴ διίκνεῖ-
 σθαι τὴν ὄψιν ibid. ὀλίγη τῇ
 ὄψει θεωρεῖσθαι III, 4, 22.
 ἰοχυρότερα — ἐχομένη — ἔτι
 ἀσθενεστέρα ἢ ὄψις III, 4, 24.
 πλείστη ἢ ὄψις III, 4, 25. ἀνά-
 κλασις ἀθρόα τῆς ὄψεως III,
 6, 5. ἀνακλωμένη ὄψις γίνεται
 πάμπαν ἀσθενῆς III, 6, 9.

ὄψον] IV, 4, 3.

II.

πάγος] I, 12, 11. III, 1, 5. ἐν
 πάγοις I, 6, 10. ὅταν γένηται
 πάγος ἰοχυρός II, 5, 13.

Tom. II.

πάθημα] παθήματα τόπου I, 14.

17. παθήματα τῶν ἀνέμων II,
 6, 1. τῶν σωματικῶν παθημά-
 των δεῖ ταῦτα πρῶτα ὑπάρχειν
 IV, 4, 6. πάσχει τὸ πάσχον
 παθήμασι δυοῖν IV, 5, 3.

παθητικός] στοιχεῖα παθητικά
 IV, 1, 1. τὰ ἀντικείμενα πα-
 θητικά IV, 2, 3. 8. ὑγρότης
 παθητικῇ IV, 3, 13. ἀρχαὶ τῶν
 σωμάτων αἱ παθητικά IV, 4,
 1. παθητικά IV, 4, 1. 5, 4.
 8, 3. 11, 3.

πάθος] ἀέρος κοινὰ πάθη καὶ
 ὕδατος I, 1, 2. πάθη τῶν με-
 ρῶν γῆς ibid. πάθη διὰ πῆξιν
 συμβαίνειν ibid. τὰ περὶ τὸν
 κόσμον συμβαίοντα πάθη I, 2, 1.
 cfr. III, 2, 1. ὅσα ἄλλα τοῦ-
 τοις ἀκολουθεῖ πάθη (calido,
 frigido, humido, sicco) I, 3, 13.
 πάθος τε τὸ θερμὸν αἰσθησέως
 ἐστὶ I, 3, 19. ο ἐκεῖ περὶ ἓνα
 [ἀστέρα] ἐστὶ πάθος ἢ κόμη
 I, 8, 20. τὰ πάθη τὰ φαινό-
 μενα περὶ τὸν τόπον τοῦτον I,
 8, 21. τῶν ὑπερβολῶν ὕδατος
 τοῦτ' ἐστὶν τὸ πάθος II, 3, 7.
 πάθη τοῦ ὕδατος II, 3, 31. γί-
 νεται τὸ πάθος II, 8, 27. ὡ-
 περ εἰκάσαι μείζοι μικρὸν πά-
 θος II, 9, 6. καλεῖται τοῦτο
 τὸ πάθος τεφρών III, 1, 5. οἶόν
 ποτε συνέβαινε τινε πάθος III,
 4, 2. ὅμοια τὰ γινόμενα πάθη
 ἀλλ' ἀνώγυμα IV, 3, 24. τὸ
 ποιῶν καὶ τὸ πάθος IV, 5, 1.
 διαφέρει ἄλλοις οἰκιοτέροις πά-
 θεσι IV, 10, 14.

παιδικός] παιδικὴ δόξα I, 3, 5.

πάλαι] παλαι φροῦδον ἂν ἦν I,
 3, 6.

- παλαιός] παλαιά προσηγορία I, 3, 4. supple οίνος IV, 10, 7.
 παλαιοῦν] τὰ τῶν παλαιομένων νεκρῶν οἶματα IV, 12, 8.
 πάλιν] I, 3, 9. II, 2, 12. 3, 21. III, 1, 2. IV, 7, 18.
 παμμήκης] ἐν χρόνοις παμμήκει I, 14, 7.
 πάμπαν] ὀλίγοι πάμπαν I, 13, 12. ξηρὰν ποιεῖν πάμπαν II, 3, 3. πάμπαν ἀπολελοιπὸς τὸ φῶς II, 8, 31. συστάσεις μικραὶ πάμπαν III, 3, 12. πάμπαν ἀσθενῆς III, 6, 9.
 πανσέληνος] ἐν τῇ πανσελήνω III, 2, 9.
 παντάπυσιν] II, 9, 13.
 πανταχοῦ] πανταχοῦ . . . πλήν I, 10, 5. οὐ πανταχοῦ I, 6, 7.
 παντελῶς] μικρὰ παντελῶς I, 13, 29. ὕδωρ ἀποκεκριμένον ἤδη παντελῶς III, 4, 18. παντελῶς λευκὸν φαίνεσθαι III, 4, 28.
 παντῆ] II, 7, 3.
 παντοδαπός] παντοδαπὰς χροῶς I, 5, 1. παντοδαπὰ χρώματα I, 5, 2. παντοδαποὶ χυμοὶ — μορφαὶ II, 3, 45. παντοδαποῖς σχήμασι παντοδαπὰς ἀφίησι φωνάς II, 8, 38. παντοδαποὶ οἱ ὑόφοι II, 9, 7.
 πάντοθεν] ὁμοίως III, 3, 7.
 πάντως] οὐ πάντως ἔχον ὕδωρ IV, 12, 4.
 παρὰ] τὸ παρ' ἡμῶν I, 3, 4. νέφη φερόμενα παρ' αὐτὴν τὴν γῆν I, 12, 7. παρὰ λόγον I, 14, 28. οὐκ ἐγγινομένοι παρ' ἕκαστον πάθος τοῦ πυρός II, 9, 20. τὸ φοινικῶν παρὰ τὸ πράσινον λευκὸν φαίνεται III, 4, 26. νεφέλη λευκὴ οὐσα προσπίπτουσα παρὰ τὸ πράσινον III, 4, 27. ἄλλα παρ' ἄλλα τιθέμενα χρώματα III, 4, 29. παρ' ἕκαστον μὲν μέρος, οὐ συνεχῆς δὲ IV, 9, 40. ἢ ὕλη [ἐστίν] οὐθὲν ἄλλο παρ' αὐτὴν IV, 12, 4.
 παραβλέπειν] I, 6, 9.
 παραδιδόναι] τὰ μέχρι τοῦ νῦν παραδεδομένα παρὰ τῶν ἄλλων I, 8, 10.
 παρακολουθεῖν] I, 8, 12.
 παραλαμβάνειν] οὐθὲν παρελήφμεν λεγόμενον I, 13, 1. τὰ παρελημμένα μέχρι τοῦ νῦν χρόνου II, 7, 1.
 παραλλάξ] IV, 9, 5.
 παραλλάττειν] τῷ τάχει παραλλάττειν τὰ ἄστρα I, 4, 13. παραλλάττοντες πόροι IV, 9, 12. εἰς βάθος τοῦ ἐπιπέδου παραλλάττοντος IV, 9, 15.
 παράλογος] τὰ συμβαινόντα τὰ δοκοῦντ' εἶναι παράλογοι I, 12, 1.
 παραπλήσιος] παραπλήσιον τῆ ἐψησοῖ ποιεῖν IV, 3, 15. παραπλήσια ποιεῖν II, 8, 15.
 παραπλησίως] παραπλησίως τούτοις ἀπεφήναντο I, 6, 3. παραπλησίως λέγοντες ὡσπερ ἂν εἴ τις οἶοιτο I, 13, 3. διὰ τὸ παραπλησίως κείσθαι II, 4, 12. παραπλησίως οἶον . . . II, 4, 22. λεβανωτός . . . παραπλησίως τοῖς ξύλοις ἀτμίξει IV, 10, 12.
 παρασκευάζειν] ἰκανὴ ἐστὶ παρασκευάζειν I, 3, 20. παρασκευάζειν τροφήν II, 2, 7.
 παρεχέειν] II, 3, 35.

παρεικιάζειν] παρεικάζοντες ὡς τὸ πάθος ὁμοιον ὄν II, 9, 18.

παρεῖναι] πνεύματος ἤδη ὄντος οὐπω δὲ παρόντος III, 3, 5.

παρεκπυροῦν] παρεκπυροῦσθαι κατὰ μικρὰ μὲν, ἐπ' ἀρχὴν δὲ I, 4, 6.

παρέχειν] ἢ θερμότης ἦν παρέχεται ὁ ἥλιος I, 3, 19. τὸν ἥλιον πνεύματα παρέχεσθαι II, 2, 11. ὅσα ἔργα συμβαίνει παρέχεσθαι τὴν ἔκκρισιν III, 7, 1. ὅσα φλόγα παρέχεσθαι δύναται IV, 9, 37.

παρήλιος] III, 2, 6.

παριδεῖν] II, 2, 11.

παροιμία] II, 6, 7.

παρουσία] παρουσία ἢ ἀπουσία θερμοῦ IV, 5, 3.

πᾶς] πᾶσα κίνησις φυσική I, 1, 1. τὸ πᾶν ἕδωρ I, 3, 7. περὶ ἀνέμων καὶ πνευμάτων πάντων I, 13, 1. ἓνα ἄνεμον εἶναι πάντας τοὺς ἀνέμους I, 13, 3. τὸ σῶμα τὸ τοῦ ὕδατος πᾶν I, 13, 27. διὰ μικρὰς καταβολὰς κινεῖν τὸ πᾶν I, 14, 19. θάλαττα πάντα μία ταῦτα συνεχῆς I, 14, 28. μέγα τι τοῦ παντὸς μέρειον II, 1, 2. τὴν θάλατταν ἔσεσθαι πᾶσαν ξηρὰν II, 1, 3. τὸ πᾶν ἕδωρ II, 2, 1. πάντες ὅσοι II, 2, 6. πάντα εἰς ἄλληλα συντέτρηται II, 2, 20. περίττωμα τῆς τροφῆς πάσης II, 2, 26. ἢ τοῦ παντὸς γένσεις καὶ τῶν μορίων II, 3, 7. περὶ πάντων τούτων II, 3, 21. τοιαύτη πᾶσα ἢ ὑπόστασις II, 3, 22. πάντα ὅσα II, 3, 29. ὁ πᾶς ὄγκος τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάττης II,

3, 33. τῶν πνευμάτων ἀρχὴ καὶ φύσις πάντων II, 4, 5. τῷ μὴ συνεχῶς εἶναι πᾶσαν οἰκουμένην (sic enim legendum, vide s. v. συνεχῶς) II, 5, 15. διὰ παντὸς φανερός II, 5, 10. διὰ παντὸς εἶναι de vento II, 8, 3. de strepitu II, 8, 38 dicitur. τὸ τύπτον ἅμα καὶ αὐτὸ τύπτεται πᾶν II, 8, 37. πάντα ταῦτα III, 1, 5. οὐ πᾶν σῶμα IV, 3, 13. λυτὰ ὑγρῷ, οὐ παντὶ δέ, ἀλλὰ ψυχρῷ IV, 6, 12. ταῦτα πάντα IV, 10, 11. πάντα τὰ τοιαῦτα IV, 11, 5.

πάσχειν] τὸ ὑποκείμενον καὶ πάσχον I, 2, 2. πεπονθῆναι πάθος I, 8, 2. τόποι τοῦτο πεπονθότες (i. e. sic mutati) I, 14, 17. τὰ πηγαῖα πάντα τούτων θάτερον πέπονθεν II, 1, 9. ὅποσα πάθη συμβαίνει ποιεῖν ἢ πάσχειν II, 3, 48. πάσχει γὰρ [ἢ ἕλη] ἀλλ' οὐ ποιεῖ II, 8, 40. cfr. IV, 12, 7. ἀσπίδος ξύλον οὐθὲν ἐπαθεν III, 1, 11. τοῦτο ἐπαθεν [οἱ ἀρχαῖοι] διὰ τὸ σπάνιον (ita veteres propter raritatem opinabantur) III, 2, 8. τοῦτο ἐπάσχε διὰ . . . III, 4, 3. κατ' ἐνδειαν πάσχειν θερμοῦ IV, 1, 11. ὁμοίον τι τῷ ὄψφ . . . πάσχοσι IV, 4, 3. ἐπὶ τοῦ . . . θερμοῦ πάσχειν IV, 3, 11. cfr. 8, 8. πολλάκις παθεῖν τι IV, 6, 9. ἀλλὰ οἰκισότερα πάθη, ὅσα τῷ πάσχειν λέγονται IV, 8, 3.

πατάττειν] ἂ μέλλει πατάξειν ὁ κεραυνός III, 1, 14.

παύειν] ἐπαύσατο διορύττων I, 14, 27. εἰ τὸν ἥλιον παύσει τις

- τῆς φορᾶς II, 3, 6. τὰ πνεύματα παύεται II, 4, 16. πανομένων τῶν ἀνέμων II, 4, 17. παύονοι τὰ ὕδατα τοὺς ἀνέμους II, 4, 18. ἡλιος παύει καὶ συνεξορμᾷ τὰ πνεύματα II, 5, 1. διὰ τὸ τὰ πεπηγῶτα τηκόμενα παύεσθαι διὰ τὴν ψυχρότητα II, 5, 6. [ἄνεμος] παύεται ἀποβιασθεὶς II, 6, 14.
- πάγνη] I, 10, 1. 2. 4. 11, 3. III, 7, 4. IV, 10, 9.
- πάχος] τὸ πάχος τῆς θαλάττης II, 3, 36. πάχος διαφέρει τοσοῦτον ὥστε ... II, 3, 37.
- παχύνειν] ὕδωρ οὐ παχύνεται μόνον τῶν ὑγρῶν IV, 3, 7. cfr. 3, 9. 6, 4. διὰ τὸ τὰ διακρινόμενα τὰ μὲν παχύνεσθαι τίθεται δὲ λεπτόνεσθαι IV, 3, 17. οὐ παχύνεται τί τοιαῦτα πηγνύμενα IV, 6, 4. παχύνεται τὸ ξηρὸν καὶ συνίσταται IV, 6, 5. παχύνεται ὑπὸ πυρὸς μόνον ὅσα ... IV, 7, 1. ὑπὸ πυρὸς καὶ χρόνον παχύνεται [τὸ ἔλαιον] IV, 7, 4. παχύνοντα ποιεῖται IV, 8, 1. τὸ ἔλαιον οὐχ ἔψεται οὐδὲ παχύνεται IV, 9, 35. ὅσα ὑπὸ θερμοῦ παχύνεται IV, 10, 6.
- πάχυνσις] quomodo fiat IV, 6, 4.
- παχύς] παχύτερος ὄγκος II, 3 38. σφόδρα παχεῖαι αἱ ἑρημίδες II, 8, 29. ἀνάγκη τὰ πεττώμενα παχύτερα εἶναι IV, 2, 7. ἐκ λεπτῶν αἰεὶ παχύτερα γίνεται πεπαινώμενα πάντα IV, 3, 4. ὅσα παχέα ... προῦπήρχεν ὄντα IV, 6, 7.
- πέθειν] ὁ πεπαισμένος οὕτως II, 3, 3.
- πειρῶν] ἐπειράθη διορῶνται I, 14, 27. πειρατῶν II, 3, 32. πεπειραμένοι λέγομεν II, 3, 31. πειρούμενοι ἀποβιάζεσθαι II, 8, 17.
- πέλαγος] εἰ [ἢ θάλαττα] εἰς μικρὸν ἐκ μεγάλου συνάγεται πελάγους II, 1, 11.
- πέντε] παρὰ τοὺς πέτε ἀστέρους I, 6, 7.
- πεπαίνειν] γίνεται πεπαινώμενα IV, 3, 4. τὸ ὑγρὸν τὸ πεπαινώμενον IV, 3, 6. οὐδὲν ὑγρὸν αὐτὸ καθ' αὐτὸ πεπαίνεται IV, 3, 7.
- πέπανσις] definitio IV, 3, 1. cfr. 3, 2. ἡ φυμάτων καὶ φλέγματος καὶ τῶν τοιούτων πέπανσις IV, 3, 3.
- περαίνειν] πεπερασμένους τόπους διέστηκε I, 2, 2.
- πέρας] οὐδὲν πέρας (in mari) εὔρειν I, 13, 29. τὸ ἔργον ἔχει αὐτῶν πέρας I, 14, 31. τὸ ἶσχατον πέρας II, 9, 2.
- περὶ] τὸ περὶ τὴν γῆν ἰδρυμένον σῶμα I, 3, 2. πᾶς ὁ περὶ τῆς ἄνω φορᾶς κόσμος I, 3, 3. τὰ περὶ τὸν ἄνω τόπον θεωρήματα I, 3, 6. ὁ περὶ τὴν γῆν ἀήρ I, 3, 11. τὸ περὶ τὴν γῆν πᾶσαν ὕδωρ ibid. ὁ περὶ τὴν γῆν κόσμος I, 3, 12. cfr. I, 7, 9. 8, 21. πῶς δεῖ λαβεῖν περὶ τοῦ τόπου I, 3, 19. αἱ φλόγες αἱ καόμεναι περὶ τὸν οὐρανόν I, 4, 1. ἢ περὶ τὴν γῆν σφαῖρα I, 4, 4. οἱ περὶ Ἰπποκράτην I, 6, 3. 7, 7. τοῦ ἡλίου ὄντος περὶ θερρινᾶς τροπᾶς I, 6, 8. κομήτης γενομένος περὶ τὸν ἐν Ἀχαΐα σεισμόν I, 6, 8. περὶ οὐ ἐμνήσθη

μεν I, 6, 10. αἱ περὶ τῶν κομητιῶν αἰτίαι I, 6, 13. περὶ τὸν μέγαν ἀστέρα [*magni sideris tempore*] I, 7, 10. τὸ περὶ Κόρινθον πνεῦμα *ibid.* οἱ περὶ Ἀναξάγοραν καὶ Δημόκριτον I, 8, 4. τὰ περὶ ἀστρολογίαν θεωρήματα I, 8, 6. ἡ θλίσις πρώτου τόπου περὶ τὴν γῆν I, 9, 1. τὸ περὶ τὴν γῆν ὄργανον I, 9, 2. οἱ περὶ τὰ νέφη τόποι I 11, 1. τὸ αἴτιον εἰποῦσι περὶ χαλιάζης I, 11, 4. τὰ συμβαίνοντα περὶ τὴν γένεσιν χαλιάζης I, 12, 1. *cf.* III, 2, 4. οἱ περὶ τὸν Πόντον I, 12, 18. γίνεται περὶ τὴν Ἀραβίαν καὶ Αἰθιοπίαν τοῦ θέρους τὰ ὕδατα I, 12, 19. ὁμοίως περὶ τῆς . . . γενέσεως δοκεῖ ἔχειν I, 13, 6. τῆς Ἡελοποννήσου πλεῖστα τοιαῦτα περὶ τὴν Ἀρκαδίαν ἐστίν I, 13, 27. περὶ τὴν Ἑλλάδα . . . ἐστὶ γινόμενα I, 13, 29. σχεδὸν περὶ τριακόσια σιάδια I, 13, 30. ἡ φυσικὴ ἢ περὶ γῆν γένεσις I, 14, 7. τὰ περὶ τὴν ἐρυθρὰν θάλατταν I, 14, 26. τὰ περὶ τὴν Ἀβύθον I, 14, 28. *cf.* II, 3, 27. τὰ περὶ τὴν Μαιῶτιν λίμνην I, 14, 29. διατρέβοντες περὶ τὰς θεολογίας II, 1, 2. ἅπας ὁ περὶ τὴν γῆν τόπος II, 1, 3. τὰ περὶ τὴν γῆν ὕδατα II, 1, 6. τὸν ἥλιον μὴ φέρεσθαι ἐπὶ γῆν, ἀλλὰ περὶ γῆν II, 1, 15. γῆς σῶμα περὶ ὃ πάντα κεῖται II, 2, 2. συμβαίνειν περὶ αὐτὸν [τὸν ἥλιον] II, 2, 7. περὶ τὸ μέσον εἰλεῖσθαι II, 2, 20. περὶ οὗ τὴν αἰτίαν εἵπομεν II, 3, 7 *cf.* III, 1, 1. τὸ ὑγρόν, τὸ περὶ τὴν γῆν ὄν II, 3, 9.

[*πῶς οἶόν τε*] περὶ τὴν πρώτην γένεσιν ἰδίῳν [τὴν γῆν] II, 3, 17. ὁ περὶ πάντων τούτων λόγος II, 3, 21. ταῖτο δρωῖσι περὶ τὰς ταριχείας II, 3, 38. εἴρηται σχεδὸν ἡμῖν περὶ τῶν πλείστων II, 3, 48. περὶ τὴν γῆν πνέουσι [οἱ ἄνεμοι] II, 4, 23. πλῆθος ἀναθεμιτάσεως κινούμενον περὶ τὴν γῆν II, 4, 25. περὶ Ἰβρίωνος ἀνατολὴν II, 5, 2. τὰ φαινόμενα περὶ τοὺς πλοῦς καὶ τὰς πορείας II, 5, 13. οἱ περὶ δυομάς οἰκοῦντες II, 6, 23. περὶ τόπους τινὰς γίνεται II, 7, 7. περὶ μεσημβρίαν II, 8, 6. III, 2, 3. ἐν τῇ θυλάτιῃ περὶ τοὺς αἰγιαλοὺς II, 8, 29. ὅπερ τὸ πνεῦμα ποιεῖ περὶ τὴν γῆν, τοῦτο τὸ πνεῦμα περὶ τὴν ἀχλὺν II, 8, 30. περὶ τὰς ἐκλείψεις τῆς σελήνης II, 8, 31. μέχρι περὶ τετραράκοντα ἡμέρας II, 8, 33. περὶ σύμφυτων ὁ αὐτὸς ἀρμόσει λόγος II, 9, 16. περὶ τὸν ἐν Ἐφέσῳ γὰρ καόμενον III, 1, 12. τῆς ἄλω κύκλος γίνεται περὶ ἥλιον καὶ σελήνην *etc.* III, 2, 2. *cf.* 6. περὶ μεσημβρίαν ἢ δεξιὴν — περὶ δίσκον III, 2, 2. τὰ περὶ τὴν ὄψιν δεικνύμενα III, 2, 10. ἄλλω περὶ τὴν σελήνην III, 2, 12. ἴρις περὶ τοὺς λίχνους III, 4, 14. οἱ περὶ τούτων λέγοι III, 4, 21. τελείωσις περὶ τὰ δοριζόμενα ὑπὸ θερμοτήτος IV, 3, 2. ἀπορίσει ἂν τις περὶ οἴνου IV, 10, 6. ἐπεὶ περὶ τούτων διώρισται IV, 12, 1.

περιάγειν] πάντα περιάγειν κύκλῳ εἰς τὴν ἀρχὴν II, 2, 21. ἂν οἶν περιαγάγη τὸ ἡμικύκλιον III, 5, 13.

- περιδεῖν] περιδήσας τὸ στόμα
[τοῖς ἀγγείοις] II, 3, 35.
- περιέχειν] ἐν τῷ περιέχοντι κόσμῳ
τὴν γῆν I, 3, 2. τὰ περιέχοντα
μεγέθη ibid. πῦρ καθαρὸν τὸ
περιέχον I, 3, 5. τὸ περιέχον
μέγεθος I, 3, 7. τὸ περιέχον
πῦρ I, 3, 21. ἡ περιέχουσα γῆ
II, 1, 11. ὑφ' ἧς θαλάττης αἱ
νῆσοι περιεχόμεναι τυγχάνουσι
II, 8, 49. ἡ περιέχουσα Ἰρις
III, 4, 30. τὸ περιέχον IV, 1,
8. περιέχων ἀήρ καὶ ὕδωρ IV,
1, 13.
- περιθραύειν] [χάλασαι] διὰ τὸ
φρέσθαι μακρὰν περιθρανόμε-
ναι γίνονται I, 12, 9.
- περιϊστάναι] ἐτησίου περιϊστάνται
τοῖς περὶ δυομάς οἰκοῦσιν ἐκ τῶν
ἀπαρκτίων II, 6, 23. αἱ ἐν τῷ
περιστώτῳ δυνάμεις IV, 1, 16.
ἐξιούσης τῆς θερμότητος ὑπὸ
τοῦ περιστώτους ψυχροῦ IV, 5, 8.
- περικάρπιον] ἡ τῆς ἐν τοῖς περι-
καρπίοις τροφῆς πέψις IV, 3, 1.
cfr. 5. τὰ ἐν τῷ περικαρπίῳ
σπέρματι ibid. cfr. 2.
- περιλαμβάνειν] I, 13, 13.
- πέριξ] τοῦτον τὸν τρόπον κινώ-
σμηται τὸ πέριξ I, 4, 3. ἡ ἐν
τῷ ὑγρῷ τῷ πέριξ θερμότης IV,
3, 19.
- περίοδος] καθ' ἐκάστην περίοδον
I, 8, 20. αἱ τῆς γῆς περίοδοι
I, 13, 14, ad quem locum vide
Commentar. I, p. 453. cfr. II,
5, 13. κατὰ τάξιν γίνεσθαι καὶ
περίοδον I, 14, 2. γίνεσθαι . . .
περιόδου τινὸς μεγάλης μέγας
χειμῶν I, 14, 20. καταβολὴ
τῆς περιόδου I, 14, 24.
- περιοικεῖν] περιοικουμένη κύκλω
θάλαττα II, 1, 10.
- περιοριῶν] ἀνάγκη πάντα τὸν
ἥλιον τὰ ἄστρα περιοριᾶν I, 8, 6.
ὅσα [ἄστρα] περιοριᾶται ὑπὸ τοῦ
ἥλιου I, 8, 4
- περίστασις] περιστάσεις τῶν ἀνέ-
μων II, 6, 18.
- περιτείνειν] περιτετάσθαι I, 4, 4.
τοῦ ὕδατος περὶ τὴν γῆν περι-
τεταμένου II, 2, 5. ἐπὶ τράπε-
ζαν περιτείνειν ὕδατος κύαθον
II, 2, 18.
- περιτρέπειν] II, 8, 25.
- περίττωμα] νεφέλης περίττωμα
I, 9, 4. τροφῆς περίττωμα II,
2, 14. 26. τὸ εἰς τὴν κύστιν
περίττωμα συλλεγόμενον II, 3,
13. περίττωμα τῆς ὑγρᾶς τρο-
φῆς II, 3, 22. οὖρα καὶ ὑποχοι-
ρήσεις καὶ ὅλως τὰ περιττώμα-
τα IV, 2, 6, ad quem locum
vide quae adnotata sunt in Com-
ment. Vol. II, p. 418.
- περίττωσις] II, 3, 23.
- περιφέρεια] ἡ περιφέρεια ἡ ἀπαρ-
τίζουσα I, 3, 16. διὰ τὸ μεγά-
λην εἶναι τὴν περιφέρειαν τὴν
ἀνωθεν τοῦ ὀρίζοντος I, 6, 5.
τί διαφέρει κοίλην καὶ ὑπίαν
ἢ πρηγῆ τὴν περιφέρειαν εἶναι
καὶ κυρτήν I, 13, 13. ἡ ἐντὸς
Ἰρις τὴν πρώτην ἔχει περιφέ-
ρειαν III, 2, 4. μέγιστη ἡ πε-
ριφέρεια III, 4, 25. ἡ ἐλάττων
. . . ἡ ἐντὸς περιφέρεια III, 4,
32. εἰς εὐθύτητα ἐκ περιφερείας
καὶ εὐθύτητος εἰς περιφέρειαν
μεταβάλλειν IV, 9, 7.
- περιφερής] I, 12, 9.

- περιφορά] I, 14, 4. II, 3, 6. τὸ ὑπὸ τὴν ἄνω περιφορὰν σῶμα I, 3, 13. ἡ τοῦ ὕλου περιφορὰ I, 3, 17. ὅταν ὑπὸ τῆς περιφορᾶς κινηθῇ πως I, 4, 5.
- περιχεῖν] ὕδωρ θερμὸν περιχέουσι τοῖς καλάμοις I, 12, 18. ὁ περιεκάστους περιχευόμενος ἀήρ II, 4, 9.
- πέττειν] τὰ πεττόμενα II, 3, 23. IV, 2, 7. ὅταν πεφθῇ IV, 2, 3. πεπύθαι φαμέν IV, 2, 5. definitio IV, 2, 6. λέγεται ἄλλα πολλὰ πέποινα τῶν πεπεμμίων IV, 3, 2. ἡ πέττουσα θερμότης IV, 3, 20. μεταβάλλειν καὶ πέττεσθαι IV, 3, 21. πέττεται ἐν τῇ ἄνω κοιλίᾳ IV, 3, 25. θερμότης πέψασα IV, 11, 5.
- πέψις] IV, 2, 1 definitio IV, 2, 3. τέλος τῆς πέψεως IV, 2, 5. ἡ ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ θερμοῦ τοῦ ἐνόντος ἔγρου πέψις IV, 3, 3. πέψις γίνεται ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ ἔγρῳ πυρός IV, 3, 11.
- πηγαῖος] τὰ πηγαῖα II, 1, 7. δεῖ πηγαῖον εἶναι τὸ ῥέον II, 4, 9.
- πηγή] πηγή τῆς ῥύσεως II, 1, 7. οὐκ ἔχον ἀρχὴν οὐδὲ πηγὴν II, 4, 9.
- πηγνύναι] ὅταν ἡ ἀτμίς παγῇ I, 10, 2. αὐτὸ τὸ ὕδωρ οὐ πηγνύται I, 11, 1. ὅταν παγῇ τὸ νέφος I, 11, 3. πηγνύται τὸ ὕδωρ τοῦ χειμῶνος I, 12, 1. τὰ πεπηγότα I, 12, 4. τὰ πεπηγότα ὕδατα II, 5, 6. τὰ μᾶλλον πεπηγότα II, 5, 9. καικίας πηγνές II, 6, 20. τὸ ὕδωρ πηγνύμενον II, 9, 17. ἀναθυμιάσις πηγνυμένη III, 7, 4. παγεῖσθε τῆς ἀναθυμιάσεως III, 7, 5. πεπηγός [σῶμα] IV, 5, 1. 6, 1. ἐπεὶ τὸ πηγνυθῆαι ξηραίνεσθαι ποῖς ἐστιν IV, 5, 4. ὅσα λύεται τῶν ὑπὸ θερμοῦ παγέντων IV, 6, 2. ποιοῦντος τοῦ ψυχροῦ πηγνύται [ὅσα ἐστὶν ὕδατος] IV, 6, 3. τὰ τῷ τὸ θερμὸν ἐξεληλυθῆναι πηγνύμενα IV, 6, 8. ὁ πηλὸς ὅταν παγῇ *ibid.* τὸ ῥέον ὅταν πηχθῇ πάλιν IV, 6, 11. τὸ ῥέον πηγνύμενον *ibid.* εἰ πηγνύται ψυχρῷ καὶ ξηρῷ IV, 7, 16. [σιδήρος] ψύχει πηγνύται IV, 7, 20. παγῆναι κατὰ μικρὸν IV, 7, 22. ταῦτα πηγνύντα ποιεῖται τὴν ἐργασίαν αὐτῶν IV, 8, 1. τῶν σωμάτων ὅσα πηγνύται καὶ σκληρύνεται IV, 8, 8. ὅσα οὕτω πέπηγεν ὥστε ... IV, 9, 12 [ὁ οἶνος] οὐχ ὑπὸ ψύχους πηγνύται IV, 9, 35. πάντα ὅσα πηγνύται ὑπὸ τοῦ θερμοῦ IV, 9, 36. ἡ ἔγγρα ἢ πεπηγότα IV, 10, 14. αἷμα — σπέρμα ψύξει πηγνύται IV, 10, 18. ὅσα μάλιστα πέπηγε καὶ στερεώτατά ἐστιν IV, 11, 8. τὰ ἐκ τῆς γάλακτος πηγνύμενα IV, 12, 8. *cf.* II, 6, 10, 3.
- πηδῶν] οἱ πυρῆνες οἱ ἐκ τῶν δακτύλων πηδῶντες II, 9, 4.
- πηκτός] II, 8, 3. πηκτὸν ἄπηκτον IV, 8, 6.
- πηλίκος] τις I, 3, 2.
- πηλός] τὰ ἐξω στηλῶν βραχεία διὰ τὸν πηλόν II, 1, 14. σχεδὸν ὥσπερ πηλός II, 3, 38. οἶον ὁ πηλὸς ὅταν παγῇ IV, 6, 8. γῆ ἢ ἐκ πηλοῦ IV, 8, 9.
- πηξίς] I, 1, 2. 12, 8. 9. 10 II, 5, 20. IV, 5, 1. ἡ τοῦ ἀέρος

- συνκρινομένου πῆξι I, 4, 13.
 ὄσω ἐγγύτερον καὶ ἀθροωτέρα
 γένηται ἢ πῆξι I, 12, 15. οὐκ
 ἄνευ πῆξεως IV, 5, 1. περὶ
 τῆξεως ἅμα καὶ πῆξεως ἐστὶ
 δῆλον IV, 6, 1. cfr. IV, 7, 23.
 πῆξι εἰρηται ξηρασία τις οὐσα
 IV, 7, 8. ὄσα μαλακά ἢ σκλη-
 ρά πῆξι ἐστὶν IV, 10, 4.
- πιδῶν] (de forma vide Comment.
 Vol. I, p. 451.) πιδῶσης εἰς ἓν
 τῆς γῆς τὰς ἀρχὰς τῶν ποταμῶν
 I, 13, 11.
- πιέζειν] IV, 9, 16.
- πίσεις] ὄσω τῶν πισοτῶν μόνιμον
 ἔχει τὴν πίσειν IV, 9, 29.
- πισιτός] πισιτὸν ἀπισιτον IV, 8,
 6. οὐ πλαστὰ ἀλλὰ πισιὰ IV,
 9, 14. definitio IV, 9, 15, 16.
 ὄσα τῶν πισιῶν μόνιμον ἔχει
 τὴν πίσειν IV, 9, 29.
- πιθανός] φανερόν δὴ τοῦτο καὶ
 πιθανόν II, 3, 21.
- πιλεῖν] διὰ τὸ πολὺ εἰς ὀλίγον
 πιληθῆναι τόπον II, 8, 14.
- πιλητός] πιλητὸν ἀπιλητον IV,
 8, 6. definitio IV, 9, 29.
- πίνειν] ξηραίνεται ὁ οἶνος ὥστε
 ξυόμενος πίνεσθαι IV, 10, 7.
- πίπτειν] εἰς θάλατταν καὶ εἰς γῆν
 πίπτοντα I, 4, 9. οἱ κεραννοὶ
 κάτω πίπτουσι I, 4, 10. κάθου-
 τοι ἐπὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον πεσοῦν-
 ται III, 5, 15.
- πιστεύειν] πιστεῦσαι δεῖ I, 6, 9.
- πίστις] λαμβάνειν τὴν πίστιν III,
 2, 10. ἢ πίστις τούτων ἐκ τῆς
 ἐπαγωγῆς IV, 1, 2.
- πίττα] IV, 5, 7, 8, 11, 9, 38.
 πίττης καὶ ὄσα ἔχει πίτταν [ἢ
 θυμίας] IV, 9, 42.
- πίων] ἢ πίωνος θυμίας IV, 9,
 34. cfr. 35.
- πλάγιος] ἢ ἄνω ἢ κάτω ἢ εἰς τὸ
 πλάγιον I, 4, 12. εἰς τὰ πλά-
 για μεταβάλλειν I, 9, 5. νέφη
 ουνίσιαται ἐν τοῖς πλαγίοις II,
 4, 20. εἰς τὸ πλάγιον φέρεσθαι
 III, 1, 3. ἐκ πλαγίας γίνεσθαι
 III, 2, 6. cfr. 6, 9. οὐτ' ἄνω-
 θεν οὔτε κάτωθεν ἀλλ' ἐκ τῶν
 πλαγίων III, 6, 7. ἐν πλαγίῳ
 III, 6, 8.
- πλανῶν] πλανᾶσθαι διὰ τὸν τό-
 πον I, 6, 3. πλανώμενοι ἀστέ-
 ρες I, 6, 6. ἀστὴρ πλανώμενος
 I, 8, 12. τὰ πλανώμενα [sc.
 ἄστρα] I, 8, 3. τὰ συμβαίοντα
 τὰ μὴ πλανῶντα I, 12, 1.
- πλάνης] τῶν πλανήτων ἀστρων I,
 6, 1. 11, 7, 5, 8, 10.
- πλαστός] πλαστὸν ἄπλαστον IV,
 8, 6.
- πλάτος] I, 4, 5. κατὰ πλάτος
 καὶ βάθος I, 4, 6. ὅπως ἂν
 τύχη κειμένη τοῦ πλάτους καὶ
 τοῦ βάθους I, 4, 12. εἰς πλά-
 τος διαταθέν II, 2, 18. ἐπὶ
 πλάτος II, 5, 13. πνεῦμα κινεῖ
 τὴν γῆν ἐπὶ πλάτος II, 8, 46.
 ὄσα κατὰ μῆκος ἔχει τοὺς πό-
 ρους ἀλλὰ μὴ κατὰ πλάτος IV,
 9, 25. κατὰ τὸ μῆκος . . . κα-
 τὰ τὸ πλάτος IV, 9, 27. πλάτη
 πολλά ibid
- πλάττειν] ἀγγεῖον πλάσας θηρι-
 νόν II, 3, 35.
- πλατύς] ἀχανὴς καὶ πλατὺς τόπος
 II, 2, 19. τὰ νότια ὕδατα πλα-

- τότερα II, 3, 26. κρήνη ὕδατος
 πλατυτέρου II, 3, 40.
 πλεῖστος] τὰ πλεῖστα τῶν ἄστρον
 I, 8, 13, 17. πλεῖστοι βορέαι
 II, 5, 17. πνεῦμα ἐπὶ πλεῖστον
 πεφυκὸς εἶναι II, 8, 2. οἱ πλεῖ-
 στοὶ καὶ μέγιστοι τῶν σεισμῶν
 II, 8, 4. τὰ πλεῖστα σχεδὸν τῶν
 σωματῶν IV, 8, 7. πλεῖστη ἡ
 ὕψις III, 4, 25. ἐνταῦθα ὕπου
 πλεῖστον τῆς ὕλης IV, 12, 4.
 πλείων] πλείω I, 3, 2, 7, 3.
 πλείους ἐνὸς γεγένηται I, 6, 6.
 πλείους I, 7, 9. πλείω καὶ
 πυκνότερα ἄστρα I, 8, 17.
 πλείονος ψυχρότητος I, 10, 3.
 ἐπὶ πλείον ἰσχυροῦ I, 12, 5.
 ἐπὶ πλείου χρόνου I, 14, 13.
 πλείω τῆς ἀξίας II, 3, 8. εἴτε
 πλείων εἴτε ἐλάττων II, 3, 16.
 ἐπὶ πλείω χώραν II, 4, 12. τῷ
 πλείονι θερμῷ II, 5, 1. πλείων
 θερμότητος II, 5, 9. IV, 11, 3.
 πλείον ἢ ... II, 5, 14. τόπος
 πολὺ πλείων II, 5, 20. ἄνεμος
 μείζων καὶ πλείων ibid. διὰ τὸ
 πλείον ὄν τὸ φέγγος II, 9, 19.
 πλείον πλήθος III, 1, 2. ἐν τῷ
 πλείονι πλείον ἐστὶ πῦρ IV, 1,
 16. πλείω ἢ ὥστε IV, 3, 20, 26.
 πλεονάζειν] de mari I, 14, 6.
 πλεονάκει] πολλάνικε καὶ πλεονά-
 κικε I, 7, 7. cfr. III, 3, 12.
 πλευστικῶς] μετρίως ἔχειν καὶ
 πλευστικῶς de navibus dicitur
 II, 3, 37.
 πληγῆ] II, 9, 5. ὥσει ἢ πληγῆ
 II, 9, 13. definitio IV, 9, 16.
 πληθους] πᾶν τὸ τοῦ ὕδατος πλη-
 θους I, 3, 7. πληθος τῆς θερ-
 μῆς ἀναθυμιάσεως I, 7, 8.
 4, 25. διαφέρειν πλήθει I, 11, 1.
 βραχὺ τὸ πλήθος I, 11, 2. μέ-
 γιστον ὄρος τῷ πλήθει καὶ ὕψει
 I, 13, 17. cfr. 20. διὰ χρόνον
 πλήθος I, 14, 9. τοσοῦτον πλη-
 θους II, 1, 1, 2, 17, 3, 16, 38.
 πλήθει καὶ ὀλιγότῃ διαφέροντα
 II, 1, 7. πολὺ πλήθος θαλάτ-
 τῃς II, 1, 10. πολὺ πλήθος
 ὕδατος II, 3, 11. τὸ εἶδος τοῦ
 πλήθους II, 3, 21. τὸ πολὺ
 τοῦτο πλήθος II, 3, 25. .. τι
 πλήθος ταύτης τῆς δυνάμεως
 ibid. ἄλων πλήθος II, 3, 43.
 πλεον πλήθος II, 4, 5. πολὺ
 πλήθος ἀέρος II, 4, 9. ἄφθο-
 ρον ὕδατος πλήθος II, 4, 12.
 θαλάττης πλήθος II, 5, 13.
 πλήθος τῆς θαλάττης πολλῆς
 II, 8, 10. cfr. 34. πλήθος τοῦ
 πνεύματος II, 8, 34. πλήθος
 τῆς ψυχρότητος IV, 3, 20. πλη-
 θους τοῦ ἐν τῷ ὀπτομένῳ ὕδατος
 IV, 3, 26.
 πληθύνειν] θάλαττα τοῖς ρεύμα-
 σι πληθύνουσα I, 14, 6.
 πλημμυρίς] II, 8, 7.
 πλήν] πλήν γε I, 6, 3. πανταχοῦ
 ... πλήν I, 10, 6. πλήν οὐ ..
 I, 13, 26. οὐδὲν ἄλλο ... πλήν
 II, 2, 3. πάντα τᾶλλα πλήν
 IV, 1, 9.
 πλήρης] ὁ κόσμος τοῦ σώματος
 πλήρης I, 3, 3. τὰ ἄνω πλήρη
 πυρός (secundum Anaxagoram)
 I, 3, 4. διαστήματα πλήρη πυ-
 ρός I, 3, 6. τόπος δύο στοι-
 χείων πλήρης I, 3, 7. πλήρη
 σώματος τίνος I, 3, 11. τίνος
 σώματος πλήρης I, 3, 19. ἄστρον
 ὁ τόπος πλήρης I, 8, 16. τὰ ψά-
 κῶν ἢ πλήρη II, 3, 38. τόποι

- πλήρεις ὕδατος καὶ χιόνος πολλῆς II, 5, 8. σελήνη οὐκ αἰεὶ πλήρης III, 5, 16. αἴρος ἐστὶ πλήρης [τὸ ἔλαιον] IV, 7, 3.
- πληροῦν] πληρούμενοι οἱ τόποι I, 13, 28. πληρουμένιον τῶν κοιλίων ὕδατος II, 8, 14.
- πλησιάζειν] τῶν βία φερομένων ὁ πλησιάζων ἀήρ I, 3, 20. τῷ νοτίῳ πλησιάζοντος τοῦ ἡλίου I, 6, 4. πλησιάζων ἀνάξει de sole dictum opp. ἀφήσει ἀποχωρῶν II, 3, 6. μάλιστα πλησιάζειν II, 5, 8.
- πλησίον] πλησίον εἶναι τῶν ἄστρον I, 3, 10. πλησίον τῆς γῆς I, 3, 10. 11, 4. 12, 8. διὰ τὸ πλησίον ἐλθεῖν I, 6, 1. τοῦ γενέσθαι πλησίον ἢ πορρωτέραν I, 9, 2. πλησίον ὄντος τοῦ ἡλίου I, 9, 6. ὅταν πλησίον ἦ ἢ ἀντίφραξις II, 8, 31. πλησίον γίνεται ἢ φορὰ II, 8, 32. ὁ πλησίον ἀήρ III, 4, 3. ὅταν ἦ τοῦ ἡλίου νέφος πλησίον III, 4, 23. πλησίον ὄντων τοῦ ἡλίου νεφῶν III, 6, 1.
- πλήττειν] πληγῆναι de fulgure III, 1, 14.
- πλοῖον] πλοῖα II, 3, 37.
- πλοῦς] τὰ φαινόμενα περὶ τοὺς πλοῦς II, 5, 13.
- πλωτός] I, 14, 33. πλωτός . . . τόπος γεγόμενος I, 14, 27.
- πνεῖν] ἀνέμον πνέοντος I, 10, 4. νότος ἐπνευσε μέγας I, 7, 10. πνεῖ ἀπὸ τόπων ξηρῶν de vento dictum II, 3, 26. ὄρνιθιαι ἐλάττους καὶ ὀφιαίτραι τῶν ἐτησίων πνέουσι II, 5, 9. . . οὐ συνεχεῖς πνέουσι ibid. βορέας . . . πνεῖ II, 5, 8. πνεῖ ἐκ τῶν τόπων . . . ἀπὸ τόπου τινός II, 5, 19.
- πνεῦμα] πνεύματα I, 1, 2. οὐχ ὑπερβάλλει τὸ πνεῦμα τῶν ὑψηλῶν ὀρῶν I, 3, 17. ἡ φλόξ πνεύματος ξηροῦ ζέοις I, 4, 14. περὶ ἀνέμων καὶ πνευμάτων πάντων I, 13, 1. τὸν ἡλίον πνεύματα παρέχουσαι II, 2, 11. τῷ πνεύματι ἀλεινότετος ἄνεμος II, 3, 26. τὰ πνεύματα παύεται II, 4, 16. πνεύματα ἀπ' ἄρκτου II, 4, 19. τὰ πλεῖστα καὶ κυριώτατα πνεύματα II, 4, 22. ἡλῖος παύει καὶ συνεξορμᾷ τὰ πνεύματα II, 5, 1. τῶν πνευμάτων ἡ στάσις II, 5, 16. τὸ πνεῦμα τὸ βόρειον II, 5, 17. διωρισμένα πνεύματα II, 6, 10. ἐγγύθεν πνέοντες ἄνεμοι ἀποβιαζόμενοι τὰλλα πνεύματα καύουσι II, 6, 16. πνεῦμα σφοδρότατον II, 8, 2. ἡ τοῦ πνεύματος . . . δύναμις II, 8, 15. πνεῦμα διὰ στόματος φουώμενον II, 8, 25. πλήθος τοῦ πνεύματος II, 8, 34. πολὺ τὸ πνεῦμα II, 8, 46. τὸ πνεῦμα κατὰ μικρὰ ἐκκρινόμενον III, 1, 1. πνεῦμα λεπτομερέστερον . . . ἀθρόον καὶ πυκνότερον ibid. πνεύματος ἤδη ὄντος οὕτω δὲ παρόντος III, 3, 5. cfr. 11. de finitio IV, 9, 33.
- πνευματικός] ἐκ τῶν πνευματικῶν IV, 3, 4. πνευματικὴ ὠμίτης IV, 3, 5.
- πνευματώδης] πνευματωδέστερα ἀναθυμίασις I, 4, 2. πνευματώδεις οἱ ἐνιαυτοί I, 7, 8. ὡραι πνευματωδέσταται II, 8, 11. πνευματώδης ὁ ἀήρ II, 8, 13.

πνίγος] καταμαραίνεσθαι ὑπὸ πνί-
γους II, 5, 3. οὕτω τὰ πνίγη
γίνεται II, 5, 8.

πόθεν] ἡ ἀρχὴ πόθεν τῶν ἀνέ-
μων I, 13, 5. τὸ γινόμενον ὕδωρ
πόθεν ἔσται; II, 2, 23. πόθεν
ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως IV, 12, 12.

ποιεῖν] κάτω ποιεῖ τὴν ῥίψιν I,
4, 11. ὁ ἀὴρ παντόδαπα χρώ-
ματι ποιήσει [quod non satis
accurate dictum est] I, 5, 2.
τὰ χάσματα ποιεῖ τι βά-
θος ἔχειν δοκεῖν I, 5, 3. τῶν
φασμάτων ὅσα ταχίας ποιεῖται
τὰς φαντασίας ibid. ἀστέρους
ἀψάμενοι οὐθὲν ἂν ἐποίησαν
μέγεθος I, 6, 12. κομήτης ποιη-
σάμενος τὴν ἀνατολήν I, 7, 10.
μνείαν ποιεῖσθαι I, 14, 12. οἱ
διατρίβοντες περὶ τὰς θεολογίας
ποιοῦσιν αὐτῆς [i. e. τῆς θαλάτ-
της] πηγὰς, ἵνα II, 1, 2. cfr.
1, 3. τὸ διατρίβειν πνεύματα
ποιεῖν [φασί] II, 1, 3. ποιεῖν
νίκτα de sole dicitur II, 1, 15.
ἡ αἰτία ἡ ποιήσασα τοὺς πρότε-
ρον οἶεσθαι II, 2, 1. βούλεται
τοῦτο ποιεῖν ἢ φύσει οὕτω II,
2, 6. διὰ τοῦτο ποιεῖσθαι τὰς
τροπὰς τὸν ἥλιον II, 2, 7. ποι-
εῖν τὴν ἐπίχρυσιν II, 2, 21.
ποιεῖν τὴν γένεσιν II, 2, 2. διὰ
τὴν μίξιν ποιεῖν ἀλμυρὰν II, 3,
10. τοιοῦτον ποιεῖ τὸν χυμὸν
II, 3, 31. cfr. 3, 23. σκέψιν
ποιητέον περὶ τινος II, 2, 32.
τὸ ποιοῦν τὴν ἀλμυρότητα II,
3, 36. ἐάν τις ὕδωρ ἀλμυρὸν
ποιήσῃ II, 3, 38. ὅποσα πάθη
συμβαίνει ποιεῖν ἢ πάσχειν II,
3, 48. πρὶν καπνὸν ποιῆσαι II,
5, 1. ποιεῖν ψόγους II, 8, 37.

πάσχει γὰρ ἢ ἄλλῃ, ἀλλ' οὐ ποιεῖ
II, 8, 40. ποιεῖν τὸν κατα-
κλυσμόν II, 8, 42. ποιεῖν πλη-
γὴν II, 9, 5. ἔκκρισις ποιεῖ τὴν
βροντὴν II, 9, 7. οὐτ' ἐκείνοι
τὸν ψόγον ζέσιν ποιοῦσι ἀλλὰ
σῖξιν II, 9, 17. ποιεῖν ἀνάκλα-
σιν III, 4, 2. σκιὰν ποιοῦσι οἱ
ἀκτῖνες III, 4, 19. ποιεῖν φαί-
νεσθαι III, 4, 28. χρώματα
ἄπερ οὐ δύνανται ποιεῖν οἱ γρα-
φῆς III, 2, 5. ὁμαλότης τοῦ
ἐνόπτρου ποιεῖ χροῖαν μίαν τῆς
ἐμφάσεως III, 6, 5. τὸ χροῖμα
ἐμφαίνεσθαι ποιεῖ ibid. ποιεῖν
μεταβολὴν IV, 1, 14. οὐθὲν
ποιεῖ μεταβάλλειν IV, 1, 15.
ὡς περὶ καὶ Ἐμπεδοκλῆς ἐποίησεν
ἐν τοῖς φουκαῖς IV, 4, 3. τὸ
ποιοῦν ὡς ὅθεν ἢ κινήσει IV,
5, 2. ποιεῖ τὸ ποιοῦν δυοὶ δυ-
νάμει IV, 5, 3. ποιοῦντος του
ψυχροῦ πῆγγνται IV, 6, 3. τή-
κεται καὶ ὁ σιδήρος· καὶ τὰ στο-
μῶματα ποιοῦσιν οὕτως IV, 6, 9.
[θερμὸν] ὑπάρχει διὰ τὸ ποιεῖν
IV, 8, 1. λευκὸν
καὶ ψυχρὸν τῷ ποιεῖν τι δύνα-
σθαι τὴν αἰσθησὶν ἔστι IV, 8,
3. ὁ οἶνος ταῦτα ποιεῖ τῷ ἐλαίῳ
IV, 9, 35. ὥστε φλόγα ποιῆσαι
IV, 9, 40. τὰ ποιοῦντα τὸ θερ-
μὸν IV, 10, 5. πάντα δυνάμει
τινὶ ἔστι ἢ τοῦ ποιεῖν ἢ τοῦ
πάσχειν IV, 12, 7.

ποιήσις] πρὸς ποιήσιν εἰπῶν II,
3, 12.

ποιήτης] οἱ ποιῶνται III, 1, 9.

ποιητικός] ἡ γὰρ μεταφορὰ ποι-
ητικὸν II, 3, 12. στοιχεῖα ποι-
ητικά IV, 1, 1. ἐργαζομένον

- τῶν ποιητικῶν IV, 1, 8. ποιητικῶν τὸ ψυχρὸν IV, 5, 5.
 ποικιλία] ἡ τῶν χρωμάτων ποικιλία III, 4, 9.
 ποίκιλμα] III, 4, 29.
 ποικιλτής] III, 4, 29.
 ποῖος] I, 1, 1. ποῖα τὴν δύναμιν I, 3, 3. ποῖοι χυμοὶ II, 3, 47. τῶν ὁμοιομερῶν ποῖα γῆς εἶδη καὶ ποῖα ὕδατος καὶ ποῖα κοινά IV, 10, 3 ποῖα θερμά IV, 11, 1.
 πολλακίς] πνεῦμα πολλακίς γινόμενον I, 5, 3. πολλοκίς καὶ πλεονακίς ἢ . . . I, 7, 7. ἄπαξ ἢ πολλακίς II, 3, 5.
 πολλαπλάσιος] τὸ κάτω [τοῦ κύκλου] πολλαπλάσιον I, 6, 4. πολλαπλασία χώρα II, 1, 13. πολλαπλασία ἢ διακρίσις II, 8, 46.
 πολλαχῆ] πολλαχῆ διεσπαρμένα I, 4, 6. πολλαχῆ τῆς γῆς I, 13, 9. κατὰ μικρὰ μὲν πολλαχῆ δὲ I, 13, 12. πολλαχῆ ἢ φλοῖξ ἐφέροτο συνεχῆς III, 1, 12.
 πολλαχοῦ] πολλαχοῦ τῆς γῆς I, 13, 27. πολλαχοῦ λιμνάζειν de aquis II, 2, 21.
 πολλαχῶς] IV, 3, 8.
 πολύς] πολὺ . . . ἐλάττων I, 3, 2. πολὺ ὑπερβάλλειν I, 3, 7, 8, 15. τοῦ . . . ἀέρος πολὺ I, 7, 2. πολλὴ λίαν I, 7, 3. ταχὺ καὶ ἐπὶ πολὺ ἐκκίειν ibid. ἐπὶ πολὺν τόπον τοῦ ὕψους I, 10, 5. ὁ τόπος πολὺς I, 11, 2. χάλαζα πολλή I, 12, 8. οἱ πολλοὶ I, 13, 4. πολλῶ ἐλάττω I, 14, 29. ἐπὶ πολὺν χρόνον I, 14, 23. ἐν τῷ πολλῶ ἴδαται II, 3, 9. πολὺ πλῆθος ὕδατος II, 3, 11. τὸ πολὺ τοῦτο πλῆθος II, 3, 25.
 πολὺ πλῆθος ἀέρος II, 4, 9. κατὰ πολλὴν χώραν II, 4, 11. τὰ πολλά II, 4, 12. 9, 8. IV, 7, 10. ὡς τὸ πολλά II, 4, 16. ὕδωρ καὶ χιὼν πολλή II, 5, 8. πολὺ πλείων II, 5, 20. πολὺ τὸ πνεῦμα II, 8, 1. ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ II, 8, 4. 6. IV, 9, 27. 11, 2. πλῆθος τῆς θαλάττης πολλῆς II, 8, 10. πολὺν ἐπέχειν τόπον II, 8, 48. πολλή καὶ συνεχῆς ἔκκρισις III, 1, 2. πολλῶ ἰσχυρότερον III, 1, 13. διὰ τὸ καπνῶ πολλῶ μεμιχθῆναι τὸ πῦρ III, 4, 11. μὴ πολὺ ὑπέρ γῆς III, 5, 22. πολὺ ἦττον τοῦ ὀλίγου IV, 1, 16. ἄλλα πολλά IV, 3, 2. εἰς πολὺ IV, 9, 12 (i. q. δὲ ὄλον, vide Comment. II, 508). ἐπὶ πολὺ ἐκτείνεσθαι IV, 9, 28.
 πόμα] γλυκὺ πόμα II, 3, 13.
 πόντιος] ἐν ταῖς νήσοις ταῖς ποντίοις II, 8, 48.
 πορεία] ὑπὸ τὴν τοῦ ἡλίου πορείαν I, 7, 5. τὰ φαινόμενα περὶ τε τοῦ πλοῦς καὶ τὰς πορείας II, 5, 13.
 πορθμεύς] II, 3, 4.
 πόρος] συνιόντων τῶν ἔξω πόρων IV, 3, 23. ὅταν οἱ πόροι μυσῶσι ibid. ἐλάττους τοὺς πόρους λειψθῆναι τῶν τοῦ ὕδατος ὄγκων IV, 8, 9. πολλοὺς ἔχειν παραλλάττοντας πόρους IV, 9, 12. πόρους κενοὺς συγγενοῦς σώματος IV, 9, 16. πόρους ἀλλὰ μὴ κατὰ πλάτος IV, 9, 25. cfr. 27. πόρους δεκτικούς πυρός IV, 9, 30. ἐν τοῖς κατ' εἰδυωρίαν πόροις ibid. πόροι ἐν τοῖς σπηλαίοις IV, 10, 12.

- πόρρω]** ὅσω πορρωτέρω ὁ τόπος τῆς γῆς I, 3, 10. δεῖ [φορᾶν] μὴ πόρρω εἶναι I, 3, 20. πόρρω που ἀπὸ τῆς γῆς I, 8, 6. πόρρω τῆς γῆς I, 13, 30. πόρρω μετρωρίζεσθαι I, 10, 4. πόρρω προϊόντων II, 3, 9. πορρωτέρω γίνεσθαι de sole dicitur II, 4, 3. εἰς τῶν πόρρω τιὰ τόπον II, 4, 14. πόρρω ὄντα τὸν ἥλιον II, 5, 9. πόρρω διήκειν II, 5, 18. πόλις οὐσα οὐ πόρρω II, 8, 19. διὰ τὸ πόρρω πάντα μελιάντερα φαίνεται III, 4, 20. ἢ ὅπως ὡσπερ τὸ πορρωτέρω ὄρεῖ III, 4, 31. πόρρω ἀποτεινομένη ἢ ὅπως III, 6, 7.
- πόρρωθεν]** ἐγγύθεν . . . πόρρωθεν II, 8, 26. ἀφ' ὕδατος γίνεται ἀνάκλασις καὶ πόρρωθεν III, 4, 10.
- πορφυροῦς]** πορφυροῦν χροῶμα I, 5, 2. οὐ φοινικῆν ἀλλὰ πορφυρᾶν τὴν χροῶν III, 4, 17. τὰ πορφυρᾶ III, 4, 29.
- πόσος]** I, 1, 1. 3, 2. II, 6, 1. τῷ εἶδει καὶ τῷ πόσῳ μεταβαλλόντων τῶν μερῶν II, 3, 20. τῆξις διὰ πόσα καὶ ἐν πόσοις ἐστίν IV, 7, 23.
- ποταμιαῖος]** τὰ κρηναῖα καὶ ποταμιαῖα II, 1, 8.
- ποτάμιος]** ποτάμιον ὕδωρ II, 3, 11.
- ποταμῖος]** ποταμῶν I, 3, 2. ὁ τῆς ἀτμίδος ποταμῖος I, 9, 6. περὶ τῆς τῶν ποταμῶν γενέσεως I, 13, 6. ποταμοὺς τοὺς μὲν ἀενάους εἶναι, τοὺς δ' οὐκ ἀενάους I, 13, 7. οἱ καταπινόμενοι τῶν ποταμῶν I, 13, 27. ποταμὸς ναυσιπέρατος I, 13, 30. ποταμῶν γενέσεις καὶ ἀπολείψεις I, 14, 1. τὸ λεγόμενον ἄνω ποταμῶν II, 2, 22. ποταμοὶ τελειωτῶντες εἰς θάλατταν — — — εἰς ἀλλήλοισι II, 2, 23. ρεύματα ποταμῶν II, 2, 24. ποταμοὶ ἐποτεινόμενοι τῷ τόπῳ ibid. ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ θερμὸν ἐξέον IV, 10, 11.
- ποτέ]** διὰ τίνα ποτ' αἰτίαν I, 3, 10. ἦν ποτε I, 14, 31. ποτὲ εἶναι δεῖ νομίζειν II, 3, 44. τέλος παύσασθαι ποτε II, 7, 8. διὰ τί ποτε τοῦτο γίνεται II, 9, 12. συμβαίνει ποτέ IV, 11, 8. ποτέ ἐπάρχει καὶ ποτέ οὐ IV, 12, 7.
- πότερον]** ποτέρωθεν ἢ ἀρχή, πότερον . . . ἢ II, 4, 24. πότερον ἢ . . . ἢ . . . IV, 10, 14.
- ποτέρωθεν]** ἢ ἀρχή II, 4, 24.
- πότιμος]** II, 3, 31. πότιμον ὕδωρ I, 13, 30. πότιμον γίνεσθαι τὸ ἀλμυρὸν II, 2, 4. πότιμος τροφή II, 2, 15.
- ποῦ]** μέχρι ποῦ I, 3, 2.
- ποῦ]** πόρρω που ἀπὸ τῆς γῆς I, 8, 6. δὴ που I, 14, 19. εἰ μὴ που κωλίει θάλαττα II, 5, 13.
- πούς]** IV, 10, 2.
- πραῖγμα]** ἐλάττων ἢ ἐν τῷ ἀερί θερμοῦτος τῆς ἐν τῷ πράγματι IV, 1, 14. κίνησις τῆς ἐν τῷ πράγματι προῦπαρχούσης θερμοῦτος IV, 1, 15.
- πράσινος]** τὸ πράσινον III, 2, 5. 4, 24. 27 sqq. ao superius. τὸ φοινικαῖον παρὰ τὸ πράσινον λευκὸν φαίνεται III, 4, 26. cfr. 27.
- πρηνής]** de peripheria dicitur I, 13, 13.

- πρηστήρ] περι τυφώνων και πρη-
 στήρων I, 1, 2. πρηστήρ III,
 1, 8.
- πρίν] πριν συστήναι I, 10, 8.
 πριν πνεῖν II, 4, 24. οὐ πρό-
 τερον . . . πρίν II, 8, 18.
- πρίων] IV, 12, 11. πρίων ὁ ξυ-
 λινός IV, 12, 5.
- πρό] πρὸ ὀμμάτων I, 13, 18.
 πρὸ τῶν μειζόνων σεισμῶν II,
 8, 24. cfr. 27.
- προαίρεσις] ἡ ἐξ ἀρχῆς προαίρε-
 σις πάση I, 1, 3.
- προαναλίσκεσθαι] I, 13, 7.
- προανελεθεῖν] τὸ προανελεθόν II,
 3, 5.
- προαπολείπειν] I, 14, 23.
- προαπορεῖν] προαπορήσαντες πρὸς
 ἡμᾶς αὐτοῖς I, 13, 1.
- πρόβλημα] ὅσα μὴ συμβέβηκεν
 ἐν τοῖς προβλήμασι εἰρησθαι II,
 6, 1.
- προδιελθεῖν] προδιελθῶμεν τὰ
 εἰρημένα I, 8, 1.
- πρόδρομος] μέχρι τῶν ἐτησίων
 και προδρόμων II, 5, 2.
- προδύειν] ἀστὴρ προδεδυνκῶς τοῦ
 ἡλίου I, 6, 10. Lexicis addatur.
- προελθεῖν] προέρχεται ὁ φόφος
 τῆς κινήσεως II, 8, 38.
- προηγῆσθαι] εἰδῶλον ἐδόκει προ-
 ηγεῖσθαι αὐτῷ III, 4, 3. προη-
 γεῖται ἢ διαίρεσις IV, 9, 24.
 ὅσα δύναται μῆτ' ἐξ ἀνάγκης
 προηγῆσθαι τῆς διαίρεσεως IV,
 9, 26.
- προθερμαίνειν] I, 12, 17.
- προϊέναι] προϊόντος τοῦ χρόνου
 I, 14, 30. προϊῶν ὁ νότος II,
 3, 27. [σεισμός] μέχρι περι τει-
 ταράκοντα πρόδοσι πολλὰς ἡ-
 μέρας II, 8, 33. εἰς τὸ πρόσθεν
 προϊέναι III, 1, 3. πόρρω
 προϊέντων IV, 3, 9.
- πρόσ] πρὸς τούτοις I, 2, 2, 3, 21.
 6, 10. II, 4, 28. III, 4, 23.
 πρὸς δὲ τούτοις I, 8, 6. πῶς
 ἔχει τάξει πρὸς τὰλλα I, 3, 2.
 πηλίκος ἂν τις εἴη πρὸς τὰ . . .
 ibid. ἀναλογία πρὸς τὰ οὐστοι-
 χα σώματα I, 3, 7. οὐδὲν μό-
 ριῶν ἐστίν . . . πρὸς τὸ περιέχον
 μέγεθος ibid. τέτακται πρὸς τὴν
 θέοιν I, 3, 9. πρὸς λεχθησόμενα
 διορίζοντες I, 3, 12. καταλή-
 γειν πρὸς τὸν ἀέρα ibid. οὐχ
 ἔλκειν τὸ ὕδωρ πρὸς ἑαυτὸν I,
 6, 4. τὴν ὕψιν ἀφικνεῖσθαι
 πρὸς τὸν ἥλιον I, 6, 5. cfr. III,
 4, 33. ἐν τῷ πρὸς ἄρκτον τόπῳ
 I, 6, 7, 8. σκία πρὸς τοῖς ἀστροῖς
 I, 8, 6. κύτῳ φερομένου [τοῦ
 ὑγροῦ] πρὸς τὴν γῆν I, 9, 7.
 ὀλιγότης πυρὸς πρὸς τὸ ὕδωρ
 I, 10, 1. πρὸς τὴν ἑὼ τὴν χει-
 μερινὴν I, 13, 15. πρὸς τὴν ἑὼ
 τὴν θερινὴν I, 13, 17. ἐν χρό-
 νοις παμμῆκισι πρὸς τὴν ἡμε-
 τέραν ζωὴν I, 14, 7. ὁ τῆς γῆς
 μέγεθος οὐθέν ἐστι δὴ που πρὸς
 τὸν ὅλον οὐρανόν I, 14, 17. τὰ
 ὑψηλότερα τὰ πρὸς ἄρκτον II,
 1, 14. ἀντικεῖται πρὸς δόξαν
 ἀπορία II, 2, 4. μέχρι πρὸς
 II, 2, 48. πρὸς ποιήσιν εἰπῶν,
 . . . πρὸς τὸ γνῶναι οὐχ ἰκανῶς
 II, 3, 12. ἀναθυμιάσις ἐστὶ πρὸς
 τὴν χώραν II, 4, 14. ὡς εἰκάσαι
 πρὸς μικρὸν μεῖζον II, 8, 17.
 σημεῖα και πρὸς τὴν ἡμετέραν
 αἰσθησιν πολλαχοῦ γέγονεν II,

- 8, 18. ἔστι πρὸς ἐκεῖνα λευκόν [punicus color iuxta viridem positus] III, 4, 26. ποικιλταί ἐργαζόμενοι πρὸς τὸν λύχνον III, 4, 29. ἀσνμετρία πρὸς τὸ ὑγρὸν IV, 3, 6. τὰ πρὸς ἐδωδὴν, . . . πρὸς ῥόφησιν . . . ἐψόμενα IV, 3, 16. ἀπλῶς μὲν σκληρὸν καὶ μαλακὸν τὸ ἀπλῶς τοιοῦτον, πρὸς ἕτερον δὲ τὸ πρὸς ἐκεῖνο τοιοῦτον IV, 4, 8. χωρίον τὴν θέσιν πρὸς τὸν ἥλιον ἐστραμμένον IV, 4, 18. τὰ πρὸς τὰς αἰσθήσεις ἴδια IV, 8, 3. λέγω τῶν ἀπλῶς μαλακῶν καὶ μὴ πρὸς ἄλλα IV, 9, 25.
- προσάγειν] ὄψει κλωμένη . . . τὸ λευκὸν προσάγει πρὸς τὸ μέλαν III, 4, 23.
- προσαγορεύειν] I, 2, 2. II, 4, 1. IV, 3, 8.
- προσαγωγή] ἐκ προσαγωγῆς I, 13, 23. 14, 7. II, 8, 35.
- πρόσγειος] οἰσμός τῶν προσγείων II, 8, 48.
- προσδεῖσθαι] ταῦτα τέχνης προσδεῖται τῆς ἐργασομένης II, 1, 8.
- προσεχίς] τὸ προσεχὲς τοῦ κάτω κόσμου I, 3, 13.
- προσηγορία] παλαιὰν εἴληψε τὴν προσηγορίαν I, 3, 4.
- προσήκειν] προσῆκε μᾶλλον I, 3, 10. μᾶλλον προσῆκει I, 3, 19. προσήκουσαν ἔχει σκέψιν I, 13, 5.
- προσηκόντως] ἀπορηθῆναι προσηκόντως II, 2, 13.
- προσημαίνειν] II, 8, 21.
- πρόσθεν] τὸ εἰς τὸ πρόσθεν προΐναι III, 1, 3.
- προσκέειν] τῇ ὑπερβολῇ προσκεκαῦσθαι λέγεται IV, 3, 21.
- προσπίπτειν] ῥέων ὁ ἄνεμος καὶ προσπίπτων II, 8, 14. διὰ τὸ προσπίπτειν [τὸ πνεῦμα] στερεοτε ὄγκοις II, 8, 38. ἀναφέρει [ὁ τυφὼν] ἢ ἂν προσπέσῃ III, 1, 7. προσπιπτούσης τῆς ἀρχῆς τοῦ πνεύματος III, 1, 14. ἀπό . . . περιφερείας προσπίπτει ἢ ὄψει πρὸς τὸν ἥλιον III, 4, 25. ἢ νεφέλη λευκὴ οὔσα προσπίπτουσα παρὰ τὸ πράσινον III, 4, 27. διὰ τὸ προσπίπτειν τοιαύτην οὔσαν τὴν ὄψιν III, 6, 1.
- προσπορίζειν] προσπεπορισθω γραμμῇ πρὸς γραμμὴν . . . III, 5, 7.
- πρόσφατος] Ὅμηρος. πρόσφατος ὢν ὡς εἰπεῖν πρὸς τὰς τοιαύτας μεταβολάς I, 14, 12.
- προσφιλονεικεῖν] Δημόκριτος προσπεφιλονεικήκε τῇ δόξῃ τῇ αὐτοῦ I, 6, 10.
- προσφίειν] ὅσα . . . ἔχει τοὺς πόρους καθ' οὗς προσφύεται ἀλλήλοισι IV, 9, 25.
- προσχωινύναι] προσχωμένη [θάλαττα] I, 14, 6. ὁ Βόσπορος ῥεῖ διὰ τὸ προσχωῦσθαι I, 14, 30.
- πρόσχωσις] πᾶσα ἢ χόρα τοῦ ποταμοῦ πρόσχωσις οὔσα τοῦ Νείλου I, 14, 11. τὰ περὶ τὴν Μαιῶτιν λίμνην ἐπιδέδωκε τῇ προσχώσει τῶν ποταμῶν τοσούτον, ὥστε . . . I, 14, 29.
- πρόσωπον] IV, 10, 2. 12, 4.
- προτιρεῖν] διὰ τὸ τὴν ὄψιν προτιρεῖν τῆς ἀκοῆς II, 9, 9.

- πρότερος] εἶρηται πρότερον I, 1, 1. 3, 4 ac superior. οἱ πρότερον I, 1, 2. 9, 6. II, 2, 1. οἱ πρότερον ἄνθρωποι I, 3, 3. διώρι-
σται πρότερον I, 2, 1. ὄρισμέ-
νοι πρότερον διορισμοί I, 3, 1.
εἶρηται καὶ πρότερον I, 3, 6.
εἰρήκαμεν πρότερον I, 3, 13.
πρότερος Ἀναξιμένης II, 7, 1.
οὐ πρότερον . . . πρὶν II, 8, 18.
πρότερον . . . ὕστερον II, 9, 15.
- προφανής] ταῦτα προφανέστατα
ἔχει τὴν δύναμιν IV, 10, 3.
- προχειρίζειν] επισκεπτέον προχει-
ριζομένοις περὶ ἕκαστον γένος
III, 7, 6.
- πρόχειρος] ἐν προχειρῶ ἰδεῖν II,
3, 4.
- προχείρωσ] ἔοικε εἰρῆσθαι προ-
χειρῶς II, 9, 13.
- προϋπάρχειν] θερμότης ἢ ἐν τῷ
πράγματι προϋπάρχουσα IV, 1,
15. ὅσα . . . ὑπὸ ψυχροῦ προ-
ϋπῆρχεν ὄντα IV, 6, 7.
- προωθεῖν] ἄνεμοι φθάνουσι πη-
γνύντες ἢ προωθοῦντες II, 6,
17. ἀτμίς ἦν προωθεῖ [ὁ και-
κίας] II, 6, 20. διὰ τὸ τὴν
θάλατταν προωθεῖσθαι πέρρω-
θεν II, 8, 21.
- πρωῖον] πνεῦμα τῆς ἐκλείψεως
πρωταίτερον II, 8, 33.
- πρωῖτος] καὶ τὸ πρῶτον . . . καὶ
τὸ τελευταῖον I, 14, 29. τὸ
πρῶτον . . . εἶτα . . . μετὰ δὲ
τοῦτο I, 14, 30. τὸ πρῶτον καὶ
τὴν ἀρχὴν II, 2, 20. τὸ πρῶ-
τον εὐθύς II, 3, 10. ἢ πρώτη
γένεσις τῆς γῆς II, 3, 17. τὰ
βαρύτερα πρῶτα φέρεσθαι II,
3, 28. ὁ πρῶτος ἀφικνεῖται
- ψόφος II, 9, 9. ἴγρα πρῶτον
ξηρὰ τέλος IV, 1, 7. ἢ πρώτη
λεχθεῖσα ἀπειρία IV, 3, 19.
- πτῶσις] περὶ κεραυνῶν πτώσεως
I, 1, 2. ὑπὸ τινος πτώσεως
μεγάλης II, 4, 9.
- πῦον] ὅταν γένηται πῦον [τὰ
συνιστάμενα] IV, 2, 5.
- πυκνός] πυκνότερον φῶς ορρ.
ἐλαττον I, 5, 2. πυκνοὶ καὶ
πλείους I, 7, 9. πυκνότης . . .
τῶν ἄστρων I, 8, 17. πλείω καὶ
πυκνότερα ἄστρα ibid. οὐ πυκναὶ
αἱ ψακάδες αἱ μεγάλαι I, 12, 15.
σπόγγος πυκνίς I, 13, 12. πυ-
κνότερα σίττασις τῶν νεφῶν II,
9, 2. πνεῦμα πυκνότερον III,
1, 1. νέφος πυκνόν ορρ. ματόν
III, 6, 3. πυκνὴ ἀχλύς III, 6, 5.
- πυκνότης] πυκνότης τῶν ἐψηλῶν
τόπων I, 14, 23. πυκνότης τῶν
νεφῶν II, 9, 7. πυκνότης χαλ-
κοῦ λείου III, 6, 5.
- πυκνοῦν] ἀπωθεῖ πυκνομένη I,
4, 11. ἢ μάλιστα ἐπίκνωσος τὸ
ἐπέκνωμα I, 7, 4. οὕτω πε-
πυκνωμένος ὁ ἀήρ, ὥστε . . . I,
7, 5. νέφου πυκνοῦν τὸν οὐρα-
νόν II, 6, 20. διὰ τὸ τὰ νέφη
πυκνοῦσθαι III, 1, 4.
- πύκνωσις] ἢ πύκνωσις κάτω ῥέ-
πει ἢ ἀπωθοῦσα I, 4, 10. ὅταν
εἰς τὴν τοιαύτην πύκνωσιν ἐμ-
πέση I, 7, 3. τάχος τῆς πυκνώ-
σεως I, 12, 12. ἔρχεσθαι εἰς
πύκνωσιν ἰδατώδη III, 3, 6.
- πυρθάνεσθαι] ἐκ τοῦ πυρθάνε-
σθαι ἀνέγραψαν I, 13, 14.
- πῦρ] πῦρ ἐπιπολάζον πῦρ I, 2,
1. αἰθῆρ πυρὶ ταύτῃν (secun-
dum Anaxagoram) I, 3, 4. τὰ

ἄνω πλήρη πυρός I, 3, 4. πῦρ
 καθαρὸν I, 3, 5. διαστήματα
 πλήρη πυρός I, 3, 6. πῦρ ἐξ
 ἀέρος I, 3, 7. διὰ συνήθειαν
 καλοῦμεν πῦρ, οὐκ ἔστι δὲ πῦρ
 I, 3, 14. ἀναθυμιάσις δυνάμι
 οῖον πῦρ I, 3, 15. τὸ ἀναθυ
 μιῶμενον πῦρ I, 3, 18. τὸ πε
 μιχρον πῦρ I, 3, 21. τὸ θερμὸν
 καὶ ξηρὸν ὃ λέγομεν πῦρ I, 4, 3.
 πυρὸς ἀρχὴ μικρά I, 7, 4. τὸ
 ἔσχατον τοῦ ἀέρος δυνάμιν ἔχει
 πυρός I, 8, 11. τὸ ὑγρὸν πυρός
 I, 11, 3. πῦρ ξῆ, ὥς ἂν ἔχη
 τροφήν II, 2, 8. ὑποκαύμενον
 τρέφεται πῦρ II, 2, 10. πυρὸς
 ἢ ἀστραπή διάλαμψις, ἢ δὲ
 βροντὴ σβέσις II, 9, 20. τὸ τῶν
 χλωρῶν ξύλων πῦρ III, 4, 11.
 τὸ πῦρ λαμπρὸν ὄν καὶ λευκὸν
 ibid. πῦρ ἐπὶ πῦρ III, 4, 28.
 ὕλη τῷ πυρὶ ἔστιν IV, 1, 9.
 ἐν τῷ πλείονι πλεῖτόν ἔστιν οἰ
 κτιον πῦρ IV, 1, 16. δι' ὀλι
 γότητα τοῦ ἔξω πυρός IV, 3, 26.
 πόροι δεκτικοὶ πυρός IV, 9, 30.
 πυρήν] οἱ ἐκ τῶν δακτύλων [ἐκ
 θλιβόμενοι] πυρήνες I, 4, 9.
 πυρήνες ἐκ τῶν δακτύλων πη
 δῶντες II, 9, 4.
 πυρίμαχος] λίθος ὁ πυρίμαχος
 IV, 6, 11.
 πυρκαϊά] μικραὶ πυρκαϊαί III,
 1, 13.
 πυροῦν] ἐκ πεπυρωμένων τὸ λει
 πόμενον II, 3, 24. πάντα ὅσα
 πεπύρωται II, 3, 29. πνεῦμα
 ἐφέρετο ἄνω πεπυρωμένον III,
 1, 13. πυροῦται πάντα . . .
 χρυσὸς μόνος οὐ πυροῦται III,
 7, 6. πυρομένων χωρὶς IV, 9,
 31. ἐν ἄπασιν ἔστι θερμότης . . .
 Tom. II.

τοῖς πεπυρωμένοις IV, 11, 3.
 καίε μάλιστα, ἐὰν πυρωθῇ IV,
 11, 8.
 πυρώδης] ὁ ἥλιος φαίνεται λευ
 κός, ἀλλ' οὐ πυρώδης ὢν I, 3,
 21. χρώματα ἐκ πυρώδους καὶ
 λευκοῦ γινόμενα I, 5, 2. ἀρχὴ
 πυρώδης I, 7, 3. πυρώδης ἢ
 σίστασις I, 7, 8.
 πύρωσις] πύρωσις λεπτή καὶ
 αὐθενής II, 9, 8. τῇ πυρώσει
 χρωματίζειν III, 1, 8. ἢ ἐν τῷ
 ὑγρῷ πύρωσις IV, 3, 13.
 πυτία] IV, 3, 17.
 πωγωνίας] definitio et quomodo
 a cometa differat I, 7, 3.
 πώποτε] I, 13, 29.
 πῶς] ἐξ ἀνάγκης συνεχῆς πως II,
 1, 2. ὅταν κινηθῇ πως I, 4, 5.
 ἀναθυμιάσις πως ἀνεμὸς ἔστιν
 II, 9, 21. εἰ μὴ ἔχει πως οὕτως
 III, 3, 6. ἄλλως πως θερμαι
 νόμενον IV, 2, 5. ἐπεὶ τὸ πῦρ
 γινῆσθαι ξηραίνεσθαι πῶς ἔστιν
 IV, 5, 3.
 πῶς] I, 3, 2. 19. πῶς δυνατόν;
 I, 8, 10. πῶς γὰρ δυνατὸν; II,
 3, 16. ὕλως δὲ πῶς οἶον II,
 3, 11.

P.

ῥάβδος] ὅταν τὴν θάλατταν τις
 ῥάβδῳ τύπη II, 9, 18. παρή
 λιοι καὶ ῥάβδοι III, 2, 6. αἱ
 καλοῦνται ῥάβδοι III, 4, 14.
 ῥαγδαῖος] τὰ ἕδατα ῥαγδαῖα I,
 12, 19.
 ῥάδιος] ῥάδιον ἀναλογισασθαι I,
 14, 29. οἱ ῥάδιον διῶδειν IV,
 12, 8.

ῥαδίως] ῥαδίως τὴν ὕψιν ἀφικνεῖσθαι πρὸς τὸν ἥλιον I, 6, 5. ἢ γὰρ ἀντιτυπία καὶ μὴ ῥαδίως διέληθη II, 8, 34.

ῥαίνειν] εἴαν τις λεπταῖς ῥανίοι ῥαίνη εἰς τι χωρίον III, 4, 18.

ῥανίς] μικρὰ συνιστάμεναι ῥανίδες I, 13, 10. ἀπὸ ῥανίδων μικρῶν γίνεται ἡ ἀνάκλασις τῆς ἰριδος III, 4, 12. εἴαν τις λεπταῖς ῥανίοι ῥαίνη III, 4, 18.

ῥαπίζειν] ἐν τῇ νεφέλῃ ῥαπιζόμενον τοῦ ὕγρου II, 9, 18.

ῥεῖν] ῥεῖν ἀναγκαῖον τὸν αἶρα I, 3, 16. κύκλω ῥεῖν I, 3, 17. ποταμοὺς ῥεῖν κύκλω I, 9, 5. ῥεῖ μάλιστα ὁ αἶρ ῥεῖν ἐν τοῖς ὑψηλοῖς I, 10, 5. τὸν αἶρα κινούμενον καὶ ῥέοντα ἄνεμον εἶναι I, 13, 2. τὰ ῥεύματα τῶν ποταμῶν ἐκ τῶν ἔρων φαίνεται ῥέοντα I, 13, 11. ὁ Βόσπορος αἰεὶ ῥεῖ I, 14, 30. ῥέουσα ἡ θάλαττα φαίνεται κατὰ τὰς στενότητας II, 1, 11. ῥεῖν κάτωθεν II, 2, 21. εἰς ὃν τόπον ἀθροοὶ ῥέουσι οἱ ποταμοὶ II, 3, 11. ἡ ἀναθυμίασις ἢ μὲν ῥεῖ κατὰ τὴν οἰκίαν χώραν, ἢ δὲ πρὸς τὴν γειτονίῳσαν II, 4, 14. ἢ ῥευσεῖται τὸ ἀνιόν II, 4, 25. ῥεῖν ὁ ἄνεμος καὶ προσιπτῶν II, 8, 14. τεκμήριον τῷ ῥεῖν ὑπὸ τὴν γῆν τὰ πνεύματα II, 8, 20. ῥεῖν ἐφ' ἑν II, 8, 45. τὸ κινούμενον καὶ ῥέον ἦτορον σήπεται IV, 1, 15. τῆκεται ὁ λίθος ἢ πυρίμαχος ὥστε σταθεῖν καὶ ῥεῖν IV, 6, 11. τὸ ῥέον ὕταν πηχθῆι ibid. αἱ μύλαι τῆγονται ὥστε ῥεῖν ibid.

ῥέπειν] κάτω ῥιπτεῖται διὰ τὸ τὴν πύκνωσιν κάτω ῥέπειν I, 4, 10. συνιοῦσα καὶ κάτω ῥέπουσα I, 4, 11. ἐφ' ὁπότερ' ἂν ῥέωη ὁ Τάρταρος II, 2, 22. ῥέπει τάχιστα κάτω II, 3, 28.

ῥεῦμα] τὰ ῥεύματα τῶν ποταμῶν . . . φαίνεται ῥέοντα I, 13, 11. πάντων τῶν ποταμῶν ῥεῦμα πλεῖστον I, 13, 16. Νείλου τὸ ῥεῦμα τὸ πρῶτον I, 13, 21. τὸ ῥεῦμα μεταβάλλειν de Fluvio dicitur I, 14, 22. τὸ ῥεῦμα τὸ πλεῖστον II, 1, 14. ῥεύματα ποταμῶν II, 2, 24. τὸ τῆς φλογὸς ῥεῦμα II, 3, 21. ῥεῖματα ποταμῶν ἢ κρηνῶν II, 3, 44. ῥεῦμα γινόμενον σφοδρὸν II, 8, 10.

ῥηγμίς] σφοδρὰ παχθεῖα καὶ σκολια αἱ ῥηγμίτες II, 8, 29. . . . λεπταὶ καὶ εὐθεῖαι ibid. ὥσπερ ῥηγμίς αἶρος II, 8, 30.

ῥηγνύναι] βρεχομένην τὴν γῆν καὶ ξηραίνουσαν ῥηγνυσθαι II, 7, 6. φαγέντος II, 8, 19. ῥηγνυμένων καὶ ξηραίνουμένων τῶν ξύλων II, 9, 6. cfr. III, 1, 13.

ῥίζα] IV, 10, 2. ἀρχαὶ καὶ ῥίζαι γῆς καὶ θαλάττης II, 1, 2.

ῥιπτεῖν] ἔνια διὰ τὸ ἐκθλίβεσθαι ῥιπτεῖται I, 4, 9. κάτω ῥιπτεῖται διὰ τὸ τὴν πύκνωσιν εἰς τὴν κάτω ῥέπειν I, 4, 10. τὰ ἐφ' ἡμῶν ῥιπτόμενα I, 4, 13. ῥιπτεῖν τὰ ἰμάτια II, 3, 39.

ῥίψις] ἡ φορὰ ῥίψις ἔοικε I, 4, 7. ταχυτῆς ὁμοία ῥίψις I, 4, 8. κάτω ποιεῖ τὴν ῥίψιν I, 4, 11. ῥοῦς] γῶνα ποιεῖ ὁ ῥοῦς I, 14, 30.

ῥοφειν] ῥοφήσασα [ἡ Χάρυβδις] II, 3, 3.

ῥόφησις] IV, 3, 16.

ῥοώδης] θάλαττα ῥοώδης II, 8, 8.

ῥύειν] ὅταν εἶσω τύχη ῥυέν τὸ ἔσω ἀναθυμιώμενον II, 8, 4. τόποι δι' ὧν ἂν ῥυῆ [τὸ πνεῦμα] II, 8, 34. ῥυέντος εἶσω τοῦ ἀνέμου II, 8, 43.

ῥύσις] πηγὴ τῆς ῥύσεως II, 1, 7. εἰς τὸ κοιλότατον ἢ ῥύσις καὶ ἢ θάλαττα τὸν τοιοῦτον ἐπέχει τῆς γῆς τόπον II, 2, 16. ἔστι πνεῦμα ῥύσις συναχθεῖ ἐπὶ μῆκος ἀέρος IV, 9, 33.

Σ.

σαλεύειν] τὴν ἐπίρροισιν ποιεῖν διὰ τὸ σαλεύειν ἀέρι II, 2, 20.

σανδράκη] III, 7, 3.

σαπρός] ἐν τοῖς σαπροῖς ζῶα ἐγίνεταί IV, 11, 4.

σαπρότης] IV, 1, 7.

σάρξ] IV, 8, 4. 12, 12. αἱ σάρκες τῶν ζῴων II, 2, 14. δύναμις συνεκκρινόμενη ἐκ τῶν σαρκῶν II, 3, 14. ἐπὶ σαρκὸς καὶ ὄσπου δήλα IV, 12, 4. οὐδὲ σὰρξ οὐδὲ σπλάγγνον *ibid.* καὶ σὰρξ καὶ νεῦρον IV, 12, 7.

σαύττειν] τὸ σαυτόμενον τοιαύτην ἔχει τὴν φύσιν II, 7, 8.

σαφής] οἶεσθαι τε σαφῆς εἰρημῆναι II, 3, 12.

σβεγνύναι] [βορβας] ἐκ τοῦ χειμῶνος τῆς θυμιάσεως σβέννουσι τὴν θερμότητα II, 9, 20. τὸ ψῦχος σβέννουσι εὐθὺς γινομένην ἐτι ἀρχῆν . . III, 1, 5.

σβέσις] βροντὴ πυρὸς σβέσις II, 9, 20.

σεῖειν] σειεσθαι [τὴν γῆν] τεταμένην κάτωθεν ἄνω δι' ὅλης II, 7, 4. σειεσθαι τὴν γῆν ὑπὸ τῶν ἀπορηγγυμένων κολωνῶν II, 7, 6. τὸ σεῖον τὴν γῆν πνεῦμα II, 8, 41. σεισμός οὐκ εἰσάπαξ παύεται σεισας II, 8, 33. ἀνατρέπεται ἢ γῆ σειομένη II, 8, 39. [χῶραι] σειόνται μᾶλλον II, 8, 11. ἐλαττονάκις σεῖειν II, 8, 46.

σεισιμός] περὶ τε πνευμαίων καὶ σεισμῶν I, 1, 2. σεισμός καὶ κίνησις γῆς II, 7, 1. τὰ συμβαίοντα περὶ τοὺς σεισιμούς II, 7, 4. ἀρχὴ καὶ αἰτία τῶν σεισιμῶν II, 8, 5. ἰσχυρότερος ὁ σεισιμός II, 8, 7. οἱ μείζονες σεισιμοὶ II, 8, 24. σημεῖον εἰσοδος γίνεσθαι πρὸ τῶν σεισιμῶν II, 8, 28. σεισιμοὶ τῆς γῆς II, 8, 44.

σελήνη] τὸ ἄνω καὶ μέγρι σεληνης σῶμα I, 3, 12. κάτω σεληνης I, 4, 13. ἄστρα τε καὶ σεληνήν καὶ ἥλιον *ibid.* ἐκλεισις τῆς σεληνης II, 8, 30. σεληνή ἀσθενεστέρα τὴν φύσιν III, 5, 16.

σεμνός] τραγικώτερον καὶ σεμνότερον ὑπέλαβον II, 1, 2.

σημαίνειν] ἠγγίασθαι μοι δοκεῖ σημαίνειν I, 3, 4. αἱ ἄλφ σημαίνουσι πνεύματα καὶ ἀνέμους I, 7, 8. σημαίνει κινουμένην πνεύματος ἀρχήν II, 4, 24.

σημεῖον] σημεῖον δ' ἰκανόν I, 3, 21. 8, 17. σημεῖον δ' ἢ ταχυτῆς I, 4, 13. σημεῖον τοῦ ἐνόπτρου I, 8, 8 (*vide Comment. Vol. 1, p. 416*). ὀμίχλη σημεῖον

- εὐδίας I, 9, 4. τοῦτο σημείον τοῦ παγῆναι I, 12, 9. περὶ τοῦ τὰ πρὸς ἄρκτον εἶναι τῆς γῆς ὑψηλὰ σημειῶν τι II, 1, 15. φανερόν διὰ πολλῶν σημείων II, 3, 22. ἐπὶ τὸ αὐτὸ σημείον II, 6, 14. σημεία πρὸς τὴν ἡμετέραν αἴσθησιν II, 8, 18. σημείον τῆς αἰτίας II, 8, 22. ὕδατος εἰκότως σημείον III, 3, 3 (cf. Comment. Vol. II, p. 278). ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου πρὸς αὐτὸ σημείον αἱ ἴσαι κλασθήσονται ἐπὶ κύκλου γραμμῆς αἰεὶ III, 3, 7. ἄλλου τινὸς ἀνατέλλοντος σημείου III, 5, 2. ὑγιείας σημεία IV, 2, 6.
- σημειώδης] III, 3, 12.
- σήπειν] ζῶα ἐγγίνεται τοῖς σηπομένοις III, 1, 18. ξηρὰ τέλος γίνεται τὰ σηπόμενα IV, 1, 7. σήπεται πάντα τὰλλα πλὴν πυρός IV, 1, 9. τὸ ὑγρὸν ἢ σηπόμενον ἢ ἄλλως πως θερμαινόμενον IV, 2, 5. σήπεται τὸ ἀποκριθέν IV, 3, 25. ἀπόκρισις σηπομένη ἐν τῇ κάτω κοιλίᾳ *ibid.*
- σηΐσις] τῇ ἀπλῇ γενέσει ἐναντίον μάλιστα κοινὸν σηΐσις IV, 1, 7. ἢ κατὰ τὴν ἔψησιν λεγομένη σηΐσις IV, 3, 18. . . . ἕνια δὲ σηΐσις ἐστὶν οἶον τὰ σύντηκτα IV, 11, 5.
- σίδηρος] IV, 6, 8. εἰς ἐργασμένους σίδηρος IV, 6, 9. σίδηρος τακτικὸς ὑπὸ θερμοῦ ψίχεται πήγνυται IV, 7, 20.
- σῖξις] ψόφος καὶ σῖξις ἐναποσβεβενυμένου πυρός II, 9, 11. ἐστὶν ἢ σῖξις μικρὰ ζέσει II, 9, 17.
- σῖτος] IV, 10, 17.
- σκέψις] προσήκουσαν ἔχει σκέψιν I, 13, 5. περὶ τούτων ἐν ἄλλοις καιροῖς ποιητέον τὴν σκέψιν II, 3, 32.
- σκιὰ] ἢ σκιὰ πρὸς τοῖς ἄστροις I, 8, 6. πρὶν ἢ ὑπολείπειν ἢ μεταβάλλειν τὴν σκιὰν πρὸς μεσημβρίαν II, 5, 11.
- σκιάζειν] τῇ μὲν ὁ ἥλιος ἀνέχει, τῇ δὲ σκιάζει III, 4, 18.
- σκίρων] II, 6, 7.
- σκληρός] σκληρότερα τὰ μεωλυόμενα γίνεται τῶν ἐφθῶν IV, 3, 20. ἢ σκληρὸν ἢ μαλακόν IV, 4, 6. definitio IV, 4, 7. ὅσα παχέα ἢ σκληρὰ ὑπὸ ψυχροῦ προϋπήρχεν ὄντα IV, 6, 7. τὸ ῥέον ὅταν πηχθῇ πάλιν γίνεται σκληρόν IV, 6, 11. [πόρων] ὄντων σκληροτέρων τοῦ ὕδατος IV, 9, 4. τμητὰ ἐστὶ τῶν συνεισοιτών σκληρῶν ἢ μαλακῶν ὅσα . . . IV, 9, 26. ὅσα μαλακὰ ἢ σκληρὰ πήξει ἐστὶν IV, 10, 4.
- σκληρότης] IV, 4, 6. 12, 10.
- σκληρύνειν] σκληρύνουσαι [θερμότης καὶ ψυχρότης] IV, 1, 2. τῶν σωμάτων ὅσα πήγνυται καὶ σκληρύνεται IV, 8, 8.
- σκολιός] σκολιαὶ αἱ ῥηγμίνας II, 8, 29.
- σκότος] ἐν σκότει λαμβάνει τὰ χρώματα III, 2, 9.
- σκωρία] ἀποκαθαίρεται κάτω ἢ σκωρία IV, 6, 9.
- σμέρνα] IV, 10, 10. 17.
- σομφός] συστάσεις τῶν ὀργῶν σομφαί I, 14, 23. τὴν γῆν φύ-

- σει εἶναι σομφήν II, 7, 2. χώρα
 σομφή II, 8, 8.
 σοφία] σοφώτεροι τὴν ἀνθρωπι-
 νην σοφίαν II, 1, 3.
 σοφός] οἱ σοφώτεροι τὴν ἀνθρω-
 πίνην σοφίαν II, 1, 3.
 σοφῶς] σοφῶς βουλόμενοι λέγειν
 I, 13, 3.
 σπᾶν] τὸ σπῶν τὴν ὑγρότητα IV,
 1, 2.
 σπάνιος] μεσουρανοῦντος σπάνιον
 τι γέγονεν III, 2, 6. τοῦτο δ'
 ἔπαθον [οἱ ἀρχαῖοι] διὰ τὸ σπά-
 νιον (*ita propter raritatem ori-*
nabantur) III, 2, 8.
 σπασμὸς] σπασμὸς πνεύματος II,
 8, 17.
 σπέρμα] τὰ ἐν τῷ περικαρπίῳ
 σπέρματα IV, 3, 1. *cf.* IV,
 12, 12.
 σπηλαῖον] πόροι οἱ ἐν τοῖς σπη-
 λαίοις IV, 10, 12.
 σπλάγγχον] IV, 10, 2. οὐδὲ σάρεξ
 οὐδὲ σπλάγγχον IV, 12, 4.
 σπόγγος] IV, 9, 14. σπόγγος πυ-
 κνός I, 13, 12. ὁ βεβραγμένος
 σπόγγος IV, 9, 17.
 σποράδην] πνεῦμα σποράδην δια-
 χεῶμενον III, 1, 1.
 σποράς] αἱ τῶν σποράδων ἀστέ-
 ρων διαδρομαί I, 7, 2. [ἀστρων]
 τῶν σποράδων καλουμένων I, 8,
 16. τοὺς σποράδας καλουμένους
 οὐκ ἔστι τάξαι I, 8, 18.
 στάδιον] στάδια I, 13, 30.
 στάζειν] τήκεται ... ὥστε στάζειν
 καὶ ῥεῖν IV, 6, 11.
 σταθμός] τὸν σταθμὸν ἐλάττω
 IV, 6, 10.
 σταίς] IV, 9, 19.
 στάσιμος] αὐτόματον στάσιμον
 I, 14, 7.
 στάσις] τῶν πνευμάτων ἡ στάσις
 II, 5, 16. πνεύματος ὄντος οὐκ
 εἶναι στάσιν φανερόν III, 3, 11.
 στάτευσις] IV, 2, 1. στάτενοι,
 ἀλλὰ μὴ ὕπτησις IV, 3, 26.
 στέγειν] [οἱ ὑψηλοὶ τόποι] καὶ δέ-
 χονται ὕδωρ καὶ στέγουσι I,
 14, 23.
 στενός] ὅταν ἐξ εὐρέος εἰς στενὸν
 βιάζεται ὁ ἄνεμος III, 1, 3.
 στενότης] II, 8, 10. στενότης τῆς
 γῆς II, 1, 11.
 στερεῖν] ταῦτα ψυχρὰ μάλιστα ἂν
 στερεθῇ θερμότητος IV, 11, 8.
 στερεός] ἡ τοῦ στερεοῦ κίνησις
 μάλιστα διακρινεῖ τὸν ἀέρα I,
 3, 20. στερεοὶ ὄγκοι II, 8, 38.
 αἱ ἰνὲς εἰσι γῆς καὶ στερεόν IV,
 7, 13. ὅσα μάλιστα πέπηγος καὶ
 στερεώτατά ἐστιν IV, 11, 8.
 στέρησις] θερμοῦ στέρησις IV, 8,
 10. ὑγροῦ μόνου στερῆσις πη-
 γνυται IV, 10, 9.
 στερίζειν] τὰ πρὸς τῇ γῇ στερι-
 ζόμενα III, 5, 16.
 στέφανος] II, 5, 12.
 στηλή] τῶν ἐξω στηλῶν I, 13, 19.
 Ἰρακλείων στηλῶν II, 1, 12.
 στίλβειν] φαίνεται τὸ ὕδωρ στίλ-
 βειν τυπτόμενον II, 9, 19.
 στοιχεῖον] στοιχεῖα σωματικά I,
 1, 1. πρῶτον στοιχεῖον τῶν
 σωμάτων I, 1, 2. τὰ λεγόμενα
 στοιχεῖα τῶν σωμάτων I, 3, 2.
 τὸ πρῶτον στοιχεῖον I, 3, 4. τὸ
 ἄνω στοιχεῖον I, 3, 17. [τόπος]
 τῶν ἄλλων στοιχείων II, 2, 13.

- αἰτία τῶν στοιχείων IV, 1, 1.
στοιχεῖα ποιητικά . . . παθη-
τικά *ibid.* σώματα ὅσα ἐκατέ-
ρου ἀπλῶς τοῦ στοιχείου IV, 11, 3.
- στόμα] τὰ στόματα τοῦ Νεῖλου
χειροποίητα I, 14, 12. στόμα
τοῦ ἄγγελου II, 3, 25. πνεῦμα
διὰ στόματος φυσώμενον II, 8, 25.
- στόμωμα] quomodo fiat IV, 6, 9.
τὰ στομώματα *ibid.*
- στρέφειν] στρέφεται κύκλω τὸ πνεῦ-
μα III, 1, 4. τῇ κύκλω κινήσει
στρέφει [ἡ ἔλιξι] III, 1, 7. [χω-
ρίον] τὴν θέσιν πρὸς τὸν ἥλιον
ἐστραμμένον III, 4, 18.
- τρογγύλος] κύκλος τρογγύλος
II, 6, 2. χάλαζα τοῖς σχήμασι
οὐ τρογγύλη I, 12, 8.
- τυπηρία] II, 3, 46.
- συγγενής] I, 2, 2. τὰ συγγενῆ
τούτοις — I, 3, 1. πόροι συγ-
γενεῖς σώματος IV, 9, 16.
- συγκαλεῖν] τῆς γῆς συγκαυθίσθησις
IV, 6, 12.
- συγκαταβαίνειν] τὸ μὲν ἀνέρχε-
ται, τὸ δὲ πάλιν συγκαταβαίνει
II, 3, 34.
- συγκατάγειν] ἔλιξι συγκατάγουσα
τὸ νέφος III, 1, 7.
- συγκαταμιγνύναι] τὸ ἐκ τῆς γῆς
συγκαταμιγνύμενον τῷ ὑγρῷ II,
3, 14.
- συγκαταφέρειν] γῆ ὑπὸ τῶν πο-
ταμῶν συγκαταφερομένη II, 3,
10. συγκαταφερομένης . . . δυνά-
μει II, 3, 14. συγκαταφέρεσθαι
πάλιν ἐν τοῖς ὑστοῖς II, 3, 25.
- συγκεῖσθαι] ὅσα ὡσπερ αἱ ἀλύ-
σεις συγκεῖται τῶν σωμάτων IV,
9, 28.
- συγκρίνειν] κωλύεται συγκρίνεσθαι
εἰς ὕδωρ I, 3, 17. ἡ τοῦ ἀέρος
συγκρινομένου πῆξις I, 4, 13.
μᾶλλον συγκριθῆναι I, 5, 3.
εἰς ὕδωρ συγκριθῆναι I, 10, 2.
ἐὰν συγκριθῆ *ibid.* συγκρίνουσι
πάλιν I, 13, 13. οὐκ εἰς θά-
λατταν συγκρίνεται τὸ ἀτμίζον
II, 3, 31. συνιόντων καὶ συγ-
κρινομένων τῶν νεφῶν εἰς ὕδωρ
II, 9, 21.
- σύγκρισις] εἰς ὕδωρ σύγκρισις I,
3, 19. 9, 4. τὸ παρακολουθῆν
σύγκρισιν I, 8, 12. ὥστε συστῆ-
ναι τοιαύτην τὴν σύγκρισιν I,
8, 14. ὑπὸ χειρᾶ ποιούσης τῆς
σύγκρισεως II, 9, 15. συγκρίσεις
καὶ διακρίσεις II, 9, 16.
- συγκριτικός] συγκριτικὸν ὡσπερ
ποιητικὸν τι ἐστίν IV, 1, 3.
- συζυγία] κατὰ τὰς συζυγίας IV,
1, 1.
- συλλαμβάνειν] συνέλληπται I, 3, 7.
- συλλέγειν] ὕδωρ συλλεχθὲν ἐκ τοῦ
χειμῶνος I, 13, 6. τὸ εἰς τὴν
κύστιν περιττωμα συλλεγόμενον
II, 3, 13. ἀτμὴ συνίσταται εἰς
ὕδωρ, ἂν τις βούληται συλλέγειν
IV, 7, 7.
- συλλεῖβειν] ἐκ μικρῶν συλλεῖβε-
σθαι τὰς ἀρχὰς τῶν ποταμῶν
I, 13, 10. οἱ ὑψηλοὶ τόποι
διαπιδῶσι καὶ συλλεῖβουσι τὸ
ὕδωρ I, 13, 12.
- συλλογιμαῖος] τὰ συλλογιμαῖα II,
1, 7.
- συμβαίνειν] συμβαίνει κατὰ φύ-
σιν I, 1, 2. διὰ πῆξιν συμβαί-
νει *ibid.* τὰ συμβαίοντα πάθη
περὶ τὸν κόσμον I, 2, 1. τὰ
συμβαίοντα περὶ αὐτόν I, 2, 2.

τοῦτ' ἐυλόγως συμβαίνει I, 3, 20. ὅπερ συμβαίνει περὶ τὸν τοῦ Ἐρμού ἀστέρα I, 6, 2. ... ὅδε περὶ τούτων μάλιστα συμβαίνει I, 7, 1. ὃ καθ' ἓνα συμβαίνει τῶν ἀστέρων I, 8, 13. συμβαίνει γίνεσθαι I, 8, 20. τῶν συμβαινόντων περὶ τὴν ἄνω γένεσιν τοῦ ὕδατος I, 9, 1. τὰ συμβαινόντα περὶ τὴν γένεσιν τῆς χαλάζης I, 12, 1. ὅτι οὐ τῷ ἀπωθεῖσθαι συμβαίνει ἢ πῆξις I, 12, 10. συμβαίνειν οὐθὲν μᾶλλον ἢ εἰ τις οἶοιτο I, 13, 26. ἐπὶ τούτου τοῦ τόπου συμβέβηκεν I, 14, 16. ταῦτο συμβαίνει περὶ μεγάλους τόπους ibid. ὃν τρόπον συμβαίνει I, 14, 30. τοῦτο αἰεὶ οὕτω συνέβαινε δμοίως ibid. ἀναγκαῖον τοῦτο συμβαίνειν περὶ αὐτόν II, 2, 7. οὐ φαίνεται τοῦτο συμβαίνειν II, 3, 17. ταύτην [μεταβολὴν] τεταγμένως συμβαίνειν πᾶσι II, 3, 21. ἐπ' ἀμφοτέρων ἀνάγκη συμβαίνειν ἑμοίως II, 3, 33. συμβαίνει διὰ τὰς εἰρημένας ἀρχάς II, 4, 17. συμβαίνειν τὴν δύσιν καὶ τὴν ἀνυτολήν II, 5, 4. ὅσα μὴ συμβέβηκεν εἰρῆσθαι II, 6, 1. τὰ συμβαινόντα περὶ τοὺς σεισμούς II, 7, 4. καθάπερ συμβαίνει πολλάκις μετὰ τὴν οἴρησιν II, 8, 15. ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συμβαίνειν II, 8, 24. ψῦχος συμβαίνει διὰ τὸ τὴν ἀναθυμίασιν εἶσω περιτρίψεσθαι II, 8, 25. ταῦτα συμβαίνει κρατούσης εἶναι τῆς ψυχρότητος III, 1, 6. τὰ πάθη καὶ τὰ συμβαινόντα περὶ ἕκαστον III, 2, 1. σfg. 4, 1. οἷον ποτε συνέβαινε τιμὴ πάθος III, 4, 2. ἐνδέχεται

συμβαίνειν III, 4, 8. τὰ περὶ τὰς αἰσθήσεις συμβαινόντα III, 4, 21. συμβαίνει τότε δοκεῖν III, 4, 26. τὰ στοιχεῖα τέτταρα συμβέβηκεν εἶναι IV, 1, 1. ἀρχὴ τῆς τελειώσεως ὑπὸ θερμότητος συμβαίνει IV, 2, 4. συμβαίνει τοῦτο πάσχειν ἅπασιν IV, 2, 6. συμβαίνει τῷ τὸ θερμὸν ὀλίγον εἶναι IV, 3, 7. κατὰ συμβεβηχός IV, 5, 5. ὑπ' ἀμφοῖν συμβαίνει πηγνυσθαι IV, 7, 17. συμβαίνει γάρ IV, 7, 18. συμβαίνει δὲ ποτα ταῦτ' ἀ γίνεσθαι ψυχρότατα IV, 11, 8.

συμβάλλειν] οὐκ ἂν πόρρω πον ἀπὸ γῆς ὁ κῆνος ὁ ἀπὸ τοῦ ἡλίου συμβάλλοι τὰς ἀκτίνας I, 8, 6. συμβάλλεται δ' ἔτι πρὸς τὴν ταχυτητα I, 12, 17. πολὺ συμβάλλεται II, 3, 28. τὴν Ἰριν οὐ συμβάλλειν τὸν κύκλον III, 5, 16.

σύμβολον] καθάπερ ἐκ συμβόλων II, 4, 8.

συμμεταβάλλειν] τοὺς τόπους συμμεταβάλλει τὰ ἐπιπολάζοντα καὶ τὸ καινόντα πάλιν II, 3, 34.

σύμμετρος] σύμμετρος ἢ θερμότης II, 5, 6.

συμμιγνύναι] συμμιγείσθαι τῆς θαλάττης I, 14, 27. θαλάτται συμμιγνύσασαι πρὸς ἀλλήλας II, 1, 10. ἀπελθόντος τινός ἢ οὐμμειχθέντος II, 3, 13.

σύμμιξις] χυμός ... γίνεται διὰ σύμμιξιν τινος II, 3, 22. διὰ τινα σύμμιξιν τοῦ ὕδατος II, 3, 31. ὃ ποιῶν τὴν ἀλμυρότητα διὰ τὴν σύμμιξιν II, 3, 22.

- συμπεριβάγειν] ἄερος ἔτι πολὺ
 συμπεριβάγεται περὶ τὴν γῆν I,
 7, 2.
- συμπεριλαμβάνειν] διὰ τὸ συμ-
 περιλαμβάνειν πολλὴν ἀναθυ-
 μίαισιν ξηρὰν ἐκ τῶν σύνεγγυς
 τόποιν II, 3, 27.
- συμπέττειν] τροφή συμπέττεται
 διὰ λουτροῦν IV, 2, 5. ὁμαλύ-
 νειν καὶ συμπέττειν IV, 3, 20.
- συμπίπτειν] κοινῇ συμπίπτει I,
 6, 6. . . ἅμα συμπίπτει ἀνα-
 βαίνειν I, 7, 3. τὸ πνεῦμα γα-
 νέσθαι συνέπεσεν I, 7, 10. συμ-
 πύπτως I, 13, 3. τόποι καθ'
 οὓς ἂν συμπίπτῃ II, 4, 16. οἶόν
 ποτε συνέπεσεν III, 2, 6. ἄλλα
 πολλὰ δεῖ συμπεσεῖν III, 2, 9.
- συμπληροῦν] συμπεπλήρωκε I,
 3, 8.
- σύμφασιν] εἶναι τοὺς κομήτας
 σύμφασιν τῶν πλανήτων ἄστρων
 (secundum Anaxagoram et De-
 mocritum) I, 6, 1.
- συμφύειν] οὐ συμφύεται τὰ πε-
 πηγότα I, 12, 4. φαίνονται ἐν
 πᾶσιν ἢ θερμότης καὶ ψυχρότης
 ὀρίζουσαι καὶ συμφύουσαι καὶ . . .
 IV, 1, 2.
- συμφύεις] ὅσα ἔχει ὕδωρ εἴτ'
 ἐπακτὸν εἶτε συμφύεις IV, 5, 6.
- σύμφυτος] IV, 5, 6.
- σύν] σὺν ψόφῳ πολλῶ I, 12, 7.
- συνάγειν] οἱ τὰς ὑδραγωγίας
 ποιῶντες ὑπονόμοις καὶ διώρυξι
 συνάγουσι I, 13, 11. εἰς μικρὸν
 ἐκ μεγάλου συνάγεται πελάγουσ
 [ἢ θάλαττα] II, 1, 11. συνά-
 γειν καὶ ἀντιπεριστάναί τὸ θερ-
 μόν IV, 5, 5.
- συναθροίζειν] εἰς ταῦτον συνα-
 θροίζειν II, 8, 4.
- συνακολουθεῖν] ὅταν συνακολου-
 θήσῃ πολλή . . . ἔκκρισις III, 1, 2.
- συναλείφειν] συναληλίφθαι II, 7, 2.
- συναναφέρειν] συναναφέρεται τῷ
 ἀναθυμιωμένῳ πυρὶ I, 3, 18.
- συνανέχειν] συνανασχόντες III,
 2, 6.
- συναπέρχεσθαι] μεθ' οὗ τὸ ὑγρὸν
 συναπέρχεται IV, 6, 5.
- συνάπτειν] εἴ τι συνάπτει μόριον
 πρὸς τὸν τοῦ γάλακτος κύκλον
 I, 8, 3. κύκλῳ συνάπτειν ἐνδέ-
 χεται διὰ τὴν κρᾶσιν II, 5, 13.
 [γραμμαῖαι] ἐφ' ἐν σημεῖον συν-
 ἄπτουσι III, 3, 9.
- σύναψις] I, 6, 9.
- συνδεῖν] συνδήσας ἄνθρωπον IV,
 11, 3.
- σύνεγγυς] τὰ σύνεγγυς II, 4, 12.
- συνείρειν] II, 5, 15.
- συνεκκρίνειν] δύναμις συνεκκρι-
 νομένη ἐκ τῶν σαρκῶν II, 3, 14.
 ἐν οἷς τὸ αὐτὸ σῶμα συνεκκρι-
 νεται II, 3, 23. συνεκκρινόμε-
 νον ἐκ τῆς ὕλης πλῆθος τῆς
 δυνάμεως III, 1, 2.
- συνεκπιμπρῶναι] III, 1, 8.
- συνεξατμίξειν] IV, 1, 12. 5, 9.
 τὸ συνεξατμίζον IV, 6, 5. τοῦ
 θερμοῦ συνεξατμίσαντος ἅπαν-
 τος IV, 6, 8.
- συνεξίεναι] συνεξιόντος IV, 10, 9. 12.
- συνεξορμῶν] ὁ ἥλιος παύει καὶ
 συνεξορμᾷ τὰ πνεύματα II, 5, 1.
- συνέπεσθαι] πᾶς ὁ κύκλῳ ἀήρ
 συνέπεται τῇ φορᾷ II, 4, 23.

συνεπιτελεῖσθαι] IV, 2, 4.
 συνέρχασθαι] ἐωράκαμεν ἀστῆρα
 τὸν τοῦ Λιδε τῶν ἐν τοῖς διδύμοις
 συναλθόντα τινί I, 6, 11. ὅταν
 αἱ ἀναθυμιάσεις συναλθῶσι εἰς
 ἕν II, 8, 44. ἂν μὴ οὕτω συν-
 ελθῆ ὥστε IV, 8, 9.
 συνεφέλλκειν] συνεφέλλεσθαι τῆ
 τοῦ ὄλου περιφορᾷ I, 3, 17.
 συνέχεια] τῆς συνεχίας τοῦ με-
 γέθους ἐρωμένης III, 4, 7.
 συνεχῆ] οὐ συνεχῆ, ἀλλὰ τρισσα-
 χῆ I, 13, 30.
 συνεχίης] ἐξ ἀνάγκης συνεχίης I,
 2, 2, 3, 17. συνεχοῦς ὑπ' αὐ-
 τήν [ἀναθυμιάσιν] ἄερος πολὺ
 I, 7, 2. ἐν τῷ κόσμῳ τῷ συν-
 εχεῖ ταῖς φοραῖς I, 8, 21. οὐ
 συνεχῆ I, 13, 30. Θάλαττα
 πάντα ταῦτα συνεχίης I, 14, 28.
 κατὰ πολλήν καὶ συνεχῆ χώραν
 II, 4, 11. βορραὶ γίνονται συν-
 εχεῖς II, 5, 7. οὐ συνεχεῖς
 πνέουσι οἱ ὄρνιθιαί II, 5, 9.
 ζέφυροι συνεχεῖς αἰεῖ II, 5, 18.
 συνεχῆς ῥεῖν II, 8, 1. συνεχίης
 οὕσα ἢ ἀναθυμιάσει II, 8, 4.
 τὸ συνεχές II, 9, 7. III, 3, 4.
 πολλῆ καὶ συνεχίης ἔκκρισις III,
 1, 2. συνεχίης ἄνεμος III, 1, 3.
 αἰεὶ τὸ συνεχές ἀκολουθεῖν *ibid.*
 ἢ φλόξ ἐφέρετο συνεχίης III, 1,
 12. δεῖ νοεῖν συνεχῆ τὰ ἔροπτρα
 III, 3, 10. συνεχῆς μέγεθος III,
 4, 7. *cfr.* 8. ἀνάκλασις ἀπὸ
 τῶν μικροτάτων μὲν συνεχῶν δὲ
 ῥανίδων III, 4, 18. τὸ ἐπίπε-
 δον συνεχῆς ὄν IV, 9, 19. ῥύσις
 συνεχίης ἐπὶ μῆκος ἄερος IV, 9,
 33. δι' ὄλου συνεχές IV, 9, 40.
 παρ' ἑκαστον μὲν μέρος οὐ συν-
 εχῆς δὲ *ibid.*

συνεχῶς] I, 8, 16. συνεχῶς ἀπο-
 κερκίσθαι τε καὶ ἀποκρίνεσθαι
 τὴν οὐστασιν I, 8, 20. ὕδωρ
 ῥέον συνεχῶς I, 13, 8. *cfr.* II,
 2, 19. συνεχῶς αἰεῖ II, 2, 9.
 διὰ τὸ συνεχῶς μᾶλλον δὲ καὶ
 ἦττον γίνεσθαι τὴν ἀνα-
 θυμιάσιν II, 4, 10. μάλιστα
 συνεχῶς πνεῖν II, 5, 9. τῷ μὴ
 συνεχῶς εἶναι πᾶσαν οἰκουμένην
 II, 5, 15 [sic enim legendum
 ex optima *Letronnii* conjectura.
vide Journal des Savans. 1831,
 Août p. 479. coll. Al. v. *Humboldt*
kritische Untersuchungen
über d. Entw. der geograph.
Kenntnisse v. d. neuen Welt,
übers. von J. L. Ideler, Bd. I,
p. 558 sq. not.]. οὐ συνεχῶς
 II, 9, 12.

συνήθεια] διὰ συνήθειαν καλεῖν
 I, 5, 3.

συνήθης] οὕτω συνήθεις ἦσαν
 ταῖς . . . δόξαις II, 9, 19.

σύνθετος] ἅπαντα τὰ σώματα
 τὰ σύνθετα καὶ ὠρισμένα IV,
 5, 1.

συνθλιβεῖν] ἀναθυμιάσεις εἰς ἕν
 συνθλιβομένη III, 7, 4. συμ-
 βαίνει τὸ πλεῖστον ὑγρὸν συν-
 θλίβεσθαι πάλιν IV, 7, 18.

συνιέναι] διὰ τὸ συνιέναι καὶ ψύ-
 χεσθαι τὴν ὑγροτέραν ἀναθυ-
 μιάσιν I, 4, 11. συνιὸν δὲ τὸ
 χάσμα δοκεῖ I, 5, 3. πολλῶν
 ἀναθυμιάσεων συνιόντων κατὰ
 μικρὸν II, 4, 26. συνιόντων τῶν
 νεφῶν II, 6, 21. 9, 5. 21. συν-
 ιοῦσα δι' ὑγρότητα ἢ ἀτμιδῶδης
 ἀπορροῆς II, 8, 27. ὅταν πάλιν
 συνιῆ καὶ ψύχεται τὸ ἕδωρ πη-

γνύμενον II, 9, 16. συνιόντων
τῶν ἐξω πόρων IV, 3, 23. εἰς
αὐτὰ συνίειν IV, 9, 15. 16.
ἐπὶ πολὺ ἐκτείνεσθαι καὶ συνί-
ναι IV, 9, 28.

συνιστάναι] συνέστηκεν I, 2, 1
bis. IV, 10, 2. 3, 14. ὕδατος
φύσει συνεστηκυῖα καὶ ἀφωρισμέ-
νη I, 3, 2. τὰ σώματα συνέστη-
κον ἐκ πυρός I, 3, 6. νέφη οὐ
συνίσταται κατὰ τὸν ἄνω τόπον
I, 3, 10. 16. πλησίον τῆς γῆς
συνίστασθαι I, 3, 10. συνίστα-
ται εἰς ὕδωρ I, 3, 11. ὁ διὰ
τὴν ψύξιν συνιστάμενος ἀήρ I,
4, 7. cfr. 13, 2. ἐν τῷ ἀνωτάτω
τόπῳ συνίσταται I, 4, 11. συν-
ιστάμενα φάσματα I, 5, 1. ὑπὸ
τῆς κινήσεως συνίσταται ἡ ἀνα-
θυμίασι I, 7, 5. μὴ συνίστα-
σθαι εἰς ὕδωρ I, 7, 8. τὸ συν-
ιστάμενον I, 7, 11. ὥστε συ-
στῆναι τοιαύτην σύγκρισιν I, 8,
14. συνίσταται πάλιν ἡ ἀτμίς
ψυχομένη I, 9, 3. πρὶν συστῆναι
τι πλήθος I, 10, 8. σώματα
συνιστάμενα διὰ τὴν ψύξιν I,
11, 1. II, 4, 3. τὸ συνιστάμε-
νον ὕδωρ I, 12, 19. IV, 6, 1.
συνίσταται ὁ ἀτμίζων ἀήρ εἰς
ὕδωρ I, 13, 9. συνετός ὕδωρ
II, 2, 4. πάλιν συστάν II, 2, 5.
διαλυομένου καὶ συνισταμένου πάλ-
λιν ἀέρος II, 2, 12. τὰ πεττό-
μενα συνίστασθαι πέφυκεν II,
3, 23. οἱ χυμοί, ὅσοι πάλιν εἰς
ἕγρον συστῶσι II, 3, 31. συνί-
σταται ἡ ἀτμίς ψυχομένη II, 4,
17. νέφη συνίσταται II, 4, 20.
τὰ συνιστάμενα νέφη II, 6, 16.
καιρίας τὸν ἀτμίζοντα ἀέρα συν-
ίστησι II, 6, 20. ἡ συνισταμένη
ἀχλύς περὶ τὸν ἥλιον III, 3, 7.

ἐξ ὧν μερίων γίνεται συνιστα-
μένων ἢ ψακάς III, 4, 5. ἐὰν
συνίστηται εἰς ψακάδας ὁ ἀήρ
III, 4, 6. εἰ συνίστατο τοιαύτη
ἀχλύς III, 4, 14. γραμμαί ...
οὐ συσταθήσονται III, 5, 4. 11.
ὁ αὐτὸς λόγος οὐ συνίσταται III,
5, 5. τὰ φύσει συνεστῶτα IV,
1, 7. 2, 1. διὰ ... θερμότητα
συνιστάναι τὰ ἐκκριθέντα IV, 1,
18. τὰ ἐν τοῖς φύμασι συνιστά-
μενα IV, 2, 5. συνισταμένου
τοῦ ἀέρος καὶ τῆς ἀτμίδος εἰς
νέφος IV, 3, 2, ἐκ τῶν πνευ-
ματικῶν ὕδατώδη, ἐκ δὲ τῶν
τοιούτων τὰ γεγραῦ συνίσταται
IV, 3, 4. τῷ μὴ συνεστάναι
ὠμὰ προσαγορεύεται IV, 3, 8.
πᾶν τὸ ὀρισμένον καὶ συνεστη-
κός IV, 5, 1. ἀτμίς συνιστα-
μένη εἰς ὕδωρ IV, 7, 7. ὑπὸ
θερμοῦ καὶ ψυχροῦ συνίσταται
τὰ σώματα IV, 8, 1. ἐκ ὕδατος
καὶ γῆς τὰ ὁμοιομερῆ σώματα
συνίσταται IV, 8, 2. τμητὰ ἐστὶ
τῶν συνεστῶτων σκληρῶν ἢ μα-
λακῶν ὅσα IV, 9, 26. ταῦτα
ὑπ' ἄλλης αἰτίας συνίστηκε IV,
10, 3. τῶν συνεστῶτων ὅσα πέ-
πηγεν ὑπὸ ψυχροῦ IV, 10, 9.
cfr. 14. συνέστη τὰ πλεῖστα
ὑπὸ θερμότητος παψάσης IV,
11, 5. ἔχομεν ἐξ ὧν ἡ τῶν ὁμοιο-
μερῶν φύσει συνίστηκε IV, 12, 1.
τὰ ἐκ τούτων συνεστῶτα IV, 12,
11. 13.

συννοεῖν] I, 8, 3.

σύννοδος] τῶν πλανήτων καὶ πρὸς
αὐτοὺς καὶ πρὸς τοὺς ἀπλανεῖς
γίνεσθαι συνόδους I, 6, 11.

σύνταξις] σύνταξις τῶν μερῶν
II, 2, 14.

- συντηκτός]** τὰ συντηκτά IV, 11, 5.
συντιτράϊν] πάντα εἰς ἄλληλα συν-
 τέτρηται II, 2, 20.
συνωθεῖν] ὅταν εἰς ταῦτόν συν-
 ωσθῶσι τὰ νέφη II, 4, 17.
συρρεῖν] I, 13, 25. συρρόν ὕδωρ
 II, 1, 6.
σύστασις] συστάσεις διακρίνειν I,
 3, 10. ἡ τοιαύτη σύστασις I,
 4, 5. ἡ σύστασις ταχεῖα οὐσα
 I, 5, 2. σύστασις ἀποκρίνεται
 I, 8, 11. ὁ τῶν ζωδίων διαλύει
 τὴν τοιαύτην σύστασιν I, 8, 14.
 cfr. 10, 5. ἐφήμερος ἡ σύστα-
 σις I, 11, 2. ἔτι πυκνοτέρας τῆς
 συστάσεως τῶν νεφῶν γινομένης
 II, 9, 2. πυκνοτέρα καὶ ψυχρο-
 τέρα ἡ σύστασις II, 9, 3. σύ-
 στασις ὕδατος III, 3, 3. συστά-
 σις τοῦ ἀέρος III, 3, 12. δια-
 τριβὴ τῆς συστάσεως III, 4, 13.
συστέλλειν] συστέλλον II, 8, 41.
συστοιχος] τὰ συστοιχα σώματα
 I, 3, 7.
συστρέφειν] ἀναθυμιάσις εἰς τὴν
 φλόγα συνεστραμμένη II, 9, 6.
σφαῖρα] τῆς περὶ τὴν γῆν σφαί-
 ρας ἔσχατον I, 4, 4. τοὺς σπο-
 ράδας οὐκ ἔστι εἰς τὴν σφαῖραν
 τάξει I, 8, 18. ἀέρος σφαῖρα
 II, 2, 5. κάτω τῆς ὕλης σφαί-
 ρας II, 7, 2.
σφαιροειδής] — γῆ I, 3, 16. ὡς
 οὕσης κυρτῆς σφαιροειδοῦς τῆς
 γῆς II, 7, 3.
σφύδρα] ἐν τοῖς σφύδρα ὑψηλοῖς
 I, 12, 6. μίξας σφύδρα ἄλας II,
 3, 38. ἄνεμοι ψυχροὶ σφύδρα
 II, 6, 16. τὰ σφύδρα χλωρί
 IV, 9, 30. τὰ μὲν σφύδρα, τὰ
 δὲ ἦτιον τοῖτων, ὅμοιαι δὲ γῆς
 IV, 10, 17. καρποὶ ... παλαι-
 σόμενοι σφύδρα IV, 12, 8. σφύ-
 δρα ἐξιτηλόν ibid.
σφοδρός] ψυχρότης σφοδρὰ οἶσα
 I, 12, 4. πνεῦμα σφοδρότατον
 μάλιστα II, 8, 2. ζεῦμα γινό-
 μενον σφοδρόν II, 8, 10.
σφραγίς] τῶν λίθων ἡ σφραγίς
 IV, 9, 36.
σφυγμός] τρόμοι καὶ σφυγμοὶ ἐν
 τῷ σώματι ἡμῶν II, 8, 15.
 σφυγμοὶ οὐκ ἐξαιφνης παύονται
 II, 8, 35. οἶον ὁ σφυγμός II,
 8, 46.
σχεδόν] I, 1, 3, 8, 10. III, 2, 5.
 7, 1. σχεδὸν οἱ πλείστοι I, 13,
 26. σχεδὸν περὶ τριακόσια στά-
 δια I, 13, 30. cfr. II, 8, 50.
 σχεδὸν ὡσπερ II, 3, 38. τὰ οὖν
 πλείστα σχεδὸν τῶν σωμάτων
 IV, 8, 7.
σχῆμα] ἔνοπτρον τοιοῦτον, ὡστε
 μὴ τὸ σχῆμα ἀλλὰ τὸ χρῶμα
 δεῖσθαι I, 5, 2. χάλαζα τοῖς
 σχήμασιν οὐ στρογγύλη I, 12,
 8, 9. τοιοῦτον σχῆμα τῆς γῆς
 II, 5, 10. σχήματα τόπων II,
 8, 34. ἔμφασις χρώματος οὐ
 σχήματος III, 4, 6. σχῆμα τοῦ
 ἡλίου III, 6, 3. μόνον τῷ σχή-
 ματι, τὴν δ' αἰσθησιν οὐ IV,
 2, 8.
σχηματίζειν] ἐσχηματισμένον I,
 7, 3.
σχίζειν] σχίζεσθαι εἰς ἀχανεῖς I,
 3, 10. definitio IV, 9, 24.
σχιστός] σχιστόν ἄσχιστον IV, 8,
 6. σχιστὰ οἶον ξύλον IV, 9, 23.
σχοῖνος] II, 3, 43.

σώζειν] εἴπερ σώζεται ἀεὶ τὸ ἴσον
II, 2, 23. ἢ εἰς κυρτότητα κί-
νησις τοῦ μήκους σωζομένου IV,
9, 8.

σῶμα] πρῶτον στοιχεῖον τῶν σω-
μάτων I, 1, 2. μία ἀρχὴ τῶν
σωμάτων I, 2, 1. τὰ ἐν κύκλῳ
φερόμενα σώματα *ibid.* τὰ τέτ-
ταρα σώματα *ibid.* τὰ λεγόμενα
στοιχεῖα τῶν σωμάτων I, 3, 2.
τὸ περὶ τὴν γῆν ἰδρυμένον σῶμα
ibid. τοῦ σώματος πλήρης I,
3, 4. ... τὰ φαινόμενα σώματα
I, 3, 5. ... τὰ σώματα συν-
στηκεν ἐκ πυρός I, 3, 6. σύ-
στοιχα σώματα I, 3, 7. ἡ πρώ-
του σώματος θέσις I, 3, 9. τὸ
σῶμα τὸ τοῦ ὕδατος πᾶν I, 13,
27. θάλαττα ἀρχὴ καὶ σῶμα
τοῦ παντός ὕδατος II, 2, 1. γῆς
σῶμα II, 2, 2. σῶμα κείμενον
ἀθρόον II, 2, 3. ἀνέμων σῶμα
II, 4, 17. τὰ βάρος ἔχοντα τῶν
σωμάτων II, 7, 3. τιθέμεθα
ὑγροῦ σῶμα ὕδωρ IV, 5, 4.
ἑμοιομερῆ σώματα IV, 8, 2.
τούτων [sc. τοῦ ξηροῦ καὶ τοῦ
ὑγροῦ] σώματα μάλιστα γῆ καὶ
ὕδωρ ἐστὶ IV, 11, 3.

σωματικός] στοιχεῖα σωματικά
I, 1, 1. σωματικὰ παθήματα
IV, 4, 6.

σωματώδης] σωματώδεις πλῆθος
τῆς θαλάττης II, 3, 38.

σωτηρία] τῶν ἀστρον παραιδεῖν
τὴν σωτηρίαν II, 2, 11.

T.

ταλαντεύειν] ταλαντεύεσθαι δεῦρο
κἀκεῖσ II, 1, 11.

ταλάντωσις] ἡ ἐν τῷ πελάγει τα-
λάντωσις II, 1, 11.

ταμιεύειν] ἀπὸ ὄντος ἐταμιεύετο
I, 13, 24. ὡσπερ ἐξ ἀγγείου
ταμιεύομενον II, 1, 6.

τάξις] πῶς ἔχει τάξι I, 3, 2.
γίνεσθαι κατὰ τὴν τάξιν I, 9, 6.
γίνεσθαι κατὰ τινα τάξιν καὶ
περίοδον I, 14, 2. *cf.* II, 3, 25.
μετέχειν τάξεως II, 3, 25.

ταπεινός] τὰ περὶ τὴν Λιβύην ...
χώραν ταπεινότερα φαίνεται I,
14, 28.

ταριχεῖα] περὶ τὰς ταριχεῖας II,
3, 38.

Τάρταρος] ἀρχὴ καὶ πηγὴ τῶν
ὑδάτων ὁ καλούμενος Τάρταρος
II, 2, 20.

τάσις] IV, 12, 10.

τάττειν] πῶς τέτακται I, 3, 9.
εἰς τὴν σφαῖραν τάξει I, 8, 18.
τεταγμένοι χρόνοι II, 2, 12.
τεταγμένως συμβαίνειν II, 3, 21.
τοῦτον τέτακται τὸν τρόπον II,
6, 10. οὕτω τεταγμένων τῶν
ἀνέμων II, 6, 14.

τάχα] τάχ' ἂν ... λέγοιεν I, 9, 6.
13, 5.

ταχέως] ταχέως ἀφανίζεσθαι II,
2, 15.

τάχος] τῷ τάχει παραλλάττειν I,
4, 13. τάχος τῆς πυκνώσεως I,
12, 12. τῷ τάχει τῆς ξηρότη-
τος ... κωλύων II, 5, 2. τὸ
τάχος τῆς ἐκκρίσεως ποιεῖ τὴν
ἰσχύιν III, 1, 1.

ταχύς] ταχεῖα φορὰ I, 3, 20. ἡ
σύστασις ταχεῖα οὖσα I, 5, 2.
ταχείας ποιεῖται τὰς φαντασίας
I, 5, 3. τὰ μᾶλλον κινούμενα
θᾶπτον ἐκφυοῦται I, 3, 21.
ταχὺ καὶ ἐπὶ πολὺ ἐκκρίσιν I,

- 7, 3. μέγισται καὶ τάχιστα φθοραὶ I, 14, 8. τάχιστα φερόμενον πνεῦμα II, 8, 3. ὕψις ταχὺ δι' ἀσθένειαν ἀνακλᾶται III, 4, 15. ταχὺ σήπασθαι IV, 4, 15. θάπτον ἢ ὥστε I, 8, 14. θάπτον πήγνυσθαι I, 12, 18.
- ταχυτής] ταχυτής ὁμοία εἴπει I, 4, 8. ἢ φαινόμενη αὐτῶν ταχυτής I, 4, 13. ταχυτής τῆς πήξεως I, 12, 17. διαφέρειν ταχυτήτι καὶ βραδυτήτι τῆς μεταβολῆς II, 3, 21.
- τέ] τε ... καὶ I, 1, 2. 3, 1. 2 bis. 7, 11 et saepissime. τε καὶ I, 1, 3. 10, 4. IV, 2, 3 et saepius.
- τεγκτός] τεγκτὸν ἄτεγκτιον IV, 8, 6. cfr. 9, 2.
- τεκμήριον] τεκμήριον ἰκανόν I, 14, 26. τεκμήριον δέ ... II, 3, 38.
- τελεῖν] ὅταν τελεσθῆῖ IV, 3, 21.
- τέλειος] τότε ἢ πέπανοις τελεία ἐστίν IV, 3, 1. ἐπὶ τῶν ἄλλων τὸ τέλειον οὕτω λέγομεν ibid.
- τελειοῦν] τετελείωται IV, 2, 3.
- τελειώσεις] πέπεις ἐστὶ τελείωσις ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ καὶ οἰκείου θερμοῦ IV, 2, 2. ἀρχὴ τῆς τελειώσεως ὑπὸ θερμότητος συμβαίνει IV, 2, 4. τελειώσεις τις IV, 3, 1. 6. διὰ τὸ μὴ κεῖσθαι ὀνόματα καθ' ἑκάστην τελείωσιν IV, 3, 2.
- τελευταῖος] τὸ τελευταῖον I, 14, 29. II, 3, 3.
- τελευταῖν] ποταμοὶ τελευταῖωντες εἰς τὴν θάλατταν II, 2, 23.
- τελευτή] τελευτὴ τῆς διαδρομῆς I, 7, 4. θάλαττα τελευτὴ μᾶλλον ἢ ἀρχὴ ὕδατος II, 2, 26.
- τελματιαῖος] τὰ τελματιαῖα καὶ ὅσα λιμνώδη II, 1, 7.
- τέλος] τέλος εἴη γεγονός I, 1, 3. αἰδῖος καὶ τέλος οὐκ ἔχουσα τῆς κινήσεως ἀλλ' ἀεὶ ἐν τέλει I, 2, 2. τέλος accus. absol. I, 14, 30. IV, 12, 13. εἶτα τέλος I, 14, 5. διὰ τέλους I, 8, 18. ἐξ ἀρχῆς εἰς τέλος I, 14, 7. τὴν θάλατταν τέλος ἔσοσθαι ποτε ξηρὰν II, 1, 3. τέλος παύσασθαι ποτε II, 7, 8. ἐν τοῖς τριῶν (de iridis coloribus loquitur) τούτων ἔσχε τέλος III, 4, 24. τέλος τῆς κατὰ φύσιν φθορᾶς IV, 1, 7. τέλος τῆς πίψεως IV, 2, 5.
- τέμνειν] διάμετρος πρὸς ὀρθὴν διάμετρον τέμνουσα II, 6, 4.
- τερατολογεῖν] οἱ τερατολογοῦντες II, 8, 38.
- τέτανος] τέτανοι καὶ σπασμοὶ πνεύματος II, 8, 17.
- τέτταρα] I, 2, 1. τέτταρας ibid.
- τέφρα] ὕδωρ διὰ τῆς τέφρας ἠθούμενον II, 1, 5. cfr. 3, 13. IV, 11, 2. 3. κονία καὶ τέφρα II, 3, 44. [πνεῦμα] τὸν φέψαλον καὶ τὴν τέφραν ἀνίηκε II, 8, 19. ὅσα εἰς τέφραν διαλύεται τῶν σωμάτων IV, 9, 36. νεκρῶν σώματα ἂ τέφρα γίνεται IV, 12, 8.
- τέχνη] τέχνης προσδεῖται τῆς ἐργασομένης II, 1, 8. ὀπτησις καὶ ἔψησις γίνονται μὲν τέχνη, ἐστὶ δέ ... IV, 3, 24. μιμῆται ἢ τέχνη τὴν φύσιν ibid. ἐνταῦ-

- θα μὲν τέχνη, ἐκεῖ δὲ φύσις IV, 12, 11.
- τεχνικός] ὄργανα τεχνικὰ ἢ φυσικά IV, 3, 18.
- τήγανον] ἐπὶ τῶν τηγάνων ὀπτᾶται IV, 3, 11.
- τήκειν] τὰ φερόμενα τηκόμενα φαίνεται πολλάκις I, 3, 20. τὰ πεπηγότα ὕδατα τήκεσθαι II, 5, 6. διὰ τὸ τὰ πεπηγότα τηκόμενα παύεσθαι *ibid.* *cf.* II, 6, 10. ἀσπίδος τὸ χάλκωμα ἐτάκη III, 1, 10. τήκεσθαι τὸ πεπηγός IV, 6, 1. τήκεται τῷ θερμῷ IV, 6, 8. τήκεται καὶ ὁ εἰργασμένος σίδηρος IV, 6, 9. — καὶ ὁ λίθος ὁ πυρίμαχος IV, 6, 11. σίδηρος τακεῖς ὑπὸ θερμοῦ IV, 7, 20. *cf.* 8, 10. ὅσα ὑγρῶ τήκεται IV, 8, 9. 10, 18. ὅσα τήκεται ὑπὸ πυρός IV, 10, 13. πάντα ταῦτα τήκεται θερμῷ IV, 10, 15.
- τηκτός] IV, 7, 20. 8, 3. 9, 39. ἔχει οὕτω τήξεις πρὸς τὸ τηκτόν IV, 4, 2. τηκτόν ἀτηκτόν IV, 8, 6. ἐπεὶ οὖν τηκτά γε θετέον IV, 10, 13. οὐχ ὑπὸ ὕδατος τηκτόν IV, 9, 2.
- τηλικούτος] οὐ τηλικαύτας ὅσους I, 13, 26. οὕπω Μέμφιος οὔσης ἢ ὄλης ἢ οὐ τηλικαύτης I, 14, 12.
- τηνικαῦτα] II, 5, 5. 8, 7.
- τῆξις] ἔχει οὕτω τήξεις πρὸς τὸ τηκτόν IV, 4, 2. περὶ τήξεως ἅμα καὶ πήξεως ἐστὶ δῆλον IV, 6, 1. τί ἐστὶν πήξις καὶ κῆξις IV, 7, 22.
- τιθῆμι] θείημεν ἂν I, 1, 2. ἢ ὑπὸ τοὺς λίχνους τιθεμένη ἀναθυμίασις I, 4, 8. εἰάν τις ὑγροῦ θῆ εἰς τὴν θάλατταν II, 3, 35. ἄλλα παρ' ἄλλα τιθέμενα χρώματα III, 4, 29. τιθίμεθα ὑγροῦ σῶμα ὕδωρ IV, 5, 4. θετέον IV, 10, 3.
- τις] τινὰ τρόπον I, 1, 2. ἐν τι καὶ ταῦτόν I, 3, 1. ἐν τι I, 3, 2. τῶν Ἰταλικῶν τινες I, 6, 1. περὶ τῶν ὠρισμένων τινός ἄστων I, 7, 7. τῶν ἀπλανῶν λαμβάνουσι κόμην τινές I, 6, 9. μή ... τι ἦν τοῦτο τὸ πάθος I, 8, 9. τάχ' ἂν τι λέγοιεν οἱ λέγοντες ... I, 13, 5. μέχρι τινός [*ad aliquod usque tempus*] I, 14, 4. κατὰ τινα χρόνον II, 3, 7. τινὰ γῆν τοιαύτην II, 3, 9. εἰάν τις ... θῆ II, 3, 35. εἰς τῶν πόρρω τινὰ τόπον II, 4, 14. ἐξανώδη τι τῆς γῆς II, 8, 19. ἀνακλωμένης τῆς ὄψεως πρὸς τι τοῖν λαμπρῶν II, 9, 19. ἐν τῷ μεταξὺ γίνεταί τις χρόνος III, 4, 13. τι τοιοῦτον χωρίον III, 4, 18. διὰ τι πάθος III, 7, 5. αἰνας γὰρ τις ... IV, 7, 6. τὴν ὕλην ψυχρότητα τινα εἶναι IV, 11, 3. τινές de uno homine ὡς τινες οἴονται I, 4, 2 [*ubi vide Comment. Vol. I, p. 363 sq. cum Addend. p. 651. Adde Act. Apostolor. XVII, 28: ὡς καὶ τινες τῶν καθ' ἡμᾶς ποιητῶν εἰρήκασι· Τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν, quae verba unius Arati sunt*].
- τις] τίνα χρῆ λαβεῖν αὐτόν I, 3, 2. διὰ τίν' αἰτίαν I, 3, 9. 4, 1. διὰ τίνα ποτ' αἰτίαν I, 3, 10. διὰ τίνα δ' αἰτίαν I, 3, 19. τί διαφέρει I, 13, 13. τί δὴ ποτ' οὐκ ἐστὶ II, 2, 4. διὰ τί II,

- 3, 16. 12, 9. IV, 9, 5. *τινα τρόπον ὑπῆρχε λεκτέον* II, 3, 15. *τὸ ποιητικὸν τί ἐστὶ* IV, 1, 3. *τί ἐστι τῆξις καὶ πῆξις* IV, 7, 23. ὅσα ... ἐνεκά του IV, 12, 3. *ἔχομεν τίνος γένους ἕκαστον* IV, 12, 12.
- τίτανος*] IV, 6, 11. 11, 2.
- τμῶν*] *τετμήσθω ... γραμμῆ* III, 5, 6.
- τμήμα*] *δύο ὄντων τμημάτων τῆς χώρας* II, 5, 10. *μυθίζον ἡμικυκλίου τμήμα* III, 2, 3. 5, 1. *τμήμα ἡμικυκλίου* III, 5, 19. vide Comment. Vol. II, p. 316. *τὰ πρὸς ἄρκτον ... τμήματα* III, 5, 20.
- τμήσις*] IV, 9, 24.
- τμητός*] *τμητὸν ἄτμητον* IV, 8, 6. definitio IV, 9, 26.
- τοίνυν*] IV, 2, 6.
- τοισοδί*] *ἐν ἀγῆ τοιαδί ἢ τοιαδί* III, 4, 29. *τοιονδί καὶ τοσονδί* IV, 2, 5.
- τοιούτος*] *τοιούτων ὄντων τὴν φύσιν* I, 3, 19. *τὸ τοιοῦτον* I, 4, 3. 7, 9. II, 3, 14. 15. *δαψιλεία τῆς τοιαύτης νοτίδος* I, 6, 4. *ἢ τι τοιοῦτον ἄλλο πάθος* I, 8, 2. *πεπονθὸς οὐδὲν τοιοῦτον* I, 8, 3. *ἐν ὕδατι καὶ τοιούτοις ἐνόπτροις* I, 8, 10. *τοιαύτην οὐσασιν, οἶαν ..* I, 8, 11. *τοιοῦτον ... ὄπερ* I, 8, 12. *τὸ τοιοῦτον* I, 8, 13. *διαφοραὶ τοιαῦται καὶ τοσαῦται τῶν ὑδάτων* II, 1, 8. *τοιαῦτα καὶ τοσαῦθ' ἡμῖν εἰρήσθω* II, 1, 16. *ἄνοδον τοιαύτην οὐσαν οἶαν περ* II, 2, 8. *ὁ τοιοῦτος τόπος* II, 2, 16. *τινὰ γῆν τοιαύτην* II, 3, 9. *τοιοῦτός τις* II, 3, 14. *τοιαύτη πᾶσα ἢ ὑπόστασις* II, 3, 22. *οἶον ἢ ... τοιοῦτον, ποιεῖ* II, 3, 31. *τοιαύτη λίμνη εἰς ἣν εἰσρέουσι* II, 3, 39. *τοιοῦτον ἕτερον* II, 3, 42. *ἀπὸ τοιαύτης τῆς αἰτίας* II, 8, 9. *τι τοιοῦτον χωρίον* III, 4, 18. *τοιαύτην οὐσαν τὴν ὕψιν* III, 6, 1. *τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα* III, 7, 1. *τᾶλλα τὰ τοιαῦτα* III, 7, 3. IV, 12, 13. *οὐ ταῦτα ἀλλὰ τοιαῦτα* IV, 2, 2. *διὰ λουτρῶν καὶ ἄλλων τοιοούτων* IV, 2, 4. *τοιοῦτον ἕτερον οἶον αὐτό* IV, 3, 1. *τὰ μὲν τοιαῦτα, τὰ δ' ἐναντία* IV, 3, 17. *τὸ ἀπλῶς τοιοῦτον* IV, 4, 8. ὅσα ἄλλα τοιαῦτα IV, 8, 2. 3. ὅσα ἢ ὑγρά ἢ τοιαῦτα *ibid.* *λιβανωτός καὶ τὰ τοιαῦτα* IV, 10, 12. *πάντα τὰ τοιαῦτα* IV, 11, 5. *τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα μόρια* IV, 12, 9.
- τοῖχος*] *τοῦ ἀγγείου* II, 3, 35.
- τομή*] *κύκλος ἢ τομὴ ἐστὶ τῆς σφαίρας* III, 5, 4.
- τόπος*] I, 1, 2. *αἰτία τέλος οὐκ ἔχουσα τῷ τόπῳ τῆς κινήσεως* I, 2, 2. *πεπερασμένους τόπους διέστηκε* *ibid.* *διώρισταί τοῖς τόποις* I, 3, 2. *ὁ ἄνω τόπος* I, 3, 6. 10. 16. 18. 21. *ὁ μεταξὺ γῆς καὶ οὐρανοῦ τόπος* I, 3, 7. *ὁ μεταξὺ τόπος* I, 3, 8. *οἱ περὶ τὴν γῆν τόποι* I, 3, 9. *ὁ ἀνωτάτω τόπος* I, 4, 11. *πλανᾶσθαι διὰ τὸν τόπον* I, 6, 3. *ἐν τῷ μεταξὺ τῶν τροπικῶν τόπῳ* I, 6, 4. *ἐν τῷ πρὸς ἄρκτον τόπῳ* I, 6, 7. *ἐκ τῶν κοιλῶν καὶ ἐφυδρῶν τόπων* I, 10, 5. *ὁ περὶ τὰ νέφη τόπος*

- I, 11, 1. ὄρεινοι καὶ ὑψηλοὶ
 I, 13, 12. τόποι ἐνυγροὶ — ξη-
 ροὶ I, 14, 1. ὁ Ἑλληνικὸς τόπος
 I, 14, 21. ἅπας ὁ περὶ τὴν
 γῆν τόπος II, 1, 3. κατ' οὐδένα
 τόπον II, 1, 10. ἐν τῷ αὐτοῦ
 [τοῦ ἀλμυροῦ] οἰκίῳ τόπῳ II,
 2, 13. ὃν ὀρῶμεν κατέχουσαν
 τόπον τὴν θάλατταν *ibid.* ἡ
 θάλαττα τὸν τοιοῦτον ἐπέχει
 τῆς γῆς τόπον II, 2, 16. τοῖς
 τόποις II, 3, 33. τοὺς τόπους
 συμμεταβάλλειν II, 3, 34. τό-
 πος πολὺ πλείων II, 5, 20. μι-
 κρὸς τόπος II, 8, 44. τῶν τό-
 πων τὰ σχήματα II, 8, 34.
- τοσοσδί] τὸ τοσονδί καὶ μικρὸν
 ὕδωρ I, 3, 7. τοιονδί καὶ το-
 σονδί τὸ ὑγρὸν IV, 2, 5.
- τοσοῦτος] σχεδὸν τοσαῦτα τὰ
 πάθη I, 8, 21. τοσοῦτον ὕδωρ
 I, 12, 4. τοσοῦτον ὥστε I, 14,
 29. τοσοῦτον πλῆθος II, 1, 1,
 3, 16. διαφορὰ τοιαῦτα καὶ
 τοσαῦτα II, 1, 8. τοιαῦτα καὶ
 τοσαῦθ' ἡμῖν εἰρήσθω II, 1, 16.
 ἄστρων τοσοῦτων καὶ τὸ πλῆ-
 θος καὶ τὸ μέγεθος ὄντων II,
 2, 11. τοσοῦτον πλῆθος II, 2,
 17. διαφέρει τοσοῦτον ὥστε II,
 2, 18. ἐνυπήρχε τοσοῦτος χυ-
 μός II, 3, 9. ἐλάττων τοσοῦτον
 ὄσον II, 3, 30. τοσοῦτον λέγο-
 μεν ὅτι II, 3, 32. τὸ τάχος
 διαφέρει τοσοῦτον ὥστε II, 3,
 37. τοσαύτην ἔχειν ἰσχύην II, 8,
 17. ὄσον . . . τοσοῦτον III,
 4, 21. τοσοῦτον . . . ὥστε μὴ
 III, 6, 8. τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα
 III, 7, 1.
- τότε] I, 6, 5. III, 4, 26. IV, 3,
 20. τότε μὲν . . . νῦν δέ I, 14,
22. καὶ τότε καὶ νῦν II, 3, 16.
 ἐπεὶ . . . τότε IV, 3, 1.
- τραγικός] τραγικώτερον καὶ σε-
 μνότερον II, 1, 2.
- τρέπειν] τόποι, ἐφ' οὓς τρέπεται
 καὶ ἀφ' ὧν ὁ ἥλιος II, 4, 22.
- τρέφειν] τὸν ἥλιον τρέφουσαι τῷ
 ὑγρῷ II, 4, 22. φλύξ οὐ τρέ-
 φεται II, 2, 9. ὑποκαύμενον
 τρέφεται πῦρ II, 2, 10.
- τριήρης] εἰρεσία τῶν τριηρῶν II,
 9, 9.
- τρισαυχῆ] I, 14, 30.
- τρέχως] III, 2, 4, 4, 24.
- τρόμος] τρόμοι καὶ σφυγμοὶ ἐν
 τῷ σώματι ἡμῶν II, 8, 15. κί-
 νηί τὴν γῆν ὡσπερ εἶν ὁ τρόμος
 II, 8, 46.
- τροπή] ἐπὶ θερμαῖς τροπαῖς ὄν-
 τος [τοῦ ἡλίου] I, 6, 4. τοῦ
 ἡλίου ὄντος περὶ τὰς θερμαῖς
 . . . χειμεριναῖς τροπᾶς I, 6, 8.
 τροπαὶ ἡλίου καὶ σελήνης II, 1,
 3. τὰς τροπᾶς ποιεῖν II, 2, 11.
 φορὰ ἡλίου ἐπὶ τροπᾶς καὶ ἀπὸ
 τροπῶν II, 4, 20. θερμαῖς . . .
 χειμεριναὶ τροπαὶ II, 5, 7, 9.
 θερμῆ τροπή II, 5, 10.
- τροπικός] ἐν τῷ μεταξὺ τόπῳ
 τῶν τροπικῶν I, 6, 4. μᾶλλον
 ἐκτὸς τῶν τροπικῶν ἢ ἐντὸς I,
 7, 11. *cf.* 8, 14.
- τρόπος] ἐφαπτόμεθ' αἰνα τρέ-
 πον I, 1, 2. τοῦτον τὸν τρόπον
 I, 2, 2, 3, 12, 4, 3. κατὰ τοῦ-
 τον τὸν τρόπον I, 3, 8. τὸν
 αὐτὸν τρόπον ἔχειν I, 8, 19.
 ὃν τρόπον συμβαίνει I, 14, 30.
 τοῦτον τίτακται τὸν τρόπον II,
 6, 10. τὸν ὑψηγῆμενον ἤδη
 τρόπον λέγοντες III, 1, 1. ὅταν

- τούτον τὸν τρόπον ἐχῆ ὁ τε ἥλιος III, 4, 8. τὸν αὐτὸν τρόπον γίνεται τῇ [ἰριδι] . . . III, 4, 17.
- τροφή] παρασκευάζειν τροφήν II, 2, 7. πῦρ, ἕως ἂν ἐχῆ τροφήν II, 2, 8. τὸ ὑγρὸν τῷ πυρὶ τροφήν εἶναι *ibid.* τῆς τροφῆς εἰσελθούσης γλυκείας II, 2, 14. ἢ τῆς ὑγραῖς τροφῆς ὑπόστασις II, 2, 14. 3, 15. πότιμος τροφή II, 2, 15. τροφή ἕγρα II, 2, 26. τὸ ἐν τῇ τροφῇ ὑγρὸν II, 3, 13. περίττωμα ὑγραῖς τροφῆς II, 3, 22. τροφή συμπέτεται διὰ λουτρῶν IV, 2, 4. τῆς ἐν τοῖς περικαρπίοις τροφῆς πέψις II, 3, 1. ἀπειρία τῆς ἐν τῷ περικαρπῷ τροφῆς IV, 3, 5. ἢ τῆς τροφῆς ἐν τῷ σώματι πέψις IV, 3, 24.
- τυρῆχος] III, 1, 11.
- τυγχάνειν] ὅσα τυγχάνει τούτοις ὄντα συγγενῆ I, 3, 1. τυγχάνομεν ἔχοντες I, 3, 3. μικρᾶς κινήσεως τυχόν I, 4, 4. ὅπως ἂν τύχη κειμένη I, 4, 12. ὅταν [ὁ κομήτης] πρὸς βορρᾶν ὑπολειφθεῖς τύχη I, 6, 5. ὁ τυχῶν I, 13, 1. δι' οἷας ἂν τυχῶσι ὄλοντα γῆς [τὰ ὕδατα] II, 2, 21. μύριον τῆς γῆς ἐφ' οὗ τυγχάνομεν οἰκοῦντες II, 7, 2. οὔτε χῶραι οὔτε ὥραι αἰ τυχῶσαι II, 7, 4. ἐφ' ἧς [θαλάττης οἰ νῆσοι] περιεχόμεναι τυγχάνουσι II, 8, 49. τὰ τυχόντα IV, 9, 11. ὁ τυχῶν οἶνος IV, 9, 35.
- τύμπανον] II, 5, 10.
- τύπτειν] σείσθαι [τὴν γῆν] τυπτομένην κάτωθεν ἄνω δι' ὅλης II, 7, 4. τύπτει τὸ πνεῦμα *Tom. II.*
- μάλιστα διὰ τὸ τάχος II, 8, 3. τὸ τύπτον ἅμα καὶ αὐτὸ τυπτεται πᾶν II, 8, 37. ὅταν τὴν θάλατταν τις ῥάβδῳ τύπτῃ II, 9, 18.
- τυρός] IV, 10, 9. οὕτω χωρίζεται ὁ ὄρρος καὶ ὁ τυρός IV, 7, 12. τοῦ τυροῦ ἐξαιρεθέντος IV, 7, 14.
- τύρειν] τύφειν καὶ θυμιασθαι de glacie dictum II, 5, 6.
- τυφῶν] quid sit III, 1, 6.
- Υ.
- ὕαλος] IV, 10, 15.
- ὑγίεια] ὑγιείας σημεῖα IV, 2, 6.
- ὑγραίνειν] ἀήρ ὑγραίνεται I, 12, 16. γῆ ξηρὰ οὐσα ὑγραίνεται II, 3, 17. ὑγραίνουσαι IV, 1, 2. ξηραίνεσθαι καὶ ὑγραίνεσθαι IV, 5, 2. definitio IV, 6, 1.
- ὑγρός] τὸ ἐν τῇ γῆ καὶ ἐπὶ τῇ γῆ ὑγρὸν I, 4, 2. ἢ ὑγροτέρα ἀναθυμιάσις I, 4, 11 [Comparativus explicandus uti φύσις ἀτακτοτέρα I, 1, 2. vide Comment. et Ind. s. v. ἀτακτος. Etenim alter vapor prorsus siccus nihil habet humidi]. τὸ διατμίζον ὑγρὸν I, 7, 8. τὸ περὶ τὴν γῆν ὑγρὸν I, 9, 2. τὸ ὑγρὸν πυρός I, 11, 3. ἢ τοῦ ὑγροῦ φορὰ I, 14, 23. μὴ τοὺς ἀεὶ τόπους ὑγροὺς εἶναι I, 14, 25. ἅπαντος τοῦ ὑγροῦ τοῦ περὶ τὴν γῆν ὄντος II, 3, 9. τὸ ἐν τῇ τροφῇ ὑγρὸν II, 3, 13. μεταωρισθέντος τοῦ ὑγροῦ II, 3, 18. ἕγρα τροφή II, 3, 22. 26. ὑγροὶ οἱ ὀφθαλμοὶ III, 4, 15. τὸ ὑγρὸν
- 48

- ἢ ὀπτώμενον ἢ ἐψόμενον IV, 2, 5. τὸ ὑγρὸν τὸ πεπαινώμενον IV, 3, 6. ὑπὸ τοῦ ἐντός θερμοῦ τὸ ὑγρὸν ξηραίνεται IV, 5, 8. τὰ ἐκθυμιώμενα τῶν ὑγρῶν ὑγροῦ μᾶλλον IV, 9, 43.
- ὑγρότης] ἢ ἐλκομένη ὑγρότης ὑπὸ τοῦ κομήτου I, 6, 3. ἢ ὑγρότης καὶ ὁ ἰδρῶς γίνεται πικρὸς II, 3, 16. ὅταν ἔχη τὸ ξηρὸν ὑγρότητα II, 5, 6. ὑγρότης τοῦ αἵματος III, 4, 16. ὅταν κρατηθῇ ἢ ὑγρότης IV, 2, 6. ἢ ἀόριστος ὑγρότης IV, 3, 5. ὑγρότης παθητικὴ IV, 3, 13. ὅσα μὴ ἔχει ὑγρότητα ὑδατώδη IV, 8, 11. ὅσα ἔχει ὑγρότητα ἀσθενεστέρην πυρὸς IV, 9, 30.
- ὑδατώδης] εὐρὸς . . . τελευταίων ὑδατώδης II, 6, 19. πύκνωσις ὑδατώδης III, 3, 6. ὑδατωδέστερον νέφος III, 6, 3. ἐκ . . . πνευματικῶν ὑδατώδη συνίσταται IV, 3, 4. ὑδατώδης ὁμότης IV, 3, 5. ὅσα μὴ ἔχει ὑγρότητα ὑδατώδη IV, 8, 11. ὑδατωδέστερα IV, 10, 13.
- ὑδραγωγία] οἱ τὰς ὑδραγωγίας ποιοῦντες I, 13, 12.
- ὑδωρ] αἶρος κοινὰ πάθη καὶ ὑδατος I, 1, 2. ὑδατος φύσις συννεστηκυῖα καὶ ἀφορισμένη I, 3, 2. τὸ τοῦ ὑδατος πλῆθος I, 3, 7. ὑδωρ ἐξ αἵματος διακριθέντος I, 3, 7. 9. ἀτμῖς ὑδατος διάκρισις I, 3, 11. τὸ βαρύτερον καὶ ψυχρότατον γῆ καὶ ὑδωρ I, 3, 14. ἀτμῖς δυνάμει οἶον ὑδωρ I, 3, 15. συγκρίνεσθαι εἰς ὑδωρ I, 3, 17. σημεῖον εὐδίας μᾶλλον ἢ ὑδάτων I, 9, 4. αὐτὸ τὸ ὑδωρ οὐ πηγνυται I, 11, 1.
- γίνεται τὰ ὑδατα ζαγδαῖα I, 12, 19. τὸ ἰόμενον ὑδωρ I, 13, 10. ὑδωρ κατιόν I, 13, 13. πότιμον ὑδωρ I, 13, 30. τὸ ἐναπολειφθὲν καὶ λιμνάσαν ὑδωρ I, 14, 28. ὑδατα ἰντά ορηστάσιμα II, 1, 6. τὸ ἀναχθὲν ὑδωρ II, 2, 12. τὸ καταβαῖνον ὑδωρ *ibid.* ὑδωρ ἀθρόον II, 2, 18. ποτάμιον ὑδωρ II, 3, 11. τὰ νότια ὑδατα II, 3, 26. ὑδατα ἐξία II, 3, 46. ὑδατος γινομένου II, 4, 16. πεπηγότα ὑδατα II, 5, 6. εἰς ὑδωρ ἐλθεῖν III, 3, 4. δυνάμει ἢ ὕλη ὑδατος ἦν III, 7, 5. ὑδωρ οὐ παχύνεται μόνον τῶν ὑγρῶν IV, 3, 7. ἄλφειτον ὑδατι κόλλησας IV, 4, 3. ὑδατα καὶ ὅσα ὑδατος εἶδη τήκονται IV, 6, 13. τὰ ξύλα ἐπὶ τῷ ὑδατι ἐπιπλεῖ IV, 7, 20. τὰ μὴ ἔχοντα ἴνας ὑδατα IV, 10, 18. τὸ ζέον ὑδωρ ἢ τὸ διὰ τέφρας ἠθούμενον IV, 11, 3. ἐν οἷς ἢ ὕλη ὑδατος τὸ πλεῖστον IV, 11, 7.
- ὑεῖν] ὑόμενον πάλιν ὑδωρ I, 13, 6. ὑόμενον ὑδωρ I, 13, 10. τὸ ὑόμενον II, 3, 30. ὑσαντος II, 4, 17.
- ὑετός] ὁ ὑετός ἐκ πολλῆς ἀτμίδος γίνεται ψυχομένης I, 11, 2. ψακάδες et ὑετός quomodo differant I, 9, 7. ὑετός quando fiat III, 1, 2.
- ὑλη] ὡς ἐν ὕλης εἶδει I, 2, 2. σῶμα οἶον ὕλη τις οὐσα I, 3, 13. αἴτιον, ὡς μὲν ὕλη . . . ὡς δὲ κινοῦν I, 4, 13. ὕλης ἀρχὴ I, 4, 25. ὕλη καὶ ἀτμῖς II, 6, 20. οὐκ εὐθὺς ἀνάλωσε τὴν ὕλην II, 8, 35. ὑπάρχει ἄμφω δυνάμει ταῦτα κατὰ τὴν ὕλην III,

- 1, 2. πολλῆς ὕλης καομένης III, 1, 13. δυνάμει ἢ ὕλη ὕδατος ἦν III, 7, 5. ὑποκειμένη ὕλη ἐκάστη φύσει IV, 1, 6. πάντα ἢ ὕλη τῷ περὶ ἐστὶ ταῦτα IV, 1, 9. ὅταν κρατηθῇ ἢ ὕλη IV, 2, 6. ἥπερ ἐστὶν ἐκάστη φύσει ὕλη IV, 2, 8. τῶν σωμάτων ὕλη IV, 4, 5. τὰ αἷτια τὰ περὶ τὴν ὕλην IV, 5, 2. ἐπεὶ τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν ὕλη IV, 11, 3. λείπεται ἢ ὕλη γῆ οὐσα ἢ ὕδωρ IV, 11, 5. ἐν οἷς ἢ ὕλη ὕδατος τὸ πλεῖστον IV, 11, 7. ὅπου πλεῖστον τῆς ὕλης IV, 12, 4. quid sit ὕλη παρ' αὐτὴν ibid. εἰς τὴν ὕλην ἢ τὸν λόγον ἔχωμεν IV, 12, 12.
- ὑπαντρος] χώρα ὑπαντρος II, 8, 8.
- ὑπάρχειν] δυνάμει ὑπάρχειν I, 3, 1. τοῖς μεγέθεσιν ὑπάρχειν I, 3, 8. διὰ τῶν ὑπαρχόντων θεωρεῖν δεῖ II, 1, 5. τῆς θαλάττης ὑπαρχούσης II, 3, 2. τίνα τρόπον ὑπῆρχε λεκτέον II, 3, 15. ὑπάρχει ἐν τῇ γῆ πολὺ πῦρ καὶ πολλὴ θερμότης II, 4, 4. τούτων ὑπαρχόντων II, 8, 1. ὑπάρχει ἢ γῆ καθ' αὐτὴν ξηρὰ ibid. ὑπάρχει ἄμφω δυνάμει ταῦτα κατὰ τὴν ὕλην III, 1, 2. τοῖς ὑπάρχουσι χρώμαθα αὐτῶν III, 2, 12. τὸ ὑπάρχον III, 6, 5. αὐταὶ (αἱ δυνάμεις) τοῖς τε φυτοῖς ὑπάρχουσι καὶ ζῴοις IV, 1, 5. ἐκ τῶν σωματικῶν παθημάτων ταῦτα πρῶτα ἀνάγκη ὑπάρχειν τῷ οὐρισμένῳ IV, 4, 6. ποτὲ ὑπάρχει καὶ ποτὲ οὐ IV, 12, 8.
- ὑπέκειν] ἀπωσθέντος τοῦ ῥέοντος σώματος διὰ τὸ μὴ ὑπέκιν III, 1, 3. τὸ μὴ ὑπέκιν εἰς αὐτό IV, 4, 7. τὸ ὑπέκιν ibid.
- ὑπέκκαυμα] δεῖ νοῆσαι οἶον ὑπέκκαυμα τοῦτο ὃ νῦν ἐπομέν πῦρ I, 4, 4 [ubi vide Comment. p. 367 cum Addend. p. 652. Metaphoricam vocabuli significationem illustravit etiam *Rhocr ad Porphyg. de abstinent.* I, 33. p. 55]. εὐφυνία τοῦ ὑπεκκαύματος I, 7, 4. ἄλλω ἐν ὑπεκκαύματι καθαρωῖ I, 7, 7.
- ὑπέρ] ὑπὲρ τοῦ ὀρίζοντος I, 6, 7. ἐν τῷ ὑπὲρ τοῦ ὀρίζοντος τόπῳ I, 6, 10. ὁ ὑπὲρ τῆς γῆς ἀήρ I, 9, 3. ἐν τῷ ὑπὲρ γῆς τόπῳ I, 13, 10. στέφανος φαίνεται ὑπὲρ κεφαλαῖς γινόμενος II, 5, 12. ἐν ἔτεσιν ὑπὲρ τὰ πεντήκοντα III, 2, 9.
- ὑπερβαίνειν] ὑπερβάντι [τὸν Παραουόν] φαίνεται I, 13, 15.
- ὑπερβάλλειν] ὑπερβάλλειν τὴν ἰσότητα I, 3, 7. ὑπερβάλλειν absol. I, 3, 11 (fero ut apud Herodotum I, 59). οὐχ ὑπερβάλλει τὰ πνεύματα τῶν ὑψηλῶν ὄρων I, 3, 17. πολὺ . . . ὑπερβάλλειν I, 8, 15. ὑπερβάλλοι ἂν [τὸ ὕδωρ] τῷ μεγέθει τὸν τῆς γῆς ὄγκον I, 13, 8. [ποταμοὶ] κατὰ πλῆθος καὶ κατὰ μέγεθος ὑπερβάλλοντες I, 13, 17. οὐχ ὑπερβάλλει τὸ ψῆχος κατὰ μῆκος, ἀλλ' ἐπὶ πλάτος II, 5, 13. τὸ ὑπερβάλλον IV, 4, 9. ἅλυστα τῇ ὑπερβαλλούσῃ θερμότητι IV, 6, 8.
- ὑπερβολή] ὑπερβολὴ θερμοῦ καὶ οἶον ζέαις ἐστὶ τὸ πῦρ I, 3, 14. ὑπερβολὴ ἐπὶ μικρόν I, 6, 2

- [de astrorum ascensione recta].
 ὑπερβολὴ ὄμβρων I, 14, 20. 23.
 ὑπερβολαὶ ὕδατος II, 3, 7. οὐ-
 δεμίαι διαφέροντες ὑπερβολῇ II,
 7, 7. τῇ ὑπερβολῇ προσκεαῦ-
 σθαι λέγεται IV, 3, 21.
 ὑπερξηραίνεσθαι] τόποι ὑπερ-
 ξηραίνόμενοι I, 14, 14.
 ὑπερομβρία] II, 7, 6. 8, 44. ἐν
 ταῖς ὑπερομβρίαις II, 8, 14.
 ὑπερορχή] λέγεται κατὰ τὴν ὑπερ-
 ορχὴν II, 7, 6.
 ὑπερυγραίνειν] ἢ γῆ ὑπὲρ τῶν
 ὑδάτων ὑπερυγρανομένη II, 7, 6.
 ὑπερχεῖν] [θάλαττα] ὑπερχεῖται
 εἰς τὸ ἀχανές ἕξω II, 8, 21.
 ὑπό] γίνεται καὶ ἔστιν ὑπὸ κινή-
 σεως καὶ ἀκινήσεως I, 3, 13.
 πρῶτον ὑπὸ τὴν φορὰν ἔστι τὸ
 πῦρ I, 4, 3. ἢ ὑπὸ τοὺς λύχνους
 τιθεμένη ἀναθυμίασις I, 4, 8.
 ὁ συνεχὴς ὑπὸ τὴν ἀναθυμίασιν
 ξηρὰν καὶ θερμὴν ἀήρ I, 7, 2.
 ὑπὸ τοῦ μάλιστα αἰτίου τῆς πή-
 ξεως I, 12, 9. τὰ ἔλη ὑπ' ὄρη
 κείσθαι συμβαίνει I, 13, 23.
 ἢ ὑπὸ τὸν Καύκασον λίμνη I,
 13, 29. τὸν ἥλιον μὴ φέρεσθαι
 ὑπὸ γῆν ἀλλὰ περὶ γῆν II, 1,
 15. τὰ ὑπὸ τὸν ἄρκτον ὑπὸ
 ψύχους ἀόκητα II, 5, 11. ὑπὸ
 τὸν ἥλιον εἶναι καὶ τὴν ἐκείνου
 φορὰν II, 6, 10. τὸ ὑπὸ τὴν
 γῆν ὠρμημένον πνεῦμα II, 8,
 43. τοῦ ὑγροῦ ἀναχθέντος ὑπὸ
 τοῦ ἡλίου II, 3, 9. ὕδωρ ὑπὸ
 τοῦ ἡλίου γίνεται θερμόν II, 9,
 16. ὄψις οὐχ ὑπὸ τὴν γῆν φέ-
 ρεται III, 6, 9. ἢ ὑπὸ τῆς ἐν
 τῷ ἀέρι θερμότητος κινήσεως IV,
 1, 15. τελείωσις ὑπὸ θερμότη-
 τος συμβαίνει IV, 2, 4. [ὑγρό-
 της] ὀριζομένη ὑπὸ τῆς ἐν τῇ
 φύσει θερμότητος IV, 2, 6. ἢ
 ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ θερμοῦ τοῦ
 ἐνόητος ὑγροῦ πέψις IV, 3, 3.
 τὰ ὀριζόμενα ὑπὸ τῆς φυσικῆς
 θερμότητος καὶ ψυχρότητος IV,
 3, 2. μεταβάλλειν καὶ συνίστα-
 σθαι ὑπὸ θερμότητος IV, 3, 9.
 αἰδηρὸς τακὲς ὑπὸ θερμοῦ IV,
 7, 20. ὑπὸ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ
 συνίσταται τὰ σώματα IV, 8, 1.
 διὰ τὸ ὑπὸ τούτων δημιουργεῖ-
 σθαι *ibid.* οὐχ ὑπὸ ὕδατος
 τηκτόν IV, 9, 2. κινήσεις ὑπὸ
 τοῦ κινουμένου ἢ γίνεται ἀπὸ τῆς
 ἄψεως IV, 9, 16. ὅσα ὑπὸ
 θερμοῦ παχύνεται IV, 10, 6.
 ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ θερμόν
 ἕξιόν IV, 10, 11.
 ὑπογραφῆ] θεωρεῖσθω ὁ κύκλος
 ἐκ τῆς ὑπογραφῆς I, 8, 18.
cf. II, 6, 2.
 ὑποδοχή] I, 13, 16.
 ὑποζύγιος] II, 3, 39.
 ὑποκάειν] ὑποκαύμενον τρέφεται
 πῦρ II, 2, 10.
 ὑποκάτω] τοῦ ὀριζόντος III, 5, 19.
 ὑποκεῖσθαι] τὸ ὑποκείμενον καὶ
 πάσχον I, 2, 2. οἷς ἐν τῇ καὶ
 ταῦτὸν ὑπόκειται I, 3, 1. ὑπό-
 κείται ἡμῖν I, 7, 1. ἢ ὑποκει-
 μένη ἀρχὴ ἡμῖν I, 8, 11. ὑπο-
 κείσθω II, 6, 3. ὑποκειμένη
 ἕλλη ἐκάστη φύσει IV, 1, 6.
 ὑποκειμένα τῶν φύσει συνιστό-
 των IV, 2, 1. ὑποκειμένη μόρφη
 IV, 2, 5. τὸ ὕδωρ ψυχρὸν ὑπό-
 κείται (*i. e. aquam esse fri-
 gidam supponimus*) IV,
 5, 4.

- ὑπολαμβάνειν] εἰκόσιν ὑπολαβῆν I, 3, 4. ταύτην ὑποληπτέον αἰτίαν εἶναι I, 3, 16. ταύτας δεῖ ὑπολαβεῖν τὰς αἰτίας I, 5, 3. ἐκ τῶν νῦν φαινομένων ὑπολάβοι τις ἂν I, 7, 1. εἰκὸς ὑπολαβεῖν I, 8, 17. τούτων αἰτίον ὑποληπτέον .. I, 14, 20. τραγικώτερον γὰρ οὕτω καὶ σεμνότερον ὑπέλαβον II, 1, 2. οὐκ ἂν ὑπολαμβάνοι καλῶς II, 2, 5. περὶ γῆς ὁμοίως δεῖ ὑπολαβεῖν II, 3, 34. τοῖς οὕτως ὑπολαμβάνουσι ἀναγκαῖον II, 7, 8. ὡσαύτως . . . ὑποληπτέον II, 9, 16. δεῖ ὑπολαμβάνειν μὴ κυρίως ταῦτα λέγεσθαι IV, 2, 2.
- ὑπολείπειν] ὅταν [ὁ κομήτης] πρὸς βορέαν ὑπολειφθεῖς τυχῆ I, 6, 5. ἀστὴρ ὅσον ἐνδέχεται ἐλάχιστον ὑπελείφθη I, 6, 10. ὁ χρόνος οὐχ ὑπολείπει I, 14, 30. τὸ μὲν ἀναφέρεται . . . τὸ δὲ ὑπολείπει II, 2, 16. οὐτ' ἦν οὐτ' ἔσται ἀλλ' ὑπολείπει II, 3, 1. τὸ ὑπολειφθέν II, 3, 9. πρὶν ἢ ὑπολείπειν ἢ μεταβάλλειν τὴν σκιάν II, 5, 11.
- ὑπόληψις] ἀρχαία τις υπόληψις τῶν πρότερον ἀνθρώπων I, 3, 3. τρίτη τις υπόληψις περὶ αὐτοῦ [i. e. τοῦ γάλακτος] I, 8, 7. ὑπόληψιν λαβεῖν II, 2, 4.
- ὑπόλοιπος] τὰ ὑπόλοιπα τούτων II, 8, 36. περὶ τῶν ὑπολοίπων εἰπομένων ἔργων III, 1, 1.
- ὑπομένειν] ὑπομένειν μέχρι τούτου μέχρι περ ἂν . . . I, 14, 8. διὰ βάρος ὑπομένειν II, 2, 13.
- ὑπόνομος] ὑπόνομοι καὶ διωρῦξις I, 13, 11.
- ὑπονοσιεῖν] ὑπονοστοῦσαν φαίνεσθαι πολλαχοῦ τὴν γῆν II, 7, 7.
- ὑπόστισις] ὕδατα συλλογμαῖα καὶ ὑποστάσεις II, 1, 7. τροφῆς ὑπόστασις II, 2, 14. 3, 15. τοιαύτη πᾶσα ἡ ὑπόστασις II, 3, 22. ὑπόστασις τῶν ζώων II, 3, 29. ὑπόστασις θερμοτάτη ibid. ὑπόστασις τοῦ κύματος II, 8, 43. ὅσα μηδεμίαν ἢ βραχεῖαν ἔχει ὑπόστασιν IV, 5, 7.
- ὑποτιθέναι] ὑπεθέμεθα I, 3, 9. δεῖ νοήσαντας καὶ ὑποθεμένους ὅτι . . . III, 4, 20.
- ὑποχώρησις] IV, 2, 6. 3, 8.
- ὑπιτιος] ὑπτιὰ περιφέρεια I, 13, 13
- ὑστεραῖος] τῆ ὑστεραία I, 6, 10.
- ὑστερος] ὕστεροι ξεροῦμεν I, 7, 8. ὕστερον τῆς βροντῆς II, 9, 9.
- ὑφασμα] III, 4, 29.
- ὑψηγεῖσθαι] κατὰ τὴν ὑψηγημένην μέθοδον I, 1, 3. τὸν ὑψηγημένον ἤδη τρόπον λέγοντες III, 1, 1.
- ὑφιστάναι] τὸ πᾶσιν ὑφιστάμενον γῆ I, 2, 1. ὑφιστάσθαι διὰ τὸ βάρος οὐρ. ἐπιπολάζειν διὰ τὸ κοῦφον I, 4, 2. ὑφισταμένη ἐν τοῖς ἀγγείοις ἀλμυρῆς II, 3, 14. διὰ βάρος ὑφίσταται τῶ ποτίμῳ II, 3, 32. αἴτιον τοῦ μὴ ὑφιστάσθαι μηθὲν ἢ γλισχροῦτης IV, 5, 7. ὑφίσταται καὶ ἀποκαθαίρεται κάτω ἢ σκωρία IV, 6, 9.
- ὑψηλός] τὰ ὑψηλὰ ὄρη I, 3, 17. ὁ ἀῆρ ὕλων ἐν τοῖς ὑψηλοῖς I, 10, 5. ἐν τοῖς σφύδρα ὑψηλοῖς — ἐπὶ τοῖς ὑψηλοῖς I, 12, 6. ἰδιούσης τῆς γῆς ἀπὸ τῶν ὑψη-

λῶν I, 13, 11. ὄρεινοι καὶ ὑψη-
λοὶ τόποι I, 13, 12. cfr. 14, 23.
εὐρεν [Sesostri] ὑψηλοτέραν
οὖσαν τὴν θάλατταν τῆς γῆς
I, 14, 27. τὰ ὑψηλότερα τὰ
πρὸς ἄρκτον II, 1, 14.
ὑψος] ἐπὶ πολὺν τόπον τοῦ ὕψους
I, 10, 5.

Φ.

φαίνειν] φαίνεται ἀρχαία τις
ἐπόληψις I, 3, 3. τὰ φαινό-
μενα σώματα I, 3, 5. φαίνεται
θεωροῦσιν ἡμῖν οὕτως ibid.
φαίνεται ἢ γένεσις I, 3, 17.
τὰ φερόμενα τηκόμενα φαίνεται
πολλάκις I, 3, 20. ἢ φαινομένη
ταχυτής I, 4, 13. φαίνεται
συνιστάμενα φάσματα ἐν τῷ
οὐρανῷ I, 5, 1. ἔδει φαίνοσθαι
ἄνω κόμης τὸν ἀστέρα I, 6, 7.
οὐδὲν φαίνονται μείζονες ὄντες
I, 6, 12. τὸ φῶς φαίνεται I,
8, 4. κύκλος φαίνεται τοῖς ὀρῶ-
σιν I, 8, 15. τὰ πάθη τὰ φαι-
νόμενα περὶ τὸν τόπον τοῦτον
I, 8, 21. μικρὰν ταλάνουσιν
φαίνοσθαι μεγάλην II, 1, 11.
ἀδύνατον κατὰ τὰ φαινόμενα
καὶ κατὰ τὸν λόγον II, 5, 13.
τὰ φαινόμενα περὶ τοὺς πλοῦς
ibid. βούλεται εἶναι φαινόμενον
οὐκ ἀκριβοῦς δέ II, 6, 8. τὴν
ἀστραπὴν οὐκ εἶναι φασί ἀλλὰ
φαίνοσθαι II, 9, 18. φαίνεται
τὸ ὕδωρ στίλβειν τυπτόμενον II,
9, 19. ἥλιος κύκλῳ ἐν ἐκάστῳ
φαινόμενος τῶν ἐνόπτρων III,
3, 11. τοῦ αὐτοῦ φαίνοσθαι
χρώματος III, 4, 7. βλέποντι
μηδὲν φαίνοσθαι κερχρωματισμέ-
νον III, 4, 23. μέλαν παρὰ

μέλαν ποιεῖ τὸ ἡμέρη λευκὸν
παντελῶς φαίνοσθαι λευκὸν III,
3, 11. κατὰ τὴν δύναμιν τοῦ-
τον ἕκαστον φαίνεται IV, 4, 4.
ταῦτα φαίνεται κρατούμενα ὑπὸ
τοῦ πυρός IV, 9, 36. ἐμπερι-
ελληγμένα ζῶα ἐν αὐτῷ τῷ
ἡλίετρω φαίνεται IV, 10, 10.
φάναι] φάμεν I, 2, 1. 3, 1 ac
saepius. φήσομεν I, 3, 4. φασί
I, 3, 5. 8, 2. II, 9, 18 ac sae-
pius. φάναι II, 7, 8. ὡς φα-
μεν III, 7, 2.
φανερὸς] τὰ φανερά I, 3, 2. φα-
νερόν ἐστιν I, 3, 8. φανερός
ἐστιν ὁ συνιστάμενος ἄνω ἀήρ
I, 5, 1. ἐκ τοῦ λόγου φανερόν
I, 6, 12. φανερόν ὅτι καὶ τοῦτ'
ἀδύνατον I, 8, 5. cfr. 14, 28.
ἐκ τούτων φανερόν I, 8, 10.
τοῖς ὕμμασιν ἰδεῖν φανερόν I,
8, 16. φανερόν δὴ τοῦτο καὶ
πιθανόν II, 3, 21. φανερόν διὰ
πολλῶν σημείων II, 3, 22.
φανερῶς] φανερώς ὄραν II, 2, 2.
φανερῶς κείσθαι ibid. πρὶν
φανερῶς ἐληλυθέναι τὸν ἀνε-
μον II, 4, 24.
φαντασία] γάλακτος φαντασία I,
3, 1. τῶν φασμάτων ὅσα τα-
χεῖας ποιεῖται τὰς φαντασίας I,
5, 3. φαντασία διὰ πολλοῦ
χρόνου I, 6, 2. φαντασία τῆς
λαμπρότητος II, 9, 18. χρωμα
ἐν τῷ ἐνόπτρῳ ἄλλον χρώματος
ἐμποιεῖ φαντασίαν III, 2, 12.
χρώματα τῆς φαντασίας III,
4, 20.
φάρμαξ] φάρμαγε καὶ διαστάσεις
τῆς γῆς I, 13, 27.
φάρμακον] καὶ τὰ φάρμακα ὕψιν
λέγομεν IV, 3, 16.

φάσις] πολλές εκλείπει φάσεις I, 6, 2. τὴν κόμην οὐκ ἐξ αὐτοῦ φάσιν ἔχειν I, 6, 3,

φάσκειν] II, 7, 4. οἱ φάσκοντες II, 2, 11,

φάσμα] ἐκπυρούμενα καὶ κινούμενα φάσματα I, 1, 2. 5, 3. συνιστάμενα φάσματα I, 5, 1. τῶν φασμάτων ὅσα ταχέως ποιεῖται τὰς φαντασίας I, 5, 3.

φέγγος] ἀμυδρὸν ἐγένετο τὸ φέγγος I, 6, 9. τὸ φέγγος ἀπέτεινε μέχρι ... I, 6, 10. φέγγος ἐπαυθῆσθε μέχρι ... καὶ ἐνταῦθα διελύθη I, 6, 10. τὸ φέγγος τοῦ γάλακτος I, 8, 17. τὸ φέγγος τὸ τῆς ἡμέρας II, 9, 19.

φέρειν] τὰ ἐν κύκλῳ φερόμενα σώματα I, 2, 1. 3, 13. τῶν φερομένων ἕκαστον I, 3, 5. κάτω φέρεται I, 3, 18. 21. τὰ φερόμενα τηκόμενα φαίνεται πολλαίκις I, 3, 20. τὰ βία φερόμενα *ibid.* ἄνω φέρεσθαι I, 4, 10. δύο φέρεσθαι φορές I, 4, 12. οὐ δύνασθαι τὴν ὄψιν φέρεσθαι πρὸς τὸν ἥλιον I, 6, 4. φέρεσθαι καὶ κινεῖσθαι I, 7, 2. τὸν ἥλιον τοῦτον φέρεσθαι φασιν I, 8, 2. ἥλιος ὑπὸ τὴν γῆν φερόμενος I, 8, 4. κατὰ μικρά ... κατὰ μίξω μόρια φέρεσθαι I, 9, 7. τὸν ἥλιον μὴ φέρεσθαι ὑπὸ γῆν ἀλλὰ περὶ γῆν II, 1, 15. φέρεται τὸ ἀτμίξον εἰς τὸν ἄνω τόπον ... κάτω φέρεται πάλιν πρὸς τὴν γῆν II, 2, 5. φερομένου τοῦ ἡλίου τοῦτον τὸν τρόπον II, 2, 5. φερομένου τοῦ ἡλίου κύκλῳ II, 4, 2. πρὸς τὴν γῆν

πάντῃ φέρεσθαι τὸ βάρος ἔχοντα II, 7, 3. σφοδρότατον [πνεῦμα] τὸ τάχιστα φερόμενον II, 8, 3. [πῦρ] γίνεται φλόξ καὶ φέρεται ταχέως *ibid.* φερομένη ὑπὸ πνεύματος θάλαττα II, 8, 41. οἱ κερανοὶ ... καὶ τοιαῦτα φέρεται κάτω II, 9, 4. πεφυκότος ἄνω τοῦ θερμοῦ φέρεσθαι παντός *ibid.* ὅταν ἀναθυμιασῆς εἰς τὴν φλόγα συναστραμμένη φέρεται II, 9, 6. ἡ φλόξ ἐφέρετο συνεχῆς III, 1, 12. διὰ τὸ πρὸς τὴν γῆν φερομένην ὄψιν μὴ δεικνέσθαι ὡσπερ δι' ἀχανοῦς φερομένην III, 6, 8. ὄψις οὐχ ὑπὸ τὴν γῆν φέρεται III, 6, 9. ὁ ἀήρ φέρεται ἄνω IV, 7, 3.

φθάνειν] δι' ὀλιγότητος τοῦ ὕδατος φθάνειν ξηρομένους de fluviis dicitur I, 13, 7. πῆλιν φθάσεται καταβάν τὸ προανελθόν II, 3, 5. φθάνει ξηραίνων πρὶν ... II, 5, 1. 5. [ἄνεμοι] φθάνουσι πηγνύντες ἢ προωθοῦντες II, 6, 17. [κεραυνός] διὰ τὸ τάχος φθάνει διεξιῶν III, 1, 10. ὁ φολοεὶς κεραινός ἐφθασε δειῶν *ibid.* διὰ μανότητα ἐφθασε τὸ πνεῦμα διηθηθέν III, 1, 11.

φθαρτικός] IV, 5, 5.

φθειρεῖν] τὰ κατὰ μέρος φθειρόμενα IV, 1, 9. θερμότης ἢ φθειράσα τὴν οἰκίαν θερμότητα IV, 11, 4. φθειρόμενα καὶ ἐξιστάμενα τῆς φύσεως IV, 11, 5.

φθίνειν] I, 14, 3.

φθορά] γένεσις καὶ φθορά ἢ κοινή
I, 1, 1. αἰτία τῆς γενέσεως
καὶ τῆς φθορᾶς [τοῦ ἡλίου] I,
9, 2. II, 2, 5. 3, 21. IV, 12,
12. ἀπόλειαι καὶ φθοραὶ I, 14,
7. μέγισται φθοραὶ καὶ τάχι-
σται I, 14, 8. ἀντικειμένη φθορά
κατὰ φύσιν IV, 1, 5. γίνεται
ἢ φθορά IV, 1, 8.

φιάλη] IV, 12, 11.

φλέγμα] ἢ φλέγματος πέπανσις
IV, 3, 3. [τὸ αἷμά ἐστι] φλέ-
γμα καὶ ὕδωρ IV, 7, 14. φλέ-
γμα πιεστόν μὲν οὐκ ἐστίν,
έλκτὸν δὲ IV, 9, 20.

φλέψ] φλέβες IV, 10, 2.

φλόξ] αἱ φλόγες αἱ καόμεναι
περὶ τὸν οὐρανόν I, 4, 1. ἢ
φλόξ πνεύματος ξηροῦ ζῆσις I,
4, 4. καομένη φλόξ ὥσπερ ἐν
ἀρούρα καλάμῃ I, 4, 5. ὥστε
φλόγα δοκεῖν κάσθαι I, 5, 1.
ἐν τῷ μέλανι τὸ λευκὸν πολλὰς
ποιεῖ ποικιλίας οἶον ἢ φλόξ ἐν
τῷ καπνῷ I, 5, 3. ἢ φλόξ
ἐκπιπραμένη I, 8, 21. φλόξ
διὰ συνεχοῦς ὑγροῦ καὶ ξηρῶν
μεταβολόντων γένεται II, 2, 9.
τὸ τῆς φλογὸς ῥεῦμα II, 3, 21.
τὸ πῦρ, ὅταν μετὰ πνεύματος
ἦ, γίνεται φλόξ II, 8, 3. ἢ
φλόξ ἐφέρετο συνεχῆς III, 1, 2.
ὁ τυχῶν οἶνος . . . ἀνίησι φλόγα
IV, 9, 35. ὅσα φλόγα παρέχε-
σθαι δύναται IV, 9, 37. ἔλατ-
τον ἢ ὥστε φλόγα ποιῆσαι IV,
9, 37. ἢ φλόξ πνεῦμα ἢ κα-
πνὸς καόμενός ἐστι IV, 9, 41.

φλογιστός] IV, 9, 37 bis, ubi
etiam definitio. οὐ φλογιστά
IV, 9, 39.

φλοῖός] IV, 8, 4. 10, 2. 16.

φουινκία] II, 6, 9.

φουινκοῦς] φουινκοῦν χρώμα I,
5, 2. ἄστρα ἀρίστοντα καὶ
δνόμενα ἐὰν ἢ καῦμα καὶ διὰ
καπνοῦ φουινκῆ φαίνεται I, 5, 2.
νυκτὸς ἔξω τοῦ φουινκοῦ τὰ ἄλλα
δι' ὁμοιόχροιαν οὐ φαίνεται I,
5, 3. τὸ φουινκοῦν III, 2, 5.
3, 26. ἴσως ἔχει περιφέρειαν
τὴν μεγίστην φουινκίαν III, 2,
4. φαίνεται τὸ λαμπρὸν διὰ
τοῦ μέλανος φουινκοῦν III, 4,
10. οὐ φουινκὴν ἀλλὰ πορφυ-
ρᾶν ἔχει τὴν χροίαν III, 4, 17.
τὸ φουινκοῦν παρὰ τὸ πράσινον
λευκὸν φαίνεται III, 4, 26. ἐστὶ
τὸ ξανθὸν μεταξὺ τοῦ τε φουι-
κοῦ καὶ πρασίνου χρώματος ibid.
ὅταν λύηται τὸ φουινκοῦν III,
4, 27 ac superior in hoc capite.

φουιῦν] I, 11, 1.

φορῶ] ἢ ἄνω φορᾶ I, 1, 1. 4, 13.
ἢ φαρὰ τῶν ἀστρον I, 1, 2.
αἱ ἄνω φοραὶ I, 2, 2. πᾶς ὁ
περὶ τὰς ἄνω φορὰς κόσμος I,
3, 3. ἢ κύκλω φορᾶ I, 3, 16.
ἢ τοῦ ἡλίου φορᾶ I, 3, 20. ἢ
ἐγκύκλιος φορᾶ I, 4, 3. ἢ φορᾶ
ῤῥίσις ὅμοιος μᾶλλον ἀλλ' οὐκ ἐκ-
καύσει I, 4, 7. δύο φέρεσθαι
φορὰς I, 4, 12. λοξὴ φορᾶ ibid.
κεκαῦσθαι ὑπὸ τῆς ἡλίου φορᾶς
I, 6, 4. ὑπὸ τὴν ἐγκύκλιον φο-
ρίαν I, 7, 1. συμπεριάγεται ὑπὸ
τῆς φορᾶς καὶ τῆς κινήσεως I,
7, 2. φορᾶ ἀστέρως I, 7, 4.
τὴν αὐτὴν ἀνάγκη φαίνοσθαι φο-
ρὰν κινούμενον τὸν κομήτην ἢ-
περ κινεῖται ὁ ἀστὴρ I, 7, 6.
φορᾶ τοῦ κόσμου ταῦ περὶ τὴν

- γῆν *ibid.* ἡ λεγομένη ἐπὶ φαέ-
θοντος φορᾶ I, 8, 2. διὰ τὸ
παρακολουθεῖν κομητῶν τῇ φο-
ρᾷ I, 8, 12. ἡ ἄνω φορᾶ ἅπασα
I, 8, 13. διὰ τὴν τοῦ ἡλίου
φορᾶν I, 8, 14. διὰ τὴν τῶν
ἄστρον φορᾶν I, 8, 17. ἡ τοῦ
ἡλίου φορᾶ διακρίνουσα καὶ συγ-
κρίνουσα I, 9, 2. ἡ τοῦ ὕδα-
τος φορᾶ ἡ κάτω I, 12, 13, 14.
ἡ τοιαύτη τοῦ ὕδατος φορᾶ I,
14, 23. εἰ τὸν ἡλίον παύσει
τις τῆς φορᾶς II, 3, 6. ἡλίου
φορᾶ ἐπὶ τροπᾶς καὶ ἀπὸ τρο-
πῶν II, 4, 20. φορᾶ [τῶν πνευ-
μάτων] λογῆ II, 4, 23. ὅταν
πλησίον ἤδη γίνηται ἡ φορᾶ ἐν
ᾧ γινομένων ἔσται ἡ ἐκλειψις
II, 8, 32. οὐ μία φορᾶ σχήμα-
τος. III, 1, 3. κίνησις ... ἡ γί-
νεται ἀπὸ τῆς φορᾶς IV, 9, 16.
- φορτίον] I, 10, 5.
- φρέαρ] ἀτμίζειν τὰ φρέατα βο-
ρείοις μᾶλλον ἢ νοτίοις I, 10, 8.
- φρεατιαῖος] τὰ φρεατιαῖα καλοῦ-
μενα II, 1, 7.
- φροντίζεῖν] μόνον φροντίζειν τοῦ
ἡλίου II, 2, 11.
- φροῦδος] πάλαι φροῦδον ἂν ἦν
I, 3, 6. ξηρανθὲν [ὑδωρ] ἤδη
φροῦδον I, 14, 28.
- φύειν] ὕδωρ ἐξ ἀέρος πέφυκεν γί-
νεσθαι I, 3, 11. διὰ τὸ μά-
λιστα πεφυκέναι τοῦτο ἐκκάεσθαι
I, 4, 3. κατὰ φύσιν γε τὸ θερ-
μὸν ἄνω πέφυκε φέρεσθαι πᾶν
I, 4, 10. ὡς ἕκαστον πέφυκεν II,
2, 14. τὰ πεττώμενα πάντα
συνίστασθαι πέφυκεν II, 3, 23.
φύεμενα καὶ γινόμενα κατὰ φύ-
σιν II, 3, 24. τόπος ἐν ᾧ πε-
- φύκασι κάλαμος καὶ οχοῖνος II,
3, 43. πνεύματα γίνονται κατὰ
τὴν ὥραν ἐκάστην ὡς πέφυκεν
II, 4, 10. αἰθὴρ πεφυκῶς φέ-
ρεσθαι ἄνω II, 7, 2. πνεῦμα
ἐπὶ πλεῖστον πεφυκῶς ἵνα II,
8, 2. ἐπὶ πλεῖστον πεφυκῶς δει-
ναι *ibid.* τὰ πνεύματα πέφυκεν
ἄρχεσθαι πνεῖν II, 8, 7. τὸ
πεφυκὸς [ρῆμα] ἀποπνεῖν ἀπὸ
τῆς γῆς II, 8, 10. πεφυκός
ἄνω τοῦ θερμοῦ φέρεσθαι παν-
τός II, 9, 4. αἰτία τοῦ κάτω
φέρεσθαι τὸ πεφυκὸς ἄνω II,
9, 12. τὸ πεφυκὸς συνίναί IV,
9, 17. τὰ μὴ πεφυκῶτα συνί-
ναι IV, 9, 18.
- φύλλον] IV, 10, 2, 16.
- φύμα] τὰ ἐν τοῖς φύμασι συνι-
στάμενα IV, 2, 5. ἡ φυμάτων
πέπανσις IV, 3, 3.
- φυσᾶν] πνεῦμα δι' στόματος φυ-
σώμενον II, 8, 25.
- φυσικός] φυσικὴ κίνησις I, 1, 1.
ἡ φυσικὴ ἢ περὶ γῆν γένεσις I,
14, 7. φυσικὴ γένεσις IV, 1, 5.
θερμότης φυσικὴ IV, 1, 18. 3,
2. ἐν ὀργάνοις τεχνικοῖς ἢ φυ-
σικοῖς IV, 3, 18. ἕκαστον τῶν
ὁμοιομερῶν φυσικῶν σωματων
IV, 8, 4.
- φυσικῶς] IV, 12, 6.
- φύσις] πρῶτα αἰτία τῆς φύσεως
I, 1, 1. κατὰ φύσιν I, 1, 2. 4, 10.
φύσις ἀτακτοτέρα I, 1, 2. τῶν
σωμάτων φύσις I, 2, 1. ἡ φύ-
σις τοῦ ἀέρος I, 3, 2. ὕδατος
φύσις συνεστηκυῖα καὶ ἀφωρι-
σμένη I, 3, 2. ἐν τι σῶμα νο-
μιστέον εἶναι τὴν φύσιν *ibid.*
θεῖον εἶναι φύσιν I, 3, 4. ἡ τοῦ

αἴρος φύσει καὶ ἡ τοῦ ὕδατος I, 3, 11 [i. e. ὁ αἴρ καὶ τὸ ὕδωρ. Iis, quae monuimus in Comment. ad I, 4, 3. Vol. I, p. 367. adde Wyttenbach ad Platon. Phaedon. p. 232 sq. Ast. ad Platon. de legg. p. 311. Jacobs ad Aelian. Hist. anim. I, 5, 6. p. 204]. τοιοῦτων ὄντων τὴν φύσιν I, 3, 19. ὑπὸ ταύτην τὴν φύσιν I, 4, 3. βίαι μὲν . . . φύσει δέ I, 4, 12. φύσει τῆς θαλάττης II, 1, 1. πρὸς τὸ γινῶναι τὴν φύσιν οὐχ ἰκανῶς εἴρηκεν II, 3, 12. ἡ ξηρὰ ἀναθυμίασις τῶν πνευμάτων ἀρχὴ καὶ φύσει πάντων II, 4, 5. ψυχρὸν νῆ οἰκεία φύσει II, 4, 8. τὴν γῆν φύσει πᾶσαν ὁμοίως εἶναι σομφήν II, 7, 2. τὸ σαττόμενον τοιαύτην ἔχει τὴν φύσιν II, 7, 8. ἡ τοῦ πνεύματος φύσει II, 8, 3. φύσει θερμὸς II, 8, 25. τὴν αὐτὴν εἶναι φύσιν ἐπὶ μὲν τῆς γῆς ἀνεμον, ἐν δὲ τῇ γῆ σεισμόν, ἐν δὲ τοῖς νέφεσιν βροντήν II, 9, 21. τὴν φύσιν ἀπολαμβάνειν τινός III, 3, 3. αἴρ λευκότερος τὴν φύσιν III, 4, 10. σελήνη ἀσθενεστέρα τὴν φύσιν III, 5, 16. φθορὰ κατὰ φύσιν IV, 1, 5. 7. τὰ φύσει συνεστώτα IV, 1, 7. 2, 1. ἔταν χωρισθῆ τῆς φύσεως IV, 1, 9. ἡ οἰκεία καὶ κατὰ φύσιν θερμότης IV, 1, 10. φύσει ἢ λέγομεν ὡς εἶδος καὶ οὐσίαν IV, 2, 5. ἡ ἐν τῇ φύσει θερμότης IV, 2, 6. ἡπερ ἐστὶν ἰκάστω φύσει ὕλη IV, 2, 8. μιμεῖται ἡ τέχνη τὴν φύσιν IV, 3, 24. τοῦτου μᾶλλον τὴν φύσιν ἐστὶ IV, 4, 1. ἀπορώτατα ἔχει ἡ τοῦ

ἐλαίου φύσει IV, 7, 2. φθειρόμενα καὶ ἐξιστάμενα τῆς φύσεως IV, 11, 5. ὅταν ἐν τῇ φύσει ὄσι θερμά IV, 11, 6. ἐνταῦθα μὲν τέχνη ἐκεί δὲ φύσει ἢ ἄλλη τις αἰτία IV, 12, 11.

[φυτόν] περὶ ζώων καὶ φυτῶν I, 1, 3. αὐταὶ [αἱ δυνάμεις] τοῖς φυτοῖς τε ὑπάρχουσι καὶ ζῴοις IV, 1, 5. τὰ ἐν τοῖς φυτοῖς καὶ τὰ ἄψυχα IV, 12, 7. 13.

[φῶς] διὰ πυκνοτέρου διαφανομένου ἕλαττον φῶς I, 5, 2. ἀναρρηγνυμένου φωτός ἐκ κωνίου καὶ μέλανος I, 5, 3. φῶς ἄστρων τινῶν I, 8, 4. ὅταν ἢ πάμπαν ἀπολλοιοπὲς τὸ φῶς II, 8, 31. φῶς πορφυροῦν καὶ ἱριώδες III, 4, 16.

X.

[χάλαζα] I, 10, 9. 11, 4. 12, 1 et saepius in hoc cap. IV, 10, 9.

[χαλαζώδης] II, 6, 19.

[χαλεπός] οὐ χαλεπὸν ἰδεῖν II, 2, 17. ἄκριτος καὶ χαλεπὸς ὁ Ὄριων II, 5, 4. χαλεπὸν τὰ ἐντός καὶ τὰ ἐκτός ὁμαλῶς θερμαίνειν IV, 3, 22.

[χαλκός] III, 6, 5. IV, 8, 10.

[χάλκιωμα] ἀσπίδος τὸ χάλκιωμα III, 1, 11.

[χάριν] μαρτυρίου χάριν εἰπεῖν I, 13, 23.

[χάσμα] χάσματά τε καὶ βόθρον καὶ αἱματώδη χρώματα I, 5, 1. cfr. I, 5, 3.

χαῦνος] ἄλλε οὐ χονδροὶ ἀλλὰ
χαῦνοι II, 3, 41,

χέδροπα] IV, 10, 17.

χειμερινός] περὶ τροπᾶς ὄντος τοῦ
ἡλίου χειμερινός I, 6, 8. cfr.
II, 5, 7. 9. ἐν χειμερινοῖς τό-
ποις I, 10, 2. πρὸς τὴν ἕω τὴν
χειμερινήν I, 13, 15.

χειμῶν] ξηρὸς ὁ χειμῶν καὶ βό-
ρειος I, 7, 10. γίνεται χειμῶ-
νος I, 10, 2. βορέας ἐκ τοῦ χει-
μῶνος οβέννυσι τὴν θερμότητα
I, 10, 6. χειμῶνος μᾶλλον γί-
νεται ὕδατα II, 4, 3. ἐν τῷ
χειμῶνι II, 4, 27.

χείρ] ὑπὸ χεῖρα ποιούσης τῆς συγ-
κρίσεως II, 9, 15. τῆ χειρὶ
κώπη χρῆται III, 4, 19.

χειρόκιμητος] πηγαῖα χειρόκιμητα
II, 1, 7. IV, 3, 22.

χειροποίητος] στόματα χειρο-
ποίητα I, 14, 12.

χέρσος] I, 14, 1. 28.

χερσεύειν] τόποι πρότερον ἔνυ-
δροι νῦν χερσεύοντες I, 14, 18.
οὐ τὰ αὐτὰ χερσεύεται τῆς γῆς
I, 14, 33.

χιών] IV, 10, 9. λεπτός ὡσπερ
χιών II, 3, 41. quomodo gignatur
I, 11, 3,

χλωρός] ἐκ χλωρῶν ξύλων καπνός
II, 4, 22. τὸ τῶν χλωρῶν ξύ-
λων πῦρ III, 4, 11. σφόδρα
χλωρά IV, 9, 30.

χονδρός] ἄλλε οὐ χονδροὶ ἀλλὰ
χαῦνοι II, 3, 41.

χρηῖ] I, 2, 2. 3, 2. 7, 8. IV,
11, 1 no saepius. καίτοι ἐχρηῖ
II, 7, 7.

χρηῖσθαι] χρηῖσθαι τοῖς ὀνόμασι
I, 4, 3. χρῶνται τῷ κρυστάλλῳ
ὡσπερ τῷ μολιβδῳ I, 12, 18.
μετροῖς χρωμένη ὕδασι χώρα
IV, 2, 5. χρῶνται καθάπερ
ᾄξει πρὸς ἕνια τῶν ἰδεσμάτων
αὐτῶ II, 3, 46. τῇ χειρὶ κώπη
χρηῖται ὁ ῥαίνων III, 4, 19.
[ἀνάγκη τὴν ἴριδα] τούτοις τοῖς
χρώμασι κεχρῶσθαι μένοις III
4, 25. ἄν τις τῷ... πόλῳ χρω-
μενος... κύκλος γραφῆ III, 5,
13. ὡς μεσότητι χρωμένοι τῇ
ἀφῆ IV, 4, 9.

χρήσιμος] τὰ τότε ἀργά...
διὰ τὸ λιμνάζειν χρήσιμα γέγο-
νεν I, 14, 15. — IV, 2, 5.

χρόα] χυμὸς καὶ χροά τοῦ ὕδατος
II, 2, 21. [ἄλε] τὴν χροάν οὐχ
ὁμοίως λευκός II, 3, 42. συστά-
σεις μέλαινας τὴν χροάν III,
3, 4. οὐ φοινικὴν ἀλλὰ πορ-
φύραν ἔχειν τὴν χροάν III,
4, 17.

χρόνος] πολὺν χρόνον μένειν I,
5, 2. φαντασία διὰ πολλοῦ χρό-
νου I, 6, 2. διὰ τὸ μὴ πολὺν
χρόνον γίνεσθαι I, 12, 8. ἐν
ἐλάττω χρόνῳ I, 12, 14. ἐν
χρόνοις παμμήκεσι I, 14, 7.
χρόνοι μακροί I, 14, 9. διὰ
χρόνου πλῆθος ibid. ἐπὶ πλείω
χρόνον I, 14, 13. ἐπὶ πο-
λὺν χρόνον διαρκεῖν I, 14, 23.
προῖόντος τοῦ χρόνου I, 14, 30.
ὁ χρόνος οὐχ ὑπολείπει I, 14,
31. ὁ χρόνος οὐχ ἔχει πέρας
ibid. μεταβάλλει τῷ χρόνῳ

- πάντα I, 14, 32. οὐ διαμένειν οὐδένα χρόνον II, 2, 9. τεταγμένοι χρόνοι II, 2, 12. οὐκ ἐν ἴσῳ χρόνῳ II, 2, 18. κατὰ τινα χρόνον II, 3, 7. χρόνῳ IV, 9, 32.
- χρυσός] I, 12, 3.
- χρῶμα] αἱματοῖδη χρώματα ἐν οὐρανῷ I, 5, 1. παντοδαπὰ χρώματα I, 5, 2. ἔμφασις χρώματος οὐ σχήματος III, 4, 6. τοῦ αὐτοῦ φαίνεσθαι III, 4, 7. χρώματα τῆς φαντασίας III, 4, 20. τὸ χρῶμα μέλαν IV, 6, 11. διαφέρειν ὁμαῖς καὶ χυμοῖς καὶ χρώμασι IV, 10, 1.
- χρωματίζεῖν] χρωματίζεσθαι χροῦ-
ας I, 5, 1. ὥσπερ ἐκπίπτον τὸ πνεῦμα χρωματισθὲν ὀφθῆ II, 9, 8. τῇ πρῶσσι χρωματίζειν III, 1, 8. ἦσαν ἂν κεχρωματισμένοι αἱ ἄλλοι III, 4, 13. μηδὲν φαίνεσθαι κεχρωματισμένον III, 4, 23. κοῖα κεχρωματισμένη III, 7, 3. οὐ διατεῖν [ἢ θυμίασι], ἀλλὰ χρωματίζει μᾶλλον III, 9, 33.
- χρωανύναι] [κερανῖος] ἔχρωσις μὲν, ἕκαστος δ' οὐ III, 1, 10.
- χρώς] κεχρωματίζεσθαι χροῦας I, 5, 1.
- χυμός] χυμοὶ τῆς θαλάττης II, 2, 1. χυμοὶ καὶ χροῖα τοῦ ὕδατος II, 2, 21. ἐνυπῆρχε τοσοῦτος χυμός II, 3, 9. πολλοὺς χυμοὺς ἔχειν II, 3, 10. γίνεσθαι τοιοῦτος ὁ χυμὸς διὰ σύμμειξίν τινος II, 3, 22. σῶμα, ὃ ποιεῖ τὴν χυμὸν τοῦτον II, 3, 23. cfr. 31. πάντες οἱ χυμοὶ ὅσοι . . . ἀτμίοντες συστῶσι II, 3, 31.
- δεύτατα ποταμῶν παντοδαποῦν ἔχοντα χυμοὺς II, 3, 45. παντοδαπαὶ μορφαὶ καὶ χροαὶ χυμῶν II, 3, 45. οἱ χυμοὶ III, 7, 5. λεπτοὶ οἱ χυμοὶ IV, 3, 7. ὁ ἐν τῷ ἔγρῳ χυμὸς IV, 3, 15. οὐ γὰρ οἰνώδης ὁ χυμὸς IV, 9, 35. διαφέρειν ὁμαῖς καὶ χυμοῖς καὶ χρώμασι IV, 10, 1.
- χυτός] χυτὰ III, 7, 11. ἄργυρος χυτός IV, 8, 11.
- χώρα] ἡ τοῦ γάλακτος χώρα I, 7, 11. πάχη ἢ ὥραι ἢ χώραι ἐστὶν σημεῖον ψυχρᾶς I, 11, 3. ἐν ταῖς ἀλειναῖς χώραις I, 12, 5. ἐν το ταῖς χωραῖς καὶ ταῖς ὥραις ταῖς ἀλειναῖς I, 12, 19. καθ' ἐκάστην χώραν II, 2, 12. κατὰ πολλὴν καὶ συνεχῆ χώραν II, 4, 11. ἡ κύκλω χώρα ibid. οὔτε χῶραι οὔτε ὥραι αἱ τυχοῦσαι II, 7, 4. χώρα σομφή καὶ ὑπαντρος II, 8, 8.
- χωρεῖν] ὅταν ἀθρόον χωρῆ de vento dicitur III, 1, 12.
- χωρίζεῖν] χωρισμένη τοῦ σώματος I, 3, 2. Ἰερικία καὶ Κασπία κεχωρισμένα ταύτης [i. e. τῆς ἐρυθρᾶς θαλάττης] II, 1, 10. φθειρόμενα, ὅταν χωρισθῆ τῆς φύσεως IV, 1, 8. εἰς ἢ κεχωρισμένον αὐτὸ κατ' αὐτὸ τὸ ὑγρόν IV, 5, 8. εἰς ἢ χωρισθῆ ὁ ὄρρος IV, 7, 11. οὕτω χωρίζεται ὁ ὄρρος καὶ ὁ τυρρὸς IV, 7, 12. ὅταν ἐν τῇ φύσει ὡσι θερμά, ὅταν δε χωρισθῶσι, πηγνύμενα IV, 11, 6.
- χωρίον] κἄν τις βραίνῃ εἰς τὸ τοιοῦτον χωρίον, ὃ τὴν θέσιν πρὸς

τὸν ἥλιον ἐστραμμένον ἐστὶ III, 4, 18.

χωρῖς] καθόλου τε καὶ χωρῖς I, 1, 3. τὰ μὲν κοινῇ τὰ δὲ καὶ χωρῖς I, 6, 6. ἅμα ἢ χωρῖς IV, 9, 10.

χωρισμός] ἢ εἰς μεγάλα μέρη διαίρεσις καὶ χωρισμός IV, 9, 11.

ψι.

ψαθυρός] γλισχρόν ψαθυρόν IV, 8, 6. ψαθυρά IV, 9, 28.

ψακάς] ψακάδες οἱ ἐστὸς quomodo different I, 9, 7. αἱ ψακάδες ἄνω ὀχουῦνται διὰ τὴν μικρότητα I, 12, 3. ψακάδες πολὺ μείζουσεν ἐν ταῖς ἀλείψασαῖς ἡμέραις I, 12, 12. οὐ πυκναὶ αἱ ψακάδες αἱ μεγάλαί πίπτουσι I, 12, 15. ἕκαστόν τῶν μορίων ἐξ ὧν γίνεται συνσταμένον ἢ ψακάς III, 4, 5.

ψευδής] αἰτίαι. ψευδεῖς I, 6, 13.

ψολόεις] ὃν οἱ ποιηταὶ ψολόοντα καλοῦσι III, 1, 9.

ψοφητικός] IV, 8, 3.

ψόφος] οὖν ψόφω πολλῶ I, 12, 7. ἀνήκει τε τῆς γῆς μετὰ ψόφου II, 8, 19. ψόφον ποιεῖν II, 8, 21. παντοδαποὺς ψόφους ἀφίησι II, 8, 37. ψόφος τῆς κινήσεως — τοῦ πνεύματος II, 8, 38. πληγὴ ἧς ὁ ψόφος καλεῖται βροντῇ II, 9, 5. ὁ ἐν τῇ φλογὶ γινόμενος ψόφος II, 9, 6. παντοδαποὶ ψόφοι διὰ τὴν ἀνωμαλίαν γίνονται τῶν νεφῶν II, 9, 7. ψόφος τῆς κωπηλασίας

II, 9, 9. βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ διαστᾶσιν οὐ τῶ ψόφω III, 1, 15.

ψῦξις] ὁ διὰ τῆ ψῦξιν συνιστάμενος ἀήρ I, 4, 7. ἡ ψῦξις πρὸς τὴν γῆν I, 9, 7. συνιστάμενα διὰ τὴν ψῦξιν I, 11, 1. διὰ τὴν ψῦξιν συνισταμένης πάλιν τῆς ἀτμίδος II, 4, 3. τὰ τῇ ψῦξει ξηραίνόμενα IV, 5, 8. ὅσα πέπηγε ψῦξει IV, 10, 9. τὸ ἤλεκτρον καὶ ὅσα λέγεται ὡς δάκρυα ψῦξει ἐστὶν IV, 10, 10. τὰ ψῦξει γεγεννημένα IV, 10, 17. αἷμα ψῦξει πήγνυται IV, 10, 18.

ψύχειν] διὰ τὸ συνίεναι καὶ ψύχουσαι τὴν ὑγροτέραν ἀναθυμίαςιν I, 4, 11. ἡ ἀτμὶς ψυχόμενῃ I, 9, 3. 11, 2. II, 4, 17. τὸ ἀτμίζον ὅταν ψυχθῇ νύκτωρ I, 10, 1. ψυχόμενον τοῦ ἀέρος II, 9, 5. ξηραίνεται πάντα ἢ θερμαινόμενα ἢ ψυχόμενα IV, 5, 8. 9. αἷμα πήγνυται τῶ ξηραίνεσθαι ψυχόμενον IV, 7, 13.

ψύχος] I, 10, 2. ὅταν ἦτον ἢ ψύχος I, 12, 1. ὑπὸ ψύχους ἀοίκητος II, 5, 11. ὑπερβάλλει τὰ καύματα καὶ τὸ ψύχος II, 5, 13. ψύχος συμβαίνει II, 8, 25. ὁ πάγος καὶ τὸ ψύχος III, 1, 5. ἐν τοῖς ψύχει ἦτον σήπεται ἢ ἐν τοῖς ἀλείψις IV, 1, 13. ψύχει πήγνυσθαι IV, 7, 20. οὐχ [ὁ οἶνος] ὑπὸ ψύχους πήγνυται IV, 9, 35.

ψυχρός] ὄψω ψυχρότερος ὁ τόπος I, 3, 10. τὸ βαρύτερον καὶ ψυχρότερον, γῆ καὶ ὕδωρ I, 3, 14.

- ψυχρότεροι τόποι I, 12, 2. τὸ ψυχρὸν ὕδωρ I, 12, 11. χυμοὶ ψυχροὶ μᾶλλον ἢ θερμοὶ IV, 3, 7. πηγνυται θερμῷ ξηρῷ ἢ ψυχρῷ IV, 7, 1. cfr. 10, 5.
- ψυχρότης] πλείονος ψυχρότητος I, 10, 3. 7. ψυχρότης σφοδρὰ οὐσα I, 12, 14. διὰ ψυχρότητα συνίσταται ὁ ἀτμίζων ἀήρ εἰς ὕδωρ I, 13, 9. ψυχρότης τῶν ὑψηλῶν τόπων I, 14, 23. κρατούσης τῆς ψυχρότητος III, 1, 6. ἡ ἔνδεια τῆς θερμότητος ψυχρότης ἐστὶ IV, 2, 8. τὰ ὀριζόμενα ὑπὸ τῆς φυσικῆς θερμότητος καὶ ψυχρότητος IV, 3, 2. δεῖ λαβεῖν τὴν ἕλην ψυχρότητα τινα εἶναι IV, 11, 3. ψυχρότητα ὠρισταί ibid.
- Ω.
- ᾧδε] ᾧδ' οὖν ἀρξάμενοι I, 1, 3. ὑπολάβοι τις, ᾧδε συμβαίνειν I, 7, 1.
- ὠδί] II, 8, 21.
- ὠθεῖν] εἰ τις εἰς ἀχύραν θημῶνα καὶ πλήθος ὥσειε δαλόν I, 7, 4. ἀθρόα ὠθουμένη ἢ θάλαττα II, 8, 42. ἔστι πιεστά, ὅσα ὠθούμενα εἰς αὐτὰ συνίεναι δύναται IV, 9, 15.
- ὠκεανός] I, 9, 6.
- ὠμός] λεπτοὶ οἱ χυμοὶ τῶν ὠμῶν IV, 3, 7. καὶ οὖροι καὶ ὑποχωρήσεις καὶ καταρροὶ ὠμοὶ λέγονται IV, 3, 8.
- ὠμότης] IV, 2, 1. definitio IV, 3, 5.
- ὠόν] τὰ ὠά, κᾶν ἢ πληρῆ II, 3, 38.
- ὠρα] πάχνη ἢ ὠρας ἢ χώρας σημεῖον ψυχρᾶς I, 11, 3. ἐν τοῖς αἰλεινοτέραις ὠραις I, 12, 11. ἐν τε ταῖς χώραις καὶ ταῖς ὠραις ταῖς ἀλειναῖς I, 12, 19. αἱ κατ' ἐνιαυτὸν ὠραι I, 14, 20. κατὰ τὴν ὠραν ἐκάστην ὡς πέφυκεν II, 4, 10. αἱ ἀνὰ μέσον ὠραι II, 5, 3. ἐν μεταβολῇ ὠρας II, 5, 4. ἡ ἀντικειμένη ὠρα II, 5, 7. κατὰ τὰς ὠρας τὰς ἐναντίας II, 6, 15. οὔτε χῶραι οὔτε ὠραι αἱ τυχοῦσαι II, 7, 4. πᾶσαν ὠραν γίνεται τῆς ἡμέρας III, 2, 3.
- ὠραιός] ὠραῖοι ἔμβροι II, 4, 11.
- ὡς] ὡς εἶπεῖν I, 13, 24. ὡς ἕκαστον πέφυκεν II, 2, 14. ὡς ἐνδέχεται λαμβάνειν τὰς ἀκριβεῖας II, 5, 14. οὕτω . . . ὡς II, 6, 18. ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ II, 8, 4. 6. IV, 9, 27. 11, 2 bis, ac saepius. ὄραν ἔξοσι τὸ πῦρ ὡς ἔχει III, 4, 11. ἔστι μὲν ὡς ὕδωρ ταῦτα, ἔστι δ' ὡς οὐ III, 7, 5. φύσις ἢ λεγόμεν ὡς εἶδος καὶ οὐσίαν IV, 2, 5. τῆ ὡς ὀπτῆσει λεγομένη πέψαι . . . IV, 3, 26. ὡς μεσοῦτητι χρωμένοι τῆ ἀφῆ IV, 4, 9. τὸ ποιῶν ὡς ὅθεν ἢ κληραῖς IV, 5, 2. κᾶσιν καὶ θερμαίνειν λέγεται τὸ ψυχρὸν οὐχ ὡς τὸ θερμόν, ἀλλὰ . . . IV, 5, 5. ὡς μέντοι ἐπὶ πᾶν εἶπεῖν IV, 9, 22. τὸ ἡλεκτρον καὶ ὅσα λέγεται ὡς δάκρυα IV, 10, 10. ἔστιν ἅπαντα ὡς μὲν ἐξ ἕλης . . . ὡς δὲ κατ' οὐσίαν IV, 12, 2. οὐδὲ γὰρ πρίων ὁ ξυλινός, ἀλλ' ἢ ὡς εἰκων IV, 12, 5.

- ὡσαύτως] II, 9, 16. θάλαττα
 πᾶσα καὶ τᾶλλα ὕδατα ὡσαύτως
 IV, 1, 17. οὐχ ὡσαύτως IV, 7, 5.
- ὡσις] ἐδιπίδου . . . μετάστασις
 ὡσις ἢ πληγῆ IV, 9, 13. ἔστι
 ὡσις ἢ κίνησις ὑπὸ τοῦ κινουῦν-
 τος IV, 9, 16.
- ὥσπερ] I, 3, 1. 9, 5. IV, 7, 14
 ac saepius. ὥσπερ ἂν εἰ I, 13, 2.
 ὥσπερ καὶ εἰ I, 3, 8. χρωῖνται
 τῷ κρυστάλλῳ ὥσπερ τῷ μο-
 λίβδῳ I, 12, 18. ὥσπερ καὶ
 IV, 3, 8.
- ὥστε] ὥστε ἐκκείσθαι I, 4, 4.
 ὥστε . . . πῆξαι I, 10, 3. το-
 σοῦτον ὥστε II, 3, 27. III, 6, 8.
 ἔλαττον ἢ ὥστε . . . κινήσαι II,
 8, 36. 38. πλείω ἢ ὥστε μὴ
 IV, 3, 20. θᾶττον ὥστε καὶ
 μᾶλλον IV, 3, 22. πλείων ἢ
 ὥστε . . . IV, 3, 26. ὥστε . . .
 δεῖται IV, 7, 20.
- ὠφέλεια] ὠφελείας οὐ μικράς I,
 14, 27.
- ὠχρα] III, 7, 3.

II. INDEX SCRIPTORUM,

qui ab Aristotele in Meteorologicis laudantur.

οἱ Αἰγύπτιοι] I, 6, 11.

Αἰσχύλος] Ἰπποκράτους τοῦ Χι-
ου μαθητῆς I, 6, 3. 7.

Αἰσώπου μῦθοι] II, 3, 3.

Ἀνάξαγόρας ὁ Κλαζομένιος]

Ἄν. αἰθέρα τῶ πυρὶ ταῦτόν
ἠγήσασθαι δοκεῖ σημαίνειν I,
3, 4. περὶ κομητῶν I, 6, 1.
περὶ γάλακτος I, 8, 2. περὶ
χαλάξης I, 12, 13. περὶ σει-
σμῶν II, 7, 2. 3. περὶ κεραι-
νῶν II, 9, 10.

Ἀνάξιμένης ὁ Μιλήσιος] II,
7, 2. 6.

Δημόκριτος ὁ Ἀβδηρίτης] περὶ
κομητῶν I, 6, 1. 11. περὶ γά-
λακτος I, 8, 2. περὶ θαλάσσης
II, 3, 3. περὶ σεισμῶν II, 7,
2. 5.

Ἐμπεδοκλῆς] II, 3, 12. II, 9,
10. IV, 9, 34. — ἐν φυσικοῖς
IV, 4, 3.

Ἡράκλειτος] II, 2, 9.

Ἰπποκράτης ὁ Χῖος] I, 6, 3. 7.
οἱ περὶ Ἰπποκράτην I, 7, 7.

Ἴταλικοί] τῶν Ἴταλικῶν τινες
καὶ καλουμένων Ἰουθαγορείων
I, 6, 2.

Κλειδήμιος] τὴν ἀστραπὴν οὐκ
εἶναι φησι, ἀλλὰ φαίνεσθαι II,
9, 18.

Ὅμηρος] (II. ε', 381) I, 14, 12.

Ἠλάτων] τὸ ἐν Φαίδωνι γεγραμ-
μένον περὶ τοῦ τῶν ποταμῶν
καὶ θαλάσσης II, 2, 19.

Ἰουθαγορείοι] I, 6, 2. I, 8, 2.

III. INDEX SCRIPTORUM,

qui in commentariis Alexandri, Olympiodori et Ioannis Philoponi laudantur.

(Numerus romanis volumen, arabicus voluminis paginam indicat.)

Οἱ Ἀγίπτιοι] I, 189.

Ἄλιος] II, 128.

Ἀσχύλος] Hippocratis discipulus
I, 180.

Ἀσιώπριοι μῦθοι] I, 261.

Ἀλέξανδρος] *Alexandri regis ad
Aristotelem epistola* I, 142. —
ὁ Ἀφροδισιεύς I, 133. 202. 293.
294. II, 92. 200. — ὁ ἐξηγητής
I, 185. II, 157. — ὁ Ἀλέξαν-
δρος absque cognomine I, 148
ibique not. 161. 184. 209. II,
91. 115. 150. 157. — Alexandri
in libros de caelo commentarii
I, 167.

Ἀμμόνιος] I, 133. 186. 202.
260. II, 152. 157. 164. 224
ac saepius.

Ἀναξάγορας] I, 136. 140. 177.
186. 198. 200. 229. 233. 269.
314.

Ἀναξίμανδρος] I, 268.

Ἀπολλώνιος] ὁ τὰ Ἀργοναυτικά
(I, 545 sq.) I, 192. — ὁ τὰ Ἀρ-
Tom. II.

γοναυτικά γράφας (II, 401) I,
249. — ὁ σοφώτατος ποιητής
absque nomine (III, 225 sqq.)
I, 235.

Ἄρατος] (*Phacnom.* 71 sq.) I,
306. (*Ph.* 224 sqq.) I, 210.
(*Phacn.* 255 sqq.) I, 205. (*Phacn.*
388 sq.) I, 211.

Ἀριστοτέλης] I, 131. II, 126
ac saepius. — in *Physic.* I, 131.
ἐν τῷ β' λόγῳ τῆς φυσικῆς ἀκρο-
άσεως I, 227. ἐν τῇ φυσικῇ
πραγματείᾳ II, 106. — ἐν τῇ
περὶ οὐρανοῦ II, 169. I, 149. —
ἐν τῇ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς
πραγματείας II, 106. 169. 203. —
ἐν τῇ περὶ ψυχῆς I, 132. — ἐν
τῇ περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθη-
τῶν πραγματείας I, 132. 217. —
ἐν τῷ μονοβίβλῳ περὶ μετάλλων
I, 133. cfr. p. 135. — ἐν τῷ
περὶ ἰριδος λόγῳ II, 102. — ἐν
τοῖς περὶ τοῦ πῶς ὀρθῶμεν II,
104. — ἐν τῇ περὶ ζῴων μορί-
ων ἱστορίᾳ II, 168. — *Mictaph.*
I, 255. — *de memor.* II, 121.

- Ἀρριανός] ἐν τῷ περὶ μεταώρων I, 138.
- Ἀρχιμήδης] II, 94.
- Ἀσκληπιόδοτος] ἐν τῷ εἰς Τιμαίων ὑπομνήματι II, 222.
- Γεμίνος] II, 128.
- Δαμύσκιος] I, 217 not.
- Δημόκριτος ὁ Ἀβδηρήτης] I, 177. 186. 198. 200. 279. 314.
- Δημοσθένης] II, 205.
- Διογένης] I, 268.
- Διόδωτος ὁ ἀστρολόγος] I, 182.
- Διοκλῆς] I, 157.
- Dionysius] (Perieg. v. 14) I, 253.
- Ἐμπεδοκλῆς] I, 151. 268. II, 195. 232.
- Ἐμπεδοτίμος] I, 218 cum not.
- Ἐρατοσθένης] auctore Arriano I, 138.
- Euclides] ἐν τῷ ἦσ (κς) θεωρηματι τοῦ πρώτου βιβλίου τῆς στοιχειώσεως II, 110. ἐν τῷ τετάρτῳ θεωρηματι τοῦ ἰα βιβλίου τῆς στοιχειώσεως II, 118. ἐν τοῖς δεδομένοις (Iat. 26) II, 150.
- Ἐυριπίδης] I, 274. — (Orest. 996 sqq.) I, 203. — (Fragm. inc. ap. Suid. v. ἤπειρος) I, 145.
- Ἡράκλειτος] I, 149. 260. 279. 284.
- Ἡρόδοτος] (II, 17) I, 254. 258.
- Ἡσίοδος] I, 258. 267. — ὁ ποιητής (Theog. 869 sqq.) I, 135.
- Θεόφραστος] I, 137. 222. 267. 286. 297. 308. 309. — ἐν τοῖς οἰκειοῖς μεταώροις I, 239. — ἐν τῷ περὶ ἀνέμων I, 299 sq. — ἐν τῷ περὶ τῶν μεταλλευομένων II, 161.
- Ἴπποκράτης ὁ ἰατρός] I, 241. 293. II, 178. 186.
- Ἴπποκράτης ὁ Χῖος] I, 177. 180. 186. 190. 198. 201.
- Καλλιμαχος] ἐν Ἐκάλῃ (Fragm. LXII) I, 188.
- Μένανδρος] (Fr. CCXXXI) I, 196.
- Μητροδώρος] I, 269.
- Nicander] (Theriac. v. 741) II, 173.
- Ὀμηρος] I, 267. II, 92. 230. — (Il. β', 348) II, 86. — (Il. β', 362) I, 190. — (Il. θ', 47) I, 246. — (Il. θ', 133) I, 165. — (Il. ε', 381) I, 259. — (Il. κ', 7. Od. δ', 560) I, 239. — (Il. ν', 137) I, 234. — (Il. ο', 192) I, 198. — (Il. ρ', 547—550) I, 134. — (Il. χ', 29) I, 134. — (Od. κ', 47) I, 243. — (Od. ν', 204) I, 246.
- Ὄρφεός] θεογονίαν συνέγραψε I, 267.
- Πλάτων] I, 163. 187. 209. 217. 221. 229. 245. 263. II, 139. 199. — ἐν Κρατύλῳ I, 142. — ἐν τῇ Πολιτείᾳ I, 280. — ἐν Τιμαίῳ I, 139. 158. 171. II, 162. — ἐν Φαίδωνι I, 276. 281.
- Πλούταρχος] I, 153.

Poeta incertus] II, 132.

Πορφύριος] II, 198.

Ποσειδώνιος] II, 117.

Πρόκλος] ἐν τοῖς εἰς *Τίμαιον*
ὑπομνήμασιν II, 163.

Πτολεμαῖος] I, 209. 250. 254.
304. II, 138. 154.

Πυθαγόρας] I, 177 sq. 183.
186. 190.

Πυθαγορικοί] I, 180. 190.

Οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς] I, 260.

Σωσιγένης] ἐν τῷ ὀγδόῳ περὶ τῆς
ὄψεως II, 117. [cfr. Vol. I,
p. XVII et Porphyg. *πρὸς πεϋ-*
σιν καὶ ἀπόκρισιν Fol. 2, b = p.
31, b. not. *) ap. Brandis. Ari-
stot. vol. IV.

Φίλιππος] ὁ ἑταῖρος *Πλάτωνος*
II, 127.

Οἱ Χαλδαῖοι] I, 132.

IV. INDEX IN COMMENTARIOS *).

A A

- \bar{a} pro \bar{a} apud Atticos I, 362. *a* privativum vicem tenet adverbii $\delta\upsilon\varsigma$ II, 494. 512. 416.
- Abterranea* fulmina II, 240.
- Accoramboni de ordine librorum Aristotelis sententia II, 365 sq.
- Accusativus in $\bar{\eta}$ I, 403.
- Aceti natura II, 483 sq.
- Achaia terrae motibus obnoxia I, 599.
- $\acute{\alpha}\chi\alpha\nu\acute{\eta}\varsigma$ I, 343. [$\acute{\alpha}\chi\alpha\nu\acute{\epsilon}\varsigma$ $\chi\acute{\alpha}\sigma\mu\alpha$ explicuit *Jacobs ad Anthol. gr.* Vol. IX. p. 12.]
- Achatarum suffitus tempestatem et fulmina avertere dicitur II, 242 sq.
- $\acute{\alpha}\chi\epsilon\lambda\omega\acute{\nu}\omicron\varsigma$ i. q. aqua I, 264. Achei fons I, 469.
- Acroamatici Aristotelis libri II, 362.
- Acuminis in tectis templi Salomonici II, 243.
- Adiectiva in $\bar{\alpha}\nu\omicron\varsigma$ II, 427. Adjectiva et adverbia copulantur I, 342.
- Adrasi Aphrodisiaci [iniuria hic et aliis in locis exhibitum est *Aphrodisiaci*] liber de ordine operum Aristotelis II, 370.
- Adverbia et adiectiva copulantur I, 342.
- Aedepsus urbs I, 600.
- Aegyptii antiquissimi homines I, 264. 481. 488. Aegyptiorum observationes astronomicae I, 393. mare $\acute{\alpha}\phi\rho\acute{\omicron}\nu$ $\tau\upsilon\phi\omega\acute{\nu}\omicron\varsigma$ appellarunt II, 581.
- Aegyptus terrae motibus non obnoxia. I, 583. II, 330. — *Thebae* olim vocata I, 481. — inferior magis magisque siccior fit I, 479. — Nili donum I, 479. 488. [Adde *Manil. Astron.* IV, 774. *Lycophront.* v. 119. *Nonnum in Dionysiac.* II, 275. *Philostrat. Vita Apollon.* Tyan. VI, 1. p. 228. VI, 24. p. 261. *Wernsdorf. ad Himer. Orat.* XXVII, 8. p. 838. *Kapp. vermischte Aufsätze* (Kempten 1833, 8.) p. 139].
- $\acute{\alpha}\epsilon\acute{\iota}$ et $\delta\epsilon\acute{\iota}$ conf. I, 551. $\acute{\alpha}\epsilon\acute{\iota}$ $\mu\acute{\alpha}\lambda\lambda\omicron\nu$ I, 481.
- $\acute{\alpha}\epsilon\iota\phi\alpha\nu\acute{\eta}\varsigma$ $\kappa\acute{\iota}\kappa\lambda\omicron\varsigma$ I, 564.
- Aelius Stilo, Varronis magister II, 128.

*) Quaecumque uncis includuntur ab editore profecta sunt. I. L. I.

ἀένας et *ἀέννας* I, 450.

Aeoli insulae terrae motibus infestatae I, 605.

Aequivoca generatio II, 409 sq.

Ær calidus sursum adscendens I, 358. — *Iovis, Iunonis, Minervae, aliorumque Deorum nomine insignitus* II, 92. — *pellucidior humidus* II, 289 seq. — *calidus secundum Aristot.* I, 342. — *frigidus secundum Stoicos* II, 390. — *putredini non obnoxius* II, 404. — *sursum tollitur* II, 480. *aëris color* II, 130. *aëris superioris orbicularis motus* I, 352 sq.

Æria animalia II, 454.

ἀέρια ζῷα II, 199.

Aes in igne praeparatum melius sonat II, 189.

Acsopi fabulae I, 520 sq.

Africae circumnavigatio sub rege Nechone I, 302.

Africus ventus I, 580.

ἀγαθόν i. e. *summuu donum* I, 359.

ἀφρόνιτρον II, 222.

ἀγένητος et *ἀγέννητος* I, 268.

Aggregatio II, 463.

Ἄγλαός et *Ἀγακλῆς* idem nomen I, 391.

Ἀγύπτια ὄσπρακα II, 222.

αἰεὶ I, 633. II, 440.

αἴγες caprae ab *αἴσσειν* verbo I, 362 sq.

αἰνίττεσθαι εἰς τι I, 224. [*Jacobs ad Achill. Tat. p. 532.*]

αἰών I, 283.

αἰώρα Platonis I, 514 sq. [*Alex. v. Humboldt üb. d. Bau u. d. Wirk. der Vulcane p. 33. Examen critique p. 274.*]

αἰθάλη, κάπνος et *λεγνός* quomodo differant II, 518.

αἰθήρ secundum Anaxagoram I, 140. *αἰθέρος* etymologia I, 335 sqq.

αἰτία et *ἀρχή* differunt II, 349.

ἀκαλίφη *urtica marina* I, 158.

ἄκαπνα ξύλα II, 188. 191.

ἄκαινα I, 258. II, 675.

ἀκινήτίζειν II, 407.

Ἀκτινογραφίη Democriti II, 283.

Albani montis eruptio I, 407.

Alberti Magni Meteorologica II, 536 sqq. *Argenti vivi exsiccatio secundum Albertum Magnum* II, 566.

ἀλέα I, 429.

ἄλες de omni salium genere II, 474.

Alexandri Aphrodisiensis commentarii II, 196. — in *libros de caelo* I, 167. — *commentarii in Meteora* II, 91. *Alexander quartum Meteorologicorum librum tertium de generat. et interitu esse censet* II, 107.

Ἀλεξανδριτικὰ σκεύη II, 222.

ἄλιος i. e. *ἥλιος* quia sale nutritur I, 270.

Ἀλκμῶν et *Ἀλκμαίων* idem nomen I, 392.

Alluviones fluminum I, 479 sq.

ἀλμυρόν et *πικρόν* non differunt I, 507.

ἄλωνία I, 134.

- ἄλωος et ἀλώη locus frugibus tendendis destinatus II, 269.
- Ἄρπυιαι fluvius I, 470. [cfr. *Achillem Tat.* I, 18. p. 23. ed. *Jacobs.* *Himerii eclog.* XIII, 7. p. 214. ed. *Wernsdorf.* *Alex. v. Humboldt Examen critique* p. 273.]
- Ἄλumen II, 327.
- ἄμα cum participio absque δέ I, 368.
- Ἀμαλγαμatio II, 501.
- Ἀμαρορίσιν aquae marinae causa I, 520.
- ἄμύξιαι stellae ursae maioris I, 202.
- Ἀμισενίον ferrum II, 471.
- Ἀμμωνίος magnus philosophus I, 183. 256. II, 137. 145. 215. 224.
- ἄνὰ λόγον et ἀνάλογον I, 477. 659. II, 271. 298.
- * ἄναβρασμός II, 119.
- Ἀνακολυθίων I, 359. 519. II, 191. Ἀνακολυθίωνος genus ubi oratio transit ex activo in passivum I, 550.
- ἄναδιδόναι sensu intransitivo I, 516.
- ἄνακαμψίπνοοι ἄνεμοι I, 579.
- ἄνακλάσθαι ἀπό τινος I, 619.
- ἀνάλογον et ἀνὰ λόγον vid. v. ἀνά.
- ἄναπεπτόμενος τόπος I, 572.
- ἄνατέλλειν et ἐπιτέλλειν quomodo diff. I, 416.
- ἄναθυμίασις de quovis vapore II, 249.
- Ἀναξαγόρας solem μύδρον νομάειν I, 136. — lapidis delapsum praedixisse fertur I, 407. Ἀναξαγόρας sententia de lactea via I, 413. — — de fontium origine I, 449. — — de terrae motibus I, 587. — — de amaritudine maris I, 526. — dictum de mari I, 493. — explicatio fulgurum I, 616. — ὁμοιομερῆ II, 498. Ἀναξαγόρας et Δημοκρίτους iunctim laudati ab Aristotele I, 382.
- Ἀναξαγόρει I, 439.
- Ἀναξαμανδρίου de natura maris opinio I, 268. — ventorum explicatio I, 445. — de fulminum origine sententia II, 261. Ἀναξαμανδρῆς terrae motum praedixit I, 407.
- Ἀναξίμανος de grandine sententia I, 436. — explicatio terrae motuum I, 585. — — iridis II, 284.
- Ἀνδρονίκου Ρωδίου liber de ordine operum Aristotelis II, 370.
- Ἄνδρονίκων et Ἄνδρων idem nomen I, 392.
- * ἄνεμόσυρις II, 86. [Ita enim scribendum. Cfr. *Sturz, dial. Maced. et Alex.*, p. 68 sq.]
- Ἄνιμα vegetans, generans et nutriens II, 179. ἄνιματος sedes in sanguine II, 489.
- Ἄνιμα succino retenta observata II, p. VIII. 523.
- Ἄνιμα in igne et aëre II, 199. — fulmine interfecta post mortem electrica interdum luce splendent II, 245. — in nive procreata II, 409. — in rebus putridis progenita II, 408.
- Ἄνιμος magnus I, 284.

- ἄνω, τὰ ἄνω I, 343. ἄνω τῶν ποταμῶν proverbialiter dictum I, 517 sq. ὁ ἄνω πόλος I, 563. ἀνομοιομερῆ et ὁμοιομερῆ explicantur II, 496. ἀνωμαλία nubium II, 276, 293. ἄνωθεν I, 341. — et ἄνω conf. [cf. Jacobs ad Achill. Tat. p. 660.] * ἀντανίσωσις I, 158. ἀνθήλια II, 320. ἀνθήλιος I, 574. Anthemius Trallianus I, 593. ἄνθραξ II, 517. ἀντιφράττειν I, 414. II, 439. ἀντικειμένων varia genera II, 414. ἀντιμεθίστασθαι i. q. ἀντιπερῖστασθαι II, 508. ἀντιπερίστασις I, 404. — calor et frigidus I, 440. — oppositorum II, 248. Antipheron Orites II, 288. eius historia II, 121. Aoristi usus II, 435. * ἀπαρέγκλιτος I, 145. ἄπηκτον et ἄτηκτον confusa II, 220. ἀπηλιώτης I, 574. Apes ex bubus procreatae II, 173. ἀπεψία et πέψις II, 255. 413. 422 sq. ἀπεψίαι cruditates II, 443. Aphrodisiensis philosophus II, 196. ἄπλητος I, 514. ἀπλωῶς II, 456. ἀπλωῶς καὶ κυρίως opp. τίς II, 177. ἀπό et ἰπό confusa II, 278. ἀπόδειξις II, 231. Apodosis confusa cum protasi II, 391. ἀποφράττειν II, 439. ἀπόγειοι οὖροι II, 289. ἀποκαλεῖν de frigore II, 461. ἀποκλήρωσις I, 154. Apollonius Rhodius κατ' ἐξοχὴν vocatur ὁ ποιητής II, 86. ἄπωσις, ἔπωσις et ὠσις diff. II, 509. ἀποσπινθηρίζειν I, 368. ἀπτεισθαι I, 326 sq. ἄπυρος χρυσός II, 432. ἀπύρηνοι καρποί II, 494. Apyroti carbunculi II, 517. Aqua naturam suam ex humo trahit I, 517. — ὠμή II, 429. — non crassescit II, 467. — mollis secundum Galenum II, 455. — radios luminis frangi II, 117. aquae refrigeratio in sole I, 442. — qualis putrescat II, 404. Aquiloniis ventis flantibus res minus putrescunt, quam austriinis II, 406. Aradius fons I, 473 sq. Araxes i. q. Iaxartes I, 457. Arcadiae flumina a terra absorpta et deinde reddita I, 470. Arcadicum vinum II, 521. ἀρχή et αἰτία differunt I, 349. τὴν ἀρχὴν, ἐπ' ἀρχὴν prorsus I, 368. II, 577. ἀρχαί secundum Aristot. I, 329. Archelai terrae motuum explicatio I, 588.

- Archimedis Optica II, 94 sq.
- Arcus caelestis mirae formae II, 129. v. *Iris*.
- Areae II, 269.
- Argentum vivum et hydrargyrum diff. II, 500. argenti vivi exsiccatio secundum Albertum Magnum II, 566.
- Argentei* montes I, 467.
- ἀργῆς κεραυνός* I, 134. 165. II, 258.
- Argolicum vinum II, 521.
- Ἄργος πολυδίψιον* I, 482.
- ἄργυρος χρυτός* II, 500.
- Aristarchi Samii de universa natura opinio I, 137.
- Ἀρίστειος* et *Λοτείος* conf. I, 395.
- Aristoteles num pharmacopola fuerit II, 433. — in Euripo vitam finivisse dicitur I, 599.
- Aristotelis operum origo ex discipulorum notationibus II, 314. — librorum physicorum ordo II, 354 sqq. — astronomicus liber I, 415. — physicarum auscultationum fragmenta II, 200. — librorum de caelo et de physica auscultatione duplex recensio I, 415. — liber de ventis I, 299. — de elementis libri I, 537. II, 354. — libri de generatione et interitu quomodo cum Meteorologicis cohaereant II, 356. — liber de sensu et sensibili olim multo plenior I, 358. II, 217. 297. — *id. περὶ αἰσθητικῆς καὶ αἰσθητοῦ* inscribendus I, 650. II, 358 not. — de partibus animalium libri Meteorologica excipiunt II, 236. — libri *περὶ τροφῆς* II, 418. 445. — liber de metallis I, 133. II, 326. 498 — *id.* Philoponi aetate non amplius exstitit I, 135. — libri *περὶ ὄψεως* I, 171. — Optica II, 94. 105. — liber de plantis I, 495. Aristoteles num libros de plantis conscripserit II, 366 sq. Aristotelis liber de adagiis I, 551. — Problemata olim locupletiora II, 194. — *ζῳικὰ* II, 363. Aristoteles librum *περὶ μέθης* conscripsit II, 482. — veterum scriptorum opinionem consulto corruptisse dicitur I, 413. — parvus in exemplorum copia saepe numero recurrentium II, 535. Aristotelis verba in scriptis quae hodie extant, non obvia II, 90. — libri qui in aliis scriptis tanquam testes advocantur, ad haec ipsa saepe numero provocant II, 357. — verba a serioris aevi scriptoribus fontium derivatorum auctoritate laudari solent II, 445. Aristoteles multa a prioribus philosophis mutua sumsit I, 363. — opinionibus a se ipso damnatis utitur I, 385. II, 274. — de ventis theoria I, 446. 542 sq. II, 282. — de Nili incrementis sententia I, 467. — terrae motuum explicatio I, 589. — visus theoria II, 273. — modestia I, 322. 421 sq.
- Ἀρχίνιοι* montes I, 464.
- Ἄρραβία* I, 443.
- Arrianus physicus I, 138.
- Arrianus Stoicus Aristotelem in explicatione meteororum sequi-

- tur I, 381. II, 250. eius de cometis doctrina I, 381.
- Ars** naturam imitatur II, 442.
- ἀρσενικόν** II, 328.
- Articulus** repetitus I, 624. — alteri membro additur, altero detrahitur I, 338. 444. II, 271. 323. 576.
- ἄρτος ἐψημένος** II, 436.
- Arundinum** varia genera II, 507.
- Asclepiodoti** terrae motuum explicatio I, 590.
- Asclepiodotus** Stoicus II, 222.
- Asiae** urbes terrae motu dirutae I, 597.
- Ἀσκαρίδες** in ventre II, 446.
- Asphaltites** lacus I, 534 [cfr. *mare mortuum*].
- Ἀστέϊος** Archon I, 395.
- ἀστήρ** et **ἄστρον** diff. I, 361.
- Astra** ignea secundum Heraclitum I, 149. — oceano nutriuntur I, 509 sq. — rubicunda II, 291. astrorum in caelo adornatio I, 318. 321.
- ἀστραπή** quid sit I, 613. II, 248.
- ἀσφράπτειν** metaphorica significatione II, 258.
- Astrologia** i. q. **Astronomia** I, 139.
- ἄστρον** *canicula* I, 529. — et **ἀστήρ** diff. I, 361.
- Astronomiae** qui primi inventores fuerint I, 393 sq.
- Atabulus** ventus I, 576.
- ἄτηκτον** et **ἄπηκτον** conf. II, 220.
- ἀτενίξειν** I, 394.
- Ἀτλαντικὸν πέλαγος** I, 426 sq.
- Atlantis** I, 516. [v. *Alex. v. Humboldt kritische Untersuchungen* I, p. 256 sqq. *Bach, Solonis Atheniensis carmina* p. 35 sq. 113sq. *Kleine, Quaestiones quaedam de Solonis vita et fragmentis*. Duisb. 1832, p. 8.]
- ἀτιμίξειν** I, 350 sq.
- αὔανσις** et **αὐότης** II, 401.
- Aurae** matutinae II, 288 sq. — dicuntur odores II, 513.
- Aurora** borealis I, 374. — — in Aegypto visa II, 330.
- Aurum** soli congruum I, 199. — coquitur II, 191. — coctum II, 432. auri bractea I, 437.
- Auster** hebetat visum et auditum II, 294 sq. austri natura I, 529 sq.
- ἀντόματος γένους** II, 409.
- αὐτός** p. **ἑαυτοῦ** II, 430.
- αὐτοῦ ταύτη** II, 315.
- Ἄξεινος Πόντος** I, 250.
- ἄζων** II, 303.

B. B.

- Babyloniorum** explicatio terrae motuum I, 584. — observationes astronomicae I, 392 sq.
- βαφή** *σιδήρου* II, 570.
- βιάπτειν** durare II, 470.
- βαρός** et **βραδύς** conf. II, 188.
- βασιλικὰ καρνά** II, 224.
- βαθία** Ponti I, 473.
- βανκάλιον** I, 231.
- βεβρεγμένον** et **διερόν** II, 203. 462.

- βερεκυνθίας* ventus I, 308.
- Blancani* explicatio locor. mathemat. in Meteorolog. lib. III. II, 231 sq.
- βοοστάσιον* I, 259 [scribe *βοοστάσιον*].
- βορβορηνγμός, βορβορύζειν* I, 231. II, 86.
- Boreae* natura I, 530.
- Boreales* plagae altissimae secundum Aristotelem I, 505 sq. II, 581 sq. [*ἄνωθεν* i. e. *a septentrionibus* legitur ap. *Himerum* Eclog. V, 6. p. 481.]
- βόρεια, τὰ, aquilonia tempora* II, 255.
- Bos*] Apes ex bubus procreatae II, 409.
- Bospori* meteorologica prodigia II, 271 sq.
- βόθρυνοι* I, 375.
- βούλεσθαι solere* I, 508.
- βούλκοι* I, 601.
- βρυδνπερία* II, 423.
- βρυδύς et βαρύς* conf. II, 188.
- βρυσματίαι σεισμολ* I, 590.
- βρυσταί* terrae motuum genus I, 590.
- Breviloquentia* I, 191. — in comparationibus I, 334 sq. 622. 648. II, 576. [cf. *Jacobs* ad *Achill. Tat.* p. 747.]
- βροντή* quomodo fiat II, 248.
- βροντῆς πνεῦμα* II, 260. *βρονταί τε καὶ ἀστραπαί* (Gewitter) II, 267.
- Bruttia* pix II, 503 [cf. *Jacob* ad *Luciani Alexandr.* XXI. p. 46.]
- Butyrum* veterum II, 481 sq.

C. X.

- Cacophonia* apud tersissimos scriptores I, 352. II, 576.
- Caeruleus* color I, 379. — *maris* II, 131.
- Calidi et frigidi* varia acceptiones II, 527.
- Callimachi* *Ἐκάλη* I, 188.
- Calor* post meridiem maximus I, 418. *Caloris* in terra causae I, 424. *Calor* latens I, 424. II, 463. *Caloris* externi et interni reciprocatio II, 403. *Calor* externus putredinis causa, non innatus II, 406. *Calor* naturalis et innatus II, 413. *calor* frigoris vi condensatus II, 461. *Caloris* diminutio in aëre I, 343.
- Canales* vi fulminum sub terra effossi (*Blitzröhren*) II, 247.
- Caniculae* stella terra major I, 139.
- Canobus* I, 143. *Canobi* stella terra major I, 139.
- Carbunculus* II, 517.
- Caspii* maris vera forma I, 470 sq.
- Categoriarum* Aristotelis liber vocatur *λόγος περὶ τοῦ πάσχειν καὶ τοῦ πεπὸνθέναι* II, 360.
- Catena*e a Xerxe in Hellespondum deiectae I, 356. [cf. *Wernsdorf* ad *Himer. Orat.* II, 26. p. 413. *K. O. Müller* in *Götting. Gelehrte Anzeigen* 1834, nr. 60, p. 587. *Ideler, die Sage vom Schuss des Tell* p. 66.]
- Caucasi* altitudo I, 457. *Caucasus* mons i. q. *Imaus* I, 455.
- Caurus* ventus I, 580.
- Celtibericum* ferrum II, 471.

- Cavernae spatiosae telluris I,**
 594 sq.
χαλαζοῦσθαι I, 230.
Chalcidius contendit Aristotelem
 obscuritati studuisse II, 573.
Chaldaeorum observationes astro-
 nomicae I, 393. — de cometis
 sententiae II, 330.
Chalybicum ferrum II, 470.
Chaoniae fons I, 535.
Charimandri de cometis Eber
 I, 380.
χάσμα I, 375.
χασματῶν σεισμοί I, 590.
χέδρονα explicantur II, 526.
Chiasmus vocabulorum I, 434.
χιονίζεσθαι I, 230.
χολή II, 492.
χώρα et χροά conf. II, 296.
χρησιμεύειν I, 152.
Chremetes fluvius I, 465.
χροά et χροά I, 375. II, 293.
 χροά et χώρα conf. II, 296.
χρυσόκολλα II, 148. 160. 548. 584.
Chrysorrhoeas Iudaeae fluvius I,
 250.
χρυσορροάς Nilus vocatur I, 250.
 II, 575.
χυμός aquarum I, 536 sq.
Cicero vituperatur I, 337.
Cinis salsuginem prae se fert I,
 524. Cineres montium ignivomo-
 rum vi procul abducti I, 605 sq.
Circuli figura II, 252.
Circumstantia i. q. περίστασις
 II, 508.
Clara fulmina II, 258.
Clidemus I, 617.
Cnidium vinum in Aegypto I, 169.
Coelo tactus nullo igne decine-
 rescit II, 264.
Colla ex piscibus II, 450.
Color aëris marisque II, 130. —
 siderum II, 131 [notum est,
 planetis colores esse tributos ab
 astrologis. cfr. *Vettius Vate-*
us ap. *Salmas. de anno cli-*
macter. p. 620. *Kircher Oedip.*
Aegypt. II, p. 179. *Kopp de*
difficultat. interpret. §. 282. Vol.
 I, p. 335. §. 293. *ibid.* p. 346 sq.].
 Colores iridis quot II, 138. —
 temperatione fiunt II, 271. Co-
 lorum theoria *Goethii* cum
 Aristotelica congruit II, 293.
 Colorum affinitas et transitus ex
 altero in alterum I, 375 sqq.
Columna (Wasserhose) II, 251.
Cometa anni* 565. I, 187. —
 Olymp. CII, 4. I, 390. de co-
 metis veterum opiniones I, 379
 sqq. Cometarum varia genera
 I, 399. Cometae tempestatum
 indices I, 403. — in septen-
 trionalibus plagis visi I, 408.
Comparativus pro positivo I, 320.
Compendiaria nota pro ἥλιος
 II, 270.
Concoctrix naturae facultas II,
 413.
Congelata corpora non putre-
 scunt II, 407.
Conglobatum fulmen II, 260.
Constantini visum II, 320. [Si-
 milia phaenomena alibi etiam
 in chronicis notata sunt. cfr.
L. abbe Bibl. mser. I, p. 283.

333. *Martene Anecd.* III, p. 1401. *Bouquet Her. Francic. script.* V, p. 386.]
- Contraria simul esse nequeunt I, 235. Contrarium ex contrario vocabulum supplendum II, 431 sq. Contraria contrariis nutriuntur II, 464. 475. 493.
- Controversias primo loco ponit Aristoteles deinceps expediendas I, 508.
- Coque* de remediis II, 433. coctum aurum II, 432.
- Corallium sub undis molle II, 226.
- Coraxorum populus I, 472.
- Corona borealis I, 306. Coronae atmosphaericae coloratae II, 107 sq. — circa planetas II, 270. — interdiu rarae II, 294. — circa lucernas *ibid.*
- Corpus omne undequaque divisibile II, 275. Corpora ex omnibus elementis constant II, 453. — organica quibus partibus constant II, 530.
- Cretae insulae clima mutatum I, 356.
- Cruda* senectus II, 429.
- Cruditates* II, 443.
- Crux quam Constantinus vidit II, 320 (cfr. v. *Constantinus*).
- Ctesias exigua fide condignus I, 534.
- Cyllene mons I, 148.
- Cynipes ex ficis procreati II, 409.
- D. Δ.**
- Daedali statuae II, 502.
- Damascius I, 217.
- Danubius congelatus I, 249 sq.
- Dativi usus I, 531.
- δέ δὲ I, 371. II, 270 [δὲ post δέ saepissime excidisse monuit etiam *Jacobs* in *Animadv. ad Athen.* p. 332. cfr. *ad Achill. Tat.* p. 401]. δέ in apodosi I, 441. δὲ et δεῖ conf. I, 336. 485. II, 196. 618. δὲ et δ' ἤδη conf. II, 499. δε post tertium quartumve vocabulum I, 359.
- δεῖ et δὲ conf. I, 336. 485. II, 196. 618.
- δέλλη ὄψιη, πρωΐη, ἐσπέρα II, 114.
- Delabi ros dicitur II, 329.
- δέλφινες, οἶ, stellae delphini I, 202.
- Democriti de cometis doctrina I, 381 sq. — de lactea via opinio I, 410. 414. — explicatio terrae motuum I, 585. — visus theoria II, 273. — ἐκπέτασμα et ἀκτινογραφία II, 283.
- Destillatio veteribus nota [cfr. *Alex. v. Humboldt kritische Untersuch.* Th. I. p. 509 sqq.].
- Deucalionis κατακλυσμός I, 484.
- διαφορά et εἶδος quomodo diff. II, 450.
- διάγραμμα de figuris mathematicis II, 203.
- διακοσμεῖν vid. v. διακόσμησις.
- διακόσμησις et διακοσμεῖν I, 319. 646. — οὐρανοῦ II, 576.
- διάμετρος diagonalis linea II, 510. diametrum terrae inter et solis ratio I, 140. κατὰ διάμετρον κινεῖσθαι I, 373.
- Dianae Ephesiae templum I, 266.

- διάσπασις* et *διάστασις* confus. II, 278.
διασπᾶσθαι II, 328.
διάστασις et *διάσπασις* confusa II, 278.
διαστρέφονται οἱ κέραμοι ἐν τῇ καμίνῳ II, 171. 229. 468 sqq.
 * *διαδιγῆ* vox Democritea II, 439.
διᾶττειν I, 370.
διερὸν definitur II, 203. et *βεβρηγμένον* II, 462.
διεσπαρμένος et *διεσπασμένος* confusa II, 247.
diluvium sub Deucalione I, 484.
diluviones apud Graecos celebratae I, 484 sq.
δίνησις II, 509.
Dinocrates et *Dinochares* idem nomen I, 391.
διὸ καὶ II, 515. 527. 528.
Diocles I, 157. pro *Diocletianus* dictum I, 392.
Diocletiani aera I, 186 sq.
Diodotus et *Theodotus* idem nomen I, 392. *Diodotus* astrologus I, 182.
Diogenis Apolloniatae de natura maris opinio I, 268. — terrae motuum explicatio I, 588. — de fulminis origine sententia II, 261.
διόλου num disiungendum II, 516.
διόπερ καθάπερ I, 453.
Dioptra II, 159.
Dioscuri (*ignis Sancti Elmi*) II, 244.
δίπλωμα viae lacteae I, 420.
διτυρογραφία scribarum I, 421 485. II, 499.
Dodona I, 485.
δοκεῖν] *φαίνεσθαι δοκεῖν* et *δοκεῖν σημαίνειν* I, 338.
δοκίας I, 195.
δοῦναι τὴν αἰτίαν I, 632.
δρακόντιον II, 148.
δρόμημα I, 204.
δρόσοι πίπτονσι II, 329.
Dulcis aquae fontes in mari I,
Duplex iris quid significet I, 284.
Duratio ferri II, 470.
Durities corporum II, 462.
δύναμις et *ἐνέργεια* II, 532 sq.
δυνατόν et *ἐνδεχόμενον* quomodo diff. I, 396.
δυοῖν et *δυεῖν* II, 270. 493 [cfr. *Lobeck. ad Phrynichum* p. 210. *Seidler. ad Euripid. Electr.* 95. *Blomfield. ad Aeschyl. Prometh.* 893. *Wellauer. ibid.* 180].
δυσί II, 460. 493.
δυσπεψία II, 423.

E. E. II.

- ῆ* cum *ι* confus. I, 285. *ῆ* et *γάρ* confus. II, 172. *ῆ* et *εἰ* confus. I, 501.
ἐάν cum indicativo I, 442.
Ebenus II, 495 sq.
Eclipticam quis primus observaverit I, 199.
ἐχόμενον, τό, II, 297.
ἔδει et *εἶδει* confus. II, 207.
Ἡρακλειτος γολῶ I, 615.
ἐφρεξῆς, τά, I, 326 sq.

- ἔγκατακλῶν II, 322.
 ἔγκύκλιαι I, 323.
 ἔγκύκλιοι λόγοι Aristotelis sunt
 problemata II, 362.
 εἰ et ἦ confus. I, 501.
 εἰς in comparationibus I, 340.
 εἰδωλοποιεῖν in *catasterismos re-*
ferre I, 211.
 εἶδος II, 450.
 εἰλικρινές I, 344 sq. II, 376.
 εἰς in temporum notationibus I,
 492.
 ἐκ praepositionis usus I, 432.
 ἐκδεδεμένον ἄστρον I, 418.
 ἐκδιαφορεῖν II, 174.
 ἐκκεῖσθαι extra iacere II, 309.
 ἐκνεφίαι II, 250.
 Ἐκπετάσματα Democriti II, 283.
 Electricitas animalium spontanea
 II, 245.
 Electrum succinum II, 521 sqq.
 ἤλεκτρον metallum II, 163.
 Elementa secundum Aristotelem
 alterum in alterum transeunt I,
 336. II, 186. — secundum cer-
 tas rationes in rebus constata
 esse II, 398. elementorum na-
 tura secundum Aristot. II, 389.
 — transitus I, 426. — — ab
 Empedocle negatur I, 340.
 Ἑλιάδες I, 199.
 Elicii Iovis cultus II, 240.
 ἥλιος - vocabuli ellipsis - II, 270.
 ἔλιμος II, 221.
 Ἑλλάς proprie sic dicta I, 482.
 Ellipsis I, 192. — audacior I,
 192. II, 107. — vocabuli ἥλιος
 II, 270.
 Ἐμινθεσ II, 446. quomodo gene-
 rantur II, 194.
 ἔξις et ὄσις diff. II, 509.
 ἐμφράττειν II, 439.
 ἤμικυκλος, ἦ, II, 143.
 ἔμμεσα καὶ πάντα secundum Pla-
 tonem II, 139.
 Empedoclis scripta II, 451. —
 explicatio fulgurum I, 616. —
 opinio de natura maris I, 269.
 — — de transitu elementorum
 I, 349. — — de amaritudine
 maris I, 523. II, 681. — visus
 theoria II, 273. Empedocles
 contra Aristotelem defenditur
 II, 513. — sententia de lu-
 mine extrinsecus in terram ad-
 lato I, 360.
 Ἐμπεδοτύμιος I, 218.
 ἐμπίδες culicum genus II, 176.
 ἐνδεχόμενον et δυνατόν quomodo
 diff. I, 396.
 ἐνδεδεμένα ἄστρα I, 418.
 ἐνδοτέρως I, 214.
 ἐνέργεια II, 198. — et δύναμις
 II, 532 sq.
 ἐννοσιγεῖος Neptunus I, 583.
 ἐντελέχεια II, 198.
 ἐπαγωγή quid sit II, 394.
 ἐπακτὸν ὕδωρ II, 463.
 ἐπαλλάττειν II, 516.
 ἐπανακεφαλαίωσις II, 219.
 ἐπί adverbiorum periphrasi in-
 servit I, 368. 574.
 ἐπί et ἀπό conf. I, 574.
 Epicurus sidera φαινόμενα κατ'
 ἔμφρασιν esse opinatus est I, 511.
 Epicuri explicatio terrae mo-

- tuum I, 587. — de grandine sententia I, 439. — visus theoria II, 273. — de fulgure sententia I, 618.
- ἐπιιδόναι sensu intransitivo I, 492 sq.
- ἐπίδοσις I, 478.
- ἐπιφράττειν II, 439.
- Epigenes I, 394.
- ἐπικλίνθαι terrae motuum genus I, 590.
- ἐπιπρόσθεσις et ἐπιπρόσθησις I, 378.
- ἐπισημάσια II, 278.
- ἐπισημαίνειν significare II, 278.
- ἐπιτέλλειν et ἀνατέλλειν quomodo diff. I, 416.
- ἔπωσις, ἄπωσις et ὄσις diff. II, 509.
- ἐφρανός II, 427.
- ἔψημα supra II, 212.
- ἐπίτιπορος Pleiadum epitheton I, 203.
- ἦρα i. e. ἀήρ I, 219.
- Erasinus fluvius I, 470.
- Erasistratus Aristotelis sententiam detorsit notante Galeno II, 443 sq.
- Ἐρεχθεύς et Ἐριχθόμιος idem nomen I, 392.
- Erythiae boves ab Hercule rapti I, 535.
- ἔσω θάλαττα, ἦ, I, 519.
- Esoterici Aristotelis libri II, 362.
- ἔσχατα, τὰ, explicantur II, 532.
- Etesiae noctu cessant I, 560. — Hispanici I, 582.
- ἔτι δέ II, 267 sq. ἔτε et ὄτε conf. II, 492.
- Etruscorum rituales libri II, 241.
- Euboea terrae motibus obnoxia I, 600.
- Euclees Archon I, 390 sq.
- Euclides Archon I, 391.
- Eudemus Aristotelicus II, 373.
- Eudemus* dialogus Aristotelis II, 383 sq.
- Euripides theologis adnumeratus I, 274. — Anaxagoras II, 338.
- Euripus I, 599.
- Eurus imbres affert I, 580. II, 290.
- Euthymenis Massaliensis expeditio I, 464.
- Evaporatione et congelatione levissima quaeque distillantur I, 512.
- ἔξηγήτης, ὁ, (i. e. Alexander Aphrodis.) I, 185.
- Exempla eadem saepe recurring apud Aristotelem II, 535.
- ἔξινοῦν vinum in aquam mutare II, 186.
- ἔξωφανῆ κάτοπτρα I, 156.
- Exoterici Aristotelis libri II, 362.
- Experimenta salsuginem aquae probantia I, 533 sq.
- Exsorbentia* vasa Aristoteli nota I, 513.
- Externum mare I, 456. 570.
- ἐνδία de calore usurpatum I, 431.
- ἐνκρωίς in prosariis scriptoribus I, 482.
- ἐνκρατος I, 398.
- ἐνόριστον et δυνόριστον definiuntur II, 395 sq.
- ἐνθάθη μόρια, τὰ, II, 493.

ἐθρόνοτος I, 574.

εὐθνορία I, 257.

εὐθνορία I, 257.

F. Φ.

Fabulae de Atreo et Thyeste cum astronomicis mythis cohaerent I, 410. — ex poetarum verbis ortae I, 356 sq.

Fagus refugium contra fulmina II, 242.

φαίνειν et φέρειν confusa I, 507. φαίνεσθαι cum Particip. et φαίνεσθαι cum Infinitivo differunt I, 526. φαινόμενα κατ' ὑπόστασιν I, 321. — κατ' ἔμφασιν ibid. φαίνεσθαι δοκῶν et δοκῶν σημαίνειν I, 338.

φανώτερος I, 143.

φάρμακα ἔπειν II, 433.

Φάσις et Φᾶσις I, 457.

Fata Morgana II, 126. 286. [de qua cfr. etiam Swinburne, *Travels*, Vol. I, p. 365. Houel, *Voyage pittoresque des îles de Sicile* etc., Vol. II, p. 2.]

φέρειν et φαίνειν confusa I, 507.

φησί omisso τις I, 183.

Ferrum fulmen avertit II, 241. ferri duratio II, 470. ferrum liquandi methodus II, 563.

φλέγμα II, 426. — sanguinis quid significet II, 492.

Figularis ars II, 468 sq.

Figurae ab ipso Aristotele additae I, 420 sq.

φιλόσοφος — ὁ μέγας φιλόσοφος vid. Ammonius.

Fixae stellae longius remotae ac Sol I, 414.

Flamma definitur I, 367. II, 267. flamma fumus ardens II, 133.

Florus, Florentius, Florentinus idem scriptor vocatur I, 392.

Flumen per plures diei horas exsiccatum II, 538 sq. — calidioris aëris a terra adscendens I, 358.

Fluvii καταπινόμενοι I, 470.

Fluxus et refluxus maris I, 598. — — — prope Euboeam II, 329.

φολιδονίδες vox corrupta II, 232.

φολῖς et λεπῖς differunt II, 232.

Fontium calor hiemalis I, 169. — origo I, 449. fontes periodici I, 450. — hieme calidi I, 441. fons Indicus memoratu dignus I, 534.

φορά i. q. πλῆθος I, 196. φορά et φθορά confusa I, 412. — et κίνησις differunt I, 318.

Formae dignitas II, 530.

Fragmentum ex physica auscultatione Aristotelis II, 200.

Frigidos ventos humum in Graecia exsiccare I, 432. frigidi et calidi variae acceptiones II, 527.

φθίνειν i. q. ἀλλοιοῦσθαι I, 476.

φθορά et φορά confusa I, 412.

Fucus natans in Atlantico oceano I, 504. [cfr. *Alex. v. Humboldt kritische Untersuchungen* II, 34 sqq.]

Fulgura sereno caelo delapsa I, 616.

Fulgurales lapides II, 246.

Fulmina in Graecia et Italia vere et autumnno frequentissima I, 601. fulmen post tonitru I, 615. fulmina averruncandi methodi II, 241. fulmina avertendi veteres nullam methodum noverunt II, 243. fulmina transfigurata in lapidos II, 246. fulmina ex humo prodeuntia II, 247. fulminum genera II, 259. fulminis venti II, 260. — mira opera II, 263 sq.

Fumo ardente flamma oritur I, 367. II, 133. fumus quid sit I, 518. II, 267. — in Liparæ insulae caminis ventorum significat directionem I, 606.

Futuri usus I, 572. II, 490. 566.

φύματα II, 426.

φυσική γένεσις II, 397.

φύσις periphrastice I, 367. II, 394. [*Krabinger ad Synes. de regn. p. 190, de provid. p. 132.*] quot significationibus dicatur II, 414 sq.

G. I.

γάλα pro γαλαξίας I, 411.

γάρ initio narrationis positum explanationem antecessorum exhibet I, 363. γάρ et ἦ confusa II, 172. γάρ et οὖν confusa II, 299.

γῆ] ὑπὸ γῆς — ἐπὶ γῆς — ὑπὲρ γῆς et ὑπὸ γῆν — ἐπὶ γῆν — ὑπὲρ γῆν quomodo differant I, 182. II, 257. ὑπὸ γῆν II, 325. 326.

Γέμιος an Γεμίος II, 128.

Gemmarum lapidumque studium apud veteres II, 338.

Genealogiarum ratio apud Graecos II, 286.

Tom. II.

Generalia tractanda sunt ante particularia II, 366 sq.

Generatio aequivoca II, 409 sq. — omnium rerum finis II, 425.

γένεσις φυσική II, 397 sq. — αὐτόματος II, 409.

γενητός et **γεννητός** I, 260.

γῆρας quid sit II, 401.

Germaniae portenta II, 272.

Genitivi usus omissio ὄντος, οὐσης I, 375.

γέλαστον II, 184.

γίνεσθαι et **γίγνεσθαι** I, 323.

γλευκίτης οἶνος II, 212.

γλισχρόν καὶ **ψαθυρόν** II, 511. — et **κραυρόν** oppos. *ibid.*

Glossema apud Aristotelem I, 412.

γονή et **σπέρμα** differunt II, 527.

Γραικοί I, 485 sqq.

γραφεῖς et **γραφής** II, 271.

Grandinis explicatio secundum veteres I, 434 sqq. grandines cum strepitu delabentes I, 438. grandinis et nivis lapsu tempestates sedantur II, 255. [grandines oscillis averti credebant veteres, *cf. Heyne opuscula T. VI, p. 258. De oscillis vid. Heyne ad Virgil. Georg. II, 389, interpretes ad Hesych. v. αἰώρα p. 180, n. 6. Klotz von geschnittenen Steinen p. 117 sq. Böttiger deutscher Mercur 1795, Vol. IV, p. 337.*]

Gravitationis systema I, 497.

Guttae colorem non formam reddunt II, 275.

H.

Habitabiles terrae regiones I, 564.

Halo cur rotunda sit II, 297. halones II, 268. — circa lunam II, 277. halonis diameter,

- quanti sit, Olympiodoro non ignotum II, 119.
- Harmonica** arithmeticae affinis II, 276.
- Helena** electricum phaenomenon II, 244.
- Helice** et Bura mari mersae I, 389.
- Hellespontias** ventus I, 308 [cfr. Wernsdorf ad Himerii eclogas XXXVI, 1. p. 308 sq.].
- Heraclea** Ponti I, 605.
- Heracliteum** dogma I, 351. — — de transitu elementorum I, 426. — — de mundi ἐκπύρωσι I, 487.
- Heraclitus** Chius I, 383 sq. — cum Empedocle confusus I, 284. — mundum non aeternum esse censuit I, 483. Heracliti in philosophando confidentia I, 422. Heraclitum respexit Aristoteles I, 336. 648.
- Herculis** fons apud Gaditanos I, 290.
- Hermippi** Smyrnaei liber de ordine operum Aristotelis II, 370. — scripta de Aristotele II, 354.
- Herodoti** narratio ex Aeschylō petita I, 356.
- Herostrati** flagitium II, 266.
- Hermotimon**, Hermodorus, Hermotimus et Hermippus Anaxagorae magister vocatur I, 392.
- Hiera** insula I, 605.
- Hieronymi** Rhodii visus theoria II, 273.
- Hipparchi** visus theoria II, 273.
- Hippocratem** respicit Aristoteles I, 365 sq. Hippocratis Chii de lactea via opinio I, 416. — ventorum theoria I, 445.
- Hippocraticus** de carnibus liber spurcius II, 390.
- Hispana** pix II, 503.
- Homo** μικρὸς κόσμος I, 221.
- Homonymia** illustratur II, 531 sq.
- Horizontalis** refractio II, 99. 123.
- Horizontis** elevatio II, 288.
- Humida** loca exsiccata I, 482 [cfr. dissertationem meam inscriptam: *Ueber die angeblichen Veränderungen des Klima in: Berghaus Annalen* 1832, Fbr. Vol. V, p. 456. *Alex. v. Humboldt* Examen critique p. 307]. humidum et siccum quid sint II, 396. humidi et siccī notiones II, 449.
- Humiditates** et siccitates quinque modis generantur II, 204.
- Hydrargyrum** et argentum vivum differunt II, 500.
- Hydrophantarum** experimenta I, 272.
- Hydrostaticum** principium ab Archimede detectum I, 533.
- Hyperbaton** II, 275. 325.
- Hyrcanium** mare (*Arat-See*) I, 498 sq. [cfr. *Bachr* ad *Herod.* I, 203. et Vol. IV, p. 454.]

I. I.

- Iapyx** ventus I, 304. 575.
- ἴσως** quid significet II, 491.
- Idaea** pix II, 503.
- ἴδια** πρὸς τὰς αἰσθησεις II, 498.
- ἰδιώτερος** et **ἰδιώτης** II, 453.
- ἴδιον** apud prosarios scriptores I, 525.
- Ignis** omnia sibi assimilat secundum Theophrastum I, 137. — nutrimento eget I, 511. ignes fulminum more delapsi II, 245. igne degentia animalia II, 454. ignis quomodo agat in corpora II, 512. Igne non repleta sunt mundi extrema I, 339.

- Ἰκμυλεὺς Ζεὺς* II, 578.
- Imber lapidum* I, 407. — pro
aqua positum I, 426 [cfr. Me-
 teorologia veterum p. 160. ubi
 add. *Jacobs* ad anthologiam Pa-
 latinam Vol. VII, p. 368]. im-
 bres salsi I, 287.
- Impetratio fulminum* II, 241.
- Inachus fluvius* I, 469.
- Indiae grandines ingentes* I, 438.
 — et *Aethiopiae imbres aestivi*
 I, 444.
- Ineptae opiniones non perse-
 quendae* I, 522. 661.
- Infinitivus ab infinitivo pendens*
 I, 378.
- Insulam novam e mari surrexis-
 se* I, 378.
- Internum mare* I, 519.
- Iovis Elicii cultus* II, 240. *Iovis*
 nomine aër appellatur II, 92.
- Ἰππύς* et *Ἰππών* conf. I, 481.
- Iris et halones pluviam significant*
 I, 134. — pluvias denuntiat
 II, 132. irides duplices II, 128.
iris quomodo fiat II, 283. — quid
 significet II, 284. — plantarum
 odorem provocat II, 285 sq.
iridis origo et natura II, 285.
 — forma II, 276. — colores
 II, 283. — — septem secun-
 dum Ptolemaeum II, 138. *iris*
lunaris II, 272. — in catara-
 ctis II, 295. *Irides in oapitibus*
peregrinantium II, 287. *irides*
ternae II, 301. — quo tempore
 maxime fiant II, 317. *iris eur*
rotunda II, 157. *Iris deorum*
nuntia II, 92.
- Ismaricus ventus* I, 575.
- Ἰσως aequae* I, 142.
- Isthmum Corinthiacum perfodere*
 conatus est Nero I, 490 sq.
- ἱστορία* II, 168.
- Istri origo* I, 463.
- Ἰταλικοί* I, 382 sq.
- Iteratio eiusdem vocabuli intra*
 breve spatium I, 352.
- Juglandes Persicae* II, 224.
- Iunonis nomine aër appellatur*
 II, 90.
- Iuventus seniumque terrae* I, 476.
- Ἰξός* II, 502.

K.

- κάειν* et *καίειν* II, 461. — et
 composita de frigore usurpantur
 II, 461 [cfr. *Ovid. trist.* III,
 2, 8. *ustus ab assiduo frigore*
Pontus].
- καί* exexegeticum I, 371.
- καίπερ* I, 614.
- καλοῖνα* vasa II, 222.
- καλόν* i. q. τὸ κάλλος I, 358.
- κάμψις* definitur II, 508.
- κἄν εἰ* I, 334.
- κανωπικός* et *κανωβικός* I, 258.
- κάπνος*, *λιγνός* et *αἰθάλη* quid
 diff. II, 518.
- Κάρβας* ventus I, 308.
- κάρπος* II, 424.
- κάρνα βασιλικὰ καὶ Περσικὰ* II,
 224.
- κατὰ λόγον* II, 271.
- * *καταφροσύνην* II, 212.
- κατάρροι* II, 429.
- κάτοπτρα ὀπίσθια* II, 93.
- κάτωθεν* I, 371.
- κανθμός* de frigore II, 461.
- κεγχρωμῖς* II, 184. 584.
- κεγχρεμῖς* II, 584.
- κεῖθεν* et *ἐκεῖθεν* I, 433.
- κενεμβατεῖν*] ὁ λόγος *κενεμβα-*
τεῖ II, 205.
- κενόν* quid sit apud Aristotelem
 II, 509.
- κενός* ὁ λόγος ἂν ἀπῆ τὰ ἔργα
 secundum Demosth. II, 205.

κενολογεῖν I, 524.
 κέραμος II, 468. κέραμοι δια-
 στρέφονται ἐν τῇ καμίνῳ II,
 171. 229. 468.
 κεραυνόβλητα corpora non se-
 peliuntur II, 264.
 κεραυνός quid sit II, 259. ἀργῆς
 κεραυνός I, 134. 165. II, 258.
 * κίχραμις II, 184.
 κινεῖν de omni motu I, 484.
 κινήσιθων Neptunus I, 583.
 κίνησις εἰς τὸ πλάγιον II, 510.
 — et φορὰ differunt I, 318.
 κινναβάρι II, 148.
 κίσσησιρ pumex II, 225.
 κλαυτὰ ὄστρακα II, 222.
 Κλειόδημος et Κλειτόδημος idem
 nomen I, 391.
 κλιμάτιαι οἰσμοί I, 590.
 κνῖσα et κνῖσσα II, 514.
 κοιλία duplex I, 553.
 κοιλότης et κρυτότης separari
 nequeunt II, 507.
 κόλλα II, 450.
 κονία lixivium II, 484.
 κονίση I, 238.
 κόσμος I, 325.
 κουφόλιθος II, 148.
 * κρικοειδής I, 214.
 κρύσταλλος I, 436. II, 503.
 * κυκλάνεμος II, 86.
 κύκλος τὰ ἀνθρώπινα πράγματα
 I, 336.
 κύκλω circumcirca I, 441. 657.
 II, 433.
 κυρίως quid sit II, 412.
 κύστις I, 525.

L. Λ.

Λαε quomodo concresecat II, 486.
 — quibus partibus constet II,
 487. lactis et sanguinis com-
 paratio II, 488.

Lacedaemon terrae motibus fa-
 mosissima I, 600.

λαιλαπώδης οὐρανός I, 179.

Lampades nocturnae II, 221.

λαμπρός clarus de ventis I, 557.

Lapis ad Αἴγος flumen delapsus
 I, 404 sq. lapides antiquis tem-
 poribus ex aëre delapsi I, 407
 [cfr. Münter, Vergleichung der
 vom Himmel gefallenen Steine mit
 den Baethylica des Alterthums in
 libro qui inscribitur: Antiqua-
 rische Abhandlungen (Kopenha-
 gen 1816. 8.) p. 257 sqq.]. Ia-
 pides fulgurales II, 246. —
 terrena materia frigore conden-
 sata II, 326. — humoris ab-
 sentia fiunt II, 432.

Laurus fulmine non icitur II,
 241 sq. — adusta crepitat in
 flamma II, 242.

λήμαι oculorum II, 415.

λεπίς et λοιπίς II, 514.

λευκόνοτος I, 561.

Libri de partibus animalium me-
 teorologiam statim excipiunt II,
 360 sqq. librum περὶ μίξεως
 num Aristoteles conscripserit
 II, 359.

λιγνύς, κάπνος et αἰθάλη disse-
 runt II, 518. λίπος et λιγνύς
 confusa II, 229.

λίνα cruda et cocta II, 432.

λιπαρά et πλονα distinguuntur
 II, 514.

λίπος et λιγνύς confusa II, 229.

λίψ I, 579.

Liquefactio eorum quae rapido
 cursu circumvolvuntur I, 359 sq.

Literarum antiquitas tractatarum
 interitus I, 142.

Loca, ubi proelia commissa sunt,
 pro ipsis proeliis posita I, 191.

λόγος II, 507. — et οὐσία II, 530 sq. λόγοι περὶ τῆς γενέσεως Aristotelis qui sint II, 359. κατὰ λόγον — ἀνὰ λόγον vid. κατὰ et ἀνὰ.
 Luna ἀνθρακώδης I, 156. — cinerei coloris I, 200. lunae trinae II, 320. luna oceano nutritur I, 509 sq.
 Lunaris iris II, 272. Iridis lunaris exemplum apud Albertum Magnum II, 556.
 Λύγκος I, 540.
 Λύκος et Λύκων idem nomen I, 591.

M. M.

Maeotis palus in pontum influens I, 502.
 Maiores rerum copiae minus facite patiuntur quam minores acervi II, 408.
 μακροτέρωνes νύμφαι Platonis et Pindari II, 199.
 μιλακόν et σκληρόν explicantur II, 455.
 μᾶλλον . . . ἀλλ' οὐκ I, 370.
 μᾶλλον comparativis additum I, 431 [cfr. Jacob ad Luciani Alexandrum XXI, p. 46]. μᾶλλον καὶ θᾶττον I, 361. μᾶλλον καὶ ἥττον I, 363.
 Margo] Verba ex margine in textum irrepserunt I, 178. II, 574. 598.
 Marinae aquae natura II, 467.
 Maris color I, 130 sq. [κναναυγής Aristaeon. III, 1. Tom. II, p. 4 Wagner. cfr. Jacobs ad Achill. Tat. p. 401.] — altitudo I, 473. — extra Herculis columnas natura I, 504 sq. — accessus et recessus I, 501 sq.

Materia culvis rei substrata II, 399. — definit. I, 328.
 μέγρι ante vocalem I, 521.
 Medullae natura II, 528.
 μέλι πεπηγός saccharum II, 465.
 Mellis natura II, 465 sqq.
 Meridianus circulus I, 568.
 μέρος] ἐν μέρει, ἀνὰ μέρος I, 357 sq.
 μεσότητες vocantur sensus II, 456.
 μεσουρανεῖν II, 271.
 μετὰ et κατὰ confusa I, 552.
 μεταβάλλειν et μεταπίπτειν confusa II, 299.
 μεταφορά] κατὰ μεταφοράν opp. κυρίως II, 412. 426.
 μεταφορικός I, 524.
 Metalla planetis adscripta I, 199. 251. II, 163. — sicco vapore orta II, 326. — vi caloris procreata secundum Hippocratem II, 327. metallorum fabrica II, 328.
 μέταλλα et ὄρυκτά quid differant II, 327.
 Metallurgia veterum II, 469.
 μήτε . . . μηδέ I, 316.
 μηθείς et μηθέν I, 413.
 Meteorologiae significatio et studium I, 319 [de μετεώρων studio vide etiam Jacobs ad Antholog. Graec. Vol. IX, p. 471].
 Meteorologica Aristotelis laudantur in libris de partibus animalium II, 364. Meteorologicorum quartus liber secundum Alexandrum tertius de generatione et interitu II, 167.
 μέθοδος I, 349.
 μετρίως positum ubi confidentius loqui volebant Graeci I, 422.
 Metrodorus Chius nunquam ab Aristotele laudatus I, 408. Metrodori Chii opinio de natura

- maris I, 269. — explicatio terrae motuum I, 589. — sententia de ventis I, 545. — explicatio iridis II, 284. — de fulminis origine sententia II, 261.
- μικτος* II, 328.
- μόλραι μακραίνες* II, 199.
- Molaris lapis II, 474.
- μολιβδος* I, 238. — et *μόλυβδος* II, 500. 526.
- μολύνειν, μάλειν* de imperfecta elixatione II, 400.
- μόλυνσις ἢ πρώτη* definitur II, 192. 435. *μόλυνσις* et *μάλυσις* II, 400. 411.
- Montium cacumina utrum fluctuosa an secus I, 150. II, 114. — altitudinem quomodo veteres emensi sint I, 152. de montium altitudine hyperbolae veterum I, 462. montium summa altitudo I, 354.
- Mortuum mare salissimum I, 288. mortui maris aqua bituminosa I, 534. II, 467.
- Mota difficilius putrescunt II, 407.
- Motus compositus I, 373. — coeli a dextris ad dextra I, 562. motuum genera II, 407. motuum quatuor praecipua genera II, 509.
- Mulieres quotquot perhumidos habent uteros non parturiunt secundum Hippocratem II, 399.
- Mundus sempiternus I, 487. 520.
- Mures ex limo procreati II, 409.
- Musti elixatio II, 482.
- Mutationes locorum I, 475 sq. — terrae marisque I, 497 sq.
- μύδρος* I, 136.
- μύλαι lapides* II, 473.
- μύλη* II, 210.
- μυλναι λίθοι* II, 473.
- μυκηματία* terrae motuum genus I, 593.
- Myrrha II, 523.
- N. N.
- Νάρκη* I, 167.
- Natura finis est II, 414. naturam nihil inepti facere II, 96. 535.
- * *νεγυδριον* II, 101.
- νεκυσία* apud veteres scriptores I, 280.
- νηνεμία* quid sit II, 289.
- νησος* peninsula I, 254 [Uti *νησος* latiore significatione ponebatur, ita *πόλις* pro tota regione cum civibus. cf. *Spanhem. ad Julian.* I, p. 148. 227. *Hemsterhus. ad Polluc.* p. 995. *Markland. ad Lys.* p. 543. et quos praeterea laudat *Wernsdorf. ad Himer. Eccl.* XVIII, 1. p. 261].
- Nessus fluvius I, 469.
- Neutrum adiectivorum elliptico omissio *τε* I, 430. — — absque articulo loco substantivi I, 359 sq. — plurale cum verbo in singulari et in plurali numero coniunctum II, 209. — — cum verbo plurali numero iunctum I, 330 sq. II, 576.
- Nicolai Damasceni commentarius in Aristotelis librum de plantis I, 496.
- Nicomachus Archon I, 408. — Plutarchi est Nicostratus Aeliani II, 577.
- νίφρετος* an *νεφρετός* I, 239.
- Niger fluvius I, 465 [cfr. *Heeren in Götting. Gelehrte Anzeig.* 1834. nr. 52, p. 511 sq. *Bachr. ad Herodot.* II, 32. et Vol. I, p. 929 sq.].
- Nilus argenti ramenta secum ferre dicitur I, 250. Nili nomen *

- vla* ἄνεξ derivatum I, 258. II, 575. — fontes I, 467 sq. — ostia I, 480 [cfr. *Bachr* excurs. ad *Herodot.* I, 17. Vol. I, p. 904]. — incrementa aestiva I, 246. Nili donum Aegyptus I, 479. 488 [cfr. *Kapp vermischte Aufsätze* (Kempten 1833. 8.) p. 139]. Nilus cum rubro mari canali innectus I, 490 [*Nouvelles annales des voyages* 1830. Tom. XVII, p. 372. *Hammer* in *Wiener Jahrbücher* Vol. 66, p. 5].
- νιτρον* natrum II, 474. nitrum prope Alexandriam abundans II, 222.
- Nix** cum spuma comparatur I, 428. — quomodo oriatur I, 433. — rubra I, 435. — montium sempiterna I, 438. nivis et grandinis lapsu tempestates sedantur II, 255. nix nigra secundum Anaxagoram II, 481.
- Nomina** propria saepenumero sub minusculis literis latent I, 190.
- Nominativus** plur. in ἤς II, 271.
- Notus** *nubifer* I, 457. II, 294.
- Nova** vocabula apud Aristotelem aliosque philosophos II, 411 sq. [locis ibi laudatis add. *Cic.* *Academ.* quaest. I, 7. *audebimus novis verbis uti si necesse erit*].
- Nox** die prior I, 563 [De expressione *νόκτες καὶ ἡμέραι* cfr. *Xenoph.* *Anabas.* VII, 6, 9. *Apolog.* §. 31. ibiq. *Bornemann*, quae loquendi ratio in latinum transit sermonem vid. *Cicero* de finib. I, 16, 51. de orator. I, 61. 260. *Caes.* bell. Gallic. V, 38, 1].
- Nubes** lunae sphaeram non attingunt I, 150 [In verbis *Olym-*
- piodori*, quae hac pagina et sequenti adscriptissimum, iniuria multavimus Aldin. *πάρεστι* in *παροῦσα*: est enim comma ponendum post *ἡ φύξις*]. — certam tantummodo altitudinem attingunt I, 275. — coacto aëre ortae secundum veteres I, 446. — *perscinduntur* vel *discinduntur* II, 260.
- Nymphae** Acheloi filiae I, 264. *νῦν* I, 354 sq. *νῦν δέ* I, 388. II, 294. 585.

O. O. Ω.

Oceanus num aliquando in mare mediterraneum irruerit an vice versa factum sit I, 191 sq. Oceani fontes I, 496. — significatio apud Stoicos I, 426.

ὄχμησις II, 509.

ὄχρα II, 328.

ὄδε ὁ τόπος i. e. terra II, 560.

Odores *πνεύματα* dicuntur II, 513.

οἶον amat Aristoteles I, 498.

ὠκέανος Atlanticum mare apud senioris aevi scriptores, nunquam apud Aristot. I, 426 [Quamvis etiam alii scriptores discrimen statuerint cfr. *Tschucke* ad *Pompon. Metam* Vol. III, P. I, p. 95].

Oleum frigore albescit II, 207.

olei natura II, 478. oleum cur candescat II, 481.

ὄλοστροχος I, 234.

ὀλόγητες αἶθιοι secundum Aristotelem II, 255.

Olympias ventus I, 575.

Olympiodorus Alexandriae vixit I, 228.

ὀμάλος et *ὀμαλής* II, 276. quid significet II, 276 sq.

ὀμίχλη definitur I, 424.

ὁμογενῆ et ὁμοιογενῆ confus. II, 395.

ὁμοειδῆς et ὁμοιοειδῆς confus. II, 395.

ὁμοιομερῆ et ἀνομοιομερῆ explicantur II, 496 sq.

ὁμοίως quomodo tachygraphica nota scribatur I, 399.

ὠμόν II, 428 sq. — γάλα II, 186.

— γέρας II, 429.

ὠμώνυμα et συνώνυμα differunt II, 530.

ὠμότης II, 427.

Onomacriti fraudes I, 551.

ὀνόματα κύρια II, 412.

ὀν] ὡς ἐπανάμια I, 297.

ὀπώρα I, 438.

ὀπός quid significet II, 486 sq.

ὀπτανός II, 427.

Optativi forma insolita I, 447.

ὀπησις II, 438. — et ἔφησις II, 189.

Optica cohaeret cum geometria

II, 276. — Archimedis et Aristotelis II, 94. — Ptolemaei II, 138.

ὄργανικά et ὁμοιομερῆ opponuntur II, 496.

ὄργανα φυσικά animalium partes vocantur II, 434.

Orionis ortus et occasus I, 558 sq.

Orithyiae fabula I, 447.

Ornithii venti I, 561. — — unde nomen acceperint I, 296 sq.

Orphei theogonia I, 267.

ὄρρος II, 433 sq. — sanguinis II, 492.

ὄρθόνοτος I, 575.

ὄρυκτά et μέταλλα quid differant II, 327.

ὄς, ὡστε, ὡσπερ confusa I, 579.

ὄσις, ἔπωσις et ἄπωσις differunt II, 509.

ὄστρακα Αἰγύπτια II, 222.

ὄτι initio quaestionum abundans

II, 211. 222. ὄτι et ἔτι confus.

II, 492.

οὐδέ et οὔτε confus. I, 416. II, 271.

οὐδέν ... ἀλλ' ἢ I, 523. οὐδέν et οὐθέν I, 413. II, 434.

οὖν et γάρ confus. II, 299. οὖν post parenthesin II, 252.

οὐράνιος portentosus I, 135. οὐράνια ζῷα II, 199 sq.

οὐρανός I, 321. — i. q. κόσμος I, 209.

οὐράδοχος κόσμος I, 525.

οὐθαίς et οὐθέν I, 413. οὐδέν et οὐθέν quomodo differant

apud Aristotelem I, 413.

οὔτε ... τε II, 315.

οὔτως ante consonantem I, 342. 506.

P. II. ψ.

παγωνίτις ἐπιτολή I, 295.

παχύ et ταχύ confus. I, 440.

παχύτης et ταχύτης conf. II, 361.

Pactolus auri ramenta secum fert I, 250 [cfr. Bachr ad Herod. V, 101].

πάγετος an παγετός I, 239.

πάγοι καὶ αἰθροί I, 395.

Παιωνία I, 290.

Palicorum crateres I, 481 [cfr.

Creuzer ad Ciccr. de Nat. Deor.

p. 609. Jacobs ad Achill. Tat.

p. 534 sq.].

πᾶν, τό, I, 326.

παρά et περί confus. I, 411. 529.

παράλλάξ II, 506.

παρήλια II, 318 sqq. — pluviarum indicia II, 322 sq.

παρήλιοι II, 319.

Parmenidis rerum principia I, 408. saepe numero ab Aristotele

- laudatur I, 409. eius de lacteo circulo opinio *ibid.*
- Παρνασός** uno $\bar{\sigma}$ scribendum I, 456 [Uti Alexandri milites Parnopamisum translato patrii montis nomine Parnasum vocaverunt, ita etiam Caucasi, cuius maior iis erat notitia, nomen in eundem montem transtulerunt cfr. *Wernsdorf ad Homer. Orat. XIII, 7. p. 596*].
- Parnassus** mons in Asia I, 453.
- Participium** pro verbo finito I, 437.
- Parva** magnis comparare I, 604. 663. [*Ovid. Metam. V, 619 sq.*]
- παθητικὰ ἄρχατ** II, 197.
- Patricius** Meteorologica supposititia censuit II, 576. eius sententia de ordine librorum Aristotelis II, 369 sq.
- Pavonacei** colores II, 147.
- Pavones** admirabantur Graeci II, 147.
- πηγή** i. e. *φρέαρ* I, 498.
- πιγγυσθαι** quid significet apud Aristot. II, 460.
- πηδᾶν** et **πιδᾶν** I, 451.
- πενταχῶς** et **ποσαχῶς** confus. II, 204.
- Penuriam** vocabulorum conqueritur Aristoteles II, 411.
- πεπυανός** II, 427.
- πέπυανσις** II, 424.
- πεπηγός** de omni materia concreta II, 458.
- πέπυων**] ὡ **πέπυωνες** II, 429.
- πέπυσις** et **ἀπεψία** II, 255. 413. 422 sq. — **ἐψίσει παραπλήσιος** II, 443.
- περ** repetitum I, 520.
- πέρας** et **τέλος** differunt I, 217.
- περί** et **παρά** confus. I, 411. 529.
- Pericles** Anaxagorae auditor I, 136.
- περιφρούσσω** II, 189.
- περικάρπιον** II, 424.
- περίοδοι γῆς** I, 453.
- περίπτωμα** et **περίττωμα** confus. I, 425.
- περισκορπίζειν** I, 254.
- περισσώρτιος** II, 140.
- περιπτώματα** II, 418.
- Περσικὰ καρύα** II, 224.
- πητύα** II, 433.
- πῆξις** et **ψῆξις** confus. II, 202.
- Phaenomenorum** observatio causarum expositionem praecedere debet II, 106.
- Phaëthontis** fabula I, 198. 412.
- Pheneus** fluvius I, 470.
- Philippus** Medmaeus discipulus Platonis II, 127.
- Philochorus** Aristotelis meteorologica ante oculos habuit II, 365.
- Phlegraeus** Campaniae campus I, 612.
- Phocarium** pelles remedium contra fulmina II, 242.
- Physiologia** i. q. **Astronomia** secundum Platonem I, 139.
- πικρόν** et **άλμυρόν** non differunt I, 507.
- πίονα** et **λιπαρά** distinguuntur II, 514.
- πίστις** quid sit II, 395.
- πιθίας** I, 195.
- πιτύα** II, 433.
- Pix**] **Picis** natura, probatio et species II, 503.
- πλάγιος**] **κίνησις** εἰς τὸ πλάγιον II, 510.
- πλάνης** et **πλανήτης** I, 624.
- Planetae** comam habuisse dicuntur I, 392. planetarum colores vid. *Color. planetis* metalla adscripta I, 199. 251. II, 163. planetarum ordo anceps apud veteres I, 166.

- Plantarum calor I, 159. plantae animatis rebus adnumeratae II, 177. plantarum historiam num conscripserit Aristoteles II, 386 sqq. — partes similes II, 497. *πλαστική δύναμις* in semine II, 520.
- Platonis *αἰώρα* I, 514 sq. — explicatio terrae motuum I, 589. — visus theoria II, 273. Plato dixit *πάντα ἔμμεσα εἶναι* II, 139.
- πλάτος* et *πλήθος* confus. I, 464.
- πλατύς* *salsus* I, 527.
- πληγή* et *ὄσις* differunt II, 509.
- πλεῖον* I, 368. *πλεῖον* et *πλέον* I, 368. 430. II, 249. 407.
- πλήθος* et *πλάτος* confus. I, 464.
- Plumbum rapido cursu circumvolutum liquescit I, 359.
- Pluralis numerus cum neutro iunctus II, 474. eius latior usus I, 363 sq.
- πνεῦμα βροντῆς* II, 260.
- πρωγωνίως* I, 195.
- Polarica oppositio I, 543.
- πολλοστός* I, 525.
- Pollux et Castor II, 244.
- πόλος ἀρκτικός καὶ ἀνταρκτικός* I, 562.
- πολύς*] *οἱ πολλοὶ vulgus* I, 419.
- Πόντος pontus Euxinus* I, 430.
- πόντος* et *τόπος* confus. I, 464.
- Pontus per Bosphorum influit in Aegeum mare I, 493. 502 sq.
- Pontus Euxinus antiquis temporibus congelatus I, 443.
- πόρος* et *πῶρος* II, 524. *πόρος* II, 218. *πόροι* II, 493. *πόροι τὰ ἐνπαθέστερα μόρια* secundum Ammonium II, 215.
- Porphyrii commentaria in meteorologica II, 198.
- πορφυρόεσσα θάλασσα* II, 130.
- Porus lapis* II, 524.
- ποσαχῶς* et *πενταχῶς* confus. II, 204.
- Posidonius *ἀριστοτελῆς* I, 435. eius de lacteo circulo opinio I, 410. — de cometis sententia I, 380 sq. — terrae motuum explicatio I, 590. — Meteorologica II, 268. Posidonius libri de mundo auctor II, 286 sq.
- Ποσειδάωνιος* II, 117.
- ποταπός* II, 105.
- Potius* comparativis additum I, 432.
- Praepositio in altero enuntiationis membro omissa I, 444. II, 464. — simpliciter posita ad plura membra referenda I, 351.
- πρηστῆρ* I, 365. II, 251. 258.
- Principiorum *τετράκτυς* I, 369.
- πρό* et *πρός* confus. I, 477.
- Probatio ex causa sufficiente II, 96.
- Problematum locus ab Aristotele non profectus I, 446. problemata Theophrasto attributa I, 542. — Aristotelis olim locupletiora II, 194. — ab ipso Aristotele laudata II, 569. problematum forma II, 505. [cf. *Ciesner ad Cassii problemata init.*]
- Procella definitur II, 539.
- * *προδύειν* I, 395.
- * *προικηλογοῦν* I, 158.
- προκόπτειν* II, 183. 584.
- Pronomina demonstrativa res terrestres per euphemismum significant I, 360.
- πρός* in comparationibus usitatum I, 478.
- προσαγωγή*] *ἐκ προσαγωγῆς* I, 469. 477. 609.
- προσηλονεικτεῖν* I, 396.
- Πρώτη* nomen proprium II, 574.
- πρότερος*] *οἱ πρότεροι* I, 319.
- πρῶτος* pro *πρότερος* II, 435. significatio voc. apud philoso-

- phos *ibid.* τὸ πρῶτον στοιχείον I, 320.
- Proverbia adamant Plato et Aristoteles I, 521.
- Pruinae explicatio secundum Aristotelem et Theophrastum I, 6.
- ψακάς et ψακάς I, 427. II, 291.
ψακάς et δέτος differunt I, 427.
- ψαθυρόν II, 511.
- ψεύδος pro ψευδές posit. I, 448.
- ψιμίθειον I, 162.
- Psittaci cum pavonibus confusi II, 147.
- ψοφεῖν καὶ σίξειν II, 439.
- ψολοεῖς κεραυνός I, 134. II, 258.
- ψόφος et ψῶχος conf. II, 255.
- ψυχῇ θρησκευτῆ II, 179.
- ψύξις et πῆξις confus. II, 202.
- Ptolemaei liber de ordine operum Aristotelis II, 370.
- Punicus solis color I, 378. II, 291.
- Purpurarum tinctio II, 149. purpuram πρὸς αὐγὰς ἀνασκοπεῖν II, 300.
- Putredinis origo secundum Aristotelem II, 401.
- πύκνωσις et πύρωσις confus. II, 257.
- πῦρ i. q. θερμότης II, 467. πῦρ ἐπὶ πῦρ II, 300.
- πυρῆρες I, 371.
- πυρίβια ζῶα II, 454.
- πυρίμαχος lapis II, 209, 472.
- πύρινα ζῶα II, 199.
- πυρίτης lapis II, 472.
- πύρωσις et πύκνωσις confus. II, 257.
- Pythagorae patria I, 183. — de lacteo circulo sententia I, 411. — de numeris doctrina II, 590.
- Pythagoreorum mystica placita I, 675. — Aristotelis aeyo dissidium I, 383.
- Πυθαγόρειος et Πυθαγόριος I, 382.
- πυτλά II, 433. — pro ὄπος II, 487.

R. P.

- ῥᾶβδοι quid sint II, 318.
- Ranae ex luto procreatae II, 409. ranae fictiles I, 534 [cf. Michael. Ephes. ad Aristot. de insomniis cap. III. p. 55. ed. G. A. Becker.].
- Recta linea quod movetur interibile I, 262.
- Reduplicatio omissa II, 611.
- Reflectio horizontalis II, 99. — — extraordinaria II, 288. — luminis II, 290.
- Resinosi plantarum sicci et lacrymae II, 523.
- Resorbentia vasa veteribus ignota I, 513.
- Rex divitem significat I, 357.
- ῥήξις νεφῶν II, 611.
- Rhipaei montes I, 464.
- Rhizotomi I, 618.
- Rhodanus a terra absumptus I, 474 sq.
- Rhodus aureo imbri perfusa I, 357 [cf. Philostrat. Icon. II, 27. Himer. Eclog. XIII, 34. ibiq. Wernsdorf. p. 236].
- ῥίπτειν et ῥιπτέιν I, 371, 623.
- ῥίλαι γῆς καὶ θαλάττης I, 496.
- Romani ἀπερηγορόντες a ποῖσσι dicti I, 264. — nomina παροξύνοισι I, 264. II, 586.
- Ros frequentissimus in cavis locis I, 430. 434. roris theoria secundum Aristotelem et Theophrastum I, 427 sq.
- Rotunda grandinis et imbris forma I, 439.
- Rupilius Rex I, 356 sq.

S. Σ.

σ simplex in nominibus qualia
Τάρτηρος, Νῆσα etc. I, 456.

Saccharum veteribus cognitum
II, 465.

Salamandra ignicola II, 227 sq.

Sallustii liber de Ponto Euxino
I, 503.

Salsedo aquae marinae II, 329.

Salsi vapores I, 528.

Salsugo maris non variabilis se-
cundum varios caloris gradus
I, 285. salsuginem aquae pro-
bantia experimenta I, 533 sq.

σανδαράκη II, 328. — et *σαν-
δαράχη* II, 560.

Sanguinis color I, 375. — na-
tura II, 488 sq. sanguinis ac-
groti natura II, 491.

Saporum varia genera I, 506.

σαπρότης quid sit II, 401.

Sardoum mare I, 504.

σχεδόν I, 324. II, 326.

Schneideri sententia de quarto
Meteorologicorum libro II, 354.

Scholasticae philosophiae in phy-
sicis disciplinis reliquiae I, 504.

Scylax ab Aristotele laudatus I, 463.

σεισίχθων Neptunus I, 583.

Selli I, 485.

σημαίνειν et *συμβαίνειν* confus.
II, 322.

σημιῶν δέ sq. *γάρ* I, 419 sq.
430. II, 298. 578. — i. γ.

ἐπισήμασι II, 278.

Seminis vis formatrix II, 520.

— natura II, 527.

σειμνός I, 496.

σειμνόνειν I, 497.

Sensus vocantur *μεσότητες* II,
456. sensuum propria II, 498.

Sentiendi verborum latior usus
I, 396.

Sesostris I, 489 [Est *Ramesses*

Meïamum, quemadmodum vocatur

in inscriptionibus hieroglyphicis cf. *Rosellini Monumenti*

dell' Egitto e della Nubia.

Parte I, Monumenti storici,

Vol. I, p. 256 sqq. *Salvolini*

Campagne de Rhamsès-le-Grand,

contre les Schèta (Paris 1834, 8.)

Bachr ad Herod. Vol. IV, p. 463].

σφαῖρα et *φορά* confus. I, 398.

σφραγισί I, 604.

Sicanica regio I, 540.

Siccitas et humiditas quomodo

generentur II, 204.

Siccum et humidum quid sint II,

396. siccus calor quis sit II, 464.

Sidus et stella diff. I, 361.

σίφωνες II, 257.

Significare ἐπισημαίνειν II, 278.

Similares et dissimilares corporis

partes II, 496.

Singulare] A singularibus ad ge-
neralia transeundum II, 168.

Sipylus terrae motibus inversa

I, 612.

Siraeum II, 212.

Sirii ortus I, 559.

σίξειν και φοφεῖν II, 439.

Σκίρων ventus I, 309. 575.

σκληρόφθαλμα animalia diffici-

lius cernunt II, 457.

σκληρόν και μαλακόν II, 455.

σοκοπιξισθαι I, 254.

Smaragdorum color II, 142.

Sol et luna in planetarum ordine

non comprehensi I, 178. — ori-

ens et occidens solito maior et

rubicundus I, 165. — albus

I, 361. Solis locus inter astra

I, 347. — magnitudo I, 332.

— maculae veteribus non igno-

tae I, 374 sq. — lunaeque con-

versiones flatibus provocantur

- I, 497. — caligo in terrae motibus I, 607. Sol oceano nutritur I, 509. — incensionis phaenomenon secundum Heraclitum et Stoicos I, 510 sq. — aquas ad se trahere dicitur II, 126.
- Solonis fraus I, 551.
- Solstitiorum coluri **Aristotelis** aevo situs I, 420.
- Soni intensio nocturna maior quam diurna II, 124. — — hiemalis quam aestiva II, 125. soni ex lucis auditi II, 125.
- Sophoclis locus emendatur I, 548 sq.
- Sosigenis liber *περὶ τῆς ὕψους* II, 117.
- σωτηρία* conservandi modus I, 512.
- Species et differentia quomodo differant II, 450.
- Speculorum varia genera I, 156.
- σπέρμα* et *γονή* diff. II, 527.
- Spiritus asper olim inter literas locum habere solitus I, 574.
- Spiritus fulgurum origo II, 261.
- Spongiae usus in vino num merum sit periclitando II, 218.
- σποράδες ἀστέραι* I, 398. 419.
- σπόριμα* II, 185.
- Stalactitae* II, 524.
- στάθενσις* II, 449.
- στειφανός* corona borealis I, 567.
- Stellae divisibiles I, 396. II, 275. stella et sidus diff. I, 361.
- Stellarum transcursus I, 362. — — ventis tribuitur I, 370 sq. — — interdiu observatus I, 372. [Si quis in chronicis medii aevi tanquam miraculum legit annotatum, stellam de coelo delapsam videri omnesque homines adeo exterritos esse, ut putarent, finem mundi imminere, haud immerito inde concludi posse arbitrabitur, tunc temporis stellarum transcursus fuisse rariores. cf. *Labbe Bibl. libror. Msc. Tom. I, p. 359. 384. Bouquet, Recueil, V, p. 385. Annal. Nantenses ap. Periz Monum. Germ. II, p. 222. Quod ibi ex Chronico Vezeliacensi additum est de gelu quinquaginta pedum altitudinis addatur iis quae composuimus in dissertatione: Ueber die angeblichen Veränderungen des Klima ap. Berghaus Annal. V, p. 493 sqq.]*
- Stillicidia speculorum adinstar imagines solis reddunt II, 291 sq.
- Stoici** aërem *Minervam* appellarunt II, 92. Stoicorum placitum de exustionibus mundi I, 487.
- στόμα* et *στόμωμα* confus. II, 213.
- στόμωμα chalybs* II, 470. — et *στόμα* confus. II, 213.
- Stratonis de cometis sententia II, 280.
- στροβίλος* II, 255.
- Strymon fluvius I, 269.
- Strymonias ventus I, 575.
- Sublunaria omnia ex terra et aqua constant II, 216.
- Substantiva in $\bar{\mu}\alpha$ exuentia II, 198.
- Substantivum verbale verbo suo adiiicitur I, 330.
- Sudor imaginum [cf. Meletemata de sudore imaginum tam gentiliū quam pontificiorum auct. Christ. Flemig Lips. 1700. 4. Kopp, de difficult. interpret. §. 37. Vol. I, p. 46].
- Suffusio oculorum II, 122.
- Sybaris fluminis natura I, 541.

ούκινον *succinum* II, 227. [Nisi de ligno ficulno intelligendum est, qua de re dubito.]

ούκιοι πέπονες II, 424 sq.

συμπαραμαρτυῶν I, 186.

συναλείφειν I, 595.

συνδιατυποῦν II, 87.

συνεχής I, 326 sq. II, 280.

συνεστηκέναι de densitate I, 333.

σύστασις periphrastice I, 486.

συζεύξεις et συζυγίαι II, 391.

T. T. Θ.

ταχύ et παχύ I, 440.

ταχυτής et παχύτης cf. I, 361.

* ταγήνισις II, 187.

θάλαττα aqua marina II, 408.

τάμισος lactis conculum II, 487.

Tanais a Rhipacis montibus ortus I, 457. Tanain et Volgam aliquando canali iungere tentabant Turcae I, 472.

Tartarus Platonis I, 276.

τάρτησος I, 462 sq.

ταυτό et ταυτόν II, 271. 297.

ταυτόν δ' εἰπεῖν II, 175.

Tautologia apud Aristotelem II, 492.

ταωνικά χρώματα II, 147.

τε transpositum I, 324.

τήγανον II, 430.

* τηγάνισις II, 193.

θειῶν II, 328.

τεκμήριον II, 231. a σημεῖον differt II, 299. τεκμήριον δέ sq. γάρ *ibid.*

θέλειν solere I, 426. 508.

τέλος et πέρασ diff. I, 217.

Tempestates sedantur imbris et grandinis lapsu I, 554. II, 255.

Tempus origine caret I, 570.

Tenebrae negatio luminis II, 296.

θερμόν i. q. θερμότης I, 358.

Ternus numerus II, 138. 298. 584. [add. *Kopp* de difficult. interpret. §. 268 — 274, p. 317 — 324.]

θέρως] θέρω acstatis tempore [ita enim scribendum pro θέρω in Exc. Olymp. I, p. 242 l. 5].

Terra secundum Aristotelem immobilis I, 416. — habitabilis cum tympano comparatur I, 563. terrae circumferentia quanta sit I, 138. — partes I, 247 sq. — magnitudo respectu Solis et caeterorum astrorum I, 331 sqq. — elementum in reliqua transire non posse contendit Plato I, 340. — motuum explicatio I, 582 sqq. — motum Anaximander praedixit I, 407. — motus in mari observati I, 592. — — artificiosi I, 594. — — raro cum ventis coniuncti I, 597. — — post imbrem creberrimi I, 602. — — in Aegypto nulli II, 330. ὅδε ὁ τόπος i. e. terra I, 360.

Tetani descriptio I, 604.

Thaletis explicatio terrae motuum I, 584.

Thaumas Iridis pater II, 286.

Thebae Aegyptus olim vocata I, 481 [cfr. *Bachr* ad *Herod.* II, 15].

Theodorus Metochita auctor librorum de plantis dicitur I, 495.

Theologi qui vocantur Aristoteli qui sint II, 582.

Theophrasti liber περὶ θαλάττης I, 268. — — περὶ χυμοῦ I, 287. — — de meteoris I, 297.

— — de ventis I, 299. — explicatio pluviae I, 222. — de lacteo circulo opinio I, 411. —

de aquae marinae natura opinio

- 1, 532. — explicatio terrae motuum I, 590.
- Theoria *περὶ τῶν ὑγρῶν καὶ ὁμοιομερῶν* Aristotelis quae sit II, 358.
- Thracia ventorum receptaculum I, 447 sq.
- Thrasyalces laudatus Aristoteli I, 577.
- Thuris historia II, 517 sqq.
- τις* omissum I, 631. *τὸ τί ἦν εἶναι* I, 369. *τινές* de uno intelligendum I, 363.
- Tigris a terra absumptus I, 475.
- τίτανος* i. e. *ἄσβεστος* II, 209. mox *gypsum* mox *calcem* significat II, 473.
- τιμήματα* arcus diurni II, 316.
- τοιούτος*, ὁ, pronom. indefinit. I, 417. II, 321.
- τόπος* I, 227. — definitur I, 327. — et *πόντος* confus. I, 464.
- Θώραξ* *venter superior* apud Hippocratem II, 447.
- τοσοσδί* I, 442.
- τοσοῦτον* pro *τοσοῦτον μόνον* I, 442.
- Θούλη*] *τὰ ὑπὲρ Θούλην ἄπιστα* I, 254. II, p. IV. [Caeterum ex verbis Olympiodori patet eum in suo certe exemplari *τὰ ὑπὲρ Θούλην ἄπιστα* commemorata reperisse.]
- Trabes I, 193.
- τραγικός* I, 496 sq.
- Transpositio verborum I, 496 sq.
- τρέφειν* *lac coagulare* II, 487.
- Θρεπτικὴ ψυχὴ* II, 179.
- * *τριπλασιέθρομος* I, 139.
- Θρῆξ*] eius natura explicatur II, 510.
- τροφαλῆς* II, 487.
- τρόμοι* I, 603.
- Turbo* 258.
- τυφῶν* II, 250 sq. 254 sq. 259. — describitur I, 135. *τυφῶν fulmen* II, 255.
- θυμιᾶσθαι* i. q. *θυμιατὸν εἶναι* II, 515.
- τύμπανον* I, 563.
- τύρωσις* II, 212.

U.

Umbricium sal ex arundinis cinere I, 535 sq.

V.

- Vacuum nullum in mundo I, 326. II, 509.
- Vaporum duplex genus I, 527. vapores fulminis II, 260.
- Vasa in mare demissa I, 531.
- Veneris planetae natura I, 187.
- Ventris partitio in superiorem et inferiorem I, 553. — utriusque officium II, 446. Ventres hieme et vere calidiores quam aestate II, 405.
- Ventus *ἀέρος ῥεύμα καὶ χεῶμα* secundum Hippocratem I, 241. 293. II, 232. venti explicatio secundum veteres I, 445 sqq. ventorum obliquus motus I, 151. venti quales a pictoribus finguntur I, 448 sq. — a solis lunaeque incessu pendent I, 555. 558. — fluminibus marinis procreati I, 611. — fulminis II, 260. ventorum nomina I, 572. — duo genera I, 577. — fons I, 253. Venti num in montium cacuminibus spirent I, 150. 355 sq. II, 114. Ventos proprie tantum duo esse II, 123. venti in locis paludosis oriuntur I, 354.
- Verborum penuria I, 366.

Verbositas quaedam optimis scrip-
toribus frequentata I, 330.

Vermes intestini II, 466.

Vespa ex equis procreantur II,
173. 409.

Viae lacteae explicationes my-
thicae I, 215.

Vicomercati sententia de quar-
to Meteorologicorum libro II,
347 sqq.

Vinum congelascit I, 225. — fri-
gore congelatum II, 482. — num-
merum sit quibus experimentis
probari possit II, 218. vina
dulcia odore fere carere II, 515.
vinum Arcadicum et Argolicum
II, 521.

Virgarum *φαινόμενον* II, 318.

Vis centripeta I, 231.

Viscum, *ἰξός* II, 502.

Visus theoriae veterum philoso-
phorum I, 384. II, 273.

Vites albae contra fulmina ad-
hibitae II, 243.

Vocabula intra breve spatium
repetita I, 352. II, 366.

Ξ.

ξηραίνεσθαι quid significet apud
Aristotelem II, 460.

Υ. Υ.

υαλειμική τέχνη II, 228.

υάλος et *υέλως* II, 526. [*υάλος*
ἐψημένη differebat ab *υάλω θρω-*

ρηγμένη i. e. *crystallo*. Jacobs ad
Achill. Tat. p. 497.]

υδροέλαιον II, 207.

υδωρ πλυια [cf. Jacob ad Lu-
ciani Alexandrum XIII, p. 31]
I, 433.

υείν I, 554. II, 292. — abso-
lute positum I, 555.

υελέψαι, υελέψει, υελότεχναι II,
228.

υελίτις γῆ II, 210.

υέλως II, 209 sq.

υετόμαντις ἱριε II, 132.

υγρόν sanguinis II, 492.

υφηγεῖσθαι I, 324. II, 247.

υῆλη quot modis dicatur II, 459.
— definitur I, 328.

υπέκκωμα I, 367. 652. II, 577.

υπερβάλλειν constructio I, 355.
II, 456. — *adscendere* I, 383.

υπεροχί de transitu aquae in
aërem I, 340.

υπό et *ἀπό* conf. II, 278.

υποχύματα II, 122.

υποκείμενον I, 397.

υψηλά, τά, *collinarum iuga* I, 430.

Z. Z.

Zenonis terrae motuum explica-
tio I, 590.

Ζεύς υἱε II, 292. *Ζεύς* i. q. *Ἥλιος*
I, 204.

Ζωικά, τά, Aristotelis II, 363.

ζωογόονον θερμόν I, 150.